(1111 - 1000)

N° 1 (1001) - 100 (1100)

В сім числі „Нової Зорі" є статті з приводу трьох важних річниць: 900-ліття першої української бібліотеки, 300-ліття смерти митр. Рутського і 50-ліття нашої Церкви та преси в Америці.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 7 січня 1937. Ч. 1 (1001)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ХРИСТОС РАЖДАЄТСЯ!

ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ ПРО КАТОЛИЦЬКУ АКЦІЮ

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ, Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу Архиепископ-Митрополит Львівський і Галицький, Епископ Камянця Подільського. ГРИГОРІЙ ХОМИШИН, Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу Епископ Станиславівський. ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ, Божою Милостю і Благословенням св. Апостольського Престолу Епископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький.

Всечесному Духовенству і Вірним Божий мир і Архиерейське Благословення.

З волі й установи Божественного Основника Ісуса Христа ведеться Церква трьома урядами: священичим, судейським і учительським. Священичим урядом віддає Церква найвищу честь Богу Безкровною Жертвою й освячує своїх вірних св. Тайнами та благословеннями. Це роблять епископи і священики. Судейським урядом управляється Церква по всіх епархіях і парохіях. Це сповняє церковна ґіерархія, то є Св. Отець Папа Римський, епископи і священики. Учительський уряд дбає про голошення Христової науки, Євангелії, навертання поган і невіруючих, апостолування. Цим займаються епископи і священики, а принагідно помагають їм також світські вірні.

Після оцінки Св. Отця не було від потопи світа таких часів ворожих Богові і Його Церкві як нинішні. Природно відси потребує нині Церква помочи всіх своїх членів, отже і світських вірних. На безчисленні завдання нинішньої Церкви не вистарчають самі священики, сама свята управа Церкви (по грецьки ґіерархія), а ґіерархічне апостольство Церкви: іти в світ і учити всіх всього того, чого учив Господь наш Ісус Христос, мусить бути скріплене помічю всіх тих, що до сего спосібні. Коли собі пригадаємо, яке то велике число ворогів Церкви і їх помічників працює проти Христових заповідей по школах, по книжках і часописах, по театрах і кінах, по ріжних організаціях молоді, робітників, по банкових і господарських спілках, по масонських льожах і т. п., то видимо наглядно, що проти них самі епископи і священики ніяк не можуть дати ради і тому змушені шукати помочи поміж світськими. Заходить очевидна конечність, щоби світські члени Церкви помогли своїм душпастирям усунути апостолів зла, а стали самі апостолами любови, правди й життя після християнських засад.

Длятого Голова Церкви Св. Отець Папа Пій XI. візвав всіх християн до апостольства світських і до організації всіх сил у Католицькій Акції. Сам її означив так: „Католицька Акція це співпраця світських в ґіерархічнім апостольстві Церкви". А апостольство Церкви се рятування душ і ширення Христового Царства на землі. І не перестає накликувати, пригадувати, поясняти в листах до епископів і промовах до поломників, яка це важна справа, яка вона нині конечна. Вистарчить навести один або другий такий поклик Папи: „Священики мусять уважати Католицьку Акцію за конечний середник свойого пастирського уряду, а вірні за обовязок свойого життя". „Всі вірні покликані до діяльної співпраці в Католицькій Акції, до ширення й утривалення Христового Царства в одиницях, родинах і суспільностях". „Не припускаємо, щоби Ви (епископи) і Ваші священики могли при такім труднім ділі відновлення народів у Христі обійтися без помочи вірних. Справі Бога і справам душ мусять посвятитися не тільки священики, але всі вірні без виїмку". „Католицька Акція се виключно акція релігійна". „Католицька Акція не ріжниться нічим від душпастирства і християнського життя, бо вона в основі ніщо інше як апостольство світських людей, що під проводом епископів віддаються на службу Церкві і так в повнім значінні доповнюють місію (посланництво) Церкви".

Як видимо з наведених кличів Св. Отця Папи Римського, Церква акції католиків потребує і хоче, Папа її поручає і епископи радо ті кличі вводять в життя і благословлять. Покликані всі вірні доброї волі, особливо ті, що побожністю, наукою, здібностями, добробутом, чи суспільним становищем можуть зробити більше чим другі і вплинути, щоб лекше було осягнути ціли цієї порученої апостольської праці. Ті, що ідуть в ряди Католицької Акції до цего апостольства, самі собі приспорюють честь, бо віддають себе Божому Провидінню на добро людства і заслугуються для Церкви і суспільности, стають світськими душпастирями, апостолами.

Католицька Акція се отже організація спільної праці всіх католиків без огляду на стан, заняття чи партійну приналежність. Тут всі учаться Христових правд і прав і пристосовують їх у свойому приватному, родинному чи суспільному житті.

Се не новина в Церкві. В безмежних трудностях Великих 12 Апостолів Христових в перших віках християнства находимо коло них і разом з ними працюючих по місіях і парохіях таких світських апостолів, помічників, мужчин і жінок, що їм св. Апостол Павло у своїх листах і св. Євангелист Лука в Діяніях Апостолів не щадять похвал і признань за їх поміч.

Коли собі пригадаємо, з якою старанністю виховує Церква своїх душпастирів, кілько то літ мусять вчитися кандидати на душпастирів, то з природи річи їх світські помічники не можуть бути принагідними висланниками, а потребують відповідного приготування. Організація Католицької Акції має за се подбати. Ісус Христос, що ставляв дітей за взір старшим, а на стовпів Церкви вибрав 12 простих, невчених рибаків, і є завсіди з тими, що йдуть і вчать після Його святої волі, не вимагає і від нинішних апостолів особлившої вчености, вимови чи якогось високого становища, а до апостольства вистарчить дар Св. Духа мудрости і святости. Кождому апостолові-помічникові вистарчить добра воля получена з його внутрішньою святістю, надприродним життям у стані освячуючої ласки, злука з Христом, що дає сили все зробити. Витривалість таких Божих людей має переконуючу силу і в апостольстві видає прегарні овочі. Ясно говорить про се Святіший Отець так: „Щоб виконати добре апостольське завдання, треба нам Божої ласки, що її годі мати, коли хто незєднаний з Христом. Длятого всі покликані до проводу, або ті, що посвячуються католицькому рухові, повинні бути знаними католиками, утвердженими у вірі, глибоко освідомленими у справах релігії, щиро відданими Церкві, особливо Апостольській Столиці і Наслідникові Христа на землі."

Так отже головною прикметою світського апостола Католицької Акції не є зверхнє, чи публичне ісповідання віри, він має бути, що ми кажемо коротко, практикуючим католиком, або живучим у стані ласки. До цего додасть організація фахове вишколення курсами, викладами, книжками та часописами і щорічними програмами до праці, що їх подадуть епископи. Спільна обєднана праця для Христового Царства має теж велику виховну силу характерів.

Якаж є форма й організація цего богоугодного діла? Від кількох літ працюють над цим многі епископи і священики всіх народів і усталюють найвідповіднішу форму праці після відносин і потреб своїх вірних. Дух і головні засади всюди однакові, а форми, завдання і обсяг праці зміняються після потреб народів, країв чи епархій. Всюди є свобода товариств під контролею і відповідальністю епископів.

Конституційні статути, котрі Ми устійнили на спільній конференції у Львові дня 3 січня 1931 р., дали підставу до сеї організації Католицької Акції. Після них зладжено тепер статути для всіх товариств Католицької Акції і Ми їх затвердили дня 23 грудня 1935 р. Що було роблене в міжчасі, було тимчасове. Теперішня статутова підстава організації Католицької Акції одна для всіх трьох наших Епархій.

Підставою Католицької Акції епархія ведена епископом, наслідником апостолів; полем праці парохії. Всі отже клітини епархіяльні або парохіяльні. Це природне, бо Церква таксамо рядиться. Щоби всі Українці греко-католики могли се богоугодне діло вести одностайно і в єдності до спільних завдань і користати з успіхів і досвіду всіх, предвиджують статути К. А. Централю всіх організацій, де лучаться епархіяльні відділи. В кождій епархії буде істнувати Епархіяльний Інститут К. А. як правна особа до помочи епископові, де ведеться узгіднювання, уліпшування і підпирання К. А. в межах епархії, де заправляється душпастирів і світських у справах К. А. й утримується лучність всіх відділів апостольської праці в епархії, також і цих католицьких організацій, що не належать до властивої К. А., а лише з нею співпрацюють. Епархіяльні Інститути всіх Епархій лучаться в Ґенеральнім Інституті К. А., що підлягає нашій Комісії для справ Католицької Акції.

Виконування К. А. в кождій Епархії належить з уряду до чотирьох католицьких товариств: мужчин, жінок, мужеської молоді і жіночої молоді. Одно таке товариство кождого рода є на цілу Епархію і воно має свої відділи в кождій парохії. Щоб ці відділи співпрацювали програмово й однозгідно, є в кождій парохії заряд К. А., де душпастир як парохіяльний опікун-Асистент К. А. з представниками відділів К. А. будуть порозуміватися, як виконувати програму Епархіяльного Інституту затверджену через Епископа, і над справами власної парохії.

Ті чотири епархіяльні товариства кождої Епархії вяжуться знова в Союзи товариств, що обіймають цілу нашу Церковну Провінцію, і ті Союзи остають в стислій звязі з Генеральним Інститутом К. А. і Епископами.

Так повстає широко розгалужена армія світських апостолів, одностайна в цілій Церковній Провінції під проводом нашого Епископату, залежна в Епархії від свойого Епископа як відві-

1216

чального Провідника апостольської праці в Епархії і виконуюча свою працю по парохіях у співпраці з душпастирями після програми затвердженої Епископами.

Як видите, Дорогі Браття і Сестри, Католицька Акція — се поважна організація і велика справа. Щоби все виконати й осягнути видимі овочі, треба ряду літ солідної праці. Коли всі члени зрозуміють свої завдання і скріпляться внутрішнім своїм виробленням на правдивих апостольських помічників своїх душпастирів, вийде з цего много Божої слави і много користей для української суспільности.

Щоб усунути згори много сумнівів і неясностей, заявляємо при цім урядово, що:

1. Католицька Акція не принесе ніякої шкоди іншим справам дорогим серцю українського загалу, як любові народу, чи сповнюванню горожанських обовязків. Бо Католицька Акція се лише сповнювання найбільшої заповіди любови Бога і ближнього, а правдива любов, жертва і посвята для свойого народу випливає лише з добре понятої любови Бога та ближнього. Віруючий католик є завсіди і всюди добрим патріотом.

2. Всі братства і церковні товариства, що їх Св. Отець назвав передшкіллям і помічниками Католицької Акції, остають і ділають далі без ніяких перешкод зі сторони К. А., бо організація К. А. в нічім їх не нарушує. Члени К. А. будуть дальше належати до них і скріпляти їх працю внутрі і назовні.

3. Світські католицькі Товариства теж остають всі і самостійно працюють. Ріжнородність організації се лише знак життя. Всі станові, фахові, чи культурні товариства, — що працюють на Божих засадах, се ознака життевого богатства і лише тішать Церкву.

4. З волі Св. Отця Католицька Акція аполітична. Католицька Акція покликана на нову потребу життя Церкви. Вона має бути школою і практикою апостольського духа, має виховати вірних, щоби всюди несли апостольського духа, зрозуміння католицьких засад і мали сильну волю ввести їх в життя, в свої організації, в свої родини. Длятого К. А. не нищить і не розвязує нічого з дотеперішніх католицьких добутків і ніяких організацій, що ведуться після католицьких засад, навпаки, хоче їх лише співпрацею скріпити. Католицька Акція — це католики доброї волі, що підуть дорогою Христа до правди і життя. Перед Церквою члени К. А. є лише католицькими вірними, що хотять свою віру практикувати. Зі всіми організаціями співпрацюють, щоб так осягнути всюди єдність духа, єдність волі і єдність діл.

Огнищем праці є всюди своя парохіяльна церква і її Евхаристійний Цар, що збирає коло Свойого Серця нових Своїх апостолів і впевняє їх: „Я все з вами до кінця віків". Найліпша форма апостольства є дати з себе добрий примір. Особисте апостольство над самим собою виробить апостольство збірне, всіх організацій. А потреби і завдання вийдуть самі. Нема нпр. де зійтися. Апостольством буде клич: Будуймо свою хату! „Бідних завсіди маєте між собою", є отже відразу що робити, є чому посвячуватися.

Дорогі Браття і Сестри! Поможіть нам, Своїм Епископам, Душпастирям в організації Католицької Акції, поможіть нам в поширенні Христового Царства любови і єдности в усіх ділянках нашого життя, а Ми запевняємо Вас, що з сего вийде велика Божа слава і найбільше добро нашого українського народу.

Цілий християнський світ клонить голови перед безсмертними героями послідніх днів Мексика й Еспанії, що боряться і життя дають за права Бога і своєї Батьківщини з кличем: Нехай живе Христос Цар! Молоді герої Альказару дають молоді всіх націй найкращий примір до наслідування, а всі вони живі приміри Католицької Акції. В шаленому наступі царства сатани в цілому світі на усунення з життя Бога і Його Царства любови, мобілізація цілого християнського світа проти сего ворога се конечність і це, Богу дякувати, за кличем Голови Церкви робиться. Україна терпить від сего ворога більше, як котрийбудь нарід у світі, тому й у нас треба всім узброїтися в оружжа правди й любови, бо нам треба якнайбільше героїв і апостолів Католицької Акції, за права Бога і Батьківщини.

БЛАГОДАТЬ ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА І ЛЮБОВ БОГА І ОТЦЯ І ПРИЧАСТІЄ СВЯТОГО ДУХА НЕХАЙ БУДЕ ЗІ ВСІМИ ВАМИ. — АМІНЬ.

Дано в день святого Апостола Андрея Первозванного 1936 р.

о. ЮСТИН ГІРНЯК

„На землі мир" — людям доброї волі

(Про те, як мир розуміє світ, а як розуміють його католики по науці Спасителя).

Цю першу ангельську колядку використовує світ проти католицької Церкви. „Не було" — мовляв — „мира на землі, нема і на нього не заноситься. Навпаки чим далі, тим менше виглядів на його удержання. Мир се нездійснима мрія, се просто парадокс." — „Ану", додають цинічно, „заспівайте нам ще якої з ваших сіонських пісень. Витягніть ще дещо з вашого парадоксального репертуару! Це буде тільки черговим доказом, що релігія — опій народів!"

Чи справді месіянський мир заповіджений пророками і так торжественно проголошений Ангелами це тільки крилата фраза розсипана перед 19 століттями по світі, лишена змісту?

Де корінь непорозуміння?

Світ розуміє мир як вигідне, безжурне, забезпечене істнування. Щось в роді т. зв. римського мира („пакс романа"). По словам Христа така людина думає: „Душе, маєш много добра, що лежить на многі літа: спочивай, їж, пий, веселися"... Це безжурне життя може — по думці світа — здобути собі людина „правим чи лівим". В потребі може дущий, для догодження свому самолюбству, закриваючись гаслом мира, душити безкарно слабшого. А колиб цей мав відвагу відкликатися до почуття справедливости, можна зворохобити проти нього опінію цілого світа і „бунтаря" знищити. Світ робить собі ізісловa „мир" божище і скаче коло нього, неначе ті жреці Ваалові, хоч знає, що такий мир тільки брехня й облуда. Повторяючи за старинними Римлянами знану фразу: „Коли хочеш мира, готовся до війни", кождий фабрикант амуніції величає себе апостолом мира.

Крик світа за миром не тільки облудний, але й лишений якого небудь глузду. Невже може істнувати якенебудь органічне тіло без клітин? Чи можна мріяти про міжнародний мир не звертаючи уваги на духову гармонію в серці одиниці, на мир в родині, чи в громаді? Чи льогічно се не класти ні релігійно-моральної, ні психольогічної підстави під дійсний мир, а очікувати, що таке складне явище як міжнародний мир само від себе, наче „деус екс махіна", заясніє на овиді людської історії?

Знаємо, що причиною всього лиха на світі — зла воля, легковаження Божого закона, скажім популярно — гріх. Отже чи має се якийнебудь глузд ширити безбожництво, потуряти низьким інстинктам, віддаватися в обійми гріхам, приглушувати до решти голос совісти, а рівночасно надіятися, чи удавати, що надіємося мира!

Таке поняття про мир, такі способи для його здійснювання не мають нічого спільного з тим миром, який заповідали пророки, який проголосили ангели в хвилі народження Спасителя. А круги, в котрих ширяться ці облудні і нерозумні гасла, се для християн чужий терен, на якому не годиться співати чудову Господню пісню про правдивий мир.

Облудному і нерозумному крикови світа про мир протиставить Христос свій власний, правдивий мир: „Мій мир оставляю вам", говорить Спаситель Апостолам за тайною, пращальною вечерою. „Мій мир даю вам, не (такий), як світ дає. Я даю вам".

Якіж характеристичні риси Христового мира?

Не означає це слово вигідного, безжурного животіння. Пригноблення, клопоти, переслідування і муки — це обставини, серед яких Ісус Христос провів свій вік. А тому що слуга не більший над свого пана, то і Христовим слугам не призначує Провидіння інакшої долі. Хто хоче зачислятися до Христових учеників, мусить щоденно брати на рамена призначений для себе хрест і йти тим самим шляхом, котрим ішов Учитель. Се не тільки початкова, переходова проба витревалости, се характеристична риса Христового мира. Се обовязкова участь у містичнім терпінню Ісуса, безнастанне конання з Ісусом, щоб засвідчити, що Він жиє в нашім смертнім тілі.

Христовий мир не залежить від матеріяльних ані суспільних обставин одиниці. Він приносить радше повну рівнодушність до матеріяльних дібр, до дочасних бажань, терпінь чи роскошей, до життя чи смерти. Христового мира не знищать ані переслідування, ані боротьба з власними пристрастями, ані навіть страх перед судом справедливого і всемогутного Бога.

Христовий мир дає спокій совісти, радісну свідомість лучности з Богом через освячуючу ласку та передсмак неба, якого природний людський розум не може ні обняти, ні поняти. Піднесений до екстази Христовий мир знечулює деколи й найтящі фізичні терпіння, ба навіть завішує почуття життя. А по своїй суті Христовий мир се та сама любов і радість, що виповняє внутрішне життя трьох Божих Осіб, задля іпостасної сполуки стала власністю Христа-Спасителя та через Його жертву на хресті уділюється й людям піднесеним через освячуючу благодать до надприродного Божого синівства.

Зі сказаного слідує, що Христовий мир це справа наскрізь індивідуальна. Та город побудований на верху гори не може укритися перед людським оком. Так і цей радісний стан душі не може остати без впливу на окруження. Він уділяється другим через моральну дифузію. Людське серце коли ще не зіпсуте, не може опертися чарови святости і терпіння. Тому мученики та ісповідники були завсіди найкращими місіонарями. Коли множиться число праведників, корчиться власть діявола, поширюється Христове царство і Христовий мир, виливаючись поза межі одиниці. Внутрішний, особистий мир перемінюється в мир родинний чи суспільний.

Та моральна дифузія мира не одинокий спосіб його пропаганди. Христос-Спаситель заповів ще другий середник пропаганди, а саме меч. Очевидно не військовий меч зі сталі, а духовий меч, себто Боже слово, котрий тне людське серце куди глибше ніж воєнний меч тіло.

Отже Христовий мир це не якийсь блаженний квієтизм, замкнена в собі контемпляція праведника, але активна сила. Око людське, чи вухо, хоч і цілком нормально збудовані, не виконалиб свого завдання, коли за кождим з них не стоялаб здорова нервова система, яка передає перші враження світла, чи звуку мозковим клітинам і душі, викликає в розумі людини відповідні рефлєксії та спонукує духові сили до реакції. І релігійне життя має теж свою психольогію. За почуттям Христової радости, Христового мира повинен стояти цілий апарат волі і серця, котрий мігби спонукати людину в потребі до праці над здійсненням науки Христа і Його царства в кругах родинних та національних. Христовий мир не повинен обмежуватися до внутрішного почуття святости і щастя, але повинен бути непереможною, активною, конструктивною силою.

Таке є поняття людини доброї волі. І тільки таким людям новонароджений Христос приносить мир. Толстоївське маячення на тему „не противитися злу" таке чуже Христовій науці про мир і про вартість терпіння як і теревені теперіш-

о. ІР. НАЗАРКО ЧСВВ

Різдвяні свята

Як вони виглядають в монастирі і як у світі.

Жмут рефлексій.

Різдво...

Яке се чарівне свято! Воно має свій особливіший характер, свій виїмковий кольорит. Свято Різдва переносить людей в атмосферу якогось містичного захоплення, такого ніжного й тихого, як те мовчаливе Дитя вифлеємське. Люди витають це свято сяйвом розіскрених ялинок, невгомонним співом традиційних колядок, небуденними почуваннями своїх сердець. Людська душа розріжняє тоді цілу широку скалю найніжніших почувань і настроїв. Тяжко булоб змістити на одному полотні представлення всіх мотивів, що на згадку Христового Різдва виринають юрбою з уяви, памяти й серця та стають перед вдумливим розумом. Треба булоб вичарувати аж кілька образів... Може якийсь дуже змістовний триптик. Божество, що в виді прегарного Дитятка сходить на землю і до людських сердець з неоціненими скарбами ласки, а на землі чисте почування родинної любови ублагороднене християнською ідеєю разом з народньою піснею і штукою, що в своїй красі й наївності ніколи не буденіють — отсе булиб три, мабуть найголовніші, мотиви різдвяного чару.

Спинім свою увагу тільки на першій картині.

*

Новонароджене Дитя Ісус — це головна Особа, довкруги якої ґрупуються в свято Різдва всі почування й думки. Про цю головну Особу знаємо з історії, з науки Обявлення, з народньої коляди й мистецтва, але передовсім відчуваємо її близькість — вірою. Віра говорить нам про ту безконечну Божу любов, що спонукала Бога у виді Дитяти зійти на нашу землю та принести нам щастя дочасне й вічне. Не диво, що на згадку цього моменту дріжать найніжніші струни людського серця. Це величне почування степенується ще більше, коли належно розуміємо історичну важливість Божих народин.

По сей день у наших монастирях панує прегарний звичай, що завсіди викликує могутнє враження: Коли монахи засядуть до святої вечері, а в старинній їдальні з масивними склепіннями запанує така тиша, що чути шелест горіючих свічок, — тоді на катедру виходить читач і голосом повним зворушення читає мартирольоґіон наступного дня. „Року пять тисяч сто девятьдесять девятого від сотворення світа, а від потопи року дві тисячі девятьсот пятьдесять семого, від різдва Авраама року дві тисячі пятнацятого, від Мойсея року тисяча пятьсот десятого, від помазання Давида на царя року тисяча трицять другого, в седмицю шістьдесятьпяту по пророцтву Даниіла, в олімпіяду сто девятьдесять четверту, від оснування Риму року сімсот пятьдесять другого, року сорок другого панування Октавіяна Августа, коли вся вселенна була в мирі, Ісус Христос — Предвічний Бог і Предвічного Вітця Син, бажаючи освятити всю вселенну своїм всемилостивим приходом, зачався від св. Духа і коли скінчилося девять місяців від зачаття, в Вифлеємі Юдейськім народився від Діви як чоловік..."

В тих словах представлена вся історична площина, на якій, наче небосяжний шпиль, видніє незрівняна Особа Христа. Христос — це в історії світа та гранична колюмна, до якої йшли з тугою в серці всі минулі епохи й покоління. По великих героях і завойовниках викутих зі сталі й ґраніту, нагло в придоріжній стайні являється мале Дитя і своєю дрібною рученькою починає начеркувати нові шляхи, що ними відтепер має посуватися історія людства.

Різдво Христа, — як признає навіть Г. Ст. Чемберлєн — це найважніша дата в збірній історії людства. Ніяка боротьба, ніяка коронація, ніяке відкриття не має такого значіння, як Христове Різдво. Що більше, можна навіть сказати, що властива історія починається з народженням Христа. В історії розріжняємо тільки дві епохи: перед Христом і по Христі, а Христос — це вісь, довкола якої обертаються століття. Минулі століття Його ожидали, а сучасні й прийдешні на Ньому спочивають. Христос — це осередоточка всеї історії. Довкруги Його Особи виросла богата література. Ним займалися всі фільософічні школи, всі критично-історичні системи. Це одинока Особа, що ніколи не переживається. Людство йде скоро вперід і величає щораз новіших ґеніїв, що зявляються на його шляхах, але небавом оставляє їх поза собою, бажаючи нових вождів, нових світил. Тільки один Христос заєдно ступає на чолі людської історії та культурних змагань людства. В Христі і через Христа людство відзискало свою гідність, людська історія — свої напрямні. Тому апостазія від Христа веде тільки до упідлення та на бездоріжжа.

*

В історії сучасного людства настала ера еманципації зпід впливу Христа. У висліді її: замотання економічної кризи, безтямний шал міжнародньої ненависти і заграва нових воєн. А душу людства пережирає ржа морального нігілізму, на її дні їдкий песимізм, в її серці жужель морального згарища; змістом її життєвої системи — неопоганізм. Гроза неминучої руїни. Бо тільки Христос — дорога, правда і життя. Поза Христом тільки блуд, лож і смерть.

Саме тепер, у ті святі дні знову перед людством стає Той, що відродив людство своїм духом, що започаткував нову еру історії, що став угольним каменем культури серця, духа й життя...

Тільки Він одинока остоя народів.

Тому перед людством тільки один шлях! Шлях повороту до забутої ідеї Христократії!

них патентованих „миротворців", облудних і безглуздих.

Знана се річ, що люди оказують в дочасних справах богато більшу активність і ревність, ніж в духових. Неначе ті хемічні первні гуртуються і кристалізуються надаючи своїм бажанням і мріям конкретне оформлення. Але в духових справах навіть люди доброї волі більше інертні. Тому то, мимо діяння св. Духа, релігійне життя пиняво організується і католицьке громадянство подібне до грубої нефоремної брили, в якій найцінніші складники не кристалізують і тому ані не проявляють своєї повної краси, ані сили, ані атракції.

Настоятелі католицької Церкви завсіди оформлювали релігійні почування вірних після вимог хвилі. Так повставали ріжні харитативні установи, місійні стації, монаші Чини, так організувалися хрестоносні походи і т. и.

В почуттю своїх обовязків проголошують і сьогодня Настоятелі Церкви нові кристалізаційні форми релігійного життя, а саме католицьку пресу, діточі захоронки, парохіяльні бібліотеки, католицькі школи та парохіяльні читальні, опіку над сиротами тощо.

І ніякий католик, хочби він як високо стояв у своїому внутрішному духовому життю, не може приписувати собі доброї волі в повному значінні слова, коли обмежиться до ролі нескристалізованої брили та своїм релігійним почуванням не надасть такої конкретної форми, якої домагається теперішна доба.

Наші брацтва

Їх теперішний стан і евентуальна реформа.

Приходять свята Рождества Христового і по всіх наших церквах будуть у передсвяточнім часі правитися Брацькі Богослуженя. З того приводу хочу піддати Впр. Отцям під розвагу кілька думок про наші брацтва. Може якраз кому се пригодиться.

Маю на думці наші свічкові брацтва. Про них писалося вже в пресі, що вони для Церкви непомічні або навіть шкідливі, бо господарять самовільно церковною скарбоною і часом стають проти заряджень священика („Нова Зоря" 1935. ч. 71). Щоб церковні брацтва стали церковними шкідниками, се може бути тільки виїмково — і то винен тоді майже все священик, що терпить у церкві такий нелад. Та як мова про хосен, кождий з Отців погодиться, що хісна для церкви з наших брацтв нема ніякого. Бо що по правді роблять наші брацтва? Що року складають між собою з приводу Брацького Богослуженя вкладки, з купленого воску лиють свічки й їх потім тримають у руках підчас недільних відправ та вживають до похоронів. От і все! А ціль брацтв се звеличування Богослужень. Тому наші брацтва повинні старатися не тільки про свічки до рук, але й про інші богослужебні потреби. Впрочім хоч наші братя і сестри мають добру волю, то таки своїми свічками цілком не звеличують богослужень. Знаю парохію, де члени брацтва підчас недільної Служби Божої кілька разів виходили на середину церкви і то в 4 рядах: мужі, жінки, дівчата, молодці. Старші братя і сестри мусіли цілу Службу Божу коло своїх скринь „урядувати", а від гашення і свічення свічок аж копоти в церкві димилися...

Наші брацтва треба зреформувати.

Передовсім не можна дозволити, щоби члени брацтва самі збирали вкладки і купували віск на свічки. Вкладки повинні йти до церковної скарбони, а церква має старатися про свічки. Не буде тоді нагоди до надужить із вкладок остане частина церкві на інші потреби. Також добре булоб зобовязати членів брацтва передплачувати католицьку пресу. Тоді требаб разом з братською вкладкою стягати передплату, а ще лучше означити таку братську вкладку, щоб вистарчила і на передплату. На перший погляд може се видаватися тяжким до переведення. Та так воно не є. Знаю парохію, де в той спосіб зорганізоване брацтво. Вписове зл. 0.50, річна вкладка зл. 2.00 платна згори при нагоді братського богослуженя. З того зл. 1.00 до церковної скарбони, зл. 1.00 на пресу. В парохії незалежно від брацтва зорганізована кольпортажа католицької преси. Кождий член брацтва бере обовязково з кольпортажі „Правду" або „Місіонар". Член, що бере „Правду", дістає її через 1-чвертьрічча („Правда" дає кольпортерам 20% знижки). Хто хоче брати „Правду" на цілий рік, доплачує відповідну належитість. Щоби в кольпортажі була рівновага між поодинокими чвертьріччами, братське чвертьрічча не є для всіх в оден час, тільки чергується після предвидженого порядку. Член, що бере „Місіонаря", доплачує зл. 0.50, щоб міг його діставати цілий рік („Місіонар" покищо не дає кольпортерам 20% знижки). — Відповідно до можности заряджується братські сходини, сповідь і спільне Причастя.

Так зреформовані брацтва можуть причинитися до уздоровлення відносин і до розвою католицької преси. Братські передплати спровадять часопис там, де його цілком не знали — і зачне будитися охота до читання взагалі, зокрема до читання свойого часопису. Давні безхосенні брацтва добре покермовані можуть стати помічними для Церкви і душпастирської праці священика.

О. В.

о. М. КАРОВЕЦЬ ЧСВВ

Митрополит Рутський

Фундатор і реформатор духовенства.

Поява особистости митрополита Йосифа Велямина-Рутського в відродженню церковної єдности на Україні це справді великий доказ опіки Божого Провидіння над нашою Церквою. Велике діло, якому дали почин наші епископи в Белзі 1590 і Сокалі 1594 та звершили володимирський владика Потій і луцький Терлецький в грудні 1595 в Римі, відтак вселюдно проголосив митрополит Михаїл III Рагоза з нашими тодішними епископами (з винятком львівського Балабана і перемиського Копистенського) мав перевести в життя Йосиф V Велямин Рутський.

Хоч митрополит Рагоза і з ним епископ володимирський Іпатій Потій (від 1600 митрополит) і епископ луцький Кирило Терлецький довершили віднови церковної Унії, то вони не вспіли перевести діла обнови духовенства, а та обнова для переведення і поширення діла Унії була конечна. Унія не моглаб ані остоятися, ані поширитися, якби руcько-українське духовенство було остало дальше на тім рівні освіти і духовного життя, який займало передтим. Правда що деякі епископи, як сам Потій, відтак Терлецький, були високо освічені люди (оба будучи в Римі 1595 р. виступили з латинськими промовами на зібранні кардиналів), але загал нашого духовенства не мав вищої освіти. А без неї годі було ставити чоло схизматикам, що по берестейськім Соборі виступили дуже ворожо проти молодої Унії.

Митрополит Йосиф Рутський великою працею здобув собі високу освіту. Він покінчив найвищі тоді студії. Вчився не лише в кальвінських школах у Вильні, але й у католицьких університетах в Празі й Вірцбурґу, де студіював фільософію. Коли приймив католицизм, вчився ще в грецькій Колеґії в Римі, студіюючи теольоґію. Вернувшися до Вильна вже як доктор фільософії й теольоґії, справді чудесним способом став василіянським монахом. Він не мав наміру вступати до василіянського Чина, бо в нім не бачив нічого притягаючого а передівсім не видів у нім людей вищої освіти. Носився з гадкою вступити до котрогось з латинських Чинів, що мали високо освічених людей. Про покликання Рутського до Василіян вирішив дивним способом єзуїт Ф а б р и ц і й: по виголошенні проповіди у виленськім костелі на кінці заповів, що „слідуючої неділі відбудуться в церкві ОО. Василіян, в монастирі св. Тройці, торжественні облечини пана Рутського, на котрі всіх запрошую..." Рутський довідавшись про се, запротестував проти сього і пішов зі скаргою до єзуїтського настоятеля, що його осмішив в неділю проповідник о. Фабрицій, заповівши його облечини у Василіян. Проповідник заявив тоді, що не памятає, щоби щось подібне говорив. Але всі люди в церкві чули се. І справді Рутський слідуючої неділі — вступив до Василіян і приймив облечини в 1607 р.

Вже 1608 р. його висвячено, а 1609 р. іменував його митр. Потій маґістром новіціяту. Того самого року по брутальнім нападі православних на особу митрополита в намірі убийства (при чім напасник відрубав митр. Потієви два пальці) Рутський з Йосафатом Кунцевичем занесли ті пальці митр. Потія і зложили як першу жертву крови Унії на престол в церкві св. Тройці. Митрополит іменував Рутського ґенеральним вікарієм на Вильно й архимандритом Чина на місце апостата Самуїла Сінчили. Як маґістер новиків і архимандрит та ґен. вікарій побачив Рутський, що наша Церква мусить зводити тяжку боротьбу з темним, неосвіченим і грубим православним духовенством. Ставши митрополитом 1614, скликав Рутський першу Капітулу василіянського Чина до Новогородович 1617 р. На тій Капітулі чи Соборі Василіян Рутський був предсідником і вже тоді підніс у своїй бесіді до отців Собору, що для успішного поширення Унії необхідна реформа уніятського духовенства, особливо монашого, як передового, котре в грецькій Церкві виділяє з себе ріжних кандидатів на висші становища в церковній єрархії. На тім першім Соборі Василіян, що був першим Собором уніятської Церкви від часу Берестя були Василіяни з провінції литовської, бо лише одна вона була тоді яко тако зорганізована. Василіяни були тоді переважно Українці з Волині і Пинщини. Тоді був вже і Кременець в руках уніятських Василіян і Володимир і другі монастирі.

„Ціль Чина (говорив на Соборі митр. Рутський) слава Божа, а середник до сього — поправа духовного стану. Духовного стану не дасться інакше поправити як через обнову, реформу Чина. Щоб обновити Чин, треба виховати молодих монахів так у духовних вправах, як в науках", чого бракувало тодішнім монахам. Рутський вистарався, що василіянську молодь приймали на науку по части Єзуїти, по части лат. епископи до семинарій в Каліши, Пултовську, Вильні і Брунсберґу. Поїхав Рутський і до Риму. Там виробив для своїх монахів 22 місця, для науки молоді. Для монашого життя списав устави на основі правил св. Василія. Постановлено на Соборі, що крім митрополита має бути протоархимандрит або ґенерал закону і що тим протоархимандритом не може бути епископ, але звичайний монах.

Друга Капітула відбулася в Лавришеві 1621 р. На тій Капітулі ухвалено дальші постанови важні для духовного життя, як практика св. сповіди що тижня, віднова обітів, постанови, який має бути настоятель — то є: повинен бути поважний, розумний і примірного життя та ще з іншими прикметами. Постановлено також, що мається дбати про студентів і учеників Русинів-Українців. Заведено строге убожество; однообразність в богослуженню і списування літописів монастирів.

Третю Капітулу скликав Рутський до Рути, свого маєтку, що його потім записав на Чин. На тій Капітулі був також св Йосафат. Відбулася вона 6 липня 1623 р. На тій Капітулі радили зібрані як запобігти суперечкам і роздорам, які зачали вкрадатися до Чина, реасумовано також всі точки першої Капітули з 1617 р. і розбирано всякі випадки совісти (діл моральної теольоґії). Вирішено, що всі монахи мають складати присягу на вірність Папі Римському і триматися свого обряду та церемоній.

Четверта Капітула відбулася в Лавришеві 1626 р., пята 1629 в Жировичах. На ній принято нові фундації в Черльоні і Вольній — та ін. Взагалі за Рутського поширювалася Унія аж на полудні України, до Шаргороду. На одній з тих Капітул у справі фундацій нових монастирів по думці Рутського ухвалено не приймати фундацій малих монастирів по селах, а дивитися на користь душевну населення, а де не можна було сподіватися більшої релиґійної користи, там не треба приймати таких фундацій. Крім того запорядив Рутський, щоби для піднесення краси нашого богослуження з а в о д и т и п о ц е р к в а х о р х е с т р и. Отже церковна музика по монастирських церквах була заведена вже на початку XVII ст. Такі орхестри мали василіянські церкви в Жировичах, в Почаєві, де церковна музика стояла високо. Рутський виходив з того, що все, що красне, служить до піднесення обряду, отже й музика, малярство і різьбарство. Українська Церква й її обряд не повинні бути невільниками і рабами византійських обрядів, в котрих лишилися ще останки іконоборства, бо хоч образи були в Византії — а давніше і статуї і погруддя, то в часі переслідувань Льва Ізаврійського і Константина Копроніма відкинено статуї, а признано лиш ікони в церкві.

Великий ум Рутського не вдоволився поширюванням Унії між Українцями й Білорусами. Він мріяв про навернення всіх православних. Спосібних Василіян висилав за границю на студії. Методія Терлецького послав до Відня, де той монах зумів навязати знайомство з цісарем Фердинандом II і бував часто на цісарськім дворі. Того цісаря умів позискати Терлецький для своїх місійних плянів поширювати Унію між Сербами й Ускоками. Православний епископ в Марчі Вратаня приймив тоді Унію — і се епископство дало початок епископству в Крижевцях. По смерти еп. Вратанія в Римі носилися вже з гадкою надати Сербам, Ускокам і Хорватам лат. епископа. Рутський своїми заходами переробив, що від тої думки в Римі відступлено, а епископом став Василіянин Предоевич. І так затвердилося те епископство в Марчі за католицькими Василіянами. Ускоки, між якими вів місійну працю Методій Терлецький, се Волохи, що мешкали між Сербами.

Думав Рутський також про піднесення нашої Київсько-Галицької Митрополії до гідности п а т р і я р х а т у, щоби в той спосіб надати нашій українській Церкві більше блеску й поваги.

Та не всі пляни і змагання того світоча Церкви могли здійснитися. Навіть в самій Унії на Україні і Білій Руси мала Унія великих противників, таксамо як тепер на Волині і Холмщині. Рутський в листах до Папи дуже скаржився на ті труднощі. Дбав митр. Рутський також, щоб монахи говорили між собою по українськи (чи як тоді говорено по руськи). Йосиф Пєткевич вибраний 1675 на Жировицькій Капітулі секретарем Чина зачав списувати ухвали всіх Капітул, збираючи їх з ріжних документів. Перші 6 Капітул написані тодішньою українською мовою, інші списувано вже латинською або й польською мовою до 1694, потім Йосафат Готурович, секретар Чина, переклав по українськи писані Капітули на лат. мову.

Найуспішніше переводив Рутський реформу так в Чині як і в духовенстві с в о ї м п р и м і р о м. Як митрополит вів життя скромного монаха, довго молився, присвічував усім своєю побожністю, працював з ревністю, а найбільше терпів за справу Унії. Терпів пониження, бо хоч був митрополитом, не мав права засідати в сенаті, перший ліпший латинський суфраґан, а то й канонік мав першенство перед Київським митрополитом. Про всі ті кривди та зневаги і пониження нашої Церкви й духовенства через бутних лат. пралатів доносив до Риму, скаржився на переслідування уніятів польськими урядниками, терпів дуже богато видячи як сам король Владислав IV виступав проти Унії та щоби приєднати собі козаків, відбирав уніятам церкви і роздавав православним. В 1634 р. поручив Рутський архимандритові в Супраслі нагляд над білим духовенством.

Рутський — не тільки великий духом, великий реформатор нашої Церкви, але й великий праведник. І тому наша Церква й наш нарід з великою пошаною святкують в сім році 300-ліття його смерти.

Папа Урбан VIII потверджуючи устави Рутського приняті на Капітулі так пише про того великого реформатора: „Nos eundem Josephum specialibus favoribus et gratiis prosequi volentes, supplicacionibus eius nomine nobis humiliter forrectis, inclinati decretum praeinsetum aucthoritate apostolica approbamus et confirmamus." Се було 1624 р. Отже папа показує йому особлившу прихильність і ласку — а при іншій нагоді дає йому такий почесний титул як: Atlas Unionis, Columna Ecclesiae, Athanasius Russiae, бо Рутський не менше терпів як св. Атаназій. Се великий митрополит в історії нашої Церкви.

ЮВИЛЕЙ НАШОЇ ЕМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ

50-ліття гр.-кат. Церкви і української преси за морем 1886 — 1936.

Еміґрація має дуже велике значіння в житті кождого народу, який тільки мав або має еміґрацію. Тому на еміґрацію треба звертати постійну увагу. Сего року припадає важний ювилей нашої еміґрації. (Стаття писана в грудні 1936).

Початки української еміґрації в Америці сягають 70-тих років XIX століття. Перші еміґрували до Злучених Держав Півн. Америки (ЗДПА) закарпатські Русини. За ними стали виїздити туди також галицькі Лемки. Нарешті під кінець XIX ст. еміґраційна горячка обхопила також Східну Галичину і Буковину. Тоді також поширився терен нашої еміґрації на Бразилію і на Канаду.

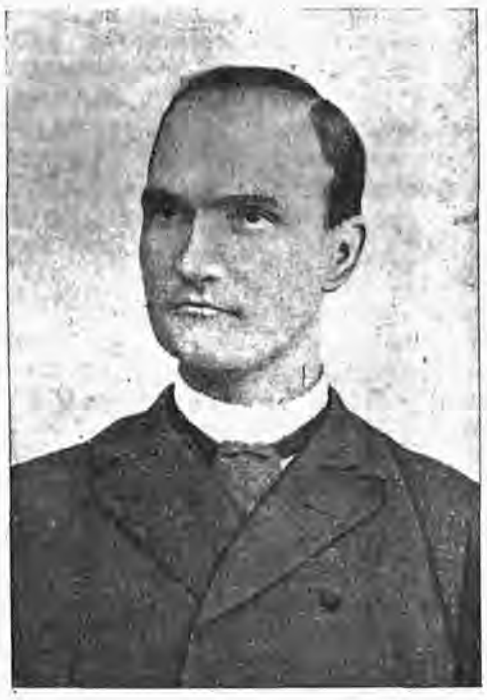

о. Іван Волянський

Перші українські еміґранти в Америці були селяни, що шукали там заробку по копальнях і фабриках. Вони були у великій части неграмотні. Щойно пізніше, в 80-тих роках, приїздять до Америки також українські інтеліґенти. Були се головно греко-католицькі, унійтські священники, котрі вибралися туди, щоб обслуґувати наших еміґрантів передовсім під релігійним оглядом.

Одначе ті перші наші священики-еміґранти не обмежилися тільки заспокоюванням релігійних потреб нашої еміґрації в Америці. Вони, як се було і в старім краю, розвинули живу діяльність також в інших напрямах. Вони почали орґанізувати нашу заморську еміґрацію в области економічній та культурній.

Перший український священик, що приїхав з Галичини до Америки, був о. Іван Волянський. Він прибув туди в 1884 р. та оселився в місті Шенандоа в Пенсилвенії в Зл. Державах Півн. Америки. Він і став першим орґанізатором нашої еміґрації в Америці.

Як і ялося, почав о. І. Волянський орґанізувати українську еміґрацію в Америці передовсім під релігійно-церковним оглядом. Отже його заходами стала вже в 1886 р. гр.-кат. церква в Шенандоа — перша українська гр.-кат. (уніятська) церква в Америці взагалі. Тодіж таксамо головно стараням о. І. Волянського, потворилися комітети для будови гр.-катол. (уніятських) церков також в інших місцевостях Півн. Америки, де жили українські еміґранти: в Джерзи Сити, Фріленді, Кінґстоні, Шамокіні, Уилкис-Бери, Олифанті, Гейзелтоні, Міннеаполісі й ін. І в 1887 р. станула друга гр.-катол. церква в Кінґстоні, в 1888 р. третя в Фріленді, а в 1889 р. у всіх инших згаданих вище місцевостях. О. Волянський занявся не тільки орґанізуванням української еміґрації в Америці під релігійно-церковним оглядом. Він занявся також орґанізуванням нашої еміґрації в інших областях.

І так о. І. В. дав перший почин до заснування українських запомогово-асекураційних товариств в Америці. Перше таке товариство п. н. Брацтво заснував він в січни 1885 р. в Шенандоа. Відтак обізджаючи українські кольонії, позакладав такі брацтва й по инших місцевостях. В 1887 р. було в Америці таких наших брацтв уже 7. В тімже році повстав Союз тих брацтв п. н. Сполучене брацтв руських з осідком у Шенандоа. Ціль тих брацтв була допомога членам брацтва в разі їх недуги, а в разі смерти їх родинам.

Далі о. І. В. заснував у 1887 р. в Шенандоа „Народну Торговлю” на зразок „Народної Торговлі”, заснованої в 1883 р. у Львові. В 1888 р. повстали філії тої „Народної Торговлі” в Олифанті і в Плимавті, а в січні 1889 р. в Газелтоні. Так отже в несповна двох роках повстали в Америці 4 крамниці місцевої „Народної Торговлі”. *)

*) Гл. Ю. Бачинський: Українська еміґрація. Т. І. Львів, 1914. Ст. 114, 256, 310, 337.

Перша українська греко-католицька церква у Злучених Державах в Шенандоа, Па (потому перетворена на парохіяльну школу і галю на збори).

АМЕРИКА

Ч. 1. ШЕНЪНДОЪ дня 15. Сѣрпня 1886

СЛАВА ІНСУСЪ ХРИСТУ!

Витаємо васъ Браття Русины першій разъ нашимъ рѣднымъ словомъ на земли Американской Живемо мы тутъ межи розличными народами, котрій на той свеобѣдной земли не занедбують розвою своихъ народностій, и такъ ставляютъ церкви для своихъ кѣръ и съ своими есѣдами, закладаютъ розличній товариства и выдаютъ свои газиты. Кромѣ безчисленныхъ письмъ въ языцѣ англійскомъ и многихъ въ чѣмецкомъ и французскомъ, маемо также письма въ языкахъ польскомъ, италіанскомъ, литовскомъ, мадярскомъ, жидовскомъ, вѣльскомъ, айрійскомъ и многихъ иншихъ. И мы Русини, готай ни давно смо есѣли въ Пмиринцѣ и ни дважи есмо заможній, прецѣ ни уючимо свои остатнымъ. Початокъ до нашого пробуженя вжи зробленый: маемо вжи одинъ церковъ рѣвкій въ Шенандоѣ: при нѣй отчевани рѣдтво св. в. Николая, а такожь закладаємо школу єдвъ съ читанію. Тепрь уючимо зробити проєвъ, чи вартъ нашъ народъ мати свою часопись (газиту) въ Пмиринцѣ. Що газиты причинюютъ са много до подписіня народа, о томъ знае кождый. Досыть поднентися на Пмирикановъ: мало тѣ знайдеся людій щобы ни читали якои нибудь газиты. За тои и народъ тѣ о много розвинѣйшій акъ съ старомъ краю. Хотѣлибы мы, щобы и наши люди чрізъ читанє сіи часописи могли довѣдатися гдѣщо цѣкавого и пожиточного и тымъ способомъ поступати въ просвѣтѣ; а заразомъ щобы сердцѣ чѣжихъ народовъ ни заєвяли своихъ сь вѣры свого обряда и языка. Отъ вамъ браття залежитъ свѣдчность сего письма. Будземе го на проєвъ 2. разы на мѣсяцъ, а гдыбы предплатниковъ здобылося вѣльше сядемо го выдавати частѣй ще съ подвышша цѣны. Поможѣтъ прото, чи варта ми свои народомъ, чи маємо свои вѣчне погорджинья причинами.

НАЙБЛИЖНѢЙШОЮ НОВИНОЮ, котра осѣдитъ кождого Росина въ Пмиринцѣ, есть справа церкви нашой. Единадесѣ мермъ, котрій съ деветкомъ многихъ малинькихъ островѣвъ становлятъ Соединній Королевства Великои Британіи и Ирландіи. Зъ оттамъ походили въ прикажной части партій осадники пѣвнѣчнои Пмиринки. На большомъ зъ тыхъ островѣвъ знаходится королевство Пиглію, вразъ съ княжествомъ Валія (Оуилсъ) на полудневой части, и королевство Скотіи въ пѣвнѣчной части. На другомъ островѣ меншомъ знаходится королевство Ирландіи(Пайриндъ). Тіи есѣ край не тѣлко, що злучній водъ однымъ панованіемъ, але ни маютъ своихъ гоймовъ осѣбныхъ, ниже одинъ епольный парламинтъ въ Лондинѣ. Зъ тыхъ краѣвъ Ирландія зостае въ особливомъ положеню. Хотяй въ цѣлой Вел. Британіи есть много розличныхъ вѣръ, то найбѣльше рожнятся межи собою католики и протестанты. Католики вызнаютъ вѣрѣ отъ часѣвъ Пространьскыхъ и взнаютъ начальство Папы Римского, а протестантами называютъ есѣ тіи, що отвалчиника отъ церкви кат. и позатѣнювали гдѣкотрій артикли вѣры. Они знову дѣлятся отповѣдно до своихъ вѣры на Епископальныхъ, Пресвитеріановъ або Кальвінстовъ, Баптистовъ и под. Отожъ Ирландія тымъ рожнится отъ древнихъ краѣвъ Вел. Британіи, що народъ тамъ переважно католицкій — кромѣ повѣтя Орандж, гдѣ народъ протестантскій. Тѣлько великій паны (Лорды) въ Ирландіи по большой части протестанти. Также зостале тамъ до ѣй поры шось подобного, шкъ в насъ сяла панщина. ниже що ей селяни ни отробляютъ, а платятъ панамъ чинши отъ своихъ земль. Зъ тои причины ковали тамъ часто ни породзѣлено межи панами и селянами о заплатѣ чиншовъ. Также и въ политицѣ сяли нѣразъ нѣпорозѣменя межи Ирландіею и Пиглію. Длятого дотеперѣшномо англійскомо міністрови Гладстоновои прійшла гадка на що найлѣпше кѣдовы заспокоити Ирландію, колиы тѣй дати осѣбный соймъ въ нихъ головномъ мѣстѣ Доблинѣ, и щоби той радивъ о всѣхъ сяжнѣйшыхъ справахъ свого краю. Чрезъ тое мала Ирландія належати до того самого панѣючого, що и Пиглія и всѣ всѣхъ вспольныхъ справахъ шкъ отношиня до чѣжихъ державъ и подобни мала рядитися разомъ съ Пиглією. Мало то бути щось подобного, шкъ Пестрія и Оугорщина, що суть злучній подъ одныма цѣсаромъ а мають о гдѣякій рады державній и осѣбныхъ міністровъ. Коли Гладстонъ предложивъ въ парламинтѣ англійскомъ свой сіяль (т. е. внесене до права) о Ирландіи, тогды бѣльшость того парламинта ни приняла того права. — Гладстонъ на томъ ни перестався. Онъ думавъ, що хоть парламинтъ бувъ противъ него то цѣлый народъ бѣдъ за нымъ. Такъ онъ откликався до народа, т. е. просивъ короливы, щобы парламинтъ розвязати и розписати новій выборы. Такъ и стялося. Тіпрь при новыхъ выборахъ кождый выборецъ знавъ о що годитъ, и могъ по своѣй думцѣ выбрати, або такого, що бѣдъ за саморидомъ Ирландіи, або що бѣдъ противъ того. Показалося однакожъ, що по новыхъ выборахъ такихъ повсѣдъ, що бѣдотъ голосовати за предложенемъ Гладстона выйшло еще меншъ, шкъ перше. Гладстонъ тѣпрь подавъ бувъ за вралъ міністра, и на томъ закончилася цѣла справа. — Намъ. Пмиринканамъ здаєся подложіне Гладстона справединымъ, бо чомужъ ни маѣ Ирландія сама собою рядити а заможати въ кождой дрѣбницѣ отъ Пиглія. Тамъ самомъ днемъ выдавалосьси колисъ Ню-Норкъ рядитъ Пинсильванією, або противно. Однакожъ Пиглики кажѣть, що Ирландцѣ (Пайришъ), колиы

Великая Британія и Ирландія.

На западѣ Европы знаходятся два великій острови, облитій

„Америка“, ч. І. р. І. обєм: 40×27 цнм.

Така була діяльність о. Івана Волянського, першого українського гр.-катол. (уніятського) священика в Америці, серед української еміграції на полі релігійно-церковнім й економічнім. Як бачимо, діяльність о. Волянського була дуже жива і для нашої еміграції корисна.

Одначе се ще не все, що зробив о. І. Волянський в Америці для української еміграції. Крім наведеного вище дав він також почин повстанню в Америці української преси, якої перед його приходом до Америки там зовсім не було.

От що читаємо про се в цитованій вище „Історії української еміграції" Ю. Бачинського:

Перша українська часопись в Зединених Державах, і взагалі в Америці, була, заложена іваном Волянським і зразу й редагована ним, „Америка". Перше її число появилося 15 серпня 1886 в Шенандоа, Па. Через те, що Волянський занятий був рівночасно ще й своєю душпастирською діяльністю, а нікого не мав до помочи, виходила „Америка" зразу неправильно, — хоч мала виходити що другий тиждень, виходила часом лише раз на місяць, а навіть з іще довшими перервами. Зверхний вид її був ще дуже примітивний, — Волянський не міг числити на передплатників — тодішні іммігранти майже всі були анальфабети — тож весь наклад мусів він оплачувати своїми грішми, він, не маючи для неї і фахового складача, сам мусів її й складати, — і „Америка"-в той час подобала радше на свисток, в дві картці. І зміст її був ще дуже невибагливий — була се переважно звичайна хроніка з життя української іммігрції. Се змінилося трохи на ліпше, коли з Галичини приїхав Володимир Сіменович і обняв редакцію „Америки", а складачем її став іммігрант Василь Сарич, що вивчився трохи зецерської штуки, а відтак прибув зі Львова вже й фаховий складач.

Сіменович — читаємо далі — прибув до Зединених Держав в марті 1887 р. і зразу став співробітником „Америки", а в червни т. р. редактором. Обєм „Америки" збільшено, хоч передплата остала та сама — 2 дол. в рік. З кінцем того року, в грудни, перейшла „Америка" на власність спілки, редактором остав однак надальше Сіменович. Зміст знова „Америки" остільки змінився, що додано ще белєтристичний відділ, поза те однак хронікарський характер остав дальше. Життя української іммігрції було ще дуже вузьке, ширшої організаційної роботи ще не було і все, що робилося, мало більш експериментальний характер, без певности, що з того вийде, і чи взагалі з того що вийде. Перемінено також у той час „Америку" з двотижневника на тижневник.

Сіменович видавав „Америку" до квітня 1889 р., до виїзду його до Олифант, Па, на управителя склепу „Народної Торговлі". По нім обняв її редакцію наслідник Волянського, як пароха в Шенандоа, Кость Андрухович. По виїзді Волянського розвязалася також видавнича спілка „Америки" й „Америка" з днем 1 падолиста (1889) т. р. перейшла, враз з друкарнею, на власність гр.-катол. церкви в Шенандоа. В руках однак Андруховича „Америка" до року упала. Тоді вже почалися спори між Андруховичем а „панами" і „Америка", переповнена лайками на „панів", отже й поборювана ними, в половині 1890 р. перестала виходити. *)

Такі були початки української гр.-катол. Церкви й української преси в Америці. Як бачимо, ті початки звязані на завсіди з іменем о. Івана Волянського. Він крім того дав почин до орґанізації української еміґрації також на іншій области, економічній. Тому належить присвятити кілька слів також його особі.

О. Іван Волянський вродився в 1857 р. в Яблонові в Галичині. Богословські науки студіював на університетах у Львові й Відні. Ставши в 1880 р. священиком, душпастирював у Городку, Крилосі, Настасові, Нагірянах, Луці і Яблонові. В 1884 р. виїхав до Злучених Держав Півн. Америки, де як перший український гр.-катол. священик обняв парохію в Шенандоа. Тут, як бачили ми, розвинув між українською еміґрацією дуже живу діяльність в напрямі орґанізування її в релігійно-церковнім, економічнім і національно-культурнім напрямі. В тій ціли спроваджував він зі старого краю дальших священиків і світських інтеліґентів. В 1889 р. вернувся о. І. Волянський до Галичини. Та вже незабаром, бо в 1890 р., виїхав він вдруге до Америки. Одначе тепер був тут дуже коротко. Побачивши страшний роздор, який запанував по його відїзді з Америки, серед тамошньої нашої еміґрації і не можучи довести до помирення, заразже покинув Америку і вернувся до Галичини. Тут одержав парохію в Острівці коло Теребовлі. Також в Галичині розвинув о. Іван Волянський живу діяльність на культурнім й економічнім полі. Він дав почин до оснування в своїй місцевости досить богатої „Руської Бібліотеки" і сам вів її. Він основував також касу „Поміч" і якийсь час виконував обовязки її директора. Вкінці о. Волянський основав філію „Просвіти" та „Руського Педаґоґічного Товариства". Був членом Повітової ради в Теребовлі і теребовельським деканом. Два рази кандидував на посла. В 1896 р. їздив з рамени Краєвого Виділу разом з проф. дром Семірадським до Бразилії в цілі розслідів тамошніх еміґраційних теренів. Брав участь у паломництвах до Єрусалиму і до Риму. В 1918 р. працює як місіонар на Холмщині і на Поліссю (в Камені Коширськім і в Берестю) і тут застає його розпад Австрії та повстання Української Держави. В 1919 р. був 3 місяці інтернований у Модліні. Знав мови: латинську, грецьку, єврейську, арабську, англійську, французьку, німецьку, португальську, українську, польську й ін. Помер дня 1 серпня 1926 р. на скромнім становищі гр.-катол. пароха в селі Дичкові під Тернополем.

Як бачимо, пок. о. Іван Волянський се була непересічна, дуже діяльна й визначна одиниця серед нашого духовенства. Тому велика шкода і жаль, що така людина не полишила по собі докладного опису свого життя і своєї діяльности. З якою цікавістю читалиб такий опис грядучі покоління! Тай ще тепер люди, що особисто знали того діяча, повинні якнайскорше і докладно списати й оголосити все, що памятають і знають про того визначного чоловіка. Такі спомини про енергійних людей се скріплювання енергії цілого племени. Отже пишіть всі, інтелігенти й селяни.

В біжучім 1936 році минуло 50 літ від часу, коли за почину пок. о. Івана Волянського повстали в Америці перша українська гр.-катол. (уніятська) церква і перша українська газета. Українська еміґрація в Америці не звернула на ті роковини належної уваги. Не звернула вона також належної уваги і на другі роковини, тісно звязані з першими: на 10-ліття смерти о. Івана Волянського. Якжеж вимовно характеризує та мовчанка провід української еміґрації в Америці!

Та коли українська еміґрація в Америці, для котрої пок. о. І. Волянський так богато натрудився, забула про його діла і його самого, то згадати його має обовязок стара, культурна Галичина, в якій він уродився, для якої також працював і в якій ляг на вічний спочинок. А згадає його наш край найкраще, коли збереже його спадщину і його могилу. Тому треба побажати, щоб Родина пок. о. І. Волянського зібрала всі папери, які полишилися по нім (переписка, акти і друки) і передала на збереження нпр. до бібліотеки Наук. Товариства ім. Шевченка у Львові (вул. Чарнецького 24). Бо ті папери се цінний матеріял для історії нашої еміґрації в Америці. Зокрема дуже важно булоб одержати засновану і видавану пок. о. І. Волянським „Америку", якої повного комплету нема ні в одній з наших бібліотек.

*) Ю. Бачинський: Українська еміґрація. Т. І, ст. 443—445.

Нові видання

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt (Herders Bibelkommentar). Herausgeber: Edmund Kalt für das Alte Testament und Willibald Lauck für das Neue Testament. 16 Bände. gr. 8⁰ Einband: Leinwand und Halbleder.

Band XI, 2: **Das Evangelium des hl. Matthäus und des hl. Markus,** erklärt von Willibald Lauck. (XII u. 392 S.) Freiburg im Breisgau 1936, Herder. 5.60 M.; geb. 7.80 M. und 9.60 M. Bei Abnahme des Gesamtwerkes geb. 6.50 M. und 8 M.

Сей півтом обіймає продовження Євангелія св. Матея. Воно містить в собі головно оповідання про муки і воскресення Спасителя. Потому Євангелія св. Марка, оскільки воно не було обговорене в коментарі Євангелія св. Матея. В коментарі до Євангелія св. Марка обговорюється історію терпінь і воскресення у їх властивім характері. Особистість видавця Лявка знана як визначного знатока св. Письма з наукової основности і зі знання життя. Все докладніше відзначаються в Гердеровім коментарі до Біблії обриси того, що видавці хотіли осягнути і того, що осягнули. Вони відповідають новому зворотови віруючого читача біблії до богацтва і до житєвої вартости св. Письма взагалі.

Отже сей півтом творить бажане доповнення до тому XI, 1, про який було сказано:

„Коментар євангелій св. Матея і св. Марка проф. Лявка здійснює всі очікування і надії. Обі євангелії — се треба замітити наперед — пояснено не кожду зокрема, тільки разом і відповідно до їх часової єдности, щоби в той спосіб обійти численні повторювання, які інакше булиб неминучі.

Автор розвязав свою задачу щасливо. Треба дивуватися, як скупі дані євангелія згущуються до найвисшої життєвости і наглядности в світлі історичних і культурно-історичних пояснень. Так впроваджується читача з легкістю в світ і спосіб говорення палестинських людей в часах Христа. Щойно з такого історичного огляду стає видне властиве і найблизше значіння слів Христа. Се властиве значіння є також найглибшим значінням. Звідси слідує сам собою релігійний життєвий змисл Божого слова для нашого часу. Потреба спасення людей, їх хиби і слабости, їх журби і побоювання нині тісамі, що й тоді. В них пізнаємо себе самих і почуваємо, що слова Христа найглибше й особисто звернені до нас. Тим найліпше осягається ціль і мета коментаря біблії для життя." („Gral", Münster i. W.).

„Лявк з великим спритом веде лінію від тексту до життя." („Kirche und Kanzel", Padeborn).

„Ясною, зрозумілою мовою пояснено св. текст. Фільольоґічні й археольоґічні передумови подані делікатно. Використання релігійне й аскетично практичне та приноровлене до часу, перенятe католицьким оптимізмом, що впливає добре. Тут і там вставлено малі критичні примітки, що дійсно приносять щось нове і спонукують до роздумування. Збираючи все до купи: що сталося „во дні они", стає живим для нашого часу. І се дає вартість тій книжці, зокрема в часі біблійного руху." („Rottenburger Monatsschrift").

Місто Шенандоа, Па, де була перша українська церква в Америці й перша українська газета.

ЕКОНОМІЧНО-СУСПІЛЬНІ СПРАВИ

Хто хоче спадку по капіталізмі?

Нині вже всякому ясно, що капіталізм доживає свого віку. По нім мусить настати якийсь інший господарсько-суспільний лад. Учені економісти, практичні державні мужі, суспільні діячі і широкі круги населення з занепокоєнням і навіть з трівогою завдають питання: Хто буде спадкоємцем капіталізму?

Найголосніше домагається спадку по капіталізмі маркео-соціялізм, чи радше його галузь, комуно-большевизм.

Соціялізмови, а радше комуно-марксизмови, удалося навіть захопити державну владу на области бувшої царської Росії, т. є. на области $^1/_6$ части поверхні земної кулі і в своїм розумінні здійснювати господарсько-суспільні засади свого учителя Карла Маркса.

Комуно-марксісти не вдоволилися одначе таким успіхом. Від самого початку захоплення влади в Росії не перестають вони всіма способами старатися захопити владу в цілім світі. Від двох десяток літ вибухають кріваві революції в ріжних краях земної кулі, що їх спричинюють аґенти комінтерну.

Ось власне на наших очах крівавиться нещасний нарід в Еспанії в братовбийчій боротьбі, підготовленій і веденій агентами московського комінтерну. Нині годі ще сказати, чи вдасться маркео-большевикам удержатися в Росії, тимбільше, чи вдасться їм поширити свою владу та здійснити свої комуно-соціялістичні засади в інших краях.

Нині можемо одно певно сказати: московський комунізм перемінився в дійсности в державний капіталізм. Він показав аж надто яскраво свою цілковиту неспосібність і непридатність зорганізувати й упорядкувати господарство і суспільні відносини краю, а якім запанував. Помимо нечуваного в історії терору, помимо моря пролитої людської крови, помимо бездонного горя і нечуваної нужди своїх горожан-невільників, московський комуно-марксизм очевидно провалюється і наглядно стає державним капіталізмом, який без порівнання сильніше і безоглядніше визискує своїх невільників-громадян як колись визискував їх приватний капіталізм. Він став в дійсности комуно-капіталізмом. Як такий має він сам в собі такі самі зародки смерти як їх має ліберало-капіталізм. Длятого можна вже нині майже напевно твердити, що він не лише не обійме в світі спадку по загибаючім капіталізмі, але й сам провалиться, лишаючи по собі розвал і знищення матеріяльне і моральне в Росії або ще й у тих державах, де йому удасться на якийсь час запанувати, от як в Еспанії й може також у Франції або і в деяких провінціях Хін.

Другий кандидат на спадкоємця капіталізму — державний етатизм теперішних демоліберальних або авторитативно-диктаторських держав.

Етатизм се державний капіталізм, який намагається при помочи державної бюрократії захопити у свої руки господарське життя своїх громадян, отже вирібництво (продукцію), як також виміну (торговлю) матеріяльних дібр. Етатизм се явище не нове. Знають його навіть старинні віки. Являється він в історії народів в часах більшої, звичайно повоєнної скрути (крізи). В теперішнім повоєннім часі кожда держава послугується ним в більшій чи меншій мірі в надії, що в той спосіб удасться направити захитану господарську рівновагу в одній чи другій ділянці господарського життя. Етатизм уважають деякі державні мужі та учені економісти одним з важніших засобів т. зв. „накручування господарської кон'юнктури".

Одначе двацятилітний повоєнний досвід незбито доказав, що етатизмом ніяк не можна лікувати господарські хороби і рани, бо держава, а стисліше державна бюрократія се дуже злий і дуже дорогий вирібник (продуцент) а ще може гірший торговець.

Етатизм не має найменших даних взяти господарське наслідство по крахуючім ліберало-капіталізмі і стати пануючим господарським системом в державі. Державний етатизм у своїх консеквенціях веде до державного капіталізму, одної з найгірших і найшкідливіших форм капіталізму. Такий господарський лад, як учить примір теперішньої большевії, мусить скрахувати, накоївши попередньо великого лиха народови-державі.

У другій половині минувшого століття помітно зазначилася в господарськім життю народів особливша господарсько-суспільна система — кооперація (спільництво). Та система, чи радше суспільний рух, має вже за собою мало що не 100-літню історію, зарівно в области господарської практики як також научної теорії.

Рамці отсеї статті за вузькі, щоби можна представити хотяйби найкоротше основні засади спільництва (кооперації).

Спільництво відграє поважну ролю також в нашім повоєннім господарсько-суспільнім життю, бо маємо на нашій землі вже поверх 3.000 спільницьких установ, як також вже немале спільницьке письменство.

На підставі дотеперішних вислідів практичної й теоретичної праці спільництва можемо вже вповні оцінити його суспільно - господарське значіння та вплив на життя народу й держави. Отже доки буде панувати на світі ліберально-капіталістичний лад, дотя спільництво буде дуже доцільним засобом в боротьбі найширших кругів населення проти капіталістичного визиску. Спільництво не лише в силі оборонити загал населення проти визиску, але воно може навіть значно піднести добробут широких кругів населення. Незвичайно важним є факт, що спільництво уморальнює господарське життя людей, бо його начальною засадою є солідаризм господарських взаємин між людьми, а не засада безоглядної конкуренційної боротьби ліберало-капіталізму, чи завзята і кровава боротьба кляс соціялізму.

У своїх найдальших консеквенціях і у своїм найширшім здійсненню мусілоби спільництво допровадити до усуспільнення засобів вирібництва (продукції) і до усуспільнення виміни (торговлі) дібр.

Булаб се також соціялізація, знесення приватної власности, але спосіб його здійснення бувби засадничо відмінний від того, якого жадає маркео-комуно-соціялізм. Спільницька соціялізація відбуваласяб дорогою добровільної згоди стоваришених членів спілок-спільничан, звільна, еволюційно, вміру розвою спільницьких процесів вирібництва і виміни господарських (економічних) дібр. Натомість маркео-комуно-соціялізм вивласнює нагально, звичайно кроваво, приказом згори, не рахуючися з волею населення як також з користями чи шкодами, які потягає за собою насильне вивласнювання.

З огляду на це, що право власности се право природне, зросле з природою кождого чоловіка, без огляду на степень культури, без огляду на народність, расу і час, то ніяк не можна припускати, щоб коли небудь, навіть в найдальшій будучности і при найширшім розвою спільництва удалося йому допровадити до здійснення його остаточної мети, т. є. до добровільного і загального усуспільнення господарських дібр, їх вирібництва і їх виміни. Длятого вважаємо, що також спільництво (кооперація) не обійме спадку по капіталізмі. А в такім випадку що настане, коли остаточно пережиється й упаде ліберало-капіталізм?

Тим питанням займаються і непокояться тепер всі ті, які або не є католиками, або хотяй є католиками, але ані зимними ані горячими, лише літеплими. Хто є активним католиком, хто жие життям, ідеями живої католицької науки, той має вже готову, певну і вироблену гадку-переконання у відповідь на поставлене питання. Ту відповідь маємо подану ясно і недвозначно у двох великих енцикліках верховних Пастирів католицької Церкви. Се енцикліка папи Льва XIII: „Rerum novarum" і енцикліка теперішнього папи Пія XI: „Quadragesimo anno".

Перша енцикліка говорить про робітниче питання, друга подає ясно означений плян обнови теперішнього суспільного устрою. Муситься зазначити, що загал нашого католицького громадянства, ба навіть активні наші інтеліґенти католики дуже мало або й цілком не обізнані з ідеями обох тих енциклік. Деінде, от хочби навіть у наших найближчих сусідів, повстали осібні зєднання католицьких суспільників-економістів, які поставили собі завданням студіювати обі енцикліки та популяризувати їх серед загалу. Обі енцикліки, особливо послідня, відбилися голосним відгомоном у цілім світі в кругах світової слави учених економістів та державних мужів. Ще памятаємо недавний голос Русвелта, президента ЗДПА, який приписує велике значіння тезам і ідеям, що їх проголошує Святіший Отець в енцикліці „Quadragesimo anno".

Повстала вже величезна література, яка займається розглядом тих обох енциклік, основано осібні університетські катедри, які займаються питанням станового суспільного ладу.

В послідним часі починають деякі держави як ось Австрія, Португалія, Італія та Німеччина практично здійснювати ідеї енцикліки „Quadragesimo".

А у нас далеко тихо і глухо в тій преважній справі. Чиж дивно, що наш неосвідомлений загал з трівогою і неспокоєм питається: Що то буде, що то буде, яка доля нас жде, коли розвал теперішнього господарсько-суспільного ладу буде йти дальше так як доси таким скорим кроком? Чи жде нас якась катастрофа? Яка вона буде?...

Обовязком наших католицьких організацій і установ є виучувати і популяризувати суспільно-господарське питання в дусі папських енциклік. Тоді люди успокояться і пічнуть працю в дусі енциклік в переконанню, що під тим знаменем цілком певно побідить християнсько-католицька ідея всі противні ідеї.

До такої роботи маємо вже зорганізовані установи, в першу чергу Генеральний Інститут Католицької Акції (ГІКА) і Богословське Наукове Товариство. Очевидно, що вся наша католицька періодична публіцистика обовязково повинна співпрацювати.

Г. Р.

СТАРІСТЬ

ПРИСПІШУЄ ЗЛА ПЕРЕМІНА МАТЕРІЇ.

Занечищена кров **може спричинити** цілий ряд ріжних недуг: **артретичні болі, здуття, відбивання, болі в печінці, неприємний смак в устах, брак апетиту, нахил до товстіння, плями й викиди на скірі.** Печінка є фільтром для крови. Недуги злої переміни матерії **нищать організм і приспішують старість.** Раціональним, згідним з природою лікуванням є нормування чинностей печінки і нирок.

Двацятьлітний досвід виказав, що в недугах на ґрунті злої переміни матерії, хронічного запертя, при жовчевих камінняхх, жовтачці, артретизмі має примінення **„Холекіназа" Г. Немоєвского.** Брошури висилає безплатно: Фізіольогічно-хемічна Ляборатория **„Cholekinaza", H. Niemojewskiego, Warszawa, ul. Nowy Świat 5,** та аптики й аптичні склади.

О. М. ГАЩАК (Хміль, пов. Ліско)

Душпастирський винахід

Про конечність одного набожного звичаю.

Винахід великий і тайний.

Тайний, бо про него я нігде не чував ані виразно не читав.

Знає про нього одна парохія.

А цінний сей винахід і дуже корисний і легкий, бо кождий душпастир може його успішно уживати.

Подам перше його генезу, а відтак його опишу.

В гімназійних часах мав я товариша краяна.

Підчас ферій в якийсь святочний день, стрінув мене товариш питаючи, що нині священик говорив на проповіді.

Пригадую собі, що я був заскочений таким питанням, та не пригадую собі, що я відповів товаришові. Памятаю однак докладно, що я питав його, чому він мене про те питає.

Краян відповів, що питає тому, бо нині не був на Богослуженні, а коли прийде до дому, будуть його родичі питати про зміст проповіді...

Ось і тут генеза душпастирського винаходу.

Від того часу минуло чверть століття, а та розмова ніколи не призабулася, хоч мій товариш давно в могилі.

Одного Великодня переповів я вірним той примір з тим, що додав: „Від нині кождий з нас будучи на Богослуженню нехай старається якнайлучше запамятати проповідь, щоб вернувшися домів вмів переповісти проповідь і все, що священик заповідав, домашнім, що не були на Богослуженню. З нинішним св. Великоднем 1935 року заведім між собою, в нашій парохії, набожний звичай, щоби в кождій хаті всі до одного знали, що священик проповідав і заповідав на Богослуженню."

Колиж на Томину Неділю питав я вірних, чи переповіли домашнім примір і проповідь з Великодня, з їх облич можна було вичитати потакуючу відповідь.

Тої самої неділі вказав я вірним основніще на потребу повторяти проповідь й оголошення своїм домашнім. Коли я се говорив, впадала в очи скупчена увага вірних.

Про потребу та користи набожного звичаю переповів я вірним в дочерних церквах 2-го і 3-го дня Великодня.

Здається, не було душі, якій не сподобавсяб примір з краяном та потреба поділитись церковною наукою з домашніми.

В слідуючих неділях і святах потребу набожного звичаю, доказував я вже примірами взятими з життя парохії. А вони дуже переконуючі.

Оповів я вірним, як нераз молодець чи дівчина червоніє з сорому підчас їх іспитування перед заключенням подружжа з науки релігії, коли не знають головних правд віри. Тут навів я приміри, які мені дійсно лучалися при таких катехізаціях.

Пр. оден молодець не знав кілько днів І. Христос лежав у гробі.

Инший не знав навіть того, в котрий день воскрес І. Христос, що викликало сміх і велике здивування серед вірних.

Инший не знав, хто голова катол. Церкви.

Инші не знали, що священик строго обовязаний законом природним, Божим і церковним під загрозою тяжких кар до печати св. Сповіди.

Инші не знали, чому правимо панахиди в дні 1-го листопада.

Таких примірів безліч! Вони ріжні по ріжних парохіях.

З натиском підчеркнув я перед вірними, що такого грубого незнання не булоб по парохіях, якби вірні переповідали собі взаїмно зміст проповідей, бо буває, що незнайки нераз невинуваті з оправданих причин.

Вірні признають в душі, що вина в таких разах і по їх стороні, бо священик не має змоги і сили кождого особна обучувати в правдах віри. Отже вірні будуть старатися свої занедбання направити а то й надолужити.

Через те участь в Богослуженнях стає щораз пильніша. Колиж вірним представити історію Церкви по краях як Большевія, Мексик, Еспанія і т. п. і ту масу ворогів, які хотілиб Церкву знищити, тоді родиться в них бажання стати в ряди оборонців св. Церкви і вслід за тим охота до кращого пізнання історії Церкви і правд віри. Тим самим глибше закорінюється набожний звичай.

Історія героїв Альказару, що за Бога і Батьківщину боролися як льви, зворушила до глибини всіх старців і дітей, що в одних сорочках остають в домах, бо родичі не мають в що їх одягнути.

Кожда хата в селі стає церковним домом, читальнею, в яких як уміють і можуть навчають домашних ті, що були на Богослуженню.

Наші слухачі часто вміють переповіданням захопити краще своїх домашних слухачів ніж ми душпастирі.

Тож чим краща буде проповідь-наука — нон мульта сед мультум — і аргументація, тим краще наші слухачі зможуть передати її своїм домашним. І тим ростиме набожний звичай.

З досвіду знаю, що парохіяни при якійбудь стрічі з людьми других сіл діляться своїм знанням і до такого самого звичаю їх заохочують.

Набожний звичай буде зростати в народі в міру наших переконуючих доказів про його потребу і хосен. Дуже сильно промовляє за поширенням набож. звичаю богато місць св. Письма як про біснуватого — Лука 8/38, — Слова Ісуса Христа до уздоровленого біснуватого: „Вертайся до свого дому й оповідай..."

Йоан 4/12. Про Самарянку і т. п. місця.

Правда про те, що „Ми гірш сиріт на карті Европи" побуджує вірних по малій цеголці причинитись до кращого завтра хочби реалізуванням клича „Свій до свого, по своє".

Коли про те гомонить ціла парохія, коли клич закорінюється в кождій, навіть і в курній хаті, то не дивниця, що кождий вірний старається полагодити свої орудки в своїй кооперативі, в свого лікаря, в свого адвоката, в свого купця та в свого ремісника. Пр. парохіянин в кооперативі просить склепаря, щоб прибив йому печатку на свічках, щоб міг виказатися перед провізорами, що купував у свого. Свідок: кооператива в Лютовисках.

Инші парохіяни на запит адвоката п. М. в Л., чому до него приходять зі всіми справами, відповідають рішучо, що то їх обовязок, підпирати — своїх. „Свій до свого". Те саме було і в лікаря п. П. Наганячі переловлюють людей, та освідомлених переловити вже не в силі.

Те все наслідки набожного звичаю. Якими їх діти будуть, коли вже родичі з курних хат вступили на сей шлях...

Єретичне православя чи інші секти ніколи не матимуть доступу до тих вірних, яких батьки від ранньої молодости будуть обучувати дітей в катол. дусі.

Де є школа (— тут наразі нема —), там вона доповняє домашне виховання й образує дитину. Та при нинішнім ограниченню годин релігії і при допомозі Лемківськогоо букваря в наших сторонах ні одної десятої частини священик не в силі переробити з того, що повинен.

І не дивниця. Дитина навіть у третій клясі не вміє читати біблії. А учителі бувають такі, що від дітей учаться української мови.

Можна почути від батьків дітей: коли має бути така школа, то красше ніяка. І мені так здається. Ту велику люку мусить доповнити церква з домом родинним.

Ось і тому набожний звичай такий спасенний. Додати треба, що вірні дуже задоволені, коли в них росте рівень релігійного знання та рідної історії Церкви і народу. І престіж батьків перед домашними набирає більшого блеску і поваги.

Між молодшими родиться чесне суперництво, хто краще знає правди віри та рідну історію.

І слава таких парохіян шириться серед сусідних громад і не без добрих наслідків.

Овочі набожного звичаю очевидні. Церква битком набита. Увага в церкві розумна і набожна. Вірні з належною почестю приступають частіше до св. Тайн. Давні забобони скоро і помітно заникають.

Відношення до священика стає сердешне. Датки на С. Божу стають частіші тай доходи епітрахильні більші.

Деякі священики, яким я оповідав про сей набожний звичай, з місця обіцяли його завести в своїх парохіях.

Се було причиною, що своїм винаходом хочу радо поділитися з Вп. Отцями душпастирями.

На кінець додам, що ради набожного звичаю в селах, де від віків не було школи і доси нема, така строга освіта, що в селі Хмілі — 70 чисел — найшлося 10 передплатників „Правди", в селі Руському 40 чисел — 7 передплатників „Правди", в селі Затворниці — 7 передпл. „Правди", 1 „Укр. Бескид" і 1 „Народна Справа" та богато книжочок у всіх трох селах — видання „Криниця". Гл. допис у „Правді" ч. 49 п. т. „Сумне і радісне в життю гірської парохії." Набожний звичай немов силує неграмотних до науки. Чим глибше закориниться набожний звичай в парохії, тим кращі овочі його дозрють на полі релігійнім, національнім і культурнім.

Різдво Христове се добрий час до посіву набожного звичаю.

Соціяліст про большев. „рай"

Англійський соціяліст сер В. Сітрин, генеральний секретар британських робітничих синдикатів, їздив два рази до СССР, щоб переконатися, як виглядає життя в большевії. Недавно оповістив він свої враження в книжці п. з. „Шукаю правди". В ній пише м. ін.: В робітничих бараках бачив я як спало по 5 осіб на однім ліжку. Найгіршому ворогови не желавби я мешкати в таких бараках. Подібні відносини є не тільки в провінціяльних містах, але також в Москві й инших великих містах. В Москві робітник заробляє 105—312 рублів місячно (30—90 зл.), кваліфікований дещо більше, директор фабрики коло дві тисячі рублів. Зимовий одяг коштує 225-350 рублів, кільограм волового мяса 7—12 рублів. Перед споживними крамницями бачив я всюди людей в черзі. Робітники у фабриках під постійним поліційним наглядом як злочинці. Я мав нагоду бачити робітників, що копають канал Москва-Вологда. Вони були зле відживлені, нужденно одягнені, заболочені і не бриті. Запевняли мене, що то не каторжники, тільки вільні робітники. Большевики ненавидять пацифістів і погорджують ними. (КАП).

ОСИП НАЗАРУК

В церквах чужих народів

В сирійській церкві Маронітів.

Малий азійський народець Сирійців-Маронітів (около триста тисяч душ) належить до найбільш гонених і віками переслідуваних племен. Ми Европейці, що тут і там жалуємося і маємо причини жалуватися на гнет, не маємо і навіть не можемо мати поняття, що значить азіятське переслідування. Там, в Азії, знають, що значить гнет!

Коли згадую азійський гнет, все приходить мені на думку уривок зі старої побожної пісні, в котрій описане життя і гонення св. Николая:

...„Траву потолочиш,
Трава ся направить,
Кат лукавий стопче,
Сліду не оставить..."

І все дивуюся, як вспіли задержатися при життю ріжні малі народці та племена в Азії, де від тисячеліть шаліли криваві й надзвичайно жорстокі навали ріжних орд.

А малий сирійський народець Маронітів має ще до того свій осідок на страшнім роздоріжжі, котрим або попри котре переходили що найжахливіші і найтвердші сили завойовників так азійські, як африканські й европейські.

Про Маронітів знав я не богато. А саме знав я, що се імя маленького сирійського племени й віроісповідання, одинокого між усіми орієнтальними християнами, що живе компактно на Сході, де займає коло 50 (пятьдесять) квадратових миль на узбіччах гір Ливану й Антиливану... А по містах сидять Мароніти вже розсипані, від Алеппа аж по Назарет і трохи далі на полудне. Дальше є їх трохи в Єгипті, на острові Кипрі, в Греції, в Римі та в Америці. І знав я, що сей цікавий, маленький народець витворила секта, а властиво витворив його оден-одинокий монастир. І се страшенно дивувало мене, як оден монастир міг витворити будь-що-будь окремий нарід і то такий твердий нарід, що вспів задержати свою окремішність і не розплистися між иншими народами, мимо свого поважного віку (він старший від нас) і мимо тяжких та кривавих переслідувань, яких зазнав. І ще знав я, що імя того народця походить від св. Йоана Марона, що той народець, коли ще жив у єреси, не признавав трьох вселенських соборів Церкви, четвертого, пятого і шестого, але чому саме залежало їм на непризнаванні тих соборів, того я й досі не знаю. І ще знав я, що в 12 столітті Мароніти заключили унію з Римом, але не люблять про те говорити, бо їм приемніше твердити, що вони ввесь час були католиками. І ще знав я, що св. Марон, від котрого походить імя Маронітів, жив з кінцем 4 і на початку 5 століття, що він оснував кілька монастирів, а найславніший, що власне й витворив той народець, був над рікою Оронтес, десь між місцевостями Апамеєю й Емессою. Зразу називалися Маронітами монахи, що жили в тім монастирі, а потому й той маленький народець, що згуртувався довкруги того монастиря і складався Бог знає з яких елементів, та переважно семітських.

Річ зрозуміла, що мене дуже цікавило подивитися на те диво, себто просто на тип людей з такого народця, що його вспів витворити оден-одинокий монастир!

Як виглядає такий народець? думав я нераз.

І в неділю 29 мая 1927 р. вибрався я в товаристві свого учителя англійської мови п. І. Кравса та двох наших робітників, пп. Сеника і Коби, відвідати сирійську церковцю католицьких Маронітів на розі вулиць 10-ої й Елзворт у Филаделфії.

Церковця з каменя, але маленька. На ній малесенька надпись, що се місійна церковця.

Входимо. Год. 10.30. Богослуження в повнім ході. Лунає виключно жіночий спів — сильних, звінких голосів.

Церковця виглядає так: Переважають дві краски — цегляста (стеля і стіни) та золотиста (образи, світла і ріжні прикраси). Лавок два ряди. Вони звичайні, міцні, на вишнево помальовані.

Царські врата ніби є, ніби нема: зовсім як у латинників низоньке поручча перед вівтарем, але над ним уміщені ніби дві таблиці червоних лямпок і золотистий образ. Все те разом робить враження, що є царські врата. Враження дуже гарне, але зовсім інакше ніж у грецькім обряді.

Ліворуч у стіні три вітражеві вікна: скла кольорові, головна краска зелена. Орнаментика скромна. В однім вікні хрест, у другім чаша (на склі), у третім три букви Христові, як у латинян. Може церковця й відкуплена від них.

Вівтар при самій стіні (обійти його не можна довкруги). Він ясно освітлений. Кивот білої краски. Майже вся кольористика византійська, але форми інакші.

Священик старий уже, коло 60 літ, сивий, поважного вигляду, але з нервозним обличчам. Опарат його чисто як у латинян: білий, з великим, легко золотистим хрестом. Напів, яким священик править велику, співану Службу Божу, дивний: неподібний ні до византійського (грецького), ні до латинського, а пригадує напів у жидівських святинях. Чути в нім Схід.

Оглядаюся на хори. Поки я не оглянувся, мав я враження, що там мусить співати богато дівчат. А їх всего чотири чи пять! Сильні, дзвінкі голоси й добра акустика в церковці викликали враження більшого хору.

Дяка нема.

Публика дуже побожна. І розмірно богато її. Сидять всуміш, але ліворуч переважає жіноцтво, праворуч мужчини. Від старих аж до діточок — заступлений кождий вік, нема перериву, як у наших церквах (де бракує звичайно молоді від яких 16 до 24 літ). Се знак, що сей малий народець цілко держиться в цілости своєї церковці.

Переважають обличча східні, смагляві, носи закривлені, подібні до жидівських. Уложення публики добре, поведения тихе, симпатичне. Є між нею й люди зовсім неподібні до східних людей, навіть ясні бльондини. І то доволі значний відсоток таких несирійських Сирійців: се найлучший знак, як ріжні переходи чужинців расово вимішали сей народець. Кров його „розірвана" й неуодностайнена раса.

Народи такого мішаного вигляду, заки основно не устійнять свого типу, звичайно не можуть „прийти до себе", сконсолідуватися. Немов стемпель їх бурливої, рваної долі витиснений на них. Для таких народів одинокий ратунок — обруч сильної релігійної дисципліни й церковної організації. До подібно мішаних народів належать Ірляндці, Італійці, Французи, Еспанці й Португальці. Їх уратував католицизм від повного і страшного внутрішнього розгардіяшу. (Хоч якраз тепер той розгардіяш вибухає з Еспанців; та він штучно їм тепер вприснений).

Хор сирійських дівчат співає живо, сильно, дзвінко.

Є й гарні між ними.

Богослуження кінчиться.

По скінченню його публика, котра досі поводилася дуже спокійно, як у

О. ІЛІЯ БРАТИК

Останній Свят-Вечір

З образків села.*)

Іван Нерозважний і на війні був, а не заслужив на титул героя. Ще його й трусом називали, боягузом. На кождім кроці докучали йому.

Найгірше було з вартою. В день то добре. Хоч зіприся на кріса тай дрімай, спи. А прийде ніч, то вже біда, що крий Господи! Скіра терпне, хоч терпентиною натирай, спіртом розгрівай, бо мороз іде нею. А волос дубом стає на голові.

Іван стоїть і глядить довкруги. Ворогів повно-повно. Тут їдуть танки. Там літаки-бомбомети бренять голосом нічної тиші. А там довжезними лавами суне неприятель — простісінько на нього з наїженими штиками. І куди там йому тихо стояти! Він же на те жовнір, щоб відважно поставитися до такого грізного ворога: „Гальт! Гальт!" (Стій!) кричить він зі всеї сили. „Хто там? Фельдруф!" А воно суне без „фельдруфу". Наслухує він... Щось бренить, щось дзвенить. Може фельдруф каже. Деж там! Суне безлично на нього... Вже туй-туй перед очима. Ще може спізнитися і життям переплатити. Тому Іван як не вдарить з кріса. Бевх-бевх! І розбіглися вороги в сяєві його крісового вогню. Та лише на хвилину. Ось вони вдруге збиваються в купу, вдруге його атакують, на життя його напосілися. Прибігли товариші: „Що там? В кого ти стріляв?" — „Таж ворогів повно!" І знов сміхи. Знов дотепи. Знов забава з Івана Нерозважного.

А в окопах бувало так: Лежить Іван горі спиною, фацакають нервово ноги, руки понад голову міряють крісом, як коли на потилиці булиб другі очи. І все: бевх-бевх, бевх-бевх. Ні одного літака ніде нема, а він все до гори: бевх-бевх, бевх-бевх. Сміються з нього. Кажуть: „Богови в вікна стріляє". А голову зарив в землю, кертицею ставби, радо зріксяб людського єства.

Аж вдома великий „герой" з нього зробився. І знаєте, з якої причини? Задля непорозумінь з жінкою. Не мала значіння в сім його геройстві смілість, відвага й сила, лиш постійна уступчивість жінці. Сміються бувало люди, кажуть: „Відай ти присягав послушенство жінці, не жінка тобі". Та Іван собі нічого не робив з того. Бо він уступчивістю докаже геройства. Другі нехай відвагою.

Були такі, що признавали геройство радше жінці, ніж йому. Та я таки йому. Бож і уступчивістю можна дійти аж до героїзму. Якраз Іван Нерозважний доказав цього.

Інший на його місці вже давно покинувби рідні пороги. І так безробітних повно. Аж кишить від них. Входить до хати не один такий: „Славайсу! Споможіть безробітного, роботи шукаю!" То знов: „Споможіть інваліда!" І шукай там в нього рани, в хірурга бався, обмацуй. Ні, дай і нехай собі йде з хати. А хочеш відправити так, без нічого, то подумай, може нагнала жінка? Бо й такого треба пожалувати. Це подвійний інвалід. Не лише фізичний, але й духовий. Бо й таке буває: Досить жінці того послушенства. Нехай собі йде. Вона натягне на себе сподні, а він нехай ходить у спідниці.

То й на місці Івана Нерозважного хто інший помістивсяб між безробітними. Та Іван нікуди не йшов. Ціле життя перекапарив серед вічних непорозумінь з жінкою.

Та сам собі винен. Остерігали, про-

---

*) Рік тому помістили ми перше оповідання о. Братика п. з. „Пригода з вовками". У великоднім числі м. р. помістили ми друге його оповідання п. з. „Пригода Павла", яке свідчило про гарний розвиток нарративного таланту автора. Тепер містимо трете його оповідання. Воно свідчить, що обсерваційна здібність автора поглиблюється. Автор береться вже до підмічування і розвязки трудних суспільних тем. Щиро желаємо Вп. Авторові дальшої витревалої праці, бо оригінальних белетристів у нас дуже мало. — Ред. „Нової Зорі".

всіх католицьких церквах, проявила вперве правдиво східну рухливість при виході.

Ми виждали, аж вийшли всі. І тоді я з п. Кравсом пішов до захристії, поговорити зі священиком. Він складаючи ризи, дав інформації — отсі:

„Ми Сирійці малий, тримільоновий нарід семітської раси. Ми маємо свій власний обряд. Виєначаємося тим, що за ввесь час ми ніколи не попали у схизму, а все вірно стояли при католицизмі. Але є й Сирійці схизматики, як є на сході Халдейці католики і схизматики, Вірмени католики і схизматики, Греки католики і схизматики, Копти католики і схизматики. Около півтора міліона нас є магометан"...

Якийже пірваний у нутрі той малий народець! Як пірвана його історія, його земля, його раса, так пірвана і його релігія та його душа.

— Кілько церков своїх маєте тут у Злучених Державах Північної Америки?

— Поверх 40.

— А кілько вас усіх тут?

— Коло 50.000 душ.

— А кілько вас тут у Филаделфії?

— Мало. Коло 50 родин...

Як на таке мале число то їх церковця доволі повна!

— Чи є ваші люди і в Канаді?

— Дуже незначне число.

Дякуємо за інформації й виходимо. По дорозі каже один наш робітник: Як на таке мале число їх тут, то їх церковця зовсім не убого уряджена!

А другий додає:

— Якби не та їх церква, то 50 їх родин зниклиб у такім великім місті, як каплина води в великій печі. А так держаться при ній...

Так єсть! О, Церква се велика, оживляюча сила. Се можна пізнати як слід тільки на чужині у величезних містах, що мов кітли кипуть і перетворюють усякі племена й народи. Сили Церкви не можна побачити у своїм краю в такій мірі, як на чужині. Бо тут церква задержує при життю морально і фізично тип, зразок кождого народу. І тому так тяжко зрозуміти тих наших „поступовців", що всіми способами валять свою Церкву. Се люди, що мають очи, а не бачать. Дивляться, а сліпі. Коби їх хто завів до церковці Маронітів і показав їм людей окремого народу з окремою культурою, витвореного одним-одинским монастирем! Така творча сила може бути навіть — в одній релігійній установі. Розуміється, коли вона дійсно релігійна...

ІВАН КРЕВЕЦЬКИЙ

Перша бібліотека на Україні

В 900-ті роковини її оснування

1037 — 1937

Культура на Україні в княжих часах. — Свідоцтва чужинців-очевидців. — Книжка в княжій Україні: що пише про книжку наша найдавніша літопись Нестора і що Збірник кн. Святослава. — Вел. кн. Ярослав Мудрий любитель і меценат книжок: він перший зібрав українських письменників та зорганізував літературну працю на Україні. — Перша бібліотека на Україні: її оснував Вел. кн. Ярослав Мудрий 1037 р. у Києві при катедрі св. Софії. — Кілько в тій бібліотеці могло бути книжок і якого змісту? — Доля першої української бібліотеки: її розграбили чужі і свої...

Культура на Україні в княжих часах була висока. Свідчать про се наглядно передовсім памятки тої культури, що збереглися до наших часів. Свідчать про се далі наші найдавніші літописи, що оповідають про ту культуру. Свідчать вкінці сучасники-чужинці, що побували тоді на Україні, бачили ту культуру своїми очима і лишили про неї свої свідоцтва.

Матеріяльних памяток української культури з княжих часів збереглося по нинішний день порівнюючи не богато. Та те, що збереглося, говорить вимовно про рівень тодішньої нашої культури. Та культура була не тільки рівна культурі тодішньої культурної Европи і взагалі культурного світа, але під деякими оглядами навіть перевисшала їх.

Та більше, ніж збереглося, пропало. Пропало богато через внутрішну анархію. Пропало ще більше через напади ріжних півдиких племен (Половці, Татари й ін.). Та найбільше пропало через зуб часу і байдужність пізніших українських поколінь.

Що пропало більше, ніж збереглося, видно виразно з тогочасних наших літописей. Читайте в тих літописях хочаб описи княжих столиць Києва, Галича чи Володимира і порівнайте з тим, що залишилося в них з тих часів по нині, і ви побачите, яку руїну пережили ті колишні осередки нашої культури. Особливо вражає велика руїна княжих столиць Галича і Володимира, з котрих нині остали тільки жалюгідні тіни.

Та не лише наші літописи свідчать про велич української культури княжої доби. Про ту велич свідчать також сучасники-чужинці. От що пише про Україну з часів Ярослава Мудрого французький епископ з Лю, Ґотьє Савейра, котрого французький король Генрих І. вислав був до Києва просити руку дочки Ярослава княжни Анни Ярославни: „Край сей (Україна) більш обєднаний, більше щасливий, могутній, більше значний, більше культурний ніж Франція." А про враження, яке одна зі столиць Галицько-Волинської держави, Володимир, зробив був на угорського короля Андрія, читаємо в нашім найдавнішім літописи під р. 1231 слідуюче: „Оттуда король пойде ко Володимѣрю... Пришедшу же ему Володимерю, дивившуся ему, рекъшу: „Яко така градъ не изобрѣтохъ ни в Нѣмѣчскыхъ странахъ." Отже, як свідчать два сучасники-чужинці, культура на Україні за княжих часів стояла вище, ніж у тодішній Франції і Німеччині.

Ще найбільше і найцінніших памяток української культури з княжих часів збереглося по нині з ділянки письменства. Найдавніші наші літописи, Нестора і Галицько-Волинська, Слово о полку Ігоря, Руська Правда, Ходження паломника Данила до св. Землі — отсе памятки, що їх значіння не замикається тільки Україною, але виходить далеко поза її межі. Се твори, що займають визначне місце в европейськім і всесвітнім письменстві тих часів. Та крім згаданих вище дійшло до наших часів іще богато інших памяток нашого письменства княжих часів.

У звязку з письменством виринає питання про відношення до книжки в княжій Україні. Яке було те відношення?

У відповідь на те питання наведемо два тогочасні українські відзиви про книжку:

І так в нашій найдавнішій літописи Нестора під р. 1037 читаємо:

„Велика полза бываеть человѣку отъ учения книжнаго; и книгами бо кажеми и учими есми пути покаянию, и мудрость бо обрѣтаемь и вздержание отъ словесъ книжныхъ; се бо суть реки напаяющи вселенную всю, се суть исходяща мудрости; книгамъ бо есть непщетная глубина, сими бо есми в печали утѣшаемы есмы, си суть узда въздеръжанию. Мудрость бо велика есть,

---

сили родичі, приятелі: „На що тобі такої, що паношиться? Ех то будеш мати жінку-жінку! Хлопського борщу не зварить, а „панський". Такий, що з села Городенку вздриш, як до рота візьмеш. Тай скаже тобі подолок у штанах носити, не так поверха, як у нас всі носять. Щей кацабайку надіне на тебе. Шляхтичем тебе зробить. Бери — кажуть — просту у фоті, не перекабачуйся, то будеш мати жінку-робітницю і життя з нею. Не видиш, що це за зілля ті, що шляхцянок удають, в капелюшках, з парасольками в руках? Не видиш, як що неділі минає свою церкву Василь Холошня? Зовсім пристав туди на бажання жінки. І до свого хлопчика каже: „Ходзь Міську, їсти кулешу. А заверць там крову!"

Кажуть, що вже й назвиско змінити хоче з „Холошня" на „Сподневский".

„Ет, що ви знаєте, відповідає бувало Іван Нерозважний і дальше мріє, як звичайно молода людина на порозі семейного життя. Через його уяву перелітають приманчиві картини щасливих подруж. З кляс ще не вийшов, а вже не годен оббитися думок: коби скорше, коби скорше.

Посідають до обіду й всі як люди, а він що ложку набере, зітхне, мов мішок ковальський: Ох! Ох! Ох!

„Гей, мой! Таж то не горяче, що так дуеш в ложку", гримає на нього батько. А він до батька: „Горяче, горяче, аж коло серця пече." І думає старий: Може справді такий його язик чутливий в дотику.

Соненько світить, така ясна днина, а Іван, мов в темну нічку, звільна піднімає ногу й обережно її кладе, щоб не пошпортатись і не впасти. Стежки не видить. Очи йому заслонили чарівні образи щасливого подружжа, що вийшли поза межі звичайної уяви й, мов у калейдоскопі, мерехтять йому в очах, осліпивши їх принадою.

Гонить на ніч коней попасти і кличе до них: „Гей ви булані, відай ви блудите! Бо до неї не сюди дорога". І чвалає до своєї судженої Павліни Гарної. Іншим разом коні вже й самі його туди несуть.

Навіть і в молитві: „Отче наш" рівночасно думками згадує її так, що й помолитися як слід не може.

От покуса вам! Ані попоїсти, ані дороги перейти, ані коника попасти, ба навіть і помолитися не може без згадки про неї. А все йому в очах таке гарне, чарівне. Темні сторони, що їх в подружжі не мало, сховалися поза заслону принадних образків і лише підсміхаються з наївного серця молодого недосвідченого мужчини.

Не досить тої муки, що переживають всі залюблені. Івана Нерозважного мучать ще докори людей та власної совісти. Може совість сиділаб і тихо, якби не люди. „Ох людиж, ви, люди! Якіж ви вороги мої. Дівча хоч до рани прикладай, а ви нас розлучити пробуете?! Тому, що чужа, кажете. Не дочекаєте цього. А я таки дочекаю свого щастя, таки одружуся з нею."

І дочекався. Зачалася його щаслива доля від того, як і де хрестити сина. Слухає Павліна підшептів родини та до чоловіка: „Ти, старий! Можеб так в косцьолі? Там органи грають і краще вівтарі прибрані... Нехай наша дитина йде туди! І за слюби не беруть богато. А колись чейже женитися буде наш син. І тепер за хрест нічого не даш."

„Ні", відповідає Іван. „Я тебе люблю, як око в голові, але цього не зроблю." І думає Павліна: „Зробивби ти, зробивби, якби я на тебе насіла. Але закарало мене, що я ще не година встати, розрахуватися з тобою. Та нехай це вже буде твоє. Другого вже не дам! Буде по половині. А як ще прийдуть діти, то решта всі мої! Всіх скажу охрестити там, де мене хрестили!"

Другий раз зайшло за вибори: „Ти таки кинь на єдинку, кажу тобі. А то не хочу з тобою ані дня довше жити. Бо ціла моя родина голосує на єдинку. Як я не політикую, то й ти не політикуй. Єдинку, кажу!"

яко бо и Соломонъ хваляше ю глаголаше: азъ премудрость вселихъ; свѣтъ и разумъ и смыслъ; азъ призвахъ страхъ Господень; мой свѣтъ, моя мудрость, мое утвѣрженне; мною цари царствуютъ и силнии пишютъ правду, мною вельможи величаються, мучители удержать землю; азъ любящая люблю, ищющимъ мене обрящють. Аще поищеши въ книгахъ мудрости и прилежно, то обрящеши великую ползу души своей; иже и часто кто чтеть книги, то бесѣдуеть с Богомъ, или святыми мужьми; почитая пророчьскыя бесѣды, еуангельская учения и апостольская и житья святыхъ отець, и ьысприемлеть душа ползу велику."

А в Збірнику Кн. Святослава з 1076 р. є такий уступ про читання книжок:

Добро єсть, братие, почитанье книжьное, паче вьсякому хрьстьяну; блажени бо, рече, испытаюштии съвѣдѣния Єго (=Бога), вьсѣмь сьрдьцьмь възиштють Єго. Чьто бо рече: испытаюштеи съвѣдѣния Єго? Єгда чьтеши книгы, не тъштися бързо шштисти (=скоро перечитати) до другыя главизны, иъ поразумѣи, чьто глаголють книгы и словеса та, и тришьды обращтаяся о единой главизнѣ... Реку же: узда коневи правитель єсть и въздьржание, правьдьнику же книгы. Не съставить бо ся корабль без гвоздии, ни правьдникъ бес почитания книжьнааго. И якоже плѣньникомъ умъ стоить у родителъ своихъ, тако и правьдьнику о почитаньи книжьнѣмь. Красота воину оружие и кораблю вѣтрила, тако и правьдьнику почитание книжьное...

То мы, братия, поразумѣимъ и послушаимъ разумьныма ушима, и поразумѣимъ силу и поучения святыхъ книгъ. Послушан ты житья святааго Василия и святааго Іоанна Златоустааго и святааго Кирила Філософа и инѣхъ многъ святыхъ, како и ти съпьрва, повѣдають о нихъ реькуште, измлада прилежааху святыхъ книгъ, тоже и на добрая дѣла подвигнушася. Вижь, како ти начатъкъ добрымъ дѣломъ поученне святыихъ книгъ. Да тѣми, братия, и сами подвигнѣмъся на путь жития ихъ и на дѣла ихъ, и поучаимъся въину книжьнымъ словесьмъ, творяще волю ихъ, якоже велять, да и вѣчьныя жизни достоини будемъ, въ вѣкы аминь.

Наведені вище відзиви про книжку дуже важні. Бо вони свідчать наглядно, як високо цінили книжку на Україні в княжих часах. Інакше й не могло бути. Бо культура і книжка се два нероздільні поняття. І коли в княжій Україні культура стояла високо, то першим наслідком того мусіло бути цінення книжки. І те цінення, як бачимо, дійсно було.

Та не тільки наведені вище відзиви свідчать наглядно про відношення до книжки на Україні в княжих часах. Ми маємо ще більше наглядні свідоцтва того відношення.

Одно з тих свідоцтв се істнування на Україні в тих часах одиниць, яких ми нині називаємо любителями і меценатами книжки та взагалі письменства.

Хтож були ті одиниці та як виявлялося їх книголюбство й меценаство письменства?

Першим і найбільшим з любителів і меценатів книжки і взагалі письменства в княжій Україні був київський Вел. Кн. Ярославъ Мудрий. Ось що пише про нього наш найстарший літописець Нестор у своїй „Повісти временних літ":

Въ лѣто 6545 (=1037). Заложи Ярославъ городъ великый Кыевъ, у негоже града врата суть златая, заложи же церковь святыя Софья, премудрость Божию, митрополью, и посемь церковь на Златыхъ вратѣхъ камену святыя Богородица Благовѣщение; сий же премудрый князь Ярославъ того дѣля створи Благовѣщение на вратѣхъ, дать всегда радость граду тому святымь Благовѣщенiемь Господнимь и молитвою святыя Богородица и архангела Гаврила; посемь святаго Георгия манастырь и святыя Орины. И при семь нача вѣра крестьянская плодитися в Руси и раширятися и чернорисци поча множитися и манастыреве почаху быти.

И бѣ Ярославъ любя церковныя уставы и попы любяше повелику, излиха (=більше, сильніше) же бѣ любяче черноризьци, и книгамъ *прилежа, почитая часто в день и вь нощи; и собра писцѣ многы и прѣ-*

Софійський собор, як він мусів виглядати (тепер богато добудовано до нього); при ньому була перша бібліотека на Україні.

кладаше отъ Грѣкь на Словеньскый языкъ и писмя, и списаша многы книги и сниска, имиже поучаються вѣрнии людье и наслаждаються учения божественаго гласа. Якоже бо нѣкто землю разореть, другый же насѣеть, инии же пожинають и ядять пищу бескудну, да и се; отець бо сего Володимиръ землю разора и умягчи, рекше крещенiемъ просвѣтивъ; сий же Ярославъ, сынъ Володимерь, насѣя книжными словесы сердца вѣрныхъ людий, а мы пожинаемь, учение приемлюще книжьное.

Як бачимо з наведених вище слів літописи, Вел. Кн. Ярослав Мудрий був книголюб і то не абиякий. Бо він не тільки любив книжки та читав їх днями і ночами, але заходився коло їх помноження. В тій ціли зібрав він „писцѣ многы" та поручив їм перекладати книжки з грецької мови на „славянську", себто на тодішню літературну українську. І, як свідчить літопись, вони написали богато книжок.

Тут належить підчеркнути особливо два слова: „писцѣ многы". Як виходить з самого тексту, були се не звичайні переписувачі, котрі копіювали готові книжки, але письменники, котрі перекладали книжки. Так розуміє тут слово „писець" також проф. М. Грушевський, котрий у своїй „Історії України-Руси" (т. II², 40) пише: „він (Ярослав) зберав „писців", по теперішньому — літератів". І тих літератів зібрав був наш князь-книголюб богато.

Так отже наведені вище слова літописи Нестора незвичайно цінні. Бо ті слова свідчать наглядно, що вже в XI ст. був на Україні цілий гурт українських письменників, що вже тоді був у нас великий любитель і меценат української книжки й українського письменства взагалі та що той любитель і меценат перший зорганізував у нас літературний гурток і літературну працю, зібравши наших письменників разом та давши їм змогу працювати для нашого письменства.

Та не тільки любителем і меценатом української книжки й української літератури був Вел. кн. Ярослав Мудрий. Він був іще чимось більше. От що читаємо далі в нашій найдавнішій літописи Нестора під р. 1037:

Ярославъ же сь, якоже рекохомъ, любимъ бѣ книгамъ и **многы списавь положи вь церкви святой Софьи,** юже созда самъ и украси ю иконами многоцѣньными и златомъ и сребромъ и сосуды церковьными, въ нейже обычныя пѣсни Богу въздають в годы обычныя.[1])

Що говорять наведені вище слова літописи?

Вони говорять слідуюче: Вел. кн. Ярослав Мудрий не тільки любив книжки, не тільки сам читав їх і не тільки дбав про їх помноження. Він подбав також про те, щоб ті книжки зберігти та щоб їх могли читати також инші. В тій ціли він зложив їх при катедрі св. Софії у Києві і таким чином оснував першу бібліотеку на Україні.

Так розуміє наведені вище слова літописця Нестора наш найбільший історик проф. М. Грушевський, що у своїй „Історії України-Руси" пише:

„Велику, по тодішньому, бібліотеку спорядив Ярослав при збудованій ним Софійській катедрі („многы книгы списавь положи вь церкви св. Софьи").[2]) Так розуміє ті слова також другий наш визначний історик проф. Д. Багалій, в котрого „Українській Історіографії" читаємо: „За часів Ярослава, при Софійському соборі, ним таки збудованому, було закладено бібліотеку, де були

[1]) Лѣтопись по Ипатскому списку. Изданіе Археографической Коммиссіи. Санктпетербургъ, 1871. Ст. 106—107.

[2]) М. Грушевський: Історія України-Руси. Т. II (2 вид.). У Львові, 1905. Ст. 40.

„А сеж не політика?" відзивається Іван. Та же то ти політику заводиш! Не досить, що вже нераз вїла ти моє серце за ті органи. Тут біда так грає, що я вже й свого рідного Господи помилуй в церкві не чую, а тобі органи в голові. Таж ні я не грек, ні ти не латинка, з одного ми села, одної крови, а ти мене їш і їш?! Ще й при дітях. Вчиш їх того самого."

А Боже! думає Іван, покинувби я її, та Ти сказав: „Чоловік покине свого батька й свою маму а приліпиться до жінки й будуть вони якби одно тіло." На це я й присягав. Бивби, та люблю її і привик я вже до неї. Рукаб не піднеслася."

І знов до жінки: „Жінко! Таж маємо доволі інших лаціньских і грецьких клопотів! От податки, асекурація, екзекуція нині, завтра. До того все наше дешеве, а в місті все дороге. Ось тобі клопоти! Се латинські. Дітям треба сорочинок, чобіток, книжок до школи. Ось тобі клопоти грецькі. А ти ще інших шукаєш? На що колотнечу зриваєш? Пищиш як каня, що не хоче погоди? І ти її не хочеш в хаті?"

Так її переконував Іван, кілько раз зірветься буря в хаті. І деколи на хвилю успокоювалася. Та нині не помагають ці слова. Вона йому таки пхає єдинку й каже, що це не політика!

Що Іван не проситься. Ні й ні. Нема ради. Взяв Іван з її рук єдинку, а їй дав вісімнацятку, яку на його очах подерла й кинула в огонь. Здавалося йому, що запалилася і горить ціла Україна від того. І перекинулася полумінь на серце Івана, запалила його вогнем сорому, зажевріла обличча румянцем стиду. І запалилися очи його. Він витягнув з кишені ще одну вісімнацятку й каже: „Диви, я ще одну маю, але сеї вже не дам спалити. Бо враз з нею зітлілоб і серце моє на віки!"

І побіг таки вкинути до урни 18-тку. За те, вернувши, мався він вже добре. Цілий тиждень жінка до нього ані слова. Приходить обід, каже до дітей: „Ану діти, до обіду!" А до нього повернеться боком і тільки. Сам йшов, бо був голоден. Але не в смак був йому обід. А кілько разів збував обід на сухім хлібі й воді!

„Чогож ти жіночко на мене так загнівалася?" Пробує навязати з нею бесіду і перепросити. А вона: „Буде, буде того добра! Я тобі не жінка, коли ти політикуєш. До косцьола не ходиш, з гміною не жиєш, на вибори біжиш з 18-ткою. От писар гмінний Пшепюрский аж гнівається на мене. Приходив бувало, миле слово сказав, а нині що день його виглядаю й нема. Гони мені з хати!"

Іван ішов. Жінка лямпу фу й вже на постелі хропе: Ххх... ххх... ххх... Говорить з просоння: „Ти воле вісімнацятий! То ти єдинки не хочеш? До косцьола не йдеш? Панами гордиш". І гримс рукою в стіну...

Хропе хтось і в коморі біля хати Івана Нерозважного. Позбігалися парубки під ворота й до себе: „Таж це так, якби на дворі. Якжеж спати там, коли такий приморозок. Певно якогось подорожного спати вислав туди Іван, жалував йому теплої постелі в хаті. Може ще й голоден? А може то вітер так виє."

Надслухують. „Ні, то сова. Вона достоту так дихає, як спить. А може то пес гаркотить? Тепер скічні бувають."

Ще надслухують. „Ні, це таки якась людина. Може це злодій так засапався при важкій роботі в чужій коморі."

Біжуть під вікно: „Іване! Іване! А встаньте но! До вашої комори злодій закрався, обікрасти вас хоче. Ловіть його. Ми вам поможем. Чуєте, Іване!"

Жінка: „То хто?" — „Злодій в коморі", поясняють заспаній. Жінка в крик. Кочергу в руки тай до комори.

Гепс, гепс кочергою злодія. І вибіг Іван, а тут три здоровенні хлопи його за морщення. Аж нараз глип: „То ви, Іване? Ну, ну. Дивіть, дивіть! То ви. Вибачайте. Ми не знали. Думали, що злодій." „Тихо! Псс... Нікому не кажіть"... не докінчив. Та вони вмить додумалися, в чім справа. Не хотів, щоб люди сміялися з нього.

переписувачі й перекладачі".[3]) Так розуміли ті слова також давніші наші учені.

Оснування Вел. кн. Ярославом Мудрим першої бібліотеки на Україні наш найдавніший літописець Нестор записав під роком 1037. Річ ясна, що зробив він се не без причини. Очевидно, що саме в тім році Вел. кн. Ярослав вперше зложив („положи") у катедрі св. Софії ті книжки, які виготовив уже був гурток письменників, котрих він зібрав і заставив писати книжки. Та се зовсім не значить, що діяльність згаданого літературного гуртка і доповнювання Вел. кн. Ярославом першої бібліотеки на Україні на тім році припинилися.

Першу бібліотеку на Україні оснував Вел. кн. Ярослав Мудрий при катедрі св. Софії у Києві („положи вь церкви святои Софьи"). І се мало свої причини. Бо в тих часах найвідповіднішим місцем для зберігання книжок були церкви і монастирі. Передовсім тому, що книжки тих часів були переважно церковного і релігійно-морального змісту. А далі тому, що найкраще опікуватися книжками і зберігати їх могло тоді духовенство. Воно просто з титулу свого звання було тісно звязане з книжками. Вкінці тому, що при церквах і монастирях книжки були ще найбезпечніші.

Зовсім подібно було в середних віках і на Заході. Також там деякі князі займалися збиранням книжок та основуванням бібліотек при церквах і монастирях. Так нпр. Карло Великий основував монастирські школи з бібліотеками. Крім князів основували тоді бібліотеки також монастирі.

Яка велика була та перша бібліотека на Україні?

Докладної відповіди на се питання нині, на жаль, ніхто дати не може. А не може дати тому, що ні сама та бібліотека не зберіглася до наших часів, ні нема ніяких докладніших відомостей про число книжок у ній. Все, що ми знаємо про скількість книжок у першій бібліотеці на Україні, се те, що сказав нам літописець у наведеній вище коротенькій записці про ту бібліотеку. А літописець сказав про се тільки загально: „Ярославъ... любимъ бѣ книгамъ и многы списавь"... Та значіння слова „многы" дуже зглядне. Коли взяти під увагу тодішні часи й тодішні обставини, то хоч Князь Ярослав заставив до писання книжок „писцѣ многы" і хоч вони написали книжки „многы", то все таки кількости книжок у першій бібліотеці на Україні не можна уявляти собі кількостями книжок у сучасних бібліотеках. Бо кільканацять чи навіть кількадесять письменників, змобілізованих кн. Ярославом до писання книжок, навіть за кільканацять літ його князювання в Києві до оснування першої бібліотеки на Україні в 1037 р. не могло перекласти, переписати чи взагалі написати тисячів книжок. Тих книжок могли вони виготовити найбільше кілька сот. Та се було в тих часах — богато. І слушно так і пише наш літописець.

Ще трудніше, ніж означити докладно кількість книжок в першій бібліотеці на Україні, приходиться означити зміст тих книжок. Бо про зміст книжок, які Кн. Ярослав поклав в основу першої бібліотеки на Україні, літописець Нестор говорить ще менше, ніж сказав про їх число. Та всеж таки про той зміст можна до певної міри здогадуватися на основі того, що знаємо про зміст тогочасного українського письменства взагалі. Бож річ ясна, що Кн. Ярослав і письменники, яким він поручив перекладати чи складати книжки, жили тими самими культурними інтересами, що й решта культурної України тих часів.

Отже якого змісту могли бути книжки в першій бібліотеці на Україні?

Хотячи бодай приблизно дати відповідь на отсе питання, належить передовсім звернути увагу на ті слова самого літописця, що можуть нам сказати дещо в тій справі. Котріж се слова? Ті слова містяться в уступі, в якім літописець оповідає, що Кн. Ярослав зібрав богато „писців" і запряг їх до праці. Вони слідуючі: „...и прѣкладаше отъ Грѣкь на Словеньскый языкъ и писмя..."

Щож говорять нам ті слова? Ті слова говорять нам, що змісту книжок, які з доручення Кн. Ярослава виготовлював зібраний ним гурток українських письменників для першої бібліотеки на Україні, належить шукати передовсім серед тогочасних українських перекладів з грецької мови.

А якіж переклади з грецької мови маємо з тих часів?

Найбільше маємо перекладів богослужебних книг і творів богословсько-релігійного змісту. Далі йдуть ріжні писання морально-дидактичного характеру. Не мало є одначе також перекладів світських творів з ріжних ділянок знання: з історії, з географії, з історії літератури і навіть з природничих наук. Вкінці переклади з белетристики. Окремо належить згадати апокріфи.

Та не тільки з перекладів складається українське письменство тих часів. Крім перекладів є також богато оригінальних українських творів. І не тільки богато числом! Тогочасні оригінальні українські літературні твори богато цінніші своїм змістом ніж переклади. Вони належать також до всіх тих ділянок, що й переклади.[4])

Вкінці ще питання: як довго існувала та перша бібліотека на Україні та що сталося з нею?

Заки відповімо на ті питання, належить передовсім ствердити слідуюче: існуюча аж до недавна катедральна бібліотека при св. Софії в Києві не мала нічого спільного з першою бібліотекою на Україні, що її заснував був при св. Софії в 1037 р. Вел. Кн. Ярослав Мудрий. Та недавна катедральна бібліотека повстала вже в пізніших часах з книжок, що їх жертвували в ріжних часах ріжні київські митрополити.

Щож торкається бібліотеки Кн. Ярослава, то її дальша доля була така трагічна, як і доля Києва і св. Софії: її грабили і руйнували чужі і свої, аж поки зовсім не знищили.

Богато разів був Київ після смерти Вел. Кн. Ярослава Мудрого ареною ріжних нападів, грабежей і руйнувань. Та три рази ті напади, грабежи і руйнування були найбільші. Перший раз був такий напад у 1169 р., коли на Київ напав суздальський князь Андрій Боголюбський разом зі своїми велико-українськими союзниками. Другий раз напали були на Київ у 1203 р. таки самі свої: Рурик і Ольговичі в союзі з Половцями. А третій напад був у 1240 р. і зробили його Татари під проводом Батія. Підчас кождого з тих нападів ті, що нападали, грабили і руйнували не тільки Київ, але і св. Софію, при якій була приміщена перша бібліотека на Україні.

Взятъ же бысть Киевъ мѣсяца марта въ и (=8) въ второѣ недѣли поста въ середу — так описує наш найдавніший літописець Нестор напад на Київ суздальського князя Андрія Боголюбського в 1169 р. — И грабиша за в (=2) дни весь град: Подолье и Гору и манастири и Софью и Десятиньную Богородицю. И не бысть помилования никомуже ни откудуже, церквамъ горящимъ, крестьяномъ оубиваемомъ, другым вяжемымъ. Жены ведоми быша въ плѣнь, разлучаеми нужею (насильно) от мужии своих, мла-

[3]) Д. Багалій: Українська Історіографія. Видання Української Академії Наук. Київ, 1921. Ст. 43.

[4]) Докладніші відомости про тогочасне українське письменство, перекладне й оригінальне, гл.: М. Грушевський: Історія України-Руси. Т. III (2 вид.). У Львові, 1905; того ж автора: Історія української літератури. Т. II. Київ—Львів, 1923; М. Возняк: Історія української літератури. Т. I. У Львові, 1920.

Та люди довго-довго сміялися з Івана Нерозважного, що жінці послушенство присягав...

До подібних „оказій" приходило в кожде свято. Приходило тому, що Іван хотів святкувати свої рідні свята, а жінка казала святкувати латинські. Приходило все, як треба було хрестити дітей.

А вже до крайного дійшло минулого року на Свят-Вечір. Велика радість обильною струєю обхоплювала кождого. Лиш серце одного Івана Нерозважного придавив сьогодні важкий смуток і мов розривав його на кусні. Там у Вифлеємі усміхається дитятко Ісус, заповідаючи мир і вдоволення людям доброї волі. А той мир такий далекий від Іванової хати! Неможливий став навіть вже і при найбільшій уступчивості Івана...

Тому Іван ходить на Свят-вечір прибитий внутрішним горем. Серце віщує йому якесь лихо. Може нажене його жінка, щоб не робити ще одних свят задля нього? Нажене. Бо вже кілька разів подивилася на нього очима вовка.

Діти за ним не обстануть. Вже всі стали по її боці. Вже й голюкають на нього.

Нераз він вже у свято опускав рідну хату і на днину-дві. Не хотів брати в той день чепиг, ціпа чи коси, у своє рідне свято. Інакше треба було братися, за чуб з жінкою, а він був уступчивий. І ще в свято! Тому мусів йти геть. Збирав у своє серце всі свої болі, кидав сумним поглядом позад себе і йшов кудись.

А на другий день вертався. Сила привязання до рідньої стріхи казала йому: „Вертайся і терпи дальше!"... „Хто терпен, той спасен", говорила йому до вуха рефлексія з науки, яку чув в церкві. Опирався. Боровся. Ставали напротив себе два велитні-силачі, двобій зводили. Він кричав голосом розпуки: „Не вернуся, не вернуся, бо вдома жде мене пекло." А той йому: „Вертайся, кажу!"

І він вертався. І все подавався. Та нині щось йому віщує, що вже не вернеться.

Жінка напевно нажене. Не дарма, відколи встала, люто на нього глипає. Не схоче робити ще одних свят. Скаже людям як що року: „Для кого буду робити свята, як чоловік мене покинув? А я вже одні й так робила. Діти вже всі на це згідні, щоб одні свята обходити. Оден він упертий, але пішов на зломану."

З тих причин вже рік за роком ходив Іван Нерозважний на Свят-вечір в гості до буйних вітрів у полі. Не саджали його за стіл. І ложки до рук не давали. Кидали йому в рот широкими жменями сніговію й мороз. Годували його... Невидиму ялинку освічували при тім іскрами лютої зими.

І доки Іван Нерозважний був молодий, то якось витримував. Скоро травив його здоровий жолудок цю гостинну страву й він все ще голоден вертався до дому.

Аж сьогодні досить йому на старости літ. Одна здорова пригорща тої заметілі в рот і він буде раз на все насичений.

Не потрібно йому й далеко йти. Вийде за село і вже. Але він піде й дальше по свою долю.

З заспів дорогу прочищують.

В селі рух. Хто лише з хати, то відразу з лопатою. Найперше від порога відкинутиб сніг. Люди сніг лопатою сюди, а невидима шуфля його назад. Та ще з додатком свіжого снігу. І то прямо в очи.

Ось кинув дві-три лопаті й тельмом у хату біжить Панько Рухливий. Впхав руки таки в огонь, аж смаленину занесло. За хвилю витягнув їх і знова з хати до боротьби з білим ворогом, що немилосердно атакує бідну сільську хатину. Кождий біжить на відсіч того білого неприятеля всіх животин на землі. Війна в розгарі.

Там Дмитро Вразливий бється долонями по противних плечах, аж лоскіт йде. Мордує сам себе, аж задихався, щоб бодай троха нагнати тепла в руки. Вийшла жінка: „Чекай, я тобі поможу". Та

денци рыдаху, зряше матери своихъ. И взяша имѣнья множьство. И церкви обнажиша иконами и книгами и ризами и колоколы изнесоша всѣ, Смолняне и Соуждалци и Черниговци и Ольгова дружина. И вся святыни взята бысть, зажьже бысть и манастырь Печерскыи святыя Богородица от поганых, но Богъ молитвами святыя Богородица съблюде и о таковыя нужа. И бысть в Киевѣ на всих человѣцѣхъ стенание и туга и скорбь неоутѣшимая и слезы непристаньныя. [5])

Так описує наш найдавніший літописець Нестор погром, який зробив Києву суздальський князь Андрій.

„Не раз брали Київ перед тим — пише про той погром проф. М. Грушевський в своїй „Історії України-Руси“ — але його брали досі претенденти, щоб сю столицю Руси собі присвоїти, при собі заховати. Тепер — його брав тяжкий ворог лише з тим, щоб його знищити, понизити, зруйнувати. Літопись мала право сказати, що сього ще ніколи у Києві не бувало.“ [6])

Та найболючіше у тім болючім факті те, що нищити, понизити і руйнувати столицю України Київ помагали суздальському князеви Андрієви Боголюбскому також українські князі. „Андрію настав час для його плянів — читаємо про се в „Історії України-Руси“ М. Грушевського. Він знайшов якусь причину — не знаємо навіть яку — і на початку 1169 р. вислав свого сина Мстислава на Україну, на Мстислава. До нього прилучилися полки ріжних князів: чотирох Ростиславичів — старшого Романа, що сидів у Смоленську, і трох молодших, що сиділи в Київі, Гліба переяславського, двох синів Святослава Ольговича, Володимира Андрієвича — ціла хмара українських князів посунула нищити Київ на славу його північного суперника.“ [7])

Наведений вище опис найдавнішої нашої літописи нападу на Київ суздальського князя Андрія Боголюбского та пограблення ним між ін. св. Софії і книжок дуже важний. Бо він свідчить виразно про два факти:

1) про те, що першу бібліотеку на Україні перша пограбила в 1169 р. Москва і 2) про те, яким способом найдавніші памятки українського письменства опинилися в Московщині, де вони знаходяться по нинішний день.

Другий великий напад на Київ і розграблення св. Софії та книжок при ній мав місце в 1203 р. Той напад наша найдавніша літопись описує так:

„В лѣто 6711(=1203), мѣсяца генваря въ 2 день, на память святаго Силивестра папы Римьскаго, взятъ бысть Кыевъ Рюрикомъ и Ольговичи и всею Половецьскою землею. И створися велико зло в Русстѣй земли, якого же зла не было отъ крещенья надъ Кыевомъ, напасти были и взятья, не якоже нынѣ зло се сстася: не токмо одино Подолье взяша и пожгоша, ино Гору взяша и митрополью святую Софью розграбиша и Десятиньную святую Богородицю разграбиша и манастыри всѣ и иконы одраша а иныѣ поимаша и кресты честныя и ссуды священныя и книги и порты блаженыхъ первыхъ князей, еже бяху повѣшали в церквахъ святыхъ, на память собѣ то положиша все. [8])

Кн. Ярослав Мудрий з жінкою і дітьми, малюнок Софійського собора (тепер знищений).

Про отсей другий напад на Київ та його жахливе поруйнування треба сказати ще слідуюче: Напад той зробили тепер самі Українці, покликавши до помочи Половців. Безпосередною причиною того нападу були непорозуміння між нашими князями та їх взаїмна боротьба за панування у Києві. Та ті непорозуміння і та боротьба мали ще дальшу глибшу причину. Та причина — се інтрига знова суздальського князя Всеволода, щоб викликати на Україні княжі міжособиці та узалежнити Україну від себе.

Сам Всеволод — каже М. Грушевський — „не мав найменшої охоти йти до Київа, але йдучи слідами брата, бажав відновити свій вплив на Україні, взяти в свою опіку і Київ і взагалі українських князів. Для сього треба було тільки нагоди, а що вона не приходила ... тож Всеволод постарався пересварити князів і дійсно зробив се дуже зручно, так що в результаті викликав нові замішання на Україні, а вони привели до нового зруйнованя Київа, як і попередні, викликані Андрієм. Всеволод був ще остільки зручніший від свого попередника, що зробив се самою інтригою, не жертвуючи своїми силами і мав приємність бачити, як руйнували Київ самі пересварені ним українські князі.“ [9])

Та найстрашніший напад, що зовсім зруйнував не тільки Київ, але також і саму Київську Державу, був напад Татар під проводом Батія в 1240 р. Тоді зруйновано також св. Софію та остаточно знищено і бібліотеку при ній — першу бібліотеку на Україні.

Приде Батый Кыеву въ силѣ тяжьцѣ, многомъ множьствомъ силы своей, — читаємо про той напад в нашій найдавнішій літописи — и окружи градъ и остолпи сила татарская. И бысть градъ во обдьержаньи велицѣ. И бѣ Батый у града и отроци его обьсѣдяху градъ и не бѣ слышати отъ гласа скрипания телѣгъ его, множества ревенія велблудъ его и ржанна отъ гласа стада конь его. И бѣ исполнена земля Руская ратныхъ... Поставн-же Баты пороки городу подлѣ вратъ Лядьскыхъ, ту бо бѣяху пришли дебри. Порокомъ-же безпрестани бьющимъ день и нощь, выбиша стѣны и возиидоша горожани на избыть стѣны и ту бѣяше видити ломъ копѣйны и щитъ скѣпание, стрѣлы омрачиша свѣтъ побѣженымъ. И Дмитрови(=намісник короля Данила, котрий боронив Киева) ранену бывшу. Взиидоша Татаре на стѣны и сѣдоша того дне и нощи гражане-же создаша паки другий градъ около святое Богородицѣ(=Десятинної церкви). Наутрѣя-же придоша на нѣ и бысть брань межи ими велика; людемъ-же избѣгшимъ на церковь и на комары(=хори) церковныя и с товары своими отъ тягости повалишася с ними стѣны церковныя и приятъ бысть градъ сице воими. [10])

Отсей жахливий опис нападу Татар

[5]) Лѣтопись по Ипатскому списку. Спб. 1871. Ст. 372—373.

[6]) М. Грушевський: Історія України-Руси. Т. II (2 вид.). У Львові, 1905. Ст. 197.

[7]) М. Грушевський: Історія України-Руси. Т. II (2 вид.). У Львові, 1905. Ст. 196.

[8]) Лѣтопись по Лаврентіевскому списку. Изданіе третье Археографической Коммиссіи. Санктъетербургъ. 1897. Ст. 397.

[9]) М. Грушевський: Історія України-Руси. Т. II. (2 вид.). Ст. 216—217

[10]) Лѣтопись по Ипатскому списку. Сптб., 1871. Ст. 522—523.

ще не підоймила лопати, як у млі ока перекицнулася, мов піря схоплене бистрою филею бурі.

Ще від порога яко тако. Коби ще як від вікон „віконниці“ відчепити. Бодай ті знадвору. Бо ці з середини зрослися вже зі склом, і ані відчепити ані відклеїти.

Злодії зажурені. Голови поспускали й відпочивають. Гірка їх доля в такі морози. Не сила їм лізти до хат через ті віконниці. А в хаті майже темнесенька ніч. В білий день хоч лямпу світи.

На вікні появився слюсар-механік. Він часто в зимі зчіплює віконниці зі шиб. Лиш сьогодні йому чомусь не йде робота. Що лиш одні здійме, хтось кладе другі.

Ще й маляр невидимою рукою розмальовує: Ось вам на тих віконницях рожі. А тут астри. Там гвоздики. То знов лелії. Цілий ряд пивоній. Лише чомусь на біло. Хочби вам одробина якого іншого кольору. І чогось ця невидима рука одні цвіти маже, а другі розмальовує. Гримасний, видно, цей маляр в білій нагортці, якийсь примховатий.

Вкінці затер він те все грубо білою фарбою й поліз на стіну, аж до образів дреться. А навіть сів Петрови Теплому на плечі й шур-шур пензлем по голові. В одній хвилині голова повісмом вкрилася, а вуси мов дві льняні микавки звисають по обох боках рота.

„Бодайже сказилася!“ кленуть цій руці люди, замість подякувати добродушному маляреви за таку безінтересовну працю.

В таку то днину задумує Іван Неорозважний вибиратися кудись в гості на Свят-вечір. Жінка не каже: „Йди!“ Але поводиться з ним так, щоби вже йти. Виразно чув прокліп. Хоч шепотом це було, але Іван чув. А штусан, ніби ненароком, в парі з проклоном вже не свідчить про випадковість. Тому мусить йти.

Кождий Свят-вечір для Івана був тяжким днем смутку і пригноблення. Але такий пригноблений, як нині, не був він ще ніколи. Тому подумав: „Хто знає, що мене жде. Може се вже моя остання подорож на Свят-вечір? Ще раз перейду свої думки про щасливі хвилі подружжа, колись так вимріяні парубком. Ще раз згадаю своє миле щастя, упюся спомином й усну на віки.“

І переходив Іван день за днем. Всьо стало перед ним, як на тарелі. Само зголошувалося послушно. Одно наперед другого лізло:

— Ще я, ще я, пригадай собі! Я те щастя, якого ти так довго шукав і яке тобі снилося на порозі семейного життя. „Ти щастя? Ха, ха, ха“!... Сміється. Не вірить в його колишню дійсність. А може й було? Та лиш засвітило й погасло. Розвіялося... поблукало кудись світами. Коротенько тревало: От вони люблять, аж люди завидують. „Мені більше щастя не треба, коби мене се ніколи не опускало“, хвалиться бувало Іван, мов наперекір тим, що ставали йому на перешкоді, що хотіли розлучити його з Павліною. „А видите, що я щасливий!“ Прийде бувало обід чи вечера, тоді вона до чоловіка: „Може цього. Може того. Бери це, бо смачніше. О! Я вмію смачно варити. Навчилася я тої штуки в своїх родичів. Бо в нас не так, як у вашім хлопськім стані, що тільки кулешу й кулешу, бараболю й бараболю. До нас гості бувало зїздилися... Бо й родина моя неякабудь. Ось сестра мого батька, моя „цьоця“ за покоївку на фільварку в Нехлопівках служила, брат мій наставником в дідича Мізерного був. 80 моргів поля там було і все те на його голові. Другий брат листоносом був, сестра моя кінчила виділову школу в місті. А як приїде бувало ще й мій тодішний „нажечоний“, то треба було не повстидатися. Ох! Той любив мене, любив, любив! Повні кишені мені привозив бомбонів і пудрів, чи інших дарунків, що я й другим могла роздавати. Не так як ти, що ніколи нічого мені не купив хочби за десять грошей. Поназїзджається бувало того панства на вакації, а я їм лиш „ріхтую“ і налистники і печеню чи щось іншого. Все смачне, що й відїстися не годні. Бувало кажуть: „Пав-

на Київ у 1240 р. доповнює ще інша т. зв. Лаврентіївська редакція нашої найдавнішої літописи.

„Того же (1240-го) лѣта взяша Кыевъ Татарове — читаємо в т. зв. Лаврентіївській Літописі — и святую Софью разграбиша и манастыри всѣ и иконы и кресты честныя и вся узорочья церковная взяша а люди отъ мала и до велика вся убиша мечемъ. Си же злоба приключися до Рождества Господня на Николинъ день. [11])

Тут слід замітити слідуюче:

Як бачимо з наведених вище уступів, Літопись описуючи напад Татар на Київ у 1240 р. та розграблення ними св. Софії про книжки вже не згадує. Що се значить? Чи книжок при св. Софії, після двох попередних нападів і граблень у рр. 1169 і 1203, вже не було? Се зовсім неймовірне. Бо як моглаб митрополича катедра, якою була св. Софія у Київі, обійтися без книжок бодай церковного змісту? Розуміється, такі книжки при чи в самій св. Софії мусіли бути і вони також мусіли впасти жертвою Татар. А що збережені до нині літописи, описуючи напад Татар на Київ у 1240 р., не згадують про грабіж чи знищення книжок у св. Софії, се ще зовсім не свідчить про те, що книжок у св. Софії не було та що їх Татари не пограбили згл. не знищили. Таж головний т. зв. Іпатський список літописи Нестора, описуючи так драматично напад на Київ Татар у 1240 р., не згадує зовсім про розграблення і зруйнування навіть самої св. Софії і ми довідуємося про се тільки з іншого т. зв. Лаврентіївського списку нашої найдавнішої літописи.

В кождім разі св. Софія після татарського нападу в 1240 р. через довгі часи стояла зруйнована і тимсамим не могло бути при ній також бібліотеки. Та бібліотека з тим роком перестала істнувати.

[11]) Лѣтопись по Лаврентіевскому списку. Сптб., 1897. Ст. 447.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Завдання й обовязки католиків

на політичному полі.*)

I. Світогляд і політика.

Нема сумніву, що про політику, її напрям і засоби рішає в першій мірі світогляд людей, що мають вплив на політичний напрям у державі. У комуністів про їх політику рішає матеріялістично-економічна система Маркса; у націоналістів рішає раса, кров і безоглядність сили, виложена фільософом Ніцше'м; у лібералів найбільший вплив на їх політику мав Макіявеллі й цілий ряд теоретиків-фільософів як: Гегель, Фіхте, Гомперц і інші. Тому завсігди мають примінення слова Папи Льва XIII, висказані в енцикліці „Aeterni Patris" з 4. VIII. 1879:

„Хто уважно роздумує над сумним положенням нашої доби й погляне на умовини публичного й приватного життя, цей зрозуміє певно, що властива причина лиха, що так нас утискає, і тих нещасть, що нам загрожують, лежить у фальшивій науці про Божі й людські справи, що вже довший час проголошували фільософи, а ту зіпсуту науку приняли широкі круги суспільности. Бо це лежить у людській природі, що в ділянні чоловіка проводить розум. Тому блуд розуму легко спричиняє блуд волі й звідси береться, що переворотні погляди, що мають місце в розумі, впливають на поступування людей і погіршують його. Навпаки, коли дух у чоловіка здоровий і руководиться слушними й здоровими засадами, тоді на тім дуже богато зискує публичне й приватне добро."

Очевидна се річ, що коли на політичні діла матимуть рішаючий вплив католики, тоді певно їх основою стануть здорові засади, сперті на католицькій моральній і суспільній фільософії. Вони одиноко можуть привернути рівновагу, мир і добробут серед людської суспільности, яка під сю пору знаходиться над пропастю загальної руїни. Політика не становить сама для себе вилучений обсяг ділання; вона вимагає конечно опертя на вищі засади моральні й фільософічно-метафізичні. Тому до доброї політики не вистарчає вмілість вирівнювання противенств і наладнювання взаємин, але на першому місці потреба основного християнського світогляду.

Це також зазначує папа Лев XIII у названій вже енцикліці: Не лише родинна але й горожанська суспільність, що, як бачимо, затроєна тепер шкідливими поглядами, є в найбільшій небезпеці; без сумніву зискалаб більше спокою і певности, якби в університетах і школах подавали здоровішу й церковній вірі відповідаючу науку, що є у творах св. Томи з Аквіну. Те, що св. Тома вчить про правдиву природу свободи, що тепер виродилася у самоволю, про Божий початок усякої влади, про закони та їх силу, про батьківську і справедливу власть найвищої влади, про послух, що належиться власти, про взаїмну любов: загалом те все, що він про ті й споріднені предмети вчить, має дуже велику й непереможну доказову силу. На тій підставі не тяжко опрокинути всі ті засади нового права, що так занепокоюють совість і показуються такі шкідливі для загального добра.

Саме тому, що до проводу в політиці дійшли люди з ложними засадами, наступила така шкідлива для загалу й одиниць абсолютність держави й нації як характеристика нашої доби. За тим послідовно прийшов повний занепад християнської культури й духової єдности, що знаменували середні віки; на те місце прийшов зворот до пересадного індивідуалізму, до дочасности, до пересадного переціновання земських дочасних дібр, а недоцінювання або повного нехтування духових і вічних цінностей. У дальших наслідках прийшло взаїмне недовіря, хитість всяких міжнародних трактатів і умов; звідси всюди загроза війни, рахування лиш на фізичну перемогу, вкінці здичіння і звірськість у нищенні противника, що в большевиків стало звичайним засобом навіть внутренної політики, а що до певної міри приміюють також націоналістичні держави.

Це вказує ясно, що направа майже невиносимих відносин можлива лише тоді, коли до влади дійдуть люди з християнськими засадами й християнським світоглядом, як це по части бачимо тепер в Австрії й Італії. А це неможливо осягнути, доки свідомі католики не братимуть живої участи в політичному житті поодиноких держав.

II. Участь католиків у політичному житті.

Хоч Католицька Акція з огляду на свою надприродну ціль і з огляду на виразне определення Церкви не може бра-

*) В чч. 61—3 „Нової Зорі" з 1936 р. подав я розмеження і спільні точки між політикою в найширшім значінні та К. А. Тепер в цілі доповнення треба обговорити бодай в основних рисах питання про становище й завдання католиків у політичному житті.

лінця зі своїми присмаками не повстидалася б і перед паном президентом." Що не смакує тобі? Звертається зажурено до Івана. Ти певно не здужаєш. По дохтора післати. Ти забагато працюєш. От що тобі шкодить. Ти встидатися повинен роботи такої простої. На те є хлопи. Можна наймити. Наша родина не до роботи. А що ти хлоп і лише задля краси я за тебе вийшла, то шляхціцом будеш, лише слухай мене, зміни обряд."

Іване, Іване! каже він до себе тепер. Памятаєш як ти всі ті манорії підтримував уступчивістю? І насувалися перед очи нові образи. Батько. Мати. Загнівані. Засумована родина. Плачуть над гіркою майбутністю його, яку він і переживає сьогодні. І вона тут, його дружина: В сукні, в мештах, в капелюшку. Находився він тоді по місті, заки те все дібрав до її „густу"! Просився: „На що тобі мештів, сукні, капелюшка? Де нам до шляхоцтва? Таж у довгах ми по вуха." Та не помогло: „Такий ти мені чоловік" — говорила вона — „що й вбратися мені жалуєш?" Так йшли роки. Біда за бідою сунула до хати. Родилися нові непорозуміння. В хаті наставало пекло.

— Ще я, ще я! Пригадай собі те все по порядку. Я те твоє пекло, котре ти міг, а не хотів оминути. Боїшся, дрожиш на його згадку? Не бійся! Сьогодні кінець йому.

— Ще я, ще я. Памятаєш, як вона підбила тобі одного разу око, що ти мало не осліп?

— Ще я, ще я. Памятаєш, як облила тебе окропом? З тиждень ти тоді між людей не показувався. Ти тоді був підвязався й казав, що то зуби. „Зуби мої, зуби!" Ти кричав з болю, а то було обличча, не зуби.

— Ще я, ще я: Памятаєш — пхається й переразливо кричить спомин — як хотіла тобі забрати синка Бориса і як у сварні тобі цілий день кляла? Як би Бог був послухав її, то тебе вже давно не булоб на світі...

— Ще я, ще я! Ще я, ще я!

А все нові спомини. А все свіжі — аж до сьогодні. Всі його терпіння пересувалися перед ним мов на фільмі в кіні, а він схоплював з них пильно те все, що в послідних днях життя таке потрібне людині. Схоплював свої блуди.

А перший його спомин все стояв на самім переді чорною, мов хмара, плямою й кричав: „Чому ти не слухав родичів, добрих людей та власної совісти."

Ця хмара все обривалася, щоб затопити його мрії про краще завтра. Сьогодні вона роздерлася на двоє й топить його, заливає, давить його в горлі.

Поза нею безліч інших темних хмар, що затемнюють йому стежку в далеку дорогу. Кожда відізвалася острим викидом: „Це твоя вина, твоя..."

Цілий ряд його власних провин став в обороні Павліни, дружини його. Мов митар Іван Нерозважний бився в груди й шептав: „Так, це дійсно винен я сам за свою гірку долю."

Робив іспит совісти.

Вже впорався й тепер у дорогу туди, де одинока в горю потіха для всіх: до Божого дому. Темні окуляри клали якісь білі холодні руки на очи кождому. Поклали й йому. Та він йшов, штигулькав і так вже осліплений лютою долею домашніх відносин.

Йшов. Не кричала за ним жінка: „Чоловіче, вернися!" Ані діти не казали: „Тату верніться!" Лиш немов кричало щось за ним: „Йди! Йди! Що можеш утікай!" А попереді нього кричало щось друге: „Ходи сюди, ходи!"

За порогом упав. Підвівся, скинув чоботи, витрусив з холяв сніг і дальше в дорогу. Коби скорше! Там у ранних годинах вірні сповідаються на Свят-Вечір. І йому слід це зробити — в далеку невідому путь.

Добився. Отець парох сидів ще в сповідальниці, ждав. Видно не казало йому вставати прочуття, що хтось ще прийде з важким смутком по потіху, прийде найважніший каянник... І прийшов Іван Нерозважний.

ти безпосередної участи в політиці, бо її ділання надполітичне — то католики, навіть члени К. А., мають звичайно повну свободу участи в політичному житті. Кажемо „звичайно", бо бували випадки, що церковна влада задля дуже важних причин і задля найвищих дібр суспільности забороновала католикам в поодиноких краях брати участь у політичних виборах і в законодатних установах. Такий випадок мав місце в Італії, де церковний закон „Non expedit" збороняв католикам активну участь в політиці. Поза такими надзвичайними випадками Церква не лиш не збороняє, але й позитивно впливає на участь католиків у політиці. Така участь одначе остає завсігди під особистою відповідальністю кождого католика зосібна. А в політичному діланні мають католики придержуватися християнських засад і вказівок церковної влади.

І так папа Пій X в енцикліці „Firmum propositum" згадуючи про політичні боротьби католиків пише:

„Нинішний державний устрій дає спромогу кождому без ріжниці впливати на публичні справи, тож і католики, коли лиш не нарушені остають Божі закони й приписи Церкви, можуть з спокійною совістю віддатися політичному ділянню і тим дати доказ, що вони зарівно спосібні як і інші й навіть відповідніші співділати в матеріяльнім та культурнім добробуті народу і тим робом здобути собі авторитет і пошану; тимсамим це дасть їм можність боронити й розвинути ще вищі добра, а саме ті, що відносяться до душі."

Виразніші вказівки подав Св. Отець Пій XI в листі до кардинала Бертрама: К. А. не збороняє своїм членам участи в публичному життю в усіх його областях. Саме К. А. своїм стислим виховуванням до святости життя і совісного сповнювання християнських обовязків робить своїх членів більше відповідними до публичних урядів. Вона неначе призначена до того, щоб давати суспільности найліпших горожан, а державі найсовісніших і досвідних урядників. Знова в листі до епископів Литви пише так: Ніяк не можна К. А. мішати з політичними цілями. Та це не значить, що поодинокі католики не моглиб займатися ріжними публичними справами. Та в цій своїй праці і діяльности мають завсігди руководитися засадами католицької науки і вказівками Церкви.

Таксамо ніде нема заборони католикам належати до політичних партій, оскільки програма таких партій не противиться Божим законам і науці катол. Церкви. Це відноситься також до звичайних членів К. А. Про це виразно пише Папа Пій XI до кардинала Сеґури: Ніщо не стоїть на перепоні католикам вписуватися до політичних партій, коли лиш дають повну запоруку, що їх програма не противиться ні Божим ні церковним законам. Оцінка, чи якась політична партія відповідає повищим вимогам, належить до місцевого Ординарія.

Коли статути К. А. не позволяють, щоб головні члени Управи К. А. належали до політичних партій, то це ділає з двох причин: 1. Тим хоче основно замаркувати розмеження К. А. від політики; 2. Члени Управи К. А. репрезентують до певної міри інтереси релігійні, тому вони не повинні брати на себе відповідальности за ніяку політичну партію. В кождім випадку в цім предметі католики мають обовязок примінюватися до поручень і вказівок церковної Єрархії. Вона одинока компетентна давати конкретні правила, які можуть змінятися відповідно до потреб часу й місця.

І так у державах, що мають фашистівський устрій, церковна влада не дозволяє католикам творити якунебудь політичну фракцію, а каже примінюватися до існуючих державних законів.

III. Обовязки католиків на політичному полі.

Католики не лиш мають можність і право брати участь у політичному житті, але й обовязок. Недоцінювання і песповнювання того обовязку нераз було і є причиною великих нещасть не лише для релігійного життя даної країни, але й для народу та держави. Нинішне катастрофальне положення у Франції, кровава горожанська війна в Еспанії, переслідування католиків у Мехіку спричинило не в малій мірі й це, що свідомі католики стояли часто осторонь публичного життя тоді, коли повинні були розвинути повну діяльність. Те саме треба сказати з натиском про Українців у Галичині. Був час, передовсім у добі, коли Галичина належала ще до австрійської держави, що можна було знаменито зорганізувати політичну партію на основах християнської етики й соціольогії; та тоді навіть духовенство не лиш не подбало про таку християнську організацію, але одні з завзяттям поборюючи одиноку на той час християнсько-консервативну партію Олександра Барвінського пішли без застереження на услуги ліберальної політичної організації народовців; а другі підпирали всякими способами політичне москвофільство, що заразом пособляло православній агітації серед Українців католиків.

Обовязок участи в горожанському житті основується на Божій заповіді любови ближнього. Правдива надприродна любов до рідної землі й батьківщини се властивий християнський патріотизм. А цей обовязок любови батьківщини вимагає від кождого і в першій мірі від католиків співпраці для загального добра. Тому не годиться йти за вигідним кличем епікурейців λάθε βιώσας" (жий собі спокійно в укритті) і далеко держися від публичної горожанської праці, бо вона вимагає посвяти, солідної праці й часто накладає велику й тяжку відповідальність. Це підносить папа Лев XIII у енцикліці „Sapientiae christianae" з 10-го січня 1890 р. Він так пише:

„Де лиш Церква позволяє на співпрацю в публичному житті, повинності піддержувати мужів випробованої праведности, головно таких, що з їх діяльности можна очікувати благословення для християнської релігії. Тому нема розумної причини, чому їх місце мали занятн люди ворожо успосіблені до релігії."

Зновуж Св. Отець Пій XI так висказався у цім предметі до Союзу мужів К.А. у промові з дня 30 жовтня 1926 р.:

„Не годиться лишати політику на боці, коли вона означає ціли приспорення загального добра в протиставленні до добра одиниці. Бо й як годиться нехтувати такі великі справи, де є більший обовязок любови й від котрих можуть зависіти навіть добра дані Богом: добра приватні, родинні й інтереси самої релігії."

У двох випадках католик горожанин обовязаний у совісті брати можливо найживішу участь у політичному житті: коли цього вимагає суспільна любов і коли ходить о розвій або оборону релігійних справ і інтересів.

Чоловік має обовязок любови не лиш до одиниць, до поодиноких людей, але й до суспільности як такої, передовсім, коли ходить о добро тої суспільности, що ми її членами, значить громади, народу, батьківщини. Кождий з нас від спільноти, серед якої жие, одержує богато дібр, конечних йому до життя, до культурного розвою, тощо. На тій основі кождий обовязаний спомагати цю спільноту, серед якої він жие так, як це йому позволяють його духові й матеріяльні засоби й становище, яке займає серед тої суспільности. Нехтування в тім випадку й повна інерція та лінивство в публичних справах, що становлять властиве життя народу, це ознака егоїзму, лінивства й невдяки. Тому Св. Отець Пій XI у промові до академічної молоді К. А. заявив:

„Політичне поле, що узгляднює найважніші справи суспільности, це заразом широке поле любови і то політичної любови, що поза нею крім справ часто релігійних не дасться назвати н і ч о г о в и щ о г о."

Подібно писав папа Лев XIII в енцикліці „Immortale Dei":

„Загально кажучи цілковите знехтування політичного життя і ділання не менше карігідне як цілковита відмова якоїнебудь помочі для загального добра; тим більше католики з огляду на їх

Люди верталися з церкви домів. Лиш оден Іван ішов у противну сторону.

„Ви куди, Іване?" питають його. Соромився сказати правду. Тому скрутив. „До шевця по чоботи". „До шевввцяаа", немов глумився хтось довкруги нього та, жбурляючи йому в очи снігом, завертав його. „До шевввцяааа", повторявся заєдно цей голос і провадив його все дальше й дальше. Час до часу свистіла вже заверюха. То зривалася, то затихала.

Коби добитися до зелізниці, а там вже піде легко. Сяде на чорного коня. Він його вихром понесе. Побрикає з ним. Нічого йому не вдіє біла рука сніжної заметілі, що хапає людей за ноги й шпортає їх. Цього вороного не посміє вхопити ні за хвіст, ні за ногу. Він його понесе до рідного брата на скаргу.

Ніхто не пожалує нещасного, хіба може брат, що служить у Львові за каменичного сторожа. Він нині у Львові по рідньому обходить Свят-Вечір. Замиготить ялинка світлами, освітить дорогу життя. Знов на рік. Запахне на столі кутя, усміхнеться до любих діточок медівник солодким усміхом щастя.

Але ох, що се? Вже потяг на стації? Ще спізнюся. Коби скорше, коби скорше!

Іван прямо біжить, летить. Ні, він вже не йде. Щось везе його. Але чогось довкруги, мов карузеля. А там жде на нього зелізниця.

Аж звідкись взялися коло нього діти. І вона, його жінка. Усміхається до нього. Та так якось дивно-дивно. Її усміх повний глуму й наруги над своїм супругом. Вона пані, в сукні, в лякерах, в капелюшку. Ще й напудрована!

А він такий опущений, нещасний. Десь злетіли з нього чоботи. Кожух хтось з нього здер. Він нагий, навіть без сорочки, а мороз наскрізь проходить його тіло...

І сестра зявилася та, що в Аргентині. З далекої чужини йде на Свят-Вечір до брата.

Ще з дальшої околиці, бо аж з того світа, прийшли родичі до сина. А він в снігах.

Вони над ним плачуть, а він їх немов розважає: „Ні, тату-мамо, ні сестро, я не в снігах! В мене Свят-Вечір. Вечера готова. Ялинка вже осяяна світлом, одягнена в діточі солодощі. Діти до неї підходять по ласощі. Медом пахне кутя. Дідух так гарно дивиться з кута. Благословіть, тату, святу вечеру! Щоб ми ще дочекали, щоб дочекали..."

Ууу! Якже холодно! Де ви тату? Де ви мамо? Де ви, мої дорогі гості?

Все зникло. А ви, змерзли? Грітися пішли? Лишили мене самого? Лиш мої діти ще коло мене. А ви, діти, чому не йдете? Не чуєте, яка студінь? Ще перемерзнете й кашлятимете! А, ви на заповіт ждете? Дам вам його, діти, дам... приступіть блище. Найлучше майно то розум з благословенством Божим. А воно сходить на тих, що шанують своє. Дивіться на мою муку й учіться кращого життя. Особливо ти, Петре. Бо ти найстарший. Тобі вже час, як мені колись був... І ти певно вже мрієш, як я колись, про щастя в подружжі. Тому раджу тобі: Бери таки свою рідну жінку. Нехай тамта буде гарна — як пава, а своя погана як ніч, — то ти бери свою, щоб тебе не стрінуло таке, як мене. Бери свою... Аби вдома незгоди не було... Чу-єш...? Ти... де...? Бо... я... те-бе... вже... чо-гось... не... ба-чу... Ко-ли... ти... ще... коло... ме-не..., то... під-три-май... ме-не... під-три-май... Бо... ви-диш... си-ну..., що... я... па-ду... па-ду... а... там... жде... на... ме-не... по-тяг..., що... ме-не... по-ве-зе... на Свят-вечір!...

Не далеко стації виросла висока мов з білого піску могила. Сніжнобілі лопати лиш миготіли у воздусі. Сотні невидимих грабарів сипали її. І висипали високу, високу...

На стації занісся жалісним плачем потяг і рушив в дорогу.

Поїхав і Іван Нерозважний. Та він поїхав іншим, не тим чорним, а білим потягом. Поїхав на далеко веселіший Свят-Вечір, ніж мають люди на землі.

принціпи більше як інші обовязані віддатися таким справам цілковито й ревно."

У другім знова випадку, де ходить о підпертя або оборону релігійних дібр, участь у політичному житті це не лиш обовязок любови але й обовязок релігії. Як було сказано, між релігією й політикою існують взаємини не лиш чисто ідеальні, але й практичні. Релігія дає політиці дуже цінні добра, бо вона стоїть на сторожі моралі й дає ті етичні засади, що становлять основу загального й суспільного добробуту; та й політика має великий вплив на релігійне й моральне життя краю і народу. Для очевидного приміру вистарчить взяти релігійне й моральне життя населення в такій Австрії або Італії, де Церква тішиться повною свободою совісти і культу й може без перепон розвинути свою благодійну працю, а знов поглянути на релігійно-моральне життя в большевицькій Росії або в Мехіку. Загалом державна влада з огляду на релігію має двоякий обовязок: негативний, значить нічим не перепиняти й не поборювати ділання Церкви; і позитивний, значить боронити Церкву й помагати їй в її діланні. Цей двоякий обовязок мають не лиш державні мужі, що актуально мають у руках публичні справи, але також у відповіднім відношенні всі ті горожани, що можуть мати вплив на публичні справи. А відомо, що в модерних державах, з малими виїмками, всі горожани можуть у якійсь формі впливати на публичне життя свого краю.

До католиків горожан в першій мірі належить боронити свободи совісти й свободи Церкви. І саме та обставина, що в многих краях католики стояли осторонь від політичного життя, була причиною того, що вплив на публичні й державні справи взяли люди або зовсім рівнодушні для справ релігії й Церкви або й просто ворожі. Нема сумніву, що таке жахливе поширення комуністичної ідеольогії в західній Европі здебільша спричинила інертність католиків у публичному житті. Ось як про ту справу пише папа Лев XIII у названій енцикліці „Immortale Dei":

„Коли католики тримаються осторонь, ухиляючись захоплення влади людям, що їх погляди зовсім не дають надії на добро держави. Се мусілоб вийти на шкоду релігії, бо богато є противників Церкви, а мало її прихильників. Так очевидно католики мають важні спонуки брати участь у політичному житті не тому, щоб неначе одобрювати ложні й шкідливі засади якоїсь системи, але навпаки, направити й оскільки можливо звернути на дійсне й правдиве публичне добро. Вони повинні мати на меті ввійти в усі жили суспільного тіла як здорова й оживляюча кров, щоб оживити все благодійним впливом Церкви."

Ті слова повторив Св. Отець Пій XI у листі до епископів Литви з дня 4-го червня 1928 р.

Коли говориться про участь католиків у політичному житті, треба конечно підчеркнути питання солідарности католиків у політичних справах.

Очевидно в питаннях т. зв. технічної політики, де не входять у гру етичні й релігійні засади, католики можуть ріжнитися в своїх поглядах. Що більше, католики якоїсь держави чи краю можуть належати до кількох політичних партій, що стоячи на християнських засадах помимо того мають ріжні політичні програми. Можуть у поодиноких питаннях вести з собою річеву дискусію, навіть полеміку; та все те не виключає але домагається солідарности католиків на політ. полі.

В чімже та солідарність? Перше в тім, щоб у дискусіях і партійних боротьбах задержувати взаїмну терпимість, пошану й річеву полеміку, а не датися потягнути сліпій пристрасти і для якоїсь чисто методичної ріжниці не посуджувати противників, що вони не мають католицького духа. Це саме мав на приміті Папа Пій XI, коли писав до епископів Литви: Належить оминати ложну думку тих, що мішають релігію з партійністю до того степеня, неначеб їх противники перестали бути католиками. Це значить дозволяти, щоб політичні противенства проникали святе поле релігії, руйнували братню згоду і так отвирали широко брами до численних жалюгідних і невідповідних виступів.

Св. Отець виразно жадає, щоб релігійні справи стояли понад політичні, понад усякі партійні боротьби, та щоб між католиками помимо ріжниць в поглядах панувала згода й братня любов („concordia discors"), що заразом відповідає бажанням апостола народів св. Павла: „Все в вас нехай діється в любові" (I. Кор. XI. 14).

Важніша без порівнання і конечна солідарність католиків на полі релігійно-моральнім там, де ходить про оборону релігії й Церкви. В тім усі католики без ріжниці політичних поглядів мають мати одну думку й становити сконсолідовану цілість. Коли в небезпеці найвищі інтереси релігії й Церкви, тоді мусять замовкнути партійні ріжниці й спори, а всі сили треба звернути на оборону й захорону найвищих дібр людства і для спасення душ.

Вже папа Венедикт XV писав про це в листі до епископів Колюмбії з дня 1-го серпня 1916 р.: Передовсім напоминайте ваших вірних, а в особливший спосіб духовенство, щоб задля партійних пристрастей і ріжниць поглядів у політичних справах не допускали до роздроблювання їх сил і щоб не розбивалася єдність думки. Якраз теперішня боротьба вимагає від католиків одної думки, одної волі, одного ділання.

Ще горячіше апелював Св. Отець Пій XI до тої солідарности католиків у промові на Консисторі, відбутім 20 грудня 1926 р.: Не годиться, дорогі сини, задля ріжниць чисто політичних, щоб ви були поділені й розєднані. Це шкідливе для краю і шкідливе для релігії. Навпаки, випадає, щоб усі єднались, а передовсім конечне це зединення на релігійному полі, що заразом є полем Церкви та її прав, а саме: у справах християнського подружжа, родини, школи християнського виховання, загалом у всіх тих справах, що становлять найсвятіші основи свободи.

Так бачимо, які важні й конечні поучення, вказівки і приписи подали Римські папи, які основно й ясно вказують на участь і обовязки католиків у їх політичному ділянні. Не треба додавати, що ті приписи й обовязки в особливший спосіб обовязують католиків, членів Католицької Акції.

IV. Конечність політичної освіти для провідників.

Діяльна участь католиків у політиці відноситься в першій мірі до світських людей. Священики лиш виїмково можуть займатися політикою й то такі, що стоять поза душпастирською працею і мають на це осібний дозвіл свого Епископа. Колиж світські католики входять у політичне життя, повинні конечно набути собі відповідну політичну освіту. Це головно відноситься до тих, що бажають бути провідниками. Нема нічого аж так шкідливого для народу як те, коли його провідники без належитої освіти й відповідного знання. Виробилося у нас поняття, що в політичнім проводі вистарчить середношкільне образування, легкість у виголошуванні високопарних бесід і вмілість демагогії. Одначе навіть академічне образування не вистарчає, коли хто бере на себе головний провід у політиці. Такий повинен мати основне політичне образування. Він повинен посісти бодай ті найконечніші відомости з політичних наук, що дають змогу бодай у звичайних політичних питаннях знайти правильну розвязку. На яку катастрофу булаб наражена армія, коли її провід у боротьбі взявби в руки чоловік, що не має поняття про стратегіку й не студіював ніколи воєнної штуки! Коли на це, щоб уміло провадити народну школу, треба фахово образованого чоловіка, щоб правильно вести господарку або перше лучше промислове заведення, потреба відповідно вишколеного чоловіка, то щож говорити про політичний провід не кажемо цілого народу, але й одної політичної групи. Коли в часі світової вийни наша політика недописала ні разу, а в повоєнній добі просто катастрофально заломилася, то між іншими причинами треба це приписати головно тій обставині, що люди, котрі бралися до проводу або дуже недостаточно були підготовані або просто не мали й не мають ніякої політичної освіти.

Політичний провідник повинен основно знати всесвітну історію, політичну економію, соціольогію, а передовсім історію свого краю і народу. Булоб це очайдушністю і крайним нерозумом для освіченої людини брати активну участь у нашому публичному житті і не перестудіювати основно історії України, головно Галичини. Крім того для Українця-політика булоб просто непростиме не перестудіювати основно наших політичних творів останних часів, як: В. Липинського, Листи до Братів Хліборобів; дальше всі писання С. Томашівського, передовсім: Десять літ українського питання в Польщі; Наша чільна партія у власнім зеркалі; Про ідеї, героїв і політику. Також усі політичні письма Др. О. Назарука почавши від дуже цінної книжки: Рік на Великій Україні; дальше такі публікації: як Спомини А. Барвінського; Др. К. Левицького й особливо політичні писання Преосв. Григорія Хомишина.

Крім того для фахового політика конечно познакомитися з світовою політичною літературою, щоб у кождім важнішім питанні, заки займе становище або розпічне яку акцію, міг вперед перестудіювати дотичну проблему. Тому й завдали ми собі труду, щоб подати бібліографію найважніших політичних творів від початків XX століття.

ВАЖНІШІ ПОЛІТИЧНІ ТВОРИ в чужих мовах доступні нашим людям.

Alaux S. E., Philosophie morale et politique, 1894.

Althaus P., Religiöser Sozialismus, 1921 — Staatsgedanke und Reich Gottes (Schriften zur politischen Bildung, Heft 41. 1. u. 2. Aufl. 1923).

Baumgarten O., Politik und Moral, 1916.

Baur Ludwig u. Karl Rieder, Päpstliche Enzykliken und ihre Stellung zur Politik, 1923 (Schriften zur deutschen Politik, Heft 5).

Berdjajew V., Das neue Mittelalter, 1927.

Berger Chr., Bismarks Politik im Lichte des christlichen Gewissens.

Bergmann K. A., Historisch-politische Betrachtungen zur europäischen Geschichte, 1928.

Bertram Adolf, Im Geiste und Dienste der katholischen Aktion, 1929.

Bierbaum M., Das Konkordat in Kultur, Politik und Recht, 1927.

Bockenhoff K., Katholische Kirche und moderner Staat, 1911.

Bonn M. J., The Crisis of the European Democracy, 1925.

Broglie G. de, Science politique et doctrine chrètienne (Recherches de science religieuse XVIII (1928) Nr 6).

Coulet R. P., L'Eglise et le problème international 1923.

Dunning A., A History of political Theories, 3 Vol. 1921.

Esser G. Mausbach J., Religion, Christentum, Kirche, 3 Bde Aufl. 1923.

Farrel J. P., An Introduction to political Philosophy, 1917.

Faulhaber M. (Kardinal), Der Krieg im Lichte des Ewangeliums, 3. Aufl. 1916.

Foerster Fr. W., Staatsbürgerliche Erziehung, 2. Aufl. 1914.
Politische Ethik und Pädagogik, 1919, 4. Aufl. 1922.
Weltpolitik und Weltgewissen, 1919.
Angewandte politische Ethik, 1922.

Foerster E., Christentum und Politik, 1901.

Frantz C., Das Rechtsverhältnis von Staat und Kirche 1905.

Frantz E., Politik und Moral, 1917.

Freissen J., Verfassungsgeschichte der katholischen Kirche in der Neuzeit. (Grundriss der Geschichtswissenschaften, herausgegeb. v. A. Meister, Reihe II Abtl. 7, 1916).

*) Конечно треба знати також важніші публікації польські й російські, передовсім ті, що відносяться до українського питання.

Friedberg E. A., Die Grenzen zwischen Staat und Kirche, 1872.
Haecker Th., Christentum und Kultur 1927.
Hammerstein L. v., Kirche und Staat, 1883.
Hastings J., Encyclopaedia of Religion and Ethics 13 vol. 1908 і пр.
Hauck A., Die Trennung von Staat und Kirche, 1912.
Hinschius P. Staat und Kirche, 1883.
Hirsch E., Die Liebe zum Vaterlande (Schriften zur politischen Bildung, Heft 12, 1. u. 2. Aufl. 1924).
Janet P., Histoire de la science politique dans ses raports avec la morale, 4 Aufl. 2 vol. 1913.
Kaeler W., Politik und Kirche, 1924.
Kahl W., Lehrbuch des Kirchenrechts und der Kirchenpolitik, 1894.
Köhler W., Die Entstehung des Problems von Staat und Kirche, 1903.
Katholicismus und moderner Staat, 1908
Trennung von Staat und Kirche, 1912.
Коплєр, Релігія і політика (укр. переклад з німецького) 1932.
Lamennais F. de, De la Religion considèrée dans ses raports avec l'ordre politique et civil, 1825.
Lecky W. E. H., Democracy and Liberty, 2. vol. 1899.
Leo XIII., Epistola encyclica de civitatum constitutione christiana, 1885.
Liberatore P., Chiesa e Stato.
Lichtenberger F., Encyclopèdie des sciences religieuses 1877 і пр.
Lieber Francis, Manual of Political Ethics, 2 ed. 1876.
Loofs Fr., Christentum und Politik (Die Eiche 14 Jhrg. Nr 1. 1926).
Lord A. R., Principles of Politics 1921.
Löwenstein J., Hegels Staatsidee. Ihr Doppelgesicht und ihr Einfluss im 19 Jahrhundert, 1927.
Moistre J., d. Soirèes de S. Pètersbourg ou entretiens sur le gouvernement temporel de la Providence, 1821.
Mausbach J., Christentum und Weltmoral, 2. Aufl. 1915.
Naturrecht und Völkerrecht 1918.
Christliche Staatsordnung und Staatsgesinnung Rede, 1922.
Meinecke Fr., Die Idee der Staatsraison in der neueren Geschichte, 1924.
Probleme des Weltkrieges, 1917.
Michel E., Politik aus dem Glauben, 1926.
Montalembert Ch. de, L'Eglise libre dans e'Etat libre, 1863.
Müller W., Der Staat in seinen Beziehungen zur sittlichen Ordnung bei Thomas von Aquin, 1916.
Neundörfer K., Zwischen Kirche und Welt, 1927.
A. Ottaviani, Institutiones iuris publici ecclesiastici, 2 vol. Roma.
Pfannkuche A., Kirche und Staat (Aus Natur und Geisteswelt, Nr 485, 1915).
Grundzüge eines kirchenpolitischen Programms für den entschiedenen Liberalismus, 1912.
Pieper O., Zur poljtischen Ethik (Theologische Blätter, 4 Jhrg. Nr 10), 1925.
Pioger J., La vie sociale, la morale et le progrès, 1894.
Rademacher A., Die Vaterlandsliebe, 1915.
Religion u. Leben, 1926.
Rolffs E., Politik und Moral (Zeitschrift für Theologie und Kirche, Hft. 4. 1925, Hft. 3. 1926).
Rothenbücher K., Die Trennung von Staat und Kirche, 1908.
Sawicky Franz, Politik und Moral, 1912.
Schilling O., Die Staats-und Soziallehre des hl. Augustinus, 1910.
Christliche Staatslehre und Politik. (M. Gladbach).
Naturrecht und Staat nach der Lehre der alten Kirche, 1914.
Christliche Gesellschaftslehre, 1926.
Schlund E., Die katholische Aktion. Materialien und Akten, 1928.
Schmitt, Politische Theologie, 1922.
Römischer Katholicismus und politische Form, 1925.
Scholz H., Politik und Moral,1912.
Steffes J. P., Religion und Politik (Schriften zur deutschen Politik, 21. u. 22. Hft). 1929.
Schrörs H., Kriegsziele und Moral, 1917.
Katholische Staatsauffassung. Kirche und Staat, 1919.
Schuster J. B., Politik und Moral. (Stimmen der Zeit 57. Jhrg. Hft. 3, 1926).
Schütz, Religion und Politik in der Kirche von England, 1925.
Schwarz H., Ethik und Vaterlandsliebe. (Schriften zur politischen Bildung, Hft. 3. 1, und 2. Aufl. 1923).
Schwer W. Katholische Gesellschaftslehre, 1928.
Spengler O., Der Untergang des Abendlandes, 1927.
Sell K., Katholizismus und Protestantismus in Geschichte, Religion, Politik und Kultur, 1908.
Tillich P., Grundlinien des religiösen Sozialismus (Blätter für religiösen Sozialismus, Hft. 8—10. 1923).
Tischleder P., Ursprung und Träger der Staatsgewalt nach der Lehre des hl. Thomas und seiner Schule, 1925.
Die Staatslehre Leos XIII, 1927.
Staatsgewalt und katholisches Gewissen, 1909.
Treitschke H., Politik, 3 Aufl. 1913.
Troeltsch E., Politische Ethik und Christentum, 1904.
Die Sozialphilosophie des Christentums, 1922.
Unger E., Politik und Metaphysik, 1921.
Vierkand A., Machtverhältnis und Machtmoral, 1916.
Vossler K., Politik und Geistesleben, 1927.
Weber A. Die Krise des modernen Staatsgedankens in Europa, 1927.
Weinel H., Christentum und Politik (Suchen der Zeit, Bd. V. 1909).
Weber M., Politik als Beruf. Geistige Arbeit als Beruf, 1919.
Zeller E., Staat und Kirche, 1873.
Zollschau J., Revision des jüdischen Nationalismus, 2 Aufl. mit dem Anhange: der Weg zum Maximalismus, 1920.

Про большевизм є дуже велика література у всіх мовах світа. — Загальний і основний погляд дає книжка, видана Антікомінтерном в Берліні: Dr Adolf Ehrt, Der Weltbolschewismus, Berlin-Leipzig 1936

Тут належать також важніші політичні часописи, як прим. німецькі: Schönere Zukunft; Stimmen der Zeit тай на всіх інших мовах европейських.

о. Т. Галущинський ЧСВВ.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ

ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Гродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

Плутанина

Гумореска.

В крилосі стоїть дяк Отлуканін і держить обгризене гусяче перо між витягненими товстими пальцями. Його мале чоло зібране в морщини, на носі міняться плями всіх красок від рожевої до темносиньої. Перед ним на рудій оправі цьвітної тріоди лежать дві картки. На одній з них написано „здравії", на другій „за упокой" і під обома заголовками по рядку імен. Коло крилоса стоїть маленька бабуся з зажуреним обличчам і з торбиною на плечах. Вона задумалася.

— Дальше кого? питає дяк, чіхаючись ліниво за ухом. Скорше небого думай, бо я не маю коли! Зараз зачну часи читати...

— Зараз, батечку... Ну, пиши... О здравії рабов божиїх: Андрея і Дарії со чади... Митрія, знов Андрея, Антона, Марії...

— Чекай, не так скоро... Не за заяцем гонишся, вспієш...

— Написав Марію? Ну, тепер Кирила, Гордія, младенца новопреставленого Гарасима, Пантелея. Записав усопшого Пантелея?

— Чекайно... Пантелей умер?

— Умер... зітхає бабуся.

— Та якже ти кажеш записувати о здравії? сердиться дяк, перечеркуючи Пантелея і переносячи його на другу картку. От ще таке... Ти говори виразно, а не плутай... Кого ще за упокой?

— За упокой? Зараз... зачекай... Ну, пиши... Івана, Авдотію, ще Дарію, Юрія. Запиши... воїна Захара... Як пішов на службу четвертого року, так від тої пори й не чути...

— Значить, він умер?

— А хто його знає! Може вмер, а може й живий... Ти пиши.

— Кудиж я його запишу? Коли, возьмім, умер, то за упокій, коли живий, то о здравії... Зрозумій тут вас!

— Гм... Ти рідненький запиши його на обі картки, а там буде видко... Та йому однако, як його не записуй: не статок... пропащий... Записав? Тепер за упокой Марка, Левонтія, Арину... ну і Кузьму з Анною... болящую Федосію...

— То болящую Федосію за упокой?! Тьфу!

— То мене за упокой? Здурів?!

— Тьфу! Ти заплутала мене. Коли ти ще не вмерла, то й говори, що не вмерла, а нема що в заупокой лізти! Баламутиш тут! І тепер маю Федосію касувати і на іншім місци писати!... Весь папір посмарував. Ну, слухай, я тобі перечитаю... О здравії Андрея, Дарії со чади, паки Андрея, Антипія, Марії, Кирила, новопреставленого младенца Гар... Чекай-но, якже сюди отсей Гарасим дістався. Новопреставлений і нараз о здравії! Ні, збаламутила ти мене, небого! Бог з тобою! Зовсім заплутала!

Дяк крутить головою, перечеркує Гарасима і переносить його в заупокійний відділ.

— Слухай! О здравії Марії, Кирила, воїна Захарія... Кого ще?

— Авдотію записав?

— Авдотію? Гм... Авдотію... Євдокію... — переглядає дяк обі картки. — Памятаю, записував її, а тепер біда її знає... не годен знайти... Ось вона! За упокой записана! — Авдотію за упокой? — дивується бабуся. Ще року нема, як віддалася, а ти вже смерть на неї накликуєш?!... Сам ти, небоже, баламутиш, а на мене сердишся! Ти з молитвою пиши, а як будеш мати в серці злість, то се чортови радість!... То тебе чорт короводить і баламутить.

— Чекай, не перешкаджай!

Дяк хмуриться і подумавши, помалу перечеркує на заупокійній картці Авдотію. Перо на букві „д" скрипить і робить велику пляму. Дяк заклопотаний чіхає голову.

— Авдотію, значить, геть звідси... муркотить він зажурений. Коли її туди, то буде о здравії, колиж сюди, то заупокій... Зовсім збаламутила мене баба! І чого той воїн Захарія застряг сюди?!... Біда його принесла... Нічого не розумію! Треба на ново...

Дяк іде до шафки і бере звідтам пів чвертки чистого паперу.

— Викинь Захарію, коли так... говорить бабуся. — Бог з ним, викинь... —

— Мовчи!

Дяк мачає помалу перо і списує імена з обох карток на новий папірець.

— Я їх всіх гуртом запишу — каже він — а ти занеси до отця діякона... Нехай діякон порозуміє, хто тут живий, хто небіщик: він в семинарії вчився, а я тих ось річей, хоч убий, нічого не розумію!...

Бабуся бере картку, дає дякови старосвітських півтора копійки і зітхаючи дрібоче до захристії.

А. Чехов.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Сонце і блакить

Дві збірки поезій Зореслава.

Зореслав. **Зі серцем у руках.** Книжка поезій І. Ужгород 1933. Друкарня й видавництво ОО. Василіян в Ужгороді. Ст. 56, форм. 14 × 18,4 цм.

Зореслав. **Сонце й блакить.** Книжка поезій ІІ. Ужгород 1936. Друкарня й видавництво ОО. Василіян в Ужгороді. Обгортка В. Ст. Королева. Ст. 72, форм. 14 × 18.4 цм.

Зореслав — псевдонім священика-Василіянина з Підкарпаття. Псевдонім задихає стариною, а в першій збірці ще й додано смішне „Всякі права застережені". Коли зібрати всі ті „прикмети" разом, то читачі „Н. Зорі" не подивуються хіба Арамісові, що „забув" написати про першу збірку Зореслава. Просто не хотів лаяти „клєрикала". Та коли всетаки появилася в „Н. Зорі" рецензія Й. Камінчика на „Зі серцем у руках" і до того автор видав другу збірку, то рецензент не міг уже довше мовчати й отсе дає рецензію, злу і добру рівночасно.

Сумна в нас традиція закарпатської поезії, затхлої і тематично і мовно і формально крайньою провінцією. Ще сумніша традиція тамошніх „поетів"-священиків. Отже не диво, що перша збірка Зореслава самим своїм походженням настроїла рецензента неприхильно, бо „що може бути доброго з Назарету"?...

І справді, з першого вірша збірки „Зі серцем у руках" рецензент добачив хиби автора: несамостійність, надмірне піддання чужим впливам і то нераз з 70-их років минулого століття. Бо і щож як не відгомін з Михайла Старицького „На вас, завзятці юнаки" така середуща строфа з першого зараз вірша Зореслава:

„У них Твій тихий сум ридає,
Твої в них кануть сльози й кров,
У них моя душа співає,
У них горить моя любов". („Присвята", с. 3).

А щож таке, як не відгомін з Марфієвича (буковинця, тепер большевика) вірш „В моїй душі" (ст. 6) Зореслава? Чи не Філянський відзивається в вірші Зореслава „Мій храм" (ст. 7), чи не Франко в вірші „Зі серцем у руках" (ст. 9):

„Я ниць упав... Одчув я ввесь тягар тих слів...
Трясуся й піднімаючись з земного пилу,
Іду!... Готов я говорить до гір, лісів,
Однак чи хтось мене почує з люду Твого —
Мене, мене німого?..."

Чи не ремінісценції врешті з тогож Франка в вірші „Поете, тям"... (ст. 33), або „Срібнії струни" (ст. 21). І богато подібного принятого мабуть несвідомо з ріжних наших старших і молодших поетів.

Всі ті не плягіяти, а неперетравлені відбитки-відгомони вказували відразу, що Зореслав з першої збірки „Зі серцем у руках" лише невеличкий наслідувач. Але — на щастя — наслідувач чисто українських поетів, а не тамошної „русскости". І той наслідувач брав від своїх предків не лише настрій, тему чи віршеву форму, але — і се йому в похвалу — чисту мову, майже зовсім літературну. Навіть поривався творити новотвори в дусі Тичини, чи вдатні, можна сумніватися (голоднотихий жах, ст. 11). А чи не віє духом Тичини з такого:

„Надвечірні фіолєти вкрили небосхил...
День у далі тоне — тане,
День за пройшлими братами лине
И серед тиші ніжно сум припав до рідних піль". (Ст. 15).

З новочасного українства спостеріг я в Зореслава ще актуальність соціяльних та націоналістичних мотивів і католицькі ідеї. Такий вірш п. н. „Голодний" (ст. 11—12), з моттом зі св. Ап. Якова (II, 13) „Суд без милосердя тим, що не творять милосердя", на визначно-актуальну тему безробіття, чи знову „Молитва Нації" (ст. 48—49), де націоналізм умілю й актуально звязаний з католицизмом-Унією — все те річи, з яких видно вже новочасного Українця-католика. Правдивого католика бачимо і з такої строфи:

„Нераз я ввесь горю вогнем вулканів,
Тоді кипить у жилах юнна кров,
Тоді в собі я чую міць титанів,
Тоді — здається — я у мить готов
Всю землю ген, в простори підійняти,
Скупать її у сонцю золотім,
До всіх сердець любов і щастя вляти,
Людству усьому небо й Бога дати
И затерти слід неволі в світі тім". (Ст. 19).

Всі ті прикмети, а передовсім розмірно чиста літературна мова вже першої збірки Зореслава, казалиб тішитися ним як „поетом" Підкарпаття, рівним Гренджі-Донському, коли не більшим від нього. Та поетом без знаків наведення Зореслав у збірці „Зі серцем у руках" таки не є. Не дають йому цеї назви передовсім „кальки", живцем відбиті річи, неоригінальність тем і форми, а подекуди ще й старина — псевдоклясична. Така прим. „геометрична" формою вірша „Цить" (ст. 29) нагадує віршеві забавки XVII стол. Таке писання сегодня осмішує не лише християнську ідею, яку автор хотів у неї вкласти, але й самого автора як поета. Бо чи можна сьогодня допустити в поезії такі порівнання, як „вітер тихо сушить", чи „вкрутки"-склади, потрібні для доповнення кількости складів у вірші („На страшне конання там розпятого Христа"). Licentia poëtica — річ дозволена поетам великим, ніколи початкуючим... Не видно поета і в таких старовіцьких висказах як „ледвиськи зефір заколише" (ст. 38). Годі поетові вживати чудацьких слів: „мілйонних", „орлинних", „перлинних" (ст. 32—33), „каженіє" (ст. 34), провінціоналізмів „несесь" (ст. 35) чи варваризмів „порожня" (=próżnia, ст. 26), „квітисте" (=kwieciste, ст. 39). Врешті неможливі у поета чисто прозові фрази: „Та ви ідіть і більш не нудьте" (ст. 22); правда, грішив ними колись і Б. Лепкий, та було се перед війною...

Се, що в першій збірці Зореслава „поетичне", не від нього самого, а було лише впливом з чужих і давніх поетів. Відомож, що порівнання живе лише в однім творі, та повторене тратить свою свіжість і перестає бути поезією. Отже з першої збірки Зореслава витягнув я висновок, що Василіянський автор се вправді поступ в поезії Підкарпаття, та зі становища „чистої" поезії Зореслав тільки неоригінальний наслідувач і прим. для Галичини вже анахронічний, навіть помимо актуальної тематики деяких його віршів. Ще один „клєрикальний" графоман з доброї волі...

Та у сего графомана видно було вже в першій збірці поступ у формі й мові в порівнанні з иншими нашими клєрикальними „поетами". Коли прим. у такого Лімниченка чи Меріяма як поетів не видно ніякого поступу в формі, коли прим. такий визначний талант як Семчук щодо форми зовсім підтоптався, то Зореслав уже в збірці „Зі серцем у руках" виказав, що поезія се не лише „надхнення", але й праця над технікою вірша й мови, врешті праця над розвитком свого знання поезії й визначення собі місця між поетами сучасности. І саме ця праця Зореслава заповідала, що і з клєрикального Назарету можуть вийти справжні поети. Та про се далі. [1])

Три роки ділить другу збірку Зореслава від першої — час невеличкий. А проте який поступ у ньому! Мається враження, що се майже не той сам чоловік. Правда, се ще не вповні оригінальний, великий творець, та проте в другій збірці бачимо вже й богато власної і то правдивої поезії Зореслава і — се ще більше нас тішить — бачимо його дальшу працю над собою й дальший розвиток в напрямі до правдивої поезії. Врешті видно з другої збірки, що Зореслав розвивається не лише як поет, але і як чоловік і як християнин. І сей постійний розвиток се найбільше цінна прикмета Зореслава-чоловіка, що готує йому в майбутньому гарне місце в нашій літературі.

Пригляньмося ближче другій збірці „Сонце й блакить". Зачну від її темних сторін. Отже, як і в першій збірці, поет грішить тут ще надто великою дозою віршів: 72 сторінки другої збірки можна було з користю обкроїти до половини. На тім скористалоб добре імя Зореслава як поета. Ріжного рода „шрруми" аля націоналісти з „Обріїв" („Мов походгромозводів в бурні ночі", ст. 66), пустословні чуприкіяди (ст. 54), чужі слова (катедралі, кружганки, акорди, симфонії і под.), легкорими аля Лімниченко (ст. 12) і т. п. промахи форми, — се промахи надміру Зореслава, назвім їх його словами: електрогармати.

Другий рід недотягнень Зореслава се дальші конвенанси старини далекої, особливо непережиті поетично релігійні почування („Ноктюрн", ст. 55) та відомі з першої збірки впливи-кальки. „Іду невідомий, нежданий" (ст. 7) — калька з Семчука; „Вечірні багри" (ст. 51), „Обнявшися ідуть вечірні тіні" (ст. 56) — це з Петрійчука; „Ажурно-сірі тіні" — це з Лімниченка. Коли можна вибачити ще відгомони Тичини чи Філянського, то наслідування таких невеликих поетів як Петрійчук і йому подібні рішуче Зореславові не пристоїть, бо се доведе його до застою, а не поступу. Що було добре в 1924 році (рік розвитку поетів з „Льогосу"), се тхне вже сьогодня пліснявим грибом. Зореслав добре робить, що богато читає, бо пізнання інших поетів поетові дуже потрібне хочби для означення свого місця між ними; та всетаки не слід надто піддаватися впливам, бодай впливам малих поетів. Особливо годі брати зразки форми від наших католицьких поетів, бо вони в тім напрямі не осягнули досі майже нічого цікавого.

Також недобре, що Зореслав має мало (?) власного терпіння, сеї річи, що ціхує поезію знаком величности й людської правди. Розумію трудність: людина, що вірить у надгороду в небі, не може брати надто трагічно земного терпіння. А проте для поета дрібка „істерії" в напрямі туземного терпіння мабуть таки придаласяб... На мою гадку можнаб осягнути зрозуміння глибини терпіння через вглиблення в твори „похмурих" містиків, прим. св. Йоана від Хреста чи св. Тереси з Авілі. Збогачення тематики української поезії саме релігійно-містичними мотивами незвичайно поширилоб її обрії та надалоб їм правдиво европейської вартости. Ся моя рада очевидно лише тоді важна, коли є „могій пріяти" її; рецепти критиків звичайно мало придатні.

Вже перший вірш другої збірки Зореслава відкриває нам його старе і рівночасно нове обличчя:

„Іду невідомий, нежданий,
Син гордих, могутніх Карпат,
Заквітли дороги вогняні
До ясних едемових врат...
Крізь простори голубосонні
Весняно співаючи йду,
Ескадри крилаті стодзвонні
На льоти захмарні веду:
Напитися сонця досхочу
Зривати розквітлу блакить,
Все небо у пісню пророчу
Гарячим вином перелить,
Всю юність надхненну відчути
У срібних, співучих дзвінках
І кришю могутньо стиснути
У гнівом налитих руках". (Ст. 7).

Слідні тут відгомони з Лімниченка,

[1]) До видавців першої збірки Зореслава маю жаль за грубий сталевий дріт, яким шиють брошуру. Такий дріт лише розриває книжку. Коли йде про тривкість, то краще вже дати оправити якусь кількість примірників.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Семчука, Тичини, але видно вже і власну горячу душу. Зореслав мабуть, судячи по його правдивім назвищі, мадярського походження. Чуємо тут відразу модну сьогодня „вольовість" націоналістів навіть включно з конечними акцесоріями гніву. Хоч віршева форма стара, проте оживляють її складні слова аля Тичина, живі рими, новіші порівнання („розквітла блакить").

Де дальше прикмети Зореслава ростуть, особливо в віршах з релігійною тематикою. Спеціяльно гарно виходить муза Зореслава в вірші „Ранком", в якім поет зумів зеднати-скрити релігійні акцесорії з моментами природи:

„Не дивуйтеся, друзі,
що сьогодні такий я веселий...
Раннім ранком — ще сонце не встало —
я до неба звів білії руки
і полями пішов
по шовкових килимах і квітах
і мов зерно — так падала пісня
до розкритої скиби ланів...
нагиналися збіжжя
наливались китяги винниць
сповідалися тихі блакити
гомоніли поля...
на устах заквітало моління
і відчув я незнане тремтіння
і почув:
твоє небо й земля...
Розступились століття
і в симфонії срібних дзвінків
злопотіли незримії крила
і припали осанни в поклоні —
тайна Бога відкрилась
на тремтючих руках
у долоні...
і щодня в мене пісня і радість
і щодня в мене сонце й весна...
на руках в мене колос доспілий
і червоне вино на устах
і усміхнена соняшність
Христа".
(Ст. 16 — 17).

Як чудово зеднаний тут молитовно-природний настрій такого прим. Рубіндраната Такура (Тагоре) з надприродними радощами Кльоделя: бачимо тут і чоловіка-поета й священослужителя рівночасно! В таких поезіях відчуваємо правду слів єзуїта Бремона, що виводив поезію з молитви.

Динаміку нового Зореслав уміє вбрати переважно в традиційні форми, та все-таки навіть у клясичній віршевій формі чуємо виразний маршевий стук нашої епохи, епохи не глядання а волі-хотіння:

„І будьте мов крилаті, ясні херувими
В симфонії осанн окрилених сердець,
Несіте Богові безсмертний свій ралець —
Молитву сяйних ранків з піснями дзвінкими.

Ген, перед вами соняшність блакитних рос,
Над головами храм зростає шафіровий
Молитвою землі цвіте вівтар шовковий
На вівтарі ж Він Сам — усміхнений Хри-
[стос". (Ст. 29).

Якеж ріжне оте „Привітання весни" Зореслава, християнина в кождім цалі, з такимже „Привітанням весни" майже пантеїстичного Антонича! І тут і там — радість, річ найбільше трудна до вислову поезією, та коли обом молодим поетам вдалося переконати нас до їх вислову радости, то це знак, що вони оба правдиві поети.

Зореслав у новій збірці вміє вже так вжитися в духа чужої форми й настрою, щоб не втратити при тім своєї оригінальности. Ось зразок, Зореслав у стилі неоклясика Рильського, та з чисто народньо-українським змістом:

„Розсміяні хати, розспівані городи,
Залиті сонцем і музикою поля...
Гей чую, чую ваші сюбні хороводи,
Ізвідкіля ж бо ви, дівчата, звідкіля?
Не відповіли, йдуть, співають і сміються,
Припало сонце поцілунками до лиць,
Вином солодким наливаються і гнуться
Китяги первородні молодих винниць.

Буде вино і хліб, весілля і гостини,
Ідуть вже молодята, до церковці йдуть,
Під ноги їм килим розспівані долини
Квітками, шовками і піснями прядуть."
(„Ідиля", ст. 32).

Якогось українського Жамма (французький поет-католик), та з наших гір, нагадує Зореславове „В полонині":

„Овечки білі — сни мої пасуться,
У полонині став я вівчарем...
Блакитних усміхів потоки ллються —
Долонями їх п'ю мов пугарем.

У золоті горять Карпат верхів'я,
Кришталом ясним дзвонить водопад...
Ще з малечку, ще з малечку хотів я
Почути голосу гірських принад.

І ось, заслухуюсь в блакитну казку,
У соняшну музику далини
І сам співаю так собі, без зв'язку,
Як хлопські розшматовані лани.

І чую, як росте з землі надхнено
Молитва спраглих трав і колосків
І бачу: божий світ — мов веретено,
А прядивом — людина, серце й спів.

Зростає світ у соняшній долоні,
Орхестром гльоби зоряно цвітуть,
Серця окрилені, золотодзвонні
Блакитну синь, співаючи прядуть". (Ст. 33).

Хоч місцями Зореслав ще нагадує колишнього Семчука, то проте його силою й формою далеко перевищає. Його слово стає вже ясне і могутне. Зореслав кидає ним Нації клич до боротьби за свої права. Кидає сей клич головно до молоді, з якої вийдуть „Борці":

„Не питаєм, ідемо суворі, грізні, неподатні
(Угинається шлях під ногами титанів-бор-
[ців...)
Уступіться з дороги, вступіться живії мерці!
Ми вогні й громовиці, ми бурі й пеани гар-
[матні.
І зигзаками гнів наш захмарене небо чер-
[вонить,
Наливаються громами нерви затиснених рук,
Невмолимо суворо напнувся до Сходу наш
[лук —
У шеломах залізних когорт — смертоносні
[циклони.
Сталевими стопами вдаряєм і мірим віддалі:
Не далеко! Зійдуться Карпати, Кавказ і Ку-
[бань...
Обіймемо друг друга в роскішному танку
[повстань
Розісміяні, дужі, незломні, вогнисті, зухва-
[лі". (Ст. 67).

Покищо годі назвати Зореслава звершеним поетом. Ні, він ще творить себе самого, та творить свідомо, живо, безупинно. Та богато з нової збірки Зореслава свідчить, що є з чого розвивати, що він має справжній поетичний талант. Свідчать про се хочби незвичайно оригінальні порівнання, зовсім нові в нашій літературі. Для приміру:

„У хвалоспіві дзвонів херувим незримий
Молитвою полудня на руках сідає
І знову тишина з дзвінками золотими
Розмріяна по білих вулицях блукає". (Ст.45).

Зореслав це мабуть перший з наших монахів, що зумів зрозуміти вартість поетичного натхнення не як якоїсь мірської витівки, а як Божого дару дуже важного для розвитку людського духа, духа сотвореного на Божу подобу. І треба бути щиро вдячним не лише Зореславові за його працю над розвитком таланту, але й настоятелям Василіянського Чина, що зрозуміли вагу творення культурних цінностей під опікою Церкви та дали змогу поетові не лише писати, але й видавати його твори. Тим роблять вони велику прислугу Церкві, доказуючи всуперіч ліберальним критикам, що саме з джерела Церкви бере початок струя живої правдивої поезії. Цеї поезії, що не вяже ніяких талантів, тільки навпаки — розвиває й поширює овид поета, лучить в ньому небо з землею, Церкву з нацією. А тільки така злука принесе борців за визволення нашій нації. І в них саме вірить монах-Українець, на них сподіється, коли каже:

„В авреолі ранку йдемо —
В авреолі вогняній,
Долам і верхам несемо
Зрив розкованих стихій.
Ми — воплочене хотіння,
Ми — непереможний чин,
Ми — підвалина й коріння,
Ми — окрилення вершин,
Ми — нестримане завзяття,
Ми — любов і правда й гнів,
Ми — світанок Підкарпаття,
Ми — пролог великих днів.
Перед нами шлях останній —
Шлях невблаганих борень;
Лиш у бою, лиш в змаганні
Спалахне життя вогень.
Ми стихією грізною
Йдем вперід, на ясний шлях,
А за нами йде горою
Перемога в блискавках". (Ст. 64).

Віщує цю перемогу саме правдиво католицька й правдиво українська поезія Зореслава. Поезія сонця золотого на голубім блакиті. — Аpаміс.

Коли народився Спаситель?

В 6 стол. Діонізій Малий (Егзігуус) устійнив дату народження Спасителя на день 25 грудня, то є 6 днів перед першим роком християнської ери. Ту дату приймали слідуючі письменники аж до 17 стол. Тепер деякі хронольоґи цофають народження Христа до 7 року перед християнською ерою. Порівн. Валлон: „Мемоар сір ль'анне де Жезі Кріст". Щодо дня народження Спасителя, то св. Гіпсліт, церковний письменник з 3 стол., у своїм коментарі до пророцтв Даниїла каже м. і.: „Ісус народився ві второк 25 грудня." Славна стиґматичка Анна Катерина Еммеріх (1774—1824) каже про дату народження Ісуса Христа в своїм творі „Болісна мука Г. Н. Ісуса Христа" ось що: „Я бачила, що 3997 рік ще не скінчився як народився Ісус. Про ті несповна 4 роки до четвертої тисячки літ пізніше зовсім забули і зачали числити нове числення літ 4 роки пізніше. Отже Христос народився несповна 8 літ скорше від нашого числення літ... Христос народився в 45 р. панування цезара Августа."

Іван Франко і „товариші"

З приводу нового видання його писань.

Наспіло сюди з СССР нове видання писань Івана Франка. Се „Вибрані твори" в 5 томах, видані Державним Літературним Видавництвом. Видання гарне: на добрім, білім папері, друк читкий, оправа мягка, вигідна, полотняна, чорна з золотим витиском підпису Франка на окладинці. Є 5 портретів Франка з ріжних часів — від дитини до старости. Та найцікавіше в тім всім — поміщена на самім вступі стаття не стаття, студія не студія, критика не критика, агітка не агітка п. з. „Життя і творчість Івана Франка". Написав це блище невідомий нам „товариш" зпід червоної звізди, Петро Колесник на ст. V — XXVIII. А в тій його праці є такі цікавіщі місця:

„Франко підкреслює, що попи не тільки виступають в ролі поміщицької агентури (!) на селі, вони входять завжди (!!) в спілку з євреями - лихварями (!!) і разом з ними визискують селян... (Диви про те деякі приміри в „Дзвоні" 1878, „За сто літ", кн. IV. ст. 249)."

По перечитанні такого атестату кождий готов подумати, що Франко удостоїться дальше великих похвал від червоних. Отже ні! Бо далі знаходимо такі місця:

„За Франком виходить, що пропаганда соціялізму не веде до революції, а навпаки, революцію унеможливляє. З цього боку дуже характерний (повинно бути характеристичний) лист Франка до Ольги Ромкевичівни від 20 вересня 1878 р., в якому він докладно виясняє свої погляди на капіталізм та боротьбу з ним. Франко переконаний, „що велика всесвітня революція поволі рознесе теперішній порядок і настановить новий." Цю „всесвітню революцію" зробить розвиток науки, техніки, піднесення культурності мільйонних мас, зробить поволі, шляхом еволюційним, а не шляхом кривавих повстань робітників... — Отже, Франко спинився на півдорозі. Він кинувся латати „хиби" капіталізму... Франка тішить той факт, що по селах одкриваються громадські читальні, розгортається кооперативний рух.

...Утопіст Франко замикається у своїх дрібно буржуазних ілюзіях. Він підносить прапор „етичного", „щиролюдського" соціялізму... Соціялізм став для Франка тільки новою формою тих же таки демократичних „загальнолюдських ідеалів справедливості, братерства і волі". Він так і не зміг піднестися до розуміння ідей наук. соціялізму Маркса-Енгельса, не зміг стати на позиції клясової боротьби револ. пролетаріяту. З активізацією сільської буржуазії у боротьбі проти шляхти, проти залишків феодальних відносин Франко стає прямим її виразником. Франко стає „радикалом", попадаючи під вплив Драгоманова. Франко-радикал залишився до кінця половинчатим критиком капіталізму, ворогом революції і прихильником поміркованих суспільних реформ. Та позиція штовхала його на боротьбу з соціял-демократичним робітничим рухом, робила його знаряддям в руках націоналістичної української й польської буржуазії."

Річ ясна, що коли большевики узнали Франка за „знаряддя буржуазії", то якби так його живцем дістали в руки, — всім відомо, що з ним зробилиб. А зпочатку вели його іменем велику агітацію за собою...

А. Ч.

Василіянські монастирі в Теребовельщині

Свойого часу я подав у „Новій Зорі" (чч. 829, 833 і 835 і окремо: Львів 1935 8°, 16) спробу катальогу-списка василіянських монастирів у станиславівській епархії. Вслід за цим хочу подати таку спробу катальогу василіянських монастирів також в епархіях перемиській і львівській. Яке значення для української Церкви та й для нашої культури взагалі відограли на наших землях василіянські монастирі як осередки нашого церковного, релігійного, народнього життя продовж віків, — про те свідчить наша історія. Тут для орієнтації зазначу тільки те, що в львівській архиепархії було василіянських монастирів коло 145, в перемиській епархії коло 165. Колиж до цього числа додамо 70 монастирів на території сьогоднішньої станиславівської епархії, то маємо поважне число: 380 василіянських монастирів у Галичині, не згадуючи ще більшого числа тих монастирів на наших землях поза Галичиною.

Цим починаю спробу катальогу василіянських монастирів у львівській архиепархії, а саме списком м-рів у п. Теребовля. Це тому, що сей список найскоріше приладжений до друку і вже частинно зложений довго чекає в друкарні своєї появи. В теребовельськім повіті в 3 місцевостях було 5 василіянських монастирів, що сьогодні вже не істнують. Ось вони:

1. Малів, монастир прилучений 1744 р. до монастиря в Камянці Под.

2. Струсів, скельний монастир з церковцею св. Николая в 16-17ст. В 1767 р. над тією печерною церковцею побудовано мурована церкву й перемінено її на парохіяльну.

3. Струсів, м-р св. Николая, що його заснував київський воєвода Франциск Салєсій Потоцький († 22. X. 1772 в Кристинополі) своєю грамотою, написаною в Тартакові коло Сокаля 14. VIII. 1771 р., як Fundationem seu Erectionem Missionis Religiosorum Patrum Strusoviensium Ordinis Divi Basilij Magni. Першим ігуменом був тут о. Епифан Ляхоцький ЧСВВ. В 1773/74 працювали в струсівськім монастирі ігумен і місіонар о. Іван Дамаскин Митко Стахникевич, вікарій і місіонар о. Єфрем Стасевич і о. Юрій Чуйковський. В 1774/75 ігумен і місіонар Стахникевич, вікарій і місіонар Мелетій Пікульський, проповідник Доротей Дмитрович і бр. Анастасій Струсь. В 1775/76 ігумен Он. Крижановський, вікарій і місіонар М. Пікульський, сповідник Д. Дмитрович і бр. А. Струсь. В 1776/77 ігумен Венедикт Площанський, вікарій Тадей Сакералович, проповідник Сильван Красницький, сповідник Д. Дмитрович і бр. Лазар Бобовський. В 1777/78 ігумен В. Площанський, вікарій і сповідник Антін Домбровський, проповідник Пафнутій Цвінковський, сповідники Д. Дмитрович і Герман Стажинський і бр. Л. Бобовський. В 1778/79 ігумен В. Площанський, вікарій Домбровський, проповідник Цвінковський, сповідник Венямин Пасюта і бр. Мануїл Смолянський. З 1788 р. відомі нам отсі струсівські василіяни: проповідник Шмерецький, о. Максиміліян Хіцевич і екклисіярх Чачковський. Струсівський монастир мав цінну бібліотеку. Скасували його 1788 р. Документи про нього в ЦВА (= Центральнім Василіянськім Архіві).

4. Теребовля, св.-преображенський м-р. Хоч він на території села Підгіряни, віддаленого 3 км. від Теребовлі, має ввесь час у документах назву теребовельського монастиря (Monasterium Tremboliense і Trembovliense). Перші згадки про нього маємо під 1650 р., а саме про деякі записи in Korolucha й в Okopie Popiołkowskim. Дня 28 вересня 1663 р. король Іван Казимир потвердив посідання села Семенова для теребовельського монастиря в своїй грамоті, написаній в Шаргороді. Цей сам король того самого року в окремій грамоті позволив теребовельському монастиреві liberam Inusionem Lignorum in Sylvis Capitanealibus Trembovliensibus etc. Обидва ті привілеї короля Івана Казимира потвердив король Михайло 26 жовтня 1670 р. Дня 30 грудня 1679 р. наділила теребовельський монастир привілеями жінка теребовельського старости Луки Франциска Маковецкого. Ті всі записи своїх попередників потвердив у своїй грамоті король Іван III Собеський 12 квітня 1684 р., даючи також інші привілеї теребовельським василіянам. Ще 26 лютня 1689 цей сам король наділив деякими привілеями як теребовельський монастир, так і тамошній клир Ritus Graeci. Дня 14 вересня 1669 р. львівський епископ Йосиф Шумлянський у теребовельськім монастирі висвятив пресвитерів. Видно, що тоді в тім монастирі були богословські студії. Особливо в 18 стол. теребовельський монастир був домом студій для василіянської молоді. Не був це рід гімназії, як подають деякі (Bielowski, Петрушевич, Bayger, Явецький, Голубець й ін.), але фільософічні й богословські студії для василіянських клириків. Курси філософії відомі нам 1763-65 (з тих років походить цінний рукопис з фільос. викладами, списаний у м-рі в Теребовлі, найдений мною в Василіянськім Архіві в Лаврові; нині він у Васил. Архіві в Добромилі), 1772/73 (викладав о. Лев Повшинський), 1773/74 (викладали о. Антін Тарнавський, о. Адріян Шубович і о. Адріян Коттоні) і 1774/75 (викладали о. А. Тарнавський і о. Януарій Білинський). Богословські курси в теребовельськім м-рі були 1772—73 (викладали о. Г. Левицький і о. В. Сеницький). В монастирській церкві находився чуд. образ Божої Матері, що оборонила теребовельський замок від Татар і козаків 1651 р. і від Турків 1673 р. Того року львівський епископ Шумлянський взяв згад. чуд. образ і перевіз його до св.-юрської церкви у Львові. В першій половині 18 ст. засновано в василіянській церкві в Теребовлі „Bractwo Cudownego Obrazu Trembowelskiego", котрого цікаві рукописні „Artykuł"и зберігаються з іншими теребовельськими документами в ЦВА. Промотором згад. Братства був о. Йосафат Лозинський ЧСВВ, як про те свідчить ним самим написаний цінний Katalog Dusz Tych ktore za żywota swego służyli Nayswiętszey Maryi Pannie Trembowelskiey (з 1749 р.). З 1751 р. полишився збережений в ЦВА малюнок: Prospekt klasztoru W. W. O. O. Bazylianow w Trembowli.

Довгі роки ігуменував у Теребовлі о. Діонисій Александрович Чина Св. В. Вел. Перший раз документи про нього згадують під 1673 роком, коли еп. Шумлянський взяв чуд. образ Теребовельської Божої Матері до Львова. Опісля о. Д. Александрович згадується як теребовельський ігумен 1723 р. Прочуваючи свою близьку смерть, о. Александрович дня 10 лютня того року списав передсмертне завіщання, що його копія зберігається в ЦВА. Опісля відомий нам ігумен о. Полікарп Волянський (нпр. 1748—51 р.), пізніший ігумен у Лаврові (в 1760-их рр., † 27 жовтня 1790 в Добромилі). В 1760-их рр. ігуменував у Теребовлі славний василіянський місіонар о. Іракль Костецький, пізніший ігумен в Умані й мученик за св. віру († 12 червня ст. ст. 1768). В 1773/74 рр. працювали в Теребовлі ігумен Алипій Ангелович, вікарій Михайло Гронзевич, професори фільософії Адріян Коттоні, Антін Тарнавський і Адріян Шубович, екклисіярх о. Пафнутій Іскра, прокуратор о. Доротей Дмитрович і бр. Митрофан Кульчицький. Фільософії вчилися отсі василіянські клирики: Кипріян Кафілевич, Авраам Макаранович, Августин Братишевський, Сильвестер Кульчицький і Йосафат Барчинський. В 1774/75 рр.: ігумен А. Ангелович, професори фільософії А. Тарнавський і Януарій Білинський, проповідник Єпифан Теблинський, сповідник Митрофан Созанський, прокуратор о. Алипій Ящевський, 5 клириків — учнів другого року фільософії, і бр. Юстин Брущацький. В 1775/76 ігумен А. Ангелович, вікарій і сповідник Авксент Древінський, проповідник Леонід Воронович, сповідник Нікон Сидорович, прокуратор Тадей Городиський і бр. Іннокент Чесниковський. В 1776/77 ігумен Лев Подсонський, вікарій Антін Домбровський, проповідник Іннокент Стефанович, прокуратор о. Леонт Тимошкевич, діякон Іннокент Чесниковський, і бр. Іннокент Мазуркевич. В 1777/78 ігумен Л. Подсонський, вікарій Сильвестер Хмілевич, проповідник І. Стефанович, екклисіярх о. Мартин Ясінський, о. Л. Тимошкевич, прокуратор Т. Городиський і бр. І. Мазуркевич. В 1778/79 ігумен Л. Подсонський, вікарій С. Хмілевич, проповідник Йосафат Потелицький, Арсен Новосілецький, М. Ясінський, Йоаникій Козловський і прокуратор Т. Городиський. З 27 грудня 1784 р. відомі нам отсі теребовельські василіяни-священики: Софрон Лободзінський, Гервас Качоровський, Пахомій Головацький і Іларіон Лентовський. По касаті монастиря 1-го січня 1789 року цінна бібліотека перейшла до Бучача й до Університетської Бібліотеки у Львові, головний престіл до янівського костела, іконостас до парох. церкви в Могильниці, великий дзвін із вежі до Зарваниці, менший до парох. церкви в Теребовлі, а роскішний 12-раменний многосвітич опинився в... теребовельській божниці. З василіянської церкви й м-ря полишилися величаві своїми розмірами та архитектурою руїни, одна з найкращих історичних памяток у Теребовельщині. Як стверджують дослідники, теребовельський монастир походить з початку 17 стол.; церква-ж, побудована з червоного теребовельського каменя з гарними ренесансовими прикрасами, старша від монастиря й походить з 16 стол.

5. Теребовля, жіночий монастир, згаданий 1663 р.

ВАЖНІША ЛІТЕРАТУРА.

ЦВА (Львів): Документи до історії василіянських монастирів у Струсові й Теребовлі.

Ossolineum (Львів): Inwentarz Starostwa trembowelskiego wyprowadzony in 1778 anno (3544/III), Lustracya Starostwa Trembowelskiego z lat 1661—1664 (2118/III), Rocznik Trembowelski 1630—1693 (2374/II). —Се 2 рукописи Далі друки:

J. A. Bayger, Powiat trembowelski. Lwów 1899. 290, 297—304.

A. Bielowski, Pamiątki trembowelskie. „Kółko Domowe". Lwów 1861.

Е. Бородиевичъ, Теребовельский монастир. „Русланъ". Львів (р. ? ч. ?).

М. Голубецъ, Теребовля. Львів 1927.21—22.

М. І., Теребовельщина. „Мета". І. Львів 1931. Ч. 34, ст. II.

М. І., Монастир ЧСВВ в Підгорі. Ibid. ч. 34, ст. III.

Dzieło Uroczystego Uwieńczenia Rzymskiemi Watykańskiemi Koronami Cudownego Poczaiowskiego Obrazu... Poczaiów 1775, k. 77, 115, 122 і Kazania Na Uroczyste Watykańskiemi Koronami Cudownego Poczaiowskiego Obrazu... Poczaiów 1776, k. 77, 115, 122 (в цих обидвох книгах маємо відомості про фільософічні й богословські студії в Теребовлі 1772/73 р.).

В. Ильницкій, Стародавна Теребовля. Львовъ 1862.

Catalogus monasteriorum OSBM. Provinciae Protectionis Beatissimae Virginis Mariae... Poczajoviae 1773—1779.

М. Н. Коссакъ, Шематизмъ, ЧСВВ. Львовъ 1867. 158, 169, 170.

І. Крипякевич, Середньовічні монастирі в Галичині. „Записки ЧСВВ." II. Жовква 1926. 102.

X. G. Lewicki ZSBW., Kazanie na Nawiedzenie Naysw. Maryi Panny. Poczajów 1772 (до історії м-рів у Струсові й Теребовлі).

R. Malczewski, Trębowla i jej okolice. „Zbiór pism różnych autorów." Lwów 1835. 48.

А. С. Петрушевичъ, Сводная Галицко-русская Лѣтопись 1600—1700. Львовъ 1874. 161, 183.

Przewodnik po województwie tarnopolskiem. Tarnopol 1928. 97.

W. Fedorowicz i A. Czołowski, Trembowla. „Słownik Geograficzny". XII. Warszawa 1892. 459—468.

C. Chodykiewicz O. Pr., Dissertationes historico-criticae. Leopoli 1770. 104.

W. Chotkowski, Redukcje monasterów bazyljańskich w Galicji. Kraków 1922. 30—32, 73, 77,78.

A. Czołowski i B. Janusz, Przeszłość i Zabytki województwa tarnopolskiego. Tarnopol 1926. 158, 172.

I. Szaraniewicz, Rzut oka na beneficya Kościoła ruskiego. Lwów 1875. 37.

М. Явецький, Руїни монастиря в Теребовли. „Ілюстрована Україна". І. Львів 1913. Ч. 17 і 18, ст. 18.

о. Р. Лукань ЧСВВ.

Стрілецька Історія

Осип Думін. **Історія леґіону Українських Січових Стрільців 1914—1918.** З 99 світлинами і 23 схемами. Львів 1936. Форм. 23.8×18.1 цм. Ст. 375. Видавнича Кооператива „Червона Калина”.

Ся книжка — поява елеґантна і робить враження дуже старанного видання. Світлини гарно дібрав артист-маляр Іван Іванець. Є старанно зладжений спис старшин і ліста втрат УСС та дуже докладний покажчик імен. Словом, відрадно робиться на душі, коли бачиться, що серед нашого упадку й біди ми власними силами спромоглися на таке елеґантне видання з нашої недавної історії. А тепер пару уваг.

По першім захопленні книжкою придивляюся їй уважніше, ще заки беруся читати її. І так вже на окладинці бачу герб України, Архистратига Михаїла з мечем спущеним вділ. Се очевидно концепція, яку дали тому гербові завойовники України, а не Українці, бо меч, спущений униз означає покорення нашого народу, а не його боротьбу. А далі беруся переглядати те, що найлучше можу знати в звязку з тим, що відноситься до моєї праці в часі істнування леґіону. Автор згадав мою працю про УСС аж 33 разів у тій книжці — і майже всюди згадав так старанно, що аж дивно робиться на той вид совісности. Прямо видно в тім німецьку тресуру.

Та що з того! Коли я ближче приглянувся тій совісній і докладній роботі, то побачив таке диво, що можу його представити хіба образово. Отже уявіть собі гарно викінчену напр. триповерхову віллю з цілим рядом кімнат на кождім версі — і все викінчене по пляну, всі вікна докладно пристають, всі двері також, долівки всюди паркетові, в кождій кімнаті меблі незле розміщені, кожда кімната артистично розмальована, є газ, електрика, водопроводи і все інше, є опарканений городець перед віллею, навіть засвічена лямпада над подобою патрона віллі. Словом, все є. Тільки одно будівничий забув зробити: забув збудувати сходову клітку зі сходами так, що не годен дістатися до ніякого з поверхів і до ніякого помешкання на них. Руштування було, але як виняли деревляні бальки і позамітали та вимели віллю в середині, тоді показалося, що — нема хребетного стовпа в тім будинку! І то нема його мимо того, що будівничий знав і розумів, що в такій передовсім інформативній праці становить хребетний стовп. Він виразно пише, що Українські Січові Стрільці (УСС) відновили традицію національного війська й передали її пізнішим київським Січовім Стрільцям (СС) та Галицькій Армії (ст. 326). А на стороні 325 каже, що „надбання літературно мистецької творчости УСС залишили трівкий слід і в самому Стрілецтві і поза леґіоном. Це вона в головній мірі причинилася до того, що леґіон і формою і духом мав національне обличча, що він мав великий вплив назверх і врешті, що по ньому залишилася спадщина для майбутніх поколінь.”

Думка автора слушна, але дещо надщерблена, бо до того всего причинилася не лише літературно-мистецька творчість УСС, а передовсім само зорґанізування тої творчости, без якого булаб та творчість або далеко менша, або взагалі її не булоб. А про те орґанізування найбільше подбали Боберський, Угрин і передовсім комендант коша Др Никифор Гірняк. Во істину нерадо, та для історичної правди конечно мушу згадати, що від весни 1915 р. аж до кінця істнування леґіону я низше підписаний кермував Пресовою Кватирою УСС з доручення коменданта коша і через мій вишкіл перейшло около 40 молодих інтеліґентних хлопців, яких я вчив грамотно писати, робити статистику, списувати документи, здобувати ті документи від людей, що не знали їх ваги або просто часу не мали на таку працю, та зберігати ті документи в дуже неспокійнім воєннім часі. А вчив я їх зберігати документи в той спосіб, що наказував робити докладні відписи з зазначуванням на них хто, коли, де і з чого ті відписи робив. Я постійно контролював, чи все те виконано та розсилав ті відписи в ріжні сторони, щоб бодай щось збереглося в тій суматосі. Весь потрібний до того апарат, переважно скриваючи його перед австрійськими властями з нараженням себе на дуже неприємні наслідки, удержував весь час комендант коша Никифор Гірняк. Без його зрозуміння ваги тої справи, без його доброї волі та здбання і без його наражування себе Пресова Кватира за весь час істнування УСС булаб неможлива.[1])

Подібну ролю як Н. Гірняк для всеї Пресової Кватири УСС відіграв опісля для волинської частини тої Пресової Кватири комендант станиці УСС в Володимирі Волинськім і дуже заслужений орґанізатор українських шкіл на Волині, четар Микола Саєвич. Він, розуміється, ділав в порозумінні з комендантом коша.[2]) Ті два наші стрілецькі офіцири вдоволяли по можности кожде бажання Пресової Кватири, щоб вислати на військову „маршруту” і військовий кошт того або іншого чоловіка до бібліотеки у Львові або у Відні, де за відомом і згодою тих наших старшин могли ми тижнями або й місяцями студіювати все, що нам було потрібне і збирати всякі матеріяли книжкові і світлинні. Без тих двох людей не булоб ні Пресової Кватири, ні її орґанізації, ні її творчости, — ні в Галичині, ні на Прикарпатській Руси, ні на Україні, ні на Волині. Тимсамим передовсім без них не булоб майже ніякого трівкого сліду на письмі ні в самім Стрілецтві, ні поза ним, в армії та в суспільности, ні не булоб спадщини для майбутніх поколінь.

А подивіться, що про те сказано в книжці, яка має титул „Історія леґіону УСС”? Я не роблю з того закиду самому авторови як авторови тої книжки, бо він з Пресовою Кватирою, оскільки мені відомо, не був звязаний (хіба заки я обняв провід), отже не знав її, а матеріял, який вона випрацювала, він старався совісно використати. До того автор живе на еміґрації. Але чи з такими люками можна пускати в світ історичну працю? І то з люками в справі такій важній на будуче?

Не хочу пальцем показувати на тих, що завинили в тій справі, бо гадаю, що ножиці самі обізвуться.

Прецінь живе ще більша частина працівників Пресової Кватири. Живуть всі її орґанізатори. Отже чомуж не предложено їм перед друком бодай ті частини історичної праці, що відносяться до самої Пресової Кватири? Таж представлення того, як її орґанізувалося, важне не тільки для історії леґіону УСС, потому СС і ГА, важне не тільки для характеристики провідної верстви української нації з часів великої війни, але ще важніше як педаґоґічний спосіб і запас досвіду, як цінна вказівка на будуче, що і як робити між нашим племенем, щоб зберегти й уситемізувати його зусилля. Все те можна було описати на 5—6 сторінках тої книжки.

З притиском звертаю увагу на те, що галицьке плем'я разом зі своєю інтеліґенцією розмірно дуже чесне, але й виїмково тяжке. Воно доконче потребує системи в кождій праці, потребує того в далеко більшій мірі ніж напр. Наддніпрянці. На доказ правдивости сего, що тут пишу, порівнайте скількість воєнного матеріялу списаного, зібраного й виданого зусиллям одиниць між Наддніпрянцями і зусиллям таких галицьких орґанізацій як була Пресова Кватира УСС з поверх 40 членами і як є теперішня Червона Калина, не кажучи вже про архіви Боевої Управи (БУ), НТШ, Національного Музею, Молодої Громади й богатьох приватних людей. Річ ясна, що галицька продукція цінніша — вже тому, що се продукція зорґанізована і суспільно контрольована вже в часі збирання матеріялу. Цінніша тим, що в цілій тій продукції не знайдете нігде такої бляги й напастливости, від якої рояться „твори” напр. такого Доценка. Та всетаки якоїж махіни й якої енергії треба на те, щоб заставити до роботи неймовірно тяжкі мозки людей з галицької провідної верстви. Галичан треба докладно поучувати про найменшу річ, як її робити, чому її треба робити й коли її треба робити. Та коли се галицьке плем'я повчити, як робити, та контролювати його роботу, тоді робота його дійсно солідна, добра й докладна (таку солідність видно і в обговорюваній праці Думіна, тільки вона з великою дірою, без хребетного стовпа).

Взагалі ціла та праця писана без повного використання цікавого стрілецького архіву в НТШ (який власне тепер порядкують бувші УСС). І тому припускаю, що в тій праці буде не лише та одна діра, яку я тут описав. Думаю, що інші знайдуть у тій праці ще не одну люку. І повинні свої уваги оповістити, щоб у слідуючім виданні ті люки виповнити зорґанізованою роботою.

Написав я сих кілька уваг зовсім не для того, щоб я бажав собі згадування моєї праці в Пресовій Кватирі (маю хіба досить розголосу). А написав я се тому, бо сего вимагає історична правда і будучність племени, до котрого належимо ми всі: я вірю, що коли тому племени вбємо в голову добру систему праці, то майбутність його буде далеко більша і лучша, ніж думають всі його вороги і воно само про себе.

Осип Назарук.

---

[1]) Тойсам комендант коша УСС відставляв умових працівників з леґіону УСС також до праці в „Просвіті”, в українськім театрі, в „Сільськім Господарі”, до преси у Львові, словом до всего, чого тоді вимагало суспільне життя.

[2]) М. Саєвич належав до найбільш оригінальних офіцирів УСС. Ясний бльондин, середнього росту, все чисто й елеґантно одягнений, спокійний і лагідний, був правдивим пострахом своїх австрійських шефів, до ґенералів включно, бо страшенно і безнастанно докучав їм в ріжних справах УСС. Ми знали, що коли четар Саєвич поїхав до якоїсь австрійської команди, то напевно видобув те, чого було треба. А видобував такі річи навіть тоді, коли в австрійській армії вже всего бракувало! Оповідають про нього, що комендант австрійської армії, яка тоді стояла на Волині (здається Бем-Ермолі), мав перед ним папічний страх, бо п. Саєвич не давав йому спокою, а все робив чемно й по формі. Раз, кажуть, ґенерал, побачивши зголошеного четаря Саєвича, попав у пасію і крикнув до свого адютанта: „Кілько людей має той ляйтнант під собою?!” — „18 Ексцеленціє!” — „Піхотинців?” — „Так, Ексцеленціє!” — „Раз на завше наказую вам, давати тому чоловікови, що тільки схоче! Схоче три гармати, запишіть і видайте три гармати! Схоче 50 машинових крісів, видайте 50 машинових крісів! Схоче 100 пар чобіт, видайте 100 пар чобіт! Аби я тут його більше не бачив! Все те залагоджувати в канцелярії!” — Коли сей стрілецький анекдот і переборщений, то він знаменито характеризує витривалі старання четаря М. Саєвича в справі заосмотрення УСС і наших шкіл на Волині. Той чоловік спокійно вислухував всяку військову лайку й дальше домагався того, що було потрібне.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

А старий Сейньобо спокійний...

Куди Німці йтимуть на Францію і чому Сейньобо спокійний?

Кореспондент найповажнішого швайцарського щоденника „Нає Ціріхер Цайтунґ” повідомив свій орґан, що в берлінській „Берзенцайтунґ” появилася передовиця, яка походить з німецьких урядових кругів й обговорює важну для Швайцарії справу. Ходить ні менше ні більше тільки про те, як Німці, рушивши війною на Францію, лівим крилом своєї армії займуть Швайцарію аж по її столицю Берно, щоб обійти сильні французькі укріплення на лінії Мажінота. Так іменно виводить у цілій серії статтей паризька „Репіблік”, додаючи, що станеться се з блискавичною скорістю — і 20 до 30 німецьких дивізій навіть без проливу крови просто заллє всю північну Швайцарію по Берно й через швайцарські гори рушить на Францію! Швайцарія навіть не буде в силі боронитися, бо для змобілізування її армії треба мати три дні часу, а Німці скорше заллють її півмільйоновою армією.

На те відповідає „Берзенцайтунґ”: Німеччина не має відповідних транспортових ліній (шляхів), звернених у сторону Швайцарії в такій скількости, щоб се уможливляло Німцям скоре заняття тої країни. Нема, каже, такої сітки транспортових ліній ні в напрямі до закруту ріки Рену коло Базилеї, ні в напрямі на Шафгавзен. Отже кинути на Швайцарію 20 до 30 дивізій війська в скорім часі просто неможливо. Тому Швайцарія, навіть якби Німці хотіли через неї перейти, малаб час змобілізувати свою армію. А її військо очевидно боронилоб завзято свого краю. Також змоторизованих частин армії не можна наблизити до Швайцарії так, щоб вона уважаючи не запримітила сего. Та припустім, що Німцям по тяжких боях удалосяб заняти північну Швайцарію. Таж тоді стоялиб перед ними в напрямі на Францію бездоріжні гори Юра, де німецьке військо булоб постійно загрожуване з флянки. „Берзенцайтунґ” кінчить свою статтю так, що хвалить геройство німецьких військ в часі великої війни. Вони здобули лінії сильних укріплень на Заході і на Сході й ніщо їх не спинило: ні Висла, ні Дунай, ні Карпати, ні Альпи, ні пустині, ні моря, ні воздушні простори. Все Німці побідили. Але — пише „БЦ” — Швайцарія може бути спокійна, бо Німеччина таксамо не обіцяє собі успіху з переходу через Швайцарію, як не обіцяла собі того в 1914 р. Найцікавіше в тім всім останнє речення, а властиво друга його частина від словечка „бо” почавши.

На тлі нервозного неспокою французької преси, який зачинає вже впливати і на Швайцарію, тим більше відбиває спокійний голос старенького французького історика Сейньобо. В однім інтервю каже він осьщо (зміст): Німці то дивний нарід. Навіть там, де Німці переводять критику, як у науці, підносять вони ту критичну працю до степеня методи, вона в них не має спонтанного характеру й робить враження, якби критика не лежала в темпераменті Німця так, як лежить у темпераменті Француза. Німецький учений Трельч називав французький спосіб аналітичного думання „чужим дійсности”, бо — казав — в життю нема ні змагання до ясности, ні льоґіки. Тимчасом Француз думає, що без докладного обсервування неможлива політична критика. А знов при німецькім творчім думанню мається враження, що воно хотілоб інтуіціею, свого рода наглим пізнанням „сакомпак” (en bloc) дійти до самого дна справ. Теперішна система в Німеччині свідомо підпорядковує розум і духа — почуттю і волі. А се провадить до інтелєктуального звироднення (декаденції), каже Сейньобо. Наслідком того — упадок німецького культурного впливу в світі. А се хосенне для світа, бо він був занадто осліплений ні-

мецьким впливом. Під тим шкідливим впливом стала модою переборщена фаховість на всіх областях і також в політиці. А се довело до сфальшованого способу думання. Якийже шкідливий був вплив нпр. німецької соціялдемократії з її „по науковому облямованою теорією" клясової боротьби. Ті народи, що поважно взяли собі до серця ту теорію німецької соціялдемократії, відчужилися від своєї власної національної суті. Се неправда, що суть романського єства полягає на вибухаючім почуванні. Навпаки, латинцями кермує студений розум і сильне особисте почуття своєї свідомости. Вони мало доступні для пристрасти. Нпр. у Франції тільки в великих промислових центрах грають ролю почування ненависти, що повстають під впливом соціяльної нерівности і пропаганди. Більшість французької провінції настроєна б у р ж у а з н о-радикально. Щодо війни, то на думку старого історика при теперішнім значінні літаків, танків й укріплень оборонна тактика булаб іще більше успішна ніж була в 1914 р. Напад — се тепер велике ризико. А під оглядом дипльоматичним японська небезпека викликала нову орієнтацію Англії та солідарність американської демократії з державами західної Европи. Все те скріпило запоруку мира. Німеччина, Японія й Італія войовничі, та їх войовничість обмежена просто браком грошей. Коли Гітлер обсаджував надренську область, Франція — каже Сейньобо — добре й розумно зробила, що зберегла спокій і мир. Правда, вона тоді дещо тим ослабила свій „престіж", але для старого культурного народу такі романтичні поняття з области державної політики не можуть бути такі міродатні як для народів середної і східної Европи.

В різдвянім числі „Н. Зорі" на 1936 рік помістили ми більшу статтю-спомин про селянського діяча Андрія Луцева сина Юрка, що все напоминав, „абисте були спокойни". Тепер подібно напоминає Французів старий Сейньобо...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Лікарський фейлетоник.

Уваги на свята

В часі свят треба передовсім вистерігатися перед головними гріхами: обжирством і пияньством. Вони підчас свят найбільше небезпечні для здоровля. Може декому буде здаватися дивною ся пересторога в теперішнім часі кризи. Нині, мовляв, не дуже можна допускатися тих гріхів. Але ся пересторога актуальна особливо у теперішних часах. Постійно стараємося жити якнайскромніше, весь час стягаємо пояс. Та на свята кождий хоче „поставитися" (раз але гаразд). І се може найбільше пошкодити. Відзвичаєний від обильнішого харчу жолудок може довго відчувати „святочний настрій". Отже передовсім потрібна в часі свят уміркованість у харчах. Потім уважати, що їсться. Наші господині придумують на свята велику скількість страв. На свята мусить бути м. ін. риба, хоч у звичайні дні майже ніколи її не бачимо. Ріжнородність харчів добра, та найліпше і підчас свят їсти передовсім прості страви. Вистерігатися занадто приправлених і занадто товстих страв. Памятаймо, що підчас свят організм майже не працює, отже й менше потребує. Кождий кусок треба добре пережувати. Особливо уважним треба бути при їдженні риб. Уміркованість у їді важна особливо для недужих на утробу, нирки і серце. Їсти все правильно, в тімсамім часі. Дуже добре впливає на здоровля людини відповідний настрій, д о б р и й г у м о р. Та не той „гумор", що здобутий при чарці. Памятаймо, що Різдво се родинне свято. Святкується його вдома, а не в шиночках чи в каварнях. Дуже добрий настрій можна мати, коли підчас свят поділимося своїми припасами з убогими, з безробітними. Крім того ще одна вказівка: бути все доброї думки!

Нові видання

Душпастирський календар на 1937 р. І річник. Зладив о. П. К и с і л ь ЧСВВ. Накладом і друком ОО. Василіян у Жовкві 1936. Формат 16.4×10.3. 15) + (4) + (22) + 2 таблиці. Ціна 1 зл., з поштою 1.25 зл.

Це перший у нашій священичій літературі календар. На зміст його складаються: І. Календаріюм, Записки на ввесь рік, Записки про години релігії в школі, Намірення Служб Божих даткових, Спис хорих, Спис сиріт, Спис бідних, Адреси, Числа телефонів, Я позичив, У мене позичили, Записник на час довшої подорожі, Записник цінних паперів і банкнотів. — ІІ. Єрархія католицької Церкви, Римська курія, Наша церковна Єрархія, Католицька Церква в Польщі, Українські духовні Інституції в Римі, Адресар українських католицьких священиків у Злучених Державах Півн. Америки, Канаді й Бразилії, Жіночі Чини й Згромадження в нас, Католицька Акція, Марійське Товариство Молоді, Товариства для священиків, о. Р. Л у к а н ь ЧСВВ: Періодичні видання придатні для загалу священиків, Як писати листи до Конґрегацій, Як пишеться до Епископського Ординаріяту в Станиславові, Санаторії для священиків, о. П. К и с і л ь ЧСВВ: Кілька коротких завваг про будову та уладження церков, Д-р Б. С а п р у к а: Лікарський порадник в наглих випадках, Склад домашньої аптички, Поштова тарифа, Гроші ріжних країв і їх рівновартість в золотих польських, Азбуки, Римські, арабські та словянські цифри, Загальні приписи про рух електричних трамваїв у містах і Міського Заряду у Львові, Про нову трамваєву тарифу, трамваєві лінії у Львові (з мапкою), Зміст, Оголошення. — Цей календар потрібний кождому священикові-душпастиреві.

Н а т а л е н а К о р о л е в а. **Інакший світ.** Екзотичні оповідання. Бібліотека „Дзвонів" ч. 16. Львів 1936. Ст. 181 + 7 нпг. Формат: 21.2×15 цм. Ціна 3.80 зл.

Н а т а л е н а К о р о л е в а: **Без коріння.** Життепис сучасниці. Бібліотека „Дзвонів" ч. 17. Львів 1936. Ст. 121+3 нпг. Формат 17.8×25 цм.

Т е о ф і л ь К о с т р у б а: **Раднкали про Унію.** Їх новий наступ на гр.-катол. Церкву. Львів 1937. Накладом Української Католицької Організації. Ст. 60+4 нпг. Формат 18×13 цм.

Е с с а д Б е й. **Змова проти світу Г. П. У.** Авторизований переклад із німецької мови. Друга частина. З додатком про діяльність ҐПУ на Україні. Львів 1936. Накладом Видавничої Кооперативи „Хортиця". Формат 18.2+13.1 цм. Ст. 173+3 нпг.

В я ч е с л а в З а и к и н. **Защита православія или очередная большевицкая провокація?** (К выясненію нѣкоторих явленій в жизни львовскаго православнаго прихода и Братства). Формат: 24×16 цм. Ст. 20. — Ся брошура розкриває — кажучи делікатно — прикрі відносини між православними у Львові, до котрих ґравітує й частина галицьких москвофілів. Автор її, православний Українець з Харківщини(він свого часу працював також в католицьких органах), подразнений насміхом над споминами його покійної матери, напечатаним в „Русском Голосі" і „Воскресеніі", — відплатився нападаючи сею брошурою. Є в ній місця, яких на сім ґрунті і в сім часі мабуть ніхто з Галичан не радивби авторови оповіщувати, якби він кого радився був, — та є в ній також цінні для будучого історика інформації про теперішній склад і душевний стан управи загибаючого москвофілства старої дати в Галичині, яке получилося з православям. Цікаві нпр. отсі цифри: на 4 членів редакції „Воскресенія" і 12 членів управи Брацтва є всего на всего один Галичанин (Бендасюк), — два уроженці Волині й Білоруси, а решта емігранти з Росії. З того ясно, що Галичани до решти вицофуються з того руху. — А. Ч.

Ощадність виробляє характер, вправляє волю та вчить тверезо глядіти на життя. Тому складаймо ощадности, але тільки в
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

СТАТТІ

які не ввійшли до сего числа.

З огляду на те, що се число „Нової Зорі" святочне, редакція перевела в нім засаду, перервати циклі полемічних статтей, а саме: Радикали і релігія, статті на тему „Просвіти" і „Скали" і дальші критичні статті В. Г. про історію М. Голубця. Виїмок від тої засади зроблено тільки щодо большевизму (замітка п. з. „Іван Франко і „товариші") і почасти в статті „Стрілецька історія". „Почасти" пишемо тому, бо в тій статті є для автора історії навіть велике признання за його солідність, а скритиковано і то безподавання імен тільки тих, що не подбали за доповнення скрипту, присланого автором Історії УСС, хоч могли се зробити.

Преса в нинішних часах се побіч капіталу першорядна сила, що править світом. (Станиславівський Епископ Григорій Хомишин).

Предсказання на 1937 рік

Гіндус Шанкар предсказує на підставі інтуіції, а не астрольогії, м. і. ось що: В 1937 р. скінчиться горожанська війна в Еспанії, але не буде вирішена. Еспанія розлетиться на три незалежні держави. Дві з них зіпруться на великі демократичні держави. Праві круги в одній з них проситимуть Альфонса XIII, щоб вернувся на трон, але він не схоче. Італія розійдеться з Німеччиною. Гітлер двічі зажадає звороту кольоній і зміни границь та матиме частинний успіх. В половині травня буде він в небезпеці. Франція й Англія збережуть свій устрій, але розійдуться в політиці фінансовій. На Далекому Сході дійде до кривавого конфлікту, але він не тріватиме довго.

Нарід, що не має правдиво католицької преси, яка гамувалаб і вказувалаб на шкідливий і небезпечний вплив ворожої преси, зведений, блудить по манівцях і напевно скорше чи пізніше мусить загинути. (Епископ Григорій Хомишин: Завдання католицького часопису).

Що діється в „раю"?

Відозва нового рос. покоління.

„Національний союз праці нового рос. покоління" зорганізований на днях в Білгороді оповістив відозву. В ній пише м. і.: Вся Росія перемінена в місце заслання. В концентраційних таборах замкнули большевики 6 міліонів людей, друге тілько держать у тюрмах і на засланні. З голоду погибло за їх влади поверх 20 міліонів. Відозва домагається міжнародної слідчої комісії для ствердження жахливих наслідків господарки червоних.

Франція під владою „нар. фронту"

Францію огортає червоний хаос. В цілім краю ширяться страйки. До особливого заколоту дійшло в металюрґічнім промислі. Великий неспокій викликав страйк у споживних крамницях. Вулиця старається стерроризувати владу. В Парижі відбулася крівава демонстрація перед ратушем підчас засідання міської ради. Богато осіб ранених. Правительство Блюма не в силі опанувати страйковий рух і спинити хаотизування Франції. Французька суспільність розбита. Внутрішне положення напружене. Єднає Французів тільки страх перед Німеччиною. Велика французька нація переживає подібне як Рим перед упадком.

НОВИНКИ

Веселих Свят желаємо всім нашим П. Т. Передплатникам, Читачам, Приятелям і Ворогам.

Слідуюче число „Н. Зорі" вийде по Святах з датою: четвер, 14 січня 1937.

Підчас свят не забуваймо про убогих і безробітних.

У своїх треба полагоджувати всі свої потреби, закупна, бо недержавний нарід може вдержатися при житті тільки стоячи при своїй Церкві і взаїмно себе підпираючи.

Лат. Новий Рік у Львові святковано дуже скромно. Каварні в ніч Сильвестра були майже пусті. В ресторанах тут і там вечеряв дехто зі спізнених гостей. Не видно було ніякої веселости ні в публичних льокалях, ні на вулицях.

З днем 1 січня с. р. почав обовязувати президентський декрет про заступний військовий обовязок. Увільнені від військової служби наслідком перенесення до резерви як надконтингентові по 25 р. життя і зачислені до катег. Ц і Д, з виїмком осіб, що відслужили в війську понад 5 місяців, обовязані виконувати безплатну працю для оборони держави. Хто відтягнеться від того обовязку, підлягає карі арешту до 2 тижнів або гривні до 500 зл. Військовий податок, якому підлягали згадані особи, знесений.

Закон про ритуальний заріз увійшов у життя з днем 1 січня 1937 р.

До Берези Картузької вивезли зі Львова Коса, Макара, Шудріка, Рота, Аксельрата, Бутра і Лаского.

В Чорногорі у стіп Говерлі лявіна засипала двох лещетарів зі Львова, дра Леслава Хліпальского й Андрія Штойсінга, сина професора львівського університету й куратора Української Медичної Громади у Львові.

На тратві через Дністер утікали з „раю" до Ромунії 2 мущини, 2 жінки і троє дітей. Червона сторожа вбила їх стрілами, з виїмком 10-літної дівчини, котру тяжко зранено. Вона між 6 трупами доплила до ромунського берега.

Зміна звання і заняття в Польщі виглядає так. Перші цифри відносяться до року 1920, другі до 1930: в рільництві було 75.9% і 72.3% всего населення, в промислі 9.4 і 10.3, в торговлі 3.8 і 6.4, у свобідних фахах 1.6 і 1.8. В Німеччині рільництво 35.2 і 30.2, промисл 40.1 і 41.3, торговля 8.7 і 11.7, свобідні фахи 2.5 і 4.1. Подібний розвиток відбувається і в инших краях.

В Горожанці коло Підгаєць ширить ся пошесть плямистого тифу й кіру. Нема дня, щоб хтось не помер на одну або другу недугу.

Начальник городського суду в Жидачеві перевівши люстрацію в канцелярії місцевого коморника Левицького казав його увязнити.

До гром. канцелярії в Томашівцях пов. Калуш вломилися через вікно злодії, розпороли вогнетревалу касу і вкрали готівкою 682 зл. і щадничу книжечку на 1000 зл.

Гумор. — Як іде ваша крамниця? — Двері не замикаються... — То гратулюю! — ...і не маю защо направити їх!

Гумор. — В перших днях по вінчанню. — Славку, чи маю тобі зробити чай чи каву? — Олюсю, коли те, що ти вчера мені дала на снідання, було кавою, то зроби мені чай, а коли воно було чаєм, тоді будь ласкава зробити каву.

Алькоголь і всі інші наркотики се річи шкідливі і для здоровля і для кишені. В часі свят найліпша нагода освідомляти про те всіх.

Окружний суд в Луцьку на виїздовій сесії в Ковлі розглядав спір між парохіями гр.-католицькою і православною за церкву в Дубечні. Одної неділі православні намагалися вдертися до церкви щоб заняти її силою. На лаві підсудних засіло 28 селян, обвинувачених за напад на церкву. 8 з них засуджено по 1 р. вязниці, 14 по 8 місяців.

Срібні лиси появилися на Виленщині.

„Хвіля" в ч. 6388 доносить, що Мацкевич (Кет), редактор вилен. „Слова", вступає до вшехпольської організації.

В Тарнові арештовано почтового урядника, б. посла Б. Б. Ігнатія Стажика. Увязнення стоїть у звязку з частими крадежами листів у почтовім уряді.

В Лодзі увязнено скарбника Батьківського Кружка одної з місцевих жіночих гімназій, А. Павліковского, за привласнення 5.000 зл. з майна Кружка.

Афера Парилевічової розростається до розмірів небувалих у польськім судівництві. Доказовий матеріял заняв вже 33 томи актів, т. зн. понад 3500 сторін. Слідчий суддя і його заступники переслухали в тій справі 750 свідків.

Наслідки пиятики. В селі Хшонстувек коло Пулав 15 підпитих селян напало на загороду Фелікса Куни. Вони обкидали дім камінням і потім взялися виломлювати двері. Обляжені почали відстрілюватися. В обосторонній стрілянині двох селян убито, одного тяжко ранено.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

До дверей церкви в Ризі якийсь мужчина прибив собі 5-цалевим цьвоком ліву руку. Коли публика виходила з церкви, він кричав, що таким способом хоче звернути увагу на небезпеку нової війни. Його відвезли до шпиталю для божевільних.

Архикнязь Фридрих Габсбург, начальний вожд австро-угорської армії в рр. 1914—1918, помер в місцевости Мадяровар на Угорщині в 80 р. життя.

В тунелі підземної зелізниці в Берліні на Почдамській площі вибухла пожежа. Мимо енергійної акції пожарної сторожі вогонь вдалося загасити аж по 7-годинній боротьбі з ним.

Пошесть грипи вибухла в Ню-Йорку. Лічниці переповнені. В декотрих дільницях міста перевозом хорих до лічниць мусіла занятися поліція, бо забракло возів поготівля.

Гумор. — По виявленні плягіяторської афери Ржимовского той член Поль. Академії Літератури взявся до писання оригінальної праці п. з. „Право до чужої власности й обовязок життя". (Врублє).

Гумор. — В запалі. — Обвинуваченний засуджений на досмертну вязницю. — Але, високий суде!... — Ні слова більше, бо вліпимо вам ще пару літ більше!

Гумор. — Вибір звання. — Тату, чи маю вчитися на окуліста, чи на дентиста? — Лучше на дентиста, бо чоловік має тільки двоє очей, а 32 зуби. — Ну, то я найлучше зроблю, коли вивчуся на фризіера.

Гумор. — Основно забув. — Пане колего, а чого ви так тяжко пете? — Бо... бо... хочу... зззабути... — А що хочете забути? — Та... та... коли я забув, що хочу забути...

Гумор. — Гасло Варшави: „Життя зачинається по півночі." — Гасло Едварда VIII: „Життя зачинається по сороківці." — Гасло урядника: „Життя зачинається по першім." — Гасло пані Симпсон: „Життя зачинається по другім розводі."

Гумор. — В школі. — Учитель: Скажи мені, чого не було ще перед 50 роками? — Ученик: Телефону, електрики, літаків. — Учитель: Дуже добре, а чого ще не було? — Ученик: Мене, прошу п. професора.

Гумор. — Нова приповідка. — Не відразу Краків перенесли до Варшави. („Врублє").

КУПІТЬ УСІ!

Вже появилося 2-ге видання

КАЛЕНДАРЯ „МІСІОНАРЯ" на 1937 р.

Ціна 75 сот.; з почтовою пересилкою 1 зол.

Замовляти: В-ВО ОО. ВАСИЛІЯН, Жовква.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Священики в кооперації. В 52 ч. „Г. К. Ч." помістив др Панченко спостереження зі своєї ревізорської поїздки по кооперативах. Він подає як взір до наслідування дві кооперативи: в Угорниках і в Тязеві коло Станиславова. Обі кооперативи провадять місцеві парохи: в Угорниках о. М. Ганушевський, в Тязеві о. Я. Посацький.

Центросоюз купив за 91.000 зл. великий будинок з фабричним уладженням у Львові при вул. Львівських Дітей 25. В нім Центросоюз примістить фабрику мила, мясарський варстат і роздільню для сільських кооператив львівського району.

Продавці почтових значків будуть діставати відтепер 2 проц. провізії.

В Борщеві Союз Українських Кооператив відчинив крамницю з мануфактурою: полотна, білля, матеріяли на одяги і т. п.

В Ярославі головою „Сільського Господаря" вибрано о. кан. К. Хотинецького.

В Снятинщині зросла управа тютюну. 1936 р. заложило плянтації тютюну 1813 господарів на 288 гектарах ґрунту. Зібрано 3279 кг. тютюну. За него заплачено 2,572.993 зл.

В кождім католицькім домі повинен бути популярний часопис для народа „Правда". Коштує всего 5 зл. річно. Адреса: „Правда", Львів, Гродзіцких 2.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. Автор статті „Про науку релігії": В останній хвилі перед замкненням числа одержали ми до друку Пастирський Лист. Він заняв місце, призначене м. ін. і на Вашу статтю. Тому вона піде до найблизшого числа під наш Новий Рік.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

† **о. Семен Шпіцер,** совітник Митроп. Консисторії, долинський декан, полевий курат, парох Солукова, помер 28. XII. 1936 р. в 57 році життя і 30 році священства. В. Й. П.!

† **Ольга з Огоновських Левицька,** жінка президента дра Костя Левицького, померла 30. XII. 1936 р. в 74 році життя. В. І. П.!

† **Анна Глібовицька,** вдова по бл. п. о. Софроні катехиті гімназ. в Бродах, заосмотрена Найсв. Тайнами померла по довгій і важкій недузі в Підпечарах коло Станиславова, дня 7. XII. в 61. р. життя. Похорон відбувся 10 грудня в Підпечарах. Всечесному Духовенству, всім приятелям і знакомим, що взяли участь у похороні, як також тим усім, що устно чи писемно висказали своє співчуття у тім тяжкім болю — щиру подяку складає — син о. Теофіль.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Зараз буде принятий на догідних услівях дяк самітний, з добрим голосом, що вміє вести всенародний спів і грати на органах. Адрес: о. Кузик, Турильче.

ЧИТАЙТЕ ВСІ!

Дуже поширений у нашім народі

„МІСІОНАР"

ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Вже 40 літ несе він Божу потіху наболілим душам у нашім народі й поширює в них Боже царство й любов до Ісусового Серця.

Річна передплата: 1.50 зол.

Замовляти:

В-во ОО. Василіян, Жовква

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? **Вибір великий!**

ДЛЯ ЗДОРОВЛЯ що найліпше!

Споживайте тільки

набіл і вироби

Маслосоюзу

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

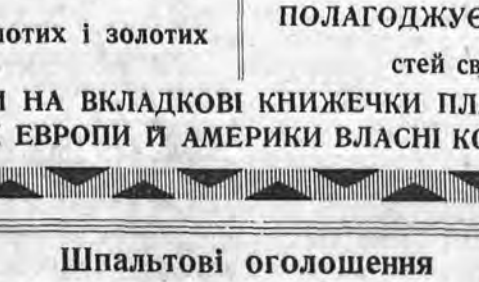

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

Жадайте всюди полотна на фелони, хоругви, церковні обруси і всі вишивкові полотна лише з української текстильної кооперативної фабрики:

„КОМЕТА"

Львів-Знесіння, вул. Стики 1

Всі

уживаємо виключно

пасту до взуття

„ЕЛЄГАНТ"

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ

АКЦІЙНА СПІЛКА **ДЕВІЗОВИЙ БАНК**

ЦЕНТРАЛЯ: ЛЬВІВ, УЛ. СЛОВАЦЬКОГО Ч. 14 — — — — ФІЛІЯ: СТАНИСЛАВІВ, УЛ. СОБІСКОГО Ч. 11.

Телєфон ч.: 203-82, 252-92.
Конто в ПКО (Варшава) ч.: 149.000.
Конто в ПКО (Львів) ч.: 500.170.
ВЛАСНА КАМЕНИЦЯ.

Адреса телєграфічна: Землебанк — Львів.
Жировий рахунок в Банку Польськім у Львові.
АКЦІЙНИЙ КАПІТАЛ ЗОЛОТИХ 5,000.000.

ВИКОНУЄ всякі банкові чинности,
КУПУЄ І ПРОДАЄ цінні папери,
КУПУЄ девізи, валюти по курсі дня на найкорисніших умовинах,
ПРИЙМАЄ І ВИПЛАЧУЄ вклади в золотих і золотих в золоті,

ПЕРЕВОДИТЬ інкасо у всіх місцевостях у краю і на чужині,
ПОЛАГОДЖУЄ перекази заграницю до всіх місцевостей світа.

ПРИЙМАЄ ВПЛАТИ НА ВКЛАДКОВІ КНИЖЕЧКИ ПЛАТНІ ОКАЗАТЕЛЕВІ.
У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ Й АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одіошпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 14 січня 1937. Ч. 2 (1002)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗА МАЛУ РІЧНУ ОПЛАТУ забезпечите найкраще своє майно, асекуруючись від огню й від крадежі - влому в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

НАПРУЖЕННЯ В ЕВРОПІ ВЕЛИКЕ

160 воєнних суден Англії та Франції виплине разом на Середземне Море.

На вістку, що Німці всадовилися в еспанському Марокку Англія і Франція порозумілися в справі спільних маневрів воєнних фльот у західній части Середземного Моря. Французька фльота виплине з Бресту 16 січня, англійська виплине з Англії 18 січня. Англія висилає 100 боєвих одиниць, Франція 60. Головний командант всіх сил Великої Британії на морях, адмірал Павнд, вже прибув до Ґібральтару на командорському кораблі „Королева Єлисавета". Є й такі голоси, що Німці вислали до Марокка тільки дрібні відділи для відвернення уваги, а в дійсности хочуть напасти на Чехословаччину й загорнути німецькі території тої держави. Німеччина заперечує се енергійно.

Франція затрівожена німецькими впливами в Марокку.

Французька політична опінія затрівожена вістями про положення в еспанському Марокку. Річ в тім, що правительство еспанських повстанців приготовляє касарні в Марокку для німецьких військ. Французьке правительство довідавшися про се вислало ноту до правительства повстанців в Бургосі. В ній пригадує французько-еспанський договір про те, що обі держави не сміють допустити на територію Марокка чужих військових відділів. Деякі французькі ґазети принесли вісти, що Німці вже укріпляють деякі місцевости в еспанському Марокку, нпр. м. Цевту, положену напроти Ґібральтару. Усадовлення Німців в Марокку загрожувалоб головні комунікаційні шляхи Франції й Анґлії.

Що діється в Еспанії й на Середземнім Морі.

В Еспанії й на Середземнім Морі діються дива, які не легко зрозуміти. Якраз в день, коли Італія підписала т. зв. „джентельменський договір" з Анґлією в справі Середземного Моря, висадила Італія в еспанській пристані Кадикс 7.000 свіжого війська. Рівночасно появилося на фронті вже регулярне німецьке військо, а саме дивізія „Дайтшлянд", як пише французька преса. В тім самім часі на анґлійські кораблі два рази впали стріли. Щодня обстрілюють і забирають або топлять кораблі не лиш еспанські але й чужі. Анґлія очевидно стратила свою почесну ролю поліції на морі, яку виконувала так довго. Парижський „Журналь" пише, що ті події викликали в Лондоні напруження, бо там думають, що Німеччина хоче нарочно спровокувати війну.

Острий спір між Туреччиною і Францією.

Між Францією й Туреччиною вибух острий спір в справі Санджаку Александретти. Се край замешкалий Турками, прилучений після війни до Сирії. Туреччина домагається автономії для области Александретти. Франція рішуче протиться сему домаганню. Дійшло до того, що Туреччина мала оповістити мобілізацію частини армії. Зачали говорити і писати про вибух французько-турецької війни і про виступлення Туреччини з Союзу Народів.

Бунт еспанських селян.

В еспанськім місті Аліканте, в провінції тоїсамої назви, вибух бунт селян. Він поширився на інші місцевости провінції. До провінції Аліканте вислано сильні відділи поліції й міліції. Відділи міліції стрічали в кождім селі сильний опір. При тім погибло богато людей і богато ранених.

Голяндська княжа пара у Криниці.

До Криниці в нашій Лемківщині приїхала несподівано голяндська престолонаслідниця княжна Юліянна зі своїм мужем кн. Бернардом. Достойних гостей привитав на стації директор здрою інж. Новотарский. Зі стації княжа пара поїхала саньми до гостинниці Кепури „Патрія", де заняла наперед приготовані апартаменти, зложені з двох спалень з лазничками в ціні 120 зл. за добу і трох кімнат для почоту по 22 зл. Княжа пара вписалася до мельдункової книжки як ґраф і ґрафиня Штернберґ з Гааґи. Вістка про приїзд голяндської княжої пари викликала в Криниці й цілім краю величезну сензацію. Побут достойних гостей у Криниці потреває правдоподібно три тижні. Сей час використають вони на зимовий спорт. В неділю вечером княжа пара була присутна на міжнародних гокейових змаганнях між Ромунією і Швецією. Публика пізнала княжу пару й привитала її дуже горячо. До Криниці має приїхати й кор. Вільгельміна.

Ґрипа шаліє.

Аґенція Райтера звідомляє: Продовж минулого тижня в Лондоні й инших великих містах Анґлії шаліла епідемія ґрипи. Вона спричинила сотки смертних випадків. В самім Лондоні в послідним тижні померло на ґрипу 128 осіб і 350 на післяґрипові комплікації. В Злучених Державах Півн. Америки епідемія ґрипи стає все грізніша. Зі всіх більших міст приходять вісти про велике число занедужань і про зріст смертности. В Новім Йорку в послідним тижні померло внаслідок ґрипи поверх 300 осіб, в Чікаґу 200 осіб. Ґрипа лютує й у нас. Про те, як її берегтися, містимо в сім числі лікарський фейлетоник.

Павук кавбой ловить мух „на ляссо".

В Австралії жиє рід павуків, що ловлять мух одною ниткою. Та нитка довга на 5 цм., на кінці заосмотрена в лепкий плин. Коли надлетить мотиль, муха або інша комаха, павук блискавично кидає нитку на свою жертву. Ніколи не мине цілі. Павук зовсім як кавбой підтягає нагло свою жертву до себе і висисає кров з неї. До дальших ловів мусить приготовити нову нитку-ляссо.

Закладайте католицькі бібліотеки!

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

З малих держав

Як весілля голяндської княжни оживило й успокоїло ввесь голяндський нарід.

А тепер дещо з малих держав. На них публична думка світа досі майже не звертала уваги, навіть на такі висококультурні держави як пр. Бельґія або Голяндія. Остання до того має найкращі кольонії. Та про них було тихо... Аж тепер заговорили з кількох причин: 1) Престолонаслідниця Голяндії вийшла заміж. 2) Президент бельґійських міністрів Ван Зеелянд їздив до Лондону, де Міжнародна Торговельна Палата дала бенкет на його честь. Сам Іден впровадив Ван Зеелянда на той бенкет. Розуміється, при тій нагоді говорили й про політику.

Та найбільше уваги звернули на Голяндію вже від часу заручин княжни Юліянни. Кореспондент „Н. Вінер Таґбляту" пише з Амстердаму, що від тих заручин голяндський нарід якби не той став! Він все був у своїй більшости льояльний і вірний свому королівському домови, але се нарід з вдачі спокійний — і тому ніколи не показував свого привязання. А від останних заручин скрізь показує свою радість, де тільки появиться якийсь член королівської родини. До неї відразу зарахували вже й нареченого молодої княжни. Всюди видно було радісні маніфестації. Скрізь збирали добровільні жертви на весільні дари. В ріжних місцевостях жіноцтво спільно ткало дивани й власноручно робило слюбну виправу та взагалі ріжні дари для молодої пари. В столиці Гаазі далеко наперед викуплено всі місця на трибунах уставлених при вулицях, що ними йти мав весільний похід. А за вікна камяниць здовж усіх тих улиць жадали високої ціни... Великий перелом у настроях наступив від того часу в 1918 р., коли в Европі падали трони великих монархій і коли також в Голяндії соціял-демократична партія приготовлялася до того, щоб оголосити республику. В тім часі голяндська королева (що по старому звичаю рік-річно відвідує Амстердам) мусіла обминути деякі розаґітовані дільниці міста, щоб не наразитися на неприємности. Тепер настрій основно змінився навіть в тих дільницях.

Початок тій зміні дали голяндські консерватисти, що ціпкіше зорганізувалися, коли побачили, як кріпшають радикальні струї. Зорганізувалися під гаслом оборони консервативних установ нації, між ними й д и н а с т і ї. Незабаром прилучилися до тої оборони також голяндські ліберали. Вкінці зробили те саме й умірковані соціялдемократи. Ті останні зробили се зі страху, щоб їх партії не зустріла та сама доля, що зустріла німецьку соціялдемократію, коли Ґітлер прийшов до влади. Від тої хвилі, ко-

ли голяндська соціялдемократія виразно заманіфестувала свою вірність для королівського роду, перестала наростати грізна для неї голяндська нац. соціялістична партія (фашистівська).

Таким чином в Голяндії запанувало почуття безпеки. Там спокій, хоч криза є. І не тільки спокій, але й одушевлення панує в народі, хоч і йому тепер не так живеться як колись. Привязалися до сталої точки, що репрезентує націю, до своєї д и н а с т і ї, що робить ту націю спокійною серед бурі. Розуміється при такій постійній точці можливе й таке устійнене та розважне правительство як премієра Колійна.

А весільні торжества зачалися в палаті науки і мистецтва. Прибули в торжественних строях королева Голяндії з дочкою й будучим зятем, члени чужих пануючих домів, між ними князь Кенту як представник англійської династії, міністри, генерали, адмірали, дипльомати й військові атташе. Величава саля була виповнена до останного місця. Картина гостей у ній виглядала така гарна як в казці: світив у ній блиск брилянтів та прекрасних дамських тоалєт і золотих галъонів дипльоматів, ґенералів, адміралів. О год. 9 веч. серед величавих фанфар і гимнів (голяндського й німецького) увійшла на салю королева Голяндії з дочкою і будучим зятем. Потому відспівали весільну партію з „Льогенґріна" по німецьки, бо наречений Німець і народні весільні пісні, по голяндськи і по німецьки з ріжних століть. Почалися продукції балету Дарія Колліна. В перерві королева й пара наречених відбули „серкль" і розмовляли з гістьми. Другу часть вечера виповнила музична одноактівка з апотеозою п. з. „Поклін Голяндії та її заморських країв" — для княжої пари наречених. А потому почалися спонтанічні вияви пошани — в салі, в палаті, на вулиці і в цілій столиці. Все місто Гаага ілюміноване як церква на Великдень. Вулиці переповнені врадуваним народом. А надзвичайні поїзди, що 10 мінут привозять все нових і нових гостей з усіх околиць краю. Преса звідомляє про богато сел і навіть місточок, які з о в с і м о п у с т і л и, бо все їх населення уважало своїм обовязком виїхати на слюб своєї будучої монархині. Такого дива Голяндія ще не бачила. Приїжих рахують до 2 міліонів!

Вулиці її столиці тонуть в помаранчевих декораціях (се краска королівського дому Оран'є). Блиск від лямпіонів у цілім місті такий, що очевидці оповідають, що лише в одній Японії бачили щось подібне. Перед королівською палатою безліч делеґацій голяндської молоді. Всі мають на грудях величезні помаранчеві кокарди або дві сплетені букви J B (Юліянна — Бернард). Кіна й театри отворені від рана. На фільмах показують 27 літ життя княжни Юліянни. А перед касами кін такий натовп, що треба кілька годин стояти в черзі, щоб купити білет. Між делеґаціями звертають увагу князі з Явайських островів, деякі приїхали з жінками й дітьми. Та найбільший запал флеґматичних Голяндців викликає молодий князь Ліппе, котрого іменували сотником голяндської кавалєрії. Він гарний мужчина, одностріи йому дуже до лиця, на кони їде прекрасно. Словом, любо дивитися. Не беруть йому зовсім за зле того, що не приніс з собою до королівського дому, як то кажуть, ні зломаного шелюга: все для нього справила княжна Юліянна. З того приводу Голяндці оповідають собі веселий дотеп: — Знаєш, що значать букви J—B? — Що? — Je betald (Ти платиш). О, весело в Голяндії!

А молода пара, видно, буде дуже господарна. Пізнати се по тім, що наказала оповістити відозву, щоб по всіх школах Голяндії та її заморських країв заборонено збирати від дітей якінебудь примусові датки взагалі й особливо з приводу їх весілля, бо тепер тяжкі часи. А як хто схоче щось дати добровільно, то й від того не вільно приняти датку більшого як 5 грошів голяндських у всенародній школі (15 грошів польських) і 25 гр. гол. в середній школі... Читаєш як про диво про такий розпорядок в одній з найбогатших країн світа. А тут — щоза датки та коби тільки в школах! А то куди лиш обернешся.

Та ще більше диво насувається на думку, коли порівнати Голяндців з Українцями знад Дніпра в їх відношеннях до свого леґального монаршого роду. В Голяндії ентузіязм всего народа і його партій аж до соціялістів включно. Між Українцями 20 літ дурних видумок і поганої лайки на свого леґального Монарха, що відновив державу, оснував два університети, Академію Наук, Національну Бібліотеку, великий Національний Банк для фінансування парцеляції панської посілости між селян і т. д. Вже 20 літ лають, навіть спеціяльні збірки з лайками видають... А рівночасно найголосніші з лайливців вистоюють під дверми ріжних шпіонських бюр навіть другорядних держав, кланяються в пояс навіть треторядним агентам від шпіонажі, а як вже другорядний шпіонський агент заговорить до котрого з них або поклепає його по плечах, то обличча такого „письменника і журналіста" так мило розпливається з утіхи як українське масло на сковороді...

Та розуміється, в кождій нації є й такі типи. Тільки не в кождій нації національна преса отвирає для них свої сторінки, щоб за гроші чужих аґентур опльовували душу і будучність свого народу.

Про науку релігії в школах

Хто не знає тої гарної події з життя Спасителя, коли Він умучений і струджений з старшими людьми, дозволив допустити до себе малих дітей, хоч Апостоли спротивлялися. Він навіть сказав до Апостолів: „Не бороніть дітям приходити до мене, бо таких є царство Боже". Сим приміром показав нам Христос, що на сім світі лише невинні діти посідають царство Боже, і вони є великим скарбом.

Спаситель до старших дітей говорив і питав їх дещо, а молодших брав навіть на руки, гладив їх по головах, і віддавав назад матерям у руки.

Подібну місію виконує й нині кождий священик катехит з дітьми на годині релігії у школі. Тут маємо широке поле до ділання, тут можемо зблизитися до дітей від 7 до 14 року їх життя і пізнавати їх, засівати слово Боже в їх невинні серця. Яким зразом огородник нащепить молоде деревце, таким воно лишиться вже й до пізної старости. І школа подібна до города, де защіплює священик науку релігії в молоді серця дітей.

Длятого коли хочемо дійсно навчити дітей релігії в школі, то мусимо пригорнути їх до себе, знизитися до їх думання, а в початках менших дітей заохочувати образками, цукорками тощо. І коли хочемо, щоб зерно сіяне в серця дітей не пропало, але скільчилося і закорінилося в серцях їх вже у школі, то до сего потрібно деяких передумов залежних в першій мірі від священика, далі від дітей і їх родичів, вкінці і від шкільних властей. Всі ми священики, котрі вчимо дітей релігії в школі, повинні так розложити собі час, щоб залагодити всі свої справи (орудки) в дома і в церкві, щоб п р и х о д и т и т о ч н о на науку релігії до школи. Тоді можна попровадити систематично науку релігії так, як учительство провадить науку світську в школі. Прошу поглянути на учительство по народних школах, як воно солідно прикладається до науки в школі: прямо з годинником в руках зачинають і кінчають науку. В тім напрямі і ми священики не повинні остати позаду. Хтось може закинути, що має дві або три школі десь на присілку і не може їх на час обійти й уділяти точно релігії. На те треба сказати, що до неможливости ніхто не обовязаний. Лучше систематично провадити одну школу, як ходити до трох шкіл а все з поспіхом і ще до того оден раз на місяць. На сім тлі дуже часто приходить до непорозумінь між священиком а вчителем. В крайнім случаю для школи віддаленої подальше треба постаратися о канонічну місію для учительства, щоб воно уділяло науки релігії.

Друга трудність, яка не позволяє нам священикам солідного навчання релії в школі, се б р а к р е л і г і й н и х п і д р у ч н и к і в у дітей. Скажім собі чи богато зоравби рільник вийшовши в поле без плуга? Або що накосивби косар, який вийшовби на ниву без коси?

До повисше згаданих рільника і косаря подібні й ті шкільні діти, що приходять до школи без біблії чи катехізму. Родичі дітей якось гірко вже стягнуться і куплять дитині польську, руську і рахункову книжку, а на біблію і катехизм — нема грошей.

Тут в сім напрямі ми священики, коли хочемо, щоб година релігії в школі не була не мила ані нам ані дітям, мусимо всілякими способами старатися, щоб як не всі діти, то бодай половина мала релігійні підручники. Як повести ту акцію, се залежить вже від „благоразумія" кождого поодинокого священика. Ходить о се щоб діти мали релігійні підручники, бо без книжок діти нудяться на годині і пустують, а священик зуживає богато енергії на утримання карности в клясі. До тих шкіл, де діти мають підручники, ми священики ідемо з охотою. Години релігії не стають нам тягарем, але мило переводимо той час з дітьми. Річ ясна, що коли і ми священики по можности виповнимо до того приписані години релігії, то при кінці шкільного року з чистою совістю можемо сказати: „Се аз і діти, іхже дал мні єсть Бог".

Та ще є одна трудність, котра є також певного рода перешкодою до доброго научування дітей релігії в школі. А се — зарядження шкільних властей в справі комбінації кляс (відділів). Як знаємо, ходить тут о се, щоб на годину релігії лучити по дві кляси разом, першу з другою, трету з четвертою і т. д. Годину лекції треба поділити на дві півгодини, з них першу півгодину уділяється одній клясі лекцію на голос, а друга тимчасом потихо сама читає або пише. По пів години змінюється лекцію на відворот. Справа до виконання дуже тяжка, а ще до того з малими дітьми. Що така комбінація дітей не хосенна, і що таку лекцію ніколи не можна перепровадити як слід, сего не треба доказувати. Се знають дуже добре директори й учителі пр. ґімназійні. Є там розпорядження, що в одній клясі не повинно бути більше учеників як трицять, а вже найвисше 40. Коли учеників більше, тоді творять два і три відділи, бо лише так можна повести правильно науку.

А коли ми в народних школах скомбінуємо на годину релігії дві кляси малих дітей, того сирого матеріялу, а мати будемо в клясі разом від 60 до 80 дітей, тоді аж зрозуміємо священика катехита, чи в такій клясі зможе він навчити дітей релігії. Додаймо до того і брак релігійних підручників, про що висше була мова, і брак часом лавок до сидження, — тоді будемо мати правдивий образ переводження науки релігії в комбінованих клясах під теперішню пору. Тому коли хочемо, щоб нам самим наука релігії не стала тягарем, а й дітей аби таки чогось навчити, мусимо просити власть духовну і шкільну, щоби змінила розпорядження в справі комбінації кляс на годину релігії.

А може хто з Шановних Читачів подасть іншу думку в повисшій справі?

о. Василь Д з ь о м б а к (Іванє).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наступ корупції

„Век Нови" помістив у різдвяній числі передовицю п. н. „За велику внутрішну круціяту. Духова кріза загрозою для майбутности суспільности". Подаємо ту замітну статтю в перекладі:

Нема *дослівно* дня, щоб преса не донесла, що в тім чи в іншім місті доконано увязнень на тлі якраз виявленої аферн. Бувають дні, коли рівночасно в ріжних сторонах Польщі виростає кілька справ за зловживання, за спроневірення, за розтрачення публичного гроша, за перекупство. Нема майже дня без судового засуду на роки вязниці й роки позбавлення горожанських прав. Немов переливаласяб над нами якась могутна филя зла, що уносить малих і великих, людей на відповідальних урядових і суспільних становисках та сірих, нікому незнаних виконавців. Зроблені шкоди укладаються в цифри з багатьома зерами. Епідемія прибирає такі поважні розміри, що дивлячися нині на когось поважаного і несплямленого, не знаємо, чи завтра тойсам чоловік не знайдеться під ганьблячим обжалуванням.

Розріст явища спричиняє те, що загал починає освоюватися з ним як чимсь нормальним. І шойно треба усвідомити собі хочби передвоєнні часи, коли кожда з теперішних безчисленних афер виповнилаб місяці загального зацікавлення, шойно треба кинути се теперішне явище на вчерашне тло, щоб нагло відчути страх. Таж се ненормальне! Тут діється якесь велике заломання, якась кріза, що викликає неспокій, не серед світа нужди й ноторичного проступку, але якраз там, де треба сподіватися примірної чесноти. І то не одиниці, тільки цілі інституції підлягають здесяткуванню, втягнені в круг кримінальних справ. Доходження, що тривають місяцями, викривають безчисленні нитки, що оплітають знані назвиска, штаб людей підвладних, посередників, тих, що брали, і тих, що давали, тих, що їх обовязком був надзір, тих, що знали, та мовчали. Великі змови виконувані з докланістю й передумандям. А ледве клімат очиститься на однім відтинку, вже сейчас деінде повстає нова справа.

Тому треба говорити про епідемію і треба, в ім'я всеї нашої буддуччини, взятися до тої справи й розважити її.

Коли подібний, а може навіть на меншу скалю, залив виступив зараз по війні і спричинив урухомлення надзвичайних середників, говорилося й писалося: повоенна деморалізація. Тепер від останних воєнних ділань ділить нас понад 16 літ і те, що діється, хіба вже не має багато спільного з життям на фронтах і в етапах.

Коли подібні явища виступають в найглибшій точці крізи, говориться: се нужда. В обговорюваній справі сей мотив переважно відпадає. Не тому, щоб панував загальний добробут, тільки тому, що величезна більшість якраз тих переступників не терпить недостатку. Є там одиниці ситуовані значно понад середну норму. Грошей, нелегально здобутих, не вживають на недуги в родині. Ті гроші переважно розтрачується на гру, на гуляйки, на дорівнання тим, що живуть на найвисшій стопі. — Приходить день, в котрім ломиться їх відпорність на покусу, упадають всякі скрупули й зачинається в упоєнні остання дія драми. Знають, що по тім мусить наступити катастрофа, та се їх не здержує. Поступають так, немовби вірили, що завтра кінець світа і що бодай в тій останній, невідповідальній хвилі треба вижитися за всі часи.

Не здається, щоб вистарчаючим поясненням були тут мотиви політичні, чи персональні, чи та т. зв. система, що на неї радо складається все зло. Радше велика кріза діється в моральній площині. Тут у громадній постаті виступає знищення всяких гальм, стоптання прав, зірвання всеї дисципліни й упадок на дно. — Випадалоб говорити про захитання моральної рівноваги й затроєння моральної атмосфери. Столітні закони тратять свою силу, кара тратить свою відстрашуючу силу, мара сорому перестає лякати. А прилюдна опінія, що колись уміла строго й рішучо кидати свій прокляття на переступників, нині приглядається їм не без деякої толеранції. Коли злочинець „герой" великої афери, коли вспів розтратити імпонуючі суми, може навіть збуджувати відтінь подиву. І се найгрізніше. Від знечулення й розгрішення тільки крок до духового большевизму, до затрати поняття зла й добра, до морального хаосу, що попереджує й заповідає катастрофу для суспільности.

Без сумніву є в Польщі чинники, що з тим боряться. Є місця, з котрих алярмуючо вказується на небезпеку. Обдумується запобігаючі середники, вказується деякі причини, — та безсумнівне також, що півсередники й механічні середники не доростають до величини завдання. Конечний могутний моральний імпульс, що потрясби збірною совістю. Конечна велика моральна круціята, що як очищуючий вихор перейшлаб над багном і осушилаб його. — Не вистарчить проповідництво при святі й інших обставинах. Не вистарчить втовкання в маси кличів і фраз. Треба великої духової сили, щоб будила з летаргу, лічила, підносила й учила людей життя після забутих правд.

Небогато літ тому в англосаських краях повстала (нині вже йде в тисячі) група, що поставила собі за ціль робити людей ліпшими. Не голосить та „оксфордська група" ніяких нових правил, ні догм, не затісняться до ніякого віроісповідання, не реєструє членів і не побирає вкладок. Має в своїх рядах гурт світських місіонарів, що займають всякі можливі суспільні становиска, й висилає їх туди, де потрібна духова поміч. До дільниць нуждарів і до палат. Нераз до загроженої місцевости виїздить ціла дружина („тім") тих дивних, немов несучасних людей — і там переводить цілу ратункову кампанію. Без проповідей і великих віч, без заповідань і реклями, зачинає ділати безпосередно, від чоловіка до чоловіка, живим прикладом, сердечною розмовою, особистим впливом власного переконання. Вчить одного: жити після правил, які знає кождий чоловік, примінювати їх совісно і без компромісів, втілювати в чин власну етику, слухати голосу власної совісти. Подивугідні висліди тої акції, осягнені в середовищах найбільше опірних і знеславлених, в місцях, до яких вже не доходив ні священик, ні державний виховник, свідчать, що всетаки в великім моральнім хаосі істнує туга до добра. Що люди, близькі упадку, підсвідомо бажають упорядкувати свої конфлікти, перебороти свої покуси — і роблять се, коли в пору зявиться помічна рука. Бо до упадку доходить звичайно серед великого духового осамітнення. — Ми згадали про ту „оксфордську групу" не щоб пропагувати її з усіми її ціхами, властивими англосаській культурі, тільки щоби вказати на способи, якими інші суспільности стараються боронитися перед потопою й піднестися з хаосу. Про такі способи требаб думати і в Польщі. Положення алярмуючо грізне.

Про потребу порозуміння партій

Святочне „Діло" в ч. 5 принесло статтю Івана Кедрина п. з. „Хаос та платформа консолідації". В ній знаходимо отсі помічення:

Сьогоднішної нашої розпорошености не можна пояснити ніякими льогічними причинами. Навпаки: істнують найповажніші річеві підстави консолідації. Передовсім нема сьогодні боротьби політичних напрямних, нема сутніх спорів про концепції національної політики, таких, які були дійсно напр. у рр. 1923/25 та й потім, у добі активного радянофільства (Сельроб, УПП, новошляховщина), активної націоналістичної пропаганди засадничого негативізму супроти Польщі та при парляментарній тактиці „сплєндід айзолейшен". Навпаки: українська політична думка сьогодні більш одностайна, більш вирівнана, ніж колинебудь. Від „Нової Зорі", через недавній „Голос Нації", до „Громадського Голосу" включно, вся національна галицька преса однозгідна у двох найбільш суттєвих точках: 1) у негативному підході до Сов. Союзу як держави та комунізму як ідеольогії („Гром. Голос" теж рішуче відкидає концепцію „людового фронту" на українському ґрунті, а одночасне прославлювання режімів людового фронту у Франції та Еспанії є нибачливою даниною на вівтарі соціялізму), 2) у негативному підході до вислідів дотеперішнього „нормалізаційного" періоду. Із цих двох негативних позицій один крок до сформулування спільних позитивних гасел. Бо сьогодні вже такі терміни як „реальна політика" чи конструктивізм перестали бути червоними плахтами для всяких принципіялістів: люди зрозуміли, що політика не може бути „нереальна" і що край (нарід), який не має конструктивних надбань, конкретних духових та матеріяльних цінностей, не представляє собою ніякої вартости для будуччини нації. Отже істнує спільна платформа: 1) конечність боротьби за український стан посідання в Польщі і його розбудову, 2) конечність підготовляти себе на випадок нової війни, яка — згідно з усіми теперішніми знаками на небі і землі — наближується стомилевими кроками. До точки 1) можна спитати: чи умовини польсько-української дійсности такі блискучі, що можна собі боротьбу за права в Польщі легковажити, скидати її на плечі тільки одної партії, чи вести її розпорошено, кождий для себе?! Чи само життя не накидає тут спільної платформи? Адже напр. проти кольонізаційних проєктів висловились не тільки всі українські національні групи, але й навіть „русини" та „русскі", себто „Земля і Воля" та „Русскій Голос", — увесь нарід, без огляду на його назву! Чи це явище не насуває думок про істнуючі можливости консолідації?! Всі істнуючі українські політичні партії, групи й течії, що їх ми вичислили, сьогодні ослаблені. Всі мають у сякими позиціями обтяжені свої конта. Ні одна суспільна ділянка не завершена, не впорядкована. Чи в цій ситуації автоматично не накидається потреба консолідації?

(Першою передумовиною консолідації булоб очевидно уступлення дотеперішного т. зв. „проводу" в УНДІ, бо ледви чи знайдеться якась шануюча себе група, яка не уважалаб безвиглядним переговорювати з таким „проводом". — Ред. „Н. Зорі").

Політично замітний інцидент

з приводу вінчання голяндської престолонаслідниці.

Преса принесла великі описи гаґських торжеств. Виймаємо з них отсе:

Перед церкву св. Якова в Гаазі підійшов наперед відділ жандармів з голими шаблями. За ним підїхала артилерія, за нею золотисті коляси. З одної з них, ескортованої офіцирами синіх гузарів, висіла княжна Юліянна з нареченим в гузарськім одностроюю. На їх вид непереглядна товпа народа так розхвилювалася овоціями, що здалося прорве шпалери і жандармів і поліції і війська. Княжна мала сукню з атласів, кольору слоневої кости і мантію з треном на 5 м. довгим. Верхна часть обличча вкрита білою наміткою, перетиканою чистим сріблом. На чолі діядем з брилянтів в формі роз. Коли входила в церкву, орґани заграли весільного марша з Льогенґріна. Потому хор заспівав голяндський гимн і псальми. Княжна Юліянна і князь Бернард клякли на коліна. В церкві, переповненій представниками ріжних династій, дипльоматами, членами правительства і парляменту та ріжними властями, почався обряд вінчання. Переводив його надворний проповідник, 87-літний старець др Вельтер. Він запитав жениха: „Бернарде Ліппе-Бістерфельдський, чи хочете взяти за правну жінку свою Юліянну Оранье-Нассавську і чи будете їй вірні?" — Князь твердо і виразно відповів: „Так". — „Юліянно Оранье-Нассавська, чи хочете взяти за правного мужа свого Бернарда Ліппе-Бістерфельдського і чи будете йому вірні?" — „Так." Др Вельтер наложив їм слюбні перстені-обручки і поблагословив. Церемонія скінчена. Молода пара пішла відтак до кімнат консисторії, де їх наперед обняла королева і зложила їм желання, потому мати молодого, потому вся инша родина і члени чужих династій. Відти поїхали на банкет. — В гаагській опері відбулося вечером представлення в присутности 2000 найвизначніших запрошених гостей. Між ними був і член англійської династії, князь Кентський. Тоді стався такий замітний випадок. Коли на салю входила княжна Юліянна з чоловіком, орхестра заграла голяндський гимн і по азбучній черзі мала грати инші гимни. Перший з черги мав бути німецький гимн (д). Та часть музикантів відмовилася його заграти. Грали тільки деякі. З гостей лише присутні Німці піднесли руки як на привіт підносять гітлерівці. Молодий, князь Бернард Ліппе-Бістерфельд, сам Німець і ще до того недавний член прибічної ґвардії Гітлера, знайшовся в дуже прикрій ситуації. Він вагався хвильку, але — рішився не підіймати руки. Коли скінчено грати німецький гимн („Дайтшлянд ібер Аллес"), не залунав ні один оплеск. Колиж скінчили грати гимн Великої Британії в честь присутного князя Кенту, зірвалася буря оплесків, що довго не вмовкала. З сего ясно, з ким пішлаб Голяндія, якби тепер вибухла заверюха...

Німеччині бракує зеліза

„Ноєс Тагебух" приніс статтю Гареєля такого змісту: Відколи Німеччина стратила Альзатію і Льстарингію по великій війні, не стає їй зеліза. На всій своїй території добуває вона тепер всего 6 міл. тон зеліза. В р. 1934 ввезла вона 8 міл. тон зеліза, в р. 1935 поверх 14 міл. тон, в р. 1936 лише до жовтня поверх 15. На всій кулі земній найбільше зеліза добувають Злучені Держави Півн. Америки. Та везти зелізну руду аж з Америки для Німеччини дуже непрактично, бо зелізо дуже тяжке, тому перевіз його зуживає богато вугля тай тому дуже дорогий. В Европі найбільше зеліза продукують Швеція і Франція. В р. 1935 половина ввозу зелізної руди до Німеччини йшла зі Швеції, 1/5 з Франції. Тепер Німеччина ввозить більше зеліза з Франції ніж зі Швеції вчетверо і становить поверх третину всего ввозу... Ось чому Німеччина хоче дістати еспанське Марокко, де є копальні зелізної руди. Та зеліза в Марокку для неї замало. В Еспанії є більше. Тому Німеччині дуже залежить на еспанських копальнях. Коли вона дістане ті копальні, тоді власне матиме змогу приготовитися до нової великої війни. Коли се не вдасться, то пляни Гітлера будуть попсовані.

Гумор. — Льогічно думає. — Пан Б. жалується лікареві. Той стверджує у нього недугу утроби. — Звідки се до мене? — З надто доброго життя. Ви забогато їли і перетяжили утробу тай тому тепер терпите. — Ну, добре, але чому в такім разі моя жінка не терпить на язик?

Гумор. — І як ви сміли назвати мене скінченим ослом? — Бо я чув, що ви скінчили університет.

СТАНИСЛАВ ЛОСЬ

Велика міжнародна політика

ЗМІСТ: Які справи рішатимуть в сім році про політичне обличчя Европи? — Чому Італія потребувала компромісу з Англією? — Хосенність італійсько-англійського порозуміння для Англії. — Запізна спроба здійснення Німеччиною одної корисної й льогічної комбінації. — Система континентальних союзів колись і тепер. — Проти кого зброїться Англія? — Як буде виглядати остання дія боротьби Англосасів з Тевтонами? — Італійсько-німецьке суперництво. — Фатальне господарське положення Німеччини. — Чи можливий безпосередний німецько-совітський удар?— Чому гітлерівська Німеччина й большевицька Росія корисні одна другій? — За що ведеться боротьба в Еспанії? — Англійсько-італійська солідарність. — Внутрішне положення в Англії, Франції, Німеччині й Італії. — Чи є різниця між підставами престіжів в епохах радієвій і печерній? З ким пішлиб у війні великі анонімові сили? — Зачалася ера англійських ініціятив. — Німеччина як огнище уваги державних мужів. — Німеччина і прокажена Евразія. — Як в СССР Росія зачинає пожирати революцію? — Російський цар (Сталін) возьме верх над Магометом комунізму (Леніном). — Чим для Росії еспанська справа? — Що здержує Японію перед війною з СССР? — Поворот добробуту в Америці. — Сили запальні й сили відпору. —Слово про зневіру.

Високоповажаний Пане Редакторе!*)

Від кількох літ увійшло вже в звичай, що при зміні року на сторінках „Нової Зорі" даю огляд міжнародного положення для ужитку української суспільности.

Нехай і сим разом вільно мені буде виконати сей приємний обовязок.

Зачнемо від Европи. Її границі, як відомо, кінчаються там, де зачинається совітська імперія, що становить сама в собі окрему частину світа, звану декотрими вченими Евразією. Про політичне обличча Европи рішатимуть в сім році слідуючі справи:

1) Ліквідація італійсько-англійського конфлікту, 2) Відношення Німеччини до західних сусідів і до Великої Британії, 3) Відношення Німеччини до справ дунайських і балканських, 4) Відношення Німеччини до східних сусідів, 5) Відношення Німеччини до совітської імперії, зглядно, як хто воліє, взаємини світогляду націонал-соціялістичного і комуністичного, 6) Розвиток внутрішнього положення в Еспанії й розвиток тої боротьби, що її на еспанськім терені ведуть між собою імперіялізми посторонніх держав і ворожі собі світогляди, з котрих одні (по части) европейські, другі евразійські. Ліквідація італійсько-англійського конфлікту се вже факт доконаний. Заносилося на неї від ряду місяців, одначе було побоювання, чи ріжні подражнені сентименти і власна любов не стануть на перешкорі здоровому й бажаному розвиткові подій, чи непотрібного й неполітичного італійсько-англійського конфлікту не використає для своїх цілей політика третих держав (до сього не забракло спроб, напр. з німецького боку, увінчаних хвилями великим успіхом), чи врешті деякі позакулісові впливи не роздують чисто конюнктурального непорозуміння до значіння конфлікту „двох ідеольогій", т. зн. фашистівської й демократичної.

Були хвилі, коли можна було лякатися, чи навіть у тверезій Англії нерви, сентименти й ідеольогії не переможуть наказів здорового розуму. Не сер Самуель Гор впав жертвою того, що занадто скоро осмілився бути розважним: на своїм упадку зробив велику карієру, бо він нині не тільки перший льорд адміралії, але й один з найбільше міродатних британських державних мужів. Кошти того короткого триюмфу „ідеольогії" заплатив у першій мірі бідний цісар Гайле Селясіе, заплатила Абісинія, що її державне істнування ратував повалений проект Гора-Ляваля, заплатив вкінці Союз Народів, установа потрібна і навіть конечна, та її нарушений престіж треба буде довго лічити.

Коли „принціпіяльність" могла на хвилю викривити шляхи дуже тверезої британської політики, то тимбільше можна було побоюватися, що полудневий темперамент заведе Італійців дальше, як вони самі хотіливби іти. — На щастя побідила стара політична культура, побідила латинська поміркованість. Муссоліні зорієнтувався, що Італія знайшлася в дуже небезпечнім положенні. Бо нема нічого небезпечнішого, як... перемогти Англійців. Італійське змагання до компромісу виявилося вже від ряду місяців. Італія потребувала того компромісу, бо: 1) без нього навіть найповніший військовий успіх у Східній Африці був все ще під знаком питання, 2) бо Італія занадто убога, щоб без зовнішньої допомоги могла використати здобуту кольоніяльну імперію, а без компромісу з Англією на зовнішну допомогу не можна було числити, 3) бо завелике заанґажування Італії в Африці наражувало на поважну шкоду, а в будуччині може й на ліквідацію її великодержавне становище в Европі дунайській і балканській. З заанґажування Італії користав безплатно її німецький приятель. Користав під господарським оглядом, бо завдяки санкціям випирав італійські товари з їх найближчих ринків збуту, користав політично, бо змушував Італію до неприємних компромісів, напр. в австрійській справі. „Вісь Берлін — Рим" показалася дуже тяжким бальком на італійськім хребті. Що інше вдержувати добрі взаємини з Німеччиною рівнобіжно до добрих взаємин з іншими великодержавами, а щось інше бути зданим на приязнь Німеччини, як одинокий вихід з осамітнення без змоги вести традиційну політику маятника, котрій Італія завдячує свою світлу історичну карієру. Італія відчувала, що мусить вернутися до Европи. А шлях до Европи, навіть дунайської і балканської, веде через Лондон. Компроміс з Великою Британією накидався з зелізною льогікою річи.

Тай в Англії публична опінія зачала собі здавати справу, що він (компроміс) для Великої Британії вправді не конечний, але хосенний. Передовсім показалося, що усадовлення Італії в північній Африці (річ зрештою сама в собі не нова) має і свої добрі сторони. Колиб не голосна італійська експанзія, компроміс англійсько-египетський не бувби може так легко здійснений. Зрозуміння його потреби не булоб може таке глибоке й щире по египетській стороні. Маршал Бадоліо показав Єгиптянам ад окульос, що лучший дискретний британський протекторат, ніж італійська окупація. А на ній напевно булаб скінчилася „незалежність" Єгипту.

Коли йде про рівновагу сил на Середземнім Морі, то потенціяльні можливости Великої Британії без порівнання більші ніж італійські. На тім не кінець: Велика Британія на Середземнім Морі може числити на самих приятелів (Туреччина, Греція, Югославія, Франція), — а Італія, що претендує до ролі першої великодержави на тім морю, якраз тому осамітнена на нім.

Одна з нечисленних засад, що ними руководиться британська політика, та, що зпоміж всяких можливих ворогів належить насамперед розправитися з найсильнішим. А того найсильнішого треба перед розправою можливо осамітнити, т. зн. наладнати власні взаємини з іншими противниками так, щоб не мали покуси солідаризуватися з ворогом ч. 1.

Отже докладний огляд і зважения сил евентуальних противників переконало Англійців, що Італія не є тим найсильнішим, котрого належить осамітнити. Італія може бути для Великої Британії часом невигідна, та не є для неї небезпечна. Коли йде про Середземне Море, де Італія моглаб мріяти про суперництво з Великою Британією, то Велика Британія доказала, що має там більше приятелів ніж Італія, й Італія зрозуміла, що боротьба за першенство не булаб легка, а в кождім разі не булаб коротка. Коли йде про европейський континент, то Італія се ніякий суперник для Великої Британії. Навпаки, вона може бути потрібним союзником. Італійська сторожа на Бреннері для Великої Британії майже таксамо потрібна як французька сторожа над Реном. Англійський суперник нічого більше не хоче, як того, щоб Італія постійно памятала, що вона великодержава... европейська. Отже поворот Італії до Европи для Італії конечний, для Великої Британії пожиточний. Італійсько-англійський компроміс накидається силою річи. Є услівя для його тревалости.

Відношення Німеччини до західних сусідів дізнало сильного потрясення внаслідок одностороннього заняття Надренії Німеччиною й одностороннього виповідження нею ренського договору. — Створений Німеччиною стан „екс лекс" треває до нині, та не можна сказати, щоб він приніс Німеччині самі додатні овочі навіть у чисто військовій ділянці. Відемна сторона виповідження Німеччиною ренського договору се те, що Німеччина втратила узискану в Льокарні британську ґарантію перед евентуальним французьким нападом та заміна плинного дотепер і хиткого відношення Великої Британії до Франції на щось, що поза назвою має всякі познаки найтіснішого союзу військового й політичного. Трудно сей стан річей записати як німецький зиск.

Та можливе, що Німеччина рахувалася з тим, що обсадження Надренії й виповідження ренського договору треба буде окупити тою власне заплатою. Можливо, що здавала собі справу з того, що британська ґарантія ніколи практично не буде використана проти Франції, а навпаки, що в кождій війні з Францією Німеччина матиме проти себе Англію, бо Англія не може допустити і не допустить до повторення Седану. Отже Німеччина уважала французько-британський союз чимсь необхідним, з чим треба числитися, а зміряти тільки до того, щоб він ніколи не став ефективним, а саме уділенням Франції якнайдальше йдучих льокальних ґарантій безпеки та ліквідацією за ту ціну т. зв. (неслушно) французької системи союзів на европейськім суходолі.

Та німецька комбінація була і льогічна і корисна, та здається, що спроба її здійснення прийшла з а п і з н о. Був час, не такий дуже давний, що т. зв. французька система союзів на европейськім континенті збуджувала в Англії майже однодушну нехіть, а в самій Франції піддавано ту систему дуже поважній критиці. Одначе той час минув. Нині проти системи континентальних союзів не протестує у Франції ніхто від консерватистів до комуністів включно. Навпаки, там панує сильна тенденція до розширення тої системи способом, що не для всіх союзників Франції приємний. А в Англії не лише погодилися з тою системою, але зачинають уважати її дуже і то дуже пожиточною. Англійська загальна думка зрозуміла, що не Франція є тою найсильнішою державою континенту, яку треба відосібнити. Зрозуміла, що британська границя лежить над Реном. Вкінці зрозуміла, що чим більше чужих багнетів буде боронити ту границю, тим менше англійської крови попливе в її обороні, а може й дасться уникнути конечности оборони.

Велика Британія зброїться. Зброїться зовсім не горячково, бо горячка й нерви се не англійська річ, та зброїться в розмірах і темпі такім, що ніяка держава на дальшу мету не могтиме додер-

*) Як попередними роками, так і тепер Ред. „Н. Зорі" просила графа С. Лося написати огляд міжнародної політики й ВП. Автор був ласкав прислати його. Заголовок і зміст дали ми. Звертаємо увагу Читачів на ті дуже інтересні звіти, замітні опануванням предмету, маркантністю вислову і головно провіденцією, яку можна стверднти, перечитуючи їх по довшім часі. Шановному Авторові щиро дякуємо за його оригінальну працю. — Ред. „Нової Зорі."

жати кроку англійським зброєнням. А коли Англія зброїться, то зовсім не проти Італії, ані навіть проти Японії. Велика Британія зброїться проти Німеччини. На разі в ніяких протинімецьких замірах, лиш на те, щоб зробити Німеччину склоннішою до розважного компромісу унагляднюючи їй велич ризика. Спроби такого компромісу з англійської сторони будуть повторятися, подібно як повторялися безперервно в рр. 1900—1914, коли Англія годилася навіть на заняття части португальських кольоній Німеччиною й на баґдадську зелізницю. Будуччина покаже, чи сі спроби будуть таксамо безуспішні як чверть століття тому. Можливо, що Німеччина, навчена досвідом великої війни, другий раз не кине рукавиці Великій Британії. Та може бути, що ми ще не бачили останної дії боротьби Англосасів з Тевтонами. А та останна дія буде страшна, не тільки тому що середники знищення нині без порівнання сильніші ніж в 1914 р. і навіть в 1918 р., але передовсім тому, що коли Англійці зрозуміють, що в 1918 р. передчасно закінчили війну, то та останна дія їх боротьби з Тевтонами буде мати характер безпристрастного, але й немилосердного ломання хребетного стовпа великомународови. Треба мати надію, що до тої потворної конечности не дійде. Коли вільно фантазувати на тему, хто заплатиби кошти німецько-британського компромісу, то можна додумуватися, що булиб се в якійсь формі, що не дається ще очеркнути, голяндські кольонії. Німеччина врешті дійшлаб до пожаданих сирівців, та зудариласяб з Японією, чим в Лондоні ніхто надмірно не журивсяб. Та се ще не є справа політичної актуальности.

Коли йде про відношення Німеччини до балканських і дунайський країв, (а до них у сім звязку думок треба зачислити і Чехословаччину), то воно буде розвиватися так як досі під знаком рівноваги, чи як хто хоче — німецько-італійського суперництва, суперництва переплітуваного може компромісами як голосний німецько-австрійський договір з липня 1936 р., та мимо того суперництва, бо вертаюча до Европи Італія буде мати якраз в Середній Европі не одну позицію до відзискання на німецькім приятелі. Хто знає навіть, чи вертаюча до Европи Італія не покаже більшого ніж досі зацікавлення недоторкаємістю Чехословаччини. Є деякі признаки, що дозволяють догадуватися сего. Отже як досі німецька спроба ліквідації континентальної системи союзів не принесла бажаних вислідів. Система союзів радше затіснилася, бо її вагу унагляднили собі навіть ті держави, котрі здавалося, досить холодно відносилися до своїх союзників. Крім того та система дістала апробату Великої Британії. Не здається, щоб наглі й тимчасові зближення до Італії виводили Німеччину з положення деякого осамітнення. А осамітнення — се великий тягар і великий кошт. Їх не окуплять навіть безперечні успіхи, які мала Німеччина в 1936 р., не окуплять тим більше, що господарське положення краю просто фатальне. Німецький нарід в часі мира голодує майже так, як голодував в половині світової війни. Се стан ненормальний і грізний. Голодувати без небезпеки може хлоп китайський і навіть словянський, — масовий голод в тевтонськім краю мусить викликати грізне положення. А вихід з того положення се або авантура, себто правдоподібно погром, або компроміс з Великою Британією. Треба мати надію, що Німеччина вибере той другий шлях.

Читача-Українця найбільше зацікавить се, що дасться сказати про правдоподібний розвиток німецько-совітських відносин. — Чи можливий, чи правдоподібний німецько-совітський конфлікт? Чи боротьба ідеольогії гітлерівської й ідеольогії комуністичної, що їх уважають бігуново суперечними, мусить в неминучім висліді довести до зудару обох держав опанованих одною з тих ідеольогій? Маю на думці безпосередний совітсько-німецький зудар, бо знаємо всі, що на ряді чужих теренів (з них Еспанія найдрастичніший терен) гітлерівський світ і світ совітський стоять по противній стороні барикади.

На разі не видно можливости такого зудару. Брак для нього бодай найбільш суттєвої умовини, а іменно поля битви. Супроти браку спільної совітсько-німецької границі обі ті сили моглиб безпосередно зміритися тільки на території якоїсь третої держави. Очевидно ніяка держава не згодиться, щоб її територія стала полем німецько-совітської боротьби. Отже нагода зміритися в боротьбі заіснувалаб щойно в тім случаю, коли або Німеччина або Росія напалиб на котрусь з держав, що переділюють їх. Та тоді ми не малиб німецько-совітського двобою, ми малиб правдоподібно европейську війну.

Здається, що на Кремлі і в Берліні уважають ту неможливість безпосереднього зудару чимсь радше вигідним. Бо се дозволяє на виміну сильних слів без конечности виміни чинів, дозволяє на розлив чорнила без розливу крови, бодай власної (вже не так іде про еспанську кров); дає досконале знаряддя внутрішної напрасної пропаґанди. Про дальші наслідки не думається. Зрештою міжнародні взаємини се одна смуга змін і непослідовностей. Існування Совітів дозволяє Німеччині домагатися для себе зглядів як для одинокої остої перед заливом комунізму. Існування гітлерівської Німеччини як досі дуже корисне для Совітів. Колиб не Німеччина, Совіти не булиб так легко дісталися до Женеви. Якби не Німеччина, напевно не дійшлоб до совітсько-французького договору. Врешті якби не Німеччина, Велика Британія може не булаб така склонна уважати Совіти одною з підпор консервативного порядку на світі. Гітлерівська Німеччина як досі не зробила Совітам ніякої кривди, навпаки се щойно вона увела Совіти немов до міжнародної родини. Як наразі висліди конфлікту ідей гітлерівської й ленінівської досить парадоксальні. Так в Німеччині як і в Росії не бракує поважних ґенеральських груп, котрі твердять, що ідейна пропасть се потічок, через котрий можна перейти сухою ногою; що справи устрою і світогляду се не товари на вивіз і що дві армії звязані традиційною приязню моглиб знов колись співділати з користю.

Та се ще справа незнаної, мрачної майбутности.

Коли домашна війна в Еспанії булаб дійсно тільки домашною війною, т. зн. коли обходилаб самих тільки Еспанців, можнаб її безпечно поминути мовчанкою в сім перегляді міжнародного положення. Понад сто літ жила Еспанія поза скобками життя Европи, понад сто літ вона що кілька або кільканацять років терен домашньої війни з меншим або більшим напруженням. Тип тих еспанських домашних воєн був безмірно одностайний. Кожде правительство і кождий устрій в тім краю все мали армію проти себе. Офіцирський або ґенеральський заговір все був початком і кінцем кождого еспанського правительства. Теперішна домашна війна булаб таксамо мало цікава й таксамо безглідна як попередні, якби не те, що „боротьба ідеольогій", себто чужі вмішування вплинули на її продовження, надали їй ціх релігійної війни, сплямили жорстокістю, небувалою навіть як на еспанські відносини. Еспанія всупереч національній традиції сим разом зміряє немов до якогось вирішення, тим тривалішого, що побіджені будуть без милосердя фізично винищені.

Та не про Еспанію йде сим разом. Справи, за котрі ведеться боротьба, се питання, 1) чи війна в Еспанії потягне за собою зміну рівноваги сил на Середземнім Морі, а особливо втягнення еспанського Марокка в полосу німецьких впливів, 2) чи останки кольоніяльної еспанської імперії будуть розібрані і на чию користь, 3) чи на будуче Франція побіч фронту Рену мусітиме числитися також з фронтом Піренеїв.

Веселий фейлєтон

Збиточник.

З французького—Ж. Рікарда.

Річ діється в Парижі. Місце: вулиця, де найбільший рух. Особи: пан Бум, один грубий панок, один тонкий панок, два поліцаї, люди, дорожки, омнібуси. Час: 4 година пополудні, коли на вулиці богато людей і возів.

Сцена І. Пан Бум іде дуже скоро й несе під пахою щось завинене в ґазеті. Стрічає грубого пана й каже до нього: Вибачайте мій пане...

Грубий панок (стає): Чого вам треба?

Пан Бум (здіймає чемно капелюх): Я міський урядник. Магістрат казав мені змірити ширину сеї вулиці. Я се зроблю в одній хвильці. Може ви булиб такі ласкаві й подержали мені міру, щоб я її розтягнув.

Грубий панок: Чому ні. Дуже радо... Бере з поважною міною кінець міри, а пан Бум розтягає її. Поліцай стоїть і з повагою дивиться, що робить урядник. Пан Бум іде скоренько через вулицю й розтягає міру. Притім дає знак візникам, щоб трохи зачекали. Візники здержують коней. Люди стають і дивляться.

Сцена ІІ. На другім боці вулиці пан Бум зачіпає якогось худого панка, що якраз навинувся йому під руку. Пан Бум: Вибачайте мій пане...

Худий панок (стає): Чого хочете?

Пан Бум (здіймає капелюх): Я міський урядник. Магістрат казав мені змірити ширину сеї вулиці. Я се зроблю в одній хвилі. Будьте такі добрі й подержіть мені кінець міри, щоб я по тамтім боці міг записати.

Худий панок: Чому ні. Дуже радо... Бере з поважною міною кінець міри в руку. Поліцай з повною повагою дивиться, що робить урядник. Пан Бум тимчасом замішався поміж стоячих людей і щез у товпі. Коли дійшов до поблизької каварні, сів собі коло круглого столичка перед нею, казав собі дати чарочку полинівки й дивиться на тих кількадесять возів та омнібусів, що стоять на вулиці. А візники кленуть один більше від другого. Сходиться щораз більше людей. А всі кричать і розпитують, що сталося. Та ніхто не знає нічого сказати. Тимчасом грубий і худий панок стоять з поважними мінами й держать міру в руці та чекають аж вернеться урядник...

Соломонський присуд.

Перед мировим суддею в Парижі стало двоє супругів, щоб розвестися по десятилітнім спільнім пожитті.

— Маєте дітей? питає суддя.

— Маємо троє. Два хлопці й дівчина. Та не можемо погодитися. Жінка хоче взяти двоє дітей до себе і я також.

— Ну, добре, сказав суддя, то зачекайте аж буде четверте. Тоді вже кожде з вас зможе взяти собі по двоє. А я вас розсуджу, як маєте поділитися.

Супруги послухали й вийшли з суду. Суддя довго не чув про них. Аж за два роки стрінув случайно чоловіка.

— Ну, як пане, що чувати?

— Ах, пане суддя, про розвід нема й бесіди.

— Щож сталося?

— Моя жінка мала близнята. Отже тепер маємо пятеро дітей.

— Ну, то зачекаймо, сказав суддя.

Гумор. — Безсоромність. — Ну, Миколо, ти вже відфотографувався? — Так, але той фотограф се безсоромний чоловік. Вперед казав мені заплатити 5 зл., а потім хотів, щоб я зробив приємну міну.

Гумор. — Як називається найбільша ріка в північній Америці? — Учениця: Міссіс-симпсон.

На тлі тих питань можна легко зрозуміти англо-французькі зусилля, що зміряють до привернення війні в Еспанії характеру домашної війни. Англійсько-італійське зближення дозволяє думати, що ті зусилля увінчаються поводженням, та хто знає, чи в тім случаю побіда не перехилиться на користь червоних. Правда, що мадридське правительство торжественно запевняє, що його ціль вдержати в Еспанії демократію, що упоравшись з генералами візьметься до комуністів, що врешті на еспанськім терені комуністи мусять боротися не лише з буржуазією, але і з сильною, здібною до боротьби й (о диво!) міцно зорганізованою анархістичною партією. Та мимо всего небезпека совєтизації Еспанії остає велика. Коли до того дійшлоб, треба булоб завдячувати се тому, що Франція й Велика Британія воліють з двох лих бачити в Еспанії сателіта Кремля ніж сателіта Берліна. І знов яскравий приклад, як мимо мнимого конфлікту Німеччина зміцняє світове положення Совітів. Треба мати надію, що англійсько-італійське порозуміння дозволить знайти таку розвязку справи, що Еспанія не стане західною експозитурою Совітів. Для докладности треба зазначити, що втягнення еспанського Марокка в полосу німецьких впливів не лежить в інтересі ніякої з середземноморських потуг, т. зн. ні Великої Британії, ні Франції, ні навіть Італії. В сій справі вони будуть солідарні тепер так, як були солідарні в рр. 1900 — 1914. Дуже вимовний розділ в англо-італійськім порозумінні про те, що обі ті держави не допустять до зміни територіяльної суверенности в полосі Середземного Моря. Так представляється европейське положення, коли йде про міждержавні взаємини.

Про дальші справи в слідуючім числі.

Президент Закарпаття уступає

„Нашъ Путь" в ч. 193 звідомляє, що дотеперішний президент Закарпаття Розсипаль остаточно покидає своє становище. Подаючи сю вістку „Нашъ Путь" пише: Наслідником президента в ролі віцегубернатора буде назначений др Мезник. Закарпатська суспільність сподіється, що др Мезник не піде за приміром свого попередника, а буде руководитися принціпами демократії і справедливости. Імя Розсипаля в історії Закарпатської України буде записане чорними буквами. Адже то до його особи будеться привязувати богато, як нпр.: назначення майже 900 безробітних чеських учителів і 616 чеських кляс для жидівських дітей, назначення тисячів чеських урядників, гнилу кукурудзу і т. п. Крім того він богато зробив для скріплення Мадярів і Жидів. При його допомозі повстали десятки мадярсько-жидівських газет, що все йшли йому назустріч.

Непорозуміння між червоними

Парижський „Матен" твердить, що в рядах еспанського народного фронту чимраз виразніше зазначується опір умірковапих елементів проти диктатури совітського амбасадора Розенберґа. На останнім засіданні кабінету декотрі члени правительства домагалися обмеження ролі Розенберґа й Антонова-Овсієнка. Міністрові дель Вайо закидають, що він занадто послушний Москві. Баскійське правительтсво відмовило згоди на віддання воєнної маринарки під команду совітського капітана, присланого Розенбергом. Навіть у самій раді оборони Мадриду повстали поважні непорозуміння між комапдантом оборони Мадриду ген. Міая і командантом міжнародної бригади Фекете-Клебером. Ті непорозуміння й реакція проти замірів Москви сильно занепокоїли представників Совітів. Амб. Розенберґ їздив у тій справі до Парижа. Видно, що тільки „самоотверженні малороси" здібні до винищування навіть своїх партійних товаришів на приказ московських горлорізів.

✝ Степан Федак

Др Степан Федак, б. міністр Зах. Української Нар. Республики, основник Українського Горожанського Комітету, основник або співосновник „Народної Торговлі", „Дністра", „Української Щадниці", „Центробанку", Ревізійного Союзу Українських Кооператив, б. довголітний директор „Дністра", б. голова Надз. Ради „Нар. Торговлі" і „Карпатії", перший голова Союзу Українських Адвокатів, б. голова „Бояна", б. сеніор Ставропігійського Інституту, б. радний міста Львова, опікун українських політичних вязнів, один з найбільше популярних Українців не лише в краю, але й серед еміґрації — помер на сам Святий Вечір, 6 січня 1937 р., в 76-ім році життя.

Похорони дра Федака відбулися на другий день Різдва, 8 січня 1937 р. В год. 1 по пол. коло 5000 людей виповнило Сикстуську вулицю біля дому Покійного. Преосв. Бучко в асисті духовенства відправив панахиду при домовині. Потім під проводом Преосв. Будки вирушив похід в сторону Личаківського кладовища. В поході йшли представники наших установ, преси й орґанізацій. Зорганізовано йшли товариства робітників, ремісників і дозорців. Підчас походу співав хор, зложений з членів українських співацьких товариств. — Похід задержався коло Волоської церкви, де Покійний часто служив до Сл. Божої. Домовину внесено до церкви. Відбулася довша відправа. Тільки частина людей вмістилася в церкві. Велика товпа народа виповнила цілу вул. Руську. — Звідти похід пішов вулицями Підвалля, Чарнецького і Пекарською на Личаківське кладовище. Там вдержували порядок б. політичні вязні, якими Покійний весь час займався. Над могилою не було промов, бо така була остання воля Покійного. Се зарядження п і д с ю п о р у треба уважати одною з найрозумніших постанов — для спамятання українських балакунів, які при всяких публичних виступах звичайно не можуть скінчити. А мелять часто так без пляну і без звязку, що на обличчах інтелігентніших слухачів аж видно, як соромляться за таких „промовців". Отже Покійний, як річевий чоловік, що наслухався таких „промов" у своїм життю немало, випросив собі таке „безобразіє" заки вмер — бодай на своїм похороні. (Та сим не хочемо сказати, що всякі публичні промови треба, мовляв, скасувати. Добра промова се велике діло!) Зібрані відмовили над могилою три рази „Отче наш" і „Богородице Діво". Перед смертю др Федак зарядив також, щоб замісць купувати вінки на Його могилу зложити гроші на добродійні цілі. Сумерком численно зібрані люди опустили кладовище.

Др Степан Федак се рідкий у нас тип адвоката, що не займався політикою навіть в ері т. зв. адвокатської політики, хоч був се чоловік дуже спритний і відзивчистий. Причини тої незвичайної появи вимагають докладнішої аналізи тих, що Покійного знали особисто й особливо тих, що були майже його ровесниками. Ми вкажемо на ті причини тільки загально і презумптивно. Внук убогого дяко-учителя, син народного учителя, виховувався в бурсі. Великою рухливістю доробився перед війною дуже значного майна. Був він в своїм часі мабуть найбогатший Українець в Галичині. Той життевий перехід бурсака до українського богатира мусів захопити майже всю увагу й енергію Покійного та звернув їх розуміється на економічне поле.*) Мимо того що політикою не займався, відграв кілька разів навіть замітну політичну ролю, та часом мимохіть. Нпр. на заслання вивезла його царська Росія через те, що вивожено закладників після списку, який появився був в „Ділі", а в „Ділі" уміщено помилково назвисько пок. Федака замісць дра Гірняка. Тоді й вивезли дра Федака. Розуміється, перший раз, коли ще не вивозили закладників, „іменували" його закладником не припадково, але тому що він належав до найвизначніших горожан. Другий раз відіграв др Федак значно більшу ролю і то не лише репрезентантивну. Було се в перших днях польсько-українських боїв за Львів. У Львові радила ще Українська Нац. Рада. На ній виринув внесок інтернувати всіх визначних Поляків у Львові. Коли се почув др Федак, встав зі свого місця, взяв шапку й палицю та голосно заявив, що коли тут говориться про такі річи, то його тут нема, — і вийшов. Се рішило, долю того внеску. Втретє зачав він відгравати політичну ролю головно в звязку з масовими інтернуваннями та вязненнями Українців включно з його власними дітьми. На тій области був пок. др Федак дуже трудолюбивий. Ревно збирав датки у Львові і в краю та листами на еміґрації, запопадливо ходив по тюрмах і концентраційних таборах. Добився був навіть на авдієнцію до марш. Пілсудского, котрого знав з давніших часів. Мав з ним довгу розмову й любив про неї оповідати. Оповідав про неї також авторови сих стрічок, але на заохоту, щоб списав спомини зі свого життя, відповідав виминаючо. З його позитивних рисів характеру належиться підчеркнути те, що все стояв отверто при нашій Церкві, навіть коли се наражувало на кпини. Майже до останка життя любив служити до Служби Божої. Брав участь у всяких церковних обходах та похоронах. Навіть коли лучалися два похорони в однім дни, то дра Федака можна було бачити на обидвох. Шкода, що пішов традиційним звичаєм наших людей і, оскільки нам відомо, не оставив книги споминів зі свого довгого, рухливого й робучого життя, в котрім бачив богато цікавого і зробив неодно хосенне діло. — А. Ч.

*) Війна, упадок Австрії й девальвація сильно шарпнули майном Покійного.

Димісія німецького адмірала

З Берліна через Лондон звідомляють: Причина димісії німецького адмірала Ферстера в тім, що нац.-соц. партія домагалася більшої активности німецької фльоти на Середземнім морі у звязку з еспанською справою, а Ферстер спротивився тому. Подібний конфлікт можливий також з командантами сухопутної армії.

Лікарський фейлетоник.

ҐРИПА

Як перед нею берегтися.

В останнім часі в лічницях занотовано дуже велике число хорих з проявами ґрипи. Випадки ґрипи тепер часті вже не лишень у більших містах. Вона сильно ширіться і в цілім краю. Та не лиш у нас. Заграничпа преса звідомляє, що ґрипа ширіться в цілій Европі. Застрашаючі розміри прибрала вона в Анґлії. В дільниці Лондону Голловен 75%, у дільниці Патней 25% мешканців лежить на ґрипу! Обчисляють, що в Лондоні й околиці є тепер коло 3 міліони осіб недужих на ґрипу. Значить, тепер сезон ґрипи. Тому особливо тепер треба стерегтися тої недуги. Перша річ, уважати, щоб не перестудитися. Треба вдержувати рівну температуру в помешканні, час від часу отвирати вікна. Скоро перестуджується той, хто віддихає устами, а не носом як повиннося. Воздух у носі огріваеться й очищуеться. В носі лишаеться курява й ріжні бактерії. Дальше треба памятати, що не вільно перетомлювати орґанізму в часі пошести. Ослаблений орґанізм більше податний на недуги. Розуміється, треба уникати людей вже хорих на ґрипу, бо ґрипа дуже заразлива. Недужий повинен положитися до ліжка. Пити горячий чай. Задержувати цілковитий спокій. Се важне й конечне, бо серце мусить бути спокійне. Вкінці уважати, щоб не застудити ґрипи, бо се загрожує поважними комплікаціями, навіть смертельними. Отже вже по перебутій ґрипі не спішитися скоро виходити з дому. Про все треба поучувати народ.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Стан здоровля Св. Отця після кількаденної поправи знов погіршився. Ватиканські круги сильно занепокоєні. В усякому разі збільшено стійки шляхотської ґвардії в палаті, як се передбачує церемоніял на випадок смерти папи.

Католицька Церква й робітники. Велике враження викликав останний пастирський лист англійського катол. епископату. В нім епископи виступили в обороні робітників і працівників, що падуть жертвою новітного капіталізму. Лист накликає католиків здійснювати засади папських енциклік в суспільнім житті. Всі католики повинні стати до боротьби з комунізмом. — Се становище епископів Англії, ще раз опрокидує закид марксистів, немовби Церква була на услугах капіталізму. Церква зміряє до визволення покривджених і визискуваних. Св. Отець Пій XI говорить, що кождому повинен припасти належний уділ в богацтві. А Лев XIII писав, що держава повинна опікуватися головно убогими, бо богатші не потребують опіки так як бідні. Церква стає в обороні убогих, та не послугується демаґоґією. Церква зміряє до згоди між підприємцями й робітниками і пригадує обовязки обох верств. Св. Отець Лев XIII в енцикліці „Рерум Новарум“ писав м. ін., що робітник повинен совісно виконати працю, до якої зобовязався, не шкодити працедавцеві на майні, в доходженні своїх прав здержуватися від насильства й не викликати розрухів, не лучитися з людьми, що кидають нездійснимі обіцянки, які викликають тільки розчарування й руйнують господарське життя. А працедавці не мають уважати робітника невільником і знарядом зиску, не повинні накладати праці, що перевисшувалаб сили робітника, мають брати під увагу релігійні й духові потреби робітників та устійнити слушну заплату. (КАП).

Вистава катол. преси в Ватикані буде отворена до квітня 1937 р.

„Борці Христа“, греко-катол. орґанізація наших студентів, повстала на Закарпатті. Оснував її о. Христофор Миськів ЧСВВ. Централя її в Ужгороді в Інтернаті ОО. Василіян.

ОО. Василіяни на Чернечій Горі біля Мукачева видали цикльоґрафічним друком дальші випуски богослужебних нот в аранж. Кошиця: „Кант Заступниці“, „Кант св. Миколаю“ й „Богородичні Догмати“. Досі в Розвигівськім монастирі вийшло 10 ріжних назв нот; серед них такі великі збірки як „Простопініє“ о. Йоакима Хоми ЧСВВ на 170 ст., „Служба Божа“ партитура на міш. хор і ін. („Український Тиждень“ ч. 205).

В м. Прудентополіс (Бразилія) обходили наші торжественно празник св. Йосафата. До того празника приготовлялися вірні девятидневним набоженством, що правилося вечорами. Проповіди голосив о. Мелетій Камінський ЧСВВ. Мимо непогоди на празник прибуло до Прудентополісу 20 возів з Ітапари, 5 з Калмону й кілька возів з Іраті. Прийшла велика процесія з м. Маркондес і Тіжуко Прето. В навечеря празника, вечером по Литії, місцевий аматорський кружок відіграв у салі Народного Дому релиґійну драму „Юлія“ й одноактівку „Свідки“. Саля була набита нашими й чужими. В день празника були читані Служби Божі що пів години від 5.30 рано до 9. В 10 год. о. ігумен Н. Лиско ЧСВВ відправив торжественну Службу Божу. Проповідь виголосив о. О. Дуб ЧСВВ. Співав місцевий церковний хор. По Службі Божій відбувся обхід з Найсв. Тайнами довкола церкви. (Український „Місіонар“ у Бразилії, ч. 12).

Епископат Злуч. Держав Північної Америки на останній конференції в Вашінґтоні обговорював справу комуністичної пропаґанди в Америці. Ухвалено вислати лист до епископів і всіх католиків Еспанії з признанням за витривалість у боротьбі в обороні віри.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕСА ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ висунула домагання, щоб утворити окреме міністерство для Підкарпатської Руси. Тою справою зацікавилися також коаліційні посли з Підкарпатської Руси і предложили відповідний проект правительству в Празі. Пражські чеські ґазети звідомляють, що чеські правительственні круги ставляться прихильно до того проєкту і вже навіть шукають кандидата на міністра-земляка.

В ЛУЦЬКУ відбулося 4 січня с. р. засідання Української Парляментарної Репрезентації Волині. На нім обговорено тактику в соймі і сенаті в Варшаві. Крім того обговорено справи церковні, шкільні і земельні.

В БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СОЙМУ відбулася дискусія над буджетом міністерства заграничних справ. З того приводу знов виринула жидівська справа. Міністр Бек заявив м. ін., що й у Польщі цінилиб Жидів, якби їх було нпр. 50.000, а не три міліони. В справі еміґрації хліборобського населення має надію на порозуміння з деякими державами полудневої Америки.

СЕНАТ У Варшаві ухвалив одноду шно закон про позичку у Франції.

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО звернулося до турецького з проханням позволити польським кораблям перепливати через пролив Дарданелі. Турецьке правительство відповіло, що признає Польщі тісамі права, що їх мають сиґнатарі договору в Монтро.

ВАРШАВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізії в членів нелеґального радикально-народового табору. Знайдено богато компромітуючого матеріялу й увязнено 13 осіб, переважно студентів варшавського університету.

ҐЕНЕРАЛЬНИМ КОМІСАРЕМ Польщі в Ґданську іменований Маріян Ходацкий.

ЛИТВА орґанізує концентраційні табори коло Клайпеди.

БОЛҐАРІЯ рішила переіменувати своє посольство в Адділ Абебі на консулят. Чим визнала окупацію Абісинії.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО вже відповіло на ноти Франції й Англії в справі висилки добровольців до Еспанії. На думку німецького правительства найлучше булоб усунути з Еспанії всіх неєспанських учасників боротьби, але разом з аґітаторами і політичними пропаґандистами. В той спосіб можна привернути первісний стан.

ІТАЛІЙСЬКА НОТА до Франції й Англії в тій самій справі не ріжниться богато від німецької.

У ВІДНІ зачинають появлятися надписи „K. u. k. Tabaktrafik“, „K. u. k. Hoflieferant“ і т. п., а на виставах портрети цісаревої Зити і її дітей.

„НАЄ ЦІРІХЕР ЦАЙТУНҐ“ в ч. 6 простує фальшиві звідомлення французьких ґазет „Інтрансіжан“ і „Евр“ про те, немовби Німці концентрували свої сили коло швайцарської границі.

ВОЖД БЕЛЬҐІЙСЬКИХ РЕКСИСТІВ (фашистів) Дегрель виїхав до Італії і там в Турині за згодою італійських властей виголосив пропаґандивну промову радієм. В промові підкреслив спільні ідеали рексистів і фашистів.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ МІНІСТЕРСТВО закордонних справ мало заявити італійському правительству через свого посла в Римі, що допущення маніфестації Дегреля се акт мало приязний у відношенні до Бельґії.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР освіти заборонив політичну пропаґанду між середношкільною і високошкільною молодю на терені Франції. Молодь не сміє брати участи в зібраннях політичних партій.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ по завзятій битві заняли місцевости Ляс Розас, Маядагонда й Аравака під Мадридом та перетяли получення Мадриду з Ескоріялем.

ЛІТАКИ ПОВСТАНЦІВ бомбардуючи Мадрид скинули дві бомби на будинок англійської амбасади. Проти того остро запротестувало англійське правительство.

ЕСПАНСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ вбили сина бельґійського амбасадора в Еспанії.

В АНҐЛІЇ дуже незадоволені дозволом Злуч. Д. П. А. на вивіз зброї до Еспанії. Анґ. правительство має надію, що Росвелт не допустить до вивозу тої зброї.

НА ПАНАМЕРИКАНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ в Буеносі Айресі президент Росвелт виголосив велику промову про міжнародне положення. Він сказав м. ін.: Я переконаний, що прості люди всюди в світі хочуть жити в згоді. Мимотого правительства зачинають війни. Чуємо голоси на інших континентах, що нові ринки можна здобути тільки мечем. Уважаємо се фальшивою дорогою.

ПРЕЗИДЕНТ РОСВЕЛТ заповів будову двох великих воєнних кораблів. Про калібер гармат на тих кораблях рішать аж тоді, коли будуть знати, яким калібром гармат узброює Японія свої кораблі.

НОВИНКИ

Статті, що не ввійшли у святочне число, будемо помалу поміщувати в слідуючих числах „Нової Зорі“.

Памятаймо, що в 1937 р. припадає 900-ліття оснування першої української бібліотеки. В сім році кожде наше село повинно оснувати в себе українську католицьку бібліотеку.

З новим роком почав виходити у Львові тижневик „Голос“ під ред. Б. Кравціва, на місце „Голосу Нації“. У Дрогобичі виходить інформаційно-суспільний двотижневик „Гомін Басейну“. Видає його Роман Турів, редаґує колеґія. Відповідальний редактор Василь Колінко.

Міністерство військових справ оповістило розпорядок про доразове поступування у військових судах. Підлягатимуть йому злочини проти карности, протидержавні злочини, проступки проти прилюдного порядку, безпеки держави і т. п. За доконання одного з тих злочинів загрожує кара смерти через розстріл.

Державна служба здоровля ввела обовязок зголошувати тяжке єгипетське запалення очей, щоб успішно поборювати ту заразливу недугу.

Ґен. Болеслав Поповіч, б. командант VI Округи Корпусу і б. сенатор, помер нагло у Львові в 59 р. життя.

До шкільного інспекторату в Станиславові вломилися злодії і вкрали облїґацію Народової Пожички і 85 зл. готівкою.

В Журові, пов. Рогатин, невідомий справник підпалив господарські забудування Шаї Лева. Шкоди є на 3.000 зл.

В Пасічній пов. Надвірна дісталися до церкви невідомі справники і вкрали около 150 зл. та дві позолочувані чаші вартости 200 зл. Опісля вломилися до костела і вкрали 18 зл.

Косівське староство розвязало „Луґ“ в Жабю, а голову Т-ва Крижанівського виселило з прикордонної смуги.

За надужиття в державних лісах у стрийськім повіті увязнено ряд урядників й одного львівського підприемця. Надужить доконувано дуже спритно. Тому розправа заповідається сензаційно.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Деякрі виконані роботи.

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Тисячам дітей у краю загрожує голод. Подумайте про се і зложіть жертву на зимову допомогу для безробітних.

Заходом Українського Наукового Інституту в Берліні др Ґустав Адольф Кіпперс виголосив 13 с. м. реферат на тему: „Гуцули" (Опис подорожі зі світляними образами).

В Білгороді відбудеться на днях виставa малюнків, фотографій та листівок, що подають зразки народної ноші з усіх частин Югославії. На виставі буде окремий відділ, в якім будуть виставлені зразки української ноші.

У Варшаві викрили велику девізову аферу. Увязнено коло 20 осіб, між ними урядника девізового відділу Банку Польського Вацлава Ноймана. На ріжних спекуляціях мав він заробити сотки тисяч злотих.

Підчас контролі книг станиславівської перевозової фірми Рух-Промет викрито великі надужиття на шкоду залізничого скарбу. У звязку з тим увязнено кілька осіб. Фірма Рух-Промет належала до найповажніших.

У Варшаві відбувся процес проти варш. адвоката, з походження Жида, Й. Літтавера обвинуваченого за богохульство. Згідно з актом обвинувачення адв. Літтавер, відомий соціялістичний і вільнодумний діяч, був перекладчиком твору п. з. „Життя Ісуса". Той переклад був печатаний на сторінках часопису „Вольномисьліцель Польскі", тепер припиненого. Монастир ОО. Павлінів у Ченстохові у звязку зі змістом перекладу вислав протест до варш. прокуратури домагаючись переведення карної розправи проти адв. Літтавера. Процес відбувся при замкнених дверах. Літтавера засудили на рік вязниці.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Окружний суд у Вильні припинив часопис „Бєларуская Криница", орган Білоруського Інституту Господарства і Культури та білоруської християнської демократії.

В Чижеві високо-мазовецького повіту дійшло до протижидівських заворушень на тлі спору між торгуючим Жидом і Поляком. Ранено тяжко 4 особи. З них дві вже померли. Увязнено 40 осіб.

Б. редактор „Ізвестій" Радек, увязнений під замітом акції проти Сталіна, кілька разів пробував відобрати собі життя.

Естонію навістила велика повінь. Богато сіл відтятих від світа. Є побоювання, що селяни будуть змушені вбивати худобу задля браку паші. Безперестанні дощі загрожують поширенням повені.

Віденська преса звідомляє, що кн. Віндсор офіціяльно заручився з п. Симпсон. Їх шлюб має відбутися в травні.

У Штутгарті занотовано на днях сильний землетрус. Осередок землетрусу був правдоподібно у східних Альпах або у французьких західних Альпах.

З архівів французького міністерства заграничних справ пропав акт виповідження війни Німеччиною в 1914 р.

Італійська рада міністрів ухвалила декрет, що забороняє Італійцям входити в подружні звязки з тубильцями східної Африки.

Гумор. — Одна з австрійських дам двору доказувала міністрові Меттерніхові, що не має більше як 40 літ. — Очевидно, неможливо сумніватися в те, відповів Меттерніх, коли Ви, пані, вже від 20 літ твердите те саме.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Ревізійний Союз Українських Кооператив у 1934 р. обєднував 3.194 кооператив. По обмеженні його діяльности до трох східно-галицьких воєвідств РСУК мав 2.941 кооператив. Зчасом число кооператив зросло і тепер РСУК обеднує їх 3.097.

Жовківський Пов. Союз Кооператив започаткував збут збіжжа. За три місяці збув 32 вагони збіжжа. За границю вислано 5 вагонів фасолі.

Союз Українських Кооператив у Стрию скликав кілька нарад кооператив у справі будови кооперативного млина и пекарні. Кооперативи мають зложити на се коло 100.000 зл.

Господинський курс у Стрию улаштовує „Сільський Господар" в порозумінні з Філією „Союзу Українок", Пов. Союзом Кооператив і Маслосоюзом. Курс призначений для господинь селянок. Він буде тривати від 8. II. до 1. V. 1937 р. На курс будуть принимані дівчата й жінки, що скінчили 16 літ життя. Оплата 30 зол. місячно. Зголошення й оплату за перший місяць слати на адресу: Дирекція „Маслосоюз", Стрий, ул. Шевченка 5. Непринятим гроші сейчас звернеться. Число учасниць обмежується до 30. Приняті будуть повідомлені окремим листом.

Курси пасічництва організує в Коломиї т-во „Сільський Господар". Виклади зачнуться 17 січня 1937 і будуть тривати до 28 березня 1937. Наука безплатна.

В Микуличині повстав споживний склеп Повітового Союзу Українських Кооператив у Станиславові. Він міститься в парох. домі недалеко церкви.

В Лузі коло Делятина основано кооперативу „Єдність".

Крамницю в Жабю отворив заболотівський Союз Українських Кооператив. Се вже друга крамниця того союзу в Жабю. Перша розвивається дуже добре.

Кооперативний Дім посвячено в Мостах Великих. Кооператива „Власна Поміч" у Мостах Великих повстала 1913 р. головно з ініціятиви о. Ріпецького.

Поклади зелізної руди викрили на Волині в громаді Тучин.

Що їдять у Польщі. Польський Держ. Інститут Конюнктур обчислив, що родина з 8 членів зїдає річно 3635 кґ. бульби, каші і ярини, 1077 кґ. збіжжа, 2114 кґ. молока і його перетворів, 188 кґ. мяса і товщів. Отже в Польщі „намагають" бульбою.

Господарське положення Німеччини стало дуже тяжке. На се вказує те, що курс її 7%-вої позички впав до 52, а курс 5%-вої позички до 35. Англійська преса пише, що сей стан може Німеччину пхнути до війни.

ЖЕРТВИ.

о. Іван Лесак в Цеблові, п. Белз зол. 5 на українських інвалідів і зол. 5 на „Рідну Школу".

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ
ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА
Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3 Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29 — 5.26, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.17—1.22, фр. франки 24.74, шв. франки 121.70—122.00, фунти стерлінги 26.10 — 25.85, австр. шілінги 96.00 — 97.00, чеські корони 16.80 — 17.30, ліри 24 — 25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 12 січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.55 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.60 зол.
1 літра молока	0.14 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.60 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 12. І. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.00 зол.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Образки святих на Йордан, нові українські взори, висилаємо по одержанні готівки. — Ціна гуртова за 100 штук колірових, золочених, мішаних зл. 1.20, 1.50, 1.80, 2.00, 2.50. На порто долучити 0.50 зл. — Новість! Грійники до чаш і рук 5 зл. вже зі запасом вуглів і поученням. Церковні друки — Біблії, Молитвенники, Катехизми.

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ, ЧОРТКІВ, УЛ. МІЦКЕВИЧА Ч. 9.
Допаковуємо даром календарик на 1937.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів. неділя, 17 січня 1937. Ч. 3 (1003)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

З ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ

Чеське міністерство шкільництва роздало підмоги ріжним товариствам та інституціям. „Нашъ Путь" (ч. 196) вичисляє обдарованих: Масарикова Академія Праці дістала 235 тисяч чеських корон, Словянський Інститут 75.000, Орієнтальний Інститут 75.000, Рільнича Академія 175.000, Велеградська Академія 10.000, журнал „Славія" 70.000, Сватобор 50.000, якась „Єднота" 50.000, Чеська Фільгармонія 200.000, чеське т-во для студіювання національних справ 25.000, т-во для студіювання німецької науки в ЧСР 140 тис., німецьке катол. заведення 10.000, німецьке театральне т-во в Берні 150.000, німецьке театральне т-во в Празі 340.000, мадярське т-во літератури і науки в Братиславі 20.000, Психотехнічне заведення 100.000, Словацька Матиця (Рідна Школа) 60.000, т-во Шафарика в Братиславі 44.000 і т. д. До того „Нашъ Путь" додає: Як бачимо з тих цифр, Підкарпатська Русь не дістала ні сотика. (Цікаво, що на те відповідає правительство).

Нова організація вязниць.

Польське міністерство справедливости опрацювало новий проєкт орґанізації тюремництва в Польщі. Проєкт устійнює два роди карних заведень: вязниці і арешти. Карні вязниці будуть звичайні і спеціяльні. Отже проєкт передбачує: 1) спеціяльні вязниці для фізично слабих і психічно недорозвинених. Їх будуть уживати до праці у вязницях. 2) Вязниці для поворотних злочинців і фахових переступників. 3) Вязниці-кольонії для рільників. Вони будуть працювати над поглибленням своїх рільничих відомостей. 4) Вязниці-заведення для ремісників з міських ремісничих і робітничих середовищ. 5) Рухомі вязниці для тих, що будуть засуджені на кару до 1 року. Вони будуть працювати при публичних роботах. У вязницях будуть старатися перевиховати злочинців, щоб з них зробити порядних людей. Видаватимуть свідоцтва скінчення вязничних шкіл. Вкінці передбачені похвали і надгороди для тих вязнів, яких поведення буде весь час бездоганне. Все виглядає гарно, та чи не скінчиться воно як з реформою шкіл?

Княжна Юліянна і журналісти.

В Криниці перебуває „інкоґніто" голяндська княжа пара. Отже приїхало туди богато журналістів з Польщі та зза кордону. Інкоґніто не вдалося княжій парі, її пізнали. Навіть два секретарі не могли охоронити королівських молодят від влізливости журналістів і лікуванців. Декотрі з них були настілько нетактовні, що посідали напроти голяндської пари, як вона обідала, і витріщивши очи дивилися на молодят. Кореспондент варшавської ґазети „А. Б. Ц." відкрив, що „молодята їли як звичайні люди". Тому не диво, що голяндська пара не боїться нічого так як журналістів. („Глос Народу", ч. 13).

Француз про пляни Сталіна.

Провідник французьких фашистів Доріо заявив недавно: Треба увільнити Францію від рабства Совітів. Французький нарід не буде рабом червоного Кремля. Сталін держить Францію як середник і хоче ужити її проти Німеччини. Совітський диктатор мріє про заняття Китаю і проголошення себе диктатором Азії. Він має плян: коли вибухне російсько-японська війна, тоді збольшевизована Франція малаб напасти на Німеччину. Третий Інтернаціонал се ніщо інше як середник для здійснення плянів закордонної політики Совітів.

Кровавi бійки в Санджаку Александретти.

Союз Народів вислав окрему комісію, що має на місци провірити положення в Санджаку Александретти. Коли комісія приїхала до м. Рігана недалеко Антіохії, перед ратушем зібралися делеґації місцевих Турків і Арабів, щоб привитати делеґацію С. Н. і предложити їй свої домагання. Між обома ґрупами прийшло до бійки. Зразу билися палицями і ножами, потому зачали стріляти з револьверів і навіть з крісів. Власти прислали швадрону кавалерії, котра зробила порядок. Ранено 15 осіб. Комісія Союзу Народів приглядалася бійці з балькону маґістрату. В Антіохії відбулася велика маніфестація Арабів. Вони домагалися, щоб Санджак Александретти лишився при Сирії.

Як приймили Троцького в Мехіку.

Троцький прибув до Мехіка з жінкою. В пристані сів на потяг і висів з нього на стації Льохерія, 200 км. на північ від місця призначення. Решту подорожі відбув самоходом. На стації Льохерія витали Троцького його стороннники. Троцького примістили в м. Койокакан в віллі Дієґо Рівери. Самохід супроводжали 2 поліцаї, що стояли на його східцях. Самохід окружив місто і переїхав тільки через богаті дільниці. Коли самохід віхав на подвіря віллі. і велика залізна брама заперлася, Троцький витягнув остентативно великий револьвер. Журналістів і фотоґрафів допущено. Дому стереже 5 поліцаїв. Троцький заявив, що перше вражіння в Мехіку не особливше.

Комуністичний заговір в Японії.

Японське міністерство внутрішних справ звідомляє: На терені Японії, Формози, Кореї, Манджурії й північного Китаю викрито широкорозгалужений заговір і увязнено 350 комуністичних аґентів. Їх переворотну діяльність японська поліція обсервувала кілька років. Вже 4 роки тому в Японії повстали тайні союзи, що провадили комуністичну роботу між селянами й робітниками. Вони творили всюди ячейки, видавали комуністичні часописи і т. п. Комуністичні аґенти й інструктори приготовляли державний переворот. Між увязненими провідниками є письменники, учителі, учительки, видавці, урядники, ремісники і робітники. Вони мали організаційний фонд. Заговірники працювали головно між селянською молодю і старалися поширити свою роботу між військом.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

ЗА МАЛУ РІЧНУ ОПЛАТУ забезпечите найкраще своє майно, асекуруючись від огню й від крадежі - влому в одинокому українському

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Пан-Америка

Сто літ пан-американської політики.

В европейській публичній думці вже оцінено на широкім тлі передсвяточну важну подію американської політики.

Пан-американським зїздом в столиці Аргентини скінчилося перше століття пан-американської політики. Розпочав те століття Симон Болівар, освободитель полудневої Америки від еспанської окупації, скінчив — його духовий спадкоємець Франклін Русвелт, президент Злучених Держав Північної Америки. Та якіж дивні „пригоди" переходила в тім часі пан-американська політика! Першу конференцію в справі тої політики скликав Болівар в Панамі в р. 1826. Злучені Держави Півн. Америки не взяли в ній участи. Вони ще й у 1889 р., коли в Вашінґтоні відбувався пан-американський конґрес, не вірили в пан-американську єдність. Конґрес той був просто парадваном для ріжних цілей. Фантастичну в тім часі думку про згоду американських держав заступало тільки одно бюро, що мало приміщення в гарній палаті, фундованій міліярдером Карнеґі'м. В тім часі між 21 американськими республиками була атмосфера затроєна узасадненими підозріваннями малих держав супроти великих, особливож супроти наймогутнішої з них, на півночі. Вона й насилувала менші республики в середній Америці, насилувала Панаму і Кубу, сягнула по Філіпіни й очевидно змагала бодай до господарського опанування держав полудневої Америки. І навіть не крилася з тим. Президент Теодор Русвелт, стрий теперішного, отверто говорив: „Границі Злучених Держав Північної Америки кінчаться фактично на найдальшій скелі полудневої Америки."

А його іменник скасував політику окупації. Він зніс інтервенцію в Нікараґві, зрікся привілеїв Америки на Кубі (хоч мав їх загарантовані договором і посідав відповідну силу, щоб їх вдержати), забрав американські війська з Ґаїті й поробив усі потрібні кроки, щоб острови Філіпіни одержали суверенність. Такими ділами зискав довіря всіх американських держав. По таких ділах стала можлива й солідарність, і показалося, що се для Злучених Держав Півн. Америки далеко корисніше, ніж була давна система імперіялізму й окупації. Стара система була коштовніша, бо вмотувала окупантську державу в ріжні міжнародні ускладнення, а се приневолювало її все матися на обережности й видавати на те силу грошей й енерґії. До того посідання чужих земель утруднювало конкуренцію свому промислові і свому рільництву. Все те відпало з хвилею коли Русвелт рішився, покинути політику насильства й окупації. І се уможливило такий конґрес, який відбувся в м. Буенос Айрес, столиці Аргентини. Перед ним Американ-

З сойму

Дискусія над буджетом мін. справедливости.

12. I. 1937 р. відбулося засідання буджетової комісії сойму. Реферат про діяльність ресорту справедливости виголосив пос. Сьода. Він висунув м. ін. поважні застереження щодо змісту вироків Найвисшого Суду. В мотивах вироків є часто суперечности й недоговорення. Се доводить до суперечностей в самих тезах Найвисшого Суду. Причини сего брак сил і перетяження в праці. Рівень праці обнизився також в найнизших судах. Відемну сторону адвокатури, на думку пос. Сьоди, становить переріст уділу національних меншин в тім фаху. В Польщі польський елемент мусить мати перевагу також в палєстрі. Тут конечна інґеренція держави при опрацюванні новелі до адвокатської ординації. *) В Польщі сильно зросла злочинність. Перед амнестією було 55.000 вязнів, звільнено 15.000, тепер є 60.000. Вязниць є 328. Загальна поємність всіх карних заведень виносила 1. XI. 1936 р. 39.796 місць. В тім 840 місць в рільних кольоніях. Стан вязничих будинків катастрофальний. На будову нових вязниць нема фондів. Доходи міністерства виносять 38,628.500 зл., розходи 88,000.000 зл. Той невдоволяючий стан побіч причин устроєвої й адміністраційної природи довів до поважного обниження рівня виміру справедливости в загальнім ресортовім значінні.

Потім промовляв мін. Ґрабовский. Він ствердив застрашаючий зріст злочинности. Річно приростає коло 5000 вязнів. Зросло також число протидержавних проступків. Той тип проступків тим грізніший, що правдиві їх справники чужі аґентури, що з укриття інспірують, орґанізують і фінансують злочинну акцію. Таких переступників повиннося карати безоглядно. Орґанізм Польщі підточують ріжні недуги: крадіж публичного гроша, хабарництво, брак надзору („недозур"), недбальство, протекціонізм і непотизм. Вистарчить вичислити такі справи як віцедиректора податкового департаменту міністерства скарбу, Міхальского, що створив цілу хабарницьку систему; процес начальника скарбового уряду Кжиштофорского і його 19 спільників, де загальна сума здефравдованих податкових грошей виносила понад чверть міліона зл. Перед судом знайдеться незабаром справа зелізничих урядників. Цілий ряд їх одержував хабарі так як дістається службові платні, а один з них одержав навіть хабарничу емеритуру! Можна згадати ще справу дзялдовського старости Твардовского, справу старости Кравчика і богато інших. Судді перетяжені працею. Вони постійно в матеріяльних клопотах. Суддя повинен бути незалежний. До того треба запевнити йому спокійне матеріяльне буття. Невідрадне положення судових і адвокатських аплікантів. Є їх забогато. Вони переважно не дістають ніяких платень. Набудуче треба вести плянову господарку в ділянці персональної обсади судівництва й доповнення адвокатури. Рівень молодої адвокатури рішучо за низький.

В дискусії пос. Щепаньский говорив м. ін. про національний склад адвокатури і що суди присяглих належать до пережитків, бо вони повстали з боротьби суспільности проти абсолютної влади, а тепер судді демократичні... Жид. пос. Мінцберґ говорив про положення Жидів у Польщі. Тепер множаться донесення про мнимі зневаги польського народу Жидами. Загальність того явища се, на думку пос. М., доказ, що йде тут не про дійсні проступки. Ті закиди згори упляновані протижидівськими елементами. — Посол Целевич твердив, що мовний закон тільки в малім степені забезпечує права української мови. Требаб зарядити, щоб судовий персонал володів українською мовою на теренах з більшістю Українців. Посол Ц. апелював, щоб привернути Окружний Суд в Сяноку й усунути хаос в ділянці конфіскування книжок. Конфіскується навіть книжки, що йдуть по лінії порозуміння. На терені львівської апеляції зредуковано 50% суддів Українців. Щоправда в кількох случаях їх реактивовано. Останні аванси не обняли суддів Українців. Засадничо не приймається аплікантів Українців. Подібні відносини панують в ділянці бюрового персоналу. В нотаріяті зліквідовано коло 50% нотарів Українців. В Галичині повстав немов картель нотарів. Лучається, що нотар у Львові може заробити 4.500 зл. місячно. Інституція коморників се заперечення клича „Фронтом до села". В українській адвокатурі нема таких проявів як перекуплювання патронів. В політичних процесах за належання до ОУН карається два рази тяжше ніж у процесах за комунізм, де небезпека рецедиви богато більша. Пос. Ц. звернувся до міністра, щоби в ширшій мірі примінювано помилування, даровано решту кар українським політичним проступникам й особливо щоб даровано додаткові кари. Бо молодий правник чи лікар Українець по виході з вязниці формально буде змушений іти дальше в дотеперішнім напрямі, коли нераз мігби виконувати додатну ролю в суспільности й державі. — Пос. Валєвский представляв хаос в ділянці конфіскування ґазет. Майже в кождім місті кождий урядник конфіскує щось інше. З дальших промов заслуґує на увагу промова пос. Бакона. Він говорив м. ін., що треба ввести нерівність людини супроти права. Право, добре для одного народу, не може виконати свого завдання супроти інших народів. Оскільки польське право може відноситися до Німця чи Українця, як психічно близьких Полякови, остільки Жиди повинні бути від нього відмежовані. Щодо крадежей публичних грошей, треба ввести строгі кари до кари смерти включно. — Пос. Єдинак порушив справу Парилєвичевої. — Мін. Ґрабовский вияснив, що у звязку з тою справою усунено суддю Теодора Міхаловского з Ряшева і звільнено нотарів Ожеховского й Кузьнярского.

По дискусії принято буджет міністерства справедливости без змін.

Дискусія над буджетом мін. внутрішних справ.

На слідуючім засіданні буджетової комісії посол З. Строньский референтував буджет міністерства внутрішних справ. Статистика виказує постійний зріст числа кримінальних проступків. В останнім році збільшилася скількість убийств, особливо на селах. Рішаючий вплив на се може мати роззброєння населення. Масові й дуже грізні були виступи проти поліції. В таких заворушеннях до 1. X. 1936 р. погибли два поліцияти. Поліція вбила 83 осіб. В тім часі сконфісковано 21.930 штук нелеґальної зброї. Опісля референт обговорює справу Берези Картузької і ствердже, що з того надзвичайного засобу користано тільки в конечних случаях, коли ходило про припинення діяльности небезпечної для держави. Від повстання табору було там 725 осіб, в тім 410 комуністів, 227 підозрілих у приналежности до ОУН, 64 членів „стронництва народового" і ОНР, 6 членів людової партії, 15 криміналістів та 3 лихварі. В концентраційнім таборі померли 2 особи. Правильник в таборі твердий, відосібнені мусять працювати, відживлення добре, лікарська опіка постійна. Над відосібненими не знущаються. З черги посол Строньский задержався над справою польсько-українських взаємин стверджуючи, що нормалізація тих взаємин робить чимраз поважніші поступи. Не належить забувати, що се справа незвичайно складна. Останні літа виказують поправу на краще, нормалізація поступає. Вираз того се заява українських політиків (а котрих? — Ред.). Нормалізаційна акція знаходить потвердження в поставі українського населення. На теренах, замешкалих Українцями, наступило значне успокоєння. Коли на чисто польських землях доходимо до заворушень, то на тих теренах, з виїмком Львова, був майже цілковитий спокій. Референт взиває правительство, щоб усувало всякі перешкоди, що можуть гамувати природний розвій нормалізаційного поступу. М. ін. порушує справу заосмотрення українських інвалідів. Мимо ухвали сойму та справа ще не поладнана. З близько 800 українських інвалідів заосмотрення дістає ледви кількадесять осіб. Звертається з закликом до премієра, щоб зацікавився тою справою. Справа катедри української історії й літератури у львівськім університеті ще не вирішена. Крім того українське населення домагається двомовних надписів на теренах, де живе більшість Українців. Референт уважає, що виконання того домагання цілком натуральне.

*) Виразніше кажучи, він домагався утрудненая доступу до адвокатури членам нац. меншин, хоч їх не приймають ні до судів, ні до урядів... — Ред.

ці побачили такий успіх як добровільне закінчення війни за пущу Ґран Шако між Болівією й Перу, до чого надармо змагав Союз Народів у Женеві. Отже тепер тим сміливіше обговорювали справу розємних судів між америк. державами. Ще важніше було на конґресі в Буенос Айресі обговорення всеамериканської солідарности в господарських справах. Сталося се в такій поважній формі перший раз. Нерв американської господарки становлять хліборобські продукти: бавовна, хліб, кава. Отже тепер мають бути господарські справи так регульовані, щоб не було потрясень на ринках і щоб оставші позаду держави полудневої Америки могли піднестися. В тій ціли поведуть всі держави цілої Америки відповідну політику цлову і валютну.

Про важну заграничну політику не оповіщено нічого з постанов того конґресу. Та нема сумніву, що якусь лінію там намічено. Адже секретар Гул не даром виголосив у тій справі промову, яка звернула увагу всего світа. Нема сумніву, що Америку затрівожив союз Німеччини з Японією і що Америка боїться, аби скріплена Японія не висадила колись своєї сили на західнім побережжі Америки. Тому Гул промовляв так, що всі знали, проти чого він говорить, хоч з уст його не впало ні слово „Німеччина", ні слово „Японія" в тім звязку. Але представники 21 американських держав, зібрані на конґресі в м. Буенос Айрес, очевидно займалися міжнародною політикою і може навіть щось важне ухвалили, — тільки не оповістили сього.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Зброєння в числах

Німецький квартальник „Фіртельярсгефте цур Конюнктурфоршунг", що виходить в Гамбургу, приніс отсі цікаві та страшні числа й порівняння:

В 1913 р. видатки держав на зброєння виносили округло 10 міліярдів німецьких марок й около 4% вартости світової продукції, а в р. 1936 найменше 11%. Почавши від р. 1928 видатки на зброєння Франції зросли о 56%, Англії о 39%, Америки о 38%, Японії о 100%, Большевії в відношенні 16 : 1... Розуміється, висоти німецьких зброєнь той орган подати не може. Отже участь видатків на зброєння в загальнім суспільнім доході зросла від 1928 р. пересічно два рази, в деяких державах 3 рази. В р. 1935 совіти видали на зброєння 12.5% свого суспільного доходу в порівнанні з 2% в р. 1928. Найменше видає на зброєння Америка: 1% в р. 1928 і 1.5% в р. 1936. На річеві видатки йде з тих сум 50 до 60%, решта на особові. Конференція для розброєння устійнила, що з річевих видатків около дві третини припадають на воєнні матеріяли й будівлі, отже належать до области промислової продукції. До тої самої области треба рахувати кошти перевозу (рушійні матеряли як нафта, бензина і т. д.) та менше-більше половину коштів удержання. Англія плянує підвишку річевих видатків до 70% в р. 1937. Отже там зброєння дійдуть до 20% всеї промислової продукції нетто, а в Японії вже тепер доходять до 30%. Такі зброєння причинилися до розвитку тих галузей промислу, що лежали облогом. Та можливости дальшого розвитку вже на вичерпанні. Отже будуть поширювати старі підприємства і продовжувати час праці у воєннім промислі. — Ненімецька преса, що переповідає ті обчислення німецького органу, додає від себе, що зброєння Німеччини перевишають зброєння всіх инших держав.

Ми Українці, як нарід бездержавний і тимсамим безборонний, читаємо такі вісти з дивно мішаними почуваннями. З одної сторони на їх вид маємо підставу побоюватися зриву страшного урагану, жахливого особливо для тих народів, що не мають ніде свого власного захисту, з другої знов сторони можемо читати такі числа з надією на великі зміни, бо аж таких зброєнь надармо не робиться. Се мусить скінчитися великою війною. А тільки з війни може вийти наша держава. Дає її Божа воля тим народам, що заслужили собі на неї.

Не укривати небезпеки війни

Під таким заголовком приніс соц. „Роботнік" в ч. 6888 статтю Чапіньского. В ній є м. і. ось що:

Ендецький „Дзенник Народови" впевняв перед кількома днями, що „війна Европі не загрожує". Та се понурі жарти. Понурі, небезпечні і шкідливі для Польщі й Европи. Гітлерія дальше зброїться горячково й без перерви... Ось читаємо обильні матеряли, громаджені довірочними способами управою німецької соціял-демократії, що перебуває в Чехословаччині: з усеї Німеччини доносять, що війна близька — на основі загальної опінії. Кождий горожанин отримав уже карту покликання на випадок мобілізації. Всі там в одностроях, в касарнях... Франція також приготовляється — до оборони. Пранда, Блюм каже: „Не уважаю війни необхідною", — але тоді, коли получаться проти Гітлєра мирно настроєні держави разом з Англією і Польщею... Реакційний публіцист з „Тан'у" й „Фігара" Д'Ормессон видав брошуру п. з. „Комунізм то війна!" Про комунізм пише в ній мало, зате про Гітлєра богато. Каже між ін., що Гітлєр виконує все, чого хоче ґенеральний штаб і що він має на оці цілий ряд цілей: 1) злучити всю німецьку „расу", де вона не булаб, 2) старається дипльоматично опанувати Европу почавши від Північного Моря аж по Адрійське — в очікуванні на Чорне Море, 3) провадить політику завойовницьку, шукаючи особливо хліборобських теренів і т. д. Та котра з тих політик для нього найважніша, — сам Гітлер того не знає, пише д'Ормессон. Він просто емпірично хапається все инакших способів і инших шляхів. Напад — пише д'Ормессон — 1) буде наглий, бо Гітлер може навіть без мобілізації кинути на ворога відразу міліон війська, 2) звернеться проти Франції навіть тоді, колиб властива ціль Гітлєра була на Сході. Гітлер приготовляється до війни в ритмі 10 разів скоршім, ніж думають найліпші техніки. Німці вже тепер хочуть гегемонії в Европі середній і східній. Може мають ще надію, що осягнуть ту ціль пресією... А коли ні? Тоді узброєна Німеччина автоматично й немов мимовільно зачне війну. А господарські трудности? Якраз ті трудности можуть ІІІ Німеччину приневолити до війни!...

Свята в Москві

Московський кореспондент паризького щоденника „Тан" пише: В навечеря Різдва церкви в Москві були переповнені. Біля кождого храму стояли товпи віруючих, що не могли втиснутися в церкву. Переважали жінки та не мало було й молодих мужчин. Сего року совітське правительство показало особливішу терпимість. Не було ніяких протирелігійних демонстрацій. Між віруючими можна було запримітити більшу самопевність ніж передтим. З усего видно, що правительство хоче зібрати довкруги власти всі категорії населення.

Життя в Совітській Росії

„Мали Дзенник" ч. 10 приніс кореспонденцію з СССР від власного кореспондента п. з. „Життя в державі Сталіна". В ній сказано м. ін.:

Десять святочних днів провів я на провінції. Ось жмут обсерваций, з котрими я вернувся до Москви. Наперед про умовий розвиток тутешної молоді.

Еспанія в Африці.

Мала, давніше повітова місцевість. Вечерок для молоді в приватнім домі. Танцювали, співали, бавилися дуже мило. Підчас вечері спільна розмова. М. ін. дочка господарів дому питає молодця, що сидів напроти:

— Коля, скажи! Адже Еспанія в Африці?

— Очевидно! Докладно кажучи, в Марокку, відповідає рішучим тоном.

Хтось зі старших поправляє. Часть молоді за тим, що Еспанія в Европі. А часть вповні погоджувалася з запитаним молодцем і наводила як доказ те, що військо ген. Франка з Мароканців.

Ніодна держава крім СССР не має конституції.

На другім кінці стола також молодець, студент одної з висших шкіл в Москві, кінчить довший панегірик на честь ухваленої конституції Совітів і бундючно заявляє:

— Мусимо памятати, що СССР перша держава на земній кулі, що посідає конституцію! Ніяка буржуазна держава конституції не посідає.

— Мабуть в Англії є також конституція, несміло кидає инший молодець.

— А я кажу, що ніодна з держав в Европі ні в Америці конституції не посідає!

Дискусія скінчена.

Боротьба за кусник хліба.

В тій самій місцевости розмовляв я з чоловіком, з котрим лучить мене давна приязнь. Ми не бачилися близько 10 літ. Питаю, як йому живеться. Довшу хвилю мовчить, вкінці відповідає голосом, в якім передовсім чується дуже велику втому:

— Се не життя, тільки катівня. Маю трое дітей, отже мушу провадити боротьбу за кусник хліба. Від ранку я в бюрі. По годинній обідовій перерві гоню туди (називає інституцію) і працюю там до 8 год. А від 9 до 2 вночі, часом і довше, працюю вдома для третої інституції. І так щодня. Дістаю винадгороду в трох інституціях, а вистарчає мені тільки, щоб не вмерти з родиною з голоду. Про ніякі розривки не може бути мови. Боротьба за шматок хліба отсе цілий сенс мого життя.

Робітникови також зле.

Велике промислове місто на полудні Росії. Тут маю богато знакомих між фабричними робітниками. Як живуть?

— Я дістаю пересічно 6 рублів денно, або 150 рублів місячно, оповідає один. А наш заступник директора, спец, бере поверх 2000. Він живе, він їсть щодня мясо, рибу й овочі, він розбивається люксусовим автом, а я здихаю з голоду.

— Так, що ви не вдоволені? — питаю.

— Про те лучше не говорити, відповідає з резигнацією. — І.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Деякі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Пропаґанда в давнині

Віденський новорічний „Морген" приніс цікаву статтю Карла Чуппіка. В ній пише м. і.: (Зміст) Всі держави роблять тепер пропаганду, без огляду на форму правління. І тепер платять за пропаганду лучше. Бісмарк жалувався колись, що „ніякий порядний чоловік" не хоче за ним писати в пресі, з виїмком Бухера і Гардена. А цісар Франц за часів Наполеона мав за собою найлучшого публіциста, Фрідріха Ґенца. Хоч цісар не любив його, мимо того Ґенц займав перше місце по канцлері, бо був знаменитий стиліст і помисловий чоловік. Без допомоги Ґенца Меттерніх не міг би був виграти боротьби з Наполеоном. Та за всю свою працю діставав Ґенц від цісаря всего на всего 4.000 гульденів річно. Розуміється, він видавав тільки на — напивки службі. А відкиж брав грошей на життя — і то великопанське? Від волоського господаря діставав річно 4.000 дукатів і писав за те що тижня лист з ріжними вістками. Таксамо що тижня писав звіт для Ротшильда і брав за те гарні гроші. І цісар і його канцлер Меттерніх знали про се і не противилися. Бо і цісар Франц і Меттерніх (наймогутніший тоді державний муж Европи) ніколи не мали грошей; доходило до того, що якби не правильна допомога російського царя і барона Ротшильда, то цісар Франц не мавби був за що обігнати навіть свої домашні видатки. Отже примикав очі на те, що два його найпотрібніші співробітники, Меттерніх і Ґенц, були на удержанні чужих сил. У щоденнику Ґенца є часті записки про грошеві клопоти цісаря, з яких його ратував звичайно Ротшильд. „Нема грошей, зовсім нема грошей!..." І вони брали гроші відки лиш можна було взяти. В тих часах не уважали сего корупцією. Тепер дивляться на се инакше.

„Клєрикалізм се ворог"

„Ґлос Народу" в ч. 9 пише: Клич, що його кинув по 1871 р. Гамбетта, підносить „Роботнік" і то пером п. Недзялковского... Лідер ППС твердить, що то не „безбожники", тільки самі католики роблять реальним той клич. Докази? — „Чи Ви — питає п. Недзялковский католиків — направду думаєте, що потворне, безличне забріхання свідоцтва, виставленого ґенералові Франко („оборонець християнства"), не обурює до глибини, не бє наче батогом передовсім направду віруючих людей? Що залицяння деяких церковних достойників (зовсім не всі залицяються; священиків можна знайти і в концентраційних таборах. — Ред. „Глосу Народу") під адресою гітлєризму не збуджує загальний песмак в Европі? Переступлено границі забріхання..."

П. Недзялковский переступає міру дозволеної критики. Фальшує дійсність у Німеччині й Еспанії... Чиж не знаєби про палення церков червоною міліцією? Знає, та для вигоди поминає... Яким правом говорить про „залицяння" німецьких епископів, коли загально відомо, що ті епископи направду по геройськи протиставляться тоталізмові ІІІ Німеччини? Яким правом той закид робить соціяліст, котрого співвизнавці в Німеччині сидять як миш під мітлою?

Перегони в будові танків

Німецький часопис „Дойтше Вер" пише, що від кількох літ відбуваються правдиві світові перегони в будові танків. На переді всіх країв іде Англія. Вона будує дуже богато танків середної ваги. У Франції будують тяжкі танки ваги коло 100 тон кождий. Ті танки видержують стрільна з гармат 7.5-центиметрового калібру. Танки, будовані в Злуч. Державах Північної Америки, незвичайно скорі. Їх скорість доходить до 130 км. на годину. Великі зміни в будові танків зробила Швеція. Шведські інжиніри знаменито розвязали питання скорости танків у злуці з поборюванням теренових трудностей.

„Великий мислитель" — Сталін

Французька преса вичисляє всі титули, якими титулують Сталіна ідолопоклонники в СССР. А саме: Геніяльний провідник, вождь народів, провідник людства, ґеній нового світа, наймудріший чоловік нових часів, найбільший мислитель світа і богато инших. Дивна річ, пише „Ле Матен", що той „найбільший мислитель світа" і „вождь народів" не потрафить, мимо своєї геніяльности, зробити того, щоб в СССР добре ходили зелізниці. Жах збирає, коли глянути на цифри оповіщені Кагановичем, диктатором зелізниць в СССР. Отже в 1934 р. було 62.000 зелізничих катастроф, або 170 денно! „Найбільший мислитель світа" видав приказ розстрілювати всіх машиністів, відповідальних за катастрофи. Число катастроф може й зменшиться, та зате збільшиться смертність між совітськими зелізничниками, кінчить „Матен" свою статтю.

СТАНИСЛАВ ЛОСЬ

Внутрішне положення великих держав

Як з ним вяжуться заграничні справи.*)

Тепер треба посвятити кілька слів внутрішньому положенню великих держав. Найліпше без сумніву в Анґлії. Велика Британія має за собою час господарської кризи і то менше більше від двох років. Тепер переживає немов нову добу умірковапої та солідної „проспериті", що з анґлосаських країв помалу шириться на народи заприязнені з Великою Британією. До господарської співпраці зуміли втягнути нарешті й опірні Злучені Держави Америки, а політична співпраця обох анґлосаських світів розвивається успішно так на океані Атлянтійським як і на Спокійнім. Криза на британському троні, якої свідками були ми недавно, ще раз виказала високі вартости англійського характеру й еластичну, але тим сильнішу звязкість імперії. Прикрі досвіди в відношенні до Німеччини й у відношенні до Італії пригадали тому народови, що думає помалу та розважно, що право і престіж не підперті силою все наражені на шкоду — в добі радія таксамо як у печерній добі. Велика Британія зброїться й незабаром буде найсильнішою мілітарно державою світа так як була найбогатшою і найліпше правленою. А мілітарна британська перевага се велика ґарантія мира.

У Франції внутрішна ситуація неясна й може збуджувати глибшу журбу. Край безгранично богатий, та фінанси Франції ввесь повоєнний час з виїмком короткої ери Поанкаре були фатально адміністровані. А історичний досвід учить, що пустий французький скарб був завсіди заповідю поважних внутрішних трудностей. Крім того в населенні Франції можна бачити сильне зденервування: нарід немовби відчував, що став на якімсь роздоріжжі і не вибрав ще шляху. Песимісти хотілиб віщувати Франції долю Еспанії, забуваючи те, що маємо тут діло з народом з дуже старою політичною культурою і народом з дуже зцентралізованим політичним мозком. Коли йде про французьку армію, то її технічна боєва готовість в сій хвилі більша, ніж колинебудь була. Пробують песимісти інсинуувати, що дух тої армії далеко позаду техніки та що французька армія може завести на випадок війни. Та практично беручи, Франції може загрожувати війна тільки з Німцями, а на випадок війни з Німцями трудно представити собі пропаґанду, що моглаб розсадити французьку армію. Не буде се прецінь французька національна пропаґанда, не буде се пропаґанда англійська, не буде вкінці комуністична пропаґанда, ні жидівська, ні масонська. Всі ті великі анонімові сили ділатимуть проти Німеччини. А що французька раса не затратила нічого зі своїх боєвих чеснот, се видно хочби з поведення французьких комуністів, що борються в Еспанії. Ломати руки над Францією ще завчасно. Належить припускати, що ґеній раси і сим разом поборе труднощі.

І в сусідуючій з Францією Німеччині внутрішне положення зовсім не рожеве. Гітлерівський режім осягнув ряд блискучих зовнішних здобутків і привернув народові почуття сили. Ідолопоклонство сили се недуга, на котру німецький нарід хорував і в минувшині надмірно часто і з фатальними наслідками. Тепер німецький нарід сильний, а думає, що він ще сильніший, ніж в дійсности є. Німецький нарід сильний, та німецький нарід рівночасно голодний. Голод се злий дорадник, а в сильного ще гірший як у слабого. Слабий, коли голодний, жебрає, а бувають жебраки, що потрафили зібрати мілїонові маєтки. Сильний, коли голодний, погрожує і безсумніву погрозою вимусить се і те, особливо в початках примінювання тої тактики. Одначе вкінці натрафить або на сильнішого від себе, або на коаліцію слабших, що разом будуть сильніші. — Німеччина ступила рішучо на шлях погроз і доконаних фактів. З початку сипалися успіхи одні за другими, та тепер зачинає робитися щораз тісніше довкруги Німеччини. Ніхто інший як Німеччина зміцнив розлюзнену систему французьких континентальних союзів, ніхто інший як Німеччина переконав британську опінію, що та система договорів повинна бути вдержана, ніхто інший як Німеччина дозволив Совітам відіграватн в світі і то з успіхом ролю сторожа міжнародного ладу й обовязуючих договорів.

Тепер і Німеччина стоїть на роздоріжжі. Зачалася, подібно як в рр. 1900—1914, ера англійських ініціятив компромісу. Коби Німеччина хотіла, коби Німеччина могла піти за прикладом Італії! Поза альтернативою компромісу остає Німеччині тільки одна альтернатива, сумна альтернатива — авантури.

Внутрішне положення Італії дає також причини до деякої журби. Та побідні народи не роблять революції зараз по побіді. Господарське положення поважне, та мудрий компроміс з Великою Британією може принести значне відпруження. Належить припустити, що Анґлійці не відмовлять господарської допомоги, а допомога зміцнить і утревалить компромісовість по італійській стороні.

На сім кінчу огляд европейської ситуації. Бачимо, що вона представлена сим разом як образ відношення Німеччини до ближчих і дальших сусідів. Бож Німеччина тепер се огнище, що зосереджує увагу державних мужів. Від починів Німеччини в великій мірі залежати буде мир в Европі й доля европейської цивілізації.

На схід від Европи зачинається Евразія, або совітська імперія, що сягає до Тихого океану. Та імперія від хвилі свого повстання розвивалася й жила неначе поза скобками цивілізованих народів, окружена їх загальним недовірям і взаїмно сильно недовірчива. Осамітнення совітської імперії було цілковите аж до хвилі договору в Рапалю. Була се перша прислуга, яку Німеччина віддала Совітам. Від тої хвилі треба було числитися з совітською імперією як чинником, що мав точку спертя в самім серці европейського континенту і з присутністю котрого треба було якось погодитися. Силою річи в не німецькій Европі мусіла повстати охота використати російський тягар так, щоб він не став тільки знаряддям в німецьких руках. А коли вкінці теперішний режім дійшов у Німеччині до влади, посипалися зі всіх сторін під адресою Совітів чемности й запрошення. Прокажена Росія стала нагло — консервативним чинником на міжнароднім терені й має нині у світі богато більше приятелів ніж її давний партнер з Рапаля, з котрим зрештою мимо постійної виміни прикрих слів і погроз лучать її ще зовсім не виповіджені договори.

Без пересади можна сказати, що прихід до влади націонал-соціялізму в Німеччині поважно опізнив отворення „російського питання". Совітська Росія знайшлася в дуже догідній ситуації, з котрої її дипльоматія вміла знаменито скористати, не кажучи вже про те, що совітська внутрішна пропаґанда знаменито використала німецькі накликування до протисовітського походу.

*) Гл. першу статтю п. з. „Велика міжнародна політика" в 2 ч. „Нової Зорі".

ЮАНІ АГО

БУҐАЙ І МУРАШКИ

Фінська сатира на Росію.

Далеко від дороги, глибоко в лісі порослім вересом, стояв малий муравельник. Ніхто не знав, що він там був. Інші шляхи ніж ті, що їх витоптали самі мурашки, не вели до нього. Рік в рік вони будували й будували все дальше і дальше. І все висше і висше підіймалася їх крівля збудована з ялових шпильок. А в середині, в самім муравельнику держали малих мшиць за коров і задля тої худобини було їм дуже добре. В літі мурашки-робітниці вибиралися в далекі подорожі довкола по горбках і долинах. А як надходила зима, всі верталися домів. А дім той любили більше як усе на світі. І відтак спали спокійно під сніжними заметами, дожидаючи весни, щоб наново розпочати свою звичайну працю.

Звичайні муравлі ведуть часто війни між собою і забирають слабшим їх добичу. Але муравлі в тім муравельнику ніколи не були ласі на чужу власність і ніколи не скривдили інших муравлів. І не мали чого боятися інших муравлів; не знали нічого про ворогів. Ще ніхто не нарушив їх спокою.

Та одного гарного літного дня почули нараз якийсь тупіт, рик і стогін, що доносився від пасовиска. То був двірський бугай, що заблукався в ту лісну сторону і шукав чогось, на чім мігби вилити всю свою злість. Повиривані з корінем пні й порита земля вказували, куди він ішов. Муравлі вже нераз чули, як той бугай біг попри їх помешкання, та хоч знали, що бугай належить до найбільших ворогів муравлів, не могли зрозуміти, чого мають його боятися, бо не почували себе до ніякої вини. Ніколи того бугая не обидили. І тепер, думали, бугай перейде біля них і дасть їм спокій.

Та коли бугай приблизився до муравельника, страшенно розлютився й почав скаженно ричати. Потім одним рогом розвіяв він крівлю з ялових шпильок. В муравельнику счинився рух і неспокій. На голову бугая посипався сік, що гриз і дуже смердів. Але то ще більше розлютило бугая. Він вбив оба роги в муравельник і викинув половину його позад себе в ліс. В муравельнику закипіло як у кітлі. Бугай сопів і задер гнівно хвіст. Ще третий раз напав на муравельник, вбив один ріг глибоко в його серце, топтав ратицями ціле гніздо, порозвалював хідники й комори муравлів так, що личинки, кукли і білі яечка далеко порозліталися довкола.

Коли се зробив, пішов з риком своєю дорогою. Повиривані з корінням пні, порита земля і розвалений муравельник значили його шлях.

Коли муравлі побачили, що сталося, остовпіли зі страху і трівоги. Вони літами будували свій дім і нагромадили там найліпші свої богацтва. А тут їх дорога загорода стоїть розвалена! Навіть одного листка не лишив їм бугай, де вони моглиб знайти захист перед дощем. Безрадно бігали по тім місці, де колись стояв їх дім. Самці, що доси жили в тій громаді як пани, ладилися втікати, але муравлі робітниці схопили їх за крила і задержали. Інші бігали довкола і зносили личинки, кукли і яйця та складали їх коло колишнього муравельника.

Як муравлі трохи успокоїлися, почали трохи блище розсліджувати, що властиво сталося. І переконалися, що комірки і шпихлір, де переховували зимові припаси, були зовсім ненарушені. Так глибоко не засягнув ріг бугая.

Відкривши те, почали збирати робітниць до відбудови розваленого муравлища. І заки прийшов вечір, порались вже тисячі робітниць і зносили до купи розсіяний матеріял. Було там крику й гамору! Такої рухливої роботи не видів певно ще ніякий муравельник. І ціла

Та що використала російська дипльоматія, те у великій мірі зіпсув місіонарський революційний запал.

Вже минулого року писали ми на сторінках „Нової Зорі", що політика совітської імперії розвивається по вужиковато-кривій лінії, що є осередною між вимогами російської імперіяльної державної рації і вимогами революційної міжнародної ідеольогії. Змінна сила натиску одного або другого з тих чинників спричиняє якраз ту вужиковату криву лінію совітської заграничної політики. Був час — писали ми перед роком, — що революція пожерла Росію, російські державні інтереси нагально підпорядковано інтересам міжнародної революції. Тепер видається, що Росія зачинає пожирати революцію. Революційна пропаганда сходить до ряду знаряддя в руках російської державної політики. В дійсности Ленін був більше пророком нового Ісляму ніж російським царем, — Сталін більше цар ніж пророк. Та революційні сили в Росії ще дуже сильні, і звідти ті „поворотні филі"; вони вправді з бігом часу мусять відплисти, та з ними всетаки треба ще числитися. Мрія скомунізування Еспанії була занадто сильною покусою для російських державних мужів. Росія вмішалася в авантуру, що правдоподібно не принесе їй великого хісна (особливо тепер, по італійсько-англійським порозумінні), — натомість може вмішати її в поважні клопоти з невідомими вислідами. Вона пригадала врешті світові, що той найновіший і найменше сподіваний чинник міжнародного консерватизму все ще розношик міжнародньої прокази.

З тим усім належить числитися радше з остаточним триюмфом російської державної ідеї над революційною ідеольогією. Внутрішна політика в Совітах визначно російсько-націоналістична, коли йде про неросійські національности. А масове мордування „титанів революції" дає також богато до думання. Російський цар візьме верх над Магометом комунізму.

Совітська імперія сусідує не лише з Европою, сусідує і з Азією. Там на величезних просторах стрічає суперництво Цісарства Сходячого Сонця. Боротьба між Росією й Японією ведеться як дотепер зі змінним щастям на еспанський взірець. Два властиві суперники уникають безпосередного зудару. Відповідальні чинники по одній і по другій стороні здають собі справу з величі ризика. І доки нерви не переможуть розуму, до безпосередного зудару не прийде. Одначе нерви можуть перемогти, не так по російській стороні як по японській. Трудно писати про те відповідальним способом, бо внутрішне положення Японії нікому, бодай в Европі, докладно невідоме. Се занадто далекий край і занадто чужа нам психольогія народу. Тільки від часу до часу деякі прояви, що збуджують неспокій, кажуть додумуватися, що в японськім кітлі нагромадилося дуже богато пари і що будова тої держави вже не така незрушимо сильна як була за часів першої японсько-російської війни. В тім небезпека для мира, але і для Японії, бо на случай другої японсько-російської війни не відомо, як буде поводитися китайське муравлище. Симпатії англосаського світа не будуть по японській стороні, а совітська Росія на Далекім Сході радше сильніша ніж давна царська Росія. Її дипльоматія з великим успіхом виграє ролю Росії як заборола білої раси над Спокійним океаном. Тому барометр у тій далекій части світа мимо наглих вагань все ще не може обернутися на бурю.

Злучені Держави Америки під щасливим як досі проводом президента Росвелта зуміли, як здається, перемогти кризу й увійшли в звишкову конюнктуру. Одначе зрозуміли, що політика надмірної самовистарчальности не дає пожаданих вислідів ні в ділянці господарській ні в ділянці політичній. Звідти більша ніж досі склонність до співпраці передовсім з Францією й Великою Британією і сильніші ніж колинебудь прояви тенденцій до згуртування біля себе всіх американських держав. Ту еволюцію американської політики можна вважати щасливою, коли йде про інтереси мира. В кождім разі се певне, що ніяка держава, яка схоче підпалити світ, не могтиме числити на поміч зза океану.

На тім кінчимо наш сумаричний огляд міжнародного положення. Воно не представляє гармонійного образу, пригадує радше безладний і бурливий х а о с. Та хоч не бракує запальних огнищ, ані нагромаджень руйнуючих сил, видно сили відпору, що зарисовуються, видно совісні зусилля не допустити до катастрофи, що моглаб знищити цивілізацію білої раси.

До зневіри нема причини.

При сій нагоді прошу, Пане Редакторе, приняти запевнення мого високого поважання.

Немце, в січні, 1937.

Протирелігійний союз

Центральна рада безбожницького руху предложила совітському правительству проєкт т. зв. протирелігійного союзу, що його повинні заключити правительства тих країв, де є розділ Церкви від держави й де вільнодумці відграють значну ролю. Одночасно рада безбожників звернулася з предложенням такого союзу до заінтересованих держав. Мадрид і Мехіко вже згодилися на той союз. Новий союз має на цілі в першій мірі занятися вихованням молоді в дусі наскрізь безбожницькім.

„Оссерваторе Романо"

про неінтервенцію в еспанській війні.

Ватиканський орґан „Оссерваторе Романо" розглядаючи справу неінтервенції в еспанській домашній війні звертає увагу, що засада неінтервенції мусить бути повна й цілковито реальна. Неінтервенція мусить обняти акцію безпосередну й посередну, участь офіціяльну і приватну та навіть звичайний дозвіл на таку акцію. Крім того треба взяти під увагу, що старання припинити війну, неполучені з журбою про висліди боротьби з релігією, означалиб підпирання нових успіхів воюючого безбожництва і створювалиб нове огнище тої сили, що все нищить. (КАП). На жаль, ні одній з держав не залежить на охороні віри.

За Картузьку Березу

Промова премієра Складковского.

В часі дискусії в буджетовій комісії премієр Складковский відповідав на інтерпеляції в справі Берези. Він підчеркнув передовсім те, що коли рішалася справа Берези, то не було ніякого протесту з ряду тих, що сегодня так протестують. Далі зазначив, що вшехполяки викликають масову анархію. Добошиньский знайшов наслідувачів. Викликано 21 масових заворушень, 99 випадків побиття Жидів, 161 випадків вибиття шиб, 3 особи побиті смертельно, 7 тяжко. Найгрізніші події в повіті Високо-Мазовецькім, де було 100 випадків, і в Острові Мазовецькім 63. Зачинається на Жидах, а кінчиться на анархії. Явні й тайні аґенти в день і в ночи підбурюють молодь. Коло Берез Березинських навіть стріляли до поліції. До того доводять провідники партії, котра напади на чужу поліцію називала бандитизмом, а сегодня в білий день нападає на власне правительство і на власну поліцію. Заявляю, що коли не буде спокою, то провідників тої партії вишлю до Берези. А мій колеґа з І. бриґади п. Будзиньский заявив тут, що правительство без програми і що Польща валиться в руїну. Та я як його товариш і як лікар впевняю, що він має кепські нерви (Веселість). Є марш. Сьміглий і він разом з головою держави пильнує Польщі. Ситуація поправилася. Пане колеґо Будзиньский, ви лічіться, бо ви хорі, а Польща здорова і йде до ще ліпшої будуччини.

Великі надужиття

„Дзєннік Бржескі" звідомляє про викриття міліонових надужить в державних лісах на терені косівського повіту на Поліссі. Надужиття роблено при продажі і транспорті дерева з державних лісів. Надужиття виявив один ґаєвий, що його звільнено недавно з праці. В звязку з викриттям тої афери увязнено надлісничого Чарнецького, кількох зелізничих функціонарів і кількох купців Жидів. Слідство веде слідчий суддя для справ спеціяльної ваги. („Слово", ч. 8).

Сильвестер в Лондоні

В навечеря сегорічного Нового Року, на т. зв. Сильвестра, в Лондоні не видно було ніяких слідів кризи. В 20 найдорозших лондонських ресторанах числили за вечеру по 6 фунтів стерлінґів (коло 160 зл.). Всі столи були заняті в тих ресторанах. Також в дешевших ресторанах панував натовп, хоч і тут вечера коштувала по 3 фунти стерлінґів, не рахуючи напитків, за котрі плачено окремо. Лондонська преса обчисляє, що в ресторанах забавлялося 18.000 лучших гостей. Вони дали заробити ресторанам 90.000 фунтів, себто 2,500.000 зл.

Японське військо в Еспанії?

З Франції звідомляють, що там викликала велике враження вістка про заповіджений приїзд 3000 японського війська зложеного з добровольців, щоб боротися проти червоних. Японське правительство заперечує правдивість тої вістки, але запереченню не вірять. З Ґібральтару наспіли англійські вісти, що Японці вже висідають на сушу в Севіллі. Приїзд японських відділів пояснюють як оден з наслідків німецько-японської умови.

Інститут доброго тону

В м. Сідней, в Австралії, утворено Інститут, що реґулює всілякі справи доброго тону. Кождий, хто хоче довідатися, чи вільно брати шпараґи в руку і чи в літаку треба здіймати капелюх перед жінкою, — дзвонить до інституту й одержує відповідь за відповідною заплатою. Інститут аргументує свої відповіди тим, що король В. Британії поступав таксамо в подібних случаях.

будова за яких три дні була вже готова. Правда, була значно низша і трохи немов приплощена. Але згодом вона піднесеться й колись щезне і знак по бугаєвім нападі.

Муравлі нераз говорили між собою, що сталося, й дивувалися, чому властиво бугай напосівся на їх дім. Чи хотів дібратися до їх ялових шишок? Та на що йому їх? Се непригоже на їду для бугая. А може муравельник заваджав йому й бугай тому розлютився? Алеж він мав ціле величезне пасовиско і цілий ліс! Міг там бігати, топтати й ричати. Або може мав яку давну злість на них? Може коли який муравель обидив його?

Причини, задля якої бугай напав на їх загороду, мурашки не вгадали ніколи. Ні одна з них не могла попасти на гадку, що вже сама вдача бугая така, аби все нищити, все розбивати, що висше над рівне поле...

А коли бугай вернувся на пасовиско, розносився довкола нього сопух мурашок. Тоді всі зрозуміли, що він зробив. Корови з погордою відверталися від нього. Та старі бугаї, що самі мали на совісти не один розвалений муравельник, не дивувалися, лежали спокійно й румеґали дальше немовби їх ціла та справа нічого не обходила.

Гумор. — Мамо, чи Америка жіночого роду, чи мужеського? — Та що тобі таке, очевидно жіночого. — А чомуж пишуть „Пан-Америка"?

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Порожні місця

ВЕЛИКОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ МИКОЛИ ГОЛУБЦЯ.

Дещо про красу і радість з неї, про верховинські різьби і про студені ледівці, про „пороги історії", про буйні вітри та про ріжні культури і племена, які були на нашій землі.

Як відомо, етнографія дає історикови богато матеріялу для пізнання народньої душі. Але якби ми не мали до помочі обсервації народньої активности з ділянки такої суспільної організації як політика, то образ його душі бувби неповний. Доперва політика, державність, винахідчивість і зарадність в економії доставляють нам документів його горожанського й організаційного змислу. Автор найновішої історії, шукаючи для Українця підставової риси його характеру, схильний добачувати життєвий моральний ідеал нашого народу в осягненні „краси і радости" (ст. 17). По його думці „в першу чергу відріжнює Українця від Поляка і Москаля його вдача. До життя й тяжкої боротьби за існування ставиться Українець як вроджений фільософ. Шукає в житті краси й радости та спромоги виявити свою особистість." Коли річ дійсно так мається й коли фактично краса і радість є аперцепційним кутом Українця в погляді на світ і нормою в його діяльности, то п. Голубець для устійнення свого заложення повинен подати якусь теорію для свого винаходу, подати її родовід і її виправдання в життю. До річи — в поняттях слів краса і радість — широкий зміст і вони всіляко були інтерпретовані в фільософії, в науках суспільних, в мистецтві і т. д. Здається, ті основні директивні прикмети нашого Українця, які часто як банальна фраза надуживалися і повторюються в публіцистиці й де не треба, взяті кимсь з грецького фільософічного словаря. І тут красу, здається, треба радше понимати як ідею добра, пізнану крізь любов (серце, чуття). Бо вже Платон аналізуючи се поняття добра в людському житті виріжнював в ньому між іншим радість, правду і красу. Отже ті поняття краси й радости се мають бути — по думці автора Вел. Історії України одідичені нахили кождого Українця, бо він також уроджений фільософ, — все по думці п. М. Голубця. Тільки треба підчеркнути, що думаючі теоретики, навіть найлівіші, все додавали „і мораль".

Але яка простолінійність у самого автора для доказання поставленого ним парадоксу! Таки зараз недалеко на іншому місці читаємо такий морал-завваґу для укр. чоловіка. „Дуже слабо використовують у нас сади для зарібкового плекання овочів: головну ролю грає тут (себто у нашого чоловіка) не ужиточність а краса. Є це ознака великої непрактичности нашого народу, але разом з тим доказ його естетичної культури". Се капітальне обявлення! Отже сей „вроджений фільософ" дивиться на світ не практичним розумом — а... як дитина, що руководиться хвилевим уподобанням, свого рода „коверза". Та чи чоловік, що зраджує цілковите незрозуміння своїх найживотніших справ, може мати високе і правдиве почуття краси? Непрактичність, незорієнтованість в ділах — се брак вишколення себе в життю. Він походить з недостачі знання, освіти. Непрактичність народу не веде до осягнення дібр, добробуту, національного богатства, що становить важне підложжа до осягнення культури й сили. Краса-естетика сама собою приходить до богатого і там у нього має певнішу опіку і розвій... І якже непрактичному та темному чоловікові робити опінію фільософа, що шукає краси?

В тому, що автор сказав, нема ладу: садів длятого не плекали у нас давніше, бо до того не були фахово підготовані. До того тяжко було роздобути добрих ґатунків дерев, не було попиту на овочі, як є тепер. А як був де сад, то також не для естетики, не для „музики хрущів", але тому, що сад, якийби він не був, входив в обсяг господарської потреби, наприклад, щоб заслонити хату перед вітрами, щоб обезпечити перед пожежою, щоб дещо мати з саду на свій обхід, тай вкінці щоб лукавий сусід не заглядав надто до вікон.

Та все те робили заможніші люди. А загал непрактичний і непорадний. Йому ледви чи належиться німб „фільософа" й „естета" за ті дві-три паршиві сливочки, які звичайно є коло хати. Сеж не сад.

Для справдження творчого артизму української душі треба іншої методики ніж ті фрази і ті заключення п. Голубця.

Хоч автор досить говорить про українську хату, але не каже, які внутрішні найбільш сталі та найбільш характеристичні прикмети для пізнання ріжних типів хат серед етнічних ґруп на нашій етнографічній території. Для нас найважніше уміти відріжнити те, що всюди повторяється від того, що реґіональне. Автор поминув такі інтеґральні части нашого сільського господарства як господарські забудування, плян господарських забудовань в цілости, уклад будинків і т. п., а прецінь се свідчить про питомість духової конструкції його практичного й естетичного змислу. Се говорить богато про впливи, під якими була сільська архітектура в ріжних полосах краю. Говорить п. М. Голубець, що на Верховині вікна й двері різьблені. Яку то Верховину має він на думці: гуцульську, бойківську чи лемківську? Бо тільки одні Гуцули знутра на дверах витинають звізду (8 або 6-ти раменну), саму або з хрестом, оточену колом, убрану де-не-де в гуцульську орнаментику.

Те саме також вирізують на сволоці, сам хрест, або хрест зі звіздою. Вирізьблений хрест є в Гуцулів над дверми. Чого символом звізда, чи се памятка, позісталість по віруваннях в сонце, чи чого іншого, не знаю. Бойки де-не-де різьблять стовпці при своїх ґанках. Лемки зовсім не різьблять. Оскільки я поінформований теперішними етнографами Верховини, то вони на Українській Верховині не виділи різьб у вікнах. Можливо, що так було колись давніше.

Підносять етнографи, між іншими наш укр. учений Др Січинський, що тип нашої карпатської, верховинської хати наближується до хати волинського Полісся, Підляшшя і північної Чернигівщини.

На Гуцульщині є й кафлеві печі, але треба було пояснити, чи ті кафлі се дідичний гуцульський виріб, чи се може кафлі, які виробляють в фірмі польської родини Бахмінских, яка там осіла з кінцем 18 чи спочатком 19 ст. і занялася їх виробом. Автор як „знаток штуки" не одно мігби сказати з тої области про нашу Гуцульщину, яка своїм зачарованим архівом ріжних культур (кімеро-тракійської, римо-етруської, а передовсім словяно-грецької) звертає очі навіть далеких чужих дослідників. Гей, якби то п. Голубець, як автор великої найновішої історії, зумів опрокинути в науці блукаючий до нині нонсенс-вивід імени Гуцулів від Узів, назви половецько-тюркського племени. Прецінь тої тюркщини там не видно.

Як можна було, покликуючися на ромунську мову, через додаток родівника „ул" на кінці зі слова Уз чи Уц, зробити Узул, Гуцул, то покликуючись на ромунську мову можнаби з назви Улич, Улуч (давне українське племя висунене найдальше на Чорноморя) через переставку обох половин слова Ул-уч, також одержати Уч(ц)-ул, Гуцул („ул" як родівник поставлено по румунськи на кінець). Тут рішаючий голос малаби фільольоґія. — З чисто історичного боку такий вивід, ґіпотеза малаб цілковите оправдання. Знаємо прецінь, що племя Уличів за княжих часів знад Чорноморя вимандрувало в західні українські землі се є в напрямі Буковини, Покуття, нинішної Гуцульщини й Поділля, про що свідчать назви сіл, нпр. (У) Луча на Гуцульщині і кілька Уличн у Східній Ґаличині й инших. Ті Уличі скріпили український елемент в Галицькій Україні й вони то мусіли принести з собою богато з грецької, чорноморської культури. Гуцульська штука моглаб про се не одно сказати.

Автор в главі під т. „На порозі історії" подає нам розвій знаної науки, що зветься праісторія (ст. 21—22). Як підбудівку дає лекцію з минулого землі, се є про ґеольоґію, зазнайомлює читача з такими поняттями як алювій, ділювій, квартер, терціер, еоцен, міоцен, пліоцен, пише про льодові доби то що. Після сього йде мова про стару і новішу камяну добу і часи ближчі до нас перед Христом і після Христа. Се дуже інтересні справи, тай тепер мода на се у всяких більших історіях. Та в таких історіях, де головну ролю грає політична сторона, можна давати такі річі тільки в найконечнішому обсязі і в ясному викладі. У п. Голубця тяжко згущений вербалізм з запозиченою технічною „науковою" термінольоґією робить лектуру тяжко-стравною й неясною для простолюддя та взагалі для кождого.

І не може, наприклад, задоволити читача толкування причин „льодових діб" (які повторювалися кілька разів і тревали серед незвичайно довгих періодів) тим, що, мовляв, змінювалися підсоня, „повіяло холодом і від сих холодних вітрів почали на бігунах землі наростати велитенські льодові криги, що звільна посувалися на полудне". Чи читач представить собі, як ті криги зпід бігуна дістався на континент і як опісля дістався до нас? Таж пояснення повзання тих кольосів незвичайно інтересне і воно може дати вдоволення, яке мається зі зрозуміння такої річи. Згадані „холодні вітри"—се дальший наслідок інших космічних причин, про які конечно треба було згадати, а про них теперішня ґеоґрафія і ґеольоґія вміють вже дещо сказати. Але автор не любить давати старанно приготованих викладів.

Таксамо мається річ з преінтересною наукою, що називається праісторія, се читання минувшини з відкопаних памяток і захованих традицій. Земля має богато спільного з чоловіком. Вона не любить забуття-знищення того, що на ній діялося, вона писані річі в своїй літописи довго, довго береже й жде доки культурою і наукою підготований чоловік (археольоґ, антропольоґ, чи хто інший) не возьметься до відцифрування тих таємниць. Праісторія відсуває знану нам з письма історію взад на далекі-далекі тисячі літ від ери Христової. Добуті з отворених могил кістяки небіжчиків прадавних часів з цілою своєю щоденною обстановою, знаряддям, зі всіма здобутками своїх культур оповідають нам про своє походження, про мандрівки, про ворожнечу, або про мирне співжиття з сусідами. Вони говорять про братання, асиміляції культур, але говорять і про бурян недібраної мішанини серед пізнішого расового й духового типу кождої землі.

Та на жаль наш історик консеквентно „держить свій фасон". Замість ужити нових дослідів і на тій підставі змалювати часи праісторії, він і тут послужився перестарілим матеріялом. Та й той матеріял представив так, що видно, що він сам його не розуміє. А щож доперва говорити про читачів!

На праісторію автор призначив у своїй історії около 20 сторін. Се досить паперу, але зі змістом скупіше. Якби п. Голубець не був вдивився у свій первовзір і його переповідав, а навпаки, якби для запізнання з матеріялом і методикою новіших дослідів переробив собі був, не йдучи далеко, археольогію нпр. варшавського проф. університету Др Волод. Антоневича, певно уложивби собі був іншу схему та поглибивби був зміст сього інтересного предмету. Неандертальський череп, найдений коло Діссельдорфу, автор уважає ще за найдавніший слід людини в Европі! Тимчасом після 50 рр. 19 стол. найдено вже старших предків, а знахідні знаряддя людини відносить археольогія також дальше назад, як се є у автора.

Згадка одним реченням про надбужанську культуру без подання носія й характеру тої культури, тай трошки про трипільську (рр. 2500—2000 перед Хр.), мальовану кераміку, приписувану кімерійцям (а не Грекам!) — се все подає автор в неоліті. Сего рішучо замало. І також замало й неясно, що для нас приніс Гальштадт і Лятен. За се забогато дрібниць присвячено для Чорноморя. Про культуру іллірійсько - лужицьку (1700 — до ери Хр.) і її творців, що прибули знад Дунаю до північно-західньої Европи, в надодрянські сторони, а звідтам випирані завитали на нашу Волинь й у рр. 650 — 300 там довели до розквіту лужицьку культуру в сумісі з місцевим амальґаматом — автор нічогісінько не оповів! Рівнож незнаний йому факт побуту добрих понад 200 літ на переломі Христової ери на Волини і в Галичині по Збруч германських Вандалів, після поконання яких запанували над всіма українськими землями Готи з іншими їм служебними ватагами. Всі ті факти дуже важні, бо без них не можна як слід пізнати й оцінити ні нашої раси, ні культури. Перед Вандалами виділи прикарпатські сторони ще Кельтів, а надбужанські околиці Скитів.

І чогож тут на нашій землі від найдавнішого зарання шукали нордійсько-германські й західно-кельтійські племена? Чого мандрували сюди на Прикарпаття Кімеро-траки знад Дунаю? Чого заходили номади з Азії? Отсе було варт обробити докладніше. Археольогія й антропольогія вміють вже дати відповідь і сказати, чому ті народи і культури не могли тут устоятися.

Не застановився автор і над суттю мандрівок і їх трагедії. Бо мандрівку народів він уважає ледви чи не веселою прогулькою, просто емоцією енергійних племен. „Із трьох великих мандрівок народів — германської, словянської й тюрсько-угорської, найспокійніше (?) перейшла словянська. Вона посувалася тихо (?), без шуму (?), без геройських чинів (?) (ну а сама мандрівка се не героїчний чин?) та гучних подвигів. Тому то й нема з доби словянських мандрівок ніяких словянських поем (може затратилися, а які поеми остались з мандрівок інших народів?). Похід Словян, то наплив етнічних хвиль у порожні (?) опущені (?) місця."

І наш автор вірить в „порожні" місця! Ті „порожні місця" мусіли бути, очевидно, гарніші від опущених, бо інакше чого було опускати старі місця?

Автор подає дальше за дійсно великими історіями богату галерію ріжних мандрівних східних орд, що пересунулися через українську степову полосу, де вони повільно розвіювалися як дим і загибали, або виперті звідтам шукали для себе долі або смерти деінде. Та щож, коли у нашого „історика" виклад того роду, що кладе читача в ролі їздця на каруселі, або обсерватора скорозмінних образів у калейдоскопі. Кождій мандрівній групі дає до рук якусь невиразну, відписану, недолужну, чужу метрику, дає „куррікулюм віте" з убитими як тік конвенціональними фразами та пригорщу старих фраз „з власної голови" до своєрідного „свідоцтва моральности", — що вони вложили в укр. будучу цивілізацію. Скити, Сармати, Аляни удостоїлися, як ученики Греків на пестрих возах - „гамаксойках", бути для наших предків навіть учителями геленістичної культури! Так, так: Номад учить культури рільника!!!...

Стрічаємо галерію з Кимерів, Скитів з ріжними відмінами (Царських, Тавроскитів і і.) Язиґів, Гіпонів, Фінів, Ґаліндів, Суданів, Вендів, видимо Калипідів, Алязонів, Неврів, Сарматів, Алянів, Бессів, Костобоків, Карпів, Бастарнів, Готів, Гунів, Аварів, Болгарів, Хозарів, Антів. Численна галерія та не унята в синтез, неузагальнена. Наш „історик" до одного зшитка запхав те все, що М. Грушевський розвинув в одному томі. Не вивів і не виказав новий „історик" великої тайни, чому наша країна була для богатьох тих племен гробом, була смертоносною піхвою для вагантного степовика номада. Далеко авторови до начитанности хочби наприклад такого історика-аматора В. Липинського, якийби тут дав величаву апотеозу побіди кольоніста-рільника над степовиками з царства Аримана, висвітлення величавого біблійного оповідання про трагічне убийство Авля братом Каїном.

Та щоб упорядкувати і приступно вияснити всі ті великі проблеми, на те треба мати велике знання й уміння — навіть при скорочуванні чужих праць.

В. Г.

Нові видання

Ukrainian Chronicle. Philadelphia, Pa., October-November, 1936. Се новий, дуже дешевий український часопис в Америці, в англійській мові. В другім числі поміщена м. і. світлина пані Еви Піддубчишин, голови організації української католицької молоді.

Ukrainian Youth. Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth Laegue. October 1936. Jersey City, N. J. Формат: 23.6×15.7 цм. Ст. 24.

Наукове Товариство імени Шевченка у Львові. **Праці Географічної Комісії.** Випуск І. Львів 1935. Накладом Наукового Товариства імени Шевченка. Формат 16.3×24.5. Ст. 208. В тексті карти й ілюстрації. Се цінна збірка праць.

Звідомлення Виділу „Кружка Родичів" при Державній Гімназії з українською мовою навчання в Перемишлі за шкільний рік 1935-36 з альманахом п. н. „З юних днів, днів весни" з нагоди 40-ліття першої матури. Перемишль 1936. Формат 17×24.2 цм. Ст. 240. В тексті 38 ілюстрацій. — Се видання дуже старанне і поучаюче та цікаве.

Богдан Ігор Антонич: **Книга Лева.** Поезії. Бібліотека „Дзвонів" ч. 18. Львів 1936. Ст. 62+2 нпг. Ф. 17.2×24.8цм.

Іван Марків: **Бабські забобони,** комедія у 4 відслонах. Театральна Бібліотека, вип. 137 (III/1936), рік вид. XV. В-во „Русалка", Львів (без дати), сторін 16, формат 15.1×22.9 цм.

Технічні Вісти, орган Українського Технічного Товариства. Рік XII. Квітень-Червень 1936. Ч. 2. Виходить періодично що три місяці. Формат 20.7×28.6 цм. Ст. 36.

Студентський Вістник. Неперіодичне видання. Львів, у грудні 1936 р. Формат: 24.4×17 цм. Ст. 48. Ціна 70 сот.

„Słowak": **Rola Słowaczyzny w militarnym sojuszu z bolszewicką Rosją.** (Tragedia narodu słowackiego). Odbitka z XLVII tomu 1936 r. miesięcznika „Nasza Przyszłość" Trybuna Polskiej Myśli Państwowej. Warszawa. Сторін 42, формат 24×16·7 цм.

*

Оповіщення заголовка якогонебудь видання в сій рубриці ще не означає, що ми се видання поручаємо.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ ЦЕЛЕВИЧ в дискусії над буджетом мін. внутр. справ домагався заведення назви „український" замісць „руський", двомовних надписів і злекшення цензури та жалувався на неодностайну політику старостів. Нпр. в Перемишлянах покарано гр.-катол. пароха трома днями арешту й наганою за те, що концерт в читальни скінчився в год. 6.30, а не в 6. „Глос Польскі" в Тернополі (про нього пишуть, що він майже урядовий) називає польсько-українську угоду комедією і пише, що вона збанкротувала. П. Целевич домагався поглиблення нормалізації.

ПОСОЛ ПЕЛЕНСЬКИЙ говорив про справу „Народного Дому" у Львові. Тій справі присвятимо в „Новій Зорі" незабаром більше уваги.

ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР В РИМІ повідомив італійське правительство, що одержав від свого правительства поширення компетенцій на територію Абісинії. Тим Польща признала окупацію Абісинії.

АДМІНІСТРАЦІЙНІ ВЛАСТИ розвязали польську партію „Стронніцтво Хлопське" (група п. Доброха) під замітом, що та партія займалася протидержавною діяльністю.

В МОСКВІ на Кремлі відбулася сесія ЦІК (Центрального Исполнительного Комітету). На ній ухвалено буджет СССР. Доходи мають виносити 97 міліярдів рублів, розходи 96 міліярдів, на військо призначено 20 міліярдів.

ЧЕСЬКА ПОЛІЦІЯ в Празі, Берні і Братиславі увязнила богато комуністів чеських і закордонних. Вони займалися висилкою чехословацьких горожан до Еспанії.

ЛИТОВСЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила в Ковні богато комуністів.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР заявив французькому амбасадорови в Берліні, що Німеччина не мала і не має заміру нарушувати недоторкаємість еспанської території. Наслідком того наступило відпруження між Францією й Німеччиною.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ придержали на границі 11 чеських комуністів, що їхали до Еспанії як добровольці воювати по стороні червоних, і передали їх чеській жандармерії.

ФРАНЦУЗЬКА КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ звербувала у Франції і вислала до Еспанії 47.000 добровольців. Так пишуть праві французькі часописи.

ШВЕДСЬКИЙ ПРЕМІЄР Гансон в розмові з кореспондентом „Таймсу" висказався рішучо проти тотального правительства і підпираючи політику Ідена не лучитися з ніякими крайними й ворожими блъоками, став в обороні демократично-парляментарного устрою як одинокої запоруки поступу.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ посунулися в Андалюзії 60 км. вперід і йдуть дальше.

АНГЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило розпорядок, що ним забороняє своїм горожанам під загрозою кари вступати на службу до війська обох воюючих сторін в Еспанії. Загрожено карами до 2 літ також тим, що займалисяб вербуванням добровольців до Еспанії.

В ЛОНДОНІ відбулася нарада мін. закордонних справ Ідена з першим льордом адміралиції Гором і шефом генерального штабу ґен. Шатфільдом. Радили над справою Марокка. Анґлійська адміралія рішучо противиться якійнебудь демонстрації разом з французькою фльотою здовж побережжа еспанського Марокка.

ІРЛЯНДСЬКИЙ ПРЕМІЄР де Валєра заповів, що в найблизшому часі Ірляндія ухвалить нову конституцію.

ЄГИПЕТ рішив збільшити свою армію та укріпити побережжа Середземного Моря.

МАРШАЛ ЧАН-КАЙ-ШЕК обняв наново становище премієра й начального вождя Китаю.

НОВИНКИ

Зі зміною року (то значить при кінці старого і на початку нового) преса звичайно займається докладніше міжнародними справами, бо від них залежить життя цілих народів і континентів. Робимо се по можности й ми. Тому мусіли ми перервати навіть поміщування продовжень вже розпочатих праць. По трьох, чотирох числах справи підуть знов нормальним ходом. Тоді й полагоджування залягаючого редакційного листування піде скоршим темпом.

Міністр внутрішних справ оповістив обіжник, в котрім пригадує, що від рільних продуцентів (селян, рільних робітників) не можна брати оплат за продаж харчевих продуктів на міських торговицях.

Оплати за імпрези. Установи чи організації, що улаштовують концерти, ревії, танкові забави, відчити і т. д., мають найпізніше два дні перед імпрезою зголосити її в міській управі і предложити білєти вступу платні, безплатні і почесні. До зголошення імпрези обовязаний також власник домівки, де відбувається імпреза, під загрозою 20-кратної кари.

Віча в обороні рідної землі відбулися в останнім часі в отсих місцевостях: Любін Великий, Добряни, Речичани, Зущиці, Товстолуг, Чистилів, Ігровиця і Мшанець. Такі віча треба уряджувати в цілім краю.

Літературну надгороду м. Львова в сумі 2.500 зл. одержав проф. Едвард Поренбовіч за цілість своєї літературної праці.

В селі Тумир, станиславівського повіту, в домі Анни Бережницької відбувалися сходини секти „дослідників Св. Письма". Підчас сходин мешканці села вибили шиби в помешканні Бережницької й опісля кинулися на „дослідників" з колами й сокирами. Кілька осіб ранено, одного сектанта вбито. Під замітом убийства увязнено Михайла Стебницького. („Газета Польска").

В поїзді з Коломиї до Заліщик увязнено чехословацького горожанина інж. дра Володимира Мацевича, Українця з Праги, що їхав на Різдво до свояків у Заліщиках. Причина увязнення невідома.

Прокуратура коломийського суду потягнула до відповідальности бурмистра Заболотова, Стефана Піліховского, у звязку зі зловживаннями в міській різні.

В Коломиї невідомі справники вкрали з міської стодоли більшу скількість збіжжа.

В Березині пов. Надвірна приступлено до будови польського Людового Дому. В нім будуть міститися кооперативна молочарня, крамниця Кулка Рільничого, театральна саля і дві гостинні кімнати. Будову фінансує власник Виногороду Пінтергофер.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

В Ужгороді відбувся VII Конґрес українського вчительства на Підкарпатській Україні, скликаний Учительською Громадою. Велике враження викликала промова інспектора Вондрачека, знаного дотепер зі своєї непримиримости в поборюванні українського вчительства, виголошена чистою українською мовою. В ній ствердив, що народною працею серед населення може займатися народній учитель лише в рядах Учительської Громади.

В Парижі відбувся зїзд союзу колишніх комбатантів армії УНР у Франції. Нарадами проводив голова союзу і почесний голова ФІДАК-у, що до нього належать також українські комбатанти, ген. Олександер Удовиченко.

В Катовицях помер у 51 р. життя шлеський епископ - помічник Теофіль Бромбощ.

Президентом Лодзі вибрано соціяліста Норберта Барліцкого. Ліві також три віцепрезиденти й більшість лавників.

Варшавський університет приймає до 30 с. м. подання дипльомантів лікарських виділів заграничних високих шкіл, що бажають нострифікуватися в Польщі. Від кандидатів вимагають м. і. польської матури та потвердження заграничного дипльому відповідним поль. консулятом. Нострифіканти мають складати оплату 150 зл.

Скарбові власти у Варшаві викрили міліонові надужиття в податково-скарбовій ділянці, що їх допустилося кілька великих варшавських промислових підприємств.

Ректор і проректор виленського університету подалися до димісії. Університет, в котрім виклади були дотепер завішені, замкнено. Внаслідок замкнення університету студенти втратити рік студій.

На 6 міс. вязниці і 500 зл. гривни засудили у Вильні інж. Сєжпутовского за те, що в 1934 р. помістив в „Курєрі Пораннім" і „Газеті Польскій" 4 статті, в котрих доказував, що Головний Уряд Мір і Ваг та його управа недібрані відповідно і що у проводі стоять люди, котрі не вміють належно повести установи.

До Берези Картузької вивезли з Чижева, високо-мазовецького повіту (де перед кількома днями відбулися протижидівські заворушення), чотирьох членів „Стронництва Народового".

Чехословацька поліція увязнила комуністичного сенатора Дресля під замітом вербування добровольців до Еспанії.

В Німеччині заборонено урядовцям належати до масонських льож і споріднених з ними 33 орґанізацій, м. ін. до „Німецького пацифістичного товариства" і до „Німецького паневропейського союзу".

Сніговія, небувала від 50 літ, панує над центральними стейтами Злуч. Держав Півн. Америки. Є богато жертв у людях і міліонові страти. Летунська комунікація перервана в 6 стейтах.

Політичний гумор. — Про французьку позичку для Польщі: „Малі подарунки — роблять великих приятелів." („Врубле на даху", ч. 2).

Політичний гумор. — Сегорічна зима се унікат: снігу нема а болвани є!

Політичний гумор. — До помешкання полк. Коца в Варшаві довершено злому. На другий день появилася в газетах оповістка: „Пана злодія, що забрав мені з каси теку з документами і проект програми — прошу се звернути..." („Врублє").

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Вп. Панам, що пишуть, аби їм посилати бібліотеку „Скали" за почтовим пібранням: Посилаємо лише за попередним надісланням готівки, бо лучається, що адресати не відбирають посилки за почтовим пібранням і тоді кошти пересилки видані надармо. До того така пересилка значно дорожча від звичайної.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

КОПЕРНИК: Рік 2000.
МЕТРО: Ґраф Монте Хрісто.
МУЗА: Каїн і Мабель.
ПАКС: Бенґалі.
СТИЛЕВЕ: Тоні з Відня.
ТОН: Криваві перли.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Лєп на мухи

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 21 січня 1937. Ч. 4 (1004)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Як „переробили" евангеліє св. Йоана.

Берлінські кореспонденти англійської преси звідомляють: В Німеччині щойно вийшло з друку „Німецьке евангеліє св. Йоана". Про нього говорили вже давно. Те евангеліє расисти сильно переробили. Випущено все, що дотичить Жидів, Мойсея і жидівських пророків. Евангеліє те перероблено так, щоби представити життя Спасителя як найзавзятішу боротьбу з Жидами. Тепер (телефонує глумливо кореспондент „Дейли Телеґрафу") відкриті двері для зближення між Ісусом Христом і Гітлером.

„Маємо свою друкарню!"

Під таким наголовком „Рідне Слово" й „Руски Новини", часописи Українців у Югославії, принесли радісну вістку, що в Руськім Керестурі почала свою роботу перша українська друкарня в Югославії. Друкарня та власність „Руського Просвітного Товариства". Веде її як директор о. Михайло Фірак, завідатель парохії Руський Керестур. На ту друкарню дарували пок. керестурський парох о. Михайло Мудрий 35.000 динарів, Преосв. Ніяраді черенки вартости коло 15.000 д., о. канонік Д. Надь 10.000 д. Решту, коло 30.000 д. зібрано в Бачці і Сримі. З того приводу „Руски Новини" пишуть: „Без книжки й ґазети нема просвіти, а книжок і ґазет не може бути без друкарні. Отже нині без друкарні навіть подумати не можна ні просвіти, ні народного поступу." — Як відомо, Українців у Югославії всего коло 50.000, та вони свідомі й зорґанізовані.

Пять місяців до вибуху війни?

В Англії є т. зв. „Кадетський Комітет", що має ціль — ширити військове образування серед англійської молоді. На засіданні того Комітету фельдмаршал Англії льорд Мільн виголосив промову. В ній сказав: „Деякі оптимісти говорять, що мир забезпечений на 5 літ і можемо за той час спокійно скінчити нашу програму зброєнь. Не маю високої думки про ум і проникливість тих людей. Я бувби щасливий, якби міг вас запевнити, що від сего вечера лишається нам пять місяців до вибуху війни." Такі песимістичні голоси досить часті тепер.

Німці укріпляються від сторони Польщі.

„Дайтшер Райхсанцайґер" оповістив розпорядок німецького мін-ва летунства. В нім заборонено перелітати над територією між ріками Одра і Варта коло границі. Той простір є перед кріпостями Кістрин і Франкфурт над Одрою. Там уже відбуваються великі фортифікаційні роботи. Ціль їх — в разі війни з Польщею здержати перший розгін польського напору. Відтак лежать крі- пости над Одрою, де вже від довшого часу звозять цемент і бляху. Туди скермовано тепер богато саперських відділів. Там утворено також кілька таборів праці. Створення тих укріплень забезпечить німецькій армії підпертя вразі її атаки на польське Поморя та утруднить польській армії наступ на Берлін. Враження від тих вістей у політичних кругах Варшави велике.

Німецький премієр Ґерінґ в Італії.

Премієр Ґерінґ виїхав разом з жінкою до Італії. В Римі витали їх так торжественно, що на стацію виїхав сам Муссоліні з мін. загр. справ Чіяном, секретарем фашистівської партії і богато іншими достойниками, що Муссоліні робив досі тільки витаючи голов чужих держав. В часі свого побуту в Римі Ґерінґ відбув кілька розмов з Муссолінім. На честь Ґерінґа уряджено ряд принять. Хоч Ґерінґ виїхав до Італії приватно, в Німеччині привязують велику вагу до тої подорожі. Вона має не тільки заманіфестувати німецько-італійську приязнь, але й доказати живучість оси Берлін—Рим. По італійсько-англійськім порозумінні та вісь, на думку німецьких політичних кругів, може перемінитися в вісь Рим—Берлін—Лондон. Пишуть, що з Італії Ґерінґ поїде до Еспанії.

Муссоліні про консолідацію Европи.

Муссоліні уділив інтервю кореспондентови „Фелькішер Беобахтер". В нім сказав м. і.: В минулім році зайшло богато важних подій. Ми викували вісь Берлін—Рим. Се початок консолідаційного процесу в Европі. Не вірю у Злучені Держави Европи, та вірю в европейську ідею, створену свідомістю, що нашій культурі, нашому станови посідання й нашій цивілізації загрожує одинока небезпека большевизму. Переживаємо переломову хвилю історії, цілковитий перелім ідеольоґій політичних і суспільних. Демократії пережилися. Вони нині свідомо чи несвідомо вогнища зарази і помічники большевизму.

Блюм хоче привернути добробут в Німеччині.

З Парижа звідомляють: Премієр Блюм використав святочні ферії на виготовлення широкого пляну нормалізації світового господарського положення Німеччини. Провідна думка того пляну — створення таких торговельно-фінансових умовин, щоб Німеччина могла вернутися до передвоєнного добробуту і давати собі раду з безробіттям не обмежуючись тільки до воєнного промислу. Німеччині малиб отворити широкі кредити на купно сирівців й уможливити більший ввіз харчевих продуктів. Вкінці плян передбачує ревізію кольоніяльних мандатів. Проект уздоровлення госп. життя Німеччини не має бути предметом ніяких політичних торгів. Французькі предложення мають бути односторонні й не підперті ніякими компензаційними вимогами.

Новий спосіб лічення сухіт.

В Китаю лічать недужих на сухоти товченими сверщиками. Їх сушать, труть на порошок і пють з сиропом. Зацікавилися тим французькі лікарі і в Пастеровім інституті ствердили, що бацили сухіт встрикнені сверщам дійсно гибнуть в їх орґанізмі до 40 мінут. Цікаво, що китайські лікарі знали сю тайну вже перед 2 тисячами літ. Се бувби один з найпростіших і найдешевших ліків.

ЦЕРКОВНЕ МАЙНО (внутрішне урядження церкви, ризи, білля, свічники) віддане в опіку й завідування Всч. ОО. Парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі — влому й від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Критична стаття з приводу річниці 22 січня буде в слідуючім числі „Нової Зорі".

Нові опришки

Прояви опришківства в наших селах.

Чимраз частіше чуємо й читаємо в пресі про бандитизм у наших селах. Чуємо й читаємо, що напади й грабунки по селах стають явищем малощо не нормальним, майже щоденним. Кажуть, що чужій людині навіть небезпечно приїздити на село, зокрема коли людина належить до якогось політичного уґруповання та ще до того захоче взяти участь у місцевім громадянськім житті. Але хоч сі „політичні" небезпеки досить глибоко споріднені з тими, що згадані вище, не будемо ними тут займатися. Бажаємо обговорити лише явище „новочасного опришківства", що поширюється чимраз більше по наших селах.

Можна його розділити на дві категорії. До першої належалиб випадки, коли шайка більше або менше зорґанізована нападає на проїзжих, що мають чи можуть мати гроші. Напад найчастіше відбувається вночі, найрадше в лісі, де можна скоро втекти. В богатьох випадках виказано, що нападають не якісь професійні бандити чи злодії, але таки найчастіше м і с ц е в і г о с п о д а р с ь к і с и н и. Се „аматори", що якийсь час розбивають, крадуть і т. д., а потому женяться, осідають і — стають „порядними" господарями.

Друга категорія, особливо близька до карпатських опришків, займається гулянками. Се, так би мовити, своєрідна сільська „золота молодь". Буває се ґрупа господарських синів, навіть не конче самих бідних, що просто любить побавитися й побитися. Таких нпр. на весілля не просять, але як вони почують музику, то самі приходять. Починається гулянка. Підохочені молодці переходять на сороміцькі пісні. Господар весілля хоче їх спинити. Вивязується перепалка, далі бійка, йдуть в рух ножі й інші орудини. Нові опришки не перебирають у способах: незабаром весілля стає місцем руїни. Нераз кінчиться і похороном, або щонайменше вивезенням когось до шпиталю.

Такі сірі будні й „святочні" дні нового опришківства. На селі стає небезпечно. Опришків добре знають, але кождий їх боїться. Злочини остають переважно некарані. Множаться напади й убивства з пімсти, підпали, стріли через вікно. Хто стріляв? Хто підпалив? Ніхто не бачив. А коли й бачив, то мовчить, бо кождому життя миле — а опришкові все одно. „Ну, ну, йди свідчити!" вистарчить сих пару слів погрози, щоб неодин сів тихо. Бо, мовляв, що мені з того, що він піде до криміналу, як мене обезвічить? І дає спокій. Так тягнеться.

Нераз такого й замкнуть — то нічого: він вийде з криміналу ще більше „виобразуваний" і буде мститися.

Ми назвали се явище новим опришківством. Воно таке справді. Користуємося тут знаним з нашої минувшини терміном на означення карпатських опришків XVIII ст. з сумної слави Довбушем і іншими „героями", з яких дехто й тепер іще старається насилу робити „великих людей" нашого минулого (особливо в белетристиці), замість відложити їх там, де їм належне місце. Колись навіть така поважна людина, як Юліян Целевич, пильно студіював справу опришків, стараючись витиснути з них щось позитивне. Але опришки лишилися опришками. Вже Грушевський досить остро висловлювався про опришків. У своїй праці про історію України в московській мові він писав:

„Въ Галиціи также только австрійское правительство положило конецъ разбоямъ „опрышковъ", ватаги которыхъ гнѣздились въ Карпатскихъ горахъ, разбивали проѣзжихъ купцовъ, шляхту и евреевъ и, благодаря этому, а также своей смѣлости и разнымъ приключеніямъ, пользовались сочувствіемъ и популярностью у народа"[1]) — очевидно того, що його не грабили, додамо від себе.

Автор найновішого підручника історії України, проф. Дмитро Дорошенко, таксамо остро висловлюється про опришків:

„Ґрунт, на якому виросла діяльність опришків, був той самий, що й на Україні наддніпрянській: незадоволення народньої маси з свого соціяльно-економічного становища й шукання якогось виходу. Сильніші й активніші натури знаходили цей вихід у розбійництві, яке зверталося проти пануючих верств. Через це в очах народньої маси ці розбійники оточувалися ореолом, як месники за народні кривди; маси їм спочували, ідеалізували їх, не вважаючи на те, що від розбишацтва опришків дуже часто терпіли не лише пани, купці і взагалі люди багаті, але й звичайні бідні селяни."[2])

Так історія оцінює опришківство, яке ще й досі намагається дехто ідеалізувати. Така ідеалізація негативних і руйнуючих чинників має свій відгомін. Стільки разів можна було читати по часописах, як молоді хлопці, начитавшися всяких екзотичних і кримінальних книжок, пробували прикладати вичитане в житті. Нераз доходило до злочинів. Таксамо мається справа з ідеалізацією опришків. Книжками того рода, моральним брудом, засипується села; замість, щоб інтеліґенція мала учити народ, вона його деморалізує. Очевидно, всяка погань скоро приймається, — така вже людська природа, — таксамо діється з ідеалізацією опришків. Вона приймається й видає свої отруйні овочі.

Очевидно, не сама лише ідеалізація опришків довела до бандитизму істнуючого нині по наших селах. Загальний упадок моральности, що є наслідком не стільки війни, як радше постійної протирелігійної пропаганди, провадженої комуністами й вільнодумцями, отже захитання закону 10 заповідей Божих, — ось підклад, на якому вдається всякий поганий посів. Війна сама не стала виключною причиною морального упадку. Моральні одиниці підчас війни мали нагоду бачити, чути й учитися не лише злого, але й доброго. Нам доводилося нераз розмовляти з нашими селянами, що їх війна гнала світами. Коли вони перебували в Зах. Европі, то приглядалися там висшій культурі, поліпшенню господарства, чистоті й т. д. й се старалися після свого повороту насаджувати в себе дома, а не конечно якісь злі річи. Бо се залежало від моральної основи людини: порядний, релігійний Українець уникав злого, а приглядався доброму. Здеморалізована частина нинішнього покоління в великій мірі війни не виділа (від війни минуло вже близько 20 літ!) і його деморалізації не можна звалювати на війну, мовляв ще одного коника, на якім можна їздити й доказувати, що „ми й тут не винні", що й тут „нам крива діється"...

[1]) М. Грушевскій, Очеркъ исторіи украинскаго народа. 2 изд. Спб., 1906, стор. 378.

[2]) Проф. Д. Дорошенко, Нарис історії України, т. II. Варшава, 1933, стор. 273.

Така примітивна „соціольогія", чи соціяльна діяґностика, веде до такого заключення: се зовнішня сила, не ми її спровадили, не ми можемо з нею успішно боротися. Отже неправда! Якраз м и її спровадили й далі спроваджуємо безрелігійністю, ширенням усякої погані в друкованім слові, або бодай неспротивлюванням пропаганді безвірництва. Гниль ліберализму точить і наш орґанізм, де можуть гуляти всякі погані річи під назвою „збогачення нашого письменства і преси". Гниль і лінивство в нас спроваджують чимраз більше затроювання національного життя. Не тільки часто занедбується належний спротив, до якого кождий з нас обовязаний у совісті, перед Богом, памятю предків і грядучими поколіннями, але не дбається про підшукування й виховування борців зі злом. Час отямитися, щоб не проклинали сучасників майбутні покоління! Як колись у хвилинах поневолення і втоми з уст наших предків і сучасників вирівався стогін скарги, жалю, болю, а то й прокляття на адресу дійсно недбалих, марнотравних і безхарактерних часом предків (хочби устами Шевченка!) — може й неслушні нераз, — то уважаймо, щоби заслужено не впали колись на наше покоління страшні слова нащадків! А впадуть, коли дамося огортати лінивству й апатії та „славному" кличеві: „моя хата з краю", що часом лунає не менше голосно як бойові сурми!

Лише зрушенням всіх творчих сил, запалу, енергії, почуття обовязку супроти Бога й нації, що тепер дослівно д р і м а ю т ь серед наших здібних і талановитих людей, зможемо спинити грядучу руїну. Бог буде благословити працю, але від лінивства відвернеться. Слуга, що закопав у землю талант, гірко відповідатиме перед Паном. „Чувай же, душе моя", кличе св. Церква на Полунощниці, „не обтяжуйся сном, щоб ти не була віддана смерті"...

Отже праця, праця і ще раз праця — не сама віра в „дрімучий ґеній", бо без праці ніякий ґеній ніколи не пробудиться. На нашім відтинку ліквідації неморальности на селі мусимо виявити величезну силу спротиву, відпору, — бож се зараза, що розкладає засадничо здорове село. Не сміє тут бути занедбання, бо за нього прийшлосяб зложити тяжку відповідь: там перед Богом і тут перед історією!

Т. К.

До сеї замітної статті про конечність боротьби з деморалізацією уважаємо вказаним замітити ось що: Працю в тім напрямі представляємо собі конкретно так: 1) Вона повинна бути зорґанізована. 2) Молодь треба скрізь стягати до наших католицьких орґанізацій типу „Скали". 3) В тих орґанізаціях треба мати чим зацікавити ту молодь. На те треба мати в них добре редаговану й цікаву католицьку пресу, передовсім наш орган для народа „Правду". Конечна також католицька бібліотека. Добре булоб зацікавлювати молодь такою забавою як гра в шахи, спортом і т. п. 4) Молодь, що часто відвикає від читання, як тільки вийде з народної школи, найлучше знов привикає до книжки, коли привикне до молитвослова в церкві. Отже з релігійних і національних спонук старші повинні в тім давати приклад молодим. Особливож інтеліґенція повинна приходити до церкви з молитвословами (або з такими прекрасними релігійними книжечками як „Наслідування Христа" Томи Кемпійського). Тоді се увійде в загальний звичай. — Робім, що тільки можемо, бо небезпека справді грізна. Наших людей в краю просимо присилати свої помічення й уваги про сю важну справу. — Ред. „Нової Зорі".

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Деякі виконані роботи:
- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Хочуть ліквідації церк. майна?

З Ковна звідомляють: Під впливом акції партії Тавтінінків частина литовського духовенства заявляється за ліквідацією церковного майна на Литві, якого вартість обчисляють на 100 міл. літів. В пропагуванні того клича бере активну участь католицький часопис „XX Амзунс". Справою ліквідації церковного майна займався також конгрес Католицької Акції. Частина промовців заявилася за ліквідацією. Проти того виступило старше й поважніше духовенство та почало акцію з проповідниць. Проповідник Катінас в ковенській катедрі гостро скритикував виступ „XX Амзунса" доказуючи, що статті, печатані в псевдо-католицькім часописі, пахнуть єресю. Литовські костели, на думку проповідника, вимково бідні. Нпр. вартість золота в ковенській катедрі не перевишає 500 літів...

Чи загрожує війна
між Німеччиною й СССР?

Визначний польський публіцист Смогожевский обговорює в „Газеті Польскій" німецько-совітські відносини. Він стверджує, що на земній кулі тепер нема антагонізму з більшим політичним і чуттєвим напруженням ніж німецько-совітський. Та мильно булоб думати, що Німеччина приготовляється до недалекого протикомуністичного походу. Зовнішно політичне положення, брак золота, сирівців і товщів, брак вишколених резерв примушують Німеччину до уміркованої заграничної політики. Всесторонний розгляд зовнішнього і внутрішнього положення СССР дозволяє твердити, що похід червоних військ на „фашистівську" Европу мало правдоподібний. Найбільше на руку большевикам булаб війна між европейськими народами.

Заведення Круппа дають дохід

Німецька преса пише, що по 14-літній перерві заведення Круппа принесли своїм акціонарям дивіденди в висоті 4 прц. за господарський період, що скінчився 30 вересня м. року. Часописи стверджують гарний розвиток тих заведень, великі обороти, зиски та можливість відложення поважних запасів.

Жертви війни в Еспанії

Оцінюючи трагічні наслідки півріч-ної домашної війни в Еспанії, невтральні обсерватори стверджують, що та війна проковтнула дотепер около 250.000 вбитих і половину національного майна. В боях між повстанцями і правительственними військами впало далеко менше людей, ніж в часі терористичної акції, веденої червоними на територіях, що були в їх посіданні.

Лікарський фейлетоник.

Боротьба з раком

Число випадків рака росте з року на рік. Рак не розбирає: чіпається богатих і бідних, мужчин і жінок. Рак се одна з найчастіших причин смерти людей по сороківці. Його невилічимість се тільки наслідок людського незнання й занедбання. Люди легковажать собі рака в його початках, бо він зразу безболісний. Найліпше оперувати рака в п о ч а т к а х його розвитку. Тоді операція найлекша і вдатна, бо тоді рак ще нерозгалужений. Тому треба звертати увагу на всякі безболісні ствердлі місця (гузи) на грудях, довготриваючі боляки на язиці або губах, малі опухнення під скірою, всі довготриваючі забурення в травленні, особливо тоді, коли ті забурення получені з похудінням або з затвердженням. Коли спостережеться на собі щось підозріле, треба зараз порадитися лікаря. Бо наслідки занедбання або спізненого лічення можуть бути страшні. (З німецького).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Починається...

Перші ластівки того, що чекає наших селян — парцелянтів.

„Новий Час" в ч. 9 приніс отсю знаменну інформацію:

Подаємо в дослівному відписі документ, що безумовно увійде в історію змагань наших селян за єдиний варстат праці — шмат прадідівської землі. Перший удар паде на Бережанщину.

Відпис.

Nr. sprawy R. 1.179. Brzeż.

Orzeczenie

Nr. 6. Brzeż.

Starosty Powiatowego Brzeżańskiego z dnia 14 grudnia 1936 w sprawie zatwierdzenia projektu parcelacji i wykazu nabywców gruntów z maj. Sarańczuki pow. brzeżańskiego.

Na skutek podania p. Wacława Roi Dyrektora dóbr w Raju, w skład których wchodzi maj. Sarańczuki pow. brzeżańskiego z dnia 2 grudnia 1936 i na podstawie p. 3 art. 65. ustawy z dnia 28. III. 1925 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz U. R. P. Nr. 1. poz. 1 z 1926 r.) w brzmieniu art. 17. rozp. Prezydenta R. P. z dnia 11. VII. 1932 o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w zakresie administracji rolnictwa i reform rolnych (Dz. Ust. Nr. 67 poz. 622) oraz art. 14. rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 27. X. 1933 r. o zespoleniu Urzędów Ziemskich z władzami administracji ogólnej i organizacji Komisyj ziemskich (Dz. Ust. Nr. 85. poz. 635) postanawiam odmówić zatwierdzenia nabywców gruntów z parcelacji maj. Sarańczuki obj. whl. 151 ks. gr. dla większych posiadłości Sądu Okręgowego w Brzeżanach, własności Fundacji im. Jakóba Potockiego wg. następującego zestawienia: Rabyk Paraska na pgr. 1 k. 571.8 i 573.16. Bachłajów Nascię i Hryńka na pgr. 1. k. 571.19 i 573.17. Kowalczuk Paraskę na pgr 1 k. 571.20 i 573.18. Hołówko Naścię na pgr. 1. k. 571.22 571.23 573 20 i 573.21. Horoszko Parańkę na pgr. 1. k. 57124 i 57322. Gawdydę Parańkę na pgr. 1. k. 57125 i 57323. Karasia Wasyla na pgr. 1. k. 57126. 5721 i 57324. Karasia Iwana na pgr. 1. k. 57329. Gawdydę Teklę na pgr. 1. k. 57331. Uzasadnienie: Nabywcy wyżej wymienieni posiadają swe grunty w szachownicy a nabywając jeszcze grunt w osobnym kawałku, powiększają rozmiar szachownicy tak szkodliwej dla racjonalnego prowadzenia gospodarstwa rolnego.

Od orzeczenia niniejszego służy odwołanie do Wojewody Tarnopolskiego w ciągu 28 dni, licząc od dnia wywieszenia odpisu niniejszego orzeczenia w lokalach Starostwa Brzeżańskiego i Zarządu Gminy w Potutorach. Odwołanie wnieść należy na piśmie za pośrednictwem Starostwa Brzeżańskiego.

Starosta Powiatowy
(—) Połys.
(Połys-Wicestarosta)

До вище наведеного оречення „Н. Час" додає від себе м. і. ось що:

Рішення староства це незбияка несподіванка. Вонож знало про сю парцеляцію ще в 1928-1929 рр. Божа на цю парцеляцію дав дозвіл відповідний Земельний Уряд, він устійнив і затвердив парцеляційний плян, на підставі цього пляну й переведено парцеляцію (згідно й по думці приписів закону про виконання т. зв. рільної реформи)... Рішення староства не має ніяких фактичних і правних підстав. Не є правдою твердження про т. зв. шахівницю, бо хоч поле, що його власниками є селяни — набувці не скомасоване, але не є теж у шахівниці. Подруге: обставина, що кандидат на купно парцеляційного відтинка має поле в шахівниці — не може, по думці приписів закону, бути перешкодою в купні поля з парцеляції. Врешті, коли устійнено й затверджено парцеляційний плян а Земельний Уряд не зробив при устійнюванні пляну ніяких застережень відносно способу й засад парцеляції — відмова затвердження набувців може заіснувати тільки з трьох причин: коли набувець — це особа — не-рільник; коли ся особа була карана судом більш як дволітньою карою тюрми за провини проти польської держави; врешті коли ця особа була карана за дезерцію. В конкретному випадку — ні одна з цих причин не заіснувала. І тому то на се рішення староства треба дивитися тільки крізь призму внутрішньо-політичних подій і плянів і в моментах сутополітичної натури й характеру шукати мотивів цього рішення. Такі „різдвяні гостинці" отримали теж селяни других сіл Бережанщини (напр. Рибники). Очевидно — не всі набувці, а тільки частина. Так, начеб на пробу. Від цього рішення вносять усі інтересовані селяни відклики до Воєвідського Уряду в Тернополі.

Разяча нерівність

За сільську молодь у школах.

Варшавський консервативний „Час" в ч. 13, в статті „Разячі нерівности. Опікуймося сільською молодю", пише, що академічна молодь у Польщі в величезній більшости рекрутується з міського елементу. Сільське населення, хоч у краю має переважаючу більшість (72 проц.), у високих школах становить всего на всего 20 пр. Дальше „Час" стверджує: „...з кождим роком побільшується пропасть, що ділить місто й село. Чисельно слабий сільський елемент розпливається в масі і тратить свою суть, свої вартости. Занадто малий, щоби впливати на інших. Частина замикається в собі, маючи жаль або й ненависть, частина вироджується, збільшуючи ряди непотрібних людей." „Час" кінчить статтю словами: „Нечисленна сільська молодь мусить стрінутися з широкою допомогою як матеряльною так і моральною. Сильна традицією тяжкої фізичної праці, виросла впертістю і витревалістю в змаганні до поставлених цілей — буде здоровим складником будучности."

Примітка Ред. „Н. Зорі": А що в нас робиться в тім напрямі, щоб допомогти бідній студіюючій молоді з села?! Коли справи підуть так дальше як тепер, то ми не то що не будемо мати *морально здорової й тугої інтеліґенції, що вийшлаб з села*, але взагалі не будемо мати інтеліґенції, бо місто давало й дає нам тільки дуже незначний відсоток української студіюючої молоді.

Масло і гармати

Міністр заграничних справ Великої Британії, Іден, виголосив промову на бенкеті Союзу Заграничної Преси. Та промова викликала живий відгомін у світовій пресі. Англійські часописи підчеркують отсей зворот у промові мін. Ідена: „Рішучо волимо масло ніж гармати". Крім того привязують велике значіння до слів Ідена, що 1937 р. буде переломовий. В сім році виявиться остаточно, чи Европа йде до мирної співпраці, чи до війни. Вкінці преса звертає увагу на ту частину промови мін. Ідена, в котрій він, згадуючи новорічну промову канцлера Гітлера, заключає, що останні посунення німецького канцлера заповідають можливість відпруження. Вся німецька преса витає з задоволенням слова міністра Ідена на тему новорічної промови Гітлера, зате інші уступи промови приймає з великим критицизмом. — Критичну відповідь помістив „Берлінер Б. Цайтунг" в статті п. з. „Масло й гармати". В звороті „Волимо масло ніж гармати" бачить той щоденник вплив підшептів Москви, що в Німеччині панує голод і що Німці замісць масла виробляють гармати. Англія — пише щоденник — головно з *причини Версалю така богата, що може виробляти* кілько хоче і гармат і масла. Натомісць Німеччина розпоряджає останками, полишеними версальським договором, мимо того населення має досить усего, з маслом включно. Та крім того Німеччина може виробляти гармати, до чого зрештою змушена постійно зростаючою загрозою зі сторони сильно узброених сусідів.

Новорічні рефлексії „Жінки"

В 1 ч. „Жінки" за 1937 рік появилася стаття М. Р. п. н. „Новорічні рефлексії". Авторка стверджує, що останний рік „був особливо дошкульний, просто нестерпний." М. Р. не має на думці зовнішної української дійсности, тільки внутрішну. „...розпорошення і деморалізація українського громадянства (говоримо про нашу вужчу батьківщину) дійшли в останньому році до крайніх меж... Українська політика найшлася внаслідок відомих „потягнень" політичного проводу в літі 1935 р. — у сліпій вулиці. Вивести нас з неї могліб тільки люди великого формату, покищо ніхто з українських діячів до цього завдання не доріс. Повне фіяско нормалізаційної політики вже всім стало очевидне, признають це й самі її автори. Та проте вони не звертають з фальшивої дороги — факт, який каже сумніватись уже не тільки в їх політ. розум, але й в їх громадське сумління. Закордоном питання З.У.З. перестало існувати, зведене відомими укр. заявами до внутрішної польської справи... В очах польських чинників український контрагент, якого передше хоч не любили, але шанували, зійшов до ролі клієнта, що його легковажать і не шанують." Дальше М. Р. пише про брак авторитету в українській суспільности. „Розсварені політичні групи виявляють повну нездібність до творчої праці..." „А громадянство? Як воно реагує на розладдя, що панує нагорі? Поведінка широких кол громадянства *це в нашій сумній дійсности річ найсумніша*... Часів такого опортунізму і браку цивільної відваги ми ще не переживали... Окремий розділ, доречі один з найболючіших, це методи внутрішної громадянсько-політичної боротьби... В останному році до словесної лайки прибув ще новий аргумент у внутрішно-громадянській боротьбі, досі незнаний: ніж." Як приклад упадку й розбиття українського суспільного життя наводить авторка Загальний Зїзд „Рідної Школи". Свої невеселі рефлексії кінчить „потіхою", що „могло бути ще гірше як є". „Пень нації, селянські маси, залишився здоровий... Богато познак говорить, що процес регенерації вже розпочався." Завдання української жінки тепер, на думку М. Р., „поширити засади морального ладу, взаїмного вирозуміння й любови, які обовязують у родинім житті, на життя громадянське."

Якого саме „морального ладу", не сказано.

З нашого Закарпаття

Мадяр про автономію Закарпаття.

„Нувель Данубіен", що виходить в Будапешті (Зріні-утца 1), в ч. 2 помістили зміст промови посла А. Корлата (мадярська партія) в чеськім парляменті в Празі. Він остро критикував чеську політику супроти Підкарпатської Руси та правительственний проект здійснения автономії того краю. Чехословаччина зобовязалася сенжерменським договором дати широку автономію Підкарпатській Руси з власним соймом. Губернатор Підкарпаття, іменований президентом Чехословаччини, мав бути відповідальним перед підкарпатським соймом. Тепер хочуть створити тільки „губернаторську раду". Половину членів тої ради малоб іменувати пражське правительство. Права губернатора малиб бути дуже обмежені. Се не булаб ніяка автономія. А. Корлат заявив категорично, що мадярські посли й сенатори Чехословаччини будуть якнайостріше поборювати проект закону, що хотівби обійти права, загарантовані в договорі про меншини населенню Підкарпатської Руси взагалі, отже й Мадярам.

Судді забороняють кирилицю.

Ужгородський „Учительський Голос" в ч. 10 помістив нотатку, що характеризує відносини на Закарпатті: „В Севлюші отворив в цих днях адвокатську канцелярію адвокат-Українець. Вже на перший його розправі стрінула гірка несподіванка. Начальник суду, родом Чех, оглядаючи кирилицею написане подання адвоката заявив: „Я не маю часу читати подання, писане цириликою". — На тобі Русине! З одного боку подають тобі, чи лиш обіцяють, автономію, з другого боку тимчасом забороняють тобі навіть писати своїм письмом. Доборовся, нічого казати."

Комінтерн поручає перевороти

Один з найповажніших французьких публіцистів, Андрій Піронно, помістив в „Еко де Парі" ревеляційну статтю про інструкції Комінтерну. Їх вислав в квітні м. року т. зв. технічний комітет при ком. партії в Парижі еспанським анархістичним, комуністичним і соціялістичним організаціям. Інструкції поділені на 30 параграфів. Вони дають докладні технічні вказівки, як переводити військові перевороти. Піронно твердить, що такі вказівки видано комуністичним організаціям у всіх краях, отже й у Франції. В Еспанії тільки тому не дійшло до комуністичного перевороту, що ген. Франко випередив комуністів. Піронно звертається до французьких властей, щоб видали якнайостріші заряджения проти тої комуністичної акції. Статтю А. Піронна підхопила вся права французька преса. Започатковано острy протикомуністичну кампанію.

Програма

коронаційних торжеств в Англії.

Коронація англійського короля Юрія VI відбудеться 12 травня с. р. На терені цілої Великої Британії оповіщено вже офіціяльну програму коронаційних торжеств. Згідно з тою програмою зїзд чужих делеґатів, представників держав і королівських домів має бути закінчений 10 травня. Офіціяльні торжества зачнуться 11 травня. Того дня король прийме спеціяльну делеґацію зі всіх частей британської імперії під проводом прем. Болдвина й гоститиме її сніданням. Дня 12 травня відбудеться властива коронація у Вестмінстерськім Аббатстві. Того самого дня король промовлятиме через радіо до всіх народів британської імперії. Дня 13 травня в букінґгемській палаті король видасть бенкет для всіх гостей і англійських державних достойників. 14 травня король возьме участь в обіді, урядженім міністром загр. справ Іденом, при участи всего дипльоматичного корпусу й чужих гостей. Вечером того самого дня відбудеться в букінґгемській палаті двірський баль. Дня 15 травня чужі делеґати покинуть Лондон. По зелених святах зачнуться нові торжества чисто англійського характеру.

Читайте і поширюйте католицький часопис „П Р А В Д У"! Адреса: „Правда", Львів, ул. Гродзіцких 2. І. п.

Про католицьких публіцистів

Промова кардинала Пачеллія на Зїзді католицьких журналістів в Римі.

У світлому отворенні цього другого міжнароднього Зїзду Католицької Преси моє слово звучить як горячий привіт для вас всіх, що зїхалися тут добровільно як носії й освічені діяльники на полі великої ціли. В Римі ви бажали зібратися, в тому Римі, де перед трьома роками ви як паломники розважали кріваве відкуплення людства на Голготі, доконане Богочоловіком, Ісусом Христом. Цей зїзд се плід того надзвичайного ювилею. Цей зїзд назначений в Римі при Ватикані, що є світлом світа серед сучасного поганства, зірницею серед темряви старини.

Ще чується відгомін недавного „Конґресу Доброї Преси", що її члени, а ваші товариші, йдуть передньою сторожею в сучасній духовій боротьбі. І цей міжнародній Зїзд Католицької Преси є боротьбою духа. Моїм бажанням є, щоб цей зїзд був виразом єдности думки й волі. Щодо світа, змовленого проти Христа й Його Церкви, ви мали нагоду бачити, як безбожні й байдужі до релїґії без огляду на ріжниці й незгоди злилися в одну силу так, що сини темряви показуються більше второпні ніж сини світла. Проти цеї погубної єдности, що родиться з того, „що змисли й бажання людського серця склонні до злого від молодости своєї" (Бит. 8, 21), проти єдности, що творить місто й суспільність світа та вдаряє на місто й суспільність Бога, також вірні повинні, як вимагає сама второпність, створити єдність думки, серця, чину, щоб проти мучителів Христа, гонителів апостолів збір вірних був одним серцем й одною душею.

Коли всім, що живуть у Петровім стаді, безумовно потрібна єдність, то для вас, лицарі католицької преси, вона має бути славою й найкращим стягом: б о в и і д е т е я к п е р ш а л а в а католицької акції. Ваші пера й машини до писання се боєві коні, се зброя зачіпна й відпорна: зброя могутна і страшна не тільки в часі писання, але й у часі мовчання, — тому що є мовчання згоди й порозуміння, як мовчання любови й жертви, є мовчання трівоги, як мовчання мученика й апостола. Апостола; бо також служба католицького пера се апостолят. І апостолом є денникар католицької преси, що як Їоан Євангелист має богато писати проти ворогів віри та не все робить на папері й чорнилом: „Маючи много вам писати, не хотів я на папері й чорнилом" (2 Їоан, 12).

Та коли говорю до вас, як до туб католицької правди, що звучать голосно по селах і містах, не вірте однак, що я заміряю вам замкнути уста і звязати вам руки! Далеко від мене така думка. Ні! Моє слово не осторога, але щирий вираз мого подиву для вашого духа, що як у боротьбі проти блудів і неправди знає проголосити правду, справедливість, чесноту й релїґію, так вміє замовчати терпіння, що йде разом з правдою. І якже мігби я на цім римськім зїзді не подивляти вашого духа, рішеного стократ скріпити свою єдність у великім ділі Католицької Преси з цінним вкладом свого знання і второпности, свого досвіду й життя, — вас, готових посвятити для цеї досконалої єдности все, що моглоб ділити або спиняти на дорозі змагання до кращого! Єдність, як знаєте, все вимагає ухилення, скристалізування деяких поглядів і замірів, бо кождий з вас несе один камінь, що вкладає в строїння будови, якої велич і слава спливе блиском на всіх.

Великий успіх Зїзду віднаходжу вже в самім укладі дібраних тем: про борців, про ворога та зброю боротьби. Борці се ви, ворог се поганство нових часів, зброя се поширення й освітлення папських письм. Година боротьби се теперішність, поле боротьби се відновлення безбожного старинного ідолопоклонства; ненависне суперництво розвивається між розумом і розсудком, між божком сонної фантазії й дійсним Об'явленням Божим, між Нероном і Петром, між Христом і Пилатом. Не нова боротьба; нова година, що надходить; на неї чуйний Епископат, „Пастир Церкви", й ви самі, що бачите нові суспільности, відчуваєте тягар та ободрені входите в боротьбу на те, щоб як великі провідники вислідити рухи й оцінивши ворога назначити хвилину й порядок боротьби.

Та годиться, щоб борці були заосмотрені до боротьби, як вимагає сучасна хвиля проби, не тільки в нові середники знання і штуки, але — що найважніше — в д о с к о н а л і с т ь д у х а, що її обговорюєте в першій темі програми й кладете як точку спертя й основу католицького публіциста, тому що звідти ожидаєте сили й вартости. Як в дусі й чесноті є великість християнина, так з глибин духа виходить любов правди, співчуття до заблуджених, успіх писаного й вищого над ненависть слова, не зважаючи на погорду й кривду.

Чи супроти відродженого поганства ваше слово не слово відважного поступування, слово прикладу, що є милим запахом Христа, непохитність героя, що бореться за правду й віру з очима зверненими на небо, ставши ногами на новостворені поганські божища? З цим заміром, що вас веде, ви показуєте світові, звідки католицький публіцист дістає корм для своєї відваги й запал та в чім покладає певність своєї віри, що є силою, що перемагає світ.

Своє знання й чесноти ви виставляєте між противників оборонців Церкви в нових боротьбах проти погубних чинників і рухів, що в стілько ріжних видах проявляються в сучасному світі:

Від раціоналізму—заперечника надприродного, від історичного матеріялізму до монізму й ідеалістичного іммананентизму.

Від засад і заходів плютократичного лібералізму, що, не узнаючи й обезцінюючи внутрішню вартість праці й розважаючи робітника як знаряддя зиску, намагається вперто перешкодити а бодай віддалити природньо-поступове й органічне „відкуплення пролетарів", до погубних вогняних ідей, що своїх послідувателів осліплюють блудним світлом — видінням нового суспільного порядку й мира, кріваво здобутих у братовбийчій війні станів!

Від ділань безбожних („scura Dio"), що підносять з погрозами затиснений пястук, до переслідувань вірних у Мексику, до палення церков і жорстокого убивання на шляхотній еспанській землі.

Від міту самовільної релїґії, що перечить обявлення, опоганює християнство, до ріжних видів державопоклон-

ПЕТРО ЛЬОТІ

Місіонар з Анаму

(З французького).

Там далеко, в сумнім жовтім краю найдальшого сходу, в часі лютої війни, в однім морськім заливі стояв наш панцирний корабель.

З прибережним краєм, зеленими горами й рижовими полями, що простягалися одностайно і мягко немов аксамітна площа, — ми ледви стикалися. Мешканці ліса, недовірчиво й ворожо до нас настроєні, не показувалися. Придавляюча духота йшла від вічно сірого неба, майже все закритого тяжкими оловяними занавісами.

Одного ранка, коли я мав службу, прийшов до мене моряк, що стояв на варті, і сказав:

— Пане капітане, „сампан" (анамський човен) надпливає. Здається, хоче задержатися коло нашого корабля.

— А хто там сидить у нім?

Непевний, що має відповісти, моряк глянув своїми острими далековидними очима в напрямі човна:

— То, пане капітане, щось якби бонзи... Мусять бути Китайці. Не знаю добре, але таке щось там сидить.

Помалу, тихо приплив човен ближче, по непорушній, густій, горячій воді. Молода дівчина, з жовтим обличчам, чорно одіта, стоячи кермувала веслом. Гість справді мав на собі одежу, косу й великі круглі окуляри бонзів з Анаму. Та його привітливе обличча не мало в собі нічого азійського.

Він дістався на поклад і привитав мене по французьки, трохи несміло й нескладно.

— Я місіонар, сказав, походжу з Льотарингії. Від трицяти літ мешкаю тут в однім селі, віддаленім відси яких шість годин дороги. Всі мешканці села приймили християнство... Я хотівби поговорити з командантом і попросити у нього помочі. Нам загрожують ворохобники. Вони вже близько нас. Всі мої парохіяни погибнуть, коли завчасу не дістанемо помочі.

На жаль, командант мусів відмовити помочі. Всі наші узброені люди були вислані в іншу сторону. В тій хвилі мали ми дуже незначне число моряків, конечне до стереження й оборони корабля. Ми дійсно не могли нічого зробити для тих бідних „парохіян" і мусіли оставити їх на поталу.

Прийшла страшенна полудньова спека, короткий час, в котрім здається завмирає все життя. Малий човен з молодою дівчиною вернувся до берега, а місіонар лишився — трохи мовчаливий, коли одержав відмовну відповідь. Та спокійний і ввічливий сидів між нами.

В часі обіду, який з нами споживав, не виявляв надзвичайного духа. Він став уже таким „Анамцем", що просто неможливо було з ним розмовляти. Аж по каві оживився, коли подано циґара, й попросив французького тютюну. Від 20 літ, казав, не мав нагоди уживати тої приємности. Потім сказав, що він утомлений довгою дорогою, й положився спати.

І того чоловіка повинні ми були, мусіли очевидно задержати на кораблі, може й кілька місяців, на всякий случай аж до його повороту до Франції. Командант не дуже був рад з тої гостини. Остаточно один з нас сказав:

— Отче, для вас приготовлено комнату. Очевидно ви так довго будете нашим гостем, доки не зможемо лишити вас в якім безпечнім місці.

Він, здавалося, не зрозумів того.

— Але... я хотів лише заждати, доки ніч не зайде, і потім просити вас, позичити мені малий човен, щоб я міг вернутися до себе. Виж можете мене перед нічю вислати на беріг? спитав цілком спокійно.

— На беріг? А виж що там хочете робити?

— Хочу вернутися до мого села, відповів з майже святою простотою. Я тут не можу переночувати. Колиб напад був постановлений на сю ніч...

ства, що викривлює шляхотну любов вітчини й народу, перечеркнувши закон Божий.

Так Церква пробивається віками: в своїому нездержному ході стрічає все нові блуди й нових ворогів — старі блуди й старих ворогів в новому виді —; проти них підносить неустрашимо стяг своєї віри, моралі і незрушимих догм як вічна правда! Але також чоловік пробивається віками, все новий, при вступі на цей світ несвідомий минулого та з душею природньо-християнською несе знищиме тіло, що його нахиляє до поганського болота. Так каже великий поет, Данте:

„Простенька душа нічого не знає,
Як тільки те, що виходить з рук свого Твор- [ця.
Радо звертається до того, що є її щастям.
Спочатку роскошується в зовсім нічтожних [добрах;
У них заводиться та бігає за ними,
Коли руководитель або узда не звернуть [її любови".
(„Чистилище"; 16, 88—93).

Провідника і поводів потребує чоловік у свойому житті; а ви, виховані на науці небесних річей, добре розумієте, чому й як удосконалення душі й поступ духа на вершини релігійного й морального життя стають тяжчі, коли людина вмішується в справи земські, де ріжні пристрасти знаходять свою поживу: роскоші, богацтво й почести, предмет трьох похотей: плоті, очей і житейської гордости, що в них збирається за Йоаном Євангелистом (1 Йоан, 2, 16) все зло світа й поганства. Може не полягає на цім сучасна побіда змислів над розумом? Побіда того чуття, що — противно як світло розуму, яке веде з землі до неба, а у вільному суді володіє над пристрастями — на вигнання з розуму й знання проганяє релігію, щоб зробити з віри особисте відчуття без розумових основ, що нарівні зі штукою й поезією творить на почитання ідолів або склонює до відкопання заборонених статуй героїв і богів, похоронених у байках поганських і варварських мітольогій! Поганство сучасности серед напливу див матеріяльного поступу посвячує змислові й чуттю культ роскоші й бути-гордости, культ виставности й самолюбства, що завидує життя і хліба дітям, які повинні окружати й розвеселяти родинне огнище як нові парости з коріння буйної сливки: „Сини твої як оливні галузки около стола твого" (Пс. 127, 4). Ні, я не вірю в правдиву великість тої стоїчної чесноти, що є почестю світа, неоживленого Божим світлом, чесноти, що через Брута й Филипа стається пустим імєнем, а через Катона з Утики тяжкою нетерпимістю життя. Горе тій чесноті, що пливе без якору засвітньої надії на безкрайому, бурливому морі розчарування з життя!

Та ви, видці цього моря, вміете піднести зір вгору й розважати чоловіка, не зданого на себе самого і свої пристрасти, але під проводом Бога, що його побуджує й кличе до щасливости, що не є цього світа, одначе є надгородою земського життя; під рукою Бога, що у своїм Провидінні повірив все людство—тут на вигнанні — спільному Батькові, намісникові Сина Свого, Відкупителя світа, Наслідникові Петра, непомильному Учителеві дороги, правди й життя, Провідникові й Пастиреві овець: зібраних, згублених і заблуджених.

Цей спільний Батько всіх або Пастир всіх скликає голосом Христа своїх овець; але не до всіх доходить Його клич любови. Ви, письменники й католицькі публіцисти, ви спомагаєте Батька у спасенні своїх дітей, ви улюблені сини Його! Поширяєте, пояснюєте Його слова, пересилаєте Його голос остороги перед небезпекою й нещастям, а своїм пером і листом досягаєте туди, де не може дістатися Його голос, Батька й Учителя. Ставши учениками Його високої школи, ви самі стаєте учителями народу, родин, суспільностей і держав! Чи це якраз не те, що ви заміряєте зробити, а саме зєднити католицьку пресу для поширення папських письм?

В цих письмах, в чудовій зброї проти сучасного поганства, здобуваєте ту мудрість все стару і все нову, через яку Церква в ході віків не старіється, але щораз більше могутніє, розтягає до останніх закутин свій провід, незмінна в вірі, надії, любові, привітна для всіх як мати, скора на поміч і оборону своїх синів після віку й часу; в цих письмах, проголошених від Того, що зором обіймає поодинокі народи, мірить їх добро й зло, бачить на них засідки й небезпеки, бере участь в їх радості й горі, вислухує їх плачів і мольб, дає їм слово потіхи, напімнення й помочі; в цих батьківських письмах католицька преса знаходить певного провідника до розріжнювання добра від зла, до зросту в християнській мудрости, до вироблення собі здорових засад, до образування других і поширення серед народу тої правди, що є спасенням та увільненням від обману й мудрощів блуду. В той спосіб ці письма стаються для вас ланцюхом в єдності ваших думок і серць, бо вас звязують в єдноту правди й оцінки; і підчас коли роблять зі всіх вас, з ріжних мов, підсонь і народів, одно військо проти сучасної суспільної зарази, рівночасно зміцняють і скріпляють вашу силу католицьких борців.

Так теперішній ваш взнеслий уклад відчитів і виміна думок на цьому другому міжнародньому Зїзді Католицької Преси замкнеться живою печатю римського духа, печатю, що витискається з Риму Петра, столиці і світла світа, до якої спішать всі народи. Через віру, що звідси голоситься всему світові, ви всі римські й римський цей міжнародній Зїзд!

В цій хаті Батька — на берегах Тибру — на Світовій Виставі Католицької Преси, в мовчаливій подобі вашого міжнароднього зїзду, ви віднайдете і розпізнаєте велику часть самих себе і свого труду. З неї дістаєте запоруку великої слави й сильну спонуку до підпринять, бо біжуча година непевна й неспокійна, — у плянах Божих більше таємнича ніж у політичних діланнях — взиває й домагається героїв думки й чину, що під мудрим проводом і батьківською кермою найвищого Пастиря Церкви вийшлиб на отверте поле озброєні в віру й знання, чесноту й самопосвяту, запал і послух!

І здавалося немовби за кождим словом росло те на перший погляд таке буденне єство. І ми обступили його з одушевленою цікавістю.

— Алеж, отче. Таж на вас перших нападуть, знаєте се!

— Очевидно знаю, відповів з непохитним спокоєм мученика зі старинних часів.

Десять його парохіян ждало на нього по заході сонця на березі. Всі потім могли вертатися до загроженого села. Проче здали на ласку Божу.

І коли хотіли його намовити, щоб лишився, бо там загрожує йому неминуча, страшна, мученича, китайська смерть, він почав з лагідним гнівом говорити своїм твердим, упертим способом, без пустих слів і балаканини:

— Я навернув їх до нової віри, а ви хочете, щоб я лишив їх тепер, коли їх за ту віру переслідують? Атже се мої діти, зрозумійтеж, се мої діти!...

Ми всі стиснули його руку. Все спокійний, попавши знов у свою німу ничтожність, передав нам лист до якогось старого свояка в Льотарингії, взяв трохи французького тютюну й вибрався в дорогу до свого села.

І міжтим як сумерк чимраз більше покривав землю, стояли ми на покладі й довго мовчки дивилися за човном, що ніс того апостола по тяжкій, горячій воді помалу—на певну мученичу смерть.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З минулого

До історії нашої еміграції.

Іспас, дня 12/I. 1937.

Вельмишановна Редакціе!

Прошу ласкаво не відмовити мені трохи місця в „Н. Зорі" і в імени правди помістити слідуюче:

В святочнім числі „Нової Зорі" є стаття про нашу еміграцію в Америці, частинно передрук з книжки Ю. Бачинського, а в ній згадка про мене, яка мене кривдить. Ю. Бачинський в часі своєї поїздки по Америці зібрав богато фальшивих інформацій. Я про себе напишу коротко.

З відїздом о. Волянського з Америки перебрав я церкви, кооперативу з її складами і редакцію „Америки". Церкви в Шенандоа, в Гезельтоні і в Кінґстоні були сильно задовжені. Віритслі натискали і грозили ліцитацією. Я ратував збіркою як міг, а богато вложив своїх грошей яко позичку, з котрих опісля відобрав ледви половину а решта пропала і ще в додатку назвали мене „злодієм". В короткім часі по виїзді о. Волянського приїхали до Америки 3 гр.-катол. священики з Угорщини (о. Дзюбай, о. Волкай і о. Запоточний) і зараз зачалася велика кириня. Ті священики спираючись на тім, що церкви побудовані за гроші еміґрантів з Угорщини, стали відбирати повірені мені церкви і зачалася тяганина по судах. При тім уживали ріжних підлих штучок, робили мені при помочи темних духів ріжні пакости. А я з Галичини був тоді одинокий священик, бо о. Грушка, котрий приїхав був без паперів, перейшов на православіе і не мішався до справ гр.-кат. Церкви. Отже не я завів роздор, а завели мадярські священики. — Великий клопіт був також з кооперативою. Там манка, крадіжи! Службовики пиячили, грали газардово в карти. Один вкрав більшу суму і втік до Европи, другий зібрав гроші і пішов учитися на лікаря і т. д. Дійшло до того, що головний менаджер (управитель — Ред.) дав купецьким фірмам асиґнати мною підписані, на які не вложив грошей до банку! Фірми мене запізвали. І з тої халепи я з тяжкою бідою ледви видрапався. Наступила добровільна угода. Тоді я зрікся директури. А службовики підняли крик, що я хочу зруйнувати кооперативу, і спровадили (знов) о. Волянського. Але кооператива була вже в такім стані, що їй ніякий застрик не міг помочи. Вона впала через пияків, картярів та злодіїв. — Щодо часопису „Америка", то вона перестала виходити також не з моєї вини. Службовики з кооперативи, недобрі на мене, перемовили складача. Він уступив і не було кому складати. Але я скоро постарався, що часопис зачав виходити, тільки я дав йому иншу назву („Руске Слово") і він виходив около півтора року. *)

Всі ті клопоти й авантури допровадили мене до нервової хороби, з котрої ратунок був — виїхати з Америки.

З високим поважанням
о. К. Андрохович
Парох в Іспасі, п. Коломия.

*) Впр. Автор сего прислав нам вирізок титулу тої ґазети в анґлійській мові: Ruske Slowo (Russian Weekly.) Shenandoah, Penn'a. Сподіваємося докладніших споминів Шан. Автора листа — Ред. „Нової Зорі".

Спадок безробіття в світі

Міжнародне Бюро Праці стверджує значний спадок світового безробіття. Найщасливіша в тім Фінляндія. Там сего року майже не було безробітних. У Швеції число безробітних обнизилося до 20.000. В Німеччині 1936 р. було 1.3 міліона безробітних (1932 р. понад 5 міліонів), в Анґлії 1.6 міл. (1932 р. 2.8 міл.), в Злуч. Державах Північної Америки 10.5 міл. (1932р. коло 13 міл.) і т. д. Безробіття зросло тільки у Франції. Там 1932 р. було 264.000 безробітних, 1936 р. 450.000.

Синод в Замостю

ЙОГО ЗНАЧІННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЗЄДИНЕНОЇ ЦЕРКВИ.

Реферат о. кан Р. Лободича на зїзді в 300-ліття смерти митр. Рутського.

2) Тому що наша Церква аж до замостьського Синоду не вилічилася була з тих ран, що їх унаслідила в спадщині по віковій схизмі, могла легко статися добиччю ріжних ворожих собі й притім сильно зорґанізованих чинників. Маю на думці наступ на нашу Церкву православного Сходу, що його представником і покровителем була могутна царська Росія, як також католицьку Польщу зі своїм аґресивним духовенством, що з усіх сил старалося перетягати наших вірних на латинський обряд. Крім тих двох могутних противників мала наша Церква в часах замостьського Синоду також інших ворогів, як нпр. російську секту Филиповців та всяких пройдисвітів, що баламутили нарід, який зовсім не був утверджений у вірі.

Проти наступу п р а в о с л а в і я підчеркує Синод Примат Папи, виразний додаток у символі віри про походження св. Духа також від Сина, рішуче забороное всяку релігійну спільноту з православними (що дуже ворожо ставилися до католицької Церкви й зокрема до Унії), постановляє подбати по можності якнайскоріше про справлені католицькі видання богослужебних та інших церковних книг, заводить цензуру книг релігійного змісту, видає докладні приписи щодо тих, які приймають свячення від православних епископів, як також щодо тих, які навертаються з православія, накінець вичеркує з числа святих відомого православного квієтиста Григорія Паламу. Деякі церковні обряди мали також пригадувати вірним ріжницю між православною та їхньою, зєдиненою, католицькою Церквою. Тим дається оправдати деякі незначні обрядові зміни, що їх завів замостьський Синод; ті зміни не були в інших обставинах конечні.

Проти затій л а т и н і з а ц і ї борониться Синод майже на кождому кроці, підчеркуючи, що треба придержуватися передання Вітців, що його зберігає Східня Церква. Такі пригадки стрічаємо майже при кождій св. Тайні, де йде про матерію, форму, чи обряд її звершення. Зокрема дуже строго забороное відправляти нашим священикам Службу Божу на латинських опрісноках, як також, під тяжкими карами, посилати освячені частиці до костела, щоб ними латинський парох причащав наших вірних. А що латинська Церква в Польщі перетягала наших вірних на свій бік додатковими богослуженнями, коротшими церковними відправами, особливо читаними Службами Божими, уживанням дзвіночків, тощо, — замостьський Синод мусів дозволити на деяке впровадження тих „новостей" до нашого обряду, не тільки тому, що нпр. читані Служби Божі (особливо в місті, де є більше священиків) справді практичні, але також, щоб вірні могли знайти в своїй церкві те, що їм дуже до вподоби в латинському обряді, й тим самим не покидали своєї Церкви й свого східного обряду, що їх латинники так дуже понижували на кожному кроці, називаючи їх схизматицькими. Своїми мудрими постановами замостьський Синод підніс величавість нашого обряду так, що ним іще й досі захоплюються неупереджені чужинці, що належать до католицької Західньої Церкви.

Одночасно підніс він цілу нашу Церкву з того упадку, що в ньому вона була перед тим Синодом. І коли наша теперішня Церква стоїть на першому місці між усіма католицькими Східними Церквами, не так щодо числа вірних (бо се річ загально відома), як радше щодо своєї внутрішньої сили, церковної карности, побожности та загального поступу, то завдячує се передовсім постановам замостьського Синоду, що їх примінила майже вповні до свого життя

Коротко кажучи, чим був Тридентський Синод для цілої католицької Церкви, тим був і полищиться Синод у Замостю для нашої Церкви. Його значіння може опрокидувати тільки той, як слушно завважує еп. Пелеш, що тільки з імени знає про нього, або, як можемо додати, хто разом з ворожими Унії православними істориками руководиться супроти того Синоду упередженням, нічим неоправданим з католицької точки погляду.

Нераз підносяться голоси, що замостьський Синод через обрядові зміни унеможливив навертання православних, бо вчинив занадто велику обрядову пропасть між нами й між ними.

Сей закид, як здавалосяб, досить поважний і тому вимагає докладнішого обговорення.

По перше, як вище сказано, чимало обрядових змін було в нашій Церкві ще перед замостьським Синодом, а той Синод з важних причин лише санкціонував ті зміни. По друге, зміни заведені на Синоді в Замостю не такі великі, щоб змінняли суть східного обряду. По третє, як відомо, саме перед першим розбором Польщі приймила Зєднення майже ціла тодішня правобережна Україна. Отже ухвали Синоду в Замостю не були перепоною в уніоністичній праці, але були й є перепони зовсім іншої природи.

Зєдинена Церква, що наміряє вести унійну акцію між незєдиненими, мусить передовсім сама складатися зі свідомих католиків і мати кадри духовенства ревного й відповідного до апостольської праці. Бо, як відомо, „немо дат, кві нон габет". І саме замостьський Синод поклав сильні основи до того, щоб наша Церква складалася з переконаних католиків та мала духовенство ревне й повне апостольського духа. Тим самим, той Синод старався вчинити нашу Церкву спосібною до праці між незєдиненими.

Щоб унійна праця була успішна, працівники мусять мати добру волю шукати тільки більшої Божої слави та спасення людських душ, а не ріжних земських, політичних чи національних, цілей, а ті знову, що бажають навернутися до католицької Церкви, мусять мати добру волю пізнати правду та позбутися всяких своїх дотеперішніх упереджень. Притім хто справді щиро навертається, не чинить щодо свого навернення ніяких догматичних, чи занадто ригористичних обрядових застережень. Нажаль досвід виказує, що звичайно унійна праця між незєдиненими на наших землях набирає іншого характеру, як цього можнаб по ній сподіватися, а покликування на ухвали замостьського Синоду служить тільки за „обрядовий претекст" до того, щоб не допустити до уніоністичної праці саме тих, що може найбільше до тієї праці покликані.

Колиж знову йде про тих, що малиб навернутися, то не треба забувати, що вплив ненавести, що її викликувала православна Росія супроти католицької Церкви взагалі й супроти нашої Зєдиненої Церкви зокрема, ще занадто сильний та що забогато ще між православними ріжних упереджень. Тому треба справді великої Божої ласки, щоб Унія приймилася між тими, що досі дуже ворожо відносяться до Неї.

Одна з найбільших перепон в унійній праці се звичайно негативне становище до неї власть імущих. Так було колись за царату, так є тепер за влади Совітів чи інших державних урядів. І с а м е в т о м у т р а ґ е д і я У н і ї почавши від Берестейського Синоду 1596 року.

Тим то обрядові рішення Синоду в Замостю ніяк не можна вважати за такий чинник, що спинивби намагання привести православний Схід до Одности з Апостольським Престолом.

Реасумуючи вище сказане, слід одне тут підчеркнути, а саме: Щоб зрозуміти значіння Замостьського Синоду для нашої зєдиненої Церкви та для цілого незєдиненого Сходу, треба звернути увагу на те, що Схід і Захід, як підчеркує російський фільософ Бердяєв, — йшли у релігійно-культурному розвоєві ріжними шляхами та тим самим збирали ріжнородні досвіди. Першорядні й основні ріжниці між православієм і католицизмом се ріжниці чисто духової природи досвіду та містики, а не догматично-, чи церковно-канонічні. Християнський Схід унаслідивши духа геллєнізму і разом з ним духа п л я т о н і з м у був настроєний більше контемплятивно - містично. „Спроби Церкви на Сході видобутися зпід впливів держави не вдавалися. Всяку активність ударемнювано, а через те вироблювався нахил до пасивности та резиґнації в безвиглядній боротьбі. Ця риса ще більше проявляється в православній незєдиненій Церкві, де пасивність і резиґнація тягнеться червоною ниткою в цілій історії аж до теперішніх часів. Відсунення від світських справ витворювало легковаження світу та перевагу контемпляції над активним життям" (о. Др. Й. Сліпий: Византинізм як форма культури, частина III, 4).

Захід був більше практичний. Він, унаслідивши римського духа, займався більш організуванням Церкви. На Заході християнство дійшло скоріше до свідомости своїх історичних завдань. Західня Церква показалася як властиво воююча Церква. Їй припали в уділі державні та історичні завдання по упадку західньої імперії. Західня Церква, почавши від св. Августина, уважала себе за Боже Царство на землі. Звідсіля замітне надмірне оцінювання орґанізаційного принципу. (Пор. богато провінціональних Синодів, як також вселенських, передовсім Тридентський і Ватиканський). Для католицизму на Заході характеристична риса — свідомість, що все орґанізує та підпорядковує під зовнішню єдність (душу, суспільність і взагалі всю духову й матеріяльну культуру).

Схоластика се ніщо інше як підготування способу думання до орґанізаційних напрямів. Богословська й фільософічна система св. Томи з Аквіну се могутня, пречудно збудована твердиня, подібна як взагалі ціла католицька Церква. Справді це не якийсь принагідний припадок, що в католицизмі на Заході перевагу має саме а р и с т о т е л і з м. Орґанізаційні елєменти західнього католицизму дадуться представити в формі категорій аристотелівської фільософії про матерію й форму, чи там про потенцію й акт. Форма орґанізує матерію життя, матерію вселенної взагалі. Тому й світ треба підпорядкувати конструктивно-орґанізуючій формі. Церковна Єрархія, підчинена найвищому одноцільному принципови; церковна наука й карність се оформлюючий елемент, що мусить домінувати та не сміє допустити, щоб матерія розливалася в собі та розділювалася. Коли з тієї точки підходити до Синоду в Замостю, то зрозуміємо, що він був наче продовженням орґанізаційної праці, що її не вспів докінчити за свого життя митрополит Рутський. Зрозуміємо також кроки теперішніх наших Владик, які стараються перещіпити орґанізаційні елєменти Західньої Церкви, щоб оформити величавий східній обряд у певні систематичні та своєрідні форми. (Нпр. Високопреосвященний Кир Андрей перещіпив вітку ОО. Редемптористів на наш ґрунт і старається приднати для унійної праці інші західні Чини з їх орґанізаційним апаратом, а Владики станиславівський і перемиський поглиблюють внутрішнє релігійне життя, що пливе до нас з Заходу).

Справді Синод в Замостю має відіграти на Сході подібне завдання в уніоністичній праці, як Тридентський Синод на Заході. Він наче вказує, що ту контемплятивно-містичну побожність Сходу треба оформити в належні орґанізаційні рямки.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець вертається до здоровля. Агенція Стефані звідомляє з Ватикану, що Св. Отець приняв не лиш кардинала Пачеллія, але також командора Б. Ногара й о. Джемеллія, предсідника Папської Академії Наук.

Відїзд нового місіонаря до Бразилії. Дня 9 с. м. відїхав зі Львова о. Іринарх Іван Маланяк ЧСВВ, дотеперішний місіонар на Волині (Грабовець коло Замостя), на місійну працю між нашими вірними у Бразилії. Це вже пятий з молодих священиків Чина СВВ, що в останніх трьох літах виїхали з Галичини до Бразилії. Останній о. місіонар походить з села Ріпчиць коло Дрогобича. Бажаємо йому якнайбільшого Божого благословення в його нелегкій праці.

Екскомунікація 6 гр.-кат. священиків. Апостольська делегація з Вашинґтону повідомила Преосв. Василя Такача, епископа підкарпатських Українців в Америці, що Східна Конгрегація у Ватикані екскомунікувала 6 підкарпатських гр.-катол. священиків за те, що „відтягали вірних від послуху їх правному пастиреви, епископови Василеви Такачеви, при помочі обману й неправди". Екскомуніковані отсі священики: Орест Чорняк з Гартфорду, Конн., Стефан Варзалі з Решкину, Па., Константин Авроров з Гок Ран, Па., Петро Молчані з Говмстеду, Па., Іван Сорока з Джанставну, Па., Іриней Долгий з Перт Амбою, Н. Дж.

За хрести в зелізничих урядах. На зборах Союзу Зелізничих Урядників в Бидгощі ухвалено вислати до управи зелізниць просьбу завісити хрести в усіх зелізничих урядах.

В Фульді зїхалися католицькі епископи Німеччини на нараду в справі молоді. Католицькі круги Німеччини занепокоєні широким впливом орґанізації „Гітлер-Югенд" у всіх ділянках життя молоді. В „Берлінер Тагеблят"-і появилася стаття про відношення „Гітлер-Югенд" до Церкви. Автор заявляє, що орґанізаційні власти німецької державної молоді будуть шанувати релігійну акцію Церкви серед молоді.

Австрійські епископи на останній конференції розглядали м. ін. справу оснування католицького університету в Зальцбурґу.

В Загребі відбулася конференція югославянського епископату. Обговорено м. ін. справу боротьби з комунізмом і справу конкордату між Апостольською Столицею і Югославією. Рішено зорґанізувати Катол. Акцію в усіх дієцезіях і покликано окрему епископську комісію для створення міждієцезальної Катол. Акції. Рівночасно оголошено спільний пастирський лист югославянських епископів про нинішну нужду і її причини, про капіталізм і хибні доктрини комуністичну й соціялістичну, про права робітників і про корпораційний устрій.

Переслідування священиків в Еспанії. Паржський катол. щоденник „Ля Круа" пише про страшні переслідування священиків червоними в Еспанії. Комуністи й анархісти стараються вигубити всіх священиків. До вишукування укритих священиків уживають дітей, а в лісах і горах навіть псів.

Союз катол. вязничних капелянів повстав у Злуч. Державах Північної Америки.

В Ню-Йорку відбулася нарада 20 теольогів, що мають зладити новий переклад св. Письма на англійську мову. Уживаний тепер у Злуч. Державах Північної Америки переклад св. Письма походить ще з 1592 р. Разом з новим перекладом св. Письма появиться перше офіціяльне католицьке пояснення Біблії в англійській мові в Злуч. Д. П. А.

Підчас Міжнародного Евхаристійного Конґресу в Манілі буде отворена місійна вистава. Вона буде давати повний перегляд історії місій та їх теперішний стан. Польський епископат висилає делегацію.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕС. В Празі відбулося засідання Ініціятивної Комісії Всеукраїнського Національного Конґресу. Комісія обговорила сучасний стан конґресової акції й ухвалила вислати в тій справі спеціяльний меморіял до Підготовного Комітету та до українських політичних партій.

ПОСОЛ З. ПЕЛЕНСЬКИЙ говорив у соймі про конечність збільшити українські радієві авдиції в польськім радію. Його домагання підпер посол Кшечунович поясняючи, що тут йде про те, щоб українське населення не слухало совітських радіостацій.

КОНҐРЕС „СТРОННІЦТВА ЛЮДОВОГО" відбувся на днях у Варшаві. Обширний політичний реферат виголосив б. маршал сойму Ратай. Він ствердив, що „Стронніцтво Людове" цілком самостійне і стоїть на становиші чистої демократії. Промови кількох делеґатів, що заявилися за тіснішою співпрацею з соціялістами, принято дуже холодно.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ опрацьовано законопроєкт, що вводить до громадської самоуправи окремих державних секретарів з дуже широкими повновластями. Новий законопроєкт мотивують тим, що управа великої частини громад є в руках національних меншин і комуністів. Се не дає державі почуття довіря й певности.

СОВІТИ відкинули предложення Англії в справі заборони виїзду добровольців до Еспанії.

З БЕРЛІНА звідомляють, що 30 с. м. скличуть Райхстаґ. Буде се перше засідання від виборів-плебісциту 29 березня м. р. Канцлер Гітлер виголосить перед Райхстаґом велику промову, присвячену справам внутрішним і заграничним. Райхстаґ має затвердити два закони. Один з них, щось в роді „малої конституції", конечний з огляду на вигаснення закону про повновласти з 23. III. 1933 р. Другий буде відноситися до адміністраційної перебудови Німеччини.

В ЧЕТВЕРТУ РІЧНИЦЮ приходу Гітлера до влади, то значить 30 січня с. р., зажадає Німеччина звороту своїх кольоній.

НІМЕЦЬКЕ ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО доносить, що переїзд воєнних кораблів через кільонський канал набудуче буде дозволений тільки за попереднім дипльоматичним порозумінням.

БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО задумує зірвати взаємини з червоним еспанським правительством, коли не дістане вдоволяючої відповіди на ноту в справі вбийства бельґійського дипльомата барона де Борхґраве на території підчиненій есп. червоному правительству.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ухвалив заборонити висилку добровольців з Франції до Еспанії.

ПРОТИ НАРОДНОГО ФРОНТУ В АНҐЛІЇ оголосила заяву Начальна Рада англійської Лейбур Парті.

ЗАМАХ НА Л. КАБАЛЛЄРА, премієра червоного еспанського правительства, підготовляли анархісти. Заговір викрито.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ЕСПАНІЇ задумує перенестися з Валенсії до Барсельони як до безпечнішого міста. Повстанці недавно сильно збомбардували Валенсію.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ здобули Естепону, прибережне місто між Ґібральтаром і Малягою.

В ПАРЛЯМЕНТ КАНАДИ внесено законопроєкт про автоматичну націоналізацію всіх фабрик, що працюють для оборони краю, з хвилею вибуху війни.

РЕСПУБЛИКИ середної Америки рішили створити одноцілий фронт проти комунізму. Провідник тої акції — президент Ґватемалі, Жорж Убіко.

В КИТАЮ знов неспокійно. В м. Сіян-Фу вибухли заворушення. Сильні комуністичні відділи, що йдуть на полудне, заняли м. Пінґ-Ліянґ.

НОВИНКИ

Перед судом присяглих у Львові відбулася розправа проти трьох Українців з Сокальщини, обвинуваченых за приналежність до ОУН. Володимира Макара засуджено на 7 літ вязниці, Василя Хому на 5 літ. Третого обвинуваченого Мирона Смулку увільнено.

На засіданні повної Головної Управи Рідної Школи, що відбулося 4 січня 1937 р. під проводом голови Рідної Школи п. дир. Дениса Коренця, вибрано нову Президію: І. заступник голови: о. др Василь Лаба, ІІ. заступник голови: др Маріян Панчишин, секретар: др Мирон Коновалець, скарбник: дир. Роман Левицький, Блянка Баранова і дир. Андрій Мудрик.

Наукову надгороду м. Львова за 1936 р. одержав др Фридрих Папе за цілість своїх історичних праць.

За надужиття в опаловім відділі Міського Апровізаційного Заведення у Львові увязнено начальника того відділу Фелікса Сеньковского й урядовців Йосифа Фітя і Станислава Станкевича.

До Берези Картузької вивезли зі Львова мра прав Бронислава Репа, підозрілого в комуністичній діяльности.

У Львові увязнили референта Скарбової Палати К. Кшижановского, начальника екзек. відділу Мечислава Черневіча і секретаря адм. Палати Ф. Болянов-ского разом з Мозесом Штайгавзом, власником складу рільничих машин.

„Новий Час" в ч. 9 приніс отсю вістку: В Тумирі пов. Станиславів, підчас бійки населення з сектантами-дослідниками Св. Письма, вбили селянина Кукуру. Населення обох обрядів спротивилося, щоб похоронити вбитого на одному з цвинтарів. На місце вбивства прибули староста зі Станиславова, представник слідчого виділу й посол Волянський. По переговорах населення згодилося, щоб похоронити тіло вбитого на місці, призначеному громадою на цвинтар для членів секти дослідників Св. Письма.

Станиславівська поліція увязнила власників перевозової фірми „Рух-Промет" у Станиславові та ще кілька осіб, яких назвиска держать покищо в тайні. Причина увязнень великі надужиття на шкоду держави. В звязку з цілою аферою приїхала до Станиславова міністеріяльна комісія.

Велике лічниче заведення має повстати в Заліщиках.

В Рівнім скінчився процес проти 13-ох молодих Українців з Костополя й костопільського повіту, обвинуваченых за приналежність до ОУН та підпали жидівських крамниць. Головного підсудного Петра Левчука засуджено на 7 літ вязниці, одного підсудного на 5 і пів р., двох по 5 р., двох по 4 і пів р., одного на 4 р., двох по 3 р., одного на 2 р. Трьох підсудних суд увільнив. Прокуратор заповів апеляцію з приводу „низького виміру кари".

На засіданні буджетової комісії розглядано буджет міністерства почт і телеґрафів. Посол Голиньский підніс справу заложення окремої радіостації для Полісся, щоб тамошне населення з конечности не слухало спеціяльних програм, надаваних з другої сторони границі.

Варшавські судові власти перевели ревізію в бюрах обезпеченевого товариства „Европа" та в приватних помешканнях предсідника управи того т-ва й урядуючого директора. Увязнено 8 осіб. Дальше слідство ведеться у Варшаві і в більших містах Польщі. Справа заповідається сензаційно.

Футра жіночі і чоловічі та ріжного роду футряні шкірки поручає по найнижчих цінах фабрика футер „Хром", Львів, ул. Руська 20, тел. 271-83.

Гумор. — Чемна подяка. — В горах жінка пхає візок з молоком, що його тягне осел. Услужний турист помагає. — Дякую Вам, пане, я відразу знала, що з одним ослом нічого не вдію, каже вдячна за поміч жінка.

„Позенер Евангелішес Кірхенблят", місячник присвячений евангелицькому життю в Польщі, приніс в ч. 3 рецензію на статтю в справі зміни календаря, поміщену в „Новій Зорі" при кінці 1936 р.

Зелізнича катастрофа скоїлася на стації Мисловиці, катовицької дирекції. Особовий поїзд, що йшов з Осьвенціма до Катовиць, віхав на товаровий поїзд. Зовсім знищені почтовий амбулянс і один ваґон III кляси особового поїзду та два ваґони вантажного поїзду. В катастрофі погибло 6 осіб, тяжко ранених 17, лекше 25 осіб. В звязку з катастрофою увязнено дижурного руху на стації в Мисловіцах і звертача.

100 зл. гривни за слова „Се бюрократія". Пані О. Сеґалева старалася в старостві за паспорт для сина. Подражнена довгими формальностями сказала до урядовця в старостві: „Се бюрократія". За те засудив її варшавський суд на 100 зл. гривни, або 2 тижні арешту.

Кураторія виленської шк. округи замкнула литовську ґімназію у Сьвенцянах з днем 31 серпня 1937, мотивуючи се занизьким науковим і виховним рівнем тої ґімназії.

Виленські зелізничі власти викрили надужиття при видаванні уповажнень на знижкові білєти. В аферу вмішані спортові орґанізації, переважно жидівські. Кількох справників надужить увязнено.

Орґанізаційний референт Стронніцтва Народового на ласький повіт, Владислав Стенпень, від довшого часу дефравдував членські вкладки й доходи з імпрез. Стенпень не записував впливів і не видавав квітів, тому покищо не устійнено висоти надужить. Стр. Народове не повідомило про се властей, щоб уникнути скандалу.

В околиці Іноврослава впав недавно в ночі метеор. Продовж кількох секунд Іноврослав та ціла околиця були дуже сильно освітлені спадаючою вогненною кулею.

Новий процес троцкістів відбудеться у Москві 11 березня с. р. На лаві обвинуваčених засяде 19 осіб, між ними б. нач. редактор „Ізвестій" Карло Радек.

В Чехословаччині повстала орґанізація „Союз сірої легії". Її завдання фізичне виховання молоді в дусі потреб національної оборони.

Нові жерела нафти викрили в Італії коло міста Пістоля. Заряджено пробні верчення.

Коло шотляндських берегів розбився фінляндський моторовий корабель. 31 осіб утонуло.

Червоне еспанське правительство зарядило примусову евакуацію цивільного населення з Мадриду. В першій мірі мають бути виселені ті особи, що схоронилися до Мадриду по 19 липня 1936 р.

Сильні морози навістили західні й полуднево-західні стейти Злучених Держав Північної Америки. В Скалистих горах замерзло на смерть 20 осіб.

В м. Мінас да Пасаґем у Бразилії вода затопила копальню золота разом з 208 робітниками в ній.

Гумор. — В липні сидить чоловік з вудкою над рікою. — Що робите? питає його знакомий. — Ловлю пструга на Свят-Вечір. — Та в липні? — А ви гадаєте, що так легко зловити пструга?

Гумор. — Чому вашого мужа не можна було так довго нігде побачити? — Ах, він мусів бути на селі, бо худобина занедужала. — Ну, але тепер вже хіба здоровий.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Фонд безпроцентових позичок створено при українськім Торговельно-Промисловім Банку у Львові.

В Станиславові повстала українська крамниця з паперами й ґалянтерією. Власник п. Р. Батюк.

Фризієрню в Станиславові відчинили Українці пп. Пришляк і Кізима.

В Калуші повстала українська крамниця зі шкірою і взуттям. Власник п. Дутка. В Калуші є отсі українські торговельні станиці: 5 ресторанів (пп. Коритовський, Коломиєць, Харамбура, Биґар, Семянишин), робітнича харчівня „Хортиця", мясарні (пп. Возняк, Залеський, Одежинський), мануфактурні крамниці Окр. Союзу Кооп. і п. Микули, ґалянтерійна крамниця п. Січінського, крамниця з зелізом п. Рибчака, „Електроспорт". Всюди треба купувати у своїх!

Сокальська Філія Союзу Українських Купців рішила купити площу й побудувати на ній будинок, де можнаб примістити поверх 30 своїх купців у вигідних крамницях. Так повинні поступити наші також в інших містах. Се влекшилоб Українцям отвирання крамниць, бо досі великою перешкодою в тім був брак відповідних приміщень. („Торговля і Промисл" ч. 2).

Причини біди в Польщі. В краківськім університеті відбувся виклад б. мін. Матушевского про внутрішну капіталізацію в Польщі. Прелеґент старався вияснити м. ін. причини біди в Польщі. Вони, на його думку, отсі: низька видайність сирівців, мала ґеольоґічна ріжнородність у мінеральнім уверствуванні, брак замортизованих річевих капіталів (невелика комунікаційна сіть, мала скількість сплавних каналів, транспортових уряджень і т. п.), брак традиції, конексій, репутації і триваліших торговельних взаємин на заграничних ринках, хибна суспільна структура, надмір карловатих господарств і брак буржуазії. Підмет капіталізації в Польщі сірий чоловік, міщанин, робітник, інтеліґент, а не як на Заході великий капіталіст і промисловець. Вкінці Польща бідна тому, бо поступає так, якби її було стати на найкоштовніший люксус.

В Італії сильно зросли ціни на всі продукти.

ЖЕРТВИ:

о. Николай Кейван в Брустурах п. Космач зол. 4 на катол. пресу.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29 — 5.26, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.18—1.22, фр. франки 24.73, шв. франки 121.60—120.80, фунти стерлінґи 26.10 — 25.85, австр. шілінги 96.00 — 95.00, чеські корони 16.70—17.30, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 17 січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кґ. масла дес. без опакування	2.80 зол.
1 кґ. масла дес. експорт. з опакув.	2.85 зол.
1 літра молока	0.19 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 17. І. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кґ. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.90 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.00 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

КОПЕРНИК: Рік 2000.
МЕТРО: Світ сміється.
МУЗА: Каїн і Мабель.
ПАКС: Сеноріта в масці і Велика подія.
СТИЛЕВЕ: Малий льорд.
ТОН: Криваві перли.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

Образки святих на посіщення

Гуртовий Склад релиґійних артикулів.

Гарні взори в великім виборі по низькій ціні поручає фірма

Йосиф Цебульський

Краків, Шевська 22.

—— На бажання висилаємо взори.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 24 січня 1937. Ч. 5 (1005)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Вийшла нова книжка Бердяєва.

В Ціріху появився в німецькій мові переклад нової праці знаного російського мислителя Бердяєва п. з. „Християнство і клясова боротьба". Католицький журнал „Ґраль" за січень с. р. подає про ту працю дуже прихильну рецензію, хоч підчеркує, що не можна погодитися зі всіми виводами Бердяєва, напр. з критикою папської енцикліки „Квадрагезімо анно". Та критика полягає просто на непорозумінні. Бердяєв стоїть на становищі, що упадок монархій се для Церкви велика страта, одначе ту страту можна було направити позисканням робітництва. Се не вдалося й маси робітництва перейшли в табор соціялістів і комуністів. Такі мужі як папа Лев XIII бачили небезпеку, але тоді вже властиво було запізно. Та клич того великого папи „Йдіть до робітників" міг був ще дещо вратувати й покликати до життя християнську робітничу організацію, якої значіння булоб зростало. Відтоді минуло пів століття. Марксизм мав час і нагоду здійснити свої ідеали — і довів до повного банкроцтва. Отже тепер в богатьох краях знов є така ситуація, що католицизм може направити старі блуди, коли прийде з допомогою духово й економічно виголодженим робітникам. Правда, від того часу ситуація дуже погіршилася, бо ряди залежних економічно сильно збільшилися і прибув дуже небезпечний інтелігентський пролетаріят. Тепер треба передовсім вложити соціяльну справу в далеко більшу, релігійну, бо на самій матеріялістичній основі не можна тої справи полагодити. Треба відбудувати ґєрархію цінностей, бо людина се не тільки господарське єство. В глибинах християнської совісти знесені всі соціяльні ріжниці, отже тут треба шукати перемоги над клясовою ненавистю, що роздирає світ. Термінольоґія книжки неясна.

В справі українського урядника в канцелярії Президента Р. П.

Сенатор Децикевич підчас дискусії над буджетом Польщі висловився проти занадто великого обнижування видатків на репрезентацію. Крім того він домагався, щоб між 39 урядниками цивільної канцелярії Президента Р. П. був також урядник української національности, як колись було в особистій канцелярії цісаря. Йому відповів заступник директора канцелярії цивільної др Сковроньский, що такого порівнання не можна переводити, бо цісар Австрії був заразом королем Угорщини, Галичини, Володимирії, Чехії і т. д. Зрештою покликування урядників тої канцелярії се одна з прерогатив п. президента...

Перепис населення на рад. Україні.

В СССР переведено перепис населення. Комісарам, що його переводили, робота йшла не зовсім гладко. Свідчить про те нотатка в київськім „Комуністі" з 6 січня с. р. про перепис в місцевости Кріківщині під Киевом. Там селяни напали на комісаря Рубана, побили його, відібрали від нього матеріяли спису населення того району і зараз їх спалили. Трох з тих селян увязнено, а саме Савенка, Котирла й Василенка. Вони мають відповідати перед судом за терористичний напад на совітського урядника. Також в місцевости Глобні напали на комісаря Слюту, що переводив перепис населення. Напасники тяжко поранили Слюту ножами й відібрали від нього всі матеріяли, що відносилися до перепису.

Релігійна боротьба в Німеччині.

Аґенція Ава доносить з Берліна: В Німеччині 14-літні діти мають право, без дозволу родичів, складати заяви про своє виступлення з Церкви. Кілька випадків виступлення дітей в тім віці з Церкви скермовано до трибуналу в Берліні, де вирішено, що ділання тих дітей правно важне, бо з точки погляду релігії чоловік у 14-ім році життя вже повнолітний. Найвисші власти протестантської секти в Німеччині звертають увагу родичів на велику вагу того рішення трибуналу і домагаються рівночасно, щоб пастори й виховники молоді старалися запобігати того рода випадкам відповідним поучуванням дітей.

Домагання банкових працьовників.

До головного інспектора праці Кльоца у Варшаві поставили банкові працьовники отсі вимоги: 1) 7-годинний день праці, 2) додаток для родини, 3) заложення окремих „кас обережности", 4) одномісячна відправа за кождий рік праці в банку, коли працьовника зредукують без його вини. Союз Банків не дав їм відповіди на ті домагання. Інспектор обіцяв, вплинути на Союз Банків, щоб почав переговори з ними в цілі мирного полагодження справ.

Що діється з містами в Польщі?

Головний Статистичний Уряд оповістив цифри про буджети міст у Польщі на рік 1936—37. Недобір міст в 11 воєвідствах виносить около 5,400.000 зл. Звичайні доходи, що в р. 1929—30 виносили около 511 міліонів, не сягають тепер навіть до 300 міл. Впливи з податків виносили тоді 306,100.000 зл., а тепер предвиджують ледви 153 міл. Тай се ще питання, чи будуть ті впливи. З того ясно, як дуже збідніло населення в Польщі, а тягарі не меншають.

Снігові й бурі над Німеччиною, Данією й Англією.

Над усею Німеччиною перейшов сніжний ураган. Кораблі, що курсують по морях Німецькім і Балтійськім, сховонилися до Кілю й інших пристаней. Зелізнича комунікація утруднена, бо сніг позасипував шляхи. — З Копенгаги звідомляють, що в цілій Данії шаліє від 24 годин ураганний вітер і велика сніжна заметіль. Численні місцевости відтяті від світа величезними сніжними заламами. Найбільше потерпіли Ютляндія й Фуенес. Побоюються, що простори засипані снігом навістить голод. — Також на всім англійськім побережжі панують великі бурі. Від кількох днів ні одно рибацьке судно не виплило на море. Величезні филі унеможливлюють комунікацію також надбережними шляхами. Коло берегів Англії затонув норвежський корабель „Трин".

ВПР. ОО. ПАРОХИ завідуючи церковним майном, мусять передовсім подбати про обезпечення церковного урядження від огню й від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Дивна річниця

ПРО ДВІ БІЛІ КОНВАЛІЇ

на лахах замазаних дегтем.

Щораз більше приймається звичай святкувати роковини 22 січня. Той день памятний для Українців двома замітними подіями. А саме дня 22. І. 1918 р. Українська Центральна Рада в Киеві своїм четвертим універзалом проголосила самостійність і суверенність української держави, а дня 22. І. 1919 р. наступило в тімже Киеві торжественне проголошення получення Західно-Української Народної Республики з Українською Народною Республикою в одну державу. Й отсі два державно-політичні акти святкують Українці та згадують їх дня 22 січня. Се безперечно два ясні моменти в тяжкій і кривавій минувшині нашої найновішої історії, які заслугують на згадку. Та ті два моменти варті згадування не лише тому, що вони світлі, але й тому, що з кождим з них звязаний дивний комплекс фактів і подій, який немов у сочці збирає наші головні політичні недостачі в тім великім часі Европи, коли валилися старі держави й повставали нові — і коли могла повстати та закріпитися також українська держава, але не закріпилася якраз задля тих недостач.

Щож се були за недостачі?

Їх видно з того самого універзалу, котрим у Киеві проголошено самостійність і суверенність української держави. Страшний се універзал. Подібного не знайдете ні в історії України, ні мабуть в історії ніякого іншого народу. Щож в нім таке є?

Четвертий універзал Центральної Ради в Киеві з 22 січня 1918 р. зачинається повідомленням про те, що московські большевики йдуть війною на Україну. Та не те повідомлення про війну було страшне і не та війна була для України страшна, але се було страшне, дивне й мабуть одиноке в історії, що в тім самім універзалі Центральна Рада в Киеві приказувала відпускати до дому українських солдатів і в обличчі надтягаючого ворога заповідала, що хоче зовсім розпустити всю українську армію, яка тільки була.

Перечитавши се, здивований читач, особливо молодшого покоління, запитає себе, чи таке можливе, щоб найвисша державна влада в краю повідомляла свій край про те, що сусід іде на нього війною і рівночасно розпускала військо до дому тай заповідала, що зовсім розвяже армію...

Так, се було не тільки можливе, але й справді було. Тай не такі ще річи є в тім маніфесті — одночасно з приказом, щоб розпускати до дому жовнірів. В тім самім маніфесті повідомляється, що в земельній справі комісія вибрана Центральною Радою „вже виробила закон" про скасування власности і

соціялізацію земель! Отже замість протиставити большевицькій навалі пошану відповідної власности і на тій підставі мобілізувати наш нарід до оборони рідного краю в імя свободи спертої на власности, — найвисша влада України проголошує в таку хвилю скасування власности. Інакше кажучи, признає рацію московським большевикам і в тім, що вони вже зробили у себе вдома, і в тім, задля чого ішли на нашу землю війною.

Тай се ще не все! Бо сказано в тім четвертім універсалі, що „до остаточного порядку" приведуть Україну аж Установчі Збори, які й вирішать про федеративний звязок з народними республиками б. російської держави!

Так написано в тім самім універсалі, котрим проголошено самостійність і суверенність України.

Неймовірне але правдиве.

І красується під тим універсалом „загальний" підпис Центральної Ради. А головою її був Мих. Грушевський, найбільший історик України, що лишив нам у своїй історичній праці про наш рідний край такий цінний магазин, що подібного не має ніоден зі словянських народів. Се треба признати як його велику заслугу, але таксамо отверто треба сказати, якого нещастя наробив у політиці тойсам чоловік: бо без його волі не міг появитися ніоден висказ того страшного універсалу Центральної Ради, котрим оповіщено самостійність України й рівночасно розпускання її армії, касування власности як підстави культури та свободи людей і рівночасно вже наперед агітовано за федеративним звязком або виразніше кажучи за знищенням щойно оголошеної самостійности, яка ще не мала часу вкорінитися.

Якіж були наслідки такого поведення? Були такі, які мусіли бути. Цілі українські полки зачали розходитися до дому, коли з такого високого, авторитетного місця почули, що їх не треба. А богато наших людей, що полюбили військове ремесло і зжилися з ним, пішло просто на службу до московських большевиків, бо ті якраз організували нову армію. Селянство, почувши від Центральної Ради, що власність будуть касувати, просто але льогічно подумало собі, що коли так, то нема за що йти кріававитися в боях з московськими большевиками, бо й вони також голосили, що треба скасувати власність. Вкінці третий згаданий пункт 4-го універсалу про те, що все одно прийде федеративний звязок, вдарив у самім зародку молоду національно-державну думку-ідею, що зачала виростати в горячій атмосфері над Дніпром.

Так виглядає по правді той національний акт Київської Центральної Ради, який наша суспільність святкує 22 січня.

А є ще другий акт, звязаний з тим днем. Він обходить нас ще ближче, бо дотичить нашої вузшої батьківщини, Галичини. Тим актом дня 22 січня 1919 р. проголошено злуку Галичини з Великою Україною — і на тій підставі представники наддніпрянської демократичної України відступали нашу землю сусідам, хоч підписалися в умові злуки, що в справі Галичини мають рішати тільки Галичани.

Так виглядає правда в звязку з другим актом 22 січня. Докладніше про те в сучасних відносинах писати годі. Та всетаки можна застановитися над головною причиною, чому такі появи були в нас можливі?

Корінь того в невиробленій політичній думці української інтелігенції. Не вміючи взагалі політично самостійно думати, та інтелігенція захопилася агітацією соціялістичних партій державних націй, які мали армії й то гіпертрофовані, надмірні. Отже коли в виступах тих чужих соціялістичних партій проти мілітаризму був якийсь сенс, то в виступах наших інтелігентів проти своєї армії не було найменшого глузду. Се був тільки доказ цілковитої політичної порожнечі в головах провідників тої інтелігенції і се був доказ того, що ту пустку в їх головах залила мутна і невлічима демагогія. Річ ясна, що старого українського працьовника Михайла Грушевського не можна посудити в тім, щоб він свідомо хотів зла і знищення для рідного краю, для котрого він ціле життя працював. Ні! Він тільки так довго разом з незрілими молодниками пливав у лівій демагогії, аж пересяк нею наскрізь і повірив, що вона добра. Тай тому наробив такої жахливої шкоди — він, найбільший умовий працьовник України і найвизначніший представник її провідної верстви в великім часі світових катаклізмів.

Бо не переходить безкарно ніяка демагогія.

Осьтакі правдиві думки треба ширити між нашою суспільністю в звязку з памятним днем 22 січня. Та не добре булоб ширити їх лише задля самого ширення, задля самої критики. Бо ще важніше від потрібної критики — позитивний вислід оцінки. З сеї точки погляду треба ствердити, що хоч недалеко вже ювилей 20-ліття першого з памятних актів, які мають дати 22 січня, то наша нація не має ні тут, ні закордоном ніодного варштату присвяченого спеціяльно витворюванню й гартуванню здорової політичної думки. Сей брак був причиною того, що наш нарід в страшнім убожестві, в духовім лахміттю станув до кріавого весілля зі свободою в рр. 1918 — 1919. Сей брак мусить принести й на будуче такі самі наслідки як уже приніс. Крайна пора направити той брак.

Осип Назарук.

Примітка: Отсю статтю дали ми перед друком перечитати одному з наших найвизначніших старших інтелігентів, що знав особисто покійного проф. М. Грушевського, і просили висказати опінію, чи такою оцінкою не робимо йому кривди. На те одержали ми таку відповідь: До змісту статті не маю нічого замітити, додам тільки те, що з проф. М. Грушевським зустрівся я знов тоді, коли він з жінкою і дочкою по окупуванні нашої території большевиками їхав до Праги. Було се в поїзді. Проф. М. Г. був такий психічно розбитий і пригноблений, що навіть не можна було з ним говорити. З того виношу, що він пізнав свій блуд. — На те відповіли ми, що на тій підставі не можна робити такого висновку. І то тимбільше не можна, що закордоном на свободі проф. М. Грушевський другий раз попав під вплив демагогії, сим разом большевицької. І дався заманити до Большевії тай ще перед виїздом оповістив заяву надзвичайно прикру та упокоряючу не лише його самого, але до якоїсь міри і всіх Українців, бо заявив перед цілим світом, що годиться з большевиками через трупи своїх товаришів і т. п. За пливання в першій демагогії заплатив руїною держави, за піддання другій демагогії заплатив власною мукою і нескінченим своєї життєвої праці.

Хто має сю книжку?

Важне для історії еміграції.

З м. Вінніпегу в Канаді наспів до Львова „Ілюстрований Календар Українського Голосу на рік 1937", річник 20-й. В нім на ст. 76 знаходимо замітку про незнаний у Львові навіть бібліотекарям другий том праці Юліяна Бачинського п. з. „Українська еміграція в Америці". Дотичне місце тої записки звучить так:

„Обїхавши в 1905 — 6 рр. Злучені Держави й Канаду та оглянувши всі важніші місцевости, де тільки поселилися українські поселенці, списав свої вражіння й спостереження та видав їх друком у Львові у двох великих томах. В першім томі описав українську еміграцію в Злучених Державах, а в другім описав спостереження про українську еміграцію в Канаді. На жаль з цего другого тому книги не побачило світа більше як 5 примірників, бо як лише скінчили друк і приступили до складання поодиноких секцій в книгу, вибухла світова війна, яка перешкодила докінчити книгу, і так вона й знищилася."

Коли вийшло 5 примірників, то може де зберігся бодай оден примірник. Хто має другий том тої праці, повинен якнайскорше повідомити про се Бібліотеку Наук. Т-ва ім. Шевченка (Львів ул. Чарнецького 24) й відступити їй се видання, інакше не збережеться комплет того твору.

Взагалі треба більше дбати про посилання до наших бібліотек (у Львові є ще друга наша цінна бібліотека Народного Дому при вул. Курковій) всяких видань, не лише книжок, але й брошур та відозв, бо інакше вони згодом на завше пропадають.

А. Ч.

Йордан у Львові

Вівторок 19. І. с. р. в храмі св. Спаса від год. 5 рано відбулися відправи: Велике Повечеря, Утреня, читані Служби Божі. В год. 8.30 була Архиєрейська Служба Божа. Потім вирушив похід на Ринок. В поході за духовенством ішли представники українських орґанізацій та установ, процесії з львівських церков, члени ремісничих і робітничих товариств з прапорами й орхестрами. Водосвяття довершив Преосв. Бучко при криниці на Ринку напроти льокалю „Нової Зорі". Співав хор богословів. Мимо сильного морозу ціла площа коло ратуша була виповнена народом. Порядок коло криниці вдержували богослови. Гарно прибрана криниця, ризи священиків, чорні одяги богословів та ріжнобарвні строї жіноцтва виглядали дуже мальовничо. Та ще величавіше булоб усе виглядало, якби хоругви і прапори були уставлені близше криниці і при купі. А їх розкинено ген аж по краях площі так, що вони губилися й не робили ніякого вражіння. По водосвятті вирушив похід довкола Ринку. Преосв. Бучко кропив людей свяченою водою. Неофіційна кінцева частина торжества відбулася вже богато спокійніше ніж минулого року. І сего року розірвали сосонки, що ними була прикрашена криниця, та все відбулося без рукопашної боротьби і без крику. Здалосяб ще подумати над порядком при набиранню води в збанки. Впорядчики повинні вдержувати порядок до кінця, особливо підчас набирання води.

Члени нім. епископату у Св. Отця

Св. Отець приняв на послуханні кардиналів: Бертрама, архиепископа Бресляву, Фавльгабера, архиепископа Мінхену, й Шультера, архиепископа Кельну, та епископів: Берліна й Мінстеру. По авдієнції у Св. Отця приняв їх кардинал Пачеллі. Ватиканські круги підчеркають значіння того послухання. У звязку з ним пригадують, що в останнім пастирськім листі німецький епископат заняв виразно протибольшевицьке становище і протестуючи проти обжалувань Церкви зі сторони націонал-соціялістів запевнив канцлера Гітлера про свою льояльність і готовість до співпраці в обороні Німеччини проти всякого рода переворотної акції. (ПАТ).

Знов викрили „контрреволюцію"

ПАТ пише з Москви: З Харкова звідомляють, що в партійній організації трусту „Сталь" розкрадали державні гроші. Цілий партійний апарат, як пише „Харковскій Рабочій", засмічений ворожими троцківськими елементами. Слідство устійнило, що управитель трусту Шляйфер троцкіст. Інші провідні становиска займали „троцкісти, контрреволюціонери, білогвардійці, петлюрівці, бундівці й меншевики". Понад 20% партійного апарату в трусті „Сталь" становив клясово ворожий елемент. Управитель трусту „Кокс" Логідов удержував тісні звязки з контрреволюціонерами з трусту „Сталь".

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Термінольогія до церковної історії

„Рідна Мова" в ч. 1 за січень 1937 принесла п. з. „Термінологія до церковної історії. Яких слів і форм не вживати" отсю замітку: о. Ол. Герета з Скоморох прислав так багато запитань, що можу на них відповісти тільки коротенько. Не вживайте того, що подане тут у дужках: Діоклетіян (Діоклеціян), цар (цісар), околиця й округа, стяти (зітяти) голову, місто Олександрія (Александрія), місто (город), у Бріндізі (у Бріндісіюм; слово незмінне); начальник міста, рідко — посадник; олив'яний (олов'яний, олів'яний), постраждати (пострадати), чернець (рідко: монах), празький (пражський, праський), Медіолан (Медіолян), Андріян (Адріян, Гадріян), каменувати (каменювати), визнавець (арх. ісповідник, арх. подвижник), авва або отець, ігумен, Аппіїв (Аппійський) шлях, чернець — з ченця, рідше черця, похорон (похорони), Нікомідія (Нікомидія, = медія), інші (прочі) або другі (рідше), на горі Авентіні (на горі Авентин), багатьох (рідше: численних), Флоренція (Флорентія), Цецілія (Кицилія), Константія (Констанція), у Філіппах (у Филипах), Іноκентій (Іннокентій), ланцюг (ланцух, ланцюх), консул (конзуль, консуль), Піценум (Пікенум, лат. Піценум), Лукина (Люцина), Лікія (Ликія), місто, вояк або рідше арх. воїн (жовнір), 1. січня або: дня 1. січня (у 1 день січня), блаженна діва (Діва, не Марія), Веспасіян (Веспазіян), братами (братьми), душити (дусити), муж великої святости, або: дуже святий муж, шкура (шкіра, скіра), Дометій (Домітій, Домицій), того самого дня (еодем діє, у той сам день), родич (кревняк), Лукреція (Лукретія), Тарс (Тарз), твердиня (кріпость), Еразм (Ерасм), навечір'я (навечер'я), повечір'я (повечер'я), мученича (постражданна) смерть, Генсерик (Гензерик), Салесій (=зій), еретик або блудновірець, дружина — жінка — подруга (арх. супруга), насамперед, рідше: найскоріш (найскорше), вкінці, р. накінець (врешті).

Примітка Ред. „Нової Зорі": Нема сумніву, що науково-популярний місячник „Рідна Мова" дуже потрібне видавництво. Воно виходить вже пятий рік і за той час принесло богато добрих статтей і замітки та ще більше цікавих проблемів. Одначе трудно згодитися зі всіми вирішеннями тих проблемів. Як доказ на те навели ми повисше проект термінольогії до церковної історії, з яким у богатьох місцях, на нашу думку, трудно погодитися. Гадаємо, що устійнення термінольогії не може диктувати одна редакція, бо на те треба окремої комісії, яка передискутувалаб усякі заміти. В тій комісії доконче повинні бути також Галичани, бо Галичина репрезентує старше вироблення термінольогії ніж Наддніпрянщина, в якій аж донедавна не було ніяких шкільних підручників просто тому, що були заборонені. Розуміється, згадана комісія повинна порозумітися в справі термінольогії також з нашими людьми на Закарпатті, бо коли воно одержить автономію, тоді на Закарпатті буде сильніший центр творення української термінольогії ніж навіть Київ.

Чого хочуть польські ендеки?

У Львові відбулися сходини, присвячені українській справі, що їх скликали: Строннїцтво Народове, Народова Організація Кобет і „Польске Т-во Опеки Кресуф Всходніх". Подаємо за „Ділом" (ч. 11) маркантніші точки ухвалених на сходинах резолюцій:

„Зібрані в дні 17 січня 1937 р. на прилюдних зборах громадяни міста Львова стверджують, що Червенська Земля разом з західною Волинню від найдавніших історичних часів є неподільною власністю польського народу і тепер є знову одноцілою приналежністю Річипосполитої Польської, припечатаною польською кровю і міжнародніми договорами, якої пікому не можна нарушувати, ні піддавати в сумнів."

Окрема точка резолюцій протестує проти якихнебудь переговорів урядових чинників з Українцями і проти т. зв. нормалізації, бо такі переговори принесуть у наслідках тільки поглиблення заборчих плянів цієї групи (Українців) та дальше ослаблення польськости.

Між дальшими точками є такі:

„4. Зібрані протестують зокрема проти нових концесій, що їх проектує референт буджетової комісії сойму для задоволення цієї групи українських політиків. Ті концесії змагають ступнево до того, щоб відібрати нашій землі характер польського краю, а нашій високій львівській школі характер *польської наукової установи.*"

„5. Зібрані домагаються, щоб польському населенню як у містах, так і на селах дати якнайкращу моральну і матеріяльну опіку, запевнити в межах законів і статутових постанов усім польським товариствам національним, освітнім та економічним, польським урядовцям, учителям приватним і державним повну свободу в їх діяльності, щоб чинно і безінтересовно заопікуватись польським населенням та щоб привернути цьому населенню знову повне довіря до польської держави. Зібрані домагаються, щоб задоволити справедливі релігійні потреби польського населення і признати державні дотації для більшої скількости латинських парохій і для епископств та латинських капітул у Тернополі і Станиславові, на яких оснування погодилась римська курія вже в 1923 році."

„6. Зібрані домагаються, щоб при виконуванні земельної реформи і при парцеляції двірських обшарів земля польських власників перейшла виключно в руки місцевого польського населення та польських кольоністів, тим більше, що дотеперішнє парцелювання землі в непольські руки є нічим неоправданою кривдою (!) для *польської держави і населення*, яке є единою тревалою остоєю польськости і поль. держ. рації. При парцеляції належаться польському населенню якнайбільші полекші в податках і на рахунок державної скарбниці в ціні землі й будівельних матеріялів. Ці полекші мали б бути частинною винагородою за спустошення і шкоди, які потерпіло польське населення підчас української війни й окупації та за большевиків."

„8. Зібрані домагаються, щоб розвинути докладну контролю над походженням обильних фондів, які пливуть на викуп польських міських і сільських маєтків у руки українських сепаратистів, зокрема розвинути контролю над надуживанням для цієї мети мільонових фондів, призначених на підставі конкордату виключно на дотації для гр.-катол. духовенства."

До тих резолюцій можна сказати хіба отсе: Трудно придумати лучші способи для загородження Полякам шляху до зросту і вкорінення їх сили державної й національної. Се прояв того самого духа, що довів до упадку давну Польщу, бо унеможливив співжиття народів на великих просторах, що використали сусіди Польщі в догідній для них порі.

„Т. зв. справа українська..."

Підчас буджетової дискусії в польськім соймі порушено м. ін. українські справи. Польський посол Строньский назвав деякі домагання Українців слушними. З того приводу ендецько-санаційний „Дзеннік Польскі" в ч. 19 помістив статтю знаного нашого „приятеля" п. Кл. Гр. п. н. „Про польсько-руську справу". З цілої статті видно, що писав її шовініст, який не хоче ніякої нормалізації польсько-українських відносин. Пан Кл. Гр. стверджує, що „на сторінках преси не стрічається того нагального тону, який давніше нераз товаришив публіцистичним виступам в руській справі". Так якби жалував того... Бо добре чувся в такім сосі. Під оглядом уміркування і спокою виріжняється — каже п. Гр. — польська сторона, про українську сторону він не може того сказати. „Давної методи викликування постійного ферменту при помочі висування дрібних, але дразнячих справ, на жаль, до сеї пори не закинено". Промова пос. Строньского в соймі, щоб приступити до здійснення деяких домагань Українців, се, на думку п. Кл. Гр., доказ найдальше посуненого обективізму й доброї волі. Чогось більшого з польської сторони, пр. таки здійснення деяких домагань Українців, п. Кл. Гр. собі не уявляє.

Дальше п. Кл. Гр. з великої прихильности до Українців радить їм, що *вони повинні робити*. Він бачить знаки, що „відосередний елемент бунту (вархольства)" по українській (вже не руській?) стороні пробує підняти розгривку з уміркованою частиною українських політиків. Той елемент, пише автор, має два крила: „одно репрезентоване крайними шовіністами, що мають близші або дальші контакти з О.У.Н. Коновальця, друге се комуністи, що розвивають безнастанну акцію на терені руського села. Уміркований напрямок одиноко можливий для української політики — мусить протиставитися обом противникам, щоб здати власний іспит". — Чи не ліпше булоб п. Кл. Гр. заглянути на власне подвіря? Чи не бачить він там ніякого елементу „вархольства"? Чи в поборюванні того елементу „власний іспит" п. Кл. Гр. й інших „учителів" Українців не випавби богато гірше як „власний іспит" українських політиків?

В нормалізації п. Кл. Гр. *не признає* ніякого двосторонного договору. „В обговорюванім польсько-українськім питанні існує, на його думку, тільки одна сторона, се є польська держава". Ся остання думка п. Кл. Гр. на жаль правдива, бо провідники УНДА без відповідної умови пішли на т. зв. нормалізацію.

Кооперація на переломі

В 8 ч. „Нового Часу" появилася стаття п. А. Жука п. п. „Українська кооперація на переломі". Автор представляє розвиток нашої кооперації в останніх роках. В 1934 р. від Рев. Союзу Українських Кооператив відпало 430 кооператив наслідком обмеження території діяльности РСУК. Одначе число кооператив на терені 3 східно-галицьких воєвідств зросло так, що тепер бракує ще тільки 97 кооператив до стану з 1934 р. Число членів кооператив зросло до 523.776. Число членів жінок зросло з 57.601 в 1933 р. на 83.931 в 1935 р. В 1933 р. було 11.934 осіб, що постійно діставали хочби мінімальну винагороду за свою працю в кооперативах. В 1935 р. було їх 12.423. Торговельні обороти кооператив наслідком кризи були обнизилися з 159.504.000 зл. в 1929 р. до 81.608.000 зл. в 1934 р. В 1935 р. торги збільшилися до 88.398.320 зл. Торг. обороти кооператив виказують звишкову тенденцію. Значно ослабла позичкова діяльність кредитових кооператив. В 1934 р. всі союзні кредитові кооперативи (з Центробанком і „Дністром") уділили позичок на суму 12.242.096 зл., а 1935 р. на суму 10.292.505 зл. Власні капітали кооператив усіх степенів і типів зросли з 18.711.600 зл. в 1933 р. до 19.517.941 зл. в 1935 р. Відношення власних капіталів до чужих в нашій кооперації незвичайно корисне (43.1% власних капіталів). „Чужі капітали" в обороті кооператив се переважно щадничі вкладки в кредит. кооперативах і приватні вклади своїх людей до обороту в товарових кооперативах. Товарові довжники в товарових кооперативах зменшилися з 9.478.500 зл. в 1930 р. до 4.938.282 зл. в 1935 р. Автор кінчить свою статтю так: „Наведені тут дані говорять, що українська кооперація, обеднана в РСУК, виказала велику відпорність на некорисні впливи економічної кризи, досить щасливо цю хоробу перебула, а її виздоровлення відбувається мабуть в далеко скоршім темпі, як виздоровлення цілого економічного життя в Польщі... Це обективне свідоцтво великої живучости української кооперації й кооперативної форми економічної діяльности взагалі."

Не користай з тих, котрих підозріваєш, але й не підозрівай тих, з котрих користаєш.

Велика скількість недуг обжаловує суспільність, бо тільки добрі обичаї дають здоровля.

Обличча будучої Польщі

Виленське „Слово" в ч. 12 принесло статтю Кета п. з. „Коли я був закордонним кореспондентом". В ній автор старається робити обрахунок сил і правдоподібностей спираючись тільки на факти. Зміст: Тоталну державу міг здійснити марш. Пілсудский. Не хотів. Польська суспільність не випила чарки з тоталізмом, але попарила собі уста до її берегів. Правительство прем. Складковского має два шляхи перед собою: на право під кличем народу і на ліво під кличем демократії. Дивлячись на склад теперішнього кабінету, кождий заграничний кореспондент витягнувби висновок, що в шуканні спертя в суспільности правительство прем. Складковского піде на ліво. Перший етап „Направа". Людей тої групи мало, та вони одні мають якусь організацію. Направа се організація кількох директорів департаменту і кількадесятьох начальників виділів, що хочуть бути міністрами. „Пан Гражиньский прийде зі Шлеська і схоче робити Шлеськ з усеї Польщі. Тоді часи „полковників" видадуться кождому ліберальним раєм. Можна сказати, що ціла Польща стала вжененачепоширеною Галичиною, що ціла Польща уподібнилася до передвоєнних відносин у Галичині і коли Поляки се знесли, то може витримають й уподібнення до Гражинії". Та коли Направа й дійде до влади, вона не вдержиться. Прийде другий етап: „Фолксфронт". Булаб се організація людей старших і старих, людей з поглядами 19 ст. Булаб се побіда ліберальної реакції над тоталізмом як націоналістичним так і большевицьким. Повстання згл. прихід до влади „Фолксфронту" можливі тому, що в тім якнайбільше заінтересовані Жиди. Тому демокр. фронтови не будуть вони накидати своїх провідників, не будуть домагатися якихсь фільосемітських кличів. Волітимуть приймати річи де факто, не де юре. Валити в бубни демократії, рільної реформи, визволення без відшкодування, ляїцистичної науки і т. д., — щоб тим усім заглушити протижидівські кличі. Та на тім Польща не задержиться. Жидівська буржуазія хотілаб демократичного фронту і більш нічого. Вона нічого більше не хоче як оборони себе і своїх капіталів перед поривали якогось польського гітлеризму. Та з хвилею, коли під фірмою демокр. партії влада перейде в руки жидівського середовища, то жидівську буржуазію випруть жидівські комуністи. Богатих Жидів у Польщі досить, та бідних Жидів богато, богато більше. Палестина їм не вистарчить. На комунізм деінде треба навертати, в Польщі комуністи родяться самі... „Демократичний фронт оберне тільки ключ у замку. Натиснуть клямку вже вони самі". Ось правдоподібности, якими можуть піти події у Польщі...

РЕФЛЄКСІЇ

З приводу книжки А. Гертиха „O program polityki kresowej".

В цілім ряді статтей розглянули ми докладно і критично зміст книжки польського націоналіста А. Ґертиха п. з. За програму окраїнної політики. Тим виконане наше головне завдання: познайомити українську суспільність з тою книжкою — і ми могливи вже більше не займатися нею.

Та український читач може запитати: чи варт було аж так докладно розглядати книжку Ґертиха, котрий належить до партії, яка тепер не має політичного значіння в Польщі?

Що Ґертих і його партія нині не мають політичного значіння в Польщі, се правда. Та се не значить, що програма національної політики, яку він виложив у своїй книжці, се тільки „побожне бажання" Ґертиха і його партії.

Свідчить про те наглядно історія і сучасність.

Як відомо з історії, Польща до XI століття не цікавилася Сходом. Вона стояла фронтом до Заходу, пануючи над Балтійським Морем аж по о-стров Ругію (нині Rügen). Та від того століття починається відворот Польщі з Заходу і зворот на Схід. Се виявилося найперш у перенесенні столиці польської держави з ближчого до Заходу Ґнєзна до ближчого до Сходу Кракова та в полишенні споріднених з Поляками західно-північно-словянських племен на поталу Німцям. А в XIV столітті польський король Казимир, званий „Великим", відступив на Заході Поморя Німцям (Хрестоносцям) і Шлезьк Чехам та пішов походом на Схід, на Галицьку Русь, яку й заняв. Від того часу політична експанзія Польщі йде постійно чим раз дальше на Схід, на українські і білоруські землі, котрі вже в XVI ст. майже всі належали до Польщі. Разом з політичною експанзією Польщі на Схід сунула також польська експанзія національна. У висліді тої національної експанзії Україна і Білорусь понесли великі національні шкоди.

Не можемо тут подавати історію польської експанзії на Русь і писати про всі наслідки тої експанзії. Та історія жде ще свого історика, бо спеціяльна праця на ту тему о. Ст. Качала п. з. „Polityka Polaków względem Rusi" нині вже перестаріла. Ми тільки стверджуємо, що така експанзія істнує вже від половини XIV ст. та що вона становила головний зміст відносин Польщі до Руси за ввесь час істнування старої Польщі. Тою експанзією на Русь була перенята наскрізь вся тодішня польська суспільність, котра на ту експанзію витратила величезний запас польської національної енергії, занедбуючи рівночасно корінно-польські землі на Заході, які через те у значній мірі пропали для Польщі. Наглядним свідоцтвом того є німецька нині у своїй більшости значна країна Поморя (Pommern) з головною своєю столицею Гданськом, котрий нині також не належить до Польщі. Наглядним свідоцтвом того є далі німецький і чеський нині у своїй більшости а колись польський (пястівський) Шлезьк. Він нині таксамо у своїй більшости не належить уже до Польщі.

А що за те осягнула Польща на Сході, на Руси?

Осягнула була Польща з початку на Сході аж надто богато. Бо в часі від пол. XIV до пол. XVI ст. ст. Польща заняла була майже всі українські і білоруські землі аж поза Дніпро, аж майже по Харків. Так, се правда. Та що остало з того нині?

Вже від пол. XVII ст. починається відворот Польщі від Сходу. Той відворот продовжався також і в XVIII ст. З кінцем його Польща втратила майже все, що придбала була на Сході в XIV—XVI вв. А в XIX ст. Польща взагалі перестала істнувати як держава, навіть на корінно-польських землях над Вартою і Вислою. Одною з головних причин упадку старої Польщі була саме її експанзія на Схід.

Початок XX ст. привернув Польщі її державність. Здавалосяб, що історичний досвід повинен був польську суспільність навчити чогось. Здавалосяб, що польська суспільність повинна була звернути всю свою увагу на Захід, щоб відзискати й забезпечити те, що не зовсім ще втрачено на Заході завдяки експанзії на Схід. А зі Сходом наладнати так, щоб мати в нім союзника.

Так здавалосяб. А що є в дійсности?

Традиції експанзії на Схід серед польської суспільности знов взяли верх над традиціями фронту до Заходу. Наслідком тої переваги серед польської суспільности традицій Казимира званого „Великим" над традиціями Пястів є те, що польська держава має нині у своїм складі знов великі простори українських етнографічно земель, а не має зовсім ні $^{9}/_{10}$ польського колись Поморя, ні його столиці Ґданська, ні $^{3}/_{4}$ Шлезька, ні навіть у цілости пястівського Цешина, котрого половина належить до Чехії.

Та не тільки на Заході сучасна Польща завдяки перевазі серед сучасної польської суспільности традицій експанзії на Схід понесла великі втрати. Не менші втрати понесла через те польскість і на Сході. Бо через зліквідування відродженої Галицької Держави в 1918-1919 рр. польська суспільність унеможливила повстання Української Держави над Дніпром і тимсамим уможливила Москві знов заняти Вел. Україну. А наслідком того була повна ліквідація большевиками великого польського національного дорібку на Вел. Україні. З него нині нема там уже і сліду. А зате є знов — постійна загроза Польщі від Сходу — і незабезпечення від Заходу.

Традиціями експанзії на Схід кермується польська суспільність також у відношенню до східних окраїн сучасної Польщі. Що се так, стверджує наглядно сучасність. Та сучасність загально відома. Вона йде вповні по лінії „програми окраїнної політики" Гертиха. У декого з Поляків свідомо, у декого несвідомо — тим більше характеристично і тим для самої Польщі більше небезпечно.

Тому „Програма окраїнної політики" Ґертиха се програма не тільки його самого чи партії, до якої він належить. Се історична програма загалу польської суспільности, яку вона здійснює на східних окраїнах від пол. XIV ст. аж по нинішний день. І тому книжці Ґертиха присвятили ми тілько уваги. Пізнати плян наступу се передумова успішної самооборони. Так завсіди було й є не тільки на полях фізичних боїв але і в політиці.

Та тільки саме пізнання пляну наступу противника ще не забезпечує успіху самооборони. Щоб успішно оборонитись перед наступом, треба виробити зі своєї сторони плян самооборони. Той плян самооборони мусить у всім брати під увагу плян наступу противника і відповідно параліжувати зґл. відбивати той наступ. І се друга причина, задля котрої ми присвятили тілько уваги „Програмі окраїнної політики" вшехпольського теоретика Ґертиха.

Одначе на самій самообороні перед наступом справа не повинна обмежитися. Крім самооборони перед наступом на поодиноких відтинках нашого національного фронту треба скріпляти наші національні позиції на цілій лінії нашого національного фронту без огляду на те, чи даний відтинок уже загрожений чи покищо ні. Треба скріплятися у всіх ділянках нашого національного життя, не задля війни з національним противником, але для забезпечення і продовження власного національного істнування й розвитку.

Бо нація так як і людина се твір Божий і тому має право жити так, як має право жити людина.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Омер аґа

(З сербського—Светозара Цоревича).

Коли залунало перше піяння когута, Омер аґа збудився, простягнувся і позіхнув. Позіхнув ще раз і вийшов на подвіря, аби вмитися. Малий, сухий, худий, з великим синим пятном під правим оком і рідкою розчіхраною бородою, виглядав в білім раннім одязі як дух, що нічю блукається, щоб непокоїти спокійних людей. Коли вийшов на подвіря, розглянувся уважно довкола, відтак поглянув на небо. Небо було ясне. Омер немов з полекшою відітхнув.

— Слава Богу, що буде хороша погода на дорогу, сказав тихо.

Нині лагодився він в дорогу, але не в коротку, звичайну дорогу зі своїм сухим коником і пелехатим псом, лише в довгу, далеку дорогу. Нині мав покинути край, в котрім уродився, і вивандрувати до далекої Туреччини, куди вийшло вже тілько його предків і приятеліз. Життя в його вітчині гнівало його. Гнівало його, що мусів глядіти на те, як „джавр" розсідався перед ним як його пан. Як довго ще потішав себе надією, що „добрі давні часи" повернуться, міг іще те все зносити, та вкінці не стало йому терпеливости. Ніхто нині не вважав його за аґу, не шанував і не поважав його як такого, ні, він не значив більше як простий хлоп...

Перед кількома днями був він зі своїм підданим в суді, бо той не давав йому належної третини, і хлоп виграв. Сліпий суддя з бородою й козячим голосом видав вирок, що він не має навіть права до поля! Се огірчило його. Він поблід і почервонів, сказав судді кілька грубих слів і заповів, що вивандрує. Як сказав, так і зробив. Ще того самого дня продав дім і все, що мав — продав за будьщо. Пішов до свого старого знакомого, приятеля Николи і по кількох словах добив торгу.

На другий день давали йому два рази тілько. Та він не хотів про те знати: Що раз мої уста висказали, не відкликають, відповідав усім. Відтак розділив всі свої сушені овочі між сусідських дітей і роздарував менше вартні річи сусідам.

— Не потребую нічого, говорив, там буду мати все. Все мені дадуть. Там живуть люди моєї віри, там все краще.

І нині мав він виїхати до того хорошого краю, де після оповідань людей мід і молоко пливуть та печені голубці з неба падуть.

Омер аґа умився, обтер обличча тонким ручником і почав відмовляти молитви. Молився довше як звичайно. Він же знав, що дорога веде через море і просив Бога про щасливу подорож.

Коли помолився, одягся, приладив каву і почав пити; та йому здавалося, немовби напиток не смакував, немовби його відкинуло від нього, як звичайно буває в хорих людей. Доси був він веселий і жартував з кождим, але сего рана зайшов на нього якийсь дивний смуток. Щось його мучило, боліло — а він не знав ні що, ні де.

Чимраз більше пригнітав його той смуток, коли глядів на ті старі, павутиною густо заснуті стіни, що тепер стояли такі порожні й голі. Було йому жаль їх. Між ними, саме в сій кімнаті, він уродився й виховувався. Тут померли його родичі. І до сеї кімнати привів він свою Мейру і прожив з нею найщасливіші часи. А вкінці тут також уродився

З сойму

Що говорили про емеритів?

На засіданні буджетової комісії сойму розглядано буджет емеритур і заосмотрень. Буджет референував посол Остафін. Він сказав м. ін.: Ще в м. році майже 75 проц. звільнених емеритів мало менше як 55 літ! Відповідальність за такий стан річей паде на персональну політику поодиноких ресортів. Армія молодих емеритів сильно затяжіла на житті держави через розсівання дефетизму і втискання на інші посади. Се викликає нездоровий відрух безробітних і молоді. Тепер, внаслідок зарядження прем. Складковского, звільнювання державних урядників у значній мірі загамоване. Та емеритальне питання заострено декретом з листопада 1936 р. Правительство мало два шляхи до обниження видатків на емеритури: 1) через поділ емеритів на заборчих і польських, 2) через обниження всіх емеритур. Вибрано першу дорогу. Того роду розвязка справи викликала сильний запальний стан. Та операція нарушила почуття права горожан і підірвала довіря працівників до держави. Всяка довільна зміна законів підриває авторитет властей і віру в правоправність та державу.*) З задоволенням принято обіцянку п. Квятковского, що переведеться ревізію найгірше упосажених емеритів. Референт предкладає, щоб спеціяльна комісія наново розслідила справу кождого „заборчого" емерита. Тоді знайденоб не одного, що не має прав до емеритури. Крім того треба піддати лікарському дослідові всіх молодих емеритів і привернути до служби узнаних здоровими. Референт заповідає, що зголосить проект закону, котрий зносивби інші декрети при задержанні буджетової рівноваги. Той проект ухиливби приписи про зачислення тільки 3/4 часу дійсної служби в б. заборчих державах, привертаючи зачислювання їх в цілости, змінивби приписи щодо лучення емеритур з доходами з посад, які займають емерити. Коли емерит одержує платню з титулу посади, то він діставби тільки таку частину емеритури, що разом з платнею не перевищає платні з додатками, побираної ним в чинній службі. Се обмеження не відноситься до тих емеритів, що їх емеритура й платня не перевищають 400 зл. місячно. Розвязання службового відношення з уваги на лихий стан здоровля може наступити тільки тоді, коли лікарська комісія ствердить у працівника втрату щонайменше 50 проц. здібности до праці. Опісля референт заявив, що на 1937 р. передбачується 91.834 емеритів, вдів і сиріт. В дискусії над буджетом емеритур забрав голос м. ін. посол Целевич. Він обговорив нечувано тяжке матеріяльне положення емеритів української народности з б. австро-угорської монархії. Просить, щоб так як розвязано справу австро-угорських інвалідів, приступлено врешті до наладнання справи урядників цивільних і військових по б. австро-угорській монархії. У відповідь послові Целевичеві віцеміністр Гродиньский заявив, що 108 арт. емеритального закону, особливо коли йде про військових б. австро-угорської армії, стисло примінюється.

*) А щож доперва говорити про те, що діється в народі зі справою парцеляції! — Ред. „Н. Зорі".

Про відносини в рільництві

„Курєр Поранни" в ч. 19 приніс статтю такого змісту: Загальне положення рільників в р. 1935/36 дещо поправилося. Перший раз від сімох літ в дрібних господарствах не було зменшення приходів, а був їх зріст. В останнім господарськім році рільник осягнув з гектара землі 12 зл. більше ніж попереднього року. Ті приходи рільник видав передовсім на будинки і на закуп інвентаря мертвого й живого. Коли рільництво йде вгору, то се знак загальної поправи.

Маріявіти у Варшаві і Плоцьку

Виленське „Слово" в ч. 18 звідомляє, що до Варшави прибула жінка маріявітського „епископа" Ковальского. Він тепер в криміналі. В Варшаві основано відділ прихильників Ковальского. Їх льокаль міститься при вул. Окоповій 29. Там відбуваються зібрання й відправи. „Богослуження'" відправляють мужчини й жінки без приготувань і свячень. Подібний льокаль як у Варшаві заложила жінка Ковальского в Плоцьку.—(Цікаве в тім всім те, що хоч не стало рос. царату, римо-катол. духовенство не може побороти секти Маріявітів).

Автаркія культурна й наукова

В Німеччині переводять систему „культурної автаркії" (самовистарчальности), то значить: позбуваються чужих впливів і на культурнім полі. В німецьких театрах грають вже тільки двох чужих авторів: Бернарда Шов'а і Кнута Гамсуна. Тепер постановлено розпростерти „культурну автаркію" також на наукові твори.

Радіо

Радієва школа в Римі. Італійське радієве т-во утворило з ініціятиви Міністерства Пропаганди радієву школу в Римі. Цей інститут призначений для всіх, хто має намір присвятитися технічній, артистичній або денникарській праці на терені радія. Передбачується курси практичний та теоретичний. Для наукових цілей створено при Інституті „радіостанцію в мініятурі" з лябораторією, трансмісійними возами, архівом кружків і приміщеннями для надавання. Одним з завдань Інституту буде дослідження специфічних радієвих проблем, чи то в ділянці техніки, чи сторони артистичної, чи навіть телєвізії. Школою буде кермувати спеціяльна комісія. На її чолі стане начальний директор радія. На цілковиту програму науки складеться ряд обовязкових предметів та кілька предметів, які залишено до довільного вибору студіюючих. Прохання про допущення складаються комісії, що має намір обмежити скількість „радієвих студентів".

Школа радієвого репортажу. У французькому часописі появилася стаття, що обговорює справу радієвого репортажу. Радієвий репортаж се ділянка нова. Вона повстала шляхом експериментів. Створений кількома піонірами, він розвивався поза всякими правилами, поза законами. Наслідком цього є тепер коло пів тузина здібних радієвих репортерів, які можуть добре провадити репортаж. Здобуті досі досвіди належить зібрати не в формі тісних канонів, але загальних напрямних для праці людей, що хотіливб присвятити себе тому фахові. Для цього служилаб школа радіорепортажу. В проблемі такої школи виступають два чинники: матеріял навчання і вчитель. В школі радієвих репортерів повинні бути чотири кляси. Перша з них обіймалаб предмети, що торкаються радіотехніки. Радіорепортер повинен бути зазнайомлений з нею так, як автомобіліст з мотором самоходу. Друга кляса „фахова" обіймалаб спеціялізацію в якійсь ділянці спорту, суспільного життя і його проявів (церемонії, урочистости, публичні маніфестації і т. п.).

Третя кляса „психольогічна" зазнайомлювалаб майбутніх репортерів з вимогами мікрофону (дикція, вміння імпровізації і т. п.) враз з вимогами радієвої авдиторії. Тут малиб устійнити приписи для створення приємної авдиції, яка моглаб подобатися, а в разі потреби і навчити. Остання кляса, четверта, булаб клясою „експериментальною", в якій учні провадилиб самостійно репортажі під доглядом своїх учителів. Такі малиб бути підстави навчання в школі радіорепортажу.

Гассан, його одинокий син. Спомини пригнічували його і щось почало його давити за горло. Очи стали вогкі. Але він, що не пригадував собі, аби коли в житті пролив хоч одну слезу, він мавби тепер плакати? Похитав з досадою головою, немовби хотів прогнати з неї всі свої думки.

Крикнув на жінку й дитину, що ще спали.

Вони пробудилися.

— Вставайте і збирайтеся, сказав Омер аґа твердим голосом, знаєте, яка перед нами дорога!

І не оглядаючись дальше на них, взяв книжку в руку і пішов просто до огорода. Звідтам повільним кроком і зі спущеною головою пустився до нового кладовища. При самім кінці кладовища були дві могили з похиленими, мохом поростими нагробними каменями. Омер аґа зложив обидві руки на грудях, немов приступав до святощів і опустився на коліна перед гробами. Отворив книжку і читав, легко похитуючись, якісь арабські молитви. Читав довго і немов з одушевленням, бо його темне обличча почервоніло, а його очі світилися як дві полуміни.

Скінчивши молитву, упав обличчам на могили. Поцілував їх кілька разів, відтак піднявся, щоб іти. Та немовби його щось задержувало, станув знов і глядів на мураву на гробах. І йому здавалося, що мігби ще довго, довго глядіти на ту мураву і що вона якась інакша як вся інша зелень довкруги. Нараз Омер аґа побачив по середині між батьківськими могилами гвоздик, поцілував його, вложив до книжки і пішов.

Таксамо як ішов на кладовище нога за ногою, вернувся до огорода і став тут розглядатися. Грядки, копані його власними руками, були повні зелені. На засаджених ним деревах красувалися овочі. Була там і пасіка, ним самим поставлена. Зложив руки на грудях і задуманий глядів від дерева до дерева, немовби хотів їх почислити.

Кожде дерево видавалося йому тепер красше, урожайніше, миліше. Навіть та суха слива, котру хотів зрубати, і вона була тепер гарніша! Бач, як вона покрилася листям і овочем, так що всі галузки повгиналися.

Кілька крапель роси стрясеної крильцями пробуджених птиць упало йому на обличча. Він поглянув вгору і побачив кілька щиглів. Усміхнувся. Тих птиць, що так хорошо співають, любив він найбільше.

— Хто знає, чи там є такі, подумав і не хотів обтерти роси, а лишив її на обличчі.

Міжтим почав робитися день.

В огороді було ще на пів темно, та вершки дерев стояли вже у світлі і блищали як посріблені. Омер аґа обернувся і глянув на гори, зпоза котрих мало зійти сонце; голі скали видалися йому пречудними. Як часто ходив він по них!

Та нараз видалося йому досить того оглядання. Відвернув голову немовби втікаючи перед тим усім.

Увійшов скоро на подвіря.

На подвірї застав жінку, що плакала, а коло неї малого Гассана. Хлопець сховав обличча в її спідницю і також плакав.

Омер аґа зморщив брови і різко відозвався:

— Чого плачете?

— Нічого, відповіла жінка шепотом.

Омер аґа ще більше розгнівався.

— Не нічого! Я вже знаю, що за причина! (Кінець буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З нашої мемуаристики

Василь Нагірний. **З моїх споминів.** Львів 1935. Бібліотека Р. С. У. К. ч. 45. Ст. 70 + 2 нпг., форм. 17.7 × 24.4 цм. Ціна 1 зол.

Василь Нагірний (1848 — 1921), син селянина, добився власною працею титулу інжиніра та став згодом основником найповажніших наших економічних установ: „Нар. Торговлі", „Дністра" й ін. Тимто й спомини покійника, видані й попереджені вступом дра І. Витановича, мають для нас велике значіння як покажчик того розвоєвого етапу (70 — 80 рр. мин. стол.), коли в Галичині кладено підвалини суспільно-економічного відродження нашого народу. Справедливо зазначує др Витанович на вступі:

„Світлі постаті діячів того етапу (70 — 80 рр.), їх ідейні засновини мають для нас сьогодні не лише історичне значіння. З тих ідейних зародків черпають і черпатимуть сили дальші змагання. Аналіза початків не є без ваги й науки для дальшого формування нашого національного життя і правильнішої оцінки сучасних досягнень. Пошана до громадської праці, до діяльности й замислів піонірів нашого суспільно-господарського відродження є мірилом власної вартости та ідейности в праці. Тимто пригадка їх починів, діяльности й замислів буде нас відсвіжувати, як радісний спомин молодости". (Ст. 5).

Спомини Нагірного торкаються не лише 70-80 рр., коли він станув уже до праці як самостійний економічний діяч, але сягають аж до діточих і шкільних років покійника, росказують про його побут у москвофільській бурсі у Львові, про перебування Нагірного в Швайцарії. Все те, хоч коротко й сухо описане, має для нас велику вартість, бо споминів Галичан з тих часів так якби не було. Цікаво, що саме суха суворість опису в споминах Нагірного відкриває уважному читачеві богато міжстрічкових рефлексій, а наївна поверховність рефлексій і спостерігання автора кажуть нам про нього більше ніж він написав.

У споминах Нагірного бачимо виразно, як родився в нас економічний матеріялізм та лібералізм, якого хибні висліди вже тепер можемо відчути в духовім життю нашої нації. Тверде пробивання з біди до життєвої вигоди, яке довелося перебути нашим діячам типу Нагірного, виробило в них велику дозу „широкої совісти" й рівночасно ригоризму в трактуванні ближніх. Зновже москвофільсько-обрядова бурса і школа дали їм звичку заступати суттєве формальним, духове матеріяльним. Усе те поглибила ще наука в ліберальних університетах, де вони стрічалися з усякими матеріялістичними напрямками. З такої мішанини повставав опісля або тип утопіста-матеріяліста (прим. І. Франко), або — де було більше „хлопського розуму" й менше інтеліґенції й почуття — тип економіста-богатія (Нагірний). Духовий матеріялізм сього останнього типу дуже добре характеризували слова, які мав колись сказати пок. К. Паньківський: „Дайте наперед гроші, а тоді літературу, то нам вже й Жид напише..." Не пишу сеї рефлексії на те, щоб дорікати нею пок. Нагірному. Вважаю, що серед таких умовин не лише він, але й богато інших людей булоб розвинулося в такім напрямі. Всетаки прикро ствердити, що навіть така безсумніву велика індивідуальність, як Нагірний, не знайшла в собі й своїм життю такої дози якогонебудь релігійного переживання, щоби згадати про се в своїх споминах. Щойно на тлі клімату нашої Галичини зрозуміємо, чому так тяжко приймається в нас дійсний католицизм та чому в нас іще й досі покутує так богато „священиків з Діла". Та винні були тому мабуть у львиній частині духовні, які замісць дбати про відповідне перевиховання народу в католицькім дусі й моралі, дбали про „чистоту" обряду, кацапську „фільольогію" й добрий тон: не писати хлопською мовою. Чи треба от-же дивуватися, що й Нагірний, котрий сам поставив безліч церков („стиль" Нагірного), поза їх будовою, отже їх матеріяльним боком, зовсім — бодай у спомина́х — не журився справами Церкви і не мав для неї серця, як не мали його тоді зрештою і деякі її представники...

Годі очевидно лаяти пок. Нагірного за той мимовільний його матеріялізм, а навпаки требаб його похвалити якраз за ту щирість у спомина́х. Бо спомини мають вартість саме через те, що вони щирі та правдиво описують свій час, а не за те, що поливають його єлеєм.

Др І. Витанович, як сам зазначує, хоче „представити в низці монографій видніших представників думки й праці на шляху наших суспільно-господарських змагань" (ст. 5) і спомини Нагірного се одна з ряду намічених книжок. Крім неї вийшли ще в Р. С. У. К. дра Витановича „Нарис суспільно-економічної української історії" (1934, ст. 34, ціна 0.50 зл.) і „Володимир Навроцький, перший український статистик-економіст в Галичині на тлі своєї доби" (1934, ст. 82, ціна 1 зл.). Можемо тільки радіти з сих намірів дра Витановича й бажати, щоб йому вдалося здійснити сі пляни. Та при тім добре булоб для книжок з тої ділянки, щоб їх автори при оцінці подій і людей узгляднювали також деякі вищі критерії, а не лише й виключно суспільно-економічні. Се — безсумніву — далоб тій бібліотеці кращий круговид.

Наталена Королева. **Без коріння.** Життєпис сучасниці. Львів 1936. Ст. 2 нпг + 121 + 3 нпг. + портрет авторки; форм. 18 × 25 цм.

Се щось діяметрально противне до споминів Нагірного. Їх авторка відома українська католицька письменниця з аристократичного роду, „кооптована" Придніпрянщиною. Наставлення сих споминів суто духове, звернене головно на психічні переживання, стиль живий, форма — автобіографічна повість.

Справедливо зазначує на вступі редактор тих споминів:

„Значіння цього твору передовсім у тому, що в нім виявлений той вищий духовий стиль, те здорове психічне наставлення справжнього „нобле́с обліж", той правдивий аристократизм, на який спромоглась у своїм тисячелітнім прямуванні культура Заходу. Його дух — поривчастий і пруживий, як той араґонський лев у родовім гербі авторки, а проте всесильно опанований почуттям законности, справедливости й любови, немов обведений тривким муром тих гербових кастилійських веж, — веселий він і погідний, як Південь Франції, де письменниця провела свої юні літа, а проте глибокий і зрівноважений, як старість її лицарсько-ґрафського роду.

Водночас письменниця дала нам змогу побачити, в яку карикатуру зміняється той вищий духовий стиль, коли перенести його на зовсім чужий і невідомий ґрунт, — коли перещепити його на психіку із зовсім іншими вродженими заложеннями та традицією, якою показалася психіка московська, — і навпаки, як нидіє та вяне людина із справжнім шляхетним світосприйманням, коли вона приневолена жити в невідповіднім для себе середовищі, як стає вона тоді рослиною „без коріння" й не може тягнути життєдайних і життєрадісних соків, потрібних їй для росту й розвитку.

У звязку з тим показала нам авторка конфлікти і зудари двох відмінних психічних наставлень і ментальностей. Дві культури — західноєвропейська і московська, дві душі, два світогляди і дві релігійности — релігійність формальна і релігійність із глибин серця та потреби душі — ось дві нитки, що раз-у-раз перехрещуються і невпинно плутаються здебільша в нерозплутані вузли.

Хоч у Провансі виросла, а може якраз тому, — зуміла письменниця своєю інтуіцією відчути як слід теж і дрімаючу стихію Української Землі та пронизати нею особливо кінцеві розділи книжки.

Перед нашими очима пересуваються — як живі, дуже виразні типи — не тільки виховниці та вихованки тієї установи, що формувала світогляд не однієї і нашої громадянки, але теж і такі постаті, як московська царица Марія Федорівна, відомий українофіл — всевладний царський генерал-ґубернатор М. Драгомиров, ґенеральний інспектор жіночих шкіл граф Протасов Бахметіев, далі постать славного українського композитора М. Лисенка та українська шляхетська родина Тарнавських. Наприкінці оглядаємо ще й Печерську Лавру, Видибицький Манастир і ін."

Спомини Н. Королевої хоч і називаються „Без коріння", звязують наше сучасне „демократичне" з отим минулим „аристократичним", вростають корінем у традицію подібно як се робить прим. книжка „Україна на переломі" Липинського.

Особливу вартість має видання тих споминів саме для напряму „Нової Зорі". Бо коли ті спомини видали „восточні" „Дзвони", то тимсамим дали доказ, що й серед т. зв. „восточників" помалу зростає зрозуміння тих західних ідей, які „Нова Зоря" ширить уже 12-тий рік. Доказує се й наведений вступ редакції „Дзвонів", вступ під яким могліб і ми підписатися. Арамік.

З наукових видань

Josaphat Skruteń, **Apologia des Mönchpriesters Job gegen die Argumente zugunsten der Lateiner.** Extrait des Actes du IV-e Congrès international des études byzantines (Buletin de l' Institut archéologique bulgare, tome IX, 1935). Sophia, 1935. ф. 290×206 мм., 326-330 стор.

В сій короткій студії займається о. автор, редактор „Записок Чина Св. Василія В.", неоголошеним досі полемічним твором з XIII століття, що повстав на византійськім ґрунті. Знані два його рукописи: Цісарської Бібліотеки в Відні й бібліотеки в Мюнхені. Після коротенького опису віденського рукопису о. др Й. Скрутень переходить до перегляду змісту. Се апольогетичний твір (з православного становища), писаний по грецьки й обіймає 50 сторін. Твір спрямований в імені тодішнього Патріярха Йосифа до цісарської пари — цісаря Михайла VIII Палеольога (1261—1282) й цісаревої Теодори, але писав його не Патріярх сам, лише його ученик, монах Йов. Причиною написання сього твору було те, що цісар клонився до Унії й післав навіть з тою метою посольство до Папи Григорія X (1271—1276); Патріярх отже „за всяку ціну бажаючи рятувати своє особисте становище" (с. 329), старався тому перешкодити. Він поручив монахові Йовові, людині здібній, але завзятому ворогові Унії (він у полеміці висловлюється навіть образливо про католиків), написати твір проти Унії. Так повстала отся „Апольогія". В ній заперечується примат Папи, виключається можливість поминання його в богослуженнях і апеляції до Папи. Йов висловлюється обидливо про Папу й називає його єретиком. Що цікаве в „Апольогії", так се „пояснення", чому напр. св. Кирило, чи св. Василій і Золотоустий зверталися до Риму: тому ніби-то, що так вимагала розвага; бо Папа — таки єретик! Сумне свідоцтво ставить схизматицький Патріярх великим святим, — але на щастя так не було й вони зверталися до Риму таки з переконання. При кінці аргументує Йов свою ворожість до Унії й політично. Твір кінчиться осторогою своїх одновірців перед Унією з Римом.

Як бачимо, се дуже цікавий твір — він показує, як сильно патріярші круги противилися Унії з католицькою Церквою, не зважаючи на великі шкоди, що з того випливали. Тому чекаємо сповнення обіцянки, даної при кінці студії: що Редакція „Записок ЧСВВ" в короткому часі хоче видати грецький оригінал і переклад „Апольогії". Тоді матимемо можність дослідити, чи й оскільки відбилася „Апольогія" й на наших „сочиненіях проти латини" XIII й дальших століть (про полеміку з католиками на нашім ґрунті гл. Поповъ, Историко-литературный обзоръ древне-русскихъ сочиненій противъ латинянъ, Москва, 1875; Павловъ, Критическіе опыты по исторіи древнѣйшей греко-русской полемики противъ латинянъ, Спб., 1878). — Теофіль Костpуба.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Множество наших гріхів. По перше розваж, моя душе, як давно се було, коли ти мала нещастя перший раз відпасти від Бога через гріх, та як дуже помножилися твої гріхи від тої нещасливої години. Ах, чи не стратив ти вже своєї невинности і чи не став ти жертвою сеї пекольної потвори, коли перший раз дійшов до уживання розуму? Наслідком твого створення, твого спасення і твого хрестного обіту твоїм невідкличним обовязком було звернутися до Бога, яктільки ти міг Його пізнати, до Бога як свого першого початку і свого останного кінця, та вічно посвячуватися Його любови і Його службі. І чи ти виконував сей строгий обовязок? Луцифера та його товаришів скоро скинено в пекло, бо вони безпосередно по своїм створенні, замість звернутися до Бога, як були обовязані, та цілковито Йому посвятитися, — відвернулися від Него, щоб бути гордими тільки на себе самих. Чи не наслідував ти сих бунтівників уже при першім світанку свого розуму та чи таксамо не відвертався від Бога, коли ти вище Бога ставив свої власні неупорядковані наклони та кожде глупе вдоволення.

По друге розваж, як ти по такім нещасливім початку так богато років дальше щоденно допускався гріха за гріхом, супроти Бога, супроти твого ближнього і супроти себе самого, ділами, словами і пристрастями так, що ти не перебув ще ні одного дня, може навіть ніодної години, не образивши Бога злими вчинками, або занедбанням добрих діл, незнанням, слабістю або злобою. Ах, моя бідна душе, чиж се не правда, що ти вже від свого дитинства була піддана брехні, пристрасти й нечистоті? Чи се не правда, що вже тоді твої думки постійно відверталися від Бога на річи глупі й марні; що твої молитви були без уваги, твої сповіди без щирости, без жалю і поправи, а все твоє буття й поступування без правдивої любови Бога та без дійсно добрих діл? І чи ти став ліпший (стала ліпша) з роками? Або чи навпаки не помножував (-ла) щоденно свої гріхи і чи не сплямив(-ла) всі свої змисли та члени повторюваними обидами і проступками і чи не вживав (-ла) ти навпаки постійно Божих дарів та надуживав (-ла) їх проти Того, що їх дав? Перейди уважно в своїй думці, але в гіркости своєї душі, всі свої роки й відчувай глибокий біль при спостереженні, що твої гріхи дійсно були далеко численніші, як волоски твоєї голови, поминувши безмежне число скритих гріхів і тих гріхів, що їх ти спричинив у інших і що тепер вправді не показуються перед твоїми очима, та колись усі виступлять проти тебе.

По третє розваж, як мало ти в якійнебудь части свого життя цілим своїм серцем виконував великий обовязок любови Бога, обовязок посвятити себе цілковито Його службі і з найчистішим замірom звертати на Нього всі свої думки, слова й діла. Розваж се в тій цілі, щоб ти міг ліпше осудити безмежну скількість своїх проступків й обид. Розваж, як мало ти поборював свої природні наклони, що від твого найраншого дитинства так дуже були звернені на зло. Як мало ти сторожив свої розпустні думки й уявлення. Як мало ти зважав на се, щоб інших не образити словом, ні не дати їм причини до образи. Розваж також, як богато свого дорогого часу ти стратив, як богато ласк ти одержав надармо. Як мало ти відповідав на Божі досвіди (проби) й надхнення. Як мало ужитку робив ти з талантів, що їх тобі повірено. І як дуже зле ти вивязувався з обовязків свого становища управителя в кождім відтинку свого життя. І потім дивися, яка сила гріхів тепер підноситься перед твоїми очима й дивиться тобі в обличча. І по тілько провинах та по такій великій невдячности, що побільшили кождий твій гріх, як ти колинебудь осмілишся піднести свої очі до неба або хочби тільки назвати святе Імя Боже, що його ти так часто безчестив!

Постанови собі при щирих і щоденних думках про свої гріхи все від серця бути покірним, щоденно приносити жертву сокрушеного й покірного серця й відтепер вести життя дійсно переняте каяттям, бо тільки в тім можеш знайти найпевніше успокоєння по тілько провинах.

Епп. Р. Челлонер.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІНІСТР ОСВІТИ відповідав на інтерпеляцію польських священиків. Справу ту подамо докладніше на другий тиждень, бо вісти про неї наспіли перед самим замкненням числа.

СЕН. КНЯЗЬ РАДИВИЛ заявив у будж. комісії сенату, що теперішна виборча ординація до парляменту невдоволяюча, бо усуває велику частину суспільности від участи в політ. житті. Сен. Р. критикував також відношення правительства до парляменту.

В БУДЖЕТОВІЙ КОМІСІЇ СЕНАТУ референт сен. Слівіньский підніс два тяжкі закиди: що законодавство немічне і тому раз-у-раз зміняється закони та що парлямент без критики то парлямент без життя. На те відповідав преміер Складковский. Він заявив м. ін., що урядництво в Польщі на його думку здорове та що правительство не легковажить парляменту і дає йому можливість критики.

ЛИТОВСЬКА ПРИГРАНИЧНА СТОРОЖА на терені свенцянського повіту вивернула граничний стовп. Польська сторожа вбила стовп на своє місце. При тім Литовці обстрілювали її. (ПАТ).

В МОСКВІ має розпочатися незабаром процес проти Пятакова, Радека, Сокольнікова, Серебрякова, Муралова, Богуславського і інших 9 визначних большевиків за належання до „троцьківських“ організацій.

СОВІТИ зачали будувати 16 нових великих воєнних літаків, кождий по 68 людей.

БУХАРІН, відповідальний редактор московських „Ізвестій“, увязнений. Се автор голосної книжки „Азбука комунізму“. Незабаром побачить, що не знав іще властивої азбуки комунізму.

МІЖ ЮГОСЛАВЯНСЬКИМ ПРЕМІЄРОМ Стоядіновичем і провідником Хорватів дром Мачеком відбулися на днях довгі розмови. Політичні круги вважають ті розмови початком акції, що має поладнати хорватську проблєму, та надають їм історичне значіння.

ПРУСЬКИЙ ПРЕМІЄР ГЕРІНГ виїхав з Риму через Неаполь на остров Капрі. Всюди витали його дуже торжественно.

НІМЕЧЧИНА продовжила торговельний договір з СССР на 1937 р.

ІДЕН, міністр загр. справ Англії, заявив м. ін., що положення в Европі не можна направити промовами. До того треба, щоб Німеччина покинула шлях, яким йде досі.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР КОЛЬОНІЙ Мутель заявив, що Жиди можуть еміґрувати з Европи до французьких кольоній Мадаґаскару, Індокитаю й Нової Калєдонії.

АМБАСАДОРОМ ФРАНЦІЇ у Вашинґтоні іменований б. міністр торговлі посол Бонне. Та номінація викликала ріжні здогади в парляментарних кругах. Припускають, що амб. Бонне буде старатися наладнати господарські справи не виключно у франко-американських рямцях, але також в рямцях евентуальних договорів економічних і фінансових при участи Лондону й Берліна.

ЄСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ здобули пристань Марбеллю коло Маляґи. На сторону повстанців перейшло 120 правительственних вояків.

РОЗБИЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ Туреччини, Іраку, Ірану й Афґаністану в справі створення бльоку тих держав.

НОВИНКИ

В навечеря свята Йордану відбулася в салі Музичного Інституту ім. Лисенка спільна студентська святойорданська вечера. Вечеру поблагословив о. прал. Куницький. Взяли в ній участь представники наших установ та поверх 150 студентів.

Йордан для вояків. Еп. Будка відправив Службу Божу в церкві св. Юра для вояків гр.-катол. обряду. До церкви прибули ген. Токажевский-Карашевич, полк. Ходзько-Зайка, полк. Бітнер, ряд штабових офіцирів, начальник суспільно-політ. виділу воєвідства п. Харевич, віцестароста Кіршнер і представники влади. По богослуженні відбулося свячення води. Проповідь виголосив о. Сеткевич. („Всхуд“).

Йордан у Станиславові. Богослуження при полевому вівтарі перед катедрою відправив Епископ-помічник др Лятишевський в асисті численного духовенства. Участь у богослуженні взяли представники цивільних і військових властей з воєводою ген. Паславским та почесна військова компанія.

Міністерство освіти дозволило абсольвентам учительських семинарій записуватися на гуманістичний виділ і педагогічні студії університетів варшавського і краківського.

Однодневний протестаційний страйк відбувся у львівськім університеті в звязку з замкненням виленського університету.

На вулицях Львова розпалено вогнища, щоби прохожі могли коло них розгріватися. Тимчасом мороз трохи злагіднів і зачав падати сніг.

У Львові увязнено трьох скарбових урядників за уділювання безправних полекш, зглядно уморювання податків належних скарбові держави.

„Хвіля“ в ч. 6404 подала за часописом Жидівської Громади у Львові спис 76 осіб, що в 1936 р. виступили з мойсеєвого віроісповідання.

В Городенці поліція опечатала льокаль української спортової організації „Пробій“.

З причини великих снігів перервали автобусову комунікацію на шляхах Городенка—Коломия, Городенка—Станиславів і Коломия—Обертин—Незвиська.

В польській осаді Полянці пов. Бучач приступлено до будови „Людового Дому“, що має причинитися до припинення еміґрації польського населення до Аргентини та продажі землі в українські руки.

В Труханові пов. Стрий група місцевої молоді побила кільканацять осіб, що урядили собі пиятику, коли в церкві відправлялося богослуження.

„Товажиство розвою Зєм Всходніх“ повстало в Перемишлі. Його завдання охороняти Поляків від винародовлення та збирати жертви на 27 костелів для Поляків, які тепер будують в Перемищині.

Гумор. Іцку, ти продав мені пса кажучи, що він ніякому чоловікові не зробить нічого злого. А він подер мені штани. — Ну, або штани то чоловік?

Кооперативно-освітний курс відбувся в Сяноці. На курс прибуло понад 66 делеґатів з ріжних сторін Лемківщини. Курс розпочато відспіванням молитви. Вступне слово виголосив п. Гаврилко. Підчас курсу був м. ін. реферат о. Григоровича про мораль у суспільнім житті і про Католицьку Акцію.

У Скарбовім Уряді в Дрогобичі увязнено за надужиття урядовців М. Бардецкого і Сольского.

Фальшиві векслі на 300.000 зл. пустив в обіг директор фабрики цинкової білі в Неділиськах коло Сосновця, Нойґебавер.

Остра пошесть ґрипи панує у Варшаві. Майже в кождій родині хтось хорий. Всі шпиталі переповнені.

Дисциплінарний суд Нач. Лікарської Палати повстав у Варшаві. Він буде розглядати справи лікарів, потягнених до відповідальности за проступки при виконуванні свого звання.

Майора дефравданта Врублєвского засуджено у Варшаві на три роки тюрми.

17-літній ґімназист з Кемпніц Володимир Єнджеєвский придумав турбіну, яку вводять в рух вітром або водою, використовуючи енергію майже на 100 пр. Турбіна може витворювати електричний струм, помпувати воду і т. п. Молодий винахідник одержав від патентового уряду охоронне свідоцтво.

В почтовій аґенції в Сувалках стверджено крадіж листів, що приходили з Америки. В часі контролі застрілився урядник Вл. Печ. Надужиття виносять около 1000 долярів.

Валиться нова 4-поверхова камяниця в Ґдині, що належить до Державного Метеорольоґічного Інституту. Вона запалася на кільканацять цнтм. і стіни її зарисувалися.

Найбільший міст в СССР і другий щодо величини на цілій кулі земній відкрито до ужитку в Іркутську на Сибірі. Він над рікою Анґарою.

У Празі виставлять незабаром оперетку Ярослава Янковіча п. н. „Серце й корона". Геройка оперетки п. Симпсон, що довела б. анґлійського короля Едварда VIII до абдикації.

Комсомол у Чехословаччині має тепер 126.000 членів. Він тісно співпрацює з совітським комсомолом.

В Братиславі увязнено емеритованого ґімн. учителя Северта під закидом пачкування грошей, опія й кокаїни. Северт стояв на чолі міжнародної банди, що мала свою централю у Відні. При помочі спеціяльно уряджених самоходів пачкарі перевозили гроші, золото й наркотики по цілій середній Европі. Северт признався до перепачкування кількох міл. корон.

В Парижі появилася нова книжка франц. письменника Селіна, відомого з великої прихильности до совітського ладу. Книжка називається „Меа кульпа". В ній Селін описує свої враження з побуту в сов. Росії та висловлюється тепер дуже критично про політику совітської влади та про „здобутки" революції.

Лік на проказу винайшов один португальський аптикар.

Гумор. — Побажання. — Кажуть, що пані Симпсон одержала від свого першого мужа Спенцера побажання такого змісту: „Ґратулюю з приводу Третого, бажаю тобі Четвертого. — Перший".

Гумор. — Чи в вашім селі є лікар? — Нема. В нас люди бідні. Вмирають самі, без нічиєї помочі.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Господарське положення в світі постійно поправляється. Для міреннн тої поправи береться положення з 1928 р. Отже в порівнанні з тим роком промислова продукція Польщі дійшла до 74.7 (коли 1928 р. береться за 100), консумція до 88.2. Виходилоб, що Польща зближається до рівня найліпшого року господарського положення. Та в дійсности теперішне положення не таке добре. В 1928 р. в Польщі було 30,484.400 мешканців, тепер є понад 34 міл. В 1928 р. була велика еміґрація з Польщі, тепер є реемігрaція. Безробіття не зменшилося. Господарське положення в Польщі показується не дуже добрим, коли порівнаємо його з положенням в інших краях. Коли промислова продукція в Польщі дійшла до 74.7 в порівнанні з 1928 р., то в Німеччині осягнула 105.2, в Анґлії 114.7. Також консумція в Польщі дуже низька в порівнанні з консумцією в інших краях. („Дзєннік Порании", ч. 9).

Важне для учителів. Від 1. I. 1927 р. не виплачувано управителям народних шкіл, шкільним інспекторам і директорам окремих додатків за управу в висоті 10% платні. Один інспектор вніс скаргу до Найвисшого Адміністраційного Трибуналу. Трибунал рішив, що ті додатки муситься виплачувати. Отже тепер можна буде домагатися виплати тих додатків за 5 літ. („Глос Народу", число 16).

В Польщі було 30. VI. 1936 р. 7 міл. 55.372 штук свиней, 3,023.955 штук овець і 383.115 штук кіз. Найбільше свиней було в люблинськім воєвідстві.

Підстави нової „біольоґічно-політичної економії" створив проф. Райтер, начальник Німецького Уряду Здоровля. Нова економічна теорія схоплює біольоґічні властивости людини та перечисляє їх — на ґріш. На думку проф. Райтера німецький горожанин має три вартости: матеріяльну грошеву вартість (А), біольоґічну грошеву вартість (Б), культурну грошеву вартість (Ц). Пересічна вартість А Німця дідично здорового виносить 29.400 марок, Німки 11.000 мк. Пересічна вартість Б Німця расово чистого виносить 40.000 мк. На тій основі проф. Райтер обчисляє національне майно Німеччини на 1625 міліярдів мк. Давніша економія обчисляла національні богацтва Німеччини на 310 міліярдів.

В Німеччині оповіщено офіційні статистичні дані щодо моторизації краю. В грудні 1936 р. зареєстровано 29,714 нових самоходів. Продовж цілого минулого року зареєстровано в Німеччині 456.818 нових возів. В порівнанні з 1933 р. зріст числа зареєстрованих самоходів три рази більший, два рази більший ніж в 1934 р. і о 1/4 більший ніж в 1935 р. З загального числа механічних возів, зареєстрованих в 1936 р., припадає 213.580 на самоходи особові, 56.942 на тягарові, 2.117 на автобуси і 175.898 на мотоциклі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Іван Винницький,** декан і парох Стрия, помер у 72 р. життя і 48 р. священства. — В. Й. П.!

БІРЖА

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 21 січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.55 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.60 зол.
1 літра молока	0.14 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.00 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 21. I. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.95 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазелїну до шкіри

Синку до білля

помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Образки святих на посіщення

Гарні взори в великім виборі по низькій ціні поручає фірма

Йосиф Цебульський

Краків, Шевська 22.

Гуртовий Склад релігійних артикулів. — На бажання висилаємо взори

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 28 січня 1937. Ч. 6 (1006)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Таємні наради Коновальця з Литовцями.

Під таким заголовком приносить польська преса вісти за латвійською пресою, що в Ковні, столиці Литви, перебуває тепер голосний організатор українського терористичного руху, полковник Евген Коновалець. Польська преса пише, що в процесі за убийство мін. Перацкого стверджено контакт Коновальця з головними представниками литовського уряду та поміч, якої йому уділяло Ковно в його терористичній акції, особливо на терені Сх. Галичини. І тепер має він конферувати з литовськими урядовими чинниками. Вісти сі подаємо на відповідальність польської преси, з якої ми їх взяли.

Процес у Москві.

Перед військовим трибуналом у Москві відбувається процес проти 17 обвинувачених з Радеком на чолі. Обвинувачує прок. Вишинський. Підсудні, крім трьох, бороняться самі. Акт обвинувачення закинув підсудним, що творили нелеґальну орґанізацію, „рівнобіжний центр". Він змагав до повалення істнуючого в Совітах режіму в порозумінні з Японією й Німеччиною та до привернення капіталізму. Заграничпа політика „рівнобіжного центру" спиралася на вказівках Троцького. Він, як зізнає Пятаков, вів розмови з Гессом, щоб німецький ген. штаб допоміг йому обняти владу в Совітах. В заміну за те Троцький обіцяв віддати Німеччині Україну в формі створення на Україні окремої держави. Радек признався до взаємин з представниками чужих держав у Москві та до участи в терористичних актах і в пляпованих замахах.

Московські „Ізвестія" про Радека.

Московські „Ізвестія" так характеризують Радека, свого довголітного редактора: „Радек се повзаючий огидний гад, повний облуди, їдовитий змій, що укриває свої затроєні зуби під милим усміхом. Ціле своє політичне життя боровся проти Леніна. Многократно побитий чіпався як черв совітської держави. В одній хвилі вмів змінити краску, щоб у глибокій тайні прясти павутинні контрреволюційні нитки і зраджувати наш нарід і нашу вітчину."

В 750-ліття „Слова о полку Ігоря".

Найстарший і найкрасший героїчний епос української нації написаний після всякої правдоподібности в останних місяцях 1187 року. Отже сего року припадає його 750-ліття. З того приводу обізвалися навіть большевицькі „Известія", називаючи той твір „геніальнымъ произведеніемъ русскаго народа". А далі в удано-патріотичнім запалі хвалять навіть наших князів того часу, а саме так: „Игорь и Всеволодъ обнаруживають силу національнаго самосознанія наиболѣе передовыхъ людей Кіевской Руси. Призывъ прекратить усобицы, объединить всѣ силы Дажь-бога внука, русскаго народа (выражаетъ) стремленіе направить движеніе исторіи по пути объективно полезному всему народу." Далі взиває большевицька ґазета, „заново пересмотрѣть и заново осмыслить тѣ высокія культурныя цѣнности, какими была обильна древная Русь."

Орґанізують „бувшу польську шляхту".

„Дзєннік Польскі" в ч. 23 помістив отсей допис з Долини п. н. „Орґанізація бувшої польської шляхти": „В Розточках, пов. Долина, відбулися збори членів родин бувшої польської шляхти при численній участи місцевого населення. До зібраних промовив суддя Тадей Мазур. Він представив історію давної польської шляхти в Розточках. По рефераті вивязалася оживлена дискусія. По ній зібрані ухвалили заложити місцевий союз бувшої польської шляхти." — Подібні збори відбулися в Вітвиці, пов. Долина. Там промовляв суддя з Болехова, Тадей Адамовский. По дискусії рішено заложити „Коло Шляхецке". Вибрано орґанізаційний комітет з війтом Яковом Красовським і В. Кульчицьким на чолі.

Величезна повінь в Америці.

З Ню-Йорку звідомляють, що середущі стейти Злуч. Держав Північної Америки навістила повінь. Понад 500.000 людей без даху над головою. В місті Чінчінаті втонуло 80 осіб. Половина міста Луісвіл під водою. В Пітсбурґу вода залила торговельну дільницю. В ратунковій акції бере участь військо. Мороз і сніговія утруднюють несення помочі повенянам. В богатьох місцях перервана комунікація. Рівень води в ріках дальше підноситься.

Смерть останного царського міністра фінансів.

На днях у м. Обань коло Марсилії помер Петро Львович Барк, останний міністр фінансів царської Росії в її найтяжшім часі, то є від січня 1914 р. до кінця царату. Барк походив з України. Вродився 19. IV. 1869 р. в Катеринославі. Був дуже спосібний і працьовитий, отже скоро авансував у міністерстві фінансів. В січні 1914 р. поручено йому місце міністра фінансів і тяжке завдання реформи податків, а пів року опісля ще тяжше завдання: фінансування великої війни. Він виїхав до Парижа й Лондону, де з Рібо і Льойдом Джорджом порозумівся в справі обеднання золотого запасу великих союзних держав. Тоді часть російського золота доставлено в Лондон, де його числено під рубрикою „золото заграницею". Коли вибухла революція, большевики увязнили його, але скоро випустили. Він виїхав до Англії. Там уділяв зразу фахових порад фінансовим фірмам, що мали діло з бувшими територіями Росії. Потому іменовано його одним з директорів Міжнародного Англійського Банку. Барк був першим Росіянином, котрого англійський король іменував льордом та кавалєром Великого Хреста ордену королеви Вікторії. Барк мав двоє дітей. Син його помер ще перед ним в Берліні, а дочка його живе замужна за П. Семеновим у своїм маєтку під Марсилією, де й помер пок. міністр фінансів як переконаний монархіст мимо нещастя, яке стрінуло монархію.

ВПР. ОО. ПАРОХИ завідуючи церковним майном мусять передовсім подбати про обезпечення церковного урядження від огню й від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Пустельник в горах

Про теперішне положення Гітлєра.

Паризька „Репіблік" пише: Економічне положення Німеччини погіршується з кождим днем. Та ще більше тривожний розвиток морального стану тої країни: між робітниками все частіше зриваються страйки. А се поява незвичайна в країні, яка живе під диктатурою. Та найбільше замітна містична атмосфера, котрою тепер оточив себе Гітлєр. Він живе як пустельник в баварських горах. Самотність того чоловіка, його погорда для дійсности, його ніцшеанський погляд на людей, його переконання, що вложена на нього місія походить з Божої волі — все те абсолютно річ беручи може й не без величі. Та до чого се може довести в політиці? Німеччина все несла з собою невідоме. Непевна себе, все хиталася, а тепер вона нависла над світом страшною загрозою.

„Еко де Парі" пише, що тепер нема небезпеки, щоб Німеччина виконала якийсь напад, „хіба що всі в оточенні Гітлєра зовсім зійшли з ума". Зате — каже — та небезпека стане реальна може ще в сім році, а найдальше в р. 1938, коли III Німеччина дійде до найвисшої точки своєї воєнної сили. Покищо гра Гітлєра ясна: він не звертає уваги на заміти ґенералів і хоче посилати до Еспанії ще більше дивізій, що розуміється зачне стісняти самого Франка, начальника повстанців. Що більше, можемо впевнити — пише „Еко де Парі" — що Гітлєр твердо постановив, оставити в Еспанії німецькі війська, щоби на випадок війни з Францією мати під рукою армію готову до нападу на Францію з другого боку, від Піренеїв. Вказують на те вісти, що німецькі війська, прибувші до Еспанії, майже не беруть участи в боях.

„Евр" пише: Німеччина вже не може цофнутися. Гітлєр має намір збільшувати німецькі сили в Еспанії й потому на весь ріст поставити німецькі домагання: економічно-фінансові, кольоніяльні й територіяльні. — Німецький ґенерал Фаупель, пише „Евр" далі, вернувшися з Еспанії, зложив Гітлєрові звіт, що ґен. Франка можна спасти тільки присилкою нових значних сил. Шахт, Бльомберґ і Найрат противні тому, але Гітлєр за висилкою нових сил (мимо інакших заяв з німецької сторони).

Англійський орґан „Нюс Кроникл" пише: Найтяжша господарська кріза буде в Німеччині в місяці травні. Величезна небезпека зависне тоді і над нещасним німецьким народом і над всею Европою, бо тоді німецьке правительство може не встояти перед покусою, щоб авантурою відвернути увагу свого народа від тяжкої ситуації внутрі. Вся політична карієра Гітлєра зложилася з

З сойму

Чи ширять порнографію у львівських гімназіях і чи члени Союзу Польського Вчительства нападають на катол. виховання дітей.

На пленарнім засіданні сойму міністр освіти Сьвєнтославский відповідав на інтерпеляції послів кс. Довнара і кс. Любельского та посолки Присторовоі. Інтерпеляція кс. Довнара обговорювала справу антропо-метричних дослідів, що їх перевела міністеріяльна комісія в X держ. гімн. у Львові. Інтерпелянт покликався на статтю „Малого Дзєнніка", що назвав ті досліди „показовими лекціями порнографії". Друга інтерпеляція посла кс. Любельского відносилася до ювилейного зїзду членів Союзу Польського Вчительства у Сьвенцянах в днях 21 і 22 листопада 1936 р. Члени того зїзду мали „нападати на католицьке виховання в школі та на духовенство." Інтерпеляція пос. Присторовоі відносилася до частих тепер непорозумінь на терені народних шкіл на тлі ріжниці поглядів релігійних і політичних між представниками вчительства народніх шкіл і представниками духовенства. У відповіді на наведені інтерпеляції міністр Сьвєнтославский заявив: Досліди започаткував я в порозумінні з міністерством військових справ. Маю надію, що оброблення матеріялу дасть дуже цінні висліди і то в ріжних напрямах. Досліди можуть виказати не тільки типові недомагання молоді на поодиноких землях краю, але можуть також дати підстави, як зарадити злу. Значіння тих дослідів підносить факт, що їх переводиться в Польщі перший раз. Дослідами обнято 5.106 учеників і учениць. Тепер опрацьовується здобуті матеріяли. Передвступні висліди на терені львівської кураторії стверджують, що коли йде про міста Львів, Чортків, Коломия, то стан здоровля молоді вдоволяючий. Натомісць вже за рогатками міст, навіть на передмістях Львова, видно виразні зміни на гірше. Дуже відемні висліди принесли досліди на Гуцульщині. Виявилося, що вже наймолодші діти мають там вола, понад 10 прц. дітей має кривуху костей, терпить на горячку і жалується на ослаблений зір. Се частинно має також звязок з гіршим відживлюванням. Частинні висліди передвступних дослідів оповіщено вже в пресі для загального відома. Велика більшість суспільности з радістю привитала досліди стану здоровля молоді, бачучи в тім хосен для населення і держави. Інакше дивилася на ту річ деяка частина преси з „Малим Дзєнніком" на чолі. Дня 25. XI. 1936 появилася в „Малім Дзєнніку" стаття під сензаційним наголовком: „Пропаганда нудизму в середніх школах. Живий людський товар перед міністеріяльною комісією у Львові." Ось деякі уривки з неї: В 321 ч. „Малого Дзєнніка" поміщено статтю катол. пресової агенції. Вона пятнувала ганебні практики міністеріяльної комісії у шлеських середніх школах, що в імя якихсь там статистик не вагалися примінювати до молоді метод, допустимих на торзі худобою, а не у шкільних мурах і не в приміненні до людей. Ходило тут про дуже неприємні лікарські досліди, підчас котрих в присутности мішаних комісій розбирано молодь до нага. Поданий випадок не одинокий. Те саме діється у Львові, в X держ. гімн. В тім випадку ходило про поміри бедер. До школи прийшла якась комісія і в порозумінні з дир. заведення дано „показову лекцію порнографії", розбираючи хлопців до нага. Всякий відрух стидливости розбивався о безоглядність директора. — Наводжу сю статтю з почуттям найбільшого стиду, що в подібний спосіб трактується у Польщі поважні й корисні для держави й суспільности досліди стану здоровля молоді. Подрібне слідство виказало, що фактів, котрі подав „Мали Дзєннік", ніде не було. Досліди переведено з задержанням усяких форм, що не наражували молоді на образу її почувань стиду. Щож до дослідів у X гімн. у Львові, то ученики ставали перед комісією в гімнастичнім строю. На Шлеську створено дві лікарські комісії: мужеську для досліду хлопців і жіночу для дослідів дівчат. Ті комісії не стрінулися з ніякими трудноцами в досліді молоді шкіл народніх і середніх. Протест двох матерей проти досліду їх дочок узгляднено. В „Малім Дзєнніку" з 8. 12. 1936 появилася ще одна стаття з ще більшою скількістю фальшивих вістей. Ось виїмки: „Серія виступів якихсь неозначеного тіпу лікарських комісій, котрі примінюють в часі досліду молоді спеціяльну, нелицюючу з нічим процедуру — побільшується о нові приклади"... „Родичі жалуються, що дівчата як живий товар мусіли ставати наго перед комісією, зложеною з 3 лікарів мужчин і 4 пань"... „Режисери тої ординарної ревії завдавали ученицям у присутности їх виховниць сороміцькі і просто безличні питання... Коли одна з учениць не хотіла розібратися, тоді розібрано її насилу"... Всі ті інформації незгідні з правдою. Винуватих за уміщення тих статтей у „Малім Дзєнніку" потягнено до судової відповідальности. З почуттям найбільшої прикрости стверджую, що подібне ширення фальшивих інформацій, котрі очорнюють спеціялістів лікарів, покликаних міністерствами освіти й військових справ, не тільки недопустиме, але приносить очевидну шкоду державі. Кривдить воно також суспільність, бо сам описаний факт і спосіб подання фальшивих інформацій мусять мати фатальний виховний вплив на загал читачів, особливо на молодь. Подібні виступи в пресі підривають у молоді авторитет шкільних властей і повагу всего учительства. — Переходжу з черги до інтерпеляції посла кс. Любельского в справі подій у Сьвєнцянах, знаних з недокладних і часто сторонничих заміток. В тій справі заряджено слідство. Як завсіди в подіях подібного роду, відграють і тут ролю чинники загальної натури. Отже ділають тут настрої чуттєвого піднесення, витвореного суспільними напрямами, чи заграничними випадками, що завсіди знаходять живий відгук у краю. В обох випадках чинну ролю відграють пресова акція й полєміка, що часто не розбирає в середниках. В дійсности преса щоденна і навіть фахова вказують, що вчительство майже силою втягають до політ. акції на терені шкіл з кривдою для школи, для справи виховання і для самого вчительства. Подібні виступи будемо поборювати. Істнування якогось роздражнення створює податний грунт до подій, подібних до тих, що відбулися у Сьвенцянах. Самі події викликує звичайно нетакт одиниць. Те саме було й у Сьвенцянах. Вступне слідство проти учителя, що його поведення в костелі не лицювало з повагою учительського стану, закінчено. Винуватого потягнено до відповідальности. Завішення в урядуванні кс. Грамса було вислідом його службового непослуху та образи директора. Директор вимагав від кс. Грамса, щоб перед молодю не рухав справ, які можуть підривати авторитет учителів. На те кс. Грамс вдарив пястуком у стіл і відповів, що буде се робити — і ще додав слово „зрозумів?!" Крім того образив директора закидаючи йому при учителях нечесність... Я далекий від того, щоб боронити нетакту того чи іншого вчителя незалежно від того, чи він учитель світський чи духовний, а тимбільше, щоб поблажливо трактувати вношення політики до школи. В тих випадках винуваті все будуть покарані. Одначе такі статті, як перед хвилею зацитовані, мусять бути пересторогою для всіх, що неосторожність і легкодушність у наводженні несправджених прикладів браку моралі, релігійних почувань і т. п. посувається звичайно задалеко: Се може мати фатальні наслідки, коли йде про молодь. Переживаємо дуже неспокійні часи. В той час, коли в ряді держав наступає далекойдуча консолідація всего народу, в Польщі постійне підбурювання, взаємне заогнювання взаемин там, де публичний інтерес наказує задержати якнайбільший спокій. — Щож до інтерпеляції посолки Присторовоі в справі ріжниці поглядів релігійних і політичних між представниками вчительства народніх шкіл і представниками духовенства на терені нар. шкіл, то не перечу, що серед 70.000 вчителів народних шкіл можуть знайтися одиниці з найріжнороднішими релігійними поглядами. Одначе всіх учителів службово обовязує задержання особистих поглядів для себе і в ніякім разі не вільно їм ширити ті погляди в школі. Вчителі мають рахуватися з волею родичів у справі релігійного виховання їх дітей. Перестерігаю й буду перестерігати, щоб релігійні спори та всякі непорозуміння на тлі політичних поглядів не діставалися до шкіл.

ряду несподіваних рішень, котрі все кінчилися добре для нього. Отже й тепер попавши в сліпу вулицю, може він пуститися на ризико.

„Парі Суар" пише: Господарська скрута в Німеччині дуже поважна. Се може приневолити Гітлєра, кинутися на Схід, щоб шукати сирівців. Штаб німецькоі армії стоїть на тім, що похід на Схід дуже ризиковний, коли на задах Німеччини стоятимуть незаняті сили Франції й Англії та коли Італія непевна. Отже армія стоїть на тім, на чім стояла в 1914 р.: щоб завоювати Схід, треба наперед побити Захід. І в тій власне цілі вислав Гітлєр значні німецькі сили до Еспанії, бо лише тоді зможе він рушити на Схід, коли значні німецькі сили будуть шарпати Францію від заходу, від Піренеїв.

Так пише французька преса. А з англійської особливо замітний голос лондонського „Дейли Експресу": Треба, щоб Німеччина знала, що в разі отвертого виступу німецьких військ в Еспанії — Італія знов стане на шлях Стрези і перепускатиме совітські транспорти через море. Німеччина повинна знати, що в разі її нападу на Чехословаччину Франція й Росія до кількох днів виставлять проти Німців 5 міліонів жовнірів. Коли Німеччина буде знати, що так дійсно буде, тоді війна відійде на дальший плян.

На тлі таких голосів французькоі й англійськоі преси можна лучше зрозуміти останну промову Ідена, міністра заграничних справ Великоі Британії, котрий сказав, що самими промовами не можна поправити ситуації, але Німеччина мусить ступити на инший шлях.

Програма мін. Шахта

На засіданні Нац. Господарськоі Палати міністр Шахт обговорив напрям своеі економічної політики: 1) В м. році Німеччина домагалася привернення її мілітарної суверенности і торговельної свободи. 2) Теперішня політика конверзії німецького довгу виказує безглуздність попередної грошевої політики держави. Вдержання паритету марки дозволило Німеччині скористати з заграничних девальвацій і зменшило загр. довг Німеччини о 8 міліярдів марок. Німеччина дальше вестиме переговори в справі решти довгів (11 міліярдів), бо не бажає собі господарського відосібнення. 3) Радикально змінено нім. господарську політику впровадженням у життя засади ніколи не купувати більше, ніж можна заплатити, й купувати тільки конечні річи. Завдяки тій політиці могла Німеччина піднести річний ввіз артикулів першої потреби з 26 до 48 міл. тон й обмежити ввіз готових товарів. Новий плян дозволив Німеччині витримати конкуренцію з заграницею. 4) Вдержання паритету марки й устійнення цін становить останній чинник нім. господарської політики.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нужда на селі

„Дзєнник Популярни" в ч. 18 помістив статтю п. н. „Не ліпи у Галичині". В ній представлене положення селян в Польщі. Наводимо цікавіші місця тої статті:

„Й. Міхаловский описав ряшівський повіт в книжці п.н. „Село не має праці." В тій книжці автор з науковим обективізмом обчислив селянську нужду, подаючи ряд таблиць і циферних зіставлень. З них виглядає нужденне життя галицького селянина. З опису й обчислень Міхаловского довідуємося, що люди в ряшівськім повіті систематично голодують, що $^2/_3$ дітей хорі на сухоти, а зимою 30 проц. дітей опускає шкільну науку, бо не мають одягу ні чобіт. — І здається, що власне тільки в середущій і західній Галичині біда на селі, а в інших дільницях селяни ще якось витримують. Ґазети майже зовсім не пишуть про життя волинських селян. Щойно коли вибух завзятий і довготриваючий селянський страйк в Ковельщині, тоді часописи помістили короткі вістки, а загал довідався, що певно й на тій урожайній Волині біда дусить селян. — Про життя селян поліських, білостоцьких і зі східної Галичини знають тільки ті, що читають українські часописи або „Сломини хлопів", бо там мешкає українське населення, отже не булоб вказаним писання про нужду українських селян, коли пропагується кольонізацію східних окраїн. А чейже на Полісі селянські діти віджвляються сирими огірками й масово хорують на кровяву бігунку." — Біда на селі також в б. Конгресівці. Там 45% господарств карловатих, себто несамостійних. Тяжкі там мешканеві відносини. В останніх роках будують переважно не доми, тільки буди, „не ліпші від собачих, тільки трохи більші, з тої причини, що чоловік більший від пса і мешкає чоловік в такій буді деревляній, глиняній, чи навіть з хворосту з численною родиною." На селі брак світла, поживи. Селяни чимраз більше їдять худобячу сіль. Сірник на селі се рідкість. Вогонь крешуть „машинками" власної роботи. Люди перестали пити горівку, але тільки монопольну. Зате сильно поширилося пиття денатурату. Таке положення в б. Конгресівці. А не богато ліпше в познанськім воєвідстві. „Рільна реформа без відшкодування се нині конечність для всіх селян у Польщі, отже конечність для Польщі." Такий висновок робить автор статті. Та річ ясна, що се не булоб ніяким ратунком для селян, а пільга для них можлива тільки через зменшення тягарів, які повстають в самоуправі через нову скріплену сітку бюрократії, котра раз створена мусить з чогось жити. Дальше тяжко селянам через примусові, а зовсім непотрібні обезпечення від вогню (бо добровільні обезпечення цілком вистарчали) і через великі податки. Треба їм влекшення виїзду на заробітки до міст і взагалі на пошукування роботи. Селяни повинні одержати знижку на зелізниці більшу ніж урядники, через що заробилаб і зелізниця. Часті накладання грошевих кар на селян надзвичайно тяжко відбиваються на них, їх дітях і їх господарстві. Вкінці на українських землях незвичайно тяжко тим селянським родинам, що купили кусок поля з парцеляції, а тепер хочуть їм те поле відібрати. Отже ратунок не в демагогічнім кличі, щоб давати щопебудь „забездурно", тільки в цілім ряді реформ, а передовсім у тім, щоб не відбирати в селян того, що вони заробили собі своєю кервавицею.

З недолі українського вчительства

Часопись „Рідна Школа" в ч. 1 принесла статтю п. Івана Герасимовича п. н. „Важке положення українського вчительства". Подаємо виїмки:

„Управителі шкіл (майже всюди Поляки) з уряду ведуть „аркуші помічень". До тих „аркушів" виписують звичайно несотворені річи на своїх товаришів учителів-Українців, переважно певловимими загальниками. Отже закидають їм, напр. непідготовку лекцій, маловаження польської мови, тенденційність у навчанні науки історії й географії, нетоварискість супроти учительського збору, тощо. Такі загальникові, не сперті на конкретних фактах „помічення", роблять правдиві спустошення серед українського, особливож молодшого вчительства... Але на тім не кінець. В школі з мішаним під національним оглядом учительським збором, товариші Поляки часто прямо оскаржують свого товариша. Закидають йому звичайно непошанування „стану посідання" держави, а зокрема тенденційність у навчанні української мови, чи уступів, що часом торкають й української історії чи українських земель та українського народу. Дальше оскаржують, що вчитель-Українець робить якісь змови з українською суспільністю, що веде „українську політику" тощо. А під ту політику підтягають усе: освітну й виховну працю, чи працю в кооперативі, ба навіть — буває — церковний хор, а то й українську розмову з батьками-Українцями та їхніми дітьми підчас перерви. Очевидно, таким чином спричиняють ріжні дисциплінарні слідства, підставляють свідків або й самі свідчать та обвинувачують — і з таких хитро заставлених сітей трудно нашому братові вимотатися."

Крайна демагогія

Обговорюючи експанзію польського купецтва з Великопольщі „Курєр Познаньскі" пише: „Вже нині маємо на терені східних воєвідств поверх 140 купців з Великопольщі. Се вже добірна компанія. Українці підюджували (?) Поляків до боротьби з Жидами, думаючи, що самі вийдуть на тім лучше. А тут тимчасом прийшли Поморяки і Познанці. Тверді поганці, не даються ніякому. Витримують і... розмножуються щораз численніше. Відплачуються за „галіційокуф з Конгресуви". Відрух здоровий і — успішний."

Примітка Ред. „Нової Зорі": Коли і де наші люди підюджували Поляків проти Жидів, або взагалі проти когонебудь? Хто тих людей між Поляками слухавби? І таку демагогію виписують навіть поважніші польські щоденники.

„Реконвалєсценція рахітика"

За „Кооперативною Республикою" ч. 1 подаємо зміст статті варш. двотижневика „Господарка Народова" ч. 24 з м. р. про сучасну поправу господарського положення в Польщі. Від кількох місяців промислова продукція в Польші підноситься. Вправді загальний вказник за вересень 1936 ще не досягає рівня 75 проц. розмірів продукції з 1928 р., але порівнуючи з 1935 р. є зріст на 10 проц. Підноситься дешо також спотребування промислових виробів селом, збільшується довіз заграничних сирівців. Та тої поправи не відчуває звичайна „людина з вулиці". Не відчуває її — і, що більше, ніколи в неї не вірить, коли її доказувати на основі чисел. Бо й у суті річи ніякої поправи нема ні на селі, ні в місті. Урядникові більшої платні не платять, навпаки, він мусить платити дорожчі ціни за деякі продукти. Те саме з робітником. Може відчув яку поправу мужик на селі, та він до того не признається. Поправа та остає на папері. Як се виясннти? Кажеться, що за останній рік промислова продукція піднеслася о 10 проц. В тому часі число осіб, занятих у промислі, піднеслося о 30.000 душ. Природний приріст виносив 400.000 душ. Можна сперечатися над тим, яке число робучих рук з того повинен що року притягати до себе промисл. Та одно певне: перенаселення в Польщі істнує і з року на рік більшає. Отже хочби навіть в парі зі зростом продукції йшло рівним кроком приймання нових працівників, то мимо того відсоткове відношення між цифрою занятих у промислі й загальним числом населення буде все меншати. Се причина, чому загал населення не відчуває тої поправи, про яку говорить статистика. Польський господарський організм входить по довгій недузі у стадію реконвалєсценції, та остає й надалі таким рахітичним, яким був перед недугою. Коли недавно можна було вказувати на те, що зле не тільки в Польщі, то нині ситуація вже змінюється. Чому йдемо вперед так помалу, коли Англія вже переступила передкрізовий рівень? Чому в Польщі нічого не інвестується, а позбавлена золота Німеччина будує автостради? Не вдоволяє відповідь, що Німеччина голодує, Італія зужила на війну майно цілого покоління й також бідує, — бо ті суспільности бодай знають, для чого вони голодують, для якої справи терплять недостаток. А в Польщі ніхто нічого не знає.

Інтервю з б. канцлером Віртом

Французький часопис „Ля воа д'Альзас е Льоррен" помістив інтервю з бувшим німецьким канцлером дром Віртом. Він жие тепер на еміграції в Парижі. Др Вірт заявив, що Німеччина тепер в такім критичнім господарськім положенні, що не може бажати собі війни. Війна для Німеччини булаб катастрофою. Німці відчувають такий брак сирівців, що стараються заступити їх намістнями. Такого не було навіть у найтяжших місяцях світової війни. Др Вірт переконаний, що наступ Німців на схід, напр. на Чехословаччину, викликавби зараз інтервенцію великих держав. Се булоб катастрофою для Німеччини.

ФАБРИКА СВІЧОК „КЕРОС" ЛЬВІВ 15. вл. П. ДУРБАК сини

Політика Польщі

Виленське „Слово" в ч. 20 принесло статтю Кета п. з. „Подібности в політиці заграничній і внутрішній". Застановляючись над ситуацією Польщі між европейськими державами і над ситуацією правлячих кругів серед політичних напрямків внутрі краю, Кет пише: „В Европі будьщобудь належимо до правих держав, будьщобудь у нашій політиці ми проти-мадридські... Та належучи до ряду тих держав, ми на його крайній лівиці, центиметр від пропасти, що веде до держав Блюмо-Літвіновського типу. Що більше, кажемо голосно: „Не належимо ні до одних, ні до других, ми посередині". Вважаємо се політичною мудрістю. Зовсім подібно в наших внутрішних відносинах..." „У внутрішній політиці так як і в зовнішній уважаємо лявірування вершком політичної мудрости. Люди, що кажуть біло, або червоно, видаються нам наївними... Правдива мудрість не бути ні з одними ні з другими. Той політичний стан... з грунтухнбний... Очевидно, дипльомат повинен часом вміти держатися в резерві. Та се не повинно доводити до загублення свого я... Не можна правити краєм у 20 ст. без виразної ідеольогії... Нині щоби правити народом, треба той нарід виховувати в імя якихсь засад. З таких чи інших причин в 20 ст. кожда політика, так зовнішна як внутрішна, мусить бути звязана з якимись засадами, мусить бути сперта на якусь ідеольогію. Польща занадто велика держава, щоб не мати ніякої (виразної) барви, а мати „рожеву" як назовні так і внутрі. Мусимо рішитися на виразнішу барву. Перебігти зайцем поміж два табори потрафить легко миш, але не велика держава, що вразі короткого сполучення в Европі стане знов терепом боротьби. Те саме у внутрішній політиці. Населенню можна прищепити як ідею „ербгофу" так ідею „колхозу", та не можна правити народом, лявіруючи поміж ті два кличі."

Чого Жід не бачив в СССР...

Табори примусової праці над Байкалським озером.

„Ґлос Народу" в ч. 17 пише, що книжка голосного французького ученого, б. прихильника комунізму А. Жіда п. н. „Поворот з СССР" се ніяка ревеляція. Бо А. Жід не бачив усього в СССР. Його книжка про СССР булаб цікавіша, коли він бувби відвідав табори примусової праці над Байкалським озером. „Ґлос Народу" містить переклад опису одного з тих таборів, поміщеного в берлінській „Германії". Написав той опис німецький робітник А. Фалькенгорст. Він втік з того табору. Подаємо зміст опису згаданого табору:

Большевики постановили збудувати зелізничий шлях довкола Байкалського озера. Працю мали виконати вязні. Довкола озера повстало богато таборів примусової праці. ҐПУ спровадило вязнів. В літі та в осени вони працювали. В зимі при 40 степенів морозу неможливо будувати зелізничий шлях. Та ҐПУ не дає дармувати вязням. В зимі вони рубають ліси. Вязні сплять в дерев'яних бараках. В них панує страшенний сопух. Вязні не миються. „На думку катів з ҐПУ, пише А. Ф., миття се привілей буржуазії, отже не можна його заводити в примусових таборах праці." На снідання вязні пють „чай" з листя і зілля, яке собі в осени самі назбирали. Розуміється про цукор нема й бесіди. Бараки се величезні шопи. Їх стіни з тонких дощок. В стінах великі шпари. В бараках сотки пріч. На них лахміття вязнів. Повно насікомих. Найбільше допікають вязням блощиці, яких там міліярди. Смертність між вязнями величезна. Над Байкалським озером майже самі політичні вязні, в тім 95% селян і робітників. При будові байкалської зелізниці занятих 6 міліонів вязнів. Річно вмирає їх коло 2 міл. і, розуміється, привозять все нових. Адміністрація таборів не видає вязням ні одягів ні обуви. Вязні завивають ноги в лахміття. Щодня богато вязнів відморожує собі ноги. Тіло їх гиє, відпадають їм пальці і звичайно вязні з того вмирають. Часом вязня з відмороженими ногами оперують. Та він по операції мусить дальше лишатися в таборі. До пильнування вязнів підчас роботи призначені узброєні конвоєнти з псами. Ті пси так витресовані, що нікому не дадуть втечи. Вязні працюють якнайгіршими приладами. Віддія, що не виконає призначеної роботи, не дістає хліба, тільки ячмінну юшку. Нераз втомлений вязень паде на сніг і кулаками втискає сніг в уста, щоби вгасити спрагу. Звичайно вже не може піднестися. Так погибло богато засланців. По цілоденній праці вязні вертаються до бараків, дістають „вечеру" і кладуться на тверді прічі, щоб досвіта знов зачати свою муку. Життя пливе дальше своїм шляхом, без відпиху, день за днем, без промінчика надії та радости, доки добродійна смерть не визволить тих нещасливих людей, що впали жертвою жорстокого большевизму в совітській Росії.

Праця в „Скалі"

Нарис звіту деканального організатора Парох. Читалень „Скали" Володимира Бодака від 9.VIII.—17.XI. 1936.)*

Заки зачну подавати звіт з своєї діяльности дозволю собі сказати, що спонукало мене стати мандрівним організатором Парох. Чит. „Скали", на якого чигають ріжні небезпеки в терені від комуністичних ячейок, псевдо- чи гурра-патріотів зпід 105% націоналістичного стягу, чи від ріжних инших теж націоналістичних групок до „руських хлопів радикалів", зпід стягу „Громадського Гриця" і „Каменярів" включно.

Я вихованок української гімназії в Рогатині. В тій твердині українського протиалькогольного і протинікотинного руху, що промінював не лише на ЗУЗ, але й на инші українські землі та на еміграцію, кристалізувався мій світогляд під доглядом таких високоідейних людей як о. шамб. Городецького, о. кат. Теодозія Кудрика, письменника, що вже на землі перейшов „поза межами болю", під твердою, але батьківською рукою педаґога тої міри, яким є п. дир. Григорій Заморока, під кермою протиалькогольних діячів дра Миколи Чайковського й проф. Ю. Каменецького та инших.

Під впливом тих людей став я абстинентом і пропаґатором відродженецької ідеї. Вони на шлях життя дали мені дороговказ, яким є любов Бога й Батьківщини.

Ми з Провидіння Всевишнього стоїмо не лише на грані двох світів, на межі сходу й заходу, на кінці Европи, а на початку Азії, але також на грані двох взаїмно поборюючих себе світоглядів. — Я здаю собі справу з ваги і значіння теперішнього суспільно-політичного й релігійного положення українського народу. Зрозумів я, що світови грозить страшна духова й матеріяльна руїна, перед якою в спеціяльнім Пастирським Листі перестерігали вірних Наш Владика, Їх Ексцеленція Кир Григорій. Отже я мусів рішитися і пішов я за голосом своєї совісти.

В місяці липні ц. р. відбув я в канцелярії „Скали" практику під доглядом і вказівками п. дир. А. Дуткевича і п. інж. Зубрицького та мав з ними нераз довгі дискусії. Підчас цього місяця я запізнався з межами деканатів, відрисував собі деканати богородчанський і надвірнянський з мапок п. інж. Зубрицького. В вільний час заходив я до міської бібліотеки й там студіював діл теольоґічний.

Дня 9 серпня виїхав я в терен роверо́м, купленим за власні гроші спеціяльно на це, щоб могти швидше порушатися в терені й ширити між людьми ідеї Католицької Акції.

Найскорше заїхав я до Впр. і Всеч. о. дек. Яримовича в Росільній. Там побув я два дні і ми спільно з о. деканом випрацювали плян праці в богородчанськім деканаті.

З Росільної поїхав я до Вс. о. Давидяка в Космачі. Там дня 16 серпня 1936 відбув я в читальні „Просвіти" анкету і виголосив реферат на тему „З Богом чи проти Бога". В рефераті я докладно представив сучасний стан української нації, вказав на грозу духової й матеріяльної руїни з сторони жидокомуни та її предтеч: евангеликів, баптистів, суботників, соціялістів. Вказав я людям на перші стежі надходячої бурі на З.У.З., якими були події у Львові на 3-ий день наших Великодних Свят, в Верчанах, на Маківці, в Варяжі, в Підлисю на Білій Горі, в Настасові, Бродах, Раві Руській. В тих місцевостях показали нам комуністи, яке булоб їх панування на З. У. З., якби вони прийшли до влади. Сказав я людям, що діялося тут, між нами, а не десь там за сімома горами та ріками, і кождий з нас може піти до тих місцевостей і особисто про це переконатися. Бачучи, що мій реферат робить на присутних велике враження і що подекуди жінки зачинають плакати, я щоб заострити ще їх увагу, запитав їх, чи знають, де ратунок? Люди троха подумали, одні казали, що з того положення вже виходу нема, инші лише кивали головами, ще инші мовчали в задумі. Загальне роздумування перервав дяк і він як наймудріший по священикові чоловік в селі сказав, що на його думку „може вратувати нас всіх лише Бог і Мати руського краю, Пречиста Діва Марія". Я потвердив се і сказав, що дійсно нас виратує Бог і Пречиста Діва Марія. Нас виратує Христова Церква, яку на українських землях заложив могутний і мудрий князь Володимир Великий. Нас виратують християнсько-католицькі організації. На терені станиславівської Епархії такою християнською, католицькою організацією, що має згуртувати всіх чесних українських християн-католиків, є Парохіяльна Чит. „Скала".

Коли я скінчив, люди ще трохи говорили зі мною, однак до замітнішої дискусії не прийшло. Всі присутні, а було їх около 200 осіб обох полів від дітей до сивоволосих дідусів включно, заявилися, що їм треба Парохіяльної Читальні „Скали", бо в їх селі є вже кілька „ластівок" безбожництва, які навіть під церквою між людьми аґітували проти католицької віри, називаючи хоругви „веретами", а хрести „дручками", за що були судово покарані. Ті з людей, що вміли писати, підписали прохання о дозвіл на оснування Чит. „Скали" в Космачі й вислали до Головного Виділу. Так я в Космачі щасливо заложив „Скалу" і зачав свою працю в терені.

Я виїхав того самого дня до Росільної, щоб там відбути загальні збори „Скали". На вечірнім богослуженню о. декан заповіли, щоб статочні господарі й господині, парубки й дівчата прийшли на Заг. Збори „Скали" до парохіяльного будинку. Зібралося около 60 людей обох полів. До них виголосив я ту саму промову, що в Космачі. По промові вивязалася надзвичайно оживлена дискусія. Тут люди поділилися на два ворожі табори. Зачалося від християнського негуса Гайле Селясіе і також християнина Муссолінія. Одні були за Муссолінієм, се переважно молодь, що читає „Вогні", „Дешеву книжку", „Батьківщину" і „Народну Справу", другий табор се ті, що читають „Громадський Голос".

З Абісинії дискусія зійшла на Еспанію й тут рівнож повторилася та сама історія. Одні були за повстанцями, а другі за мадридським урядом. З Еспанії покотилася дискусія на Далекий Схід до

*) Звертаємо увагу на сей дуже інтересний звіт молодого організатора „Скали" в терені, виголошений на однім з засідань Головної Управи „Скали" в Станиславові. Звіт сей інтересний своєю щирістю, богацтвом фактів, які наводить, їх природним освітлюванням та неудаваною симпатією до того, що авторові звіту симпатичне, і таксамо отвертою неприхильністю до того, чого молодий автор не любить. Притім звертає сей звіт увагу ще доволі незлою орієнтацією молодого чоловіка в тім, що діється довкруги нього і на широкім світі, та його великою бадьорістю, хоч сам зміст того, що нам дає, місцями таки добре понурий. Словом, се оден з найцікавіших звітів з роботи між народом, який печатала наша преса. Тому може він бути свого рода взірцем для писання таких звітів на будуче. — Ред. „Нової Зорі".

Омер аґа

(З сербського—Светозара Цоревича).

2) Та потому став спокійніший і говорив лагіднішим голосом:

— Не треба плакати. Ви не маєте тут за чим жалувати; там краще, там життя як у раю. Добрі люди, добра земля, грошей кілько схочеш. Тут ми аґи, а там будуть нас уважати беґами. І там панує наша віра, не якісь Шваби.

Жінка рукавом обтерла обличча, та не відповіла нічого. Здавалося майже, мовби не вірила тим словам Омера аґи. Їй здавалося, що й сам Омер аґа не вірить тому.

Він не дивився на неї, лиш говорив дальше:

— Ви нерозумні. Не бачили світа й гадаєте, що тут все з золота. А мені кажуть розумні люди, що там дуже добре. І я не хочу жити як у вязниці, хочу жити як чоловік.

Закурив циґаро й сів.

— Ладьтеся, сказав, ми незабаром виїзджаємо.

Жінка пішла приготовитися до дороги, а він глядів задуманий на дим, що розпливався перед його очима.

Здавалося, немовби бачив крізь той дим обіцяну землю, богату й урожайну, що два рази тілько йому дасть, як давала тут у вітчині.

Малий Гассан вийшов з хати й сів йому на коліна.

— Чи ми знов вернемося сюди? спитав своїм тонким дитинячим голосом.

Омер аґа глянув на нього і майже змішався. Здавалося йому, немовби ковнір сорочки давив його й він розіпняв сорочку; відтак сказав дивно тихим і майже хрипким голосом:

— Ніколи. — Та немовби налякався сам свого голосу, додав скоро: Хто знає!

Хлопець глядів довго на нього своїми розумними очима й лишив його відтак самого; пішов до матері, аби її засипувати питаннями.

Омер аґа кинув циґаро, вложив руки до кишень і почав проходжуватися по подвірї.

Заглядав у кождий кутик, немовби був тут перший раз. Поглянув навіть на ластівяче гніздо, що вже від двох літ висіло порожне там над вікном. Жаль йому стало ластівок і він сумний відвернувся від гнізда...

Вийшла жінка завинена в фереджею з малим Гассаном.

— Ви готові? спитав Омер аґа.

— Так.

— Не забули нічого?

— Ні. Річи ти вже вчера вислав.

Омер аґа пустив їх у двері, а сам лишився на хвилю. Одним поглядом обгорнув ще цілий дім і подвіря та скоро, немовби його хто гнав, вибіг на двір; замкнув двері і сховав ключ за пояс. Відтак потягнув сильно жінку й дитину за собою.

— Скоро, скоро! Ми спізнилися, відозвався придавленим голосом. Вони вийшли скоро на вулицю.

— Ідіть ви наперед. Я віддам властителеві ключ. І він зайшов до дому Николи.

— Маєш тут ключ, сказав зупиняючись трохи. Дім твій, нехай буде тобі щасливий.

Його рука дрожала, коли клав ключ перед Николою. Відтак поспішив за своїми до зелізничої стації.

На стації застав кількох приятелів, котрі прийшли, щоб іще раз попращатися з ним і провести його. Він усміхнувся до них.

— Година розлуки прийшла.

— Аллах приказав, відповів один з них, здвигаючи плечима. Так було суджено.

— Ви прийдете за мною; я знаю. Побачимося знов, відповів Омер аґа скоро.

Омер аґа відчув потребу говорити й почав живо:

— Ви всі туди прийдете, там крас-

Китаю і Японії. З Японії вернулися назад на ЗУЗ і зачали періщити УНДО і всю українську інтеліґенцію за те, що, мовляв, „запродала Україну Полякам". З УНДА перенеслася дискусія на ФНЄ. Одні казали, що се добре, що Паліїв створив Ф. Н. Є., бо при помочі тої організації (тут дещо пропускаємо з цензурних причин — Ред.) розгромиться всіх ворогів української нації, а другі твердили, що Паліїв заложив не Фронт Національної Єдности, а лише Єдність Політичних Банкротів. Тільки одинокий полк. К. мігби бути вождом української нації, що повівби Україну до побіди, слави й добробуту.. Потім перейшла дискусія на Українську Соц. Радикальну Партію (УСРП). Одні боронили цю — як вони казали — „хлопську" партію, а другі казали, що це передшкілля комунізму. Деякі людці накинулися ще на Преосвященого Григорія за „угодову політику".

Бачучи, що люди вже досить наговорилися, забрав я голос і в двогодинній промові опрокинув всі закиди проти Церкви, української інтеліґенції та оборонив Преосв. Григорія, кажучи, що се чоловік, що своїм розумом передбачує будучі події що найменше на пів століття. Що всі думки, які колись голосив той Владика, одні вже сповнилися, а другі на наших очах сповняються. Дальше, що ті люди, що колись завзято виступали проти Преосв. Григорія, за їх думки, нині переводять на ділі ці самі думки в життя (тільки переводять кепсько — Ред. „Н. З."). Виказав я це на примірах.

По цій моїй промові, — в якій я взивав обєднатися довкола найстаршої „партії" в Україні, якою є Христова Церква й віра, яку запровадив в Україні ще св. Володимир, могутний князь України-Руси — рішили всі присутні без огляду на свої минулі переконання працювати в „Скалі", з весною вибудувати коло церкви домівку, а всяку політику лишити партійникам, нехай політикують, коли мають моцні голови. Всі однозгідно рішили, що від того дня їх партією є Христова Церква й Україна. По тій мозольній дискусії всі були раді й задоволені та вибрали виділ з поважніших людей села. Збори в Росільній тревали від год. 4-ої пополудні до одинацятої в ночі.

По зборах о. декан Яримович моцно мені ґратулював „за блискучу побіду."

Протокол з тих зборів є вже в актах Головної Управи „Скали".

Дальші частини сего цікавого звіту помістимо в слідуючих числах „Нової Зорі".

Боротьба проти „Скали"

і проти Парохіяльних Читалень „Скали".

Під таким заголовком приніс „Вістник Станиславівської Епархії" що слідує:

З усіх сторін доходять жалю гідні відомости, що проти Товариства „Скала" і проти Парохіяльних Читалень „Скали" відбувається нечуваний і неперебираючий в середниках наступ. Террор і аґітації на цілій лінії. Не можна дивуватися, що сей наступ і аґітації провадять радикали, сельроби і всякі розкладові безбожні чинники, бо се їх ремесло поборювати Церкву, віру і релігію. Але ту руїнницьку роботу провадять також „наші пани" по повітах, як також установи, як прим. „Просвіта" і „Рідна Школа". Причини тих аґітацій я не виджу иншої, хіба та, що Товариство „Скала" і її Парохіяльні Читальні се організація Церкви, що стоїть під впливом Церкви і має на ціли розбудження релігійного життя на основі засад катол. Церкви і віри. Те Товариство зі своїми Читальнями не тільки не шкодить добру нашого народу, але навпаки пособляє й укріпляє.

Коли одначе мимо того триває насильна боротьба проти тої організації, то виходить з того, що та боротьба спрямована посередно проти самої віри і Церкви. З того дальше слідує, що Церква у нас дізнає долі гіршої від наймички, бо вона трактована як невільниця, як рабиня. Організуються у нас всякі погубні чинники як: радикали, сельроби, комуністи і сектанти, тільки Церкві не вільно основувати своїх організацій і установ потрібних для осягання свойого високого завдання, Христом їй порученого і приказаного. Значить, у нас надприродна віра не сміє мати ніякого впливу, а Церква має йти під диктат світських „панів патріотів".

Супроти такої неетичної, насильної боротьби і побивання Церкви і віри, я як католицький Епископ не можу і не смію мовчати і пасивно заховуватися. І тому заявляю, що коли „наші пани патріоти" й установи не заперестануть своєї деструктивної боротьби проти Товариства „Скала" і Парохіяльних Читалень „Скали", то прикажу всім священникам мені підчиненим вицофатися з усіх світських установ і забороню їм брати участь у всяких світських імпрезах і обходах. Духовенство знов нехай добре зрозуміє і відчує, про що тут ходить. Головно нехай зрозуміє і відчує свій головний гріх занедбання, а саме, що не подбало завчасу про церковні організації, а натомість підпирало і спомагало світські організації. Нехай духовенство зрозуміє і відчує злощасні наслідки тої засади, якої воно придержувалося, а саме: нам не треба церковних організацій, нам треба вступати в світські організації й установи, щоби в той спосіб забезпечити там вплив Церкви, або щоби заблудивших опамятати і навернути. Тимчасом сталося навпаки. Духовенство не тільки нічого не вдіяло своєю участю, але навіть скріпило світські організації в їх небезпечній роботі так далеко, що нині „пани" й установи диктують і йдуть терором проти самої Церкви і віри, а Духовенство стратило вплив на вірних. Керму над вірними вирвали з рук Духовенства „пани" по повітах, краєві комітети та світські установи. Ставлю питання: чи Духовенство має тепер йти в їх найми?! Чи має бути їх слухняними та покірними послугачами?

† Григорій, Епп.

Домагання послів Українців

На засіданні буджетової комісії сойму посол Целевич обговорював персональну політику зелізниць супроти українських працівників. В давній Австрії було кілька тисяч зелізничних урядників Українців. Їх в рр. 1919 і 1920 видалено зі служби. Більшість з них остала без емеритального заосмотрення. Потім прийшов другий період „очищування" зелізничого апарату з Українців, непринимання їх на нові становища. Внаслідок того скількість Українців на зелізницях сильно зменшилася. Для характеристики тої політики промовець навів обіжник дорогового виділу у Львові, що припоручає приймати до зелізничої служби на будників тільки особи польської народности і римо-катол. віроісповідання. В добі нормалізації польсько-українських взаємин персональна політика на зелізницях змінилася остілько, що принято до служби кількох інжинірів-Українців. Сего рішучо замало. Промовець домагається зміни персональної політики зелізниць. — Посол Пеленський домагався регуляції гірських рік у Сх. Галичині. Переходячи до народностевих справ промовець ствердив, що живемо в державі, де меншини становлять 30 проц. загалу населення. Зелізниця повинна старатися про добрі взаємини з населенням. Не можна дочекатися, щоб зелізниці впровадили вкінці українські надписи й оголошення. Коли хочеться мати спокій, треба мати контакт з населенням. Промовець звернув увагу, що якраз ті, котрі приходять з заходу до Сх. Галичини, настроєні на ліво і ширять ті настрої серед українського населення. — У відповідь українським послам мін. Ульрих заявив, що на ніяке відношення ін мінус супроти горожан Українців не дозволить під одним услівям: що вони не будуть гірші від горожан Поляків під оглядом державної льояльности.

Пишуть про небезпеку союзів

На сторінках французького тижневика „Ль'Ассо" п. Б. Серампюї розглядає добрі і злі сторони союзів Франції. Богато Французів, пише він, не знає, що життя їх і їх родин залежне від долі „якогось мізерного чехословацького чи польського села, що його заняття відділом змоторизованих німецьких військ спричинить негайне покликання їх під зброю"... Серампюї радить Франції поки час вицофатися з тих двох союзів. Вони можуть тяжко заважити на долі Франції. Коли Німеччина напалаб на Польщу або Чехословаччину, Франція мусілаб їм помагати на підставі договорів з ними. „Курєр Поранни" в ч. 25 пише, що аргументи Серампюї можна обернути проти Франції. Бо таксамо Польща й Чехословаччина мусілаб помагати Франції, коли Німці занялиб якесь „мізерне французьке село".

Нові напади на Чехословаччину

В німецькій пресі появилися знов острі напади на Чехословаччину. „Діпльоматіш-Політіше Корреспонденц" пише м. і.: Трудно зрозуміти, щоб край з таким ґеографічним положенням і внутрішним складом як Чехословаччина міг припускати, що стан, який істнував в часі повставання держав по побідній війні коаліції, може тривати в безконечність. Того рода політики, як доказують се ріжні приклади з історії, не дасться перевести. „Фелькішер Беобахтер" рішучо стверджує істнування на території Чехословаччини совітських летунських баз.

но... Пшениця росте повисше голови, виноград удається, як у нас сливи, тютюн такий високий, що й вершка досягнути не годен; ви всі туди прийдете.

Кондуктор крикнув, що час сідати. Омер аґа стрепенувся.

— Ах, вже час! А я гадав, що можу ще поговорити з вами.

Поцілував усіх по черзі. Декотрим було жаль і в їх очах появилися слези. Він був твердий. Вони малиб бачити, що йому жаль? Всів до ваґона. Кондуктор замкнув двері, а Омер аґа висунув голову крізь вікно, щоб усіх ще раз побачити.

— Мир кождому, котрого тут не бачу, крикнув до приятелів. Поїзд рушив.

Грудь йому стиснулася і він глибоко відітхнув; щоб більше воздуха втягнути, не лише голову але й цілу грудь висунув з вікна, немовби хотів вискочити. Його погляд обіймав гори, огороди, виногради і доми. І нараз зробилося йому жаль того всего! Його серце почало сильно битися, йому здавалося, немовби щось обірвалося в нім і кров ударила йому до голови.

Скинув фез з голови і простягнув обі руки в сторону рідного села. Губи його задрожали, він крикнув як ранений і кидаючися в кут ваґона, закрив обличча руками та вибухнув голосним плачем.

ПАНСІОН Сестер Служебниць в Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Большевицький хамелєон

ЯК БОРОТИСЯ З НИМ?

Стільки вже писалося й пишеться про небезпеку большевизму, хочби й у „Новій Зорі", що здається вже досить докладно обговорено справу. Але сьогодні методи большевицької пропаганди й розкладової діяльности такі ріжнородні і разом з тим такі хитрі та змінчиві, що треба постійно слідкувати за ними й демаскувати їх, щоб могти успішно боротися з небезпекою. Тут звернемо увагу на спосіб, у який комуністи приєднують собі людей і на кадри тих людей, що з них набираються приклонники большевизму.

Читаємо щоденно в пресі, що до еспанської війни закликають комуністичні агенти в усіх майже европейських краях — і мають успіхи. Хтож іде на большевицьку вудку? Безробітні, в подавляючій більшості не зпоміж інтелігентних людей. Ідуть ті, що не знають світові ладу, що не читають часописів, особливо правих, католицьких; ті, що знають лише свою нужду. Ті, що бачуть довкола себе нужду, а перед собою — темряву. Декому з них розпука відбирає розум і вони кінчать самогубством, дехто знову сходить з правої дороги, стає злодієм чи розбійником. Дехто врешті оглядається за такими силами, що моглиб йому в його нужді помогти. Суспільна нерівність, існування побіч себе бідніших і богатших та контрасти, що особливо ярко виступають по великих містах — підсичують вічну ворожнечу між тими, що вже мають, і тими, що хочуть мати. Очевидно, сим останнім в дуже рідких випадках іде дійсно про економічну „рівність" між усіми людьми; поза нечисленними „утопістами" існує подавляюча більшість таких, що хочуть самі стати на місці тих, що мають, щоб зажити вигідно й достатно.

Очевидно, таким цілком немає ніякого діла до комуністичної доктрини. З проповіддю доктрини Маркса й Леніна (ну й, очевидно, „улюбленого вождя" Сталіна) до них ніхто не йде. Колись матеріялістичною доктриною захоплювалися інтелігенти, всякі соціялісти ріжних відтінів, щоб потому зложити свої голови на приказ „улюбленого" Сталіна, спаплюживши й оплювавши себе перед смертю. Нині справи змінилися. В СССР, де комуністичний „рай" стосується в житті, — „ідеалістів" з інтелігенції в комуністичних рядах уже нема, що до розпуки денервує Лейбу Троцького й каже йому виливати (впрочім заслужені) помиї на „геніяльного вождя народів". Поза СССР такі „ідеалісти" ще є, переважно добре платні — всякі радянофільські агітатори й редактори й т. п. Та є ще одна категорія радянофілів — інтелігентів. У Польщі се переважно нижчі освітні працівники — народні вчителі й деякі славні вже з того асистенти вищих шкіл, що нераз ставали перед судом за комуністичну діяльність. Педагогічна „еліта" годується лівими безбожницькими письменниками, сама в великій кількості в Бога не вірить і годує молодь — „Пломиками", виховуючи з неї ряди готових уже комсомольців... Ділає тут, крім погубного ліберально-масонського впливу, ще й антагонізм до існуючого політичного устрою. Але ся інтелігентська радянофільська компанія в великій мірі вилічиться зі свого радянофільства, як побуде в СССР або в Еспанії. Приміри на се вже були і ще будуть. Хоч тої руїни, яку вони справлять, потому вже вони самі не зможуть направити...

Отже щоб певно й успішно викликати розклад у суспільностях, большевики зрушують невдоволені чинники. Нині в Азії (нпр. в Індії) вони виступають дуже горячими оборонцями індійського націоналізму проти „англійського ярма". В Абісинії вони працювали разом з... цісарем, проти „італійського наїзду" (не за дурнож дістав Фінкельштайн-Літвінов найвищий абісинський ордер „Льва Юди" від тогож цісаря!). В Сх. Україні в 1918 і дальших роках аж до 1930-ого робили те саме — видко Українці стояли на рівні не вищім від Індійців. Впрочім що було й у Галичині донедавна?...

Та врешті прозріли й тяжко думаючі „провідні кола" деяких европейських традиційно покривджених націй. На їх інтелігенцію (часом не дуже інтелігентну) не можна вже було числити й треба було з Марксом-Леніном перекочувати до Азії, щоби в час перебігти дорогу „Сходячому Сонцю" Японії. „Перебігаючи вовком дорогу Великому Хорсові", як каже наше „Слово о полку", в Азії, перейшли большевики в Европі до зрушення покривджених і невдоволених у суспільних низах. На мобілізацію отсих чинників, що не дбають про культурні й мистецькі цінности, яку переводять большевики в европейських країнах, звертав уже нераз увагу канцлер Німеччини Гітлєр. В нас, навіть у Львові мали ми нагоду переконатися, як виглядали спровоковані комуністами розрухи в квітні 1936 р. (про те було в „Новій Зорі" кілька статтей). Зрушена біднота кинулася грабити склепи. Нпр. такий образок на Городецькій вулиці: якийсь чоловік витащив зі склепу мішок муки й двигає, аж зігнувся. Ось для нього перший і найважніший „здобуток революції". Втім надбігає один з організаторів заворушення, підійшов ззаду й швидким ударом ножа розпоров мішок — мука посипалася на дорогу... Організаторам інцидентів не йшло про допомогу дійсно голодним (аджеж у себе вони виголоджують міліони!), — лише про розрухи. „Товариш організатор" не гірше від американських капіталістів нищить засоби поживи...

Мимо всього вишколені агітатори вміють підводити бідних, дійсно бідних і темних людей. Така вже людська вдача, що людина в нужді повірить, коли хтось обіцює їй золоті гори, бо не має моральної сили на критичну застанову. Автор сих рядків мав нагоду бути між людьми, що живуть дійсно в нужді, чути повні розпуки слова батька, котрого діти в вогких сутеринах хорували на туберкульозу — чи далеко таким людям до того, щоб піти на вудку якогонебудь хамелеона, що наставить свій язик на принаду комах? А проте як голова одної організації відкривав сходини словами: „Слава Ісусу Христу". І радянофілів у ній не було. Але картина грізна!

І якраз у сю Славу Спасителеві вдаряють висланники чорної руки. Большевики й їх численні прихвостні провадять завзяту протирелігійну агітацію. Захитання релігії, а з тим і основ етики, творить з людини істоту гіршу від звірини, здібну лише до руїни. Большевикам такий елемент дуже на руку, бо він розсаджує суспільний устрій вищого від їхнього (морально, культурно й суспільно) типу, з яким їм тяжко боротися. Потому на здичілу суспільність вони накладають нечуваний терор — бо нічим іншим не годен удержати в сякім-такім послусі того роду елемент, лише страхом.

Се тактичне посунення большевиків, очевидно, попадає в великій мірі на пригожий ґрунт. Ділає тут цілком не доктрина, не ідея, але дуже живий і болючий антагонізм між тими, що не мають, і тими, що мають. Бідні не мусіли чекати аж на науку большевиків, щоб не любити богатших. Вони все знаходили і знаходитимуть свій „большевизм". Бо тут ділає глибокий суспільний закон.

Тому в тім напрямі повинні піти старання держав і суспільностей, що хочуть ліквідувати большевизм. Нині Еспанія терпить якраз за те, що не подбала про розумну суспільну реформу. Тепер генерал Франко береться направити те, що досі було зле. Виведення з сутерин їх нещасних мешканців, знайдення для них праці, навчення їх письменности — ось найближчі, конечні завдання кождої держави, кождої суспільности, що хоче дійсно побороти большевизм, вирвати його коріння з землі. Ніякі зовнішні заходи, в роді зброєнь, не поможуть. Зброю при „парляментарнім" устрою можуть „легально" захопити комуністи й їх прислужники, як в Еспанії чи Франції. Натомість коли переведеться відповідні, конечні суспільні реформи, тоді усувається суспільну небезпеку комунізму, який уже лише буде мати до диспозиції — протирелігійну боротьбу. На ній значно лекше його демаскувати, бо відпадає покришка „добра мас".

Перенести точку тяготи з поля фізичної сили на поле моральних і культурних вартостей — значить приблизитися до побіди над большевизмом. Хто мечем воює, може від меча згинути, каже Спаситель. Але вищість Хреста над комуністично-масонською звіздою ясна й у сій площині побіда Хреста певна. Лише для того треба запевнити в суспільності достойне місце Хрестові. Хрестом можна побідити антихриста, але діявола Бельзебубом виганяти — безнадійна справа. Суспільна справедливість, тріюмф Христа в суспільності — єдиний спосіб побіди над темними силами. „Нехай прийде Царство Твоє"! Т. К.

Больш. преса робить настрій

Щоб викликати відповідний настрій большевицька преса обкидала обвинуваченых у московськім процесі ріжними закидами. „Правда" пише: „За кождим обвинуваченим тягнеться довгий ланцух потворних злочинів, що переходять своїм цинізмом і огидою всяку уяву. Вони ставили собі завдання приспішити збройну напасть на совітський Союз, числячи на його програну в часі війни, згори продавали части совітської території, не відступали перед нічим, каялися прилюдно, присягали любов для партії, виголошували промови і писали статті в обороні соціялізму, щоб закрити й замаскувати злочин проти соціялізму. Маску зірвано. Під нею видніє морда фашистівської худобини, найбезличнішого ворога робочого народу. Пролетарський трибунал вмітиме належно покарати їх за підлу зраду вітчини."

Преса малої Австрії

Могутна колись Австрія — тепер маленька держава. Та все таки преса її розвинена доволі гарно. Там виходить 40 щоденників та 2412 ін. часописів. Щодня печатають вони разом від 1.800.000 до 2.150.000 примірників. Продають ті газети в роздріб на 20.000 місцях. Ті газети се найбільший консумент паперового промислу і найбільший клієнт почти. З ними звязані численні підприємства кореспонденційні, фотографічні, ілюстраційні, клішеві, анонсові і т. д.

Лікарський фейлетоник.

Важне в часі епідемії

Дешевий дезинфекційний середник.

В часах заразливих недуг треба часто переводити дезинфекцію кльозетів, а на провінції також куп гною. Тим способом унеможливлюється розношення заразків, нпр. мухами. До найдешевших дезинфекційних середників належить вапно. Свіжо випалене вапно кладеться в обширну посудину і скроплюється водою. Під впливом сильної горячі вапно розпадається на порох. Літру вапняного пороху помалу мішається з трома літрами води. Коли нема під рукою свіжо випаленого вапна, можна зробити мішанину з одної літри гашеного вапна і трох літрів води. Притім треба усунути верхну верству вапна, що змінилася під впливом воздуху. Перед ужиттям треба вимішати ту вапняну мішанину (т. зв. вапняне молоко). (З німецького).

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на послуханні проф. Мілянія, кард. Пачеллія й Кастеллянія, епископа Родезії. Потім на окремій пращальній авдієнції Св. Отець приняв кард. Фавльгабера, архиепископа Мінхену, й кард. Шультера, архиепископа Кельна. (ПАТ).

Англикани моляться за Св. Отця. Католицька преса нотує факт, що досі не мав прецеденсу (в кождім разі в останних чотирох століттях): в англиканській катедрі в місті Честер протестантське духовенство відправляло молитви за Св. Отця Пія XI. Декан катедри, Беннет, заохочував до спільної молитви за здоровля Папи словами: „Молімся за всіх хорих і разом з нашими приятелями католиками за Папу, щоб його терпіння зменшилися і щоб виздоровів.“ („Глос Народу“ ч. 22).

ОО. Василіяни в Станиславові уладили святочну академію в честь Пресв. Ісусового Серця з приводу ювилею 50-ліття почитання Його в нашім народі в Галичині. Академія відбулася в неділю 3 с. м. в салі „Сокола“ з такою програмою: Промова о. ігумена Йосифа Лучинського ЧСВВ; Бортнянський-Барнич: Господи услиши, жіночий хор; У. Кравченко: Серце Христове, декл. С. Гуцуляківної; Бортнянський: Воскликніте, мішаний хор; Історія культу Пресв. Ісусового Серця, відчит Н. Смеречинської; ***: Господи чтося, жіночий хор; Деклямація Говенка; о. Стрільбицький: Гимн Царя Христа, мішаний хор. — Минулого року подібна академія відбулася у Львові, що її уладили тутешні ОО. Василіяни. Такі святочні академії повинні відбутися всюди в Галичині.

Пастирський лист про комунізм видав львівський римо-катол. архиепископ др Б. Твардовский. В листі представлене тяжке положення населення в СССР на підставі свідоцтв людей, що відвідали Совіти: епископа д'Ербіні, вязня на Соловках, епископа Матульоніса, О. Міллера, одного з провідників соціялістичного руху в Відні й німецького комуніста Наймана. Сей останний по повороті з СССР заявив м. ін.: „Нині робітник в СССР заробляє тілько, що з тих грошей жиє гірше, ніж безробітний в Німеччині. Хто тому не вірить, нехай сам поїде.“ Большевики найзавзятіше поборюють любов до релігії, до вітчини й родини. Поборюючи большевиків треба ширити і зміцняти власне ту любов. Вкінці треба поборювати й усувати все те, що моглоб спровадити большевицьку пожежу. Такий запальний матеріял се всяка людська кривда, безробіття і випливаюча звідти нужда.

В Ковні ведуться переговори між представниками католицької Церкви й литовського правительства в справах виховання молоді і шкільництва. Правдоподібно литовське правительство дозволить на відновлення діяльности кат. шкільних товариств. 5 літ тому дійшло було до непорозумінь між Литвою й Апост. Столицею. Тоді відкликано з Литви апостольського нунція Бартолінія.

Християнські професійні союзи в Чехословаччині мають 129.829 членів. Минулого року вони виплатили 70.9 міліонів корон своїм безробітним членам.

Пять нових парохій отворено в Відні з днем 1. І. 1937 р.

Югославянське правительство має розглянути справу ратифікації конкордату з Апостольською Столицею. Проти ратифікації повели сильну акцію провідні чинники православної Церкви. На Новий Рік сербський патріярх Варнава в білгородській катедрі остро виступив проти проекту конкордату і грозив навіть екскомунікою всім, що голосуванням або іншим способом причиняться до ратифікації конкордату. Акція того патріярха створює поважні труднощі югославянському правительству, що хоче надати католикам рівноправність під віроісповідним оглядом, щоб тим більше звязати їх з державою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ ПЕЛЕНСЬКИЙ на засіданні буджетової комісії сойму домагався збільшення підмог для Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, щоб воно могло оживити свою наукову діяльність. Обговорив також справу оснування українського університету й окремої катедри української мови у львівськім університеті. Вже найвищий час, щоби правительство поладнало ті пекучі справи.

БУДЖЕТ МІН. ВІЙСЬКОВИХ СПРАВ принято. Пос. Целевич сказав, що Українці зложили засадничу заяву про відношення до армії минулого року. Консеквенцією тої заяви було їх позитивне становище до „ФОН“-у. Одначе Українців дальше не приймається до військових шкіл. Духова опіка над вояками гр.-католиками недостаточна.

СЕН. В. ДЕЦИКЕВИЧ порушував у буджетовій комісії сенату справи пацифікації в 1930 р., Картузької Берези і чистки в нотаріяті й судівництві.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЛИ з Волині, С. Тимошенко і М. Волков, відбули з премієром Складковским конференцію в справі православної Церкви і шкільництва на Волині.

„ПРОМЕТЕЙ“, Ліга Поневолених Москвою Народів, вислав до Союзу Народів меморіял, в якім стверджує, що жерела війни в Еспанії треба шукати в неполагодженім питанні Сходу Европи. Союз Народів має обовязок вимагати від правительства СССР евакуації совітських військових сил з окупованих територій та уможливити там переведення плебісциту на взірець плебісциту в Саарі.

ПОСОЛЬСТВА польське в Токію і японське в Варшаві замінять незабаром на амбасади. З тим розуміється получене значне збільшення коштів.

ГЕН. ГЕРІНҐ вернувся з Італії до Німеччини.

„НІМЕЦЬКИЙ ЛОВРЕНС“, Фріц фон Лянгенгайм, що працює в Марокку, казав там переложити на арабську мову „Майн Кампф“ Гітлера й веде там успішну німецьку пропаганду.

ПРЕМІЄР БЛЮМ виголосив в неділю підчас великих маніфестацій „людового фронту“ в Ліоні промову про фр.-німецькі взаємини. Він сказав м. і.: Французьке правительство завсіди готове до розмов з німецьким правительством. Але Франція несхильна вести ті переговори в „чотири очі“. Будемо шукати такої розвязки нім.-французького питання, яка булаб згідна з цілістю европейських справ. Вірю, що така розвязка можлива. Франція змагатиме до загальної конвенції про обмеження зброєнь. Щойно тоді прийшлоб міжнародне господарське порозуміння, що забезпечувалоб усім державам ринки сирівців та збуту.

ГОЛОВА РАДИ СОЮЗУ НАРОДІВ не одержав сего року новорічних бажань буквально ні від одного голови ні одної з держав.

В БІЛГОРОДІ підписано договір вічної приязні між Болгарією й Югославією.

ГОЛЯНДІЯ замовила у фірми Фоккера 16 найбільших воєнних літаків для себе і 16 для своїх кольоній.

ГРЕЦІЯ дістала позичку від Німеччини в висоті 6.150 міліонів драхм. Позичка призначена на зброєння.

В ЕСПАНІЇ по стороні червоного правительства має воювати поверх 40.000 чужинців, по стороні повстанців около 32.000. В тім 20.000 Італійців і 12.000 Німців.

ПОРТУГАЛІЯ зобовязалася відступити Німеччині кольонію Анголю. Таку вістку приніс швайцарський часопис „Ное Базелер Цайтунг“.

ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО уступило наслідком становища міністра війни Теравчі. Він заявив, що мусить уступити задля глибоких розбіжностей між військовою владою і парляментом.

ПЕРСЬКИЙ ШАХ образився дотепом в однім французькім часописі й відкликав перського посла з Парижа.

НОВИНКИ

Мороз! В сутеринах живуть тисячі українських безробітних, їх діти голі та босі. Складайте для них одяги та гроші! Натуралії слати до Т-ва „Сила“ Львів, 3-го Мая 10. І. Гроші шліть до Торг.-Промислового Банку у Львові (П. К. О. 506.778) з дописком „на безробітних“.

Перед апеляційним судом у Львові відбулася розправа проти адвокатів-Українців зі Збаража, дра Івана Кульчицького і дра Володимира Гамаля. Їм закидали поширювання неправдивих вістей за кордоном з метою шкодити інтересам польської держави. Дра І. Кульчицького засуджено на 1 рік вязниці з завішенням кари до 3-ох літ, на втрату горожанських прав на 3 роки та заплату судових коштів. Адв. дра Гамаля суд увільнив від вини й кари.

Українське Т-во Бібліофілів у Львові уладжує 2 лютого с. р. в салях Бесіди книжковий ярмарок, на якому кільканацять українських авторів продаватиме свої книжки з автографами.

У Львові увязнили студента Василя Турковського. Він вийшов недавно з тюрми, де відсидів кілька літ за приналежність до ОУН.

Жюрі Т-ва Письменників і Журналістів у Львові признало другу літературну надгороду за 1936 р. Наталені Королевій за збірку оповідань „Інакший світ“, трету надгороду Юрієві Липі за два томи новель „Нотатник“. Першої надгороди не признано нікому.

Львівський університет обходив на днях 276-ту річницю свого істнування.

До помешкання Броніслава Сальпетера у Львові при вул. Короля Лещиньского вломилися злодії і вкрали срібне столове накриття, гардеробу й білля, вартости 2.100 зл.

Одинокий католицький кінотеатр „Пакс“ у Львові при вул. Францішканській висвітлює від 26 січня с. р. найбільший репортажний фільм з життя і праці Папи Пія XI під заголовком: Папа Пій XI говорить до тебе.

Каварню для безробітних відчинили у Львові при вул. Софії 1.

До крамниці Михайла Хамули у Глинянах вломилися злодії і вкрали товар вартости около 8.000 зл. Справників крадежі покищо не зловили.

З причини великих морозів припинено науку в школах в богатьох місцевостях повітів львівського і станиславівського.

Віча в обороні рідної землі відбулися в останнім часі в отсих місцевостях: Добромиль, Пятниці, Ляцьке, Тарнава, Квасениця, Мігова, Арламів, Велике, Губичі, Війське.

Парцеляція на Поділлі. При кінці м. р. в тернопільськім воєвідстві затвердили парцеляцію двірських обшарів: у борщівськім повіті: Дижнячка, Острів і Горошова; в заліщицькім повіті: Нирків, Королівка, Новосілка Костюкова; в золочівськім повіті: Плугів; в копичинецькім повіті: Городниця; в чортківськім повіті: Косів, Джурин і Ромашівка.

В с. Токах, збаражського повіту, поліція перевела численні ревізії й увязнила кільканацять молодих осіб. Ревізії й увязнення переведено в звязку з комуністичною аґітацією. Арештовані мали перепачковувати зза Збруча протидержавну бібулу.

На припоручення прокуратури в Золочеві увязнено повітового лікаря у Зборові дра Андрія Гаврилюка. Причина увязнення невідома.

Оборонці Лебедя й тов., засуджених на досмертну вязницю у процесі за вбийство мін. Перацкого, внесли подання до мін. справедливости, перенести засуджених з вязниці св. Хреста до іншого карного заведення.

Гумор. — Я розсталася з Владком назавше! — Се значить?... — Значить, що коли він не прийде до пів години і не перепросить мене, то зроблю йому таку авантуру, що попамятає мене до кінця життя.

Перед городським судом в Дрогобичі ставав недавно гр.-катол. священик Теодор Петрицький з Таврова пов. Бережани, обвинуваченій за те, що як вязень в карнім заведенні у Дрогобичі поширював на коридорі фальшиві вісти. О. Петрищького засуджено тоді на пів року вязниці і 50 зл. гривни. Окружний суд в Самборі потвердив присуд.

Йордан у Стрию. Торжественного посвячення води на ріці Стрий доконали о. Лещинський і капелян Турянський. В посвяченні взяла участь компанія війська й около 4 тисячі людей.

Перед окружним судом в Стрию відбудеться незабаром розправа проти 18 осіб з Евстахієм Каратницьким з Добрян на чолі. Їм закидають спричинення крівавих подій у Верчанах.

Рада міністрів приняла проєкт закону про зміну устроїв загальних судів і про карне поступування. Той проєкт передбачує м. і. скасування судів присяглих.

В Жабю на весіллю Дмитра Ілюка 6 осіб затроїлося денатурованим спіртом. Дві особи померли, одна осліпла, стан трох інших дуже тяжкий.

Великий комуністичний процес зачався в Дубні. На лаві підсудних засіло 20 Українців, обвинуваченых за приналежність до КПЗУ.

Чехословацькі власти сконфіскували повість В. Гренджі-Донського „Ілько Липей. Карпатський розбійник", видану „Українською Бібліотекою" у Львові. Як мотиви конфіскати подають „легковаження автора для чеського народу й Жидів" та „загрозу для публичного спокою." („Новий Час", ч. 15).

„Самостійність", націоналістичний тижневик у Чернівцях, має виходити три рази на тиждень.

Нинішна шкільна молодь. „Дзеннік Уржендови" краківської шкільної кураторії повідомляє, що в краківськім воєвідстві, без міста Кракова, стверджено 90 випадків перерванння тяжі учениць у віці 14—18 літ, причім спричинниками були товариші-ученики в такім самім віці. Крім того стверджено 200 випадків венеричних недуг і кількасот випадків крадежі.

Польська Академія Літератури розглянувши закиди проти академика Ржимовского в справі плягіяту кількох розділів книжки Б. Русселя і статті Й. Превоста рішила, що в данім случаю не може бути мови про плягіят, одначе методи праці п. Ржимовского обнижують повагу писаного слова.

Варшавська поліція перевела численні ревізії в підозрілих у комуністичній діяльности. Увязнено 96 осіб.

В Радзейові Куявскім товпа безробітних вдерлася до магістрату й зажадала від бурмистра Коссовского виплачення їм допомог. Коли бурмистр відмовив, товпа кинулася на нього й витягнула його на вулицю. Опісля безробітні примусили принагідного візника вивезти скатованого бурмистра до села Біскупіце, де його кинули в рів. Поліція привернула спокій і увязнила 8 осіб.

Надужиття викрито в надлісництві Солець Куявский. В звязку з тим увязнено двох лісничих, Мещковского й Левандовского.

Гумор. — Делікатний. — Як там вашій жінці? — А що вас обходить моя жінка?! — Та я властиво свищу на вашу жінку, а питав я так з вродженої мені делікатности.

Гумор. — Оповістка в малім місточку: „Хто має пса і бігає не привязаний, той пес буде розстріляний."

Офіціяльним представником Апост. Столиці при еспанськім національнім правительстві в м. Бургос іменований кардинал Гомер и Томас.

Ромунський престолонаслідник Михайло перейшов щасливо операцію сліпої кишки.

Шлюб Вітторія Муссолінія, сина Муссолінія, з п. Ерсолею Буволі з Медіоляну відбудеться 6 лютого с. р.

Німецький Статистичний Уряд обчислив, що олімпійські ігрища в Берліні відвідало 130.000 чужинців, найбільше з Чехословаччини.

„Марш Нібелюнгів" піднесено в Німеччині до гідности торжественної партійної пісні. Його грають підчас підношення прапорів при відкритті й замкненні нірнберґських партійних днів.

В Німеччині є тепер 2000 автобусів, що замість бензини як погонного матеріялу вживають дерева.

Відкриття міжнародної вистави мистецтва й техніки в Парижі відбудеться 1 травня 1937 р.

В Токію наступив вибух в магазині пороху. 5 вояків погибло, три тяжко ранені.

В експресі, що йшов з Кульону до Кантону (в Китаю), вибухла пожежа. Погибло понад 100 осіб.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Евгенія з Левинських Гриньовська,** вдова по професорі вчительського семинара, членка Марійської Дружини Пань у Львові, б. заступниця голови Т-ва св. Йосифа й Марійської Дружини Пань, упокоїлася в Бозі в 62 році життя 17 ц м,. принявши Пресв. Тайни. Похорони відбулися 19 ц. м. пополудні з крипти вірменської архикатедри на Личаківський цвинтар при участі 9 священиків (втім 2-ох ОО. Василіян). Громадну участь взяли між ін. членки Марійської Дружини Пань. Похоронну бесіду мав о. Я. Сенківський ЧСВВ.

ЛИСТУВАННЯ

Пригадуємо ще раз, що залягаючим з передплатою дописів не містимо.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29 — 5.26, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.18—1.22, фр. франки 24.73, шв. франки 121.20—120.50, фунти стерлінги 25.90 — 25.85, австр. шілінги 96.00 — 95.00, чеські корони 16.30—15.80, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 26 січня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.55 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.60 зол.
1 літра молока	0.14 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яець	3.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 25. І. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.95 зол.
Товщені качки І. кляси	1.10 зол.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ч. 1.	**Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	*О. Назарук:* **Галицька делегація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	*Осип Назарук:* **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літурґ. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр: **Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова**	0.60
„ „ **Венеція**	3.—
„ „ **Ерема кай аноніма**	0.50
„ „ **Ґоґи і Магоґи**	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна** з пересилкою	0.50 / 0.70

Образки святих на посіщення

Гарні взори в великім виборі по низькій ціні поручає фірма

Йосиф Цебульський

Краків, Шевська 22.

Гуртовий Склад релігійних артикулів. —— На бажання висилаємо взори.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 31 січня 1937. Ч. 7 (1007)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Нова книжка про Ігнатія Льойолю.

У французькій мові появилася нова книжка про „диктатора душ" Ігнатія Льойолю. Автор її Л. Маркюз доказує, що Льойоля менше напрасно але глибше ніж Лютер зревольтував християнство і викликав у нім надзвичайну енергію. Не Наполеон тільки Льойоля був найбільшим европейським орґанізатором людства. Ще тепер тяжко означити динаміку духа того чоловіка на будучність.

Хто був Дмитро Навашін і хто його вбив?

Точно в шість літ по схопленні ґен. Кутєпова на вулиці в Парижі заштилетовано на проході в Бульонськім ліску Дмитра Навашіна, б. директора банку, що репрезентував совітські фірми в Парижі, приятеля Пятакова, Сокольнікова і Членова, визначного діяча масонерії, фінансового радника великої фірми „Фабрики Форда-Матфорда". При убитім в білий день знайшли малий револьвер на землі і три вистрілені луски, хоч стверджено, що його убито штилетом. Перше підозріння впало на большевиків і так пише права преса. Та появилися вже й інакші припущення. „Іманіте" пише, що се могла зробити також Ґестапо, бо убитий сильно аґітував проти фашистів. „Репіблік", у котрій він співробітничав, пише, що його убили або большевики-сталінці, або большевики-троцкісти, що повірили йому ріжні документи і в звязку з відомим процесом могли його підозрівати, що він видав ті документи чрезвичайці.

Що каже II Інтернаціонал про московський процес.

Знана соціялістична публіцистка Магдалєна Паз оповістила в Парижі запит до II Інтернаціоналу, чому він не вислав до Москви делеґації, яка слідилаб перебіг процесу проти Радека і тов. На те відповіла президія II Інтернаціоналу, що слідство в тій справі ведено в таємниці й нагло в 5 днів по його закінченні почалася розправа. В таких умовах вислати делеґацію до Москви стало неможливим. Оголошені досі звіти з того процесу потверджують побоювання, що обвинувачення проти головних підсудних становить просто етап боротьби з давними большевиками. Президія II Інтернаціоналу висказує бажання, щоб у сім процесі не було вироків смерти. В справі Радека мав офіційно інтервеніювати преміер Франції Блюм. Заходи в тій справі робить також французька масонерія.

Згадують царські часи як золоті.

З Москви звідомляють: На думку заграничних дипльоматичних обсерваторів процес Радека й товаришів не останний з циклю процесів, що їх інспірувало ҐПУ. Шеф ҐПУ Єжов мав дістати безпосередно від Сталіна припорученння цілком знищити всякі організаційні нитки між людьми, підозрілими в симпатії для Троцького. Спеціяльну увагу звернено на старих членів партії, котрих посуджують в невдоволенні з істнуючого стану річи та в охоті порозумітися з Троцьким. Розуміється, що опозиційні большевики, впавши в руки урядових большевиків, згадують часи в царських тюрмах як золоті. Так переживають на собі практичну лекцію пізнання, до чого довели людей.

Роздор в комуністичній партії в ЧСР.

В комуністичній партії в Чехословаччині дійшло до роздору. Недавно покинула партію досить численна ґрупа т. зв. троцкістів. На днях повстала внутрі партії нова ґрупа. Вона невдоволена з політики Сталіна й закидає йому ухил від „ґенеральної лінії". Та ґрупа вислала до Сталіна меморіял з цілим рядом домагань. Між ін. домагається зміни проводу Комінтерну і центрального комітету комун. партії в Чехословаччині. З сего видно, що автори згаданого меморіялу не вибираються навіть з візитою до комуністичного „раю".

Червона Катальонія перед катастрофою.

З Барсельони звідомляють, що господарське положення Катальонії, особливо Барсельони, чимраз більше погіршується. На тлі браку хліба доходить до непорозумінь між анархістами й соціялістами, що взаїмно закидують собі нездарність. Тепер по кількох годинах чекання у хвості можна дістати найбільше фунт хліба на родину. Брак також вугля. Нафту можна дістати тільки в невеликих скількостях. Запаси її вже на вичерпанні. Найважніше з огляду на війну се брак ґазоліни. Донедавна марновано запаси ґазоліни без цілі й контролі. Тепер заборонено вживати приватні самоходи й таксівки.

Директорські платні.

„Працовнік Банкови" подає отсі вісти щодо платень директорів банків та платень працівників: В однім з познанських банків є тільки... 9 директорів! Їх платні разом з платнями начальників (бо ще й такі там є) виносять місячно 42.300 зл., а платні решти 118 урядників виносять ледви 40.500 зл. Один великий варшавський банк має тільки 7 директорів, їх платні виносять місячно 26.800 зл. Інший варшавський банк має навіть 10 директорів. Вони разом з начальниками побирають місячно 30.800 зл., а 140 урядників того банку побирає 39.800 зл. До того директори банків мають контракти, що запевняють їм високе відшкодування в разі передвчасного звільнення (по 100.000 і 200.000 зл.).

Велика пошесть ґрипи.

Пошесть ґрипи у Варшаві прибирає трівожні розміри. Після обчислень властей хорує тепер у Варшаві 120.000 мешканців. В останніх днях лікарі ствердили т. зв. поворотну ґрипу. По цілковитім уступленні горячки по двох, трьох днях ґрипа вертається в формі комплікацій грудних, бронхіту і т. п. Вулиці Варшави майже зовсім вилюднені. Така пошесть ґрипи шаліє вже в цілім краю і в більшій части Европи. Щоб запобігти тяжким недугам, які вивязуються з ґрипи, треба передовсім привчити населення уживати термометрів і коли горячка переходить 37 степенів, рішучо не виходити з огрітих помешкань. Навіть по цілковитім уступленні горячки треба ще бодай два дні остати вдома.

ПЕРЕД ЗНИЩЕННЯМ І ВТРАТОЮ ЦЕРКОВНОГО МАЙНА хоронить найкраще обезпечення церкви від крадежі — влому й від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Прекрасні дочки СССР

Як похвали для них стоять у звязку з винищуванням большевицької опозиції.

Під такими і подібними заголовками розписується урядова преса в СССР (иншої там нема) з приводу „Всесоюзнаго совѣщанія женъ команднаго и начальствующаго состава рабоче-крестянской красной арміи". Той зїзд жінок червоних офіцирів відбувся недавно в Москві.

Три тисячі делеґаток і гостей зїхалося на ту нараду зі всіх сторін СССР. Є чим зацікавитися! Чим займалися ті жінки? Що се взагалі за прояв, такий великий зїзд жінок? І що значить, що з того приводу так богато пише совітська преса?

Розуміється, що та преса хвалить жінок червоних офіцирів у звязку з похвалами для совітського устрою. Отже пише та преса про рівноправність, яку дала жінкам т. зв. Конституція Сталіна, пише про жінок-матерей, про жінок у колхозах, про жінок у промислі, про жіночу долю взагалі. Розуміється, все та преса зазначує, що доля жінок в СССР „прекрасна і щаслива". А сам червоний маршал В о р о ш и л о в сказав на зїзді таке: „Рядом з нашою славною червоною армією чи радше в ній самій маємо ще одну замітну армію... Жінки червоної армії були й будуть вірними й постійними боєвими другами і співтоваришами зброї наших борців і командантів."

З таких промов і з голосів червоної преси видно, що червона влада чимсь дуже заінтересована у звязку з жіночим рухом в СССР.

Чим же займаються жінки червоних офіцирів щодо себе й инших? Червона преса пише, що вони хочуть для себе освіти і культури та сіють їх також довкруги. „Тисячі учительок і бібліотекарок, начальниць кружків, курсів, діточих захистів і садків вийшли з рядів офіцирських жінок. Далеко на півночі, за Полярним Кругом, в тайзі, на берегах моря, на границях великої совітської батьківщини, словом — всюди, де стоять частини червоної армії, — і її команданти і її жовніри чують на собі опікунчу руку офіцирських жінок. Кіна, театри, харчівні — всім вони займаються..."

Коли є в тім хоч мала частина правди (а трудно сумніватися, що якась правда є в тім), то се доказ, що тяжке рабство заведене большевиками не зломало тамошнього жіноцтва. Воно мусить там бути с и л о ю, коли від Ворошилова почавши, на всіх ґазетах скінчивши так хвалять тамошних жінок. Аж так хвалять, що мається враження, що червона влада побоюється впливу жіночих організацій. І справді — вона має чого боятися. Бо жінки завзятіші від мужчин. А їх „кружки самодіяльности" і — совітський

деспотичний режім очевидно не годяться з собою. І власне тому скликано до Москви три тисячі найбільше діяльних представниць совітського жіноцтва. Власне тому засипано їх компліментами і похвалами. Власне тому названо їх „прекрасними дочками СССР"... То червона влада шукає піддержки... Хоче годитися з суспільністю й зачинає від жінок. Влада робить се нерадо, бо ніяка диктаторська влада не любить ніякої організації в суспільности, не хвалить її й не поручає, — хіба мусить. Отже великі похвали для жінок в СССР, похвали, яких досі не було, се знак, що жінки почали там організований рух. І оживилося мертве царство жахливих тюрем і концентраційних таборів, оживилося в суспільности надією, на верхах острахом, що переходить в похвали...

Похвали, якими большевицька преса засипає жінок офіцирів, стоять очевидно в звязку з основним винищуванням старих революціонерів. По винищенні ессерів, соціялдемократів меншевиків, укапістів і т. д. прийшла черга на винищування дійсних большевиків і між ними в першу чергу на винищування останків старої гвардії Леніна. А щоб у публичній опінії суспільности (яку довго годовано похвалами для старих борців большевизму) підготовити оправдання для винищування їх, треба їх доконче зогидити в очах тої суспільности. Отже майже день в день прозивається їх у больш. пресі і в радію собаками, зрадниками, шпіонами, гітлєрівськими запроданцями, словом лається їх останними словами і на всі заставки. І так діється вже від довгого часу. А щоб суспільність не набрала повного обридження і до урядового радія і до урядової преси, що прозою і віршом передають безуговку лайки (на людей щодо вини яких супроти большевизму та суспільність може мати очевидні сумніви!), — отже треба тій суспільности бодай час до часу дати якийсь р і в н о в а ж н и к супроти тих нестеменних лайок. І тому большевицькі психольоги дали тій нещасній суспільности більший застрик у формі великих похвал для „прекрасних дочок СССР", хоч організація тих „прекрасних дочок" зовсім не прекрасна в очах страшного тотального режіму. Коли та організація набере ще більшої сили, тоді почуємо з СССР таку саму лайку, як чуємо тепер на так званих троцкістів...

З сойму

Українці проти буджету мін. рільництва.

На засіданні буджетової комісії пос. П е л е н с ь к и й поставив внесок відкинути прелімінар буджету міністерства рільництва й заповів, що українські посли будуть голосувати проти того буджету. Причина такого становища справа кольонізації. Положення українського населення у Сх. Галичині незвичайно тяжке. Воно переживає правдиву трагедію карловатих господарств. Запаси землі у Сх. Галичині нечувано малі. Не зважаючи на те, правительство приходить з пляном кольонізації і з кличем: „Ані пяди землі Українцям!" На ті перелюднені землі Сх. Галичини мають прийти кольоністи з інших дільниць і забрати землю Українцям. Українцям засадничо відмовляється закупу землі навіть з приватної парцеляції. В заліщицькім повіті при парцеляції маєтку староста поставив умовину, що 90 проц. землі муситься віддати кольоністам, а тільки 10 проц. місцевому населенню, до котрого належать не лиш Українці, але й Поляки. Такесаме в Чортківщині, Теребовельщині й ін. Наслідком того малоземельні й безземельні не дістануть землі. В чиїм інтересі лежить творення того сільського пролєтаріяту? Українці не жадають спеціяльних управнень. Вони жадають тільки точного виконування закону про рільну реформу. Він виразно зазначує, що при парцеляції мають бути заспокоювані перш за все потреби місцевого населення. Тимчасом населенню відмовляється продажі тої землі. Були случаї, як пр. в бережанськім повіті, де староство відмовило затвердити купно землі ще з 1928 і 1929 рр. Хочуть викинути селян з землі, що правно вже ввійшла в їх посідання. Хто буде мати відвагу вигнати селянина з землі, за котру він заплатив і котру він роками удержував власною працею? Чи се годиться з людською совістю? А щож мусить діятися в душі народу, якому забирають його землю? Ввесь український нарід стане одностайно в обороні своїх прав. Такий стан річей кривдить Українців. В тих обставинах українська суспільність мусить скинути з себе відповідальність за те, що може прийти від населення, яке жиє в голоді й безнадійности. Кольонізаційна акція спирається на політичних мотивах. Тут менше йде про рільну реформу. Не всі Поляки займають таке становище в справі кольонізації. В. Грабский і гр. С. Лось стверджують, що кольонізація в Сх. Галичині неузасаднена господарсько й навіть неможлива до виконання. Та справа мусить бути ясно поставлена. „Коли не хочете дати землі Українцям, то майте відвагу видати відповідний закон. Коли ми приступали до нормалізації польсько-українських взаємин, ми хотіли передовсім тільки, щоб право примінювано до Українців. Тимчасом того права не примінюється."

В дискусії над буджетом міністерства рільництва забирало голос богато промовців. Українцям відповідав польський посол О с т а ф і н. Він заявив, що коли йде про парцеляцію в Сх. Галичині, то не Українців, лиш Поляків стрічає кривда (!). На тих теренах, говорив пос. О., від 1919 до 1934 р. перейшло в українські руки шляхом добровільної парцеляції понад 220.000 га. Польський стан посідання меншає. З того виходить, говорив п. О. дальше, що крик про кривду робить якась група людей з якимсь політичним наставленням. З Українцями полемізував також польський посол К а м і н ь с к и й. Він наводив цифри, сперті на урядових жерелах, з яких виходило, що на терені трох східно-галицьких воєвідств з 15. 593 га, проданих римо-католиками, 11.023 га купили римо-католики. Греко-католики продали 10.737 га, а купили 15.235. В 1934 р. римо-католики продали 14.648, купили 10.942, греко-католики продали 9.868, купили 13.696 га. Щодо погрози скинення з себе відповідальности за випадки в Сх. Галичині, пос. Камінський як член парляменту й як референт буджету рільництва заявив, що відповідальність спаде на послів, коли по тім всім, що вони сказали в соймі, наступлять на терені Галичини якінебудь випадки.

Цілість буджету разом з поправками принято всіми голосами проти одного (пос. Целевича).

Отже польські посли, значить представники польської суспільности, доказують нам, що се „кривда" для Поляків, коли вони самі добровільно продадуть трохи землі українським селянам, які ту землю від віків обробляли, працюючи на панських ланах. Таж се природний хід справ, коли наше селянство купує землю, а польське селянство менше купує, бо пречінь наше селянство не одержує кольонізаційних земель з такими полекшами як польські кольоністи. Отже мусить купувати і нераз переплачувати. І се має бути кривдою для Поляків, котрі дістають добрі гроші... До такого засліплення доводить брак правдиво християнського світогляду й випливаючий з тої недостачі національний шовінізм.

Читайте і поширюйте католицький часопис „П Р А В Д У"! Адреса: „Правда", Львів, ул. Гродзіцких 2. І. п.

З краю

Посвячення і відкриття домівки парохіяльної читальні „Скали" в Станиславові.

Від самого початку заснування Т-ва „Скали" з осідком Головного Виділу в Станиславові місцева інтелігенція почала живо інтересуватися створенням окремої парохіяльної читальні — щось вроді Катол. Бесіди — де булаби змога найти культурну розривку та перечитати католицьку пресу. Назустріч її бажанням пішов радо Владика Преосв. Григорій і відступив на ту ціль домівку, приміщену в забудуваннях Інституту Дієцезального Фонду. По зреставруванні згаданої домівки доконує акту посвячення її — при численній співучасти громадянства — дня 27. XII. 36 о. Крилош. Роман Лободич як делегат Еп. Ординаріяту до Головного Виділу — в сослуженні о. Др Василя Василика — віцеректора Дух. Семинарії та о. Юліяна Вальницького, місцевого катехита. При тій нагоді підчеркує о. Делегат вагу хвилини та завдання посвяченої домівки як культурної й релігійної станиці; члени парохіяльних читалень як світські апостоли мають впливати на позитивний напрям праці у всіх культурно-освітних установах нашої суспільности. Ту ціль мав Владика на приміті при засновуванні Т-ва „Скала". Ту ціль мають постійно тямити члени парохіяльних читалень. Бо справді гроза розкладу чигає над нашим народом зі всіх сторін. Найвисший час отже послухати голосу свого Архипастиря й організуватися в католицькі товариства, щоби протиділати всяким злочинним розкладовим елементам і не допустити до повної руїни. Наш Архипастир беручи під увагу грозу теперішного положення нашої суспільности, взиває нас до творчої, активної праці і то зорганізовано. На нас тяжить відповідальність перед будучими поколіннями, тому наш святий обовязок ставати в міцні кадри організованих і чинних католиків.

З черги промовляє Др Недільський, голова Головного Виділу Т-ва „Скала". Він подякував о. Делегатові за доконання акту посвячення й о. Ректорові Крилошанинові Др Бойчукови за цінні вказівки при реставруванні домівки, передав домівку до публичного вжитку для І-го Виділу Парох. читальні та загрівав приявних до невсипущої й витривалої праці над практичним приміненням засад катол. моралі в житті нашої суспільности. Знов п. радник Величко, голова І-го тимчасового Виділу, визначив речинець Загальних Зборів на день 17 січня.

І-ші Загальні Установчі Збори відбулися згідно з заповідженим речинцем, дня 17 січня ц. р. Вписалося нових членів 25 так зпоміж місцевої інтеліґенції як і зпоміж міщанства, купецтва і ремісництва. В склад виділу ввійшли: радн. Величко Теодор, голова, проф. Мацьків Михайло, заступ. голови, інж. Зубрицький Володимир, секретар, інж. Каратницький Омелян, господар, Цвіренко Осип, скарбник, і члени виділу Тихонюк Михайло та проф. Голембйовський Іван. Висоту членської вкладки установлено на 50 гр. місячно, для молоді на 25 гр.

Домівка парохіяльної читальні відчинена в будні від год. 17 — 22, у вівтірки, четверги, неділі і свята від год. 10 — 22. Кожний отже як місцевий так приїзджаючий до Станиславова (чи то священик чи світський) може загостити до читальняної домівки на газетку, на шахи, на розмову.

Найкоротша війна

В минулім людства було богато воєн. Найкоротша з них відбулася 40 літ тому. Дня 27. VIII. 1896 р. султан Занзібару (тепер англійська посілість у схід. Африці) виповів війну Великій Британії. Недалеко Занзібару стояв тоді англійський кружляк. З него почали обстрілювати султанську палату й затопили одинокий военний корабель султана. 37 мінут по виповідженні війни султан утік з палати й війна була скінчена.

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Українізація Волині"

Др Ф. Дунін-Міхаловский помістив у 26 ч. „Гласу Народу" статтю п. н. „Українізація Волині". Вона зачинається ось яким вступом: „Волинь українізується нині урядами, школою і Церквою. Українізується урядами через побільшування рік річно рядів урядників-Українців, що походять зпоза Волині. Вони стараються всюди будити й підпирати український рух, співпрацюючи офіційно або й неофіційно з українізуючим відломом волинського населення." Авторови не подобалося те, що в українських урочистостях на Волині беруть участь і Поляки. Пр. в Луцьку на академіях в честь Шевченка й Петлюри „був присутний в офіціальнім характері в окруженні висших урядників сам волинський воевода, п. Юзефский. Ті академії закінчено піснями: „Еще Польска не згінела" і „Ще не вмерла Україна." — „Та се, каже автор, щойно один зі шляхів, що веде до українізації Волині. Другий се школа... Бо народні школи на Волині, кермовані рукою учителів, завзятих Українців, стають щораз більше правдивими кузнями протипольської акції..." „Українські учителі, доносить п. Д. М., зовсім офіційно вчать дітей у школах протипольських пісень як напр. „Не пора Ляхам служити" і інших; говорять дітям про велику Україну, до котрої „і Волинь належала й належати мусить"; кажуть шанувати память Біласа, Данішина (?) і інших бандитів-боєвиків і скритовбийних українських „мордерцуф" і т. п." Дальше йдуть подібні денунціяції про українську гімназію ім. Лесі Українки в Луцьку. „Взагалі треба тільки дивуватися, пише п. Д. М., що та гімназія ще існує." Ось про що йому ходить!... „Третім чинником, що ширить українізм на Волині, стає щораз більше православна Церква... Справа українізації православної Церкви на Волині остільки небезпечна, що до неї зміряють оба волинські єпископи: кремянецький Олексій Громадський і луцький Полікарп Сікорський. В їх канцеляріях працюють самі Українці! (А лучше булоб, якби працювали напр. Турки!) Сі власне канцеляристи чуються на силах і ведуть незвичайно живу акцію в користь українізації Волині шляхом віч, зібрань, відчитів, статтей у своїй пресі і т. п." — А вкінці найцікавіше. Пан Д. М. пише, що „Українська Нива" се „орган української еміграції з Київщини і зза Дніпра, що гуртується в „Волинськім Українськім Обєднанні". Тою групою кермують посли до сойму: Певний, Скрипник і Тимошенко. Вона має санаційне обличча й тішиться спеціяльними зглядами польських властей. Під її кермою й авспіціями українізм на Волині робить найбільші поступи. Се вона облудно голосить кличі польсько-української співпраці й рівночасно тихцем робить усе, щоб до тої співпраці ніколи не дійшло, бо знає, що тоді її плями будови великої України мусілиб бути раз на все закинені. Тій власне групі польське правительство повинно в першім ряді шофнути свою опіку і свої згляди, коли хоче затамувати розріст українізму на Волині. Бо вона для польськости Волині найнебезпечніша."

Отсе писання дра (!) Д. Міхаловского помістив католицький „Глос Народу"! Вже сам зміст написаного наглядно доказує, що се за рід публіцистики й на чім він спертий. Бо хто напр. повірить, щоб учителі в школах, які дрожать за своє існування, хвалили перед дітьми терористів!? Хто повірить, щоб заголюкані православні священики, які вже всю переписку й навіть навчання релігії в школах ведуть по польськи, — займалися ширенням протипольських настроїв та українського шовінізму?! Ні, панове з „Глосу Народу"! Протипольські настрої ширять найбільше такі злобні писання, як ваші, позбавлені глузду й підстави.

Зменшення числа уродин в Польщі

П. Іван Дереңговский обговорює в 20 ч. часопису „Польска Збройна" працю проф. Шульца п. н. „Природний рух населення в Польщі в рр. 1895 — 1935". На підставі обчислень того професора в 1936 році повинно було вродитися в Польщі 1,174.000 дітей. Тимчасом в перших трох кварталах 1936 р. вродилося 669.000, що в річнім відношенні дасть не більше як 890.000 дітей. „З того видно, каже автор, що уникання дітей сучасними подружжями приносить нам річну страту 284.000 живих народин". Найбільше зменшення плідности населення в полудневих і східних воєвідствах, де досі було найбільше уродин. „В рр. 1927 — 1934 плідність жінок зменшилася в воєвідствах полудневих о 24 проц., у східних о 27 проц., в західних о 20 проц., в центральних о 22 проц.". З огляду на те вирівнується плідність в поодиноких частях Польщі. В 1936 р. на 1000 мешканців припадало уродин в воєвідствах центральних і західних 26, в полудневих і східних також 26. А ще кілька літ тому ріжниці сягали до 4 уродин на 1000 мешканців.

Яка причина зменшення числа уродин? — „Тепер мода свідомої регуляції числа дітей в Польщі зайшла всюди, вступила до села і щораз більше нищить велику плідність суспільности. Ті триста тисяч щорічної страти се жертва на вівтарі вигіднішої теперішности, вільної від журби про виховання майбутного покоління". Зменшення числа уродин се не наслідок злого матеріяльного положення широких верств суспільности. Та й того природного приросту населення, який тепер є, не використовується. В Польщі є майже найвисша смертність немовлят. „На 1000 уродин в третім кварталі 1935 р. було 12 випадків смерти немовлят, а в минулім році вже навіть 17". Зріст смертельности застрашаючий. В порівнянні з іншими краями смертність немовлят в Польщі 1936 р. була дуже велика. В тім році в Німеччині на 1000 уродин припадало 7 випадків смерти немовлят, в Данії 6, у Франції 7, в Англії 6, у Швеції 5. „Більш гігієнічне виховання немовлят може принести Польщі значні користи..." Остре зменшення числа уродин вимагає, на думку автора, раціональної господарки людським життям.

Справа меншин у Чехословаччині

„Нашъ Путь" в ч. 200 пише: „Постійно твердилося, що в нас питання національних меншин вже давно вирішене і що ті меншини дістали більше прав, ніж їм належалосяб. Тепер читаємо в коаліційних газетах, що найважніша проблема правительства се питання меншин. Декотрі з представників республики признали, що будуть направлені похибки в відношенні до меншин. Одні противорічча! Один каже, що нема меншостевого питання, а другий твердить, що є і що се найважніша справа. Се свідчить про те, який великий хаос в коаліції."

Подібно як у нас — з одною, що правда великою, ріжницею. В Чехословаччині видко все таки застановляються над розвязкою меншинного питання, а тут живеться з дня на день так, якби взагалі не було такого питання.

Школи на Закарпатті

Ужгородський „Учительський Голос" в ч. 1 описує жахливі умовини, в яких переводиться навчання в декотрих школах на Закарпатті. Для прикладу наведемо урядження державної восьмиклясової школи в Пацканьові. „Дві кляси пацканівської школи приміщені в будинку церковної школи, а шість кляс у найпримітивніших селянських хатах, простір яких виносить 4×4×2½ м. кожда." Педагогічні засади та гігієнічні умови? „Вони настільки жахливі, що не бачивши їх тяжко повірити, що в таких умовинах можна переводити навчання..." В кождій клясі „замість шкільної таблиці висить на стіні, або стоїть на землі кусник звичайної дошки..." Кожда кляса має 45—55 учеників, а шкільних лавок в тій клясі всього на 25—30 учеників. Половина з тих лавок поломана і непридатна до вжитку... 6—8 річні діти мусять в тих лавицях не сидіти, а стояти або сидіти на мокрій підлозі. Не краще поводиться й самим учителям. „Клясовий учитель... кождий день мусить замітати кляси, рубати дрова, топити й тільки тоді розпочинати навчання. Демократичний принцип — учитель і шкільний слуга в одній особі. Коли в такі школи уряди переводять деяких учителів за кару, але щож винні діти, діти..." Такі жалюгідні відносини у школах в країні, що зачислюється до найкультурніших в Европі.

Московський процес

В звязку з процесом у Москві „Роботнік" пише м. і.: „Сходом — далеким сходом, якоюсь східною деспотією віє від тих страшних, несамовитих процесів. Збуджують дрощі жаху на заході, нераз навіть між комунізантами." А на овиді новий процес. Вже є Риков, є Бухарін і Раковський. Шеф ГПУ Єжов поспішно вписує назвиска найближчих жертв... — Уваги „Роботніка" про збуджування жаху такими процесами зовсім слушні. Та з другої сторони хтож в Европі підготовляє ґрунт большевизмові так успішно як соціялісти, передовсім підриваючи повагу Церкви й релігії вже від десяток літ... А преціньбез сего зовсім добре моглаб обійтися боротьба за лучшу долю робітництва. Навпаки, робітництво спертe на катол. Церкві моглоб тривко поправити свою долю, — коли робітництво з большевизмом у нутрі може й мусить довести лише до такого жаху як у большевії.

Селяни купують вуголь

В кількох воєвідствах уряджено кілька пробних складів дрібної продажі вугля. Вуглеві концерни хотіли перекопатися, чи селяни будуть купувати вуголь замісць дров. Як подає „Сльонскі Курєр Поранни", ті склади все повні відборців. „Найбільший нині польський вуглево-гутничий концери став на становищі, що ліпше дещо дешевше продавати вуголь зубожілому через кризу рільникови, ніж зі стратою вивозити заграницю." В складах вугля обчислено, що пересічне дрібне господарство може відібрати 1000 кг. вугля в опаловім сезоні. „Таких господарств, пише „С.К.П.", є в Польщі 3 мілїони. Отже вони можуть закупити 3 міл. тон вугля. 3 міл. тон вугля се 3 міл. робочих днів, се праця для 6.000 безробітних, 400 умовних працівників і коло 2000 продавців." Не лиш вуголь можна з більшою користю продавати рільникам у краю, ніж вивозити зі стратою заграницю. Такесаме можнаб робити пр. з цукром. Та чи одно можнаб зробити і не робиться! Покищо краєві споживачі мусять платити солені ціни за продукти, які продається за півдармо заграницею, і тим способом покривати страти при вивозі.

Найновіші вісти з СССР

Визначний французький письменник Доржелес, автор голосної книжки „Деревляні хрести", вернувся недавно з поїздки по СССР і помістив опис того, що бачив, в „Ентрансіжан". Ось дещо з того:

Про рівність в Большевії вже навіть не говорять. Директори фабрик дістають 20 разів більшу платню ніж робітники. І вже не вільно робітникові сказати на директора, що він буржуй, бо за се суд карає. А директор ходить в шубі, в порядних чоботах, ситий, коли робітник голодний і в лахах. По 6 робіт. родин мучиться при одній кухні, вони все в сварці. Та їм ще завидують ті, що харч мусять собі приготовляти десь в сінях або просто на дворі. Богато робітників на вечеру має лиш кусок хліба і чай. Та в них вмовляє большевицька пропаганда, що в Европі робітникам ще гірше і є там такі робітники тай навіть інтелігенти, котрі вірять, що в Европі ще гірше. Робітникам в СССР вмовляють, що все їх: двірці, пароходи, залізниці, міста. Та їм тільки говорять „все твоє", а нічого не дають. З таким самим правом тому, що у Франції чистить виходки на стації С. Лазар, можнаби сказати, що стація його.

Таких правдивих вістей про страшне життя робітництва в СССР появляється щораз більше. Цікаво, що тепер пишуть і кажуть на те напр. наші большевики в Канаді й у Злучених Державах Північної Америки, котрі мають там значну пресу, утримувану дальше нашим замотиличеним робітництвом.

Вожд нац. Еспанії

„Хвіля" в ч. 6409 принесла статтю п. Шнайдермана з Барселюни п. н. „Ґенерал Франко в одностроєю і без одностроєю". В ній подає характеристику вожда еспанських повстанців. Виймаємо цікавіші місця з неї:

„На початку липня 1936 р. генерал Моля, командант дивізії в Тетуані, дав бенкет. На те політичне тайне приняття прибув Франко спеціяльно літаком з Канарійських островів. Сим разом еспанські карнавалові офіцири пили менше шампана, а зате вели між собою острy дискусію на тему повстання, що мало вибухнути. Ґенерал Франко, найтверезіший і найбільше досвідчений військовий зпоміж зібраних висших офіцирів, остерігав своїх товаришів, що ще завчасно, й радив відложити вибух повстання до жовтня..." До згоди не дійшло, та повстання вибухло. Команду над передвчасним повстанням обняв ґен. Франко. — „Еспанські ґенерали ще не відбували воєнних кампаній. Одинокий ґен. Франко осягнув титул ґенерала за воєнну акцію. В 1927 р. закінчено пацифікацію Марокка і Франко тріюмфально вернувся до столиці. Тоді король відібрав від нього військову дефіляду й особисто надав номінацію ґенерала молодому тридцятьпятьлітному полковникови. — Франко вродився в Галіції, в північній провінції при західній границі Еспанії. Виховався в середовищі еспанської аристократії, що осіла в містах і відступила від строго монархістичних переконань. Його брат, ексцентричний летун, належав навіть до республіканської партії. Оба брати виховалися в школі кадетів в Толєді, якраз в тій школі, котрої молоді офіцири з таким завзяттям боролися в славнім Альказарі... Франко не інтересувався політикою так пристрасно як інші його товариші з касина. Життя молодого гарнізонового офіцира було строге, спартанське. Скоро здобув симпатію своїх виховників..." Підчас творення Чужоземної Легії притягнено ґен. Франка до організування нової армії. На її чолі ґен. Франко здобув Марокко... — „Зпоміж ґенералів фашистівського штабу Франко одинокий веде скромне життя. Не пе як його товариші Кеіпо й Моля. Також найменше стратив часу на любовних авантурах. Ґенерал Франко не оставить будучим збирачам любовних листів до якоїсь Жозефіни, бо сей тверезий командант ніколи їх не писав..."

Праця в „Скалі"

Нарис звіту деканального організатора Парох. Читалень „Скали" Володимира Бодака від 9.VIII—17.XI. 1936.

2) Слідуючу анкету відбув я 19 серпня 1936 р. в напівкомуністичнім селі Дзвиняч. На Службі Божій заповів о. Давидяк людям, що в „Скалі" (вона міститься в „Братськім Домі" разом з „Просвітою") відбудеться виклад і щоби всі люди прийшли та щось цікавого послухали від „пана, що їздить по світі й богато видів та богато знає". Всі люди, що були в церкві прийшли до „Скали". Було їх около 200 ріжного віку і полу. Я виголосив одногодинний реферат п. з. „Загроза комунізму й Католицька Акція". В рефераті вказав я на страшні відносини, що панують в большевії.

По рефераті зачали забирати голос прихильники комуни. Це ті, що через них влада розвязала „Просвіту" в тім селі, це ті, що в „Просвіті", що була в „Братськім Домі", прибрали портрет І. Франка червоними хоругвками, які я застав і сам бачив. Зривати хоругвок я не казав, бо се могло викликати цілком противну реакцію. За порадою священика я на се навіть не звертав уваги — тимбільше, що бачив, що село вже отрясається з червоного дурману й у тій самій салі Т. Шевченка прикрасили вже жовтоблакитними прапорцями. Зуб часу знищить паперові червоні хоругвки й їх викинуть на смітник. На місце їх завісять національні прапорці. Комунофіли атакували мене з ділянки політичної економії. Я студент суспільної економії і на підставі відомостей з політичної економії та відомостей зачерпнутих з папських Енциклік „Про робітниче питання" і „Про обнову суспільного устрою" дав я собі раду з контрбесідниками, з їх відомостями, зачерпнутими переважно від солотвинських Жидів. Та комунарі не здавали позицій і на кінці поставили мені питання: Чому „Скала" виступає проти комуністів і К. П. З. У., коли К. П. З. У. бореться за автономію Зах. України в межах польської держави?.. Я докладно їм пояснив, що таке автономія, що це значить своє військо, своя поліція, свої урядники, взагалі своя адміністрація, управа краю. Щоб пластично їм представити, що таке автономія, я їм казав подумати собі, що вже настав той день, що К. П. З. У. виборола автономію для Зах. України. Отже тоді в надвірнянськім повіті Українці перебирають урядування в свої руки. Отже йде п. організатор Микола Никифорчин, — якого ви всі любите, — з своїми 34 освітниками до Надвірної до староства. Там каже, що К. П. З. У. виборола для Зах. України автономію і він яко командант освітників перебирає владу в свої руки! Одних освітників настановляє в старостві, других на почті, третих в уряді скарбовім, ще інших в комісаріяті поліції. Розуміється освітники не годні відразу ввійти в курс всіх справ, тому просять, щоб попередні урядовці, Поляки, ще залишилися бодай кілька днів і їм дещо показали, а потім їхали собі десь за Вислу, чи скакали в Дністер, або в Балтик. До Дзвиняча прийшовби хтось з освітників, казавби бубнити в бубен і скликати людей. Ну й колиб люди зійшлися, тоді він назначавби одних людей на постерункових до Солотвини, других до Порогів, третих до Делятина. Ще іншим казавби йти до зелізниці, на почту і т. д. Всі вони малиб по 200, 300 і більше зол. місячно. А тепер питаю вас, чи се можливе, щоб Поляки так добровільно забралися? Всі люди сказали, що се неможливе. А я їм тоді сказав, що се найлекша річ комусь обіцяти щось таке, чого не має ться. Ось приміром я можу вам пообіцяти половину Солотвини, чи Надвірної. Йдіть собі тай беріть. На тім примірі всі зрозуміли, що комуністи їх обманюють. І просили мене, щоб я до них ще колись зайшов з викладом.

Бібліотека в „Скалі" в Дзвинячи маленька й то річи маловартісні в ній. З бібліотеки порадив я усунути книжечки „Самоосвіти", які бібліотекар там впхав без відома священика.

Того самого дня то є 19. VIII. 1936 поїхав я ще до Яблінки й виголосив там той самий реферат в домівці під дзвінницею. Людей було около 100, ріжного віку й полу. В найблизшу неділю то є 23. VIII. 1936 відбув я там Загальні Збори. Була дискусія, однак чогось замітнішого не порушено.

Дня 28. VIII. 1936 відбув я анкету в Кривцн й люди там зобовязалися заложити „Скалу". А було людей около 200, дискусія не внесла нічого нового.

Коли просвітянські організатори довідалися, що я їжджу по повіті, то повели шалену агітацію проти „Скали". Підбунтували людей у Кривци й вони вицофали свої підписи з проханням о дозвіл на заложення „Скали". Так просвітянські організатори розбили мені одну „Скалу".

Дня 13. IX. 1936 поїхав я з п. мгр. Чагуром до Посіча. Людей було там около 150 осіб. Ми оба виголосили реферати. Була дискусія, та головно на льокальні сільські теми.

Дня 20. IX. 1936 відбув я Заг. Збори в Пнівю надвірнянського деканату. Враження з тих зборів маю якнайкраще. Всі постановили боротися з комуністичними ячейками, які вкрадаються з Надвірної до того села й відбувають тайні мітінги.

Дня 21. IX. 1936 був я в Молотькові й підготовляв ґрунт під заложення „Скали".

Дня 27. IX. 1936 поїхав я з п. мгр. Чагуром до В. Там стрінуло мене щось такого, яке думаю вже мабуть ніде мене не стріне. А іменно священик оказав виразно нехіть до „Скали". Старався нас переконати, щоб ми нічого в селі не робили. Ми заявили, що коли не можна зробити прилюдної анкети, то хочемо відбути довірочну нараду. Коли священик побачив, що ми таки хочемо щось робити, тоді скликав прилюдну анкету, але сам не показався. Я і мгр. виголосили промови. Зачалася дискусія. Один 105 проц. націоналіст сказав, що Церква вже почула над собою бук тай борониться. Дальше сказав, що нам треба такого ладу як в Німеччині чи Італії, де наперед ставиться націю, а потім Церкву. Інші націоналісти казали, що вони нікого не признають, лише Коновальця. З цього всього вивязалася дуже велика дискусія, на якій ми таки переконали присутних, що нам Церква конечно потрібна.

По анкеті, що скінчилася в 1-ій годині, приступив до нас священик, хоч передтим дискретно забрався з церкви бічною фірткою до дому. Священик старався нічого не говорити, зате селяни старалися здобути від нас слово, що ми будемо просити для них в Їх Ексцеленції гроші, чи дерево на докінчення „Просвіти". Нахвалялися, що вони нам заложать „Скалу", так як заложили були тому два роки „Каменярів" для приємности провідникови радикалів Дрові Макухові, щоб тішився, бо він їм поміг вести боротьбу з євангеликами. По двох роках вони „Каменярів" розвязали. Отже за гроші, які одержалиб на будову „Просвіти" від Преосв. Григорія, обіцяли завязати „Скалу", а потім її розвязалиб! Що за політики!...

Священик нам жалувався, що жена лежить в ліжку, що служби нема. Переходячи через подвіря, ми побачили добродійку здорову, яка на поздоровлення відклонилася. Від селян ми довідалися, що має наймита й наймичку. Священик повівся з нами нечемно, бо навіть не запросив нас до хати на склянку чаю. Так ми були в В. від 8-ої рано до пів до 6-ої вечером, нічого неївши. На дворі тоді був дуже студений вітер. На кінець

Мій перший виступ

(З англійського — Марка Твейни).

В тринацятім році життя був я дуже хитрий хлопець, як я собі тоді гадав. Тоді лучилося, що я перший раз в моїм життю писав статті до часопису, котрі в цілім місточку зробили мене відразу дуже голосним. Так справді було і я немало тим гордився. Я був друкарським хлопцем і то „многонадійним" друкарським хлопцем, понятливим і поступовим. Мій вуйко займав мене при своїм часописі („Тижневик Ганнібальський"; два доляри річної передплати, пятьсот передплатників, що платили головками капусти, бураками, яких не можна було продати, і паливом). Коли вуйко одного разу виїздив з місточка на тиждень, спитав мене, чи не хотівби я за той час совісно й добре зредагувати газету. Ах, чи я не хотівби!...

Гігінс був видавцем другого часопису й робив нам конкуренцію. Його в тім часі були за щось у місточку висміяли й одного красного вечера його приятель знайшов на його ліжку картку, в котрій він повідомляв, що не міг стерпіти довше такого життя і що кинувся в річку Бір Крік. Приятель побіг за ним туди й застав Гігінса якраз у хвилі, коли він вилазив назад на беріг. Заявив, що постановив таки не топитися. Ціле місточко не говорило кілька днів про ніщо інше лише про ту пригоду. Нагода видалася мені доброю. Я написав обширний звіт про цілу справу й подав до нього препогані ілюстрації, які я сам власним ножиком вирізав на дереві. Один з тих образків представляв, як Гігінс лише в сорочці, з ліхтарнею в руці влазив у воду, причім паличкою обережно пробував її глибину. Мені та річ видалася страшенно веселою й цілком не прийшло мені на гадку, що виявляти такі річи морально неможливо. Вдоволений своїм ділом розглядався я, де би ще щось нове можна роздобути. І прийшло мені на гадку, що булоб дуже займаво, колиб я видавця сусідного часопису порядно наганьбив, але так, щоб він аж „казився зі злости".

Так я і зробив. І появилася насмішлива стаття про похорон „Мр. Джона Мура" — правдиво їдка і злобна пародія.

Відтак накинувся я на двох визначних горожан, не тому, щоб вони щось зробили, що заслугувалоб на поганьблення, лиш виключно длятого, що мені здавалося, немов то мій обовязок „оживити" часопис.

Вкінці натягнув я легко найновішого пришляка в нашім місточку, гордого, зарозумілого кравця з Кенсі. То був „гого" в цілім того слова значінні, сальоновий лев, і носив мабуть найбільше чудацьку одежу в цілій державі. Кождого тижня писав палкі, горячі поезії для нашого тижневика, а все до іншої красавиці. Його стих в сім тижні мав заголовок: „До Марії в Г—лю", під чим очевидно розумів „Ганнібаля". Отже коли я складав той стих, прошибла мене нараз гадка, про котру я був переконаний, що се знаменитий дотеп. І я виявив її під стихами в нотці. Я написав: „На сей раз дамо ще спокій п. Д. Гордонови Рунлеви, але мусимо цілком виразно звернути йому увагу, що се не годиться з нашим поглядом. Коли він хоче і надальше удержувати зносини зі своїми приятелями в Гонолюлю, то нехай шукає собі іншого посередника, а не наш часопис."

Часопис появився з друку і я не знав нічого подібного, що викликалоб таке заворушення і розголос, як ті мої малі жарти.

„Ганнібальський Тижневик" став нараз славний і за ним почали всі питати

священик оправдувався так, що навіть постерунковому дає папіроса, та нас не приймає, бо не був приготований, бо нібито запізно дістав лист про наш приїзд.

З його поведінки видно було, що він не хоче, щоб до нього хтонебудь їхав, і жалів, що В. при зелізниці, бо кождий туди легко може приїхати...

Коли ми йшли до стації, то деякі селяни сміялися з нас, кажучи: „Щось ви пани довго не попасали в ксьондза".

Дня 4. X. 1936 виголосив я протикомуністичний реферат в Монастирчанах. Вислід був такий, що змісця счеркнули двох комуністів з членів в „Просвіті".

Дня 11. X. 1936 приїхав я до Порогів. В тім селі дяк подарував „Просвіті" площу під будову і його заходами вибудовано „Просвіту". В подяку за се теперішній голова „Просвіти" не позволив священикові ані дякові відбути в тій домівці анкети в справі „Скали". Не хотів навіть винаняти, хоч Полякам відпускає даром на святкування їх національних свят, а Жидам винаймає на забави.

Анкету я відбув в Парохіяльнім домі і таки заложив „Скалу". Присутні осудили поступування голови.

Дня 18. X. 1936 відбув я анкету в Гвоздді і заложив там „Скалу". Тут дискусія була цікава тим, що один з селян накинувся на українських офіцирів за те, що вони були нібито „підкуплені Поляками" тай не позволили от. Долудові бомбардувати Львова, бо мовляв у Львові одна шиба більше вартує, як український жовнір... Я широко розвівся над тою справою й доказав, що таку байочку пускали між український народ ворожі шпигуни, щоб зломити моральну силу українського вояцтва.

Того самого дня відбув я ще протикомуністичну анкету в Назавізові. Дискусія була там дуже оживлена. Там є п. Скрібляк, чоловік, що був колись завзятим комуністом, перейшов був Збруч, його в УСРР увязнили й около пів року мучили-тортурували, а потім віддали в руки польської поліції, яка віддала справу до суду й його засудили на три і пів року тюрми за нелеґальний перехід границі. (хіба між иншим і за те? Ред.) Тепер він розуміється завзятий ворог комуни.

Того самого дня вже вечером відбув я третю анкету в селі Фитькові й там також заложив „Скалу".

Дня 23.X. 1936 був я в Молотькові. Там священик давав щороку частину грошей з коляди на будову „Просвіти". Як подяку за це вигнали його і мене з читальняної домівки. Анкету відбув я на гостинці під церквою і „Скалу" таки заложив.

Того самого дня поїхав я ще до Бабча, бо там мав я відбути анкету, та анкети не відбув, бо два просвітянські орґанізатори їхали в слід за мною до Бабча. Я вже не хотів другої авантури одного дня.

Дня 1. XI. 1936 був я в Солотвині і підготовляв ґрунт під оснування „Скали". В Солотвині перебуває брат евангелицького пастора п. Чемерис і підготовляє ґрунт під евангелизм. Всіми силами буду старатися не допустити до цього.

Дня 8. XI. 1936 відбув я Загальні Збори в Кричці. Там є оловяна чаша з накривкою і павук зі Скиту Манявського.

Дня 15. XI. 1936 відбув я анкету в Раківци і заложив там „Скалу".

Підчас моїх поїздок стрінувся я в вересні з фабрикантом дзвонів п. Вільчинським і наклонив його дати до „Правди" оголошення за 100 зл. Це оголошення появляється вже другий місяць.

Труднощі в терені в закладуванню „Скал" є і то великі. Ділають ворожі орґанізатори. Одначе душа народу здорова. Про се свідчить хочби те, що Анґлієць їдучи до Битькова в нафтових інтересах заглянув старий хрест з фігурками на подвірю одного селянина. Хотів його купити й обіцяв бідному господареві за нього купити поля. Та селянин не продав, бо казав, що „він не Юда, щоб Христа за гроші продавав".

Помимо уїдань з усіх сторін на ту горстку фанатиків, що орґанізує „Скали", помимо безперестанних ворожих нападів комунізму і сектанства Парохіяльні Читальні „Скали" ростуть і в парі з тим росте християнсько-католицький дух в українськім народі.

Тут я не вичислив всіх місцевостей в яких я відбув анкети, ані не подав всіх своїх спостережень, бо се річ неможлива все подати маючи згори обмежений час до говорення. Слідуючі наші анкети в Станиславові добре булоб вести в двох-трох днях. Тоді можнаб було більше сказати.

— новина, якої досі ще не було. Ціле місточко було розворушене

Гігінс прибіг ще досвіта до редакції з набитою рушницею. Але коли побачив, що се дитина (як він мене називав) так йому допекла, поторгав мене за вухо й пішов. Але пізнав своє безвихідне положення і в ночи виїхав з міста та поїхав на Полудне. Оба висміяні горожани явилися з готовими жалобами в суд, але й ті дізнавшися, що се моє діло, уступили. Сусід видавець влетів рано розярений з зелізним гачком у руці, але кінець був такий, що він великодушно простив мені і запросив до поблизької гостинниці, аби там чаркою „гіркої" сполокати всю гіркість. Се був його жарт.

Коли вуйко вернувся, було немало гніву, хоч несправедливо, як я гадав, коли подумати, який розголос я надав ґазеті, і розважити, що вуйко повинен був радше тішитися, бо наслідком своєї неприсутности оминув щасливо тілько ріжних родів смерти. Та він скоро змяк, коли побачив, що я справді придбав неабияке число, бо аж трицять три, нових передплатників і коли я йому показав всю ту передплату в природі, капусту, біб, бураки, дрова, що все могло вистати на два роки для цілої родини.

Радіо

Телевізійна стація на горі Брокен. Проби і дослідження, проваджені Німецькою Почтою, виказали корисність положення гори Брокен для цілей телевізії. Стверджено, що засяг відбору тим більший, чим вище положення надаючої стації. Головна частина будівлі висока вежа. Помешкання мають зелізобетонові фундаменти, обложені частинно природними скалами гори. Горішня частина будинку деревляна. В частині вежі збудованій з каменя знаходяться технічні урядження. В іншій частині буде почтовий уряд. Плян будови передбачує закінчення вежі на весну 1937 р. Потім наступилоб монтування надаючих уряджень. Правдоподібно на осінь б. р. будуть надані перші емісії з метою стверджения степені відбору й засягу.

Вплив політичних подій на радіо. В часі виїмкових вражінь, які переживала Анґлія в звязку з абдикацією короля Едварда VIII, анґлійський радієвий промисл нотував небувалий зріст попиту на приймачі. В день, коли король звернувся з останньою промовою до народу, радієві крамниці були заповнені купуючими.

Радіо на Маляйському півострові. Маляйський півострів се космополітична країна. Більшість радіослухачів складається з Китайців, Европейців і Індусів. Малякка має три короткохвилеві стації, крім того є ще дві або три стації, які належать до радієвого т-ва „Голяндської Індії". Султани, місцеві маляйські володарі, яких є сім, живо цікавляться радіем і мають у своїх палатах модерні урядження. Один з членів маляйської королівської родини, який здобув в Европі дипльом інжиниґра, заклав одиноку в тій країні аматорську надаючу стацію.

ЗАЯВА

„Я Григорій Курищук, солтис з Утороп, і я Юстина Курищук з Ганущаків — враз з трома дітьми виступаємо з нинішним днем з православної Церкви, парохії Коломиї, до котрої ми зголосились в 1928 р. через Староство в Печеніжині. Відкликали ми всі наші блуди, до яких ми почуваємося, а натомість складаємо приречення на вірність кат. Церкві аж до смерти.

До православної Церкви вступили ми не з переконання, а з жалю, що новозбудовану церкву в Уторопах побудовано на тій площі, котра була не після нашого бажання. Дякуємо Господу Богу за ласку, що ми прозріли!"

Свідки: Іван Лучка, дяк, Дмитро Будуляк, паламар, о. Михайло Божак.

Уторопи, дня 20 січня 1937 р.

З минулого

В „Неділі" з 7 січня 1937 р. появилася стаття п. з. „На службі державної пропаґанди. Причинок до історії одного українського міністерства. Із споминів Івана Ющишина, Львів". В тих споминах є частина п. з. „Уряд пропаґанди за Директорії". Поминаю його значні друкарські ошибки і знаходжу в нім таке місце: „Др Назарук залишив небавком своє становище (Керуючого Управлінням Преси й Інформації) й діставши від Директорії важну дипльоматичну місію, виїхав до Одесси, відкіля вже більше не повернувся. Його місце заняв Іван Лизанівський."

З тих тверджень виходилоб, що я наперед залишив своє становище, а потому дістав від Директорії дипльоматичну місію до Одесси. Та нічого подібного не було. Я поїхав з Києва до Одесси в характері члена наддніпрянського правительства з доручення Директорії разом з Остапенком для переговорів з командою французької армії, котра тоді була в Одессі. Все те описав я вже близько 20 літ тому в моїх споминах „Рік на Великій Україні". Свого становища в Києві я зовсім не залишив і по кількох днях вернувся я до Києва, здав звіт тодішному правительству України з моєї місії і дальше працював в характері шефа пропаґанди. В Києві був я з Директорією до самого кінця її влади в тім місті й виїхав я разом з Директорією. Був я шефом пропаґанди на Україні в двох кабінетах і аж в третім кабінеті за Директорії прийшов по мені на те становище також Галичанин, Золочівець, Іван Лизанівський, що вже давно перед війною виїхав був з Галичини на В. Україну. Та се не було вже в Києві.

Осип Назарук.

В. Ягайла уважають зрадником

„Мали Дзеннік" у ч. 355 помістив розмову пані Г. Й. з Поляком з Литви. Вона яскраво представляє сильне вороже наставлення Литовців проти Поляків. Їх уважають на Литві ворогами краю й ледви толєрують. Протипольське наставлення виявляється в господарській і шкільній політиці. З традиції польсько-литовської унії не остало ніщо. Володислава Ягайла уважають зрадником литовського народу. Поляки, що говорять по польськи, нераз чують увагу, що їм булоб ліпше у Варшаві.

Школи переміняться на кіна

Провідні виховні круги весь час ломлять собі голови над щораз новими уліпшеннями в навчанню дітей. Нераз ті „уліпшення" можна брати в знаки наведення, бо не все вони ліпші від попереднього способу навчання. Найновішим удосконаленням у навчанню має бути заведення в школах звукових кінематоґрафів. Замісць слухати викладів учителів діти оглядалиб відповідні фільми. Можливо, що для дітей се булоб всеодно. Та що робилиб учителі?

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Два з одного

НОВА КНИЖКА „БІБЛІОТЕКИ ДІЛА".

Василь Масютин. ДВА З ОДНОГО. Повість. Частини I і II. Львів 1936. Бібліотека „Діла" ч. 7 і 8. Ст. 170 + 163, форм. 14.8 × 21.4 цм.

Відомий графік і гравер Василь Масютин, що живе тепер у Берліні (де небаром буде відкрита виставка його графічних творів), виступив оце мабуть уперше з повістю в українській мові. Масютин — як упевняє „Назустріч" і се видно з його повісти — рішучий і переконаний Українець. Та вийшов з московської школи й тому пише — тайна Поліщинеля — свої твори по московськи, чужою мовою, подібно як у чужій мові писали з початку своєї творчости прим. Винниченко чи Пшибишевський. Зачуваю теж, що повість „Два з одного" вийшла вже передтим у німецькім перекладі. Словом повість Масютина не „Два з одного", а три з одної. Отже за мову цеї повісти в українськім виданні годі автора хвалити — і се перша властиво негативна риса рецензованої книжки: бо чейже мова в белетристичному творі — чинник величезної ваги для самого твору. А колиб уже мову українського видання приняти за власність самого Масютина, то й тоді автор на тім не скористав би. Бо ось що пише один з рецензентів („м. г." у „Меті"):

„Про дбайливість і уміння здогадного перекладача з московського чи німецького оригіналу, свідчить велика скількість не то щоб лише стилістичних, але просто граматично-синтактичних блудів... або такі приклади: „Незрозуміле подразнення, яке заволоділо ним тоді, коли він побачив Павла Івановича, горілиць на снігу, якби перекреслений дротом, пробудило в ньому якесь прояснення". (149). „В більшости випадках даремними показались дальші спроби..." (154) і т. д. і т. д."

Про що пише Масютин у своїй повісти? Даймо слово самому законспірованому редакторові „Бібліотеки Діла", дрові М. Рудницькому, який у похвально-апольоґетичнім фейлєтоні п. н. „Літературний дебют Масютина" („Діло" ч. 270 з 29. XI. 1936) пише таке:

„Масютин, чи не перший у нас[1]) дав фантастичну повість у дусі Велса. Подія, що лягла в її основу — неймовірна, а проте вона приваблює уяву не тільки читача, але й неодного ученого: чи не можнаб більші частини організму відроджувати так, як відроджуємо, пришіплюючи на тілі, деякі незначні його кусні. З одної людини, перерізаної на половину, сміливий дослідник робить дві; із тої частини, де переважають більше матеріяльні людські органи, виросла людина з чисто змисловими нахилами, з більше одуховленої — та сама людина розвинула в собі природні завдатки понадзмислових змагань. Автор виводить перед нами вчинки тих двох людей, вигодованих з одного — та їх нахили, розвинені у двох зовсім протилежних напрямках. Тому, що маємо до діла з напів лябораторійним препаратом, бачимо, як усе те людське, що колись було зрівноважене в одному організмі двома первнями, які доповнювали один одного, тепер вироджується."

Ідея Масютина ні трохи не нова: вже в минулому столітті про роздвоєння одної людської істоти на дві маємо славний твір Р. Л. Стівензена (1858—1914) про дра Джекіля й містера Гайда п. н. „Чоловік з двома обличчями" (український переклад „з англійського" п. н. „Дивний винахід дра Єкіля"). За наших часів досить модні були бульварні повісті на подібні теми, прим. „Людина, що хотіла бути Богом" і „Дива дра Лєрна" Моріса Ренара й ін. Манія несамовитости й забобону, яку в останніх часах стараються нам прищіпити на місце релігії большевизуючі фільми жидівських фірм з Америки, видала в останніх роках дві відомі фільми п. н. „Франкенштайн" і „Суджена Франкенштайна". В обох фільмах учені творять з частин ріжних трупів живу людину. Подібний, та ще більше дарвінівський помисл, використано в фільмі „Остров дра Моро", де лікар прищіплює людям звірячу природу; таке є в повісти Ренара „Дива дра Лєрна". Очевидно в підставі всіх тих творів лежить засновок еволюційного матеріялізму й детермінізму: мовляв, чоловік може створити за допомогою техніки згл. медицини нову живу людину, отже властиво „стає Богом" (стара спокуса, ще з раю: „будете як боги"...). Виходить з того в консеквенції, що властиво все в людині полягає на тілеснім, на матеріяльнім. Розуміють сю підлазку дуже добре большевики й тому в їх часописах частенько стрічаємо вістки, що мовляв цьому чи тому вченому вдалося „воскресити пса" і т. п. матеріялістичну бриднюю.

В згаданих творах і фільмах спосіб переміни трупів на живого чоловіка представлений так, що уява читача не дуже йому противиться. Зате Масютин у своїй повісти проявив так мало фантазії в зображенню дивної події, що ми ніяк не годні повірити його представленню. Бо коли прим. дріт розтяв чоловіка на двоє, а лікар годував цю людину, то куди дівалися нестравлені потрави та відходи? Що ріжнить ще Масютина від попередників помислу створення чоловіка, се його виразна змисловість, яка навіть сам спосіб перетворення представляє в грубо-натуралістичний спосіб, гідний уяви якогось „тілесного" маляря часів Рубенса, а не сучасної доби поекспресіонізму. Боронить свого пупіля перед тим закидом др М. Рудницький:

„Масютин — реаліст і старається змалювати свої дієві особи так, щоб ми забули про фантастичний засновок, з якого він вийшов. Подекуди читач хотівби більше фантастичного елементу, більше неймовірних ситуацій і несподіваних конфліктів. Увесь процес експериментації і поодинокі сцени, де треба показати перевагу матерії над духом — не дуже приємні, але без них ми не малиб запаху лябораторії, ні відповідного контрасту до духових поривів."

Хто вміє читати між рядками, той знайде навіть і в тій апольоґії сумнів самого дра М. Р., сумнів, що потверджує мій закид браку уяви й переконливости у представленню річей Масютином.

Апольоґет повісти Масютина добачив й іншу, дуже важну хибу рец. повісти: злу будову цілости й незіграність поодиноких розділів і ниток („wątków") повісти. Отже добачивши се, впирає в читачів „Діла" противне:

„Масютин іде за добрими зразками европейських письменників, узяв добре передуману ідею і пробував її перевести як людина, що вміє володіти пером і знає, чого хоче. Всі виведені ним постаті — живуть; навіть тоді, коли він їх свідомо механізує, надає їм відповідну гримасу. Численні розділи й епізоди сходяться концентрично в головних пунктах, де бачимо вплив двох героїв, пів-Гомункулюсів, на їх оточення. Неодин з нас може поставити собі питання: чи доцільно було таку фантастичну тему доповнювати малюнком конспіративного політичного життя і звертати її в той бік, що вводить щораз то нові мотиви? Та хто зна, чи деякі читачі не будуть найбільше зацікавлені саме останньою частиною повісти, повною революційно-патріотичного подиху.

Хто знає великих сучасних повістярів, зрозуміє, як сильно могла заважити на Масютині та модерна психольоґічна метода, що часто розбиває дію на відорвані епізоди і переживання героїв відтворює так, якби ми самі мали щойно зрозуміти їх зміст. Наш пересічний читач не швидко звикне до Т. Манна, Унамуна, Гакслея або Дос Пассоса. Коли прирівняємо інтелєктуальний багаж, з яким приступають у нас до повістей та оповідань наші автори, з тим досвідом і вироблєним звязким стилєм, який має Масютин — стає ясно, чому його твору можуть у нас не розуміти."

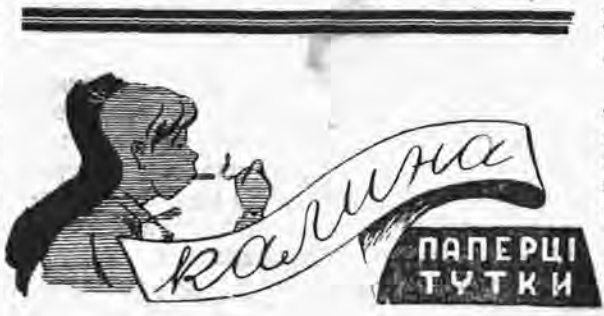

Дивуюся, чому „скромний" апольоґет не порівнав свого пупіля ще прим. з Джемсом Джойсом? Міг собі й на те позволити, знаючи, що „пересічний" читач „Діла" і так не полапається в такому славному „порівнанні". Бо порівнювати прим. Дос Пассоса, письменника свідомого своєї методи, з Масютином, у якого зла будова повісти має всі признаки несвідомости конструкції повісти, се справді чисто східна, неарійська відвага. Видно, що др М. Р. уважає всіх читачів „Діла" за „пересічних"...

Бо що має „психольоґічна метода" (тоже словечко) Масютина з таким помішанням противних собі жанрів, як реалізм з фантастикою, отже прим. опис фантастичної переміни одного чоловіка на двох аля Ренар з описом-споминоm реалістичних типів Українців з дореволюційного періоду аля Нечуй-Левіцький? Такі два роди мотивів моглаб остаточно получити якось індивідуальність великого письменника; але в Масютина се звичайні механічні змішки заліза з сіркою: будьяке стрясення й вони розлітаються в противні сторони. (Аналъоґія: повість Капія „В країні блакитних орхідей" теж складається з двох нелегко згідних мотивів фабули реалістичного приємливого й фантастичного, тяжкого до приняття. Злука-стоплення тих двох родів теж Капієві не вдалася. Всетаки Капій мав на стільки більше почуття реалізму в своїй творчости, що помістив обі нитки фабули в майбутньому, коли Масютин лучить фантастично-майбутнє — з реально минулим. Тимчасом ми привикли радше лучити фантастику утопії все більше з тим, що прийде ніж з тим, що було. Виїмки від того є, але вони непереконливі). Комбінувати несамовито-нереальне з малоросійськими галушками минулого, перенесеними наче живцем з „Хмар" Нечуя-Левіцького, се спроба відважна й може навіть традиційна для деяких Малоросів (Гоголь), та Масютинові рішуче не вдалася.

Можна впирати в Масютина, що він свідомо вживає „психольоґічної методи": розбивати свій твір на поодинокі, майже неповязані картини, як се робить Джойс чи Дос Пассос, та треба було се доказати на основі порівнання такої „психольоґічної методи" згаданих авторів з Масютином. Тимчасом у Масютина психіка його героїв переважно дуже плитка й задихає старим споминковим реалізмом, а не психольоґізмом. Читач, що привик до льоґіки в будові реалістичного твору, часто питає себе, нащо автор увів сю чи ту нову особу, згл. сцену, коли вони ні до чого не годяться, хіба до розбиття будови повісти. Що має прим. за звязок з повістю особа Василенка й сцени з тим провокатором? Вони булиб добрі до якихось споминів, згл. в реалістичній повісти з життя Росії, але тут вони для акції зовсім непотрібні. Тай до того психіка шпіона Василенка зовсім неоригінально описана. Просто так і видно, що дану річ приліплено за німецькою засадою: „Чому робити щось просто, коли можна й се помотати?"...

Чиж диво, що „Мета", близька до „Діла", пише пером свойого рецензента „м. г." про композицію повісти Масютина таке:

„...навіть чисто формальні засоби (Масютина) гідні хіба третьорядного бульварного графомана; напр. композиція настільки невміла і примітивна, що годі тут і говорити про якусь мистецькість (напр. обширна вставка I. т., стор. 101—141)."

З прочитаної повісти виносимо враження, що маємо діло з досить добрим оповідачем, якому одначе бракує глиб-

[1]) Ні трохи не перший! Твори в дусі Велса дали вже давно передтим др Микола Чайковський („За силу сонця"), Винниченко („Соняшна машина"), Мирослав Капій („В країні блакитних орхідей") і ін. Це все хіба критик повинен знати.

шого віддиху на повістяра. Поодинокі по малярськи представлені картини (прим. типово зорові спостереження графіка й відповідний до того опис, I, 33.), чи навіть уже щиро поетичні описи природи (I, 103), вказують на безсумнівний талант автора як поета-епіка. Потверджують се дальше добре підстережені описи психічних моментів, прим. процес „незгоди" на подружжя в молодої дівчини (II, 59—62) чи переміни сектанта на безбожника (II, 84, 117).

Інша річ, що ті психольогічні спостереження Масютина нераз дуже нагадують інших письменників; прим. „серце до звірят" Золі (II, 93—96) чи психіку жінки-самиці з Жеромского „Історії гріха" (II, 104, 106). Всетаки поодинокі добрі сцени, гідні пера новеліста, зложені незугарно в великий двотомовий твір, ніяк не дають у висліді добре збудованої повісти. Збираючи все досі сказане, приходимо до висновку, що повість Масютина „Два з одного" годі назвати доброю навіть на основі чисто літературних критеріїв, бо не оригінальні ні її стиль і мова, ні не переведена вміло будова твору і врешті нема в нім того одноцільного „клімату", що його може дати творові тільки талант правдивого повістяря.

Дивує нас, що книжку Масютина видала саме „Бібліотека Діла" — де буцімто мають бути самі найкращі, правдиво „европейські" твори й яку — як усі кажуть — редагує „сам" др М. Рудницький і „сам" її на сторінках „Діла" хвалить. А тойже доктор учить нас усіх від давна, що тільки літературна вартість рішальна в оцінці белетристики. Як же погодити таку суперечність, що літературний рабін видає третьорядну повість замість першорядної? Нам видається, що розвязка цього питання саме не в естетичних критеріях „Бібліотеки Діла", а в моральній атмосфері того темплю, де рабінує др М. Рудницький. Книжка Масютина своєю моральною атмосферою підходить дуже до моральних критеріїв темплю „Діла". І тому „Діло" видало її.

Яка моральна атмосфера повісти Масютина, про се напишу на другий раз.

Араміс.

Нові видання

Пастирський Лист Трьох Владик про Католицьку Акцію. Львів 1937. Накладом УКО (Української Катол. Організації). Формат 12.5×17.7 цм. Ст. 12+4 нпг.

Пояснення правд катихизмових (для дорослих). Часть перша. Підручник для недільної катихизації дорослої молодіжи. Зладив о. Іван Погорецький, катихит фахових шкіл в Станиславові. Видавництво „Криниця" Перемишль. Ст. 64. Формат: 16.8×12 цм. Ціна 25 сот.

Українська Книга. І. Львів 1937. 25×17.5, 34.

Це перший зшиток місячника, присвяченого бібліології та бібліофільству. Орган Бібліологічної Комісії Наукового Товариства ім. Шевченка та Українського Товариства Бібліофілів у Львові. Виходить за редакцією Евгена Ю. Пеленського. Адреса: Львів I, Костюшка 5/I. Передплата річна 10 зл., поодиноке число 1 зл. — Зміст: Петро Зленко: Українські приватні бібліотеки. Звістки про бібліотеки в княжі часи; І. Крипякевич: З історії книги у Львові. Рукописна книга до XVI ст.; о. Роман Лукань ЧСВВ: Василіяни - книголюби; Е. Ю. П.: Невідомий універсал Гетьмана І. Мазепи; Вол. Дорошенко: Розвиток українського друку в XIX —XX ст. у цифрах; І. Крипякевич: Забуті види України XVII — XVIII ст.; Вол. Січинський: Видання мистецько-промислової школи в Камянці; Марія Фуртак-Деркач: Друковані твори Лесі Українки, що не ввійшли до збірних видань; Микола Андрусяк: Післявоєнна історіографія української книги; Від Редакції; З життя книгознавчих установ; Нові видання; Замітки. — Це для науки дуже пожиточний журнал про нашу давню й теперішню книжку. Заслугує на загальне підпертя.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Доброта, з якою Господь очікує грішників. По перше розважте дива доброти, з якою Господь відноситься до грішників. Дивіться, з якою терпеливістю Він терпить їх, і то по найбільшій части терпить дуже довгий час, без огляду на їх повторювані визови, на їх постійне зловживання всеї Божої доброти й милосердя та безмежної ненависти, яку Бог усе має проти смертельних гріхів, де тільки їх бачить. О, моя душе, як богато ти маєш завдячувати сій Божій терпеливости, бо Він вже тілько років терпів тебе від твого першого гріха. Ах, чи ввесь той час ти, душе, не іграла над самим берегом страшної пропасти, що веде до вічного пекла? Чи ввесь той час не була ти тільки на волосок віддалена від нещасної вічности? Чи се неправда, що кождої ночі кладучися до ліжка ти не знала, чи рано не знайдешся в пеклі? Міліони стручено в сю страшну вязницю, де нещасні вию́ть, підчас коли Бог тебе ощадив. Міліони горять тепер у тих незгасаємих вогнях. А вони може не допустилися так богато гріхів як ти. О, нехай буде слава во віки безмежній Божій доброті! І всі Його ангели та святі повинні все Його славити й цінити, бо Він так довго мене терпів, бо Він весь сей час мене беріг та постійно сторожив наді мною. Інакше моя душа давно мусілаб мучитися в пеклі!

По друге розважте, якими многими способами Бог старається назад прикликати грішників до Себе. Подумайте про викиди і трівогу совісти, що ними Бог навідує грішників, про страхіття Божих судів і принади Божого милосердя, що їх Він представляє грішникам. Глядіть, як Бог їх постійно кличе Своїм словом, Своїми проповідниками, добрими книжками, добрими прикладами і спасенними упімненнями та безчисленними іншими запрошеннями й ласками! Чиж не так Він поступав і з тобою, моя душе, ввесь той час, коли ти геть від Него була заблукала? І що має на цілі вся та доброта Божа супроти такого впертого, невдячного й запеклого бунтівника? О, Бог поступає так тільки з власного чистого милосердя і з любови до дорогоцінної крови Свого Сина. Та чи ся Його така велика любов до тебе не повинна змякшити твого серця і спонукати тебе бодай тепер рішитися щиро вернутися до Бога, щоб по такім довгім зловживанні Його милосердя Він вкінці не допустив справедливости і щоб край, що його так часто скроплював дощ з неба, і що мимотого все ще родить тільки терня й осет, щоб той край вкінці не попав у страшне прокляття й не був засуджений на вогонь (Євр. 6)?

По трете розваж, як дуже Бог заохочує всіх грішників до повороту до Нього. „Во істину, говорить Господь Бог, Я невдоволений смертю безбожника, тільки нехай безбожник навернеться зі свого шляху й нехай живе. Наверніться зі своїх зовсім злих шляхів! Бо чому хочеш вмерти, доме Ізраіля?" (Ек. 33,11). „Наверніться і жийте!" (К. 18,32). „Ти допускався гріхів з многими блудницями, та вернися назад до Мене, каже Господь, бо я хочу тебе приняти." (Єр. 3,1).

Дивіться, з якою любовю йде добрий пастир в евангелії за згубленою вівцею і з якою радістю бере її на свої рамена та приносить її назад до загороди. Погляньте, як батько спішить назустріч марнотравній дитині, коли вона від свинячих помий вертається до дому. Дивіться, як він свого сина обіймає, як одягає його в найліпшу одежу й уладжує йому святочне приняття. (Лука 15). Подумайте про се, як Син Божий, коли був на землі, поступав з перенятою каяттям Магдалиною, з розбійником на хресті та з усіми іншими грішниками, що звертались до Його милосердя. І як Він заявив, що в небі є більше радости з одного одинокого перенятого каяттям грішника, ніж з 99 праведників. Нехай ті всі приклади й докази Божої доброти супроти бідних грішників заохотять вас і склонять до постанови, не бути дальше віддаленим від Нього через гріх, тільки без отягання отворитися й через основне навернення вернутися до такого доброго Батька, повного любови.

Постановіть собі, довше не зловживати Божим милосердям через оставання в грісі, тільки бодай тепер цілим своїм серцем верніться до Бога й більше ніколи від Нього не відступайте.

Епп. Р. Челлонер.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„УКРАЇНА МУСИТЬ БУТИ ВІЛЬНА". Під таким наголовком помістив статтю німецький щоденник „Ангріф" з 23 с. м. з приводу роковин проголошення суверенности Української Нар. Республики. У звязку з тим час булоб вже вияснити, котрі саме люди завинили в тім, що в часі побуту Німців на Україні не зорганізовано сильної української армії.

ЗЇЗД СОВІТІВ УКРАЇНИ почався в Києві. На нім мають обговорити справу нової конституції радянської України.

ВІЦЕМІН. КАВЕЦКИЙ має зовсім відійти з мін. внутрішних справ. На його місце має прийти дир. Пацьорковский, б. міністр суспільної опіки. При постійній зміні міністрів внутрішних справ віцеміністр Кавецкий, що 15 літ займав своє становище, був очевидно найбільше впливовим чоловіком в мін-ві внутрішних справ.

МІСЬКУ РАДУ ПОЗНАНЯ розвязав міністр внутрішних справ. Більшість радних становили ендеки.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ розвязав усі організації молоді. В Ромунії мають створити одну організацію для всеї молоді.

НІМЕЦЬКИЙ ГЕНЕРАЛ І ПРЕМІЄР ГЕРІНҐ приїде в половині лютого до Польщі.

НІМЕЧЧИНА Й ІТАЛІЯ заявили, що згодяться не висилати добровольців до Еспанії, коли не будуть їх висилати інші держави.

СОЮЗ НАРОДІВ рішив переслати всім правительствам проект чілійського правительства в справі введення нового календаря з рівними щодо скількости днів місяцями й постійними датами свят.

В ПАРИЖІ творять Інститут Науки Польської Еміґрації (політичної й заробкової). Добре булоб, щоб Українці у Франції старалися, щоб у нім був і відділ для студій нашої еміґрації.

АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ дали Німеччині виразно до пізнання, що її заосмотрення в сирівці може відбуватися тільки нормальним шляхом торговлі. Се значить, що не хочуть звернути давних німецьких кольоній.

АНҐЛІЯ мала порозумітися з Америкою, що на випадок війни заборона довозу не буде примінена до Англії також щодо воєнного матеріялу. Тою умовою має бути занепокоєна Німеччина.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЧІ ЛЕТУНИ перервали бомбами зелізничу лінію Барсельона-Валенсія.

КАТАЛЬОНСЬКІ СЕЛЯНИ ставлять опір комуністичній господарці. До кровавих заворушень дійшло в окрузі Тарраґони. Проти селян вислано військо.

СОВІТСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ, що їхав до еспанської пристані Сантандер, вилетів у воздух натрапивши на міну.

В СИРІЇ відбулися протитурецькі демонстрації в звязку з турецько-французькими переговорами в справі Александрети. Та Александрета стане новим Ґданськом на Сході.

ЦІСАР ЯПОНІЇ поручив місію створення правительства генер. Уґакі. Офіцири проти нього. Се мужицький син, що добився ранги генерала серед дуже тяжких обставин.

НЕҐУС АБІСИНІЇ вислав до Союзу Народів протест проти признання італійської імперії Швайцарією.

НОВИНКИ

Промова Гітлера. У хвилині, коли се число буде вже в руках читачів, канцлер Німеччини Гітлер виголосить вже промову, на яку з напруженням очікують політичні круги Европи.

Віча в обороні рідної землі відбулися в останнім часі в Кунові, у Волчі Долішній, Болзові, Товарні, Княжполі, Нанові, Стебнику, Смільниці і в Поляні. Йдім всі на такі віча.

Йордан у Підгайцях. Торжество зачалося богослуженням в церкві, на котре прибули представники влади зі старостою Сардецким на чолі. По богослуженні відбулася процесія до жерела коло т. зв. „гаю", де відбулося посвячення води при великім хресті з леду.

В повітовім шпиталі в Коломиї помер по 24-годинній непритомности о. Дмитрю Чеховський, сотрудник при греко-католицькій парохії в Коломиї. Безпосередною причиною смерти був мізковий удар. Досі не стверджено причини того удару. О. Чеховський мав 24 літ.

Поліційні власти переводячи ревізію в складі старих річей Пфефера в Бучачі знайшли в лахах 350 кг. острих крісових набоїв та 90 острих ґранатів. Рівночасно в Монастириськах знайшла поліція в жидівськім складі старих річей 300 кг. запальників до ґранатів. („Дзеннік Польскі" ч. 25).

В т-ві „Гвязда" в Товстім поліція викрила надужиття, що їх допускався продовж кількох літ предсідник т-ва Ян Палац.

В Рожнітові до помешкання С. Горовіца вдерлися вночі три замасковані бандити, стерроризували домашніх і перевели ревізію за грішми. Не знайшовши нічого, втікли.

В Рівнім будують велику бурсу для дітей польських кольоністів, що ходять до шкіл народніх, середніх і фахових.

Дві радіостації мають повстати продовж двох літ в Барановичах і в Луцьку.

Новим шефом шк. реферату для Закарпаття іменований др Граздиль з Праги. Сю вістку подає „Нашъ Путь" в ч. 200 п. з. „Постепенна автономія".

У Вінніпегу відкрито Національний Дім Союзу Гетьманців Державників.

Гетьманські орґанізації в Америці оголосили збірку на купно нового репрезентаційного літака. Він має коштувати 10.000 дол. Новий літак назвуть іменем „Київ".

В справі еметитур пос. Остафін зголосив у буджетовій комісії резолюцію, щоб покликати окрему комісію до провірення служби кождого емерита індивідуально, „а безперечно знайдуться між ними такі, які не мають права до еметитури з причини ділання на шкоду польського народу." Ту резолюцію принято. Річ ясна, як на тім вийдуть бідні еметити національних меншин, котрі повірили в право самоозначення народів, на підставі якого повстала також польська держава.

Великі надужиття викрили в технічно-будівельнім відділі Міської Управи в Закопанім. Увязнено урядника того відділу Тадея Рачковского.

До Берези Картузької вивезли з Вильна кілька осіб, підозрілих в комуністичній діяльности, між ними двох учителів жидівських народних шкіл.

Гумор. — Чи ти віриш у мандрівку душ? — Так. Нпр. я мусів бути ослом, коли позичав тобі гроші.

Кс. посол Довнар вніс до сойму проект у справі торговлі девоціоналіями. Проект передбачує, що виробом і продажею девоціоналіїв можуть займатися тільки особи, що належать до того віроісповідання, до котрого відносяться дані вироби.

В краківськім суді зачалася розправа проти жидівського купця Адольфа Ерліха. Використовуючи безробіття виманчував він гроші від ріжних людей обіцюючи їм вишукання посади. Спільниками Ерліха були м. і. два емеритовані підполковники Тадей Сьміґельський і Кароль Дзекановский.

Перед окружним судом в Острові станув Казимир Мондри, обвинуваченій за спроневірення 1.490 зл. на шкоду повітового уряду й повітової комунальної каси. Обвинуваченій зразу признався до присвоєння 300 зл. на лічення жінки, та пізніше заслонився згодою предсідника Пйонтковского. Той мав його успокоювати, що особисто знає міністра Міхаловского і вразі викриття справи постарається її затушувати. Пйонтковский заперечив і Мондрого засудили на 2 р. вязниці.

Польща викупила від Французів акції Т-ва Жирардівських Заведень за 45 міл. фр. франків.

Совітське правительство дозволило пересилати з Польщі до СССР харчеві пачки, одіж, ліки і т. п.

При вході до ленінградської пристані мають збудувати вежу високу на 110 м. На вершку тої вежі стане статуя Леніна.

Німці за границею називається нова книжечка, що вийшла в Липську в бібліотеці Рекляма й коштує 75 феників. Се теперішний стан і коротка історія Німців в поодиноких ненімецьких краях. Така праця дуже придаласяб і нам Українцям.

Французьку літературну надгороду Ґонкурів одержав Максенс ван дер Меерш за книжку „Печать Бога".

Кількість радієвих стацій „Нац. Т-ва" в Америці. Продовж 1936 р. Т-во поширило свою сітку на 25 стацій, має тепер 105. Продовж 5-ти перших місяців б. р. кількість стацій збільшиться ще на 9.

Повінь в Америці знищила 11 стейтів. На теренах, навіщених повенею, шириться тиф. Американський конґрес ухвалив кредит на допомогу для жертв повені в сумі 790 міл. дол.

Обвинувачують цілий повіт. Прокуратор районового виборчого трибуналу в стейті Мінас Ґераес у Бразилії потягнув до судової відповідальности населення цілого повіту за те, що підчас виборів місцевих властей не явився при виборчих урнах ані один мешканець повіту. Видно, мають досить „народовластя".

Гумор. — Отже ви в ніщо не вірите? — Я вірю тільки в те, що розумію. — То на одно виходить.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Читальня „Скали" в Д — — і: Наспів Ваш лист з 25 січня. Допис не буде поміщений, бо Ви не відновили передплати.

Впр. о. Модест Дацишин ЧСВВ в Городлі: Відозву в справі жертв на докінчення церкви просимо ласкаво уложити і прислати. Придалосяб в відозві коротко описати тамошні відносини.

ЖЕРТВИ:

О. Ксенофонт Керша в Оздютичах, п. в місци: зол. 3 для українських безробітних (замість святочних желань).

ПОДЯКА

Марійському Товариству Пань у Львові складає щиреньку подяку на руки Вп. Пані Ольги Бачинської за артистично вишивані обруси, шаль, накривало на пульпіт і аналойчик та ручнички до чаші. о. Модест Дацишин ЧСВВ в Городлі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Папа Пій XI. говорить до тебе.
КОПЕРНИК: *Білий ангел.*
МЕТРО: Світ сміється.
МУЗА: Король жінок.
СТИЛЕВЕ: Голос серця.
ТОН: Ловець пригод.
УТІХА: Пекольне провалля.
ХИМЕРА: Під двома прапорами.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васелїну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає
УКТОДІ
ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.
З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 4 лютого 1937. Ч. 8 (1008)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Опінія Европи з приводу промови канцлєра Гітлєра.

Дня 30 січня в чотиролітну річницю обняття влади виголосив канцлєр Німеччини Гітлєр велику промову (зміст внутрі числа). Опінія Европи з приводу тої промови поділена. Прихильно оцінила ту промову преса Італії, Австрії й Угорщини. В інших краях оцінено ту промову залежно від напрямку ґазет. Становище більшости французької преси можна найлучше схарактеризувати висловом „Пті Парізієн", а саме: Ні одна з дотеперішних промов Гітлєра не була така примирима тоном і така негативна змістом. Інші бачать у тій промові тон брутальної сили і пишуть, що якби тільки інші народи перестали зброїтися, то Німці зробилиб їм таку масакру як зробили в себе внутрі. Та є й оптимістичні голоси французької преси. Англійська преса переважно не поділяє думки Гітлєра про те, що большевизм розділив Европу на два непримиримі табори. На загал опінія Европи сподівалася якогось інакшого змісту промови.

13 вироків смерти у московськім процесі.

В Москві скінчився процес проти Радека й товаришів. 13-ох обвинуваченних з Пятаковом і Серебряковом засуджено на смерть через розстріл. Радек, Сокольніков і Арнольд дістали по 10 літ вязниці, Строїлов 8 літ. Прохання о ласку засуджених на смерть президія центрального виконного комітету СССР відкинула й їх вже розстріляно. Всі підсудні признавалися до найогидніших злочинів. Вся европейська преса застановляється над тим, чи вони се робили під впливом гіпнози чи затроєння, що аж до тої міри стратили волю.

Робеспієр пішов на ґільотину недовго по Дантоні.

Англійська преса помістила широкі коментарі до присуду в московськім процесі. Богато часописів помістило вістку про присуд п. н. „Большевицька революція пожирає власних дітей". „Дейли Мейл" пише, що процес у Москві відслонив найогидніші сторони совітського життя. По тім процесі, пише „Д. М.", треба без сумніву очікувати дальших. Филя террору вкінці мусить довести до розпучливої реакції, подібно як се сталося підчас французької революції. Стаття кінчиться словами: „Памятаймо, що Робеспієр пішов на ґільотину недовго по Дантоні". Се значить, що й на Сталіна незабаром може прийти черга.

Конфлікт між Сталіном і Ворошиловом.

З Москви через Лондон наспіла важна вістка, що між Сталіном і Ворошиловом дійшло до острого непорозуміння з причини увязнення офіцирів ґенерального штабу, якого довершила че-ка (ГПУ). Сталін мав грозити Ворошилову, що накаже і його увязнити. На те червоний маршал мав відповісти, що армія приготована на се і в такім разі возьме всю владу в свої руки. Коли ся вістка правдива, то Большевія стоїть перед великими змінами.

Конґрес ППС (Польської Партії Соціялістичної).

В Радомю відбувся 34-й конґрес ППС, званий „офензивним" і програмовим, бо приняв нову програму. Взяло в нім участь 400 делеґатів. Згадки про боротьбу мадридського уряду проти повстанців конґрес вислухав стоячи. Від людової партії наспів привіт з підписом б. маршала сойму Мацея Ратая. В нім сказано, що людовці разом з соціялістами будуть боротися за піднесення демократії в Польщі. Б. посол Квапіньский перестерігав перед расовою ненавистю, чужою польській традиції. Від екзекутиви II Інтернаціоналу витав конґрес внук Маркса Жан Льонґет. Тоді орхестра заграла Інтернаціональний гимн, а всі присутні весь час стояли з піднятими вгору й затисненими пястуками. Словом, ліві польські партії не дуже ріжняться від лівих українських партій в часі наступу большевизму на Україну. Досвід останних не навчив „пепесяків" нічого.

Важне для умових працівників.

Заведення Суспільних Обезпечень виясняє, що право до допомоги на випадок браку праці не прислугує обезпеченому умовому працівникові, коли: 1) усамостійниться господарсько (пр. отворив власне підприємство, або зачав виконувати приватну практику, коли йде про вільні звання); 2) покинув заняття в звязку з заключенням подружжа, коли йде про особу жіночого полу; 3) живе у спільнім домашнім господарстві з працедавцем і посвоячений з ним, з виїмком випадку ліквідації заведення праці; 4) втратив заняття з власної вини; 5) в утраченім заняттю не діставав ніякої винадгороди; 6) виїхав заграницю без дозволу Суспільної Обезпечальні. Дохождення допомоги на случай браку праці задавнюється по 6 міс. від дня повстання права до допомоги.

5.500 нових учительських посад.

В міністерстві освіти відбулася конференція з начальниками персональних бюр в кураторіях. Обговорювано справу затруднення безробітних кандидатів на вчителів у народнім шкільництві. В слідуючім шкільнім році шкільні власти зможуть затруднити 5.500 нових учителів (всіх зареєстрованих безробітних кандидатів на вчителів є в Польщі 10.500). В першій мірі будуть затруднені ті безробітні, що найдовше чекають на посади. Кандидати можуть старатися про посади тільки за посередництвом тих кураторій, що на їх терені скінчили школи. — Цікаво кілько наших безробітних учителів (-льок) дістане заняття?

Альбом злодіїв.

Підчас коронаційних торжеств у Лондоні сподіються великого напливу заграничних гостей: ріжних князів, магараджів, міліонерів і т. п. Очевидно прибуде також богато ріжних злодіїв. Англійська тайна поліція (Скотленд Ярд) видає спеціяльний альбом. В нім будуть поміщені світлини всіх нотованих поліцією злодіїв, кишенковців, аферистів і инших „небесних птахів". Під кождою світлиною буде описана минувшина злодія і його методи „праці".

ПЕРЕД ЗНИЩЕННЯМ І ВТРАТОЮ ЦЕРКОВНОГО МАЙНА хоронить найкраще обезпечення церкви від крадежі — влому й від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Кров у Тумирі

Вияснення справи подій з дня 10 січня 1937 в Тумирі біля Галича.

Деяка чужа преса як також деякі наші часописи невірно і неясно подали звідомлення про події в Тумирі при кінці Різдвяних Свят. Тому посилаємо се вияснення. В Тумирі коло Галича істнує від року секта т. зв. „дослідників св. Письма". Деякі члени її (в секті було 12 гр.-кат. і 6 римо-катол.) займалися від давна розбиванням чужих комор, крадіжею чужого добра з поля та (пропускаємо — Ред.). Кромі „бадання" св. Письма дозволяли собі сектярі студіювати „закони" Леніна та прихвалювати комуністичний „рай", який жде кождого — хто стане членом їх секти. І пішла по селі сильна аґітація проти віри, Церкви, духовенства, проти панів, проти всього, чого не любить комуна. Зі сторони кількох бадачів-комуністів посипались наклепи на катол. Церкву, на її Єрархію, на найбільші святощі, на Н. Евхаристію, на Пр. Д. Марію. Хотіли нищити катол. Церкву, бо цього вимагала їх комуністична програма. Та народ чесний, побожний, вихований на підставах віри, скоро пізнався на фарбі, яку пускала з себе бадацько-комуністична зараза.

Коли заїлість сектярів не уставала, знайшлися в парохії Тумир люди, які зачали реаґувати. В вересні 1936 р. нічю здемольовано цілий дім „бадача" Антонішина, мазура, відтак посипалися вікна инших членів секти. Підчас Різдвяних Свят терпеливість парохіян урвалася. Парохіяни не стерпіли сектарям, які числом около 20 висмівали св. хрест, кажучи, що можна його кидати псам під ноги. Провокації зроблено кінець. Молодіж, хлопці та молодші господарі в неділю 10. І. 1937 ще від рана ожидали за селом на приїзд мазурів-бадачів з села Медухи. — Одначе вони побачивши поставу молоді Тумира з Деліева повернули назад до Медухи. Була година 9 рано. Згадана молодь вернулася до села і пішла під хату Анни Березіцької, у якої відбувалося зібрання комуно-бадацької братії. Деякі з „бадачів" просили хлопців, щоб зайшли до хати, бо зараз приїдуть „гості з Медухи". Хлопці увійшли до хати і в тому моменті посипалися вікна з рамами. В хаті повстав переполох і счинилася бійка. Бадацька братія почала ховатися під лавки, на стрих на хаті, а зі стриху почали бадачі втікати отворами в соломі стріхи на двір. Повстала паніка і крик. В тім часі, а було вже коло год. 11.30, скінчилося Богослуження в церкві і люди, що виходили з церкви, почувши крик, поспішили на місце подій. Почалася масакра. Почулись голоси: „За нашу віру! За Церкву вперід!"... Всі, старі, молоді і навіть діти кинулися на бадачів та тяжко їх побили колами, а не сокирами і зелі-

ними штабами, як подає деяка преса. У згаданій події брало участь около 600 людей з дітьми. Найбільше потерпіли „бадачі" з сусіднього села Тростянців, яких нічю тяжко побитих відвезено до дому. З тумирських „бадачів" помер Юрко Кокура, який упав зі стриху до сіней і падаючи, вдарився головою об землю. Около 7 „бадачів" з Тумира було тяжше і лекше побитих.

На тому згадана подія покінчилася і люди самі розійшлися до дому. Вище згаданого Юрка Кокуру, котрий помер, стрінула, як твердить ціла парохія, дійсно Божа кара. (Тут опускаємо опис його приватного життя, бо не долучено доказів — Ред.). Він мав в селі ріжні любовні пригоди з дівчатами, до св. Причастія приступав наумисне після їдження. Яке було його життя, така смерть і такий похорон. Лежав після смерти 4 дні і похоронено його не на цвинтарі, але 4 км. за селом на громадському полі, де староста п. Гонек на інтервенцію п. посла дра Волянського, який прибув на місце подій, казав його похоронити. Парохіяни Тумира нічю облягли оба цвинтарі католицькі та завернули тіло явного еретика Юрка Кокури назад до дому.

В звязи зі згаданими подіями увязнено в Тумирі 20 людей, яких по переслуханню на поліції в Делієві закованих в кайдани вивезено до Галича. Було се на сам Новий Рік вечером. Закованих саджають в Делієві на 3 пари саней. Навколо саней зібралися коло 2 тисячі народу, Українців і Поляків. Увязнені плачуть, кажуть: „Ми за віру католицьку, ми за нашу Церкву". Вся около 2-тисячна маса народу також голосно плаче і кричить: „Кріпіться — ми вам поможемо!" Заплакали дійсно і конвоєнти постерункові. Та се їх обовязок, вони виконують своє, бо один „бадач" убитий, а дальше викаже слідство і суд. В справі згаданих подій сидять увязнені в Галичі: Михайло Гапяк, Іван Стельницький, Василь Саранчук, Михайло Бойко, Василь Стеблинський, Олекса Пшінка, Дмитро Волошин, Михайло Гоян, Михайло Чмир, Марко Конопацький, Василь Сегедин, Василь Комар, Дмитро Заяць. Всі увязнені се ідейна молодь села, деякі з них ще малолітні. Всі брали участь у праці в релігійних і освітних товариствах парохії. Не могли довше стерпіти провокації кільканацятьох „бадачів-комунарів". Участь у згаданих подіях взяло ціле село та вся молодь без ріжниці полу. Оставші на свободі учасники домагалися, щоб і їх увязнено всіх разом, бо як твердили „за нашу св. віру хочемо всі терпіти". На доказ того, що оставші на волі співчувають з увязненими, постановили, що за весь час, як довго увязнені будуть сидіти в тюрмі — не сміє бути в парохії ніякої забави з музикою, а гроші замість на музику будуть складати на фонд оборони увязнених. Се безперечно гарний відрух села. Треба згадати, що мешканці Тумира від часів, коли секта „бадачів", між ними і злодіїв, караних судово, почала атакувати релігійні святощі — так горнуться до церкви і до свойого душпастиря, що приходиться хіба будувати нову церкву, бо стара, хоч простора, не поміщує вірних. Так, видно, дає Бог. Чимала тут заслуга і Читальні Т-ва „Скала", яка має бібліотеку досить велику й освідомлює релігійно та національно населення громади.

Брукова преса мала намір зробити душпастиря Тумира „боєвим ініціятором" згаданих подій, — одначе до протиставлення ворожій агітації — *бадацько-комуністичній, вистарчає в парохії* Тумир релігійна свідомість молоді і старших громадян.

Поліція останніми днями перевела в Тумирі основні доходження та списала протоколи на обставину, як то удаючі святих богомільних — „бадачі" провокували в безбожницький спосіб „по наказам" з Москви катол. Церкву, віру, церковну єрархію і т. п. А на закінчення поліція перевела в „дослідників св. Письма" ревізію, яка видала „гарні і побожні" бадацькі овочі, бо знайшла в них кріси — а за дальшими пошукує. Справджується стаття „Нової Зорі" з літа 1936 р., що по наших селах істнують комуністичні гнізда „Червоних Стрільців". А Тумир їх здемаскував.

(Отсе вияснення крівавих подій в Тумирі одержали ми від очевидців. — Ред.).

Англійська династія

про російського царя Николая II.

Як відомо, свого часу появилися були в пресі поголоски, що англійський король не хотів помогти в утечі з Росії царській родині і тому вона попала в руки большевиків тай погибла. Отже покійний король Англії Юрій V припоручив свому синови і престолонаслідникові Едвардові VIII оповістити книжку з доказами, як він, Юрій V, не тільки бажав спасти життя царської родини але зробив у тій цілі все, що міг, а саме: мимо війни порозумівся з німецьким цісаром Вільгельмом II й одержав від нього слово чести, що німецька воєнна фльота перепустить англійський корабель, який везти-ме царську родину з Росії до Англії з тим, що той корабель задержиться по дорозі в Данії. На підставі тої умови дійсно виплив з Англії англійський кружляк і Німці не полювали на нього, шануючи слово свого монарха. Одначе тоді англійське правительство з внутрішньополітичних причин спротивилося приїздови рос. царя до Англії (мабуть побоювалося агітації лівих й ослаблення нею Англії в часі війни). Довідавшись про се, цар Росії та його жінка рішилися остати вдома. Книжка з документами про се вже майже готова. Працю над її викінченням перервало уступлення з престола Едварда VIII. Вона буде викінчена під доглядом нового короля Англії Юрія VI. Се цікавий і поучаючий приклад, як династії дбають про своє чесне імя і як додержують слова.

Анкета на тему сучасного знання

Один з найбільших шведських часописів „Свенска Дагблядет" розписав між шведськими вченими анкету на тему сучасного знання й науки. Цікаву відповідь дав м. ін. проф. Сведберг з Упсалі, славний дослідник будови клітин. На думку проф. Сведберга наука повинна мати на цілі уможливити людству зрозуміння явищ природи та влекшити людям боротьбу з природою. Дальші досліди повинні йти в напрямі винайдення середників, що усувалиб трудности звязані з продукцією і браком сирівців та в напрямі навязання тісніших взаємин між народами. Дослідник у зіткненні з природою і в боротьбі з нею вчиться покори. Він переконується, що людство се не осередок всесвіта.

Чому в Польщі нема девальвації?

В дискусії над буджетом державних довгів віцепреміер і міністр скарбу Квятковский обговорив справу девальвації. Становище правительства в тій справі знане. Обговорюючи справу девальвації треба тямити, що вона має свої активи й пассиви. Девальвація моглаби принести деякі плюси, як вирівнання цін в золоті до світового рівня, збільшення вивозової експанзії і т. д. Одначе в конкретнім рахунку треба памятати, що Польща має специфічну промислову структуру і що інша є ситуація в часі знижки цін, а інша в часі значної звишки цін, особливо сирівців, від ввозу котрих залежить Польща. Держави, що перевели девальвацію в р. 1936 з огляду на звишку цін, одержали висліди, котрі досить ріжняться від висліду девальваційних процесів у часі загальної знижки світових цін. Девальвація мала бути чинником, що мавби зменшити натиск публичних буджетів на приватне життя. По переведенні докладних обчислень ми ствердили, що девальваційні операції в часі поважних інвестиційних праць мусілиби вплинути на дальший, дуже значний зріст буджету і витворити нове сильне дефіцитове напруження. Коли не булоб резерв на покриття того дефіциту, не осталоб ніщо інше як тільки вальоризувати податки. А коли припадком в тій дуже слизькій операції посунутися пр. при урядничих поборах о крок задалеко, то мусілосяб податки надвальоризувати. Се очевидно моглоб значно погіршити всю ситуацію в Польщі. Зрештою польський господарський устрій реагує значно скоріше, ніж в інших державах, пр. у Швайцарії, де нині ціни підносяться дуже помалу. В Польщі на сам відголос девальвації, доконаної заграницею, мимо заяви правительства, що девальвації не буде, ціни зачали так звишкувати, що правительство було примушене гамувати їх навіть механічними середниками. З тих причин становище правительства в справі девальвації негативне й рішуче.

Справа інвестицій у Сх. Галичині

Посли й сенатори Сх. Галичини задумують виступити з рядом домагань у справі інвестицій на терені полудневосхідних воєвідств, що мають бути виконані в рямцях 4-літнього інвестиційного пляну. На першім пляні такі інвестиції: 1) будова нової зелізничої лінії Львів — Варшава; 2) будова нової зелізничої лінії здовж цілого Підкарпаття, від Коросна, через Сянок, Стрий, Станиславів аж до Косова; 3) будова газотягів здовж цілого Підкарпаття; 4) розбудова комунальних підприємств як водотяги, різні, каналізація; 5) переведення водної меліорації й регуляції рік. Ті інвестиції коштувалиб 100 міл. зл. Міродатні чинники відносяться прихильно до тих домагань.

Хто не платить оплат на поданнях

До урядів державної адміністрації впливає богато просьб о працю й допомоги. Премієр Складковский обіжником звернув увагу урядам на те, що не вільно домагатися оплат на подання від осіб, які не мають засобів до життя. Таксамо не вільно потягати до поношення коштів особи, які складають узасаднені скарги і зажалення на діяльність урядників і урядів.

Чехословаччина вимирає

В чеській газеті „Венков" появилася стаття проф. Я. Стоцкого про застрашаюче зменшення приросту населення в Чехословаччині. В 1936 р. прибуло в ЧСР тільки 56.000 мешканців (3.74%). В 1931 р. приріст населення в ЧСР виносив 103.000 мешканців (7.04%). Проф. Стоцкий твердить, що коли приріст населення буде так зменшатися дальше, то за 80 літ з 7 міл. Чехів остане тільки 3.5 міл., т. зн. 50%.

Нові „міліонери"

Минулої середи скінчилося тягнення четвертої кляси 37-ої Державної Льотерії вильосуванням головної виграної — міліона злотих. Впала вона на ч. 57592 в одній з колектур Закопаного.

Заки зможемо подрібно обговорити висліди тягнення, зазначуємо, що власники поодиноких чисток: Збір працівників Санаторії Червоного Хреста в Закопанім, п. Вавжинец Пульнек, робітник в заведенні „Татари", санітарка п. Н. М. і верховинець з Косьцеліска, п. Войтіх Стопка Борови.

Крім того тогож дня сто тисяч злотих виграло число 45185 у Варшаві і пятьдесять тисяч — ч. 79238 в Ченстохові, не рахуючи менших виграних.

На тім скінчилася трицятьсема Державна Льотерія. Дня 18 лютого зачинається тягнення першої кляси трицятьосьмої Льотерії. До неї введено ряд новостей, дуже хосенних для грачів. Поговоримо про них незабаром докладно.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Масово виселюють Українців

Під н. „Масове виселювання Українців з Косівщини. Нечувані „подвиги" косівського старости" *принесло „Діло" в ч. 19 інформацію такого змісту:*

По оголошенні закону з 9. VII. 1936 р. про кордони держави косівський староста К. Фіяла почав масово виселювати Українців (-нок) під притокою, що вони небезпечні у прикордонній смузі. Зразу усунено з косівського повіту приватних учителів (-льок), що вчили дітей в українських домах і самі не походяли з того повіту: п. Нусю Подиківну, студ. Миколу Матвійчука й п. Світликівну. Потім усунено кооперативних і приватних крамарів: п. Соболя, п. Р. Виноградника, власника крамниці в Ясеневі Горішнім, людину хору на груди, для якої побут у горах се питання життя, та П. Михайловича. Усунено одного богослова зі Станиславова, що приїхав до Бервінкова лічитися. Опісля староство почало виселювати людей, що постійно мешкають у косівськім повіті, де мають свої господарства й родину або мешкають у батьків. Виселено п. Крижанівського з Жабя і д. Марію Наконечну, доньку о. Наконечного, пароха Ферескулі. Вона дістала 20. І. наказ зі староства, щоб до 5 днів покинула дім батьків, бо в противному случаю виселять її силоміць. Від того наказу дозволив староста внести рекурс до воєвідства в Станиславові, та з тим, що рекурс не може здержати виконання наказу старости. Рівночасно косівське староство забороняє оспувати кружки „Сільського Господаря" у Ферескулі й у Довгополі та відтягається від затвердження статутів т-ва „Сокіл" у Ферескулі. По наших селах масово насаджується польські крамниці й молочарні. Ніякі інтервенції у старости в справі виселених осіб не помагають.

Справа кольонізації Полісся

В 5 ч. православного „Слова" появилася стаття п. н. „Справа кольонізації Полісся". Автор п. О. К. доказує, що на Поліссі нема місця для кольоністів, бо заласи землі не вистарчають навіть на заспокоєння голоду землі місцевого населення. „Понад 64% сільських господарств на Поліссі має менше ніж по 7 га, з чого на північнім Поліссі припадає тільки 3 га орної землі." З парцеляції грунтів державних і приватних можнаб дістати коло 28.000 га орної землі й 350.000 лук і пасовиськ. Економісти обчисляють, що для заспокоєння голоду землі місцевого населення требаб додати до того ще з 100.000 га з меліорації. Сі обчислення спертi на засаді, що для одного господарства повинноб вистарчити 10 га. Та зважившн якість поліської землі, требаб на одно господарство призначити до 15—18 га землі.

„Вправді кольонізація назовні в відношенні до місцевого населення все прибирала форми наїзду. Ославлений, а з богатьох точок бачення навіть *позитивний тип кольонізатора, що появлявся* на первіснім грунті Америки, в почутті своєї вищости і маючи за собою поміч власної держави, майже ніколи не числився з інтересом місцевого населення. А держава в своїй калькуляції мала на увазі передовсім інтерес кольонізатора. Щодо внутрішної кольонізації, то вона відвернення першої, отже ніколи не може бути болючою для ніякої сторони. — Відношення держави до того питання повинно бути в засаді справедливе. А доконання самого факту кольонізації, з огляду на економічні й культурні особливости окраїн, в сім случаю Полісся, повинно відбутися в атмосфері розсудку і прихильного відношення в першім ряді до місцевого населення." — Переведення парцеляції грунтів і закінчення меліорації вимагають довшого часу. „А беручи під увагу природний приріст поліського населення і що за тим іде: постійно зростаючий голод землі, ми повинні віднестися з великою резервою до кольонізаційних планів Полісся напливовим населенням."

Жалюгідне видовище

„Українські Вісти" в ч. 21 принесли отсю замітку:

Жалюгідне видовище: Дві святочні академії в честь Крутянських героїв у двох великих салях Львова, в тій самій годині. Чому? Поділились, може націоналісти й соціялісти? Може „старше громадянство" і „молоді"? Може галичани й придніпрянці? Бо таке вже бувало. Ні, обі академії уладжує національна молодь... Можна битися, ненавидітися. Але при тому можна уладжувати спільні академії з нагоди таких роковин як Крути. Найбільше понижуюче в тому, що подвійні академії — одну з них (в салі кіна „Атлянтік") — ліквідує адміністраційна влада з огляду... на прилюдну безпеку. „День Круг" мов блискавка освітлює трагічний стан нашої національної спільноти.

„Chłopi piszą"

Соціялістичний „Дзєннік Популярни" в ч. 39 в рубриці „Хлопі пішон" приніс отсей лист з підписом М. Грицанюка, Орелець, пов. Снятин: „Я український хлоп з Покуття і хотівби написати польським хлопам як ми жиємо й боремося. Минулого року підчас жнив перейшла по селах снятинського повіту филя рільних страйків і то якось так стихійно, що не було села, котре не страйкувалоб. В той спосіб зорганізованим виступом вибороли ми собі в обшарників і навіть у сільських богачів осьмий сніп, а передтим ми працювали за дванацятий. В інших ділянках йдемо також вперед. Щож, коли не маємо з ким поділитися нашими здобутками і нашою бідою. Бо нині майже вся наша українська преса промовчує клясову боротьбу, бо се в інтересі української реакції — від ОУН до клерикалів. Вони тільки мріють про війну і нашу вічну хлопську неволю. А ми хочемо мати право до життя і будемо мати його". З цілого листа аж заносить нашим „хлопом радикалом", або й ще лівішим. Та з другої сторони в нашій пресі повинні появлятися докладніші вісти про господарське життя нашого народа.

На конґресі людовців

Тижневик „Подбіпента" подає жмут цікавих інформацій з конґресу людовців: „На цьому конґресі у Варшаві повторилися Вежхославіце: „низи". тобто делеґати з місць, домагалися від партійних головних властей виступів менше чи більше революційного характеру. „Гора" доручувала спокій і пропонувала ухвали. Делеґати зголошували до президії продовж нарад масу внесків м.і.: в справі започаткування партійними властями хліборобського страйку на просторі всієї Польщі та в справі назначення речинця для масових рухів. Президія цей останній внесок переробила на ухвалу про хлопський зїзд, який мається скликати літом до Варшави, та помістила, як одну з точок оповіщеної резолюції. Одначе, який характер матиме цей зїзд, очевидно, сьогодні важко сказати." — Про учасників конґресу „П." пише, що було між ними біля 20 ксьондзів, а інтеліґентів біля 20%, решта селяни. — Одиноким позапартійним гостем на конґресі був лідер ППС, б. посол Недзялковский (тепер гол. редактор „Роботніка"). („Н. Час", ч. 19).

„Санували, зле господарили, чи крали?"

Під таким наголовком помістив „Ґлос Народу" в ч. 29 нотатку про довги збанкротованих санаційних „Поморської Рільничої Друкарні" і „Поморського Дня". „На місце збанкротованої санаційної станиці „покликано" нову з тими самими людьми на чолі. Замість „Поморського Дня" покликано до ширення „державотворчої ідеольогії" „День Поморя". — „Господаровано при тім „першорядно". Отсе ліста вірительностей супроти скарбу держави і правно-публичних інституцій: Скарб держави стратив на Пом. Видавничій Кооперативі 350.000 зл. дотації воєв. п. Лямота-Врони, бо се були податкові гроші; 20.780.40 зл. незаплачених податків в скарбових урядах...; 59.476.56 зл. незаплачених вкладок до інституцій суспільних обезпечень... Загально Поморська Видав. Кооп. зробила шкоду державному скарбови й обезпеченевим інституціям на горендальну квоту, бо на 451.384.15 зл."—„Рівно богатий реєстр „Пом. Рільничої Друкарні". Нема потреби цитувати цілого ряду цифр. Вистарчить подати загальну суму, що виносить кругло 439.000 зл. і 15.000 долярів, щоб зрозуміти, що тут мається діло з правдивою фінансовою панамою."

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Марксисти між собою

Під заголовком „Хора диктатура" „Наєр Форвертс", орган німецької соц. дем., що виходить в Чехословаччині, обговорює в 189 ч. московський процес і робить таку замітку:

Чи то не Радек і Пятаков в „Правді" й „Ізвестіях" докидали поліно за поліном проти обвинуваченых у процесі Зіновева, щоб нарешті вибухнути криком, що треба їх застрілити як псів? І хтож може сказати по таких потрясаючих досвідах, що й прокуратори, які тепер обжаловують, і судді, що судять, і промовці та журналісти, *що домагаються нових розстрілів*, чи вони всі не потайні співзаговірники Троцького, які працюють для Ґестапо й хочуть видати совітську Росію в руки буржуазії?... У процесах проти Зіновева і Каменева, Радека і Пятакова показалася карикатура диктатури в СССР — не лучша ніж инші. — Так пишуть марксісти про державу марксістів....

Як судять в „раю"

Славний французький письменник Доржелес *описує* як очевидець, що недавно вернувся з Большевії, ось які факти з совітського суливництва:

Малий хлопець підробив підпис на т. зв.. трудовій картці. Йому оповіщують пять літ тюрми. Він голосно заплакав. Чекісти виволікають його з салі. — Перед суд привели старуху за жебрання. Вона така перелякана, що не година відповісти ні на одно питання. Присуд: два роки тюрми „за нищенство." — Старий мужик у тулубі, з слезивими очима, згорблений, вихудлий. Обвинуваючих його ні менше ні більше тільки за спекуляцію. Показується, що у нього знайшли 10 кусків якоїсь матерії. Суд був для нього ласкавий: два роки тюрми. — В Самарі „спекулянта" такого самого покрою, в котрого домі знайшли вісім шпульок ниток, засудили на десять літ, а його жінку на смерть, бо вона більше з нитками має діло. — Більше як на десять літ не засуджують, бо такий — кажуть — що варт більше, повинен вже бути розстріляний. І дійсно розстрілюють. Словом, „рай" для народа тай годі.

Військова сила Чехословаччини

В часописі „Польска Збройна" появився ряд статтей полк. К. Рудніцкого п. н. „Німецька думка про збройні сили Европи". В тих статтях присвячено окремий розділ Чехословаччині. Німці обчисляють, що Чехословаччина в разі мобілізації може мати 3 міліони вояків. В часі мира чехословацька армія має 160.000 вояків. Досить сильна чехословацька воздушна армія. Вона має 1300 *літаків. Тепер в Чехословаччині відбувається* модернізація армії. До того існують догідні умовини: добре розвинений воєнний промисл і богатосирівців. Вартість вояків-рядовиків невелика з огляду на богато національних меншин і комуністичні ідеї, що ширяться між народом. На загал чехословацька армія, на думку Німців, се не грізний противник. Але Чехословаччина небезпечна тим, що вона „авіоматка" в центральній Европі для Франції й СССР. Для характеристики відношення Німеччини до Чехословаччини можна навести висказ Ервальда Банзе, що „Чехословаччина се ропний боляк на боці Німеччини..."

Що знають про Польщу

в Голяндії.

В 23 ч. „Часу" п. Е. Ґлуский помістив цікавий опис своєї подорожі до Голяндії. Пропускаємо описи великих богацтв у голяндських містах, прекрасних шляхів-алей, парків, способу життя Голяндців, їх працьовитости, чистоти і т. п. і подаємо в перекладі кінцевий розділ статті п. Е. Ґ. п. н. „Що знають про нас в Голяндії." — „Голяндці знають про нас мало. Пересічний чоловік, коли йому скажеться: Польща, потребує хвилі надуми, заки собі пригадає, де вона взагалі є. Майже завсіди мішають нас з Росією. Коли зачнеться бесіда про політику, говорять, що Поляки зрабували Литовцям Вільно. Ґданський коридор і Ґдиню радять віддати Німцям, а злучитися з Литвою і мати пристань у Клайпеді... Взагалі з польською пропагандою кепсько... Голяндці запитані, чому не їздять до Польщі, повторюють загальну тут опінію, що в Польщі страшно брудно, ну і що там самі... Жиди й то такі з бородами, в халатах..."

Катальог 805 відтінків красок

Французька академія наук вислухала на останнім засіданні викладу проф. Бувє про „Катальог 805 відтінків красок", уложений французьким фізиком Сегі. Той катальог, одинока праця того рода, складається з 115 таблиць по 7 відтінків на кождій, разом 805. Поза ту „Ґамму красок" людське око не сягає. „Катальог Сегі", виданий в кількох европейських мовах, зробить великі услуги малярам, фізикам, технікам і т. д.

Чи винен „дух часу"?

З міркувань і розмов на тему „Скала" і „Просвіта".)*

Многі просвітянці „також католики" признають, що до „Просвіти" вкралося справді богато зла, що справді многі читальні „Просвіти" в руках ріжного рода ворогів Церкви. Однак не винують за се „Просвіти", лише „дух часу". Вони кажуть, що ворожі для віри струї нуртують тепер загально між людьми, котрі як члени вносять ті струї і до читалень. За се не годиться осуджувати „Просвіти", треба лиш освідомлювати людей, поборювати шкідливі прояви, боротися з безбожниками, як пристоїть добрим воїнам Христовим, а не втікати з поля боротьби та „Просвіту" лишати ворогам віри на поталу, а собі закладати нове освітне товариство, ніби вже чисто католицьке. Таж і „Просвіта" — кажуть — була колись християнська і католицька, — бо такий був тоді „дух часу". Тепер „дух часу" інакший, отже під його подувом змінилися люди і члени читалень. Тай до „Скали" не увійдуть інакші люди, бо з неба вони не спадуть, але будуть се ті самі люди, що тепер входять до „Просвіти", з такими самими поглядами, заражені тим самим „духом часу". Як до „Просвіти" таксамо і до „Скали" внесуть ті самі люди ті саміські думки і струї. Треба буде їх поучувати і їх хибні погляди поборювати. Тепер і в католицькій „Скалі" без праці і боротьби не обійдеться.

А коли так, то пощо покидати „Просвіту" і міняти її на „Скалу"? Пощо випускати з рук вже готові читальні „Просвіти" і закладати нові, парохіяльні? Чи не лучше працювати в готовій вже „Просвіті" і в ній зло поборювати? Поки „Просвіта" для Церкви і католиків стоїть отвором, доложити всіх старань, щоб її опанувати, з читалень „Просвіти" ворогів Церкви прогнати і до них їх не допускати, а не міняти „Просвіту" за нову непевну ще установу, бо на тім можна вийти так, як каже розумна приповідка: можна проміняти „добрий топір за нездалу сокирчину".

Такі аргументи видаються дуже сильні, тому ними часто і радо послугуються противники „Скали", між ними також пашквілянти, що виписують і виговорюють ріжні річи на „Пастирський Лист" Станиславівського Владики.

Тому треба докладніше аргументами тими занятися.

Сильними видаються вони лише тим людям, що не беруть під увагу статутів товариства, до котрого належать. Їм здається, що статут то річ маловажна і не завдають собі навіть труду, щоб його перечитати, а не то основно пізнати і зрозуміти.

Передовсім підстава, на котрій основуються наведені аргументи, а саме, що причиною всего лиха у „Просвіті" „дух часу", зовсім фальшива. На ділі причина того лиха в Товаристві передовсім хибний статут Товариства, що не дає Товариству можности мати відповідний провід та не запевнює в нім впливу Церкви. Таж на се власне закладається товариство, ще й до того освітне, щоб воно було противагою супроти шкідних впливів лихого „духа часу". Товариство має своїх членів забезпечити перед погубними струями злого „духа часу" і не допускати шкідливих струй в організовану суспільність, або робити бодай ту частину суспільности відпорною на такі струї.

Се важке і відповідальне завдання в товаристві має виконувати його провід. Але такого якраз, що мігби се робити, „Просвіта" внаслідок кепського статута не має.

Провід у „Просвіті" належить по мисли § 18 до загальних зборів товариства, що „є найвисшою властю рішаючою" і по думці § 28 до Головного Виділу, що „є найвисшою властю управляючою." А в читальнях „Просвіти" провід належить до Загальних Зборів читальні (§ 48) і до Виділу читальні (§ 49).

Такий провід лиш паперовий, чисто формальний, бо чим є загальні збори чи Виділ? Таж се якраз ті члени Товариства, що їх треба провадити, освідомляти, що з їх шкідними поглядами треба боротися, що їх непевні та хаотичні думки треба устійнювати. Чиж се не абсурд з таких людей вибирати „провід" на припадкових зїздах і зборах зовсім припадковою скількістю голосів? І тому на ділі такий „провід" дуже слабонький і нездалий. Він ніяк не потрафить членів провадити, бо він сам потребує проводу. Такий „провід" не може надати ясного і певного напряму діяльности Товариства з причини тої своєї немочи, що випливає з його власної непевности, несталости і цілковитої залежности від тих, що їх мавби провадити, т. є. від членів і їх більшости.

Тому наведені на вступі „аргументи", щоб „читалень з рук не випускати", „їх у руках держати", „опанувати", „людей освідомляти", „зі злом боротися", „його поборювати" — се лише пусті, препусті слова, в тих обставинах без ніякого значіння. Бо хто властиво має то всьо робити? Се може робити лише той, хто в товаристві на підставі статута мавби потрібну на те власть і незалежність. А такого в „Просвіті" якраз нема і на підставі її статута не може бути...

І тому в „Просвіті" та в її читальнях діється те, що діється. Інакше воно й не може діятися.

*) Отсим зачинаємо містити новий цикль статтей про „Скалу" і „Просвіту", про ріжниці й відношення між ними. Сей цикль статтей глибоко затроне питання властивих причин і початків занархізування нашого народу. Тому порушені тут справи повинні викликати загальну увагу, надуму й виміну думок. Розуміється радо в сих справах дамо місце на сторінках нашого органу. — Ред. „Нової Зорі".

Століття стенографії

Сего року минає 100 літ від часу винаходу нової стенографії і 40 літ від смерти її винахідника Англійця Пітмена. Учені кажуть, що стенографію знали вже в старині, але тоді була вона в початках. Пітмен уродився 1813 р. в Тровбриджі, де його отець служив у фабриці. Вже в р. 1837 отворив Пітмен стенографічну школу. Перший його підручник стенографії в 3.000 прим. розійшовся до кількох днів. Та офіціяльно стенографію в Англії заведено в школах аж 1890 р. Тепер в Англії й усіх англосаських краях нема ні одної поважнішої установи, де не булоб спеціялістів-стенографів.

Сестри Милосердя
ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ
в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47
винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЛЮБОМИР БАБІЧ.

Гай

(З хорватського).

Я стояв на горбку перед дальматинською віллею, а мої очі роскошувалися прегарною, майже чарівною картиною вистави в вечірню пору. На долі ворушилася товпа в безупиннім русі, а вечірний вітрець доносив до мого вуха веселі розмови, молоді голоси, солодкий сміх. Шум сріблистих брисків-трискавців лучився з солодким шепотом і гамором водопаду — і мені здавалося, що чую рух могутних сил якогось молодого життя. А чародійне сяєво електричних сонць заливало цілу гарну картину своїми промінями. В їх блеску я бачив білі обличча і струнке стани дівчат, кріслаті коркоші моторних хлопців з усіх закутків рідного краю, бачив прегарний огород з цвітами й макатами зелені, бачив роскішні віллі — і мою душу обгорнуло почуття радости, гордости і щастя, що те все можу назвати хорватським. І мої уста шептали раз-пораз: Гей, Хорватіе, моя мати!

З балькона палати співацького товариства задзвеніла знечевя пісня — стара, свята пісня. Нарід, пірваний торжественним поривом, зараз підхопив її могутним наче громовим голосом: „Гей, вітчино наша красна!" Загуділи оплески повні жару, оклики видерлися з грудей тисячам і хвилі того одушевлення розплилися по всій виставі так, як розходяться бовдурі по морі.

З противного боку обізвалася музика й до мого уха донеслися акорди старої іллірської мельодії: „Ще живе наш край коханий!"

Сльози полилися мені з очей. Зворушений сплющив я повіки. Довкола мене гуділи тони пісні і маршу — а перед зором духа зявилася картина епохи, що в ній родилися ті пісні, що в ній той жар, який я бачив, був щойно в зароді. Тони гудять безупину. Раз-у-раз бренять довкола мене старі акорди, а з невиразних рисів складається в моїй тямці одна повна картина.

*

В просторій салі старинного двора у королівського радника й асесора намісничого суду, Томи Банковіча, зібралося численне товариство в день св. Гавриїла, на обхід іменин господині дому. В півтемній салі розлягалися гомони веселих голосів, жартів і нездержуваного сміху, а чаші звеніли наче дзвони. Серед говірки й голосних окликів ти не почув ні одного хорватського словечка. Звучали тільки латинські орації старших осіб, німецька розмова плила з уст пань і панянок, мадярська зпід вусів молодих паничів. Мовчить тільки одна особа, мовчить — отже притягає тебе, бо не чуєш від неї чужої мови. Се сідоглава матрона, мати господаря дому. Її молодість випала на часи перед Йосифом II., отже крім деякої молитви по латині і сальонових французьких фраз говорила виключно по хорватськи. І ось длячого мусіла в сім добірнім товаристві, в своїм домі, мовчати.

При кінці обіду встав найстарший син Степан, асесор на соймі в Братиславі (Пресбурзі), і попросив, щоб дозволили йому відчитати свої поезії, написані в честь нинішного дня, а разом з сим у честь своєї родини. Се був молодець дуже спосібний і розумний, а його горяча, повна жару душа мала з кождого огляду прикмети правдивого поета, вибраного Богом. Товариство приняло предложення оплесками. Степан почав читати. Перша поезія то була гарна латинська ода. Отже коли її скінчив, старі панове жадали, щоб відчитав її ще раз. Друга була огненна угорська рапсодія. В ній прославляв хвалу Арпада й побіду мадярського народу. З жаром схопили його на коркоші молоді паничі, а

Промова Гітлєра

Дня 30 січня, в 4-ту річницю обняття влади, виголосив Гітлер у Райхстагу велику промову. Найважніші його вискази отсі: 1) Передовсім вицофую торжественно підпис Німеччини під заявою вимушеною від слабого правительства, немовби Німеччина завинила світову війну. 2) Привернення рівноправности німецькому народові не забрав я нічого ніякому иншому народові і нікого тим я не скривдив. 3) Те привернення рівноправности Німцям показалося на зовні у впровадженні обовязкової військової служби, в створенні військового летунства, у відбудові німецької маринарки та в обсаді Надренії німецьким військом. Була се найтяжша і найбільше ризикована праця мого життя. 4) Тим замкнув я той час мого життя, що в нім я „заскакував" когось, робив неочікувані річи („Іберрашунґен"). Відтепер Німеччина як рівноправна держава буде льояльно співпрацювати в розвязуванні справ, які докучають нам і иншим народам. Навязуючи до останньої промови британського міністра заграничних справ Ідена Гітлер заявив: Не хочемо бути відосібнені і зовсім не чуємося відосібнені. Німеччина в останніх літах навязала і скріпила політичні взаємини з рядом держав, а з декотрими державами як Польща, Австрія, Італія, Угорщина, Португалія, Японія й ин. навязала навіть дуже приязні взаємини. Зрештою я вже нераз висловив бажання і надію дійти до добрих і приязних взаємин зі всіми нашими сусідами. Німеччина запевняла все і нині підчеркую се торжественно, що коли йде про Францію, то взагалі не може істнувати в людській думці евентуальна точка спору. Німецьке правительство впевнило Бельґію й Голяндію, що воно готове кождої хвилі дати запоруку їх ненарушимости. Також в господарській ділянці Німеччина невідосібнена. Доказом сего те, що загранична торговля Німеччини зросла від 1932 р. під оглядом засягу й вартости. Чотиролітний плян прийнято тому, що не було інакшого виходу. Його Німеччина в теперішних відносинах не може зречися. Щодо тези мін. Ідена, що Европі загрожує поділ на два ворожі табори внаслідок становища Німеччини до большевизму, то поділу Европи перший раз доконано в Версалі, другий раз „проголошенням большевицької доктрини". Для п. міністра Ідена большевизм се така річ, яка може бути в Москві, а для нас большевизм се зараза, перед котрою ми мусіли в Німеччині кріваво боронитися. Жидівсько-національний большевизм з Москви хотів вдертися до Німеччини і тих спроб не понехав. Большевизм се наука світової революції, значить знищення світу. Становище Німеччини до большевизму таке: 1) Німеччина бачить в большевизмі неможливу до знесення небезпеку. 2) Німеччина буде старатися всіми силами, тримати свій нарід далеко від тої небезпеки. Всяке дальше вязання Німеччини договорами з большевицькою Росією булоб для Німеччини безвартісне. Бо булоб не до подумання, щоб націонал-соціялістична Німеччина виконала колинебудь зобовязання допомоги в обороні большевизму, або щоб Німеччина сама хотіла приймати допомогу від якоїнебудь больш. держави. Переходячи до Союзу Народів канцлер Гітлер заявив, що не вірить в те, щоб той Союз вразі небезпеки міг прийти з успішною допомогою своїм членам. Коли мін. Іден протиставить промовам конечність діла, то якраз рішаючою ціхою Союзу Народів були радше великі промови ніж діла. Зрештою він іменем Німеччини вже тричі висував предложення в справі обмеження зброєнь. Та їх або з місця відкидали, або відповідали на них заключенням союзу, котрий кинув величезну силу совітської Росії на середньо-европейське поле гри сил. Щож до німецьких зброєнь, то розмір зброєнь, конечних до успішної оборони, залежить від розміру небезпек, що загрожують даному краєви. Одиноко й виключно компетентний до того кождий нарід сам. Загальне признання тої засади може причинитися тільки до відпруження. Щодо еспанського конфлікту канцлер заявив, що Німеччина не має в Еспанії ніяких інтересів, крім господарських. Німеччина не має ніяких кольоніяльних домагань до тих народів, що їй не забрали кольоній. Симпатії Німеччини до ген. Франка випливають з одної сторони з загально-людських почувань, а з другої з надії, що консолідація правдиво національної Еспанії потягне за собою зміцнення господарських можливостей. Німці готові на все, щоб привернути лад в Еспанії. В Европі в останнім столітті висунувся цілий ряд нових народів, що давніше внаслідок внутрішнього розбиття відгравали тільки незначну господарську ролю, а майже ніяку політичну. Через повстання нових держав повстали природні тертя. Тільки правдива державна штука не переочить реальних елементів й узгляднить їх. Італійський нарід і нова італійська держава се дійсність. Таксамо німецький нарід і німецька держава се дійсність. Таксамо Польща. Також на Балканах пробудилися народи і створили свої держави. Народи тих держав хочуть жити і будуть жити. Коли завданням Союзу Народів має бути виключно гарантування істнуючого стану річей на світі й забезпечення його на все, то таксамо добре можна повірити йому ще завдання пильнувати припливу і відпливу моря, або збереження набудуче теперішнього бігу Гольфштрому в Атлянтійськім Океані. Істнування Союзу Народів залежить від степеня зрозуміння і здійснення конечних реформ щодо взаємин між народами. До правдивого успокоєння світа, на думку канцлера Гітлера, можуть довести: 1) устійнення і внутрішній лад всіх народів, 2) пошана взаїмних життєвих конечностей, 3) повна рівноправність, 4) спараліжування невідповідальних чинників, що затроюють міжнародну атмосферу і фальшують публичну опінію, 5) трактування справи зброєнь в їх цілости і т. п.

На ту промову скоро відповів французький міністр Дельбо в промові при відслоненню памятника поляглим в Шаторе. Він заявив, що радо признає, що в промові Гітлєра є позитивні думки навіть у справі розброєння.

Зате французька преса дуже розбіжна в оцінці промови Гітлєра.

Жертви комуністів

Французький журнал „Ль'Ета" наводить статистику жертв комуністичного режиму від р. 1917 по 1934 рік. Замордовано 38 епископів, 6.796 священиків, 6.452 професорів, 8.976 лікарів, 54.850 офіцирів, 310.465 вояків, 198.026 поліціянтів і жандармів, 355.588 кваліфікованих робітників, 35.984 учителів, 11 міл. робітників і селян. 10 міл. погибло з голоду в 1933 р. — Ось на чім комуністи збудували свій „комуністичний рай".

Совіти продукують кістяки

Одна з найповажніших позицій в совітськім білянсі товарової виміни зі Злученими Державами Північної Америки се вивіз кістяків. М. року Совіти вивезли до Злуч. Держав около 6.000 кістяків. Їх ціна вагається від 100 до 120 долярів. В Ленінграді є центральне виробництво того експортового „артикулу". „Сирівець" до нього походить в величезній скількости з соловецьких островів і совітських вязниць. Тепер американські наукові установи занепокоєні поголосками, що центральне виробництво кістяків у Ленінграді задумує піднести ціни, використовуючи свою безконкуренційність в ділянці достави кістяків („Дз. П.").

старий шляхотський двір трясся від голосних покликів: „Ельєн!" Щойно по кількох хвилях, коли погамувалися в жарі, міг Степан читати дальше, іменнож третю свою поезію, романтичну німецьку елеґію. В ній висказував любов до своєї матери, сестер і старої бабусі. Пані, зворушені гарними словами пісні, залилися слізми... Тільки старуха бабуся, котру він найбільше славив у поезії, котра любила його горячо й завсіди гляділа на нього з гордістю, сиділа тихо, мовчки. Коли внук приступив до неї, вона подала йому руку поцілувати і сказала:

— Спасибі тобі дитинко! Се мусить бути щось гарне,... але я не знаю про те нічого. Я не розуміла тебе. Чом же ти мені сего не сказав по хорватськи?

— По хорватськи? підхопив внук здивовано, а ціле товариство вибухло сміхом.

Старуха з жалісним обличчам хотіла повторити свої слова, та нежданно отворилися двері самі й увійшов новий гість.

— Віват кляріссімус домінус, кликнув господар і за ним ціле товариство. Прихожий поклонився ввічливо товариству. Був се чоловік гарний з обличча, чемний, ще дуже молодий. Чепурні шати найновішої французької моди добре приставали до його стрункої постави середнього росту. Вибагливі світові манери пробивалися в кождім русі. В ніжних, гарних рисах обличча, в огненних великих очах, в білім високім чолі можна було добачити величний ум. В міцно і твердо стиснених губах ти вичитавби невмолиму волю. Буйне, хвилясте волосся надавало тій гарній голові справжний Аполлоновий характер.

Се був Ґай — тоді ще тільки др Людовик Ґай, молодий учений. Що-тільки вернувся з чужих країв.

По коротких повитаннях господар посадив Ґая біля себе. З усіх боків обсипали його питаннями про його життя заграницею, про чужі краї... Всі позирали з якоюсь гордістю й зацікавленням на молодого гарновидого чоловіка, що вже одержав степень доктора. Тільки дивним здавалося їм те, що на всі їх запити він відповідав — по хорватськи. Вкінці став перед ним старий піджупан **Іліч, завзятий** оборонець муніципальних прав королівства й латинської мови, тай розповів йому недавну сцену.

— Ви зрозумієте мабуть бажання старенької? додав старець з іронією.

Ґаєви заіскрилися очи, а гарне обличча запалало румянцем. Поки старець оповідав йому, що сталося, він крутився неспокійно на кріслі. Нараз зірвався і своїм соколиним поглядом обкинув ціле товариство.

— А хтож то не розуміє бажання ясновельможної пані? Невжеж воно не таке природне, як природне те, що земля обертається довкола сонця, що потік пливе до своєї ріки, а ріка квапиться до свого моря?

По сих словах Ґай встав, а його дзвінкий могутний голос дрожав зі зворушення:

— Я вам кажу, що сам Бог хотів, щоб те бажання було висказане. Мені просто здається, що всемогутний Творець нарочно дарував ясновельможній пані довгі літа, щоби внук почув з тих поважних уст те бажання і щоб його виконав. А ви, благородні панове, що осміяли те бажання, певно не булиб сего вчинили, якби пригадали собі ті звуки, що звеніли над вашою колискою. Хибаж ті тони не такі чарівні, не такі солодкі та гарні, як гарна пісня соловіїна, як милі звуки струн ліри?... А чогож не можна висказати тою мовою?... Ох... усе... все!...

І Ґай підніс руку до неба, неначе там шукав потвердження своїх слів, потім потряс головою якби щось пригадав собі.

(Кінець буде).

З сойму

Справи валютові, промислові, торговельні, пашпортові, ремісничі, весела справа геольоґічних мап і справа монополів.

Референтом буджету мін-ва промислу й торговлі був у комісії посол Совіньский. Він ствердив, що вперве від близько 10 літ, бо від р. 1928 можна говорити про поправу (а кілько разів уже говорилося про поправу! — Ред.). Причинилася до того значно девізова й товарова реґляментація. Зате нафтовий промисл у стані грізнім, 31 нафтових акц. спілок понесло великі страти, вони лише в рр. 28—31 винесли коло 170 міліонів. Той промисл у Польщі постійно паде. Ситуація така грізна, що може вже незабаром треба буде спроваджувати ропу і инші нафтові продукти ззаграниці, а се дуже важне з огляду на моторизацію. Ціни нафти в Польщі висші ніж у сусідів. Вихід з того в обниженні тягарів і зміні законів. Треба також, щоб держава помагала у верченнях до половини коштів верчень. Так роблять за границею. Далі говорив про потребу значного обниження пашпортових коштів і про знесення віз у взаєминах з сусідними державами, тоді оживився би туристичний і торговельний рух в Польщі. В ціли скріплення внутрішної торговлі треба створити окремий департамент (на нашу думку се може скріпити тільки клопоти купців і збільшити видатки і податки — Ред.). — В дискусії найцікавіше говорив посол з Галичини Войцєховский. Він нарікав, що надмірний етатизм загрожує можливости розвитку приватного промислу в Польщі та проголосив тезу, що найвисша ціль всіх Поляків се „ународовлення промислу". Посол Снопчиньский звертав увагу, що великий інвестиційний плян не обіймає ремесла, що ремеслу дали за малий кредит 10 міл., але і він не вичерпаний, бо такі трудности роблять при позичках. Домагався зновелізування промислового права, щоб реґляментація була ще докладніша для винищення фушерки (а чи ще докладніша реґляментація не обтяжить і без того дуже тяжке життя ремісників?). Посол Мінцберґ у дискусії обговорював жидівську торговлю і сказав, що правительство улягає примхам одної коверзливої дами. За те покарано його утратою 50 зл. з диет. Весела була промова посла Козіцкого зі Львова про діяльність Польського Геольоґічного Інституту. Він сказав, що доперва за яких 140 літ можна сподіватися зарису польської ґеольоґії. Атляс ґеольоґічних мап Польщі мавби обіймати 489 аркушів. Працюють над 60, опрацьовано 11, а видано всего дві мапи. Над виданням тих двох мап працювали 15 літ. Коли праця піде дальше в тім темпі, то на опрацювання цілости мап треба буде почекати 650 літ, а на видання їх 3.300 літ. Та часть промови викликала велику веселість. Дальше обговорював політику Польміну в нафтовім промислі і казав, що спосіб біляншування в Польміні такий, якого нема в ніякім иншім підприємстві.

Посол Гуттен-Чапский референтував буджет монополів. На вступі промовець схарактеризував діяльність сільного монополю. По останнім упадку споживання соли в Польщі, в 1936 р. наступив зріст консумції. Найбільший упадок споживання соли занотовано у станиславівськім воєвідстві. Зріст споживання дався завважити в родах білої соли, проти передбачувань дирекції монополю. Зросло також споживання худобячої соли. Та ще й тепер те споживання незначне. Належить усунути всі трудности в набуванні тої соли рільниками. Збільшився також збут промислової соли. Вивіз соли проектується в тій самій висоті, причім дирекція предкладає обниження ціни до 10 зл. за тону льоко без опакування. Така сама сіль на внутрішнім ринку з додатком коштів опакування й перевозу коштує 320 зл. за тону. Справа обниження ціни сірої соли трудна до здійнення. Референт надіється, що в будучности не будеться продавати соли по ціні висшій ніж ухвалена в буджеті. — З тютюнового монополю передбачується зріст впливів і збільшення вплати до скарбу о 22 міл. в порівнанні з м. роком. Те збільшення вплати поясняється зростом продажі тютюнових виробів і зростом споживання. — Прелімінар спіртового монополю також передбачує збільшення вплати до скарбу о 11 і пів мил. зл., бо передбачується зріст продажі консумційного спірту. Зріст споживання спричинила знижка цін. Продажа денатурату впала. Одначе треба дальше боротися з консумцією денатурату на споживні цілі. — Обговорюючи сірниковий монополь референт стверджує, що доходи з того монополю постійно меншають, консумція постійно паде. Причина того занадто висока ціна сірників. Є можливости обнизити ту ціну. Велику дивовижу становлять запальнички. В часі від 1 квітня до 12 жовтня м.р. зголошено до остемплювання ледви 169 запальничок, а в Польщі, як обчислено, є в ужитті 2.668.000 штук. На тім держава тратить понад 11 міл. зл. Нелеґальні запальнички пачкують ззаграниці, або виробляють в краю. Виробом нелеґальних запальничок займаються правдоподібно робітники зелізничих варстатів і Державного Виробництва Зброї. В тій ділянці конечні радикальні зміни. Дотеперішні оплати за запальнички цілком нереальні. Щодо персональної політики монополів, то належалоб уможливити молодим людям доступ до державних монополів. В монополях є переріст в ділянці емеритур, занадто великі платні. Нпр. портієр тютюнового монополю по 10 літах служби має 439.50 зл., сторож монополю по 9 літах служби 372.50 зл., шлюсар по 11 літах праці 546 зл. — Директор департаменту в міністерстві скарбу Венґжиновскій порушив справу продажі виробів тютюнового монополю. Та справа є ще предметом студій міністерства скарбу. Коли йде про детайлічну торговлю, то мін-во противиться поновному впровадженню концесійної системи. Щож до сірників, то мін-во буде старатися обнизити їх ціну. — Посол Ваґнер зі Львова критикував знесення концесійної системи в торговлі артикулами й виробами тютюнового монополю. Концесійна система істнує в цілім світі. Знесення концесійної системи покривдило інвалідів. Не зискав на тім і скарб. Зрештою концесійна система в такій державі як Польща, що не має достаточних фінансових середників, повинна бути знаряддям ународовлення торговлі. — Посол Пеленський обговорював справу тютюнових плянтацій. Управа тютюну повинна бути підпирана в тих околицях, де є відповідні природні умовини, пр. на Поділлі. Промовець висунув також застереження щодо концесійної політики. Він заявився за повіренням гуртової торговлі кооперативним централям та закликав до стислішої контролі над продажею денатурату. Домагався також обниження цін соли.

Виховання молоді в Німеччині

Провідник німецької молоді Бальдур фон Шірах у промові через радіо схарактеризував м. ін. відношення німецької „державної молоді" до релігійних справ. Він заявив, що правительство не буде мішатися до релігійного виховання молоді. Провідники молоді одержали приказ дбати, щоб служба в рядах організації „Гітлерюґенд" не перешкоджувала молоді вислухувати недільних або інших богослужень.

Ті, що виграли міліон

Нижче подаємо знимки власників поодиноких чверток числа 57592. На нього в четвертій клясі 37-ої Державної Льотерії впав міліон злотих. Ось вони:

пп. Оттон Федерович і Роман Ігначак — се представники дванацятьох співробітників Санаторії Червоного Хреста в Закопанім, що спільно купили чвертку. Отже кождий з учасників дістане понад 16.600 зл.

п. Войтіх Стопка Боровий, газда з Косьцеліска і рівночасно теслярський майстер та інструктор промислової школи в Закопанім.

Подружжа Емілія і Вавжинец Пульнер. Пан Пульпер з фаху муляр в Татарах під Закопаним. Виграні гроші задумує призначити на будову дому.

Всі чверть-міліонери купили вже льоси допершої кляси трицятьосьмої Державної Льотерії. Її тягнення зачинається 18 лютого. Їх приклад повинні наслідувати передовсім ті, котрим дотепер не пощастило.

Лікарський фейлетоник.

Відмороження

В зимі людський організм наражений передовсім на дві небезпеки: перестуди й відмороження. Підчас морозів богато людей зголошується до лікарів з відмороженими пальцями рук і ніг, носами й вухами. Мороз ушкоджує передовсім ті части тіла. Проти морозу організм обороняється кровю. Вона кружляє й огріває поодинокі части тіла. Та сильний мороз звичайно перемагає, заатакована частина тіла біліє, знак, що доплив крови до неї відтятий. Перше, що треба тоді робити, се привернути обіг крови в тім місці, що побіліло. Можна се осягнути натиранням носа чи вух снігом. Та при тім треба бути обережним, бо побіліле вухо дуже крихке. Сильним натиранням можна його ушкодити. Добре підчас натирання зайти в якесь затишніше місце, пр. в місті до якоїсь брами, щоб при натиранні вух чи носа не відморозити собі ще й рук. Одначе не вільно входити до теплої хати. Щойно як скіра починає червоніти, тоді можна зайти до теплішого місця. Відмороження рук і ніг можна лічити купанням ніг в відварі дубової кори. Сильніше відморожені місця треба смарувати товщем, або навіть йодиною. Різріжняємо три роди відмороження. При відмороженні першого степеня скіра легко набрякає, червоніє і свербить. При відмороженні другого степеня скіра сильно набрякає і появляються піхурі. Тут треба смарувати відморожені місця охтіолевою мастю. При відмороженні третого степеня появляються сині піхурі, гниття і струпи. Таке відмороження повинен лічити лікар, бо воно вимагає нераз операції. Щоб не допустити до відмороження, треба тепло одягатися, носити вільні черевики й рукавиці. Хто носить тісні черевики, може відморозити собі ноги і при малім морозі, бо тоді утруднене кружіння крови.

◆◆◆

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на послуханні кардинала Пачеллія, графа Раттія і мнра Граціолія. В стані здоровля Св. Отця не зайшли поважніші зміни. Дещо збільшилися болі в ногах. („Ля Круа“).

Генеральна Настоятелька С. С. Служебниць Непорочно Зачатої Пр. Діви Марії, С. Вероніка Гаргіль у Римі. По переведеній візитації в Канаді й Бразилії, приїхала Генеральна С. Настоятелька з С. Секретаркою до Риму, щоб звідси через Югославію і Закарпаття, де також існують доми СС. Служебниць, вернутися до краю. — В часі побуту в Римі С. Генеральна враз з С. Секретаркою були на послуханні у св. Конґреґації для схід. Церкви. О. Йосиф Схрайверс, колишній знаний Протоігумен ОО. Редемптористів нашого обряду в Галичині й апостольський Візитатор СС. Служебниць, а тепер консультор при ґенеральнім Заряді свого Чина, представив Генеральну С. Настоятельку Його Еміненції Кардиналові Е. Тіссеранові, Секретареві схід. Конґреґації. Еміненція Кардинал точно розпитував про стан Згромадження СС. Служебниць, число їх провінцій та про їх апостольські праці. Загалом з розмови було видно, що Ем. Кардинал не лише з великим заінтересуванням випитував про всі справи, але й достаточно був поінформований про се таке поширене в нас Згромадження. По послуханні в Емін. Кардинала Генеральну Настоятельку приняв ще осібно Ексцеленція Чезаріні, Асесор св. Конґреґ. для схід. Церкви, в приявности деяких урядників тоїж Конґреґації. — З Риму С. Генеральна враз з Секретаркою виїхали дня 24. І. с. р. до Югославії.

Пастирський лист до родичів видав перемиський римо-катол. еп. Ф. Барда. В листі підчеркнено, яку велику вагу привязує Церква до виховання молоді і які великі небезпеки загрожують молоді зі сторони ворогів Церкви. Епископ дає ряд порад і вказівок для родичів у справі виховання молоді.

Нунцій Арата висвятив першого архиепископа Естонії, Едварда Профітліха. Естонія має 1.500.000 мешканців. Католиків є там 2000. Вони поділені на 7 парохій. Ними управляє 12 священиків. Більшість населення Естонії протестанти і православні. Новий ординарій був першим апостольським адміністратором Естонії. („Ля Круа“).

В Німеччині вийшла книжка, в якій зібрано всі питання, що збуджують сумніви в справах віри, й відповіди на них на підставі катехизму. Видала її фірма Бахем в Кельні. Епископ Мінхену поручив її вірним.

В Парижі має відбутися в липні с. р. конґрес французької катол. робітничої молоді. В нім має взяти участь 60.000 осіб.

В Монтреалю (Канада) відбулася релігійна маніфестація 10.000 дітей 11 народностей. Вони зложили торжественне приречення вірности Церкві.

В Ню-Йорку на 7,600.000 мешканців є 1,734.000 католиків і 1,765.000 Жидів. Католики мають 430 церков, Жиди понад 1000 синаґог. („Шен. Цукунфт“ ч. 5).

Мехіканські епископи видали спільний пастирський лист про обовязки католиків у ділянці виховання молоді.

На Кубі в м. Сантіяґо відбувся евхаристійний конґрес. В нім взяло участь 50.000 осіб з усіх сторін краю.

Католицизм у Китаю постійно поступає. Недавно великий китайський щоденник у Шангаю „Та Гов Ван Пао“ віддав до розпорядимости католикам одну свою сторінку. Вона буде служити для запізнання Китайців з католицизмом. Се причиниться до навернення богатьох Китайців, які досі були переконані, що католицькі місіонарі се лиш передня сторожа чужих наїзників.

Катехизм по японськи вийшов друком в грудні 1936 р. Над його виданням працювали цілий рік дві комісії під проводом епископа Токія, Шамбона.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

Б. РОМУНСЬКИЙ ПРЕМІЄР проф. Йорґа висунув у сенаті закид, що буковинські Українці займаються протидержавною акцією. Вони намагаються українізувати недосвідчені ромунські елементи, вихісновуючи греко-католицьку Церкву на Буковині. (Отже й Ромунам робиться „кривда“ — в їх власній державі! Зовсім таксамо як тут „кривдимо“ Поляків при парцеляції...).

В КИЄВІ скінчився зїзд совітів України. Проєкт нової конституції принято, розуміється, однодушно, хоч він сильно обмежив і без того невеличку та дуже залежну автономію України. Очевидно в разі спротиву наступилаб масакра.

ЄЖОВА, комісара внутрішних справ СССР, іменовано ґенеральним комісарем безпеки держави.

НА ЗЇЗДІ ППС ухвалено домагання в справі амнестії для соц. провідника Лібермана з Перемишля і привернення політичних прав соціялістичним діячам Дібуа, Цьолкошови і Масткови.

ДО ЗАҐРЕБУ вернувся з 8-літної політичної еміґрації Косутіч, б. міністр коаліційного кабінету Пасіча—Радіча, котрого вважають духовим наслідником Степана Радіча.

РАДА СОЮЗУ НАРОДІВ рішила скликати на день 6 травня с. р. президію розбройної конференції.

В М. ШО ЛЄ ФОН у Швайцарії дійшло до бійки між націоналістами й комуністами з приводу відчиту радника Мусія на тему: „Чому комунізм неможливий у Швайцарії?“ Кілька осіб ранених, з того одна вже померла. Поліція розганяла товпу слізними бомбами.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розглядає проєкт зірвання дипльоматичних взаємин з Совітами.

ІТАЛІЯ заключила торговельний договір з еспанським повстанчим правительством.

В АЛЬБАНІЇ відбулися вибори до парляменту. Вони перейшли спокійно. Правительственна ліста мала всюди великий успіх.

ВАНДЕРВЕЛЬД, провідник бельґійських соціялістів, виступив з кабінету премієра Ван Зелянда.

АНҐЛІЙСЬКИЙ АДМІРАЛ Р. Бакгуз прибув на панцирнику „Нельзон“ до Валенсії й відвідав премієра червоного еспанського правительства Лярґа Кабаллера. Вони відбули довшу розмову.

БРИТІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО задумує розбудувати мережу летунських баз між Індією й Китаєм.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ має вибратися в подорож до Европи в цілі обговорення з представниками великодержав міжнародних справ, як монетарного порозуміння, справи воєнних довгів і митної тарифи.

ҐЕНЕРАЛ УҐАКІ, котрому японський цісар припоручив утворити нове правительство, зрікся тої місії.

ЯПОНСЬКИЙ ЦІСАР поручив місію утворення нового правительства б. міністрові війни ґен. Сенюро Ґаяші. Ґен. Ґаяші має 61 літ. Свого часу був він делеґатом Японії в Союзі Народів. Від 1934 р. до осени 1935 р. був мін. війни.

В ТОКІЮ французький амбасадор запротестував в японського правительства проти антифранцузької кампанії японської преси. Амбасадор заявив, що Франція не думає мішатися до справ Далекого Сходу.

КОМУНІСТИ В КИТАЮ заняли частину краю на північ від ріки Вей-Го. Сильні відділи червоної армії обсадили лінію Тієн-Сін, Ку-Шін, Ґсіян-Ві-Чен.

НОВИНКИ

Ряд новель авторів ріжних народів містимо від довшого часу в „Новій Зорі“ на те, щоб наші початкуючі письменники мали зразки, як вибирати теми з життя і як їх коротко обробляти. Мимо конкурсів белетристична продукція зрештою не лише в нас дуже слаба від часу великої війни. Причина того на нашу думку не лише в тім, що вигибла значна часть здібної молоді, яка тепер булаб у самій силі творчости, але ще більше в ненависнім душевнім відокремленні від себе людей ріжних націй, викликаним атмосферою війни. Та атмосфера не тільки не уступила, але ще кріпшає. Відси брак емуляції в письменствах ріжних народів під сю пору. Розуміється, поміщуванням зразків чужого письменства не хочемо заохочувати до сліпого наслідування.

Велику повінь на весні сего року передбачують фахівці-гидрографи. Тому вже заздалегідь треба приготовитися до оборони перед нею.

Ведення акції допомоги політ.вязням перебрав згідно з волею бл. п. дра Степана Федака о. Леонтій Куницький, Львів, ул. Руська ч. 3.

У вестибулі львівського університету при вул. Маршалківській невідомі „герої“ знищили ґабльотки кількох українських студентських товариств.

У Львові відбувся процес проти 15 осіб, обвинуваченых за приналежність до КПЗУ. На підставі вердикту суддів присяглих засуджено головних обвинуваченых: Стороняка на 10 літ вязниці й Ногацького на 8 літ. Трьох обвинуваченых засуджено по 5 літ, двох по 4 роки, чотирох по 3, одного на 2 і одного на 6 міс. вязниці. Прочих увільнено.

„Сільський Господар“ і його працівники зложили на ФОН (Фундуш Оборони Народовей) 300 зл.

В Камінці Струмиловій вступили до католицької Церкви дві молоді Жидівки, Брудер і Шнайдер, щоб могти вийти заміж за християн.

150 осіб, підозрілих у комуністичній діяльности, увязнено в Тернополі, Теребовлі, Микулинцях, Івачові Долішнім, Настасові, Глубічку Вел. і ин. Частину увязнених випущено по переслуханні, більшість відставлено до терноп. вязниці.

Бурмистром Заліщик іменований М. Жичиньский, б. віцестароста з Підгаєць і Зборова.

Пошесть плямистого тифу стверджено в селах Іспас і Слобідка Лісна коломийського повіту. Ті села відокремлено від Коломиї.

Тайну горільню викрито в Томашівцях пов. Калуш у господаря Петра Черкаса.

Почтову аґенцію введуть з днем 5 лютого с. р. в Росільній надвірнянського повіту. До її обсягу приділено громади Космач, Кривець, Майдан і Прислуп.

В управі м. Миколаєва над Дністром викрили надужиття на суму 5.000 зл. В звязку з тим увязнено бурмистра міста Людвика Корженного і касієра Кранца.

Луцька куратория оповістила, що з днем 30 червня 1937 р. замкне російську коедукаційну ґімназію в Луцьку.

„Бунт Млодих“, орґан молодих польських імперіялістів, змінив свою назву на „Політика“.

Землетрус був у Хоржові і Святославицях. Ніяких жертв нема. Сей землетрус очевидно тектонічної натури.

На ринку в Катовицях товпа людей спалила кілька примірників шкільної книжки, виданої для середніх шкіл заведенням Оссолінськкх у Львові. Спалена книжка мала містити обиду горішношлеського населення.

Почтового контрольора й б. посла Ігнаца Старжика увязнили в Тарнові під закидом витягання долярів з американських листів. Він „доробився“ тим значного майна.

Пошесть черевного тифу шириться в Ковні.

Допомога безробітним се не милостиня, се обовязок і наказ сумління.

У Варшаві увязнено трьох урядників Заведення Суспільних Обезпечень, Вацлава Сьлізовского, Владислава Помяна і Броніслава Бродневіча. Їм закидають переховування наркотиків.

В емеритальнім виділі варшавської обезпечальні викрито великі надужиття. Слідство виявило, що старший референт того виділу Ян Древняк користаючи з довіря вписував на листу видумані назвиска ріжних осіб і присвоював собі гроші з титулу емеритальних платень. Древняка увязнено.

Начальник впорядчиків польської партії „народової" у Лодзі Ян Антчак фінським ножем так поранив Жида С. Гелленера, що той на другий день помер від ран. Крім того польські шовіністи поранили двох інших Жидів.

В Бидгощі засудили зелізничого урядовця Ш. на пів року вязниці за спроневірення раз 4 зл., раз 5 зл.

На грипу у Вильні хорує 15 тисяч осіб.

На Литві ввійшов у життя закон про трачення засуджених на смерть трійливими газами.

Чохословацьку корону мають знов обнизити на 10 прц.

У Відні повстав клюб „Австрійська Ліга Оборони Чести". Його завдання оборона членів клюбу перед всякого рода очорнюванням. Основниця клюбу графиня Руммерскірх. Число членів клюбу росте з дня на день.

В Букарешті замкнули всі середні школи з причини грипи.

Гітлєр призначив 100.000 марок кождого року для трьох найбільш заслужених Німців, але заборонив Німцям приймати надгороди Нобля.

Шукають за могилою Аттилі. В Білгороді повстало товариство, що фінансує розшуки за могилою короля Гунів Аттилі (434—453 по Христі). Історики догадуються, що та могила повинна бути в околиці Банету коло р. Таніс, бо в тій околиці селяни знайшли недавно золоті монети з часів Аттилі. Також у Чехословаччині, в околицях Ліпту й Гадроку шукають за могилою Аттилі.

Лондонська преса звідомляє, що англійські вчені викрили бакциль грипи.

В Лондоні відбудеться незабаром відкриття фабрики газових масок. Вона вироблятиме маски призначені виключно до вжитку цивільного населення.

Італійські телевізійні пляни. Концесія уділена італійському радієвому т-ву обіймає також право на надавання телевізії в Італії і кольоніях. Т-во негайно розпочало лябораторійні праці, щоб якнайскорше впровадити телевізію в життя. Перша надаюча телевізійна стація має повстати в Римі, після чого будуть уряджені стації в Міляні й Туринї. За користання з відбору телевізійних образів не передбачується ніякої спеціяльної оплати, одначе застережено в умові з радієвим промислом, що при продажі приймачів на образ і звук буде дораховуватися означений додаток. Ватикан також цікавиться справами телевізії.

Пора відновити передплату.

Гумор. — 1) Подумайте лиш, пані, вчера якийсь драб сплягіював мені торбинку на вулиці. — 2) Знаєте, мирову нагороду Нобля признали Ржимовскому? — Та чому? — Аби дав собі спокій з писанням.

Гумор. — В Мадриді. Де мешкаєте? — Наполудне від двірця в віддалі гарматного стрілу.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Збут ростинних продуктів через нашу кооперацію в 1936 р. збільшився. Через „Центросоюз" наша кооперація збула збіжжа, фасолі й олійних насінь в 1934 р. 515 тон, 1935 р. 1.500 тон, 1936 р. 21.534 тон. Від листопада м. р. наша кооперація доставляє жито й овес також для війська. До лютого 1937 р. доставлено військови через „Центросоюз" понад 900 тон збіжжа. („Г. К. Ч." ч. 5).

Першу „Кооперативу Здоровля" основано в Ременові, пов. Львів, 13. І. 1937. Район тої кооперативи має обіймати 17 сіл. Головою Надзірної Ради вибрано о. Матвія Демчука, пароха в Руданцях. Членом Надзірної Ради вибрано м. ін. о. Михайла Шпота, пароха в Артасові. Помешкання для лікаря й на канцелярію відступив безплатно на довший час п. Олекса Тис, господар в Ременові.

В Ременові відбувся годівельно-ветеринарний курс, зорганізований „Сільським Господарем". На курсі було 110 учасників. Рівночасно відбувся в Ременові курс методично-організаційного характеру, зорганізований „Маслосоюзом" і „Сільським Господарем". На тім курсі було 38 учасників.

В Рудках відбулися збори філії „Сільського Господаря". Філію „С. Г." в Комарні злучено з філією „С. Г." в Рудках.

В Бучачі відбулася нарада кредитових кооператив повіту. Нараду відкрив о. І. Галібей зі Скоморох. Реферат виголосив мгр. О. Лозинський, інструктор кредитового Організаційного Осередку в Бучачі. Орг. Осередок в Бучачі обєднує 27 кредитівок і 3 Українбанки.

Урухомлюють тартаки. В Долині пустили в рух паровий тартак Попера, що затруднює 38 людей. Фірма „Сільвінія" у Вигоді, пов. Долина, урухомила свій тартак і приняла до праці 200 робітників. Вони рекрутуються переважно з малоземельних і безземельних селян дооколишніх сіл. Зачав також працю державний тартак у Вигоді. Він затруднив 290 робітників. Державний тартак в Микуличині затруднює 160 осіб.

В деревнім промислі розширено обовязок викупу промислових свідоцтв. Тепер реєстраційна карта не вистарчає для промислового підприємства, що в осібнім складі веде гуртову продажу предметів своєї продукції. Реєстраційна карта вистарчає тоді, коли удержується склад не в цілі доконування трансакцій, тільки для переховування, сушення або показу товару. Для складів гуртової продажі предметів власної продукції треба викупити пром. свідоцтво III торговельної категорії, коли обороти складу не переходять 50.000 зл.; свідоцтво II категорії, коли обороти переходять 50.000 зл.; але зі складу не продавано партіями; свідоцтво I кат., коли продавано партіями. Поняття партії устійняють при співучасти господарської самоуправи — Торг. Пром. Палат. — Підприємства експльоатації лісів (вирубу лісів) досі мусіли купувати тілько промислових свідоцтв, через кілько адміністраційних гмін тягнувся ліс, що його експльоатовано. В новім розпорядку нема того припису, отже виходить, що тепер вистарчає одно пром. свідоцтво, хоч ліс тягнеться через кілька адмін. гмін.

Польські кооперативи основують у Східній Галичині. Від 1. IV. 1935 до 1. IV. 1936 на терені воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського повстало 190 нових пол. кооп. крамниць.

Польсько-французькі господарські взаємини. Під таким заголовком принесла „Нає Ціріхер Цайтунг" ч. 28 великий допис з Варшави. В нім є м. і. отсі цікаві цифри (все в міліонах зл.):

Рік	Ввіз з Франції	Вивіз до Франції	Сальдо
1925	161	37	— 124
1926	114	81	— 33
1927	216	43	— 173
1928	249	43	— 206
1929	214	61	— 153
1930	151	75	— 76
1931	110	103	— 7
1932	59	62	+ 3
1933	56	53	— 3
1934	46	41	— 5
1935	42	33	— 9

Тепер Франція дає Польщі нову позичку. Вона складається з трох частей (все у франках): I. Кредит на зброєння 1 міліярд (в матеріялах) і 250 міл. в готівці. II. 810 міл. також на зброєння. III. 540 міл. для французько-польської зелізничої спілки. Тепер повстає тяжке питання, як Польща буде сплачувати так значно збільшений довг, як зможе його амортизувати і сплачувати його відсотки. У своїм платничім білянсі з Францією має Польща тільки дві позиції, які могли б їй приносити девізи: 1) грошеві перекази польських еміґрантів, що заробляють у Франції (та позиція все меншає і нема виглядів на її збільшення); 2) виміна товарів, яка досі була для Польщі весь час пасивна. Отже Польща хотілаб тепер одержати від Франції такі услівя в торговлі з Францією та її кольоніями, щоб не тільки осягнути активне сальдо, але й могти сплачувати відсотки довгу й великий довг. Не легка се справа.

Бельґія збільшила мито на ввожене молоко і його перетвори.

Кілько де пють молока? На одного чоловіка припадає літрів молока: в Швайцарії 380, Анґлії 338, Швеції 323, в Злучених Державах Північ. Америки 220, Німеччині 150, Бельґії 80, Болгарії 50.

ЖЕРТВИ

о. Михайло Коржинський в Васильківцях, п. в місці: зол. 2 на катол. пресу.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів. неділя, 7 лютого 1937. Ч. 9 (1009)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Євангеліє от... Вайдеманна

З Німеччини наспівають вже докладніші вісти про те, як протестантський „епископ", др Вайдеман з Бреми, „переклав" євангеліє св. Йоана. Коротко кажучи: з того євангелія зробився різкий протижидівський памфлет. З євангелія він просто викинув усяку згадку про Мойсея і про більшість пророків та зробив ярку ріжницю між Галилеєю і Юдеєю, „країною євреїв." В євангельськім тексті Христос зустрівши Натанаїла, говорить: „Ось істинний син Ізраїля, в якім нема віроломства." А Вайдеман „перевів" се так: „Ось муж, вірний свому Богу", — щоб тільки опустити слова, що Жид може не бути віроломний. В гл. 18, 32 сказано: „І повинно було сповнитися слово Ісуса, предсказавшого, якою смертю він помре." А Вайдеман „переклав" се так: „Слово Ісуса повинно було сповнитися, Жиди повинні були розпняти Його." — Про те, хто і як ширить у нас думки, що родяться в таборі подібніськім до того, що видав Вайдеманна, містимо передовицю в сім числі „Нової Зорі."

Урядова мова в парохіяльних урядах.

Пишуть нам: У звязку з правними виводами і порадами в справі урядової мови п. сенатора і през. Децикевича, що недавно були поміщені в „Ділі" й перепечатані в „Новій Зорі", священичий гурт з Бузеччини взиває все українське духовенство складати всякі викази як статистичні, метрикальні свідоцтва і витяги з метрик, що загально, за обовязуючими законами, ведені в латинській мові, таксамо в латинській мові та давати побіч урядових печаток, що без вимку в усіх парохіяльних урядах українські, також і підписи тільки українською мовою й українськими буквами. Підпис це індивідуальна і виключна власність того, хто підписує. Ніхто не має права і не може жадати його зміни. Таксамо звичайні почтові посилки до адміністраційних і судових урядів треба адресувати українською мовою, а тільки побіч української назви почти за обовязуючим законом мовним треба додати назву почти в польській мові.

Нові селянські розрухи на радянській Україні.

З Риги звідомляють, що на радянській Україні і над Волгою вибухли нові селянські розрухи, викликані голодом у колхозах. Селян арештують масово. Подібні арешти переводять і серед міського пролетаріяту, бо й він показує незадоволення з невистарчаючих на життя заробків під владою товаришів. Масовий террор шаліє на цілім просторі СССР (Союза Совітських Соц. Республик).

„Бий грамотних!..."

На днях польські власти увязнили б. адвокатську аплікантку з Лодзі, що тому два роки втекла до большевії та вийшла там заміж. Тепер вернулися обоє, знищені, обдерті, голодні, до краю пригноблені. Оповідають, що життя там то одна мука, бо нема ні одягу, ні білизни, ні обуви, ні харчів, а помешкання то брудні нори. Крім того зачинають громити інтелігентів під кличем „Долой грамотние!" (Правду сказавши то грамотні безбожники мнимою „освітою" довели ті маси до того нещасного стану, в якім вони тепер є, отже збирають „подяку" від тих мас. А що при тім терпить в страшний спосіб богато невинних се також правда. Вони терплять за те, що вчас не зорганізували доброго опору).

Мілюков про міжнародне положення.

Як з початком кождого року так і тепер старий рос. діяч П. Н. Мілюков виголосив на днях публичний виклад в салі інжинірів у Парижі про міжнародне положення. Висновки: У мені щезли останки оптимізму. Італія змінила становище й так повстала вісь „Рим — Берлін". Ту вісь Італія пересуває блище до Середземного Моря, зближаючись з Югославією, що порозумілася з Болгарією. Франція позбулася вірної приятельки Бельгії, що проголосила невтральність й обнажила неукріплену границю Франції від півночі. Супроти того держави Малої Антанти роблять одинцем самостійні кроки для власної забезпеки. Балтійські держави хочуть створити „невтральну полосу" як колись Польща. Вся Европа в стадії переміни позицій. Коли видається, що загроза скорого вибуху війни покищо минула, то се тільки тому, що „обнаружились болѣе широкіе планы Германіи, грозящіе слишкомъ серьезно жизненнымъ интересамъ Англіи и Франціи." Большевики не зуміли використати свого становища в Европі, бо не хотіли застановити свою гру в світову революцію. З тих всіх причин теперішна передишка в напруженні не дає підстави до радости.

В Еспанії вимордували половину духовенства.

„Оссерваторе Романо" подає: До вибуху горожанської війни було в Еспанії 60 архиепископів і епископів, 33.500 священиків та 20.640 монахів. Тепер еспанська колегія в Римі перевела статистику на основі 200 листів еспанських епископів і священиків та устних зізнань 186-ох еспанських священиків. З неї виходить, що червоні в Еспанії вимордували 40—50% священиків та 11 епископів. В 9-ох дієцезіях вимордувано до 60% священиків, у Малязі до 90%. Про монахів нема покищо докладних статистичних даних. В 23-ох дієцезіях знищено майже всі церкви. На їх відбудову треба кілька століть.

Шведи жиють чимраз довше.

Недавно оголошені статистичні дані в Швеції виказують, що в останнім столітті значно зменшилася смертність Шведів. Рівночасно продовжився пересічний час життя людей у тім краю. До зменшення смертности причинилася передовсім опіка над немовлятами. На поліпшення стану здоровля населення вплинув розвиток лікарського знання й раціональні гігієнічні умовини. Тепер пересічна довжина життя Шведа виносить 60.9 літ (100 літ тому виносила 39.5), Шведки 63.2 (100 літ тому 43.6). Значить за 100 літ життя мужчини в Швеції продовжилося о 21.4 літ, життя жінки о 19.6 літ.

ПЕРЕД ЗНИЩЕННЯМ І ВТРАТОЮ ЦЕРКОВНОГО МАЙНА хоронить найкраще обезпечення церкви від крадежі — влому й від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Морський кіт

Іду я недавно вулицею і зустрічаю знакомого. На нім футро з ковніром якоїсь неозначеної краски і незвичайного вигляду. Здивований тим, що такого футра я ще ніколи не бачив, кажу до свого знакомого:

— „Вибачте, але що то за звір на вас?"

— „Морський кіт", відповідає.

— „Або є морський кіт?" питаю.

— „Та як нема? Як возьмете нашого кота і кинете в море, а потому вийметe його то маєте морського кота. А як здоймете з нього шкіру й висушите тай зробите з неї футро, то маєте футро з морського кота."

Оттакою простою відповідю розвязав мій знакомий загадку, з якого звіра його футро. Потому сміючися признався, що він так відповідає на питання для того, бо сам не знає, з якого звіра його футро. Він його одідичив по батьку. А що люди нераз питають, то він придумав таку відповідь з „морським котом."

Отся розмова пригадується мені за кождим разом, коли возьму до рук „Вістник, місячник літератури, мистецтва, науки і громадського (!) життя." Той „Вістник" під редакцією Дмитра Донцова від ряду літ „розвязує" найтяжчі загадки і проблеми українського національного і державного життя в теперішности, минувшині й будуччині, а розвязує їх цілком на спосіб висше наведеного гумористичного оповідання про морського кота. „Розвязує" і власними, що так скажу, словами і ріжними цитатами та виривками з чужих творів, які закривають лиш абсолютну пустку того місячника, в якім нема ні літератури, ні мистецтва, ні науки, ні ніякої цікавої вістки з суспільного (він пише: „громадського") життя. А вже в останнім випуску того місячника, за лютий 1937 р., є просто вершок оповідань про морського кота в звязку з вирішуванням проблемів і анальогій з нашої національної психіки, нашої сучасности та минулого. І так передовсім одержала наша молодь в тім випуску „Вістника" „поученіе" п. з. „Героїчна ненависть", як лік на кволість і брак сили в особистім і публичнім життю. Се частина нового твору голосного німецького письменника гітлерівського напряму Ганса Гінтера п. з. „Лицар Смерть і Сатана", що вийшов у Мінхені 1935 р. [1])

Не знаємо в цілости того твору, отже не можемо його вповні оцінити. Признаємо, що ненависть до зла може бути підставою героїзму. Католицький світогляд учить, що се річ неможлива, не мати злих думок, як не може остров серед моря не зазнавати ударів филь і не мати слідів від них. Нещастя зачинається щойно тоді, коли стає вже неможливий

[1]) „Ritter Tod und Teufel, der heldische Gedanke", München 1935.

опір злу і боротьба з ним — задля уподобання в злі.

І таке уподобання в злі пропагує і ширить „Вістник" в нашій суспільности вже не від тепер. Ширить і ще чваниться тим, що він „оригінальний" творець зла, навіть того, яке пересаджує в нашу суспільність з чужих областей. Він притім вдоволено додає: Читачі нашого місячника знайдуть тут неодну ідею з тих, які ширив „Вістник" і „Л. Н. Вістник".[1])

Та послухайте, які саме ягоди з чужого поля „Вістник" уважає вказаним ширити.

„Герой мусить мати любов та ненависть..."

Згода. Але яку любов і до чого, яку ненависть і до чого? В цілім виривку нема про те розсудних вказівок, тільки самі пусті фрази, з яких кожда вимагає знов пояснення. Нпр. пише, що герой мусить мати „високоглядну" ненависть, але що се значить, не знати.

„Бо тільки про те і йде: щоб довершити діло. Чи його доконує ненависть, чи любов, — маловажно. Думаєте, що Лютер був гуманним? Якеж відразливе се слово побіч сеї постаті."

Отже нашій молоді поставлено тут як науку три думки: 1) що се маловажна річ, чи діло доконує ненависть чи любов. 2) Що Лютер се взірець героя. 3) Що Лютер не був гуманний.

В практиці на сім ґрунті серед нещастя, що глибоко потрясло всім нашим національним організмом — така наука — се очевидно знечулювання на пропаґанду отруї сектанства й оправдування безоглядної ненависної боротьби, якої в нашім нутрі і без того забогато.

А з висказів пруського короля Фридриха II, званого Великим, наведено отсей висказ:

„Якщо я бувби жив у часах стародавних софістів, я бувби здібний, як і вони, при кождому спірному питанні, заступати за і проти. Але я не знавби жартів: ревівби як звір, колиб мені забракло розумових доказів."

Справді, слушно написала редакція „Вістника", що його читачі знайдуть у „Героїчній ненависти" не одну ідею (!) з тих, які ширив „Вістник" і „Л. Н. Вістник". А ще треба було додати, що в житті нашої суспільности знайдуть вже і не одну людину, яка вихована на таких і подібних ідеях, ширених „Вістником", стала здібна в кождій спірній справі говорити за і проти та ревіти як звір, коли їй забракне розумових доказів (а їй все тих доказів бракує).

Річ ясна, що Фридрих II за такі вискази не дістав у німецькій історії назви Великий, тільки одержав її за те, що не був позбавлений почуття справедливости (досі про се німецький народ оповідає численні анекдоти), за свою працьовитість, велику запопадливість щодо армії й господарки, за ощадність та докладне обдумування кождої справи, до якої брався. Визначні люди можуть мати в собі також визначні хиби, та не ті їх хиби треба пропагувати, але їх прикмети. А „Вістник" вибирає авторів, які роблять якраз навпаки.

„Теперішність так побивається за освітою, платить теж високі суми за ряд освітних установ, і липається настільки хапчивою знання, але зовсім забула про жах (Schaudern), який Ґете назвав „найліпшою частиною людства".

Який жах се „найліпша частина людства"? Чи се нпр. не жах, коли хто голосить нашій молоді науку про „роскіш ножа і крови"? Чи і такий жах „найліпша частина людства"? І де се сказав Ґете? Коли? При якій нагоді? З якого приводу? В якім звязку? Оттакий спосіб писання унеможливляє всяку контролю: се стегунство („равбшіцерка") на душі нашої молоді! В тім — спосіб наводження чужих думок у Ґінтера точно такий самий як у Донцова — і точно таксамо заслугує на осуд (хіба що в тій книжці Ґінтера є десь в іншім місці відсилач, який уможлививби контролю висказу Ґетого в важній справі звязків того висказу).

А далі така наука:

„Ненависть — змисл душі. Нема цілости, де бракує змислу, а людина повинна бути цілістю. Нам дано всі пристрасти, щоб їх плекати, і правдива ненависть може вигодувати щось шляхетне, бо вона — відвічний ворог всякої охлялости й ледачости. Чи не відчуваєте, як вона оживлює життя, як міцніше привязує шолом, як спалює в одній хвилині всі роздвоєння, виковує з вас сильного, спраглого чинів? Пізнавайте себе в своїй ненависти, бо людина стільки вартує, що її ненависть"...

„Ненависник був завжди богачем, бо ненависть — сила молодости"...

„Нема ратунку, ані первопочину, заки наш час не створить собі наново сили ненависти."

Осьтакий жар сиплеться в душу нашої молоді, яка під його впливом мусить вигоріти аж до самого дна з усяких добрих думок і замірів, коли в суспільности не повстане зорґанізована самооборона. А мусить вигоріти й оставити лиш пожарище тому, бо в тім жарі зла є також правдиві думки, як нпр. та, що ненависть оживляє життя, що спалює роздвоєння, — тільки не сказано, що сего довершує з добрим успіхом ненависть до зла і не сказано, що треба розуміти під тим злом. Не сказано навіть в найбільш делікатних натяках.

Річ ясна, що з такою „наукою" мусимо дійти до цілковитого занархізування нашого суспільного життя — навіть серед тої частини молоді, яка всисає в себе залюбки донцівську пропаганду солодкої отруї з надписом: „Пийте се, а будете такі сильні як Німці." Наведений уривок з твору Ґінтера кінчиться так:

„Щойно коли ненависти — героїчної ненависти — насмілимося вчити, стане Німеччина на порозі нової ери."

Пане Редакторе „Вістника"! Коли Німеччина справді перейме науку про ненависть і навіть не буде знати, яку саме ненависть і до чого, тоді вона дійсно стане на порозі нової ери, — але якої? Гадаємо, що й Ви не пожелалиб свому народові т а к о ї нової ери, якої на такій підставі може діждатися Німеччина! Навіть те, що пише Ґітлер, далеко не покривається з тим, що тут подане за Ґінтером. Возьміть під увагу, що Німці се могутний нарід і що навіть руїна Німеччини се не такий жах для того могутнього народу як для нашого національного організму, який вже ледве дише. Колиб навіть така пропаґанда на перший погляд скріпляла Німеччину (хоч се ще велике питання, чи з того походить її навіть позірне скріплення), то з того зовсім не виходить, щоб наш кіт кинений в море такої пропаґанди задля купелі став — морським котом...

Осип Назарук.

Примітка. Які стани і частини української суспільности годуються такою „духовою поживою" з „Вістника", про те приніс тойсам випуск „Вістника" цікаві статистичні дані щодо своїх передплатників і кольпортажі в грудні 1936: 19.8% учительство високих, середних і низших шкіл, урядників приватних і державних установ; 18.3% студентів високих і середних шкіл; 14% кольпортерів і заступників, 13.4% збірних передплатників; 6.3% лікарів; 6.2% купців і промисловців; 5.9% інжинірів; 5.5% селян і робітників; 4.5%, адвокатів; 2.7% священиків; 3.4% инших професій. З усіх передплатників припадає на Галичину 56%; Волинь 6.6%; на инших в границях польської держави 14%, на заграницю 23.4%. По кількости передплатників чергуються воєвідства: Львівське, Станиславівське, Тернопільське, Волинське і пр. Закордоном: Румунія, Зл. Деджави Півн. Америки, Чехія, Канада, Франція, Німеччина, Аргентина, Бельгія, Австрія, Югославія, Італія, Бразилія, Індія, Китай, Данціг. Кольпортаж квартальника найбільше поширений за кордоном по краях: Канада, Румунія, Зл. Держави Півн. Америки, Чехія, Франція, Югославія, Данціг, Німеччина, Аргентина, Австрія. — Звертає увагу високий процент передплатників одного з найбільше впливових станів суспільности, а саме у ч и т е л ь с т в а та одної з найбільш чутких суспільних частин, с т у д е н с т в а. Хоч воно у нас дійсно убоге, а на гашіш таки стягається; з того видно, що будуча інтелігенція відчуває потребу власне такої „літератури". Зрештою, трудно оцінити пропорцію участи инших станів і частин суспільности, а то з причини двох рубрик: збірних передплатників 13.4% кольпортерів та заступників 14%, разом 27.4%. З сеї рубруки можуть черпати люди рижних станів і верств.

[1]) Гл. „Вістник", 1937, 2, ст. 113.

Таємна організація

російських терористів в цілій Европі.

Паризький „Тав" перевів спеціяльну анкету в справі загадочного убийства Навашіна. Вислід анкети такий: В бюрку вбитого знайдено кілька примірників бюлетину видаваного досі невідомим союзом російських терористів. Голова того союза має бути тепер хвилево в Парижі. В бюлетині є вказівки і приписи, як члени того союза мають убивати засуджених ним на смерть. Приписано вживати штилетів і лишати на місці злочину примірник якоїнебудь паризької газети. По тих двох знаках члени того союза будуть пізнавати з описів, що то діло їх організації. Вбитий Навашін знав про той союз і поборював його. Слідство ведеться майже виключно проти Росіян замешкалих або перебуваючих у Парижі. Вдова по вбитім каже, що її чоловіка вбила чисто російська терористична організація з політичним підкладом, але ні большевицька ні фашистівська. На тій підставі додумуються, що се організація масонська. Та є й заперечення того. Словом, справа цілком темна.

Розстріл 13 большевиків

„Парі Суар" і инші французькі газети принесли вісти про те, як у Москві розстрілювано 13 визначних большевиків засуджених на смерть. Їх ескортував на страчення відділ Китайців під командою Лотиша Петерса, знаного в Москві під кличкою „кат з борідкою". Засуджені йшли спокійно, тільки Пятаков дістав нервового атаку й розпучливо виривався з рук чекістів. Другий засуджений зімлів і на місце страчення мусіли його нести. Жінку одного з засуджених на смерть увязнили, бо вона хотіла з дитиною передістатися через сторожу до Сталіна, щоб благати в нього милосердя для чоловіка. (Але „народна влада" милосердя не знає, то бувало „цар-кровопиєць" милував революціонерів). В Москві дуже дивуються, що не помилувано Пятакова, хоч він відограв велику ролю в боротьбах большевиків проти білих. З другої знов сторони дивуються, що Радек вийшов з життям, хоч в часі процесу поводився так зухвало, як досі ні оден з підсудних в процесах перед радянськими судами. Припускають, що Радека не розстріляли тому, щоб ужити його як свідка в процесі проти головного тепер ідеольога большевизму Бухаріна і проти б. голови „народних комісарів" Рикова. Їх процес відбудеться в квітні.

Нова програма ППС

Останний конґрес ППС (Польської Партії Соціялістичної) змінив її програму з 1919 р. В новій програмі заявився проти співпраці соціялістів з комуністами та за співпрацею з демократичними партіями, особливо з людовцями. В заграничній політиці ухвалив резолюцію проти всякої лучности Польщі з гітлерівською Німеччиною, а за поширенням союзів з демократичними державами. Ухвалено також резолюції в справі Берези Картузької, політичної амнестії та проти антисемітизму з домаганням рівноправности для Жидів у Польщі.

Кошти відкриття Америки

Новіші досліди про відкриття Америки виказують, що ціле підприняття Христофора Колюмба коштувало розмірно небогато. Будова трох малих кораблів „Санта Марія", „Пинта" і „Нина" коштувала коло 6.000 зл. себто тільки, кілько коштує тепер одно дешеве авто. Сам Колюмб діставав місячно... 45 зл., два капітани кораблів по... 30 зл. і члени залоги по 5 зл. Коли додамо кошти будови кораблів 6.000 зл. до річної платні Колюмба, капітанів і залоги, то все разом винесе коло 20.000 зл. Дотепер думали, що кошти виправи Колюмба виносили поверх 250.000 зл.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Блахман про „українську державність"

„Новий Час" в ч. 24 пише:

5-го грудня 1936 р. проголосила червона Москва з надзвичайним галасом дійсність нової („сталінської") конституції. Цей день (5-го грудня) примушені тепер поневолені народи СССР святкувати щороку як „всенародне свято"... „совітського народу".

За новою конституцією СССР — прилучилася УССР до Совітського Союзу „добровільно" як „рівноправна" з іншими республіками. (Арт. 13). Арт. 17 каже (в старій конституції Арт.4), що „за кождою союзною республикою зберігається право вільного виходу з СССР." Згідно арт. 15 — „СССР оберігає суверенні права союзних республик."

Здавалосьби, що після запевнень УССР мусілаб мати справді якусь, принаймні хочби куцу, помосковлену й побольшевичену, але всежтаки державність. Та саме „сталінська конституція" заперечує тому. 16 арт. вимагає, щоби конституція союзної республики „була побудована у цілковитій відповідності з конституцією СССР." Арт. 14 і 15 підпорядкували цілковито льокальну самоуправу УССР єдиному найвищому большевицькому проводові з Москви. Всі підсовітсько-українські справи, що мають якебудь значіння для московсько-большевицького державного й світово-революційного (комуністичного) інтересу, мусять вирішатися в Москві або спеціяльними московськими висланцями (як напр. П. Постишев). Це торкається всіх без винятку ділянок підсовітсько-українського життя, без огляду на те, чи йде про справи політичні, військові, господарські, соціяльні, культурні чи інші. Арт. 21 встановляє „єдине союзне громадянство", себто єдину державну приналежність — до СССР. Арт. 6 каже, що в цілому СССР — „земля, її нетрі, води, ліси, заводи, фабрики, шахти, рудні, залізничний, водний і повітряний транспорт, банки, засоби звязку"... і т. д. — є „державною власністю" (себто — Москви). Якийбудь (отже й науково-культурний) звязок з чужиною може навязувати й підтримувати УССР лише за дозволом Москви та під контролею її московських центральних установ. Верховний Совіт СССР складається (Арт. 33) з Совіту Союзу й Совіту Націоналностей. Перший з них опанований всецілo московсько-жидівськими (щодо походження й свідомости) большевиками. Совіт Націоналностей складається з большевицьких функціонарів зпоміж ріжних підсовітських народів. Серед представників останніх переважають москалі з походження, що навчилися тієї чи іншої „місцевої мови". Поруч з 102-ма місцями для РСФСР (російської республики) має Совіт Націоналностей 10 (десять) місць для підсовітських „Українців" (отже москалів, жидів і „малоросів" з України!), а УССР (разом з 5-ма „молдаванськими" місцями) матиме 15 місць. Але справа зрештою не в скількості самих місць і не в самих артикулах, що м. ін. в тій самій конституції в останніх питаннях щодо „союзних республик" заперечують й на папері неіснуючі в дійсности їх права.

На грудневий зїзд совітів у Москві, що ухвалював у 1936 році нову конституцію, вибрали по цілій УССР як речників підсовітської України в першу чергу таких „Українців", як Джугашвілі-Сталін, Лазар Каганович, Клім Ворошилов, Фількельштайн, Літвінов-Валлах, Вячеслав Молотов, Станислав Косіор, Павло Постишев і т. д. Так було в Києві, в Харкові, в Одесі, в Катеринославі й деінде... Нова конституція СССР не принесла в цьому відношенню нічого нового...

Польсько-українсько-жидівська справа

Проурядовий „Дзенник Познаньскі" помістив кореспонденцію зі Львова на тему польсько-українсько-жидівського питання. Автор допису п. А. Нехай пише, що жид. питання в Сх. Галичині має спеціяльні властивости, що повстають з відношення української суспільности до Поляків і Жидів. — „Конфлікт був неминучий. Перешкода мусіла бути переломана, й те ломання відбувається на цілім фронті. Його жертвою падуть у першім ряді сільські Жиди. На місце корчем і краминць, бойкотованих з незвичайною солідарністю, повстають українські крамниці й торговлі... Село починає продавати й купувати без жидівського посередництва, а засяг того процесу дійсно поважний." — Українське село на тім користає, та коли узгляднить ся польський інтерес, то „повстають деякі комплікації." Жиди з Сх. Галичини переносяться, пише п. Н., на захід. „Крім того навіть при теперішних, дещо знормалізованих польсько-українських відносинах сумнівна справа, з ким ліпше мати діло в Сх. Галичині, з Українцями чи Жидами." — Богато польських діячів і політиків твердить, що теперішні пересунення на українсько-жидівськім відтинку некорисні для держави. „Вони твердять, що все лекше знайти спільну мову з жидівським опортуністом, ніж з українським максималістом, що мимо деяких прикрих досвідів з 1918 р. в нескінченій польсько-українській розгризці Жиди радше будуть ставати по стороні польської державної рації, ніж при українській ірриденті й сепаратизмі." — Хто має діло з чисто українським селом, той знає, що „корчмар або жидівський крамар там одинокий, що подасть інформації або поміч. По еміграції такого „останнього Жида" село стає замкненою твердинею чужости, до якої довго треба шукати ключа. Неодин староста мігби про се богато сказати." Отже та справа не така проста. Вона „обосічна".

Щож до розширення польського стану посідання, то акція в тім напрямі існує і дає позитивні висліди, хоч „менше вдаряючі ніж в Українців". Автор твердить, що в Сх. Галичині може числити на успіх „Великополянин", що закладає підприємство з готівковим (а не ратальним) оборотом. Добре проспе рують заведення ремісничі або споживні, а не йдуть магазини з конфекцією й одяговими матеріялами, де „місцевий конкурент не лиш сам вишукає кліента вдома, але предложить йому товар на 20 рат, які особисто буде інкасувати." (За „Хвілею" ч. 6421),

Примітка Редакції „Нової Зорі": Хто вміє читати, той вичитає з наведеного допису дуже прикрий спосіб боротьби проти Українців. Чи се розумно й успішно вживати такого способу?

Запит до міністра освіти

У 20 ч. „Діла" появився прилюдний запит до міністра освіти п. н. „Чи вчителька, яка не вміє ні словечка по українськи, може вчити українських дітей? — Чи можна заборонювати дітям говорити: „Слава Ісусу Христу"?" В тім запиті батьки шкільних дітей пишуть, що інспектор з Нового Санча призначив до школи в Лелюхові учительку, яка зовсім не знає української мови ні в слові ні в письмі. Викладова мова в тій школі українська. В лелюхівській школі є тільки одна дитина римо-катол. обряду. Нова учителька звернулася до інспектора, щоб на її місце дав когось іншого, бо вона не знає мови місцевого населення. Від інспектора дістала відповідь, щоб до 24 годин навчилася тої мови. Рівночасно інспектор змінив плян науки в школі в Лелюхові. Досі там вчили виключно української мови в першій клясі. Тепер мають вчити і польської. „Першою лекцією нової учительки було змушування наших дітей говорити: „Нєх бендзе похвальони Єзус Христус" замість „Слава Ісусу Христу". Тих, що не вміють говорити, залишає учителька по школі. Підписані запитують, „на якій основі позбавляють наших дітей права учитися рідної української мови і на якій основі вимагає нова учителька поздоровлення, що противиться нашому обрядові і викликує загальне невдоволення в селі?" При кінці запиту додано, що в селі Дубнім вже другий місяць нема ніякого учителя. Селяни зітхають за тими часами, коли вчив дяк і діти вміли читати й писати. „Тепер по шістьох роках або й більше ходження до школи діти зовсім не вміють читати". Таке діється на Лемківщині тоді, коли богато українських учителів і учительок гірко бідує без праці. Запит підписали: Андрій Дудяк, Михайло Гащак, Петро Чулак і Дмитро Ребіляк.

Безплатна практика

В 20 ч. „Українських Вістей" М. Пасіка порушив дуже актуальну й заразом болючу справу безплатних практик по наших підприємствах і установах. Молодого чоловіка, що зголошується до якоїсь нашої установи на працю, стрічають звичайно такі слова: „Добре, ми вас приймемо, але мусите відбути дво або тримісячну (деколи й 6-місячну!) практику, але безплатно. Дирекція свято переконана, що зробила патріотичне, громадянське діло й величезне добродійство людині, а ця людина щаслива, що взагалі дістала заняття, дарма, що безплатне. А тимчасом звичай безплатних практик глибоко протисуспільний і нетичний..." Попрактикує молода людина кілька місяців, знищить здоровля й одежу, а тоді їй кажуть: „Ви не надаєтеся до тої роботи, приняти вас не можемо... Її відправляють з нічим і приймають нову жертву..." М. Пасіка кінчить свою статтю заввагою: ...„З усякими дармовими, безплатними практиками для початковців у наших установах й підприємствах треба скінчити, бо вони деморалізують і працедавців і тих, що хочуть працювати. Не йде тут головно про висоту платні, бо вона може бути й невеличка, виїмково навіть кільканацять злотих, коли підприємство економічно слабе. Тут йде про засаду: кожда праця мусить бути винагороджена..." До сих слушних завваг нема що додавати.

Заломання відгори додолу

Варшавський „Роботнік", орган ППС, у 34 ч. в статті З. Жулавского п. з. „Відповідальність" так оцінює ситуацію урядового табора: По довгім часі рожевих надій, — по гарних снах і мріях, — санаційні політики зачинають будитися до дійсности. Одначе коли давніше їх високим мріям акомпаніювали бутні поучення і тиради під адресою всеї суспільности, — сегодня пробудження довершується серед зойків і скарг, які підносять безрадно і сумно... Давну буту і „тупет" заступило духове заломання і якийсь загальний „каценямер" відгори додолу. Декомпозиція й найбільше бутних та найбільше досі віруючих, болюче признання до того, що завелися, і ствердження зросту загальної деморалізації... За той стан річей, якому товаришать нужда, голод і темнота, хтось безперечно мусить і повинен взяти відповідальність, бо 10 літ з чубком запевняли нас, що відповідальність се ціха теперішнього режиму... В поняттю відповідальности міститься не тільки чинник доброї волі, а потому каяття і признавання блудів, — але також чинник кари,... кари політичної смерти і банкрутства.

(До сеї критики слід зауважити, що панове соціялісти не хочуть бачити, що чинник кари належиться також їм за те, що так витревало підготовляють грунт під большевизм, хоч заявляють, що боряться з ним).

Прекрасно скомпромітувалися

Паризький „Матен" приніс цікаву статтю про те, як московським процесом Че-ка мимоволі скомпромітувала большевицьку владу в опінії Французів:... Радек і Сокольніков отверто призналися, що мали звязок з Німеччиною, й оповідали, що вони все обстоювали німецько-совітське порозуміння. Та ще місяць тому ті самі люди кидали громи на Німеччину і не скупили доказів на річ франко-совітського зближення! Особливо геніяльно лицемірив Радек. По смерти Поанкаре він написав про покійного статтю, яка до сліз зворушувала многих Французів. Франц. журналісти, що товаришили Ляваленві в його поїздці до Росії, були буквально очаровані Радеком, що безперервно підносив чашу „за безсмертну дружбу Франції й Росії..." А на процесі показалося, що Радек то драб і каналія... Та якаж тепер запорука, що в Кремлі не сидять инші Радеки і Сокольнікови, які дальше водять нас за ніс?! І хто нам тепер заручить, що в совітськім штабі нема других офіцирів подібних до того адютанта Тухачевського, що його увязнили за шпіонажу?...

Цікаві Інформації

З листа від священика зі станиславівської дієцезії до шваґра — священика в львівській дієцезії.

Кріза при сегорічних цінах значно змаліла і коби спокій, можнаб якось дихати. І в парохії не зле. Нема ніяких негативних струй; релігійне життя досить буйне (16.000 Причастій в 1936 р., 160 примір. „Місіонаря", 30 „Правди") та проте в атмосфері чути екразитом. Трохи запізно ми взялися до катол. преси й організації. „Скала" дістає справжній розмах і притягає до себе все більше молодої ідейної інтеліґенції. Се наскрізь поважний і позитивний рух. Вона („Скала") має всі дані вилічити „Просвіту" з налогового вже ляїцизму. Саме цими днями я переглянув річник „Життя і Знання" і мені нагадалися слова Ґетового Фавста: „Vergebens hab ich alle Schätze des Menschengeist's auf mich herbeigerafft, und wenn ich mich am Ende niedersetze, quillt innerlich doch keine neue Kraft."

По прочитанню такого річника ніодин читач не стане ні на волос ліпший, як був... (Отсей виривок з приватного листа прислав нам до оповіщення один з найстарших і найповажніших священиків львівської дієцезії. — Ред.).

Наслідки приязни з Совітами

Пражський щоденник „Вечер" доносить, що чехословацькі суди засудили в останнім часі загалом понад 1300 комуністичних діячів, послів, партійних секретарів і аґітаторів за протидержавну діяльність. Подаючи ту інформацію, „Вечер" стверджує, що наведене число се найліпша відповідь для деяких чехословацьких кругів, котрі намагаються доказати, що комуністи не виступають тепер проти республики та що їх ідеольогія непротидержавна.

Справжня новість

В ОРГАНІЗАЦІЙНІМ ЖИТТЮ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.

Зовсім інакше ніж у „Просвіті" є в „Скалі". Тут статут — межи властями Товариства ставить на першім місци у Головнім Товаристві Покровителя (§ VI. A), а в парохіяльних читальнях куратора (§ VIII. 8).

Оба вони входять до товариства не з вибору, але силою свого постійного уряду. Отже вони певні, сталі і незалежні — й тимсамим посідають усі дані, щоб товариство у своїх руках держати, його провадити в напрямі намічених цілей і надавати тривкий напрямок всій діяльности товариства без огляду на се, чи воно подобається членам чи ні. Тут члени статутово підчинені проводови, а не як у „Просвіті" провід членам.

Сей параґраф у статуті „Скали" — велика новість у наших статутових орґанізаціях, вказана якраз небезпечним „духом часу" як одиноко можливий спосіб боротьби з тим „духом часу". Тому треба йому докладніше приглянутися.

§ VIII. „Читальні парохіяльні Тов. „Скала". 8. „Власти читальні є: 1. Куратор. 2. Виділ. 3. Ревізійна Комісія. 4. Загальні Збори". — 9. „Обсяг ділання й компетенція властей". — „Куратор є представником Покровителя і має нагляд над цілою діяльністю Читальні, підприниманою на основі постанов сего статуту. Куратор відповідає за ведення Читальні в напрямі цілей тут намічених і тому має право кождочасно за порозумінням з Покровителем завісити діяльність Читальні й її орґанів. Куратор має також право завісити кожду ухвалу й постанову Виділу Читальні або Загальних Зборів Читальні та здержати її виконання, повідомляючи основно про се Покровителя, який вислухавши Голову Виділу Читальні, або Загальних Зборів Читальні, може заряджения Куратора потвердити або ухилити".

З того слідує, що керма парохіяльної Читальні „Скали" зовсім у руках Куратора. Він „покликує перших членів основників" § VIII. 4. Куратор „потверджує", або „відмовляє потвердження приняття членів через Виділ" (тамже). Куратор має право жадати від Виділу Читальні виключення члена, що ділає на шкоду товариства ,або веде нерелиґійне й неморальне життя (тамже). Куратор має власть над головою Читальні, над Виділом Читальні і над Загальними Зборами Читальні, бо надає правність їх ухвалам, може здержати виконання їх постанов, може завісити кожду їх ухвалу, ба навіть за порозумінням з Покровителем може завісити діяльність Читальні (§ VIII. 9.).

Коротко кажучи Куратор се в парохіяльній Читальні її душа, її правдивий провідник, випосажений у всі потрібні власти. Тимсамим Куратор має силу вести Читальню в напрямі цілей намічених статутом відповідно до вказівок Покровителя, котрого в Читальні заступає і перед котрим, як своїм Зверхником, відповідає за ту читальню. Словом, у „Скалі" можна мати правдивий Провід. Нема такої статутової можливости в читальні „Просвіти". Говориться вправді і по читальнях „Просвіти", що „її душею голова", або виділ, або хтось з діяльніших членів, але се лише пусте говорення, бо ніхто з них, хочби справді і дуже дбав про читальню, не має тих ціх, що їх має душа. А саме:

1) Душа в чоловіці се щось від тіла зовсім відрубне, щось зпоза областей тіла, щось висше від тіла і своїм єством зовсім інакше. Се перша ціха душі. Голова чи виділ у читальні „Просвіти" вибрані з членів, вони їм рівні, хіба що найбільше тішаться правом першенства, значить: вони там перші між рівними, але таки рівні всім, такі як всі. Тимсамим вже першої ціхи душі не має в читальні „Просвіти" ні голова, ні Виділ. А Куратор у „Скалі" входить до Товариства не силою членства і не з вибору, але силою свого уряду, або з назначення Покровителя. Отже в „Скалі" душа зпоза членів, вона понад ними. У „Скалі" провід силою свого уряду від членів відмінний, отже він справді те, що в тілі душа.

2) Душа від тіла незалежна. Се її друга ціха. Голова і Виділ у „Просвіті" від членів цілковито залежні, бо їх члени вибирають і можуть усунути тай инших вибрати. Тому ні Голова ні Виділ у чит. „Просвіті" не можуть йти проти членів і їх поглядів, бо тоді члени можуть їх позбутися. Через сю свою цілковиту залежність від членів т. зв. провід у „Просвіті" позбавлений і другої ціхи, що нею визначається душа. А Куратор у „Скалі" від членів зовсім незалежний і через те він у товаристві може бути справді тим, чим в тілі душа.

3) Вкінці душа в чоловіці має ціху сталости і незмінности. Чоловік щодо свого тіла зміняється безнастанно: росте, мужніє, старіється. Але його душа, його „язнь", все та сама. Все в нім те саме „Я" і коли був дитиною і молодцем і старцем, без огляду на всі зміни, що безнастанно відбувалися в його життю. І сеї ціхи не має ні голова ні виділ „Просвіти". Навпаки вони мають ціху змінности і несталости. Кожді нові загальні збори можуть вибрати в „Просвіті" нового голову і новий виділ. А куратор у „Скалі" сталий. Правда, може змінитися особа, але уряд, титулом котрого він входить до товариства, все той сам і стан його той сам і напрям його той сам і підстава та сама.

Отже в читальні „Скали" куратор справді душа товариства. Тому він може їй надавати тон, може витиснути на ній свою печать, може її правдиво держати у своїх руках, вона не має права усунутися зпід його впливу. Він може провадити її зі всіми її членами все в тім самім напрямі, а саме на основі католицьких засад і католицького світогляду.

Се дає запоруку, що у всіх читальнях „Скали" не лише збережеться оден і тойсам напрям діяльности, але зі всіх тих читалень буде заєдно віяти один і тойсам католицький дух, у всіх буде одноцілість, однозгідність, єдність.

З того видко, що „Скала" се у нас орґанізаційний почин у повнім того слова значінні новий і позитивний. Се справді — як влучно у 988 ч. зауважила Редакція „Нової Зорі" — „найпозитивніше орґанізаційне діло в нашім краю за останне півстоліття".

Другий Альказар в Еспанії

Одному з повстанчих літаків удалося на днях осісти в селі Сан Марія де ля Сабеза, серед провінції Хаен, що є в руках червоних. Коло того села стоїть монастир. У ньому замкнулася по вибуху горожанської війни горстка повстанців-фалянґістів і ґвардистів з родинами. Червоні вже пів року облягають монастир. Довкруги край на сотки кільометрів в руках червоних, та вони дотепер не потрафили змусити до капітуляції геройських оборонців монастиря-твердині. Обляжені не мають радіоапарату, тому нац. командування довідалося про існування повстанчого острівця серед моря червоних аж по освободженні Альказару, і то припадково. Від того часу повстанці висилають обляженим харчі літаками. Один з летунів, що довозив харчі, не зважаючи на небезпеку осів недалеко монастиря й навязав контакт з обляженими. Тепер національне командування розглядає проект евакуації залоги монастиря літаками.

ЛЮБОМИР БАБІЧ 2)

Ґай

(З хорватського).

— Дозвольте, пане, свої стихи! сказав до Степана і швидко вхопив папери до рук. — Ось, ласкава пані, попробуємо виконати ваше бажання.

Кажучи се Ґай чемно поклонився старусі.

Він читав хвилину потихо стихи. Ціле товариство під враженням його слів сиділо тихо і спокійно. Нараз Ґай випрямився і тримаючи перед собою німецький оригінал заімпровізував переклад стиха в рідній мові. Всі здивувалися і ґляділи на нього немов на яке диво. Солодка рідна мова поривае серця присутних... І ще не дійшов до половини стиха, а вже кождий з них дрожав зі зворушення й радости. А як скінчив, повитало його грімке: Віват! Старуха приступила до нього й обняла його руками. Сам поет зі слізми в очах взяв свій німецький стих і спалив його на свічці. Потім приступив до Ґая, з жаром притис його до прудей і просив, щоб став йому братом.

— Хібаж се не чудова мова? говорив Ґай дальше. І той дар Божий ми самі відпихаємо від себе!... Хібаж може існувати нарід без своєї мови? Ні титул королівства ,ні наші права, ніщо не є такою міцною твердинею свободи і будучини сеї землі, що нас зродила, як наша мова, мова наших матерей, наших дідів! Вертаюся з далекого світа, з богатьох міст, від богатьох народів... Всюди я бачив, що кождий нарід любить свою мову, з нею живе й умирає. Тільки у нас поет мусить співати: „Інший нарід тішиться тим, а мене цураються мої сини. Хорват утопив у багні свою мову й бажає замінитися в інший нарід!"... Ні, панове, ні! Сего не може бути!

І Ґай говорив дальше про великий словянський світ, де всюди говорять братньою мовою... — а його голос то звенів солодко й мило, то шумів шумом могутної ріки, очи блистіли з пориву й жару, а на обличчі виступили румянці любови. Ніхто не міг опертися силі його голосу і жарові його переконання. Коли перестав говорити, старі й молоді прибігли до нього, щоб пригорнути його до серця.

Неначе на чийсь поклик розляглася в ту хвилю на подвірю весела сільська пісня. Її співали женчики, що принесли пшеничний вінок.

Ґай замовк і з ним ціле товариство. Коли на дворі затихла співанка, він заспівав на ту саму народню арію свою власну пісню: „Ще живе наш край коханий!"

Всіх огорнуло одушевлення. З тих самих людей, що годину перед тим висмівали бажання старої Хорватки, зробив той чародій чи апостол найзавзятіших патріотів. Збудила їх правда!

Забава тривала ще довго. Та се була вже зовсім нова забава. Замісць звичайних латинських жартів, замісць пустих тоастів і мадярських віватів — гомоніли слова Ґая, що прославляв словянських братів, росказував про колишню славну минувшину батьківщини та сміло й енерґійно рисував картину бувальщини.

Заки настала ніч, Ґай уже мав сорок до пятьдесять учеників. Вони розносили його слова дальше. Перед відїздом Ґай, затаюючи зворушення, відвернувся до вікна. На небі ще світилися звізди, а високо над півмісяцем блестіла рання зоря.

— От само небо благословить нашу задачу. Чи бачите там на небеснім лазурі наш старинний герб? Нехайже й тепер буде він нашим знаменем!...

Так зі старого шляхотського двора заблисло проміння нової доби, зразу слабе й мале, пізніше щораз більше — а наконець велике, як великий був той, що його запалив.

Сегодня серед блесків вистави мої уста шептали його імя. І коли вже замовкла музика й затихла пісня, а люди розійшлися і зник мій привид — то ще й тепер складаються мені під пером два слова: Слава Ґаєви!

З викладової салі

Церква і держава в старій Україні.

Др М. Чубатий виголосив в неділю 31 січня с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему: Церква і держава в старій Україні. З м і с т: В останніх десятиліттях релігійні справи набрали великого значіння в житті народів і держав. Релігійне питання стає пекучою проблемою Европи. В одних державах, як Совіти й Еспанія, стараються цілковито знищити всяке релігійне життя, зате в других прим. в Австрії, Португалії й ін. папська булля стає тим, чим для инших „Капітал" Маркса. Фашизм і націонал-соціялізм шукають порозуміння з Церквою. Підносяться думки про існування в Европі двох таборів: комунізму й католицизму. Намагаються вводити релігійний світогляд в національне й державне життя. В минулому християнства були ріжні взаємини між Церквою й державою. В одних державах світська влада зуміла підпорядкувати собі Церкву (Византія, Росія) й тоді повставав т. зв. цезаропапізм, в інших державах Церква мала повну свободу і навіть перевагу; тоді говоримо про т. зв. папоцезаризм. Відношення Церкви до держави не можна приписувати якійсь расі чи культурі: на Сході тому повстав цезаропапізм, що там була сильна державна влада. На Україні за Володимира Великого і Ярослава Мудрого державна влада була також сильна. Мимо того Церква мала поважне значіння в суспільности. Коли у старій Україні булаб вдержалася сильна державна влада, то й у нас бувби повстав цезаропапізм. По розбитті української княжої держави наша Церква централізується, її значіння ще більше зростає. Князі дбали за прихильність митрополита й епископів. Та в спорах між боярами і князями бачимо епископів частіше по стороні бояр. Політичне значіння епископів було у нас велике. Вони були першими членами боярської ради. До переваги церковної влади над світською причинялося в великій мірі те, що Церква мала значну матеріяльну основу — десятину. Крім того Церква мала власний суд, що ставав до конкуренції з княжим. Словом, Церква цілком усамостійнилася й була помічним органом державної влади. По упадку держави Церква стає могутним чинником в національнім житті українського народу. До чужої влади займає опозиційне становище. В обороні перед наступом католицизму наша Церква шукає спертя в наших магнатів і міщан, у брацтвах і монастирях. Отже Церква на Україні не пішла на службу чужій владі, зате узалежнилася від власних вірних. А та опіка не все була вигідна й хосенна. Берестейська унія поділила нашу Церкву на 2 табори. Зєднена Церква дістає допомогу від Ап. Столиці й відзискує свою самостійність. Незєднена Церква шукає охорони в козаках і брацтвах та попадає в залежність від них. Ту залежність зломив Петро Могила. В Гетьманській Україні православна Церква мала значну незалежність. Залежність Церкви від вірних (суспільний „папізм") зазначувався у виборі митрополита й епископів. Їх вибирано на військовій раді. Крім того вірні мали вплив на настановлювання парохів та завідували церковним майном. В козацькій державі духовний був рівний козакові. Істнували також церковні суди, та їх обсяг був уже богато менший як у княжій добі. По скасуванні Гетьманщини нашу православну Церкву цілком узалежнено від російської Церкви, вона стає сліпим знаряддям русофільської політики. Греко-католицька Церква, спертa на Ап. Столицю, зберегла свій моральний престіж. — В дискусії забирав голос тільки о. Іщак.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Поворот від гріха до Бога. По перше розважте, що кождий добровільний грішник робить себе винним двох величезних лих, згідно з тим місцем Єремії (2, 12. 13): „Жахайтеся, ви небеса, ви брами неба смутіться дуже, говорить Господь. Бо мій нарід зробив два нещастя: Мене, жерело живучої води, вони опустили й вигребали собі студні, що продіравлені й не можуть задержати ніякої води." Так, християни, в кождім смертельнім грісі все є сі два, не до описання великі, лиха, а саме відвернення від Бога, безмежно доброго і правдивого жерела всего добра й усего життя, та наклонення до тої пекольної потвори гріха. Притім людина дається принадити облудним позором уроєного щастя, що пророк справедливо порівнує з продіравленою студнею, що не може задержати ніякої води, тільки самий намул і болото. Власне тому при наверненні грішника все мусять бути дві головні річи, що протиставляться тим двом великим лихам, а саме відвернення від гріха, причім ми повні болю бридимося ним і його проклинаємо, бо ми образили Бога, що безконечно добрий Сам у Собі й безмежно добрий супроти нас, та навернення до Бога, причім ми совісно повинуємося святому Божому законови й цілковито посвячуємо ще оставші роки життя послухови супроти Бога, Його службі та Його любови. О, щасливий той бідний грішник, що так навернеться, що від найстрашнішого з усіх лих вертається до свого найвисшого добра!

По друге розважте, що се відвернення душі від гріха, та конечна вимога навернення грішника, мусить бути дійсне, т. зн. душа мусить дійсно відвернутися від своїх гріхів. Вона не сміє чути тільки переминаючий біль задля своїх гріхів, вона не сміє вдоволитися постановами поправи, що нещиро подумані, ні півволею, ні також кількома лінивими кроками до започаткування нового життя. Тільки вона мусить виречися своїх гріхів цілим своїм серцем, вона мусить бридитися ними більше ніж всім іншим злом, ба навіть мусить їх ненавидіти більше ніж пекло. Душа мусить утікати від кождого товариства, кождої нагоди як від зарази і здрігатися перед тими, що можуть виставити її на небезпеку повороту до гріха. Вона мусить бути непохитна й зовсім рішена, ніколи більше під ніякою умовиною не вертатися до гріхів. Се значить бути дійсно перенятим покутою. Отже коли ми уважаємо себе правдиво навернеными, а не покинули цілковито своїх гріхів, то ми тільки кпимо собі.

По третє розважте, що головна вимога правдивого навернення грішника — цілим своїм серцем навернутися до Бога, подібно як гріх полягає головно на відверненні від Бога. Отже правдиво навернений мусить не лише покинути свинячі помиї, до яких він привязав був дотепер своє серце. Він мусить також стати отвертим і з сокрушеним та покірним, але люблячим серцем вернутися в обійми свойого Батька, твердо рішений на віки вірно служити своїй любові. Він мусить постійно памятати, що „тому будуть відпущені численні гріхи, що сильно любить" (Лук. 7), і що найбільший виновник якнайстрогіше зобовязаний цілим своїм серцем любити того милосердного Вірителя, котрий виявляє йому таку велику любов, що готов простити йому його велику вину. Словом, нерозлучне привязання до Бога через любов і послух мусить бути безнастанним змаганням правдиво наверненого. Вся решта його життя мусить бути присвячена і посвячена любови Бога. Се найпевніша запорука відпущення всіх його дотеперішніх гріхів, се найліпший середник, щоб охоронити його перед всіми гріхами в будуччині.

Постановиж собі, своє правдиве навернення від гріха до Бога в той спосіб недвозначно доказати, що ти цілком виречешся своїх грішних нахилів і цілим твоїм серцем посвятиш себе любові Бога, все, що ти дотепер любив, щиро будеш ненавидіти і цілою твоєю душею пригорнешся до свойого Господа і Відкупителя, що з любови до тебе помер на хресті.

Р. Челлонер.

Радіо

Спогади радіорепортера.

З щоденної програми радія візьмім ті 15 хвилин, названі „репортажем" або трансмісією з життя, і придивімся праці радіорепортера або справоздавця.

Отже беремося до трансмісії, яка складається з 5-ти трансмітованих образків з життя. Її треба награти трансмісійним самоходом на апаратуру Неймана, тобто на кружки. Завтра вона піде на антену, а часто буває, що така трансмісія надається до надавання вже цьогож самого дня. Теми 5-ти слуховиськових образків у загальних рисах вже передумані. Решту більше вартісних для трансмісії елементів виявляється на місці. Треба тепер получитися з осередками, в яких буде награний репортаж. Отже — до телєфону...

Біля двох годин дзвінки, пояснення, виклади й відповіді на питання: А пощо? А чи се не зашкодить? Чи се не рекляма? Хто казав? Чи се якась вистава? — Трудно, не всі мають вироблене поняття, як виглядає і до чого служить радієвий трансмісійний самохід. Врешті отримуємо згоду. Тепер — запотребування на трансмісійний самохід в Технічному Відділі Радія.

На місці репортера закидають рядом більш менш недовірливих питань, часом приязних, часом цікавих:

— „То панове скрізь так шукаєте вражінь?"

— „Вражінь?... Може скорше акустичного тла". Радіо, бажаючи дати свойому слухачеві як найбільше, черпає „живу програму" з життя при помочі цеї рухомої апаратури. От приїздить самохід, регулює рівень апаратури, каблі з барабана йдуть у терен, мікрофони, струм з дінамо, репортер стає при мікрофоні, дає знак технікові й розпочинає бесіду про те, що він бачить навколо. Технік має вже кружки на тарілках, хапає адаптер... чекає... Увага. Старт...

— Я своє, техніки своє. Змотуємо каблі, врешті дякуємо і перша трьоххвилинна трансмісія з життя готова.

Тяжкі хвилини переживає репортер тоді, коли мікрофон у часі награння в терені відкритий. Гострий кінець голки реєструє кождий віддих, а тут часом притомність ума зникає, часом буває, що людину просто „заткає". В цих випадках приходять з допомогою техніки. Вони моментально орієнтуються в положенні. Тільки побачать невиразну міну репортера і вже „на міґи" подають йому тему або підсовують якийсь ефект. Колиж зорієнтуються, що репортер занадто стремований, то вилучають мікрофон і той говорить „до лямпи", а вони покладаються в самоході зі сміху.

Часом буває, що на трансмітованому етапі все вже має свої вимріяні умовини, а тут... собаці, який мав гавкати біля лісничівки, хтось кинув кість. Собака смаковито обглодує її, забуваючи про свій обовязок. То знов корова, що вертається з пасовиська, заплутається в кабель. Все страчене, все наново, час утікає...

Часом етап, на якому сподіваємося „радіофонічного" руху, якраз вимер і не збуджує ніяких вражінь. Треба шукати чогось іншого.

Всі ці труднощі радіорепортер мусить перемогти, будучи виставленим на обстріл зі всіх сторін. Кождий непередбачений випадок треба відповідно приняти. Приємний і ефектовний — використати для вартости трансмісії, а той що не надається і псує цілість — відкинути.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Несамовита релігійність

У НОВІЙ ПОВІСТИ „БІБЛІОТЕКИ ДІЛА". *)

У фейлєтоні „Діла" (ч. 270 з 1936) др М. Рудницький пише про книжку „Два з одного" Масютина таке:

„Хто вміє читати літературні твори, не матиме сумніву щодо провідної думки повісти: — таке лябораторійне людське зліпище розсипається на всі боки тому, що нема в ньому духового осередка. Масютин — людина наскрізь релігійна; є в його книжці сторінки, яких не напише ніколи професійний кадильник, хочби десять літ виписував статті на тему релігійности та моралі. Коли треба шукати анальогічних прикладів такого містичного реалізму, то має їх богато европейська література: в Барбея д' Оревілі, Гюісманса чи Ле Бльоа; у цих стовідсоткових католиків найдете сцени вдесятеро брутальніші. — Нема сумніву, що Масютин не писав своєї повісти ні для молоді ні для хуторян... — Масютин дав повість, у яку вложив не тільки своє солідне знання і справжній талант, а й надихав її глибшою релігійною вірою, незрозумілою для деяких новонавернених митарів і фарисеїв." [1])

Отже перш за все маленьке спростування слів дра М. Р., які він написав хіба длятого, що вповає на незнання читачів „Діла": є велика ріжниця між брутальними сценами в творах наведених Французів а в творі Масютина. Передовсім годі облудно причислювати Барбе д'Оревія до католицьких письменників (як про се вже писала „Нова Зоря"), бо хоч він був у теорії католик, то в практиці й особливо в своїй белєтристичній творчости д'Оревії такий католик як прим. сам др М. Р.

Зновже Гюісманс мав у своїй творчости два періоди, коли її розглядати під релігійним критерієм: до і по навернен-ню. Називати релігійними твори Гюісманса з першого періоду можна хіба тоді, коли назвемо „релігійними" твори інших натуралістів часу і типу Золі. Колиж візьмемо під увагу твори Гюісманса по 1891 р. (від романсу „Lá-bas"), то і в них „релігійність" Гюісманса хоч радше негативна, та всетаки основно ріжна від Масютинової. Така ріжна як прим. діточа казка від рішальної мрії вождa: для Гюісманса натуралістичний брута-лізм це засіб до ціли, а в Масютина ціль в любасній насолоді. Виказує се хочби порівнання місця, яке один і другий присвячують описам гріха: прим. в Гюісманса „По дорозі" сцени з повією займають всього кілька речень, усеж проче присвячене або релігійним, або мистецьким описам; у Масютина опис зведення дівчини займає 25 сторінок (I, 101—126), а опис релігійности Ошуркова 2 сторінки (I, 151—152). В Гюісманса опис наскрізь холодно-інтелектуальний, в Масютина тепло-тілесний, як сказавби Москаль, „сладострастний".

Порівнюватиж релігійність Масютина з релігійністю справді „стовідсоткового католика" Ле-Бльоа, се вже межує з цинізмом і насміхом над читачами. Не чули ми досі ні про великі гріхи, ні про великі чесноти приватного життя Масютина, отже маємо дані приймати, що се здібний мистець-графік, що вигідно й реально впорядкував своє життя. Тимчасом Ле-Бльоа був у приватному житті спершу великим грішником, опісля католицьким героєм: сеж він жив у крайній нужді, як останній жебрак, щоб лише зберегти непідкупність і незалежність, сеж він спричинив, що наречена, яку він безмежно любив, за його намовою покинула грішне життя і вступила до монастиря. Недавно видані листи Ле-Бльоа до його першої нареченої й до другої, пізніше його жінки, вказують на величаву душу того героя. Се не був простий їдун хліба. Ле-Бльоа вчить своїми творами повного виречення світа для Бога, а Масютин як найвищий ідеал дав своїому героєві — признання до україно-фільства.

Не перечу проте одного: доброї волі Масютина. Коли якась релігійність у Масютина всетаки є, то треба признати, що він мабуть таки старався подати її своїм читачам такою, як диктувала йому його добра воля. Такі прим. описи переходу сектанта на безвірство й переміни релігійно-скривленої людини з лютеранства до соціялізму (II, 78-83, 84), чи злочину й закаменілости безвірника (II, 116—117), чи інші подібні описи релігійних переживань, все те безсумніву вказує, що Масютин „богошукач", який уміє спостережливо заглянути в людську релігійність. Та відразу скажім собі: Масютин добрий спостерігач гріха, зате ніякий славитель чесноти.

Масютин так любить описувати гріх, особливо проти шестої заповіди, що читач місцями набирає до гріха не відрази, а охоти. Місцями опис Масютина переходить просто в старопарубоцьку насолоду нечистим гріхом, насолоду поданну в цинічнім перченім сосі порнографії й копролялії:

„— Дістань бабу, — непогамовано наполягав Новицький. Потім ухопив Фрола Микитича за руку і притягав його до себе, прохальним зором дивився на нього, захлистуючись від надмірної слини... Та Новицький все більше був роздразнений. Він тісно стискав коліна і пускаючи очі в стовп, повторяв те саме. Зненацька він перестав бурмотіти і якось втих, злегка тремтючи і позіхаючи" (I, 169—70). (Наведенню дальшого цитату рішуче спротивився редактор).

Щоб не гіршити читачів, я навів нарочно таке місце опису Масютина, яке може розбудити гидь у читачів; та огидливих місць у Масютина розмірно мало, зате „сладострасних" безліч. Навіть там, де Масютин хоче представити г е р о й с ь к и й подвиг: рятунку жінки з потопаючого корабля, навіть і тоді не забуває спостерегти, що в тої жінки „визирали грубі ноги в чорних панчохах з металічними підвязками під коліном". (II, 159).

Описи тілесного упадку в Масютиновій повісти нагадують місцями „Історію гріха" Жеромського (II, 104 — 106), де автор теж опоганив жіночу душу, представляючи її виключно в ролі самиці. Та коли в Жеромского люди мають великі невгамовні пристрасти, то в Масютина гріх робиться так якось спокійно-гладко і з розвагою, як їсться борщ або галушки. Атмосфера повісти Масютина якась „правдиво малоросійська", де навіть гріх проходить спокійно. Щось наче містика з галушками, по традиції Гоголя чи Стороженка. Відомож: у Малоросії „все достатком дише".

„Релігійність" Масютина виходить з помішання релігійности старого російського православія з свого рода еклєктичною теософією: автор згадує Ізиду поруч з Мадонною (II, 33), його герой читає всяких містиків та розвязує талмудичні загадки. В однім місці Масютин представляє свою геройку в дусі методистської чуттєвої релігійности (II, 67), зате з інших місць повісти (II, 110) виходилоб, що автор за матеріялістичним детермінізмом. Та мабуть не дуже помилимося, признаючи, що в деяких стрічках повісти є богато автобіографічного матеріялу. Прим. опис релігійности лікаря Ошуркова (I, 151):

„Ошурків був свідомий своєї несамовитости. Глибоко віруючий у молодости, Андрій Іванович (Ошурків) під років тридцять устиг продумати складний цикль релігійних розшуків. Був і богошукачем і богоборцем, а то й байдужою до релігії людиною. З того всього в нього залишились: з одного боку легкодушність до богатьох річей, у звязку з релігією та з її догматичними і обрядовими рисами, з другого боку були порви великої віри, коли він годинами клячав перед образами в своїй спальні, бив поклони, міцно до чола притискав три зложені до хрещення пальці і голосно молився: „Господи, дай, щоб мені удалося, во імя Твоє, щоб удалося."

Се місце прекрасно характеризує малоросійську релігійність Масютина: в ній знайдете добру волю в прегарно вимішанім хаосі всяких вірувань, безвірства й гріховности. А ціль тої мішанини одна: „аби удалося". Не дурно колись наші Малороси були славними купцями... Та чоловік з упорядкованим релігійним думанням волить уже чистий атеїзм ніж т а к у релігійність „аби удалося". Атеїзм — простий і лекше його позбутися; зате хаотична релігійність з тілесними нахилами (щось наче магометанське сектанство) міцно тримає наївних і грішних людей.

З такої фальшивої релігійности виходить очевидно й неменше фальшива мораль:

„...Я повинна стати матірю. Сказавши це, вона глянула на Новицького. Він насупився і закусив губу. Це в ніякому випадку не входило в його обрахунки, про можливість цього він забув і найменше цього хотів. — Ти цьому не рад? — спитала дівчина. — Хтож цьому може бути радий? — вирвалось йому..." (I, 135—6) „— Знаєш що Катрусю, — притишеним голосом почав Новицький. — Це, знаєш, сталось так несподівано... требаб якось це... з л і к в і д у в а т и. — Щож ви, Павле Івановичу, хочете? — Треба, щоб ти поговорила з практичною повитухою. Словом: треба позбутися цього, — з трудом сказав він." (I, 136 — 7).

„Новицький почав півродинне життя. Це у п р о щ у в а л о т і л е с н і п о т р е б и, і було таке враження, що йому не надокучувала любов дівчини. При зустрічі з Ольгою Миколаївною він дивився на неї спокійніше, як досі. Думка про шлюб не приходила йому в голову. Налагоджений ним лад життя задовольняв його зовсім." (I, 135). „Г л и б и н у й о г о п о г л я д і в вона помітила щойно тоді, коли тітка спитала її: чи не пішлаб вона за Новицького. В той час були їй приємні ч е с н і с т ь т а я с н і с т ь п о г л я д і в Павла Івановича" (Новицького, II, 58).

І от Новицький, тип з такими „упрощеними, ясними та чесними" поглядами — се герой повісти, герой за яким безсумніву йде серце автора. Правда, що одна частина подвійного тіла Новицького по операції дра Ошуркова навертається до кращого життя, та се доводить лише до матеріялістичного детермінізму в „ідеольогії" повісти: зі зміною тіла змінюється конечно й сама душа. Масютин пробує в своїй повісти дати „духовій" частині свого героя національну ідеольогію й ставить його в товариство україно-філів типу „Хмар" Нечуя-Левіцького. В розмовах, які ведуть Масютинові україно-філи, є навіть нотки українського шовінізму (II, 150—151), якими Масютин виразно підчеркує своє негативне становище взагалі до Москалів як нації. Є навіть місця, де Масютин щиро захоплюється українською народньою стихією (II, 156 — 157). Проте ті добрі сторінки повісти Масютина на жаль невсилі затерти те лихе враження, яке викликує ціліть його повісти. А те враження: фальшива „несамовита" релігійність вимішана з грубою змисловістю. І саме добрі та гарні місця тільки підчеркують сей фальш цілости, наче брилянтові спряжки на подертій брудній сорочці.

І тут доходимо до причини, чому „Бібліотека Діла" видала повість Масютина. Редакторові тої бібліотеки йде саме про те, щоб дати її читачам книжки з фальшивою моральною й релігійною атмосферою. Сьогодня не час ширити безвірництво, відкрито нападаючи на католицьку віру й мораль. Зате слід робити се в рукавичках, прикриваючись плащиком „релігійности" та „необлудної" моральности. Видання повісти Масютина се безсумніву „кращий" осяг дра М. Рудницького на полі його деструктивної діяльности й безсумніву приятелі з „Сигналів" і „Леополіс" повинні йому з того приводу щиро погратулювати.

Арамік.

*) Пор. „Нова Зоря" ч. 7, стаття п. з. „Два з одного".

[1]) Цікавий для характеристики дра М. Р. спосіб боротьби з католиками, противниками його поглядів: він ділить їх на два табори. Фарисеї й облудники се в термінольогії дра М. Р. всі ті, що тепер навернулися до католицизму, хоч колись були невіруючі. Збоченці — це знову ті, що обстоюють католицьку мораль, а ніколи не наверталися з безвірництва. Та позволимо собі спитати п. доктора М. Р—го, як назвати тих, що були колись католики, та опісля, хоч перейшли до безвірницького табору, рівночасно з тим учать католиків правовірности?...

Нові видання

Петро Франко. **Від Стрипи до Дамаску. Пригоди четаря УСС.** „Українська Бібліотека“ ч. 49. Львів 1937. Ст. 128. Формат 17.7 × 12.8 цм.

Катальог музичної накладні „Торбан“, кооп. з обм. відп. Львів, ул. св. Софії 78. Ст. 8. Формат 24 × 16 цм.

„Рідна Мова“. Зміст 1-го (49) числа: І. Огієнко: Ознаки доброї літературної мови, бесіда. Проф. д-р І. Панькевич: Етимологічний правопис на Підкарпатті, історичний нарис. І. Огієнко: Складня української мови, Основні члени речення. І. Підмет. В. Королів-Старий: Небезпека рідній мові, творімо соборну літературну мову. І. Огієнко: Практичні лекції літературної мови, уривок із „Мойсея“ Франка. Проф. д-р Б. Кобилянський: Чистота й правильність української мови. Проф. м-р П. Кривоносюк: „Наука про рідномовні обов'язки“ з погляду педагогічного. Моване відродження Закарпаття. Проф. д-р Є. Грицак: Огляд мовних праць. Д. Щербицький, о. О. Герета: Рідномовні замітки. Чистота й правильність української мови, відповідь на запитання наших Читачів. Дописи Прихильників Рідної Мови. Від Редакції й Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови“: Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60.; за границею в Европі 8 зл. поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1 числа: Річник 1 (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Ukrainian Youth. Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth League. December 1936. Jersey City, N. Y. Формат: 23·3×15·8 цм. Ст. 24.

Souvenir Program Regional Rally. Ukrainian Catholic Youth. November 14 and 15, 1936. Hotel Fort Schelby, Detroit, Michigan. Формат: 22·2×15·3 цм. Ст. 28.

Dr. Eduard Beneš: **Weihnachtskundgebung 1936 — 1937.** „Orbis“-Verlag, Prag XII, Fochova 62. Tschechoslovakische Quellen und Dokumente Nr. 18. Формат: 12·6×17·5 цм. Ст. 20+4 нпг. Ціна 2·50 Кч. (0·25 Mk.)

Jaroslav Papoušek: **Die Tschechoslovakei, die Sowjetunion und Deutschland.** 1936. „Orbis“-Verlag, Prag XII, Fochova 62. Формат: 12·6×17·5 цм. Ст. 63+5 нпг. Ціна 10 Кч. (1 Mk.).

Oberst Emmanuel Moravec, Professor an der Kriegshochschule: **Die strategische Bedeutung der Tschechoslovakischen Republik für Westeuropa.** 1936. „Orbis“-Verlag, Prag XII. Fochova 62. Формат: 12·6×17·5 цм. Ст. 70+6 нпг. Ціна 10 Кч. (1 Mk).

Дивовижа.

А. Первомайський. **Гітари.** Молодий Більшовик. Харків 1931. Ст. 19+1. — Часом не знати, чи сміятися, чи сумувати на вид деякої „творчости“. Ось послухайте таких „поезій“, що недавно наспіли сюди:

По тротуару
шерех підошов.
Ванічки,
Манічки,
Лесики та
бреньки та брехеньки
тренькіт гітар.
гітари перебори —
човг... човг...
ранти-підбори —
Шерех підошов.

Се ціла „поезія“. Дослівно — ціла! А ось друга, також ціла:

Лесика пальці
дринь
дрень,
пальці-стрибальці...
— Дрррррянь!
...струни лопнули.

Богу дякувати, що такі струни лопнули.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РЕФЕРЕНТ БУДЖЕТУ міністерства скарбу посол Голиньский виголосив на засіданні буджетової комісії в присутности мін. Квятковского надзвичайно цікаву промову з доброю критикою надмірних податків у Польщі. Обговоримо ту справу на другий тиждень.

БОЛЬШЕВИКИ схопили на естонській території 10 естонських рибаків і завезли вглиб СССР. Притім зник прикордонний естонський вояк. Естонське правительство вислало протест.

І ЛІТВІНОВ у неласці. З Москви звідомляють, що в руки Єжова, шефа ГПУ, мали дістатися документи про звязки Літвінова, комісара загр. справ СССР, з Троцьким. Жінка Літвінова тепер під надзором ГПУ в Москві. Літвінов виїхав з Женеви до Москви.

З ОСЛЯ відкликано совітського посла Якубовича. Се викликало велике враження в тамошніх політичних кругах, бо Якубович належить до групи старих большевиків та удержував тісні звязки з декотрими з розстріляних по останнім процесі в Москві.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Дарані приняв димісію міністра внутрішних справ Козми. Він уступив перед нападами селянської партії.

РІБЕНТРОП, німецький амбасадор в Лондоні, вернувся по 6-тижневім побуті в Берліні до Лондону. Догадуються, що він привіз меморіял у справі звороту німецьких кольоній.

ФРАНЦУЗЬКІ Б. КОМБАТАНТИ є за тим, щоб Гітлер особисто поговорив з Блюмом у справі нім.-франц. порозуміння. За нім.-франц. зближенням заявилися також німецькі комбатанти.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило призначити на зброєння нових 19 міліярдів франків. Мін. Кот заявив, що франц. летунство вже тепер одно з найсильніших у світі. Оборонну лінію Мажінота в останнім часі зміцнено й продовжено.

ДО БРУКСЕЛІ прибув шведський король Ґустав V.

АНҐЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ іменував князя Ґлюцестер віцемаршалом військового летунства і своїм особистим адютантом.

ІТАЛІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ при еспанському національному правительстві в Бургосі став Роберто Канталюпо, б. італійський амбасадор у м. Ріо де Жанейро. Канталюпо се особистий приятель Муссолінія та один з найвизначніших італійських дипльоматів.

ІТАЛІЙСЬКЕ М-ВО ПРЕСИ І ПРОПАҐАНДИ висловилося дуже прихильно про останню промову Гітлера.

ЕВАКУАЦІЯ МАДРИДУ відбувається в прискоренім темпі. В останніх днях опустило столицю понад 70.000 осіб.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ приготовляються до наступу на місто Маляґу. До пристані Альжесірас прибуло 7 кораблів военної повстанчої фльоти, що мають взяти участь в тім наступі. Загальну увагу звертає присутність на водах Альжесірас двох німецьких военних кораблів „Ґраф Шпе“ і „Кельн“.

НОВИНКИ

XIII Загальні Збори Союзу Українських Купців відбудуться у Львові в домівці Союзу, вул. Ґродзіцьких 1. І., 14 лютого с. р. в 10 год. передполуднем.

Чеські власти розвязали Команду Українського Пласту на Закарпатті. Свій крок мотивують тим, що українські пластуни співали на пластовому Джемборі 1936 р. (в Ромунії) український пластовий гимн, заборонений на Закарпатті.

Українця дра Володимира Січинського запрошено до комісії, що має влаштувати відділ Чехословаччини на міжнародній виставі „Техніка і мистецтво“ в Парижі 1937 р. („Український Тиждень“ ч. 6).

В Чернівцях зліцитовано українську дівочу бурсу, власність Кредитового Банку. Бурсу купив інж. С. Данґул, котрому Кредитовий Банк був винен пів міліона леїв.

До Львова приїхав міністр справедливости др Ґрабовский. У звязку з тим розійшлися чутки, що та візитація потягне за собою деякі персональні зміни на провідних судових становищах в Ґаличині.

До бюра Торг. Дому „Пропаґ“ у Львові, при вул. Пекарській 13, вломилися злодії, розбили вогнетривалу касу й забрали 1.500 зл. готівкою та 15 облігацій Нар. Позички.

„Арійський параґраф“. На загальних зборах союзу асистентів висших шкіл у Львові переведено зміну статуту додаючи т. зв. арійський параґраф. Він постановляє, що членами союзу не можуть бути Жиди ні особи жидівського походження. В звязку з тим кількадесять Жидів асистентів счеркнуть з листи членів союзу.

Відібрали концесію театрові Войтовича. По виставі „В кігтях ГПУ“, що її виставив театр Войтовича в Потеличі, поліція переслухувала всіх акторів та забрала дир. Войтовичеві концесійну карту. Тепер актори опинилися без заняття.

„Районова пекарня“ повстала в Лісниках коло Бережан.

На три роки вязниці засудили в Чорткові Зиґмунта Ґідинского, начальника збірної громади в Чорнокінцях пов. Копичинці, за спроневірення більшої суми грошей.

Зелізну руду відкрили в пелчанських каменоломах в Дубенщині.

Зредукований урядовець магістрату з Луцька Борух Марант написав до президента Русвелта листа. В нім просив о дозвіл виемігрувати до Зл. Держ. П. А. На днях Марант одержав відповідь з Білого Дому у Вашингтоні. Йому не тільки дозволили приїхати до Зл. Держ. П. А., а прислали ще візу й дали деякі полекші при переїзді.

До Варшави привезли фільм з процесу Радека й тов. у Москві. Тепер цензура має вирішити, чи можна буде висвітлювати його в Польщі.

У Варшаві скінчив самогубством 34-літній письменник Кароль Замойский, родом з Галичини. Недавно вийшла була його книжка „Ґріхи молоді“. Її сконфіскували.

Коло Миколова недалеко Катовищ поїзд вїхав на санки, що ними їхали 4 особи. Всі 4 особи погибли на місці. Причиною нещастя було те, що зелізничники забули замкнути рампу. Їх увязнили.

В Радомску відбувався процес проти якогось М. Новака. Як оборонця назначено йому з уряду адвоката Жида Бренінґера. Новак не згодився на того оборонця, кажучи, що не може погодитися з тим, щоб у вільній Польщі боронив його Жид. Йому дали оборонця Поляка. По розправі увільнили Новака від вини й кари.

В Бидґощі згоріла одна з найбільших фабрик рільничих машин „Унія“. Шкоди є около пів міліона зл.

Ґдиня має тепер 100.000 мешканців. В 1921 р. вона була малим селом.

Перед окружним судом в Городні ставало на днях 12 селян з села Латки, обвинувачених за побиття секвестратора, коли він хотів заняти кожух за податки. Двох селян засуджено по 2 і пів літ вязниці, сімох по півтора року, трьох по 7 місяців.

Що пишуть відборці про свічки „КЕРОС": „Прошу вислати на мою адресу 100 кг. свічок піввоскових пріма „В/2" ріжної величини. Свічки „В/2" знамениті! З належним поважанням Смільник, 22 січня 1937. о. Максим Вітошинський, парох в Смільнику, п. Воля Мигова."

В Совітах появився словник сучасної монгольської мови. Він має 10.000 слів.

В Празі помер найбільший чеський історик Йосиф Пекарж. Чеська преса називає його „втіленням чеського сумління". Головні його історичні праці про Валєнштайна, Гуса, бій на „Білій Горі" та 30-літню війну.

Катедру телєвізії хочуть створити при чеській політехніці в Празі.

В Букарешті появилися спомини маршала Авереску. Се щоденні записки генерала, що вів кампанію в рр. 1916—18.

У Спліті в Дальматії застрайкувало 1500 робітників цементового промислу. Страйком кермує хорватська організація, що є під впливом хорватського провідника дра Мачка.

Вожди німецької армії одержали від Гітлєра золоті партійні відзнаки.

„Дейли Гералд" пише, ще сего року німецька статистика нарахує коло 4 міліони безробітних в Німеччині та що в хвилі обняття влади Гітлєром було там 6 міл. безробітних. Була хвиля, коли число безробітних упало до міліона. Тепер показується, що новий режім таки не годен собі дати ради з безробіттям.

„Берлінер Берзен Цайтунг" називає статтю „Дейли Геральду" про безробіття в Німеччині несовісною. Особливо обурюється тим, що „Д. Г." уважає 700 тисяч жовнірів Райхсвери укритими безробітними. Инших цифр не збиває.

Найбільший вояк світової війни, Петер Цімерман, помер на днях у Німеччині. Він був 2 м. і 25 цм. високий. Тодішний баварський король казав ушити йому спеціяльний однострій. По війні Цімерман був католицьким священиком.

Ген. Франко, голова есп. національного правительства, переслав Гітлєрові побажання з приводу 4 річниці обняття ним влади в Німеччині.

Всего 44 кінних фякрів є ще в Берліні.

В Тиролі лявіна засипала 23 вояків.

Автостраду Рим—Берлін задумують вибудувати Італійці.

Поліційну летунську бриґаду створять незабаром у Франції. Її завданням буде справджувати ідентичність літаків, викривати контрабанду, уладжувати погоню за злочинцями і т. п.

Анґлійські зелізничі власти в Судані урядили постійну „церковцю" в зелізничім вагоні. Той вагон їздить з місця на місце, щоб уможливити зелізничникам, брати участь в Богослуженнях.

Міжнародне бюро праці обчислило, що через кризу в рр. 1930—34 світова господарка стратила 149 — 176 міліярдів долярів. Приблизно тілько само коштувала світова війна.

Гумор. — Ощадний. — Ох, Моріц, біжи по лікаря, бо я вмираю. — Пощо бігти по лікаря, як ти вже вмираєш? Шкода грошей.

Св. Отець надав італійській королевій Олені відзнаку „Золоту Рожу" з приводу 40-ої річниці її подружжа з королем Емануїлом III. Ту відзнаку встановив папа Венедикт XIII 1727 р. Італійська преса підмічує, що королева Олена се перша італійська королева, що дістала ту відзнаку.

В катастрофальній повені в Америці погибло 400 осіб. Міліон мешканців евакуовано з залитих теренів.

Кріваві страйки відбуваються тепер у Злучених Державах Півн. А. На теренах обнятих страйком проголошено виїмковий стан. В м. Флінт у стейті Мішіген дійшло до кровавої бійки робітників з поліцією. Богато робітників ранених.

В оттавський парлямент (у Канаді) внесено законопроєкт про організацію окремого міністерства мира. Дотепні люди кажуть, що аж се напевно предсказує бурю, як передвісником великої війни була будова спеціяльної палати мира в Гаазі.

Столиця Бразилії, Ріо де Жанейро, обходила на днях 370-ту річницю свого заложення.

60 японських послів з т. зв. пролєтарської партії зголосило в соймі внесок про заборону продавати алькогольні напитки особам, що не скінчили 25 літ життя. Дотепер не вільно було продавати алькоголевих виробів особам, що не мали 21 р.

Зелізні шляхи на земній кулі. Згідно зі статистикою з 1935 р. довжина зелізничих ліній виносила 1,317.027 км., з того на Америку припадає 623.204 км., на Европу з зелізницями азійської Росії 434.887 км., на решту Азії 138.092 км., на Африку 71.188 км., на Австралію 49.656 км. В Польщі в 1935 р. було 21.445 км. зелізничих шляхів, з того на нормальноторові припадало 17.895 км., вузкоторові 2.190 км., на доїздові зелізниці 1360 км.

Гумор. — Вірменська загадка. — Що се? Прозрачне і плинне, але по тім не пливається, тільки бігається. — ??? — Се рицинусовий олій.

Гумор. — Нинішні часи. — Син: Тату, заверніть корову, а дам вам закурити. — Тато: Направду даси? — Син: Говори до гори! Як кажу, що дам, то дам.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви так поступили і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.29 — 5.26, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.18—1.22, фр. франки 24.73, шв. франки 121.20—120.50, фунти стерлінги 25.90 — 25.85, австр. шілінги 96.00 — 95.00, чеські корони 16.30—15.80, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 4 лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.55 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.60 зол.
1 літра молока	0.14 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 4. II. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	0.95 зол.
Товщені качки І. кляси	1.10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-технічна.

ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка

Львів, ул. Кордецького 51.

Тел. 60-04. ПКО. 503.881.

поручає власні вироби найкращої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Васеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма АНТІН КАФКА

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 11 лютого 1937. Ч. 10 (1010)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

БУНТ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ?

Ворошилов машерує на Москву?

Виленське „Слово" в ч. 36 пише: „Одна з італійських агенцій подала радіем вістку про бунт кількох червоних дивізій. Вони під проводом Ворошилова мали розпочати марш на Москву. В збунтованих відділах мали розстріляти всіх політичних комісарів т. зв. „політруків". Ті становища в 90% були обсаджені Жидами. Бунт був приготований давно. Кличем до вибуху стало зарядження Сталіна, що припоручив ГПУ перевести чистку в команді червоної армії... Недавно „Дойтше Нахріхтен Бюро" подало відомість, що політичне положення в СССР незвичайно напружене, а положення Сталіна критичне". На потвердження сеї поголоски треба виждати.

Масові увязнення в СССР.

По останнім процесі Сталін зарядив ґенеральну чистку в цілім СССР. ГПУ увязнило богато офіцирів. Мали увязнити навіть маршала Тухачевского. Се викликало конфлікт між Сталіном і Ворошиловом. В Москві переконані, що наближається день рішаючої розгривки між Сталіном і Ворошиловом. Останний має великий вплив у червоній армії. З визначних большевиків увязнені: Бухарін, один з найблизших співробітників Леніна, редактор „Ізвестій"; Риков, б. голова нар. комісарів; Угланов, б. член Ц. К. ком. партії; Раковский, б. голова правительства рад. України й б. совітський амбасадор в Парижі, і богато інших т.зв. старих большевиків. Крім того увязнено богато висших урядників, інжинірів, директорів банків і фабрик. „Ізвестія" пишуть, що ГПУ увязнило також 4 „террористів" з Академії Наук. Увязненому ректорови московського університету Фрідляндови закидають, що він стояв на чолі „террористичної ґрупи істориків..."

Процес організації „Хрест і коса".

В мадярській місцевости Кішварда відбувається великий карно-політичний процес проти 900 селян. Се члени угор. організації „Хрест і коса", зорганізованої на зразок нац. соціялістів під проводом селянина Михайла Шепрені. Кождий член організації мав ліcту тих панів, священиків і Жидів, котрих мав „обовязок" згладити на знак головної управи організації. Розправу веде суд, що зїхав з Дебречина. Досі оповіщено вирок 19. Карають лагідно: найвисший вимір кари був досі 7 місяців. Таке поведення в політ. процесах може бути лучше ніж остре.

Зброєння Франції й Англії.

Лондонський „Дейли Експрес" пише: Франція дає нам приклад, як рішена нація переводить свої зброєння. Французький міністр летунства міг заявити, що воздушні зброєння Франції зросли від червня о 37%. Чомуж англійські міністри не моглиб нам заявити того? Адже маємо на те і людей і гроші і матеріяли. Тільки де воля, щоб витягнути користи з того?

Французькі робітники проти Совітів.

На засіданні Унії професійних союзів парижської округи дійшло до поважних непорозумінь на тлі відношення поодиноких делеґатів до СССР. Останні політичні події в Совітах, особливо процеси, викликали поважні зміни настроїв серед французьких працюючих верств. Коли представник робітників металевого промислу в своїй промові згадав про суспільну політику в СССР, на салі повстав рух. Зібрані делеґати почали протестувати проти похвал під адресою Совітів. Представник союзу ґазових робітників заявив, що Совітів не можна вважати демократичним краєм. Для злагіднення атмосфери зборів ухвалено опускати у звідомленнях все, що відноситься до СССР.

Релігійна боротьба в Мехіку.

Боротьба проти релігії в Мехіку не кінчиться. Недавно дійшло до кривавих подій на релігійнім тлі в м. Сан Хозе Капа. Підчас похоронів одного селянина місцеві безбожники старалися знищити хоругви й образи святих, які несли вірні за домовиною. Обурені тим селяни кинулися на безбожників і побили їх так, що два безбожники незабаром померли. Власти увязнили двох селян за участь у тій бійці. Тоді селяни з цілої околиці окружили вязницю й хотіли увільнити увязнених. Спроваджено військо. Воно з трудом привернуло спокій.

Значіння кривавої борні в Еспанії.

Головний орґан Ґітлєра „Фелькішер Беобахтер" дивується, що в Англії та Франції сподіваються закінчення боротьби в Еспанії якимись угодами. Се наївність, пише „ФБ", ми, каже, переконані, що боротьба в Еспанії вирішить не тільки долю тої одної держави, а всеї Европи. Тільки демократичні держави піддержують ілюзію в міжнародній опінії, що в Еспанії борються між собою Еспанці. Тимчасом там відбувається боротьба з жидівсько-комуністичним інтернаціоналом. І тим більше дивно, що не вмішуються в ту боротьбу проти комуністів якраз ті держави, що їм комунізм найбільше загрожує (себто Франція й Англія), а виступають там проти комунізму іменно ті держави, що не бояться комунізму у себе, себто Німеччина й Італія.

Рушили леди, прилетіли шпаки і жайворонки.

Зі Станиславова звідомляють: З причини наглого піднесення температури в Станиславівщині почалося скоре таяння снігів і ледів. Леди рушили в долішнім бігу рік Свічі, Сукеля і Чечви при стані 1 метра понад нормальний рівень води. Частинно рушила крига також на ріках Лімниця і Дуб, але се дрібна крига, що пливе по леду. На Дністрі низше Долобова трісли леди і на метер піднявся рівень води. Дрібна крига пливе і по леду на Дністрі. Небезпеку повені подекуди видно. Рівночасно звідомляють з инших сторін, що прилетіли шпаки і жайворонки, мабуть сим разом обманені своїм інстинктом, бо харчів добути їм буде ще не легко тай студінь ще може бути значна і може довго тревати.

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

Чому папи Італійці?

У 15-ліття коронації Св. Отця Пія XI.

Нераз питають люди: Чому при виборі папи вже від довгого часу кардинали з цілого світа вибирають все Італійця? Перш усього треба зазначити, що те, щоб рим. папами були Італійці, не є ніякою догмою, ніякою правдою віри, ні навіть нема про те найменшої згадки в церковнім праві. Теперішний стан — се добрий, пожиточний звичай, освячений давною традицією. Се інша річ, що нині він конечний, просто необхідний, та про се відтак. Кардинали, що зпоміж себе вибирають Христового намісника і походять з ріжних народностей, мають в тім ділі цілковиту свободу. А що від богатьох століть вибір паде все на Італійця, то мусить в тім бути якась важна причина. Якаж вона?

1. По перше, треба вийти з догматичного заложення, а саме: що місцем осідку Христового намісника є римський епископський престіл у місті Римі, в Італії. Після науки катол. Церкви, папа — по волі самого Христа — се наслідник св. Ап. Петра і посідає подвійну власть: епископську, як і другі апостоли, і притім ще й верховну власть (примат), як наслідник св. Ап. Петра, першого видимого заступника Ісуса Христа й першого голови св. Церкви. А що св. Ап. Петро перебував і помер у Римі, то льогічно — папська власть повинна мати своїм осідком римський епископський престіл. Правно вибраний епископ Риму се заразом папа, наслідник св. Ап. Петра і намісник Іс. Христа, у своїй подвійній власти: як епископ Риму і голова вселенської Церкви. Отже папа, слідує з того, се не лише голова катол. Церкви, але і місцевий, римський епископ. Звідси в давних часах папу вибирало тільки місцеве, римське духовенство (настоятелі головних римських церков, по сучасному сказатиб — парохій). Відгомін з тих давних часів се закон, що кождий з кардиналів, що бере участь у виборі папи, се водночас — титулярний настоятель, „парох" одної зі старинних римських парохій. В тім значінні кардинали-виборці се немов (давний) римський столичний клер. Отже годиться, щоб ті, що символізують римський клер, вибрали епископом того міста „римлянина", тобто Італійця, такого, що знає їх мову, обичаї, життя, традицію і від молодости зжився з тим. Що сказалиб нпр. віденські католики, якби так їм дали епископа Італійця?...

2. Пригляньмося тій справі з історичного (й політичного) боку. Авторитет римського епископа-папи в катол. Церкві і його моральне значіння в очах цілого світа дуже великі. Однак його матеріяльне, зовнішне становище донедавна було в дуже прикрім і навіть скрутнім положенні. Римські папи від сумної памяти 1870 р. були позбавлені своєї території, самостійности і свободи. Рим опинився тоді в руках людей ворожо до Церкви настроєних. Нинішний стан, після лятеранського договору — вдоволяючий, та він не вічний. Завтра непевне. Італ. правительство у своїх національних аспіраціях моглоб остро спротивитися всякій інновації в тій предвічній практиці, у виборі папи — не-Італійця. Папа-чужинець мавби не легке становище в нинішнім фашистівськім Римі! Чужий край, чуже окруження і т.п. сильно утруднювалиб йому преважний його уряд, особливо — в старшім віці. В часах вел. політичних замішань, колотнеч і несподіванок папа-чужинець мігби легко замішатися в справи, що наразилиб цілу Церкву на великі стрясення і страти. Припустім, що під впливом національних пристрастей папа-чужинець покидає Рим та Італію й шукає собі відповідного „кращого" пристановища. Чи тоді змінилисяб обставини і все на краще? Чи не насталаб тоді нова доба авініонської неволі, доба пониження, блуканини тим страшнішої, бо в добі вибуялого націоналізму і шовінізму?

3. Та не лише з огляду на теперішний італ. уряд вчера масонський, а нині фашистівський — але з огляду на добро і повагу Церкви та на інтереси катол. світа, се річ конечна, щоб кождочасний папа був Італійцем. Бо як влучно завважує один автор — що було колись, то не нині! Колишні держави середньовіччя то була велика і карна спільнота, з духовним головою-папою римським — з одної сторони, а зі світським сувереном і „покровителем Церкви" — цісарем, чи королем — з другої сторони. Февдальні відносини, тісні обопільні союзи так світського як і духового характеру були тривкі і всіх обовязували, без огляду на території та народности. До всіх вимог і приписів християнської віри держава ставилася позитивно, прихильно. Церква і держава се було одно, а ворогування й війни хоч не були тим часам чужі, але не були се національні війни, в нинішнім значінні того слова.[1]) Серед таких настроїв і обставин міг засідати на римськім престолі і чужинець, не-Італієць.[2])

З 16 віком сходить до гробу єдність християнських держав і їх привязання до Риму. В скорім темпі, враз з упадком віри й обичаїв іде непогамований розріст дочасної, матеріяльної культури з одної сторони, а з другої наростає нова, непогамована сила — націоналізм. Се викликало між народами Европи взаїмну ненависть. Тимчасовим завершенням того процесу була катастрофальна світова війна — борня народів. І чи в тих сумних взаєминах народів прим. Французи стерпіліб папу Німця, а Німці папу Француза і т. д.? Хто з них зможе в сих критичних часах рядити без шкоди понаднаціональною і всесвітньою Церквою і здобути собі довіря, любов, симпатію між народами землі? Се лише тоді можливе, коли папою є член тої народности, на якого території від самих початків лежить місце побуту папи, центр християнства і яка видала найбільше тих людей. Тому про зміну на інакше не може бути й мови. (Особливо в нинішних обставинах). Такий експеримент мавби дуже сумні наслідки. Церква має щодо того віковий досвід — і від нього мабуть ніколи не відступить. Уявіть собі, що діялосяб по смерти, ба навіть в часі недуги папи, якби так катол. Церква відступила від своєї давної і дуже розумної, як ми бачили, практики! Уся світова дипльоматія, всі державні кабінети пустилиби в рух всі можливі пружини, щоб своє осягнути, щоб вийшов їх „кандидат" або бодай такий, що їм до вподоби. Тоді поважне конкляве сталоб місцем найбільших світських інтриг і спекуляцій під сонцем! Чи бажаємо собі того?

Ті, що вибирають папу, такі свідомі того, такі однозгідні в тім, що нема найменшого сумніву, щоб вибрали намісником Христа — чужинця, не-Італійця! Це загальне пересвідчення ще в половині минулого століття так сформулував славний англійський кардинал Wisemann: „Що кождочасний папа повинен бути Італієць — це не писана, але неписана догма."

З нім. подав Н. Федорович ЧСВВ.

[1]) Проф. A. v. Ruville „Vorwärts zur Einheit".

[2]) На римському престолі засідало в своїм часі також богато східних Єрархів, самих василіян-папів було 25! (Див. „Василіяни — Римські Папи"—брошура о. Р. Луканя ЧСВВ, Львів, 1926).

Проблєма меншин у світлі католицької науки

О. др Лев Глинка виголосив в неділю 7 лютого в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему: Проблєма меншин у світлі католицької науки. Головні тези реферату: До розвязки проблєми меншин у світлі катол. науки можна підходити тільки в площині етичній та природного права, а не політичній, бо Церква чисто політичними справами не займається. Розглядати проблєму меншин в площині етичній та природного права значить устійнити ті етичні засади в відношенні до національних меншин, що їх без нарушення природного права і справедливости легковажити та нехтувати не можна. Проблєма національних меншин, що в повоєнному часі набрала міжнародного характеру та має за собою деяку силу міжнародного права, се послідовний виплив права самоозначення народів супроти тих народів, котрі мимо проголошеного права самоозначення народів опинилися в чужонаціональних державах. Терміном „меншина" означують теоретики міжнародного права той нарід або його частину, що в відношенні до народу пануючого в державі є в меншости та ріжниться від нього расою, мовою, релігією. Національна меншина се жива культурна спільнота, свідома свого окремого національного характеру та привязана до своєї традиції. Старання національної меншини зберечи та плекати свою рідну культуру се не субективна примха, а її природний наклін. Тому й становище національної меншини як окремої культурної спільноти в державі обосноване природним правом. Головні права меншин, забезпечені в мирових договорах, отсі: 1) Повна свобода у приватному та публичному виконуванні релігійних практик. 2) Рівність перед законом, а передовсім однаковий доступ до публичних урядів та достоїнств. 3) Свобода вживання мови в справах приватних, релігійних та купецьких, в пресі та на зборах; крім того держави зобовязані уможливити членам національної меншини вживання рідної мови перед судом. 4) Однакова свобода в твореннї та завідуванні установами приватними, харитативними, релігійними і соціяльними, школами та іншими виховними заведеннями. 5) Творення публичних народніх шкіл з викладовою мовою національної меншини в містах і повітах, де національна меншина досить численна. 6) Національна меншина має право до належної їй частини з публичних грошей держави, повіту, громади, призначуваних на цілі релігійні, виховні та добродійні. — Постанови міжнародніх меншинних договорів не зберегли національні меншини Европи перед великими несправедливостями, річевими й моральними шкодами та терпіннями. Належна пошана для засад природнього права й етики, що їх голосить католицька Церква, богато може причинитися до злагіднення міжнаціональних терть в державі та слушного наладнання взаємин між національною більшістю й меншиною. Католицька Церква все сприяла тим струям і змаганням серед населення, що прямують до витворення в державі пошани природнього права, одиниці, родини та самоврядних установ і в слід за тим і національних спільнот. Католицька Церква не осуджує визвольних змагань народу до створення власної держави чи зміни державного устрою, коли се може статися без нарушення справедливости. Зі становища природного права й етики католицькі автори схоплюють права національних меншин в трьох головних тезах: 1) Нації і вслід за тим національні меншини мають право до задержання та розвитку своєї національної культури, бо нації враз зі своїми питоменностями та культурою повстають природно і тому мають природне право до істнування й розвитку. 2) Національні меншини на основі природного права мають такі самі горожанські права як національна більшість, бо вони творять частину держави та виконують обовязки супроти держави. 3) Національним меншинам належить дати автономію. Католицький світогляд сприяє здоровим національним струям та змаганням народу до плекання своєї культури й розвитку свого життя, спертим на пошані Божого позитивного і природного закону, зате протиставиться пездоровим національним струям та змаганням, що прямують до своїх цілей зі злегковаженням та потоптанням Божого позитивного та природного закону. — В дискусії забирав голос тільки о. ректор Сліпий. Публики було значно менше як звичайно. Се вже другий раз так. Перший раз можна було се вияснити сильним морозом, та сим разом морозу вже не було. Значить, наша публика не витревала.

Австрія вимирає

Німецька преса наводить числа, котрі свідчать, що Австрії загрожує вимертя. Стверджено, що в Долішній Австрії нема вже приросту дітей у шкільнім віці. Є школи, в котрих сего року скасовано першу клясу, бо не було взагалі дітей! В богатьох місцевостях Австрії с. р. не прийшла на світ ані одна дитина. В 2-міліоновім Відні число дітей у шкільнім віці виносить усего 124.000. Не стало доходів з чужих земель — і привиклі до вигід люди в центральних краях колись великої держави зачинають затрачувати охоту до життя і його плекання.

Лікарський фейлетоник.

Гемороїди

З точки погляду модерної науки гемороїди се ніщо інше як місцеве недомагання. Се розширення внутрішних і внішних жил слизної болони відходової кишки, що повстало наслідком здержання відпливу крови. Отже причина зовсім механічна. Та перешкода може бути в якійнебудь точці між гемороїдальними жилами й серцем. Досі панувало мильне переконання щодо причин гемороїдів. Напр. показалося, що на гемороїди терплять не тільки люди, які ведуть сидячий спосіб життя. Обчислення лікарів виказали, що гемороїди досить поширені й між людьми, які уживають богато руху. Таксамо мильне переконання, що гемороїди чіпаються особливо товстих, бо на те недомагання терплять худі в такійсамій мірі як товсті. Одно можна завважити: гемороїди виступають частіше у жінок як у мущин. Гемороїди не є дідичною недугою. Вони повстають звичайно при хоробах печінки, серця, легенів і т.п. наслідком жильних застоїв. Гемороїди часто спричинюють крівавлення або й нежит кутної кишки. В тяжших случаях гемороїди треба оперувати. Проти гемороїдів помагають холодні насідові купелі. Треба уважати на добре функціонування кормового проводу й на регулярне випорожнення. Пожива повинна бути проста, щоб не викликала ніяких забурень. Їсти по можности все в одній порі. Держати треба гемороїди в дуже великій чистоті. (З німецького).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що сказав провідник уенерівців?

„Bulletin du Bureau de Presse Ukrainien" в ч. 18 приніс заяву Андрія Лівицького, відомого провідника уенерівців. Подаємо з неї цікавіші місця: „На світанку революції, коли побіда здавалася така близька, українські політичні партії, зі своїми провідниками на чолі, боролися за Україну таку, яку представляли їх програми... Нині неможливе питання, бо всі Українці знають, що вони живуть на сім світі. Вони се знають і підуть на смерть за українську незалежну державу, вже не питаючи, під яким політичним устроєм житиме ся держава. Вони мріють про те, щоб якнайтісніше злучитися, щоб освободити Україну й вони вважають, що перед сею одинокою й великою проблемою повинні самі від себе зникнути найліпші проекти будови України. Вони прагнуть кинутися в боротьбу за Україну суверенну й незалежну. Вони розуміють, що „нові шляхи" і „нова конституція" містяться в сім одноду шнім оклику: „Україна понад усе"... Понад політичну боротьбу, понад чужі інтриги сей одинокий оклик гуртування став найбільшою мрією всіх Українців, від крайно лівих до крайно правих." Многі дорадчують уенерівцям виготовити плян політичного устрою будучої України. На те відповідає п. А. Лівицький: „Прихильники УНР, від правих до лівих, разом з льояльною опозицією бачать в нашім центрі легальне правительство та вважають себе горожанами УНР... Колиб УНР приняла заграницею хочби найліпші проекти, вона сталаб політичною групою, як се вже голосять наші вороги, свідомо чи ні, і наша еміґрація стратилаб через те щераз свою батьківщину, бо вона стратилаб в дійсности свій одинокий нац. Центр." (В сих реченнях є ряд таких дивних тверджень, що аж ніяково прикладати до них скальпель критики. Запитаємо тільки, якже можна стратити батьківщину через приняття якогось проекту устрою на папері? — Ред. „Н. З.").

Щож до політичних позицій УНР, то п. А. Лівицький і його група стоять на становищі повної самостійности української держави без ніякої федерації, тільки незалежна держава не сміє бути реакційна. ....„Українські селяни... творитимуть солідну основу нашої держави." Свою заяву кінчить голова уенерівців заввагою, що політичний устрій України й конституція української держави залежатимуть від волі вільної й могутньої української нації.

Якої саме „реакції" так боїться п. А. Лівицький, не каже. Під поняття реакції можна підтягнути, що хто хоче. Нпр. для большевиків і взагалі для воюючих атеїстів реакцією є вже свобода совісти й віри, для всяких східних (не західних!) соціалістів реакцією є навіть найбільш поступова монархія і т. д.

Апетит на 100.000 душ української шляхти

„Український Бескид" в ч. 5 пише:

Декому не дають спати нащадки руських-українських бояр ів, які проживають тепер збіднілі по наших бойківських селах. З тої шляхти конче хочуть зробити Поляків. Отсе знову засипують людей відозвою, затитулованою „Polacy!", а яку впихають і Українцям. Один наш чоловік висказуючи найвище обурення передав нам ту відозву. Відозва підписана: „Jan Martycz Jaworski, Prezes Związku Szlachty Zagrodowej powiatu Turka". Хто є сей цілий „презес", вистарчить сказати, що недавно змінив метрику і став всецїло на службу напастям на все, що українське, а в першій мірі на наше гр.-кат. духовенство. Наводимо виїмки цеї відозви в оригіналі:

„Wzdłuż całego Podkarpacia — wśród ludności ruskiej żyje zapomniany w licznych jednak skupieniach lud polski, pochodzenia włościańskiego i szlacheckiego, który z biegiem lat uległ zruszczeniu przez stopniowe przechodzenie na obrządek grecko-katolicki...

Komarniccy, Dunin Borkowscy, Rozwadowscy, Jaworscy, Iniccy, Ossowscy, Wysoczańscy, Pasławscy, Kulczyccy, Hoszowscy, Żurakowscy, Terleccy, Sozańscy, krew z krwi i kość z kości polskiej, to dzisiaj wskutek tendencyjnej polityki austryjackiej i zapomnienia przez własny Naród — Ukraińcy i grecko-katolicy. Wskutek braku kościołów i szkół polskich, zdani są oni całkowicie na pastwę rozpolitykowanego kleru ukraińskiego. Ilość zrutenizowanej szlachty polskiej na Podkarpaciu obliczona jest na 100.000 ludzi. Wraz z tą szlachtą ginie dla polskości i lud polski, osiedlony tu licznymi grupami od wieków, gdy wraz ze zmianą obrządku na grecko-katolicki księża ruscy pozmieniali samowolnie i brzmienie nazwisk polskich, np.: Kmiecik na Kmetyk, Mielniczek na Melnyczek, Krawiec na Krawciw, Dzik na Dykij, Filipczak na Pyłypczak, Winiarz na Wynar i t.d... Jedyna droga dla doprowadzenia tej akcji (розумій: спольщення нашої українсько-руської шляхти) do skutku jest budowa kościołów i szkół polskich..."

Кожда їх денаціоналізаційна робота починається від того, що цькують на українське духовенство, а потім дивуються, звідки береться безбожництво і вслід за тим комунізм. До того саме допомагають такі відозви і вся та робота всяких Янів Мартичів Яворських.

Що пишуть про Гітлєра його вороги

Ідеольогія німецького націоналізму.

Тижні минають, а европейська преса всіх відтінків не перестає займатися оцінюванням останньої промови Гітлєра. Орган німецької соц. демократії „Наер Форвертс" в ч. 191 приписує тій промові значіння сформулювання ідеольогії нового німецького націоналізму і мілітаризму і пише так: Націоналізм, збудований на расовій засаді і на містиці крови піднесено до значіння державної релігії. Представляється його як Божу волю й наказ, як сенс і ціль життя, якого хоче Провидіння. В практиці се зводиться до пропагування думки, що Бог хоче війни... В заяві, що має такий зміст, є відповідь на всі запити і надії, висказані Іденом і Блюмом. Внутрішня будова і дух тої системи не дасться погодити з миром і европейською культурою. Щодо відповіді Іденові, то се мішанина тяжкого глуму з великою остротою та з домаганням звернути кольонії. Промова Гітлєра се доказ, що на нічім скінчилися трилітні змагання, щоб Німеччину влучити в умовну систему, яка забезпечувалаб мир. Гітлєр відкинув предложения, звязатися договорами, бо хоче мати свобідну руку на Сході. Краї, що їх він назвав, і ті, що їх не назвав, показують, до яких небезпечних роздорів змагає політика Німеччини. Туча німецького імперіялізму зависла над Европою і в трівку, небезпечну крізу входить вона. Гітлєр вже вибрав свій шлях, а німецький нарід не підмет, тільки предмет його політики. Він має тільки внутрішний вибір: піддатися диктатурі або розпочати боротьбу проти неї.

Гітлєр і кольонії.

Знаний французький публіцист Пертінакс пише в „Еко де Парі": В Америці часто можна почути такі думки: „Дайте Німеччині кілька кольоній в Африці й Азії, тай вона лишить вас в спокою, перестане загрожувати вашим границям." На се можна відповісти, що в 1914 році, на кілька тижнів перед війною, Лондон признав Німеччині права на Баґдад, то значить віддав всю Малу Азію німецьким піонірам. Крім того підписано англо-німецький договір про поділ португальських кольоній. Та правительство цісаря Вільгельма II не вдоволилося тими великими успіхами в Африці й Азії: в кілька тижнів опісля воно зачало війну в цілі створення т. зв. „Міттель-Европи". Таксамо і в 1937 р. уступки не задоволять Німеччини, бо Гітлєр розуміє кольонізацію в пангерманському значінні, то значить у поселенні в Европі 250 міліонів німецьких хліборобів. Він хоче, щоб Німеччині звернути кольонії, які вона посідала перед війною (Того, Камерун, Полудневозахідну Африку, Східну Африку, Острови на Тихім Океані), — але тільки на те, щоб скріпити автаркію Німеччини і тим підготовити її до нової війни. Колиж так, то инші держави мусіліб хіба зійти з ума, щоб задоволити його вимоги. Той чоловік навіть не думає про ніяке порозуміння... (Та стаття має бути оцінкою останньої промови Гітлєра).

Що найважніше в промові Гітлєра.

Паризький „Ер Нувель" пише, що найважніша частина промови Гітлєра була та, що в ній він заперечив відповідальність Німеччини за вибух світової війни. Треба — пише „Е. Н." — дивуватися рівнодушности, з якою світ приняв той жест. — З того самого приводу пише паризький „Жур": І як міг Француз, що виконує обовязки міністра заграничних справ, без обурення вислухати таку заяву Гітлєра? Отже досить одної фрази, щоб стерти історію, документи, докази, матеріяли слідства, — словом, все, що досі було підставою нашої віри, нашого переконання, що на нас напали, що ми вели оборонну війну, що нарушено невтральність Бельгії! Отже на чімже тоді основані всі договори? Чим оправдане то, що Франція відзискала Альзатію й Льотарингію, чим оправдані мандати на кольонії?

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

Боротьба з отрутами

На прохання Головної Ради „Відродження" три воєвідські уряди дозволили на прилюдну збірку на фонд протиалькогольної пропаганди Т-ва „Відродження". Збірка відбудеться на терені львівського й станиславівського воєвідства в днях від 8—16 березня ц. р. по селах і 14 березня по містах, а на терені тернопільського воєвідства прилюдна збірка на фонд боротьби з отрутами відбудеться в днях від 7-го до 9-го березня по селах і 7-го березня по містах. Збірку переводитимуть збірщики визначені й уповажнені Головною Радою „Відродження" та затверджені Повітовим Староством даного повіту. Збірку переводитимуть на збіркові листи й прийматиметься пожертви в грошах і натуралїях. Збірка по містах відбудеться до замкнених пушок. Вся українська суспільність повинна жертвувати на ту ціль.

З приводу пушкінського ювилею

З приводу ювилею Пушкіна на радянській Україні прискорено перекладницьку роботу над творами рос. поетів. І так М. Рильський переклав „Евгенія Онеґіна", М. Терещенко „Руслана і Людмилу", „Братів розбійників" Карського, ліричні поезії Е. Фоміна, М. Бажан „Моцарта і Сальєрі", С. Головінський „Полтаву", Е. Фомін „Бахчасарайський фонтан", В. Сосюра „Цигани" і „Кавказький бранець", Петрушевський „Бориса Годунова". Лірику Пушкіна перекладають П. Тичина, Л. Первомайський, М. Йогансен, Т. Масенко, П. Усенко, С. Крижанівський, А. Михайлюк, М. Булатович і А. Малишко. З прозових творів „Дубровського", „Повісті Белкіна" і „Капітанську дочку" перекладає Б. Ткаченко, „Русалку" Свідзінський. Ряд перекладів вийде окремими книжками. („Р. Л.", 1936, 8, ст. 199). — Цікаве для характеристики розвитку подій в СССР те, що від якогось часу кріпнуть там наглядно російські впливи. Се особливо замітне з приводу пушкінського ювилею.

Плягіят у публіцистиці

В ореченні ПАЛ (Польської Академії Літератури), виданім у справі В. Ржимовского, є таке твердження: „Взявши під увагу, що поспіх дневникарської праці нераз накидає конечність послугуватися готовим матеріялом, сформульованим публіцистом без подання жерела..." Отсю опінію ПАЛ принесла вся преса і се може стати підставою до того, що мовляв у публіцистиці вільно користати з чужої праці без подання жерела. Супроти того Виділ Союза Дневникарів РП оповіщує, що такий погляд хибний і для дневникарського фаху обидливий. При оцінці плягіяту нема ріжниці між літератами та дневникарями. Користати з чужого жерела і не назвати того жерела практикується, але тільки в інформаційній области; там се не противне добрим обичаям. Отже якби лучалися плягіяти в праці зорганізованих публицистів поза інформаційною областю, то требаб змагати до винищення такої практики.

Швайцарія готовиться до оборони

Надзвичайний кореспондент часопису „Ентрансіжан" доносить, що від якогось часу суспільність і політичні круги Швайцарії жиють під загрозою німецьких зброєнь. Швайцарці горячково приготовляються до оборони. На днях утворено спеціяльні граничні відділи з добровольців резервістів та безробітних техніків і уміщено їх в околицях Ціріху. Всі швайцарські сили на відтинку німецько-швайцарської границі заняті при копанні й укріплюванні ровів. Ті праці переводиться в великій тайні. Швайцарія має інформації, що ціле німецьке пограничча обсаджене знаменитими німецькими штурмовими відділами. Вони від якогось часу є в стані военного поготівля.

Гляньмо правді в очі

Помічення і конкретні приклади з життя про те, як у світських читальнях поступало анархізування нашого народу.

Якже інакше супроти „Скали" виглядає „Просвіта" зі своїм ліберально-демократичним статутом, що всю власть на позір віддає „в руки народа", себто загальних зборів, а в дійсности якже часто в руки невідповідальних і навіть безсовісних крикунів, що демагогією поривають темні народні маси, отуманюють їх лестю та обманом і вихісновують для своїх партійних, групових, фамілійних і особистих цілей, закритих перед незрячою масою.*)

Наслідки того для самої „Просвіти" фатальні і шкідливі, а саме:

1) Тому, що у „Просвіті" нема сталого і певного проводу, не може вона ні устійнити ні вдержати одного напряму праці у всіх своїх клітинах. І тому майже з кождої організації „Просвіти" віє инший дух. І так на жаль є, що инший дух є у головнім, матірнім Товаристві, инший майже в кождій філії, инший у поодиноких читальнях. Всьо залежить від того, які погляди мають хвилево люди, що при помочи більшости заволоділи даною клітиною. З того виходить такий дивогляд, що читальні тої самої „Просвіти" на таких самих статутах у районі одної і тої самої філії, тай навіть у найблизшім сусідстві одні ніби католицькі, другі радикальні, инші сектантські, ба навіть бувають комуністичні, що від инших бокують і їх поборюють. А ті розуміється ворогують на сі. Буває і таке, що та сама читальня що року переходить в инші руки! Легко зрозуміти, який хаос поглядів і почувань мусить се викликати в народі.

З тої причини по читальнях „Просвіти" замість освітньої праці йде боротьба і то нераз дуже завзята, що вироджується у справжні кампанії. Се зовсім природний вислід браку сильного і сталого проводу, що мігби розбурхані і збаламучені по читальнях незрячі маси спрямувати в одно русло, в напрямі спільної всім цілі й оживити їх одним духом.

Протести і заклики проти таких кампаній, хочби й найостріші, не вдіють розуміється нічого: кампаній не спинять. Лихові сему може зарадити лиш одно: змінити статут і статутово віддати провід у певні, сталі і незалежні від членів руки, як є у „Скалі".

2) Отже „Просвіта" не може зберегти у всіх своїх клітинах одного і того самого напряму діяльности тому, що читальня „Просвіти" не дасться довго вдержати в одних руках, а той, що її хвилево держить, не має найменшої певности, чи при найблизших загальних зборах не перейде вона в руки якраз противні. І тому „Просвіта" тратить щораз більше довіря у всіх поважніших людей, що вміють дивитися на світ і життя.

Колись тішилася „Просвіта" великою прихильністю і сильним підпертям Церкви. І зовсім слушно, бо з рук своїх основателів „Просвіта" вийшла не лише як установа народна, але заразом як католицька. У всіх її клітинах віяв дух католицький і Церква з чистою совістю могла їй давати свою фірму і покров. Але тепер, коли тілько читалень „Просвіти" перейшло в руки ріжного рода ворогів Церкви, коли многі читальні „Просвіти" стали осередками протицерковного руху, Церква не може і не сміє мати до „Просвіти" давне довіря, мовляв тому, бо „Просвіта" офіціяльно своїх дверей перед католиками не замкнула та що тут і там ще деякі читальні „Просвіти" ніби в руках священиків. Церква не має найменшої певности, чи і такий навіть стан дасться довго вдержати, бо кождий рік приносить нові несподіванки. А „Просвіта" своїм статутом не дає Церкві найменшої запоруки. Тепер часи такі небезпечні, що Церква у світськім товаристві, хочби й народнім, не може і не сміє себе занадто анґажувати без статутового запевнення свого впливу на товариство й узалежнення його від себе. Церква не може і не сміє також мовчки дивитися на антикатолицькі струї в товариствах, а мусить рішучо їх осуджувати і поборювати та своїх вірних перед тими струями остерігати і берегти. А се знов „Просвіта" уважає за кампанію проти неї.

При таких обставинах мусить йти до щораз більшого остудження відносин Церкви до „Просвіти". Нарікання, протести, погрози не вдіють нічого, хіба тільки ситуацію ще заострюють.

Рада на се знов лиш одна: змінити статути і статутово узаконити вплив Церкви на взір статута „Скали."

Та чи се в „Просвіті" можливе?

3) Внаслідок вадливого статута у „Просвіті" священик і навіть церковний Єрарх зрівнаний у „Просвіті" зі всіми членами. До товариства може він увійти лише як звичайний або почесний член і має лише такий вплив і голос як кождий звичайний член. Хоч він межи своїми підчиненими, то в товаристві як член перестає для них бути тим, чим для них є і все повинен бути силою свого уряду.

На позір це справа маловажна, до якої ми як народ демократичний не прикладаємо найменшої ваги. Тимчасом це справа дуже важна і навіть засаднича. При низькім духово-моральнім уровені нашого загалу (наївність, легковірність, брак льоґічного думання) та ще більше при його специфічній психіці (буйне свавілля, дух анархії і бунтарства, еґоцентризм) потягає це за собою дуже шкідні і фатальні наслідки і для Церкви і народу, бо захитує і підкопує Авторитет. А як дуже, викажу се на правдивих фактах з просвітянського життя.

4) Було се перед війною у 1900-тих роках. В однім місточку був парох, старушок-ювилят, один з членів основників „Просвіти", на що був дуже гордий і часто тим чванився. Читальня ним у парохії заснована була одна з перших у краю, при його праці й допомозі гарно розвинулася. Мала гарний читальняний дім, читальняний хор і орхестру. Якраз тоді в околиці почав ширитися радикалізм і в згаданій читальні самі впливовіші просвітянці стали радикалами та в читальні зачали заводити радикальний лад. Вона стала їх аґентурою. Вони здобували собі у ній щораз більший вплив і перед новими загальними зборами зачали сильну кампанію проти пароха основателя, добродія й довголітного голови, щоб його з головства скинути, а на його місце поставити свого. Старенький парох брав собі се дуже до серця: він просто не міг собі уявити, що булоб, якби так його не вибрали головою. Як зможе читальня без нього істнувати? Він не сміє її випустити з рук, сего він не міг ніяк погодити з амбіцією знаного старого просвітянського діяча. Тому і розпочав протикампанію, до котрої за всяку ціну старався втягнути молодого сотрудника, що до тепер від читальні тримався оподалік з причини нуртуючих там радикальних струй. Спершу сотрудник відмовився вмішуватися в боротьбу, але на

*) Річ ясна, що також чит. „Скали" можна ужити до особистих і инших цілей, одначе тут є велика ріжниця в тім, що читальня „Скали" стоїть під постійною контролею катол. Епископа, який сам не може мати ніяких „особистих" цілей, а статутово має право в тій хвилі усунути злий провід у кождій читальні „Скали" й установити іншого Куратора. В незмінности верховної Влади і в можливости її скорого запобігання злу головна партість оригінального статута „Скали", який у нашім організаційнім життю становить справді небувалу новість в сім краю — Ред. „Нової Зорі."

Рефлєксії

З приводу ялинки, риб, маку, святочного настрою, наших купців та окремішних свят.

З приводу сьогорічних Різдвяних Свят кождий, що вміє помічувати, мусів зробити цікаві спостереження. На жаль ті спостереження не належать до приємних і покріпляючих на душі. Тут маю на думці очевидно Українців.

Я хотівби поділитися з ПТ. Читачами отими моїми спостереженнями, які я зробив у самому Львові в часі римо-католицьких і наших Різдвяних Свят.

Ялинка! Що поза чисто релігійним моментом того родинного, наймилішого нашого свята, Рождества Христового, істнує в наших почуваннях, се в місті нерозлучно звязане з ялинкою. Тут і найбідніший подбає за ялинку. Не диво, що в передсвяточний час ялинка стала поважним артикулом торговлі. Не лише ринок був завалений ялинками. При площі Більчевського на власнім майдані мало склад ялинок тов-о зелізничників, при Городецькій вулиці вгорі були ще два великі склади, а на зелізно-дорожнім торі кілька днів стояв ряд ваґонів, навантажених ялинками. Так було аж по день Коляди по римо-кат. обряді. Того дня після третьої години пополудні я бачив ті маси ялинок на ринку востанє. Годину пізніше я переходив біля складу зелізничників, де були особливо гарні ялинки, і спитав продавця в одностроєю, чи продавати-муть їх іще перед греко-католицькими Святами. Відповів мені польським наріччям, характеристичним в вимові нашого чоловіка, що так. І щож ? Десь протягом одного дня ввесь сей крам щез, пропав неначе камінь у воду. Розумію, на ринку ті маси ялинок могли мішати ріжним парадам. Але там, в закутині, збоку, при площі Більчевського? Очевидно, що не могли бути розпродані після четвертої години пополудні за одну ніч і першого дня латинських Різдвяних Свят. Отже ясно, що були усунені так скоро нароком, щоб підчас греко-католицьких Свят місто мало як мога найменше святочного вигляду. День перед нашою Колядою на краю ринку від Краківської вулиці можна було бачити небагато ялинок, та таких жалких, маленьких, сухеньких, справді як доля нашого народу... Аж сумно було дивитися. Ще в двох інших місцях бачив я дуже небогато ялинок, та всюди однакова мізерія. А попит був. Питали ті, що не заосмотрилися заздалегідь перед латинськими Святами і... відходили сумні... Дехто з сухітничою ялинкою, дехто без неї... Волів мабуть обійтися без такої мізерії, особливо, коли вдома не було дітей...

Чому так було? Невже так мусіло бути? Коли польські продавці не бажали ратувати ситуації, се зрозуміле. Але деж були українські підприємці? Невже таких нема?

Але ось до речі, коли про це бесіда. Як відомо сего року польські студенти техніки взялися перед своїми Святами продавати рибу. З польської точки погляду вони осягнули подвійний успіх. По перше відбили значну часть доходів нелюбим їм Жидам, бо у Жидів мало хто з Поляків купував, а по друге зробили добре діло під оглядом суспільним, бо причинилися до значного пониження ціни риб на час їх найбільшого запотрібування. Ціна риб впала на 20 з чубком процентів (1 кг. коропа з 2.20 зл. на 1.80 зол.). Мали ще третій успіх, супроти тамтих менше важний: заробили грош.

А в нас? Десь якийсь допомоговий Комітет при якімсь товаристві („nomina sunt odiosa") оголосив — вже після Свят, — що на Свята продавати-ме рибу... Невже дивно, що ціна риб на греко-католицькі Свята підскочила знов на тих 20% (або й більше!), на які передтим понизилася?

(Кінець буде).

просьбу старенької жінки пароха, що заявила, що старовина так тою справою перенятий, що готов програної у „Просвіті" не пережити, обіцяв піти з парохом на загальні збори і по можности переперти вибір пароха на голову читальні. Коли оба разом увійшли до читальні, старенькому парохови всі подавали руку, ніхто його в руку не поцілував, коли молоденького сотрудника (з малими виїмками) всі цілували в руку. Се завважав старий парох і було се йому дуже не всмак, але зберіг спокій. Коли прийшло до вибору голови і побіч него поставлено другого кандидата, селянина, парох заявив спокійно, що кандидатури зрікається. По зборах у себе в хаті поцілував сотрудника в голову і сказав: „Тепер я доперва зрозумів Епископа і вас молодих священиків, що йдете за ним. Я на свої очі побачив, як ви тримаючись оподалік від читальні, а працюючи ревно в Церкві зберегли свій священичий авторитет, а я старий, хоч мене величали патріотом, той авторитет затратив і то признаюся щиро, затратив у читальні: я виступав там все як звичайний член і мої парохіяни просто привикли мене як такого трактувати."

Подаю сей факт докладно і зовсім вірно. Думаю, що пояснення до нього злишні.

А другий факт такий: В одній знаній місцевости, бо нераз про неї і в часописях були згадки задля зразкової читальні і свідомих читальняників просвітянців (хор-орхестра-аматори) — довголітний парох, також старушок-ювілят і знаний діяч просвітянський, що ще грубо перед війною заснував там читальню „Просвіти" і справді взірцево її провадив, подбав про все: прекрасну домівку — хор — орхестру — аматорський гурток. Тим всім він величався й залюбки пописувався в цілій околиці. Вказуючи на своїх хористів, музикантів та аматорів, говорив з вдоволенням: „То всьо мої вихованки..." А тепер старушок у тій самій парохії, між тими, що їх собі понад 40 літ виховував, просвітянцями, не має найменшої пошани. Тепер у його парохії не лише 105% націоналісти, але й радикали і комуністи і сектанти. Безнастанна ворожнеча і боротьба не лише на слова і кулаки, але й на ножі. Вічні неспокої, а парох старенький, справжній добродій всіх і цілої парохії, не може у спокою віка докоротати між тими, що ними ще так недавно чванився, як своїми вихованками. Справді страшне там життя.

А яка сього причина? Споневіряний авторитет священика. Де? В читальні і через читальню. Там вони його постійно бачили як рівного собі просвітянця, не як свого отця духовного, але як просвітянського діяча і так привикли його трактувати. Тепер вони вже самі стали просвітянськими діячами, отже парох як конкурент пішов в кут. Читальня не навчила їх пошани для духовного отця і тепер вони у вирі партійної боротьби навіть не потрафлять пошанувати старости.

Таких і подібних случаїв у нас дуже богато. І тому треба над сим поважно призадуматися та відважно правді, хоч терпкій і сумній, заглянути в очі. А впрочім правда та сама перед очі лізе і в очі впадає: Чим у котрій парохії довше була читальня описаного рода, чим діяльнішим читальняником патріотом був її парох, тим менший там тепер авторитет священика (і то часто навіть авторитет того самого колишнього діяча), тим менше привязання до Церкви, тим більший релігійно-моральний занепад, тим більше межи тими свідомими просвітянцями амбітників, зарозумільців, меґальоманів, комуністів, радикалів та явних ворогів Церкви, духовенства і часто навіть того самого священика патріота, що їх у читальні патріотично виховав. Свята се правда, що пише Преосв. Епископ Григорій Хомишин у Пастирському Посланію „О Царстві Божім" на стор. 41, а саме: „Нема гірше здеправованої парохії, як там, де душпастирував „ідейний" священик зпоза „закристії". Наслідник його мусить довгі літа працювати і много витерпіти, заки парохіяни прийдуть до себе і віджиють духово." Звідкиж то походить і яка сему причина?

На основі довголітного досвіду й обсервації виробив я собі на ту справу такий погляд: В парі з рухом просвітянським йде рух для Церкви ворожий, звернений головно проти духовенства, часто навіть проти основників і добродіїв читалень. Зло як організована поява зачалося власне в читальнях від нехтування в них авторитету священика. Темні прості люди бачили його там все як рівного собі члена, чули нераз, що його голос нічо не значить, бо можна йому спротивитися, переголосувати і не послухати. І в їх нутрі обудилося вроджене буйне свавілля, той приспаний дух бунтарства й анархії, те звісне „а що він має мені до розказу?" Се підважило у них авторитет священика і захитало почуття ладу. Розуміється, все те скристалізувалося і стало виразне щойно з припливом відомого насіння руїни. Та воно знайшло добрий для себе грунт якраз у читальнях і знайшло тому, що в них Церква й духовні не мали правно забезпеченого, рішаючого впливу.

В слід за нехтуванням священика відізвалася у серцях простих людей надмірна амбітність, що також належить до хоробливих ціх народної психіки. Коли простенький собі просвітянець побачив, що він у читальні на рівні з священиком, що може йому не підлягати, то по якімсь часі природно зродилася в ньому гадка, що можна не підлягати й голові тай цілому виділові, бо і з ними він все був рівний. Вінже сам хоче вже бути і виділовим і головою і йому здається, ба він вже навіть переконаний, що він і розумніший і відповідніший від других, понад нього нема. Отже зачинає „критикувати" всіх і всьо, з засади всьому перечити, йому ніщо не подобається. У него на всьо відповідь одна: „А чому не так? так булоб ліпше, я то зробивби зовсім інакше". Не дай Боже йому спротивитися! Найменша дрібниця його подразнить, він за пусте уноситься гнівом і горить почуттям пімсти, готов злучитися навіть з найбільшим ворогом, аби лише показати, що він значить! Такі загнівані амбітники се найлучший грунт на всякі „ізми". Аґенти всяких руїнницьких партій і струй вишукують таких власне людей, лестю й обманом піддержують у запальчивій вражді й вихісновують до своїх цілей.

Тим способом в народі головно на терені „Просвіти" появляються як гриби по дощі всякого рода партії й секти від 105% націоналістів почавши, на комуністах і сектантах скінчивши. Тут річ не в закидах „Просвіті", зрештою тут закиди робиться в далеко більшій мірі духовенству, що в час не зміркувало, до чого воно само причиняється.

Тут представлено тільки, як у нас підготовлявся грунт під занархізування народних мас, а злої волі в підготовці того не приписується нікому, ні людям, ні установам. Про злу волю можна буде говорити тоді, коли по усвідомленню причин зла дальше будемо робити те зло і ще нарікати на тих, що нам отворили очі й показали, як змагати до добра й уздоровлення наших страшно занархізованих відносин тай навіть дбайливо приготовили нашому загалові орґанізаційні форми праці на зовсім новій основі, одиноко можливій в наших обставинах.

Отже жерело лиха се підваження і захитання авторитету священика в читальні „Просвіти" через її вадливий статут, що виразно показалося аж коли нахлинули розвальні „ізми". Та се захитання авторитету було відразу дуже небезпечне, бо авторитет се основа ладу і сили кождого народу. Нам треба мати на оці одну незбиту правду, що доля нашого народу тісно звязана з його привязанням до Церкви, тим більше, що у нас лише Церква се осередний Авторитет, що надає народові правдиву силу. Иншого осередка, як се буває у державницьких народів, напр. маєстат пануючої Династії, або головного вождя, або виробленого віками правительства — у нас нема. І тому ми не лише як католики, але також з огляду національного повинні дорожити Авторитетом Церкви, її Єрархів і священиків, зберігати його чистоту і дбати про якнайбільшу його пошану. Сего вимагає не лише наша релігія, але й наш національний інтерес. Захитання і підваження у нас церковного Авторитету наражує всю нашу націю на необчислимі шкоди і небезпеку занепаду і навіть цілковитої руїни. „Бо де власть і повага Церкви знехтована, чи там можливий послух і пошана для якоїнебудь власти? Чи можливий там лад, порядок і спокій? Де Церков прослідувана, де віра і релігія понижена, де духовенство зневажене, чи там нарід може правдиво поступати і правильно розвиватися?" (Паст. Посланіє Гр. Хомишина Епис. Стан. з дня 19/I 1919 р. ст. 13).

Тому уважаю, що дуже короткозорий той загал нашої світської інтеліґенції, що у „Просвіті" ніби в її обороні, а властиво в обороні їй зовсім неприслугуючої недоторкаємости, від десяток літ у пресі, на вічах, зборах і анкетах у закликах та заявах нападає по простацьки на Епископа і священиків зовсім невинних, народови відданих, лише з причини поборювання безбожницьких струй, що щораз частіше являються у читальнях „Просвіти". Ще більше незрячими уважаю тих священиків діячів-патріотів, що на власні очи бачуть, як у світських читальнях поневіряється їх авторитет, як читальня одна по другій висувається з їх рук, які небезпечні і для Церкви ворожі струї бушують між читальняниками, — а однак на зло мовчать і воліють радше виступити остро й осудити свого невинного собрата священика, ба навіть зза плота псевдоніму й Епископа, як солідарно з ними станути до боротьби проти небезпеки.

З листів до Редакції

Доповнення до статті „Праця в „Скалі".

В ч. 7 „Нової Зорі" поданий мій звіт і враження з подорожі по краю п. н. „Праця в Скалі". Там в замітці про Дзвиняч є згадка про п. Никифорчина. Злі люди стараються цей зміст натягнути так, щоб приліпити до цього надзвичайно ідейного чоловіка пятно комунізму. В імя правди і щоб вибити зброю з рук лихих людей заявляю, що п. М. Никифорчин не був і не є комуністом і з тим рухом завзято бореться. Як я знаю, він один з найбільш ідейних людей, яких я в своїм житті стрінув; він до самозаперечення працює в ріжних українських товариствах для добра нашої страждаючої Батьківщини-України. Для її добра він жертвує себе цілого, зрікся особистої карієри й щастя. Словом він чоловік, що мавби право словами поета сказати про себе: „Хай пропаде моє імя, а лиш най росте і розвивається український народ". Пан організатор Никифорчин знищив при помочи своїх організаторів комуністичний рух в Солотвинщині і Надвірнянщині; нищить тепер в Станиславівщині, Тисьменеччині і Галицькім районі; буде незабаром нищити і в инших теренах.

Коли я ужив імени п. Никифорчина для пояснення, що таке автономія, то не в лихім намірі, тільки длятого, що він в терені Надвірнянщини найбільш знана і люблена селянами особа і при помочи його імени найлекше можна було збити аргумент дискутанта, що нібито КПЗУ щиро бореться за автономію Захід. України. В моїй статті виразно зазначено, що я зробив се лише длятого, „щоб пластично їм (селянам) представити, що таке автономія".

Думаю, що це вияснення вибє з рук лихих людей аргументи і вони вже не будуть мати змоги надуживати моєї статті для своїх брудних цілей.

В замітці про Раковець зайшла помилка; замість заложив „Скалу" має бути робив заходи в цілі заложення „Скали". — Станиславів, в лютім, 1937.

Володимир Бодак.

З сойму

Цікава дебата над господарсько-фінансовим станом в Польщі.

На засіданні буджетової комісії сойму посол Голиньський референтував буджет міністерства скарбу. Він припускає, що загальна сума доходів у 1937-38 р. з данин і монополів дійде до 1.922 міл. зл., з самих публичних данин до 1.241 міл. зл. Реальна вартість суми податків, що мають вплинути в найближчім буджетовім році, має значно перевисшити суму податків, що вплинули в році найліпшої конюнктури, т. зн. в р. 1928. Таке високе обтяження мусить здержувати поправу конюнктури в Польщі. В надзвичайних видатках прелімінованого буджету м-ва скарбу фігурує позиція 2 міл. зл. на „вироблення екзекуційних залеглостей". В поясненнях подається, що ті залеглости винесли близько 15 міл. екзекуційних титулів! Одна з причин, що утруднюють стягання податків се, каже референт, податкова система. Вона вже в самих своїх початках не була примінена до польської структури. Крім того і пізніше в часі кризи підношено спеціяльно ті податки, що їх легко було схопити. Се довело до перетяження тих податкових обєктів і до недостаточного схоплення інших обєктів, де жерела доходів не були такі видні. Внаслідок того в господарській структурі наступило пересування від льокати грошей у видних обєктах до таких інтересів, де податник міг боронитися в той чи інший спосіб. В 1928 р. викуплено 193.000 свідоцтв, а в 1935 р. 221.000 свідоцтв. Одначе у всіх категоріях свідоцтв є нагальний упадок, тільки в найнижчих 8 категоріях ремісничих свідоцтв є підвишка. До того причинилася зміна закону, що примушує викуплювати свідоцтва тих, котрі в р. 1929 не були до того обовязані. В торговельних підприємствах число викуплених свідоцтв упало з 465.000 на 417.000, і то головно у висших категоріях. Тому, каже референт, належалоб обнизити негайно податки. Одначе такого внеску він не може поставити з огляду на рівновагу буджету. Бо евентуальний недобір бувби гіршим лікарством ніж сама недуга, то зн. надмірне податкове обтяження! Податкову реформу годі перевести, бо нема до того двох основних елементів: 1) докладної статистики вимірів, яка уможливилаб зясування стану пересунень в податкових обтяженнях, 2) дуже помалу поступає наперед праця над клясифікацією грунтів. Щодо розходів то посол Голиньский стверджує, що не належить сподіватися ніяких полекш для суспільности. Також в ділянці суспільних обезпечень ніщо не заповідає ніякого відтяження. Коли порівнувати видатки з р. 1927—28 до р. 1937—38, кидається в очи те, що звичайні видатки майже такі самі. Ріжниця виносить ледви 30 міл. зл. Персональні видатки виносили в 1927-28 р. 629 міліонів зл., в 1937—38 — 665 міліонів злотих. Річево-адміністраційні видатки зменшилися в тому часі з 88 міл. зл. на 68 міл. зл. Видатки на емеритури й заосмотрення зросли зі 102 міл. до 160 міл. зл. Обслуга довгів зросла зі 186 міл. до 206 міл. зл. Задовження в порівнанні з р. 1927—28 страшенно зросло і воно рішає про структуру буджету. Треба отже обмежити адміністраційні видатки і надвишки впливів зужити на видатки продуктивні. Матеріяльне положення державних урядовців тяжке, вони перетяжені, та теперішне положення державного скарбу не дозволяє на поправу їх долі. В ділянці емеритур треба поважно застановитися над реформою. Взагалі треба перевести генеральну ревізію буджету. Щоб се уможливити, треба передовсім приступити до ревізії всіх чинностей, виконуваних державою. З черги референт подрібно проаналізував буджет та домагався збільшити обіг дрібних монет, 1, 2 і 5 грошових. Упадок цін, загальне зубожіння населення в останніх літах впливають на збільшене запотребування тих монет. 31 грудня 1936 р. було в обігу 110 міл. штук 5-грошівок, 166 міл. штук 2-грош. і 186 міл. штук 1-грошівок.

Опісля довшу промову виголосив віцеміністр скарбу Гродиньский. Він заявив, що засада буджетової рівноваги мусить бути вдержана. Обговорюючи впливи з 9 місяців сего буджетового року, стверджує, що буджет був реальний та що прелімінувані суми вплинули згідно з обчисленням. Не дописали тільки зелізниці. Вони мали вплатити 76 міл. зл., а вплатили тільки 10 проц. того!

В дискусії посол Кшечунович з Галичини критикував податкову систему, особливо методи скарбових урядів. Ті уряди ще з часів кризи наставлені на те, щоб „пер фас ет нефас" витягнути від податника гроші. Нпр. в одній місцевости Сх. Галичини вимірили податникові спадкового податку від 6-моргового господарства аж 4.450 зл.! По інтервенціях та рекурсах м-во скарбу обнизило ту суму до 1.127 зл. під умовиною, що податок буде заплачений точно в означених термінах. В іншій місцевости Сх. Галичини кошти самої оцінки 6-моргового господарства винесли 1.200 зл.! А спадковий податок кілька тисяч зл.! Наслідок був такий, що вдова по одержанні того податкового виміру збожеволіла, опинилася на Кульпаркові і по кількох місяцях померла.

Посол Целевич обговорював персональну політику м-ва скарбу супроти Українців. За австрійських часів була в ресорті скарбу поважна скількість Українців урядовців і службовиків. Нині нема в тім ресорті навіть 2 прц. Українців. Промовець признає, що завдяки становищу віцепремієра Квятковского є деякі надії на зміну на краще. — Посол Пеленський обговорив податкову політику супроти українських кооператив. Дивні практики воєвідського уряду в Станиславові. Він видає зарядження навіть всупереч ореченню НАТ. Говорилося богато про мораль у плаченні податків. Та є й такий випадок, що перед плаченням податків бороніться скарбовий урядник. І так комісар Народного Дому у Львові Бачинський допустився величезних податкових залеглостей та довів Народний Дім до руїни. Тому що комісар Бачинський був державним урядником і виконував свої обовязки з припоручення правительства, правительство повинно приняти відповідальність за його діяльність і відписати податкові залеглости.

Чого можемо сподіватися по 1937 р.?

На закінчення дебати в буджетовій комісії сойму виголосив довшу промову віцепремієр і міністр скарбу Квятковский. Стверджуючи, що поступ в буджетовій ділянці перейшов у 1936—37 р. найліпші сподівання, міністр рішучо застеріся проти опінії, неначе буджетові трудности вже опановані. Правительство дальше бореться за буджетову рівновагу і покищо не в силі запевнити тої рівноваги місяць наперед. Міністр уважає своїм обовязком рішучо протиставитися всякому нерозважному збільшуванню видатків та обмежуванню доходів держави. Спокійна і поважна валютова й буджетова політика Польщі принесла під кінець 1936 р. ряд троха хосенніших проявів. Надзвичайні зарядження в ділянці регляментації товарової й девізової були вислідом потреби, а не доктрини. На внутрішнім ринку зявилися чимраз виразніші детезавризаційні тенденції, а польська емісійна установа досить поважно зміцнилася. Під кінець року і ще виразніше продовж січня зарисувався також процес повороту грошей до фінансових установ. Сума здисконтованих векслів зросла, сума векслів запротестованих виразно обнизилася. Обговорюючи напрямні політики в ділянці зміцнення фінансової ситуації міністр Квятковский заявив, що ліквідаційні віддовженеві процеси мусять бути якнайскорше закінчені. Се лежить в інтересі всего здорового рільництва. В новостворених умовинах рільництво мусить мати кредитові можливости на грошевім ринку. Податкова система вимагає глибшої реформи. Одначе заки сконкретизуються матеріяльні і психічні підстави для глибшої реформи треба конечно перевести наглі зміни, зовсім не другорядні, що наладналиб діяльність вимірну, екзекуційну і рахунково-касову скарбових урядів. В останній частині промови міністр Квятковский порушив питання, що мусять мати вплив на розвиток господарських справ в найближчім часі. В р. 1936 господарство в Польщі пережило типову хоч коротку конюнктурну филю. Чогож можемо сподіватися практично по 1937 р.? Здається, що аграрні ціни мають перед собою радше добру перспективу. Будівельний рух буде дуже значний; в 1937 р. він буде користати зі всіх податкових привілеїв. Розмах інвестиційних праць буде значно більший як в 1936 р. На тій основі мусять зрости і консумція і рентовність в рільництві та промислі. Отже можна бодай зі зглядним оптимізмом дивитися на найближчу будучність. Та є деякі небезпеки і деякі услівя, що їх злегковаження значно спараліжує можливі користи. Ті небезпеки звязані з нестійністю світової конюнктури. Найбільшу небезпеку для господарського життя в краю бачить мін. Квятковский в занадто великій тенденції зросту цін. Правительство і тут зробить, що до нього належить. Одначе без співпраці суспільности годі буде осягнути властиві висліди.

Люди булиб менше певні себе, якби були більше певні свого я. — Сенека.

Коли врізується підхлібство, нагинається право і нищаться обичаї. — Талмуд.

Проти хитрого найлучша зброя щирість. (Кароль Вітольд).

38-ма Державна Льотерія

Що корисніше для льотерійних грачів: чи збільшування вартостей поодиноких виграних — очевидно коштом їх скількости, чи навпаки — поділення більших виграних і тим способом збільшення їх числа.

Рішити се питання в спосіб, що вдоволиливби всіх грачів, се річ неможлива, бо думки в тій справі дуже поділені. Одначе можна уложити плян так, щоб він містив у собі ріжні погляди і оставляючи найбільш притягаючі великі виграні присвятити решту для збільшення числа середних виграних.

На той шлях вже давніше вступила Генеральна Дирекція Державної Льотерії, касуючи всі виграні понад сто тисяч злотих, з виїмком міліона в четвертій клясі і опісля обмежуючи в тій клясі скількість виграних по сто тисяч злотих та вводячи новий тип по сімдесять пять тисяч. Завдяки тому та ще іншим потягненням, замість попередніх чотирох стотисячних виграних, осягнено можність створення трьох виграних по сто і чотирох по сімдесять пять тисяч, отже разом сім більших виграних, не рахуючи міліона та нормальної скількости середніх виграних.

В тридцятьосмій Льотерії, що тепер зачинається, поступлено ще крок дальше. А саме оставлено в кождій з перших трьох кляс тільки по одній стотисячній виграній, а в IV-тій клясі — дві; скасовано зовсім нормальні виграні по 20.000 зл., оставивши їх тільки в формі т. зв. денних виграних в скількости, що відповідає числові днів тягнення. Натомість введено новий тип виграних по пятнацять тисяч і по тридцять та сімдесять пять тисяч злотих. Ті останні дві виграні фігурують у пляні для кляс другої, третої і четвертої.

Щодо денних виграних, то тепер буде їх два роди — один у висоті, як ми вже згадали, двацять тисяч, а другий пять тисяч злотих. Їх будеться признавати в слідуючий спосіб: в кождім дні тягнення котройнебудь з кляс, з виїмком останнього дня тягнення кождої з тих кляс, на перший скрутень з числом витягнений з колеса припаде денна виграна в висоті 5.000 зл., при льосуванні того числа скрутня з виграною не будеться витягати з круга з виграними. В усіх клясах по вильосуванні всіх виграних кождого дня буде вильосований один скрутень з числом, що на нього впаде денна виграна в висоті 20.000 зл.

Згадаємо ще про збільшення скількости днів тягнення о один в кождій клясі, завдяки чому вони будуть кінчитися щодня вчасніше.

Кого цікавить докладний плян, приписи і регуляміни гри тридцять осьмої Державної Льотерії, той може пізнати їх в кождій колектурі. Ті останні обовязані показувати властиві друки всім, що того зажадають, не тільки своїм клієнтам.

Зрештою загальні засади льотерійної гри не змінилися, тимбільше, що ряд реформ, вводжених постепенно почавши від 26-ої Льотерії, виказує постійно свою життєвість і доцільність.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Здоровля Св. Отця значно поправилося. Тому відновлено звичайні послухання для кардиналів. Сего місяця Св. Отець обходить 15-ліття своєї коронації. Вона відбулася 12 лютого 1922 р.

Св. Отець виголосив промову радіем з приводу евхаристійного конґресу в Маніллі. Члени конґресу зготовили величавий тріюмф Христови Цареви. В наших часах є, на жаль, багато людей сліпих, що через блуди, пристрасти, гріхи або через почуття заздрости ведуть війни. Вони віддалилися від Христа, дороги правди. Дорога віддалена від Него веде до роспучливого кінця. Всі повинні зблизитися до Господа, віддати Богу, що Боже, та зробити все, щоб брати, які перебувають у блуді, й ті, що є в темноті, й ті, на котрих спадає тінь смерти, віднайшли якнайскорше правдиве світло життя, щоб усі люди схотіли пізнати, любити і служити тільки нашому Господеві. Коли світ буде уздоровлений і людські душі поєднані в справедливости і братерській любови, християнський мир заясніє над цілим утомленим світом.

Закінчення евхаристійного конґресу в Маніллі відбулося 7. II. с. р. На просторі 5 км. довкола паркової площі Люнета замкнено всякий рух. Вся місцева поліція, 900 вояків, 500 кадетів і 500 пластунів утворили шпалір здовж улиць. В год. 17.30 серед биття дзвонів рушила процесія. В ній брало участь понад 300.000 людей. Над морем голов уносилися літаки. Процесію отвирали дівчата в білих одягах з прапорами. За ними йшли делеґації 34 держав. Кардинала несли в лектиці під бальдахімом з папськими красками. Коли кардинал приблизився до вівтаря, погашено світла крім величезного палаючого хреста над вівтарем і 300.000 свічок у руках вірних. Відспівано „Те Деум". Кардинал уділив благословення. Потім з уставлених на площі голосників розлягся голос Св. Отця, що промовляв через радіо. По тій промові кардинал замкнув конґрес. Враження з того конґресу могутнє, величаве.

Праця ОО. Василіян на Закарпатті в 1936 р. Монахи Чина св. Василія Великого на Закарпатті в 1936 р. дали між нашим народом 11 місій. Підчас місій виголосили разом 202 проповідей і запричащали 13.202 душ. Сі місії були для народу по селах і місточках. Для інтелігенції, священиків, богословів, учителів і шкільної молоді дали ОО. Василіяни 20 реколекцій. На них виголосили 256 духовних наук. В тих реколекціях взяло участь 3.329 осіб. Крім того ОО. Василіяни зробили 20 місійних екскурзій на села з духовною допомогою, де виголосили 33 проповіди. В самій церкві ОО. Василіян на Чернечій Горі коло Мукачева відправлено 1.740 Служб Божих, виголошено 90 проповідей і роздано св. Причастя 41.358 особам. Ужгородські ОО. Василіяни в своїй церкві виголосили 74 проповідей, в каплицях виголосили 92 духовних наук для шкільної молоді і запричащали 36.280 осіб. Крім сеї роботи ОО. Василіяни в своїй друкарні видають дві духовні газети, видали 5000 примірників календарів, розширили кілька тисяч молитовників, релігійних книжок і брошур. („Благовѣстник Пресв. Серця Христового" ч. 2).

Марійська Дружина Дівчат у Перемишлі влаштувала концерт у честь Преч. Діви Марії. Вступне слово виголосив о. Сокіл, реферат про Люрд п. Суськівна. Хором проводив о. Лазор, провідник Мар. Дружини.

З Ірляндії виїхало в 1936 р. 174 місіонарів на місійну працю до Африки, Китаю, Кореї, Індії, Америки й на острови Тихого океану.

Церкву для глухонімих побудовано в Лондоні. Престіл у тій церкві уставлений так, щоб усі могли добре бачити священика. Священики проповідають до глухонімих знаками й рухами.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ ЦЕЛЕВИЧ представив підчас дискусії в соймі кредитову політику польського правительства супроти українських установ. З податкових грошей польські установи дістають кредити, а українські в такій пропорції, що коли нпр. „Дністрові" належалося по кінець 1936 р. 87.296 зл., то йому виплачено 1.957 зл. кредитів! Скарбові уряди так „вичищені" з українських урядників, що їх число не сягає навіть 2%. Ті, що остали ще, не авансують. В нашім краю страшне перенаселення і безробіття, а нашу самопоміч в формі кооперації припинюється в розвитку шиканами...

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ВУО (Волинського Українського Обєднання) відбулося в Луцьку 2. II. 1937. Рішено м. ін. створити видавниче товариство в Луцьку, яке занялосяб видаванням книжок, брошур, календарів і т. п.

ВІЦЕМІНІСТРОМ ВНУТРІШНИХ СПРАВ Польщі іменований Юрій Пацьорковский, дуже близький співробітник полк. Коца.

НОВИМ ВІЦЕВОЄВОДОЮ в Станиславові іменовано дра Мечислава Зайдліца. Дотеперішній п. Качмарчик перенесений до Новогрудка, а тамошний п. М. Соханьский іменований старостою в Замосцю.

СТАЛІН приняв делеґацію катальонських соціялістів. Вона повідомила його про надання йому титулу почесного вождя катальонської міліції і вручила йому шапку тої міліції.

ЛІТВІНОВ, міністр загр. справ СССР, має стати большевицьким амбасадором в Лондоні або Парижі. Міністром заграничних справ СССР має стати Крестінський або Таїров.

ВИСЛАЛИ НА СИБІР до м. Нерчинська Радека, Сокольнікова, Арнольда і Строілова, засуджених в останнім процесі в Москві. До Нерчинська висилали за царя революціонерів.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ПІДВОДНЕ СУДНО вирнуло в норвежській пристані Нарвік. Воно очевидно займалося шпіонажею.

ЗАГОВІР НА ЖИТТЯ РОЗЕНБЕРҐА, амбасадора СССР в Еспанії, викрито в Валенсії. Увязнено богато осіб.

БРИТІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ в Берліні іменований Невіл Мейрік Гендерсон, дотеперішний британський амбасадор в Буенос Айресі.

БРИТІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ В ПАРИЖІ на місце Джорджа Клєрка, що переходить на емеритуру, буде Ерік Фіпс, дотеперішний амбасадор в Берліні.

АНҐЛІЙСЬКІ ЛІБЕРАЛИ заявили, що не створять бльоку з Партією Праці.

ІТАЛІЯ навязала приязні взаємини з Туреччиною. З того приводу італійська преса пише, що обі держави мусять порозумітися щодо долі України, Криму, Грузії й Азербейджану, які терплять від большевицького террору.

СХІДНО-СЕРЕДЗЕМНОМОРСЬКИЙ ДОГОВІР. З Анкари звідомляють, що в турецьких правительственних кругах передбачують заключення в недалекім часі договору між Італією, Туреччиною, Югославією і Грецією. Бувби се договір ненападу і взаїмної допомоги на східнім побережжі Середземного Моря. Ту справу обговорювали правдоподібно мін. Чіяно з мін. Арасом підчас останньої зустрічі в Медіоляні.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ здобули Маляґу. Райтер звідомляє, що еспанські повстанці здобули важну пристань Маляґу. В улицях її відбулися завзяті бої.

ЧЕРВОНІ ВОЖДИ в Мадриді сваряться. Правительство усунуло ґен. Клєбера, коменданта міжнародної бригади. Він зачав був здобувати великий вплив у Мадриді.

АМЕРИКАНСЬКІ ЖИДИ на зїзді в Ню-Йорку осудили польське правительство з приводу положення Жидів у Польщі.

НОВИНКИ

Українське Т-во Бібліофілів приготовляє як чергову свою імпрезу „літературний суд" над декотрими найновішими творами, що викликали розбіжні оцінки. В суді возьмуть участь: обвинувач, оборонець і знавці. Голосуватиме вся присутна публика.

Др Степан Шухевич іменем дирекції „Центросоюзу" вніс до окружного суду у Львові акт обвинувачення проти Віктора Воробця, відповідального редактора тижневика „Нове Село", з причини поміщення в тім часописі статтей з ріжними закидами на членів дирекції „Центросоюзу".

Поліційні власти перевели ревізію в льокалі Ліги Оборони Прав Чоловіка у Львові та в кількох членів управи тої організації, м. ін. в пп. Щирка і Гершталя. Вислід ревізії держать в тайні.

У Львові при вул. Гродзіцких 1. III. з причини за скорого замкнення печі зачадився український письменник і журналіст Степан Чарнецький разом зі своєю дочкою і сестрою. Завізваний лікар уділив їм першої помочі, почім перевезено їх до лічниці.

Син львівського воєводи, підпоручник Збігнєв Владислав Беліна-Пражмовский, помер трагічно у Варшаві. Коли він вбирав плащ і перекладав револьвер з кишені блюзи до плаща, револьвер вистрілив і поцілив його в груди. Смерть наступила на місці.

Ревізії й увязнення переводить поліція в Підгайцях і околиці у звязку з курсом провідників дорослу „Р. Ш." в Підгайцях. По переслуханні увязнених увільняють.

В Станиславові відбулася конференція львівського воєводи Беліни-Пражмовского зі станиславівським воєводою ґен. Паславским.

В Калуші увязнили аптикаря Сидора Долинського. Його перевезли до слідчої вязниці в Станиславові. (Арт. 26 і 286. 2).

Прокуратура окружного суду в Стрию почала слідство проти г.-кат. священика о. Володимира Солонки, пароха в Надітичах. Йому закидають, що в своїх проповідях будив у вірних протипольські настрої.

В Болехові страйкує около 400 гарбарських робітників. Вони домагаються 25—35 проц. підвишки платень. Гарбарі дають тільки 15 прц.

М-во почт і телеґрафів признало полекші для сільських громад при листуванні з ПЗУВ у справі обезпечень від огню. Оплата за почтову картку виносить 5 ґр., за звичайний лист ваги до 20 ґрамів 10 ґр.

Новий спортовий тижневик „Змаґ" почав виходити в Перемишлі. Редаґує його В. Зибликевич, видає й за редакцію відповідає др Мирослав Куник. Ціна одного числа 15 сот. Адеса редакції й адміністрації „Змаґу": Перемишль, ул. Колійова 5.

Міліярди в помешканні жебрака. У Ряшеві підчас ексмісії жебрака Герша Штабсарцта знайдено в його помешканні між лахами кілька міліярдів марок польських, німецьких, корон, 800 зл. в 1, 2 і 5 срібних злотівках та масу дрібних грошей.

До Березі Картузької вивезли Данила Русина, студента з Олевська, володимирського повіту.

У Володимирі Волинськім відбулася розправа проти 59 осіб, обвинуваченых за приналежність до КПЗУ. 53 обвинувачених засуджено на кару вязниці від 10 — 2 літ. По оповіщенні присуду 2 засуджені піднесли протидержавні оклики. Їх засудили за те по 14 днів арешту.

Щоку мамута разом з зубами ваги кількадесяти кг. знайшли в ріці Вислоці під Дембіцою.

Гумор. — Прошу високої апеляції, чому мене карають за жебрання, коли милостиня се милосердний вчинок?

Чи Ви вже зложили даток на „Українських Безробітних у Т-ві „Сила"?

Тижневик „Самостійність" в Чернівцях завісила ромунська влада на 6 місяців.

З Одеси звідомляють: Вперше від кількадесяти літ північне побережжа Чорного Моря покрилося ледом. В пристані Одеси стоїть понад 30 кораблів совітських і заграничних, увязнених ледами. Плавба відбувається тільки при помочі ломачів леду.

Фільм про гетьмана Мазепу зачинають накручувати в Берліні в заведеннях „Уфи". Участь у працях над фільмом возьме також відомий український фільмовий режісер Евген Деслав, що дотепер працював у Парижі.

Президент Польщі признав довічне заосмотрення вдові по марш. Пілсудскім та двом його дочкам Ядвизі і Ванді, в признання виїмкових заслуг маршала Пілсудского для Польщі.

В Лодзі увязнено 11 ендеків. Причина увязнення невідома.

Бурмистр Отвоцка допустився спроневірення на квоту 500 зол.

У Варшаві увязнено б. начальника слідчого уряду Вацлава Сухенек-Сухецкого. Його недавно звільнено з державної служби і він старався о становище правного радника Синоду православної Церкви в Польщі.

За образу ред. виленського „Слова" Кета-Мацкевича засуджено в Катовицях відповідального ред. часопису „Польска Заходня" Б. Холєву на 6 тижнів арешту і 150 зл. гривни.

За перепачкування 200.000 зл. з Польщі до Ґданська засуджено в Ґдині Давида Тіша на 2 роки вязниці, 50.000 зл. гривни і покриття 5.080 зл. судових коштів. Крім того суд затвердив конфіскату70.500 зл., що їх знайдено при Тішові в часі ревізії.

У віллі, де мешкав Карло Радек, уряджено відпочинковий дім для членів редакції „Ізвестій". Все особисте майно Радека, м. ін. самохід, сконфісковано.

Німецькі пральні дістали наказ якнайстаранніше обходитися з біллям. Нарочне ушкодження або знищення білля будеться вважати за саботаж. За нього будуть карати.

Іден, британський міністр заграничних справ, виїхав на двотижневий відпочинок на полудне Франції. Його заступство обняв льорд Галіфакс. Се прихильник Німців, йому доручено переговорювати з Рібентропом.

Ген. Франко, вождь національної Еспанії, постановив відбудувати замок Альказар коло Толєда. Полонені під проводом техніків приступили вже до усунення звалищ.

До м. Енцесфельд, де тепер перебуває б. англійський король Едвард VIII, приїхала його сестра кн. Мері.

Німецький амбасадор фон Рібентроп підчас доручування листів з повновластю королеві Юріеві VI замість вклонитися тричі монархові, як того вимагає двірський церемоніял, тричі витягнув вгору руку і поздоровив монарха словами „Гайль Гітлєр". Англійська преса називає поступок Рібентропа нарушенням двірської етикети й висловлює своє невдоволення з того приводу.

„Японський осередок боротьби з комунізмом" створять при японськім правительстві.

Гумор. — Довго йшов. — Гість до кельнера: здається, що сей гомар несвіжий. — Та де! Він щойно вчера вечером прибув з Франції. — Пішки?

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Український технікум сільсько-господарської промисловости. З метою дати фахову освіту особам, які бажають набути відповідне знання для праці в царині сільсько-господарської промисловости, Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання в Подебрадах зорґанізував Технікум сільсько-господарської промисловости. Навчання в нім починається 1 квітня 1937 р. Навчальну програму на Технікумі складено в такий спосіб, щоб, користуючись позаочною методою навчання, слухачі набули відповідного знання, потрібного не тільки для одержання праці на фабриках, але й для закладання своїх власних невеличких підприємств, або для кермування підприємствами, заснованими на кооперативних підвалинах. Програма Технікума складається з 32 окремих, конспективно написаних предметів, з яких 19 фахових, а саме: 1 млинарство, 2 цукроварство, 3 виріб крохмалю, 4 броварство, 5 ґуральництво, 6 винарство, 7 оцтарство, 8 гарбарство та кушнірство, 9 вироблення масла та сирів, 10 вироблення маргарину та свічок, 11 олійництво, 12 миловарство, 13 консервація та перероблення садовини й городини, 14 штучні гноїва, 15 холодільна справа, 16 фабрикація цегли та дахівки, 17 бетонові вироби в сільському господарстві, 18 добування етерових оліїв, 19 виріб фарб. Решта складає ґрупу допомагаючих предметів, необхідних для опанування певної галузі фаху, або ознайомлення з технічним уладженням та комерційним веденням підприємства, а саме: 1 математика, 2 хемія неорґанічна, 3 хемія орґанічна, 4 технологія води, 5 креслення, 6 машинознавство, 7 будівництво, 8 практична електротехніка, 9 теорія кооперації, 10 політична економія, 11 рахівництво, 12 калькуляція, 13 складання кошторисів. — Навчання на Технікумі триває 4 семестри (два роки). Фахові науки на Технікумі викладають професори Української Господарської Академії та фахівці практики з ріжних галузей. На Технікум можуть вступати особи не молодші 17 років з освітою, яка відповідає не менше 4 клясам ґімназії, або подібної школи. Особи, що закінчать Технікум та складуть іспити, дістануть дипльом та звання: „технік сільсько-господарської промисловости". — Докладні проспекти з програмою, студійними правилами і таксами шкільних оплат висилаються безплатно на писемне пожадання. Звертатись на адресу: Ukrajinský technicko-hospodářský Institut. Poděbrady. Zamek. Tchécoslovaquie.

Сірники подешевіють. Консумція сірників у Польщі постійно меншає. В 1935 р. вона була о 50% менша як 1928 р. Міністерство скарбу веде переговори з сірниковим монополем у справі обнижки ціни сірників, щоб тим способом збільшити їх консумцію.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ

Галичина і Велика Україна

пера Дра О. НАЗАРУКА

Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.

Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70.
Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. І п.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Януарій Коциловський,** Василіянин-місіонар, брат Преосв. Йосафата, Епископа Перемиського, помер 24. І. 1937 р. в Аргентині. Покійний був автором ріжних релігійних праць. В. Й. П.!

ЖЕРТВИ

1) о. Александер Капустинський в Мельниці н/Дн.: зол. 2.50 на політ. вязнів і зол. 2.50 на укр. безробітних, 2) о. Мих. Дрогомирецький в Мухавці, п. Ягольниця: зол. 5 для укр. безробітних.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.29 — 5.26, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.18—1.22, фр. франки 24.73, шв. франки 121.20—120.50, фунти стерлінги 25.90 — 25.85, австр. шілінги 96.00 — 95.00, чеські корони 16.30—15.80, ліри 24—25.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 8 лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.65 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.70 зол.
1 літра молока	0.16 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.70 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 8. II. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.00 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.15 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Хрестоносні походи.
КОПЕРНИК: Марія Стюарт.
МУЗА: Останній поганин.
СТИЛЕВЕ: Легкодух.

ВЖЕ ВІДЧИНЕНИЙ
новий український ресторан
ЛЬВІВ Костюшка 3 „ОКО"

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Oplatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 14 лютого 1937. Ч. 11 (1011)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗНЕСУТЬ СУДИ ПРИСЯГЛИХ

Правительственний законопроєкт про зміну карного поступування й устрою судів є вже в правничій комісії. В нім є предложені зміни засадничої натури і просто дивно робиться, як суспільність в Польщі і преса безучасно відносяться до того. І так мають бути знесені суди присяглих і компетенція судів городських має бути значно поширена, м. і. до них перейдуть справи за образу влади й урядників. Будуть поширені ще підстави превенційного арешту, а саме впровадять ще одну, коли обвинувачений підозрілий „за переступство особливо небезпечне для правного ладу й полишення його на свободі трафлялоб у правне почування суспільности." Відкличний суд матиме право збільшити кару навіть тоді, коли апеляцію зголошено на користь обвинуваченого. Таким чином малаб бути зломана стара засада і то в часах такого переповнення тюрем! Одинока свобідніша зміна се зниження коштів в карнім поступ. з 20 зл. на 5 і з 50 на 20.

Горить здобута повстанцями Маляґа.

Радієм звідомляють: Здобуте повстанцями місто Маляґа представляє жахом проймаючий вид. Буквально у всіх вулицях палахкотять камяниці. Особливо велика полумінь бухає з дільниці, де стоїть стара і прекрасна катедральна церква. Вона дуже потерпіла. Дорогоцінний скарб її розграбили червоні. Вони втікаючи забрали з собою закладників а богато вимордували. На всіх вулицях міста валяються трупи жінок і дітей. Здобуття Маляґи приспішить здобуття Мадриду тим більше що рівночасно повстанці перервали червоним шляхи з Мадриду.

Всі шляхи до Мадриду в руках повстанців.

Аґенція Ава звідомляє: Повстанчі війська заняли шлях, що веде з Мадриду до Валєнсії. Се має велике значіння, бо в той спосіб червоні втратили останну дорогу до евакуації Мадриду. З 7-ох шляхів, що ведуть до Мадриду, ніодин не є вже тепер в руках червоних. Коли червоні війська хотіливб опустити Мадрид, то їм оставби тільки один вихід, вицофатися в напрямі Ґвадаляяри. Одначе се шлях дуже тяжкий, він нераз переходить у гірські стежечки. Повстанча команда змагає тепер до того, щоб змусити ворога приняти бій на рівнині, можливо найдальше від столиці. До того рішаючого бою вже все приготоване.

Польща і Чехословаччина загрожені.

Поважний анґлійський щоденник „Манчестер Ґардіян" приніс в понеділок редакційну передовицю з приводу німецької пропаґанди проти Чехословаччини. Він підчеркує, що се віднова споконвічної боротьби Тевтонів проти Словян і що в тій боротьбі загрожена не тільки Чехословаччина але й Польща. Трудно булоб сегодня сказати — пише — чи ті два народи будуть за 10 або 20 літ істнувати як незалежні держави. Та тепер найбільше загрожена Чехословаччина. І хоч вона має симпатії всего цивілізованого світа, то трудно предвидіти, яку допомогу одержалаб в потребі від Союза Народів, Малої Антанти і Франції. (Чому трудно? Чи ми всі не бачили, як Союз Народів „помагав" у потребі свому абісинському членові? Найлучша поміч — власна сила, а вона можлива тільки тоді, коли внутрішні відносини в державі упорядковані і коли мешканці держави мають що боронити. Тоді навіть держави велитні не годні проковтнути малого сусіда, на що є богато доказів в історії, та мало таких державних мужів, що користають з її науки — і тоді держави загрожені).

„Далой Сталіна!"

Берлінський „Анґріф" подає, що в Москві відбулися важкі заворушення. В робітничих дільницях міста дійшло до кровавого зудару між студентами і совітською міліцією. Студенти кричали без упину „Далой Сталіна!" Комісар внутрішних справ Єжов змобілізував спеціяльні відділи ГПУ. Вони стріляли в товпу. 15 осіб убитих та сорок тяжко ранених.

Анґлійці вирозумілі... і гумор мають.

Підчас дебати в анґлійськім парляменті консерватист ґен. Г. Пагґрофт спитав льорда Кранборна, чи він знає про те, що один з заграничних амбасадорів у Лондоні промовляв на політичних зборах, та чи не вважавби відповідним звернути увагу тому амбасадорови на його невідповідне поведення. Льорд Кранборн відповів, що нічого про се не знає. Тоді консерватист Леннокс Льойд спитав, чи не булоб се милосердним ділом, дозволити совітському амбасадорові на всякі можливі розривки, заки як жертва найближчого політичного процесу в Москві засяде на лаві обвинувачених. Прекрасний гумор мають Анґлійці.

Квестіонар з 258 питаннями.

Окружний Союз Кооператив Рільничих і Зарібково-Господарських в Луцьку вислав до всіх молочарських кооператив волинського воєвідства обіжник. До нього долучено „реєстраційний квестіонар" з 258(!) питаннями в трьох примірниках. На ті всі питання обовязані відповісти молочарські кооперативи. Щоб уможливити начальникам молочарень орієнтацію в тім „лісі" питань, рішено... зорґанізувати відповідні курси. Зарядження в тій справі звучить: „Здаючи собі справу, що виповнення того квестіонара може натрапити на деякі трудности, приходимо кооперативам з допомогою, а саме: на курсі кооператив. книговодів в Дубні виповниться його пробно, опісля скличемо однодневні конференції для властей кооператив для обговорення справ, звязаних з реєстрацією". — Ось зразок бюрократії... Такого „завдання" на письмі наші селяни ще не мали відколи живуть „у волинській тихій стороні"...

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

IV Універзал і Крути

Причина і наслідок.

Дня 22 січня 1918 р. Українська Центральна Рада в Киеві, верховна влада УНР (Української Народної Республики), проголосила IV Універзалом державну незалежність України. А тиждень пізніше, 30 січня 1918 р., відбувся в обороні Української Держави розпучливий бій під Крутами невеличкого відділу українських студентів з переважаючими силами московських большевиків, котрі напали на Українську Державу. Як відомо, той бій скінчився для українських студентів дуже трагічно: большевики жорстоко змасакрували там нашу ідейну молодь.

Про роковини 22 січня 1918 р. була вже в „Новій Зорі" (ч. 5/1005 з б. р.) окрема стаття. В тій статті всупереч панеґіричному становищу загалу української преси і промовців на святочних обходах розглянули ми критично IV Універзал Української Центральної Ради й оцінили його зі становища української державности так, як він на те заслугує.

Тепер зчерги зупинимося на роковинах 30 січня 1918 р. себто на роковинах бою під Крутами. Се треба зробити тим більше, що ті роковини стають у нас чимраз популярніші, особливо серед нашої молоді. Одначе вкупі з їх популярністю не йде належне освітлення й розуміння тих роковин та їх історичного і льоґічного звязку з тодішними подіями.

Вже в статті про IV Універзал ствердили ми, що Українська Центральна Рада, проголосивши IV-им Універзалом державну незалежність України, одночасно тимсамим IV-им Універзалом нищила ту державну незалежність України. Бо тим самим IV-им Універзалом Українська Центральна Рада розпускала українську армію, котра тоді самочинно була зорґанізувалася на руїнах б. російської армії. Найвисша влада УНР розпускала армію в обличчі ворога, який саме тоді йшов з півночи на Україну, що виразно стверджував той самий IV Універзал. І та влада не тільки розпускала IV-им Універзалом істнуючу вже українську армію. Вона заповідала взагалі скасування армії в Українській Державі! І не тільки скасування армії але також скасування й державної незалежности України та заступлення її федерацією з іншими частинами б. Росії, себто відновлення Росії у федеративнім виді. Вкінці IV-им Універзалом Центральна Рада УНР проголоси-

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

ла знесення приватної власности і соціялізацію.

„...Петроградське правительство „народніх комісарів" — наводимо з IV-го Універсалу дослівно — щоб привернути під свою власть Вільну Українську Республіку, оповістило війну Україні і насилає на наші землі свої війська красногвардейців — большевиків, які грабують хліб у наших селян і без всякої плати вивозять його в Росію, не жаліючи навіть зерна наготовленого на засів, вбивають неповинних людей і сіють скрізь безладдя, злодіяцтво і безчинство...

„Народня Українська Держава повинна бути вичищена від насланих з Петрограду найманих насильників, які топчуть права Української Республіки" — каже IV Універсал. І безпосередно після наведеного вище уступу читаємо далі:

„Незмірно тяжка війна, роспочата буржуазними правительствами, тяжко змучила наш народ, знищила наш край, розбила господарство, тепер тому мусить бути кінець. З тим, як армія буде демобілізуватись, **приписуємо одпускати вояків; *) після підтвердження мирних переговорів — роспустити армію зовсім,** а потім замість постійної армії **завести народню міліцію,** щоб військо наше служило охороною робочого народу, а не бажанням пануючих верств...

„В справі земельній — читаємо ще далі — комісія, вибрана на останній сесії нашій, уже виробила закон про передачу землі трудовому народові без викупу, прийнявши за основу **скасування власности і соціялізацію землі,** згідно з нашою постановою на сьомій сесії...

Вкінці заповідаючи скликання в найближчих тижнях Українських Установчих Зборів, Центральна Рада УНР каже в IV-ім Універсалі:

„Сьомуж найвищому нашому органові належатиме рішити про федеративний зв'язок з Народніми Республіками бувшої Російської Держави..."

Так виглядає IV Універсал Центральної Ради УНР у його найбільш суттєвих частинах.

Річ ясна, що коли на Україну наступав її старий північний ворог, Москва, то найважнішою справою в такій грізній хвилі повинно було бути передовсім одно: як найенергійніше творення української армії, щоб спинити наступ ворога та викинути його з України. Так повинно було бути. Та що ми бачимо в IV Універсалі УНР? Бачимо повний брак якоїнебудь акції в напрямі творення української армії. І не тільки нема в IV Універсалі УНР ніякої згадки про організування української армії для оборони Української Держави перед наступаючим ворогом. Тим Універсалом наказано розпустити навіть ті завязки української армії, які тоді існували, повставши самочинно на фронті і в запіллю!

Чиж можна супроти того дивуватися, що українські військові частини прочитавши IV Універсал, чим скорше здемобілізувалися і пішли домів, щоб ділити панську земельку вивласнену Універсалом Центральної Ради УНР...

А щоб українські військові частини прочитали IV Універсал, про се вже подбали ріжні комітети і ради, які існували тоді у всіх частинах б. російської армії, отже і в українських. Що се дійсно так було, про се свідчить наглядно спеціяльне видання IV Універсалу, випущене Українською Військовою Радою південно-західного (отже українського) фронту, яке маємо саме в руках при писанні сеї статті. І що найцікавіше в тім виданню, то се, що слова Універсалу: „приписуємо одпускати вояків..." надруковані в нім самими великими буквами, очевидно в тій ціли, щоб відразу впали в очи вояка, який буде читати той Універсал...

Так завдяки IV-ому Універсалови Центральної Ради УНР Україна в найгрізнішій для неї хвилі, коли Москва йшла на неї війною, знайшлася без власної армії. Тим і пояснюється швидке посування московських большевицьких військ на Україні: вони ніде не зустрічали поважнішого опору.

В такій грізній для Української Держави хвилі виступили в її обороні ідейні студенти-Українці з київських високих і середних шкіл. Вони на скоро зорганізували між собою невеликий військовий відділ, який майже без військової підготовки і без відповідного узброєння та виряду виїхав з Києва, щоб опиратися навалі московських большевиків. Дня 29 січня прибув той відділ нашої молоді на стацію Крути і на слідуючий день, 30-го січня 1918 р., в полудне вступив у бій з большевиками. Перевага ворога супроти відділу молоді була подавляюча. Тому той відділ українських студентів був дуже скоро зовсім знищений. Вратувалися тільки нечисленні одиниці. Майже ввесь відділ вимордували большевики. А рівночасно послухавши зазиву верховної влади УНР розпливалися до дому могутні маси здорового українського війська ріжних частин. Обуті, одягнені, зі зброєю в руках, знаменито вправлені — розходилися домів якраз у тій хвилі, коли їх найбільше було треба, бо ворог лютий наступав на Рідний Край їх, на землю їх батьків! А вони йшли до дому, хоч навіть частинка їх могла на прах розбити лютих наїздників, що мордували ідейну молодь нашу під Крутами... Йшли до дому, бо їх здемобілізувала верховна влада УНР...

Так отже Крути се безпосередний наслідок IV Універсалу Української Центральної Ради. І про се повинні памятати всі, що говорять або пишуть про Крути...

Та пощо треба памятати про се? З отсих причин:

1) Передовсім тому, щоб пізнати історичну правду;

2) далі тому щоб, пізнавши історичну правду, витягнути з того відповідну науку.

Пізнати історичний факт таким, яким він був у дійсности, се перша вимога й умовина справжнього історичного пізнання і знання. Се головна основа правдивої історії. Інакше се булаб не історія, але се булоб фальшування історії, історичний обман, все одно: свідомий чи несвідомий.

А фальшування й обман особливо небезпечні якраз в історії. Бо історія якогось народу се сума досвіду, зробленого тим народом продовж його історичного життя. І коли якийсь нарід має користати зі зробленого ним досвіду в минулім, то він мусить той досвід пізнати у всій його дійсности. Тоді — і тільки тоді — історія буде для даного народу „учителькою життя".

Се треба сказати особливо про історію України.

Як відомо, український нарід се одинокий нині великий, бо кількадесятьміліоновий, культурний нарід в Европі, як також на цілій земській кулі, що не є своїм господарем ні на однім маленькім клаптику своєї землі. Не є господарем нині, хоч був ним колись не тільки на всій своїй етнографічній території (княжі часи), але й на всій території Східної Европи. Не є господарем, хоч по упадку старої княжої Української Держави кілька разів обставини складалися так, що міг ним стати. Останній раз було се в р. 1918, коли обі держави, що займали українські землі (Росія й Австро-Угорщина), розпалися були і коли будувати Українську Державу помагала нам Німеччина. Та й тоді ми своєї держави не збудували.

Які причини того незвичайного факту?

Відповідь на те питання дає нам історія України. Тільки ту історію треба бачити такою, якою вона була в дійсности. Нічого не промовчувати, нічого не тушувати, нічого не зміняти.

Зокрема що торкається нашої невдачі в 1918 р., то яркий сніп світла кидає в тій справі якраз IV Універсал Української Центральної Ради. Він, як у зеркалі, відбиває всю незрілість Українців до власного державного життя в тім переломовім році. І тому нічого дивного, що з 1918 р. Українці вийшли з порожніми руками.

Усвідомити собі все те се конечна передумова того, щоб подібне не повторилося більше в майбутности. А найкращою нагодою до такого усвідомлення є якраз роковини IV Універсалу Центральної Ради УНР і Крути. Бо оба ті історичні акти тісно звязані з собою. Се причина і наслідок.

Отже ви всі, що говорите і пишете про се, говоріть же і пишіть правду своєму народові і молоді його: правду про те, хто викликав трагедію під Крутами, з кого тоді складалися властиві спричинники тої трагедії, чим вони були задурманені, що викликали таку трагедію і чому вони доси не хочуть признатися до того, що тоді викликали. Кажіть всім правду про ті страшні хвилі України, бо без правди ніколи не побачите свободної Батьківщини.

*) В тексті IV Універсалу, наведеним у Д. Дорошенка, Історії України 1917—1927 рр. (Ужгород, 1932, т. I, ст. 260), напечатано чомусь: „деяких салдатів".

З Ясної Гори

Біжучий 1937 рік се Милостиве Літо, се час ювілейних торжеств, які будемо святкувати в монастирській церкві на „Ясній Горі", в підкарпатськім відпустовім місці Гошеві. В сім році добігає до кінця велика річниця великої події, яка збулася в Галичині перед двома віками. Саме перед 200 роками внесено на „Ясну Гору" в процесійнім поході серед нечуваної радости непроглядного здвигу паломників Чудотворну Ікону Небесної Неньки й уміщено в нинішній мурованій церкві ОО. Василіян. Тут „Цариця Підкарпаття", як її називає стародавня пісня, прославилася безчисленними чудами і тим стала притягаючою силою для віруючих душ. Тому до Гошева рік-річно продовж двох століть напливав богомільний український народ з обох сторін Карпат і вертався додому, покріплений релігійно-національним духом. Ця традиція безперервно продовжується й до нинішнього дня: з найдальших закутин нашої землі спішать паломники, щоб у стіп гошівської Божої Матери зложити свою долю й недолю та набрати моральної сили на життєву боротьбу.

Щоб сей історичний ювілей гідно провести й достойно відсвяткувати, бажаємо гошівській церкві придати нового блеску відновою її нутра, іконостасу, престолів і всеї обстанови. Крім цього, щоби утривалити цей ювілей в памяті будучих поколінь, наміряємо збудувати монументальні, по мистецьки виконані стації „Хрестної Дороги", того улюбленого і многозаслуженого набожества віруючих душ. Розуміється саме собою, що наші змагання звернені також і на це, щоб прибуваючим на відпусти прочанам послужити можливо догідним приміщенням і витворенням інших конечних вигод, які мають прочани прм. в чужих відпустових місцях.

Однак ми вповні свідомі цього, що не довершимо наміреного богоугодного чину власними силами. Тому звертаємо свої очі на почитателів Божої Матери. Від них очікуємо жертвенної помочі. Між нашими побратимами надіємося знайти і основників (фундаторів) стацій „Хрестної Дороги" і добродіїв, які причиняться щедрими датками до цеї релігійно-національної справи. Нашу дяку для основників і добродіїв висловимо включенням їх у щоденні повсякчасні молитви монахів гошівської обителі. Щоб дати спромогу і найширшим кругам української суспільности причинитися до святого діла звеличення рідного відпустового місця, утворили ми Літургічний Союз. Це значить, що за всіх жертводавців, які зложать квоту бодай одного золотого на віднову церкви, будемо відправляти щомісяця одну Службу Божу продовж одного року. Тому кличемо до всіх: Поможіть нам довершити великого діла!

ОО. Василіяни в Гошеві.

Жертви й всякі запити просимо надсилати на адресу: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

Трудніше й більше почесно погодити людей ніж осудити. (Кароль Вітольд).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Націоналісти між собою

„Голос" в ч. 5 приніс статтю п. Б. Кравцева з критикою „кандидатів на вождів". В ній читаємо м. ін.:

„Наслідки „гоцків-кльоцків" галицької партійщини, що „понадусе" ставить добро своєї групи й усіми доступними собі способами намагається вдержатися на поверхні громадського життя — не дали довго чекати на себе. Все більше отаманчиків і серед молоді, що під плащиком націоналістичної ідеї пробують поставити себе, коли вже не на верхах цілої нації, то бодай націоналістичного руху, що вважають себе єдиними викладниками правди і, горлаючи з Вивокого Замку, чи якого Сокаля чи Пацикова, хочуть, щоб їх усі конче бачили і подивляли... і слухали. Бо тільки вони, бо нема нікого понад них — вонж альфа й омега — завершення всього.

Звернути їм по дружньому увагу, переконувати їх — шкода заходу й труду. Вонж як не вожди, то апостоли, а принаймні пророки. Поставитиж їх на своє місце, определити їх вагу й вартість — то вони, якщо не кинуться на вас із кулаками й лайкою, то напевно почнуть організувати свою „пашконецьку волость" і торощити націоналізм, або знайдуть спільну мову з його найбільш запеклими противниками.

Отаманчиків таких, чи пак вождів й апостолів родить — в силу ріжних обставин — все більше наша галицько-загумінкова дійсність. Кождий з них хоче виявлятися, кождий з них хоче говорити, проводити й наказувати. Кождий з них своїм найпершим правом вважає критикувати й пищити всіх і вся, хто не хоче їх признати."

Вище наведені закиди писали недавно ниші націоналісти проти Кравцева.

Характеристика Генрика Кавецкого

Здібний жидівський публіцист Бернард Зінгер помістив у „Гайнті" цікаву статтю з приводу димісії довголітного організатора й фактичного шефа поліції в Польщі, Генрика Кавецкого. В ній пише м. і., що його противники закидали йому, що має контролю над кождим сторонництвом і що докладно знає, що діється серед опозиції (хоч се розуміється не закид а прикмета для чоловіка на такім становищі). Кавецкий тісно співпрацював з пок. мін. Перацким. Метода п. Кавецкого полягала на викликуванні замішання у противників. Бував часто в Бельведері на довірочних нарадах. Говорив, що праця виділу безпеки йде добре, бо прецизійно зриває мости противникам, але жалувався, що не може створити власного моста, себто урядового табора на більшу міру. Тому й уступив. Його заступник п. Єжи Пацьорковский має бути представником нових напрямних урядового табора. Себто інакше кажучи, суспільний виділ має заняти місце виділу безпеки. — До сеї цікавої та далеко не повної характеристики слід м. і. додати, що п. Кавецкий чоловік дужс спритний і здібний, тому й відповідальність його за майже все, що діялося у внутрішних справах Польщі, далеко більша ніж пересічних урядників. У справах національних він міг був дуже причинитися до наладнання їх. Чому не причинився, годі напевно сказати перед появою його власних споминів і документів з часу його урядування. Він з походження галицький Поляк, отже знає відносини і настрої на Сході.

Нове ББ

Чому спалено архіви старого ББ?

„Пяст" в ч. 6 приніс статтю з критикою табору, що його творить полк. Коц. Сей новий табор називає „Пяст" новим Б. Б. В статті читаємо м. і.: „Для обдурювання наївних пускається про нове ББ такі фрази, як нпр., що воно буде ділити людей „після здібности до спільного карного зусилля для піднесення могутности Польщі, для підтягнення Польщі вгору." Всі знають давне ББ і памятають, що уживало тих самих фраз про Польщу, а було організацією „монополю жолоба", то значить опановування товстих посад і державних фондів; що в краю, котрий перед травнем привик до чесних рук і чесних метод в публичній господарці, впровадило таку страшну деморалізацію, що предсідник ББ наказав при його розвязанні — спалити всі архіви організації."

До чого доходить

Варшавський „Наш Пшеґльонд" в ч. 34 приніс опис такої події: В селі Рителе-Сопки гміни Ольшів, пов Соколів, на Підляші мешкала Жидівка Хая Цезанка з 3 дочками. Від 30 літ була вона там властителькою кількаморгового господарства. При комасації частину її ґрунту приділено пишому господареві, а решту забрав попередний власник, кажучи, що се була його батьківщина. В грудні Цезанку з дітьми просто вигнали з села і навіть її річей не дозволили їй забрати. При тім „вивласненні" був солтис і не реаґував на грабунок товпи. Жид. Комітет Допомоги у Варшаві, вислухавши скарги пошкодованої, постановив звернутися до прокураторії.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Такі прояви заслуґують на безумовний осуд всіх чесних людей без огляду на народність і релігію. Коли не буде однодушних осудів таких злочинів, то сегодня робитимуть так з Жидами, завтра з ними і навіть самі між собою. Так дійде до цілковитої анархізації.

Москва зловісно мовчить

В 36 ч. „Малого Дзєнніка" появилася кореспонденція з Москви про теперішні настрої серед населення столиці „щасливої пролетарської батьківщини". — Присуд в останнім московськім процесі зробив пригноблюючe враження не лиш у Москві, але й у цілім СССР. „А на вістку про виконання присуду кількаміліонова Москва відповідає зловісною мовчанкою. Без сумніву, знов відбудеться безчисленна скількість віч, знов буде ухвалена безчисленна скількість резолюцій, в яких виконання присуду буде назване „справедливою карою для підлих зрадників комуністичної вітчини". — Так будуть говорити голосно. А потихо вже говориться, що таких людей як Пятаков, Муралов і Серебряков, що такі заслужені для большевизму, що були найблизшими співробітниками Леніна, що мимо всего до кінця були правдивими большевиками, таких людей не вільно було розстріляти. — В Москві росте невдоволення. В червоній столиці витворюється настрій, небезпечний для влади й передовсім для Сталіна. Не тільки широкі маси, але й „висші сфери", червона дигнітерія переняті трівогою. Кождий навіть найвисший достойник непевний своєї долі. Коли на лаву підсудних можна було посадити таких людей як Радек, Сокольников, Пятаков, Муралов і Серебряков, коли трох останних можна було розстріляти, то ніхто з богів червоного Олімпу не може спати спокійно. — Отже якийсь рух, якийсь фермент дається зауважити і в кремлівських кругах, в безпосереднім окруженні Сталіна. Навіть у тих, що безпосередно з ним стикаються, повстає питання: Про кого він тепер думає? Кого з нас думає „усунути" так, як усунув Зіновєва, Камєнева, Пятакова і богато інших?"

Леон Доде про Пушкіна

Найвизначніший з правих публіцистів Франції Леон Доде помістив передовицю в „Аксіон Франсез" з приводу пушкінського ювилею. В ній лише м. і.: „Російська мова тяжко доступна чужинцеві. Правда, знаємо ряд знаменитих перекладів з Гоголя, Достоевського, Толстого, Тургенєва й навіть Решетнікова та Горького. Одначе прозаїки піддаються перекладові на чужу мову розмірно легко — хоч і тут затрачується своєрідна красота мови та її особливости, яких перекласти не можна. Щодо поетів то тут справа майже безнадійна. Ще коли ходить про поетів латинської групи, то в латинських краях знайдеться кілька сот культурних людей, спосібних вгадати прелесть оригіналу через призму перекладу. Англосаські й німецькі поети не мають і того: з французьких перекладів з Шекспіра випарував весь аромат оригіналу. Лірична поезія не може перейти границь батьківщини поета.

Червоний Джінгіс-Хан гряде

Угорський щоденник „Пешті Уйсаг" приніс кореспонденцію з Берліна про плянований напад Совітів рівночасно на Европу північну, полудневу й середну. Перша совітська армія під проводом генерала Сапошнікова перейде через Фінляндію, Швецію, Норвеґію й Данію, щоби впасти до Німеччини коло м. Фленсбург. Середна армія під проводом ґен. Умборевича вдарить через балтійські держави на Сх. Прусію, щоб звідти через Бресляв получитися з армією полудневою, зглядно чехословацькою. Третою армією буде проводити ґен. Якір. Його армія ділатиме в трьох напрямах. В напрямі північнім і західнім співділатиме з армією Умборевича, щоб окружити Польщу, на полудне піде через Бессарабію, Румунію й Семигород. Рівночасно наступить атак з Чехословаччини в напрямі Угорщини, Югославії й Австрії. По доконанні тих ділань обидва полудневі крила получаться разом і вдарять на Італію і Швайцарію, атакуючи рівночасно через Судети полудневу Баварію. Доля Европи рішиться знов над Дунаєм, як свого часу підчас наїзду Татарів. Новий похід червоних відділів нагадає величезний райд Джінгіс-Хана.

Поляк про німецьку господарку

В останнім часі богато часописів розписується про невідрадний стан господарства в Німеччині, що має проявлятися передовсім у постійнім обмежуванні споживання товщів. Про те „Газета Польска" в ч. 35 пише: „Дурять себе ті всі, що дослівно беруть оповідання про брак масла в Німеччині, що представляють собі, що погіршення господарського положення в Німеччині може змусити її до просьби о поміч заграници та до приняття умовин тої останньої. Слушно перестерігав премієр Блюм своїх співгорожан перед тою „фальшивою і небезпечною ідеєю". Безсумніву с. р. Німеччина буде змушена дальше обмежувати споживання товщів. Та що з того вийде? В 1937 р. споживання товщів на голову мешканця Німеччини впаде до рівня... 1913 р., то значить до 18,4 кг. На таку високу порцію не стати більшости мешканців Европи. Канцлер знає, що може чекати, що Німеччині — бодай в найближчих літах — не грозить ані голод, ані нова фіаско безробіття."

Большевики провокують Естонію

Минулого тижня большевики схопили на естонській території 10 естонських рибаків і завезли їх вглиб СССР. Притім зник естонський приграничний вояк. Кілька днів пізніше відділ совітських вояків перейшов на естонську територію і почав стріляти до естонських вояків, що уставляли граничні стовпи. Естонські вояки виперли большевиків на совітську територію. Естонське правительство вислало до Москви протест. Большевицька провокація викликала обурення в цілій Естонії.

Бійка в бельґійськім парляменті

В бельґійській палаті послів один з рексистів зажадав вияснення в справі поведінки предсідника палати Каміля Ґіісманса в часі його подорожі до Еспанії. Тоді між соціялістами і рексистами та флямандськими націоналістами дійшло до бійки на пястуки. Кидано на себе примірниками регуляміну палати, розложеними на лавках. Один з флямандських „фронтистів" так ранений, що його винесено з салі. Предсідник перервав наради й зарядив евакуацію салі нарад і трибун, де також дійшло до бійки.

Хто опановує Китай

Японська аґенція Кокутсу звідомляє: Американські товариства дістали значні концесії від китайського правительства. М. ін. автомобілеві заведення Форда дістали монополь на імпорт до Китаю автомобілів всяких типів, а Компанія Стендерд Ойл монополь на доставу бензини, ґазоліни й инших смарів. Американські капітали опанували цілковито цивільне летунство в Китаю. Зростає також активність англійських капіталів. В Шанґаї утворено спеціяльну англійську торґовельну місію. Англія зачала будувати зелізничу маґістралю з м. Чанса, через провінції Гонан, Гуїдзов і Чечуан до м. Чунтсін. Англія дістала право доставляти ріжні матеріяли до будови тої зелізниці. Більшість акцій зелізниці Ганкав — Кантон і Генджов — Юїшан перейшла в руки англійських капіталів.

Досвід духовенства

Як він усвідомлений і як кристалізується у статутах „Скали" і в житті.)*

Тепер справді Провидіння Боже хоче нещасний нарід ратувати, коли нову освітну народну установу „Скалу", в котрій авторитет Церкви статутом збережений, замаркований і поставлений на першім місци, влучено в орбіту підготовки „Католицької Акції", що після Найвисшого оречення „належить беззаперечення до пастирських обовязків." Тому від тепер вже чейже ніякий священик не повинен на свою власну руку вмішуватися в вир просвітянських акцій, заслонюючись тим, що се — мовляв — справа світська, отже Епископ не має тут права наказувати і заряджувати. Та се справа справді дуже важна і для Церкви і для народу.

Тепер священик має нагоду працювати на освітній ниві для свого народу в народній установі під кермою свого Епископа і з повним збереженням свого авторитету, вже не як звичайний член, як було дотепер у світських установах, але як її духовник-куратор читальні, котрої має бути справді душею. Се повинно викликати у кождого куратора правдиве захоплення і горячий запал, щоб свої обовязки виконувати якнайсовісніше.

Не місце тут розписуватися докладніше про обовязки куратора та спосіб їх виконання. Товариство „Скала" се організація всесторонно подумана, се у нас одинокий у повнім того слова значінні організаційний почин 20-го століття. Тимто праця куратора буде не лише відповідальна, але й тяжка. І то тим тяжша, що по перше, правду сказавши, ми священики до неї не маємо найменшої підготовки, а по друге тому, що наш народний ґрунт під оглядом організаційним взагалі слабо оброблений. На нім працювали переважно самоуки-дилетанти. На нім довго зводили боротьбу два ворожі табори: народовецький і москвофілський, що для приєднання собі широких мас часто послугувалися демагогічними кличами. На тім ґрунті зводили особисті порахунки ріжного рода зарозумілці-меґальомани верховоди а тепер від довших літ герцюють амбітники крикуни і демагоґи. Правдиво систематичної праці на тім ґрунті не було. Тому він навіть добре не зораний, лише стратований і поріс страшним хабаззям.

Духовенство зі справою суспільно-католицької й католицько-народної праці переважно необізнане давалося часто уживати як знаряддя. Лучалися і добросовісні та спосібні організатори, але вони не маючи поняття про систематичну організаційну працю, давалися пірвати у вир партійної боротьби і скінчили тим, що піддалися під диктат несовісних ревунів.

У нас про організацію дуже богато говорилося, але мало що позитивно робилося. Писаних про те праць, систематично уложених, у нас взагалі нема, є лише доривочні, припадкові, порозкидувані по ріжних часописах і тяжко їх повишукувати, щоб мож ними покористовуватися.

Однак при добрій волі можна буде тому всьому зарадити. Ключ до того буде розуміється в руках Головного Виділу „Скали". Він мусить кураторам піти на зустріч і помогти їм. Найперше треба подбати про ґрунтовне вишколення кількох священиків на інструкторів „Католицької Акції". Опісля урядити для кураторів курси суспільно- й освітно-католицької праці. На курси кождий деканат повинен вислати бодай по 4 священиків. Вони повинні бути зобовязані такі курси урядити потому по деканатах.

При Головнім Виділі повинен бути створений також відділ організаційний і люстраційний, що булиб у сталім контакті з Покровителем Товариства. До першого належалоб висилати на руки кураторів директиви, інструкції, обіжники, комунікати, відозви, зарядження. До другого — люструвати читальні і контролювати, чи всьо як слід виконується.

На початок сего булоб досить.

Тому, що парохіяльні читальні поставлені в основу Католицької Акції а ся „належить беззаперечно до пастирських обовязків з одної сторони і до християнського життя вірних з другої" (Відозва до духовенства з дня 27. X. 1933), куратор обовязаний совісно і всеціло їм віддатися. Не повинен і не сміє робити нічого на свою руку, памятаючи, що він у читальні лише заступник Покровителя. Проте обовязаний точно виконувати всі зарядження Головного Виділу і строго придержуватися його інструкцій і вказівок, вистерігатися всяких розбіжностей і екстраваганцій. У всіх парохіяльних читальнях, подібно як в Церкві, має бути один напрям праці, один дух, одноцілість і однообразність. У сьому буде їх сила, від сего залежить їх успіх і хосен для Церкви і народу.

Остає ще обговорити одну важну, трохи може дражливу справу, а саме відношення куратора до світських народних установ.

Нема трудности, коли ходить про установи економічні, господарські й наукові. Тут куратор має вільну руку. Коли вони для Церкви не ворожі, може до них належати і навіть належати до їх виділів і зарядів.

Інакше представляється річ, коли ходить про установи освітні, читальняні як „Просвіта" й „Общество Качковского". Оскільки вони не ворожі для Церкви, може куратор, як хоче, бути їх членом, але анґажувати себе у їх виділі чи головстві рішучо **не повинен** з кількох причин:

1) Не стане йому часу на се. 2) „Двом панам служити тяжко" і дивно се виглядалоби, якби той сам священик був в одній читальні головою, у другій куратором. Лучше одну читальню добре і совісно провадити. 3) Для збереження однообразности з прочими кураторами. Не всюди і не кождий куратор може бути головою або членом світської читальні. Тепер вже значна більшість священиків у світських читальнях і їх зарядах з засадничих і важних причин не анґажується. З тим фактом всі мусять погодитися. На простих людей впливає се дуже згіршаючо, коли бачуть, що межи священиками нема однозгідности в поступованні, що одні є в заряді світських читалень, а другі ні. З того пряме заключення, що — мовляв — перші „тримають з народом", другі ні, що перші діячі „патріоти", другі ні. Може се схліблювати амбіції деяких „перших", але для престіжу духовенства і для справи Церкви се очевидно шкідливе. А вже таки дуже згіршаюче булоб, якби котрий священик тримався головства у світській читальні, **занедбуючи** через се обовязки куратора, або лявіруючи так, щоб як то кажуть і „вовк був ситий і коза ціла", т. є., щоб у „Скалі" не робити конкуренції світській читальні і тому лишити „Скалу" лише на папері.

Скаже неодин, що до тепер всеціло віддавався світській читальні: „То нарешті по стільки трудах добровільно і

*) Гл. статті „Чи винен „дух часу", „Справжня новість" і „Гляньмо правді в очі" в чч. 8, 9, 10 „Нової Зорі".

Рефлєксії

З приводу ялинки, риб, маку, святочного настрою, наших купців та окремішних свят. II.

А ті ціни! Вже від кількох літ кождий покупець міг замітити, що вони систематично після латинських Свят, а безпосередно перед нашими, „скачуть"... І то „скачуть" не гірше як кльовни в цирку... Ось візьмімо нпр. мак. Ще перед латинськими Святами його ринкова ціна була за 1 кґ. 80—90 сотиків, в склепах на 10 сот. дорожче. Перед українськими Святами ринкова ціна пішла на 1 зол. за 1 кґ. (у Поляків і Жидів!), та в українських склепах здебільша на 1.20 зол. за 1 кґ. Се гарна рекляма для таких кличів як „Свій до свого по своє!"...

Може хтось скаже: Се добре право купця використати конюнктуру, а мак саме тоді все „скаче". Ну, так! Нехай собі „скаче". А купець має не лише право „використати конюнктуру", але також національний обовязок ту конюнктуру „накрутити". І коли це відомо, що ціни маку саме в тім часі щороку йдуть вгору, то національним обовязком українських купців є цей артикул першої святочної потреби заздалегідь надбати і продати без втрати, з добрим але не надмірним зиском. Національний і суспільний український інтерес вимагає від українського купця, щоб він не волікся мляво в хвості якоїсь „конюнктури", але щоб він сам став вирішним чинником при реґуляції цін та щоб таким реґулятором лишився навіть тоді, колиб йому довелося за це поплатитися на „пятку" або „десятку" меншим заробітком. Бо диктувати ціну се дуже важна річ.

Святочний настрій і вигляд витворюють дуже ріжнородні і складні чинники. Та не всі з тих чинників діють в залежности від нас. Так поза межами наших спроможностей лежить надати святочний хід життя всій людській спільноті, серед якої живемо. Та гірше, коли того святочного настрою нема навіть там, де се залежить виключно від нас самих. І тут слід ствердити, що сей стан у нас з кождим роком зміняється **на некористь**. Очевидно виправдати можна все: „скрута", „тяжкі часи", пять днів Свят, не можна видержати, загрожує втрата вже не чужої, а таки „своєї" кліентелі, конюнктура... (Дивно лишень, що Жиди мимо таких самих перепон обходять свої свята (нпр. кучки) не пять, а ще більше днів!).

Другий день наших Свят у Львові в ринку святкує одна книгарня ім. Шевченка. Переді мною йдуть два українські „біснесмени". Мабуть у них на думці те саме, що в мене. Чую, як один другому робить саркастичну увагу: „Ну, так, культура і дух можуть собі святкувати. Вони у нас і в будні дні не мають богато до роботи..." Справді... Якби з уст мені виняв.

Та погано, що в сліди міста йде вже й село. З року на рік частіще доводиться зустрінути селянина, що в наші святочні дні їде до міста возом навантаженим товарами. — Тогож (другого) дня Різдвяних Свят на Жовківській вулиці зустрічаю знакомого сватка. Богач, наш „куркул".

— О! І ви тут нині?... — заганув я його.

Глянув на мене з нехіттю, спідлоба:

— Тяжкі часи! Сьогодні пятниця, торговий день. Думав я, що в Свято не довезуть харчів, можна буде дещо краще продати...

Отже приїхав з жінкою. Гнав трицять з чубком кільометрів. Привіз пару гусок, яйця, масло, то що. — Ось, сей також розуміє „конюнктуру", його не пригнала біда. — Може, продавши товар, послухає з жінкою богослуження у Львові. В жидівськім шинку кричить радіо... Може нададуть авдицію з котроїсь церкви...

Та коли бесіда про тих, що не святкують „вольно", слід згадати і тих, що не святкують „невольно"... Їх число тепер скоро росте. А тямлю, ще так розмірно недавно тому, як ученик я був „білим круком" між такими. Тоді Галичина була поділена на дві части. У східній, на схід від Сяну, святкували і латинські і українські Свята, в західній, де я ходив

без боротьби маю випустити читальню зі своїх рук і дати її на поталу ворогам Церкви і народу?"

Се трудно поручати і пропаґувати, щоб світські читальні священики „випустили з рук". Лучше булоби всі в руках тримати і мати на них вплив. Епископ і Покровитель „Скали" Преосв. Григорій Хомишин у Пастирськім Листі з дня 22-го липня 1935 на стор. 26 каже так: „Якщо вони для Церкви не ворожі, треба до них прихильно відноситися і їх по можности спомагати, а заразом чувати й остерігати, щоб вони не звироднїли і не стали лівими." З того слідує, що се обовязок кождого куратора дбати також і про світську читальню і її в руках держати. Треба лише змінити дотеперішну тактику, бо вона показалася безуспішна і недоцільна.

Дотепер нам здавалося, що священик тримає в руках читальню, коли він її голова, а бодай член виділу та безпосередно в ній працює, приходить на сходини, засідання, збори, анкети і в той спосіб має на неї вплив і „держить провід". Одначе в дійсности так не є: бо щоб у читальні мати правдивий вплив і її у своїх руках правдиво держати, треба мати власть, а її у „Просвіті" не має ні голова, ні тим менше член виділу або звичайний член. На ділі має її у „Просвіті" більшість членів. З практики знаємо, що вплив на маси дуже непевний і змінчивий. Часто рішає про се якась одна хвиля, оден висказ, оден трік. Тому ні голова, ні виділ не можуть мати ніколи певности, що більшість буде за ними: бо навіть у послідній хвилі більшість може звернутися проти них. Так каже теорія психольоґії мас а практика се вповні потверджує.

Скільки нині є таких читалень, що священикови завдячують своє оснування, свій розвиток, свої домівки, бібліотеки, ціле майно, а нині вони в руках людей ворожих для Церкви і священика. Священик основатель і добродій читальні, що літами ціле своє життя в неї вкладав, а тепер не тільки не має до неї вступу, але ще і досвідчує з її боку вражди і невдяки. Ще так недавно йому здавалося, що він її кріпко держить у своїх руках! Він остро осуджував своїх собратів, що свої читальні „з рук випустили", йому здавалося, що він сего ніколи не зробить і навіть якби його викинули дверми, він вікном до неї влізе і „буде її держати". Та незабаром навіть не спостерігся, як читальня йому з рук висмикнулася і — звернулася проти него. (Далі буде).

до ґімназії, лише латинські. Памятаю розпуку, яку я переживав, і чую якби нині на моїм обличчі гіркі сльози, які я проливав, коли ще, великий мальчуган в першій ґімназійній клясі, я мусів два дні перед колядою вертатися до школи, від котрої мене мої любі виховавці на грекo-кат. свята не хотіли звільнити. А потім стільки літ прикростей з причини Свят, коли я вже „сидів на посаді"!

Невже дивно, що мимохіть виринає у мене питання: Якийже глузд держатися традиції окремішности тих Свят, себто старого календаря, хоч одні, що хотілиб святкувати ті свята, не святкують їх „невольно", а другі не святкують „вольно", хоч можуть і таким чином не святкують властиво н і я к и х? — К—ч.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Всі замітки Вп. Автора уважаємо влучними з виїмком його захоплення польськими студентами, що обнизили ціну риб під свята. Нехайби вони так обнизили ту ціну заплативши великі податки, які платять нужденні тепер торговці, а тоді булоб їх за що хвалити. Але зробити комусь конкуренцію не платячи цілий рік податків, се не штука. Позатим Вп. Автор помічує дуже слушно. Особливо влучні його помічення щодо занепаду святкування наших свят вже у всіх станах нашого народу до селянського стану включно! З тим лучиться очевидно щораз більше відчужування від своєї Церкви і своєї нації. І все те поступає в застрашаючім темпі. Ось до чого доводить непослух свому Авторитетові, що предвидів на десятки літ наперед наслідки дурного „консерватизму" чи радше заскорузлости, але „поступові патріоти" поти ревіли проти розумної реформи аж добилися її скасування. А тепер наслідки щораз гірші. Панове „патріоти!" Обізвіться тепер...

З сойму

Справи полудневo-східних воєвідств Польщі.

Підчас нарад буджетової комісії сойму над інвестиційним пляном на 1937 р. польський пос. Войцеховский заявив, що полуднево-східні воєвідства покривджені в загальній господарській політиці держави. Потреби сих земель величезні. Після обчислень ґрупи послів полуднево-східних воєвідств на саму будову шляхів на тих теренах треба булоб 72 міл. зл. Тимчасом інвестиційний плян передбачує тільки 1,220.000 зл. в першім році свого здійснювання! На регуляцію рік треба бодай 24.5 міл. зл., а плян передбачує тільки чверть міліона і т. д.

Посол Целевич також доказував, що інвестиційні пляни не беруть як слід під увагу потреб галицьких воєвідств. З загальної суми 75 міл. зл. на будівництво, шляхи і мости тільки коло 4 міл. зл. припадає на галицькі воєвідства. Українці мають зокрема жаль з приводу недостаточної регуляції гірських потоків. При роботах на терені галицьких воєвіств повинно працювати місцеве населення. — Посол Пеленський заявив, що галицькі воєвідства требаб назвати під оглядом господарського стану вже не Польщею Б, але Польщею Д. Галицьке село терпить на перенаселення. Тимчасом президент Хліборобської Палати у Львові п. Папара висловився, що „маємо в краю внутрішну Абісинію" у виді 4 міл. гектарів неужитків, з того 800.000 на терені Сх. Галичини! По переведенні меліорації ті неужитки моглиб стати вартісними землями для хлібороба. Та в інвестиційнім пляні нема майже ніяких сум на меліорацію, бо преліміновані 2 міл. не стоять у ніякім відношенні до дійсних потреб. Замісць парцеляції лучше булоб збільшити меліорацію, бо через парцеляцію відпадає перенаселеному селови і та змога заробітку, що її дає двір. Пос. П. зголосив внесок, щоб 16 міл., прелімінованих з інвестиційного фонду на фонд земельної реформи, призначити на меліорацію.

Віцепремієр Квятковский заявив, що правительство не має ніякого заміру ограничати грошеві льокати на східних землях, бо само правительство висунуло клич господарського піднесення тих земель і постійно здійснює в тій ділянці якусь нову програмову подробицю. В останних місяцях 1) введено дегресію до ґрунтового податку для східних земель, 2) обнижено побирання державного податку від убою, 3) значно обнижено оплати за сцілення, що виносять тепер на східних землях $^1/_8$ того, що оплати для полудневих земель, 4) обнижено обезпеченеві вкладки від огню, 5) значно обнижено комунікаційні тарифи для транспортів, 6) обнижено ціни деяких промислових артикулів, 7) в ділянці податкових залеглостей видано окрему інструкцію спеціяльно ліберального ліквідування тих залеглостей, головно коли йде про середну і дрібну власність, 8) міліон зл. спеціяльно видано на будову шкіл, 9) видано розпорядок про інвестиційні полекші. Він після дотеперішних інформацій може мати зовсім рішаюче значіння для підпертя місцевої продукції. В ділянці рільничих будівельних кредитів східні землі одержать в сім році значно більші кредити. Появляється новий кредит 3 міл. зл. на забудову нових осад, що цілковито припадає на схід. В ділянці рільничих інвестицій на наладнання збуту передбачено на 1937 р. на сході суму кілька разів більшу від виданої в 1936 р. В цілім пляні не йде про якусь частину, тільки про цілу Польщу. Коли в осередку Польщі через розбудову промислу створиться великий ринок консумції для сходу, то схід зачне споживати продукти заходу й тоді селянин на сході буде виглядати зовсім інакше...

В соймі в часі дебати над законом про інвестиції польський посол Тарнавский витав замір створення великого промислового району в долині рік Сяну і Висли, та підчеркував, що наперед треба скінчити вже розпочаті будови, нпр. зелізницю Ряшів—Кольбушова—Тарнобжег, бо вложені в те значні капітали марнуються. Новий осередок промислу буде властиво відрізаний від світа, бо здовж Висли нема мостів, а на Сяні є мости, але нема доріг до них. — Посол Вельгорский говорив, що східні окраїни се не тільки к р а й з 6 м і л і о н а м и ж е б р а к і в, але й резервуар недоцінених можливостей продукції та незаступимий атрибут польської державної сили. — Спритні і повні змісту як звичайно були промови жидівських послів Готліба і Зоммерштайна. Останний знаменито доказував, що до успішности праці треба ентузіязму, який родиться з любови а не з ненависти (посол Вимисловский: Но то йдіть до Палестини!). Ми підемо і вже йдемо, але й тут лишимося, бо не можна відвернути колеса історії (Вимисл.: В такім разі ми Поляки опустимо Польщу!). Сего я не боюся... — Посол Мархлевский з Познання до Зоммерштайна: А чи вам відомо, яка відсоткова участь Жидів у протидержавних і валютових провинах? (Оклики: Браво!). Пізнайте се заки беретеся давати нам науки! Ми не думаємо задля вас робити собі гаракірі! — Від уряду не промовляв ніхто. Проект інвестиційного закона ухвалено.

На пленумі сойму був іще такий цікавий інцидент: Референт новелі до закона про ліси посол Дудзінский покликався на авторитет пок. маршалка, кажучи, що він бувби розсудив ту справу в спосіб властивий. Проти того покликування зареаґував мін. Понятовский. На те сказав Дудзінский: „Ми старі леґіоністи здаємо собі справу з авторитету маршалка і можемо на него покликуватися." Тоді крикнув преміер Складковский: „До кого ви так говорите? Як ви сміете так говорити? Що ви собі думаєте?" Очевидці звідомляють, що реаґування преміера було дуже напрасне („ґвалтовне"). Властивої причини того трудно додуматися на підставі звітів, бо може ті звіти занадто скорочені у пресі.

Абстинентський конґрес

21 Міжнародній Протиалькогольний Конґрес відбудеться в днях 12—17 вересня 1937 р. в Варшаві. Голова Орґанізаційного Комітету Др Р. Ерко, ґенеральний секретар Міжнароднього Бюра боротьби з алькоголізмом в Льозанні; секретар — Голова Польського Товариства Боротьби з алькоголізмом „Тверезість" у Варшаві ред. Ян Шиманьскі. Наше Т-во „Відродження" зголосило пропаґандивний реферат про український орґанізований протиалькогольний рух. Реферат принято. Участь нашого Товариства в Конґресі запевнена. Урядовими мовами Конґресу будуть: анґлійська, французька, німецька й польська. Конґрес відбудеться в будинку Варшавського Університету. Підчас Конґресу буде улаштована Протиалькогольна Виставa праць і осягів поодиноких народів на цьому полі. Т-во „Відродження" як самостійне одержало окремий станок і буде виставляти свої здобутки в постаті: видань, образів, плякатів, картин, ґрафіконів і т. п. До цього Конґресу вже від тепер йде пильна підготовка, щоб на нім можна було гідно заступити Українців і український протиалькогольний і протинікотинний рух.

В Совітах бракує харчів

„Полярная Правда" жалується на брак споживних артикулів в північних округах та на велику їх дорожнечу. Від 2 місяців бракує в крамницях каші, риб, макарану, а мяса нема зовсім у торговлі. Хліба також часто бракує. Кільоґрам сметанкового масла коштує 20—22 рублів. Крім того населення відчуває брак одежі, білизни і взагалі мануфактурних виробів.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Маестро" в зеркалі критики

„Без ідеї, без форми і... без сенсу."

Гарне письменство має під одним оглядом зовсім своєрідне, окремішне, инакше становище як усі інші ділянки нашого не лишень трудового, буденного життя, але також наукової чи мистецької творчости. В кождій іншій області „майстром", учителем, винахідником нових форм чи нової суті творів чи продуктів праці може стати лишень такий чоловік, що біля позитивного, теоретичного знання якогось фаху чи дисципліни виказав також свою спосібність, тим знанням практично орудувати, тобто самостійно постачати вартісні продукти своєї фахової праці або нові цінности в опанованій ним ділянці. Отже швець мусить вміти сам вшити чоботи, вчений написати наукову працю, музика заграти на якомусь інструменті. Інакше ніхто не признає за ним права судити інших його товаришів по фаху.

Не так з гарним письменством. Тут зустрічаємо таке явище, що люди, які іноді самі не годні одного путнього оповідання склеїти, виступають як необмежені диктатори літературного царства, безапеляційно установляють норми для тої ділянки творчости й духового життя та виносять на пєдестал слави умові мірноти або погружають в безодню забуття згідно зі своїми примхами чи самолюбним інтересом нераз визначні таланти.

З історії світової літератури знаємо, яку важку боротьбу мусіли зводити з тими своєрідними царями самодержцями-критиками навіть найбільші ґенії людства, найбільші поети своїх націй. Знаємо, що в такій важкій боротьбі з критиками мусіли обєднатися два найбільші німецькі поети Ґете і Шілєр. Знаємо, як привитав найбільшого польського поета Міцкевича критик Мохнацький, парафразуючи слова з „Дзядів":

„Ciemno wszędzie, głucho wszędzie,
Głupio by'o, głupio będzie..."

Таких примірів можна напровадити богато. І коли сьогодні дізнаємося, що в Німеччині міністер Ґеббельс заборонив „критики в дотеперішній формі", постановляючи, щоб критики стали посередниками між письменниками і читачами, а не суддями авторів, що мусить прийти „кінець поглядові, що критик важніший ніж мистецький твір", — то мусимо тому признати богато слушности, хоч знаємо, що справжнім мотивом того указу не журба за нормальний розвиток літератури, лишень бажання найти способи обмеження свобідної літературної творчости, яка не йде в парі з партійною політикою.

І нашій галицькій землиці подарувала доля також одного критика, що вже десятки літ виконує свою владу над галицько-українським курінем письменників. Та він один з тих, що не лишень критикують гейби цей вуйко, що то сестрінкови казав: „Справ, небоже, бо то, бачиш, критик з мене знаменитий, але самому написати, то я якось не тее..."

О, ні! Він також сам де-коли пробує своїх сил як письменник. — Носив вовк, понесли вовка... Нехайже буде вільно приглянутися критично і критикові...

Беремо як зразок один з останніх нарисів, чи пак гумореску, підписану повним іменем (одну з багатьох таких того самого автора). Розуміємо, що коли автор не ховається навіть за псевдонім, то вважає твір за вповні достойний плід свого мистецького хисту. А йде тут не про „початкуюче писаннячко", про дебют якогось молодого, ще „невиробленого" автора, а про „фірму", про свого рода „позицію", про людину, за якою є вже шмат довгого життя і десяток літ писанини на літературній ниві: Маю на думці М. Рудницького і його оповідання „Миші" в „Назустрічі", ч. 10/36.

Сюжет? Коли се можна так назвати, то він банальний, скучний і... немодний... Карикатура вченого професора-чудака, тип зперед пів століття тому (Заливайко). Ну і другий, таксамо рідкий у нас, особливо під цю пору, тип капризної панянки (Маруся), ніби щось з еманципантки, що дуже боїться миші. І ось цей чудак учений жениться з тою чудачкою панянкою тому, що вона приносить йому як придане старі документи і книги, котрих він інакше не мігби здобути. Се лишень, так сказати, прольог. А таке дотепне супружество потрібне на те, щоб учений чудак міг відбути пошлюбну подорож зі своєю дружиною до неохайної кімнати троха вичищеного помешкання, де повно мишей. Там у старому домикові за Личаківською рогачкою (затямте ласкаво!) розгриваються фатальні сцени, що виправдують заголовок. Коли панна чи вже пані Марія лежить в спеціяльно для неї приготовленому ліжку і читає книжку, чує, що десь шелепає миш. Звертає на се увагу мужа і він починає погоню за мишами. Та миші, сполохані а нагальні, ховаються — в постіль молодиці! Та дозвольмо троха оповідати самому авторові.

...„Заливайко шарпнув простиралом і простягнув під ковдру руку, якби шукаючи злодія. Жінка крикнула з болю:

— О!

— Вибач, я гадав...

— Ти гадав!!! — і скочила з ліжка на підлогу."

От вам зразок „европейської" літератури! Яких трицять або більше літ тому назад такі події й такі дотепи годилися і то якраз за Личаківську рогачку, в дільницю, що тоді була синонімом шумовиння. Сьогодні вони вже й там не годяться, бо там повстала оселя інтеліґентського пролєтаріяту, учительська „кольонія". І тому знайшли собі захист в українськім літературнім журналі „Назустріч".

Та вернімся до поетицького оповідання. Знаходимо там ще таку гарну картину: ...„Друга мишка бігала по кімнаті наче пяна вивірка по колесі." Не беремося рішати, до якої категорії поетицьких засобів зачисляється така „ліценція поетіка" чи „метафора" як „пяна вивірка", що „бігає по колесі..."

Досить, що Маруся якийсь час сиділа „скулиніґ" у кутку ліжка, прикриваючись ковдрою, а вкінці не видержала і „вибігла на коридор у піжамі"... Так, шановні Читачі! Автор бачив у старих домиках за Личаківською рогачкою — коридори...

Тільки з тою піжамою то нам таки щось неясно. Панна чи пані Маруся сиділа „у кутику ліжка", „скулиніґ", прикриваючись ковдрою. На малюнку бачимо її, як утікає загорнувшися в ковдру. А тут автор завіряє нас, що вона втікала у піжамі та що господиня дає їй свою ковдру... Та Бог з тими бабами! Се пусте. А важне, що ось маємо перед собою зразок „гарного письменства", поданого в літературному журналі „европейського" фасону та й то ще зпід пера самого „маестро", що — на сторінках того свого журналу акцептує поетицьку творчість без ідеї (чи там світогляду) і без форми. Думаємо, що шанібний „маестро" в наведенім тут зразку своєї творчости покладену мету осягнув. Навіть більше! Бо латинська пословиця каже: „омне трінум перфектум." І ми бачимо, що ріжні кличі завжди йдуть у трійці, н. пр.: „свобода, рівність, братерство." Тож і гасло нашого шанібного „маестро" слід булоб поширити і покласти такий ідеал поетицької творчості: без ідеї, без форми і без сенсу...

Та тут кождий мимохіть спитає:

— Ну, гаразд! Та нащо шанібний „маестро" „без світогляду" псує папір?

„Дан же ведь на что либо челавєку разум..." (кажучи словами Гоголя). Чи тільки на те, щоб заповнити сторінки „Назустрічі"?

Отже грубо помилявсяб, хто байди „маестра" про „письменника без світогляду" бравби поважно, хто повіривби, що таке глупеньке і на вид невинне оповідання — має бути тільки такий зразок письменства без ідеї і без форми. Правда! Не видно там ідеї, не видно форми, не видно сенсу. Зате є щось інше, замасковане, хоч дуже незручно і невдачно. А саме є тенденція. Тенденція з поважних річей, які у нас загал все ще бере поважно, як родина, супружество, робити сміховинки, щоб такими дешевими способами лекше приготовити в понятях читачів обезцінення деяких нелюбих авторові вартостей. Властиво не треба читати аж до кінця і почути, що Маруся втікла з кімнати і — втікла від чоловіка, настрашившись мишей!

Ні! Тенденція, для якої написане це оповідання, наявна вже на вступі, в перших його реченнях:

„Новиною на один вечір товариських розмов була у нашому місті звістка, що Маруся Паляниця знову виходить заміж. Так, знову, бо всього три роки минуло, як вона покинула свого першого чоловіка Нестора Заливайка, без ясної причини і то як казали: тиждень, пять днів, чотири дні чи навіть день по шлюбі."

Це ніби знова таке буденне явище у нас, що молодиця втікає день по шлюбі від свого чоловіка „без ясної причини" і після трьох літ виходить другий раз заміж, навіть без формального розводу, про таку „дрібничку" як розвід „маестро" мабуть забув. Таким робом у п. Мих. Рудницького виходить, що для таких імпрез наша „Галілея" ще краще Ельдорадо ніж Америка, або большевія, бо навіть там вимагають формального розводу. Та для нашого „маестра" байдуже, що се таксамо правдиве і реальне як коридори в старих дімках за Личаківською рогачкою... Йому діло в тім, щоб суґґерувати нашій публиці думку, що такі речі у нас можливі, що вони вже таки навіть на дневнім порядку.

П. Михайло Рудницький виступає очевидно як речник ідеї лібералізму. Властиво всі противники тої ідеї повинні радіти, бо такі виступи, як вижче наведений, приносять ідеї лібералізму рішучо шкоду тому, що її компромітують і руйнують її кредит в очах думаючих читачів. Щож, коли тут в гру входить огляд на духове життя нації взагалі, на те, що воно і так слабоньке, ледве дихає, а такі виступи як „маестра" його ще гірше придавлять, відстрашуючи читачів від української творчости взагалі. К. С.

Нові видання

Михайло Грушевський: **Історія України-Русі.** Том десятий. (Роки 1657—1658). Видавництво Академії Наук УРСР. Київ — 1937 (в середині 1936). Сторін 393 і непаг. Формат 22.7×15 цм. Ціна 8 карбованців. Зміст: І. Вибори гетьмана і митрополита. Оформлення шведсько-українського союзу. ІІ. Опозиція Січі і бунт Пушкаря, відновлення кримсько-українського союзу. ІІІ. Конфлікт з Москвою і гадяцька унія. Покажчик осіб. Покажчик місць.

Переглядаємо се посмертне видання праці старого професора, що сими днями наспіло до Львова, й обертаємо його на всі боки, бо очам своїм не віримо, що большевики пустили в світ десятий том Історії України. Правда, папір лихенький і печатано сеї книжки всего 1.500 примірників, але добре що вийшла. Зредагувала її дочка покійного професора, Катря Грушевська, що й зазначено на другій стороні книжки. Ніякого вступу, ніякого закінчення. Зміст сумний: зачинається описом непослуху козаків по-

смерти Богдана його синові Юрієві, хоч формально признали його гетьманом. Заявили отверто, що будуть слухати тільки царя, ну й взявже їх потому цар московський в руки, що їм зрештою точно таксамо належалося як тим їх нащадкам, що взяли їх в руки московські большевики. Книжка кінчиться описом, як у кватирі польського короля гонець гетьмана Виговського оповідав, що Москалів вигнано звідусіль і козаки хочуть з ними воювати. „Була радість велика...“ Та розуміється скоро скінчилася для тої занархізованої суспільности. На жаль старий працьовитий професор вже не оповість нам дальшого ходу кривавої і страшної історії Рідного Краю свого. При кінці книжки зазначено, що підписано її до друку 9 грудня 1936, значить скоро її печатано, коли вона вже з початком лютого 1937 наспіла до Львова. — А. Ч.

Теофіль Баландюк, **Катальог книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Ринок ч. 10.** Історія. І. Бібліографія, видання серійні й періодичні, Збірники, альманахи, записки і т. д. Львів 1936. 8º, 80.

В 330 позиціях цього Катальогу автор подає зміст вищеназваних видань зібрані з великим трудом і вкладом праці. Відмітимо важніші: Альманах василіянських богословів, Українсько-руський Архів, Історична Бібліотека, Богословія, Временникъ Ставропигійскаго Института, Жерела до історії України-Руси, Записки Історично-Філологічного Відділу Української Академії Наук, Записки Українського Наукового Інститута в Берліні, Записки Українського Т-ва в Києві, Записки Наукового Т-ва ім. Шевченка, Записки ЧСВВ (Analecta OSBM), За сто літ, Збірники Української Академії Наук, Зборник Науковий Т-ва „Просвѣта“ в Ужгороді, Збірники Українського Університету в Празі, Літопис Бойківщини, Mitteilungen Українського Наукового Інституту в Берліні, Стара Україна, Україка, Яворівщина й б. і. Останні 4 картки в Катальогу подають нам покажчик авторів. Замітимо, що зміст „Записок ЧСВВ“ в цім Катальогу (36—40) перепечатаний з відомого Спису книжок Видавництва ЧСВВ в Жовкві (Жовква 1936. 23—26). В українській бібліографії, зокрема в історії покажчиків нашої преси (в нашім випадку наукової) цей Катальог займає одно з перших місць. — Р. Л.

„Рідна Мова“. Зміст 2-го (50) числа: І. Огієнко: Ознаки доброї літературної мови, 3. Чистота мови. Я. Романенко: Зловживання в-у. Б. Лисянський: Наша мова, вірш. І. Огієнко: Складня української мови. Основні члени речення. 2. Числівниковий підмет. І. Огієнко: Практичні лекції літературної мови, Легенда про вибір короля Ів. Франка. В. Сольчаник: Бойківська топо- й ономастика, 5. Старий Самбір. М. Кириченко: Словничок закарпатського говору. І. Огієнко: Навчаймося літературної мови від Шевченка, Словник мови „Кобзаря“. Життя слів. Мовне відродження Закарпаття (мова закарпатських поетів). Д. Щербицький, А. Животко, О. Дучимінська, І. Маївський, Гр. Домашовець: Наші говори. Дописи Прихильників Рідної Мови. Від Редакції й Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови“: Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1,60 зл., за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1 числа: Річник 1 (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Торжество в память митрополита Рутського в Улашківцях. В честь великого митрополита київсько-галицької провінції, Йосифа Велямина Рутського, відбулося в монастирі ОО. Василіян в Улашківцях 5 лютого с. р. торжество в память 300-літної річниці його смерти. Народу зібралося повна церква і богато приступило до св. Тайн. Відправлено Службу Божу благодарственну на подяку, що Пастир Душ людських Христос післав нашій Церкві такого великого борця за св. єдинення, яким був митрополит Рутський. Службу Божу з дияконами відправив о. Володимир Гук. На се торжество прибули околичні отці парохи, крім о. Гука з Ягольниці ще о. Михайло Фіголь з Шульганівки, о. Яків Тарнавський з Улашковець (Долина) і о. Дрогомирецький з Мухавки. По евангелію була проповідь, яку виголосив ігумен місцевого монастиря. Тема проповіди була: „Ви вже не чужі й захожі, а співгорожани святих і домашні Божі збудовані на підвалині апостолів і пророків, де наріжним каменем сам Ісус Христос, на котрім уся будівля виведена росте у святу Церкву в Господі“. (Еф. 2. 19—22). Проповідник вказав, що ті слова написав старець апостол, вязень Христовий, з Риму до Ефезу. Той св. Апостол пише дальше: „Ви були колись без Христа, вилучені з громади вибраних і чужі завітам обітниці і без Бога“. А коли ті слова були писані і читані, на землях нашої України панувала темрява і наші предки жили без Христа. Та Бог богатий в милости подав нам своє небесне світло, післав нам апостолів віри. А коли пізніше наші предки зведені схизмою занедбали св. єдність і далися відлучити від св. Петрового Престола, Бог посилав нам то Ізидора, то його наслідника Григорія II. київського митрополита, котрого висвятив сам св. Отець в Римі і потому знов, коли схизма відчужила Україну від Петрового Престола, дав Бог знов таких мужів як Йосиф Болгаринович (1500—02), Йосиф Солтан, митрополити Київські, що злучилися з Римською Церквою, в кінці 16 ст. покликає Бог Іпатія Потія, епископа Володимирського і Кирила Терлецького; вони в порозумінні з митрополитом Київським Михайлом Рагозою їдуть до Риму і в імени других епископів України присягають на єдинення зі св. Римською Церквою або на Унію. Старенький вже Потій висвячує молодого василіянського архимандрита в Вильні Йосифа Велямина Рутського на епископа львівського і свого наслідника на митрополії. Проповідник описав сцену нападу схизматиків на митр. Потія в Вильні, де напасник хотячи його убити, відрубав йому два пальці. Описав коротко навернення Івана Рутського з кальвінізму і його ревну службу для св. Унії та його щирі заходи для поширювання Унії не тільки на Україні але й на Білій Руси, та й навіть між Сербами і Волохами, бо сей ревний пастир бажав притягнути всіх до св. єдности. Згадав коротко про його оборону нашої Церкви в соймі й сенаті, хоч не був сенатором і як вороги св. Унії хотіли його убити. Сей праведний монах се великий пастир нашої Церкви, се її окраса, її слава.

З обовязку подяки Богу за світло католицької віри випливає консеквенція, визнавати ту віру ділами, учинками й словами, щоб ми цінили ту нашу св. Катол. віру і Церкву та не покидали її, коли зірветься буря покус чи навіть переслідування. А що лише той нарід має більшу опіку Божу, що вірний Богу, тому треба нам всім дбати про се, щоб між нами був дух великого митрополита Рутського, дух його живої віри, побожности і ревности для св. Церкви. Особливо молодь повинна вдивлятися в світлі приміри того праведника і божого мужа, що від молодости своєї любив Бога, відзначався побожністю і був примірним і ревним для справи Божої монахом — а потім епископом. Нарід, що видасть з себе більше святих, має запевнену свою будучність. Нам треба святих молодців, святих дівиць, героїв і героїнь для справи Божої, бо благословенний той нарід, котрого Паном Бог його! — По Службі Божій було виставлення св. Тайн в монстранції. Нарід заспівав пісню: Святий, Святий наш Ісус. Перед св. Тайнами клякнуло 6 священиків в ризах і відспівали гимн: Тебе Бога хвалим. При кінці благословення св. Тайнами. Рано перед Службою Б. співаною відправлено Акафист до Пресв. Серця Ісусового, а по всім ще й Молебен до Серця Христового, бо була перша пятниця в місяці і вірні поучені проповідником молилися до Пресв. Серця Ісусового, щоб того великого і праведного слугу Божого митрополита Рутського оголошено блаженним а потім святим і наш український нарід мав більше святих взірців, заступників перед Божим престолом.

Учасник.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСТИШЕВА УСУНЕНО зі становища секретаря ком. партії київської округи. Його місце заняв Кудрявцев. Се має бути перший крок до усунення Постишева з ЦККПУ, де він покищо секретар. Постишев не брав участи в 8 всесоюзнім зїзді совітів. На зїзді совітів України Постишев увійшов до президії, але не промовляв.

НОВІ УВЯЗНЕННЯ НА УКРАЇНІ. До Риґи дійшла вістка, що в Київі увязнили Постишева, 200 зелізничників та богато урядників. Крім того увязнено предсідників міських рад Харкова і Полтави та богато державних і партійних достойників харківської округи. З увязнення Постишева мабуть тішаться маси людей на Україні.

В ПОЛІТИЧНИХ КРУГАХ кружляють поголоски, що програма нового політичного проурядового табора в Польщі вже готова й буде оповіщена ще сего місяця.

В МОСКВІ має зачатися незабаром великий процес увязнених недавно Німців. Він має бути доповненням останнього процесу проти Радека і тов.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКИЙ ПОСОЛ В РОМУНІЇ, Шеба, покинув Букарешт. Того домагалася ромунська суспільність, обурена на декотрі уступи книжки Шеби, що ображали честь Ромунії. Сподіються дальшого заострення взаємин між Ромунією й Чехословаччиною. Декотрі ромунські часописи подають в сумнів істнування Малої Антанти.

НОЙРАТ, міністр заграничних справ Німеччини, виїде на днях до Відня.

ФРАНЦУЗЬКА ПРАВА ПРЕСА домагається, щоб французьке правительство визнало еспанське національне правительство в Бургосі, бодай як воюючу сторону.

ГРЕЦІЯ зброїться. Правительство її замовило в Туреччині бомби за півтора міліона турецьких фунтів.

НА СЕРЕДЗЕМНІМ МОРІ відбуваються великі весняні маневри британської воєнної фльоти.

КАТАЛЬОНЦІ хочуть порозумітися з ґен. Франком. Таке пише англійська преса.

ЕСПАН. МІНІСТР ЛЕТУНСТВА „товариш“ Прієто заявив, що червоне правительство має 500.000 вояків, та не має достаточної скількости зброї.

РУШДІ-АРАС, міністр заграничних справ Туреччини, виїде в половині березня до Багдаду й Тегерану, щоб заключити договір Туреччини—Іраку—Ірану—Афганістану.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ, ґен. Накамура, уступив несподівано, мовляв, з причини злого стану здоровля. Його місце заняв ґен. Сугіяма, заступник шефа ґен. штабу та інспектор вишколу.

В МЕХІКУ оповіщено амнестію. Вона обіймає кари за участь в розрухах і повстаннях від 1922 р. З амнестії скористає около 10.000 вязнів.

НОВИНКИ

На львівськім бруку знов появився Павло Крат, знаний протестантський „прічер", що час до часу приїздить з Канади. Він правдоподібно розпічне нову агітацію в ціли розбивання нашої Церкви. З того приводу стає дуже актуальна відома праця про євангеликів без маски — актуальна в цілім краю, бо куди кинеться Крат на агітацію, ніхто не знає.

Звишка цін жита і пшениці зазначилася у краю з причини недостачі подажі. У Сх. Галичині і на Волині платять за сотнар жита 21.50 зл., у Варшаві 23.75 зл., на Поморі 27 зл.

Юрій Рудницький (літ. псевдонім Юліян Опільський), гімназійний професор і письменник, помер у Львові 9 с. м. в 53 р. життя. Визначався великою робучістю і значним начитанням. Як письменник був типовим лібералом. Покійний осиротив жінку Марію Ольгу з Кордюків, сина в 8 кл. гімн. та дочку.

Вечір новітньої української пісні у виконанні п. Одарки Бандрівської відбудеться у Львові, в малій салі Лисенка, 14 с. м. в год. 19.30.

За приналежність до ОУН засудили у Львові двох молодих селян з Равщини: Дмитра Пелипа на 5 літ вязниці й Теодора Чорного на 3 роки.

У Львові відбулися збори „Кола резервових підстаршин" при участи 280 членів і представників влади військової та адміністраційної. В дискусії підстаршини заявили готовість боронити Польщу перед Українцями. В принятій резолюції запротестували проти переходу земельної власности в українські руки.

Загальні Збори Філії СУК (Союзу Українських Купців) у Тернополі відбулися 24. І. с. р. Філія має 154 членів, з самого Тернополя 64. При філії є Самопомічна Каса з майном 2188.14 зл.

В Копичинцях увязнено директора Українського Банку, д-ра Василя Бабія, магазиніра ПСК. Гр. Журавця та п. Б. Голуба під закидом девізових переступств. Голуба вже увільнили.

Прокуратура в Рівнім зарядила слідство проти православного пароха в Новім Корці Гр. Геруса. Він дав шлюб Стефанові Сорочинському, кольоністові римо-катол. обряду, з православною дівчиною. Шлюб відбувся в церкві, та Сорочинський мав застерегти собі, що він остане дальше в катол. вірі. Мимо того парох переписав Сорочинського на православя. Коли Сорочинський про се довідався, віддав справу до суду.

Буковинську митрополію хочуть скасувати та прилучити її до митрополії в Ясах.

Український Технічно-Господарський Інститут в Подєбрадах разом з Т-вом Прихильників Української Господарської Академії влаштовують 14 с. м. у Празі виставу з експонатами про діяльність Інституту та Товариства.

Люблинська куратория викинула з 8 кл. холмської гімназії 4 учеників. Вони мали займатися „онерівською" агітацією. Рівночасно усунули від навчання катехита кс. Шекшецкого.

Окружний суд в Люблині засудив дра Е. Бандера з Белжиць люблинського повіту на 2 і пів р. вязниці та позбавлення права виконувати лікарську практику продовж 5 літ за спричинення смерти пацієнтки Яніни Марковскої.

Голяндська княжа пара автом виїхала з Польщі на Угорщину.

Заборону вивозу жита з Польщі за границю продовжено до 15 березня с. р.

Твердий закон. Девізова контроля в Збоншині сконфіскувала 6.500 зл. Катерині Ксьонжек, що хотіла перевезти ті гроші до мужа, еміґранта у Франції. Ті гроші дав їй муж на закуп землі. Катерина Ксьонжек не знайшла нічого відповідного і постановила вернутися з грішми до мужа. За переступлення девізових приписів суд засудив її на 6 міс. вязниці. Гроші очевидно пропали.

У виленськім університеті дійшло знов до більших протижидівських ексцесів. Ендецькі боївкарі побили 20 жид. студентів; 10 з них перевезено до шпиталю. У ректора університету інтервеніював у тій справі рабін Рубінштайн. За те кинули до його помешкання бомбу.

Окружний суд в Гнєзні засудив б. суддю Теофіля Стаховского на 5 літ вязниці за надужиття. Помічника Стаховского, б. судового касієра Антона Кротошиньского, засуджено на 4 і пів року.

На генерального прокуратора СССР Вишинського виконано револьверовий замах. Вишинський вийшов ціло.

Назвиско „Троцький" обидливе. Совітські горожани, що мають імя „Троцький", звертаються до совітських властей з проханням о зміну назвиска, бо вважають його обидливим.

Памятник Пушкіна відслонено в м. Чорная Речка під Ленінградом, де відбувся смертельний двобій Пушкіна з д'Антесом.

„Вежа мертвих дзвонів". До Ковна привезли 35 дзвонів, що їх завісять на вежі військового музею. Вони задзвонять аж тоді, коли Литовці відзискають Вильно. До того часу будуть мовчати. Тому вежу музею назвали „Вежею мертвих дзвонів".

На чехословацькій території пропали без сліду два японські старшини, що їхали до Берліна. В Будапешті припускають, що їх убили комуністи.

Коло Берліна мають створити осередок вишколення осіб, призначених на партійних промовців на расові теми. Ті промовці по скінченні курсу дістануть спеціяльні посвідки; без них ніхто не матиме права виголошувати промов на тему нац.-соціялістичної науки про раси. Таких промовців має партія тепер 1000.

Дефіляда 15.000 німецьких зелізничників відбулася в Берліні перед палатою канцлера Гітлера з приводу вимовлення Гітлером версальських зобовязань, що ними були звязані досі німецькі зелізниці. До зелізничників промовляв сам Гітлер.

Гумор. — Квітки „доброго" стилю. — „Її рука була холодна як рука вужа". — „Маруся хотіла щось сказати, але нагло отворилися двері замикаючи їй уста". — „Детектив тримаючи обіруч далековид сперся обома руками на поручча корабля і погрожував пястуком зникаючому на овиді ворогови". („Жицє Католіцке").

Ґен. Леттов-Форбек, командант німецьких військ в Африці в часі великої війни, передав торжественно відзнаки і прапор колишнього відділу німецьких військ в Сх. Африці 69 полкови піхоти.

В звязку з 2000-літною річницею уродин цісаря Авґуста італійський міністр освіти наказав відновити всі важніші памятки, звязані з іменем першого цезаря.

Коло Португалії зударився британський корабель „Маяля" з голяндським кораблем „Кертісіно". Жертв у людях не було. На кораблі „Маяля" відбував військову службу в часі світової війни теперішний король Юрій VI.

До Риму перевезуть з Адді Абеби подобу Льва Юди, з Аксуму кілька великих обелісків.

Помешкання Троцького в Мехіку стереже постійно 30 поліцаїв. Крім того мотоциклісти часто обїздять околицю, бо мехіканська преса розпустила вістку, що з Европи виїхали люди, які мають замордувати Троцького. Напитало собі Мехіко клопоту, бо свого мало „замало".

ЖЕРТВИ

ВПані Людкевич Ірина в Лаврові, п. в місци: зол. 4 як коляда для дітей безробітних.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Хрестоносні походи.
КОПЕРНИК: Марія Стюарт.
МУЗА: Останній погавин.
СТИЛЕВЕ: Легкодух.

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА І С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає вдасні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає
УКТОДІ
ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.
З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (*ширини 70 мм.*) *о висоті* 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 18 лютого 1937. Ч. 12 (1012)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

СВ. ОТЕЦЬ ХРЕСТНИМ БАТЬКОМ?

Вістку, що жінка престолонаслідника Італії повила сина, привитали 101 вистрілами з гармат. В неділю 14 с. м. в королівському замку зладив метрику дитини предсідатель сенату Федероні, свідками були адмірал Таон ді Ревель й амбасадор маркіз Імперіяле. Хрещення згідно з традицією відбудеться за 3 місяці. По Неаполі розійшлася вістка, що хрестним батьком буде Св. Отець Пій XI за посередництвом кардинала Пачеллі або кардинала Аскалезі.

Кріза евангелицьких сект.

З Берліна звідомляють: Німецьке нац. соц. правительство постановило диктатом закінчити боротьбу ріжних напрямів між німецькими евангеликами, що треває від 1933 р. В пятницю зрезигнував т. зв. Державний Виділ евангелицьких церков, міністр Керль приняв резигнацію і в понеділок 15 с. м. оповістив розпорядок, який зовсім наново порядкує відносини між евангелицькими сектами. В цілій Німеччині можна зауважити велике оживлення релігійного життя. Воно найбільше між католиками, але замітне й у протестантів. Скрізь видно бажання виразних провідників на релігійній области. Евангелики не могли самі порозумітися, отже вмішалася в їх спори світська влада.

Акт обвинувачення проти Бухаріна.

В большевицькій „Правді" появився вже акт обвинувачення проти Бухаріна, головного донедавна ідеольога большевизму. Той акт обвинувачення покищо в формі фейлетону, але зміст його не менше грізний. В нім написано, що Бухарін „выявлялъ раболѣпіе перед буржуазной ученостью, антимарксисткое пресмыкательство передъ идеализмомъ, пренебреженіе къ новымъ кадрамъ изъ рабочихъ и крестянъ, неумѣніе и нежеланіе провести въ жизнь указанія партіи о стахановскомъ движеніи... То, что дѣлалось Н. Бухаринымъ, есть лишь малая и завуалированная часть общей буржуазной идеологіи правыхъ..." Таким чином вже знаємо, за що будуть судити в найблищім процесі у Москві. Дивне тільки те, як партія могла 15 літ спокійно дивитися на те, що в її пресових орґанах Бухарін виписував аж таку єресь! Чи за те не варт поставити „под стенку" і всю партію? На сю тему написана передовиця в сім числі.

Моральний і господарський розклад СССР.

ПАТ звідомляє з Москви, що большевицька преса вже отверто пише про деморалізацію в партії й розклад господарського життя. І так „Правда" пише, що партійні орґанізації заражені моральною гнилю й відірвані від мас. Замість виборів до їх управ практикується кооптацію. Партійні орґани не складають ніяких звітів. Переслідується тих, що критикують се. „Заря Востока" пише, що червоні спекулянти розкрадають державну власність. „Молот" пише про фальшиві статистики большевиків і каже, що обманювання робітників при виплатах їх зарібку обурююче й масове. При тім ще бють їх. Дефравдації масові. — Річ ясна, що се розклад наїздника і що знов матимемо можливість побачити нагоду до збудування української держави. Приготовляймося!

Мистецькі виклади проф. Ковжуна в Берліні.

Про сучасне українське мистецтво проф. Павло Ковжун зі Львова виголошує у Берліні ряд викладів в українській мові зі світляними образами. Перший виклад відбувся 12 лютого п. з. „Українська скульптура сучасности". Три слідуючі виклади відбудуться 16, 19 і 23 с. м. а саме на теми: „Розвиток українського малярства на переломі 20-го століття (1890—1914)", „Головні напрямні сучасного українського малярства (1917—1937)", „Сучасне українське будівництво (1917—1937)". Виклади відбуваються в 33 викладовій салі Auslandhochschule. Berlin N W 7, Dorotheen-strasse 7. 2 Tr. Сі теми настільки цікаві, що булоб добре, якби п. Ковжун обробив їх і видав окремою брошурою.

Займе чи не займе Ґданськ?

Орґани французької преси „Парі Мідї", „Парі Суар" і инші принесли сенсаційні вісти. Вони пишуть, що треба числитися з тим, що Ґітлер вже скоро займе Ґданськ і прилучить його до Німеччини. За згоду Італії на те признала їй Німеччина свобідну руку в Еспанії. Польща малаб одержати рекомпензату в формі запоруки посідання поморського коридора і якусь рекомпензату на Шлезьку. У Франції викликали ті вісти сильне враження, та ледви чи Франція зважиласяб на війну, щоб перешкодити тій формальности: бо фактично Ґданськ уже не відтепер слухає Ґітлера. — Всі донесення про заняття Ґданська Берлін рішучо заперечує. Німці пишуть, що ті донесення походять від большевиків.

Важне для податників.

Термін складання зізнань про дохід за 1936 р. минає з днем 1 березня с. р. До того дня кождий платник мусить вплатити половину належности, що припадає згідно зі складаним зізнанням. Для правних осіб, що ведуть книги, той термін. пересунено до 1 травня с. р. Тих термінів треба припильнувати.

Велика посуха в Бразилії.

В північних стейтах Бразилії, особливо в стейті Сеара, від кількох місяців панує катастрофальна посуха. На просторі десяток км. не можна завважити стебла трави, чи зеленого куща. Соняшні проміння спалили все. Десятки тисяч людей опустили свої оселі й рушили на полудне шукати харчів, води й холоду. З наказу властей сотки самоходів перевозять населення цілих осель до пристаней та до сусідних стейтів. На допомогу тим, що потерпіли від посухи, призначено міліон мільрейсів. Розуміється, се каплина в морі потреб.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

Закон революції

Сучасність пояснена минулим.

Те, що тепер діється в СССР м. і. також з більшою частиною українського племени, належить до найжахливіших поїв, які колинебудь були в історії людства. Бо се вже не тільки винищування населення, але й самовинищування тих, що взялися реформувати те населення. Жити постійно в такім жаху, де ніхто, але то буквально ніхто непевний свого життя, се тортура, безнастанна мука, не кажучи вже про нужденність такого істнування. Поодинокі процеси се тільки прояви того жахливого катаклізму. Незабаром має відбутися новий політичний процес в Москві. Ті появи просто приневолюють застановитися над ними, здати собі справу з того, що там діється.

При розгляді дієвих катаклізмів, переломових хвиль і незвичайних подій, яких наслідки годі передбачити, людський ум звичайно звертається за поясненням до історії. Вже римський мислитель Ціцерон означив науку історії як „учительку життя, до якої йдемо по світлість правди", щоб сучасне пояснити минулим. Одначе трудна се справа. Прецінь кождий історичний факт, без огляду на його таку або іншу далекосягліть, був вислідом преріжних політичних, суспільних і економічних чинників з впливами дуже ускладненими, помотаними, нераз майже й незамітними.

Та бувають історичні події, котрих повставання, розвій і погасання йде втертим шляхом майже ідентичних законів. Сюди треба зачислити всі криваві революційні зриви й перевороти. На просторі всіх часів була революційна нервоза все однакова. Завсіди виступала в ній громадна паніка загалу, епідемія самогубств, тріюмф найнищих людських інстинктів, шал садизму і террор не до описання. Ще одно: Се також незаперечна аксіома, що кожда революція пожирала власних дітей, її спорудників і вождів. Ся остання рефлексія особливо виразно насунулася всім на память в днях, коли перед большевицьким військовим трибуналом у Москві засіли на лаві підсудних старі вожаки большевицької жовтневої революції. Про сю справу все ще не перестають писати тим більше, що нова йде.

На сю тему подамо й ми кілька уваг. Передтим одначе для більшої пластики пригадаймо собі один фрагмент з французької революції в хвилі її найбільшої натуги.

Тут виринає перед нами постать Максиміліяна Робеспєра, народного трибуна і голови Комітету Громадянського Рятунку. Робеспєр се керманич террору і нестружений доставець людських

жертв під гільотину, яку залюбки називав „національною бритвою". То головно під його впливом революційні комітети попали в божевілля кровожадних насильств. Всюди добачувано контрреволюціонерів, всюди пахторено за зрадниками народу. Благеньке навіть підозріння, необачне слово, знане імя, особиста месть і зависть, нераз і дивовижний позір — все це висилало гекатомби жертв під гільотину. Стинано голови людям без числа й міри, трачено навіть одних за других. „Національна бритва" скрипіла, працювала безвпину.

А Робеспєр почував себе серед народнього згромадження як столітний дуб, глибоко вросли корінням між крихкими хащами. Се його й згубило. В самопевности затратив вичуття самозберігаючого природника. Призабув, що зревольтована товпа все химерна тай власними руками потрафить винищити власних дітей. Не витягнув для себе ніякої науки і з того, що коло нього діялося; именно, що кров Жирондистів прагнула крови Дантоністів, що Дантоністи прагнули крови Якобінців; Якобінці — крови аристократів і т. д. Нині, в перспективі часу, наглядно бачимо, що подібно як мітичний Сатурн пожер своїх дітей, так і французька революція насильно витеребила не тільки покірних дітей революційної „демократії", але пожерла й таких зухвалих своїх синів як Мара, Десмулін, Робеспєр і инші.

Робеспєр вернувся був по довгій добровільній відсутности до Конвенту дня 8 Термідора (8 липня) 1794 р. На народнім згромадженні накинувся він з обвинуваченням на кількох своїх товаришів, також трибунів комуни. По імени не назвав нікого. Та приявні відразу відчули, що зближається їх остання година. Один з них — Бурдон не міг у блідім жаху здержатися від оклику: Та, як се? — Робеспєр перервав спокійно свою промову і сказав холодно: Я нікого не назвав по імени... Смерть тому, хто викликує власне імя!... Ся хвиля стала зародком заговору проти тирана. Сприсяглися всі, кого діткнули слова Робеспєра. Не минуло від того часу і 20 днів, як голова Робеспєра покотилася під шахненням вістря „національної бритви". Сталося се 28-го Термідора 1794 р.

Анґлійський історик Карлейл у своїй „Французькій Революції" осьтак описує останні хвилі Максиміліяна Робеспєра:

„В четвертій сполудня вулиці Парижа биток набиті — як ніколи. Від Палати Справедливости до Палати Революції — бо тим шляхом знов їдуть фургони смерти — одна густа рухлива маса; всі вікна переповнені, дахи й лінії, на яких стикаються криші дахівок, зацвили пуплішками рікавих людських голів — всюди нечувана радість. Сунуть фургони смерти зі своєю порцією вязнів, вийнятих зпід права — яких з двацять три люда ...від Максиміліяна почавши, на мері Фльоріо і шевці Сімоні скінчивши. Очи всіх звернені на Робеспєра. Він, зі щокою перевязаною брудним полотном, лежить в нічевости з напівжившим братом і напівжившим Фльоріотом. (Всі вони намагалися скінчити самогубством). Се вже кінець їх „сімнацятьгодинної агонії". Жандарми звертають вістря шабель в сторону Робеспєра, вказуючи тим, хто се такий. — Якась жінка вскакує на фургон; притримуючись одною рукою драбинки, другу підносить як Сибілля і кричить: „Твоя смерть упоює мене роскішю!" Робеспєр отворив очі. „Злочинникy, провалися в пекло враз з проклонами всіх жінок і матерей!" — У стіп шафоту зложили його на землі, щоб ждав своєї черги. Коли його підвели, знов отворилися його очі: побачили — рудаве зелізо. Кат Самсон здер з нього блакитний фрак (в якому пишався в часі свята Найвищої Істоти). Зірвав і полотно з його щоки: щока повисла безвладно. Крик вирвався Робеспєрові з горла — огида для ушей і очей: „Самсоне, не смієш пересаджувати в поспіху!"... Коли Самсон довершив своє діло, бухнули з товпи один по другому приплескуючі оклики... Оклики, що й далі гремлять не тільки над Парижем, але над Францією, над цілою Европою, аж до нинішнього покоління"...

Читаючи ті стрічки про долю Французів у днях революції та про трагізм її трибуна Максиміліяна Робеспєра, наша думка лине на широкі степи України і на ще дальші простори Союзу Рад. Республик. І там большевицька революція докотилася до сеї стадії, що вже розправляється безпощадно з власними вождами... Якіж дивні анальогії між тим, що діялося в добі Робеспєра, і тим, що повторюється в Совітах! Большевицький воєнний трибунал у Москві вже кріваво зліквідував три десятки — здавалося ще недавно — всемогутних фанатиків марксизму, жахливих терористів, які мачали свої руки в морі крови, що залила Україну і другі краї радянського Союзу. Та се ще не кінець. Пролита кров ненаситно прагне свіжої дальшої крови. І справді вже нова транша б. співпрацьовників Леніна, з Бухаріном, Риковим і Углановим на чолі, жде свого невмолимого „кісмету".

Жінки й діти помордованих большевиками мужів і батьків діждалися сеї хвилі, в якій „сунуть фургони смерти зі своєю порцією винятих зпід права вязнів", творців і керманичів большевицького террору.

Історична Немезида — пише свій присуд... Оден по другім, оден по другім, оден по другім — аж поки не напише присудів навіть тим, що сегодня рішають про кров і життя ближніх своїх...

К. П.

Катол. преса в Делятині в 1936 р.

„Нова Зоря" 6 пр., річно 612 прим. в грошах 144.— зл., Правда 35 прим., річно 1.785 прим. в грошах 175.— зл., Місіонар 103 прим. річно 1236 прим. в грошах 154.50 зл. Книжочки рел. змісту 103.30 зл. Розійшлося разом 3.633 примірників кат. преси за 576.80 зл. — В рр. 1931—1936 за саму тільки „Правду" в кольпортажі (не вчисляючи сталих передплатників) вислано 691.— зл., за передплачуваний через уряд парох. „Місіонар" в рр. 1931-36 вислано 911.05 зл. (Такі короткі а змістовні звіти булиб пожадані і з инших міст. — Ред.).

„Найбільший повоєнний блуд"

Льорд Ротермір оповістив на сторінках англ. часопису „Дейли Мейл" остру статтю проти Чехословаччини. Він називає утворення чехословацької держави з її численними національними меншинами найбільшим повоєнним блудом. Мирову конференцію, на думку льорда Ротерміра, просто заблюфовано й вона створила чехословацьку республику. Той блюф істнує вже понад 16 літ. Та тепер стає все більше очевидне, що той блюф не дасться вдержати. Чехи становлять тільки половину населення. Льорд Ротермір нападає на союз Чехословаччини з Совітами, осуджує чехословацьку політику і стверджує, що вона довела до того, що Чехословачина не має ні одного приятеля між своїми сусідами.—Закипівби з обурення кождий чесний чоловік кождої нації на таку критику, якби так чеський нарід перевів був у життя справедливу автономію бодай для словянських братних народів: словацького й українського. Тоді та держава булаби взірцем між державами і притягаючим магнесом. А так вона буквально в тяжкій небезпеці під кождим оглядом.

Потомки Пушкіна

„За Индустріализацію" звідомляє, що в СССР є тепер 34 потомків найбільшого поета Росії, Пушкіна, а саме: три внуки, 8 правнуків, 21 пра-правнуків і два пра-пра-правнуки. З них тільки сім має назвище „Пушкін".

Лікарський фейлетоник.

Нові відкриття

Знаний місячник „Натур унд Культур" в числі за січень с. р. на стороні 82 приніс коротеньку та цікаву вістку про вилічимість катару. Як відомо, властивого ліку на катар досі не було, а ся недуга нераз навіть дуже докучлива. Отже віденський лікар др Мехнер оповіщує, що катар можна скоро вилічити досить дивним способом: натертям горішного рамени їддю гадини.

Професор Демоль з Базилеї оповіщує, що весняну втому можна усунути заживанням тих самих вітамін, якими лічимо недугу скорбут.

Пушкінська академія

Великими російськими та польськими афішами й окремими запрошеннями повідомив „Пушкінський Комітет", що дня 13 с. м. відбудеться у Львові Ювилейне Торжество в память 100-ліття від дня смерти генія великоруської поезії Александра Сергієвича Пушкіна. Попереджено його поминальним богослуженням у православній церкві. Академія відбулася в салі „Театру Жолнєжа" (в Народнім Домі). Початок був назначений на афішах на „точно 8 год. веч.". Одначе не обійшлося без традиційного опізнення: Академія зачалася о три на 9-ту. При вході на салю молоді впорядчики (мабуть студенти) звертали увагу трикольоровими ленточками (російськими національними відзнаками). Говорили по російськи, деколи також по польськи. Саля помалу заповнювалася головно інтеліґентною публикою з провінції, але було також трохи селян, кілька гр.-кат. священиків і здається два „православні батюшки". Майже всі вони мабуть „делеґати" на зїзд „Русск-ої Селянск-ої Організації",що тогож дня був у Львові, та їх родини. Ті також (за виїмком селян) старалися говорити російською мовою. Чути „пожалуйста", „ізвіняюсь" і т. п., хоч при тім і менше „літературні" вислови в роді „та де сі пхаєш..." Відразу мається враження якоїсь штучности й те враження не покидає вас лідчас цілої „вступної промови" д-ра Ваврика. Виголосив її зрештою поважаний п. професор такою російщиною, що відразу можна було пізнати, що се наш Галичанин з крови і кости. Річ ясна, що його промова в українській мові робилаб далеко лучше враження. Вона на загал не була зла, але було в ній одно комічне місце: Промовець признав, що Пушкін ні одної стрічки не присвятив у своїх писаннях галицьким „русским" і що мабуть навіть не знав про них, але сказав він про себе:

Слухъ обо мнѣ пройдетъ по всей Руси великой,

И назоветъ меня всякъ сущій въ ней языкъ:

И гордый внукъ славянъ, и финнъ, и нынѣ дикій

Тунгузъ, и другъ степей калмыкъ...

Отже рація, щоб і Галичани також шанували його память.

Враження штучности уступило щойно підчас реферату закордонного русского Е. К. Бушми. В докладі п. н. „Геній русскаго духа" прелеґент доволі цікаво представив значіння культу Пушкіна для російського народу. Концертова частина була добре підготована і при участи фахових місцевих і замісцевих (еміґрантських) сил випала майже бездоганно. Концерт протягнувся до півночи і своєю довжиною розуміється томив. Особливо чужа і незрозуміла мусіла бути та імпреза дня наших селян. Се було видко з байдужих, повних резиґнації їх облич. Мабуть почувалися, як на якійсь чужій, незрозумілій відправі. — Виходилося з тої імпрези з почуттям, що не так повиннаб виглядати академія у Львові в честь найбільшого поета найбільшого словянського народу, до того народу так близько з нами спорідненого. Не можна похвалити поведення тутешньої української суспільности, що з дивною упертістю нехтує великоруську культуру й навіть згрубша не етарається її пізнати. Та з другої сторони не добре роблять і т. зв. москвофіли, особливо більше загорілі з них, що стараються цілком нехтувати культурні сили українського народу. Бо чи вже приміром не можна було в нас знайти свого пяніста, тільки треба було брати чужого (Проф. Фінкельштайна)? — Р. Г.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Статтю присвячену Пушкінові і його творчости сподіваємося дати в великоднім числі нашого органу.

Кожда „Скала" повинна вже тепер приготовляти звіт на Загальні Збори тої організації, що відбудуться весною с. р.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Львівські каменярі здемолювали свою домівку

„Українські Вісти" в ч. 33 принесли отсю вістку:

В пятницю 12 лютого вечором прохожі могли побачити при вул. Міцкевича ч. 7, де міститься централя Радикальної Партії, дивне видовище. На дорогу летіли вибиті шиби, крісла, радіоапарат, патефон й інша обстановка каменярської домівки. Що сталося? Напали на радикалів фашисти? Ні, це таки свої каменярі нищили свою домівку. Як нас інформують, справа представляється так: Провід організації „Каменярі" є в руках радикалів. Радикали намагаються теж усіх каменярів переробити в соц.-радикалів. Подавляюча більшість львівських каменярів не були радикалами, а до тої організації вступили просто з відчуття потреби організованости. На тому тлі вже довший час панував серед львів. каменярів фермент. В пятницю тріснула остаточно бомба. Каменярі виповіли послух радикальним вождам, а коли їх намагалися усунути з домівки, вони примусили до утечі п. Стахова, Остаповича, Петра Матчака і др., а після того здемолювали домівку.

(При кінці в назвисках присутних при тім є помилка, але сам факт, як довідуємося, представлений правдиво. — Ред. „Н. Зорі").

Цькування „ІКЦ"

„Ілюстровани Курер Цодзенни" приніс алярмуючі вісти про те, що в воєвідствах львівськім і станиславівськім спеціяльні висланники з Німеччини ширять націонал-соціялістичну агітацію між німецькими кольоністами. Та акція — пише — мала набрати ще більшого розмаху від приїзду делегата берлінського уряду для справ загранично-церковних дра Ганса Коха, професора університету в Кенігсбергу. Він уряджує конференції з німецькими політичними діячами Сх. Галичини та з українськими політ. чинниками. Згадуючи минуле дра Ганса Коха (сотник УГА) „ІКЦ" пише, що на тім тлі його конференції з Українцями набирають спеціяльного значіння. Далі „ІКЦ" пише, що до німецьких осель прибувають преріжні інструктори і мандрівні вчителі та організують молодь на гітлерівський взірець. Та німецька пропаганда не обмежується тільки до Німців. Німецькі агітатори притягають до своєї організації також Поляків! Під німецькими політ. впливами є ряд державних урядників! Вони не тільки самі належать до нім. організацій, але й дітей своїх посилають до нім. приватних шкіл. — Чи часом не переборщив трохи „ІКЦ"? Колиж навіть правда те, що між німецькими кольоністами ширіться націонал-соціялістична агітація, то чому з того приводу цькується Українців? Взагалі „ІКЦ" попав у таку психозу, що пише так, немовби Українці панували над Поляками, а не навпаки.

Село не має лікарів

„Курієр Поранни" в ч. 43 застановляється над розміщенням лікарів у Польщі. Він пише м. і.:... „Польща належить до країв, що мають найменше лікарів в Европі. Коли взяти за підставу, що на 1 лікаря повинно припадати найбільше 2000 мешканців, то ми дуже далекі від того числа. Притім те відношення повинно бути трактоване як норма і для сільських теренів. Тимчасом у Польщі на 1 лікаря припадає около 2500 мешканців, а до того в 28 більших містах з 13.5 проц. загалу населення є 7.664 лікарів. Се становить 60.8 проц. загального числа лікарів. Натомість село майже цілком позбавлене лікарської помочі. В центральних воєвідствах припадає на 1 лікаря 2500 мешканців, в зах. воєвідствах 2.600, в полуди. воєвідствах 1.500, у східних воєвідствах 4.400 мешканців. ...Під оглядом лікарської опіки терен східних воєвідств представляє явище виїмкове в Европі. У волинськім воєв. 1 лікар припадає на 6.600 мешканців, в поліськім на 6.000. Коли вилучимо міста, то ситуація буде ще трагічніша — в поліськім воєв. 1 лікар на 9.200 мешканців, у виленськім 7.600..." „В шлеськім воєв. 1 лікар припадає на 16.3 км. кв., а в поліськім воєв. 1 лікар на 293.3 км. кв.! Коли за нормальні признаємо ті повіти, в котрих на лікаря припадає 50 км., то таких повітів знайдемо в Польщі нецілих 20 прц. Натомість в 60 прц. повітів лікар обслугує до 100 км., а в 9 повітах припадає на лікаря понад 300 км.!"

„Навєчно і безмєздно" (забездурно)...

Як вислугується Москві самоотверженний малорос Гринько...

Як відомо з преси, Москва оповістила, що передає союзним республикам ще незнесені „совхози" (совітські хозяйства) навіки і „забездурно". Одначе представники поодиноких „республик" бояться того московського добродійства. Найвиразніше висказався в тій справі на сесії ВЦК'а в Москві „народний" комісар фінансів України Рекіс. Він сказав: „Маємо поважні побоювання щодо 215 совхозів... Деякі з них не платили заробітної платні по місяцеві, по два, богато з них має значні недобори. Отже ми хотіліб почути від союзного народного комісаря фінансів Гринька, що всі „совхози" будуть нам передані в повнім порядку, з покриттям недоборів." — На те Гринько: „Тов. Рекіс ставить справу неправильно, щоб республикам передавати совхози з активами, а довги щоб лишалися в союзі." — На те Любченко, предсідник ради народних комісарів України: „Но требаж знати, які ті активи і які довги." — Гринько: „Розуміється, та я боюся, що в РСФСР і на Україні хочуть дістати до своєї республики активи, а довги лишити союзові." — Любченко: „Але якусь ясність треба в ту справу внести!" — Гринько: „Без сумніву. Повну ясність, але на основі обовязуючих законів. А ті закони твердо означили такий порядок: Республики обовязані виконувати прикази союзної власти (значить Москви — Ред. „Н. Зорі"). Які підприємства союзна влада лишає собі і чому лишає, до того республикам засі (дослівно: „до этого республикамъ нѣтъ дѣла!"). Мають брати, що дають. А на покриття недоборів нехай самі шукають средств!..." (І чи корінний москвич мігби до Українців ширше роззявити рота обстоюючи інтереси червоної окупантки „матушки Москви"? Цікаво, коли Гринька повезуть на Соловки мимо такої служби?).

Гіпноза в московських тюрмах

Німецький фаховець у справах гіпнози Еріх Андерман оповістив з приводу московського процесу більшу студію в органі „Наес Бух". В ній пише м. і.: Не кождий чоловік піддається гіпнозі, а з тих, що піддаються, не кождий в однаковій мірі. Загіпнотизувати когось проти його волі можна, але тільки тоді, коли він вірить в силу гіпнотизера, отже тою вірою в нього сам ослабить свою волю. Розуміється, большевики можуть тягнути перед свої суди тільки тих вязнів, що в слідстві показалися як добрі медія. Можна також систематично ломати в тюрмі опірну волю вязнів, а саме відбиранням сну або й іще більше жорстокими способами. Кого ще не могли зломити, того не мусіли вести до суду. Нпр. не сидів на лаві обвинуваченых б. військовий атташе в Лондоні Путна. Далі з процесу видно, що Муралов „признався" аж в осмім місяці, Радек по трьох місяцях і то по конфронтації з Сокольніковом, що признався скорше: праця гіпнотизера дуже влекшена тоді, коли гіпнотизований бачить, як „признаються" инші й через те набирає переконання, що не опреться силі гіпнотизера. Коли медіюм падається до того, то добрий гіпнотизер не потребує навіть богато труду, щоб переконати його, в чім завгодно і наклонити до приняття кари. Можна також спонукати медіюм, цілком забути, як його гіпнотизували. Та я не вірю, щоб у московськім процесі засуггерували кождому обвинуваченому кожде слово, яке він вимовив. Можливо, що їм засуггеровано тільки загальне „почуття вини" і віру, що акт обвинувачення слушний, а решту вже лишили інтелігенції кождого з обвинувачених, яких загіпнотизували. В усякім разі нефаховці нічого по обвинувачених пізнати не годні. Все те можна зробити, та чи так дійсно було, чи той процес можна якось інакше вияснити, не можу напевно сказати.

(В усякому разі „приємне" мусить бути життя в руках червоних чекістів!).

Де не заборонена комуністична партія

Гітлерівська преса принесла статтю, в якій є таке цікаве місце: „В Европі включно з Ірляндією є 11 держав, де ще дозволена комуністична партія. З характеристичним виїмком Чехословаччини всі держави, географічно ближчі совітській Росії ніж західній Европі, оповістили комунізм державним ворогом. Навіть Англія від двох літ заборонила комуністичну партію в Британській Індії, таксамо Голяндія в своїх кольоніях."

Який буде рахунок Гітлєра

Гітлєр заявив, що Німеччина уважає неіснуючою 213-ту точку версальського договору, яким вину за війну звалювано на неї. Та заява вагітна поважними наслідками. З того приводу пише берлінський кореспондент паризького „Журналю": Змінивши 213-ту точку версальського договору Німеччина автоматично дала знати союзникам, що вона невинна в шкодах, спричинених війною. Се значить, що репарації скінчені, але може значити й важніше: бо чому Німці не малиб зажадати звороту сум, які вони вже виплатили в формі репарацій? Зовсім не виключена річ, що Гітлер предложить Англії, Франції, Бельгії й навіть Італії, щоб вони звернули ті суми. Ба, Німеччина може зажадати навіть винагородження за той матеріял, який вона мусіла знищити на підставі передумов мира (40.000 гармат, богато суден, кріпости і т. д.). — Що так думають Німці, свідчить такий уступ з берлінської „Нахт-Аусгабе": „Німеччина не признає, що вона відповідальна за воєнні шкоди. Права на репарації не має ніхто. Навпаки, — з бігом часу можуть виникнути ретроспективні домагання, звязані з вже виплаченими репараціями..." — Коли так, то можна собі уявити, перед яким ланцюхом воєн стоїть Европа....

Німеччина і кольонії

Паризький „Фігаро" пише: Німці знають, що Англія відкине їх домагання в справі кольоній. Чомуж вони все таки домагаються того? Бо хочуть, щоб Англія взяла на себе ініціятиву переговорів про „західний договір" в цілі розвязання або бодай ослаблення французько-совітського союза. Коли Німеччині вдасться се осягнути, вона зараз перестане говорити про кольонії. Колиж Англія буде вперта, тоді Німці „повною парою" зачнуть домагатися кольоній, бо знають, що се домагання первуе англійське правительство. Паризький „Тан" пише просто, що домагання кольоній рівнозначне з новим шантажом Німеччини. „Еко де Парі" твердить, що одинока кольонія, якої справді хочуть Німці, це середня і східна Европа. Німці предкладають Англії до вибору: або нехай їм Англія дасть свобідну руку на сході Европи, або нехай зверне кольонії. Та вони хочуть нових земель в Европі а не кольоній.

Що рішило про зброєння Англії

Найважніша подія міжнародної політики останніх днів се заява англійського секретаря скарбу Невиля Чемберлєна, що правительство Вел. Британії предложить парляментові проект кредитів у висоті 400 міліонів фунтів стерлінгів на переведення таких великанських зброєнь, яких В. Британія ще ніколи не робила. З того приводу віденський „Таг" приніс у ч. 4911 цікаву передовицю. Автор її Острі пише м. і.: Незабаром буде скликана імперська конференція. Вона постановить, яким способом ще й домінії причиняться до створення нового оборонного апарату. А всього того не булоб, якби дня 30. І. 1937 Гітлер у своїй 2½ год. промові сказав був два речення: 1) Зброєння Німеччини закінчені. 2) Буду старатися впровадити Німеччину в світову господарку. Гітлер не сказав того. І хоч він „не замкнув дверей", то в Лондоні докладно перестудіювали його промову і рішилися—на величезні зброєння, що мають гарантувати мир. Таким чином мир з 1937 р. се дівиця в шоломі з ремінцем защіпленим під боріддою, готова до наступу, в солідній панцирі, замість „пальми мира" держить у руці меч. Таку представницю мира очевидно тяжше образити ніж безборонну.

Все пробуйте добрих способів

Ню-йорський журнал „The Parents" (Родичі) приніс отсі дві цікаві замітки: „І. Малий хлопчик мав поганий звичай гризти нігті. Коли всі наші запобігання тому показалися безуспішні, ми купили йому на уродини скавтівський сцизорик, в нім були ріжні цікаві вістря та знаряддя. Показалося, що дитина не могла отвирати сцизорика, бо мала за короткі нігті. Тому перестала їх обгризати. — ІІ. Наш чотиролітний синок мав погану привичку верещати, коли чогось захотів. Ми пробували всього, щоб його відзвичаїти від того, та надармо. Вкінці взялися ми на инший спосіб: удавати, що не чуємо, коли він голосно кричить і просити його, щоб повторив те саме, але тихіше. Отже він, щоб заошадити собі повторювання, вже ніколи більше не кричав.

Лічниця для самовбийників

Самовбийства в Японії прибрали вже характер пошести. Управа м. Токія не мала іншого виходу як отворити спеціяльну клініку для кандидатів на самовбийників. Управитель тої лічниці се др Ріосуке Кобаяші, відомий в Японії „знавець до справ самовбийства". Його завдання так ділати на будучого самовбийника, щоб він покинув свої чорні думки. Др Кобаяші кермує тепер спеціяльними курсами кля лекторів, що виїдуть до инших міст Японії пропагувати боротьбу з язвою самовбийств.

Досвід духовенства

Як він усвідомлений і як кристалізується у статутах „Скали" і в житті.)*

2) Знаю богато таких случаїв. З многих переповім оден, справді клясичний. Від яких 30 літ знаю одного священика, великого діяча просвітянця. Він парох на місци понад 35 літ. Як лише обняв парохію, то перша його справа була (так все чванився) заснувати читальню. Заснував і щиро про неї дбав: виставив дім читальняний, не опустив ніяких сходин, своїми читальняниками просвітянцями перехвалювався і на зборах і на соборчиках, все ставляв їх за взір свідомих патріотів. Його улюблена фраза, що нею заєдно пописувався головно на кождім священичім зібранні, була (дослівно її цитую, бо найменше кількадесять разів я її чув з його уст): „Священик мусить вийти з захристії і йти між народ до читальні, від неї не сміє відтягатися, але повинен силою втискатися, якби його навіть викинули дверми, то повинен лізти вікном..." Ще недавно, бо перед пару літами він на деканальнім соборі дослівно так говорив. А нині по більше чим 30-літній невсипущій праці на просвітянській ниві діждався він того, що його так сказати з власної читальні йогож вихованки, ті свідомі просвітянці, що ними заєдно чванився, викинули і не мають для него найменшої пошани. Знаю, що викинений дверми не пхається вікном, але радби на старі літа піти на иншу парохію, де ще просвітянці не дуже „свідомі", бо в таких авторитет священика збережений.

Отже і теорія і практика свідчать, що такий спосіб „держання читальні в руках" заводить і до ціли не веде. Се лише самообман просвітянських діячів патріотів, їм лише здається, що вони своїм головуванням у читальні її в руках тримають. На ділі читальня, то значить більшість товпи тримала їх в руках, доки їй се було на руку.

З наведених причин треба стару недоцільну і безуспішну тактику закинути і замінити иншою. Треба світську читальню взяти в свої руки, її провадити і мати на неї вплив не як дотепер безпосередно своєю у ній приявністю й участю, але силою свого душпастирського уряду.

Признають загально всі просвітянці католики, що справді по читальнях „Просвіти" нуртують безбожницькі струї, що треба читальняників поучувати, освідомлювати, злі погляди справляти, зло поборювати. Заразом кождий незасліплений мусить також признати, що у світській читальні священик не має на те ні права, ні власти, ні сили.

Отже се мусять священики виконати як душпастирі, силою і засобами свого душпастирства, а саме з проповідниці, у сповідальниці, при престолі і в Католицькій Акції через світських апостолів зпоміж своїх свідомих парохіян католиків.

Душпастир може до світської читальні не належати, але може й повинен нею інтересуватися, знати, що в ній діється, які струї нуртують між її членами, що вони там роблять, говорять і читають. І повинен з проповідальниці обережно й делікатно на всьо реагувати, звертати увагу, поучувати, напоминати, навіть картати. Се буде далеко успішніше, ніж колиб се робив безпосередно як член чи голова світської читальні. Там його голос позбавлений авторитету, там може стрінутися з замітом, з яким тепер часто священики стрічаються: „Тут не церква, досить в церкві чуємо наук і напімнень, тут священик лише член, такий як всі і не має права ні вчити ні напоминати!" А коли й просто в очі йому того не скажуть, то позаочно таки знехтують його голос і йому спротивляться. Правду сказавши, в таких обставинах трудно їм дивуватися.

Інакше, коли священик зробить се в церкві. Тоді з його голосом скорше будуть числитися, хочби вже і не з самої пошани для него, то просто для добра читальні, щоб не давати священикові притоки, говорити в церкві про читальню або проти читальні.

У сповідальниці має душпастир діло з поодинокими членами читальні безпосередно в 4 очи. Отже має добру нагоду пізнати, чи й оскілько читальня має на кого злий вплив. Може перестеречи, напімнути, поучити і завернути зі злої дороги. Се прийде тим лекше, що має перед собою чоловіка більше до приняття науки розположеного і готового на приняття всяких вказівок з уст свого сповідника.

Вкінці не сміє душпастир забувати на чинник надприродний, такий важний, а в нашому народньому життю на жаль майже зовсім знехтований. Треба памятати, що й читальня також потребує ласки і помочи Божої, і то більше як звичайний чоловік або родина. Душпастир повинен у стіп Престола молитися за читальню у своїй парохії а саме за правдиве Боже світло, за просвічення збаламучених і незрячих, за навернення упавших.

Така спокійна і тиха опіка душпастиря над читальнею принесе далеко більше хісна для неї і для народа, чим криклива діяльність „найбільшого діяча" просвітянця-священика, що бувби в світській читальні членом виділу або головою.

По наших світських читальнях роздувають тепер невідповідальні чинники, часто платні агенти безбожництва, огонь пристрастей, ненависти, вражди й безвірства. Пожар звичайно гаситься не з середини і з нутра обнятого огнем будинку, лише ззовні. Перша річ — його зльокалізувати, щоб не поширювався і не прибирав на силі.

Подібно треба поступати і з пожаром безбожництва по світських читальнях. Тяжше його гасити тому, що сам сидить в читальни як член або виділовий, ба навіть як голова. Він нераз навіть як той, що в горіючім домі твердо заснув, не бачить і не чує, що коло нього діється, яка небезпека; прочуняє аж тоді, коли добре припече, звичайно вже запізно: бо полумінь обняла його вже зі всіх боків і він хоч пробудився, паде жертвою вогню.

Таксамо і душпастиреви лекше ратувати читальню, коли він не є у ній безпосередно заанґажований. По перше він тоді не так легко дає себе заслїпити її непомильністю і недоторкаємістю і тому лекше та скорше побачить кожду небезпеку. По друге має вільні руки, коли приналежність до читальні а ще більше головування вяже йому руки — і йому попросту ніяково реаґувати на зло, бож воно прозябає під його оком і під його фірмою. Отже йому мимохіть здається,

*) Гл. статті „Чи вшен „дух часу", „Спражня новість", „Гляньмо правді в очі" і „Досвід духовенства" в чч. 8, 9, 10, 11 „Нової Зорі".

Епопея сміху

Про те, як Союз Народів в Женеві зафундував котлєти українським еміґрантам у Львові і що з того вийшло.

Ну, нарешті й українська нація має щось дійсно велике від тої ґрупи наддніпрянських еміґрантів, що опинилися на Галицькій Землі! Має — епопею сміху. Бо тільки послухайте, чи можна інакше назвати се, що на днях скоїлося у Львові і знайшло вже свій відгомін у пресі.

З Клюбу Еміґрантів виключили чотирох членів, а саме пп. Жука, Ґонту, Тарановича і Петренка. А виключили серед таких обставин, що постороннї глядачі можуть мати враження, немовби ті люди просто кажучи погріли руки при дорібку бездомних еміґрантів! І виключили їх мимо того, що контрольна комісія не закинула їм ніякого поганого діла. А засідали в тій контрольній комісії „буковинський Галичанин" Василь Сімович, Володимир Вікторович Дорошенко та Михайло Аґафонович Корчинський. Виходилоб, що й вони співвідповідальні за роботу виключених, коли не „обличили" їх відповідно, як було за що „обличать". З неодним з названих висше сімох ближніх наших вели ми війну і на шпальтах „Нової Зорі" й устно, та що правда ніколи й нікого з них злодієм, ні спільником та покривачем злодіїв ми не вважали і не вважаємо. Отже річ зрозуміла, що перечитавши в „Ділі" (в анонсах в ч. 29 і в редакційній части тої ґазети в ч. 30) про несамовиту (як пише „Н. Час") бурю довкруги тих старих діячів, ми зацікавилися справою докладніше. І розпитали ми очевидців тих подій тай одержали ось які інформації.

Люди не татари, бодай не всі. Ось нпр. Союз Народів в Женеві подарував чи позичив орґанізації наддніпрянських Українців здається три тисячі швайцарських франків, щоб оснували собі якесь підприємство. Вони оснували при своїм клюбі ресторан. При Бернардинській Площі у Львові під числом 2 А на першім поверсі винаймили пять кімнат і кухню, закупили приладдя, згодили прислугу, ну й зажили. А що не конче розумілися на кухні, отже лучалося й таке, що на всмаження 13 котлетів ішло 10 (десять) кґ. масла та що з кільоґрама мяса робили по чотири котлети — як млиновії кола. „Буває іноді, старий"... казав уже Шевченко — зовсім якби предвидів отту подію в Клюбі. А все те діялося під головуванням відомого „приятеля" Галичан п. полковника Саші Сергеєвича Доценка, того самого, що на Галицьку Армію виписував, що вона „зрадницька".

Річ природна, що при такій гойности не могло вистарчити на довго грошей зафундованих Союзом Народів з податків всего світа. Отже ті грошики розкотилися і ще появився дефіцит поверх 4.000 зл. вже польської валюти.

Рівночасно з видаванням грошей Союза Народів на ті великанські котлєти відбувався в тім клюбі другий „процес", який таксамо підривав клюб як підривали котлєти. Сей процес полягав на тім, що Саша Сергеєвич Доценко розсварився з ріжними членами Клюбу головно на тлі етноґрафічно-історично-політично-юридичнім, яке ми ґрішні представили 40-міліоновій нації у трактаті „Про Книгу Голубину", а про яке то тло С. С. Доценко „ні черта не панімає" і власне тому так іритується. Колиж оба „процеси" дійшли вже до високих розмірів, зміркував С. Сергеєвич, що з Клюбом зле. Та щоб відвернути увагу від себе, як головно відповідального за те, що діялося в Клюбі, урядив свого рода „показательний процес".

Зачалося від того, що чотири члени старшини (між ними й Саша Сергеєвич) виключили трьох членів старшини й одного нечлена, а виключили не подавши ніяких мотивів, тільки „загально" покликавшись на параґраф 9 статута, де говориться про нечесні і неморальні вчинки і шкідливу діяльність. Виключені хотіли відкликатися до загальних зборів і просили тих, що їх виключили, щоб написали їм, які саме нечесні і неморальні вчинки вони виконали і що шкідливого зробили, — але відповіді не одержали. Отже зголосили відклик до Загальних Зборів таксамо „загально", не подаючи оборони, бо не знали перед чим мають боронитися.

Як відомо, час се найдивніше твориво Господне. Він визначається тим, що все йде, все минає, як слушно сказав один наш спільний приятель Тарас Ґригорієвич Шевченко. Отже надійшла-наступила головна розправа „показательного процесу".

що ще так дуже зле не є і що він помалу дасть собі якось раду.

Від зльокалізування пожежі властиво зачинається ратунок. Сего не потрафить зробити священик якимнебудь способом заанґажований у світській читальні. Навпаки, він своєю приявністю в читальні просто підтримує вогонь, бо неначе дає на нього свою апробату, свою згоду, а членів ще незбаламучених і пожаром необнятих у їх чуйности і вразливости на зло просто усипляє.

Доказом на се обставина, що світські діячі просвітянські стараються, щоб мати між собою священика і залюбки голосять: „Таж між нами є священики і працюють з нами, отже ми не безбожники і ніякого зла нема..." Тим способом приявністю незрячого священика приспонюють свою руїнницьку роботу і присипляють чуйність католиків, що горнуться до світської читальні, бо в ній є їх отець духовний. Якби його там не було, то напевно не булоб там і многих побожніших людей тай навіть ті, що там є, скорше своїм хлопським розумом інстинктовно пізналиб небезпеку і завчасу усунулисяб. А так під покровом приявного там священика зло і безбожність поширюються.

Се спонукало многих священиків, навіть щирих просвітянців, що з читальні, яку самі оснували і довгі літа провадили, нарешті таки з неї виступили, бо переконалися, що їх дальша приявність у читальні не приносить хісна, бо не в силі спинити зла, але навпаки причинюється до його утвердження і поширення. Тому, щоб мати вільну руку в боротьбі з безбожними струями в читальні, подякували за головство і від неї зовсім усунулися. Доперва тоді силою свого душпастирства і його середниками опанували ситуацію і здобули собі правдивий а не лише паперовий вплив на читальню. Що се не пусті лише слова, але що справді так річ мається, викажу на правдивих фактах.

1) Знаю священика, що в 1900-тих роках обняв парохію. В ній читальня „Просвіти" опанована радикалами зпід стягу трильовщини робила великі пакости його попередникови завідателеви під позором, що він був „кацап", а в дійсности лише як „попови", бо до „попів" та струя сіяла скрізь засадничу ненависть.

Новий парох Українець приємно здивувався, коли в короткім часі по його приході відпоручники читальні запросили його на загальні збори і предложили головство. Ще більше здивувався, коли на зборах зробили йому велику овацію, почавши від того, що знесли з воза, обкидали цвітами і привитали промовою та одноголосно вибрали головою. За все те парох подякував і приймаючи головство, заявив, що хоче і буде щиро з читальнею співпрацювати, але під одною умовиною, щоб у читальні його провід як душпастиря узнали і за ним все йшли. Оплески довго лунали, але й на тім всьо скінчилося. У читальни панував дальше дух і лад радикальний, для Церкви байдужий або ворожий.

Пересторoги і зарядження пароха на засіданнях виділу і всяких сходинах були безуспішні. Тому він по кількох місяцях зрікся головства. За се стягнув на себе ворожнечу не лиш радикальних читальняників та світських інтеліґентів з філії „Просвіти", але навіть своїх кондеканальних. Вони на деканальнім соборчику сей його крок осудили як „нерозважний і недоцільний" та радили його цофнути. Коли парох не хотів того зробити, посипалися на него наклепи на вічах і зборах і навіть у пресі. Одначе то всьо його не зломило. Він зачав потихо систематично „провадити читальню" з престола і сповідальниці. Початок був досить тяжкий і прикрий, але вже по кількох місяцях показалися успіхи. Зло далося в читальні зльокалізувати. До читальні не прибувало більше нових членів а з давних що поважніщі одні за другими зачали відтягатися а то й виступати. По трьох літах у великий піст по підготовці до св. Сповіди приступив до пароха голова читальні і провідник радикалів, перепросив за дотеперішне враждування, відкликав прилюдно своє згіршаюче поступування і прирік зло направити.

І справді від тої хвилі змінився він і змінилися також зовсім відносини в читальні так, як сего перед 3 літами жадав парох. Що більше, той сам провідник радикалів став правою рукою пароха і його правдивим приятелем, що передівсім зазначилося ясно в часі війни і головно в часі большевицького наїзду. Парох головою читальні вже не був, а ленаділі він її провадив і тримав у своїх руках, доки не перенісся на иншу парохію. А той сам колишній радикал часто повторяв перед парохом і прилюдно се зазначував, що йому були згори наказали нового пароха до читальні конче втягнути, щоби вона мала добру фірму. І тому він пароха на збори запросив і таку йому овацію зробив. Але штука не вдалася... „Ви отче своєю рішучістю врятували й мене і многих людей і цілу читальню." Се слова, що їх той селянин часто прилюдно парохови повторяв.

2) Другий факт вже повоєнний з 1920-их років. У парохії довгі літа перед війною була читальня „Общества Качковского", що внаслідок війни розпалася. На пару місяців перед приходом нового пароха заснував там читальню „Просвіти" його попередник завідатель. Новий парох нею щиро занявся і її як голова кілька літ провадив та богато причинився до її розвитку. Однак до читальні зачав закрадатися сельробівський дух. Защіпив його оден люстратор філії „Просвіти" а піддержували деякі урядовці ПСК.

Священик як голова і на засіданнях виділу і на сходинах членів перестерігав і поучував, але стрінувся з замітом, що „читальня не церква, що не має права в читальні науки голосити і свого проводу накидувати." Розуміється, се говорили незрячі члени не від себе, але „пани з міста" намовили їх до того.

Накінець парох узнав за конечне з читальні виступити. Та з рук її не випустив, лише змінив тактику і зачав її провадити силою свого душпастирського уряду. Посипалися на нього лайки і наклепи, що „з народом не тримає". В читальні порішили його „скинути" а друзі. По трьох літах у великий піст по підготовці до св. Сповіди приступив до пароха голова читальні і провідник радикалів, перепросив за дотеперішне враждування, відкликав прилюдно своє згіршаюче поступування і прирік зло направити.

І справді від тої хвилі змінився він і змінилися також зовсім відносини в читальні так, як сего перед 3 літами жадав парох. Що більше, той сам провідник радикалів став правою рукою пароха і його правдивим приятелем, що передівсім зазначилося ясно в часі війни і головно в часі большевицького наїзду. Парох головою читальні вже не був, а ленаділі він її провадив і тримав у своїх руках, доки не перенісся на иншу парохію. А той сам колишній радикал часто повторяв перед парохом і прилюдно се зазначував, що йому були згори наказали нового пароха до читальні конче втягнути, щоби вона мала добру фірму. І тому він пароха на збори запросив і таку йому овацію зробив. Але штука не вдалася... „Ви отче своєю рішучістю врятували й мене і многих людей і цілу читальню." Се слова, що їх той селянин часто прилюдно парохови повторяв.

2) Другий факт вже повоєнний з 1920-их років. У парохії довгі літа перед війною була читальня „Общества Качковского", що внаслідок війни розпалася. На пару місяців перед приходом нового пароха заснував там читальню „Просвіти" його попередник завідатель. Новий парох нею щиро занявся і її як голова кілька літ провадив та богато причинився до її розвитку. Однак до читальні зачав закрадатися сельробівський дух. Защіпив його оден люстратор філії „Просвіти" а піддержували деякі урядовці ПСК.

Священик як голова і на засіданнях виділу і на сходинах членів перестерігав і поучував, але стрінувся з замітом, що „читальня не церква, що не має права в читальні науки голосити і свого проводу накидувати." Розуміється, се говорили незрячі члени не від себе, але „пани з міста" намовили їх до того.

Накінець парох узнав за конечне з читальні виступити. Та з рук її не випустив, лише змінив тактику і зачав її провадити силою свого душпастирського уряду. Посипалися на нього лайки і наклепи, що „з народом не тримає". В читальні порішили його „скинути" а друзі.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

Коли виключені прийшли на загальні збори, саля Клюбу Еміґрантів була ще майже порожна. Привратник Жежелевський пустив їх на салю. Тоді вони замітили уложені дві ґрупи крісел: одну для членів, а другу для публики. Вони хвилинку вагалися, бо не знали, чи ще рахувати себе до членів, чи вже до „публики". Та Москаль не даром каже про наших людей: „хитрі малороси". Постоявши хвилинку, хитрі малороси сіли по середині так, щоб їх можна було рахувати і до членів і до публики, як кому до вподоби. Незабаром надійшов „суд". Перейшов до другої кімнати, де приймали нових членів. Опісля почалися загальні збори.

Хоч Доценко від самої колиски мав „демократичні погляди", то всі функції получив у своїй руці: отже функції прокуратора, судді, отвираючого збори, предсідателя зборів, референта зборів, господаря зборів, — які тільки можливі. Хоч коли збори мали рішати справи на тлі господарки управи Клюбу, тоді голова Клюбу в першій мірі відповідальний за господарку орґанізації повинен вимовитися від ведення зборів навіть тоді, коли се приписує статут: бо статут має в такім разі на оці нормальні збори, а не збори як суд, якому підлягає кождий член, що має за щось відповідати.

Була година приблизно 6 попол., коли Саша Сергеєвич Доценко почав говорити і була година приблизно 10 в ночі, коли скінчив говорити. Говорив, як і ялося, про ті славні котлети, що їх зафундував Союз Народів в Женеві Українцям у Львові. Говорив про негосподарність у Клюбі, в якім сам був головою, але про себе з того приводу не згадував, лише про ближніх своїх, навіть тих, що ніякої функції не мали. Словом, не лише красна, але і юридично цікава була промова С. С. Доценка — і шкода тільки одного: що на салі не було доброго скорописця-стенографа, бо 40-міліонова нація ще не додумалася до того, що стенографія потрібна і прекрасна.

Річ ясна, що по такій 4-годинній промові між учасниками зборів вже мало було таких людей, в яких задля втоми не можна булоб вщіпити яку хто хоче „ідею". І тоді Саша Сергеєвич Доценко поставив на порядок справу відклику виключених. Та в сій хвилі меценас Михайло Аґафонович Корчинський, що був колись адвокатом в самім Петрограді, таки не видержав і заявив, що ніде такого суду на світі ще не було, щоб обвинуваченим не сказали конкретно, защо їх властиво судять, і не дали їм можности оборони. Тоді Саша Сергеєвич Доценко, що збори отворив, зборам головував, на зборах референував, прокурорував, суддював і хозяйнував і сам обвинуваченим був, — згодився на те, щоб дати иншим обвинуваченим можність оборони в справі марнотравства і негромадянськости, які їм закидував як прокурор у рефераті.

Перший з виключених встав Андрій Авраамович Петренко, урядовець „Просвіти", тай зачав виводити цифри, які показував своєчасно голові Клюбу С. С. Доценкові на доказ, що в кухні страшні недобори, які все ростуть. Колиж Андрій Авраамович Петренко заявив, що Саша Сергеєвич Доценко на те не звертав у свій час уваги, обвинуваченим — він же й обвинитель — С. С. Доценко відобрав голос обвинуваченому А. А. Петренкові. Той сів.

А серед диму піднявся малий, чорний Жук з далекої Полтавщини, землі прекрасної, б. голова Союза Визволення України. Андрей Іліч Жук спокійно й річево вияснював зборам, що не мав в управі Клюбу ніякої функції. Отже питав, за що його можна судити? А коли, каже, була зла господарка, тоді перш усего в 100% відповідає за неї голова Клюбу Саша Сергеєвич Доценко... А як він се сказав, тоді обвинуваченим — він же й обвинитель — С. С. Доценко відобрав Жукові голос, бо Ви, каже, задовго говорите, каже. А він, значить С. С. Доценко, „коротенько" говорив.

А як А. І. Жук сів, тоді серед диму піднявся Николай Никонорович Таранович, б. староста проскурівський. І каже: Я писав листи (розуміється, листи з печатками, як сказано в однім з найлучших сатиричних творів людства). І в них завідомляв я Сашу Сергеєвича Доценка як голову Клюбу, що зле і в чім зле. І навіть на провінцію писав я йому листи, каже, і просив як голову та хозяїна, каже, зарядити, що треба, каже. Тут обвинуваченим — він же й обвинитель — С. С. Доценко не дав йому скінчити і відібрав голос. Н. Н. Таранович, староста проскурівський, сів.

А з диму піднявся найменший з бесідників на тих памятних зборах, худий і помарнілий, з історичним іменем Гон-

того священика спровадити такого, що буде вже „з народом йти". Вслід за тим пішли шкалювання його по часописах і безпідставні скарги до властей. Та парох не подався, працював на проповідальниці і в сповідальниці, а найбільше при престолі молився за читальню і своїх незрячих читальників. Господь Бог очевидно помагав, сила молитви недовго дала на себе ждати, але просто в чудесний спосіб показалася. Голова читальні найбільший ревун напередодні голосно ним реклямованої їзди до Станиславова, щоб скинути священика (кричав, що два морги поля продасть і до Риму поїде, а пароха скинути мусить!), упав з воза, тяжко потовкся й умер, на щастя висповіданий. Якраз того дня, коли мав їхати зі скаргою на пароха, був його похорон. Всі загально говорили, що се палець Божий, і се зробило на цілу парохію велике і добре враження. В короткім часі другий читальник, що провадив підпольну роботу, несподівано з двома другими зник з села. Показалося, що всі три втікли до большевії, бо були платними агентами большевицькими. Прочі збаламучені щораз більше притихають в читальні і прислухуються до голосу пароха з проповідальниці і з ним зачинають числитися. Найважніше се, що з хвилею коли парох усунувся з читальні небезпека була зльокалізована, — бо за парохом пішли побожніші члени, нові не прибувають і зло не поширюється.

З тих двох фактів видко, що справді ліпша, більше доцільна й успішніша та друга метода а саме, щоби священик держав читальню у своїх руках і під своїм впливом не безпосередною участю в ній але силою свого душпастирського уряду, бо лиш тим способом потрафить її удержати і дійти до правдивого впливу на її членів.

Розуміють се добре буителі Христового Царства і власне тому радо бачать священиків у світських читальнях і навіть офірують їм головство. А типовим і клясичним доказом на се факт наведений у брошурі „Узасаднення Скали" на стор. 30, „цікавий і поучаючий приклад з сучасного нашого життя про те, як під головуванням кат. священика може в читальні ширитися большевизм." Таких примірів у нас богато.

Правда, що лекша і більше поплатна метода перша, бо нею легким способом, часто неробством і мовчанкою на все зло можна здобути собі не лише спокій, але і прилюдне признання діяча і патентованого патріота. Однак се поперше — негідне католицького священика, по друге шкідливе для Церкви, народа і навіть для здорового читальняного руху.

„Просвіта" днесь зовсім інакше стоялаб, не потребувалаб боятися протипросвітянських кампаній, не потребувалаб скликувати пресових конференцій для осуджування здорової критики, якби духовенство було заздалегідь подбало, щоб здобути собі правдивий і сильний вплив у „Просвіті" силою свого душпастирського уряду і при помочи парохіяльних читалень ще в 1900-тих роках, коли Преосв. Григорій Хомишин звернув був його увагу, що вороги Церкви вдираються до читалень „Просвіти", баламутять нарід і підкопують вплив Церкви.

Одначе „Просвіта" засліплена і заскорузла в собі не хотіла розуміти батьківського почину Владики, свому народови по Божому відданого, а засліплене нею „високо-патріотичне" духовенство поставилося до того великого діла не лиш негативно але й ворожо та й через те дійшли над беріг пропасти і нарід і сама „Просвіта".

Тепер Провидіння Боже хоче, щоб куратори „Скали" направили той великий промах своєю повною запалу і захоплення ревною діяльністю в парохіяльних читальнях „Скали".

Священик.

Вийшли спомини Маклакова

„Иллюстрированная Россія" видала великі (поверх 600 сторін) спомини відомого рос. діяча В. А. Маклакова п. з. „Власть и общественность на закатѣ старой Россіи." В них особливо цікаві оповідання про тих старих людей, які памятають ще рос. царя Николая І. „Сліди рабства, пише Маклаков, переходять не скоро. Вони воскресли в совітській Росії. Вони лежать в основі містичного обожання Леніна і соромного холопства перед Сталіном. Та при всій ідеалізації особистости Николая І про порядки його часів згадували з острахом: ніхто до них не хотівби вернутися. Від його царствування остався в памяти жах... як від татарського ярма." Так пише рос. патріот. В його книзі можна знайти пояснення тої ненависти, з якою рос. суспільність валила царат. Та книжка поучаюча і для Українців, а саме тим, що показує, який вплив та ненависть Росіян до монархізму мусіла мати й на наших наддніпрянських інтелігентів. Вони на загал не вміли самостійно думати, тому коли в Київі появився одинокий ратунок для велико-української державности, традиційний і легальний Гетьман, наша тамошня інтелігенція вихована в ненависти до рос. монархізму, замість підперти свого монарха, виступила проти нього і тим рішила долю своєї держави.

Занадто щире зізнання... про дохід

До одного з податкових урядів у середмісті Варшави вплинуло на днях зізнання одного з платників, лікаря п. К. Крім впливів за лікарські гонорарі, за участь в конзиліях і постійної платні в одній з приватних банкових установ виказав він в доході за 1936 р. суму 20.000 зл. (виразно: двацять тисяч злотих), а в рубриці „Жерело доходу" виписав „Дирекція Льотерії".

Того платника закликали до уряду і спитали його, кого лічив в Дирекції Льотерії і чи доконав там якої великої операції, коли в м. податковім році заінкасував там гонорар такий великий, що виніс майже тілько, кілько виносить весь його вплив з усіх инших жерел доходу.

Змішаний тим лікар зізнав податковим урядникам, котрі його випитували, що в бюрах Генеральної Дирекції Державної Льотерії, оскільки йому відомо, всі, Богу дякувати, здорові та що виказаний вплив з льотерії не походить з лікарського гонорару; він його заінкасував у бюрі тої інституції як виграну на чвертку льосу, на котру впало 100.000 зл.

Податкові власти з усміхом вияснили платникові, що льотерійних виграних не належить зізнавати в доході, бо від них платник не платить доходового податку. Той податок потручується при виплаті, бо колиб ні, то той лікар заінкасувавби за чвертку сто тисяч — 25, а не 20 тисяч зл.

Втішений податник щиро дякував начальникові уряду. Вратував собі через те гарний гріш, бо більше ніж половину податку і виходячи з уряду зачевнив усіх, що йде просто до колєктури по льос до першої кляси трицять осмої льотерії. Бо, як твердив, не хоче втратити нагоди до такого милого впливу, якого взагалі не треба виказувати в податкових зізнаннях.

та, також обвинувачений у тяжких злочинах, подібно як його іменник, але що правда обвинувачений на слабшій підставі. Сему вже не можна було відібрати голос, бо він впродовж 5 секунд сказав: „піддержую попередніх бесідників". Так сказав Дмитро Сидорович тай сів, обтираючи піт з чола кроплистий. А рівночасно вся шанібна публика обтирала піт з чола кроплистий, бо в салі була страшенна задуха й були дими великі від курення тютюнів з ріжних країн агарянських, турецьких, абесинських...

А серед тяжкого диму піднявся як „молнієносець" обвинувачений — він же й обвинитель — С. С. Доценко (вінже і прокурор і суддя і хозяїн і предсідатель суду в одній особі!). Тай крикнув голосом великим: Чи затверджують збори виключення?

І показав на 4-ох злочинців.

Та тут знов пробудилася правнича совість у меценасі Михайлі Агафоновичі Корчинськім, що був адвокатом ще за царя Николая в самім Петрограді. І хоч на салі як було душно і хоч дими агарянські, турецькі, абесинські виїдали очі, він заявив „во все услишаніе": Гей люди, каже, таж се була тільки загальна дискусія над звітом, каже, а виж самі голосували, каже, що дасте змогу кождому оправдатися!

На ті слова піднявся адютант Саші Сергеєвича Доценка Круківський і каже: Дві мінути обвинуваченому на оправдання, каже.

Сей прояв надзвичайної ласкавости з табору Саші Сергеєвича Доценка зробив помітне враження і на публику і на обвинувачених і навіть на кота Мурця-Мурлику, що цікаво обсервував зпід лави, як гризуться брати Наддніпрянці у славнім городі Льва і Данила. Тай не без причини враження було помітне: бо дві мінути сеж 120 секунд, а за одну секунду кіт миш зловити може а людська думка й до Києва долетить і до Харкова і навіть у Москву попаде. А дехто може подумав собі про ту щедрість так, як каже наша народня приповідка: Бий жінко ціле яйце в борщ, нехай пан знає, як Іван вживає.

Досить, що дві мінути принято — на вічну славу судови С. С. Доценка. І тепер С. С. Доценко голосом великим викликав Гонту. Д. С. Гонта встав тай питає: „За що, каже, викидаєте мене з товариства свого?"

А С. С. Доценко каже: Бо ви були членом нашого гонорового суду, каже, і напали в Клюбі, каже, на поважного громадянина, каже (імярек). Значить, виключаємо вас, каже, за порушення громадянськости!

А тут як не зірветься поважний громадянин, що на нього покликався С. С. Доценко, як не заявить: А виж, каже, яким правом мішаєтеся, каже, в мої приватні справи, каже. Я з Гонтою, каже, мав непорозуміння, каже, але ми на місці, каже, погодилися, каже, і навіть згоду в сім самім Клюбі запили при вашій участи, каже. Так чогож ви хочете від Гонти?

І Д. С. Гонта заявляє, що погодився. І хто зна, якби сей мент у „народнім суді" був скінчився, бо навіть кіт Мурцьо-Мурлика дуже був заметушився, хоч звір же він, щоб так сказати, без глибшої освіти, ні клясичної, ні гуманістичної. Та тимчасом стукнули дві мінути Круківського. І крикнув С. С. Доценко, що відбирає голос Д. С. Гонті.

Рішаюча хвиля суду наближалася. З очевидним дрожанням очікував її найслабший промовець на тих зборах, Дмитро Сидорович Гонта, який всетаки перед кождим іншим судом мабуть бувби виграв ту справу. Та не тут! С. С. Доценко як не закричить: Хто за виключенням Гонти?

І піднялося коло 10 рук з його табора. А кілька було проти, або здержалося від голосування в тій несамовитій справі, що під оглядом юридичним прекрасно переходила від закидів про нечесність, неморальність і шкідливість — на закиди про особисті давно полагоджені і запиті непорозуміння між членами, при яких смачно проковтнув одну-другу каплину і С. С. Доценко, розуміється на кошт свій, а на здоровля Союза Народів, що зафундував те гарне і будь що будь веселе підприємство — тай добре зробив. І так вирішилася незавидна доля Дмитра Сидоровича Гонти.

Тоді сухий і помарнілий Д. С. Гонта скромно вклонився і тихо вийшов з клюбу. Хто дивився в тій хвилі на нього, а знає поезії Тараса Григоріевича Шевченка, тому мусіли пригадатися слова, що дійсно гарно малюють безсмертну картину:

І небо невмите і заспані филі
І понад берегом гет-гет
Неначе пяний очерет
Без вітру гнеться.

(Кінець буде).

Радіо

Радіо в 1936 році. Радіофонії світу входять в 11-ий рік свого істнування. Не дивлячися на всі зміни, що відбулися продовж такого короткого часу, радіо остає надалі молодою дитиною сучасної техніки з великими можливостями дальшого розвитку. Спробуємо познакомитися з діяльністю радія в минулому році, щоб могти хоч приблизно відповісти на питання, що нас чекає в біжучому радієвому році. Минулий рік відзначився великим зростом скількости і сили надаючих стацій та скількости радіослухачів у цілому світі. Внаслідок того зріс вплив радія на життя національне і міжнародне. Радіофонія збільшила своє значіння засобу звязку культурного і суспільного. Зростаюче запотребування на приймачі причинилося до збільшення продукції і внаслідок того до удешевлення радіоуряджень. Радіотехнічний промисл затруднює щораз то більше осіб, створює нові господарські установи і причиняється до значного зросту консумції електричної енергії, яку обчисляють на 3 міліярди клв. денно в цілому світі. Радіотехнічна продукція робиться важним елементом господарчого життя, провадячи сталу й систематичну промислову діяльність, розраховану на кількалітній час. Приймачі під оглядом чулости і селективности задоволяють вже найбільші вимоги. Таким чином головна увага радіотехніків спрямовується на запевнення легкого, чистого і доброго відбору авдицій через нову конструкцію голосникових лямп, голосників і уряджень строєння.

Радієві програми. Радієва програма шукає постійно нових артистичних форм, робиться постійним елементом нашого щоденного життя, невідкличним інформатором і ланкою публичного життя. Затіснилася міжнародня співпраця, чого найліпшим доказом були трансмісії з Олімпійських змагань. — Завдяки удосконаленню технічних уряджень, як нпр. трансмісійні вози, утривалюючі апаратури, переносні репортерські надайники,— мікрофон здобув безпосередну участь у збірному житті, стаючи його правдивим обсерватором-слухачем. Водночас великі мегафонові інсталяції створили можливість участи в радієвих авдиціях кількасоттисячних мас публики.

Телевізія і короткі хвилі. При кінці минулого року впроваджено постійні телевізійні програми в Лондоні. Таким чином телевізія зробилася вже не тільки проблемою технічною, але й артистичною. В Німеччині підчас олімпійських змагань доконано вдалих спроб трансмісій з відкритого простору. В ряді країн розпочато спроби сталого телевізійного надавання. Значний поступ в ділянці коротких хвиль передовсім уможливив впровадження телевізії, а з другого боку — організацію міжнароднього радіофонічного надавання при помочі далекосяжних короткохвилевих надаючих стацій. Короткохвилеві стації, яких чути на цілому світі, зробилися важним елементом міжнародьього співжиття, докази чого дала абісинська кампанія і домашня війна в Еспанії.

Що нас чекає в біжучому році? Отже передовсім — телевізія. Вона напевно витримає іспит своєї суспільної корисности в огні щоденних спроб англійської радіофонії, як рівно німецької й американської. Устійниться практичний засяг телевізії, розвяжеться проблема цін на телевізійні приймачі. Радієві приймачі? Відбудеться дальше усправнення їх під оглядом легкости обслуги і якости відбору. Конструктори звернуть найбільшу увагу на запевнення доброго відбору коротких хвиль. Збогатиться радієва програма, піднесеться через будову спеціяльних студій її технічний рівень, збільшиться програмова співпраця радіостацій поодиноких країн. Радієвий приймач буде здобувати далі нових набувців, що відкривають при помочі його вікно на богатий радієвий світ.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У 15-ліття коронації Св. Отця Пія XI у Ватикані, в сикстинській каплиці, відправлено Службу Божу в присутности 31 кардиналів, дипльоматичного корпусу, родини Св. Отця, великого майстра Мальтанського Чину та ряду достойників ватиканської держави. Св. Отець з причини ослаблення не був присутний на Богослуженні. Службу Божу відправив кард. Насаллі Рокка. По Богослуженні Св. Отець прийняв кард. Ґранітоді-Бельмонта, Біслєті й Каччія Домініоні. Вони в імені Колеґії Кардиналів зложили Св. Отцеві побажання. Опісля Св. Отець прийняв на послуханні архиепископа Медіоляну кард. Шустера й ректора католицького університету в Вашинґтоні Коррі.

В день трьох Святителів львівське радіо надавало Службу Божу з Успенської церкви у Львові. Підчас Служби Божої виголосив ВПреосвященний Митрополит Андрей проповідь з приводу 15-ліття коронації Св. Отця Пія XI.

Пастирський лист у справі большевицької небезпеки оповістив пинський римо-католицький епископ Казимир Букраба.

Міжнародний катол. конґрес мира в Голяндії. В Утрехті радила на днях головна управа голяндського Католицького Союза Мира під проводом предсідника домініканина о. проф. І. Корса. На зібранні обговорювано м. і. плян скликання в 1937 р. до Ґаґи міжнародного католицького конґресу мира. На нього мали бути запрошені зі всіх країв Европи й Америки визначні католицькі особи, що працюють на полі мирової пропаґанди та міжнароднього зближення. Завданням конґресу має бути намагання, здійснювати у практиці напрямні, що їх устійнили останні папи для католицької мирової діяльности у світі. Голяндський епископат згодився на скликання того конґресу.

Національний Евхаристійний Конґрес відбудеться у Франції в днях від 7—11 липня с. р. Католицька Франція дуже інтензивно приготовляється до нього. Виконний Комітет видає від березня м. р. спеціяльний місячник, присвячений конґресові, „Осанна“. Він виходитиме до липня с. р.

Англійські католики прийняли з великою радістю вістку про те, що Св. Отець іменував Своїм домашнім пралатом відомого письменника і проповідника, о. Кнокса, академічного душпастиря в Оксфорді. О. Кнокс це син б. англіканського епископа в Менчестері. Він сам був англіканським духовним, та в 1917 р. перейшов до католицької Церкви.

Еспанська Церква поважно потерпіла з причини домашної війни. Примас Еспанії кардинал Ґома и Томас заявив представникови щоденника „Ель Нотіціеро“, що червоні замучили або вбили коло 5.000 священиків. В самім Толеді вбито 80 священиків. Повстали поважні труднощі при запевненні достаточної душпастирської опіки вірним. Тепер на одного священика припадає більше вірних і більший терен. Тому священики мусять постійно переноситися з місця на місце на роверах або самоходах. Червоні старалися зовсім знищити церкви. На відбудову знищених церков треба цілих століть, щоб вони могли гідно заступити давні під зовнішним оглядом. Розмову з журналістом закінчив кардинал словами: „Довіряю Провидінню й вірю в Еспанію. Її побіда буде початком кінця комунізму в Европі й на цілім світі.“ — Кілька днів тому червоні спалили живцем на прилюдній площі суфраґана архидієцезії Таррагони, еп. Е. Б. Ферре.

Католицькі місіонарі в ріжних частях світа провадять тепер 40.000 шкіл, 400 семинарій, 800 шпиталів, 130 лічничих заведень для прокажених, 500 домів для старців і 2.100 сиротинців. На всіх місіях між поганами працює 18.000 місіонарів.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОСОЛ В. КУЗЬМОВИЧ домагався в соймі, щоби правительство збільшило допомоги для українських наукових і мистецьких установ.

НА УКРАЇНІ в Павлоградській окрузі злінчували делеґатку на останній зїзд Совітів у Москві Домалеґу. Се вже друга комуністка, яку народ „з любови“ до комунізму виправив на другий світ.

„СЕНДЕЙ ПІКТОРІЯЛЬ“ підтверджує вістку, що на Україні таки вибухло повстання в червоній армії. В одним місци при здавлюванні його убито 9, ранено 60 людей.

М МОСКВІ увязнено б. начальника ҐПУ Яґоду.

„ПЕСТІ ҐІРЛЯП“ й инша мадярська преса принесли сензаційні вісти про те, що Ромунія вже стала жертвою хитрої політики Чехів і власним коштом будує для них гірські зелізниці головно через Буковину. Тими зелізницями має їхати колись совітська допомога для Чехословаччини. В Ромунії панує з того приводу велике обурення.

АНТОНЕСКУ, ромунський міністр заграничних справ, виїхав до Атен, де возьме участь в нарадах ради балканського порозуміння.

„ПОНТИФІКАЛЬНИЙ РІЧНИК“ стверджує, що Ватикан зірвав взаємини з еспанським червоним правительством. Їх дотеперішні представники записані просто як неприсутні. Зате при повстанчім правительстві в Бурґосі заступає Ватикан кардинал з Толеда Ґоней Томас, а при Ватикані заступає те правительство маркіз Маґаз.

НІМЕЦЬКИМ АМБАСАДОРОМ при правительстві ґен. Франка іменований ґен. Фавпель, дотеперішний німецький представник в Бурґосі.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні заявив, що Бельґія не змагає до невтральности зперед війни, тільки до зовсім незалежної політики, що має на цілі передовсім належну оборону бельґ. території.

ЛЬОРД ҐАЛІФАКС в заступстві Ідена сказав Ріббентропові, що справа кольоній не може бути вирішена без попереднього порозуміння Лондону з домініями та з чужими заінтересованими державами.

ДИПЛЬОМАТИ ріжних держав висказують думку, що Італія підіпре домагання Німеччини в справі звороту кольоній.

БРИТІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО хоче емітувати 400-міліонову позичку на національну оборону.

В ЗДОБУТІЙ МАЛЯЗІ захопили повстанці 1.200 полонених з СССР. Між ними, розуміється, є й наші „малороси.“

БРАТА ЦІСАРЕВОЇ ЗИТИ кн. Ксавера мав питати ґен. Франко, чи принявби королівську корону Еспанії. Князь Ксавер Бурбонський се тепер кандидат карлістів.

ПОРТУҐАЛІЯ не годиться на міжнародну контролю португальсько-еспанської границі та португальського побережжа.

В СИРІЇ панує велике невдоволення з вирішення справи Александрети. Сирійське правительство заповіло, що коли Союз Народів не узгляднить прав Сирії до Александрети, то воно уступить і стане на чолі мас, щоб боронити прав Сирії. Маси викрикають: „Смерть або Александрета“.

В ТЕЛЬ-АВІВІ відбулися кріваві розрухи на тлі непорозумінь між жидівськими робітниками, членами соціялістичної партії, і сіоністами ревізіоністами. 30 осіб ранених, втім 6 тяжче.

В ГОНДУРАСІ (Середня Америка) зачалася чергова революція. Двох ґенералів та ряд політичних діячів увязнено в м. Тебуцігальпа по невдачній спробі опанувати летунську площу. На побережжі Атлянтику відділи революційного ґен. Жозе Давіля зударилися з правительственним військом. По завзятім бою ґен. Давіля скрився в горах.

НОВИНКИ

В сім числі „Нової Зорі" містимо гумореску на тему жертв між нашими наддніпрянськими братами. Та тема має в собі не лише високогумористичні моменти. Є в ній також важні моменти натури психольогічної та практично-перспективної, які вимагають поважного розбору тої справи. Такому поважному розборові сподіваємося присвятити окрему статтю, коли та справа внутрі наддніпрянської орґанізації якось скінчиться.

Три річні зїзди (Загальні Збори) відбулися на днях у Львові: адвокатів, купців і учителів. З них видно, що найлучше розвивається наш стан купецький. Його зорґанізовані філії прислали 188 делеґатів з 20 міст. Формально дуже гарно переведені були також Загальні Збори Союза Українських Адвокатів (СУА), але фреквенція їх як на 460 всіх українських адвокатів і 336 членів була слаба. Зі звіту Загальних Зборів львівського відділу ВПУВ довідалася публика, що на терені львівського повіту вже разом з м. Львовом є всего на всего 150 душ українського вчительства, з того 25 осіб в чинній службі, в державних народних школах 36, в школах РШ 16, еметитів 98. Значить, наше учительство зникає, а причини відомі.

Др Богдан Гнатевич увязнений. Він буде відсиджувати кару 2-ох літ вязниці, присуджену йому в процесі Бандери і т.

Ревізійний Союз Українських Кооператив зложив на руки львівського воєводи 2.000 зл. на зимову допомогу для безробітних.

В старім будинку львівського університету вибухла пожежа і знищила кілька шаф з книжками. Вогонь зльокалізовано.

В державних ґімназіях признано полекші при вплачуванні чесного на другий шкільний піврік. Адміністраційну таксу обнижено на 10 прц.

Перед окружним судом у Львові відбулася апеляційна розправа проти о. Якова Боровика з Забіря, що його суд у Раві Руській засудив за „зневагу влади" підчас проповіди на 2 міс. вязниці. Апел. суд обнизив кару на 100 зл. гривни, а в разі нестягаємости на 20 днів арешту.

У Львові увязнили б. дра Івана Ґаґатка за участь в обманствах.

Збаражським старостою іменований др Станіслав Новак, дотеперішний віцестароста в Тернополі. Дотеперішний староста в Збаражі Рінґ перейшов на те саме становище в Володимирі Вол.

В Тернополі відбулася кількадневна розправа проти 23 комунарів з Настасова, пов. Тернопіль, що в неділю 30 серпня м. р. вчинили зорґанізований погром у своїм селі. Тоді вбито голову читальні 56-літнього Михайла Лапчака, ранено тяжко кількох селян та здемольовано 32 господарства. На розправі переслухано 135 свідків. 17-ох підсудних засуджено на кару вязниці від 10 до 1 року, 6-ох увільнено від вини й кари. Ось „прекрасні" овочі науки лівих: Українці убивають і ранять Українців і потому йдуть на довгі літа до криміналу.

В Жабю відкрили високогірську рільничу школу для абсольвентів народніх шкіл. Се трета того роду рільнича школа в Польщі.

Політичний гумор. — В СССР тепер для визначних комуністів така ситуація, що одні вже сидять, а другі ще сидять — на двох стільцях, поки не впадуть.

100.000 гектарів землі мають розпарцелювати в Польщі в 1938 р. Що з того дістане український нарід, всім відомо.

Солтис громади Лошнів пов. Теребовля Беднарскі і радний Станіслав Свірскі так тяжко побили на вулиці Нестора Ниськова, що він наслідком побиття помер. За причину побиття подали, що він співав ідучи... До таких квіток доводить „самоуправа" при іменованих солтисах.

Повітовим старостою в Станиславові іменований Юрій Мушиньский, б. повіт. староста в Чорткові.

Почтову аґенцію відкриють з днем 25 с. м. в м. Витвіці пов. Долина для громад: Витвіця, Церківна, Кальна, Липа, Лужки, Розточки, Слобода Болехівська і Станківці.

Жерела нафтової ропи відкрили на терені громади Небилів, повіт Калуш.

Асистент почтового уряду в Делятині присвоїв собі 558 зл. зі скарбових грошей.

В Бориславі в копальні нафти „Зніч" пожежа знищила вертничу вежу, галю машин, внутрішнє урядження та збірник ропи. В нім було 2 вагони ропи. Шкоди 20 тисяч зл.

Рівенський суд засудив за обман кс. Малецкого, б. римо-катол. пароха в Кремянці, на 2 і пів року вязниці. На основі амнестії знижено йому кару до 1 року і 3 місяців.

В Ужгороді засновано т-во „Розбудови Українського Університету Підкарпатської Руси". Його завдання заложити український приватний університет в Ужгороді, покищо з виділами фільософічним і правничим.

60-літній ювилей С. Черкасенка припадає на 19 лютого с. р. З того приводу Ювилейний Комітет у Празі виставить того дня „Казку старого млина", пєсу ювилята.

Гумор. — Пушкінські дні в СССР. — Большевицький цензор до старого професора літератури, що приніс текст промови про Пушкіна „до предварительной цензури": — Я, товаришу професоре, у вашій промові про Пушкіна вичеркаю слова „великий", „геніяльний", „наша гордість", бо ніхто не зрозумівби, що ви говорите про Пушкіна: всі думалиб, що ви говорите про товариша Сталіна, а пречінь до такого баламуцтва цензура не може допустити!

В Софії померла донька Драгоманова, Лідія Шишманова. Вона була жінкою покійного вже болгарського вченого проф. Ів. Шишманова й матірю болг. письменника й посла в Атенах Дмитра Шишманова.

Московський університет переіменовано на „університет ім. Пушкіна". Не злякалися імени буржуазного поета.

Ґен. Василь Гурко, б. шеф російського ґен. штабу і б. начальний вождрос. армії в 1917 р., помер в Римі в 72 р. життя.

Жінка італ. престолонаслідника княжна Піємонту Марія Жозе привела на світ нового спадкоємця італійського престолу. Рим повідомлено про народини князя 101 арматніми стрілами, та биттям у дзвони на Капітолі.

Велика посуха панує в Італії. В богатьох околицях повисихали криниці й потоки, мов серед горячого літа.

В Ню Йорку помер в 92 р. життя визначний американський державний муж Е. Рут. Він був організатором розємного трибуналу в Ґазі, в 1917 р. був шефом місії президента Вилсона до тимчасового правительства Росії. 1912 р. одержав Рут мирову надгороду Нобля.

Підчас пожежі театру в м. Антунґ в Манджукуо погибло 758 осіб.

На міжнароднім конкурсі танців у Царгороді (Стамбул) побідили Анґлійці.

Політичний гумор. — Випущений зі стеноґраму фраґмент промови міністра Квятковского. — Висока Палато! У своїй попередній промові поділив я Польщу на А і Б. (Голос замаскованого опозиціоніста: Хіба на А і ББ!). — „Врубле на даху", ч. 7.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Хрестоносні походи.
КОПЕРНИК: Марія Стюарт.
МУЗА: Останній поганин.
СТИЛЕВЕ: Легкодух.

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 21 лютого 1937. Ч. 13 (1013)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

РЕЛІҐІЙНЕ ЖИТТЯ НА СИБІРІ

„Восточно-Сібірская Правда" пише, що внаслідок ослаблення протирелігійної акції релігійні орґанізації Сх. Сибірі значно оживили свою діяльність. Православні і Жиди в свята не виходять до праці. До релігійних орґанізацій горнуться не лише бідаки, але й лікарі, вчителі, урядники і т. п. Під впливом релігійних орґанізацій є також молодь. В самім Іркуцку до церковних орґанізацій належить 180 хлопців і дівчат, між ними богато студентів і студенток. Під впливом тих орґанізацій є також Комсомол. Ясно, що се болить большевиків.

Сталін і Ворошилов.

Парижська преса звідомляє: В Ризі, в Гельсінгфорсі й Варшаві уперто кружляють вісти, що між Сталіном і військом відбувається конфлікт. Ґенерал Ворошилов несподівано приїхав з Ленінграду в Москву, наказавши увязнити кількох агентів че-ка в відплату за увязнення червоних командірів. В Ленінграді Ворошилов мав розмову з командантом Балтійської фльоти і той мав обіцяти „повну піддержку справедливим домаганням команданта армії". Кажуть, що Сталін спирається на Бліхері і що Бліхер обіцяв йому розправитися і з Тухачевським і з Ворошиловим. Всі знаки на землі й на небі заповідають взрив.

Ревізії у варшавських редакціях.

З наказу правительственного комісаріяту поліція перевела ревізію в льокалі редакції двотижневика „Нови Дзень". Знайдено там богато нелеґальних друків, пацифістичних брошур та брошур з пропаґандою ідеольоґії совітської Росії. Друки заладовано на тягаровий самохід та перевезено до комісаріяту. Сконфісковано також останнє число орґану юдаістичної секти дослідників св. Письма. В нім були статті проти католицької релігії та фотоґрафії, що фальшиво представляли домашну війну в Еспанії. Видавав се Л. Кініцкий.

Приватна обезпечальня здобула 5.000 членів.

Від двох і пів літ є у Варшаві одинока приватна обезпечальня в Польщі на випадок недуги, зорґанізована на данський взір. Се зарібкова кооператива лікарів і фармацевтів. Вона має вже поверх 5.000 членів і філії в Лодзі, Радомю, Катовицях і Познані. Та обезпечальня сама не лічить, тільки відсилає недужих до лікарів, яких вони собі вибирають, а яких вона законтрактувала. Пацієнт платить за пораду 1 зл., обезпечальня доплачує 4 зл., за лікарську візиту вдома пацієнт платить 2.50, обезпечальня доплачує 7.50. Законтрактованих аптик має сто. Має також законтрактовані шпиталі й санаторії, де платить денно по 6 зл. за хорого, а решту хорий. Висота вкладки залежить від віку обезпеченого. За дитину платиться 3 — 4 зл., місячно, за обезпеченого в середнім віці около 8 зл., по 60 літах 18 зл., менше, коли разом зголошується 10 осіб. Всі вдоволені.

Англійський державний муж про Пушкіна.

В Гайд-Парк-Готелі в Лондоні відбулося на днях торжественне вшанування памяти Пушкіна. Як головний промовець виступив Самуіл Гор, б. міністр заграничних справ Великої Британії, тепер її муж рішаючий в морських справах. Він сказав, що подивляє в Пушкіні його правдивість, свободу і простоту, чим Пушкін стоїть висше від Байрона, бо тому не чужа була поза і тому його писання томлячі. Пушкін мав дивний дар живости й дуже потрібне для нації уміння воскрешати минуле, при чім він умів також схоплювати „на лету" і риси сучасного йому життя. Підчеркнув, що Карло Маркс в 60 році свого життя вивчився російської мови спеціяльно в тій цілі, щоби в ориґіналі перечитати Пушкіна — і була се одинока риса в характері Маркса, яку варт наслідувати. Сі слова Гора покрив оглушаючий сміх англійської публики і довго тревала веселість. Бесідник додав, що не радить ждати аж до старости, щоб познакомитися з писаннями Пушкіна. На салі був цвіт англійської суспільности.

Новий пожиточний конкурс.

Під опікою міністра здоровля урядженo у Франції конкурс на титул „найлучшої господині Франції". Зорґанізувало той конкурс видавництво щоденника „Ентрансіжан". Приїхали кандидатки зі всіх більших міст і околиць Франції. З них вибрано 12 і ті мали здати практичний іспит перед ареопаґом зложеним з ґастрономів і гіґієністів. Президіював Андре де Фукер. Наперед та комісія кандидаткам завдавала питання, як доглядати й виховувати дітей, як орґанізувати домашню господарку, як кормити членів родини і т. д. Конкурентки мали знати найлучші вина, як урядити пивницю, як прикрасити помешкання, як декорувати салю на приняття, як густовно накривати стіл для родини і для гостей, як декорувати діточу кімнату, як охороняти перед зіпсуттям споживні матеряли і т. д. Накінець кожда мала при комісії до 90 мінут зварити обід: антрекот Берсі, т. зв. „воздушний пиріг" з сиром і майонез. Першу надгороду і титул найлучшої господині Франції на 1937 рік одержала молода і гарна пані з Нормандії, уроджена в Оверньо. Від самого президента Франції дістала дар, крім того 2.500 фр. в готівці й чашу, яка щороку переходить в инші руки. Другу надгороду здобула Парижанка. Взагалі жінки з північної Франції показалися лучшими господинями ніж з полудневої Франції. Хто у нас урядить таке?

Як на мотилів полюють револьверами і крісами.

В ботанічнім музеї в Будапешті є богаті збірки мотилів з усіх частей світа. Найцінніший оказ се канадійський мотиль-великан. Лови на „канадійця" вимагали великого сприту. Його застрілили зі спеціяльного револьвера сліпими набоями. Се револьвер, що стріляє маленькими оловяними кульками. Револьверів і навіть крісів того рода уживають підчас ловів на мотилів-велитнів. З тою зброєю треба вміло обходитися, щоб не дуже ушкодити мотиля.

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

Комуністична Партія

ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

вже есконтує дотеперішню невдачу нормалізації.

Коли півтора року тому ініціятори т. зв. нормалізації проголосили в краю і заграницею „нову еру" в українсько-польських відносинах у Польщі, то майже весь український загал у Польщі і значна його частина поза її границями поставилися до того факту в засаді прихильно. Бо проголошення нормалізації давало надію на зміну дотогочасного положення українського народу в Польщі. Та надія була серед українського загалу, особливо в Галичині, така велика, що той наш загал змінив свої настрої супроти Польщі до непізнання. Ті настрої з суто негативних стали позитивними. Навіть засадничі противники нормалізації серед українського загалу заняли були зразу супроти неї вичікуюче становище.

Річ ясна, що при істнуванню серед українського загалу таких настроїв всякі крайні елементи не могли мати серед нього твердого ґрунту під ногами. І вони його в початках нормалізації дійсно не мали. Не мали ні комуністи, ні націоналісти. Тому про якусь різкішу акцію тих скрайних елементів в початках нормалізації не було чути. Вони також мусіли поневолі заняти супроти нормалізації вичікуюче становище.

Та від хвилі проголошення нормалізації минуло 1½ року. Се час аж надто вистарчаючий, щоб нормалізація виявила свою життєздатність. Життєздатність в розумінні зміни дотеперішнього становища не тільки Українців супроти Польщі, але й Польщі супроти Українців. Бо тільки так понята нормалізація дійсно унормувалаб українсько-польські відносини в Польщі.

Коли з такого становища глянути на дотеперішні висліди нормалізації, то не можна ствердити, що вони нормальні, бо вони ненормальні.

В чім та ненормальність?

Ненормальність дотеперішньої нормалізації в її односторонности. Та односторонність виявляється в тім, що позитивна зміна становища супроти другого партнера наступила тільки по українській стороні, тоді як по стороні польській такої зміни доси ще нема. Навпаки. Ряд актів, що наступили вже по проголошенню нормалізації, свідчить наглядно про зовсім противне. Вистане згадати парцеляцію, кольонізацію та закон про охорону по-

граничча, які вже у високій мірі даються Українцям в знаки.

Се свідчить про дотеперішню невдачу нормалізації.

Річ ясна, що такі дотеперішні „успіхи" нормалізації не могли остати без впливу на настрої українського загалу в Польщі, зокрема в Галичині. Ті настрої йдуть чимраз більше по лінії незадоволення. Вислів тим настроям українського загалу дали вже в делікатній формі українські посли у варшавському Соймі і Сенаті. Вислів тим настроям дає вже у більше різкій формі українська преса (*напр. горячий до недавна сторонник і речник нормалізації „Діло" стало вже в опозиції до творців нормалізації: УНДОня й УПР*). Та найбільш різка зміна настроїв має місце в українських народних низах.

Як і можна було сподіватися, невдача нормалізації українсько-польських взаємин і викликане тим невдоволення серед українського населення стає водою на млин скрайних чинників, котрі постійно галапасують на організмі нашого народу. Вони вже використовують ту невдачу і те невдоволення для своїх скрайних цілей, що в однаковій мірі шкідливі для обох народів: Українців і Поляків. Що се так, свідчить наглядно великий „Маніфест Центрального Комітету Комуністичної Партії Західної України", виданий в листопаді 1936 р. і масово поширюваний між українським населенням у Польщі й на еміграції. *)

Годі наводити текст того „Маніфесту" і навіть подавати докладніший його зміст. Бо той текст і той зміст се дуже різка характеристика теперішнього національного і соціяльного положення українського народу в Польщі та обвинувачення за те положення передовсім пануючих у Польщі чинників, далі і всіх „українських буржуазних партій". Зокрема дуже різкій критиці піддає „Маніфест" нормалізацію. Він стверджує, що становище українського народу в Польщі внаслідок нормалізації не тільки не покращало але навпаки — погіршилося. І наводить цілий ряд доказів. У противенстві до положення українського народу в Польщі ставить „Маніфест" положення українського народу на Радянській Україні. Тамошне положення малює він у таких принадних (!) красках, що воно для несвідомого читача видається прямо раєм. Таке саме „райське" положення обіцяє Комуністична Партія Західної України створити й на українських землях Польщі і взагалі в цілій Польщі, коли „український трудовий народ" (себто радикали, члени УСДП і низові члени та організації УНДО) обєднається з польськими та жидівськими працюючими та їх робітничими і селянськими організаціями в оден „народний фронт". До обєднання в „народнім фронті" і кличе „Маніфест" „всіх без ріжниці політичних і релігійних (!) переконань"!...

Такий у найзагальніших рисах зміст найновішого „Маніфесту" Центрального Комітету КПЗУ (Комуністичної Партії Західної України). Як згадано вище, той „Маніфест" поширюють комуністи масово серед українського населення Галичини і Волині. Про се є вже згадки в українській національній пресі в дописях з ріжних місцевостей Галичини і Волині. Про збільшену рухливість комуністів свідчать також численні в останних часах ревізії й арештування серед них у Галичині, на Волині і також в корінній Польщі. Вкінці — комуністичні процеси і засуди.

Не може бути ніякого сумніву, що під теперішню пору грунт для згаданої вище комуністичної агітації на українських землях Польщі дуже пригожий. Матеріяльна скрута особливо серед низів населення взагалі і зокрема невдача нормалізації українсько-польських відносин і на деяких відтинках (парцеляція і кольонізація!) навіть заострення тих відносин се вода на млин всяких скрайних чинників взагалі і комуністичних зокрема. Бо скрайні чинники і зокрема комуністи се мистці у використуванні нужди і невдоволення навіть далеко менших, як у нас.

Правда. Як згадано вище, державні власти борються з комуністичними і взагалі скрайними елементами. Борються ревізіями, арештуваннями, процесами і засудами. Та се боротьба вже з наслідками певних причин, а не з причинами тих наслідків. А боротьба тільки з наслідками певних причин дуже подібна до боротьби з тою мітичною, стоголовою гидрою, котрій хоч раз-у-раз відрубували голови, то вони раз-у-раз їй знов відростали.

Отже щоб з успіхом побороти комуністичний і взагалі скрайний рух у нашім краю, треба усунути причини, які той рух викликають! На ті причини вказали ми вище. Се з одної сторони матеріяльна нужда широких низових верств українського населення, а з другої сторони — несправедливість супроти українського народу взагалі.

Першу з тих причин — матеріяльну нужду широких низових верств українського населення — можна усунути матеріяльною допомогою тому населенню. Та допомога може і повинна бути всесторонна. Отже передовсім зменшення непосильних для того населення ріжних державних тягарів, як всякого рода податків, далі знесення примусових обезпечень та надто вже вибуялого бюрократичного апарату (напр. волостей), вкінці обниження ріжних державних і приватних монополів (як сіль, сірники, нафта, цукор, тютюн) і т. п. Та все те всетаки ще не усуне одної з найбільших болячок українського села: браку землі. Той брак може бодай частинно і бодай на якийсь час усунути розумна парцеляція великої посілости між місцеве населення та припинення кольонізування українських земель кольоністами з заходу. Великою полекшою для широких низових верств українського хліборобського населення булоб пристосування цін всяких фабрикатів до цін сільських продуктів.

Та матеріяльна допомога українському населенню се ще не все потрібне, щоб зробити те населення відпорним на агітацію ріжних скрайних чинників, зокрема комуністів. Бо маємо в історії приклади, що населення ішло за кличами скрайних чинників, хоч матеріяльна нужда не змушувала його до того. Так було напр. у великій мірі в царській Росії, де причиною успіху скрайних чинників була не так матеріяльна нужда населення, як політичний і національний гнет народів б. Росії.

Тому другий засіб, не менш важний як матеріяльна допомога, щоб паралізувати агітацію скрайних чинників і зокрема комуністів серед українського населення в Польщі, се політична і національна справедливість супроти того населення зі сторони Польщі. Здійснення тої справедливости се головна передумова успіху нормалізації українсько-польських відносин у Польщі. А успіх нормалізації тих відносин се усунення грунту зпід ніг всяким скрайним елементам, зокрема комуністичним агітаторам, серед українського населення в Польщі.

Про се свідчить наглядно новий „Маніфест" Центрального Комітету Комуністичної Партії Західної України.

*) Його розсилають у маленьких брошурках на тонесенькім папері.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї газети.

З сойму

Дискусія над ресортом справедливости.

В соймі відбулася дискусія над ресортом міністерства справедливости. Перший промовляв представник Жидівського Кола посол Зоммерштайн: Міністр справедливости заявив, що він приклонник повної незалежности суддів. Є двояка судейська незалежність: зовнішна під натиском властей і внутрішна від опінії, пристрастей та інстинктів. Внутрішної судейської незалежности дотепер нема. У відношенні до жидівського населення атмосфера психічної незалежности суддів не істнує. Присуди узалежнюється від віроісповідання підсудних. Свідків діліться по віроісповіданні й народности. Суддя має право оцінювати справи після свого сумління, та в тім сумлінні йому не вільно мати віроісповідних мотивів. Далі промовець жалується на штучне творення великої скількости справ проти Жидів за мниму образу польського народу. — Посол Волянський жалувався на обмеження супроти Українців у львівській апеляції. Опісля обговорив справу проступків. На його думку, примінювання умовного завішення кари не є чимсь занадто ліберальним. Не повиннося його примінювати супроти проступків, що наражують фінанси держави, особливо супроти скарбових урядників. Не вважає, щоб високі кари, предложені референтом, аж до биття включно могли вплинути на зменшення проступків. Се можуть зробити суспільно-гуманітарні організації. — Посол Екерт зі Сх. Галичини заявляє, що втерся такий звичай, що нотаріяти се якийсь „паніс бене мерендюм" і тому нотаріяти дається людям, що найчастіше не мають нічого спільного з тими справами і незнаються на них. З тою методою треба вже раз скінчити. — Посол Закроцкий підчеркує м. і. характеристичний факт, що в Польщі можна досить довго допускатися проступків безкарно, просмикаючись між параґрафами кодексу, причім пошкодованим часто бракує відваги внести скаргу зі страху перед пімстою. Отже дальша акція міністра справедливости повинна привернути суспільности почуття безпеки й переконання, що переслідування проступника се не тільки право, але й обовязок. — Посол Біляк обговорив справу управнень української мови в судівництві. Після конституції кождий горожанин має право плекати свою народню мову. Мовний закон з 1924 р., що нормує ту справу, Українців не вдоволяє. До присудів не долучується перекладу в українській мові, хоч сторони нераз собі того жадають. Судді часто не розуміють по українськи серед українського населення. Промови українських адвокатів в українській мові вважається демонстрацією! Скасування окружного суду в Сяноці ще зменшило мовні права Українців в судівництві, бо території, замешкані Українцями, перенесено до окружного суду в Кракові, де українська мова не має ніяких прав.

Без простору, помешкань і часу

В Берліні відбулася маніфестація, присвячена німецькій людностевій політиці. Говорили м. і. провідник молоді Бальдур фон Ширах та провідник фронту праці др Лей. Він сформулував три тези, що представляють теперішне демоґрафічне положення Німеччини: 1) Німці се нарід без простору. Отже остаточна розвязка соціяльних проблєм може наступити щойно тоді, коли Німеччина дістане простори, яких потребує. 2) Німці се нарід без помешкань. Сей факт узгляднює м. і. програма фронту праці. 3) Німці се нарід, що не має часу. Німецька молодь наново мусить знайти час на заключування подруж можливо вже в 24 р. життя. „Німеччина мусить стати краєм дітей!"

ОГЛЯД ПРЕСИ

Пропадає церковна старовина

„Новий Час" в ч. 31 приніс отсю інтересну ілюстрацію, що доказує, до якого варварства доводить боротьба з гр.-католицькими (уніятськими) традиціями на українських землях:

На Волині є місцями звичай, що вночі зі Страстного Четверга на Велику Пятницю, як вартують цілу ніч при Божім Гробі, палять під церквою всяку „непотрібну" церковну старовину, як старі церковні книги, часом ще рукописні, старі різьби, фелони та іншу церковну утвар, замість віддавати її в музей. В сей спосіб спалили кілька літ тому напр. у селі С. на Володимирщині незвичайно цікаві царські ворота з цінною різьбою XVII ст., і тепер збереглася з них тільки фотографія в Музеї НТШ у Львові.

Сей дивний звичай має на Волині вже свою історію. У 60-их та 70-их рр. минулого століття видало було тамошнє епархіяльне начальство приказ „очистити православні церкви від усього католицького та уніятського", себто усунути з них всі сліди греко-кат. обряду, який ширили там сильно Василіяни в XVIII ст. Внаслідок цього винищили тоді велику масу памяток нашої церковної старовини. Між іншим спалили тоді дуже богато цінних церковно-словянських стародруків, а в одному місці пускали по воді, прямо для забави, цілі вязки старинних документів з місцевого манастирського архіву. Всі ці факти записала в 1900 р. одна археольогічна експедиція, що вибралася була на Волинь для інвентаризації памяток старовини.

Розбиття націоналістичної молоді

Популярний орган УНДА „Свобода" приніс в ч. 6 непопулярну статтю редактора З. Пеленського, що має й цікаві місця. Стаття написана з приводу розбиття між націоналістичною молодю в справі святкування річниці Крут і полемізує зі статтею Кравцева в 5 ч. „Голосу". З. П. пише, що т. зв. „високопроцентова" націоналістична молодь внесла в наше публичне життя дві „ідеї" в формі двох тверджень: 1) що старша суспільність наша занархізована, 2) що нове покоління мусить різко відмежуватися від старшого, бо щойно тоді створить єдність політичної організованости. Так нова молодь наша під проводом Кравцева зробилася зовсім антитрадиційна і погорджувала надбанням власного минулого... Очевидно комусь треба було цього розриву українських поколінь, цього розріжнення на „ми" і „вони", тієї распрі і внутрішнього українського організаційного параліжу... Отже появилися такі, які вперто втовкмачували в молоді черепи думку, що 20, 22 чи 24 роки се така панацея, восьме чудо світа, така невидана невидаль, перед якою ніщо инше не лишалося, як хіба впасти на коліна і дивом дивуватися і факт чийогось 24-ліття глибоко подивляти. Це мало вистарчати за освіту, за ідеї, за працю, за змагання, за сформульовані політичні прямування, за все... А тепер ті, що довели до того розбиття, зі злобою й лайкою стверджують в „Голосі", що молодь вирвалася з їх рук. Притім Кравців думку сформульовану Липинським про потребу співпраці отаманів „скромно подає за свою." З. П. кінчить статтю таким висновком: „Бити треба і бити будемо цей диковинний конгльомерат людей і змов, що їх досі Кравцеви називали „зорганізованою молоддю" і цей комплекс істерики та затасканих з чужини літературних фраз, що його донщовщина назвала українським націоналізмом." —

До сего слід додати три замітки: 1) Анархія в нашій суспільности почалася під нехтування Церкви та її науки. Поки не буде щирого повороту до Церкви, поти не можна буде побороти анархії. Особливож в часі недержавности Церква се одинока остоя й иншої нема. 2) До успішного биття анархії треба мати порядок в ідеольогії й організації власного табора, а в тій цілі треба наперед спокійно і річево признатися до страшних блудів, які робилося, й перевести бодай між собою отверту дискусію над поправою того, що наробилося. Без тих двох передумов з анархії виходу нема: коли будете бити ви, то будуть бити й вони з точно тим самим успіхом, то значить з іще більшим анархізуванням суспільности. Донцов, котрому УНДО довгі літа давало можливість анархізувати нашу молодь в одинокім колись місячнику, ще довго буде відригатися й УНДО-ві й усякій иншій організації на нашім грунті своїми „вольовими імпондерабіліями." 3) Та найцікавіше в тім всім те, що в тій статті Зенон Пеленський характеризуючи Кравціва і Донцова схарактеризував передовсім сам себе, бо ні Кравців ні Донцов не визначаються аж таким безшабашним негативізмом як Зенон Пеленський, що зрештою менше більше загально признано в суспільности. Та УНДО з тим як „урядова партія" рахуватися не потребує...

За „відвічну польську землю"

Голос 70 польських орґанізацій.

П. з. „За вдержання парцельованих обшарів в руках польського хлопа. Домагання польської суспільности полуднево-східних земель" приніс „Дзєннік Польскі" в ч. 48 велику відозву, підписану понад 70-ма польськими організаціями науковими (!), суспільними, культурними і господарськими зі Сх. Галичини. Навівши оклепані фрази про „відвічну польську землю, загрозу для польського стану посідання й польської державности", поставили вони отсі домагання: „1) Нагальне темпо парцеляції належить здержати і перевести парцеляційну акцію в спокою згідно з пляном, що здійснює засаду, що польська земля мусить бути зужита тільки для зміцнення польського елєменту. 2) В усякій акції парцеляційній, комасаційній і меліораційній належить узглядниті передовсім інтерес польського населення як ярко скривдженого (!) дотеперішним перебігом парцеляції, а всяку самоволю в диспонуванні землею на некористь польського стану посідання скоротити безоглядно під ригором острих санкцій. 3) Безпека держави вимагає, щоб через використання решти запасу землі пересунути границю з сильним польським населенням з заходу більше на схід і через відповідне перегрупування створити сильну базу польської народности на терені полуднево східних воєвідств."

Складова частина держави чи кольонія?

„Волинське Слово" в ч. 6 в статті „Право на працю української інтеліґенції" жалується на персональну політику відповідальних чинників супроти Українців на Волині. В статті читаємо м. ін.: „На протязі останніх десяти літ відбувається дуже цікавий процес. У той час, як шовіністична польська преса систематично залякувала польську громадську опінію образом надзвичайного українського Ельдорадо на Волині з цілковитим, мовляв, упослідженням польського елементу, — її духові визнавці і приклонники методично, з якоюсь винятковою послідовністю „очищали" гмінні й міські уряди (особливо після останніх виборів), адміністраційні комірки, скарбові, судові, зелізничі й шкільні установи від українських людей праці". ...„Ціле українське громадянство у всіх його станах обернулося з бігом часу лише в петента, що переливається по урядах з однією лише думкою: воно стороною, а не співучасником..." „На 103 сільські гміни — чи знайдеться тепер десяток — другий укр. війтів; ніякого президента чи бурмистра міста; ніякого судді; ніякого старости чи віцестарости; ніякого шкільного інспектора й т. д. і т. д.... Нема нічого лекшого, як позбавити українську інтеліґенцію варстатів праці. Але це зміняє в кардинальний спосіб політичний характер Волині. Якщо говориться про те, що вона складова частина польської держави, — не може вона цим самим мати характеру кольонії. Той чи інший характер даної частини державної території пізнається власне по тій ролі, яку відограють в її адміністраційному управлінні (в найширшому значінні того слова) місцеві чинники".

(До сих правдивих і слушних виводів слід хіба замітити ще се: Ті Поляки, що доводять до такого стану справ на українських землях Польщі, думають, що вони тим способом „уніфікують Польщу", а вони копають такий внутрішний розрив між Поляками і Українцями в Польщі, що його взагалі не можна буде засипати).

За нову виборчу ординацію

„Гонец Варшавскі" звідомляє, що підготовляється кілька проектів нової виборчої ординації. І так напр. Владислав Студніцкий предкладає створення осібної жидівської курії. Морачевский висуває такий проект: „Голосування має бути чотириприкметникове, отже: тайне, безпосереднє, загальне і рівне. Відпадає тільки пятий прикметник, пропорціональність. Не голосувалосяб на листи, тільки на особи, причім проектується поділ на одномандатові округи в тих частях краю, де Поляки мають більшість. На сході належить завести курії: польську й меншостеву. Округи булиб там двомандатові. Притім Поляки моглиб виставляти кандидатури там, де становлять бодай 25 проц. загалу населення."

Викрили „ворога народу"

Віцепрезидента київської міської ради Петрушанського, що 13 літ займав те становище, усунено за приналежність до опозиції. „Ізвестія" дивуються, що аж по 13 літах викрито на тім становищі „ворога народу". Далі „Ізвестія" пишуть, що такими „ворогами народу" було засмічених богато інших міст. Їх розуміється усунено й увязнено тай зроблять їм гаракірі.

Промова Герінґа

на зїзді б. комбатантів.

На зїзді б. комбатантів німецьких і заграничних в Берліні прем. Герінґ сказав м. і.: „Війна скінчена. Отвирається новий шлях. Всі ми пізнали страшне пекло боротьби теперішним воєнним знаряддям. Думаю, що світова війна була останнім досвідом та що народи не можуть собі дозволити на те, щоб іщераз станути до такого бою між собою. Була се остання пересторога долі в обороні західної культури. Нова війна булаб іще жахливіша. Тому, думаю, нема ліпших пропаґаторів мира, як б. комбатанти. Ті, що несли пекло війни, мають право виступати в обороні мира між народами. Тільки ті, що не знають війни, можуть говорити про радісну війну. Ми знаємо, що се страшна річ. Бажаю, щоб конґрес причинився до устійнення основ правдивого, чесного мира й рівноправности всіх."

Чому Німеччина програла війну

Шеф військово-господарського штабу в німецькім міністерстві війни полк. Томас виголосив реферат на тему: „Ведення війни й господарка в історії". Прелеґент обговорив звязь господарського життя з оборонною силою держави. У світовій війні Німеччина крім убитих на фронті стратила внутрі краю 800.000 людей внаслідок недостачі харчів. Декотрі важні ділання, як наступ на Верден, треба було припинити з браку потрібних сирівців. З апровізаційних оглядів Німці мусіли посунутися вглиб України і Молдавії. Німеччина програла війну, бо не доцінила тісного звязку між воєнними діланнями і ґосполаркою. В теперішних умовинах той звязок став ще тіснішій, головно внаслідок механізації.

Франція будує шляхи

Правительство Франції виасигнувало першу рату в висоті 10 міліонів на будову великого шляху, що має получити Атлянтійський Океан з полудневим Альжиром. Той шлях матиме велике значіння військове і торговельне також для Альжиру, Марокка і Судану. До робіт при тім шляху уживають виключно місцевого населення, розуміється з виїмком інжинірів. („Парізер Тагесцайтунґ" ч. 239).

Монопартія в Польщі

„Ґлос Народу" в ч. 47 пише на тему нового політичного табору, що його творить полк. Коц, м. і. таке: „...на ідеольогію нового політичного табору будуть складатися дві ідеї: націоналізму (з легким підчеркненням „християнства") і суспільного радикалізму („держава праці"). Перший момент буваб обчислений на поміркованість елементи, другий — на ліві угрупування. А оба разом уможливилиб спертя нової правительственної організації на молодь ОНР, що якраз обидві ідеї злучила в своїй фірмі." Дальше: „Втаємничені запевняють, що вже устійнена „роля" нового табору в суспільности й державі. А саме — він мавби дістати характер монопартії (як гітлеризм в Німеччині, фашизм в Італії, комуна в Росії) і змагати до надання державі тотального устрою (через ту нову партію держава опанувалаб ціле суспільне життя й виконувалаб над ним стислу „плянову" контролю)."

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ГАЛИЦЬКА ШЛЯХТА

її ПОЧАТКИ й СУЧАСНИЙ СТАН.

Поважний відлом української суспільности в Галичині становить дрібна шляхта. Обчисляють її на 250.000, себто чверть міліона людей.[1]) Вже одна численність шляхотського стану серед Українців-Галичан не дозволяє легковажити його в нашім національнім стані посідання. Сьогодні минулися часи, коли шляхту легковажено, а то й висміяно. Оповідання Франка „Довбанюк" мало на меті, згідно з „демократичними" (направду — псевдо - демократичними) засадами, що тоді з заходу приходили до нас, висміяти шляхту, змалювати її донкіхотерію в неприхильнім світлі. І дивно, як Франко не достеріг суперечности сам у своїх писаннях: побіч „Довбанюка" й „Захара Беркута", що мали на меті здискредитувати нинішню шляхту й колишнє боярство,[2]) він у перерібці славного Дон-Кіхота Сервантеса стає по стороні безсмертного еспанського лицаря, як сам заявляє в однім з листів до Драгоманова. А хіба Довбанюк не був н а ш и м Дон-Кіхотом XIX століття?...

Початки кождої аристократії, а тим самим і нашої галицько-української шляхти, лицарські. Се значить, що серед суспільности існують люди, які бажають ціною більшої праці й більшої жертви стати в проводі тої суспільности, щоб над нею володіти, але зате охороняти її та дбати про її добробут. Псевдо-демократична доктрина XIX ст., що своїм корінням сягає до раціоналістичного XVIII ст., заперечувала сей найбільш очевидний життевий факт — і с т н у в а н н я е л і т и. Доктрина та мала впровадити ніби-то „рівність", але направду — відіпхнути стару, родову аристократію від влади, щоби владу віддати іншим елементам. Чи справді народові? Досвід з „народніми республиками" й ін. конституційними державами вказує, який „народ" мав у руках владу: се була й є плютократія, міжнародня фінансієра. Для неї, а не для народу, треба було висміювання й відсування від влади старої аристократії й аристократичної монархії та заведення республик. На руку сій течії йшла нераз таки сама аристократія, що часто забувала про свої задачі, про клейноди предків, про честь і обовязок, привязані до них, — і або допускалася надужить, що обурювали, або — сама „демократизувалася", забувала про своє покликання й родову традицію тай навіть доповняла ряди соціялістів...

Але останні досвіди, що показали брехливість і облуду „демократичної" доктрини й виказали її справжнього режісера — плютократа, мусіли довести до отрясення з псевдодемократичного блахману, накинутого суспільностям у постаті „демократичної доктрини". Виявилося, що ніде й ніколи народ, т. зн. всі громадяни держави не управляють, але влада скуплюється все в руках п р о в о д у, — байдуже, чи провід сам захопив владу моральною й фізичною силою, чи — під впливом йогож агітації — вибрав його „народ". Словом кандидати на провід лише шукали способів, як його осягнути; в давніші часи аристократичних держав осягали його моральною вартістю, здібністю, відвагою й розумом; в часах „демократії" — спритом і агітацією. В першім випадку лицарство відповідало за долю нації під його владою честю й совістю, перед Богом і правом, — і тут не могло бути ніякого крутійства; в другім відповідав в и б р а н и й провід перед виборцями, де сприт і крутійство теж відігравали величезну ролю. Тому рідко коли траплялися злі монархії й таксамо рідко добрі — республики.

Це все мусимо собі усвідомити, коли хочемо зрозуміти початки й сучасний стан галицько-української шляхти. Лицарський сей стан, нині занедбаний у нашій нації, має свій достойний родовід, що сягає часів нашої княжої державности. Ми обмежимося тут лише до території Галицько - Волинської Держави. Як відчинимо наш Галицько-волинський літопис, памятку нашої княжої державности,[3]) то побачимо, як богато було тоді в Галичині наших бояр. Назвемо тут декого з них. І так бачимо нпр. Бориса Ізіболка, що його Кн. Василько посилає сповістити Короля Данила про побіду над Литовцями, й він стрінув Короля коло Подтелича (II 66—67); Бориса Межибожеського, галицького боярина (II 11); Василя Глібовича (II 30); Василька Гавриловича, боярина Кн. Данила (I 110, 116; II 4, 5); Василька Белжанина (з Белза, II 88); Вишату, боярина Кн. Данила (II 25); галицьку боярську родину Волдрисів (II 4); кількох бояр, що мають імя Володиславів, а саме: Володислава Кормильчича (II 104—109), Володислава Витовича (I 111), Володислава Юріевича (II 4) — всіх галицьких бояр, крім них ще й інших Володиславів, нпр. В. Ломоносого, воєводу Кн. Мстислава Даниловича (II 75); двох Воротиславів (I 105 і I 123); Вячеслава Товстого, боярина володимирського (I 105—107); Гаврила Душиловича (I 110); Гаврила Іворовича (I 111); Гліба Василевича (I 111); Гліба Зереміевича, дуже визначного галицького боярина (I 108, 111, 120—122; II 6—10); Гліба Потоковича, гал. бояр. (I 107); Гліба Судиловича (I 111); Григорія Василевича, гал. бояр. (II 11, 21, 22); Давида Вишатича (II 4, 5); Держикрая Володиславовича (I 115); Доброслава Суддіча (II 9, 11, 21, 22); Дуная, воєводу Кн. Володимира Васильковича (II 85, 86, 88, 101); Збислава, гал. бояр. (I 107, 111); Іванка Станиславовича, гал. бояр. (I 107); Іллю Щепановича, гал. бояр. (I 103, 104); Клима Христинича (I 110); Климяту з Голих Гір (II 5); Лазора Домажирича (II 21); Льва, гал. боярина (II 4); Луку Іванковича (II 63); Павла Денисієвича (II 117); Прійбора, сина Степана Родовича (II 66); Ратислава Юріевича (II 8); Раха Михалевича (II 86, 87); Семена Дядьковича (II 116, 117); Семена Олуєвича (I 110, 116); Семюнка Червоного, гал. бояр. (I 120, 127;

[1]) Вол. Галицький, Потреба організації укр. шляхти. „Хліборобський Шлях", 1932 (жовтень), с. 243.

[2]) Пор. вступ до кн. Іван Франко, Захар Беркут. „Літературно-критична Бібліотека", ч. 4.

[3]) Нижче поданий список бояр зладжений за моїм перекладом Гал.-вол. літопису; римські цифри означають частину, арабські — сторінку.

Епопея сміху

Про те, як Союз Народів в Женеві зафундував котлєти українським емігрантам у Львові і що з того вийшло.

І пішов Дмитро Сидорович Гонта сумний-невеселий понад Полтвою-рікою, де колись був очерет зовсім не менший від того, що тепер є над озером Аралом.

А в тім часі С. Доценко голосом великим викликав з диму малого чорного Жука, родом з Полтавщини, землі прекрасної. А малий чорний Жук Андрей Іліч встав тай питає: „Світлі збори, каже, а мене за що хочете викидати з товариства свого?"

А С. С. Доценко каже: „За образу високодостойного меценаса Михайла Агафоновича Корчинського!"

А вони оба, Жук і М. А. Корчинський, як не запротестують! Але ніщо їм не помогло, бо дві мінути стукнули скоро, як дві срібні ложочки в „хвилижанці" і 10 голосів упало на погибель Андрея Іліча Жука з Полтавщини, землі прекрасної, сім хотіло його ратувати, але надармо, а чотири мужі стояли мов остовпілі, мабуть з подиву. І так Андрей Іліч Жук провалився в неістніння на терені Клюбу Українських Емігрантів. Він, старий діяч громадянський, що колись великі фонди не покрав а д о б у в а в на українську пропаганду в часі війни світової й хоч по німецьки ні словечка не знав, то на сором всім галицьким і буковинським болванам, які в німецькій Австрії численними поколіннями виростали, перший у німецькій мові переклад „Слова о полку Ігоревім", зроблений Українцем, і Географію України і богато инших більше і менше потрібних книжок, брошур і карт видавав (що автор сеї „белетристики" сам бачив і посвідчити може). А тепер про його долю в „клубі" якісь нужденні недобори рішали, яких він до того з роду-віку не робив, бо ніякою функцією, сиріч нагодою до того, його не удостоїли в тім „клубі". А засудили! І при тім „у три лави Наддніпрянці емігранти стали", — як пластично співав старий батько Тарас, що мабуть предвидів ту сцену неповинного відбирання клейнодів чести від нащадків покоління свого.

А тоді С. С. Доценко взяв під суд Николая Никоноровича Тарановича, старосту з Проскурова на врожайнім Поділлі. І Н. Н. також запитав, защо його хочуть викидати з товариства того. Хоч бачив, яка доля зустріла його попередників, то видно сарака хотів бодай в останній хвилі довідатися, що йому конкретно закидають. А тоді серед диму голос С. С. Доценка залунав: „Вас, каже, виключають за негромадянськість, каже, і за несвоєчасні записи до книг!"

— „Дайте на те дані", каже, Н. Н. Таранович. „Тай скажіть, каже, яка негромадянськість?"...

Хотів видно с в о ї дані відчитати, але тут вже стукнуло 120 секунд і С. С. Доценко голос йому відібрав.

10 — 7 — 4. І знов — у три лави Наддніпрянці емігранти стали.

Так у нірвану провалився „за нечистоту в клюбі" Н. Н. Таранович, б. староста в Проскурові на врожайнім Поділлі, той сам, що навіть в часі революції вдержував у великій чистоті те гарне місто (що автор сих стрічок сам на власні очи бачив і посвідчити може) — а тут він попав у болото!... Во істину навіть Львів, город княжий, історичний, престольний і воєвідський не був і не є такий чистий, як чистий був Проскурів за старости Н. Н. Тарановича—а його „за нечистоту" засудили... Скромно і тихо вийшов з Клюбу Н. Н. Таранович, б. староста проскурівський.

І закликав С. С. Доценко перед суд високого, поставного Андрея Авраамовича Петренка, справжнього представника доброго типу української раси, що був радником при українській амбасаді ще за султана Абдула Гаміда, потомка Роксоляни. Тай А. А. Петренко запитав: „А мене, каже, за що викидаете з товариства свого?"

А С. С. Доценко йому: „За негосподарність", каже.

— „Як не був господар, відповіда А. А. Петренко, звертаючись до світлих зборів, „я був тільки бухгальтер, книговодчик, каже. Тай записував я в книги, каже, що ви нагосподарили", каже — і звертається до С. С. Доценка. „Тай показував я вам, каже, те, що я записав, каже. Так за щож ви мене викидаете?"

А тут стукнуло 120 секунд Круківського, значить: досить! І засудили високого, поставного А. А. Петренка, урядовця „Просвіти", представника доброї української раси. 10 — 7 — 4!

І знов — у три лави Наддніпрянці емігранти стали.

І повагом вийшов А. А. Петренко з Клюбу Українських Емігрантів.

Ага, ще одно каже нам один з наочних свідків. Крім першої Ревізійної Комісії назначив Доценко ще одну, свою. Та вона зложила звіт зборам, що не тіль-

II 9); Станислава Микуловича (I 125); Судислава Ілліча (II 11); Судислава, гал. боярина (дуже часто згад.); Федора Дмитровича (II 36); Шелва (I 122; II 30); Юрія Витановича (I 104); Юрія Домамирича (I 115, 116); Юрія Яневича (II 8); Яволда (I 107, 108); Якова Марковича (II 30); Ярополка, гал. боярина (I 107, 108) й інших, бодай ще раз стільки, що тут приведено.

Як бачимо, тодішні бояри називаються або просто своїм хрестним (чи світським) імям, або по батькові. Рідше виступають родові прізвища боярські; можемо вказати лише кілька їх, як Арбузовичі, Дядьковичі [4]), Кормильчичі, Молибоговичі й Чагровичі. Тому трудно вказати їх звязок із окремими родами пізнішої галицької шляхти, що походить від сих боярських родів. А були бояри дуже численні; в боротьбі з Ігоревичами на поч. XIII ст. згинуло їх за одним разом 500, а остало ще дуже богато. Завдяки своїй численності вони дуже впливові в Галичині й допускаються нераз негарних учинків надужиття влади й зухвалости супроти Князя. Пізніше, в XV ст., ми ще стрічаємо виразно боярські роди Тептуковичів, Кордейовичів і інших [5]), але побіч них бачимо чимраз більше галицької шляхти, що не зберегла вже старих боярських родових прізвищ (як до наших майже часів Федоровичі), але називається по шляхотськи від осель — подібно як польська шляхта: отже Березовські, Бережницькі, Жабокруцькі, Подтелицькі, Шептицькі й інші.

Коли Казимир Великий опанував Галичину, частина галицького боярства не хотіла миритися з тим фактом і виміґрувала з краю до Литви й Волощини; такі були нпр. Грицько Коссакович, Васько Кудринович, Юрій Лисий, Хотко суддя. Інші остали в краю і грають визначну ролю за Казимира й його наступників, як Бибельські, Дворсковичі, Лоєвичі, Васько Кузьмич і інші. [6]) Але з Польщею прийшло нове право, заведене в Галичині остаточно в 1435 році. Згідно з ним усі вільности прислугували лише шляхті, що мала документи на своє шляхотство й герби. В галицьких бояр сього не було; вони навіть рідко коли мали писемні надання на володіння землею від наших Князів. Треба було приступити до якоїсь шляхотської родини, коли вона хотіла їх приняти (адоптація) й від тої родини одержати герб. В той спосіб нащадки нашого старого боярства перемінюються на шляхту, дістають герби (найчастіше Саса), — але вірно бережуть традицію свого походження від стародавнього боярства. Протягом нашої пізнішої історії та шляхта завжди давала докази своєї вірности Церкві й національній ідеї.

Нині, як сказано на початку, маємо ще дуже численну українську шляхту в Галичині. Як нащадки старих лицарів нашої княжої державности вони зберегли свою родову традицію й гордість. Але з тим лучиться й більший обовязок: стояти таксамо гідно в національних рядах, як стояли їх предки, таксамо бути вірними своїй Церкві, а не ставати слабодухами, що в боротьбі покидають Церкву й націю. Таке поступування було ганьбою й пятнувало лицаря. Лицар-дезертир — уже тимсамим не лицар.

Тому нащадки старих боярських родів повинні тямити славу своїх предків і йти їх слідами.

Теофіль Коструба.

[4]) Про Дядковичів у XIV ст. гл. Т. Коструба, Дмитро „Дедько". „Хліборобський Шлях", 1933, ч. 8.

[5]) І. Линниченко, Суспільні верстви Галицької Руси XIV—XV в. „РІБ", т. VII, Львів, 1899, стор. 42, прим. і стор. 43, прим.

[6]) Там само, 62—63 стор.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

Пекольно жахливі події в Малядзі

Еспанський міністр справедливости з Валенції так описує події, що відбувалися при евакуації Маляги: Коли населення довідалося, що місто не вдержиться, почало масово втікати. Втеча прибрала розміри катастрофи незнаної в історії Европи. Поверх 100.000 мешканців міста і тисячі тих, що повтікали сюди з инших міст, вилягли на вулиці з криком розпуки. Всі кинулися втікати шляхом на Альмерію. А став він шляхом крови. Далекоспні гармати фашистів з кораблів еспанських, італійських і німецьких почали сипати ґранати на той шлях, літаки сіяли на нього бомби і косили людей машиновими крісами. Під тим огнем відбувався шалений біг. Великанська товпа народа серед гримоту бомб і ґранатів, серед огню, крови і диму хвилями тратила всякий людський вигляд. Паніка викликала масове божевілля й одиничне геройство. Богато родичів, що не могли йти дальше, душило своїх дітей, щоб вони не впали в руки неприятеля, а потому самі розбивали собі голови до каміння або кидалися під авта. Інші роздирали собі рани зубами, або стрілялися. Діти губили родичів і бігли з плачем та падали на землю, де гинули стратовані товпою. Велика маса людей залила мале місточко Альмерію, котре не знає, як їм прийти з допомогою. — Так виглядає жах горожанської війни.

„Показательний процес"

на Кавказі.

В Тифлісі большевицька влада приготовляє новий „показательний процес", сим разом проти Грузинів. Розуміється, і там матиме процес кличку „троцькіського". Та трудно, щоб тамошна публика повірила, що грузинський діяч Мдівані і його товариші хочуть „запродати Грузію" Японії, отже в тім процесі вони будуть її „продавати" виключно Німцям, бо ті блищі, ну й більше потребують розмірно недалекої нафти. Сей процес уважають прелюдією до недалекого й великого процесу, що має відбутися в Москві проти Бухаріна, Рикова і Раковського.

ки виключені нічого не винні Клюбові, але ще Клюб винен декому з них.

— „І се знали збори?" питаємо.

— „Та знали."

— „І мимо того їх виключили?"

— „Та виключили. І ще потому ухвалили віддати справу до польської державної прокураторії"...

— „Таж се значить, що Доценко сам себе до прокураторії донесе, бож він був головою управи Клюбу, і коли там були провини, то він відповідає за них перший. Він же як голова обовязаний контролювати, що діється в клюбі, і як найскорше запобігати непорядкам, а не видвигати непорядки аж тоді, коли посвариться з ближніми своїми."

— „Ну, бачите, таке ухвалили. Тай іще Саші Доценкові в окремім ярлику, себто кажучи по галицькому, в комунікаті подяку висловили"...

— „Що ви кажете? Ну, а ті виключені як з клюбу виходили?"

— „Гм, як! Оповідають, каже, що як опинилися на Площі Бернардинській, то Николай Никонорович Таранович пита Андрея Іліча Жука: А ви, каже кілько літ громадянської праці за собою так менше більше посідаєте? А Андрей Іліч Жук каже: Та буде 35 і то з чубом, каже. А Саша Сергієвич Доценко?... звернувся Николай Никонорович до радника нашої амбасади ще при султані Абдул Гаміді. Андрей Авраамович Петренко хотів щось відповісти, але як не пчихне, каже, то аж жидівські підростки порозскакувалися, каже.

А як чотири подвійні вигнанці — з України і з Клубу Еміґрантів — переходили через пустий в тій порі ринок города Льва Данилового сина, Романового внука, срібні звізди косарі на небі піднялися високо над чудовими лямпадами в стилі „барокко" над брамами св. Юра і над струнками мінаретами Стамбулу. І згадав Андрей Авраамович Петренко щасливу молодість свою в країні падишаха Абдул-Гаміда і коло прекрасної гори Арарату, де їв хвиги солодкі і пив таке вино, про яке люди з маленької галицької ґубернії мають приблизно таке поняття як Саша Сергієвич про польську політику. І підступив Андрей Авраамович Петренко до студні Артеміди і станув на ступінь її, щоб подивиться „в жолобок, в криницю", як учив Тарас. І тоді побачив всі гріхи своєї молодости і признав, що властиво слушно виключив його з клубу Саша Сергієвич Доценко. Признав — і почав чхати на всі клуби світа, на Галичан і Наддніпрянців, на мінарети Стамбулу і на вина кавказькі і на солодкі хвиги зпід Казбеку і на ґранати з Базри, на все, на все. А в тій порі муеззіни співали перший азан на вежах, струнких мінаретах. І Андрей Авраамович Петренко пригадав собі те місце з Книги Когелет, що говорить про марність світа сего. І зітхнув, сплюнувши під студню Артеміди, в обличчі „Просвіти".

А на закінчення слівце до всіх людей з малої ґубернії. Не обминайте, братчики, Клубу Еміґрантів, коли йдете на обід, на вечеру.

Бо чи не варт подивитися на ті історичні кімнати, де страждав „за неморальність" свою Дмитро Сидорович Ґонта, прилюдно колесований грімким осудом Саші Сергієвича Доценка? Чи не цікаво побачити ті місця, лікерами пахущі й тому особливо приємні для Андрія Іліча, голови історичного Союза Визволення України, місця, з котрих його мечем огненного слова свого проганяв Саша Сергієвич з адютантом Круківським? Чи не варт подивитися на ті столи, біля котрих колись мали право як члени сидіти староста проскурівський, Николай Никонорович Таранович, і радник нашої амбасади при Абдул-Гаміді, Андрей Авраамович Петренко? Чи не цікаво глянути на те місце, з котрого адютант Симона Василевича не раз і не два метав громи і молнії на Осипа Фтадеєвича, уважаючи його найзавзятішим ворогом золотоверхого Киева і Киян — — від часів Баху-хана, внука Темуджіна, що вже з лона матери своєї вийшов зі шматком запеклої крови в руці...

І чи не варт зїсти котлет як млинове коло, у столівні зафундованій Союзом Народів? Отже заходьте туди, братчики Галичани! Там не зле попоїсте, ну й Клубові Еміґрантів поможете вилізти з шувару, званого також очеретом, або „манькою". Добре? Тільки духом не наближайтеся до ніякого Саші, а чому, се би вже повинні знати. А як не знаєте, то я вам колись скажу докладно, а покищо говорю загально: бо тоді погибнете безславно як руді миші або пільні коники, або як „стрекози", сині болотянки.

Писав се оповідання я, син свого батька Фтадея, сим разом не зі злоби великої, як мігби дехто подумати, а з почуття гумору і щоб увіковічнити будь-що-будь оригінального суддю Сашу Сергієвича Доценка, бо слушно сказав Тарас Григорович: „Безславному тяжко сей світ покидать."

Осип Фтадеєвич
Уроженець „малої ґубернії".

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Новелі визначного письменника

Юрій Липа. **Нотатник.** Новелі. 1936. „Народній Стяг". (Львів). Том I, стор. 144. Том II, стор. 128; форм. 13.1×18.3 цм. Ціна 1.90 + 2.— зол. Ілюстрація на окладинці (старшина в уніформі 1-го Гуцульського Морської Піхоти Полку) Петра Холодного (сина).

Журі літературної надгороди Топіж'у (Т-ва Письменників і Журналістів) дало третю надгороду за 1936 рік творові Юрія Липи „Нотатник". Не маємо великого набоженства до надгород Топіж'у; та сим разом моглиб ми погодитися з вислідом згаданого журі, якби стануло на платформі виключно естетичного критерія. Бо „Нотатник" Юрія Липи (сина бл. п. дра Івана Липи, теж письменника) справді заслугує на відзначення як твір стилістично цікавий та на ширший розгляд як твір з ідеольогією новітнього українського нацизму.

„Нотатник" Липи властиво не закінчений; автор зазначує в оголошеннях, що мавби вийти ще й третій том. Та вже в двох томах маємо тілько матеріялу до характеристики Липи й його світогляду, що й на їх основі можемо дати оцінку його творчости. Оба томи твору містять разом 11 новель (6+5); з них кожда становить цілість для себе. Тематика тих новель: переживання й пригоди людей „великого часу" 1917—1920 рр. в Україні. „...Знаходимо (в новелях Липи), як в уривках розгорненого на велику ширину фільму, богато постатей української революції, показаних нам все на тлі епічних ситуацій." [1]) Ось оповідання про отамана повстанців „Рубана", про „Кіннотчика", про вчительку „Ганнусю", про „Закон", про бандита „Петьку Клина", про „Зустріч літераторів", про „Коваля Супруна", „Чародія" Махна, про „Камянець Столичний", про пережи-вання „На варті", врешті про маркетанку й її „Бляшанки".

Мова новель гарна й можнаб навіть поставити її на зразок, якби не деякі чудацтва автора, які доказують, що на жаль і він не вільний від манії „фільольогічати." [2]) Всетаки, попри ті дивацтва, можна признати, що Липа належить до тих рідких у нас письменників, які пишуть справді літературною мовою.

Стиль новель Липи не всюди рівний, прим. у новелі „Рубан" виглядає спершу на незугарну мішанину серіозности й жартівливости; тим наче нагадує нам „щось дуже далеке, а проте і дуже близьке до насмішливого тону в творах перших письменників української літератури нової доби." [3]) Стрінемо тут наївні „публіцистично"-оклепані звороти й епітети та порúч з тим прекрасні, дуже оригінально-подумані форми. В стилі Юрія Липи богато настроєвої динаміки, що й підходить своєю формою до зображення динаміки описуваного часу.

„За низькими будинками Посту Волинського надлинув з усіх боків вечір. Потім потяг пішов швидше і просто в той вечір. В вечір і пугачі, що перелітають над підсліпуватими стаціями, в вечір і прохолоду укритих джерел, і задуму мовчазної зелені дерев, і цвіркотіння цвіркунів. Їхали в вечір, що сповнював глухий, розложистий, а однак невидимий простір.

— Рубан! — подумав одно слово Упорніков і почув себе камінем, що летить, кинений у глухий, розложистий, а однак не видний простір." (I, 37).

З того цитату видно, як уміло Липа вживає т. зв. психофізичного паралєлізму й які гарні ефекти тим викликує. Та — що цікавіше — Липа так перенявся тим способом опису, що місцями трактує своє оповідання наче Вагнер свої музичні драми-опери. Ось прим. у Липи приходять, „заблукуються" в протяг оповідання „мотиви" якогось настрою чи образу, що той настрій передає. Таким повторенням (річ у літературі не нова, та проте чомусь позабута, особливо в нашій сучасній белєтристиці) вплетеним у протяг самого оповідання Липа наче пригадує основний мотив настрою оповідання. Прегарний зразок такого „Вагнерівського" способу новеля Липи „Ганнуся". Ось моменти такого мотиву „повені", який повторяється в ріжних місцях „Ганнусі" й надає тій новелі потрібний авторові настрій:

„Стояла Ганнуся на високім березі Росі, що на ній крига йшла (ст. 121, I) — — — „А розплющивши очі, побачила під своїми ногами бурхливу Рось каламутну. Брудні хвилі владно, борзо несли крижини. Тільки збоку десь при березі, ще була мала крижина. Поволі обертаючись довкола власної осі, здригалася од близької перестрибної течії, здригалась при самісенькій рвучкій глибині повені." (I, 122).

Таким описом „мотивом" повені-революції й крижини-самітньої одиниці в тім часі Липа знаменито передає настрій і чуттєву динаміку часу й геройки. А в закінченні тої новелі знову маємо мотив повені:

„Лишень на малу мить стає вгорі і дивиться вниз у темряву. На малу мить заплющуючи очі.

Звідти дивиться на неї повінь. Женуться швидкі, владні маси води, пролітають великі льодини, і от мала крижина, що здригалась при самісенькому березі, відірвалась і поплила все швидше, все швидше. Без берегів." (I, 125).

Колиб згадувати тут про „впливи", то хіба не відчуємо в тім описі далекого відгомону найкращих німецьких письменників-стилістів: Теодора Шторма, Райнера Рільке й Детлефа Ліліенкрона? Липа — до речі — мабуть і перекладав деякого з тих письменників на нашу мову й звідси присвоїв собі найкращі способи тих великих стилістів. Таких „впливів" і письменницької культури побажатиб неодному з наших навіть знаних уже письменників.

Липа так уміло орудує стилем, що для його окраси ритмом чи напругою не боїться нарушити закон милозвучности зґл. вжити „виклятих" партіціпіїв:

„Влетів, як птах, і заснув, як птах, у придорожнє дерево, пазурами впиваючись." (I, 120).

„Вони, ці люде, мабуть так і беруть жіноче життя, впоперек сідла перед собою кидають і тулять до себе, не усміхаючись, і говорять, не милуючи. Вони, ці люде, їдуть, а очі в них тривожні. Тільки раптом ізблідне такий, раптом похилиться, і випаде із стремен і впаде десь у степу, а кінь понесе жіноче життя, що впоперек сідла висить, понесе все далі, все далі..." (I, 123).

А ось представлення дощу, в його безнадійному ритмі:

„А на дворі падав дощ. Лазив тихенько на мягких лапках, спинявся й заглядав до освітлених вікон волості, задумувався перед роззявленими дверима хат, де всі вже вигинули, шарудів по стріхах домівок, де ще жили люди, лопотів в осінніх садах і, вийшовши з села, дуднів, дуднів, дуднів по дорогах." (II, 71—72).

Врешті: цікаві, оригінальні порівнання. Одно з них:

„Попереду розпортають прапор великий, жовтоблакитний, як широкий спалах алькоголю." (I, 52).

Та попри всі ті добрі прикмети визначного стиліста Липа не дає повного вироблення того, що хоче і мігби дати. Доказом того хочби порівнання старого оповідання „На варті" з іншими, які певно повстали вже за наших часів. При цім, оповіданні автор виїмково й одиноκий раз поставив дату „1919" (II, 77). Коли ся дата не дата самої описаної пригоди, а дата повстання опису, тоді виходилоб з порівнання тої новелі з іншими, що Липа малощо розвинув свій талант від того часу. Та се тільки здогад. Зате ріжні наївности й „газетні" вислови в новелях Липи доказують виразніше, що їх автор не розвинув іще вповні свого таланту і то мабуть лише через недостаточну працю над собою. Зразок такого опису „газети" в новелі Липи: „Петька Клин — нальотчик":

„Трівога перебігла лицем офіцера, чи це не є нова хитрість Петьки Клина, але розглянувшися направо й наліво, дозволив Петці кивненням голови. Своїм жовнірам одначе дав наказ узяти Петьку на приціл." (I, 110).

Такий „опис" добрий в новинках газети, але ніяк не підходить для такого стиліста, як Ю. Липа. І тому виправдане домагання до автора: не спішитися надто з видаванням необроблених як-слід творів. Домагання се тимбільше оправдане, що Липа хоч визначний стиліст, то проте не надто вправний будівничий-архітект своїх творів. Я мав уже нагоду зазначити се при рецензії на роман Липи „Козаки в Московії". З будови того роману видно наглядно, що Липа має радше талант малярський, що вглиблюється в поодинокі декорації твору - будинку; зате недостає йому ширшої перспективи архітекта. Те саме можна ствердити і з „Нотатника". Чим коротші новелі в „Нотатнику", тим ліпші; чим довші, тим менше правильно збудовані. Коли отже сила таланту Липи в одиничному описі, а не в загальній будові, то очевидне, що автор мусить саме якнайбільше дбати про розбудову тої своєї сили.

На похвалу авторові мушу ще додати, що він — як мало який з молодих наших письменників — уміє поєднати поетичний стиль з правдиво цікавою акцією: „Нотатник" Липи читаємо не лише зі зворушенням, викликаним правдивою поезією, але й зацікавленням, мов найкращий роман. І се вказує, що Липа — визначніший письменник, отже варт ним справді більше зацікавитися.

Липа цікавий не лише як стиліст і нарратор-оповідач, але й як ідеольог. „Не вітряки інтеліґентської буденщини, не сморід мужицького пригнічення, тай не Афонська гора естетів, — а щось інше тепер буде на чолі" — каже Липа (I, 87) устами одного з героїв про завдання письменників нової української доби. Як Липа представив ту нову добу в своїм „Нотатнику", який моральний зміст у своїх новелях проповідує, про те другим разом.

Арамік.

[1]) Варро, стаття „Книжка про українську революцію" — в „Обріях" ч. 13—14.

[2]) Липа пише консеквентно: стилем, кулемет, колес і полей (родовий множини!), комишом, бичом, кіпариси, бронепотяг і т. п. Богато прикрих коректурних похибок: у нас (зам. у вас, ст. 67, II.), напаху (зам. папаху, 90, II) і і.

[3]) Рецензія (м. г.) в „Дзвонах" ч. 5 (ст. 213—214) з 1936 року.

Нові видання

Молода Україна. Місячник незалежної думки. Січень-лютий 1937. Ч. 1—2. Ст. 16. Формат: 32×24.5 цм. Адреса редакції й адміністрації: Paris 5, 11 rue Toullier, France.

Й. Т. Підляшецький. **Кроки нагорі.** Хвилини. Львів 1936. Формат 21.5×15.3 цм. Ст. 60 + 4 нпг.

Теория и практика большевизма. Речь министра дра Геббельса на Конгрессе Национал-Социалистической Рабочей Партии Германии в г. Нюрнберге. (Сентябръ 1936 г.). Ст. 39. Формат: 21×15 цм.

З новин чужого письменства

Паризька преса звідомляє: В колекції „Жива Історія" вийшла книга Филипа Зара п. з. „Мустафа Кемаль — диктатор". Се жива картина останніх днів турецької монархії та перших кроків Кемаля до влади. — Томас Рурк оповістив епізод з історії Венезуелі п. з. „Тиран Андів". В ній пише про диктатора Віцента Гомеза, що майже 30 літ правив Венезуелею й помер тому два роки. — У французькій мові вийшла книга Путермана п. з. „Пушкін". В ній є життєпис поета, деякі критичні нариси і твори Пушкіна, які він написав по французьки.

Життя Святих на кождий день у році, книга ілюстрована й одобрена Гр. Катол. Ординаріятом, сторін 640, ціна 6.50 зл. Висилає: Вид. „Чечва", Rożniatów.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Почування грішника перенятого покутою. По перше розважте, що відповідно до ріжних степенів, які звичайно мають місце при наверненні грішника, повільно беруть у посідання його душу ріжні почування й наклони. Отже передовсім його віра, що досі спала, отвирає свої очи через поважні розважання, або слухання слова Божого, або читання добрих книжок, щоб бодай частинно усвідомити собі, яка гидка потвора зло посідала досі його душу та в якій страшній небезпеці він був: в небезпеці попасти на найстрашніший суд Божий на час і на вічність. Се за помічю св. Духа створює в його душі спасенний страх перед Божою справедливістю та перед нещасною смертю, судом і пеклом, що несподівано щоденно заскакують грішників, неперенятих покаянням. Сей страх се звичайно початок найбільших навернень. О, який же закаменілий мусить бути грішник, що його не можуть спонукати до покаяння ні вид Господнього меча, який висить над його головою, ні смерть, що йому безпосередно наступає на пяти, ні пекло, отворене під його ногами, що кождої хвилини загрожує йому проковтненням!

По друге розважте, що грішник, якого безпокоять страхіття Божої справедливости, уважає на середники і шляхи, щоб уникнути тих страшних нещасть, які постійно загрожують йому з усіх сторін, та щоб освободитися від своїх гріхів, правдивого жерела всіх тих нещасть. І тут перед очі його душі виступають милосердя й доброта Божа та дорогоцінна кров Сина Божого, пролита за бідних грішників. Вони додають йому відваги надіятися, що саме той Бог, якого милосердя так довго терпіло грішника в його гріхах, якого доброта весь той час сторожила над ним, охороняла його перед безчисленними нещастями та обсипувала його безчисленними добродійствами, той Бог, що здобув Собі душу грішника такою дорогою ціною, що пролив Свою власну кров, щоб очистити грішника якраз від сих гріхів, — той Бог напевно тепер його прийме, коли грішник бажає повороту до Бога, як се Бог Сам нераз обіцяв покаяним грішникам і як приняв уже міліони інших, що по грісі верталися до Нього. І в тій надії грішник сильно постановляє собі не занедбати нічого, що вимагане, щоб стати гідним розгрішення й повного відпущення всіх гріхів та цілковитого поєднання з Богом.

По третє розважте, що грішник, так заохочений і рішений піти і показатися перед престолом Божої ласки та старатися там про відпущення всіх своїх гріхів через дорогоцінну кров Сина Божого, з великим жаром віддається молитві, щоб осягнути потрібний стан серця перенятого покаянням і покорою. Без того недозволений ніякий доступ до милосердя і ласки. Се переняте покаянням і покорою серце має в найкрасшій злуці три великі чесноти: покуту, покору і Божу любов. Покута наповняє душу відразою і глибоким болем задля доконаних гріхів і заразом горячим бажанням за всяку ціну увільнитися від них. Покора приневолює душу саму себе осудити, бо вона задля своїх богатьох провин чується гідною всіх нещасть і негідною найменшого добра. Покора приневолює душу класти себе на останне місце як найнужденніше, найневдячніше і найнегідніше з усіх сотворінь. А Божа любов учить душу в своїх гріхах не дуже уважати на нещастя, які гріхи стягають на душу своєю безконечною злобою й не жахатися тих нещасть. Гріхи безконечно протиставлені Богу, що так Сам у Собі як і супроти душі безконечно добрий, та гріхи як найтяжше зневажати Сина Божого, що з любови до душі нашої став чоловіком. Такими почуваннями правдивий каянник старається приготовитися до сповіди зі своїх гріхів та зробити себе здібним до увільнення від них. І се те серце переняте покаянням і покорою, яким Господь ніколи не погорджує (Пс. 50).

Коли ти дійсно хочеш вернутися від гріха до Бога, постанови собі з повним запалом вступити в отсі сліди й особливо поважно розважати великі правди, що відносяться до вічности, та з усіх своїх сил працювати в тім напрямі, щоб виробити собі серце переняте покаянням і покорою.

Епк. Р. Челлонер.
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„НЕЛЄГАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ ГЕТЬМАНА СКОРОПАДСЬКОГО" під іменем козацької появилася на терені повітів горохівського і володимирського і має на цілі переліцитувати ОУН. Таку ревеляцію приніс львівський „Експрес" в ч. 2081. Річ зовсім ясна, що та ревеляція виссана з пальця, або провокація, бо приклонники Гетьмана Скоропадського ніде не творять нелєгальних організацій і не ліцитуються з ОУН.

ПРО ПОЛК. КОНОВАЛЬЦЯ пише львівський „Експрес", що він знов переніся до Берліна і відти пробує на ново організувати давну роботу свою.

„ДЕЙЛИ ЕКСПРЕС" пише, що в СССР за останних 4 тижні увязнено тисячі підозрілих в троцкізмі.

„СЕНДЕЙ ЕКСПРЕС" звідомляє про загадочні пожежі, які вибухають в ріжних краях СССР.

РАДА МІНІСТРІВ Чехословаччини ухвалила новелю до військового закона в справі підношення континґенту рекрутів до висоти довільної. Се також оден зі знаків ситуації.

ПРЕЗИДЕНТОМ ФІНЛЯНДІЇ вибраний на 6 літ преміер Калліо. Він має 64 р. і належить до аґрарної партії.

МІН. ШАХТ заявив на засіданні членів ради банку міжнародних виплат в Базилеї, що відтепер Німеччина може співпрацювати з банком лише на услівях цілковитої рівности Банку Німеччини з іншими банками, репрезентованими в Базилеї.

„СИРІВЦЕВУ КОМІСІЮ" скликано до Женеви на 8 березня с. р. Ту комісію створено на останнім засіданні Ради Союзу Народів у звязку з резолюцією, що прийшов відповідний час до дискусії і досліду справи допущення всіх народів до декотрих сирівців.

КОНҐРЕС Французької Соціялістичної Партії відбудеться сего року в травні. Він інтересний тим, що перед ним має відбутися в партійній пресі дискусія над обороною Франції в цілі підготовки відповідних ухвал.

ЗАБОРОНА висилати добровольців до Еспанії ввійде в життя в ночі з 20 на 21 с. м.

ПРЕДСТАВНИК АРХИКНЯЗЯ ОТТОНА барон Візнер приїхав до Лондону, щоб виголосити дві лекції про монархістичний рух в Австрії.

КНЯЗЬ ВІНДСОРУ, б. король Едвард VIII, має бути покликаний на члена палати льордів. Впровадить його мабуть оден з братів. Князь Віндсору зложить присягу на вірність престолові, яку складає кождий инший льорд.

„ДЕЙЛИ ТЕЛЕҐРАФ" пише, що польське правительство сподівається одержати позичку також в Анґлії.

АССОЦІЯЦІЯ БРИТІЙСЬКОГО ПРОМИСЛУ на зборах своїх парляментарних представників (в більшости з правого крила консерватистів) вирішила більшістю одного голосу, не звертати Німеччині її б. кольоній, що тепер є під англ. владою.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА пише, що в країні Басків по еспанській стороні повстанці будують під проводом німецьких інжинірів великі укріплення від Іруну до Есса. Тих укріплень не треба в домашній війні, отже вони звернені проти Франції.

НОВИНКИ

Сегорічний конґрес національних меншин відбудеться в Лондоні від 7 — 9 липня. На першому пляні справа правного та дійсного упорядкування меншинної проблеми як передумовини мирного співжиття европейських держав і народів. Коби вже врешті від слів перейшли до діл, бо від дотеперішної „опіки" ріжним меншинам вже віддиху не стає.

Дня 23 с. м. в 7 год. вечером в домівці Марійської Дружини Пань у Львові (Руська 10) відбудеться реферат Вп. Ярослави з Конрадів Ісаєвої про виховання. Гостям раді.

В домівці Т-ва „Сила" у Львові поліційні агенти перевели ревізію й забрали всі книги й документи, що відносяться до акції Допомогового Комітету Безробітним, та готівку в сумі 310 зл. і щадничу книжечку на 1000 зл. Потім переслухано голову Допомогового Комітету Безробітним Юліяна Петречка й урядовця Комітету Олексу Дацка. У звязку з тим Комітет не в силі вести тепер кухні для безробітних.

На зїзд москвофільської РСО (Русской Селянской Орґанізації), що відбувся 13 с. м. у Львові, прийшов гурт українських робітників, щоб запротестувати проти роботи москвофілів. Прийшло до бійки, почім робітники відспівали „Ще не вмерла". Поліція списала протокол з кількома робітниками.

У львівськім університеті відбулися знов тяжкі протижидівські заворушення. Ранено одного студента Жида.

Повітовим старостою у Львові іменований майор Замечек, дотеперішний староста в Замості.

Урядники скарбової контролі в Польщі будуть носити однострої.

У фахових школах всіх типів примінено від другого півроку с. р. нову адміністраційну таксу. Вона обнижує дотеперішні оплати за науку 10 — 15 проц. В купецьких школах І степеня обнижено оплати на 90 зл. за піврік, ІІ степеня на 170 зл., в торговельних ліцеях на 130 зл., в школах будівельних і дорогових на 133 зл. Рівночасно обнижено вступні іспитові такси в школах технічних, зелізничих і ліцеях до 5 зл., за іспити для екстерністів до 60 зл.

На терені всіх апеляцій опрацьовують тепер статистичні дані про скількість процесів в м. р. Зпоміж карних процесів звертає увагу зріст справ за образу польського народу. В 1936 р. було таких справ аж 1.500.

„Хвіля" звідомляє: Між о. Савою з Гусятина і тамошнім мешканцем Миколою Котуцьким дійшло до непорозуміння, причому Котуцький вдарив о. Саву по обличчі. Щоб відсахнутися від напасника, священик чимскорше відійшов, та по дорозі помер на удар серця.

За спроневірення 8.100 зл. 25 сот. засудили радного м. Дрогобича, Михайла Кшавєцкого, на 2 роки вязниці.

В Долині увязнено Роберта Данцевіча, урядника повітового виділу, занятого в дороговій управі. Як касієр він підробляв квіти, фальшував книги і спроневірював гроші.

Нові почтові аґенції відкриють 22 с. м. в Торговиці Долішній пов. Городенка і в Перерослі пов. Надвірна.

В Ярославі увязнили за надужиття б. рахункового повітового виділу, Александра Штравса.

На Поліссі відкликано конфіскату українських календарів, виданих в Луцьку в-ом „Рідний Колос". Нарешті.

„Земля і Воля", український аґрарний часопис на Закарпатті, має перестати виходити, бо аґрарна партія рішила припинити субвенції для неї.

Вірменський письменник М. Дарбінян працює над перекладами прозових творів українських письменників на вірменську мову для випуску антольоґії („Р. Л.." 8, ст. 199).

Гумор. — Ромцю, як зараз не зїш зупи, то закличу комініяра. — Добре, мамусю, може він її зїсть.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

Маршал Сьмігли-Ридз поїде до Лондону на коронацію Юрія VI.

Ґен. Ґерінґ прибув до Польщі на запрошення президента РП, щоб взяти участь у репрезентаційнім полюванні в біловежській пущі.

Посол Міхаловский предложив у соймі проєкт, щоб розширити на цілу державу самоврядні додатки до податку доходового, що дотепер істнували тільки на терені західних воєв. Ті видатки винеслиб 4—5 проц. від доходів з ділу 1 та 3 проц. від доходів з ділу 2. Значить, нове обтяження.

Зелізнича катастрофа лучилася під Краковом. Моторівка зударилася з паровозом. Тяжко ранені дві особи.

В Люблині розвязано відділ Ліги Оборони Прав Чоловіка й Горожанина.

Станіслав Качмарчик, кількакратно караний за ріжні обманства, підробив копії перевозових листів на 3 неістнуючі вагони збіжжа і продав їх кільком жидівським купцям. За те засуджено його на 1 рік і 10 міс. вязниці.

Перший протижебрачий зїзд у Польщі відбудеться в Познані при кінці с. м. На нім мають обмірковувати способи боротьби з язвою жебраків.

Землетрус відчуто на Шлеську в Хожові, Гайдуках, Новім Битомі та Сьвентохловіцах. В декотрих домах зарисувалися стіни. В однім домі завалився комин. Се вже третій землетрус в останнім тижні в тій околиці, за кождим разом сильніший.

Польща замовила за границею 2 нові кораблі за 20 міл. зл. Вони мають курсувати між Ґдинею і Полудневою Америкою.

43 проц. теперішного населення СССР уродилося вже по революції. („Саєнс Нюз Леттер", Вашінґтон).

Над Віднем появився зі сторони чехословацької границі літак невідомого походження. Він нарисував на небі димом совітський герб: молот і серп та вернувся назад в сторону чехословацької границі.

Фашистівську партію розвязано в Австрії.

Школу для наречених членів гітлерівських пробоєвих відділів оснували в Йонсдорфі (Саксонія). Вона має виховувати майбутніх жінок пробоєвиків на добрих матерей і господинь.

Німецьке інформаційне бюро звідомляє, що на весну с. р. розпічнуться спроби видобути з моря трансатлянтійський корабель „Люзітанія", затоплений в часі світової війни. Місце, де лежить корабель, докладно знають.

Французи приступили до будови корабля, яким будуть кермувати при помочі радієвих хвиль. Він може обійтися без залоги.

Швайцарське правительство подарувало голяндській княгині Юліянні як вінчальний дарунок годинник на руку. Се малесенький годинник марки „Омега", зроблений з чистої платини, висаджуваний брилянтами і шафірами. Годинник має 6.5 мм. ширини, 2.7 висоти і важить 2.13 грамів.

Гумор. — ПАЛ (Польська Академія Літератури) не хоче згодитися на перекопування Ринку, щоб борони Боже в Кракові не докопалися до нових талантів. („Врубле", 7).

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Українських Райфайзенок є тепер 469.

В Городку відбулася господарська нарада. На неї прибуло 200 селян. Обговорено справи молочарські, закупу і збуту, клясифікації ґрунтів, правної оборони селян, згуртованих при „Сільськім Господарі" й ін.

Українська приватна ґуртівня під фірмою: Вол. Трач і Гр. Дзюбановський повстала в Тернополі. Її завдання обслужити наші крамниці в Тернопільщині.

В Тернополі осіло 15 польських купців з Познанщини. Вони стараються приєднати українську клієнтелю афішами в українській мові й навіть українською обслугою. („Торговля і Промисл" ч. 3).

У Волинській Рільничій Палаті на всіх 7 членів президії є тільки 1 Українець. В раді на 49 членів засідає всего 13 Українців. На 69 працівників в Палаті є 3 Українці.

Вивіз збіжжа з Польщі. В січні с. р. Польща вивезла на заграничні ринки 96.208 тон збіжжа (в грудні м. р. 53.257 тон). Жита вивезено 31.960 тон, пшениці 6.667 тон, ячменю 432.20 тон і вівса 14.361 тон. В порівнанні з попереднім місяцем зріс вивіз усіх родів збіжжа.

Між Польщею й Ромунією наладнано господарську й монетарну співпрацю. В тій справі приїздив до Варшави п. Константінеску, директор ромунського Національного Банку.

Інститут для студій конюнктурної продукції світа оповістив, що продукція значно піднеслася в порівнанні з передвоєнною і фактично досягнула продукції з р. 1929, хоч грошева вартість її на 20 проц. менша. Та причина сего тільки в подешевінні товарів. Таким чином у широкім світі несподівано наспіла дійсна поправа відносин, тільки тут її не чути.

Фінанси Німеччини. Німецька преса пише, що ще в р. 1930 мала Німеччина великі довги, які сягали неймовірної суми 25.000 міліонів, а за влади Ґітлера той страшний довг зменшився до 12.400 міл. На те відповідає преса ворожа Німеччині, що се наслідок передовсім щастя Німеччини: в тім часі сильно впала вартість англ. фунта й амер. доляра, отже Німцям якби з неба впав чистий зиск в міліярдах. А з другої сторони вони штучно вдержали свою марку, яка варт не більше як 20 проц. давної вартости, а вдержали власне на те, щоб нею легко сплачувати заграничні довги. Та сяк чи так, а щастя дальше їм служить.

Лондонський „Економіст" пише, що індекс промислової продукції піднісся (в порівнанні з „високим" 1929 роком) в р. 1936 для Німеччини на 105 проц., для Англії на 114.1, для Швеції на 128.

Гумор. — Добрий урядник. — Шеф: То ви спите в урядових годинах?! — Се правда, але даю слово чести, що сняться мені виключно урядові справи.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Микола Гошовський,** почесний радник Митроп. Консисторії, стрийський декан, парох Фалиша, помер 16 с. м.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. Юрій Мелимука, Чернелиця, п. в місци: зл. 7.21 на фонд катол. преси, 2) Гр. катол. Уряд парох. в Яворові, п. Косів к. Коломиї: зол. 5 на катол. пресу.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.24—1.20, фр. франки 24.73, шв. франки 121.20—120.50, фунти стерлінги 24.69 — 24.55, австр. шілінги 95.00 — 93.50, чеські корони 16.30 — 15.80, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 17 лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.75 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	2.80 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	4.60 — 4.80 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 17. II. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.05 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.15 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

ПАКС: Наше сонічко.
КОПЕРНИК: Матура.
МУЗА: Чіссі.
СТИЛЕВЕ: Останній могікани.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 31.
Тел. 60-04, ПКО 503,881
поручає власні вироби найвищої якости:
Пасту до взуття „Елегант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елегант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає
УКТОДІ
ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.
З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 50 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 25 лютого 1937. Ч. 14 (1014)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПЕРЕД НАЙСТРАШНІШИМ ТАНЦЕМ

Небувало остра критика в англійськім парляменті.

В лондонській палаті послів скінчилася дискусія над справою кредиту в висоті 400 міліонів фунтів стерлінгів для нових збройень. Іменем опозиції промовляв б. морський міністр Александер від партії праці. Він назвав домагання правительства божевіллям і навіть нечесним актом консервативної коаліції в заграничній політиці. Ще гостріше говорив провідник соціялістичної ліги Стеффорд Кріпс. По відповіді премієра Болдвина палата послів ухвалила кредити на збройення 325 голосами проти 145. Вся преса живо коментує ту важну подію.

Враження в Москві з дебат в Лондоні.

Московський кореспондент лондонського „Дейли Телеграф'у" депешує: В СССР одобряють плян збройень Англії, бо уважають нову світову війну майже необхідною. Бояться в Москві тільки того, щоб Англія в разі вибуху війни не обмежилася до оборони своєї території. Загранична політика Англії викликає в Москві все більше підозрінь. А треба знати, що московська розвідка знаменита.

Враження в Берліні з ухвали великих кредитів на збройення Англії.

Німецька преса висказує вправді здивування з приводу ухвалення великанських воєнних кредитів в Англії, та з другої сторони видно вдоволення з того: бо ті небувало великі збройення Англії оправдують і небувало великі збройення Німеччини. Так виразно й пише „Фелькішер Беобахтер".

Японія затрівожена.

Аґенція Ава депешує з Токія: Зміст оповіщеної англійської „Білої Книги" сильно затрівожив японське мін-во заграничних справ. Показується: 1) що Англія має намір держати лінійні кораблі на Далекому Сході; 2) що буде далі скріпляти кріпость Сінґапор; 3) що Америка піде за прикладом Англії. Відбулася нарада членів морської команди. Правлячі круги Японії очевидно затрівожені, але відказуються від усяких коментарів.

„Всі церкви хочемо замінити в море полуміні".

Минулого тижня відбувся в Москві Міжнародний Конґрес Безбожників і Вільнодумців. На нарадах богато уваги присвячено справі створення великої протирелігійної централі й „Безбожницького Інтернаціоналу" під опікою московських комуністів. Рішено в найближчім часі створити спеціяльний міжнародний фонд на цілі протирелігійної пропаганди. Програму, приняту конґресом на будуче, характеризують найліпше слова Ярославского-Ґубельмана: „Хочемо всі церкви замінити в море полуміні. Наш безбожницький рух стався рухом зі страшною силою і з величезним засягом. Мимо того ми повинні ще більше зміцнити нашу акцію, щоб нарешті лягли в руїнах основи давного світа".

Що з вкладками до ББ?

На засіданні сойму посол Лаґодзіньский домагався зложення рахунків з фінансової діяльности давного Б. Б. Він сказав м. ін.: Не знаю чи Б. Б. було політичною партією — воно рішучо від того відпекувалося — чи було товариством контролі членів, одначе мої виборці допитуються, коли буде оповіщений рахунковий звіт з вкладок стяганих на Б. Б.

Плян розбудови міста Станиславова.

Управа м. Станиславова задумує виступити з проєктом виконання продовж чотирьох літ 1937—1941 таких інвестицій: будова водотягів має коштувати 4,200.000 зл., будова доріг 1 міл. зл., розбудова каналізації 1 міл. зл., будова двох шкіл і поміри міста 695.000 зл., будова лазничок і публичних кльозетів 210.000 зл., будова спортового стадіону 200.000 зл., забезпечення берегів обох Бистриць 500.000 зл. Разом 7,805.000 зл. Та й дотеперішні довги міста не малі.

Коли міліони примирають з голоду...

Австрійське Товариство Приятелів Союза Народів оповістило протест проти нарочного нищення середників поживи та переслало його до світового Т-ва Приятелів С. Н. в Женеві. Згідно з даними, що їх оповістило австрійське т-во, в Злучених Державах Півн. Америки убито 600.000 коров та продовж кількох місяців виливано щодня до каналів 200.000 літрів молока, в Бразилії вкинено в море 8 міл. мішків кави, себто половину річного експорту! Крім того до нищення кави збудовано спеціяльні машини. На Угорщині знищено величезну скількість морель, в Данії забито 25.000 коров. Австрійське Т-во Приятелів Союза Народів предкладає, щоб С. Н. впровадив закон про заборону під карою нищити середники поживи, щоб надвишки продуктів розділювати між ті краї, де населення терпить недостаток. Гарна се ідея, та чи Союз Народів виконає її?

200 нежонатих послів одержали освідчини.

В Англії панує занепокоєння задля сильного зменшення числа супружеств. Отже в парляменті внесено проєкт нового податку на кавалєрів. В дискусії стверджено, що в самій палаті послів на 600 її членів є аж 200 нежонатих, між ними й був. міністр Гор, що недавно референував на пушкінськім ювилею. Коли ся вістка появилася в пресі, нежонатих послів панни і вдовиці засипали масою листів з освідчинами. Річ в тім, що по старій англійській традиції вільно кождій жінці написати лист з освідчинами навіть до незнакомого мужчини і навпаки. І ще до того в той день співробітник одного з театральних журналів пішов до дансінґового льокалю та показав там танцеркам фотографії 200 послів кавалєрів. Вони також вислали освідчини до послів. Найцікавіше на кінці: Всі нежонаті посли зійшлися разом без огляду на партійну приналежність і ухвалили відписати на кождий лист. Найбільше роботи матиме б. міністр Гор, бо кажуть, що він найліпше надається на мужа й батька.

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

Галичина й Волинь

РОЗУМНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС

про т. зв. „Сокальський кордон".

Високо ненормальний факт — істнування т. зв. Сокальського кордону себто розділу і відчуження між Галичиною й Волинью, хоч оба ті краї нині в границях одної держави. Се від першої хвилі приналежности тих країв до Польщі болюча рана на тілі українського народу в Польщі. Бо той розділ і те відчуження двох таких собі близьких українських земель, що колись творили навіть одну Галицько-Волинську Державу, се велика запора в національно-культурнім і суспільно-політичнім розвою тих земель. Тому Українці весь час намагалися завалити той сокальський кордон і знов звязати Галичину і Волинь в оден національний орґанізм.

Та намаганню тому Українців сильно спротивилися і весь час противляться Поляки ріжного сорта. Той польський спротив іде так далеко, що нині не тільки не позволяють на нові звязки між Галичиною і Волинью, але примушують зривати навіть звязки давні, навіть господарські, економічні. Не має вступу на Волинь навіть галицька гр.-катол. Церква, хоч Польща се католицька держава.

Яка рація такого становища Поляків ріжних напрямків?

Очевидно, Поляки хотять таким способом не допустити до скріплення Українців у Польщі. Бо з Українцями, поділеними на части, вони думають лекше „дати собі раду" ніж з обєднаними. Тому Волинь відділили від Галичини а від Галичини відділили Лемківщину.

Та тут стара засада „divide et impera" має ще другий бік медалі. Той другий бік „волинської медалі" се питання: чи користь, яку Поляки надіються осягнути завдяки сокальському кордонови, зрівноважить шкоду, яку сокальський кордон напевно несе також — Польщі?

Цікаву відповідь на се питання дає відомий польський публіцист п. Адольф Бохеньский в ч. 4 за б. р. „Bunt-y Młodych" в статті п. з. „Samoistna Ukraina p. Gluzińskiego". В тій статті п. Б., розглядаючи погляди на українську справу оенерівського публіциста Т. Ґлюзіньского, висловлені в часописи „Nowy Ład", між ін. пише:

„Загально — а особливо в начально-режімових сферах — принята думка, що польська державна рація вимагає, щоби вдержати проти-

венство між Східною Галичиною і Волинню. Глибший вгляд у се питання веде одначе до признання, що те противенство означує в певній мірі збереження ціх російськости наданих Волині царським правительством і держання її у віддалі від без сумніву західно-европейських знамен Червоної Руси. Вдержування розділу між Червоною Русю і Волинюто у великій мірі вдержування подібности між Волинню і Совітською Україною. Кілько разів підчеркуємо конечність збереження переділу між тими двома нашими провінціями, то мусимо здавати собі справу і з тої консеквенції. Отже колиб ми предвиджували, що незабаром повстане незалежна українська держава над Дніпром, то мусілиб ми робити власне всі можливі зусилля, щоб Волинь зробити подібною до Червоної Руси т. зн. зробити як найширшу пропасть між Волинню та будучою незалежною Україною. Бо помилявсяб той, хто припускавби, що, говорячи про будучу незалежну Україну, предвиджуємо, що вона буде в ідилічних відносинах з Польщею. На тій фальшивій імпутації спираються звичайно полеміки народових демократів з нашими тезами. Се річ певна, що Україна буде впоминатися в Польщі за її нинішними східними провінціями. Одначе небезпеку, яка буде з того, буде невтралізувати Росія, котра без перерви буде загрожувати Україні. Уймаючи ту справу коротко, можна сказати, що для Польші не важне, з котрою з двох держав, що повстануть на руїнах Совітів, буде вона вдержувати добрі взаємини, з Великою Росією, чи з Україною. Натомість важне, щоб ті дві держави взаїмно невтралізувалися. Бо тільки тою дорогою може наступити можливість правдивої невтралізації нашої східної границі й активної політики на заході без конечности піддатися під щось в роді протекторату Росії. Отже колиб заістнувала така польсько-російська констеляція проти німецько-української — по розкладі Совітів — противенство між Волинню і совітською Україною булоб чейже певним атутом в польських руках.

Тілько п. А. Бохеньский.

Щож можна сказати з приводу наведених вище виводів?

Передовсім твердження п. Бохеньского, що вдержування розділу між Червоною Русю себто Галичиною і Волинню то у великій мірі вдержування подібности між Волинню і Совітською Україною, відповідає вповні правді. Бо Волинь, хоч жила колись одним життям із Галичиною і була до Галичини зовсім подібна (в часах Галицько-Волинської Держави і пізніше, за старої Польщі), то з хвилею переходу під Росію (кінець 18 ст.) чимраз більше стала відчужуватися від Галичини, котра тодіж перейшла була під Австрію. А відчужуючись від Галичини, Волинь стала чимраз більше уподібнюватися до Наддніпрянщини і до Росії взагалі. Те відчужування Волині від Галичини й уподібнювання до Наддніпрянщини і взагалі до Росії особливо сильно поступало в 1-ій половині 19 ст., коли Росія, зліквідувавши польське повстання 1831 р., стала переводити насильно уніфікацію Волині і Правобережжа з рештою російських країв. Особливо затирала Росія на Волині і на Холмщині сліди Унії, через яку Волинь і Холмщина найбільше уподібнювалися до Галичини. У висліді Волинь зовсім уподібнилася до Наддніпрянщини, яка в свою чергу стала подібна до решти Росії. З таким обличчам Волинь перейшла в 1919 р. до Польщі і зберігає те обличча, дякуючи Полякам, по нинішний день під кождим оглядом до релігійного включно.

Та яка рація каже Полякам вдержувати те відчуження Волині від Галичини і подібність до Наддніпрянщини, хоч нині Наддніпрянщина се московська большевицька кольонія?

На одну з тих рацій вказали ми вище.

Чомуж Поляки так дуже бояться уподібнення Волині до Галичини а не бояться її уподібнення до совітської України згл. до совітської Росії?

Відповідь на се питання може бути тільки одна: бо Поляки вважають національну українську Галичину більше небезпечною для себе, ніж совітську Україну згл. совітську Росію... В чім же, на думку Поляків, суть тої небезпеки?

Суть тої небезпеки, на їх думку, в тім, що національно-свідома Галичина може освідомити національно також Волинь. А свідомі національно Галичина і Волинь се з одного боку бувби український Піємонт, який мігби колись дати почин до повстання незалежної національної Української Держави, а з другого боку та будуча національна Українська Держава впімнуласяб і за Галичиною і за Волиню, колиб вони залишилися поза її границями. Се останнє стверджує також п. Бохеньский.

Зате, мовляв, нема такої небезпеки зі сторони Росії. Бо для Росії, однаково — совітської чи національної, — національна Україна таксамо небезпечна, як і для Польщі. Тому також уподібнення Волині до Росії для Поляків виглядає менше небезпечне, як уподібнення її до Галичини.

Наведений щойно вивід се не припущення тільки, але дійсний факт: Так справді думають Поляки ріжного сорта. А вложив таке думання в їх програму польський націоналізм, що маючи до вибору між Україною й Росією, вибирає — Росію. Як дуже питання: з Україною чи з Росією? — не перетравлене ще в національно-політичній свідомости Поляків, свідчить наглядно твердження навіть п. Бохеньского, що „для Польщі не важне (!), з котрою з двох держав, що повстануть на руїнах Совітів, буде вона вдержувати добрі взаємини, з Великою Росією чи з Україною. Натомість важне, щоб ті держави взаїмно невтралізувалися"!

Та чи для Польщі справді таке вже „не важне", з ким вона буде вдержувати добрі взаємини: з Великою Росією чи з Україною? Думаємо, що якраз дуже важне.

Бо що значать „добрі взаємини" між Польщею і Великою Росією? Як свідчить історія, давна і найновіша, „добрі взаємини" між Польщею і Великою Росією се спільний фронт обох тих держав проти України. Се спершу поділ України між обі ті держави, як се вже було в половині 17 ст. (Андрусів, 1667 р.) і на початку 20 ст. (зліквідування Польщею і Росією Галицької і Наддніпрянської Держав). А потому — збирання Росією „руських земель" себто відірвання від Польщі її українських частин, ослаблення тим всего польського організму і вкінці — ліквідація самої Польщі. Так було після Андрусова (розбір Польщі при кінці 18 ст.), так мало що не сталося в 1920 р., таке загрожує очевидно і в будуччині...

Отже „добрі взаємини" між Польщею й Росією се не тільки ліквідація України, але в дальшій перспективі ліквідація самої Польщі. Бо Росія не вдоволялася і не вдоволиться тільки „збиранням руських земель". Вона змагає до того, щоби „всі славянські ріки злилися в російськім морі", як се дуже влучно спрецизував найбільший російський геній слова — Олександер Пушкін. До того змагала стара Росія при помочи славяно- і русофільства і до того змагає сучасна Росія при помочи комунізму і радянофільства.

Поляки вже забули, як в російській Державній Думі зареаґовано на вістку про заняття Варшави Німцями в 1915 р. Тоді оден з визначних російських послів виголосив відповідну промову, яку закінчив словами: „Ми не кажемо: прощай Варшаво, але—до побачення!..."

Такі вигляди для Польщі на будуче з „добрих взаємин" її до Росії.

Ну, а що жде Польщу зі сторони України, колиб Україна стала незалежною державою?

„Се річ певна, що Україна буде впоминатися в Польщі за її нинішними східними провінціями", пише п. Бохеньский.

Отже будуча Україна впоминається в Польщі за її східними окраїнами. Та від впоминання до відібрання дорога ще далека.

Се одно. А друге:

Навіть найбільші українські націоналісти ніколи не посягали і не посягають по етноґрафічну, корінну Польщу, як се посягали і посягають російські націоналісти і навіть комуністи. Націоналісти вже раз заняли були її і більше як століття держали в своїх руках. А коли Польща у висліді останньої всесвітньої війни визволилася зпід націоналістичної Росії, то знов заняти її хотіла Росія комуністична (1920 р.).

Та чи взаємини між Україною і Польщею мусять все стояти під знаком ворогування за окраїни?

Відповідь на се питання — в слідуючій статті на сю важну тему.

Помер Орджонікідзе

В Москві помер на удар серця Орджонікідзе, комісар тяжкого промислу та член політбюра. Орджонікідзе уродився в 1886 р. і був з походження Грузин. В перших роках по революції впливи Орджонікідзе були богато більші як впливи Сталіна. Він був одним з найближчих приятелів Леніна та займав високі становища в Совітах. Перед 7 літами наступило охолодження взаємин між ним і Сталіном на тлі ріжниць щодо політики господарської і внутрішньої. Щойно кілька літ пізніше Сталін змінив своє відношення до Орджонікідзе і він удержався на своїм становищі як один з нечисленних старих большевиків, що їх Сталін постійно усував від впливів. В останнім часі впливи Орджонікідзе знов дещо обмежено. На приказ Сталіна замінено комісаріят тяжкого промислу, що був у руках Орджонікідзе, на совітський військовий промисл. Смерть Орджонікідзе викликала в Москві велике вражіння.

Як розходиться больш. преса?

Для виказання, якою великою почитністю тішиться совітська преса та як сильно зросло читання в Росії під комуністичним правлінням, совітська пропаганда покликується на великі, все ростучі наклади совітських часописів. Згідно з даними тої пропаґанди загальний наклад 13.103 ріжних часописів, що виходять в СССР, з 36 міл. примірників в 1934 р. дійде в 1939 р. до 39 міл. „Правда" нпр. виходить у 17 міл. примірників, „Ізвестія" в 16 міл. Таємницю такого великого накладу вияснює „Преса Большевицька". Вона пише, що 60 — 75 проц. всіх часописів примусово абонують ріжні власти правительственні й комунальні та фабрики, кооперативи, колхози з обовязком безплатного роздавання їх робітникам. Виробництво самоходів ім. Сталіна в Москві платить з того титулу 100 тисяч рублів річно. Внаслідок того богато робітників дістає безплатно і по кілька часописів, котрих очевидно не читають. Приватних пренумераторів дуже мало.

Замах на віцекороля Ґраціянія

З приводу народин майбутнього італійського престолонаслідника, кн. Віктора Емануїла, віцекороль Абісинії італійський маршал Ґраціяні в присутности властей цивільних і військових та начальників абісинського населення роздавав дари церквам, мусулманським святиням та бідним в Адділ Абебі. По торжестві кинув хтось кілька ручних бомб в сторону віцекороля. Марш. Ґраціяні легко ранений. Тяжко ранені ґен. Ліотта та кілька тубильців.

„Демократизують" армію

Червоне еспанське правительство переводить „демократизацію" армії. Ранґи ґенерала зброї й ґенерала дивізії скасовано вже давніше розпорядком мін. війни, тепер скасували ранґу ґенерала бриґади. Одначе титул ґенерала ще остав. Скасовано також ранґи підпоручника й підхорунжого. На комендантів до куріня включно можуть бути іменовані цивільні особи. Се свідчить, що вже недовге життя армії червоних в Еспанії.

Коли в якійсь державі на ріжних забавах і на суспільних розривках занадто роїться від відзнак офіцирів ґенерального штабу, то се недобрий знак для безпеки тої держави. (Полк. ґен. штабу Е. Моравец).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Критика заяви плк. Адама Коца

У Варшаві тільки три вшехпольсько-осньрівські щоденники, АБЦ, „Варш. Дзенник Народови" і „Гонєц Вечорни" виступили з критикою заяви плк. Адама Коца. *Перший пише*, що в тій заяві нема нічого нового, другий пише, що нові сформулювання в тій заяві дуже загальні і загальникові. „Чи виявилася психіка автора заяви, чи вичерпання енергії групи, до котрої він належить, її нездарність до торування шляхів для нових думок і процесів та нових форм ділання, того ми оцінити не можемо," пише ВДН. Цікаво, що він взагалі не уважав вказаним оповістити заяву п. Коца. А „Гонєц Вечорни" приніс таку критику заяви, що її частинно сконфісковано. Він пише, що в Німеччині Брінінг прикроював ідеї і творив рецепти, в котрих були і слушні тези, та бракувало жару внутрішної правди, віри і запалу. Гітлер *інтелєктуальним ринштунком не дорівнував* Брінінгові, а здобув Німеччину щирістю своїх часто неошліфованих змагань. Прикроюванням, ліпленням і латаниною та методою компромісів на всі боки не можна поправити ситуації. Плк. Коц кличе: „Ви, що бажаєте добра і сили Польщі, прийдіть до нас. Станьте під нашими прапорами." З другої сторони паде оклик в ріжних варіянтах: „Коли направду хочете консолідації, то чому ми до вас маємо приходити, а не навпаки?" Далі мова про блудне колесо, а далі — біла пляма... Цікаву критику заяви п. Коца приніс жидівський щоденник „Наш Пшеглёнд", пера здібного жидівського публіциста Регніса. Він називає заяву полк. Коца „шифром". Зміст статті Регніса подамо в слідуючім числі „Нової Зорі."

Чому аж такий сполох?

„Нове Село" оповістило ряд статтей з закидами проти дирекції „Центросоюзу" та з похвалами для інших кооперативних і приватних підприємств. Ті статті наробили великого шуму. В українській пресі появився ряд заяв ріжних українських підприємств з протестами проти такого писання та з відхрещуванням від похвал, яких не щадило їм „Нове Село". Завершенням тих алярмових заяв було повідомлення дра Степана Шухевича, що він іменем дир. „Центросоюзу" вніс до суду акт обвинувачення проти відпов. редактора „Нового Села". Про се пише „Український Бескид" в ч. 7 м. і. ось що:

„Справді щось небувале в наших умовинах. З такою „парадою" ще не вносили ні на одну редакцію акту обвинувачення і ще ніколи не реагували таким дощем заяв на ніяку зневагу, як отсе в тім випадку. Тому варт булоб розглянути, в чім справа і яка причина такої „чутливости", яка виявилась масовими заявами. Припустім, що в статтях про кооперацію, а спеціяльно про „Центросоюз", які появилися в тижневику „Нове Село", не було ні слова правди та що ображено „смертельно" всіх директорів, то чиж треба було аж такого сполоху? Чиж не траплялися і не трапляються гірші оклевечування і то в часописах не тільки тих, що то тільки друкуються на українській мові, але й у часописах духом українських. І то не оклевечувано в них „членів якоїсь Дирекції, чи саму Дирекцію", але оплюгавлювано наші національні святощі! Ба що більше, топтано національну гідність, ба навіть опльовувано нашу Церкву, нашу церковну Ієрархію, чи поодиноких її членів.

І на диво наша суспільність мовчала на ці всі плюгавства. Тільки тут і там появилася якась *більш або менш рішуча нотатка і справа заспокоїлася. Не видавала заяв ні одна культурно-освітна, ні політична організація проти тих ганебних нападів. Не зявилося ні одно повідомлення*, яке засвідчувалоб про те, що віддано до суду клеветника... А чейже в тім самім львівськім тижневику „Нове Село" появився в минулому році цілий ряд статтей про нашу гр.-кат. Церкву, ріжні-преріжні інсинуації про наших Владик. Та наша суспільність мовчала, а деякі одиниці приймали ці інсинуації з посміхом злорадости (шаденфройде)"...

А дальше: „перестаємо бути „вибачливими фільософами", коли хтось діткнеться нашої кишені. З останнього сполоху заяв, цілого того галасу значевя через образу директорів „Центросоюза" виходить, що наше найчутливіше місце се кишеня..."

Силою відчиняють церкви

З наказу властей в Мехіку в околицях Оріжаби замкнено вдруге ряд церков, що їх передтим на домагання вірних були відчинили. Около 50.000 вірних спричинило ще раз відкриття церков, бючи в дзвони й кидаючи петарди в присутності війська, що відмовило інтервенції. В м. Вілля де Ріо Блянко католики силою не допустили до замкнення церков, відчинених ними.

Вождь заграничних Німців

Паризький „Евр" пише: На днях іменовано вождя всіх заграничних Німців. Став ним фон Болє. При Вільгельмштрассе в Берліні заводять великанську картотеку. В ній буде короткий життєпис кождого Німця за кордоном і буде зазначене, як він відноситься до нац. соц. влади. В тій картотеці буде коло 18 міліонів життєписів. Можна собі уявити, якої маси працьовників треба, щоб ту картотеку створити. Праця над нею в першій мірі впаде на німецьких конзулів по всім світі. „Евр" пише, що на ту нову роботу Німців дивляться в Англії як на найбільшу *економічну й воєнну шпіонську* організацію, яка колинебудь існувала на світі.

В Москві 50 пожеж денно

З Москви звідомляють, що там в останнім часі дуже часто вибухають пожежі. Пожежну сторожу алярмують у Москві пересічно 50 разів на день. Досі згоріло в столиці СССР кілька соток більших домів. Вогонь вибухає звичайно наслідком злої будови печей. Ще один з доказів досконалости „соціялістичного будівництва".

Лікарський фейлетоник.

Нові студії над поживою

Про значіння раціонального рільництва.

Лікар з Алябами, др Шарль Нортен, що мешкає в Орлянді на Фльориді, ствердив, що та сама ярина в одній околиці має 1100 частинок йоду, а в другій всего 20; в молоці є в одній околиці 362 частинок йоду і 127 зеліза на міліон частинок, а в инших околицях інакше — аж до зера. Нормальна пожива повинна мати в собі найменше 16 мінеральних складників. З них найважніші: вапно, фосфор і зелізо. Вапно регулює нерви, пружимість і ритм серця. Вапна особливо бракує в поживі, що походить з американської землі. „Журнал оф тге Амер. Медикал Ассосієйшен" ствердив, що на 4000 недужих в „Ню-Йорк-Госпитал'і" тільки два мали в собі достаточну скількість вапна. Брак вапна в організмі викликає нервозність, кривицю костей, втому, нахил до дразливости і сварки і инші недуги. Щодо фосфору то діти потребують його в поживі два рази більше ніж дорослі. Брак зеліза в поживі викликає анемію, а брак йоду в поживі — вола. Одначе штучно в ліках давати ті бракуючі складники або дуже мало помагає або й зовсім ні, — бо деякі з тих складників виходять на пожиток людському організмові тільки тоді, коли вони получені з иншими первнями в натуральній поживі. Отже землю треба „відкормлювати" таксамо як людину. Таксамо треба „відкормлювати" й пасовиська, бо інакше молоко від коров з кепських пасовиськ не може бути добре. Вже доказано, що здорові ростини, які ростуть на відповіднім ґрунті, стають відпорніші на галапасів і шкідників. В одній плянтації помаранч появилися масово мшиці. Нортен уліпшив там землю і на тім просторі шкідники з дерев зникли. Навіть поруч себе виховував він здорові і хорі помідори, або огірки, залежно від того, яку їм землю давав. На хорих появилася маса шкідників, а здорові оставали чисті від них. (Зі статті R. Beach'a, президента „Authors League of America", журнал „Sintesis").

Жалі і дійсність

„Газета Польска" в ч. 49 в статті п. з. „Жалі й дійсність" пише, що рішення українських послів голосувати проти буджету мін. рільництва викликало... здивування. „Бо коли в світлі цифр приглянемося змінам, які наступили в Сх. Галичині в стані посідання під оглядом народностевим завдяки парцеляційним процесам — то напад українських послів на правительство з тої сторони стає цілком незрозумілий. Бо трудно за приклад більшої диспропорції між висуненими жалями й закидами — та дійсністю." Тут автор статті старається доказати, що внаслідок парцеляції, переведеної в рр. 1919—1934, відношення між земельною власністю польською й українською змінилося на некористь Поляків. Щоб дати повний образ ідиллі в Сх. Галичині, автор статті наводить циферні дані про переміни в суспільній структурі українського народу в Польщі, про розвиток кооперації, українського приватного шкільництва та про певного рода „упривілеєння" греко-католицького духовенства. Все це, пише „Г. П." створили Українці власною енергією й ініціятивою — „одначе в умовинах, що їх дала їм польська держава". Стаття кінчиться навязанням до відносин в старій Польщі, що дала Українцям ріжні „блага". „Тій традиції, пише автор, правління відродженої Польщі — як доказують факти — остало вірне понад усякий сумнів".

Українська преса Наддніпрянщини

„Новий Час" в ч. 36 пише:

В 1937 році в УССР виходить 77 головних часописів і журналів *українською мовою*. Серед них 9 щоденників: у Києві: „Більшовик", „Вісті", „Комсомолець України", „Комуніст", „Пролєтарська Правда", в Чернигові — „Більшовик", у Дніпропетровську: „Зоря", в Одесі: „Чорноморська Комуна", в Тирасполі: „Соціялістична Молдавія". Три дводенники: в Києві — „На зміну", в Одесі — „Молода Ґвардія", в Харкові — „Ленінська Зміна". — На Рад. Україні виходять тепер такі місячники, присвячені літературі: „Літературна Критика" (Київ), „Молодняк" (Київ), „Радянська Література" (Київ) „Літературний журнал" (Харків). Крім цього в Києві виходить тижневик „Літературна Ґазета". — Мистецькі журнали в УССР тепер такі: „Малярство та Скульптура" (місячник, Київ), „Образотворче Мистецтво" (квартальник, Київ), „Радянська Музика" (Харків, двотижневик), „Театр" (місячник, Київ), „Радянське Кіно" (місячник, Київ), (За „Нашою Культурою").

Річ ясна, що ті пресові органи се переважно жахлива казьонщина і то далеко гірша ніж большевицька казьонщина в російській мові: московські большевики пишуть тепло і про свою стару культуру з буржуазних часів, від князів до Пушкіна включно, а Українців за теплий тон про свою культуру очевидно розстрілялиб.

Неімовірне але правдиве

„Глос Народу" пише: Низький рівень варшавського печива та фатальний санітарний стан пекарень вплинули на те, що міська рада Варшави постановила вибудувати взірцеву пекарню. Справа будови пекарні в світлі ревіз. комісії м. Варшави представляється так: Кошти будови винесли по день 1. III. 1931 р. 7,3 міл. зл. До того треба додати 700.000 зл. втрати на пробнім печенні. Отже загально пущення в рух пекарні коштувало 8 міл. зл. До пекарні закуплено французькі печі, мовляв, вони найліпші до наших умовин. Тимчасом по вибудуванні пекарні й заінсталюванні печей виявилося, що ті печі не відповідають нашим умовинам, бо вони призначені до печення тільки пшеничного хліба. Капітально просто виглядає тодішний стан персоналу пекарні. В тім часі працював там тільки 1 (!) пекар, натомісць було 20 осіб бюрового персоналу! На одного пекаря припадали: 1 директор, 1 віцедиректор, 7 канцеляристів і 3 шофери! В третім році істнування пекарні ще не був устійнений спосіб печення хліба. Пекарню запроєктовано на велику міру. Тому куплено 45 франц. самоходів за 610 тис. зл.! Ті самоходи стояли якийсь час безчинно, почім 27 віддано заведенню чищення міста і тільки 18 оставлено собі. З тих 18 — чинних тільки 9. Отже продовж 8 літ втрата тільки на самоходах виносить 600.000 зл. На тім не кінець. Спровадженo транспортери, що мали числити бохонці. Їх не змонтовано, бо не було всіх частей. Не було кому за них впімнутися, отже транспортери скинено до гаражу, де до нині лежать. Щойно в 1935 р. зачалася сяка-така продукція хліба.

Декларація полк. Коца

Варшава. ПАТ. Дня 21. с. м. в год. 17.30 полк. А. Коц виголосив перед радієм декларацію табору, який він формує. Ось вона:

„24 травня 1936 р. марш. Е. Сьміґли-Ридз перевів у своїй промові глибоку аналізу положення в Польщі й намітив завдання, які стоять перед польським суспільством, та цілі, які мусимо осягнути. Намітив

„шлях, на якому напевно можемо дорівнати нашим сусідам. Це справа зорганізування людської волі". „Як можна зорганізувати державу — говорив марш. Сьміґли-Ридз — як можна думати про уздоровлення чогонебудь в державі тоді, коли нема цеї зорганізованої, одноцільно кермованої волі". „В ім'я чого треба її організувати?" „Думаю, що одиноким нашим кличем, який може бути щим моральним стрижнем, є клич оборони Польщі". „Йде про схоплення цеї програми ширше". „В цій програмі все найдеться". „Найдеться шлях виходу з наших господарських відносин, найдеться шлях, що доведе нас до визволення моральних і творчих сил в народі; до скупчення їх, до витворення нових цінностей, так дуже нам потрібних".

Такі були напрямні марш. Сьміґлого-Ридза.

* * *

Послушні приказові патріотичного обовязку і маючи добру волю якнайлучше служити батьківщині, забіраємо голос і звертаємося до тих в народі, що хочуть бути свідомими співтворцями теперішности і майбутньости Польщі, що хочуть внутрішнє життя Польщі наставити на стиль і рівень великого народу і творять цінну спадщину традицій для грядучих поколінь та успішний старт для їх зусиль.

Забіраємо голос в глибокому почутті правильности нашої ініціятиви й слушности напрямку, який вибрала наша думка.

Життя народу має свою духову тяглість, що триває століттями й творить суттєву засаду його історичних перемін. Кожде „сьогодні" має своє „вчора" і своє „завтра". Польського „вчора" в широкому значінні історичного минулого не маємо наміру аналізувати. Історіографія перевела аналізу нашої давньої величі і блудів, а недавно лунав серед нас голос марш. Пілсудского, що навязав до чинників героїзму і величі польського духа, пятнував твердо його хиби і жертвою цілого свого життя відробляв шкоди та направляв блуди польського минулого.

Якеж польське „сьогодні"? Сьогоднішня Польща се твір Юзефа Пілсудского. Він створив її основні моральні й матеріяльні елементи. Зробив се в незвичайно тяжких умовинах війни й миру, що прийшов після неї. Збудував державу, що є невідкличною потребою для народу, який хоче жити й виконати свою історичну місію.

Піднесені елементом жовнірського героїзму і випростовані духово воєнною побідою під проводом першого маршала Польщі, навчені ним, як слід кермувати державою й як нормувати свої обовязки у відношенні до публичної справи, Поляки виявляють богато щирої охоти служити батьківщині.

Витворюються в народі деякі чуттєві течії й думки, які одначе не оформившись доволі ясно і не обіймаючи цілости проблем, можуть легко виладуватися в дешевій, хоч бундючній фразеольогії та нескоординованих відрухах і таким чином перемінити в лихо і слабість те, що повинно зробитися джерелом сили й добра.

Не тільки добра воля, але навіть реальне зусилля і праця, овіяна найкращим духом, не дадуть намічених вислідів, коли не буде ладу в тій праці, коли не устійниться цілей і шляхів, що ведуть до тих цілей. Найкраща воля і найжертвеніший запал можуть стати перешкодою у функціонуванні складного орґанізму держави, коли їх не обєднається в змагання, одноціло кермоване, розумно орієнтоване та до потреб пристосоване.

Наш погляд на найважніші питання і наші засади, що намічують шлях на завтра:

1) Норма нашого внутрішнього життя се квітнева конституція. Вона основа ладу і порядку в державі. Вкорочуючи самоволю давнього соймовладства, забезпечує державі сильну і метку владу, сперту на сильний авторітет голови держави, президента Польщі, який стоїть на вершинах державної структури і в своїх руках держить владу засадничих рішень.

2) Другий важний, характеристичний і додатній чинник нашого сьогоднішнього державного життя се армія. Марш. Пілсудский перш усього любив її. Знав, що вона буде для народу зразком гарту, дисципліни й громадянської чесноти. Знав, що нарід у кождій небезпеці зуміє обєднатися довкола неї. Тому боровся витревало і консеквентно за окремі прерогативи для вождя армії. Тому в передбачливий спосіб визначив цього вождя як свого наслідника.

Ми свідками явища, виїмкового на тлі історії Польщі. Ось все суспільство відноситься до армії з любовю і пошаною. Воно розуміє її ролю і потреби, звязані з обороною держави. Марш. Сьміґли Ридз звернув увагу на ідею оборони держави і звернувся до всіх, що хочуть служити цій ідеї. Оборонна сила держави, що випливає у простій лінії з добре зорґанізованого і добре кермованого внутрішнього життя, се — найбільш природня, а водночас найбільш кардинальна ідея, під якою повинно згуртуватися суспільство, забуваючи про пусті та деморалізуючі спори, особисті образи, порахунки минулого і мудрагельське бунтарство. Обєднання скоординованого зусилля під сим прапором дасть змогу нашому поколінню виконати величезне завдання, що випливає з конечности: а) направи шкід господарського і цивілізаційного характеру, спричинених займанцями; б) загарантування нашій батьківщині спокійного розвитку і певности завтра серед непевної атмосфери світа.

3) Держава се одинока форма правильного і здорового існування народу. Дає народові техніку могутности й орґанізацію її вічного розвитку. Отже нема суперечности між інтересом народу та інтересом держави.

4) Польський нарід звязався духово на порозі свойого цивілізаційного розвитку з католицькою Церквою і нераз ствердив приналежність до неї героїзмом пролитої крови. Польський нарід у подавляючій більшості католицький, привязаний до своєї Церкви, тому католицькій Церкві треба дати належну опіку. У відношенні до інших віроісповідань стоїмо на становищі, зясованому в конституції. Воно випливає з традиційної польської релігійної толеранції.

5) Живемо в добі господарських і суспільних перемін. Ми в тій добрій ситуації, що не переходимо у власному краю досвідів, здобуваних так часто потоками крови й руїною культури та можемо їх оцінити на підставі чужих вислідів. Доктрина господарська, чи суспільна, коли вона відірвана від життя, або служить одній групі, а не цілості су-

ПРО СПОРТ

In corpore sano — mens sana.

(Як тепер на ділі виглядає ця гарна сентенція).

Минулого року перебував я в однім нашім подільськім монастирі, над Стрипою. Обабіч ріки амфітеатральною дуговиною розкинулося гарне, повітове місто. Домінуючим його обєктом — розлогий Монастир ОО. Василіян. По його середині симетрично церква, над нею дві струнки, барокові вежі, високо над містом, як антени висильної радіо-стації. Праворуч міський цвинтар, за ним обширний спортовий майдан, обведений масивним парканом. До недавна була се незугарна горбовина, де в будні паслися кози, а в святочні дні молодь з міста вправляла свої мускули при традиційній „кічці". Прийшло нове, післявоєнне покоління. Ожив сей пустар, змінився до непізнання! Ціле місто подивляло завзяття юнаків усіх трьох національностей! В скорім часі зникли всі нерівности терену, показалася зпід мурави гладка, біла прямокутна площа, яку дбайливо обведено парканом. Відтак появилися лавки, ґардероба, каса, навіть будки на буфет — і нині там буйне життя! Ніяка виставка в місті, ніякий, хочби найкращий концерт, чи навіть фестин з льотерією, колесом щастя, зі стовпом з ковбасою на вершку — не стягне тілько народу, що та площа, з двома „шибеницями" по протилежних боках, де так іще недавно стукала „палестра" й герцювали кози...

Неділя, четверта година по полудні. Ченці йдуть на вечірню. За хвилину ціла церква — могутний хорал Божої слави. Несеться далеко на цвинтар мельодійне „Світе тихий". А втім з того боку цвинтаря долітають безладно сальви крику... Чути френетичні оклики: браво-о-о! Ще ра-а-а-з! Гура-а!... І так на переміну, тут і там. Слідує епільоґ. Тут: стрімкими сходами виходить з церкви не ціла сотка вірних. Міщани, переважає жіноцтво. Дітвори нема. Там: протяжний свист судді звіщає кінець „вечірні". Сходять з гори... Вже здалека іде дивний пошум, клекіт. Лявіна суне... Вже коло церкви. На переді „нарибок", серед куряви пороху. Обертається на всі боки, пищить, ґестикулює. За ним фалянґи молоді усякої величини, роду і подобія. Також велике оживлення. В середині між ними ідуть охляло, важко „герої дня", змагуни. В спортових одностроях, пообдрапувані лікті, коліна. Мокрі, втомлені, ледви дишуть. Ідуть, посмоктують цитрину. Десятки пар очей „смертельників" слідять з найбільшою увагою, „побожно" кождий їх рух. На кінці цього олімпійського походу ідуть повагом „батьки міста". На устах кождого „сіньора" й „сіньоріни" критичні завваги про останні події на грищі. На останку шкандибає дідусь, прошак. Той самий, що до полудня пять годин сидів неповорушно перед тою церквою на сходах і благально, своєю єдиною рукою держав шапку. Зацікавлений — питаю старого: „Що, і ви звідтам ідете? А вечірня де?!"... — „Та я прошу ласки ходив трохи на то подивитися. Дивився я з цвинтаря, через паркан. Щось „нашим" нині не пішло"... Поцілував у руку та пошкандибав у долину... (Автентичне!)...

Після такого обємистого вступу [1]) повернім до теми (оскільки ми від неї ним відбігли!). Хто уважно перечитав сей вступ і старався його собі унаглядни ти, той без найменшого спротиву й надуми погодиться на модифікацію староримської сентенції, а саме, що „in corpore sano mens insana". Ся, щойно наведена картина така вимовна — що на сім вступі можнаб сю статтю й закінчити. В ній буде бесіда про спорт а тут на сім вступі бачимо ми деякі фрагменти з одної ґри, що є царицею цілого спорту! Сій актуальній і дуже важній справі спорту, присвятимо сі рядки. Може вони вийдуть за обширні, та се справи, яким „Нова Зоря" мабуть не відступила ще ніколи своїх цінних шпальт. Може кому з постійних читачів „Н. Зорі" і се знадобиться! Трудно, такий „дух часу"...

Насамперед: що розуміємо під словом „спорт". Се англійське слово; етимольоґічно — ґра, забава, що вироблює си-

[1]) По більших містах такі „імпрези" не звертають майже ніякої уваги, просто не видно їх у шаленім вуличнім темпі. За те для провінції — се річ досить великого значіння. Ще більшого, як колись цирк з богатою менажерією...

спільства, не може бути для нас відповідна, ні пожиточна.

Комунізм у своїх підставах, цілях і методах такий чужий польському духові, що в Польщі нема для нього місця. Комуністична Польща перестала б бути Польщею. Ми проливали кров за Польщу, щоб була вільна і могла розвивати свою культуру, як вияв польського духа і польської волі.

Нехай кожда держава вибере собі такий устрій, який уважає для себе за найвідповідніший. Ми відкинули комунізм на полях боїв 1919 і 1920 р. Розвязуємо господарські й суспільні питання, виходячи з нашої начальної ідеї, якою є оборонна сила і могутність держави. Ту ціль можна осягнути не знищенням того, що пожиточне, не революційними методами, тільки уліпшенням існуючих і творенням нових цінностей. Польща мусить розвиватися без потрясень і насильств, що завжди спричинюють ситуацію грізну для держави.

Ми вже сказали, що оборонна сила держави випливає в простій лінії з добре зорганізованого й кермованого життя держави. Вона вимагає не тільки моральних засобів, а й матеріяльних. Вона вимагає добре зорганізованого господарського життя, що бє сильним живчиком, вимагає доброї організації та інтенсивної праці всіх варстатів польської продукції.

Здійснюючи ці вимоги, дамо заробіток і людський прожиток умовим і фізичним безробітним, яких невихісновані сили йдуть намарно. Зберігаючи засади приватньої власности та приватньої підприємчивости одиниць, держава мусить мати право впливати на гармонійний розвиток цілости продукції. Спеціяльним піклуванням і контролею мусить держава окружити ті галузи промислу, що стоять у звязку з обороною.

Суспільна структура Польщі спирається у своїх підставах на широкій масі робітників і селян. Від долі цих верств, їх гаразду, культури та громадянського почуття залежить у великанській мірі гармонійний розвиток Польщі й її майбутність. Про се мусить памятати управа держави. З сим треба числитися у всякому плянуванні й конструюванні майбутнього життя Польщі.

Насаджування клясової ненависти чуже польському духові. Кождий ретельний працівник і той, що виконує свої обовязки у відношенні до держави, се повновартісний горожанин. Ніяка праця не понижує — понижує лінивство і неробство. Визнаючи сю засаду, журбою держави мусить бути дати заняття населенню, щоб йому таким чином уможливити осягнення повної горожанської вартости.

Держава опікується приватньою ініціятивою та устійнює засади, що запевнюють властиві умовини для праці рук і корисности капіталів.

Позитивна роля приватної ініціятиви і діяльности капіталів кінчиться там, де зачинається нарушення рівноваги суспільних інтересів або зубожіння національного майна.

Взаємини між працедавцем і робітником мусять під контролею і натиском держави так наладнатися, щоб забезпечити варстатам раціональні умовини продукції, а працюючим масам певність завтра і постепенний, але постійний зріст життєвої стопи.

Працедавці й робітники мусять навчитися засідати при одному столі й наладнати співжиття і співпрацю в ретельних рямцях реальних можливостей, памятаючи про варстати праці, з якими звязана не тільки їх доля, а й існування Польщі.

Протиставляючись кождому визискові, держава мусить уважати себе одиноким і виключним чинником, покликаним до нормування взаємовідносин між окремими верствами горожан.

Держава мусить теж рішучо протиставитися всім спробам підпорядкування нашого внутрішнього життя приказам, що походять ззовні.

6) Справа села — це одно з найважніших і найтрудніших питань у Польщі. Від її полагодження залежить у великій мірі процес росту сил держави.

Сучасне положення села се не переходове явище, викликане конюнктурою чи збігом обставин. На сьогоднішній стан складається довге минуле. Конюнктура впливає на злагіднення або загострення питання.

На сьогоднішній стан села склалися численні літа і численні причини. З цього випливає, що якийсь один крок або засіб не може поправити цього стану. Необхідно пристосувати цілу низку запобігаючих засобів. І щойно вони разом, ділаючи рівночасно і скоординовано, дадуть у висліді інший структурний уклад села, звязуючи його в богато тісніший і здоровіший спосіб з життям національного організму, спричинюючи у висліді поправу життя сільського населення та хісна для держави.

Бачимо такі доцільні засоби:

а) В змаганні до перебудови нашого земельного устрою — значне збільшення ґльобальної суми селянського посідання землі. Цю перебудову слід перевести в раціональний і доцільний спосіб, оминаючи обниження нашої хліборобської продукції.

б) Комасація і меліорація.

в) Піднесення хліборобської культури, щоби шляхом піднесення та поліпшення продукції збільшити дохід власника.

г) Зраціоналізування збуту продукції та поліпшення її виміни.

ґ) Законне протиділання дальшому роздрібнюванню селянської власности.

д) Організація доцільного і догідного кредиту для потреб селянства.

е) Піднесення освіти й горожанського вироблення населення села.

Одначе всі ці засоби не усунуть в цілості перенаселення села.

Скріплення нашого господарського життя, розвиток міст і промислу, торговлі й ремесла мусять дати змогу частині сільського населення відплисти з села і найти варстати праці й засоби існування.

Ще раз підкреслюємо, що тільки скоординоване пристосування всіх цих засобів дасть бажаний вислід. Вимагає цього огляд на матеріяльну силу держави й огляд на її моральну силу.

7) Розвиток міст, інтензифікація міського життя, розвиток польського ремесла, промислу і торговлі, не тільки уможливлять відплив надвишки населення з села, але теж у великій мірі причиняться до ліквідації так дошкульного безробіття.

Розвиток ремесла і промислу усуне конечність надмірного імпорту готових заграничних товарів і створитиме щораз більші можливости експорту, який скріпляє фінансові сили держави. Розвиток торговлі та раціоналізація її нарівні з розвитком ремесла і промислу се елементи скріплення господарської сили держави.

Осягнення повищих цілей звязане з підготовкою міст і місточок до виконання тої великої державної місії. Скріплення польського міщанства відіграє в

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

лу і зручність мязів. Тепер ся назва обіймає всі ділянки і роди фізичного виховання та фіз. культури. Тут під словом „спорт" будемо розуміти ту первісну добру і здорову його рису, яка відповідає староримській засаді: „в здоровому тілі здорова душа". А осудимо і назвемо нездоровою, дуже шкідливою ту нинішну, злу сторінку спорту та дещо їй приглянемося. Беручи сю річ зблизька, буде це насамперід звич. шкільна руханка, відтак пожиточні, невинні гри та забави на вільнім воздусі, дальше ріжні прогульки й таборування, що в сумі дадуть нам консервацію, свіжість, силу і гарт тіла, всіх його членів, особл. рук і ніг.[2]) Такий спорт — річ дуже пожиточна, навіть конечна. І тільки сей рід спорту заслугує на назву фізичного виховання, культури, плекання тіла.

Та крім цього благородного, виховного спорту є ще й карколомно-брутальний спорт і саме він запанував тепер всевладно. До нього зачисляємо: бокс, дужання (легка й важка атлетика), т. зв. „джію-джіцу" (японська гра, подекуди і в нас знана, дуже небезпечна для життя й здоровля змагунів)та вкінці наш копаний мяч, про якого етично-виховуючі вартости знаємо дещо зі вступу... Цей останній рід спорту — звуть „царицею" спорту. Вже з того можемо мати приблизне поняття, який є „дух" у підвладних тої „цариці"...

А тепер дещо з історії фізичного виховання, „вульґо" спорту. Правітчиною спорту був Єгипет. Про се знаємо з численних памяток тої землі. Гроби фараонів, плоскорізьби, подоби, образи, там знайдені — вказують, що давні Єгиптяни дбали про справність своїх мязів. На се вказує також їх вел. знання лікарської штуки.

Другою країною розумної культури тіла була Греція. Богато спортових термінів грецького походження. Олімпійські ігрища були навіть хронольоґічною одиницею для цілого тодішного геленського світа. Там бере свій початок лавровий вінець. Кождий Грек з патріотизму ставав спортовцем, змагуном. А Спарта, спартанське виховання молоді? Тим якраз вибилося се мале, убоге племя й дало молоді всіх часів і народів взірець поміркування й розваги в тім ділі. Та не на довго. Таке саме значіння мало фізичне виховання у Римлян. Сей якраз чинник в дуже вел. мірі причинився до величі того народу. Римлянин, мало поетичний з природи, визначався вел. дисципліною, спритом, відвагою і практичністю. А се завдяки здоровому, простому життю, до якого заправляло його змалку тверде, карне, спортове виховання. Розніжнення того племени стало його гробом. А сталося се тоді, коли культурні змагання й пописи молоді того народу перемінилися в бестіяльські циркові видовища, коли взяли верх не шляхотна емуляція, а жадоба „сензації" і пристрасти. Щось як тепер... Живісенько!... З тим ментом щезла там безслідно „віртус", а за нею й „Віс Романа"! Опустів ринок „Форум Романум" а зате гучно було на циркових аренах, що стікали кровю невільників-ґлядіяторів. Якаж анальоґія до наших часів!

В тім саме часі хлинули з заходу і з півночі здорові, добре „витреновані" й заправлені природним „спортом" племена германські.—Християнське середновіччя ставилося з резервою до фізичного виховання, надмірного культивування тіла, бо се було обявом здеґенерованого поганства у тій його нещасній формі. Тому христ. схолястика проповідувала строге тілесне самовідречення, важке аскетичне життя. Визначний представник того часу, св. Франціск з Ассізі, називав своє тіло „братом вислюком" і відповідно до цього „титулу" обходився з ним. Доба відродження, сей бистрий зворот до античної культури в усіх її відмінах, слідна і тут. Появляються такі педаґоґи як: Льок, Руссо, Пестальоцці.[3]) Вони, а ще більше т. зв. філянтропісти, реформують і відновлюють занедбану ділянку. Фіз. виховання стає одним з засобів педаґоґіки і згодом здобуває собі поважне місце у шкільному навчанні. (Д. б.).

---

[2]) Тут належать такі гри, як: ситківка, кошиківка, відбиванка, метавка, пориванка, наколесництво, плавання, водний мяч, лещетарство, санкарство, совгарство, ґаківка, стріляння, ловецтво. Копаний мяч і дужання зачисляю до другої, т. зв. небезпечно-шкідливої ґрупи. Розуміється — там і тут бувають винятки, тому треба собі знайти золоту середину.

[3]) Гл. „Спортовий Календар-Альманах", на 1934 рік (Львів).

нашім житті не тільки велику ролю господарську але й культурну.

8) Польська культура в науці, мистецтві та обичаях повинна бути покажчиком народнього генія. — Польська наука, черпаючи з загально-людської скарбниці і додаючи до неї свої здобутки, повинна найти свою безпосередню і їй властиву мету — пошукувати і доставляти для народу і держави нових елементів богатства і сили. Під цим оглядом мусить її вязати тісна співпраця з провідництвом держави. — Література і мистецтво можуть виконати своє високе післанництво тільки тоді, коли будуть сперті на питомих прикметах і потребах польського духа. Виростаючи з родинного підложжа і кермуючись його потребами, збережуть вони свою культурну окремішність, яка ціхує всі безсмертні твори в тій ділянці. — Наука, література і мистецтво в той спосіб зясовані будуть джерелом духових і матеріяльних вартостей народу і держава повинна їх обняти дбайливою опікою.

9) Наша напрямна відносно національних меншин се бажання братнього горожанського співжиття на сій землі, за яку продовж віків ми проливали кров, створюючи огнища цивілізації і боронячи їх перед заливом варварства. В історичних процесах сплелася наша доля. В наше співжиття вбивалися клини інтересів чужих для нас і для них. По літах спільної недолі ми опинилися знову в рамах одної Річипосполитої. Ми свідомі тих окремішностей, що становлять ріжницю між ними і нами. Узнаємо ці окремішності, як довго вони не вдаряють в інтереси держави і коли їх нарочно не визискується для того, щоб ставити між нами китайський мур і для того, щоб поглиблювати ненависть.

До Жидів наше становище таке: занадто високо цінимо рівень і зміст нашого культурного життя, як теж порядок, лад і спокій, без якого не може обійтися ніяка держава, щоб ми могли апробувати акти самоволі і брутальних протижидівських відрухів, що нарушують гідність і повагу великого народу. Зате зрозумілий інстинкт культурної самооборони і природне змагання польського громадянства до господарської самостійности. Тимбільше це зрозуміле в часі, що в ньому живемо, в часі економічних і фінансових потрясень, коли тільки глибоке горожанське почуття, жертвенність у відношенні до держави і безкомпромісове звязання свого життя і майна з державою можуть їй уможливити вихід з тих потрясень в неослабленім стані.

* * *

Формулуючи наш погляд на нинішне положення Польщі і подаючи рамово наші найкардинальніші засади, що окреслюють напрям, в якому хочемо вести працю, витягаємо руку до всіх тих, що, поділяючи наші погляди, хочуть приступити до спільного зусилля. Витягаємо руку понад тини і мури, які в дійсності чи в уяві ділили досі нарід. Ненарушальність цих мурів нехай бережуть політичні грачі, нехай їх скріпляють кільчастими дротами в обороні особистих або партійних амбіцій та інтересів. З антикварями тієї сумної минувшини не хочемо мати нічого спільного.

Оживлені ретельною інтенцією, звертаємося до людей ретельних, що хочуть працювати для батьківщини.

Ми довго обсервували внутрішне життя Польщі. — Ми довго ждали на ту хвилину, коли в суспільности угрунтується переконання, що Поляків не стати на те, щоб ходили самопас, осібними стежками, зеднуючись тільки в деяких хвилинах, так від свята.

Найвищий час, зосередити тривке, щоденне зусилля, щоб кожду енергію використати якнайекономічніше і найраціональніше. Не вільно тратити часу, бо деінде віддавна заросли вже травою доріжки і стежки ідейних „сам-собі-панів", а натомість чути зелізний крок могутних і дисциплінованих рядів, що їх веде одна воля до одної мети.

З сойму

Дискусія над меншостевими справами.

На пленарнім засіданні сойму посол Строньский референував буджет міністерства внутрішних справ. Обговоривши справи поліції й КОП'у, прелєгент торкнувся також польсько-українських взаємин, підкреслюючи заслуги полк. Славека, що в дуже невідрадних умовинах видвигнув тезу про співпрацю Поляків та Українців. Труднощі польсько-українських взаємин наростали віками, тому не можна розвязати їх негайно. Та всетаки осягнено вже поважні успіхи на шляху до порозуміння. Справді істнують ще ріжні клопоти і спори, що їх слід усувати. — В 7-годинній дискусії промовляв м. ін. посол Ст. Витвицький. Бесідник вказав на ріжні зловживання адміністраційної влади. Українці не можуть дочекатися затвердження статутів т-ва „Сокіл" та „Українського Спортового Союзу", привернення Пласту і т. п. Посол Витвицький обговорив справу масового виселювання Українців з прикордонних повітів. Опісля довше спинився над конфіскатами преси та літературних творів і календарів. Власти сконфіскували 200 белетристичних і наукових творів, хоч в них не було нічого образливого для Поляків. Зате не можна сконфіскувати авдицій совітського радія, що постійно обманює українське населення зростом добробуту в СССР та національними здобутками Українців у рад. Україні. Тимчасом польське радіо майже зовсім не надає авдицій в українській мові. — Посолка Пелчиньска з Вильна обговорила обширно білоруську проблему. Державна адміністрація ототожнює білоруську національну свідомість з протидержавним наставленням. Білоруський селянин у своїй масі не дався спольонізувати. Білоруський рух не можна вважати штучним твором. Посолка звертається з закликом до премієра, щоб він зліквідував те добачування державної нельояльности в горожан, що виразніше від інших признаються до непольської народности, щоб він припинив кари, накладані на селянина за якесь ведро, зле привязане, за смітник і за пса, коли під тим плащиком криється властиво народностева політика! Коли хтось веде шкідливу роботу, нехай почує на собі караючу руку, та докучливість підриває лише повагу держави. Польща мусить зробитися притягаючою силою і лише тоді може повстати в Білорусинів воля засимілюватися. Білоруська свідомість, що зродиласяб у боротьбі з Польщею, се польська програна. Треба зробити все, щоб та свідомість не виростала з комплексів кривди. Дальше посолка виступила проти погромницьких протижидівських виступів. Довіря горожанина до властей мусить бути сперте на переконанні, що всякий учинок, який ломить обовязуючі права, буде висліджений і покараний. Правительство ґен. Складковского має створити центр господарського життя в Польщі, щоб скріпити оборонну силу держави, та коли на сандомирській землі мають спокійно димитися комини й горіти тисячі електричних світел, то далеко на окраїнній землі мусить тягнутися твердий вал зорганізованої волі людей з повним довірям до держави. (Промову посолки Пелчиньскої принято гучними оплесками. Се безперечно замітна промова розумної польської патріотки. Такі розумні одиниці були між Поляками в кождім столітті й навіть часто їх оплескувано, але в політичній практиці їх голоси бодай досі не мали значіння: і тому вислід був такий як був. — Ред. „Н. Зорі"). — Посол Зоммерштайн скаржився на те, що правительство проявляє замало енергії в поборюванні протижидівських ексцесів та домагався запевнення жидівському населенню всіх прав, що прислугують всім горожанам. — Посол Гофман обговорював положення селян і ситуацію східних окраїн. В звязку з тим говорив також про жидівську справу. Чув він, як селяни з Рівного говорили: „Що то буде з нами, коли так зачинається з Жидами?"... Рефлекс антисемітизму відбивається й на інші народности. Тому радив створити спеціяльну комісію, що занялаясяб справами жидівською, віроісповідною й українською. — Посол генерал Желіговский відповідав м. і. послові Зоммерштайнові: Ми всі згіршені протижидівськими ексцесами і згідні в тім, що з ними треба боротися. Та самі Жиди мусять зрозуміти, що йде економічна боротьба. Ви маєте впливи і гроші, а ми того не маємо. Є ще одна справа: Жидівський нарід шукає будучности для себе. Ви бачите ту будучність в тім, щоб посварити всі народи! Зрозумійте, що польський нарід боїться вас, щоб ви не зробили того в нас, що зробили в Росії.

Цікава дискусія над земельною справою.

Посол Каміньский референував на засіданні сойму буджет міністерства рільництва. Він ствердив деяку звишку цін рільничих продуктів та грізну звишку артикулів, що їх купують рільники. Коли та друга звишкова тенденція не буде припинена, то се може знищити наслідки поліпшеної конюнктури рільництва. — В дискусії посол Болюх обговорив домагання українського населення в ділянці ресорту міністра рільництва Понятовского. Жалувався м. ін., що старости затверджують продажу землі польському населенню, коли Українцям відмовляють. Щоб не бути голословним, що українське населення покривджене, зацитував летючку одного з парцеляційних підприємств, котра виразно зазначує, що по землю можуть зголошуватися тільки римо-католики. — Посол Пеленський: І де тут конституція?! — Посол Болюх: Чи супроти таких фактів можливе добре наставлення населення до правительства? Українці зі своєї сторони зробили все, та відгуку не бачать. Таке переводження парцеляції заведе українське населення до господарської руїни і розпуки. Не є се в інтересі польського народу, що прецінь мусить знайти спільну мову з Українцями. — Посол Тершаковець представив обширно положення рільництва у східних воєвідствах краю. Земля з парцеляції в тих воєвідствах повинна перейти в руки тутейших людей, автохтонів. — Посол Екерт: Польська земля в польські руки, українська в українські! — Посол Тершаковець: Український селянин, що перебув панщину, достаточно запрацював на ту землю. Опісля обговорив кольонізацію в тих воєвідствах виступаючи проти неї, та заявив, що вона найліпший жир для комуністичної агітації. Найліпшим протиділанням комунізмові на тих землях буде, коли оба народи, що мешкають на них, будуть однаково трактовані. — Посол Бакон: Найліпший середник на перенаселення: парцеляція, ународовлення промислу й упромисловлення села. Ународовлення торговлі конечне. Той, хто про се говорить, не антисеміт; він тільки Поляк. Для добра села позбавляємо землевласників їх прав та парцелюємо їх власність. Коли йде про позбавлення деяких прав чужого населення (розуміється жидівського), то вилазить зараз розлізлий польський сентимент. Дохід мешканців міст в порівнанні з доходами мешканців села виражується відношенням 5 до 1. З загального суспільного доходу на село, себто на дві треті населення краю, припадає 30 проц., на місто 70 проц. Половину доходів в містах заробляють Жиди. Такого відношення нема навіть в окупованих краях! — Посол Шебеля відповідаючи українським послам заявив, що Сх. Галичина не (?!) є перенаселеним тереном. Нехай Українці не дивуються, коли там одного дня зявимося й будемо сусідами. Мусимо піти до Сх. Галичини, бо такий гін мас. — Посол Заклїка обговорював польсько-українські справи на тлі землі. Польська земля се власність польського народу й нею розпоряджає передовсім зорганізована польська суспільність. Польська суспільність хоче мирного співжиття з українською.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Стан здоровля Св. Отця значно поправився. Сподіються, що вже в найближчих днях Св. Отець зможе опустити приватне помешкання та відновити послухання.

Св. Отець Пій XI за час Свого 15-літнього понтифікату створив 105 дієцезій і архидієцезій, 22 нові монаші провінції, 28 вікаріятів та 98 апостольських префектур. Крім того Св. Отець підніс 22 епископства до архиепископської гідности.

300-ліття смерти Велямина Рутського. З приводу 300-ліття смерти гр.-католицького митрополита Велямина Рутського, сучасника св. Йосафата і сподвижника Унії української Церкви з Римом, відбулося 21 с. м. в гр.-катол. церкві св. Варвари у Відні торжественне богослуження при участи перемиського епископа Преосв. Йосафата. Того самого дня о. др М. Горникевич виголосив в салі св. Томи (монастир Домініканів) промову про історію Унії.

Новим апостольським нунцієм в Румунії іменований Андреа Кассульо.

В Югославії є 6,785.000 православних, 5,517.000 католиків, 1,561.000 магометан і 250.000 осіб інших віроісповідань.

Кардинал Фавльгабер, архиепископ Мінхену, виступив з острою критикою німецького правительства, закидаючи йому зривання конкордату.

Міжнародний конгрес катол. лікарів відбудеться в Римі в днях від 28 до 31 березня с. р. Конгрес зачнеться торжественним богослуженням в базиліці св. Петра. Підчас конгресу будуть виголошені два реферати, один на тему „Нинішне лікарське знання й енцикліка Касті Коннубії“, другий на тему „Роля лікарів в Католицькій Акції дотепер і набудуче.“ Учасників конгресу прийме правдоподібно на послуханні Св. Отець.

Міжнародній евхаристійний конгрес відбудеться в Будапешті в днях від 26—29 травня с. р. Провідним кличем конгресу буде протиставлення духовому хаосові сучасного світа ідеалів туги до Бога й любови ближнього. Від часу конгресу в Амстердамі в 1924 р. буде се перший міжнародний евхаристійний конгрес знов на европейськім континенті.

Новим еспанським епископом для Канарійських островів іменований Пілдайн. Його попередником в епископській столиці в м. Ляс Пальмас був епископ Серрая Суоаратс, замордований недавно червоними військами.

Маніфестації католиків за відчиненням церков відбулися в Мехіку в стейті Чіґуагуа. В місті Чіґуагуа 4 тисячі католиків домагалися зарядження слідства в ціли вияснення смерти померщого у вязниці священика та релігійної свободи. Вірні заняли там катедру і три церкви.

Нова церковна провінція повстала в Канаді з м. Монктон як осідком митрополита. Першим архиепископом іменував Св. Отець дотеперішнього епископа в Гравелбурґу Артура Мелянсона. Нова церковна провінція має 408.219 мешканців, з того коло 46 прц. католиків. З католиків 134.501 говорить по французьки, 49.535 по англійськи, решта належить до інших народностей.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО, б. голова Директорії УНР, прибув до Праги, щоб виголосити відчит для місцевої української кольонії. Коли ввійшов до салі разом з чеським міністром Нечасом, зібрані Українці уладили демонстрацію й зачали викрикувати: „Геть зі зрадником!“... Поліція усунула демонстрантів і Винниченко виголосив свій відчит. Говорив про щастя. Побут Винниченка у Празі стоїть у звязку з намаганням комуністів створити людовий фронт серед Українців.

ГОСТРИЙ КОНФЛІКТ повстав між центральними властями Сов. України і властями т. зв. молдавської республики, що обіймає совітське побережжа Дністра. Правительство молдавської республики обвинувачують в тім, що воно саботує рільний плян та піддержує троцкістів. У звязку з тим переведено численні ревізії.

В ПОЛЬСЬКІМ СОЙМІ на засіданні деклярація плк. Коца відбилася тільки в незначній мірі, як пишуть з Варшави очевидці.

ОКОЛО ПІВ МІЛІОНА АФІШІВ з деклярацією плк. Коца розплякатовано тільки в одній Варшаві. В найближчих днях має бути оголошена спеціяльна назва нового політичного табора плк. Коца.

З КАРТУЗЬКОЇ БЕРЕЗИ випустили вже всіх польських ендеків. Се стоїть у звязку зі справою творення полк. Коцом нового проурядового табора.

ДО КАРТУЗЬКОЇ БЕРЕЗИ вивезено з Вильна Михайла Чарнецького, Константина Зубача, Нухима Позняка і Хаїма Свідля.

НОВИМ КОМІСАРЕМ ҐДАНСЬКА іменований Швайцарець проф. Бургардт.

ШЕФ СОВІТСЬКОГО ШТАБУ Єгоров відбув наради з представниками литовського ґен. штабу в справі затіснення військової співпраці між СССР і Литвою. За узброєння литовської армії Совіти домагаються права переходу своїх військ через територію Литви в часі потреби.

ЛИТОВСЬКИЙ МІНІСТР ВІЙНИ приймав у Ковні парадним обідом совітську військову делеґацію, що приїхала під проводом шефа ґен. штабу Єґорова. На обіді були всі чужоземні военні атташе. Єґоров і военний міністр Литви виголосили промови про приязні взаємини між СССР і Литвою.

ПУШКІНСЬКУ ВИСТАВУ відкрила совітська влада в 17 салях Історичного музея в Москві. Виставлено 6.000 предметів. Се оден з ярких кроків використовування російського патріотизму.

В РОМУНСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ міністр заграничних справ Антонеску заявив, що між Ромунією й СССР нема договору про взаїмну допомогу на случай війни та що Ромунія не думає його заключувати. З держав Малої Антанти тільки Чехословаччина має з Совітами такий договір.

НІМЕЦЬКИЙ ПОСОЛ В МОСКВІ знов протестував проти увязнень Німців і домагався дозволу побачення з ними.

В БЕРЛІНІ зачинаються французько-німецькі торговельні переговори.

МУССОЛІНІ має в березні відвідати Лібію. У звязку з тим відбудуться коло Тріполісу маневри італійської фльоти. В них возьме участь 60 кораблів.

З ІТАЛІЇ виселено знану німецьку пропаґандистку графиню Резерн і начальника нац. соц. пропаганди в Італії фон Лянґена.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ вернувся з подорожі на Яву і кінчить спомини про мирові переговори в Версалі. Ті спомини викличуть сензацію в цілім світі, бо автор заповідає, що напише безоглядно всю правду.

ҐЕН. ФРАНКО підніс до степеня амбасад посольства еспанських націоналістів у Берліні й Римі.

З ЕСПАНІЇ відкликано совітського посла Розенберґа. Се знак, що Москва стратила віру в побіду червоних в Еспанії.

НА МІСЦЕ РОЗЕНБЕРҐА прийде правдоподібно радник совітського посольства в Туреччині Гайкіс.

ТРОЦЬКИЙ заскаржив швайцарські комуністичні ґазети „Форвертс“ і „Фрайтаґ“ за клевету.

МЕКСИКАНСЬКІ КОМУНІСТИ оповістили, що силою не допустять до прилюдних виступів Троцького в їх краю.

В ТИВЕРІЯДІ в бійці між Арабами й Жидами ранено 60 осіб.

ВЕЛИКИЙ БЛЬОК мусулманських держав (60 міліонів людей) таки приготовляється. Вістря його буде очевидно звернене проти Европи.

НОВИНКИ

Жюрі для літературної надгороди Українського Католицького Союзу за 1936 р. признало першу надгороду Наталені Королевій за творчість двох останніх літ: „1313“, „Во дни они“, „Інакший світ“ і „Без коріння“. Другу надгороду розділено між Богдана Антоничи за „Книгу Лева“ і Леоніда Мосендза за „Засів“.

Основи марксизму. Під таким заголовком о. Др М. Конрад виголосив реферат в неділю 21 с. м. в салі „Української Бесіди“ у Львові. Подавши життєпис Карла Маркса, шановний прелеґент спинився довше над двома головними фільософічними основами марксизму, а саме над теорією історичного матеріялізму й над теорією вартости та надвартости. Кожду з тих двох теорій піддав критиці спираючися при тім на працях ріжних европейських вчених. — В дискусії забирали голос пп. Демкович Добрянський, мгр. Ісаїв і проф. Левицький.

Протиалькогольна Вистава улаштована в кімнатах Природничого Музею Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка при вул. Чарнецького 24 II. пов. продовжена до кінця місяця лютня с. р. Відчинена кождого дня від 9-тої години до 3-тьої. Вступ за добровільними датками на покриття коштів улаштования вистави. Зокрема вказано, щоб молодь шкільних заведень оглянула ту виставу.

Міністерство освіти оповістило розпорядок для шкіл середних і вселюдних, щоб обмежувати участь молоді в уличних походах.

Рада Міністрів приняла проєкт закону про устрій адвокатури. Той проєкт м. ін. устійняє, що кандидатів на адвокатів обовязує не тільки відбуття адвокатської аплікації, але наперед судової аплікації, закінченої іспитом.

Ліга для підпирання туристики орґанізує туристичний зїзд до Вильна в днях від 25 с. м. до 7 березня. Карти участи уповажняють до 50% знижки на зелізницях: переїзд до Вильна нормальний, поворот даром.

До Закопаного в Татрах можна буде переїхатися за дві треті ціни білєту, поворот даром, в днях від 1—21 березня на підставі карти участи Ліґи підпирання туристики.

Рабують в білий день. У Львові на вулиці Перацкого два драби напали в білий день на селянина з Мшани Горішної Івана Демка, що стояв у брамі камяниці, і зрабували йому 250 зол. Одного з них, Андрія Фольмиса, Демко вспів придержати, другий з грішми втік.

Під закидом надужить увязнено солтиса громади Мокряни, Івана Балабуха, й податкового поборця з Дигетич, Романа Балабуха.

В Косові повіт Коломия вибухла пожежа в господарстві Дмитра Соколюка. Згоріла стайня з двома кіньми. Шкоди 2.000 зл.

В Делятині завішено в урядуванні почтового урядника А. М. за надужиття.

Гумор. — Пропаґанда. — Чи та масть направду усуває всякі зморщки? — Рішучо, ласкава пані... Навіть филяста бляха вигладжується під її впливом.

Господарські круги тернопільського воєвідства виступили з домаганням продовжити залізничу лінію з Іваня Пустого до Окопів Св. Трійці. Та лінія існувала давніше, та її розібрано підчас війни. Відбудова її малаб значіння господарське й туристичне.

В Чорткові увязнено адв. дра Болеслава Кроковского за задержання зложених у нього депозитів.

Епископ Сава, управляючий православною городненсько-новгородською дієцезією, звернувся до підчиненого йому духовенства з закликом, щоб для добра Церкви і держави заволоділо польською мовою і польським правописом. Рівночасно епископ Сава підчеркнув конечність участи православного духовенства в державно-суспільних організаціях.

Міністерство внутрішних справ не затвердило Норберта Барліцкого, вибраного президентом м. Лодзі. Соціялісти заявляють, що вони на знак демонстрації виберуть його вдруге президентом.

В Кракові відбувся на днях зїзд деканів лікарських виділів усіх польських університетів. Зїзд займався справою реформи лікарських студій у Польщі.

У Варшаві арештовано Стефанію Грабовску, сестру увязненого б. начальника слідчого уряду Сухенка-Сухецкого, за те, що вимантила 50.000 зл. ніби то на вироблення посад. Грабовска недавно відсиділа 14 міс. у вязниці за ріжні обманства.

Емеритований підполковник Ґаздовскі застрілив на вулиці 3-го Мая у Варшаві капітана Шимуру.

Зелізнича катастрофа коло Ґдині. Між Оксавією і Ґдинею наїхав поїзд особовий на товаровий так сильно, що 24 ваґони знищені. Погиб керманич поїзду Кірщ. Увязнено дижурного руху і трьох підурядників.

З Москви надійшла вістка, що б. шеф ГПУ Ягода тяжко занедужав у вязниці. Є поголоски, що його втруїли, бо він знав забогато таємниць ріжних високих совітських достойників.

Католицький вчений Дітріх фон Гільдебранд, професер фільософічного виділу віденського університету, в розмові з кореспондентом „Хвілі" покликався на мало знану енунціяцію Св. Отця Пія XI, що в ній осуджено антисемітизм (гл. Акта Апост. Седіс XX, 1928 ст. 103).

Линвову зелізницю, найдовшу на світі, викінчують в Абісинії. Вона буде довга 75 км. і лучитиме Массаву з Асмарою.

Поліція в Лондоні спалила 38.000 порнографічних книжок і журналів, сконфіскованих у книгарнях.

Виставу 400 ложок з ріжних часів уладжено в Берліні.

Правительство Зл. Д. Півн. А. занепокоєне величезним напливом заграничних капіталів. Застановляються над тим, як здержати ту інвазію.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 10.000 зл. на ч. 56628; 5.000 зл. на чч. 60707, 62080; 2.000 зл. на ч. 38736; 500 зл. на чч. 67460, 92973, 128753, 141529, 154526, 175629; 400 зл. на ч. 6177, 64248, 97390, 144760, 175136; 200 зл. на чч. 19079, 57426, 70131, 97476, 110879, 138210, 146940, 173644.

Гумор. — В школі при інспекторі. — Учителька викладає дітям статистику рідного краю й каже, що коней є менше ніж коров. — Інспектор питає: Хлопці, а хто знає чому? — Івась підносить два пальці вгору і каже: Я знаю! — Інспектор: Скажи. — Івась: Бо коней крадуть.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До Вп. Дописувачів з оздобним письмом. Дорогі Панове! Ми Вам щиро дякуємо за дописи, бо дописи газеті потрібні, але дуже просимо, пишіть звичайним письмом, а не таким оздобним, як колись писав зрештою славний гетьман Б. Хмельницький, бо таке письмо дуже трудно відчитати і в редакції та друкарні люди тратять по кілька годин на відцифрування таких оздобних дописів, в яких букви п, н, и, ц зовсім не ріжняться між собою. Букви в як ь, з як д, е як о або а, б як г, ш як т і т. д. Дослівно всі букви помішані і до того всего ще безконечні закрути і взагалі невиразне писання. Колиж звичайних слів бодай часом можна додуматися, то написаних невиразно назвиск, імен і цифр додуматися неможливо. Через таке невиразне, а оздобне писання пропадають дописи у всіх редакціях, бо ніхто з ними ради собі дати не годен. Тому просимо, влекшувати редакціям працю а не утруднювати. Кождий, хто висилає якенебудь письмо, повинен його перед висилкою ще раз перечитати і справити. Просимо також не скорочувати в дописах слів, особливо не скорочувати назви власної нації, бо деж Ви бачили, щоб Анґлійці замість „Анґлія" писали „Анґ.", або Поляки замість „Польска", писали Поль. і т. д.? Таж навіть імени свого пса Бриська скорочувати не треба, а не то імени свого народу! Скорочення вільно робити в своїм приватнім записнику, а не в письмі призначенім до друку. Таких скорочень в дописах буває нераз так богато, що доповнюючи їх редактор мусить переписати майже цілий допис. Проситься також писати дописи лиш по одній стороні паперу. Сего домагаються всі друкарні не на підставі примхи, тільки тому, що коли допис треба скорше зложити, тоді його розтинається ножицями на кілька частей і дається кільком складачам, щоб робили рівночасно. Колиж допис написаний по обох сторонах паперу, тоді не можна його розтяти і дати кільком складачам. Через те дописи, писані невиразно або на обох сторонах паперу, залягають і часто стають потому неактуальні тай треба їх викидати. А потому треба відписувати, чому дописів не містимо.

Frei M. K. Petropolis Brazil. Висилаємо. За те просимо прислати допис про відносини в Бразилії.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. Ярослав Матвіїв, Нівра п. Гермаківка: зл. 7 на катол. пресу, 2) Хв. Гр. Катол. Уряд парох. в Рожневі к. Заболотова: зл. 9.31 на катол. пресу, 3) •. Волод. Рогужинський в Жукові, п. Обертин: зл. 2.50 для укр. безробітних і зл. 2.50 для політ. вязнів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Життя Святих на кождий день у році, книга ілюстрована й одобрена Гр. Катол. Ординаріятом, сторін 640, ціна 6.50 зл. Висилає: Вид. „Чечва", Rożniatów.

Абсольвентка семинарії пошукує лекції в околицях Львова. Скромні вимоги. Ласкаві зголошення: Гр.-кат. уряд парохіяльний Близянка, поч. Небилець (Niebylec).

КІНА

ПАКС: Наше сонічко.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Роз Марі.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Срібна торпеда.
ТОН: Білий Тарзан.
УТІХА: Клеопатра.
ХИМЕРА: Ексцентрична жінка.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 28 лютого 1937. Ч. 15 (1015)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Загроза Чехословаччині

По тім, що недавно писав „Маншестер Ґардіян", приносить „Сендей Рефері" такі вісти: Анґлійська тайна розвідка отримала відомість, що в часі коронаційних торжеств в Анґлії Німці мають викликати розрухи в Чехословаччині, наперед в тих околицях, де найбільше Мадярів. Коли чеські власти будуть заняті здавлюванням тих розрухів, вибухне повстання в німецьких околицях Чехословаччини. Тоді Німеччина вишле туди армію „для охорони" німецьких інтересів". Так в самій середині Европи повстане друга Еспанія. З приводу тих вістей президент Бенеш скликав надзвичайне засідання ради міністрів. Тут річ не в тім, чи все те правдиве, чи тільки в части правдиве. Важне те, що такі вісти раз-у-раз приносить поважна преса. Се знак, що воно може стати правдиве. І важне те, що в світі лунають щораз голосніше голоси про несправедливість супроти меншин — народу недавно увільненого з неволі. А всего того не булоб, якби від початку поставлено справу внутрішної будови держави так, щоби всі народи, що живуть у ній, мали чим дорожити і що боронити, а не щоб оден був паном, а инші щоб чулися принижені й використовувані. З приводу справ порушених в отсій замітці містимо передовицю в звязку з найважнішою тут подією.

Ріжниця між табором полк. Коца і давним ББ.

Виленське „Слово" дошукується ріжниці між новим табором плк. Коца і давним ББ тай доходить до таких висновків: До ББ вступали ті, що мали довіря до марш. Пілсудского. Отже якби тепер новий табор заявив, що ходить про довіря до марш. Ридза-Сміґлого, то ситуація булаб така сама як була тоді. Тимчасом марш. Ридз-Сміґли не приняв на себе відповідальности в тій формі, а п. Коц виразно зазначив, що виконуючи припоручення марш. Ридза - Сміґлого, щоб сконсолідувати нарід, хоче се зробити на підставі програми. Заява п. Коца се оферта, зложена народови. Від обсягу приняття тої оферти суспільністю буде залежати відношення марш. Ридза-Сміґлого до неї та визначення орґанізаційних форм нового табора. (На сю тему прийдеться ще нераз писати).

Заява Орґанізації Оборонців Львова.

Управа й Завідуюча Рада Союза Оборонців Львова вислала до полк. Коца отсе письмо: Союз Оборонців Львова з листопада 1918, що зібрав всіх жовнірів листопадових днів, стверджує, що заява Пана Полковника, оповіщена 21 с. м., знайшла зрозуміння і признання між членами Союза тим більше, що вона забезпечує виелімінування дотеперішніх політичних ґрачів всіх таборів, що скомпромітували високі ідеї, висказані („уєнте") в заяві п. полковника. На тій підставі зголошуємо приступлення до праці на засадах в заяві унятих, причім бажаємо взяти чинну і позитивну участь у праці на відтинку Львова і полуднево-східних земель Р. П. в спосіб, який потягнувби всю польську суспільність тих земель до здійснювання засад твореної орґанізації. Підписи: Управа і Завідуюча Рада. — (Ся заява уложена дуже змістовно і говорить нам богато).

До чого тепер доводить „національна релиґія"?

Ґраф Ревентльоф, головний рисівник квадратури кола, званої в сих часах „національною релиґією", оповістив у часописі „Райхсварт" надзвичайно цікаву статтю п. з. „Релиґійне кипіння 1936." В ній пише, що приступаючи до заложення т. зв. „німецької віри", хотів створити свого рода батьківщину для тих, що стратили всяку віру. Та серед кипіння, яке се викликало, скоро появився дивний клич: „Німець або християнин!" Отже новий рух всупереч волі його основника став на становищі боротьби проти християнства, а незабаром проти всякої релиґії взагалі. Вкінці честилюбство, інтриґанство, поверховність і туманство фраз залили все — і ґраф Ревентльоф публично признав, що рух за т. зв. „національною вірою" зовсім не вдався тай оповістив, що виступає з нього.

Палата для монархів в Парижі.

Монархи й голови держав, що приїздять до Парижа, мусять мешкати в готелях або в своїх амбасадах чи посольствах, бо Париж не має палати, призначеної спеціяльно для таких високих гостей. Тепер французьке правительство й парижська міська рада рішили вибудувати таку палату. Плян її вже готовий. Палата буде збудована після найновіших вимог комфорту й гіґієни. Крім спальні, лазничок, кабінету преси, авдієнційних саль і т. п. має обіймати також зимовий огород і театральну салю. Будова палати має бути скінчена ще сего року.

Нові приписи для офіцирів червоної армії.

Оповіщено нові службові приписи для совітських офіцирів. Ось дещо з них: Молодий поручник (ляйтнант), що скінчить военну школу в 20—21 р. життя, може стати полковником в 35 р. життя, а ґенералом бриґади в 42-ім. Ґен. штабісти ще скорше. Вік понижено задля великого збільшення армії. Коли 40-літний капітан не стане майором, має йти в „запас" (в резерву), де рахується до 55 р. життя. Для полковника 50 і 60 літ. Ґенерал активної служби має бути увільнений з 60-м роком життя, але може бути знов покликаний до 70 р. життя. Таким чином наймолодшу команду матимуть Совіти і Німці з тої самої причини.

Повінь у стейті Іллинойс.

Стейт Іллинойс у Злучених Державах Північної Америки знов навістила повінь. Сім допливів озера Мічіґен виступило з берегів. Вода піднеслася пять метрів понад нормальний рівень. Тисячі родин опинилися без даху над головою. Підмулені зелізничі шляхи унеможливляють комунікацію. Недалеко м. Саваннаг зелізничий тор знищений на відтинку 20 км. Коло м. Рохлянд наступила зелізнича катастрофа. Є богато вбитих і ранених. Шкоди сягають в міліони.

ЧИ У ВАС ВЖЕ Є КАТОЛИЦЬКА БІБЛІОТЕКА?

ПАРОХІЯНАМ ДУЖЕ ВАЖКО БУЛОБ в часі теперішнього зубожіння справити до церкви нове урядження, якщоб це майно забрали вломники, які так часто обкрадають тепер церкви. Зарадити тому можна тільки асекурацією церковного майна від крадежі — влому в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20,

яке покриває вповні обезпеченим церквам заподіяні внаслідок крадежі — влому шкоди.

Чехи і Поляки

З приводу автономії Закарпаття і заяви полк. Коца.

Два найкультурніші словянські народи, Чехи і Поляки, що по богатьох літах неволі знайшлися у власних державах, тепер по близько 20-літнім життю на свободі зміркували, що вони серед великої небезпеки. Ту небезпеку коротко і влучно висказав недавно поважний анґлійський щоденник „Маншестер Ґардіян" (Ми передали се в 11 ч. „Нової Зорі" з 14 с. м.). Річ в тім, що в безпосереднім сусідстві тих двох народів наростає небувало могутна сила, яка скорше чи пізніше може вибухнути, а наслідком того вибуху може бути цілковите знівелювання самостійного життя тих двох найкультурніших словянських народів. Ми Українці як нація дуже заінтересовані в державах обидвох тих народів, бо ті держави мають у своїх руках значні території українського народу. Чехія має наше Закарпаття, Польща прекрасні західно-українські землі, які при добрій господарці моглиб бути раєм для всего населення їх і благословенством для всіх сусідів. Отже річ зрозуміла, що ми Українці скрізь, де ми не жилиб, уважно слідимо за всім, що діється в державах чеській і польській. І тому нас дуже інтересує, як Чехи і Поляки реаґують на тяжку небезпеку, що загрожує основам їх самостійного істнування.

Оба ті народи реаґують на небезпеку змаганням до перебудови внутрішнього життя своїх держав. Нема сумніву, що думка їх провідних людей зовсім слушно звертається в тім напрямі. Пізно, бо пізно, але звертається. Якби їх провідні уми не пропустили були близько двох десятків літ так як пропустили під сим оглядом, то річ ясна, що оба ті народи стоялиб тепер без порівнання сильніше ніж стоять, бо констеляція ввесь той час була для їх держав така добра, що лучшу навіть вимріяти булоб не легко. Тепер небозвід затягається тяжкими хмарами, і то очевидно на довго. А коли пічнеться період бур і туч, тоді вже не буде часу на перебудову внутрі. І тому правильно роблять провідні уми обидвох згаданих народів, що бодай в останній хвилі перед нагальними тучами пробують скріпити свою внутрішну будову — по розумінні свому. Особливож небезпечна ситуація Польщі, бо біля неї наростає сила д в о х сусідів-велитнів, а в її нутрі від часу розвязання ББ прави-

Господарські круги тернопільського воєвідства виступили з домаганням продовжити зелізничу лінію з Іваня Пустого до Окопів Св. Трійці. Та лінія істнувала давніше, та її розібрано підчас війни. Відбудова її малаб значіння господарське й туристичне.

В Чорткові увязнено адв. дра Болеслава Кроковского за задержання зложених у нього депозитів.

Епископ Сава, управляючий православною городненсько-новгородською дієцезією, звернувся до підчиненого йому духовенства з закликом, щоб для добра Церкви і держави заволоділо польською мовою і польським правописом. Рівночасно епископ Сава підчеркнув конечність участи православного духовенства в державно-суспільних орґанізаціях.

Міністерство внутрішних справ не затвердило Норберта Барліцкого, вибраного президентом м. Лодзі. Соціялісти заявляють, що вони на знак демонстрації виберуть його вдруге президентом.

В Кракові відбувся на днях зїзд деканів лікарських виділів усіх польських університетів. Зїзд займався справою реформи лікарських студій у Польщі.

У Варшаві арештовано Стефанію Грабовску, сестру увязненого б. начальника слідчого уряду Сухенка-Сухецкого, за те, що вимантила 50.000 зл. ніби то на вироблення посад. Ґрабовска недавно відсиділа 14 міс. у вязниці за ріжні обманства.

Емеритований підполковник Газдовскі застрілив на вулиці 3-го Мая у Варшаві капітана Шимуру.

Зелізнича катастрофа коло Ґдині. Між Оксавією і Ґдинею наїхав поїзд особовий на товаровий так сильно, що 24 ваґони знищені. Погиб керманич поїзду Кірш. Увязнено дижурного руху і трьох підурядників.

З Москви надійшла вістка, що б. шеф ГПУ Ягода тяжко занедужав у вязниці. Є поголоски, що його втруїли, бо він знав забогато таємниць ріжних високих совітських достойників.

Католицький вчений Дітріх фон Гільдебранд, професер фільософічного виділу віденського університету, в розмові з кореспондентом „Хвілі" покликався на мало знану енунціяцію Св. Отця Пія XI, що в ній осуджено антисемітизм (гл. Акта Апост. Седіс XX, 1928 ст. 103).

Линвову зелізницю, найдовшу на світі, викінчують в Абісинії. Вона буде довга 75 км. і лучитиме Массаву з Асмарою.

Поліція в Лондоні спалила 38.000 порноґрафічних книжок і журналів, сконфіскованих у книгарнях.

Виставу 400 ложок з ріжних часів уладжено в Берліні.

Правительство Зл. Д. Півн. А. занепокоєне величезним напливом заграничних капіталів. Застановляються над тим, як здержати ту інвазію.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 10.000 зл. на ч. 56628; 5.000 зл. на чч. 60707, 62080; 2.000 зл. на ч. 38736; 500 зл. на чч. 67460, 92973, 128753, 141529, 154526, 175629; 400 зл. на ч. 6177, 64248, 97390, 144760, 175136; 200 зл. на чч. 19079, 57426, 70131, 97476, 110879, 138210, 146940, 173644.

Гумор. — В школі при інспекторі. — Учителька викладає дітям статистику рідного краю й каже, що коней є менше ніж коров. — Інспектор питає: Хлопці, а хто знає чому? — Івась підносить два пальці вгору і каже: Я знаю! — Інспектор: Скажи. — Івась: Бо коней крадуть.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До Вп. Дописувачів з оздобним письмом. Дорогі Панове! Ми Вам щиро дякуємо за дописи, бо дописи ґазеті потрібні, але дуже просимо, пишіть звичайним письмом, а не таким оздобним, як колись писав зрештою славний гетьман Б. Хмельницький, бо таке письмо дуже трудно відчитати і в редакції та друкарні люди тратять по кілька годин на відцифрування таких оздобних дописів, в яких букви п, н, и, ц зовсім не ріжняться між собою. Букви в як ь, з як д, е як о або а, б як ґ, ш як т і т. д. Дослівно всі букви помішані і до того всего ще безконечні закрути і взагалі невиразне писання. Колиж звичайних слів бодай часом можна додуматися, то написаних невиразно назвиск, імен і цифр додуматися неможливо. Через таке невиразне, а оздобне писання пропадають дописи у всіх редакціях, бо ніхто з ними ради собі дати не годен. Тому просимо, влекшувати редакціям працю а не утруднювати. Кождий, хто висилає якенебудь письмо, повинен його перед висилкою ще раз перечитати і справити. Просимо також не скорочувати в дописах слів, особливо не скорочувати назви власної нації, бо деж Ви бачили, щоб Анґлійці замість „Анґлія" писали „Анґ.", або Поляки замість „Польска", писали Поль. і т. д.? Таж навіть імени свого пса Бриська скорочувати не треба, а не то імени свого народу! Скорочення вільно робити в своїм приватнім записнику, а не в письмі призначенім до друку. Таких скорочень в дописах буває нераз так богато, що доповнюючи їх редактор мусить переписати майже цілий допис. Проситься також писати дописи лиш по одній стороні паперу. Сего домагаються всі друкарні не на підставі примхи, тільки тому, що коли допис треба скорше зложити, тоді його розтинається ножицями на кілька частей і дається кільком складачам, щоб робили рівночасно. Колиж допис написаний по обох сторонах паперу, тоді не можна його розтяти і дати кільком складачам. Через те дописи, писані невиразно або на обох сторонах паперу, залягають і часто стають потому неактуальні тай треба їх викидати. А потому треба відписувати, чому дописів не містимо.

Frei M. K. Petropolis Brazil. Висилаємо. За те просимо прислати допис про відносини в Бразилії.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. Ярослав Матвіїв, Нівра п. Ґермаківка: зл. 7 на катол. пресу, 2) Хв. Ґр. Катол. Уряд парох. в Рожневі к. Заболотова: зл. 9.31 на катол. пресу, 3) о. Волод. Рогужинський в Жукові, п. Обертин: зл. 2.50 для укр. безробітних і зл. 2.50 для політ. вязнів.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Життя Святих на кождий день у році, книга ілюстрована й одобрена Гр. Катол. Ординаріятом, сторін 640, ціна 6.50 зл. Висилає: Вид. „Чечва", Rożniatów.

Абсольвентка семинарії пошукує лекції в околицях Львова. Скромні вимоги. Ласкаві зголошення: Гр.-кат. уряд парохіяльний Близянка, поч. Небилець (Niebylec).

КІНА

ПАКС: Наше сонічко.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Роз Марі.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Срібна торпеда.
ТОН: Білий Тарзан.
УТІХА: Клеопатра.
ХИМЕРА: Ексцентрична жінка.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Голуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

тельство не мало ніякої созвучної з ним і звязаної з ним суспільної групи. Зате замітно кріпшали весь час опозиційні організації й настрої.

А тепер вся річ в тім, що робиться і як робиться.

Чехи в предвиджуванні небезпеки проголошують автономію нашого Закарпаття і замітно йдуть на руку домаганням судетських Німців та переговорюють з Словаками. Німцям признають навіть процентову участь в урядництві.

Поляки в своїх рішаючих тепер кругах признали своєю найвизначнішою теоретично головою п. полковника Адама Коца й уважають його декларацію, проголошену 21 лютого с. р., підставою перебудови своєї держави.

З того, що досі проявилося, дехто з Українців вносить, що провід обидвох тих народів, Чехів і Поляків, вибрав невідклично зовсім противні шляхи для своєї дальшої політики: бо чеський провід заявляє, що змагає до надання автономії народам, які входять у склад його держави, і дає ту автономію,—польський провід старанно уникає не тільки всякої згадки про автономію народів, які входять у склад польської держави, але в декларації п. полк. Коца не згадано навіть по імени народів, що компактною масою заселюють третину території польської держави. В деклярації говориться тільки про охоту до співжиття з меншинами, але якого співжиття, про те не сказано. А рівночасно відбуваються в Польщі віча й ухвалюють резолюції, які не лишають ніякого сумніву про те, як те „співжиття" розуміють представники польської науки, польського духовенства, польського урядництва і т. д.

Инші знов між нами думають, що треба доки можливо проявити якнайлучшу волю в оцінці важних актів польської суспільности й держави, з якими сплела нас історія. Отже в заяві полк. Коца добачують два моменти, які вважають вказаним підчеркувати з признанням. Перший момент се позитивна заява про відношення польської держави до католицької Церкви. Така заява очевидно зобовязує до католицького поведення, а вже се одно, коли буде виконане, уможливилоб людське життя на землях, поки сягнула влада сеї держави. А другий важний момент се признання національних меншин і висказання охоти до співжиття з ними. Правда, можна почути заміти, що ми в сій державі чули і бачили вже не тільки того рода заяви але навіть закони ухвалені польським соймом, як пр. закон про автономію, закон про український університет — ухвалені й по сей день не виконані. Та з другої сторони — кажуть — треба признати, що робили се ріжні цивільні політики, що виростали в атмосфері крутійства, а тут говорить про се представник польської армії, говорить зачинаючи іменем Головного Вожда тої армії тай ще до того уроженця нашої землі. Добре імя армії все і всюди уважається за найбільше її добро і цінність. Нема сумніву, що признання національних меншин й узнання їх окремішностей потягає за собою певні консеквенції для всіх, що стоять за тою заявою п. полк. Коца і для всіх, що приступлять до організації, яку та заява проклямує. Совісне і справедливе відношення до національних меншин проявлене в ділах може дуже скріпити польську державу.

Ми на те кажемо: Так. Діла і то діла на велику міру та в час зроблені можуть заважити в добрім того слова значінні на долі держав згаданих двох найкультурніших словянських народів, що в їх державах Провидіння Боже дало нам можність перебути найтяжший час нашого історичного походу крізь степ огнем палаючий.

Народи уважаємо творивами, які повстали з волі Божої. Дозрілі до своїх держав народи мають свої держави, недозрілі або упавші не мають їх, — але в ніякому разі неможливо викорінити ті Божі творива, коли вони проявляють охоту до життя. Правителі кождої держави, в якій є ріжні народи, мають обовязок супроти кождого з них: обовязок дбати за добро кождого народу. Колиб вони за одну частину повіреної їм цілости дбали, а за инші частини ні, то вже се одно мусілоб їх довести до затрати критерія правди, до деморалізації та до кровопролиття. Се вже давно стверджене. Всі держави й устрої, що упали, між ними й ті, що впали за нашої памяти, падали тому, що затратили критерій правди і з ним почуття справедливости.

В сім переломовім часі желаємо керманичам обох найкультурніших словянських народів, щоб не далися зіпхнути з місця, з котрого видно, що повірена їм цілість складається з частин і що дбаючи за кожду часть, щоб їй не діялася кривда, дбають правдиво за цілість.

Кріза в Лузі

До Хвальної Редакції „Нової Зорі" у Львові.

Ми підписані члени Руханково-Спортового Товариства „Луг" у Львові прохаємо помістити у Вашому цінному часописі слідуючу нашу з а я в у.

Загал членів львівського Лугу уважав і уважає, що п. Іванна Мамчак з ріжних причин приносить шкоду Луговій Організації і домагався її усунення з Лугу і канцелярії Централі. На це Голова п. Др. Дашкевич постарався ріжними способами усунути членів Головної Старшини, І-го містоголову Великого Лугу М. Козланюка, секретара Вел. Лугу мгр. В. Жовніра, члена Головної Старшини Р. Савчака, члена Контрольної Комісії Вел. Лугу З. Мороза, заступника члена Гол. Старшини М. Черкеса, члена львівського Лугу С. Клака і инших, які хотіли поправи відносин в Осередку Організації.

З тим ми не можемо погодитися й усуваємось від праці в Лузі, до чого ми змушені поступованням п. Др. Дашкевича.

Бажалиб ми, щоб ця заява не принесла шкоди Луговій Організації а навпаки причинилася до поправи відносин в Осередку Організації.

У Львові, дня 21 лютня 1937 р.

1. Пудерак Осип, хорунжий, бувший командант II чети. 2. Максимишин Антін, старший десятник. 3. Стефаниця Теодор, старший десятник. 4. Скибівна Ольга, десятник, командант III чети Луговичок. 5. Кузьняк Осип, десятник. 6. Квасниця Павло, десятник, командант III-ої чети, 7. Ґадомський Осип, десятник, командант II-ої чети. 8. Дума Григорій, десятник, заголовий IV чети. 9. Тругик Захарій, десятник. 10. Пудерак Михайло, десятник. 11. Криворучка Дмитро, десятник. 12. Панкевич Евстахій, десятник. 13. Сулима Михайло, вістун, бувший командант VI чети. 14. Яндьо Василь, вістун. 15. Собчишин Василь, вістун. 16. Хоркавців Микола, вістун. 17. Жовнір Юліян, вістун, заступник команданта VI чети. 18. Жовнір Евген, вістун. 19. Крилинський Володимир, вістун. 20. Клак Осип, вістун. 21. Курилас Ярослав, вістун. 22. Шибінський Василь, вістун. 23 Співаківна Ольга, вістун. 24. Шандра Михайло, вістун. 25. Дубас Тома, вістун, господар площі. 26. Карп Микола, вістун. 27. Курочка Олекса, вістун. 28. Помазак Михайло, вістун. 29. Ковалів Володимир, старший Луговик. 30. Ґураль Теодор, старший Луговик. 31. Мота Микола, старший Луговик. 32. Пигель Григорій, старший Луговик. 33. Лущак Григорій, старший Луговик. 34. Пудерак Ірена. 35. Завадка Дмитро. 36. Кагуй Михайло. 37. Процайло Іван. 38. Ковалишин Михайло. 39. Костюк Михайло. 40. Камінський Григорій. 41. Яцківна Зоня. 42. Оркуш Юрій. 43. Тинітовський Іван. 44. Падус Андрей. 45. Пінковська Іванна. 46. Жовнір Марія. 47. Дума Григорій. 48. Цюра Василь. 49. Борисівна Марія. 50. Родак Володимир. 51. Мельник Василь. 52. Криворучка Зоня. 53. Романів Михайло. 54. Романів Ґена. 55. Клаківна Софія. 56. Клак Петро. 57. Вовк Степан. 58. Процайло Микола. 59. Фединський Мирослав. 60. Іванович Михайло. 61. Сидур Василь. 62. Помірко Василь. 63. Клак Іван. 64. Дмитришин Іван. 65. Іванський Іван.

Примітка Ред. „Нової Зорі":

В „Українських Вістях" крім заяви 65 Луговиків поміщений іще зміст листа підписаного дром Дашкевичем і Ю. Мамчаком. В тім листі є твердження, що се комуністи хотіли використати невдоволення Луговиків, щоб посіяти анархію в Лузі і т. д. Редакція „У. В." пише від себе, що той лист неправдиво насвітлює фактичний стан та що твердження, немовби конфлікт в Лузі викликаний був комуністами, надто ризиковне і для тих Луговиків, що були в редакції „У. В.", крайно о б и д л и в е. — До того додамо від себе, що і в редакції „Н. Зорі" були в тій справі Луговики і то кількома наворотами, але ніякого нахилу до комунізму ми в розмові з ними навіть в найменшій мірі запримітити не могли, а навпаки, вони робили на нас вражіння людей порядних і совісних та добрих українських патріотів, які з очевидно щирим жалем говорили про нездорові відносини в Лузі, а один з молодих хлопців покликався на те, що свого часу підпер не один з них дра Дашкевича тільки тому, що Ред. „Н. Зорі" прилюдно заявилася за дром Дашкевичем. Супроти того ми маємо тимбільший обовязок дати голос тим, що вважають відносини в Лузі нездоровими і хочуть оздоровлення. Такого протесту в „Лузі" ні тушувати ні „комунізмом" збувати очевидно не вільно.

До відома

Пана Міністра Внутрішних Справ.

В Судовій Вишні при місцевій церкві від кількох літ кольпортовано рел.-катол. книжки і газети. З кінцем січня 1937 р. сталася нечувана подія. Повітове Староство у Мостиськах на донесення місцевого постерунку покарало гривною тутешнього паламаря за це, що продавав релігійні-католицькі газети на церковнім подвірю.

Отсею дорогою запитуємо Пана Міністра Внутрішних Справ: Чи дійсно в катол. Польщі не вільно продавати католицьких газет біля церкви? Чи маємо спокійно дивитися на ширення большевицьких книжок і газет та очікувати такого посіву як у Настасові? Чи нам противдіяти не вільно? Чи часом місцевий постерунок і Повітове Староство не переступили границь своєї діяльности? Громадяни Судової Вишні очікують вияснення!

Нова панщина в Совітах

В Совітах заведено примусові робітничі пашпорти. В них є місце тільки на 6 печаток Осередку Праці. Отже робітник може змінити заняття тільки три рази. Одначе коли зачне працю втретє, то вже стає в дійсности невільником свойого працедавця (т. зв. Осередка Праці): коли покинувби і те своє заняття, бувби засуджений на голодову смерть, бо на сему печатку нема вже місця в тім дивнім пашпорті у робітничім „раю".

Англія готовиться до коронації

В Лондоні панує велике оживлення в звязку з недалекими коронаційними торжествами. В готелях всі кімнати замовлені вже від місяця, ресторани, кавярні, крамниці приготовляються горячково сподіючись великого напливу туристів, розривкові льокалі й театри доповняють свій персонал, зелізниці, автобусові й воздушні лінії організують табор у відповідній скількости для перевезення соток тисяч людей, що приїдуть на коронацію зі всіх частей світа. Попит на білети вступу до трибун, уставлених при вулицях, куди буде йти коронаційний похід, зростає з дня на день. Місце на трибуні в першім ряді коштує 525 зл., в дальших рядах 150 — 200 зл. Американці платять і по 50 фунт. стер. за місце в першім ряді. Строї дам двору та королівські відзнаки будуть виставлені в Букінгемі, де їх кождий зможе оглянути. Впливи з оплат за вступ на виставу призначені на добродійні цілі. Крім того буде уряджена ретроспективна вистава строїв на дворах з попередніх часів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Оцінка заяви полк. Адама Коца

З голосів преси англійської і французької.

Кореспондент „Таймса" пише, що богато точок заяви плк. Коца мусить бути вияснених, заки можна буде розбудити народний ентузіязм, без якого програми не можна буде здійснити. Редакція „Таймсу" каже, що опозиційні партії будуть здрігатися перед скорим приняттям предложення. — „Морнінг Пост" пише, що програма плк. Коца предвиджує тоталістичну державу в змодифікованій формі. — Соціялістичний „Дейлі Геральд" каже, що та програма предвиджує консолідацію Поляків коштом національних меншин. — „Маншестер Ґардіян" каже, що провідна думка тої програми — польський націоналізм. — Майже вся французька преса коментує програму прихильно. Та замітні дуже розбіжні погляди в тій пресі на тлі очевидного незнання відносин в Польщі. Видно, що Французи не знають не лише географії...

З голосів німецької преси.

Німців найбільше займає справа трактування національних меншин у Польщі на будуче. Німецька преса переважно витягає з заяви плк. Коца такий внесок, що вправді меншини й на далі могтимуть спокійно істнувати в Польші, але не дійдуть до ніяких впливів в тій державі. Головною точкою заяви уважають в Берліні скріплення становиска армії в державі. „Берлінер Берзен-Цайтунґ" пише, що се мало правдоподібна річ, щоб меншини далися притягнути до нового табора. Підчеркує німецька преса протикомуністичне становище заяви.

З голосів преси італійської й угорської.

Італійська преса підчеркує головно протикомуністичний зміст заяви плк. Коца і пише, що програму можна буде назагал виконати. — „Пестер Льойд" каже, що новий табор не матиме характеру політичної партії, він змагатиме до внутрішного зєднинення держави і тим він подібний до австрійського „Фронту Батьківщини." Цікаво, що австр. преса не пише того.

З голосів преси чеської і швайцарської.

„Вечерні Ческе Сльово" пише: Плк. Коц на початку великої війни організував таємні військові організації під Росією. По війні працював у соймі і в пресі, був віцеміністром скарбу, потому презесом Польського Банку. Його каріера повна успіхів стоїть тепер перед пробою. Яку властиво організацію хоче створити плк. Коц, ще не знати. — „Понєдельні Ліст" каже, що з заяви виходить, що ні диктатури не буде, ні політичних партій в Польщі не скасують. — Велика швайцарська преса пише, що заява плк. Коца заповідає основні реформи суспільні й земельні та звертається головно до селян і робітників. — На загал погляди на заяву дуже розбіжні.

Що пише польський консервативний орган?

Консервативний „Час" в ч. 54 приніс статтю п. з. „Програма здорового розуму". В ній м. і. пише: В заяві пк. Коца нема сензацій. Вона спокійна й річева, повна політичної уміркованости і здорового розуму. З великим признанням прийме вся розумна опінія становище в справі відношення польського народу до катол. Церкви. Та часть заяви дуже ясна і безсумнівна. І перший раз легіоновий табор висказався так виразно в справі католицизму. З того повинніб виплисти далеко ідучі консеквенції для державного життя, католицькі засади повинніб відтепер присвічувати всім починам польської держави... Остання точка заяви се відношення до національних меншин. Ту найбільше зацікавлення викликає унятя заогненої жидівської справи (про справи українську й білоруську консервативний і катол. „Час" не уважає вказаним навіть згадати — Ред. „Н. З."). При кінці „Час" пише: „Програма очевидно тільки програма. Річ сто разів важніша і сто разів трудніша виконання її"... Певно що так...

Що пише соціялістичний орган?

„Роботнік", орган ППС, в ч. 6938 приніс статтю М. Недзялковского про заяву п. Коца. В ній м. і. сказано: Є три основоположні проблеми сучасної Польщі: 1) Справа її незалежности й оборони тої незалежности; 2) справа перебудови суспільно-господарської та культурної; 3) справа політичного устрою. Ті три справи звязані з собою. Так думають людовці і ППС. Але не таке враження з заяви пк. Коца. Тільки щодо 1-ої точки нема спору. А що він сказав щодо перебудови то в разі виконання полагодилоб найвище десяту часть тої справи. Та й сего виконати не можна. І так нпр. безземельних і безробітних селян перемінити в міщан — сеж утопія. Бо кількож міліонів а може й міліярдів требаб на те, щоби з безземельних і безробітних селян зробити... купців і самостійних ремісників у містах і місточках... Щодо Жидів то п. Коц предкладає бойкот господарський. Се поворот до концепції Дмовского і Садзевича з 1912 р. Але... Пілсудский тут ні причім. Щодо політичного устрою, то п. Коц стає на ґрунті квітневої конституції. І точка. Та се вистарчає тільки дуже маленькій горстці людей, а величезна маса хоче загальних і свобідних виборів. І тут суттєвий блуд деклярації в її основі. В відношенні до церковних справ становище те саме що в березневій конституції 1921 р.: Католицькій Церкві начальне місце, иншим — толєранція. Ще в першім соймі предкладав те саме пралат Лютославский. В рамах теперішного суспільного й політичного устрою Польща не видержить. Се дійсність. І ту власне дійсність помиває заява п. Коца. Зроблено механічну зліпку суперечних з собою постулятів. Пк. Коц пише, що його табор довго чекав. Та на щож ви чекали? Таж ви від літ при кермі. Таж ви мали всі можливости здійснювати... Батуту Сталіна відкидає. Ми також. Про фашизм навіть не згадує. Добре. Виглядалоб, що п. Коц шкіцує програму партії „середини"... Якби не останні речення заяви про „зелізний крок" диктаторських системів...

Що пише жидівський орган?

Варшавський орган Жидів „Наш Пшеґльонд" приніс критичну статтю пера Регніса. Він називає програму плк. Коца „шифром, що його будуть розвязувати довший час при помочи організації спеціяльно покликаної до того". В політичних програмах европейських країв тяжко знайти анальогію до програми плк. Коца. „Не є вона наскрізь тотальна, хоч зовсім покидає шлях лібералізму"... Приймаючи як засаду підставу квітневої конституції, задержує вона тим самим сойм і сенат і ті рештки демократичної свободи, що їх загарантовано в квітневім законі. В часі істнування ББ найвищим авторитетом була держава. В давній організації ББ були не тільки Поляки, але й Українці, Білорусини та Жиди. „В новій організації, що має повстати, домінує слово „нарід". „Над всіми кличами в господарській ділянці домінує теза про зорганізування польського міщанства, про сильне протегування його. Коли додати до того, що принято засаду спрямування елементу села до міст... то можна між віршами вичитати, як належить представити собі упорядкування життя в містах, — особливо в тих околицях, місточках і містах, де від соток літ переважаючу частину міщанства творять Жиди..." „В ґєрархії в хосен держави жидівське населення уміщено в останній категорії". А 7 артикул конституції передбачує, що „управнення до впливу на публичні справи будуть мірені вартістю зусиль і заслуг горожан в хосен загального добра держави". „Та частина деклярації плк. Коца — кінчить Регніс —, що відноситься до жидівського населення,... не вимагає ніяких коментарів. Вона містить в собі вже програму і покажчик для адміністраційних чинників".

Совітський „рай" — каторга для жінок

Французький тижневик „Ля Батай" приніс статтю ґірника Легая, що недавно вернувся з СССР. Автор статті, знаний у кругах робітничої Франції як енергійний суспільний діяч з радикальним наставленням, обурюється на умовини, що в них перебуває жінка в теперішній Росії. Жінки працюють там понад їх сили. Працюють в ґутах при величезних печах Мартіна, в копальнях під землею, носять мулярам цеглу при будові домів і фабрик, в поті чола копають при будові зелізничих шляхів, вгинаються під тягарами, що їх мусять двигати на приказ мужчин. „Я бажавби, кінчить свою статтю Легай, передтим, заки зложу докладний звіт з мого побуту в Росії перед товаришами з синдикату, подати образ положення совітської жінки, бо положення її жахливе і незгідне з засадами правдиво-гуманітарного соціялізму й рівноправности жінки." — А хтож-інший довів до такого стану, як не „правдиво-гуманітарний соціялізм"?

Вдова по Ленині про Бухаріна

Вдова по Ленині Н. К. Крупская оповістила спомини, з яких виймаємо отсей актуальний уривок: З Николаєм Івановичем Бухаріном познакомився Ленін особисто ще в 1912 р. Я жила тоді з Леніном у Кракові під опікою польського емігранта і б. політичного каторжника Багоцкого. Часто бували у нас також инші польські революціонери, головно Прухнік і Казимир Чапіньский. Від нього ми довідалися, що в Закопанім живе соціялдемократ Орлов, який гарно рисує тамошні гори. То був Бухарін, що тоді мав псевдонім Орлова. Коли Ленін познакомився з ним, сказав до мене: „Ну, чую, що я знайшов чоловіка: сей не зрадить, не підведе, не продасть за миску сочевиці. А розуміємо себе обидва з півслова! В роботі се найважніша і найпотрібніша річ." Бухарін виймав зі свого великого мішка прегарні картини німецьких мистців. Були там малюнки Бекліна й инших. Ленін любив картини. Та на виставу польських малярів у Кракові його й колачем не можна було заманити, зате як знайшов викинений знакомими катальог Третяковської ґалерії, то нераз у нім немов весь потопав. Я тоді сміялася з нього, що він став „отчаянним націоналістом." Крім того Ленін майже на память вивчився поезій Надсона і Некрасова, а том повісти „Анна Кареніна" перечитував чи не сотний раз. Ми нашу белєтристику залишили в Парижі, а в Кракові тоді було дістати русскої книжки. Туга за доброю русскою книжкою ще більше зближила („сродняла") Бухаріна з Леніном, бо обидва любили читати наших класиків. Памятаю, як вони в анонсах старих русских ґазет з завистю читали оповістку про продажу 28 томів Успенського, 10 томів Пушкіна і ін. В половині лютого 1913 відбулася в Кракові нарада членів ЦК партії. Приїхав нелеґально і Сталін тай дуже близько зійшовся з новим любимцем Леніна Бухаріном. Потому Ленін писав про них Ґоркому так: „У нас засів один чудесний Грузин і пише для „Просвєщенія" велику статтю, зібравши всі австрійські й інші матеріяли. Чоловік се розумніший, а енергія так і бухає з нього. Бухарін ним захоплений. Любов, здається, взаїмна, бо їх, як то кажуть, водою одного від другого не розіллеш."

Отсей уривок зі споминів вдови по Ленині, оповіщений в „Ленінскім Сборнику", І, на ст. 142, актуальний тепер тим, що наближається процес увязненого Сталіном Бухаріна. Супроти того, що вони аж так приятелювали, цікаво буде побачити, чи Сталін накаже стерроризувати в тюрмі й Бухаріна аж до повного самоупідлення і чи евентуально помилує його. З другої знов сторони цікаве се свідоцтво про Леніна й Бухаріна як своєрідних російських націоналістів. Воно повинно бути важне особливо для наших „самоотверженних малоросів", що як уже пристають до большевизму, то думають, що треба вирікатися всякої симпатії до своєї мовляв „буржуазної культури".

Рим-Берлін проти Парижа-Лондону

Лондонський кореспондент італійської „Трибуни", обговорюючи програму зброєнь В. Британії, що має обняти передовсім военну марінарку, пише: Побачимо, чи заінтересування Англії зосередяться передовсім на Північнім Морі, чи також на Далекім Сході, або на Середземнім Морі. В кождім разі появиться на світі нова величезна военна фльота, здібна до скорих рухів. Се матиме той наслідок, що тої фльоти можна буде ужити у всіх трьох вище згаданих областях. Без сумніву Англія старається перестерегти не лише Німеччину, але й Японію та Італію. В Лондоні передбачують, що Італія відповість на англійські зброєння по недалекім засіданні великої фашистівської ради та що та відповідь не буде актом податливости. В Лондоні думають, що в тій справі відбудеться нарада між Гітлером і Муссолінієм, та що у висліді вісь Рим—Берлін вийде з тої наради зміцнена. Тій оси, додає кореспондент, протиставляється тепер не офіціяльно та півофіціяльно вісь Лондон—Париж.

Що каже премієр Чехословаччини

Французький часопис „Ентрансіжан" приніс інтервю братів Тарі з чехословацьким премієром. Годжа сказав м. і.: Большевизація Чехословаччини се видумка Німців. Правда, Росія нам близька не лише географічно, але й по крови, язику та психольоґії, але комуністична доктрина якраз у ЧСР потерпіла один з найтяжших погромів; комуністи не ґрають в ЧСР ніякої ролі. На триста мандатів здобули ледви 30. До урядової коаліції не входять і вплив їх паде з дня на день. Видно се з муніципальних виборів. Компартію в ЧСР роздирають внутрішні непорозуміння. Соц. демократи не погодилися з ними. Національна ідея побідила міжнародні тенденції. Окружені диктатурами піддержуємо свобідний устрій подібний тому, що в Англії та Франції. В ЧСР можна свобідно думати, говорити й писати про що хто хоче. Се не подібне до того, що в Росії. Воістину, треба проявити максімум недобросовісности, щоб уважати нас большевиками.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЗА ЗЕМЛЮ

ПРОТИУКРАЇНСЬКИЙ МАНІФЕСТ 74 ПОЛЬСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

В останніх часах ми є свідками дуже характеристичних фактів. Одночасно з тим як з деяких кругів проголошено клич нормалізації українсько-польських відносин у Польщі й Українці той клич привитали вповні прихильно та негайно змінили своє дотеперішнє неґативне становище супроти Польщі на позитивне, — значна часть Поляків поставилася до того клича явно неприхильно і дотеперішнє своє неґативне становище супроти Українців змінила на — ще більше неґативне...

Те неґативне становище Поляків супроти Українців найбільш наглядно виявилося на найважнішім для Українців відтинку — земельнім.

Як відомо в Польщі істнує закон з дня 28 грудня 1925 р. про виконання земельної реформи. На основі того закона міністр хліборобства і земельних реформ визначує кождого року якусь скількість землі великої посілости на примусову парцеляцію. До недавна рішаючий вплив на розподіл землі з парцеляції мали т. зв. земельні уряди. Та в останнім часі земельні уряди знесено і рішаючий вплив на розподіл землі з парцеляції перейшов до рук старостів і воєвод.

Як жеж розвивалася та парцеляція?

Парцеляцію ведено в Польщі вже від 1918 р. себто від хвилі повстання Польської Річипосполитої. Найбільше насилення мала парцеляція безпосередно перед вирішенням справи східних границь Польщі і зокрема вирішенням приналежности Галичини, себто в 1922 р. В тім році розпарцельовано 254.176.7 гектарів землі. Відтак парцеляція спадає. Та по виданню закона з 28. XII в 1925 р. парцеляція негайно оживлюється. Так в 1926 р. розпарцельовано 209.841.5 гектарів, в 1927 р. — 245.081.3 гектари і в 1928 р. — 227.571.1 гектар. В 1929 р. парцеляційна акція заломлюється. Настає великий упадок парцеляції, який треває кілька літ. Так у 1934 р. розпарцельовано ледви 56.540 гектарів, в 1935 р. вже — 79.773.2 гектари, врешті в 1936 р. — 92.588.3 гектари. Як бачимо, парцеляція від року проголошення нормалізації знов починає зростати.

Разом від 1918 р. по кінець 1935 р. розпарцельовано в Польщі між 630.179 набувців 2.325,991.4 гектари землі, а то: а) шляхом державної парцеляції 568.320.2 гектари, б) шляхом військового осадництва 143.067.1 гект., в) шляхом приватної парцеляції 1.540,998.1 гек., г) через Державний Рільний Банк 73.606 гект. В 1936 р. розпарцельовано загально між 27.495 набувців 92.588.3 гект.

Такі цифри про парцеляцію в Польщі подав на днях у Соймі у свому рефераті референт буджету міністерства хліборобства і земельних реформ пос. Каміньский. Тут слід звернути увагу на одну річ. Наводячи статистику парцеляції, згаданий референт не навів зовсім цифр набутої з парцеляції землі по національности набувців. Та з парцеляційної практики на українських землях Польщі відомо аж надто добре, кому продавали і продають землю підчас парцеляції. Продавали до недавна головно а в останніх часах майже виключно Полякам — місцевим і спровадженим з Заходу. Більше ще. В останніх часах державна адміністрація не тільки не допускає Українців до участи в парцеляції тепер, але навіть відмовляє Українцям затвердження власности землі, яку вони вже набули підчас парцеляції в попередних роках — від 1919 р. починаючи!

Річ ясна, що така земельна політика мусіла викликати серед Українців велике невдоволення і рішучі протести. Вислів тому невдоволенню і тим протестам дали передовсім численні українські віча, які в останніх часах відбулися в Сх. Галичині в справі парцеляції і кольонізації. Вислів тому невдоволенню і тим протестам дала також Українська Парляментарна Репрезентація у варшавськім Соймі і Сенаті.

Щоб ослабити згадані протести Українців проти парцеляції й кольонізації, східно-галицькі Поляки, котрі доси ходови парцеляції і кольонізації в нашім краю приглядалися з вдоволенням, бож вони самі переводили їх в життя так, як бажали, — раптом прокинулися ще більш невдоволеними, ніж Українці! Те своє невдоволення східно-галицькі Поляки виявили навіть голосніше ніж Українці. Бо вони уложили великий маніфест, яким алярмують цілу Польщу про небезпеку, що нібито загрожує Польській Державі від надто великого форитування (!) Українців (!) і покривдження (!) Поляків (!) підчас дотеперішньої парцеляції. Той маніфест підписало 74 польських орґанізацій у Львові — наукових, культурно-освітних, суспільних і господарських.

Тому що той маніфест се зеркало, в якім відбиті настрої східно-галицьких Поляків супроти Українців, подаємо його в дослівнім перекладі. Він такий:

Поляки!

Супроти наміреної парцеляції останнього невеликого запасу землі в Східній Малопольщі підписані наукові, суспільні і культурні, освітно-виховні і господарські орґанізації, що репрезентують польську суспільність полуднево-східних земель, уважають конечним представити в тій справі своє становище.

Мусимо ствердити, що земля се найбільш суттєве добро кождого народу, а її посідання рішає про характер даної области.

Запас землі, що надавалася до парцеляції на терені трьох південно-східних воєвідств, виносив у хвилі повстання Польської Держави 600.000 га. — Та земля майже в цілости була від віків польською власністю. Впродовж кільканадцяти літ її запас змалів на половину. Поза майже механічно доконуваним поділом землі не видно було в парцеляційній акції консеквентної думки, що запевнювалаб вдержання парцельованих областей в руках польського хлопа.

Бо з розпарцельованої землі в цілости понад 300.000 га українське зглядно руське населення одержало поверх 220.000 га, а решта розпарцельованого простору, що виносить ледви около 30 відсот., дісталася в польські руки.

Через дальшу випродажу парцель польськими покупцями в непольські руки той стан іще більше змінився в некористь Поляків.

З тих цифр разяче виходить, що участь українського зглядно руського населення в дотеперішній парцеляції у відношенню до його числа була надмірна, а Поляки втратили у великій частині ту підставу, що від віків запевнювала їм розвій на тих землях.

Та грізна поява вдаряє (годзі) в інтерес цілости Держави і в будуччину польської суспільности, що осіла тут від віків. Малощо не добровільно вивласнюємося в нашій власній Державі. В часі довгої неволі боронилися ми всіми силами перед утратою землі і пятнували тих, котрі легкодушно продавали землю в чужі руки. Рішучого і солідарного становища всеї суспільности в обороні польської землі не змогли переломити мільони пруських марок. Внаслідок того в літах 1886 — 1912 Прусаки змогли видерти нам ледви 119.000 га, тимчасом в періоді незалежности тратимо в часі на половину коротшім поверх 220.000 га землі, що до недавна в 90 відсот. була виключно польська.

КОЖДИЙ УКРАЇНЕЦЬ (КА)
повинен перечитати
НОВУ АКТУАЛЬНУ БРОШУРУ

Галичина і Велика Україна

пера Дра О. НАЗАРУКА

Трактат присвячений українським жінкам і військовим. В тій праці є новий підхід до справи соборности України.

Ціна 50 сотиків, з пересилкою 70.
Замовляти разом з надісланням грошей в адміністрації „НОВОЇ ЗОРІ", ЛЬВІВ, ул. ҐРОДЗІЦКИХ 2. І п.

Спомин студентки

З настроїв одного гарного вечора серед львівських студенток.

В дні 1 лютня 1937 р. святкувала Марійська Дружина Студенток у Львові своє рік-річне торжество. Традиційну Просфору. Ще мент, ще другий і на заставлених білих столах замиготіли вогненні довгі рядки ріжноколірних свічечок і високо пронеслося грімке-могутне „Бог Предвічний"...

Тоді, я чула се, співало все, як умило, з нами славу Богові во вишних... світ увесь і білі стіни і довгий стіл і квіти — зелень вся у вазах і ті дрібненькі свічечки своїм полумя-хором. Там дзвінкі сопрани довгострунно миготіли, тут альти все нище й нище кучерявили ярку спіраль в долину. За цим почали плисти бажання: ВПр. О. Провідника Дружини і гостей, високодостойних пань та милих молодших товаришок: Працюйте і трудіться на славу Небесної Неньки! Горніть усіх під лелійно-білий Матірний покров для добра України та Її народу! — Се квінтесенція промов — желань сього вечора, що сильною струєю вливалася в уха студенткам-дружинницям і немов довгими списами вбивалася в їх память... Вони раділи, що саме в їх сторону пливуть хвилі тих бажань, що саме їм повірена велика місія — шлях до добра народу. Певно підносились у відрусі їх голови вгору, і погляд сміло летів у далечінь майбутнього. — Та сумнів поганий знайде все собі шлях, щоб сколотити радости людини: чи не забогато надій покладається на нас? Чи зможемо побідно вийти з нерівної боротьби? Ще сумнів, ще якась непевність... І щезала десь радість з очей...

І румянець щастя зникав з лиця... на хвилину... Ще не кінець на тому. Ще комусь одному заздрісно було, що студентки такі веселі в сей вечір. Той ще придумав один спосіб, щоб похмарити їх чола: Не сором вам, дорікав, що вас так мало тут, заледви 30-ий% високошкільного жіноцтва. Се ви подбати повинні, щоб число Марійських Лицарів зростало з кождим днем і годиною. Де ваші сестри і подруги? Чому вони розгублені по трясовинні инших товариств? Блеск кличів фальшивих стулив всевладною рукою їх повіки. Вони не знають в імя кого, нащо й за що змагаються. Просвітити їх світлом правдивої найвищої ідеї, спровадити на правильну дорогу — до вас належить!...

І стидно і жаль ставало, коли ми усвідомлювали собі ті важкі правдиві докори. Болюче слово тиснулося на уста і крикнути хотілося рузпучливим криком: ганьба!... Через хвилину...

Нечайно злет з шумної стратосфери думок. Звук ложочки об склянку призвав у близьку дійсність.

Подяка голови Марійської Дружини Студенток гостям, що вшанували цей вечір своєю приявністю, рецитація новелі Наталени Королевої, сольоспів під супровід фортепяну — програма господинь студенток переплітала мінливу стрічку веселих і тужних мельодій рідних колядок.

Дитятко на розлогій пустині в яскині і три царі зі сходу і світло ясної зорі і бідні пастирі, ціла свята історія вже стільки літ усе на ново оживає...

Нам вчувався дивний голос. Золоторусява ясна постать злинула звідкись у салю:

— Спішіть, біжіть і ви туди, до Божого Дитятка! Вже вельможі й пастирі пішли, а ви так забарилися!

— А дари? Миж не придбали ще нічого.

— Ви? Якіж ви дари принести спроможні? Золота, перел виж не маєте. Смутку і сльоз вже дарували Йому много-много; вже гори їх цілі там.

— Ні! Ми теж з потрійним даром підемо привітати Царя. Ми простягнемо

У власній державі позбулися ми чотири рази скорше основної для Держави і Народу вартости у великій мірі внаслідок загального браку зрозуміння і пасивности суспільности.

Доцільне розпорядження невеликим запасом землі, який іще остав, може бодай встерігти від дальших страт. Воно мусить дати підставу до конечної поправи умов життя, однаково місцевого польського хліборобського населення шляхом доповнення рілею (упелнорольненя) його карловатих господарств, як і тим польським родинам з західних частин львівського воєвідства і дальших воєвідств, що знаходяться в богато гіршім матеріяльнім положенню, ніж Українці зглядно Русини. Бо Держава розпоряджуючи запасами землі не може кермуватися потребами тільки населення південно-східних земель, але мусить узгляднювати потреби населення цілої Річипосполитої.

Працею ряду польських поколінь піднесли ми цивілізацію і культуру населення тих земель без огляду на національність. Не можемо також поминути того, що від віків власним зусиллям і власними грудьми заслонюємо південно-східні окраїни від знищень і небезпечних впливів Сходу. Маємо право й обовязок жадати, щоб парцеляційний плян був вироблений під кутом бачення безоглядного вдержання дотеперішнього польського стану посідання на наших землях. Парцеляційний плян повинні перевести поважні парцеляційні інституції в той спосіб, щоб польське населення на окраїнах мало запевнений свобідний культурний розвій спертий на сильних господарських підставах.

Безпеченство Найяснішої Річипосполитої вимагає, щоб при розпоряджуванню найбільш суттєвим добром нашого Народу, яким є земля, був узгляднений передовсім інтерес осілого тут від віків польського хлібороба.

Польська суспільність Полуднево-Східних Земель солідарно домагається узгляднення наведених нижче постулятів:

1) Нагальне темпо парцеляції належить спинити і перевести парцеляційну акцію в спокою після пляну, котрий реалізувавби засаду, що польська земля мусить бути зужита єдино для скріплення польського елєменту.

2) У всякій парцеляційній, комасаційній і меліораційній акції належить передовсім узгляднювати інтерес польського населення як визначно покривдженого дотогочасним ходом парцеляції, а всяку самоволю в розпоряджуванню землею на некористь польського стану посіданню безоглядно під загрозою острих санкцій вкоротити.

3) Безпеченство Держави вимагає, щоб використанням всього осталого запасу землі пересунути границю з сильним польським заселенням з Заходу більше на Схід і через відповідне перегруповання створити на терені трьох південно-східних воєвідств сильну базу польської національности.

4) Обділювання землею мусить відбуватися в постійнім звязку з польською акцією в церковній, культурній, суспільній і господарській области, що змагає до скріплення польського елементу.

Польська суспільність висловлює своє глибоке переконання, що Правительство Річипосполитої в своїх рішеннях, спертих на почуттю слушного інтересу Держави, узгляднить і зреалізує наші жадання, як також запевнює, що ціле польське населення наших земель потрафить успішно протиставитися всякій акції, котра в який небудь спосіб малаб вдаряти в інтерес Держави і її суцільність.

Наукове Товариство, Львів; Польське Політехнічне Тов., Львів; Польське Економічне Тов., Львів; Польське Географічне Тов., Львів; Польське Історичне Тов., Львів; Польське Правниче Тов., Львів; Академічний Союз Провінціяльних Кружків, Львів; Львівський Архидієцезальний Кружок ОО. Префектів, Львів; Братня Поміч Студентів Вищої Школи Заграничної Торговлі, Львів; Федерація Польських Союзів Оборонців Вітчини, Управа Округу П.-З. Земель, Львів; Літературно-Артистичне Касино і Кружок, Львів; Касино Народове, Львів; Католицьке Стов. Жінок, Львів; Кружок б. Уланів Добровольців з 1918—1920, Львів; Купецька Конгрегація, Львів; Корпус Вислужених Військових, Львів; Легія Інвалідів Польських Військ, Львів; Малопольська Обивательська Сторожа, Львів; Малопольське Ловецьке Товариство, Львів; Малопольське Рільниче Товариство, Львів; Малопольський Молочарський Союз, Львів; Міщанське Стрілецьке Товариство Взаїмної Помочи Кор. Стол. Міста Львова; Народова Організація Жінок Львова і Східної Малопольщі, Львів; Окружний Пластовий Кружок (Коло Гарцерске) з часів боротьби за незалежність 1910—1918, Львів; Організація Військового Приготовлення Жінок, Львів; Польське Товариство Опіки над Окраїнами, Львів; Польський Західний Союз, Львівський Кружок, Львів; Військове Приготовлення і Фізичне Вихованя П. К. П., Львів; Зелізнича Родина, Львів; Поліційна Родина, Львів; Родина Урядників Загальної Адміністрації, Львів; Військова Родина, Львів; Стоваришення Польських Купців і Промисловців Південно-Східних Воєвідств, Львів; Стоваришення Опіки над Родимцями на чужині, Львів; Стоваришення Незалежницького Руху „Заженє" Львівський Відділ, Львів; Стоваришення Ветеранів б. Польської Армії у Франції, Львів; Товариство Чинної Помочи Працівників Почт, Телєграфів і Телефонів, Львів; Товариство Учителів Середних і Вищих Шкіл, Львів; Товариство Розвою Східних Земель Округ Львів; Товариство Розвою Східних Земель Округ Перемишль; Товариство Самооборона, Львів; Товариство Школи Людової, Львів; Товариство взаїмної Помочи Священників Латинського обряду, Львів; Товариство Осель для Польських Інвалідів, Львів; Унія Польських Союзів Оборонців Вітчини, Львів; Союз (Зжешенє) польських дневникарів, Львів; Союз (Зжешенє) Судіїв і Прокураторів Р. П. Відділ Львів; Союз громадянської праці жінок, Львів; Союз Польських Адвокатів, Відділ Львів; Союз Галерчників, Відділ Львів; Союз Польського Пласту (Гарцерства), Округ Львів; Союз военних інвалідів Р. П. Львів; Союз Кружків сільських господинь Південно-Східних воєвідств, Львів; Союз шлеського легіону Округ Львів; Союз Польських Легіоністів Округ Червенської Землі, Львів; Союз польських Легіоністів Округ Львів; Союз оборонців Львова з листопада 1918 р. Львів; Союз отемнілих жовнірів Округ Львів; Союз офіцирів резерви Р. П. Округ Південно-Східних Земель, Львів; Союз офіцирів в с. с. Р. П. Округ Львів; Союз Пань дому Відділ Львів; Союз підофіцирів резерви Р. П., Львів; Союз польських військових організацій Округ Львів; Союз умових працівників сільського господарства, Львів; Союз резервістів Округ VI, Львів; Союз резервістів Округ X Перемишль; Союз рільничих і зарібково-господарських кооператив Р П., Львів; Союз кооператив консументів Р. П. Окружна Рада при відділі „Сполем", Львів; Стрілецький Союз Округ VI, Львів; Стрілецький Союз Округ X, Перемишль; Союз сибіраків, Львів; Союз гімнастичних товариств „Сокіл" в Польщі, Малопольська дільниця, Львів; Союз б. учасників військової зелізничої сторожі, Львів; Союз Землян Східних воєвідств Малопольщі, Львів.

Такий дослівний текст маніфесту 74 польських орґанізацій Львова в справі парцеляції землі у Сх. Галичині.

Змістови того маніфесту приглянемося докладніше в окремій статті. Тут звернемо тільки увагу читачів на деякі підписи під тим маніфестом. Отже передовсім на те, що той протиукраїнський маніфест підписало — і то на першім місци — польське Наукове Товариство у Львові, котре на львівськім ґрунті грає ролю польської Академії Наук. А далі: інші польські наукові орґанізації. Як відомо, протипольські маніфести в колишній Прусії не підписували ні німецькі наукові орґанізації ні тим більше Прусська Академія Наук. Далі між тими підписами знаходимо аж дві орґанізації польських священиків (!), орґанізацію урядників державної загальної адміністрації, орґанізацію урядників почти і телеґрафів, орґанізацію урядників зелізниці і навіть орґанізації судіїв і прокураторів та поліції. Зокрема слід звернути увагу на підписи 2 орґанізацій польських купців.

Вкінці ще одно:

Як відомо, адміністраційна влада зажадала недавно від Централі „Рідної Школи" розвязання всіх кружків дорасту, бо опіки над доростом не предвиджує статут „Рідної Школи". Дуже цікаво, чи статути вичислених вище польських орґанізацій предвиджують їх опіку над парцеляцією і кольонізацією?...

Відозва

На поміч вдовам і сиротам по поляглих!

Від січня с. р. Управа Т-ва Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт у Львові управильнила виплачування підмог воєнним вдовам, батькам і сиротам по поляглих стрільцях УГА (Української Галицької Армії). Найбіднішим з них рішено платити місячні підмоги по 5—10 зл.; іншим святочні підмоги по 10 зл. 4 рази в році. Крім того Т-во оплачує за 9 сиріт науку в школах або в ремеслі. Дотепер признано й виплачено місячні підмоги 66 вдовам та 105 вдовам і батькам святочні підмоги. Справу ренти вдів та батьків вирішить Управа по провіренні дат та матеріяльних обставин. В Т-ві є вже зголошених 370 родин, з яких велика більшість потребує помочі.

Фонди Т-ва, з яких виплачується підмоги вдовам та оплачується науку за сиріт — се жертви і членські вкладки. Хоча тих фондів небогато, Управа сподіється, що суспільність доцінюючи вагу й потребу помочі вдовам та сиротам по поляглих стрільцях та старшинах УГА не відмовить Товариству Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт матеріяльної піддержки та своїми жертвами забезпечить вдови й сироти.

Саме трапляється до цього нагода. Управа Т-ва дістала дозволи воєвідських урядів перевести прилюдну збірку жертв на потреби Т-ва в днях від 1—7 березня в тернопільському воєвідстві та в днях від 1—11 березня у львівському й станиславівському воєвідстві. Це одинока в році нагода зібрати фонди на забезпечення вдів і сиріт на найблищий рік і тому Управа Т-ва просить оцим всіх жертвувати

НА ПАСКУ ВОЄННИМ ВДОВАМ ТА СИРОТАМ ПО ПОЛЯГЛИХ!

Хто не мати-ме змоги зложити жертву на збіркову лісту, або кинути до пушки, нехай використає до цього почтові складанки, які розсилається з пресою. Не марнуйте наших складанок! Кожда з них коштує гроші! Вжийте їх на пересилку жертв від себе і знакомих!

Львів, в лютім 1937 р.

Управа Товариства
Український Фонд Воєнних Вдовиць
і Сиріт.
Львів, Потоцького 48.

Перед великими змінами в Совітах

„Мали Дзеннік" в ч. 55 звідомляє з Москви: Москва і вслід за нею вже ціла Росія додумується, що на верху червоного Олімпу, в мурах Кремля, зачалася боротьба за найвищу владу. Боротьба між Сталіном з одної сторони і марш. Ворошиловом, Тухачевским і Бліхером з другої. Тухачевский переконав Ворошилова, що дотеперішна сталінська політика погубна для Росії, що населення душиться в ярмі та що се доведе до вибуху. Представники червоної армії змагають в першій мірі до усунення Сталіна. Його місце занявби Тухачевский. Потім переведуть ряд реформ, м. і. привернуть приватну власність, віддадуть назад селянам землю та привернуть свобідну торговлю. В ділянці заграничної політики представники червоної армії змагатимуть до порозуміння з Німеччиною.

Воздушна чужинецька легія

40 летунів американських, англійських та французьких задумують створити „воздушну чужинецьку легію". Вона не булаб в постійній службі якоїсь держави, а предкладалаб свої услуги від випадку до випадку кождій державі, що згодиться на її фінансові условія. Богато летунів, що хочуть вступити до тої орґанізації, служило в Еспанії та в часі італійсько-абісинської війни. Комендантом легії має бути один з летунів військ б. абісинського негуса.

Йому ланцюх золотих плянів наших, повних щирого запалу, без фантастичних мрій-утопій, самоцвітну касету осягів наших, тихої праці (котра щоправда встелила заледви дно скарбниці) та різьблену чашу живої віри і любови для Нього.

— Ідіть тим шляхом, що зачали, хоч важкий-важкий він! Не падайте знеможені, держіться! Мета вже недалеко...

А Він надгородить вам, бо не відкаже нічого дітям Своєї Неньки. В заміну за ваші дарунки дістанете там на сході „скарб понад скарбами"! — ...Ще сі слова проказала ясна зява на відхідне нам...

Проминув гамірний чудовий вечір. Замовк голосний спів. Ще тільки відгомін останнього „Многая Літа" товкся останками енергій.

Ми розійшлися. Над головами темний сафір небозводу й рухомі ясні вогні зір. Мороз іскрами грався на сніжній долівці. Довкола люта зима, а ми в горячу країну не забавимося вступити. Ми знаємо напевно, що наш шлях веде у справжній Вифлеєм, а там жде нас той „скарб понад скарбами" — богацтво сил незломних і ласка благословення для нас, діл наших та великої Сімї—України.

Марія Білинська.

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Новочасні буй-поети

Або про потвори, що сидять на яйцях і мають червоні носи — слів кілька.

Василь Чапляк. **Мій шлях.** Поезії. Львів-Жовква 1933. Видавництво „Семафори". Стор. 48, форм. 12 × 16.6 цм.

Михайло Дяченко. **Іскри.** Збірка поезій. Станиславів 1936. Накладом Читальні Т-ва „Просвіта" в Боднарові. Стор. 44 + вклад (портрет автора?), форм. 13 × 18.1 цм.

Рецензент „Нового Часу", др Є. Ю. Пеленський у статті „За обличчя молодої поезії" („Новий Час" ч. 260 з 1936 р.) пише:

„Від виступу Антонича й Ольжича нема досі ні одного молодого поета, що своїм дебютом зумів би піднестися хоч якнебудь вище понад пересічність. — Одно поступило вперед: літературна техніка. Сьогодні малощо не кождий дебютант володіє краще і кращими технічними засобами, як неодин із старших літературних майстрів і „майстрів". Але літературна техніка це все. Поза нею не можна найти нічого іншого. — Те, що в поезії кождого творця найважніше: її індивідуальний вираз, її окреме обличчя, те, що в ній нове — того в ній нема. Або в крайньому випадку, коли воно є, то таке дрібне, невеличке, незахоплююче, що просто насуває запит чи варта було друкувати цей, чи той вірш, видавати цю чи ту збірку. А на дні такого запиту *якже часто заховується сумнів*, що той, чи інший поет таки не має що сказати нового... — Молоді поети пишуть здебільшого про національні, патріотичні почування. Та частенько виходить воно бліде, непережите, вивчене, частенько замісць патосу приносить патетику. Коли іноді є це переспів того, що вже давніше і краще написав прозою Донцов. — Дуже часто поети забувають, що якраз націоналізм, де б він не проявлявся: в житті, чи в поезії — ніколи не ходить дорогами найлегчого опору, дорогами дешевої слави і сумнівних лаврів. Якраз націоналізм ставить поета перед найтруднішими завданнями: свої почування розпалити до білого, свої зусилля піднести на найвищий щабель. Не вільно брати те, що лежить на дорозі, але здобувати лише те, що здавалосьби не до здобуття. Здобувати важким трудом, жертвенною посвятою, напругою всіх духових сил. — Щойно тоді повстане нова поезія, так потрібна Нації.

*

Цих кілька рефлексій на маргінесі поезії наймолодших пишу нарочно якнайзагальніше. Не хочу нікого вразити, чи знеохотити. Не називаю нікого, не вичисляю збірок і їх поодиноких хиб. Все ж маю надію, що бодай дехто з молодих застановиться над цими кількома рядками. Чи хто скористає з цих завваг — сумніваюся. — Та для мене цих пара слів стане за виправдання, чому не пишу рецензій на останні збірки поезій, рецензій, що їх дехто так домагається."

Др Є. Ю. Пеленський „майже" стовідсотковий націоналіст, отже може зі свойого становища має рацію, не пишучи рецензій на такі „поезії". Та ми дозволимо собі — для добра авторів таких „поезій" — розглянути дві такі збірки — для приміру.

Потішаючий обяв у тих двох збірках; обі видані читальнями і то сільськими читальнями „Просвіти"; факт безсумніву цінний, бо до видавництв у нас бралися досі лише „пани" і лише з міста. Але...

„Шановний Читачу! Прийми отцю (!) книжку так радо, як радо я Тобі її даю. Знай, що гроші видані на неї — це жертва українській культурі. Чистий дохід із цеї книжки жертвується (!) на будову Народнього Дому в Боднарові. З належною пошаною — Видавець."

І до того на ілюстраційнім вкладі (!) світлина молодого-молодого парубіки з вишиваним та викладаним ковніром, розкуйовдженою чуприною й у панськім сурдуті. Чи аби не завелика почесть для автора? Ні Шевченко, ні навіть Тичина не давали свого портрету вже на першій збірці... Чи може автор бажає вступити в стан супружий і „отцею" дорогою робить собі рекляму, як „молодий, пристійний, інтелігентний патріот шукає..." Обгортка поезій Дяченка представляє якусь морську потвору, що сидить на яйцях та має червоний ніс. Можливо, що автор обгортки п. Маркіян Шепарович мав при своїй роботі якісь ясніші думки; та я пишу про вислід, а не про добру волю.

Великі й шумні наміри має автор „Іскор", Михайло Дяченко. Ось прим. як гарно кличе його „Голос Предтечі на пустині" (ст. 42—43):

III.

„Розкуйте з сумнівів гнучкого духа,
а скуйте підлість, підступ, кляту зраду,
хай підшептів бридких не слуха,
на брата вістря не гострить іззаду!
Послухай, брате, вищого предтечі
воскресних днів, лункої слави
та не підлись у братній кровотечі,
бо суд колись прийде кривавий!

IV.

Подайте братові брат руку
й одним узлом звяжіть всі розмахи, ідеї —
та враз без гамору і стуку
ідіть до меж Великих Днів [з пари всієї!"

Не дурно дав автор свій портрет на початку книжки: він виразно хотів представити нам себе, як нового предтечу, новочасного інжиніра-машиніста, що пускає „всю пару" до машини Великих Днів! Мабуть слабі в нього лише лікарські відомості: біблійна кровотеча не те, що він гадає...

Правдиво націоналістична й „Моя бандура" кол. Дяченка (ст. 33):

Вже кидаю плаксиву кобзу в кручу,
бо струни плачуть не рокочуть,
но очі, кров і серце дармо мучать.
Я пісню хочу чуть охочу!
Гефайсте (!), скуй мені у своїй кузні
бандуру з громів і вогня!
А струни дай тугі, калені
і розмах бистрого коня
та лють роз'юшених шершенів
і голос вдунь (!) грімкий і мужній!
Хай чує світ (!), що в нас є пісня
грізна, як грім — палка як грань!
Гефайсте, куй! Пора вже пізня,
Ідуть борці. На груди глянь!
Їм треба пісні вогняної,
щоб гріла в жилах їхню кров!
Гефайсте, куй! Чатують вої —
стирчить в напрузі вже шатро!"

Розумію добре автора, хоч він і мусів скривати свої слова в таку пітійську форму: інакше сконфіскувалиб і його збірку...

Автор „Іскор" позичає нераз подібностей форми в інших наших поетів; очевидно на те лише, щоб їх перевисшити й то під кождим оглядом. Ось прим. вірш „Історія" в дусі Ольжича (ст. 22):

„Огниста діво, стрілоносна,
ти всіх вела полями слави:
твердих хозар, залізні лави
печенігів. Гнала по кроснах
днів половців, Батия, Андрія,
звірського Леніна в овечій шкурі.
Когож тепер ведеш ти серед бурі?
Я знаю — мій народ — твоя солодка мрія."

Хто знає твори Ольжича, зараз побачить, що вони велике ніщо в порівнанні з силою поетичного слова кол. Дяченка...

Правдиво Донцівський своїм вольовизмом вірш „Мандрівка" (ст. 9):

„Усміхнений я вийшов вранці,
шуміли води весняні,
будились дуби голодранці (!),
втікав кудись сніжистий гнів (!).
Я йшов оттак, минаючи каміння,
що скрізь розкинуло життя.
До радощів тягло сумління,
в країну мрій я шлях свій тяв (!).
Життя вважав я но ігрою,
розради йшов у світ шукать.
Гей, довгий шлях простягся передо мною!
Чиясь (!) вела мене рука.
І на двадцяте прийшов я роздоріжжа,
на сталі напис прочитав:
— Завзяття й чин — життя престіжі —
у боротьбі сконать — мета. —
Я вмить хлопячі танці загнуздав
в нові сталевії віжки
і, хоч сміється ще нужда,
я мірю шлях змагань різкий!"

Яка ясність вислову, які оригінальні порівнання й епітети, яка дистинґованість слова! Так і видно, що поет знає кровотічні престіжі та тне до них свій шлях нужди, аби дійти до мети: сконати!

Так, бо автор знає вагу „Життя" (ст. 6):

„Куди так мчиш, розгуляний козаче,
гей на іскристому коні?
Чом мало в тебе так борні?
Ти боягуз! Мети не бачиш?
Я хочу вічно, вічно боротьби,
краси, тріюмфів, слави, авреолі!
Хай згинуть прокляті раби!
Міцні хай сядуть на престолі!
Но силі я створю довічні гимни,
слабим у груди кину свій прокліп!
Нездарі жить оттак? Негіден він!
Суворі будьте, мої ритми!"

І признається нам автор „Іскор", що його одиноке „Бажання" (ст. 10):

„Я хочу вічно, вічно жить, —
(та байдуже мені, чи в тілі дух, чи но (!) [душа)
щоб тільки йти вперед, гонить
мій сонний ще народ!
Тому я хочу жить
і но за цим душа скуча,
Я хочу мірять вічний шлях,
кудою йтимуть всі змагання
моєї нації. Як птах
летіти буду завжди без вагання
тернистим шляхом слави, авролі.
Я хочу жить. Я мушу вічно жить!
Я величі і вічности співець.
Ідеям вічним йду служить,
безсмертности вогнів я жрець!"

Хоч Шановний Автор „Іскор" і має якийсь талантець, то проте не зашкодилоб йому купити собі словар чужоземних слів а то й українських і прочитати, що таке авреоля, кровотеча і т. п. А то ще готов дійти до такої сили вислову як п. Синюта, невибраний посол бл. п. Успіпи... Бо навіть і вольовистий націоналіст повинен памятати, що лише тоді — як говорив п. Синюта — будемо „енергувати чуже паньство, єжелі будемо мати свою народову риспублику..."

Ну і здається нам, що навіть сам Донцов ніде не вчить байдужности для справ душі, як того хоче автор „Іскор". „Чи в тілі дух, чи но душа" — зовсім не байдужа річ, хіба для большевика, та ніяк для націоналіста. Отже пручаємо авторові „Іскор" почитати в якійсь теольогії, хочби навіть націоналістичній тов. Штикала.

І ще одно. При другім портреті краще зодягти сорочку з українським ковіром, а не викладаним аля Байрон чи Словацький. Якось до них наші вишивки не підходять...

Другий автор, Чапляк, уже більше скромний. Свою збірку видав просто, без новочасного смаровила. Зате на початку пише:

„Моїй вчительці юних днів Марії (тут повне прізвище) за шліфування мойого шляху в юних днях сьогодня присвячує цю збірку Автор."

Чи Високоповажана Вчителька Автора булаби вдоволена з такого „шліфу" і пітійської присвяти („в юних днях сьогодня"), не знаю. На всякий випадок Вп. Вчительку охоронив від того п. прокуратор, який збірку сконфіскував за протидержавні річи й охоту „відлучити частину від цілости." Видно з того ясно, що нераз навіть прокуратор — корисний для молодих націоналістів. Гадаю, що й сам колеґа Чапляк признає мені в тім рацію, але за яких 20 літ...

Який же той „Мій шлях" колеґи Чапляка? (Вибачте, що титулую Вас „колеґою", але я теж колись писав вірші...) Пише автор про те в „поезії" (на 5 ст.) „Мій шлях":

„Мій шлях це змагання в життю,
Це одна крута стежка в гору...
Це тернові кільці, що так колять миттю,
Як я хочу іти до мети по ньому!"

Як колишній колеґа (в віршах) тов. Чапляка признаюся, що ті вірші вдарили мене наче тяжким обухом в голову! Такі зворушливі!... Подумайте тільки: складів 8 + 9 + 12 + 12, вірш ніби силябічний, рими прекрасні: життю — мить-тю, гору — ньому... Таких красних віршів чоловік уже давно не читав... Аякже.

А потім іде цикль „З вірлиних льотів." Вірші в ньому мають велику вартість для майбутнього історика і критика: колеґа Чапляк майже скрізь подавав дату написання вірша... Отже прим. 23. VII. 1932 року написаний вірш п. н. „Ударникам":

„Панцирна сталь — це ваші груди,
Жельбетон — ваші твердії мязи...
Прапор ваш — праця становить буде,
А слово ваше — воєнні гази..." (Ст. 11).

Вже з того уривка видно, що й самого автора треба зачислити теж до ударників, бо справді — слово його наче воєнні гази, хоч більше гази ніж воєнні.

Зновуж в селі Кунині (п. Добросин б. Жовкви) дня 5. X. 1932 року колеґа Чапляк створив іперит [1]) під назвою „Я розвину довгі ясні семафори." (Які цікаві мусять бути ті семафори біля Жовкви, коли їх можна розвивати!)...

А знов у Немирові, дня 9. VIII. 1932 року повстав правдиво Донцівський люїзит [1]) п. н. „Лявіною у вікно" (ст. 17):

„Лявіною у вікно
Ткнув мені хтось темінь
І мені вже все одно,
Що кресає кремінь.
І мені вже все одно,
Дим чи полуміння,
Чи це повінь, чи заграва,
Щоб лише стремління..."

— — — — — — — — — —

„Лиш щоби ви уперед все
Йшли як ця лявіна,
Щоб діла за вас свідчили...
Що ви буй-людина!"

Як могутньо пропаґує тут кол. Чапляк ідеї Донцівського вольовизму! І як ґеніяльно створив український термін на Übermensch'a: буй-людина! Так і чуєте в ньому той сам корінь, що в епітетах: буй-тур, буй-віл, буй-да... а далі болван і т. д.

Не диво, що такий вольовий імперіяліст і буй-людина, як кол. Чапляк свої любовні вірші (цикль „Шовкові будні") присвячує і „Ліді К." і „Ірі Р." і „Любці" і „Її" (новий датив кол. Чапляка). Що там одна — коли „Панта рей" (ст. 33). Не диво, що й сам автор дня 13. IX. 1932 року написав:

Гей у світ пробю віконце
І фурну ним до Взнесіння" (ст. 20).

Отже й цілий тон „Мойого шляху" кол. Чапляка повний таких „фурнень до Взнесіння". Чапляк, як буй-людина, зовсім новочасний і не любить плачів та скреготів. Радить таке й іншим (ст. 19):

„Брате, навіщо ці сльози?
Пощо ломиш руки, пощо нарікаєш?
Чи все і усюди цвисти мусять [бози?
Чи думаєш воля любить аромати?"

Певно, що ні. Воля любить лише слова, що „як воєнні гази". Знамениті — годі мені стриматися, щоб іще раз цього не підчеркнути — рими кол. Чапляка, прим. до „аромати" дає він рим „підливати": так і чуємо тут просто носом силу поетичного слова колеґи Чапляка! Повний прекрасних римів, незвичайно оригінальних ритмів і ґеніяльної сили слова вірш кол. Чапляка п. н. „Молоднякові" (ст. 10; на превеликий жаль не подано місця й дати написання):

„Ти не смій дрожать у танку,
Тиж потуга, сила, криця...
Ти надія молодняку,
Будь у леті мов вірлиця...
Буяй грізно у просторі
І здійсняй свої бажання,
Ти держи все зір у горі,
Бо на долі це конання!...
Молодняку!
Не в маяку,
Але в вірі у побіду,
Але в силі
Але в гарті
Ти як криця стій на варті
До свойого індивіду!!!
Тож у гору
Думку горду
Не похнюплюйся ніколи.
Бо хиляння,
бо вагання
це плазунство —
це конання,
Це метод давної школи!..."

Тільки буй-людина нової школи Донцова зрозуміє всю велич і силу цеї поезії кол. Чапляка! І мені дуже радісно й приємно на душі, що я теж — хоч далекий — та всетаки колеґа п. Чапляка, бодай в минувшині.

Та, хоч як я хотівби, проте не пишу колезі Чаплякові похвал. Примінююся в тім до його волі, поданої в вірші п. н. „Другам" (ст. 46):

„Не хочу оплесків, ви друзі кохані,
Не хочу признання (розб. автора) за [прості рядки!
Лиш хочу, щоб слово моє вже зарання
У серце влучало як гострі кульки!"

Можу впевнити Шан. Колеґу, що Його слово справді сповнилоб те бажання Автора, якби не зловісна цензура...

Коли я вже при поетах, то хотівби підчеркнути ще одного, позабутого, якому чомусь то ніяка „Просвіта" творів досі не видала. А шкода, бо се бувби прекрасний відповідник до рецензованих збірок. Отже в Чортківщині жие дідич-Поляк, старий Дон-Жуан і парубіка. Хоч Поляк, але пише вірші в мові братнього малоруського люду. Описує в них свої любовні пригоди і життєві пригоди-мандрівки. Прим. мав він на Сицилії якусь любку, що вродила йому дитину. Дуже цю дитину наш дідич любив, та біднятко впало під авто. На смерть дитини той дідич написав елеґію. Ось кілька рядків з тої зворушливої елеґії:

„Гей, на славній Сицилії,
Там, де сонце тепло гріе,
Була у мене Олюся
І співала гуся-сюся,
Тай дитину она мала
І моцно еї кохала,
Но та впала під колеса,
Господь взяв ї на небеса."

Як бачимо „ясний пан" формально вже дорівнюють колезі Чаплякові. Ще тільки ідеольоґічно їх трохи підтягнути — і „Вістник" діставби нову поетичну силу. Ґрунт сиріч підліжжя до того — знаменитий: буй-поета видно в кождім цалі „ясного пана", творчу оригінальність також, що доказують такі літературні словотвори як гуся-сюся, словом: талант хоч куди. Не „пасувалаб" до вихованків Донцова тільки згадка про Бога, але ми гадаємо, що навіть таке можна вибачити поетові, коли він ґеніяльний.

Словом, „властиво" все булоб добре. Тільки муляє думка не так за ту невинну гусю-сюсю, що впала під колеса на славній Сицилії, як за також невинну нашу народню масу, зорґанізовану в „Просвітах", що з неї стягають гроші на такі „просвітні видання". А р а м і с.

Нові видання

Добрий Пастир, часопис присвячений богословським і церковним справам. Річник VI, ч. 4. Станиславів 1936. Ст. 233—336. Формат: 25×17.5 цм. Зміст: о. Іриней Назарко ЧСВВ: Евхаристія й українська культура; діякон Й. Г.: Римські катакомби; о. Й. С.: Дещо про актуальність проповіди; Стефан Тарнавецький: Призначення як основа оптимізму; На вибрані теми: Жидівське питання; Другий Міжнародній Конґрес Місійного Союзу Духовенства; о. К. Т.: Сила католицизму; Любов — основа апостолування; Душпастирські питання й випадки; Церковний огляд; З нашого церковного й релігійного життя; Вісти з католицького світу; З католицьких місій; Нові книжки й видання; Книжки й часописи, надіслані до Редакції. — Журнал сей дальше стоїть на висоті свого завдання і заслуґує на уважне читання й поширювання.

Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі. Львів 1937. Бібліотека УНО (Української Народної Обнови). Ст. 306. Формат 18.2×13.2 цм. Ціна 2 зл., з пересилкою 2.25. — Се одинока політична книжка видана в українській мові, яка критично, але спокійно і річево розбирає взаємовідносини між Українцями й Білорусинами з одної сторони та Поляками з другої сторони і виказує, як на всіх областях публичного життя ділає шовінізм шкідливий для обох сторін. Без тої книжки не може обійтися сучасний діяч. Вона була печатана пару літ поодинокими статтями в „Новій Зорі". Ціна її як на 306 сторін друку зовсім не велика.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ҐРУПА АНҐЛІЙСЬКИХ ПОСЛІВ та інших осіб вислала до Союзу Народів петицію в справі української меншости в Румунії. В тій петиції звернено особлившу увагу на важке положення українського шкільництва на Буковині та в Бесарабії.

ШЕФАМИ нового проурядового табору на східногалицькі воєвідства іменовані: проф. львівського університету др Л. Колянковский на львівське воєвідство, посол др З. Строньский на станиславівське, посол С. Відацкий на тернопільське.

СОЦІЯЛІСТИЧНА „Валька Люду" пише, що з хвилею виступу на арену нового політичного табора роля уряду ґен. Складковского скінчена і наступить зміна правительства.

ЛІДЕР ЧИ ҐВІП? Кет запитує в „Слові" виленським плк. Коца чи він по своїй заяві буде лідер чи ґвіп (шеф пропаґанди, дослівно „барабанщик") нового табора. Ґвіп се також важна особа, але все таки ґвіп слухає лідера. Отже хто лідер?

В СОЙМІ зложив посол Зоммерштайн заяву іменем жидівського клюбу. В ній сказав, що конституція в Польщі наказує трактувати рівно всіх горожан без огляду на віру і народність, а що Жиди не мають в Польщі рівноправности, отже їх посли голосуватимуть проти буджету. Становище льоґічне і достойне.

В ДЕЛЕҐАЦІЇ СОВІТІВ на коронацію анґлійського короля приїдуть Літвінов, маршал Тухачевський і Майський — на поклін найвисшому представникові найгрубшої буржуазії.

ОСТАННЬОГО З КНЯЗІВ ҐОЛІЦИНИХ увязнили в Москві. Після всякої правдоподібности його розстріляють і на нім скінчиться той рід.

8.500 БОЄВИХ ЛІТАКІВ будуть мати Совіти при кінці с. р. Таке пише совітська преса.

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ Бенеш в березні або в квітні відвідає Югославію.

РОМУНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Татареску перевів реконструкцію правительства. До нього ввійшли два ґенерали.

БАЛКАНСЬКІ ДЕРЖАВИ, Ґреція, Ромунія, Югославія й Туреччина, дозволили журналістам з тих 4 держав їздити по своїх територіях без усяких формальностей.

БЕЛЬҐІЯ призначила додатковий кредит в сумі 172 міл. фр. на дозброєння армії.

КОРОЛЬ ІТАЛІЇ приїде в травні до Будапешту ревізитувати диктатора Угорщини Ґортія.

СВІЧКИ ПОДОРОЖІЛИ. Повідомляємо, що з причини сильної звижки цін воску і стеарини ми були приневолені піднести ціни наших свічок. А то: композиційних „К" і „КВ" о 5 гр. на 1 кґ., півстеаринових „КК" і піввоскових IIa „ККК" о 15 гр. на 1 кґ., стеаринових „С" і піввоскових Ia „В/2" о 20 гр. на 1 кґ., воскових 30% „В" о 50 гр. на 1 кґ., воскових 60% „ВВ" о 1 зол. на 1 кґ. Свічки воскові „В" і „ВВ" доставляємо лише в міру запасів воску. Свічки звичайні білі лишилися в давній ціні. — Фабрика свічок „КЕРОС", Львів 15, Окружна 108а.

КОНТРОЛЯ ЕСПАНСЬКОГО ПОБЕРЕЖЖА коштуватиме 1 міл. фунтів стерлінґів. Велика Британія, Італія, Франція, Німеччина й СССР заплатять по 150.000 фунтів, решту розділять між інші держави, що засідають в комітеті неінтервенції.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО в Еспанії оповістило декрет про покликання до військової служби молодих людей в віці від 23 до 27 літ.

ПАРАҐВАЙ виступив з Союзу Народів.

З НАНКІНУ звідомляють: На інавґурації пленарної сесії комітету Куомінтанґу предсідник заявив, що правительство плянує відзискання втрачених територій і оборону решти краю від всякої можливої напасти.

[1]) Трійливі речовини, вживані як воєнні гази й темі.

НОВИНКИ

Цікавий фейлетон про спорт буде докінчений на другий тиждень, бо тепер задля виїмково великої статті з области літератури мусів піти коротший фейлетон п. з. Спомин студентки.

Марійська Дружина Пань у Львові урядила 23 с. м. у власній домівці при вул. Руській 10 чайний вечір. Підчас нього п. Я. Конрад-Ісаєва виголосила цікавий реферат п. н. „Виховання молодого покоління". Прелеґентка обговорила наперед три ворожі католицизмові напрямки педаґоґії, себто натуралістичний, матеріялістичний і націоналістичний. Опісля в противенстві до тих трьох напрямів обговорила католицьку педаґоґію, подала її головні засади й дотеперішні успіхи. Реферат був солідно підготований. В дискусії забирали голос: презес о. Ір. Назарко ЧСВВ (2 рази), студент Чума та п. проф. Тишинська. Студ. Чума піддав думку скликання Католицького Педаґоґічного Зїзду. — У вечорі взяло участь поверх 80 осіб.

Церкву св. Варвари у Відні розберуть. З Відня наспіли вісти, що в звязку з інвестиційними роботами на терені міста розберуть м. ін. гр.-католицьку церкву св. Варвари. Се болючий удар для тамошньої української кольонії, бо церква містилася в центрі міста та до того її відновлено в середині перед кількома роками. Справа нового приміщення церкви покищо не вирішена.

У Львові наступила дальша звишка цін хліба. 1 кг. куликівського хліба коштує 48 с., 1 кг. люксусового хліба 44 с.

До каси Маслосоюзу при вул. Каспра Бочковского у Львові зголосився якийсь осібняк і просив касієра, Михайла Яновича, зміняти йому два 500-золотові банкноти. Касієр взяв від нього гроші й видав йому 1000 зл. в 50 і 20-золотових банкнотах. Одначе осібняк просив більону. Коли касієр згодився на те, невідомий осібняк віддав пібрані банкноти та взявши 1000 зл. в більоні, вийшов. По його відході касієр перечислив гроші й показалося, що бракує 420 зл.

До Берези Картузької вивезли зі Станиславівщини 12 осіб, підозрілих у комуністичній діяльности. Між вивезеними є кілька осіб з українськими назвисками.

В Станиславові до друкарні А. Нусбавма при вул. 3-го Мая 6 вломилися злодії і вкрали машину до вульканізування печаток, вартости 200 зл.

В Дорі й Яремчі невідомі справники вломалися до церков, де спрофанували і розкинули Найсвятіші Дари.

В рогатинськім повіті вибудовано в останнім часі 21 шкільних будинків коштом около 330.000 зл. Сільські громади проєктують в найближчих 3—5 літах будову нових 22 будинків.

В Стрию увязнено інж. Володимира Мацевича з Долини, що по 15 роках неприсутности вернувся з ЧСР до краю. Йому закидають участь в саботажах й актах диверзії в 1922 р. та нападах на почту в Долині й Калуші.

Надужиття викрито в катастральнім уряді у Снятині. В звязку з тим увязнено начальника того уряду інж. Костецкого і двох урядників, Гофера й Ґольднера.

Політ. гумор. — Чому міністр Квятковский хоче будувати пристань у Сандомирі? — Ну, щоб тільки якнайдальше від Ґдині... („Врублє").

Гумор. — У Біловежській пущі грубі риби полюють на грубу звірину.

Союз Промислово-Торговельних Палат вислав до міністра заграничних справ домагання знести пашпортові візи.

Голодовий тиф вибух в Синевідську. Місцеві власти зорганізували допомогу санітарну й живностеву. Вступ до села заборонений.

З лісти адвокатів счеркнено українського адвоката дра Василя Кіцулу з Самбора.

Новий польський щоденник має виходити на Волині. Його видавцем має бути один з б. співробітників краківського „І. К. Ц.".

Куратор шкільної округи в Любліні, Станислав Левицкий, уступив зі свого становища внаслідок голосної афери в Холмі, де з ґімназії видалено 4 матуристів і усунено з урядування ґімн. катехита за ендецьку пропаґанду.

В Дзвинячці, на ромунськім боці Дністра, померла 86-літня жебрачка. При ній знайшли 10.000 зл.

В Шамотулах увязнено директора ККО, що внаслідок кепської господарки наразив установу на 600.000 зл. втрат.

Під закидом надужить увязнили в Сосновці директора сталівні „Возьняк" Генрика Мусяловича.

Білосток на 100.000 мешканців має 321 зареєстрованих товариств. Се здасться найбільш „усуспільнене" місто в Польщі.

Міська управа в Бидґощі розписала конкурс на другого віцепрезидента міста. Зголосилося аж 73 кандидатів.

Князь Віндсору, б. король Едвард VIII, покинув замок Енцесфельд і виїхав до Каринтії.

Ромунський престолонаслідник воєвода Михайло вже зовсім виздоровів і виїхав з Фльоренції до Букарешту. Перед відїздом відзначив ордером лікаря, що опікувався ним в часі його недуги.

В Німеччині заборонено книжку Англійця Джона Гвілєра „Ґінденбурґ, деревляний велит" і книжку Француза Люї Віньона, в якій він перевів критику книжки Ґітлєра „Моя боротьба".

Протикомуністичний конґрес підготовляють в Берліні.

Ернст Крік, німецький фільософ і педаґоґ нац. соц. напрямку, написав статтю п. з. „Де поділися ученї?" В ній жалується, що в Німеччині не видно тепер нарибку здібного заступити старих ученых і пише про потребу скасувати третину німецьких високих шкіл.

Міністр летунства у Франції зареквірував для держави фабрику літаків Морана-Сольніє, бо вона спізнялася з доставами.

На острові Корфу відкриють незабаром для відвідин публики прегарний замок „Ахіллєон", де любила жити австрійська цісарева Єлисавета.

В околиці Шікаґа вибухли поважні розрухи страйкуючих робітників.

Великі дощі падуть майже у всіх краях західної Европи.

Політ. гумор. — Французька преса звідомляла безпідставно, що Німеччина хоче забрати Ґданськ. — Так, а що за те далиб Польщі? — Право будови пристані в Сандомирі. („Врублє").

Політичний гумор. — Віцепремієр Квятковский каже, що знає Польщу від А до Б. („Врублє", ч. 8).

Гумор. — Мало не побачила. — Пані, я нині мало не побачила вашого чоловіка. — Якто „мало"? Або ви його бачили або ні. — Ваш чоловік пречінь поліціянт і має ч. 25, а я бачила поліцая ч. 24.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Шамбелян др Степан Юрик,** довголітній парох Золочева і знаний суспільний діяч, помер 24 с. м.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Лотович в Америці. Лист одержали. Помістимо на другий тиждень.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.24—1.20, фр. франки 24.64 шв. франки 121.20—120.50, фунти стерлінги 24.69 — 24.55, австр. шілінги 95.00 — 93.50, чеські корони 16.30 — 15.80, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 25 лютого ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.95 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.00 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.80 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 25. II. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.20 зол.
Товщеві качки І. кляси.	1.25 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Життя Святих на кождий день у році, книга ілюстрована й одобрена Гр. Катол. Ординаріятом, сторін 640, ціна 6.50 зл. Висилає: Вид. „Чечва", Rożniatów.

Абсольвентка семинарії пошукує лекції в околицях Львова. Скромні вимоги. Ласкаві зголошення: Гр.-кат. уряд парохіяльний Близянка, поч. Небилець (Niebylec).

КІНА

ПАКС: Малий король.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Роз Марі.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Срібна торпеда.
ТОН: Білий Тарзан.
УТІХА: Клеопатра.
ХИМЕРА: Ексцентрична жінка.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 4 березня 1937. Ч. 16 (1016)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

ЕПИСКОП ГУДАЛЬ ПРО БОЛЬШЕВИЗМ

Яке властиве походження насіння червоної руїни.

Епископ др Альойз Гудаль виголосив в Римі цікавий виклад перед Німцями з Австрії, Швайцарії й Німеччини. В нім говорив наперед про звязок між світоглядом Ніцшого і сучасним рухом, з котрого вийшла т. зв. „німецька віра" з 25 „догмами", уложеними Бергманом на підставі Ніцшого, який виступав і проти віри в Бога взагалі. Таксамо тісно — говорив Преосв. Гудаль — звязаний з Ніцшем і большевизм. Ленін і Сталін се просто воплочення ідеалів Ніцшого про „надчоловіка", безбожного і ворожого спеціяльно християнству. В писаннях Леніна і в програмі большевизму є майже дослівно наведені вискази Ніцшого про релігію. Отже большевизм безпідставно називають витвором російської душі, не уважаючи навіть на те, що радикальне жидівство реклямує для себе большевизм як свою духову власність. Правдивий Росіянин за релігійний, щоб міг витворити большевицький світогляд. У світлі писань Ніцшого большевизм се влом духового звироднення (декаденції) Европи в історію Росії. Отже коли берлінський професор Баймлер і т. зв. „німецька віра" зачинають найновішу німецьку історію не від Бісмарка, а від Ніцшого, то се може стати страшним нещастям, бо може підготовити прихід большевизму на Европу. Тому правду сказав шеф італійської пресової палати Кастелльоні: Ніцше се руйнуюча сила в історії німецького духа. Німецький нарід мусить знов навязати до великої постаті гуманіста Николая Кузануса, що мав рівночасно німецького й римського духа. Того великого Німця неслушно забуває німецька молодь, що вірить фантастичним видумкам расових теоретиків англійських і французьких. („Н. Фр. Пр." ч. 26030).

Французький хірург про відносини в СССР.

Славний французький хірург др Абаді щойно вернувся з СССР і в Океанографічнім Інституті в Парижі дав виклад про те, що бачив. Він заявив, що подавляюча маса народу живе в СССР в жахливій нищеті. Кидається в очі нерівність життевих відносин, глухе незадоволення і дволична політика верховодів, що тепер мечуться між інтернаціоналізмом і націоналізмом. Др Абаді вповні потверджує враження Жіда, Селіна і Доржелеса. Франції радить він відкинути совітський експеримент в цілости, хоч деякі досвіди заслугують на увагу.

Увязнення в київській академії.

„Ангріф" звідомляє з Москви: В академії т. зв. „червоних професорів" у Києві викрили протисталінську групу, що складалася з комуністичних вчених і мала провадити дуже оживлену діяльність. Увязнили червоних професорів Гітеля, Астрафіяна й Подстоловську. Ті увязнення викликали велику сензацію, бо якраз та академія мала виховувати вчених — бездоганних комуністів.

Відкрито зелізо на Великій Україні.

Директор Українського Інститута Географії, член Академії Наук Свитальський повідомив совітську владу, що має вже достаточні підстави до таких стверджень: В районі Кременчуга є великі зложжа зелізної руди типу криворіжської. Йдуть вони від Кременчуга в напрямі Полтави.

Довірочні переговори Англії з Німеччиною.

„Сондей Експрес" пише, що між Лондоном і Берліном відбуваються довірочні переговори в справі мира. Часопис твердить, що підчас останної розмови Ідена з Рібентропом обговорювано такі засади евентуального порозуміння: 1) Поворот Німеччини до Союзу Народів, 2) покинення Німеччиною політики господарського відокремлення, 3) загальна редукція зброень, 4) порозуміння проти воздушних нападів, 5) загальне порозуміння, що обіймалоб навіть Совіти. „Сондей Експрес" підмічує, що англійсько-німецькі переговори се наслідок нової програми британських зброєнь.

Воєнні обчислення Японців.

Лондонський „Дейли Телеграф" пише: В Японії панує погляд, що найбільше підводних суден модерного типу має тепер СССР, а саме 40 на Океані Спокійнім і 90 на Морі Балтійськім. Злучені Держави Півн. Америки мають 100, Франція 92, Італія 87. Совітські судна невеликі, але можуть держати в шаху весь Балтик і можуть відрізати Японію від Манджурії. Крім того будують Совіти в одній тільки владивостоцькій окрузі аж кілька пристаней для военних літаків.

Тяжкий стан шпиталів в Польщі.

„Курєр Варшавский" пише: Великий сором, що Польща має найгірші, найбідніші і найбільше занедбані шпиталі в Европі. Персонал лікарський першорядний, але поміщення, випосаження, харч і т. д. дуже недостаточні. Чия в тім вина? Просто ніхто не платить. Ще найбільше Обезпечальня, бо 80% коштів ліченння. Навіть правительство залягає з виплатою за ліченння урядників, а фонд убогих то доперва сумна пародія. В Галичині уряд виплачує всего третину того, що винен шпиталям, і шпиталі тонуть в довгах, нпр. у Львові шпиталі мають 2 міл. довгів, у Кракові 1½ міл. І нікого се не обходить... Вже від кількох літ шпиталі перестали доповняти білизну, не справляють хірургічних знарядів, ні рентґенівської апаратури, ба навіть ліків і поживи їм бракує!

Парижеві загрожує повінь.

Безперервні дощі у Франції спричинили вилив Секвани та її допливів. Річна плавба зовсім перервана. Залиті всі пивниці парижських домів, положених над Секваною. На нижче положених улицях Пасси працюють безнастанно помпи видобуваючи воду з пивниць. В звязку з виливом Секвани перервано частинно роботи на терені паризької вистави. В околицях Парижа огороди і прибережні місцевости вже під водою. В кількох місцевостях евакуовано навіть мешканців.

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а усі церковні гроші слід НЕГАЙНО пересилати на вкладкову книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Uszy pełne stuku

„Современное состояніе Россіи представляетъ внутренній разладъ, прикрываемый безсовѣстною ложью... При потерѣ взаимной искренности и довѣренности все обняла ложь, вездѣ обманъ. Правительство не можетъ при всей своей неограничености добиться правды и честности; без свободы общественнаго мнѣнія это и невозможно. Всѣ лгутъ другъ другу, видятъ это, продолжаютъ лгать, и неизвѣстно, до чего дойдутъ."

З записки Константина Аксакова про внутрішній стан Росії, предложеної в 1855 р. цареві Александрові Николаєвичеві.

„Вуха повні стуку". Отсими словами, взятими зі вступу Міцкевича до його найбільшого твору, якими він характеризує духову атмосферу одної катастрофальної доби польської історії, можна схарактеризувати враження з перших днів після появи відомої заяви плк. Адама Коца.

Про міжнародно-політичне і внутрішне тло, на якім появилася та заява, помістили ми передовицю в 15 ч. „Нової Зорі". Тепер вискажемо кілька своїх уваг з приводу стуку, який викликала та заява не лише в широкім світі але й серед нашої суспільности. Зі всіх сторін одержуємо запити, яка наша думка про перспективи звязані з наслідками тої заяви.

Щоб не відповідати кождому зокрема на листи й численні устні запити, спробуємо відповісти тут загально. Розуміється, кождому повинно бути ясно, що мусимо притім рахуватися з цензурою.

Нарисувати якунебудь панораму перспективи наслідків того, що може наступити в звязку з заявою полк. Коца і його акцією, не мігби мабуть і сам автор тої заяви: бо наслідки таких річей ніколи не дадуться напевно предвидіти. Навпаки, певне якраз те, що наслідки будуть інакші, ніж люди загально одні сподіваються, другі побоюються. Та є деякі моменти, звязані з появою тої заяви, на які слід уже тепер звернути особлившу увагу, бо вони мають зовсім виразне значіння для перспективи наслідків, звязаних з новим табором. З тих появ виберемо п о к и щ о о д н у і хочемо про неї написати правду для нашої української суспільности. Коли ся стаття перейде цензуру, то можливо, що відважимося писати дальше те, що уважаємо правдою. Бо коли се цензури не перейде, тоді ніяка цивільна відвага нам на ніщо не придасться і наша умова праця булаб даремна: вона просто не побачилаб світа.

Та одна поява, яку в сім часі уважаємо за найбільш характеристичну і важну для оцінки перспектив нового табора, се увільнення з Картузької Берези всіх увязнених там польських ендеків (вшехполяків). Сей факт вказувавби на

те, що основоположник чи основоположники нового табора хотіли тим ділом сказати до своєї, польської суспільности: „Не виключаємо згоди навіть з тими, що найостріше і в підпіллю виступали проти дотеперішних правлячих кругів."

Не можна сему актові відмовити політичного уміркування вже з тої причини, що в польській суспільности є тільки дві ідеольогії: ендецька (вшехпольська) в ріжних її відтінках і соціялістична, також в ріжних відтінках. Дотеперішні правлячі круги стояли від травня 1926 р. тільки особистою індивідуальністю, іменем і практикою покійного марш. Пілсудского, а консервативні круги польської суспільности до сеї пори не здобулися на суцільну, всеобіймаючу ідеольогію, приноровлену до повоєнних часів і відносин (хоч мають у своїх рядах людей високої освіти і великої здібности, щоб назвати тільки такі імена як С. Лося, Бохенських і ин. і мають велику та в суспільности недоцінювану традицію своїх батьків). Без ідеольогії, то значить без світогляду, довго ніякою не то державою, але й більшою фабрикою без катастрофи управляти не можна. Катастрофа певна при першім значнішім потрясенні.

Ідеольогії не можна штучно спрепарувати. Вона мусить вирости з якоїсь спільноти, як виросла ідеольогія польського націоналізму зі спільноти польської урядничої дрібнобуржуазної верстви в найширшім того слова значінні (до тої верстви рахуємо також польське духовенство, що в своїй дуже значній части було і є головним консументом і ширителем вшехпольської ідеольогії). Та ідеольогія по своїй суті радикальна й навіть дуже ліва, хоч любить уживати покришки правих фраз і кличів. В її „льогічній" основі є також виразна рабулістика. *) Та будьмо справедливі: сірий загал того польського духовенства, що захопився вшехпольською ідеольогією, особливо духовенства сільського і з малих глухих містечок, має підставу оправдуватися приблизно так: „Господи, а хтож нам основно вияснив рабулістику тої ідеольогії? Виросла вона очевидно з ґрунту наболілого патріотизму нашої колись тяжко гнобленої нації, що виїмково терпіла і в тім терпінні вродилася серед неї ідея виїмкового месіянізму Польщі й Поляків. А в тій ідеї месіянізму скільчилася також ідеольогія ендеків. І так ми пішли за нею тай потому в нашу думку всякало вже все, що з собою принесла та ідеольогія, хоч тепер річ ясна, що були і є в ній також річи зовсім не месіяністичні."

Не можна заперечити, що верства рим.-кат. духовенства на землях Р. П. органічна: вонаж видержала около 1000 літ і все проявляла активність у звязку з суспільними справами.

Без порівнання молодша, та зате також без порівнання могутніша польська робітнича верства, серед котрої вкорінилася соціялістична ідеольогія, сильно зафарбована також тим, чим ендецька. Фізично замітний і навіть на око могутній рух польських людовців се під оглядом ідеольогічним зліпок деяких соціялістичних кличів з кличами вшехпольськими. Значить, поява неорганічна.

В політично - суспільній практиці польського життя правлячі круги не могли стати на становищі соціялістичної ідеольогії з богатьох причин зовнішних і внутрішних, політичних і фінансово-економічних, а може головно психольогічних: при сусідстві з СССР польські народні маси зрозумілиб таке становище зовсім не так, як розуміють англійські народні маси становище англійської партії праці. Вони зрозумілиб се як підготовку до большевизму. А що самі правлячі круги в Польщі не мають такої своєї ідеольогії, **) яка просвітлювалаб всі прояви сучасного повоєнного життя і що такої ідеольогії не мають ні сучасні польські консерватисти ні людовці, — отже в мурах Картузькой Берези мусів задзвонити телефон і внаслідок того заскрипіли брами ізоляційного табора тай опинилися на свободі всі польські ендеки щодо одного. Спроба, якій не можна відмовити льогіки.

А тепер наступає найцікавіше. Ми не знаємо, як до заяви полк. Коца поставилися ті ендеки, що були в Картузькій Березі. Та припускаємо, що мабуть всі вони заняли до заяви полк. Коца точно таке саме становище, яке заняли головні пресові орґани вшехпольської думки. А припускаємо так на тій основі, що в кождій орґанізації випливають згодом наверх ті її люди, що найглибше переняті духом тої орґанізації. І одні беруть редакційні пера в руки, а другі з них того самого фасону (коли орґанізація йде в таку опозицію як пішла ендецька) беруть в руки лопати в Картузькій Березі. Колиж вони відтам виходять, то тільки слабші з них можуть розійтися в поглядах з тими, що мали щастя і не пішли до Берези, але сиділи в редакціях. А які погляди тих, що сидять в ендецьких редакціях, від „Дзєнніка Варшавского", „АБЦ" і „Ютра" почавши на „Польонії" Корфантого скінчивши, знаємо зі статтей тих орґанів — і вистарчать навіть несконфісковані. Всі ті визначні орґани вшехпольської струї поставилися до заяви полк. Коца негативно, деякі навіть ворожо.

Та се не значить, що ставка нового проурядового табору поставлена на ендеків, що так скажемо, чисельно програна. Зовсім ні. З табора ендеків перейде до нового табора полк. Коца значна скількість людей. І з природи річи спробує забарвити новий табор своєю ідеольогією. А якою саме ідеольогією? Бо не все в ідеольогії польських ендеків рабулістичне і заслугує на осуд. Як і чому мусить наступити розклад амальґаму ендецької ідеольогії та струї на тлі табору полк. Коца і які частини з тої ідеольогії та струї можуть передовсім увійти в новий табор і в його життєву практику, про се спробуємо поговорити в слідуючих статтях, коли нам дозволять висказати наші думки, аналь огії й аргументи.

Примітка: Вже по написанні і зложенні сеї статті наспіла вістка про сецесіоністів з польської ендеції, які зголосили своє приступлення до нового табора полк. Коца. Зробили вони се під фірмою „Головного Союза Народовців". На чолі того Союза стоїть б. посол давної ендеції Ришард Пестшиньский, що в своїм часі разом з б. послом Шталем (Штагль) зі Львова опустив був вшехполяків і перейшов до санації. Пестшиньский став тепер одним зі співробітників головного органу нового табора „Курера Поранного" під новою редакцією пп. Ґетля і Сківского. Ґетль признається до католицизму отверто, але начальником орґанізації нового політичного табора на міста іменував плк. Коц комісаричного президента м. Варшави Старжиньского, що перед кількома літами покинув католицизм і став кальвіном.

**) Вони мають тільки деякі тези, то значить твердження, які щойно треба доказати й угрунтувати, узасаднити. Власне з таких тез складається переважно заява плк. Адама Коца (хоч є в ній деякі тези вже доказані життям деінде, як пр. теза про шкідливість комунізму).

*) Рабулістика, від латинського „рабулюс", „рабідус", значить скажений з гніву, зїдливий. Рабулістичний доказ се доказ обманний, напр. фальшивими свідками, підробленими „документами", натяганим примінюванням і неправдивим коментуванням (вияснюванням) законів і т. п.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот., в пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

Противорічча

Як Парляментарна Репрезентація голосує в соймі а як аґітує між народом?

В польськім соймі у Варшаві Українська Парляментарна Репрезентація голосувала за приняттям буджету, зголосивши тільки свій словний „протест" проти мін. рільництва Понятовского і тим самим проти буджету його ресорту так, якби буджет того ресорту не браний був з загального буджету, який вона сама ухвалила. Таким чином перед нами „картина", якої ще ніколи не бачив не тільки український нарід, але оскільки нам відомо взагалі ніяке племя на кулі земній. Такої появи ще не було, щоб представництво якогось племени голосувало за буджетом, при помочи якого переводиться кольонізацію і парцеляцію в хосен виключно чужих людей привезених на територію того племени. Жидівські посли походять з народу далеко більше залежного від всяких урядів ніж український нарід, а прецінь жидівські посли мали цивільну відвагу голосувати проти буджету, коли раз стали на становищі, що їх народові діється кривда. Становище Української Парляментарної Репрезентації тимбільше дивне і незрозуміле, що вона ввесь час уряджувала й тепер уряджує віча в краю проти парцеляції й кольонізації, переводженої і проектованої польським правительством, а рівночасно її голосами переходить буджет, яким буде фінансована та кольонізація і та парцеляція, що проти неї викрикує на вічах тасама Українська Парляментарна Репрезентація. Хто, де і коли бачив подібне видовище?... І не знайшовся ні один український посол, що мавби цивільну відвагу занятн льогічне становище і або признати Полякам слушність в тім, що кольонізують і парцелюють землю на нашій території виключно між Поляків, тай тоді голосувати за буджетом, або коли тої слушности їм не признає, то бодай заявити: „Я виходжу з салі, бо не можу на те дивитися". А так перед цілим світом Поляки матимуть тепер підставу і право говорити, що се голосами Української Парляментарної Репрезентації ухвалено буджет, яким буде переводитися кольонізація і парцеляція на українських землях виключно на хосен Поляків. І нехай хтось тепер виаргументує, чому Поляки не мають зустрітися в цілім світі з таким становищем думаючих чужинців: „Га, коли український нарід в Польщі в своїй боротьбі за істнування вибирає і терпить таку репрезентацію, то такому народові не діється ніяка кривда і нема причини надармо тратити час на вислухування якихнебудь жалів і скавулінь з тих сторін." Так очевидно скажуть чужинці. А з нашої сторони на таке поведення послів з Української Парляментарної Репрезентації вже взагалі не знати, що серіозно говорити, бо тут вже кінчиться всяка політика і зачинається гумореска, але така гірка, якої ще не було і ледви чи коли буде.

Квестіонар до 280.000 Німців

З Америки доносять: Голова еміґр. комісії Дікстейт заявив, що 280.000 Німців, американських горожан, одержало анкетні письма з запитом, чи готові боротися за Німеччину, коли її втягнуть у війну. На території Півн. Америки вже тепер вправляється до війни 20.000 Німців під проводом інструкторів, присланих з Німеччини.

Поступ шпигунства

Ромунська поліція увязнила недавно шпигуна, що мав фотоґрафічний апарат вмонтований в оправу окулярів. Отвір обективу був величини головки від цпильки. Шпигун дотикав рукою окулярів і в той спосіб робив знимки. Вони були широкі ледви на один міліметер, та такі гострі, що можна було з них робити побільшення довільної величини.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Наслідки рільної реформи у Сх. Галичині

Навязуючи до протестів Поляків проти способу переводження рільної реформи у Сх. Галичині та до їх лементування, що стан польського посідання в Сх. Галичині „курчисен", консервативний „Час" в ч. 56 пише м. і. таке: „Польська суспільність наших полуднево-східних воєвідств чується загрожена в своїм стані посідання. Та помилявсяб той, хто думавби, що політика мін. Понятовского вдоволила Українців. Ніщо подібне. Українські голоси в парляменті і пресі пересяклі найдальше посуненим критицизмом і найдальше йдучим недовірям." ...„реформаторська акція мін. рільництва вдаряє в інтереси польські й українські, зменшує польський стан посідання, Українців не вдоволяє, а передовсім унеможливляє започатковану спробу нормалізації польсько-українських взаємин..." „Час " і собі пише, що „польська земля переходить в українські руки" та додає: „Очевидно се омана, щоб можна було поспроваджувати польських кольоністів з інших дільниць та оселити їх на розпарцельованих ґрунтах. Омана тому, що се викличе таку реакцію з боку українських селян, що помимо найдальше посуненої опіки адміністраційних властей кольоністи не втримаються там..." Стаття кінчиться такою заввагою: „Коли хочеться запобігти заогненню польсько-українських взаємин і з другої сторони бажається вдержати польський стан посідання, то не треба форсувати парцеляції. Навпаки, треба її гамувати, треба велику власність окружити належною опікою, бо чи кому подобається чи ні, се факт, що твердині польськости — двори, а не кольоністи."

Оцінка заяви полк. Коца

Справа Церкви в заяві полк. Коца.

В заяві полк. Коца є м. і. такі слова: „Польський нарід звязався духово на порозі свойого цивілізаційного розвитку з католицькою Церквою і нераз ствердив приналежність до неї героїзмом пролитої крови. Польський нарід в подавляючій більшості католицький, привязаний до своєї Церкви, тому катол. Церкві треба дати належну опіку..." Навязуючи до сих слів „Глос Народу" в ч. 56 пише: „Очевидно се не є ще т. зв. католицьке становище... Католицьким було становище, котре висловив Дольфус, що „католицька Церква дає державі правдивий ідеал". Правдиво катол. становище полягає на тім, щоб в Церкві бачити не лише організацію, що її піддержання може бути цінне або випливає з якихсь калькуляцій, але установу, призначену до здійснювання засад християнського Обявлення в житті одиниці й суспільности. Отже се становище не реалістичне, а динамічне. Спирається на заложенні, що Польща повинна бути католицька не тільки тому, що вона історично злучена з Церквою і не тільки тому, що до неї належить величезна більшість народу, але тому, що засади Церкви містять в собі правду, отже найбільш автентичний ідеал держави..." Нефортунний також сам внесок: „Церкві треба дати належну опіку". На думку „Г. Н." між державою й Церквою не повинно бути мови про якусь опіку, тільки про співпрацю.

Правительство і заява полк. Коца.

Редактор виленського „Слова" видвигнув питання, чи оферта полк. Коца вяже теперішне правительство? „Газета Польска" в ч. 54 відповіда, що ні. Полемізуючи з „Варшавским Дзенніком Народовим" „Газета Польска" пише м. і. про заяву полк. Коца: „Се не є програма „табору, що становить підставу правительства", а то з трьох причин: 1) той табор розвязаний, отже не істнує, 2) теперішне правительство се не правительство якогось неістнуючого табору, тільки правительство Р. П., сперте одиноко на конституцію та довіря президента Р. П. і марш. Сміглого-Ридза, врешті 3) те правительство як досі не годало свойого становища супроти заяви полк. Коца." — У відповідь на те редактор „Слова" Мацкевич пише: „Ратують ситуацію словечка „як досі". Інакше все це булоб якимсь дивним парадоксом. Бо подумаймо тільки: Полк. Коц закликає покинути „дикі стежки сам-собі-панів" та до здисциплінованого маршу в ногу. Отже має повстати більшостевий клюб у соймі, що голосувавби на приказ, більшість преси має писати на приказ, суспільність має втягнутися до маршу здисциплінованих колюмн, — все це в ім'я гарних і слушних засад заяви з 21 лютого. Всі маємо машерувати і всіх нас має обовязувати заява. А над тим усім має бути правительство, що його заява має не обовязувати. Таж такий парадокс можнаб порівнати хіба до проекту, щоб на чолі католицької Церкви стояв папа лютеранин або папа вільнодумець."

Людовці і табор полк. Коца.

Агенція Прес звідомляє: Начальний Виконний Комітет Людового Сторонництва приняв ухвалу, що Людове Сторонництво й надальше буде держатися своєї організаційної незалежности й політичної самостійности та що воно протиставиться акції плк. Коца. Орган Сторонництва Людового „Пяст" з дня 28 лютого с. р. сконфісковано за статтю про табор полк. Коца. Зате на другій сторінці того самого числа „Пяста" знаходимо таку інформацію: „Людовецька інтеліґенція, що мешкає в Кракові, на зібранні 21 лютого с. р. в редакції „Пяста" по рефераті та обширній дискусії над політичною ситуацією в державі й над деклярацією полк. Коца однодушно рішила, що стоїть на становищі постанов останнього конгресу Людового Сторонництва. Ті постанови намітили шлях до уздоровлення політичних і господарських відносин в державі. За здійснення тих постанов, стоячи в спільних лавах з селянськими масами, будемо боротися аж до остаточної побіди." Отже становище людовців до нового політичного табора ясне: воно непримиримо.

„Бунт Млодих" про заяву полк. Коца.

„Бунт Млодих" в ч. 5 пише з приводу заяви полк. Коца м. і. таке: „Загальна політична ситуація ріщучо вимагає, щоб правительственний табор вийшов з загороджень давнього ББ, вимагає допливу нових сил, нових людей, зліквідування ряду лобузів і зіграних політикантів. Вимагає розширення і зміни основ правління. Теоретично найпрактичнішою концепцією булаб консолідація всего народу. Та се можливе тільки в обличчі війни. В інших умовинах консолідація може наступити або на право або на ліво. В обі сторони рівночасно не піде. В Польщі не буде перевороту: опозиція заслаба на те. Наступить тільки зісовгнення влади: або на право, або на ліво". На думку „Бунту Млодих" плк. Коц може мати успіх, коли „при нагоді найближчої зміни правительства стане премієром. Коли створить відповідний кабінет. Коли програму будеться послідовно здійснювати. Коли добере до властей свого табору дуже відповідних людей. Коли не завагається спалити за собою і за своїм табором мостів до лівиці. Коли притягне до своїх праць найвизначніших людей, що тішаться пошаною й довірям. Коли доведе до того, що дефінітивно закинеться систему шикан і відрази, жертвами котрих постійно є націоналістичні елементи в Польщі. Коли піде на зміни так далеко, що ніхто не буде вважати його табору продовженням ББ. Коли..."

Як видано 7 міліярдів

„Цодзенна Газета Гандльова" пише: Шість міліярдів зл. видано досі і то від р. 1925 на ріжні інвестиції в краю. Таку цифру подав у соймі віцепремієр Квятковский. Коли до того додамо поверх оден міліярд від 1917 до 1925 р., то доходимо найменше до 7 міліярдів. Вони, розважувані під кутом дотеперішної безпрядновости, в значній мірі пішли намарне. Се відноситься також до інвестицій у водній господарці нашого краю... Одна з головних проблем у Польщі се згармонізування справи лучби (комунікації). Тимчасом тут зелізниця конкурує з водою, автобусом і конем. Отже нема в тім нічого дивного, що льогічною консеквенцією того було занедбання водних доріг, руїна моторизації і трагічний стан наших звичайних доріг... А що року сипано плянами і проектами як з рога обильности, та ні одного не здійснено, а що зачали, того не скінчили, бо в часі здійснювання забракло грошей або наступали зміни і нові пляни. Без уговку переводили студії, досліди, організації й реорганізації, а в тім часі сусідні держави будували знамениті шляхи й розбудовували моторизацію та перетинали край величавими каналами так, щоб не було конкуренції для зелізниць. Німці, Чехи і Французи будують ріжні водні запори проти повені і для електрифікації...

Трудно за тяжшу і більше справедливу критику господарки в сім убогім краю.

Боротьба з душехватством

„Український Бескид" в ч. 7 приніс отсю поучаючу замітку:

Володимир Хомка, Українець з Дубецького Передмістя, пов. Перемишль оженився з римокатоличкою з Бахірця. Жили вони в згоді разом аж до приходу дитини на світ. Був се хлопець, тому батько просив хресних кумів понести дитину до христу до церкви. Куми обіцяли, що понесуть до церкви, а тимчасом нишком проти волі батька пішли з дитиною за намовою матери до костела, де охристили хлопчика на латинське. Коли батько дитини довідався, що його так підступно обманули, домагався, щоб переписати метрику. Жінка за намовою „своїх" не хотіла згодитися на те. Тоді Хомка заявив своїй жені, що відходить і не вернеться до неї доти, доки вона сего не переведе так, як має бути т. зн. доки вона не перепише метрику дитини. Як сказав, так і зробив. Покинув жінку і пішов назад до своїх батьків, а на весну мав намір поїхати на заробітки до Франції. Жінка, бачучи його незломну постанову, написала листа, що все направить, тільки щоб вернувся назад до неї. І справді вже метрика переписана, а до хати Хомків завитав знову мир. Тепер Володимира Хомку шанують свої і чужі, бо кажуть: Сильний характер — вмів постояти за своє. Хоч любив жінку, та відійшов від неї, бо хоче, щоб його жінка була справді йому подругою життя, а не помагала вселякім душехватам винародовлювати його дітей. Коли кажуть „еден Панбуг", то чому тягнуть до костела, а не до церкви? Так, один Господь Бог, та не „една народовосьць" і не „еден обжондек".

Чому Польща бідна?

На 100 чинних зелізничників 80 емеритів!

Виленське „Слово" в ч. 49 п. з. „Чому Польща бідна?" принесло статтю посла Ст. Ваньковіча. Подаємо з неї цікавіші місця: „Доходовість зелізниці властиво не істнує, персонал занадто численний, а емеритальний тягар не до знесення, бо на сто чинних зелізничників є 80 емеритів. Пасажирський рух хоч циферно великий мусить бути дефіцитовий: 80 чи 87 проц. їздить або задармо, або має значні знижки. Білєтові касієри так привикли до того стану, що автоматично, коли проситься білєту, кажуть „прошу о легітимацію". — „Автомобілізм? Про нього хіба не треба оповідати: кождий знає, що стоїмо на останнім місці щодо моторизації..." „Дороги? Частіше говориться про бездоріжжа як про дороги. Хоч недавно міністр говорив у соймі, що й де зроблено, одначе ми тут на окраїнах маємо зникаючу скількість доріг і та частина держави є в обороннім стані через систему утрудненої бездоріжжам ворожої інвазії". „Ми „моцарство" як простір і як скількість мешканців, та поняття „моцарства" виводиться від слова „міць". Чи можемо сказати, що маємо ту „міць"? Ні матеріяльно не маємо відповідної сили, ні наші моральні сили не зединені. Натомісць богато уваги звертаємо на т. зв. репрезентативність. Будуємо чудові „репрезентаційні будівлі", хвалимося, що маємо богато наукових заведень, імпонуємо соціяльними урядженнями, розбудованими понад світову міру, обходимо торжества без кінця і міри з походами, прапорами й академіями, робимо прекрасні проекти на будуче, перероблюємо закони в головокружних скількостях, оповіщуємо без ліку декретів і розпорядків, та наш стан господарський і економічний постійно погіршується мимо запевнень, що податкова шруба зменшить свій натиск, як тільки поправляться фінанси, що знова виключає поправу економічного стану горожан, отже і краю. Зачароване коло!"

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Лікарський фейлетоник.

НОГИ

Як лічити їх прикрі недуги?

Постійне почуття холоду в ногах се доказ недокровности або ослаблення. Найліпше смарувати ноги спіртом або румом і злегка бити ноги зі споду деревляним прутиком, щоб прискорити обіг крови. Добре також уживати змінних купелей. Їх уряджується в сей спосіб: занурити ноги до половини лидок наперед в горячій воді на десять мінут, потім у студеній на одну мінуту і так робити три рази, безпосередно по собі, закінчуючи все студеною купіллю. Потім ноги треба старанно витерти, тепло завинути й негайно положитися до ліжка. — З ослаблення ноги не лише холодніють над міру, але й пріють і піт з них буває дуже неприємний. Треба отже щодня мити ноги й смарувати формаліною з водою.

ВЕЛИКА ІДЕЯ

І. „Прійди і виждь..."

Перед війною мав я нагоду стрічатися часто з одним священиком зі Львова. Був се знаний народний діяч, що в „Ділі" писав різкі протиклерикальні статті під псевдонімом „Священик з Діла". Він приїздив на вакації до своєї рідні в моїй парохії й часто заходив до мене. Балачка йшла на біжучі теми, а що якраз тогді вийшов розпорядок про оснування парохіяльних читалень, тому й на сю тему зійшла бесіда. Священик той сказав мені, що ідею парохіяльних читалень саму в собі уважає доброю і її не опрокидує. Одначе так він, як і всі інші „народні діячі" противляться тій ідеї головно з двох причин: 1) тому що вона тепер не на часі; 2) ще більше тому, що вона зродилася на ґрунті станиславівськім, а наш „нарід" до всього, що виходить зі Станиславова, не має довіря і не вірить, щоб звідти могло вийти щось добре і для народа хосенне.

Від тої пори минуло 28 літ. В тім часі приходилося мені часто стрічатися з подібними закидами проти парохіяльних читалень. Почув я його й недавно з уст одного народного діяча. Сказав він мені, що й тепер „Скала" „не начасі" та що вона на нашім народнім ґрунті не вдержиться тому, що почин до неї вийшов зі Станиславова. Значить, чверть століття минуло, а не минулися все ті самі закиди. Тому варт їм придивитися.

1. Парохіяльні читальні —мовляв — „не начасі". Припустім, що так справді могло здаватися в 900-тих роках „Священикові з Діла" і його сучасникам. Тоді загал уважав іще „Просвіту" за справжню доньку Церкви і „Просвіта" тішилася ще повним покровом Церкви. Хоч були вже прояви неодного зла у „Просвіті", сдначе тоді з а г а л ь н о річ беручи могло здаватися, що злу дасться зарадити і що „Просвіта" дасться уратувати й удержати при Церкві. Та тепер, коли виявилося, що „Просвіта" внаслідок вадливого статуту стоїть отвором для всякого рода ворогів Церкви, коли вони в ній прийшли вже до великих впливів, коли маємо вже забогато доказів ворожої та шкідливої для Церкви діяльности в читальнях „Просвіти", що співпрацю католиків роблять неможливою, — тепер вже нікому так „здаватися" не сміє. Тепер по сумних подіях, що розіграли ся на терені читалень „Просвіти" у Верчанах, в Настасові і инших селах, по сумних фактах, що у многих місцевостях читальні „Просвіти" опановані в цілости радикалами, соціялістами й комуністами стали по селах осередками моральної гнилі і ворожнечі проти Церкви а „Просвіта" не має на се ніякої ради, — кождий незасліплений католик чейже мусить признати, що внаслідок вадливого статуту „Просвіта" при Церкві ніяк не дасться вже утримати та що одиноким способом ратування народу перед моральною руїною й анархією може бути лише парохіяльна читальня, основана на засадах католицьких, статутово віддана під вплив Церкви і забезпечена перед її ворогами. Коли й тепер ще смівби хтось сказати, що парохіяльні читальні „не начасі", то булоб се справді дуже дивне. І мимоволі насувалосяб питання: А коли вони вже раз будуть на часі?

Для людей до Церкви байдужих і ворожих і для незрячих католиків парохіяльні читальні „на часі" не були, не є і ніколи не будуть. Зате для щирих католиків, що по католицьки думають і що у них Христова справа все на першім місці, парохіяльні читальні на часі все були, є і будуть.

2. На закид проти парохіяльних читалень з причини, що почин до них вийшов „зі Станиславова", звідки на думку відомого сорта партійних „патріотів" не може вийти ніщо хосенне для народа, відповідь така: Заміт сего рода не новий. Подібний чули ми вже тому 1900 літ з чубом. Зробив той закид гордий світ устами ученого Нафтанаїла. Коли він з уст простого рибака Филипа почув дивну новину „Обрітохом Ісуса", хоч сам як правий чоловік нетерпеливо очікував тої новини, одначе спершу її собі злегковажив, не звернув уваги на властиву і головну річ, що її почув від Филипа, „Єгоже писа Мойсей в законі і пророци" (Іоан І. 45), подумав про неї зовсім поверховно, чіпився дрібниці „іже от Назарета" і відпалив без надуми Филипови: „От Назарета может ли что добро быти?" (Іоан І. 46). Одначе Филип, повний запалу і захоплення для великої Божої справи, не збентежився такою відповідю ученого, але відповідає йому щиро, звязко і коротко: „Прійди і виждь" (Іоан І. 46). Нафтанаїл не образився такою відповідю простого чоловіка, послухав його і пішов до Ісуса. Коли Його лише побачив, коли почув кілька слів з Його уст, пізнав правду і повний захоплення сказав: „Равві, Ти єси Син Божий, Ти єси Цар Ізраїлев" (Іоан І. 49).

Від тої пори з подібним замітом гордого світа стрічається заєдно кожда поява кождої великої і доброї ідеї. Світ ніколи не входить в суть річи, лише поверховно і з позорів видає легкодушно свій злобний осуд, багателізуючи собі справи великої ваги, лише тому, що вони мають на собі знамя Церкви.

Подібно й у нас гордий загал наших народних діячів і верховодів стрінув появу на народнім ґрунті наскрізь католицьку: ідею парохіяльних читалень. У нас загал перечулений сентиментом патріотизму оцінює всі прояви народнього життя лише з точки заскорузлих поглядів політичних і партійних, а нераз навіть з точки приватних інтересів та особистих справ. У нас ніякої справи не оцінюється обєктивно, лише субєктивно, односторонно, переціюючи притім і себе і нарід аж до самодурства. Ні себе, ні народних справ не оцінюється у нас в світлі правди і віри. Внаслідок того чин-

Пушкін як негр

Африканська кров у снігах.

Мурини (неґри) відсвяткували в Парижі ювилей Пушкіна. Президіювали міністр кольоній, неґр Марій Муте, разом з совітським полпредом Патьомкіном. Більшість публики становили неґри. Були й Абісинці й Гаїтяне і т. д. Реферував по французьки муринський письменник Л. Дамас п. з. „Пушкін-неґр". Він сказав, що „каплина африканської крови упавша в російські сніги" не впала там безслідно. Підчеркнув, що Пушкін при всій своїй пристрасности був зрівноважений і ту несловянську зрівноваженість завдячує він муринській крови. Потому говорив муринський поет Жак Ромен про „великого метиса Пушкіна". Він виголосив огненну філіпіку проти всякого расизму. Переклади поезій Пушкіна читала Цветаєва.

ПРО СПОРТ

In corpore sano — mens sana.

Гарт тіла, але не для тіла!

2) Батьком н о в і т н о г о спорту став Німець Л. Ян († 1852), що біля Берліна урядив перший майдан до вправ та завів руханкові прилади. Фіз. вироблення молоді уважав він як засіб до відродження Німеччини, що після наполеонських воєн втратила свою самостійність. І відродив її. Фізіольоґічний вплив спорту усунув він на друге місце, а видвигнув (як колись у Спарті) морально виховні цінности спорту і так дав Німеччині цілий ряд духово сильних, дужих поколінь. Цей виховний чинник нім. спорту витворив на англійськім ґрунті славний п л а с т о в и й р у х (Ґен. Бейден-Поуел), що скоро обняв усі континенти світа. Нині, серед загального звироднїння, що запанувало в спорті, се оаза гуманности й культури.

Та в нинішнім спорті, особливо в так зв. „тяжкім" спорті, запанувала повна аморальність! Тому слова: здичіння, декаденція (звироднення) тут часто зовсім на місці. Се вже не вправа мязів, а через неї сили і справности орґанізму, тільки часто брутальна масакра, в консеквенції повне, чи частинне каліцтво. (Цікавих відсилаю до спортових хронік, що їх провадить щоденна преса). Се не шляхотна ривалізація, а кровавi герці. Навіть ославлена боротьба з биками в Еспанії богато більше гуманітарна від деяких родів спорту (прим. боксу). По думці творця нинішного спорту Німця Яна, фізичне виховання не може обмежитися тільки до фізичних чинностей орґанізму.

Спорт не ціль, а засіб до ціли: вбід дужих мязів, метких рук і ніг — до сили волі і гарного характеру. Таке фізичне виховання повинно і мусить витворити тип людини вартісної, солідної, продуктивної. Воно має дати людині віру у власні сили, бажання перемоги, має навчити її того, щоб свої особисті інтереси підпорядкувала інтересам спільноти й інтересам народу. — Крім сих розумних виводів згаданого педаґоґа, ми ще додамо від себе ось що: на тій цілі фізичне виховання одиниці і спільноти обмежитися не може. Тут одно пропущено. Се, що є пружиною справности нашого орґанізму і що опромінює наш характер сяєвом сили і великости. А саме пропущено душу, подих Божества в людини. У всіх починах і змаганнях людини дух, а не матерія має мати першенство. А найвища форма духовости в нас — душа. Тому між тою першорядною силою, скалою нашого єства та між його слугою — тілом, має все бути дружба і гармонія. Через вправу мязів до гарного характеру, до краси душі і чистоти серця! Тоді ані один рух мязів не змарнується, а піде у скарбницю духової культури людства. А се буде тільки тоді, коли фіз. виховання тіла піде за благородним покликом розуму, а не стане — тільки бездушною тресурою мязів рук і ніг.

Ще одна заввага. Розумне фіз. виховання має ще в собі одну велику етичну вартість, тільки треба її вміти віднайти, треба хотіти дійти до неї. А се: у м і н н я п а н у в а т и н а д с в о ї м и п р и с т р а с т я м и. Річ для молодої людини неоцінимої вартости! Пристрасти се велика сила. Вона сама в собі індиферентна, ні зла ні добра, залежно від субєкту. Грізна вона, коли молода людина пристрастям потурає; благословенна, коли візьме їх твердою рукою. Цього дрімучого великана аморальна, ахристіянська культура тіла може збудити — собі і другим на неминучу з а г л а д у. І навпаки! А без вищих, надприродних спонук держати пристрасти не вдасться, бодай на довше. Т о м у — г а р т т і л а, а л е н е д л я т і л а. Тому дух — горою.

А тепер погляньмо коротко на духове й культурне обличча нинішнього спорту. Побачимо, як воно далеко не таке, яким його хотів мати великий реформатор фіз. виховання, Німець Л. Ян. Побачимо також, що воно вже подібне до того, що було на склоні римської імперії. Візьмім під розвагу найбільш поширену відміну спорту, його „царицю". Мало кому з „профанів" відомо, що більшість спортових т. зв. футбалевих дружин (особливо тих „славних") то вже не аматори, спортсмени, а професіоналісти, р е м і с н и к и. Спорт се часто одиноке джерело їх життя. Вони щось в роді циркових „артистів". І якраз се привело сю ділянку спорту, як і інші, до такого низького рівня. Кілька місяців тому читав я в часописі, що одно англій-

ник надприродний, світло віри, засади католицькі у прилюдному життю у нас зовсім знехтовані. У нас люди призвичаєні на всьо дивитися лише природними очима, з точки чисто земських інтересів і судити з позорів.

Така доля стрінула у нас і парохіяльні читальні. Гордий загал т. зв. „ідейних патріотів" потрактував велику ідею „Скали" як звичайну нову світську установу. Не розібрав її появи обективно і в світлі правди. Не входячи в суть річи і не познакомившися з її статутом, не звернув уваги навіть на се, що це народна установа засадничо ріжна від подібних дотепер існуючих, бо основана в тісній злуці з Церквою як середник проти безбожницьких струй, що у дотеперішних ляїцистичних установах баламутять незрячі народні маси. Тимто загал так званих патріотів добачив у Т-ві „Скалі" тільки противагу і конкуренцію для „Просвіти" і чіпившись маловажної обставини, що почин до оснування „Скали" вийшов зі Станиславова, на основі того видав острий засуд, що парохіяльні читальні „не можуть і не сміють мати місця в нашому народному життю", бо — зі Станиславова не може вийти нічого доброго і хосенного для народу!

Цей плиткий закид без ніякого значіння якраз дає парохіяльним читальням свідоцтво, що їх ідея правдиво Христова, бо лише та велика ідея заєдно стрічається з подібним замітом вже поверх 1900 літ. Тимто і відповідь на сей закид не може бути инша, лише така, що її дано вже тому поверх 1900 літ: „Прійди і виждь" (Прийди і подивися!).

Тимто сей цикль статтей написаний в тій цілі, щоб 1) пояснити нашому загалові, звідки беруться і як повстають великі ідеї, 2) представити грунт, що на нім і обставини, що серед них зродилася ідея парохіяльних читалень, 3) пригадати, як то в нас колись бувало, 4) вказати ту сумну ситуацію на народній і освітній ниві, що її з висоти духовної стражниці добачив Ініціятор парохіяльних читалень, 5) виказати, як та велика ідея помалу прозябала аж діждалася нарешті свого воплочення в „Скалі", 6) виказати, на чім полягає її велике значіння.

До людей правих доброї волі, таких як Нафтанаїл „во них же льсти ність", що в нас вони ще слава Богу є в більшости, лунає заклик зі „Скали": „Прійди і виждь" (Прийдіть і подивіться!).

ПРОФ. ДР. В. ФЕРСТЕР

Алькоголь і характер

Один сучасний фізіольог зробив дослід над спустошенням, що їх спричинив дідичний алькоголізм в одній родині. Він простежив подібно страшну історію одної жінки при допомозі властей. Та жінка називалася Ада Джерк. Родилася вона в 1740 р., померла на початку останнього століття. За час свойого життя була вона пиячкою, злодійкою і волокитою. Вмираючи лишила по собі численних нащадків. Число їх по деякім часі дійшло до 834 осіб. З цих 834 осіб прослідженo докладно ось що: 142 особи були жебраками, 64 жили з милостині не жебраючи, 181 віддавалися розпусті, 76 покарано тюрмою за ріжні злочини, 7 за вбивство, 106 походили з неправого ложа. За 75 літ ця пияцька родина коштувала державу пять міліонів марок, які видано їм на підмоги, вдержання і по шпиталях, тюрмах та інших заведеннях.

Чиж супроти таких потрясаючих фактів можна сказати: Що мене се обходить? Моя мати не називається Ада Джерк. Ми пемо помірковано. Чиж тому маємо відмовляти собі приємности, що інші не вміють задержати міри? В якому відношенні стоїть велика нужда пияниць до нашого домашного напитку? Чим же то наша винниця причинилася до руїни численних родин, до вироджения цілих потомків? Чиж ми пияниці?

Забуваєте, що ця величезна нужда й це в очі вдаряюче вродження показує нам тільки в побільшенні, в якій мірі взагалі алькоголь впливає на характер і як незамітно впливає на кождого, хто пускає його до свойого мізку. При помочі алькоголю вкрадається в усі наші найніжніші життеві сили грубоватість, помалу засипляє наша вразлива чуйність.

ГОРОДНИЧІ ЗАКЛАДИ **Ц. УЛЬРІХ**

повідомляють, що вийшов з друку

Цінник насіння на рік 1937

і поручають всіляке насіння свіжого збору добірної якости.

Централя: Warszawa, Ceglana 11, тел. 568-60
Філії: Moniuszki 11, тел. 609-28
2-ga Hala Mirowska, тел. 609-33

Ці речі без замітного розкладу йдуть поколіннями і спихають в дійсности все помалу на другий степень, що могло в нас бути на першому місці!

Каплі, що їх спиваємо, не можуть зробити ні нас, ні наших наслідників ідіотами, але всетаки впливатимуть на наші життеві вирішення у великому й малому по низькому рівні.

Звернім тільки увагу на розмови при столі, коли починає ділати капля алькоголю в мізку! Менше сумлінно думаємо про дітей, менше пошани виявляємо присутнім жінкам, говоримо більше грубо й одноманітно, ніж звичайно.

Алькоголь вже тому найгірший ворог людей, бо силоміць присипляє наші найліпші думки, замість того, щоб вони наче ангели-сторожі чували над нами. Найгірший вплив алькоголю в тім, що він ослаблює любов, яка повинна благословити всі наші твори та вчинки, поки вони помандрують у світ.

Богато людей говорить: „Нашим батькам і дідам не шкодило пиття!" Або кажуть: „Як давно є люди, вони завсіди пили". Одначе забуваємо, що ми вже не такі здорові та що живемо в часах і відносинах, які більше нищать наші сили. Не думаємо про те, що подразнення, які вдаряють на наші нерви, тисячу разів сильніші, ніж у спокійних часах минувшини. Наші нерви стали далеко вразливіші і слабші, тимто кожда капля алькоголю впливає більше руйнуючо. Ми всі дуже нервові й дуже вразливі; нам треба спокою, а не подразнення.

Більше ніж коли потрібно нам самодисципліни і влади духа, щоб удержати нашу нервову систему та зберігти її перед надміром подразнень. Коротко, в імя поважного і хороброго самовиховання мусимо піднести клич: Геть з алькоголем! І навіть колиб доказували мені лікарі, що алькоголь потрібний здоровлю, я сказавби: Це основна помилка спирати здоровля на звіринній частині чоловіка. Підвалина всього фізичного здоровля — ясність духа, сила сумління, тривкість волі. З енергії мізкового життя беруть поживу всі функції тіла. Тому нема здоровля, яке можна придбати коштом характеру.

Хто поважно глядить на свою суспільну відповідальність і на добро свойого власного характеру, той не може бути байдужий до фактів і вимог, що їх ставить нам протиалькогольний рух.

ське спортове Т-во намагалося перетягнути одного копуна до себе, оферуючи йому на один рік 12 тисяч фунтів стерл.! Отже пішов на вагу золота. Той дух ремесла, підкупства і шахрайств буйно розвинувся особливо в Америці. Там кіно і спорт се два божища, що найбільш пожирають золота старим, а нервів і здоровля молоді. Особливо „улюблений" бокс. Се найбільша для них роскіш, бачити проти себе на вузькім рінгу двох смертельно втомлених „героїв", які частують себе сильними стусанами в обличча, в ніс, в груди. Колиж ті борці смертельно втомлені, майже в агонії, тоді стотисячна публика плескає, реве їм на підмогу, підбадьорує їх. Хто мав змогу се оглядати або прислухуватися тому крізь радіо і чути сей пекольний вереск а ще не затратив почуття міри, той з великим обридженням відкладає слухавки і тільки здвигає раменами.

В Америці — приватні особи, а то й редакції часописів роблять перед такими „змаганнями" високі заклади!

Мало що більше благородна і виховуюча галузь спорту — копаний мяч. Він не менше руїнницький у нас в Европі, як муринський бокс в Америці. Своєю агресивною формою стає причиною богатьох нещасть. Навіть ми, Українці, можемо вже тут дещо „свого" докинути. Фреквенція на таких змаганнях, особливо молоді, величезна. У великих містах за границею буває 60—100 тисяч народу або й більше! А як се дуже віддалює молодь від поважного думання, від книжки, від товариського життя! А щодо релігійних справ, не треба й згадувати! Такі змагання відбуваються переважно в неділі і свята, дуже часто з подальшими дружинами, отже про вислухання Сл. Божої нема й бесіди. В одній (й чи в одній?) місцевості, кількanацять кроків за церквою урядила собі молодь спортовий майдан і правильно в часі вечірні до пізного вечера там „спортувала". А вечером читальня світила пусткою.

В останніх часах державні мужі Німеччини й Італії збагнули нарешті небезпеку від такого дикого спорту і частинно його удержавнили. Нагляд має держава, а на місцях все в руках інструкторів. Се помітний зворот до метод 19. ст., якого кличем (в Німеччині) було: від сили мязів до сили духа.

В Польщі існує від ряду літ „Паньств. Інститут Вихов. Фіз." з осідком у Варшаві й численними філіями („осьродкі здровя") в краю і він має інґеренцію над фіз. вихованням молоді у школах. Поза школою — переважно диковина.

Яка думка католицької Церкви про культуру тіла? Часто можна почути закиди, що християнство, зокрема катол. Церква се вороги тіла, його краси й культури, бо Церква каже тіло постом морити і покутою знесилювати. Се неправда. Віра св. високо цінить і тіло та каже нам дбати про нього, усяке добровільне ушкодження тіла се гріх. Друга Особа Божа — приймає на себе людське тіло і тим якжеж високо його підносить! Катол. Церква навіть з пієтизмом дбає про тіла (мощі) святих, віддає їм релігійну пошану („культус дуліе"), в золото-срібло їх оправляє. При св. Хрещенні — освячує і тіло свяченою водою, ба навіть по смерти благословить бездушний вже організм. Щобільше, тіло людське доступає тої великої чести, що і воно лучиться, зєднюється у св. Причастю з Тілом Божим. Тому воно не є невільником душі, її тюрмою, а вірним її другом. І одне і друге вийшло з рук Божих. Не вільно йому відбирати того, що йому належиться, як пр. сну, поживи, відпочинку, чесної, розумної розривки. Ніяка інша релігія не цінить так тіло, як християнська. Вона навіть дає йому життя вічне: „Чаю воскресенія мертвих!"

Отже в чім непорозуміння? Що треба приняти за норму в фіз. вихованні, у спорті? Золоту середину! „Німіс — ноцет", як в один, так і в другий бік. А золота середина буде тоді, коли буде збережена гармонія, рівновага між тілом й душею та здоровим розсудком. Межі того, що можна, а що ні, подає християнська етика і то з великою точністю. Де розум каже „німіс", там вона каже: „ноцет"! Бог і св. віра хоче, щоби наше тіло було сильне і здорове, здібне до праці, бо в здоровому тілі — здорова, т. є радісна, творча і щаслива душа! Закінчім сю статтю словами вел. мадярського провідника і письменника о. Т. Товта: Ціню тіло, але душу вважаю за щось більше. Не можу хвалити культури тіла, що вбиває душу. Радше тіло кволе, чим грішна душа. Волію нездарну, але характерну людину, як виспортованого злодія.

о. М. Федорович ЧСВВ.

◆◆◆

ЛИСТ З АМЕРИКИ

У справі 50-літнього ювилею української Церкви в Америці.

Вельмишановний Пане Редакторе!

В 1-ому числі на біжучий рік Вашої цінної часописі „Нової Зорі" помістили Ви замітку та інформативно написану статтю про початки Української Католицької Церкви в Злучених Державах Америки, а зокрема про її вельми заслуженого основника, бл. п. о. Івана Волянського. В думці, що минає 50 літ від оснування української церкви в Америці а 10 літ від смерти о. Волянського, Ви звертаєтеся з докором на адресу американських Українців, що вони призабули на ці роковини. Між іншими Ви пишете:

„Українська еміграція в Америці це зверпула на ті роковини належної уваги... Якжеж вимовно характеризує та мовчанка провід української еміграції в Америці... Українська еміграція, для котрої пок. о. Іван Волянський так богато натрудився, забула про його діла і його самого..."

Пишучи це, Ви спустили з ока факт, що українська греко-католицька дієцезія в Злучених Державах відсвяткувала, і то дуже торжественно, 50-ліття існування нашої Церкви на американській землі. У свій час появилися про се обємисті звіти в филаделфійській „Америці", був також допис у львівському „Ділі". Вашій Редакції вислано тоді обемистий „Альманах", виданий на ювилей.

Тільки цей 50-літній ювилей наша дієцезія святкувала у 1934 році, а не пізніше. А се тому, що бл. п. о. Волянський прибув до Америки в 1884-ому році, в тому році осів як парох у громаді Шенандоа, у стейті Пенсильвенія і в грудні того року, а саме в четвер, дня 19 грудня 1884 р., на св. Николая, відправив у Шенандоа, в приватнім будинку, перше українсько-католицьке богослуження (вечірню). А в три дні опісля, 22 грудня 1884, на празник Пренепорочного Зачатя, що тоді випав на неділю, о. Іван Волянський відправив Службу Божу в першій українській каплиці на американській землі. Про се росказує самий о. Золянський у „Споминах із давніх літ".

Перший український церковний будинок (церкву з галею і з парохіяльним домом) в Злучених Державах збудували в Шенандоа заходами о. Волянського в 1885 р., а посвячено його на празник св. Михайла того року. Одначе дійствування нашої Церкви, як духовної, Божої установи, розпочалося рік скорше, як уже згадано, в грудні 1884 р. І від того часу треба нам рахувати її вік. — Тому думаю, що у Вашій, поза тим цінній статті, зайшла помилка, коли там написано, начебто наша Церква в Америці датується від 1886 р. Се буде вірне хіба щодо початків української преси в Америці (а саме заложеної о. Волянським газети „Америка"), але не щодо Церкви. Церква попередила пресу на два роки.

Отже виходячи з заложення, що наші богослуження в Америці та організація перших парохій о. Волянським зачалися вже в 1884 р., наша дієцезія признала рік 1934-тий за ювилейний і святкувала 50-літній ювилей нашої Церкви в Америці в згаданім 1934 році. — Щодо способу, як цей ювилей відбувався, то як той, кому доручено підготовку та переведення святочних обходів, згадаю лише найважніше:

Наш Владика, Преосвященний Кир Константин, видав заклик до всіх наших парохій та вірних з зазивом святкувати ювилей по всіх громадах. Також появилися численні заклики та статті в цій справі в газеті „Америка". На так званий „Лейбор Дей" (День Праці), 5 вересня 1934 визначено великий церковно-народній празник у парку Української Вищої Школи в Стемфорді, у стейті Конектикат. На це свято прибули тисячі нашого народу з сусідніх стейтів, прибув наш Владика та кількадесять священиків. Прибули теж церковні хори з Ню-Йорку, Бруклина, Нюарку, Джерзі Ситі, Бейону, Елизабету, Ансонії й ін. громад. Крім величавої архиерейської Служби Божої під відкритим небом, в часі якої співали злучені хори в числі около 300 співаків та виголошено відповідні проповіди, відбулася ще церковно-народня святочна Академія. Тоді виставлено сценічні картини укладу д-ра С. Демидчука п. з. „Бувальщина", де в драматичній формі представлено виїзд наших людей до Америки, їх перші переживання в новій землі, заснування першої церкви, перший Великдень і заложення української школи. З нагоди цього свята переведено збірку, що дала поважну суму гроша на першу Українську Вищу Школу в Стемфорді. Тоді розповсюднено виданий у час ювилейний „Альманах".

Цей „Ювилейний Альманах Української Греко-Католицької Церкви в Злучених Державах, 1884—1934" вже самий собою представляє гарну памятку. Виданий на трівкім папері у 100 сторінок т. зв. „чвірки" (кварто), Альманах містить сотки гарно виконаних фотографій людей заслужених в історії нашої дієцезії, священиків, церков, церковних хорів, шкіл і т. п. У систематичнім ладі подано там дати щодо всіх українсько-катол. громад в Америці, а саме щодо їх заложення, розвитку, обсадження священиками, числа душ, церковного й парохіяльних будинків, шкіл і т. і. Хоч який у нас брак інтелєктуальних робітників, а всеж таки це перша того роду українська статистика в Америці. Між статтями з історії нашої Дієцезії (особливо замітні спомини оо. Льва Сембратовича та Петра Понятишина) є також дуже тепла стаття про о. І. Волянського, як піоніра української Церкви в Америці з його портретом.

Оце те, що наша дієцезія зробила, щоб гідно відсвяткувати 50-ліття Українсько-Католицької Церкви в Америці. Що правда, не всі кола українські прилучилися до його відсвяткування. Миж, вірні Українсько-Катол. Церкви, своє зробили. Бажаємо, щоб про це знали й наші земляки в Галичині. Тому прохаю Вас, Вп. Пане Редакторе, помістити це моє вияснення у „Новій Зорі".

З правдивою пошаною
о. Володимир Лотович,
парох у Джерзі Ситі, Н. Дж. та дієцезальний совітник.

Джерзі Ситі, Н. Дж. 4 лютого 1937.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Ми радо помістили висше наведений лист, бо в нім є фактичні дані. Крім того листа одержали ми ще оден лист від Впр. Сов. В. Лотовича, в котрім є такий уступ:

Ваші докори на адресу американських Українців оправдані лише в тому випадку і в таким застереженням, що вони не відносяться до американсько-католицьких українських кругів.

Річ ясна, що ми зовсім не мали на думці докоряти тим кругам, бо знаємо з автопсії, що ті круги роблять в Америці що там можна робити серед дуже тяжких відносин. І про ту працю серед таких відносин ми в „Новій Зорі" нераз з найбільшим признанням писали, особливо про працю нашого тамошного Владики, Преосв. Константина. Та трудно не зауважити такої аномалії як те, що з тамошного оточення Преосв. Константина — з виїмком одного одинокого Впреп. о. П. Процька — католицька преса в старім краю не одержує майже ніяких інформацій навіть про найважніші події в тамошній нашій Церкві, а зате одержує ліберальна преса, як видно і з висше наведеного листа Впр. О. В. Лотовича. Українській католицькій пресі пересилають час до часу деякі друки. Якби ми навіть перепечатували ті друки, то се не моглоб заступити спеціяльно зладженої інформації і до того не булоб актуальне, бо такі друки одержують тут не лише редакції, але й численні знакомі наших священиків і світських людей в Америці. Тай як католицькі пресові органи виглядалиб в очах своїх читачів, якби приносили лише передруки в часі коли ліберальні органи приносять оригінальні дописи? Отже катол. пресові органи волять вже не містити нічого крім дрібних згадок. Замітимо ще, що ми в тутейших редакціях не можемо користати з американської преси в нашій мові, бо тут всі українські органи зза моря до американського „Місіонаря" включно не мають дебіту. Тільки дуже рідко і припадково попадають сюди вирізки з тамошних газет, бо й вирізки з заборонених тут газет конфіскують. Тому нема іншого способу як присилати дописі бодай два рази на рік. — А щодо ювилею, то ми в різдвянім числі „Н. Зорі" пригадали 50-ліття будови першої нашої церкви в Америці, а не першого Богослуження. А що першу нашу церкву збудовано в 1886 р., про те свідчить історичний твір Юл. Бачинського про нашу еміграцію за морем, том I, на ст. 257. Сим уважаємо справу вияснеиою.

Новий табор

Друга промова полк. Коца.

В тиждень по першій виголосив плк. Коц другу промову, сим разом на зїзді польських діячів з міст. Вона також звернена тільки до Поляків і тоном, слабо означеним змістом і уміркованням подібніська до першої. Плк. Коц заявив у ній, що буде організувати Поляків у містах не на засадах клясових, але на засадах національної солідарности в імя патріотизму. Всі власти нової організації мають походити з номінації, а не з вибору і будуть наразі тимчасові. Назва цілої організації (а не лише міської) звучить Табор Національного Зєдинення („Обуз Зєдноченя Народовєго"). Вкінці заявив, що іменує отсю тимчасову управу ОЗН на міста наразі з Варшави: голова Стефан Старжиньский, члени: Леопольд Скульский, Генрик Брун, Антін Снопчиньский, Вячеслав Мінкевич, інж. Юрій Будзиньский, Ян Немчик, Ян Гоппе і Евген Венцель. — В дискусії проф. Скочиляс з Кракова доказував, що Жиди хоч не звязані з польською державою мають у своїх руках 80% торговлі в Польщі, а посол Мархлевский з Поморя домагався нового клича для нового табора: „Польський господар в польськім краю!" Так, казав, є вже на Поморю, де купецтво й ремесло в руках Поляків.

Чим є програма полк. Коца?

Паризька „Ер Нувель" принесла передовицю з поясненням заяви плк. Коца. В ній пише, що та заява се інтерпретація політичних думок марш. Пілсудского, яка має на ціли злучити в однім таборі всі політичні відломи польського народу. Плк. Коц не спирається ні на взірцях італійського фашизму, ні гітлеризму. Його програма не наслідує програми тотальних держав, тільки змагає до скріплення держави.

Армія віссю нового табора.

„Вінєр Цайтунг" принесла передовицю про табор, творений плк. Коцом: За програмою його стоїть марш. Ридз а віссю нового політичного табора має бути польська армія. Довкруги неї мають групуватися всі здорові чинники і так новий табор має створити моральну й політичну єдність польського народу.

Комунікат

Подаємо до загального відома, що влада звернула заквестіоновані гроші і книги Комітету Допомоги Українським Безробітним при Т-ві „Сила" у Львові. Комітет веде свою працю безперервно й просить дальше надсилати жертви: гроші до Торговельно-Промислового Банку у Львові на конто П. К. О. 506.778 на безробітних, жертви в натуралїях прямо до Т-ва „Сила" Львів, вул. 3-го Мая 10/I пов.

ЗА КОМІТЕТ:
Юліян Петречко, голова;
Олександер Дацко, секретар.

30 нових часописів

В часі від 1 січня до 1 лютого с. р. зачало виходити в Польщі 30 нових часописів, втім 13 місячників, 11 тижневиків, 4 двомісячники і 2 бюлетини промислово-господарських організацій. В тім числі є 5 культурно-суспільних часописів, 6 фахових, 4 органи союзів і товариств, 3 літературні, 3 технічні, 3 господарські, 3 суспільно господарські, 2 для молоді й 1 загальний.

Сильний зріст населення в СССР

„Известія" звідомляють: В Москві в 1935 році вродилося 70.000 дітей, а в 1936 р. 150.000. В Баку число дітей в тім часі зросло тричі. В Царицині було в 1935 р. 78 жінок при надії, а тепер є 824. В Тулі на 100 ліжок в породільні жде 240 жінок і т. д.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Десятьлітній ювилей Преосв. Павла, епископа пряшівського, відбувся 19 лютого с. р. З того приводу щиро й тепло витали Ексцеленцію капітула, школа й вірні. Найкраще діло апостольської праці Ювилянта се прекрасний сиротинець у Пряшеві, що його Преосв. Павло вибудував з зібраних Ним грошей в сумі 2 міліони корон чеських. (Ужгородська „Свобода" ч. 6).

Марійська Дружина і Шкільна Громада при гімн. „Рідної Школи" в Тернополі уладили дня 11. II. с. р. в салі „Української Бесіди" вечір колядок і щедрівок. На програму цього милого вечора зложилися: дуже симпатичний виступ гімназійної орхестри, що в складі 24 музикантів відограла на початок 3 композиції Т. Ріттера. Пізніше відограла орхестра Безкоровайного „Українську Різдвяну Увертуру". Сам композитор був на салі, тож публика повитала його рясними оплесками. Молодь вручила йому великий букет квітів. Відтак директор гімн. О. Бачинський сказав прегарне слово про наші коляди й щедрівки, представивши їх генезу та розвій аж по нинішний день. Опісля мішаний хор гімназії під проводом директора відспівав три характеристичні коляди Стеценка. Накінець мішаний хор в супроводі орхестри відспівав ще 3 дуже гарні коляди Стеценка з музикою Ю. Криха. Найкраще випали точки виконані орхестрою під проводом п. Криха. Дуже миле й будуюче те, що сам дир. гімназії бере активну участь в таких імпрезах. Публики була повна саля. Особливо численну участь у вечорі взяла місцева інтеліґенція. Між присутніми видно було ОО. Редемптористів та СС. Служебниць. Приїхав також на той вечір зі Львова презес Марійських Дружин о. Ір. Назарко ЧСВВ. Накінець слід додати, що Марійська Дружина дуже гарно розвивається. Провадить її о. проф. Степан Ратич.

В Кракові почав виходити місячник „Мир і добро", присвячений ширенню кличів і суспільних засад в дусі великого святого Францішка з Асижу, патрона Католицької Акції. Видають його ОО. Капуцини.

Уряд Катол. Акції для Білорусинів дістав повідомлення від Архиепархіяльного Інституту Католицької Акції, який є в польських руках, що Катол. Акції для Білорусинів не затверджено. Останнє слово в тій справі має Ватикан.

В Брукселі відбулися наради членів міжнародної католицької фільмової акції. Розглядали можливість практичного переведення в життя католицької фільмової акції згідно з вказівками, що містяться в папській енцикліці „Вігілянті Кура". Передовсім постановлено змагати до створення в поодиноких краях акції подібної до американського „легіону приличности".

В толеданській катедрі в Еспанії поставлено престіл, присвячений Пречистій Діві Марії під назвою Мадонни з Альказару, в честь поляглих в обороні тої твердині та як вислів вдячности тих, що остали при житті.

През. Русвелт в листі до предсідника річних зборів церковних колеґій заявив м. і.: „Релігія се річ необхідна для повного виховання, а повне виховання й образування конечні до розвитку християнської програми."

Католицизм в Японії. В 1927 р. в Японії було 87.581 католиків, нині є їх 108.934, продовж одного тільки 1936 р. вихрестилося 3.240 Японців. Найбільший католицький рух в токійській архидієцезії, де в 1936 р. перейшло на Христову віру 555 дорослих осіб і 418 дітей, не рахуючи 1.472 особи, що навернулися перед смертю. Се явище дуже потішаюче. Японію вважають краєм великих можливостей для католицизму. Ще більший успіх здобуває католицизм в Кореї, на Формозі та на островах Тихого Океану. В тих краях в останнім році перейшло на католицизм 10.137 осіб.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ НАШОЇ ЦЕРКВИ вже почалося в Ромунії на політичному тлі. Сій справі присвятимо незабаром більше уваги. В усякому разі просимо наших людей, що мешкають недалеко ромунської границі, щоб якнайскорше зацікавилися тою справою і якнайскорше прислали свої помічення нашій Духовній Владі і редакціям кат. часописів, бо це справа першорядної ваги.

КИРИЛО ВАЛЬНИЦЬКИЙ, б. посол Сельробу, що в 1930 р. втік з Польщі до Німеччини і відти до СССР, тепер заслан ний большевиками в невідоме місце. Показується, що навіть такий звеличник большевизму і москвофільства не міг вдержатися в Москві.

З КИЄВА забрали українські військові частини. На їх місце прийшла „міжнародна бригада", зложена головно з жовнірів азійських племен.

СТАЛІН приказав перевести радикальну „чистку" в комісаріяті заграничних справ.

ПОМЕРШИЙ ОРДЖОНІКІДЗЕ лишив по собі великий особистий архів з масою листів. Переглянути той архів має окрема комісія під проводом Микояна. В комісії засідають ред. „Правди" Мехліс, секретар партії в Тифлісі Берія, Семушкін і ин.

ВАЛЄРІЙ МЕЖЛАУК іменований комісарем тяжкого промислу в Москві на місце помершого (чи отроєного) Орджонікідзе. Межлаук був досі заступником голови „Ради Народних Комісарів" і головою „Госпляна".

З СССР виселено 10 німецьких горожан, що довший час перебували в совітських вязницях. Про долю прочих 34 увязнених німецьких горожан наразі нічого не відомо.

ВЕЛИКИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ПРОЦЕС зачався в Сілістрії в Ромунії. На лаві обвинуваченых засіли 372 особи.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО предложило парляментові проект, піднести контингент війська з 75.000 на 150.000.

В БЕЛЬҐІЇ увязнено провідника рексистів Леона Дегреля.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Леопольд III виїхав до Стокгольму, де возьме участь в торжествах з приводу 60-ліття уродин свого тестя князя Карла Шведського.

ІТАЛІЯ не візьме участи в працях конференції Союза Народів у справі розділу сирівців між народами, ні в инших нарадах, бо не бачить причини, зміняти становище до Союза Народів.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ взяли до неволі совітського ґенерала Лістера. Після инших вісток він погиб в бою.

НЕҐУСА ҐАЙЛЄ СЕЛЯССІЯ запрошено на коронацію до Лондону. Се викликало велике невдоволення в Римі. Передбачують, що італійське правительство відкличе свою делеґацію на коронацію. В анґлійських політичних кругах сподіються, що неґус не прийме запрошення і в той спосіб вдасться уникнути конфлікту між Анґлією й Італією. Інші знов пишуть, що се старий звичай Анґлії, не поминати при таких оказіях бувших монархів, отже Італія не має причини усуватися.

В АБІСИНІЇ італійські власти схопили і розстріляли зятя неґуса раса Десту, останнього провідника боротьби за незалежність. Свого часу рас Деста хотів помиритися з Італійцями, та опісля став на чолі одного з повстанчих абісинських відділів і довго не давав спокою Італійцям.

МОРСЬКІ СИЛИ ВЕЛИКОДЕРЖАВ. Японське м-во маринарки оповістило отсі дані про морські сили великих держав: Анґлія 306 боевих одиниць — 1.224.679 тон; ЗДПА 330 одиниць — 1.083.595 тон; Франція 187 одиниць — 752.122 тон; Японія 198 одиниць — 744.448 тон; Італія 186 одиниць — 404.168 тон; СССР 175 одиниць — 268.960 тон; Німеччина 54 одиниць — 126.839 тон.

НОВИНКИ

„Велика ідея" називається новий цикль присланих нам статтей на дуже актуальну тему перебудови нашого національно-просвітного життя. Звертаємо увагу Вп. Читачів на ту працю повну бистрих помічень.

Виділ Т-ва Українських Робітників „Сила" у Львові подає до відома, що зміна статуту затверджена. Всякі інформації з тим звязані полагоджує Головний Виділ Т-ва Львів, ул. 3-го Мая 10/I.

Робітничий театр у Львові організує українське робітниче товариство „Сила" у Львові. Є думка давати постійні вистави у Львові.

У Львові відбулася розправа проти Канюцкого і Дама, що спричинили зелізничу катастрофу коло Зимної Води. Тоді вискочив з рейок поспішний міжнародній поїзд і тільки завдяки щасливим обставинам 300 пасажирів експресу вийшло ціло. Обох злочинців засуджено по 15 літ вязниці з позбавленням горожанських прав на 10 літ.

Не вдалася штука. Перед кількома днями повідомлено поліцію у Львові, що в каменици при вул. Домініканській 1 напав хтось на інкасента Міських Електричних Заведень, Михайла Дутку, зранив його тупим знаряддям в голову і відтак забрав йому скіряну течку з 900 зл. Слідство виявило, що ніякого нападу не було. Дутка і другий інкасент Міських Електричних Заведень, Вл. Рапак, сфінґували напад. Рапак сховав гроші, щоб ними опісля поділитися з Дуткою. Обох їх увязнено. Вони призналися до всего.

Протижидівські ексцеси відбулися в механічнім виділі львівської політехніки. Ранено одного студента.

За крадіж американських листів у почтовім уряді Львів 2 увязнено експедієнта Ю. Гавела.

Міністерство пошти задумує ввести в роздрібну продаж значки по 25 сот., наклеєні на коверті, причім до комплету додавалиб аркуш листового паперу. Проти того проекту виступили паперовий промисл і дрібне купецтво.

В Мозолівці пов. Підгайці поліція перевела основну ревізію в О. і Дм. Пастушенків. Сконфісковано кільканацять книжок, між ними і „Кобзаря", вид. дром В. Сімовичем.

Поштову агенцію відкриють з днем 6 с. м. в Лозові тернопільського повіту.

В Тучапах, пов. Городенка, хтось застрілив солтиса В. Холода, кацапського діяча. В його похороні взяв участь городенський староста. Під закидом убивства увязнили кілька осіб з Тучап. „Русский Голос" в ч. 1 приніс на першій сторінці світлину вбитого Холода з підписом: „Пал жертвой „украинскаго" террора за преданную и самоотверженную службу русскому делу".

За приналежність до ОУН засудили в Стрию Николу Росолянку з с. Гірного на два роки вязниці і втрату горожанських прав на 8 літ.

Плямистий тиф шириться в кількох селах дрогобицького повіту.

В Самборі пожежа знищила тартак і паровий млин братів Лянґерів. Шкоди около 500.000 зл. 200 робітників опинилося без праці.

В звязку з самовбийством урядника ПКО (Польської Каси Ощадности) Вайта оповіщують, що надужить в ПКО не було.

Прокуратор при окружнім суді в Перемишлі наказав вдруге увязнити головного книговодчика повітового виділу і лікаря дра Ігнаца Гольцберґера.

Політичний гумор. — По заяві плк. Коца нагло відізвалася виленська зазулька. Кажуть, що зазуля приносить щастя („Врубле").

Гумор. — Кульмінаційною точкою забави на балю огневої сторожі в Д. була фантова льотерія. Сам пан начальник викликав виграні числа: „Нумер 173. Порося!" — „То я", відповів врадуваний посідач того числа.

Остре стріляння на Замарстинові. В днях від 1 березня до 31 березня с. р. на військовій стрільниці на львівському передмістю Замарстинові будуть відбуватися військові вправи в стрілянні гострими набоями. Терен, загрожений стрілами, будуть стерегти військові стійки й особи, що переходитимуть побіч того терену, у власнім інтересі повинні приміннтися до вказівок вояків на стійках.

Виленське „Слово" в ч. 58 принесло статтю Владислава Студніцкого, в якій він виступає проти знесення судів присяглих у Сх. Галичині та радить завести їх в цілій Польщі.

Т-во „Українська Школа" в Рівнім приступає до будови „Народного Дому". В нім будуть приміщені всі місцеві культурно-освітні українські установи.

Дорожнеча в Польщі росте постійно. І так покажчик гуртових цін піднісся з 53.9 в серпні на 56.9 в грудні і 58.4 в січні. Харчі подорожіли в тім часі від 10 до 20%.

Спеціяльні відзнаки для поліціянток, що говорять чужими мовами, ввела команда державної поліції. Поліціянтки будуть носити на правім рукаві відзнаки з барвами держав, що їх мовою говорять.

В. Ржимовский зрезигнував з гідности члена Польської Академії Літератури.

Надужить на суму 1.800 зл. допустився касієр міської управи в Желехові, пов. Гарволін.

У Варшаві ведуть слідство проти власника технічної фірми „Температура" інж. Генрика Глашевского. Його обвинувачують в тім, що він приймав векслі до дисконта і присвоював собі пібрані гроші. Афера закроєна на ширші розміри.

В Бесарабії зростає пропаґандивна совітська акція. Ціла Бесарабія просто закинена червоною пресою.

Ураган навістив совітське побережжа Чорного Моря. В Новоросійську кораблі зірвалися з якорів, вітрильники зіпхнула буря на повне море. Пропало богато рибацьких суден. Торговельна маринарка й рибаки мають величезні шкоди.

В полудневій Україні вилила ріка Молочна. Місто Мелітопіль під водою. Вода залила 250 домів, з чого 46 вже завалилося. Крім того вода затопила понад 200 хат в сусідних селах. Поверх 800 родин опинилося без даху над головою.

В Баварії вилив Дунай. Утворилося озеро поверх 210 кв. км. Озимини на великім просторі зовсім знищені.

Горішний Рен від Базилеї до Боденського Озера зроблять доступним для парових кораблів. Кошторис виготовлений на 83.6 міл. нім. марок. Мають на те зложитися Австрія, Німеччина і Швайцарія.

Гумор. — Здається, що властива ціль візити міністра Бека в Монте Карльо — заключення договору про ненапад з кн. Монако. („Врубле").

Землетрус відчуто в Югославії, в околиці міст Крагуєвац і Горні Міляново. В обох тих містах завалилося кілька домів.

Старий Мілюков виголосив у Парижі цікавий виклад п. з. „Які були відносини держави і суспільности до Пушкіна".

Англійське правительство запросило 33 морські держави взяти участь в міжнародній морській ревії, що її уладжують Англійці з приводу коронації Юрія.

Корабель „Кольомбо" везе до Абісинії перший транспорт 1400 жінок італійських офіцирів, урядників і робітників. Ціль: не допустити там до мішаних подруж Італійців з Абісинками.

З Аддіс Абеби звідомляють, що стан здоровля маршала Граціянія збуджує неспокій. Відломки бомби, киненої в часі замаху, остали в легенях. З того вивязалося запалення легенів.

250-ліття уродин Вашингтона обходила на днях Америка.

Організація копальняних робітників у Півн. Америці в силі 400.000 членів під проводом Джона Люїса оповістила такі домагання: 1) 35-годинний робочий тиждень, 2) підвишка 50 центів за день праці, 3) подвійна заплата за працю в неділі і свята, 4) запорука, що кождий член організації працюватиме 200 днів в році, 5) 15 днів платної відпустки. Власники копалень оповістили, що тих вимог заспокоїти не можуть. Заповідається тяжка боротьба. Вона правдоподібно вибухне з кінцем березня.

Гумор. — Шеф: Ви чому вчера не були в бюрі? — Я був на похороні тещі. — Так? То мало вам було одної приємности і ви ще до того зробили собі другу приємність і не прийшли до роботи!

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи панночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, згл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте Собі, чи Ви так поступили і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й укультивованні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

КІНА

ПАКС: Малий король.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Рої Марі.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Американська авантура.
ТОН: Білий Тарзан.
УТІХА: Кенігсмарк.
ХИМЕРА: Ексцентрична жінка.

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

В Адміністрації „Нової Зорі"

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Організації:

Ч. 1.	**Основи соціольогії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 6.	С. Томашівський: **Петро, перший уніятський митроп. України-Руси**	1.50
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делєгація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Карівець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	**Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	**Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський:	**Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський:	**Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	**Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук:	**Роксоляна** (повість)	12.00
О. Н.:	**Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр:	**Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	**На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	**Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось:	**За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	**Націоналізм Донцова**	0.60
„	„ **Венеція**	3.—
„	„ **Ерема кай аноніма**	0.50
„	„ **Гоги і Магоги**	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	**Галичина й Велика Україна**	0.50
	з пересилкою	0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
Останній Свят-вечір		0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00

ЖЕРТВИ

о. Волод. Березюк, Бабче, п. Солотвина: зол. 2 на катол. пресу, зол. 2 на укр. інвалідів і зол. 2 на укр. безробітних.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 7 березня 1937. Ч. 17 (1017)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЕПОХАЛЬНІ РЕФОРМИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Національна справедливість стає там державною засадою. — Німцям признано культурну автономію, 20 проц. всіх державних фондів на ціли культурні та відповідний відсоток урядників. — Підкарпатська Русь одержує широку автономію.

Пражський кореспондент „Хвілі" звідомляє: Чехословаччина рішилася перевести скріплення держави шляхом децентралізації. Чехи порозумілися з німецькою меншістю, а саме з партіями аґрариїв, християнською і соціялістичною та признали Німцям культурну автономію. Німці одержать 20% всіх державних фондів, що йдуть на ціли культурні, мистецькі, наукові, суспільні й гуманітарні. Переведення того буде відбуватися під контролею німецьких міністрів. В урядах одержать відсоток урядників, що відповідає їх населенню. Також Підкарпатська Русь одержить широко закроєну автономію. Ведуться переговори навіть з місцевими Мадярами і Поляками. — (Нема сумніву, що се реформи дійсно епохального значіння. Таким чином і велика числом українська нація одержалаб перший раз можливість кристалізації в чеській державі. Се для української нації має тим більше значіння в часі, коли ситуація її надзвичайно тяжка і прикра. Річ ясна, що також судетські Німці зрозуміють, що лучше їм буде жити в свобідній атмосфері такої зреформованої держави ніж під гнетом у своїй державі. Такі реформи дійсно привяжуть до Чехословацької держави кождого її горожанина і позискають для тої держави симпатії світа. — Ред. „Н. З.").

Гегемонія Німеччини в Европі?

Гітлер може заняти Відень.

Французька преса майже однодушно стверджує, що спротив Італії в справі повороту Габсбурґів на австрійський престол віддає Австрію в руки Німеччини і тим самим віддає Німеччині ключ до політичної й господарської гегемонії в цілій середній і полудневій Европі. „Евр" пише, що в Баварії вже мобілізують німецьке військо в ціли підпертя важної міжнародної акції Гітлера. Предвиджують також „пуч" гітлерівців в Австрії. Австрійська преса протестує проти вмішування Італії в її справи, перший раз від часів Дольфуса. Берлінський „Анґріф" пише, що Анґлія тої самої думки що Італія й тому представника Оттона Габсбурґа барона Візнера не приняв у Лондоні ні оден представник уряду й Оттона не запрошено на коронацію. Деякі французькі щоденники пишуть, що коли Гітлер займе Відень, то се може викликати нову европейську війну.

Перегрупування великих держав

Лондонська „Дейли Мейл" принесла під сенсаційними наголовками вістки про німецькі пляни супроти Австрії. На думку того часопису, домашня війна в Еспанії скінчиться незабаром, а в Европі наступить перегрупування великодержав. Німеччина змагає до прилучення Австрії. Се на думку „Дейли Мейл" не стрінеться з опором Італії. В заміну за те італійське правительство дісталоб вільну руку на Середземнім Морі. У вступній статті той щоденник вказує на велике значіння візити міністра заграничних справ Німеччини фон Нойрата у Відні.

Бурливі страйки в Італії

Фаріначчі критикує вартість великої корпораційної реформи.

„Маншестер Ґардіян" приносить сенсаційні вісти з Італії: Оден з найвизначніших ідеольоґів фашизму Фаріначчі, що в героїчних часах фашизму був генеральним секретарем фашист. партії а тепер редаґує орґан „Режім Фашизму", оповістив замітну статтю. В ній піддає в сумнів вартість великої корпораційної реформи. Проти нього виступила значна часть фашистівської офіціяльної преси, називаючи його герольдом „лівиці" і свого рода Троцьким, що критикує „буржуазну тенденцію фашизму". Виразом крайної фашист. лівиці мають бути страйки бурливого характеру, головно в Барі і Ліворні, де незадоволені маси робітництва кричать: „Нехай живе Муссоліні з 1922 р.! Проч з Муссолінім з 1937!"

Великі арештування в Варшаві

„Хвіля" звідомляє: Цілу ніч була чинна політична поліція в Варшаві. По півночі після переведення ревізій задержано цілий ряд осіб, між іншими уділовців „Денника Популярного" Войцеховского і секретаря Мускатенбліта, секретаря редакції Натансона, Кубіцкого, Шенвальда, Розбіцкого, Поляка, Мйорского, Джевецкого, Слава і ін. Арештовано також дра Юліяна Маліняка, директора друкарні „Роботніка", де печатано „Денник Популярний". Бувші посли Барліцкий і Дібуа не увязнені лише тому, що не можна їх було знайти. Арештованим закидають злочини з арт. 96 і 93 кк. (Хто насильством змагає до зміни устрою польської держави і т. д.). Є заперечення щодо наказу увязнення б. послів Барліцкого й Дібуа, у Барліцкого навіть ревізії не було. „Денник Популярний" влада закрила на підставі пресових приписів.

Зраджена революція

Так називається нова книжка Троцького. В ній особливо цікавий для нас розділ про національну політику совітів. Він пише, що 90% всіх щоденників в СССР виходить вже в рос. мові а то на підставі самоволі сцентралізованого в Москві поліційного апарату. В СССР нема вже мови про оригінальність і самостійність національних культур, бо одна поліційна палка диригує всіми народами. Преса і книжки у всіх мовах мусять лише толкувати накази бюрократів з Москви і печатати гимни рабства на честь Сталіна. „Гарне" свідоцтво!

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а усі церковні гроші слід НЕГАЙНО пересилати на вкладкову книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Значіння противоріч

в ідеольоґіях політичних рухів, станів, народів і держав.

Ідеольоґія з противоріччам внутрі перестає бути творчою силою, хоч іще довго може бути силою розкладовою. Се відноситься до кождої ідеольоґії без виїмку. Живуче тепер покоління мало нагоду бачити, як з тої причини падали навіть дуже могутні політичні сили в цілій Европі. І то падали сили всякої форми і змісту, православні, протестантські й католицькі, державні і партійні. В історії політики мабуть не було могутнішого добровільного творива як німецька соціял-демократія. А пречінь якже несподівано легко і без бою здала вона всі свої позиції перед одним аґітатором, що в розмірно короткім часі вспів повалити, розбити й виелімінувати з життя німецького народу ту на перший погляд таку могутню і глибоко вкорінену соціял-демократію. Чому?

Бо вона вже передтим сама себе внутрі розложила і розїла своїми противоріччами. Провідники її голосили масам соціяльну революцію, а в дійсности боялися тої революції та здержували її, де тільки могли. І робили се не з ідейних мотивів, в ціли охорони високої культури свого народу, а поступали так просто тому, що їм особисто було вигідно вилазити на верх по головах зорґанізованого робітництва при помочі фальшивого крику про потребу соціяльної революції нібито для добра робучого народу, а в дійсности вони самі всіми способами здержували вибух соціяльної революції задля власного дуже буржуазного вигідного, панського життя. Коли Гітлер побідив соціял-демократію і захопив державну владу та казав прослідити банкові конта і скритки, тоді показалося, що деякі „провідники бідного пролєтаріяту" мали о с о б и с т і конта міліонової вартости, хоч з дому не винесли ніяких маєтків та не здобули їх ні торговлею, ні промислом. Отсей внутрішний фальш, що почався від свідомих противоріч в ідеольоґії та згодом обняв все життя тої могутньої політичної партії, спричинив її внутрішне смертельне ослаблення вже надовго перед її упадком. Коли Гітлер копнув її і стратував, та колись дуже могутня сила була вже так внутрі зітліла, як паперова забавка, що спокійно згоріла і треба тільки подути, щоб розсипалася на попіл.

Властиво всі творива людської думки та енергії мають в собі якусь дозу противоріч. І тому власне нема вічних людських творів. Одначе противорічча не рівні противоріччам. Коли вони вже занадто яркі і під моральним оглядом разячі, тоді мусять впадати в очи навіть пересічним людям. І тоді вже нестримно

вяне внутрішна сила всяких спільнот з такими противоріччами чи то в самій ідеольогії чи між ідеольогією та вчинками тих, що її голосять. І тоді вже не помагають ніякі скоки.

Спробу таких скоків цікаво описувала католицька преса в поведенні католицького клєру в нещасній Еспанії перед початком її кривавої катастрофи. Хоч тамошній клєр, особливо монаший, мав у собі також здорову частину, то назагал не міг він бути взірцем. Брак своєї душпастирської ревности прикривав він надзвичайно шумними і блискучими парадами і ювилеями, — а рівночасно в такім Мадриді, де при головній церкві було кількадесять каноніків і всяких пралатів, не було кому поїхати трамваєм на дальші передмістя, щоб відправити богослуженя та сказати проповідь. Не дивота, що в краю захиталися консервативні сили. А тоді значна часть тамошнього духовенства з отвертими картками йшла голосувати разом з ворогами консервативної королівської влади, думаючи, що тим способом позискає собі ласку лівих і веденої ними розагітованої товпи. Та се була груба помилка. Коли почався розрух, першими жертвами впали церкви, монастирі, помешкання духовних і священики без огляду на те, чи вони йшли з лівими чи з правими. Бо жорстоко мститься противорічча особливо в публичнім життю. Якеж се поучаюче!

Та найцікавіші й найбільш поучаючі факти і документи про те, до яких звироднілих і потворних („уродливих") форм може дійти в країні, де запанує ідеольогія з яркими противоріччами, маємо з найбільшої словянської держави, з Росії.

Член Академії Наук Никитенко лишив по собі мало знані спомини, в яких так характеризує генерал-губернатора над білоруськими губерніями Дьякова, що резидував у Вітебську і властиво характеризує всю машину правлячої Росії тих часів (бо хоч про „діла" того рода урядовців повідомлений був сам цар, їх не усували). Наводимо в ориґіналі той надзвичайно поучаючий документ:

„Нѣсколько лѣтъ уже онъ признанъ сумашедшимъ и тѣмъ не менѣе ему поручена важная должность генералъ-губернатора надъ тремя губерніями... Всегда вооруженъ плетью, которую употребляетъ для собственноручной расправы съ правымъ и виноватымъ. Одну бременную женщину онъ велѣлъ высѣчь на конюшнѣ за то, что она пришла къ его дворецкому требовать 150 рублей за хлѣбъ, забранный у нея на эту сумму для генералъ-губернаторскаго дома. Портному велѣлъ отчистить сто ударовъ плетью за то что именно столько рублей былъ долженъ ему за платье... Что же послѣ этого и говорить объ управленіи края? Въ Могилевѣ тоже хорошо: генералъ-губернаторъ сумашедший, предсѣдатель гражданской палаты воръ, обокравшій богатою помѣщицу, у которой былъ управляющимъ (онъ же и камергеръ), предсѣдатель уголовной палаты убилъ человѣка, за что и находится подъ слѣдствіемъ..."

„Треба замітити", — пише (консервативна) російська газета „Новое Время" з 5. X. 1889, навівши се історичне свідоцтво з „Русской Старини", „що вже ніяким чином не Никитенка можна обвиняти в легкодушности або в бажанні підірвати авторитет власти".

А другий правдомовний мешканець дивного царства противоріч так описує остаточний „розвиток", до якого докотилася була Росія на підставі противоріч в її пануючій ідеольогії та між ідеольогією і поведенням у практиці життя (наводимо знов в ориґіналі):

„Создалась правительственная система, съ которою не могъ примириться ни одинъ независимый умъ, прилаживаться къ которой свободная мысль могла лишь заглушая себя, скриваясь, побѣждая себя... Государственная идея высокая сама по себѣ и крѣпкая въ державномъ источникѣ ея, въ практикѣ жизни приняла исключительную форму „начальства". Начальство сдѣлалось все въ странѣ. Все Кесареви, — Богови оставалось весьма немного. Все сводилось къ простотѣ отношеній начальника и подчиненого. Въ начальствѣ совмѣщались законы, правда, милость и кара. Губернаторъ при какой-то ссылкѣ на законъ взявшій со стола томъ свода законовъ и сѣвшій на него съ вопросом: гдѣ законъ? б ы л ъ л и ц о м ъ т и п и ч е с к и м ъ, въ частности добримъ и справедливымъ человѣкомъ"... *)

Таким чином основно помиляються ті, що думають, немовби етатизм був якоюсь небувалою новиною. О, ні! Він уже був в історії і то нераз та до особливо цікавих вислідів дійшов якраз на словянських землях, де розмірно рідко розкинене населення, з н е в и р о б л е н о ю п о л і т и ч н о ю д у м к о ю, давало статизмові дуже вигідне для нього підложжа розвитку аж до останніх консеквенцій, коли статизм від орґанізування „річей" переходить в етатизм думки і навіть самого способу думання. Зрештою, консеквенції такого етатизму наше покоління має нагоду оглядати також тепер, в сучасній нам Росії, тільки вже не в забарвленні правім, а в лівім. Як попередний російський етатизм виріс на своєріднім підложжі з непередуманого і неперетравленого насіння византійщини, так сучасний нам етатизм, большевицький, виріс на своєріднім російськім підложжі з непередуманого і неперетравленого насіння, принесеного з західної Европи. (Гл. висновки катол. епископа Преосв. Гудаля, які ми подали в попереднім числі „Н. Зорі"). На тему, до чого дійшло в Росії, містимо в сім ч. „Н. Зорі" замітну статтю „Гимн невільників" і звертаємо на неї особлившу увагу з тим, що треба тимбільше цінити ті рухи, які шанують приватну ініціятиву як одну з основ свобідної суспільности.

*) Михаилъ Никифоровичъ Катковъ и его историческая заслуга. По документамъ и личнымъ воспоминаніямъ Н. А. Любимова. СП. 1881. Ст. 182, 183. Цит. за В. Соловьевом.

Правничі справи

Польща булаб одинокою державою, в якій справедливість вимірювалиб виключно урядники.

У варшавськім відділі Союзу Польських Адвокатів виголосив адв. Маріян Недзельский добре обдуманий відчит про зміну карної процедури в Польщі. Се вже трета зміна від 1928 р. Проект новелі не бере під увагу ухвали останнього міжнародного зїзду правників в Палермі, який поручив держатися засади участи горожан в судівництві. Сегодня судді урядники мають перевагу над суддями присяглими тільки в Польщі і в двох балканських державах, Югославії та Болгарії. А тепер як знесуть суди присяглих, то Польща булаб одинокою державою на світі, де справедливість вимірювалиб виключно урядники. До того хочуть іще ухвалити можливість збільшення кари на некористь обвинуваченого навіть коли прокуратор не робить відклику. А прецінь закон не повинен бути потраском для горожанина, що шукає справедливости! Референт виступав також проти тайности засідань в Найвисшім Суді. Всі висше наведені думки референта очевидно слушні.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи:
◆ Духовна Академія — Львів
◆ Народна Лічниця — Львів
◆ Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Масові увязнення на Україні

Німецький щоденник „Ангріф" звідомляє, що на Україні ГПУ переводить далі масові увязнення членів опозиції. І так за „контрреволюційну пропаґанду" увязнили у Винниці партійних діячів Закубіна і Гібеля, що кермували пропагандивним відділом на Україні. У Дніпропетровську увязнили цілу опозиційну ґрупу: Голушенка, Красного, Ахметова, Ганріка і 30 інших партійців. В Києві увязнили голову союзу українських письменників Сенченка за участь в опозиційних виступах. Увязнили також секретаря всесоюзної спілки письменників Пікеля в Москві. — ПАТ подає за орґаном московського наркому „За Комуністическое Просвіщеніе", що „клясові вороги" найбільше „засмітили" наркоми освіти поодиноких союзних республик, зокрема української, російської та кіргізької. Їм закидує згаданий орґан „притуплену революційну чуйність, політичну сліпоту і гнилий лібералізм". Отже виходить, що увязнять і Затонського, страшного холуя.

Сталін громить і комсомол

Сталін взявся і до комсомолу (комуністичного союза молоді). Його уповажнений до нагляду над комсомолом Косарев обїздить тепер Україну, де виарештовує „підозрілих". В Ростові виголосив він промову. В ній сказав, що в комсомолі винищить до останка „фашистських виродків". В Києві увязнено секретаря комсомолу, також в Сибірі, на Волзі, в Донецькім басейні і взагалі по цілім СССР арештують молодь як „ворогів народа і партії."

Менделєев... сталінівцем

С. р. припадає 30 літ від смерти визначного російського хеміка Дмитра Менделєєва (1834—1907). Преса совітська й еміґраційна присвятила богато місця обговоренню його наукової діяльности. Великою несподіванкою був лист вдови по вченім до редакції „Ізвестій". 75-літня старушка подякувала за память про її мужа та зазначила, що її занепокоїли вістки про троцкістів, зрадників вітчини, і в імені своїм і мужа виразила співчуття правительству СССР. Найцікавіше те, що вона виразно підчеркнула, що її муж з цілою безоглядністю осудивби троцкістів, бо він горячо любив Росію й нарід. Шкода, що не додала, що її муж буваби напевно сталінівцем...

Нова акція президента Рузвелта

„Пті Парізієн" доносить з Лондону, що в англійських політичних кругах очікують в найближчім часі виступу американського правительства з сензаційною ініціятивою в хосен стабілізації міжнародніх взаємин господарських і економічних. А саме, американське правительство задумує навязати незабаром переговори з правительствами Англії та Франції в цілі заключення відповідних господарських порозумінь передовсім у справі стабілізації валюти. Те порозуміння має обняти також справу обмеження зброєнь.

Нові страйки в Америці

В Америці увійшли тепер в моду видумані в Европі страйки під кличем: „Коли хочеш щось здобути, то сиди!" Отже страйкуючі не опускають фабрик і варстатів, але сидять там. Вистарчить 200 таких „сидячих", щоб не могло працювати 5000 тих, що не прилучилися до страйку. Є також ще цікавіші появи, бо пр. в одній пекарні в м. Лос Енджелос „сидячі" не тільки сидять, але їдять те, що спече господар пекарні з жінкою. Та власники не противляться тому в надії, що все той сам харч нарешті навкучиться „сидячим" і вони вийдуть з пекарні. Инших харчів до них не допускають.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Нормалізація на Волині

„Новий Час" в ч. 41 приніс допис з Волині. Виймаємо з него ось що:

Право української мови забезпечив кооперативний закон, на підставі якого українська кооперація по цей бік т. зв. „сокальського кордону" перейшла в 1935 році під управу польського Ревізійного Союзу; право української мови загарантував і Союз Рільничих і Зарібково-господарських Кооператив, що переняв провід над українською кооперацією на Волині. Першого року всі українські кооперативи зложили були свої білянси українською мовою й Окружний Союз Рільничих і Зарібково-господарських Кооператив у Луцьку не ставив перешкод. Зате в черговому 1936 р. Союз зажадав складання білянсів кооператив у польській мові, на друках, що їх видав Союз. Тодішній директор Союзу бл. п. С. Понцет заявив, що Союзові с п і ш н о потрібні білянси кооператив, а українських друків нема, тому виїмково в тому році нехай кооперативи складуть свої білянси польською мовою. У дальшому Союз мав видати друки українською мовою і власним коштом.

1937 рік не приніс поправи, а навпаки. Коли попередніми роками можна було ще вести дискусію в справі української мови в українській кооперації на Волині, то в 1937 р. прийшла рішуча вимога Союзу складати білянси тільки в польській мові.

Р е п р е с і ї С о ю з у.

„Районова Молочарня" в с. Жидичині на Луччині зложила свій білянс за 1935 рік українською мовою на друках Ревізійного Союзу Українських Кооператив і Маслосоюзу. Окружний Союз Р. і З. Г. кооператив у Луцьку цього білянсу не приняв, а зажадав зложення його в польській мові. Після довших „переговорів" „Районова Молочарня" пристосувалася до вимоги Союзу й зложила білянс у польській мові. Союз цим однак не задовольнився і з р о б и в в н е с о к д о о к р у ж н о г о с у д у в Л у ц ь к у в с п р а в і п о к а р а н н я членів Управи згаданої Молочарні в Жидичині за непристосування до вимог Союзу і зложення білянсу не на друках, виданих Союзом і затверджених Кооперативною Радою. (До речі — друки РСУК і МС, на яких зложено було білянс „Р. Молочарні" в Жидичині, також з а т в е р д ж е н і Кооперативною Радою). Висліл був такий, що трьох виділових української кооперативи засуджено гривною по 10 злотих і на кошти.

(Таке діється з нашою мовою в краю, де українського населення є значно понад 90%).

Прекрасні байочки

„Глос Подляскі" жалується на „курченесен" польськости і католицизму на східних окраїнах Польщі та на творення там завдяки „деяким чинникам" боєвого „українізму" всупереч місцевому „русіньскому" населенню. Він пише м. і.: „Місцеве православне населення постійно і витревало відхрещується від називання його не тільки Українцями, але й Русинами. Воно просто „тутейше", тихе, працьовите і згідливе. Ні на Волині, ні на Червоній Руси не було ніколи ніякої України, ні „українського" народу. Та що з того, коли нині з такою сліпою, самовбійчою впертістю будується тут Україну згори (!) а польськість і католицизм гнобиться." — Такі й подібні байочки ширить тепер польська шовіністична преса в ціли підбичовування польських шовіністів до нової акції на небувалі розміри. Нпр. „Ілюстровани Курер Цодзенни" (ІКЦ) виписує, що польські кольоністи одягаються в червоні штани й вишивані українські сорочки та говорять по українськи, щоб лекше дістати послух в польських старостах. Такі байочки видумують польські шовіністи в часі, коли вже не тільки українським інтелігентам нема ніде ходу, але коли навіть наш селянин і за великі гроші не сміє купити шматка землі.

Слівце про хитрість

Під таким заголовком появилася стаття плк. Медзіньского в „Ґазеті Польскій". В ній є такі місця: Чому ті, що на засадничі сформулювання заяви плк. Коца відповідають: згода — сейчас відскакують як попарені від тої важної хвилі, якби їм лучилася хвиля слабости, коли якраз тут родиться чинник сили, блискає перспектива видоровіння народу з тяжкої недуги любування в розбіжностях. Бачучи в дотеперішній публичній дискусії над заявою плк. Коца ряд додатних виспідів, бачимо також злі сторони: змагання ушкати дебати на стисло сформулованим змістом. Се змагання дуже характеристичне для умовости польської інтеліґенції. Її можнаб так висловити: „Вправді ви говорите річи, які нам видаються влучні і слушні, але ви певно думаєте зовсім щось инше — отже будьмо обережні, не допустім до голосу здорового розуму, будьмо хитрі..." Сказав мудрець: „Хитрість се мудрість дурнів." Будемо старатися пхнути дискусію на тори, з котрих вона — дійсно боїмося того — сходить на боки; на тори дійсного змісту.

„Ушляхотнюють" назвиска

Польська газета на Чехословаччині „Дзеннік Польскі" пише, що чеські власти розіслали до всіх польських шкіл обіжники звертаючи увагу вчительства, що на основі розпорядку міністра внутрішних справ можуть домагатися „справлення польського назвиска" на чеське назвиско. — В звязку з сим „Дзеннік Польскі" пише, що опонщення такого обіжника до польського вчительства не можна назвати інакше, як цинізмом, що не рахується з національною гідністю польського виховника. (Все те приніс „Век Нови" в ч. 10 731 п. з. „Безсоромні чеські затії (закуси). Офірують ублагороднення польських назвиск у школі". Ми вповні годимося з поглядом, що такі зміни назвиск викликають серед населення деморалізацію, яка мусить наступити, коли дитина бачить, що їй радять змінити назвиско свого батька, хоч дитина знає, що її батько нічого не вкрав, аби вона мала стидатися його назвиска. Одинокий виїмок в справі зміни назвиск повинен бути допустимий тоді, коли назвиско таке погане, що осмішує людину. Та звертаємо увагу, що зміни назвиск переводять з душехватських причин не лише в Чехословаччині).

Жах в Совітах

К. Кускова пише в „Посл. Новостях" ч. 5817: Отже будемо мати ще одно видовище: старий, нещасний Риков, „начотчик" марксизму, і Бухарін, автор „Азбуки комунізму" і инші будуть перед судом в Москві „заговариватся" зі шпарґалів так, як їм наговорять і накажуть. І знов видці будуть плескати в долоні та захлистуватися в овоціях домагаючись смерти, а за кордонами СССР люди знов будуть ломати собі голови над загадкою: яка ціль у тім всім і чому там всі тратять волю? Недавно Г. Адамович написав у 5809 ч. „П. Н." фейлетон і в нім сказав отсі страшні слова: „можливо, що й ми, якби були в Москві, підписувалиб такі самі зазиви." З приводу тих слів ідуть горячі спори між рос. еміґрантами. Оден з молодих еміґрантів каже: Ніякі Льви Толстої ні инші люди з більшим моральним впливом в сов. Росії появитися не можуть: бо щоб звучало слово моралі, треба вихідних точок устійненого життя, треба людських звязків, що творять публичну опінію, що важать свої і чужі поступки, треба віри в устрій, який вже устійнився і де на полицях лежать придбані дорогоцінности життя: честь, мораль, благородність і т. д. В таких обставинах Л. Толстой міг перебирати ті дорогоцінности й переоцінювати їх детайлі. Та що робити пророкам на пустім місци? Старі завіти зломані бурею, людські звязки вітрами розвіяні, як і ті, що їх піддержували й удосконалювали. Все виглядає тимчасовим як хвилевий попас, як бівак, на який часок розкипений по землетрусі або по пожарі. Нема устійненого істнування, нема й моралі. І люди свідомо відкидають всяку думку про „нормальне поведення" в опирнім царстві тимчасовости. — Троцкіст Целіба пише в 3 ч. „Соціалістическаво Вестніка": Звироднення совітської влади, колись революційної, зайшло значно дальше, ніж я припускав. Ясно, що революційний період се тільки часове животіння народу. Під тим часовим наростом повинно наростати коріння якогось нового, вже трівкого життя, що змете звироднілу владу.

ГОРОДНИЧІ ЗАКЛАДИ **Ц. УЛЬРІХ**

повідомляють, що вийшов з друку

Цінник насіння на рік 1937

і поручають всіляке насіння свіжого збору добірної якости.

Централя: Warszawa, Ceglana 11, тел. 568-60
Філії: Moniuszki 11, тел. 609-28
2-ga Hala Mirowska, тел. 609-33

Про меч самураїв

Чи можна його виострити в Берліні?

„Шавбігне" в ч. 9. принесла на ту тему цікаву статтю п. з. „Японське військо" пера Герберта Рена. Автор застановляється над вартістю німецько-японського союза під оглядом військовим і доходить до таких висновків: В Ню-Йорку кажуть: „Японський імперіялізм се опанцирнений пястук зі слабими мязами: він не має сили до тяжкого удару". Японський военний потенціял дуже подібний до італійського, тільки італійська техніка значно висша. Японська армія передовсім не велика. В мирнім часі має тільки 320.000 людей, приблизно тільки що польська. Вправлених рекрутів має Японія всего 2 міліони, а Франція 4 і пів міл., СССР до 10 міл. На азійськім континенті стоїть всего 150.000 японського війська, коли совітська армія від Байкалу до Зовнішної Монголії має силу 250.000 до 300.000. Ще тому 4 роки Японці мали там силу потрібну до вдержування гегемонії. За той час їх сила не зменшилася, але зросла большевицька. До того техніка Совітів висша. Японці мають знаменито озброєну тільки піхоту. На неї може їх штаб напевно рахувати. Та поза тим армія Мікада відстала. Літаків має до 1200, в тім до 900 водновоздушних, але всі вони другорядної вартости, імпортовані або збудовані по чужим застарілим вже взірцям. Европа мститься так на Японії за її „демпінґ" в дешевих другорядних товарах і заосмотрює Японію в такі самі военні літаки. Таксамо танки везуть туди Німці вже застарілі і в більшій мірі везуть щойно від 1933 р. І до того всего знаменита японська піхота не змоторизована. Словом, червона армія Совітів технічно сильніша від японської і до того чисельно більша, заосмотрена в найновішу офензивну зброю, у спеціяльні відділи танків, у змоторизовані формації, з могутною воздушною фльотою, що має на Далекім Сході до 2.000 военних літаків найновішої конструкції. Та воздушна фльота Совітів має абсолютну перевагу над японською і японські острови лежать в обсязі її ділання: з Владивостока до Японії є 600 км., а промінь активности большевицьких літаків-бомбовозів виносить 2.000 км... Чи Німеччина може помогти Японії? Доставами зброї так — але війна зуживає богато а Японія далеко. З тих причин се річ мабуть неможлива острити меч самураїв в Берліні. А реорганізація японського военного промислу німецькими техніками вимагає довгого часу. Японія призначила на те 5 літ, а Гітлєр не може ждати 5 літ. І навіть якби чекав, то все одно не зможе накинути Совітам правильної війни на два фронти, бо червона армія на Далекім Сході самовистарчальна. Значить, японський напад на СССР мало помігби Німцям в Европі, бо подавляюча більшість червоної армії стоятиме в Европі. Німеччина за пізно звязалася з Японією, коли та вже стратила перевагу на Далекім Сході. І тому се річ зрозуміла, що японські парляментарні партії журяться новою союзною політикою. Конфлікт армії з парляментом повстав у Японії на тлі оцінки німецько-японського союза. („Шавбігне" се орґан ворожий Гітлєрови).

Літаючі кріпости большевиків

Кореспондент „Польскі Збройней" говорив в Еспанії з німецькими летунами в службі повстанців. Вони оповіли йому, що большевики мають в Еспанії три типи літаків: охотничі з одним чоловіком, що летять 400 км. на годину, легкі бомбовози з двома-трома людьми та з 4 кулеметами, вкінці тяжкі бомбовози системи Дуґляса, правдиві літаючі кріпости. Німці оцінюють високо вартість совітських літаків, але не їх летунів. Ті люди не вміють літати як слід і дбають лише про те, щоб якнайскорше позбутися бомб: тому кидають їх де попало. Большевицькі танки мають знамените озброєння внутрі але їх опанцирнення таке слабе, що можна його наскрізь перебити кулями з машинових крісів (кулеметів).

Німці не признають больш. подруж

В Берліні оповіщено розпорядок начальника правничого відділу міністерства здоровля. Зміст: Большевицька доктрина противна нац. соціял. засадам. Совітське „право" ображує німецькі добрі обичаї. І так німецьке право уважає супружжам тільки трівку життєву звязь між мужчиною і жінкою, на чім основується сила і єдність нації. Отже короткотревалі большевицькі звязки, звані „фактичними супружжами" се по німецькому праві не супружжа. Зареєстровані в загсах супружжа будуть розглянені окремо, але се річ сумнівна, щоб і ті „супружжа" признано в Німеччині законними.

Гимн невільників

Про свиноматку і про льнотрепалку, про яйцемісця і про підлих бандитів та мерзенних шпигунів, яким недавно до безтями кадили, про троцьківських стервятників і про колгоспних мілїонерів та про инші дива на т. зв. Радянській Україні г. Б. 1937.

Сучасні події в большевії живцем нагадують добу тих староримських деспотів, що їх влада спиралася виключно на мечах сліпо відданої їм сторожі преторіян. Тодішня терроризована і тяжко давлена суспільність так низько була впала, що людині з титулом цезара відлавала навіть божеську честь. Перед образами володарів прилюдно й офіційно складано жертви. Але та сама знікчемніла товпа напрасно підносила голову при загибелі деспота, як се було прим. з Калігулею. І тоді торощила цісарські подоби, ідоли та жертвенники, перед якими ще вчера в поросі повзала, і свій змінливий сентимент переносила на нового вибранця. Сі явища повторювалися так часто, що римські різьбарі мали вже в своїх майстернях готові шабльонові подоби і погруддя без голів, щоб на случай державного перевороту і зміни суверена наборзі вирізьбити обличчя нового володаря і настромити на приготований постумент.

Такіжсамісінькі настрої спостерігаємо тепер в комуністичних низах більшовицького „раю". Аж мерзота бере, коли вчитуватися в ті високопарні і фальшиві дитирамби, якими комуністична преса оспівувала славу недавно ще „невмирущих спасителів людства", нині зліквідованих трибунів революції. Ось возьмім напримір Троцького-Бронштайна. Спритний головний організатор жовтневої революції 1917 р., головний колись вождь червоної армії, комісар заграничних справ — мав свої дні слави і втішався величезним авторитетом серед комуністів. Ні в одному державному уряді, школі, інституції не сміло бракнути портрету Троцького з характеристичною борідкою й обличчам Мефістофеля. Міста й села, колгоспи, артілі та всякі заводи навперейми бігли до „вождя", щоб зволив ласкаво прикрасити пролетарські установи своїм „великим" іменем.

Аж ось почали розходитися та вкінці й розійшлися шляхи Троцького і Сталіна. „Політбюро" кинуло анатему на Троцького як на „контрреволюціонера". Московська пропаганда пустила в маси найдрібніші подробиці про нібито троцько-фашистівську зраду комуни. І в туюж мить наче під чародійною паличкою радянські патріоти втолочують Троцького в болото, винищують його портрети, вимазують його імена з вивісок. Навіть з революційних музеїв прятають портрети недавного вождя та зішкробують його обличча зі спільних світлин! На голову того „прислужника гітлерівського фашизму" лиють пролетарі цілу Ніяґару помий при акомпаніяменті лайок, від яких аж уха вянуть.

В подібний спосіб розправилися червоні патріоти зі всіми голосними ідеольоґами червоного інтернаціоналу і вождами більшовицької революції, яких недавно р о з с т р і л я н о на підставі присуду найвищого трибуналу в Москві. Многолюдні демонстрації й віча в Ленінграді, Москві, Тулі, Свердловську, Києві, Харкові, Одесі й инших містах „одностайно схвалили найсправедливіший на світі" вирок. Радість з сего приводу покотилася широким гомоном по всіх закутинах радянського Союзу.

Для нас цікаво і повчаюче — довідатися, що думають, як відчувають, що говорять, як пророкують українські маси наУкраїні, коли глядять на кріваві розрахунки більшовицьких верховодів між собою. Варт булоб знати, що нині відчуває кількасот-тисячна громада нещасних українських жінок і матерей, котрим московські деспоти забрали мужів і синів та розвіяли їх як ту полову по широких просторах Росії й там їх вигубили голодом і морозом при будові каналів і стратеґічних шляхів, або замучили в соловецькій каторзі. Радуються. Певне, що так. Але чи радість їх має ціхи ентузіязму парижської вулиці в дні 28 Термідора 1794 р., коли згинув під ґільотиною кат французького народу Робеспер? І потому наступило п е р е с и л е н н я революції...

Неможливе в сій справі щось конкретне сказати в недостачі безпосередної обсервації. Отже можемо тільки здогадуватися. Одначе деякий промінчик на психіку Придніпрянців можуть кинути низше наведені уривки з радянської реторики, цензурованої Політбюром, якою пописувалися урядові і наказні, приватні й добровільні промовці з нагоди московських процесів. Тут підчеркуємо, що подані далі вискази, звороти, думки і стиль — нездумані, а змонтовані з автентичних пописів бідних червоних невольників і невольниць. Змонтовані нами на підставі радіевих промов, які сюди доходять ізза Збруча.

Послухайте:

„На богатолюдному мітінґу говорила товаришка Леся Розтріпенко: ... Я щаслива. Бо як не бути щасливою, коли доручено мені почетну справу їхати в Москву на Надзвичайний Всесоюзний З'їзд Рад в характері вашої делеґатки? Прибули ми з кращими обранцями Радянської України до' величавої кремлівської палати. Тут мали зустрінутися віч-у-віч з великим Сталіном. Ах, якже ми в тім менті хвилювалися!... Звідкіля він вийде? Як виглядає? Як одягнений?... І вийшов. Такий простий, такий щирий, такий близький! Як говорив, серця наливалися радістю. Кожде його слово було для нас указом. Роздавав ордени — Леніна, Червоної Зірки, і знаки пошани... — Питають мене нераз дівчата: Чого ти така стара? Відповідаю: Так, дівчатка любі, я справді вродилася перед 64-ма роками. Одначе я ще така молоденька як і ви. Бож у мене зачалося життя щойно з жовтневою революцією в 1917 р. Жах бере, коли згадати прокляте минуле з царських часів... Щойно велика революція розкріпачила радянську жінку. Ми дістали права, яких не знає історія людства. Права — закріплені в документі сталінівської конституції, яка містить в собі все, що жовтнева революція завоювала на Україні за 19 років. В свідомості цього чернігівські трудящі одноголосно схвалюють справедливий вирок военної колеґії найвищого трибуналу над бандою троцькіських в и р о д к і в і м е р з о т н и к і в, що посягали на завойоване нами під прапором Леніна і Сталіна веселе і щасливе життя. Бандит Троцький — с я д р і б н а і п а с к у д н а в о ш а — та його підручні, во вік прокляті наймити німецько-японської розвідки, хотіли віддати своєму господареві Гітлереві нашу квітучу Україну, а японським ґенералам Приморя і Приамуря! Одначе єдиноправний вирок військової колеґії,, що виражає думу і волю народа, розчавив троцьківсько-фашистівську гадюку...

Сьогодня червоною ниткою проходить у нас одна думка: треба працювати ще краще, ще продуктивніше, щоб перекрити втрату, якої завдали нашій країні троцьківські шкідники. І справді чернігівці ще більше як досі множать народне багацтво, матеріяльну базу нашої вітчини. Ми щасливі рапортувати нашому мудрому вчителеві тов. Сталінові про щораз краще розгортання нами стахановського руху. Матеріяли статистики вказують на велике зростання у нас поголів'я худоби і взагалі товариства. Убій худоби провадиться на забійних майданцях (різних Ред.), що забезпечують вищі якости мяса і шкури. В колгоспі ім. Дзержинського почато потужну будову інкубаторної станції, розрахованої на 50.000 я й ц е м і с ц ь, яка вже на весну має вивести 80.000 курчат переважно племінних „білий леґгорн". Стахановець тов. Дмитро Пайко поширив свій досвід у збільшенні приплоду свиней, бо за 1936 р. одержав 24 пацят на одну с в и н о м а т к у. Орденоносиця Саша Смертелько здоїла за 1936 р. 3.500 літрів молока на одну фуражну корову і зобовязується на сей рік довести удій до 5.000 літрів.

Колись співали чернігівські дівчата: Брала, брала дівка льон тай конопельку, сіла собі на чорну земельку... Змінилися часи. Там де колись стояла горстка конопельки нині виростають стирти конопель — матірки і плоскіня. Посилено йде будівництво коноплярських мялок. Радсельмаш надіслав 120 л ь н о т р е п а л о к і 130 куделеприготовальних машин. — Так узброєні сталінською конституцією мусимо в цьому році завоювати ще більший ригор і врожай льону, конопель, буряка тощо. Спасибіг тов. Сталінові, нашій провідній зірці, за радісне життя і конституцію, яка дає всім рівні права. Прирікаємо ще більше любити нашу соціялістичну батьківщину і нашого любимого вождя Сталіна. Між богатомілїонним українським народом звенить одна пісня:

А. П. ЧЕХОВ

ХАМЕЛЄОН

Через торговицю йде поліційний пристав Очумєлов у новім плащі і з пачкою під пахою... За ним ступає рудий поліціянт з решетом, наповненим сконфіскованими вепринами... Довкола тишина... На цілій площі нема живого духа... Отверті двері склепів і шинків споглядають на світ Божий сумно, як зголоднілі роти; довкола них нема навіть жебраків.

— То ти будеш людей кусати? чує нагло пристав крик. Гей, діти, не пускайте його там! Тепер не вільно нікого кусати. Лови, держи!

Чути щемління пса. Очумєлов споглядає в ту сторону й бачить, як зі складу дерева купця Пічуґіна вибігає на трох ногах пес і трівожно оглядається поза себе. За псом жене чоловік у перкалевій викрохмаленій сорочці та в розпятій камізольці. Біжучи за псом, той чоловік перехилився цілим тілом наперед, перевернувся на землю, але вхопив пса за задні ноги. Роздається другий раз скавуління пса і крик: „Не пускай!" Зі склепів показуються заспані обличча, а по хвили перед складом дерева, ні звідси ні звідти, твориться збіговище.

— Нелад, пане начальнику, відзивається поліціянт.

Очумєлов завертає на ліво й іде на місце збіговища. Під воротами складу дерева бачить того чоловіка в розпятій камізольці, з піднесеною правою рукою і з закровавленим пальцем на ній. На його запитім обличчі так здається стоїть написано: „Ну, вже я тебе обідру, шельмо!" Впрочім і сам закровавлений палець виглядає як трофей побіди. В тім чоловіці розпізнає Очумєлов золотника Хрінкіна. Посеред збіговища, розставивши передні ноги і дрожачи на цілім тілі, сидів виновник цілої колотнечі — білий, звинний щенюк, з довгим писком, з жовтою латою на хребті. В його вогких очах малювалися трівога і страх.

— Що тут сталося? спитав Очумєлов, протискаючись крізь товпу. З якої причини ви тут зібралися? Що значить той твій палець?... Хто тут кричав?

— Іду собі, пане начальнику, нічого нікому не говорячи, розпочинає оповідати Хрінкін, кашляючи в зложений кулак, — за деревом до Мітря Мітріна. А тут нараз ні сіло ні пало сей проклятий щенюк хап мене за палець... Перепрошую пана начальника, я чоловік робітний... робота моя делікатна... Нехай мені заплатять відшкодування, бо я тим пальцем певно який тиждень не могтиму рушити... В ніякім праві не стоїть написано, щоб чоловік мав терпіти дармо задля такого підлого звіряти... Коли, кажучи на те, кождому псови вільно буде чоловіка кусати, то ліпше не жити на світі!...

— Гм... Добре... говорить поважно Очумєлов, кашляючи і стягаючи грізно брови. Добре! Чий се пес? Я сего не пущу безкарно. Навчу я вас держати псів на припоні! Час вже звернути увагу на таких панів, що не хочуть держатися поліційних приписів. Як заплатить кару, то буде знати, що псів і инших шкідних звірят треба держати на ланцюху. Вже я йому покажу!... Єлдірін, обертається пристав до поліціянта, довідайнося, чий се пес і спиши протокол! А пса треба вбити. Сейчас! Мусить бути скажений... Чий се пес, питаю?

— Мені здається, що се пес ґенерала Жіґалова, відзивається якийсь голос з товпи.

— Ґенерала Жіґалова? Гм... Єлдірін, здоймино з мене плащ... Страх, як мені горячо. Видко збирається на дощ... Але одного лиш не розумію: якже тебе міг вкусити сей песик? обертається пристав з запитанням до Хрінкіна. Деж би таке щеня дістало до твого пальця? Песинка мала, а ти такий драб! Ти певно роздер собі палець до цьвяха, а потім прийшла

Слово Сталіна між нами
Воля Сталіна між нами — гей!"...

На кінці підведемо деякі уваги до сеї промови Лесі Розтріпенко. Тепер ще один зразок промови:

„Бригадир заводу ім. Карла Лібкнехта товариш Мітрофан Балабаненко говорив на масовому мітінгу: Хай живе на радість всему трудящому світові великий Сталін! Наше палке більшовицьке вітання для сорадників тов. Сталіна, керманичів України: Постишева, Ворошилова, Орджонікідзе, Каліпіна, Кагановича, Косійора, Любченка, Єжова, Затонського, Вегера, Чубаря, Сухомліна, Кудрявцева, Айзе, Попова, Шліхтера, Жданова, Хатаєвича (бурхливе: У-ррa-a-a!). *)

Промовляю іменем мілюнів трудящих нашої широкої України, які цілком схвалюють справедливий вирок найвищого суду над купкою презренних фашиських бандитів з антирадянського троцьківського центру, підлих реставраторів капіталізму в нашій соціялістичній державі. Дякуємо червоним чекістам, що на гарячому схопили мерзенних агентів іноземної розвідки Пятакова, Князева, Ратйчака і др., що вже ганебно скінчили своє життя з тавром найгидших фашизму. Собакам — собача смерть! Глибока ненависть клекотить в грудях кождого чесного радянського патріота до фашистівської зграї убивців, шпигунів і диверзантів, які пішли на найчорнішу зраду батьківщини. Троцьківські вишкробки впали нище від атаманів Денікіна і Колчака! Вони вдиралися в мозок і серце компартії і по блюзнірськи називали себе комуністами... Чогож добивалися ті посланчики Ґестапо? Хотіли знов поневолити радянський народ та загнати трудящих до старого розбитого корита буржуазії. Їх програмою було зламати хребет компартії і зліквідувати соціялістичний лад. Троцьківські стервятники покладали свою головну надію на заграничні інтервенції. Обербандит Троцький продавав батьківщину гуртом і в розділ: німецькому озвірілому фашизмові віддавав Україну, японській войччині Приамуря і Приморя! Але фашиську смердячу гадину заздалегідь розчавлено! Звідусіль, де бється чесне серце радянського патріота, бурхливим потоком ідуть слова привітання найвищому судові. Одностайно схвалюючі і вітаючі вирок суду трудящі в своїх резолюціях закликають до піднесення більшовицької пильності, до ще більшої згуртованості навколо геніяльного вождя народу Йосіпа Вісаріоновича Сталіна. В його конституції відбилася велич наших змагань. Мусимо перекрити шкоди, які троцьківські шкідники завдали нашій країні. Всі коллективи робітників нашого району поклали умову на вищу продукцію промисловости. Вже й нині можемо підсумувати наслідки широко розгорнутих стаханівських змагань. Зростають прибутки, ростуть колгоспні мілюнери. Стаханівські ударники ім. Ворошилова установили рекорд у прибутках вугілля. Орденоносець Сарго Брунько виконав свою норму в 120 прц. даючи 1200 пар взуття. Серпомолотовець Ілля Пуркін випускаючи 500.000 тисяч м. дроту виконав дві норми понад звичайний плян. Я виконав норму на 420 прц. і так заліз своєю продукцією з місяця січня в місяць травень...

По геройськи переможемо всі трудноші під ясним сонцем сталінської конституції, яку будемо захищати до останної краплі крови. Се наш священний обовязок і відповідь на зазіхання ворогів нашої країни. Будемо безнастанно пильнувати прапор Леніна-Сталіна. Хто насміляється підточувати підвалини нашої держави і заносити свою криваву руку над нашим любим вчителем і батьком Сталіном, того будемо бити, як били ми банди Махна, Денікіна, Врангля і наємників Центральної Ради... Ворогів засипемо кубометрами вугілля, гарячим залізом будемо припікати, всіх вщент розібємо! Ніякий шайтан не сміє переступити меж нашої батьківщини! На злочини ворогів відповідаємо заявою тов. Любченка на Зїзді Рад: „Не доведеться свині на небо дивитися, а Гітлерові в нашому городі ритися!" Український народ ніколи не забуде, що російський пролетаріят помагав йому своєю кровю здобувати волю. Тож доля України навіки звязана з долею Москви"... (У-рр-а-а-а!).

Оригінальні се промови. Тисячі таких промов прогомоніли по Україні. Через пресу і на хвилях етеру дісталися вони і до найдальших українських осель. Змістом вони всі однакові: тотожні думки, почування, навіть фрази ті самі. В наведених вище фрагментах кождий читач спостереже речі — веселі і сумні, але під кождим оглядом повчаючі.

До веселих треба безперечно зачислити — клясичний радянський жарґон. Якими він начинений соковитими зворотами „пролетарської" лайки, якими мовними новотворами! Хто вдумається в те, тому стає ясно, чому деякі радянські вчені відважилися протестувати проти такої літературної тарабарщини, хоч послідовно наразилися на засуд за контрреволюційні лінґвістичні ухили...

Чи не бухає сердечним гумором з сеї більшовицької ґіґантомахії, на приказ якої кожда радянська „свиноматка" вкотить річно 24 пацят, а „фуражна" корова підвисшує удій молока з 3.000 літрів на 5.000 літрів! Або та „інкубаторна станція з безліччу яйцемісць", або ті „кубометри вугілля", якими патріот Балабаненко погрожує засипати кождого „шайтана", який важився б переступити межі „щасливої й веселої батьківщини".

Та з тих радянських промов навіває не тільки гумор. Мають вони ще й свою сумну та понуру сторону. Радянські мітінґові балакання се успішний засіб пропаганди російського націоналізму, прикритого червоною плахтою комуни. Москва втовкмачує в голови молодих і старших поколінь України, що Сталін се мудрий вчитель, любимий батько, провідна зірка і ґеніяльний вождь Українців; що леґальну владу над Україною виконують з рамени Сталіна такі племінні „Українці" як Постишев, Ворошилов, Єжов, Попов, Айзе, Шліхтер й инші; що мудрий провід Сталіна і його конституція забезпечують Українцям „веселе, щасливе хлопяче життя"; що доля України навіки звязана з долею Москви, тому що російський пролетаріят проливав кров за „волю України"...

Чи так поучувані тамошні Українці свідомі сего, що се все кривавий глум московської брехні над правдою життя? Чи весь народ не відчуває болюче, як тріщать його кістки в обіймах „любимого" тов. Сталіна і його всіх „сорадників", від Постишева почавши і на Шліхтері та найнизшім міліціянті з ГПУ скінчивши. Всі добре знають, що завоювала на Україні більшовицька революція продовж 19-ох літ в користь Москвичів. „Під ясним сонцем сталінської конституції" закріпощено наш многоміліоновий народ, відірвано його від власної землі, нечуваним терором зневолено виконувати пляни всяких пятиліток і стаханівського руху, придуманого для найуспішнішого визиску України як кольонії.

Десятки тисяч тракторів, пущених на український чорнозем, сталеварні горнила, інкубаторні станції, льнотрепалки і куделеприготовальні машини, що їх розкидують масово по колгоспах — се ніщо інше, як модерна змеханізована праса, примінювана Москвою для основного висмоктання всіх богацтв України.

І тому звенить по всій Україні одна пісня: Слово Сталіна між нами, воля Сталіна між нами — гей!... Такі пеани не новина в історії. Все співають їх тяжко гноблені гельоти і парії всіх століть. А означають вони відвічну, глибоку у своїй трагедії, комедію всіх невільників, які зневолені з пієтизмом цілувати чобіт деспота, що їх згірдно втолочує в землю.

Якаж жахлива своїм значінням ся пісня: „Слово Сталіна, воля Сталіна — між нами..." „Плач Ярославни" се пісня народнього болю і заразом слави, яку колись видзвонювали на степах вільної України наші мечі і шеломи. А сталінівський гимн — се документ упідлення і триюмф переможця над тілом і душею невільника.

Чияж в тім вина? Чи тільки по стороні дужшого історичного національного ворога? Ні! Радянський Балабаненко чванить ся, що бив банди Махна, Денікіна, Врангля і — наємників в Центральної Ради! Історична істина. Тим виражена та своєрідна пугачівщина, яка так часто повторюється на картах нашої історії і яка так страшно затяжіла на долі останнього національного зриву за часів Центральної Ради тай нажаль і не без вини тоїж Ради. Свої своїми руками завалили свою власну державу...

К. П.

*) За той час Постишева вже усунули з його високої посади на Україні а Орджонікідзе помер (заграничні преса пише, що отроєний подібно як шеф чрезвичайки Ягода). Події йдуть тепер скоро. — Ред. „Н. Зорі".

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

тобі до голови гадка, щоб звалити все на пса й вимантити відшкодування. Знаю я вас, який з вас чортівський нарід!

— Він, пане начальнику, приложив собаці до писка циґаро для сміху, а пес його цап за руку... От звичайно дурний хлоп, та й вже...

— Брешеш, йолопе! Нічого не бачив, то не говори! Пан начальник розумна особа й пізнає, хто бреше, а хто говорить правду як перед Богом... А як неправду кажу, то нехай розсудить мировий суддя. Він має написане в праві, що тепер всі рівні... Я сам, як на те йде, маю брата жандарма!

— Мовчати! Не розбирати нічого!

— Е ні, то не ґенеральський пес... каже по глибокій розвазі поліціянт. Ґенерал таких не держить. Він має гончі пси...

— Знаєш певно?

— Цілком певно, пане начальнику.

— Правда. Знаю, що ґенерал держить дорогих псів, расових, а сей чорти знають якої породи. Ні гладкої шерсти, ні ніякого вигляду... Якийсь миршавий пси-ще. І пощо такого держати? Хіба у того, що його держить, не всі в голові. Коли такий пес показавсяб у Петербурзі або в Москві, то знаєте, що сталосяб?... Там ніхто не заглядавби до законів, а просто вбилиб без ніякого говорення. Ти Хрінкін пошкодований, отже не занедбуй своєї справи... Треба раз навчити порядку тих властителів псів!...

— Га може він і ґенеральський, роздумує голосно поліціянт. На писку нема того написано... Але недавно я бачив такого пса на ґенеральськім подвірю.

— Очевидно, що ґенеральський, відзивається хтось з товпи.

— Гм... Єлдірін, вложино мені плащ... Якось вітер потягає... Дрож мене бере... Відведеш пса до ґенерала й довідаєшся, чи то ґенеральський... Скажеш, що я знайшов його заблуканого й остережеш службу, щоб самого пса не пускала на вулицю... Пес може бути дорогий, а як кождий дурень зачне йому прикладати циґаро до носа, то за нещастя не тяжко: пес може розхоруватися... Пес делікатне сотворіння... А ти, дурню спусти руку вдолину! Не маєш чого показувати свого дурного пальця!... Сам собі винен!

— Іде кухар від ґенерала, треба його спитати... Гей!... Прохоре! А ходино сюди, голубчику! Придивися тому псови... Чи він ваш?

— От вигадав! У нас ніколи таких псів не бувало.

— Дійсно, навіть нема про що питати, говорить Очумелов. Хрінкін винен, що пса зачіпав, але пес видко не має властителя. Нема над чим довго думати. Я вже сказав, що пес волоцюга — отже так мусить бути... Вбити його й кінець!

— То не наш пес, оповідає дальше кухар. Сей пес належить до брата ґенерала, що недавно приїхав. Наш ґенерал не любить звичайних псів, але ґенералів брат любить такі пси...

— Так? То брат його ексцеленції приїхав? Володимир Іванович? питає Очумелов, а на його обличчі появляється усміх блаженного вдоволення. Ах, Боже мій! Я нічого не знав. То приїхав у гостину до брата?

— А так...

— Ну, ну, ну... Затужив за братом... Що я нічого не знав... Отже се його песик? Дуже рад... Возьмиж його, возьми... Дуже хороший пес. Такий оборотний... Цапнув того осла за палець! Ха, ха, ха! Не бійся, песику! Ворчиш? Гніваєшся? Ай, ти милий песику!

Кухар кличе пса й відходить з ним зперед складу дерева. Товпа сміється з Хрінкіна.

— Ну, я ще тебе дістану, грозить Хрінкінови пристав й отулившися в новий плащ, пускається на дальший інспекційний обхід.

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Тома з Аквіну

Ангельський Учитель Церкви (* 1227 † 1274).

Коли на розлогих землях України повіню перекочувалися филі монгольських загонів і за Божим допустом сумно завершували епоху князів, на заході в Італії жив і діяв скромний монах, що його творчий дух заважив і полишив нестерте пятно на культурі всіх катол. народів. Це св. Тома з Аквіну. Його славній, святій памяті складаємо нині поклін...

Прийшов на світ у сімї ґрафів з Аквіну, в околиці Неаполю, коло 1227 р. Як юнак вступив до нового тоді Чину ОО. Домініканів, що мали в Неаполі свій монастир. Могутня родина противилася його виборові й усіми способами намагалася відвернути його від задуманого пляну, віддатися Богові зовсім. Коли не помагали намови, вжито сили: молоденького монаха схоплено й увязнено в родинному замку. Щоб успішніше викорінити в ньому святі задуми, вжито навіть підлого способу. До самітного юнака Томи — впущено якусь повію, щоб його звела. Тома однак розпаленим поліном оборонився і вийшов побідно. Увільнившися від домашніх ворогів, вибрався Тома до Кольонії й Парижа на фільософічні й богословські студії. Покінчив їх уже в 25 р. життя. Зараз став бакалавром (доцентом) у найславнішому в тих часах університеті, в Парижі. По кількох літах вибрався з Сорбони до Риму й тут став прибічним богословом Папи Урбана IV. Згодом знову був у Парижі. Вкінці перейшов до Неаполю. Там обняв професорську катедру в новозаснованому університеті. І там написав найважніший свій твір „Богословську Суму". Се підручник догматичної й моральної Богословії. Цілий твір ділиться на три части, 38 трактатів, 631 квестій та біля 3.000 артикулів. У ньому опрокинено й розвязано понад 10.000 закидів; більша частина їх не стратила на актуальності ще й сьогодні. В 1274 р. скликано Вселенський Собор — II Ліонський, що в ньому брали участь також незединені. Тому, як автора окремого твору про „Блуди Греків" та знаменитого богослова, покликано на той собор; одначе в дорозі помер він, у 48 р. життя.

У величезній духовій спадщині його блестить наглядна могутність цього гения думки, що вмів злучити в одне — глибину зі всесторонністю знання, висоту з ясністю в розвязках найтрудніших проблем. Крім величезного знання визначався він у своїому житті подивугідною, геройською святістю. Через святість його життя й багатьох чуд Церква, в особі папи Івана XXII, в 1323 р. проголосила його святим.

Аквінський Тома се перший з тих святих, що поза святістю приватного життя та мудрістю не визначався нічим. Коли всі святі перед ним були великі своїми вчинками в Церкві, подвигами в суспільному житті — як епископи, основники або реформатори Чинів, проповідники Божого Слова, герої харитативної акції — то в св. Томі Церква перший раз проголосила святим п р о ф е с о р а, фільософа й богослова. 1567 р. папа Пій V проголосив св. Тому Вчителем Церкви. Був се перший Вчитель середних віків.

Церква апробувала науку св. Томи через її ортодоксію й поручила всім вірним. Сливе всі папи по смерті святого приказували й поручали в богословських науках не відступати від поглядів Аквіната.[1])

Чим Тома для Католицької Церкви, видко хочаб з висказів останніх папів. Уже Лев XIII., щоб обновити високі катол. студії, поручив повернути до св. Томи. Тоді повстав неосхолястичний рух, що скоро і прекрасно розвинувся. А папа Пій X, коротко перед своєю смертю, так підносить велич науки Томи: „По блаженній смерті святого Вчителя не було Собору, що до нього він не причинивсяб багацтвом своєї думки. Адже з досвіду тільки віків знане й з дня на день все більше всім стає наглядне, що слушно твердив наш попередник, Іван XXII: Він (св. Тома) більше просвітив (illuminavit) Церкву ніж всі інші Вчителі; в його книгах людина більше навчиться продовж одного року, ніж в інших через ціле життя". A. A. S. 1914.

Венедикт XV: „Науку Томи Церква проголосила своєю, а цього Вчителя, звеличаного незвичайними похвалами Папів — подала католицьким школам за Магістра й заступника." (A. A. S. 1921).

З цього висказу великого Папи ясно виходить, що наука Томи се наука катол. Церкви. Тому й не диво, що катол. Церква так дорожить тим своїм Учителем, а доцінюючи вагу цього Мужа Провидіння, вшанувала його імення найкращими похвалами.

На заході св. Тома з Аквіну знаний загально під іменням „Ангельський Учитель". Чому так? Католицькі богослови старалися виказати, чому саме титул „Ангельський" припав св. Томі. Принявся він у Церкві спонтанно, від самого початку його культу, як святого Вчителя і згодом найвища церковна влада потвердила принятий звичай.

1) Першою причиною цього титулу є дійсно ангельська чистота того Святого. Від часу його геройської побіди над тілесною спокусою в домі своїх батьків мав він бути свобідний від порушень пристрасти й жив як ангел у людському тілі.

2) Славні коментатори творів Томи, Кармеліти з Саляманки, подають таку високу рацію. Наука сего Святого така висока, така докладна у всіх подробицях, така бистра й досконала, що колиб навіть Бог велів ангелові стати людиною й думати способом людини, то цей ангел не мігби перевищити Томи.

У звичайному, природному порядку здається годі булоб найти в людському тілі таку прозорливість ума, таку висоту духа, таке багацтво субтельних понять, таку вірність памяти і скорість в думанні, як маємо у св. Томи.

3) Хоч жив він в тілі, на землі, то духом перебував поза тілом, з духовними істотами. Над своїм тілом мав він таку владу, що, по своїй волі, коли захотів, попадав в екстазу (за Каєтаном).

4) Ум його був такий повний світла правди а воля така утверджена в добрі й любові Бога, що можливе се хіба в ангелів і святих в небі, що вже удостоїлися оглядати Бога „лицем в лице".

5) По думці св. Діонисія Ареопаріта, в ангелів стрічаємо рух троякого роду: „окружний", що ним у любві й пізнанні безперервно окружають центр Божества; „прямий", що ним простою лінією сходять від Бога до сотворінь і навідворот вертаються від сотворінь до Бога; „косий", що ним відходять і приходять від Бога до сотворінь. Святий Тома у своїому капітальному творі „Богословській Сумі" вірно наслідує цей ангельський рух. У ньому пише найперше про самого Бога, потому переходить до сотворінь, згодом знову підноситься до Бога, як останньої цілі усьому творінні та його вчинкам, вкінці, в Ісусі Христі, він вдивляється й прославлює Божу й людську природу в одній особі слова.

6) Вкінці Тома заслугує на назву ангельський ще й тому, бо про ангелів, їх природу, силу, знання, незмінність їх вибору, про їх Єрархію й хори та їх стан писав неначе один із них (contenson).

У постаті св. Томи має кат. Церква могутнє забороло проти ріжних ворожих затій на всіх полях правди. Кілько разів темні сили виступали проти правд природного розуму, а кілько було таких, що називали чорне білим, чи виступали проти обявлених правд, завжди ставав у пригоді ум Томи.

На вселенських соборах: фльорентійськім, що на ньому прийшло до зєднання майже всіх християнських груп, під проводом наступників верховного Апостола, — на тридентськім, що на ньому осуджено вицвіт гуманізму на релігійному полі — протестантизм — і безліч пливучих з нього сект, — на ватиканськім, що на ньому осуджено засадничих ворогів Обявлення взагалі й раціоналістичні течії — отці соборів у своїх рішеннях заєдно побіч св. Письма, творів св. Отців та постанов попередніх соборів, послугувалися творами скромного домініканина, Томи з Аквіну. Це найбільша честь для богослова, як він своїм талантом стає на послуги Містичного Христового Тіла, в Його воюючій стадії й на найтяжчім, найвідповідальнішім і заразом найбільше шляхотнім і високім духовім терені правди.

Вартість і велич цього гения думки пізнали й оцінили всі, що в фільософії чи богословії не були дилетантами.

На Заході в середніх віках знання творів св. Томи було загальне й лищало своє знамя на всіх царинах науки й мистецтва. Великі, недосяжні мистці, черпали своє надхнення з його творів. Божеська комедія Данта Аліліері се немов парафраза поодиноких місць Суми св. Томи.

Померший недавно кард. Лепісіє у своїх коментарах догматики св. Томи ілюструє поодинокі тези відповідними місцями „Комедії". Михайло Ангел говорив з памяті цілі трактати св. Томи. Через довший час знання науки св. Томи належало до доброго тону та було доказом і свідоцтвом вищої освіти. Доперва у XVIII столітті, під впливом раціоналізму, студії св. Томи підупали, щоб у другій половині XIX ст. піднестися в новій шаті.

Та не тільки серед католицьких кругів, але й серед незединених тішився св. Тома великою повагою. Незединені богослови покористувалися богатьома здобутками св. Томи... Знали його визначні богослови у Византії, як нпр. патр. Геннадій (Григорій Схолярій, що переклав деякі твори Томи на грецьку мову) й ін.

Всеж таки з усіх східних народів найбільше знаний був св. Тома на Україні. Коли Українці жили самостійним культурним життям, то черпали його звідти, де воно трискало сильною струєю — т. є з Заходу.

У XVII ст. найбільшою богословською повагою тішився св. Тома не тільки в зединених, що се зрозуміли й про що дбав зокрема великий вихованець Заходу, Р у т с ь к и й „Атанасій України" (про що довідуємося з його листів), але також у незединених. У Могилянській Академії професори коментували твори св. Томи, а „Сума" належала до шкільних підручників. Культура, що її можемо назвати нашою, не накиненою ніким згори — як се було пізніше — була тоді спертa на могутніх підставах і тому була на Сході, в своїому часі, наймогутніша. Вона сягала своїми впливами далеко поза кордони України, на північ і на полудне.

Це слід тямити всім піонірам української культури особливо тепер, коли щораз більше насувається потреба переоцінки самих основ, що на них спиралося до цього часу наше збірне життя у всіх своїх проявах.

В о л о д и м и р Г о л и н с ь к и й.

[1]) Документи папів у справі св. Томи творять величезний том. Гл. Berthier O. P.: S. Thomas Aquinas Doctor communis — Roma 1914.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Радіо

Абоненти Польського Радія. Нагі цифри мають свою вимову. Мають її також і місячні викази абонентів радія. Ті цифри дуже цікаві і характеристичні для розвитку культурних потреб у найширших кругах суспільности. — Загальна цифра радіоабонентів у Польщі виносила 1 лютого 1937 р. 716.006. З того на міських абонентів припадало 460.543, а на сільських абонентів 252.891. Бачимо, що ріжниця між тими двома типами абонентів значна. Тепер постепенно село швидко радіофонізується, бо в січні прибуло в містах 21.402 абонентів, а на селі 17.130. Найбільше радіоабонентів має Варшава і Варшавська Дирекція пошт і телеграфів. Дирекція має їх 270.148, з чого місто Варшава — 98.853. Наступна Дирекція Львівська. Вона має 82.713 абонентів. Та Дирекція після Варшави виказує найбільший приріст, бо 5.512 продовж січня. Трета Дирекція щодо скількости абонентів Катовицька — 78.666. З міст натомість чергове місце після Варшави займає Лодзь. Вона має 34.025 абонентів, після неї Львів 30.178, четвертий Познань 16.924, потім Катовиці 14.266 абонентів. Цікаво, що продовж січня Торунь випередив Гдиню. В грудні 1936 р. Гдиня мала 6.772 абонентів, а Торунь 6.671; на 1 лютого с. р. Торунь мав вже 7.013, а Гдиня 6.927. Зіставлення сільських радіоабонентів виказують найбільший приріст знов таки в Варшавській Дирекції 4.899, друга Люблинська Дирекція 2.594, потім Катовицька 2.444, дальше Львівська 2.125, Виленська 1.662, Краківська 1.607 і т. д. В загальних цифрах сільських радіоабонентів найбільше має Варшавська Дирекція 71.219, потім Катовицька 42.830, Люблинська 38.575, Львівська 24.642. Краківська 24.025, Виленська 20.308, Познанська 16.710 і Бидґощська 14.582.

Друга радіостація у Варшаві. Друга надаюча стація Польського Радія у Варшаві збудована у власних варштатах Польського Радія. Вона вже цілковито змонтована на терені колишнього Мокотовського форту. В половині лютого та стація розпочала технічні проби, що відбуваються передовсім у ранішніх годинах. Ті проби мають устійнити найбільш відповідні умовини праці для двох радієвих стацій на терені Варшави. Частина технічних проб відбувається при помочі так зв. штучної антени, внаслідок чого тих проб не можуть слухати радіослухачі. Друга частина проб буде відбуватися вже нормально, причому пробну програму надаватимуть також в годинах праці центральної радіостації в Рашині. Завдяки урухомленню другої радіостації на терені Варшави, можна буде надавати для міста іншу програму, коли Рашин надає програму для рільників.

Реєстраційні карти. Поштові уряди розсилають тепер абонентам радія радіофонічні реєстраційні карти. Нові реєстраційні карти заступлять дотеперішні уповноваження. З огляду на те, що деякі абоненти радія пишуть на отриманих картах ріжні уваги і звертають їх до поштових урядів, поясняється, що радіофонічні реєстраційні карти після отримання з поштового уряду належить затримати вдома, бо се документ, що стверджує право на посідання радіоприймача. На картах отриманих з поштового уряду не належить робити ніяких уваг і написів, тимбільше не належить їх звертати до поштових урядів, бо це змушує виписувати нові карти, поновно їх доручати і взагалі провадити зайве листування. При цій нагоді додаємо, що реєстраційні карти дають право до посідання радіофонічних відбірчих уряджень лише особі, на прізвище якої їх виставлено та її найближчій родині. Ті з абонентів, які користають з реєстраційних карт виставлених на прізвища третіх осіб, мають перереєструвати радієвий абонамент на власне прізвище, бо користання з реєстраційних карт третіх осіб недозволене. Радіослухачі повинні придержуватися сего для власного добра.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

МІЖНАРОДНІЙ СОЮЗ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПРАЦІ ЖІНОК, в якому Союз Українок від 1923 р. репрезентує українське жіноцтво, скликав був на кінець лютня ц. р. до Ціріху міжнародню екзекутиву й голови всіх афільованих товариств на засідання міжнароднього комітету та на „дослідну конференцію“. Темою нарад питання: 1) „Як можуть народи в сьогоднішніх відносинах запевнити собі волю і незалежність“, 2) „Чому домагаємося громадянсько-політичних прав для жінки“, 3) „Жіноча праця і безробіття“. Делеґатка Союза Українок на ту нараду виїхати не могла з причин від неї незалежних.

В ОКРУЖНІМ СУДІ у Варшаві відбудеться розправа проти нашого „приятеля“ Клявдія Грабика, обвинуваченого за сфінґування змісту промови б. преміера Єнджеевича на зїзді орґанізації „Передня Сторожа“.

АРЕШТУВАННЯ У ВАРШАВІ обняли не тільки соціялістів але й ендеків з ОНР у звязку з нападом на віче демократичного сторонництва.

СОВІТИ зачали будувати смугу фортифікацій довгу на 1600 км. Вона сягатиме від Чорного Моря по озеро Ладогу.

ЧСР замовила сильну радіо-стацію в англійськім відділі фірми Марконія. Стацію ту збудують коло Брна на Моравії.

РАДА МІНІСТРІВ в Ромунії апробувала промову міністра віроісповідань у присутности голови православної Церкви. Він сказав, що Церква повинна стояти здалека від політичної боротьби. Рівночасно розвязано всі масонські льожі й заборонено таємні орґанізації.

ПАТРІЯРХ МІРОН, голова православної Церкви в Ромунії, скликав надзвичайне зібрання Синоду. На нім возьме під нараду домагання ради міністрів, щоби священикам заборонити брати участь у політичнім життю.

В РОМУНІЇ рада міністрів замкнула всі університети аж до видання нового закона про високі школи. Він заборонить студентам належати до політичних партій під загрозою виключення зі шкіл. Се очевидно розумна постанова, бо студент має студіювати.

ОСТРО БЕРУТЬСЯ В РОМУНІЇ до студентів. Тих, що продовж 2 літ не здали приписаних іспитів, мін-во освіти наказало взагалі счеркнути з листи слухачів університету.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ФІНЛЯНДІЇ уступило з огляду на зміну на становищі президента.

ГІТЛЄР має приїхати до Будапешту з візитою в травні, коли туди прибуде й італійський король. („Дейли Телеґраф“).

ФАШИСТІВСЬКА РАДА по вислуханні реферату Муссолінія на тему військової підготовки італійського народу приняла кілька важних постанов у справі дальшої мілітаризації й поглиблення самовистарчальности. Крім того рада висловила свою солідарність з національною Еспанією. Побіда ген. Франка повинна означати кінець всяких большевицьких зусиль на заході.

В ОДНІМ ТІЛЬКИ МІСТІ Малядзі (в Еспанії) розстріляли червоні 8.700 людей, в тім богато дітей, жінок і старців.

ТУРЕЧЧИНА замовила в Німеччині 7 воєнних кораблів та 4 великі підводні судна.

„ДЕЙЛИ ТЕЛЕГРАФ“ звідомляє, що в міжнародній бриґаді, яка так завзято боронить Мадрида, є богато німецьких Жидів.

ЗНАНИЙ АНҐЛІЙСЬКИЙ ФІЛЬОСОФ Бертран Рессел виголосив в палаті льордів свою першу промову. Говорив з лав опозиції. Всі з напруженням очікували його думок, та всі розчарувалися, бо він просто вилаяв всіх і вся.

„НОВАЯ РОССІЯ“ принесла в 22 ч. статтю Керенського п. з. „Самоуничтоженіе ленинизма“.

В НІЦЦІ К. К. Парчевський виголосив цікаву лекцію п. з. „Російська еміґрація в 4 державах полудневої Америки: в Парагваю, Аргентині, Бразилії й Уругваю.“

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТ почав наради над проєктом нового закону про невтральність.

В ІНДІЇ концентрують Англійці значні сили на афґанськім пограниччі, мабуть з приводу большевицької агітації.

В МЕКСИКУ розвязано приватні промислові концерни і промисл удержавнено, але принято до нього приватні капітали.

НОВИНКИ

Цикль статтей п. з. „Велика Ідея“ будемо продовжати в слідуючім тижні. Незабаром помістимо також дуже інтересний допис з перемиської дієцезії. З нього буде видно, які вражіння викликають ті статті.

Великодні ферії в університетах триватимуть від 20 березня до 20 квітня, в політехніках від 20 березня до 4 квітня.

Публичні роботи в Польщі зачнуться в половині с. м.

В Тучапах пов. Городок повітове староство розвязало читальню „Просвіти“ під закидом, що члени читальні вели протидержавну діяльність.

В Стрию відбудеться незабаром розправа в справі подій у Верчанах 12 серпня м. р. Акт обвинувачення дістали студент Остап Каратницький і селянин Іван Шватюк. Крім того прокуратор обвинувачує 12 комунарів з Верчан за збіговище.

Новий костел мають вибудувати в Дашаві пов. Стрий. Місцева фірма „Ґазоліна“ обіцяла доставити будівельному комітетові 500.000 штук цегол.

Арештування в Долині. В лісі між Долиною й Рахинею знайшли недавно вбитого Івана Бабія, 30-літнього мешканця Долини. Бабій був знаний як комуністичний діяч та мав непорозуміння з богатьома особами на чисто особистім тлі. Слідство поведено в напрямі політичного вбивства. В звязку з тим увязнено студ. прав Дениса Притуляка, кооператора Миколу Козака, студ. прав Івана Клима, місцевого дяка Ґудзоватого, Василя Маруняка. Вдруге увязнені: інж. Іван Яросевич, Володимир Медвідь, Осип Маруняк і Ніна Вариводівна.

У Верхні пов. Калуш на припорученнє судової влади увязнили управителя школи мабуть за те, що він мав вислати до засудженого у варшавськім процесі Климишина лист, в якім хвалив його вчинок.

Коморник городського суду в Жидачеві, Левицький, допустився надужить на 1000 зл. Його усунено зі служби й потягнено до судової відповідальности.

В Нижневі пов. Товмач увязнено на припорученнє прокуратора бурмистра Мечислава Чарковского-Голеєвского під замітом надужиття влади в цілі зиску.

Самбірська поліція перевела ревізію в помешканні Льва Шкреметка, абсольвента торговельної школи і практиканта в Окружнім Союзі Кооператив в Самборі. Шкреметка увязнили й під сильною ескортою скованого відставили до Городка. Причина ревізії й увязнення невідома.

В Раві Руській увязнили власника цегольні І. Беренґерца. Він пустив в обіг фіктійні векслі на 15.000 зл.

Гумор. — Певний доказ. Ромцю, ти де подів торт, який я спекла? — Я дав його своїй учительці. — Гарно, але чи ти певний, що вона його зїла? — Певний, бо вона від того дня не приходить до школи.

В Чолівці пов. Перемишль пожежа знищила 9 домів, 6 стоділ і 6 стаєн. Шкоди 15.000 зл.

В Ярославі урядує спеціяльний делеґат міністерства внутрішніх справ, що збирає дані в справі діяльности б. старости Вонса.

„Волинське Слово", орган Волинського Українського Обєднання (ВУО) сконфісковано за статтю „Відношення до польського громадянства на Волині".

М-во внутрішних справ заборонило виставляти сценічний твір Казимира Левицького п. з. „Справа Буржана", бо зміст того твору ображає релігійні почуття християн.

Ванда Парилевичева померла на рака в шпиталі св. Лазара у Кракові.

Хрести завішено в салях Музичної Консерваторії в Кракові.

Нелеґальний склад видань і пропагандових летючок дослідників св. Письма викрили у Варшаві при вул. Довгій 46.

Польська кінематоґрафія дала в 1936 р. 20 більших фільмів, отже двічі більше ніж в 1935 р.

На зїзді союзу урядників військової адміністрації у Варшаві ухвалено м. і. усунути всіх Жидів з того союзу та припоручено нововибраній управі зірвати всякі взаємини з жидівськими фірмами.

В фабриці пороху в Пйонках вибухла пожежа. 20 осіб тяжко ранених, 3 лекше. Чотири особи вже померли від ран у шпиталі.

В зелізничих варштатах в Познані увязнили 4 працівників, що викрадали технічні матеріяли і прилади.

Совітська „господарка" на Україні. „Соціялістическое Земледеліе" пише, що рільництво на Україні одержало всего одну третину потрібних йому штучних навозів. Тай доставлені навози лежать переважно під голим небом, помішані з собою.

В Москві завалився Устьинський міст над рікою Москвою. Потерпіло 11 людей.

До Ленінграду привезли з Казакстану рідку памятку з часів Тамерляна в формі великого каменя ваги 1 тони. На тім камені в староуйґурській мові виписаний текст легенди про прибуття Тамерлина 1390 р. до краю Токмана.

Німецькі власти відібрали дебіт німецькому часописові „Дер Хрістліхе Геверкшафтер", що виходить в Катовицях.

Група німецьких знавців приїхала до Норвеґії, щоб закупити копальні міди в Сулітгельмі коло шведської границі. В р. 1935 добуто там 325.000 тон міди.

У великих містах Німеччини цифра заключуваних подруж паде. В 1934 р. на 10.000 душ припадало 126 заключених подруж, в 1935 р. 108, в 1936 р. 98.

В Берліні й Мінхені вільно буде осідати лікарям тільки за дозволом лікарської палати.

Гумор. — Все ціниться те, чого не має ться. Отже чому наші достойники не цінять гумору. („Врубле").

Гумор. — Дипльоматичні ґри світових політиків небогато ріжняться від ґри в рулетку, бо й при них найбільше заробляє Круп—ер.

До Ромунії втікло з большевицького пекла кількоро дітей. Вони заявили, що не могли витримати в большевицьких школах. Утікла також 70-літня старушка, що перейшла границю з хрестом в руках.

В Мадярщині сконфісковано книжку французького письменника Жіда „Поворот з СССР". Таким чином Мадярщина се одинока країна, очевидно крім СССР, де ту книжку сконфісковано. Чому там сконфісковано її, преса не пише.

В Австрії заборонено книжку Анни Віттек п. з. „Цікаві ревеляції про ц. к. стару Австрію", що її видала одна мінхенська фірма.

Князь Ліхтенштайн жертвував 10.000 шілінґів на катол. університет в Зальцбурґу.

Університет в Льозанні відзначив Муссолінія як свого б. студента титулом доктора суспільних наук.

В Парижі 15. III. с. р. знесуть останню трамваєву лінію і заступлять її лінією автобусовою.

Франція щораз більше большевизується. І так по урядовим даним „комсомол" у Франції мав 4.000 членів у 1934 р., а в р. 1936 вже 63.000 членів. Пресовий орґан того „комсомолу" („Ль' Авангард") печатали в 1934 р. в 10.000 прим., а в 1936 вже в 77.000, разом з иншими виданнями наклад лише для молоді сягає около 100.000.

Католицький шлюб — проступком. З Барсельони звідомляють, що поліція ввійшла внаслідок доносу до одного з приватних помешкань, де відбувався католицький шлюб. Священика, новоженців і свідків увязнено та відставлено до вязниці.

Ірляндські католики жертвували на потреби еспанської Церкви 32.000 фунт.

У Бразилії велика спека. Температура доходить до 40 ст. В декотрих стейтах брак води, посуха така, що висихають студні.

Вислід американсько-польського договору про обнижку опроцентування американських позичок Польщі викликав сильний упадок курсу дотичних паперів, від 9 до 15%. На курс внутрішних позичок се покищо не вплинуло.

Ґаківкові змагання за мистецтво світа вже скінчилися. Перше місце й мистецтво світа здобула Канада, друге місце, віцемистецтво світа й мистецтво Европи здобула Анґлія.

Гумор. — Приятель французького драматурґа Моліера, предсідатель суду Розе, був чоловіком дуже дотепним. Він віддав дочку заміж за одного урядника, що показався чоловіком скупим і нудним та все жалувався на „марнотравність" жінки. Нарешті Розе мав того забогато і сказав зятеві: „Перекажи моїй дочці, що коли дальше буде тобі давати підставу до скарг, то я її цілком видідичу." Від того часу мав спокій.

БІРЖА

ҐРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.24—1.20, фр. франки 24.64 шв. франки 120.65—120.05, фунти стерлінґи 25.85 — 25.70, австр. шілінґи 99.20 — 98.80, чеські корони 18.40 — 18. 30, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 4 березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.95 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.00 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.00 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 4. III. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.25 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.30 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Життя Святих на кождий день у році, книга ілюстрована й одобрена Гр. Катол. Ординаріятом, сторін 640, ціна 6.50 зл. Висилає: Вид. „Чечва", Rożniatów.

Женщина вдова 40-літна займеться веденням домашнього господарства, кухнею і пр. у священика. Близша відомість у Гр. Кат. Уряді парохіяльнім в Бариши к. Монастириск. 17—1—2

КІНА

ПАКС: Буря над світом.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Дівча з Будапешту.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Американська авантура.

СТОМАТОЛЬОҐ-ДЕНТИСТ

Др. Ст. Дмоховський

Львів, Сикстуська 35.

Лябораторія дентистично-техічна.

ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9 — 12, 3 — 6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ

О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка

Львів, ул. Кравецького 31.

Тел. 9021, ПКО 393301

пропонує свої добре відомі найвищої якости:

Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри

Синку до білля
помадкову і коронову

Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Сестри Милосердя

ПРИЮТА ПРЕСВЯТОЇ ТРОЙЦІ

в Станиславові, вул. Ґолуховського ч. 47

винаймають кімнати для Пань з цілим удержанням для 1 особи і більші для кількох осіб. Приймають також дітей сиріт на виховання від 1 року за малою оплатою.

ЦІНИ ОҐОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости ґотівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 11 березня 1937. Ч. 18 (1018)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПРОМОВА ҐУБЕРНАТОРА ПІДКАРПАТСЬКОЇ РУСИ

Її теперішний стан і справа автономії.

До закарпатських земляків в Америці промовив на днях радієм ґубернатор Закарпаття К. Грабар. Зміст: Підкарпатська Русь постійно поступає. Молодь її вчиться в рідній мові, отже нове покоління встоїться вже на своїх власних ногах. Маємо три учительські семинарії, одну Торговельну Академію, дві торговельні школи, три нищі фахові школи, 4 ґімназії, 19 горожанських шкіл і коло 500 народних шкіл. Маємо Торговельний Союз, Кооперативний Союз і Хліборобську Палату. В 194 позичкових кооперативах до кінця 1936 р. позичено селянам 61 міліонів чсл. корон, загальна сума уділів дійшла до 32 міл. В Торг. Союзі є 105 споживних кооператив, що визволяють народ з лихви. Спілка „Підкарпатські електрівні" інвестувала вже 80 міл. корон. Коло Ужгороду будуємо 2 гидроцентралі за 40 міл. корон. В Ужгороді є величавий „Дім народного здоровля", одинокий того рода в Европі. Там лікують безплатно. Є також школа повитух і Руська народня кухня, що дає денно 600 безплатних обідів для убогих дітей. Також справа автономії Підкарпатської Руси доходить до щасливого кінця, бо є повні докази доброї волі рішаючих чинників. Особи президента дра Бенеша та преміера дра Годжі се запорука, що країна одержить все, що їй належиться і стане вільною, богатою та щасливою. — Між Українцями на всім світі нема мабуть нікого, хто не признавби, що на Закарпатті зроблено дійсно богато для піднесення народу. Очікуємо ще переведення в життя автономії. Хвилю ту будемо уважати всенаціональним святом.

Конференція католицької преси

З доручення Пресової Комісії Епископату відбулася у Варшаві конференція католицької преси в днях 8—9 с. м. з отсим дневним порядком: 1) Вступне слово: Кард. Каковский. 2) Актуальні завдання і проблеми католицького дневникарства: реф. Епископ Адамский. 3) Пропаґанда й оборона катол. думки в катол. пресі: реф. кс. ред. Косібович Т. Й. 4) Дискусія. 5) Звіт з міжнародного зїзду католицької преси і пресових вистав в Римі: реф. др Й. Мошиньский і пралат Качиньский. 6) Про суть і завдання Міжнародного Союза катол. видавців і дневникарів: реф. др Гебен з Роттердаму, ґен. секр. Міжнар. Унії Катол. Преси. 7) Сучасний стан і завдання Союза катол. письменників в Польщі: реф. ґр. В. Собаньский, голова Союза. 8) Дискусія. У второк: 9) Проблеми сучасного життя, що вимагають освітлення катол. науковою пресою; реф. кс. проф. Вишиньский з Влоцлавка. 10) Розвиток формування катол. опінії в Польщі: реф. Еп. Адамский. 11) Дискусія і внески.

Морські зброєння Англії.

Буджет маринарки на 1937 р. виносить поверх 105 міл. фунт. стерл. Програма морських зброєнь величезна. В 1937 р. мають вибудувати три нові 35.000-тонові панцирники і два лінійні кораблі тої самої поємности, 7 нових кружляків та велику скількість контрторпедовців і підводних суден. — Оповіщена програма зброєнь В. Британії викликала в світі велике вражіння. Німецька преса називає ті зброєння ґіґантичними.

Цікавий голос льорда.

Льорд Арнольд, член Партії Праці, так скритикував англійське консервативне правительство: Реальне положення зводиться до того, що і Союз Народів і система т. зв. спілкового забезпечення держав остаточно потерпіли фіяско. Зближення з Францією се велика ошибка Англії, бременна в поважні наслідки, особливо тому, що Франція звязана союзом з большевиками. Правительство Великої Британії повинно ясно сказати і Франції й Чехословаччині, щоб вони не рахували на піддержку Англії. — Се становище цікаве тим, що член соціялістичної партії праці перестерігає консервативне правительство перед союзом з Францією тому, що вона вмотана в спілку з большевиками. Про мотиви становища Англії містимо в сім числі передовицю.

Записки сестри Гоголя.

Між паперами, звезеними в полтавський державний архів, знайшлися записки сестри Гоголя, Єлисавети Василівни Бикової. Ті записки відносяться до діточих і молодечих літ письменника і його сестер в Янівщині і в часі побуту в Петрограді. Єлисавета пише, що Гоголь приїхавши до дому займався поліпшуванням господарства, рисував арабески на стінах, сам малював кімнати в білім фартусі, а ранками вчив її й Анну ґеоґрафії й історії.

Відвага російського педаґоґа.

Учитель середної школи в Ленінграді Владимірський відважився публично заявити, що неправильна думка ком. партії про вартість поезій Маяковського. Ті поезії для дітей не підходять. Язик їх шинковий („кабацкій, трактирный"). Дітям можна казати вчитися тих „поезій" хіба за кару. „Красная Ґазета" взиває, щоби Владимірського покарати. Що з ним зроблять, не знати, бо „сам батько народів" Сталін заявив прилюдно, що Маяковський се „великий поет пролетарської революції." Річ ясна, що Владимірський буде бідний.

Повінь на Угорщині.

Внаслідок таяння снігу в горах і кількадневних зливних дощів рівень води в угорських ріках значно піднісся. Повінь загрожує полудневим околицям краю, положеним над Тисою, що постійно прибирає. Ґірські ріки в північній Угорщині виступили місцями з берегів, заливаючи кілька тисяч га управних піль. На відтинку між місцевостями Літке й Іполітарнок ріка Іполі залила зелізничий тор на просторі понад 1000 м. Комунікація перервана. Кілька місцевостей загрожених повенею. Вода доходить вже до забудувань. З цілого краю доносять про кількадесять випадків завалення домів внаслідок зливних дощів.

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а усі церковні гроші слід **НЕГАЙНО** пересилати на вкладкову книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Three-power-standard

and two-power-standard.*)

Коротко тревала англійсько-італійська угода, звана „джентельменським порозумінням", бо вона полягала на непорозумінні. Підписуючи те порозуміння, Італія думала, що Анґлійці не будуть скріпляти своєї фльоти, Анґлійціж думали, що від тоді Італійці не будуть ґніватися скріплюванням анґлійської фльоти, бо якже можна ґніватися на союзника, коли його сила кріпшає? Колиж показалося, що все те було непорозуміння, обидві сторони сказали собі, що угода не мала ніякого сенсу. І тоді Анґлія видвигнула нове гасло виписане в заголовку сеї інформативної статейки. Те гасло значить, що Анґлія має мати силу рівну трьом иншим силам, що випливають на океани до суперництва з нею, отже рівну силам Німеччини, Італії і Японії.

Інформує про се отверто морський фаховець і військовий письменник Гектор Bywater. Він пише, що до 5 літ Англія виложить величезну суму 600 міліонів фунтів на збільшення своєї воєнної фльоти і на укріплення воєнних пристаней. Тоді англійська т. зв. „високоморська" або океанічна воєнна фльота матиме 25 лінійних кораблів (тепер має 15) і 70 кружляків, не рахуючи богатьох менших боєвих суден. Се найбільше заболить Італію, бо тоді Англія матиме над нею трикратну перевагу в кружляках і чотирикратну перевагу в лінійних кораблях. А ще в часі, коли Італія переводила окупацію Абісинії, мала вона на Середземнім Морі перевагу над Анґлією і в кораблях і в літаках і щодо укріплення морських пристаней. Але скоро минула та хвиля. Незабаром Анґлія матиме на тім морі також воздушну воєнну фльоту двічі сильнішу ніж Італія, до того 10 „кораблів-маток", з котрих можуть вилітати воєнні літаки і до котрих можуть причалювати. Се дорогі кораблі. Італія має тільки два такі. До того всі англійські пристані на тім морі скоро й основно укріпляють та заосмотрюють в наймодернішу зброю. Океанічна фльота Італії далеко слабша: має всего 4 лінійні кораблі (і два в будові, яка треває літами). В її воєнній фльоті переважають легкі кораблі, здатні більше до охорони побережжа, а не до самостійного бою на повнім морі.

Коли Анґлія видвигнула клич про потребу сили рівної трьом иншим силам на морі, то Франція, її союзниця, видвигнула клич на третину слабший: вона хоче на морі зрівнятися з Німеччиною й Італією (разом їх взявши). Се виразно підчеркнув французький мі-

*) Трі=три, павер=сила, стандард=мірило, взірець, зразок, енд=і, ту=два.

Свідоцтво правди

Дописи з Пряшівської Дієцезії про поведення священиків у світських установах.

Читаючи статті на тему „Скала" і „Просвіта", поміщувані від довшого часу в „Н. Зорі", мушу ствердити, що в сих статтях знаходжу правду, якої нічим не дасться збити.

Так дійсно, де священик покинув захристію та всецілo віддався праці поза нею, там ціле село нині радикальне або й комуністичне, словом: ліве. Знаю таких кілька сіл в Старосамбірщині. В селах, що їх маю на думці, священики звернули всю свою увагу на виховання освітнє й політичне своїх парохіян, а занедбали їх виховання духово-релігійне.

А де був священик хочби навіть менше здібний але сповняючий в першій мірі свої священичі обовязки, у якого на першім місци був Христос, там нині є також освітні й економічні установи, але в селі не переважають ліві течії або їх цілком нема.

Теж корисна була колись і нині остаточно може бути золота середина, т. є така праця священика, щоб він памятав у ній про обі сторінки своїх парохіян: духовну та світську.

Більшість священиків не могла і нині не може погодити обовязків щодо обох потреб своїх парохіян, а наслідок того — скривдження сторінки важнішої: духовної. Цікаве, що богато священиків, навіть ще нині, замість бути духовними й поза церквою хотять бути світськими і в церкві. Отже є духовні, що мають відвагу пропагувати світські ідеї в церкві, а ідей Христа, що до їх пропагування вони покликані силою свойого уряду, та наказом духовної Власти повинні се робити, не мають відваги пропагувати в світських установах. Мовляв: „Не випадає! Се не годиться з добрим тоном!" Так і говорять.

І ця ніяковість доводить нас до того, що ми священики робимо часом, в більшости несвідомо, се, що некорисне, ба навіть шкідливе для Церкви.

Коли ми належимо до якоїсь світської установи, тимбільше, коли ми в проводі такої установи, то в першому разі силою свойого священичого уряду, а в другому також силою свойого вищого становиська в даній установі, — маймо відвагу піднести в ній Христовий прапор! Не датися заспокоїти мискою сочевиці! В часі вибору до проводу не дозволяймо ставити себе в проводі всуміш з ворогами Христа. Христу й дияволу не може бути одночасно місця в ніякій установі, в ніякій справі! Не може бути компромісу Христа з дияволом щодо опановування ділянок життя чоловіка ні як одиниці, ні як збірноти і спільноти. Коли в проводі якоїсь установи є комуністи, радикали чи якібудь інші ліві, то одночасно членом проводу тої установи не може бути священик. Се наївний блахман думати, що священик своєю приявністю в виділі чи в управі установи „спараліжує" лихі напрямні й посунення установи. На таке балакання є добра відповідь у пословиці: „Смрід завше переможе кадило". Що більше! Приявністю священика в такій установі, як слушно пише автор статті: „Досвід духовенства" в „Н. Зорі", ч. 12 з с. р., тільки прикривається злі наміри і навіть злі діла установи з компромісовим виділом чи зарядом. Або є чисто народньо-католицький виділ чи заряд, — тоді місце в ньому для священика, або мішаний з лівими, — тоді немає в ньому місця для священика. Увійти і сидіти в мішанім проводі установи для проголошування „деклярацій" та щоб лиш стало бути майоризованим, — хіба не в інтересі Церкви, бо сеж компромітація Церкви.

Девіза Церкви — щоб її слуга керував установою чи знутра — чи ззовні, — чи силою прерогатив вибору в провід даної установи, чи силою тільки своїх священичих прерогатив. Проводити священик може й має без конечности входу до нутра установи. Христос Цар, що бере своєю властю в підданство цілого чоловіка, не лишив і народніх установ самовільній розпорядимости людей, хоч установи закладані і складані з них, але яко найвищий законодавець бажав забезпечити всі установи своїми правами. І старається виконувати їх через своїх слуг-священиків, найбільше уповажнених до проводу людей. А нинішня хвиля, як слушно твердить знавець сучасного життя Муссоліні в свойому творі: „Доктрина фашизму", зродила велику потребу авторитету-дороговказу.

А св. Отець Папа Пій X. сказав раз в крузі кількох кардиналів, що нам потрібно апостолів діла. Під цими апостолами розумів св. Отець світських людей, яким самозрозуміло чолувати повинні священики. Годі, щоб і се ще говорив св. Отець. Се повинні ми, священики, самі знати. Апостолами чину будемо, коли в першій мірі зуміємо уміло віднестися до світських установ. В них нам через наше відношення до них — або належний престіж, або компромітація. Плян нашого наставлення до світських установ все в нас повинен бути обдуманий, готов і ясний. І те наше наставлення повинно бути не дефензивне, а офензивне. В офензиві ми повинні бути тепер стало. Взагалі дефензива священиків і вірних Церкві людей се дозвіл на систематичне програвання всего, що нам ще лишилося. Це в нинішньому часі злочин з нашої сторони супроти Христа, Церкви й нашого народу, — це отвирання воріт у Христову й народню загороду тим, що підняли вже нагай, щоб ним нам як слугам Христа й нашому народові вигарбувати спину так, як вигарбували нашим братам по народності на Вел. Україні та братам по вірі в Мексику й Еспанії.

До сего не сміємо допустити!

В ч к.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Таких свідоцтв про правдивість обсерваций і висновків автора великого циклю статтей на тему „Скала і Просвіта" одержуємо більше і то зі всіх трьох Дієцезій.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ністр маринарки; притім заявив, що Франція чується загрожена збройними Німеччини й Італії та німецько-японським союзом. Відколи Італія вмішалася в справи Еспанії й висадила там своїх „добровольців", Франція вже не могла з нею направду порозумітися. Проти Італії отверто виступив французький адмірал Casteix, перша повага Франції в области військового знання і науки, шеф її Центральної Мілітарної Академії, член Найвисшої Ради Морських воєнних сил.

Річ ясна, що так скріплені воєнні фльоти Анґлії та Франції це смертельний удар для італійського пляну опанування Середземного Моря — тим більше, що Франція вже тепер має найсильнішу фльоту підводних суден між усіми державами і найскорші кораблі-нищителі. Отже тепер легко можна зрозуміти обурення Італійців та кінець їх „джентельменського порозуміння" з Анґлією, яка тісно звязалася з Францією.

Розуміється, все те так уявляють собі люди прихильні Анґлії та Франції, а ворожі Німеччині й Італії. Вони на дальшу перспективу не беруть під увагу одного дуже важного чинника: плідности Німців й особливо Італійців в порівнанні з упадком плідности Англійців і особливо Французів. А при браку людей і то своїх людей не можуть довго видержати навіть найбогатші народи з найкращим узброєнням. Доказує се цілий ряд упавших держав, що скінчили свою великодержавну ролю, почавши від Швеції з її прекрасною армією та з її геніяльними полководцями і королями.

В тім можливий і наш ратунок, коли вспіємо віддалити від свого народу моду на двоє дітей. Се наш three power-standard!

Про те, які взаємини зарисовуються між Анґлією й Німеччиною — на другий раз.

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

нашої Церкви в Ромунії.

В однім з попередніх чисел „Нової Зорі" ми згадували про те, що деякі політичні й релігійні круги в Ромунії повели нагінку на нашу гр.-католицьку Церкву. Тепер прийшли вісти з Черновець, що ромунське правительство розвязало черновецький греко-католицький вікаріят, мовляв, через його „рутеньку-ірредету". Непорозуміння між гр.-католицькими церковними властями і ромунською владою зачалося від хвилі вивласнення греко-католицької церкви в Сучаві й передання її православним. Гр. католицький Епископат з Мармарощини вніс тоді скаргу в справі вивласнення церкви. На те міністр віроісповідань заявив був в парляменті, що коли гр.-католицький Епископат не відтягне своєї скарги та далі буде підтримувати „підозрілого рутеньского пароха" в його дотеперішній діяльности, то правительство заведе лад власними засобами. Гр.-катол. Епископат не уступив і в тій справі відбулася розправа. Одначе на домагання урядового заступника розправу двічі відложено. Слідуючий процес має відбутися 15 с. м. Тимчасом у всій „правій" ромунській пресі йшла неперебірчива нагінка проти українського загалу, а зокрема проти „ірредентистів у церковних ризах". Ріжні ромунські товариства, почавши від Союза православних священиків, на Т-ві ромунських жінок скінчивши, ухвалювали „резолюції" проти „образливої поведінки рутеньского пароха". В тих резолюціях не пощадили і греко-католицького Епископа А.Р у с у (семигородського Ромуна, що боронив підчинених собі священиків-Українців). Його ганьбили за його „неромунське становище" в сенаті та виключили зі своїх рядів. Тимчасом прийшло рішення міністерства віроісповідань — розвязати черновецький гр.-катол. вікаріят. Той вікаріят заснував в 1931 р. епископ А. Русу згідно зі статтею 4 конкордату, що запевняє гр.-католицьким „рутенам" окрему управу. Підстави тої окремої управи передбачені в папській буллі „Солємні конвенціоне" з 1930 р. Той акт пояснюють тепер так: „Конкордат з Ватиканом передбачує для „Рутенів" гр.-католиків (підпорядкованих мармароському ромунському епископові) окрему управу, а саме іменування одного пароха „Рутена". Та той парох створив собі власну адміністраційну цілість і тим „нарушив основні застереження конкордату". На тій основі міністерство рішило розвязати черновецький вікаріят як окрему адміністраційну одиницю та віддати його знов у цілости (почавши від справ платень аж до листування включно) гр.-катол. Епископові Мармарощини. В справі переслідування нашої Церкви в Ромунії говорив у парляменті посол др В. Залозецький і домагався розвязки, яка вдоволилаб обидві сторони. Та до того, як видно, не дійшло мимо запевнень дра Залозецького, що парох о. Сімович складав новорічні побажання префектові та на богослуженні молився за суверена, династію й державу.

Думаємо, що переслідування нашої Церкви в Ромунії тільки скріпить її і наш нарід в його дуже тяжкім положенні та що будучність принесе належну відплату.

Пушкін в літературі світа

Твори Пушкіна переложено на 84 мов світа, число тих перекладів перевисшає 1500. Декотрі його твори переложено кількакратно на ту саму мову. Нпр. „Пікова дама" дочекалася 12 перекладів на німецьку мову, 10 на чеську, 7 на французьку і 6 на анґлійську. „Дочка капітана" була переложена 12 разів в Німеччині, 9 разів в Чехословаччині, 8 у Франції, 7 в Анґлії і т. д. Драму Пушкіна „Борис Годунов" переложено в Німеччині 10 разів, у Франції 9 разів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Чи пора зміняти календар?

Посол до варшавського сойму кс. Любельский поставив у соймі внесок, щоби правительство розпочало переговори з владиками Церков гр.-католицької і православної в справі зміни календаря юліянського на григоріянський. З того приводу „Нове Село" в ч. 9 в статті п. з. „Чи пора змінювати календар?" пише м. ін.:

„Треба надіятися, що влада дійсно швидко розпічне такі переговори, але лише з греко-католицькими владиками, бо православним вона звикла приказувати і православні владики слухняно накази виконують. Загрожує також небезпека, що і в греко-католицькій Церкві декотрі владики, наприклад станиславівський та лемківський вікарій, негайно погодяться на зміну календаря, не передумавши глибше справи і не спитавши думки самого громадянства. І легко може прийти до роздору в календарній справі. Тому над тою справою треба негайно і глибоко призадуматися, щоб ціле українське громадянство вже заздалегідь мало на неї узгіднений погляд. — Безперечно, що теперішні відносини в календарній справі на наших землях вимагають зміни. Але чи мусить се бути перехід всіх греко-католиків і православних на григоріянський календар? Чи не краще вернутися до тих відносин, що були перед війною в Східній Галичині? Тоді в Галичині також святкувалося двояко, а мимо того ніхто не нарікав. Бо в українськім селі разом з українською дітворою святкував рівночасно український вчитель, а в повітовім місточку в суді святкував рівночасно український суддя, канцеліст і возьний. Нікому тоді не діялася кривда. А решта урядовців уважали це за цілком природне явище, що їм треба святкувати тоді, як святкували три четвертини населення повіту. І сьогодні, коли українські вчителі, почтарі, судді, залізничники, замість тинятися попід Варшаву, Краків, Познань, робили службу в Східній Галичині, на Волині, Поліссю, то справа двох календарів відразу перестала бути пекуча.

А впрочім, чи взагалі пора тепер думати про зміну календаря? Всі знаємо, що при Союзі Народів уже випрацювали новий календар, на який мають перейти усі народи, усі віроісповідання. Пощо ми маємо тепер міняти свій календар, щоб за пару літ ще раз міняти? Чи не краще бути ще тих пару років терпеливими і підождати, аж всі будуть переходити на новий календар?

Примітка Ред. „Н. Зорі": Якийже хаос панує в поглядах автора сеї статті! І відносини на наших землях вимагають зміни календаря — і зміни не треба, пише. І признає, що треба звернутися до гр.-катол. владик — і властиво не треба, виходить, звертатися, бо справу має вирішити громадянство. При кінці виразно пише: „Справу зміни календаря буде вирішувати само населення..." Особливо комічна писанина, що станиславівський Владика погодиться на зміну календаря „не передумавши глибше справи". Пане Редакторе! Ану передумайте Ви глибше ту справу, тоді пригадаєте Собі як Ви ще гусака боялися тоді, коли станиславівський Владика вже ту справу глибше передумав і спробував перевести ту дуже пекучу реформу, та з такими як ви ніяка сила собі не порадить. А найкомічніше з того всего се надія п. Редактора, що вже довго не треба буде чекати на загальну зміну календаря в цілім світі. Автор статті навіть не припускає, що таких „світових" проектів вже було безліч, але ніщо з них не вийшло. А по друге, навіть колиб останній „світовий" проект прийнято і цілий світ його вже перевів, то з того ще далеко не виходить, щоб той проект приняла також суспільність зложена з таких хвилософів як автор наведеної статті. Отже: зміна календаря дійсно потрібна, без огляду на „світові" проекти, але вона може відбутися без потрясень тільки тоді, коли українська преса не буде містити інсинуацій на своїх Владик, тільки згідно пошанує їх авторитет також в области календарній, на якій вже була спроба реформи, переводжена нашим церковним Єрархом.

Село і місто

„Експрес Поранни" пише: „Се річ загально й безсумнівно устійнена, що до правильного розвитку сучасної держави конечна рівновага підставових чинників суспільних і господарських: села й міста. Тої рівноваги Польща не має ще. Занадто ще придушує нас скількостева перевага села та недорозвій міста і з ним — промислу, ремесла й торговлі. Що більше — село не може витягнути користи зі своєї скількостевої переваги, бо надмір незатруднених робочих рук є для нього і для цілого національного господарства дошкульним тягарем, а міста вгинаються під ярмом безробіття. Отже конечна перебудова структури господарської дійсности в Польщі. Перебудова, необхідна до гармонійної і творчої співпраці села й міста, рільництва і промислу, торговлі чи ремесла". — На ту саму тему „І. К. Ц." пише: „Отже теперішна наша аграрна політика випливає з фактів, що їх причина — місто. Аграрні відносини регулюється після міської концепції, або під впливом міста. Вже саме те уповажняє до висновку, що дотепер не усунено розбіжности „думання в відношенні до справ аграрних і справ популяційних."

Урядничий номадизм

Виленське „Слово" в ч. 65 принесло статтю свого редактора Кета про шкідливість системи номадизму, що її примінюється до урядників в Польщі. Він пише: „Польський достойник говорить про „регіоналізм", правительственна газета пише пеани на честь регіоналізму, дитина в школі пише задачу про регіоналізм. Ось іще один клич, що вказує, в якім забріханні живемо. Говориться про регіоналізм, а примінюється урядничий номадизм. — Ні один воєвода в Польщі не вродився в тім воєвідстві, в котрім репрезентує „регіональні" ідеали. Не знаю, чи знайдеться богато таких старостів, що походилиб зі своїх повітів. Урядники з нашого краю розміщені в Торуні і Познані, в нас маємо самих прихожих. Кожде воєвідство, почавши від Львова жалується на прихожих. Мішається тих урядників як когель-могель ложочкою, переноситься, виноситься, щоб тільки був якнайдальше від суспільности, що її знає, та життя, що на нім розуміється."

Примітка Ред. „Н. Зорі": Нема сумніву, що се зовсім слушні завваги і що се головна причина, чому не можна знайти спільної мови навіть в зовсім ясних і очевидних справах. Ми про се не одно оповіліб, якби було можливо.

фашизм і комунізм

На сю тему Сківский пише в 63 ч. „Курєра Поранного" таке: „Се одно з найбільше баламутних „і", що з ними я колинебудь стрічався. Одначе якже часто говориться про ті дві доктрини як про близько з собою посвоячені! В дійсности, беручи річ зверха, посвоячення вдаряюче. І фашизм і комунізм се правління монопартії. Одначе на тім анальогія між ними кінчиться. Все інше ділить їх. Ділить їх передовсім те, що комунізм се доктрина, а фашизм ні. Фашизм се радше постава. Нема доґматично сформулованої фашистівської доктрини, як істнує комуністична доктрина, сперта на поняття боротьби кляс і вказуюча як ціль певного рода комуністичне небо в формі безклясової суспільности. Фашистівські системи не остаточні, то значить не ставляють згори якогось ідеального стану, що до нього суспільність мусить дійти. Звертають свою думку й увагу в іншу сторону, в сторону питання, як найліпше зорґанізувати енергію суспільности, щоб вона стала досконалим виразом національних змагань даного середовища. Обсяг свободи й можливостей тут великанський. Натомісць зближені способи, що полягають на примінюванні примусу. Та найчастіше памятається про подібність способів забуваючи про засадничу структурну ріжницю фашизму й комунізму."

Примітка Ред. „Н. Зорі": Нема сумніву, що як подібности так і ріжниці між фашизмом і комунізмом справді істнують. Одначе се таксамо ясна річ, що оба ті рухи, зроджені в повоєнній пропасниці, доводять остаточно бодай у деяких розгалуженнях до підірвання або знищення приватної ініціятиви і тимсамим унеможливляють свобідний розвиток одиниць та суспільностей — з тою ріжницею, що комунізм голосить се ясно й отверто, а є такі роди фашизму, що не знають нічого ясного сказати і не вміють по імени назвати того, що самі роблять. І в тих їх неясностях криється велика небезпека. Про властиве жерело такого стану річей приготовляємо окремі статті.

В „раю" крадуть як круки

„Ізвестія" звідомляють з м. Сталіне, що в 1936 р. з 860 робітничих харчівень замкнено 450. Втрати донецької орґанізації виживлення робітників „Доннапіта" винесли в м. р. 13 міл. рублів, причому здефравдовано 2 міл. рублів. Загальний оборот „Доннапіту" зменшився проовж року о 100 міл. рублів. На 1937 р. передбачують зменшення оборотів на 50 міл. рублів.

Совітські дивогляди

В Москві видано перед кількома місяцями книжку п. з.: „Скарбонка совітських дивоглядів". Се збір всякого рода особливостей з життя в СССР. „Скарбонку" зустріло велике поводження. Читали її всі і всюди. Совітські власти спочатку толерували поширювання тої книжки, та коли вона дісталася заграницю й там появилися її передруки, „Скарбонку" сконфіскували а видавців строго покарали. За „Курєром Поранним" ч. 64 подаємо кілька вирівків з тої книжки.

Надписи на гробах.

На цвинтарі в Касимові на однім з гробів є такий надпис: „Тут спочиває б. божий слуга, а тепер вільний совітський горожанин, Никита Зощенков, літ 49". Надпис на цвинтарі в Анапі: „В сій могилі лежить нерухоме тіло боевого орла, Івана Кочеткова, літ 28. Мир його войовничим останкам". Надпис з Таганрогу: „Вічний спочинок дай Боже душі Козака Рєжицької станиці, Семена Кувальдіна, ошуканого Вранглем та перед смертю наверненого на лоно совітської влади." В Песочнім під Тамбовом на могилі б. председника сільради вирито такі слова: „Тут спочиває совітська влада в особі председника совєту в Песочнім..."

Хіромантія.

„До начальника місцевої міліції подання громадян містечка Щетінки. Ми громадяни нижче підписані в числі 35 просимо начальника міліції, щоб видав дозвіл хіромантові тов.... на винищення в нашім місточку конокрадів і тих галапасів, що почами доять чужі корови." Просьбу узглядненo.

Що про се думають коні?

Комісія цегольні ч. 2 в Грознім зредагувала такий документ: „Нині перевели ми інспекцію сідла, кавалерійського типу, що належить до інвентаря цегольні ч. 2, причому показалося, що сідло зовсім знищене. Дальша його амортизація може мати відемний вплив на тутейшого коня."

Рапорт.

Рапорт адютанта дивізійної школи ч. 26 в Красноярську. „Командантові дивіз. школи ч. 26. Доношу, що переходячи з поросятем на руках з кухні ч. 1, на мене нагло напали з причини крику поросяти дві розъюшені льохи, отже для відігнання таких я був змушений зужити два набої, значить я мусів стріляти, завдяки чому я увільнився від напасти. Доношу про се і прошу счеркнути з етату два набої і дві свині. Адютант Байков."

Трудна задача.

Громадянка міста Торжок А. М. пише листа до місцевого вчителя, що її син не може прийти до школи, бо мусить заступити свого батька, сторожа при зелізничих складах. Причина слідуюча: Учитель завдав ученикам задачу з вищої математики: кілько часу мусить зужити один чоловік, щоб два і пів рази обійти поле довге і широке 4 км., коли на один км. потребує 45 мінут. Тої задачі ніхто не вмів виконати на папері. Тому придумано такий спосіб: Батько хлопця пішов на підміські поля, вимірить поле, як подано в задачі, а опісля з годинником в руці зачне ходити, поки не обчислить всего якнайдокладніше. Супроти того, ученик мусів заступити тата при пильнуванні складів. При кінці листа громадянка А. М. висловлює надію, що задачу вдасться добре розвязати, хочби треба було ходити по полі до самого вечора.

Весела історія

П. з. „Міністерство линвової зелізнички" „АБЦ" пише: „Прогулька з Вильна на Каспровий (верх) і назад коштує 17 зл.! Се дуже дешево, бо один переїзд зелізничкою коштує 6 зл. До ніякої місцевости нема тільки туристичних і таких дешевих поїздів як на Каспровий. Що дивного, коли потім линвова фреквенція буде знаменита. Давніше бували популярні поїзди до Звардоня, Кривиці, Ворохти, Біловежі — тепер ведуть звідусіль — на Каспровий. Що аранжерам тих прогульок не йде про щось інше, як щоб виказати велику фреквенцію на линвовій зелізничці, свідчить вимовно отсей факт: Популярний поїзд з Вильна на Каспровий мав комплет — 500 осіб. Та в Варшаві 400 осіб висіло, хотіли два дні побути в столиці й вернутися потім тим самим популярним поїздом. Отже дарували зелізниці 1000 км. за 17 зл. і замість аж на Каспровий — вдоволялися прогулькою до столиці. Обслуга поїзду счинила великий крик. Пасажирів не випускали з двірця! Колиж вони зачали купувати перонівки і в той спосіб продиратися, замкнено каси й автомати та не богато бракувало, щоб запльомбували вагони. Остаточно пасажири поставили на своїм й остали в Варшаві."

Розвід за три центи

Найновіша статистика виказує, що в Злучених Державах Півн. Америки заключено в 1935 р. 1,327.000 подруж. В тім самім часі розвелося 218.000 пар, значить на 6 подруж припадає 1 розвід. Розводи в Злучених Державах дуже дешеві. В місточку Рено, де на основі спеціяльного звичаєвого закону видається масові розводи й куди прибувають з цілих Злучених Держав ті, що хочуть розвестися, платиться за розвід всего 3 центи.

ВЕЛИКА ІДЕЯ

ЯК ТО В НАС БУВАЛО?

Про „народний ґрунт", що на нім зродилася велика ідея парохіяльних читалень.)*

Загальна потопа безбожности не оминула й нашого народу. Одначе у нас протирелігійні струї натрафили на більше пригожий для себе ґрунт ніж деинде, з виїмком Росії, Мексика й Еспанії. І тому стали вони такі грізні й небезпечні. Складаються на се ріжні причини. Наведу деякі важніші:

А) Ми, як зрештою майже кождий нарід віками поневолений, просто хоробливо перечулені сентиментом патріотизму, заскорузлі у своїому егоцентризмі, не допускаємо до себе світла ясної та живої правди, що випливає з віри і на ній основується. Не допускаємо передівсім тоді, коли ходить про справи народні. Маси нашого народу віками жили в неволі та темноті. Хоч ми залюбки чванимося, що вони глибоко віруючі, то на ділі вони в правдах Божих зовсім неосвідомлені, католицьких засад не знають, католицький дух для них ще чужий. Живучи у довгім поневоленні вони не мали змоги отримати наскрізь католицьке образування і виховання. Через те попали вони в ріжні пристрасти і пороки, що стали їх другою натурою. Тож коли їм засвитало сонце свободи й освіти, вони попросту оголомшені ним, зовсім безкритично і безрозбору приймали в себе всьо, і добре і зле, і пересякали тим. Хоч нераз інстинктовно відріжнювали одно від другого, одначе не утверджені в католицькім життю не мали в собі відпорної сили проти бруду і деморалізації, що їх приносила з собою новочасна т. зв. освіта і культура. Се всьо підхопили вороги Церкви і всі свої протирелігійні безбожницькі струї хитро прикривали плащиком патріотизму, народнього добра і затроювали без перешкоди душі народних мас.

Б) Сему пособляла ще й та обставина, що у нас від початку хибно розвязано проблему народної освіти. Народна освіта се важний чинник у народнім житті. Тому вона повинна бути розумно зорґанізована і сперта на духові вартости вічних правд і католицьких засад. Проблема народної освіти розвязана по мисли демаґоґічних кличів, підшитих партійною чи клясовою ненавистю й до того ще безбожністю, наносить необчислимі шкоди навіть могутним державницьким народам та веде їх до згуби. А що вже говорити про народ поневолений!

У нас важну справу народної освіти полагоджено зовсім хибно вже в самім її зародку.

Коли по знесенню панщини до нашого народа завитала свобода, у невеличкій тоді горстці нашої інтеліґенції, головно духовної, бо світської було дуже мало, розбудився під впливом романтизму національний дух. Умами найчільніших свідомих одиниць заволодів всевладно клич: „Освіта для темних народних мас!" В тій ціли засновано в Галичині два освітні осередки: „Просвіту" і „Общество ім. Михайла Качковского". Однак оба вже у самих своїх зародках хибні з отсих двох причин:

Важну освітну справу сперто на інтересах політично-партійних а не загально народних. Були тоді у нас два політичні ворожі собі табори: народовецький і руссофільський, званий „твердорусским". Кождий табор творив свій осібний осередок народньої освіти. Тим чином у самих початках защіплено на освітну народну ниву б у р я н в р а ж д и і партійної н е н а в и с т і. Осередки народньої освіти стали у нас відразу осередками глибокого народнього розєднання і пристрастної ворожнечі. Се був перший головний блуд. А другий був ще більше важкий у своїх фатальних наслідках, що якраз тепер виходить яскраво на яв. Суть справи в тім, що при укладанню статутів для обох осередків знехтовано зовсім вплив і права Церкви і статутово їх не заґарантовано.

В) Ті дві причини зробили наш народний ґрунт податним для струй безбожництва. До того долучилося ще третє, може найбільше лихо а саме, що духовенство наше не було станово зорганізоване. Несконсолідоване і неперенятe як слід духом Христової єдности і до того ще заражене ліберальним духом Йосифинізму, далося зовсім засліпити могутному романтичному кличеви: „Просвіта для темних народних мас!" Тимто многі, навіть найчільніші та найдіяльніші священики без застереження віддалися освітній праці у тих новозаснованих світських установах, кождий відповідно до своїх політичних пересвідчень, з запалом гідним найсвятішої справи. Кождий уважав своїм першим і то святим обовязком заложити і провадити читальню відповідаючу його партійним поглядам не лише у своїй парохії, але й у сусідних, коли там її ще не було, або собрат з противної партії мав вже там читальню свого напрямку. Священики засліплені т. зв. ідейною діяльністю на народній освітній ниві, зовсім затрачували священичого духа, призабували на своє високе звання і його обовязки. З правдивим пожертвуванням трудилися по читальнях не як служителі престола, але як звичайні світські діячі, дбаючи без порівнання більше про справи політичні і партійні, ніж про справи Царства Христового, до чого в першій мірі обовязані. Многі т. зв. „ідейні" священики засліплені партійністю не звертали уваги навіть на се, з ким пристають і кого до своїх парохій впроваджують, мовляв „то свій чоловік", патріот, люстратор, чи відпоручник філії. А то нераз був безбожник радикал, ворог Церкви і духовенства. В очи і він світив священикови, навіть впевняв, що „до справ релігійних не мішається", бо то „приватна річ". Та поза плечима священика робив своє погане діло, піддавав читальняникам і захвалював безбожні брошури і часописи, викрикав на клерикалізм, критикував зарядження духовної Власти, підкопував авторитет Церкви і духовенства. А священики патріоти нераз справді засліплені, а часто, щоб не наразитися „патріотичному проводови" і не стратити патенту патріота, на всьо „благорозумно" мовчали і не звертали уваги на се, як до читалень під їх головством і фірмою втискаються зі всіх боків струї ворожі для Церкви і для них самих. Так до одних читалень вливалися струї шизматицькі, до других ліберально-радикальні. А священики ворогом уважали лише партійного противника, хочби й такого самого як вони католицького священика, б а н а в і т ь с в о г о Е п и с к о п а мали за ворога, коли він не був з тої самої партії. І поборювали бозпощадно.

*) Гл. статтю „Велика ідея" в 16 ч. „Н. З.".

Як лікар поміг

Г у м о р е с к а

(З норвежського — Ганса Аанруга).

Павло Берґет нині страшно спішився — не було для нього місця. То стояв при однім вікні, то при другім, то вибіг на двір під шпихлірі, то перед стайню на горбок. А всюди прикладав руку до чола і дивився на дорогу, трохи йому очи з голови не вилізли. Бігав сюди і туди і кождий раз, коли побачив якого чоловіка, гадав собі:

— Ні, нехай мене Бог скарає, як я знаю, що сталося з Симоном і з доктором! Я певно вмру, заки вони приїдуть.

Павло Берґет жив, як то кажуть, на вислуженині. Він був молодшим братом господаря Симона, що поїхав по доктора.

А то так сталося:

Було тому може пів року, якось в осени, як Павло одного вечора так страшно заслаб, що лежав у ліжку, крутився і кричав не своїм голосом. Тоді привезли доктора.

Павло наївся на ніч каші з молоком, а каша, здається, не була добре зварена. Та старий доктор не питав про такі річи. Він не дивився, яка причина. Кожду слабість брав поважно і лиш питав, де болить та зараз старався усунути зло.

Тому й Павлові приписав зараз горячий горнець і препогану медицину, а се тимбільше переконало Павла, що недуга була дуже поважна. І справді, сим разом лихо минуло.

Та старий доктор не був з тих, що то люблять скоро лічити. Він дав Павлові пізнати, що слабість була незвичайна і не конче легка. Якби його завчасу не візвали... то... Павло мусить стерегтися.

Чи має щераз взивати доктора?

Ну — ні — але всетаки, якби ще коли було так два дні — і — якби не прийшло ні до чого, т. є до звичайної річи, тоді вже небезпечно.

Від того часу Павло все боявся. Цілу зиму уважав лиш на своє здоровля; ба, дійшло до того, що провадив свій календар і мав все олівець на шнурку, котрого ніхто не міг діткнутися. І люди добачили, що тепер носив він з собою все годинник, а передтим ніколи його не уживав, хіба в неділі та свята.

Ніколи не був спокійний і вдоволений. Навіть в ночі не спав добре і не міг собі нічого позволити; бо сказано, треба бути осторожним — як іще раз таке прийде, то може бути зле, і не оглянеться коли, — так сказав старий доктор.

Тої ночі було з Павлом страшенно зле. Цілу ніч ходив і бігав, не спав майже зовсім. В пятій годині рано прийшов збудити Симона.

— Симоне, вставай, мусиш їхати по доктора!

— Ти заслаб, Павле?

— Покищо не чую нічого, але то прийде, о прийде.

— Ще темно, можеб заждати, аж буде тобі гірше.

— Ждати? Хочеш, аби я таки зараз умер, Симоне? Вже два дні, а доктор казав, Боже, вставай скорше, Симоне! Може то й так запізно.

— Ну, ну, вже встаю. Але чи ти нічого не чуеш? Бо доктор таки може розгніватися; бери його з тепла, а тобі нічо не хибує.

— Або то ніщо, як чоловік боїться, аби не заслаб? Хто знає, чи ще буду жити, заки вернешся.

І так Симон мусів чим скорше вставати і їхати по лікаря.

Тепер був час, коли вони мали надїхати і тому Павло не міг знайти собі спокійного місця і бігав то сюди то туди та заєдно вдивлявся перед себе на дорогу, трохи йому очи з голови не вилізли.

Вкінці побачив маленьку чорну точку далеко на шляху; точка рушалася.

Ну, аж се може вони! Лиш чи то вони? Гм, санки булиб, але чи кінь не зачорний?

Станув з витягненою головою і вдивився в темну точку, немовби хотів її приссати до себе.

Їхали скоро. Так, то були санки. Тепер видів, що то не міг бути ніхто інший як старий доктор. Так, Павло був певний, що то доктор — слава Богу!

Він пішов до кімнати, розібрався і наслухуючи сидів в біллю на краю свого великого ліжка.

Міжтим Симон їхав скоро з доктором по рівній дорозі.

Було лагідно і сани легко сунулися, хоч старий доктор був досить тяжкий для карого коня Симона.

Як старий доктор їхав, то виглядало таксамо немовби дорогою йшов плуг від снігу. По обох боках коня видно було

Страшна се була річ, аж лячно подумати. Сегодня вже й вірити просто не хочеться в те, що так іще недавно у нас було масовою появою між духовенством. Межи служителями одного Престола, відпоручниками одного Христа Царя не було (й подекуди ще нема) одного духа, єдности і згоди. Вони поділені на два собі противні і ворожі табори: ріжняться поглядами партійними і взаїмно на себе ворогують та себе поборюють. — Безбожник, атеїст, радикал, апостат-схизматик — то „свій чоловік", бо з тої самої партії, — а собрат священик, ба навіть настоятель Епископ то противник, ворог, бо не з тої самої партії. Се очевидно жахливе. З першими радо пристають — гостять — вводять до своїх читалень, засідають при однім столі на зборах і нарадах. Від других бокують, на них ворогують, їх приватні справи виволікають перед форум публичної опінії, їх шкалюють в часописах і на публичних зборах.

У серцях діяльніших т. зв. ідейних священиків виробилася згодом формальна манія публичного критикування й осуджування инших священиків і навіть своїх найвисших настоятелів Єрархів лише тому, що вони не з їх партії. Часописи з 1900 років переповнені пашквілями, клеветою, обмовою, нікчемними нападами на священиків і навіть Епископів. Засліплені читальняні діячі не бачили справді великих промахів і блудів своїх власних і своїх партійників, а зате побільшували річи малозначні своїх собратів з противної партії. А що найбільше згіршаюче, що в часописах піддавалося публичній критиці кождий крок, кожде заряджения, трохи не кожде слово Епископа, коли воно лише видавалося незгідне з інтересами читальняними.

Перенесімся гадкою в 1900-ті роки, коли читальняна горячка досягнула в Галичині найвисшої точки, коли деякі читальняні священики діячі чи „діятели" забували про всьо, а на першім місци ставляли читальню.

Один навперед другого старався оснувати як найбільше читалень і як найбільше мати під своїм впливом.

Пригадаймо собі, ми старші, що були того свідками, і передаймо се молодшим, що того не бачили, лиш тепер сумні овочі того збирають, як то нераз такі діяльні священики у своїй парохії занедбували навіть найбільше сущні душпастирські обовязки і при престолі і на проповідальниці і в сповідальниці. Кілько тоді скоротилося чи радше відгалакалося Богослужень, кілько опустилося вечірень, проповідей, катехизацій, кілько людей відправлено від сповідальниць, бо „читальняні священики" спішилися на віче, на світську анкету, на збори, на засідання. Як настав сезон читальняних імпрез, то „діяльний священик" в неділі і свята хіба лише раненько мав час ледви Службу Божу відправити — а позатим все був поза парохією. — Товкся по найдальших закутинах, бо опустити якінебудь „читальняні збори", анкету, віче, або „народний фестин" уважалося за великий злочин і нерадивість. Випадало, мовляв, все і всюди „бути з народом" , аби людям добрим приміром послужити і підбадьорити їх! Часто такі ідейні священики вмішувалися до сусідних парохій поза плечима місцевого пароха, без його відома і навіть проти його волі. Сеж уважалося за велику чесноту заснувати читальню в парохії свого сусіда, що був з иншої партії, і проти його волі. А якої демагогії уживалося, щоб заманити до себе чужих парохіян і наклонити їх до заснування читальні проти волі пароха! Та не лише з сусідами з инших партій так поступали діячі, але і зі своїми співпартійниками. Нераз місцевий священик, обізнаний зі всіми відносинами, уважав, що не пора ще на заснування читальні, хотів людей лучше підготовити, освідомити, усунути деякі перепони, головно з боку т. зв. хлопських партій, полагодити ворожнечу, посварених погодити, — а тимчасом його сусід, читальняний діяч, не міг видержати і поза його плечима знюхався з кількома людьми, часто негідними, ворожо до свого пароха настроеними, і без відома його закладав читальню у його парохії. Та ще й перехвалювався, що той на місци тілько літ і „не міг нічо зробити", а він чужий тай потрафив... А не дай Боже, як обставини зложилися так, що котрий священик від читальні у своїй парохії з важних причин був змушений відтягнутися, тоді то вже його сусід діяч встрявав до його парохії як до своєї власної і поза його плечима лучився нераз з найбільшими киринниками, явними ворогами Церкви і пароха, аби лише читальню „ратувати".

Кілько через таке поступования було згіршення, підкопування поваги священика, захитання у вірних довіря до нього, підсичування вражди межи парохіянами і парохом, кілько незгоди і ворожнечі між самими священиками сусідами і собратами!

Неодному з молодших може тепер здаватися, що се неможливе, аби таке бувало, що се змислене, а що найменше переборщене. Однак всьо то правда а клясичним і незбитим доказом на се розпорядок Епископського Ординаріяту оголошений у Вістнику Епархіяльнім і в нім кілька разів ургований, щоби священики до чужих парохій не вмішувалися. Так через читальні і кепсько пониману читальняну діяльність солідарність між священиками була зовсім знехтована, єдність і згода межи служителями одного престола пірвана. А як се впливало на вірних, що на то всьо уважно гляділи? Се їх баламутило і часто на встид і ганьбу священикам давалися чути з їх боку голоси: „А чи ми вже знаєм, кому вірити, коли кождий священик інакше навчає і коли межи ними самими єдности і однозгідности нема".

Се лише утверджувало народні маси у вражді і щораз більше розбивало народну єдність та просто унеможливлювало згоду в народі. Так ті „ідейні" священики, голосні „патріоти - діячі" своєю діяльністю поза закристією а нерадивістю в закристії замість хісна самій народній справі наносили необчислимі шкоди. А що вже говорити про Церкву і справу Христову! Терпкі овочі того тепер збираємо і вже не оден бачить ті „овочі" у себе й на собі відчуває.

Нові „контрреволюціонери"

„За Комуністическое Просвещеніе" гостро атакує народний комісаріят освіти України та партійну організацію того комісаріяту, закидаючи їм „засмічення контрреволюційним елементом". Навіть очищення комісаріяту від таких ворогів як Шумський і Скрипник не помогло, бо народній комісар Затонський, його заступники Дитюк, Гайта і Боданський та секретар партійної організації комісаріяту Чупко „не витягнули для себе науки з того факту". Крім того викрили, пише часопис, в апараті комісаріяту контрреволюціонерів Номаша, Соловєва, Вілька й богато инших. На зборах партії рішено розвязати партійний комітет й усунути Чупка зі становища секретаря того комітету.

доктора. Насамперед був він такий грубий, що взагалі не міг їздити верхом, бо не було коня, що його унісби, відтак в зимі одягався тепло. Насамперед мав чоботи, потому грубі бавовняні панчохи а по них знов великі кожухові чоботи з високими холявами. На собі мав плащ, потому велику хустку, дальше кожух з медведів, а по нім червоний шаль, такий довгий, що треба було досить находитися довкола доктора, щоб його ним обвинути.

Так був він одітий і нині, хоч на дворі було так тепло, що сніг розприскувався під кінськими копитами, і можна собі уявити, що карий мав що тягнути.

Коли приїхали до плота, звідки дорога підіймалася вгору, задержалися.

Симон пошкробався в голову і сплюнув.

Карий довго оглядався; він привик, що порядні люди вилазили тут з саней.

Симон ще раз пошкробався. І для нього і для карого була се тяжка річ вивезти доктора на гору. Та що було діяти? Ніяка людська сила булаб інакше не вивела доктора до хати, треба було везти. — Вйо, карий!

Що кілька кроків задержувалися. При кождім перестанку карий оглядався і сопів: який нерозумний нарід, що не вилазить з саней при такій дорозі!

Вкінці приїхали до малого стрімкого горбка, де дорога звертала в бік, а далі ставала рівніша.

Під тим горбком довго спочивали. Коли Симон почав підганяти карого, той не хотів іти, оглядався, удавав, що тягне, та все стояв на місці.

Одначе коли вкінці побачив, що нема іншого виходу, кинувся і пустився бігцем під гору, так що Симон ледве встиг за ним підбігти. В тій хвилині, як виїхали на гору, сани зупинилися, одна санка врізалася глибоко в сніг і сани перевернулися, і доктор як довгий лежав у снігу.

Міжтим Павло все ще сидів у хаті на краю постелі. Нараз почув знадвору кроки. Хтось ішов до хати. Павло перевернувся горілиць на ліжку та накрився кожухом висше голови.

Зараз потім Симон всунув голову до кімнати і спитав:

— Ти ще жиєш, Павле? Ой жию, але зі мною зле, відповів Павло. А доктора нема?

— Є, але лежить там на горбку. Я вивернув і не можу його висадити на сани; а тут в цілій хаті нікого нема. Чи ти вмираєш, чи ні, все одно мусиш встати і помогти мені. Годіж доктора лишити в снігу.

— Ну, гірше мені не буде — і в одній хвилі був одітий та пустився бігцем з братом до доктора.

Доктор лежав у снігу як на подушці і червоний як рак ганьбив і сварив на чім світ стоїть, а карий стояв над ним на дорозі і з вдоволенням приглядався.

А не була то легка річ витягнути доктора з рова! По чвертьгодинній роботі оба братя підвели доктора обережно вгору і поставили на ноги.

Тимчасом доктор кляв і кричав, що вертається до дому і кладеться спати.

Та сего вже було забогато Симонови.

— Ов! Коли ви вже сюди приїхали, то мусите бути в нас, хочби не знати що діялося.

Павло також розгорячився.

Се влагодило докторів гнів, він усміхнувся і сів спокійно на сани.

— Ну, про мене, сим разом нехай буде й так. Та скажу тобі, Симоне Бергет, як іще раз вивернеш, то наведу на тебе всі слабости, які лиш є на світі.

По сих словах поїхали.

Дорога була ліпша, а й — карий відпочав і біг скорше. Їхали так скоро, що Симон забув на Павла і сам не знав, коли опинилися на подвірю перед хатою.

Доктор ввійшов до хати, скинув кожух і спитав:

— Слабий в постелі?

І пустився до другої кімнати.

— Так — ні — здається, що не прийшов ще. Але він певно прийде.

— Що, до чорта, то він не лежить?

В тій хвилі всунувся Павло тихенько до кімнати.

Доктор підперся руками попід боки і приступив до нього.

— А то що за спосіб, посилати по мене, говорити, що умираєш, а ти собі ходиш! Що ти собі гадаєш з людей дурнів робити?!

Павло завстидався.

— Та — та — дякую. Мені вже трохи лучше — і додав скоро: Найбільше помогло мені те, що я доктора підносив зі снігу.

Суди присяглих

В правничій комісії сойму відбулася інтересна дебата над справою знесення судів присяглих. Цікаві були особливо промови міністра справедливости Грабовского і головного промовця проти знесення судів присяглих, галицького жидівського посла Зоммерштайна. Мін. Грабовский говорив (зміст): Установа судів присяглих була обороною перед насильством чужих державних властей і тому та установа непотрібна у своїй власній державі. Значить суди присяглих були знаряддям політики а не правосуддя. То суди не фахові. І не можна говорити, що вони незалежні, бо вони кермуються почуваннями тай часто ломлять право і впроваджують чинник льотерії до виміру справедливости. Це суди припадку. З дискусії, в котрій галицькі посли боронять судів присяглих, видно, що тут ділає привичка одної дільниці, а Польща змагає до уніфікації. Зрештою і національні меншости бояться участи судів присяглих у вимірі справедливости. Міністр заявив, що не годиться на ніяку форму участи народного чинника у вимірі справедливости. — Посол Зоммерштайн відповідав передовсім референтові, котрого промова була заосмотрена в цитати з творів ріжних правників. Цитовані професори не можуть бути аргументом за скасуванням судів присяглих, бо ніхто не знає, чи вони мають перевагу в літературі правничій, чи їх противники. На аргумент, що квітнева конституція не згадала про суди присяглих і тим самим дала вказівку, щоби знести їх, відповідаю, що прецінь більшість професорів висказалася проти квітневої конституції. Щодо аргументу про уніфікацію то прецінь можна ті суди впровадити в цілій Польщі, тоді ті суди перестали б бути справою одної дільниці. Суди присяглих є в цілій Европі з виїмком двох балканських держав, Югославії й Болгарії. Навіть у Німеччині й Італії нарід бере участь у вимірі справедливости в формі судів лавничих. Аргументу про нефаховість судів присяглих не можна тут уживати, бо ті суди впроваджено в Европі не з точки погляду фаховости, але з точки погляду участи народа в вимірі справедливости як запоруку виміру тої справедливости на підставі правного почуття всеї суспільности, в области переступств політичних, пресових і найтяжших злочинів кримінальної натури. Суди присяглих є не тільки в краях, які стратили свою незалежність і не тільки в державах з ріжними народами, але впроваджено їх прецінь у всіх державах і суспільностях як паллядіюм свободи.

По вичерпанні дебати посол Смочкевич поставив внесок, щоб відложити голосування над сею поважною і тяжкою справою. Внесок його перепав одним голосом. В голосуванні за скасуванням судів присяглих висказалося 10 членів правничої комісії, проти 9. Проти знесення судів присяглих голосували всі галицькі посли без ріжниці народности, найлучший знак, що мимо недостач тих судів всі три суспільности в Галичині уважають ті суди потрібними. Потому посли Закроцкий і Зоммерштайн зголосили внесок меншости на повний сойм у справі відкинення проєкту знесення судів присяглих.

Між аргументами за вдержанням судів присяглих не бачимо одного зовсім не маловажного. Представники пануючого народу нераз жалуються, що представники меншостей уникають зустрічі з ними. А тут зноситься важні і правильні можливости такої зустрічі в кождім осідку окружного суду в цілім краю.

Довідуємося, що на комісії більшість булаб за вдержанням судів присяглих, але не прийшли, розуміється, два українські посли члени комісії. І щоб Галичани не мали претенсій до Волиняків а Волиняки до Галичан, то „забув, заспав, не знав, спізнився і не прийшов" оден Галичанин і один Волиняк. Так пильнує своїх обовязків дехто з наших представників навіть на таких важних позиціях і в такім грізнім часі. Річ ясна, що справа виглядалаб зовсім інакше якби на пленум сойму увійшов внесок комісії за вдержанням судів присяглих. А так сталося якраз навпаки. Очевидно, при виборах треба буде ту справу відповідно представити нашому народові.

З листів до Редакції

Високоповажаний Пане Редакторе!

В „Новій Зорі" (чч. 13, 14, 15) вичитав я оголошення, що Вид. „Чечва" в Рожнітові висилає Життя Святих на кождий день в році, одобрене гр.-катол. Ординаріятом за 6.50 зл. Не маючи доси подібної книжки в українській мові, я замовив 1 примірник на пробу з тою гадкою, що пізніше евент. замовлю більше для поширення у своїм окруженню. За кілька днів прийшла книжка, треба було викупити, бо надано за післяплатою: квота виносила 7.50 зл. Розпечатую, гляджу на бажану книжку а се: Илюстрований Житья Святихъ, Львовъ. Накладом А. Хойницкого, упр. Ставроп. книгарні 1891.

Переглядаю текст, пожовклі листки, деякі картки подерті, зуб часу не жартує, ціла книжка викликує вражіння якогось давного стародруку (за 4 роки бувби 50-літний ювілей видання). Мова руского „язичія", вартість книжки ще мені невідома, всежтаки я розчарований з приводу такого купна тимбільше, що я хотів купити якусь нову книжку, а не музейну старину. Ціна також за висока, бо один з тут. священиків купив ту саму книжку перед 8 роками у Львові в Ставроп. книгарні за 2 зл., а тепер на підставі оголошення в „Новій Зорі" замовив ту саму книжку за 6.50 зл., хоч зовсім її не потребує!

Не хочу своїм письмом Хв. Редакції робити якісь завваги, бо в „Н. Зорі" виразно подано, що за оголошення Редакція не відповідає, але гадаю, що буде вказаним в якийнебудь спосіб справити дотичне оголошення, бодай доповнити, що се не якесь нове видання Життя Святих, тільки випродаж старого накладу, набутого може на якійсь ліцитації. Дотичний купець оголосив себе під загадочним ім. „Чечва" й хоче при помочи оголош. в катол. часописі зробити добрий інтерес. Тому здається мені, що для загального добра належить помістити відповідне, хочби й коротке, пояснення відносно поміщеної реклями для мнимого нового видавництва Життя Святих.

Остаю з належною пошаною. Перемишль, в березні 1937.

о. Андрій Перхач.

Лікарський фейлетоник.

ЖОВНА

Як їх лічити?

Жовна, або іншими словами вогнища сухіт, повстають з того, що в лімфатичних начинях і зелезах на шиї осідають бактерії сухіт. Перша ознака повставання жовн се твердий гуз, або ряд підскірних гузів. Ті гузи по якімсь часі виступають на поверхню скіри. Скіра червоніє. Пізніше гузи тріскають і з них видобувається теч з сироватими кусниками тканок. Потім скіра покриваєтьс я вередами, що гояться дуже помалу (нераз кілька літ). Крім тих проявів виступає ще незначне опухнення уст і відраза до світла. Жовна виступають в дітей і молоді. Особливо вражливі на них діти бліді, синьоокі, бльондини. Лічення жовн: тран, добре відживлювання, свіжий, по можности гірський воздух, насвітлювання кварцевими промінями і соль-люксом (теплі проміні, зближені до соняшних).

З сенату

Становище представництв Жидів й Українців до сучасних подій в Польщі.

На засіданні сенату обговорювано буджет на рік 1937—38. Жидівський сенатор Трокенгайм сказав: В буджетовій комісії сенату, де нема ні одного Жида, відбулася дискусія і формальний суд над Жидами. Ендеки бачать розвязку жидівської справи на шляху ексцесів. Преміер осуджує ексцеси та вважає допустимою економічну боротьбу проти Жидів. Міністр заграничних справ знаходить вихід для Жидів в еміграції. Плк. Коц бачить ідеольогічне узасаднення в наказі усунення Жидів з позицій, які вони мають. Одначе забув про слова першого потравневого правительства, в котрім засідав марш. Пілсудский. Ті слова голосили, що правительство не може дозволити на нарушення права непольської народности. Одинока розвязка жидівської справи се повна рівноправність Жидів. — Жидівський сенатор др Шор заявив, що по 2 літах від хвилі, коли його покликано на сенатора, положення його і положення 3-міліонового жидівського населення в Польщі змінилося засадничо. Чуємося тепер в стані „екс лекс". Бо авторитетна заява поставила нас поза рами польського населення, ба навіть поза рами національних меншин, визначаючи нам ролю емігрантів „in spe". Такої метаморфози не міг ніхто передбачити, хто йшовби за духом квітневої конституції. Жидівське населення в Польщі є в стані цілковитої дезорієнтації. До нього промовляється найріжнішими мовами. Перша мова се мова конституції, на підставі якої всі горожани рівноправні без огляду на народність і релігію. Одначе дійсність дуже далека від тих конституційних норм. Друга мова, з якою стрічаємося, се мова дипльоматична. Тою мовою мін. Бек виповів договір про меншини, стверджуючи, що польська конституція трактує однаково всіх горожан без огляду на народність і віроісповідання. Третою мовою говорить правительство. До неї належать слова преміера „економічна боротьба, овшім" і заява протиставлення ексцесам. Є ще мова четверта, найвимовніша, се мова дійсности, в котрій жидівська справа виростає до найважнішої проблеми дня. Ендецька дійсність: програма екстермінації, зачинає проникати до деяких правительственних груп. Ми нині свідками спору за назву власного антисемітизму. Ріжниці є тільки щодо способів. Одні хотіли б примінити до Жидів „механічний заріз", другі „гуманітарний заріз". Декларація полк. Коца говорить до Жидів неначе синтезою тих всіх чотирьох мов. Декларація шанує конституцію, навіть не говорить про еміграцію, осуджує ексцеси, та ставить нас поза національні меншини, вимагає сепаратизму від жидівських культурних впливів. — Сенатор Луцький висунув домагання національної школи для Українців, що її вони вже мали перед війною. Вона на сто проц. міститься в державній рації народу і польської держави. Опісля широко обговорив справу парцеляції. Та справа викликує серед Українців велике розгорячкування і величезне заогнення. Бачимо явища, яких давно не було. Кількадесять польських установ у Львові ухвалило, що польська земля може перейти тільки в польські руки, відбуваються віча, що ухвалюють такі резолюції. На них осуджується порозуміння Українців з польським правительством і народом. Се підносить стан горячки українського населення. Мірою нехай буде факт, що Епископ Хомишин, зглядно його політичний орган, що один з перших пропагував нормалізацію, звернувся публично до українських послів і сенаторів з запитом, як могли голосувати за буджетом держави, коли переводиться кольонізацію. В той спосіб перечеркується велику спробу нормалізації. Тому так голосно кричимо, що найвисший час на іншу політику!

З викладової салі

Католицизм і консервативна ідея.

Проф. др Залозецький виголосив в неділю 28 лютого с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему „Католицизм і консервативна ідея". Зміст: Головні засади консерватизму: 1) консервативна суспільна думка се творчо-заховуюча думка. Вона старається зберігати все здорове в минулім, надбане минулого збогачувати й передавати нащадкам. 2) Консерватизм се чинник, що обмежує поступ суспільного життя але не гамує його. 3) Творча консервативна думка дуалістична. Вона глибоко розмежовує духа й матерію. Вона ні крайно ідеалістична ні крайно матеріялістична. Консерватизм відкидає поневолення влади церковної світською і навпаки. 4) Консерватизм усуває по можности все, що спирається на боротьбі кляс. 5) Творча консервативна думка універсальна. Та універсалізм творчого консерватизму спертий на любови до рідної землі. 6) Консерватизм спирається на засаді законности. — Коли порівнати консервативну думку з нинішними політичними системами в світі, то вона виглядає як утопія. Та теперішна ситуація в світі се пригожий грунт до приходу творчого консерватизму. — Католицька Церква се один з найбільших резервуарів, одна з найбільших шкіл консервативної думки. Між християнською релігією й консервативною думкою можуть бути тільки дружні взаємини. 1) Християнська релігія, як і консерватизм, вимагає співділання світської влади з духовною та відмежування тих сфер, бо цілі властей духовної і світської цілком ріжні. 2) Релігія приготовляє своїм уморальнюючим впливом грунт під консервативні ідеї. 3) Церква дисциплінує прояви людського духа й обмежує всякі вибуялости. 4) Універсалізм християнський іде в парі з консервативним універзалізмом. 5) Св. Тома пише, що найліпша влада се монархія обмежена законами. Становий лад в Томи спертий на засаді органічної єдности. Церква виступає проти індивідуалізму й колективізму. При кінці свого реферату прелєгент застановився над питанням відношення католицизму й консерватизму до нашої суспільности й заявив, що для нашого суспільного життя співділання тих двох чинників, у нас іще дуже слабих, малоб спасенні наслідки. Синтезу межи творчим консерватизмом і християнською релігією дав нам Українцям Липинський. Та синтеза отвирає величезні та недоцінювані перспективи майбутнього духового відродження й переродження української суспільности. — В дискусії забирали голос пп. Демкович Добрянський, Гліб овицький, мр. Ісаїв, др Копач та о. Конрад. Сим разом публики було вже дещо більше як на попередніх кількох рефератах.

Перед розправою з безбожниками

Фельдмаршал фон Макензен, останній маршал німецької цісарської армії, виголосив промову з нагоди відкриття дому гітлерівської молоді, названого його іменем. Він сказав м. ін.: „Коли приглядаємося теперішній світовій ситуації, стає нам чимраз ясніше, що перед німецьким народом стоїть розправа з безбожниками на сході. Один Бог знає, коли до цього прийде. Іде тут про християнські основи нашої европейської культури. В тій боротьбі німецька молодь мусітиме відповісти своїому завданню під оглядом духовим і військовим. Не доконаєте того, коли не будете стояти твердо в християнській вірі. Правдивий німецький вояк мусить бути християнином. Тому якнайгорячіше бажаю, щоб німецька молодь плекала також християнський дух. Старайтеся, щоб у ваших рядах жив страх перед Богом та завправляйтеся до зміцнення вашого духа".

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець приняв на послуханні перемиського епископа Преосв. Йосифа Коциловського і Преосв. Йоана Лятишевського, станиславівського епископа-суфраґана.

Ювілей митр. Рутського в Римі. Українська Папська Колеґія ім. св. Йосафата в Римі дня 28. II. ц. р. врочисто відсвяткувала 300-літній ювілей смерти митр. Йосифа Рутського. В церкві Грецької Колеґії св. Атанасія, де колись вчився митр. Рутський, відбулася величава відправа архиерейської Служби Божої при співучасті Преосвященних Владик Д. Нярадія з Югославії, Й. Коциловського з Перемишля, І. Лятишевського з Станиславова, Всесв. Отців Д. Ткачука адхимандрита ЧСВВ й ректора Грецької Колеґії ім. св. Атанасія. На архиерейській Службі Божій був також м. ін. кард. Й. Ем. Тіссеран, який відспівав наше церковно-словянське кінцеве „Благословеніе Господне" та „Отпуст". Того самого дня відбулася врочиста святочна академія в Українській Папській Колеґії. Відчити о. ректора Й. Лабая ЧСВВ і о. д-ра Т. Галущинського ЧСВВ зробили миле враження й викликали велике зацікавлення; хор наших богословів співав дуже гарно. На академії були 3 кардинали: Емін. Мармаджі, Емін. Боето, Емін. Тіссеран і достойники папського двора: префект папського дому й секретар Пропаганди Константині. Від Східньої Конгрегації прибули Монс. Россо, Монс. Терцуйолі, Монс. Ферреро й ін. Був також єзуїтський генерал о. Ледоховський. З Галичини були о. ректор д-р А. Бойчук зі Станиславова, о. канцлер Грицеляк з Перемишля, з Відня ж о. д-р М. Горникевич.

В церкві ОО. Василіян в Ужгороді Преосв. Александер висвятив 7 лютого с. р. нового священика, о. Полікарпа Лозана ЧСВВ, родом зі Студеного. Перед висвяченням Преосв. Александер прекрасними словами описав високу гідність священика. Тої проповіди з великим вдоволенням вислухали вірні, що по береги заповнили церкву. На другий день по висвяченні о. Полікарп Лозан відправив перше богослуження в тій самій церкві. ОО. Василіяни мають тепер на Підкарпатті 19 священиків.

Теперішний склад кардинальської колеґії. Всіх кардиналів є 66: 37 Італійців і 29 чужинців. З кардиналів чужинців є 5 Французів, 4 Еспанці, 4 Американці, 3 Німці, 2 Чехословаки, 2 Поляки, 1 Бельґієць, 1 Мадяр, 1 Португалець, 1 Ірляндець, 1 Аргентинець, 1 Бразиліець, 1 Канадієць, 1 Австріяк і 1 „мешканець Сходу".

У Варшаві був кілька днів епископ Люрду і Тарбу Жерліе. Він виголосив в католицькім домі реферат про Люрд. На рефераті були присутні французький амбасадор Ноель, віцеміністр віроісповідань Уейский та численні представники духовенства з кардиналом Каковским і архиепископом Ґаллем на чолі. По рефераті висвітлювано фільми з Люрду.

В Парижі відбувся зїзд французького епископату.

Нові православні епископи. Синод Православної Церкви в Польщі іменував епископа Саву, дотеперішного вікарія варшавсько-холмської дієцезії з титулом епископа люблинського, епископом-ординарієм гродненським і новгородським. — 28 лютого с. р. відбулося в Ню-Йорку в грецькій катедрі Пресв. Тройці висвячення епископа-номіната Богдана, що прибув недавно до Злучених Держав з В. України, на епископа Української Православної Церкви в Америці. Висвячення довершив архиепископ Атенагорас, відпоручник вселенського патріярха, та епископ Калістос. Новий епископ Богдан — вже другий з черги епископ Української Православної Церкви в Америці. Першим її епископом був знаний відступник, др Йосиф Жук.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

РАДА МІНІСТРІВ у Варшаві ухвалила дати містам і деяким селам можливість побирати самоурядний податок від будівельних площ.

В НОВОЕНДЕЦЬКІМ ОРҐАНІ „Просто з мосту" появилася цікава стаття ред. С. Пясецкого. Він закидає редакторові „Курера Поранного" Ґетлеві, що той пояснює заклик плк. Коца до зєднення як заклик до дисципліни без ідеалів. Ідеал незалежної Польщі здійснено і ви, пише, не вмієте його нічим заступити. Тому спільна мова неможлива.

ВИКОННИЙ КОМІТЕТ ППС (Польської Партії Соціялістичної) оповістив в „Роботніку", що не може бути мови про якунебудь співпрацю між ППС і новим політичним табором полк. Коца.

В ОМСЬКІМ „ІНСТИТУТІ СІЛЬСЬКОГО ХОЗЯЙСТВА" займав катедру проф. С. П. Фрідолін. Недавно оповіщено документи договорів, заключених німецькою армією з Українською Центральною Радою. Оден з тих документів з 13. IV. 1918 підписаний проф. Фрідоліном (у справі достави худоби). За те большевики позбавили його катедри й обвинуватили „За зраду Рідного Краю..."

БОЛЬШЕВИЦЬКА „ПРАВДА" пише, що хоч минуло вже кілька місяців від оповіщення конституції Сталіна, життя робітників в нічім не поправилося. Виходить, що конституція та — паперова.

7.000 ВОЄННИХ ЛІТАКІВ, з того 2.000 першорядних, має тепер СССР. („Дейли Мейл").

БУХАРІНА Й РИКОВА усунено з комуністичної партії СССР.

ЧЕХИ І СЛОВАКИ. Провідник Словаків о. Глінка пише в „Словаку", що навіть чеські католики виходять з фальшивого поняття про істнування одного чехословацького народу. Тимчасом се два народи. Кождий з них має тисячі літ самостійного істнування за собою. Автор статті закидає чеським католикам, що вони підпадають ліберальним і навіть радикальним впливам.

„ВЕНКОВ" в депеші з Берліна доносить, що німецький посол в Празі Айзенльор був у Берліні та зложив мін. заграничних справ звіт про ситуацію в Празі. Порушувано також судетсько-німецьку справу. „Венков" пише, що в найближчім часі належить сподіватися дипльоматичних переговорів між Прагою й Берліном.

В ЛИТОВСЬКІМ СОЙМІ міністр Лозорайтіс виголосив остру відповідь на промову польського міністра Бека, закинув Польщі брак доброї волі й заявив, що Литва не змінить свого становища до неї.

ПО ВИКРИТТІ ЗАГОВОРУ нац. соц. на Угорщині подався до димісії директор поліції та виїхав німецький посол.

КАНЦЛЄР АВСТРІЇ Шушніґ поїде з кінцем березня до Риму, потому до Будапешту.

В АВСТРІЇ заборонено поширювати німецький часопис „Франкфуртер Цтґ." Причиною заборони було мабуть те, що в останніх днях в тім часописі появилися статті звязані з проектами повороту Габсбурґів до Австрії.

„ФІҐАРО" пише, що Муссоліні ставить тепер цілковито на німецьку карту.

ПРЕМІЄР ЮГОСЛАВІЇ Стоядинович заявив, що Югославія дальше в дружбі з Францією й Англією, що Мала Антанта живе вже 16 літ і буде жити, що й Балканська Антанта цінна та що Югославія дальше противна поворотові Габсбурґів на престол.

КОНТРОЛЯ границь Еспанії ввійде в життя з днем 13 с. м.

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ зарядили мобілізацію 7 річників у новоздобутих провінціях: Ґренада, Маляґа і Ронда.

В БІСКАЙСЬКІМ ЗАЛИВІ затонув з залогою замаскований еспанський корабель „Ада", збомбардований незнаним судном.

ЄГИПЕТ прислав прохання, принятн його до Союзу Народів.

НОВИНКИ

Віденський щоденник „Райхспост" у ч. 36 з 5 лютого с. р. помістив статтю про Йосифа Велямина Рутського з підписом: Dr. H. В „Ділі" (ч. 38) появилася новинка, де сказано, що д-р Г. помістив згадану статтю. Від достовірних осіб довідуемося, що автор тієї статті не хто інший, але о. М. Каровець ЧСВВ, який одержав окрему подяку від редактора „Райхспосту" д-ра Фундера в письмі його з 1 січня с. р. У статті о. М. Карівця пропущений вступ про статистику Українців-католиків і додані два останні речення: про промову Впреосв. Митрополита Андрея про митр. Рутського й про віденського кардинала д-ра Інніцера, який з приводу 300-го ювілею смерти митр. Рутського відправив урочисту Службу Божу на престолі св. Йосафата в церкві св. Варвари в Відні.

Великий Луг повідомив нас м. ін., що пані Іванна Мамчак, інструкторка жіночих чет і авторка жіночих вправ, внесла резигнацію з члена Головної Старшини та що Головна Старшина кооптувала на місце її й пп. Козланюка та мгр. Жовніра посла Целевича Володимира, дир. Ющишина Івана, дотеперішнього редактора Вістей з Лугу і студента Вербинського Евгена. Се письмо підписали пп.: Др. Р. Дашкевич і А. Курдидик за секретара.

Новий рід телеґрам т. зв. „слідом за адресатом" встановлено в Польщі. На домагання надавця телеґраму на случай, як адресат виїхав або перепровадився, будуть висилати за ним до його нового місця побуту. За кожду додаткову висилку обчислятимуть оплату в висоті 50 проц. приписаної тарифи.

З днем 15 березня с. р. скасують в Польщі вивозові премії для збіжжа.

Міністерство скарбу має оголосити в найблищих днях розпорядок про „амнестію" для власників нелеґальних запальничок. Вони можуть зголоситися до остемплювання не наражаючись на ніякі кари. Оплата за остемплювання буде значно знижена.

В Коломиї поліційні аґенти перевели ревізію в українських книгарнях „Учительська Спілка" і „Покутська Книгарня". Забрали ввесь наклад книжки „Київ наш", видання „Лемківського Аматорського Театру", „Тараса Бульбу" Гоголя та А. Чайківського „Петро Конашевич Сагайдачний".

Проти радника станиславівського воєвідства інж. Альбіна Мостерка вплинув до окружного суду в Коломиї акт обвинувачення, що закинув йому ряд зловживань, фальшування документів і т. п. підчас будови шляху з Шибеного, через Жабє й Косів на Татарів. До розправи покликано 28 свідків.

В Угерцях пов. Золочів пожежа знищила 5 мешкальних домів, 6 стоділ, 4 стайні, 3 хліви і 2 комори враз з мертвим інвентарем, одежею і збіжжам, вартости 17.000 зл. Огонь вибух у загаті хати Миколи Лютого. Поліція веде слідство, щоб устійнити причину пожежі.

В Барилові пов. Радехів невідомі справники, озброєні в утяті (скорочені) військові кріси, доконали рабункового нападу на гр.-католицьке приходство. Коли місцевий парох о. Микола Дідуник хотів прогнати напасників, один з них вистрілив до о. Дідуника й ранив його в груди. Після того напасники втікли оставляючи зрабовані річи на місці. О. Дідуника перевезено негайно до шпиталя у Львові, де він помер.

Служба Божа в радію. Кошицька радіостація надаватиме 21 с. м. з пряшівської катедри гр.-катол. Службу Божу. Підчас Служби Божої співатиме хор богословів. Авдиція зачнеться в год. 9 рано. Попол. того самого дня в 6 год. радіостація буде надавати концерт хору богословів.

Сильна буря перейшла над полуднево-східною частиною тернопільського воєвідства. В Чорткові перервала в кількох місцях електричні проводи, внаслідок чого частина міста була позбавлена світла. На щастя буря не спричинила великих матеріяльних шкід.

Тижневик „Волинь", дотеперішний неофіціяльний орган волинського воєводи Юзефского, має стати в найближчім часі щоденником.

Чеські часописи звідомляють, що чеська влада розвязала центральний провід українських заграничних пластунів. Як причину розвязання подали співання пісень, що мають сепаратистичний характер.

В Кракові увязнили міського радного та соціялістичного діяча дра Болеслава Дробнера і його жінку. Увязнення стоїть у звязку з ревізією в „Деннику Популярнім" у Варшаві, що його співробітником був Дробнер.

По смерти В. Парилевічевої переведено секцію її тіла. Показалося, що поголоски про те, немовби Парилевічева померла на рака, неправдиві, бо секція не викрила ніякого новотвору. Зате завважили хемічні зміни в кишках. Тепер мають перевести ще гістольоґічні й хемічні досліди тіла Парилевічевої. Се потриває 2 тижні. Щойно тоді видадуть остаточне оречення про причину смерти Парилевічевої.

В звязку з увязненням Ст. Новіцкого, начальника рахуби в м-ві освіти й донедавна головного скарбника того міністерства, викрито, що Новіцкий будучи скарбником мав нагляд над стипендійним фондом. Дотеперішне слідство ствердило брак 25.000 зл.

У Варшаві вже третий тиждень треває страйк шевців.

В Букарешті опечатано 42 бурси. 10.000 студентів мусіло покинути столицю.

В Німеччині заборонено поширювати книжку дра Оттона Штрасера п. з. „Куди йде Гітлер?", видану в Празі.

У Валенсії введено систему харчевих карток.

Франція від 8 березня с. р. вернулася до свобідного ввозу та внутрішної торговлі золотом. На біржі сильно піднеслися ренти і цінні папери.

Французький франк значно впав внаслідок останніх фінансових потягнень у Франції.

Гумор. — Яка ріжниця між травою і ПАЛ (Поль. Акад. Літератури)? — Траву можна спалити, а ПАЛ-у не годен стравити. („Врублє").

Гумор — Правдивий оптимізм може перейти і в песимізм, але тільки для того, щоби знайти в нім потіху.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Епископська Канцелярія в Вінніпеґу. На Ваше припоручення редакція сейчас інтервеніювала. Відповіли, що десь заподілося перше письмо. Перед тижнем вислали Вам в тій справі лист. Будьте ласкаві післати копію першого письма.

ЖЕРТВИ

ВПан Ілія Дикан, 1815 N. Marschall St. Philadelphia, Pa. U. S. A.: зол. 10 на Рідну Школу, зол. 10 на укр. інвалідів і зол. 10 для укр. бідних.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.24—1.20, фр. франки 24.08 шв. франки 120.65—120.05, фунти стерлінги 25.85 — 25.70, австр. шілінги 95.00 — 94.00, чеські корони 18.40 — 18. 30, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 9 березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.95 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.00 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яець	3.00 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 9. III. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.30 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.35 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Безженний священик шукає інтеліґентної особи до ведення хатнього господарства. Зголошення: Уряд парох. в Білківцях, п. Богданівка Зборівська. 18—1—5

Женщина вдова 40-літна займеться веденням домашнього господарства, кухнею і пр. у священика. Близша відомість у Гр. Кат. Уряді парохіяльнім в Бариши к. Монастириск. 17—1—2

КІНА

ПАКС: Буря над світом.
КОПЕРНИК: Матура.
МЕТРО: Дівча з Будапешту.
МУЗА: Антін Адверз.
СТИЛЕВЕ: Американська авантура.

Цікавий матеріял до проповідей на час від Неділі митаря і фарисея по Празник Прсв. Серця Христового знайде кожний священик у другій частині

ЕКСОРТ

О. ДРА ІВАНА ФІҐОЛЯ

Ціна одного примірника 3 зол. При замовленні почтою треба долучити 0·50 зол. на порто. Замовляти під адресою:

СТЕФАНІЯ ФІҐОЛЕВА,
Львів, вул. Марка 20/I.

Перша част. ЕКСОРТ вичерпана.

Загальні Збори Т-ва „Брацтва св. Ольги" в Станиславові відбудуться дня 18 березня 1937 р. о год. другій пополудні в домівці Товариства „Скала" при вулиці Перацкого ч. 1.

Порядок нарад: 1) Отворення Зборів і відчитання протоколу попередних Загальних Зборів. 2) Звіт з діяльности і рахунків. 3) Затвердження рахунків і уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 4) Вибір Виділу і Контрольної Комісії. 5) Ухвалення річної вкладки. 6) Внески.

О год. 8 рано відправиться Служба Божа за померших Членів у Катедрі.

Станиславів, дня 1 березня 1937.

Виділ.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за однопшпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 14 березня 1937. Ч. 19 (1019)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон, чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

НІМЕЦЬКИЙ УЧЕНИЙ ПРО ГЕТЬМАНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

„Ягрбіхер фір Ґешіхте Остевропас", видавані Іберсберґером в Берліні, принесли в 4 сшитку першого річника на першім місци розправу німецького ученого Ганса Шумана п. з. „Гетьманська держава 1654 — 1764". Автор підчеркнув в тій дуже цікавій розвідці, що поверх століття на політичній карті східної Европи істнувала держава, хоч і притемнена тінями сусідних великодержав, але така, що жила власним життям і засадничо ріжнилася від инших формою і змістом, бо була звязана з суспільною й народною появою, властивою тільки східнословянській історії, яка в найвиразнішій формі мала свою батьківщину над Дніпром: се було українське козацтво.

Міністр про кольонізацію та парцеляцію.

Міністр рільництва Понятовский виголосив в сенаті 9. III. довшу промову, в якій сказав м. і.: Уряд не думає кольонізувати теренів східно-галицьких воєвідств зайшлим елементом і думає направити там аґрарні відносини. При парцеляції братимуть під увагу більше ніж дотепер потреби польського населення, та се, сказав п. Понятовский, річ природна і має господар. характер. Заогнення в Галичині викликані злишною аґітацією. Уряд не стоїть на становищі, щоб від купна землі відсунути українське населення. Сю справу можна поладнати спокійно беручи під увагу інтереси обох народів, що там мешкають. Земельна реформа у трох полуднево-східних воєвідствах матиме наскрізь господарський характер. — Маючи таку прилюдну заяву міністра, повинні наші посли скрізь звернути увагу на те, як підвладні урядники будуть її виконувати. В кождім повіті повинні робити записки і протоколи при свідках наші організації політичні й господарські, бо се справа основного значіння для всего нашого народу.

Ґертих у Львові.

Польська преса звідомляє, що львівський університет дав Ґертихові дозвіл, зробити відчит для ґімназистів у найбільшій салі університету. Ґертих сказав м. і.: Від 16 ст. аж до нині рішаючий вплив на події в Польщі мають Жиди і масони. Автори польської конституції 3-го мая то масони, жидівські пахолки і пруські шпіони. Повстання з 1831 і 1863 то безсенсові діма Жидів і масонів, суперечні зі здоровим розумом. Критикував також леґіони Пілсудского і виступив проти Франції, кажучи, що її зовсім пожерли Жиди, в противенстві до „братніх" держав Німеччини й Італії. Виступлення Ґертиха з таким викладом се дійсно цікава поява в польськім політично-педаґоґічнім житті.

Повстанці наступають на Мадрид.

По довгій і дбайливій підготовці національні війська в Еспанії зачали ґенеральний наступ на Мадрид. Ціль повстанців відтяти столицю від світа. На фронті Сіґуенци повстанці обсадили кілька місцевостей, що мають велике стратеґічне значіння, та перервали перші лінії червоних. Кольони ґен. Франка вже у віддалі всего 40 км. на північ від шляху, що є важною комунікаційною віссю між Мадридом і Валєнсією. Завзяті бої йдуть також на відтинку Ґвадаляхари.

200.000 фр. річної ренти за мовчання.

„Матен" приносить сензаційну вістку, що б. комуністичний посол до Райхстаґу Віллі Мінценберґ, в останнім часі скарбник Комінтерну і начальник поділу субсидій, зірвав з Комінтерном внаслідок опозиційного відношення до теперішнього політичного курсу в Совітах і відмовив повороту до Москви. Тому що Мінценберґ як роздавець субсидій і фондів знав богато таємниць, Комінтерн за ціну 200.000 фр. річної ренти старається дістати від нього запевнення, що він здержиться заграницею від всяких ревеляцій про діяльність Комінтерну та розділ субсидій для революційних чинників поза границями Совітів. Можна собі уявити, які тайни знає той чоловік про те, хто брав і бере большевицькі гроші, коли вони так з ним панькаються. Спомини його були б дуже цікаві...

Жінки в Совітах.

Майже половина всіх лікарів в Совітах се жінки. В ріжних совітських установах і підприємствах працює 8,942.000 жінок, себто 34 проц. всіх працівників. В р. р. 1929 — 1936 число жінок занятих у промислі, вільних званнях і в державних установах, зросло о 500.000. З 2, 908.000 жінок, занятих у великім промислі, 15.338 має висше фахове образування. До висших шкіл ходить 575.973 жінок. Розуміється, ті „висші школи" не рівня европейським.

Ґітлер має чотири канцелярії.

Буґлер, один з близьких Ґітлерові людей, виголосив виклад в Німецькій Високій Школі для справ політичних. З него довідуємося, що Ґітлер має 4 великі канцелярії: I. Державну Канцелярію як канцлер, II. Президіяльну Канцелярію під проводом держ. секретаря Майснера (се колишнє Бюро президента німецької республики Ґінденбурґа), III. Канцелярію Провідника Нац. Соц. Партії і IV. Приватну Канцелярію. Третя канцелярія (шеф Буґлер) складається з 4 відділів: 1) Адміністративного, 2) партійно-політичного, 3) суспільного і 4) для справ уласкавлення. З того видно, який се великанський апарат.

Найстарша бібліотека світа.

В Сирії коло місцевости Марі французькі вчені відкопали бібліотеку, що — як вказують на те відшифровані на „творах" знаки — була власністю Марі Зімрілім, останнього короля міста Марі, збуреного 2000 літ перед Хр. королем Гаммурабі'м. Бібліотека складалася з кількох тисяч табличок. Тепер пробують їх відчитати. Тексти дуже ріжнородні і відносяться до ріжних ділянок. Є там м. ін. контракти продажі, торговельні акти, витяги з книговодства, релиґійні тексти та кореспонденція короля Зімрілім з тодішними пануючими і м. і. з королем Гаммурабі. Відчитані таблички дуже цінні для науки.

В 20-ліття революції

1917 — 1937.

Въ Россіи нѣтъ закона,
Только столбъ а на столбѣ корона...
В тотъ жестокій часъ прославилъ я сво-
[боду... Пушкін.

Устрій російської царської держави на переломі XIX—XX ст. був — анахронізмом. Не було тоді в Росії ні сліду могутнього, поступового, горячкового руху, який кипить в кождім здоровім суспільстві та ціхує його природний розвій. Сто ріжних націй і племен з противолежними змаганнями, понад 90 взаїмно себе поборюючих релиґій і сект, 40 ріжнородних і чужих собі мов — отсе ті чинники, насильно втолочені в рами російської імперії, що не могли спільними силами працювати для чогось одного, загально бажаного й узнаваного за рідне, всенародне добро.

Тодішнього отяжілого й розбитого російського духа пізнаємо нетільки з наукових жерел, але також з красного письменства. Російська література тих часів така фантастична, така далеко відстала від напрямних пануючого самодержавія! Звідкиж як не з життя Щедрин, Толстой, Ґоркій, Турґенев, Достоєвський черпали сей страшний скреґіт і ті потоки жовчі та їді, що розливаються в їх творах? Де, як не в російськім побуті, могли письменники підглянути ті свої жахливі типи, ті казочно дикі відносини! Де в 19—20 ст., як не в границях Росії, могли зміститися ті нечувані релиґійні переслідування,[1]) та страшна борня за віру, така недоля народу, така безодня нужди і надужить... З Росією було зле: тріщали і рвалися в ній внутрішні вязання. Велика царська імперія з ґеометрично прискореною силою валилася в нетри революційного перевороту. Державний устрій домагався негайного уздоровлення, перебудови, цілковитого пересуспільнення.

Історія вчить, що при сутичці і перехрещуванні культур, ідей та кличів, які руководять народами, при перестрою суспільства на новий лад, при поліпшуванні машини володіння — звичайно зазначуються невідлучні сліди крови, що нераз доводять до жорстоких революцій. Та не все. Бували й такі державні перевороти, в яких переставка форм і сил відбувалася г е й б и шляхом природного розвою. Сюди можна причислити п о к и щ о прм. повстання сучасного нам фашизму і ґітлєризму.

Російські теоретики державного переустрою з другої половини XIX ст., переважно світські і військові інтеліґенти з великим відсотком студентів вищих шкіл, були часто людьми шляхотних поривів й інстинктів. Не всі вони бажали кривавої розправи зі старим режімом. Їх доктринерство і хаотичні мрії про реформу, конституційну монархію чи республику нераз відзначалися поміркуванням. Вправді були між ними і фанатики революційного ножа та бомби, одначе загал рос. інтеліґенції склонювався за парляментарними методами суспільних реформ. Так було навіть в часах голосної в історії Росії підпольної „Народньої Волі" за царя Александра II. Її керманичі революціонери — фільософ Желябов, хемік Кібальчиць і ґра-

[1]) Прм. військово-жандармські криваві погроми наших холмських мужиків за їх грекокатолицизм; насильна ліквідація автокефалії грузинської Церкви; викорінювання кнутом і каторгою старовірства і других сект.

фянка Перовская[2]) уважали террор за останний спосіб на шляху до своєї мети. Се нині вже усталене, що вони були готові навіть торжественно заприсягнути вірнопреданність цареві і його урядові, оскільки цар станувби був на конституційнім становищі цісаря Австрії або Німеччини. Знак се певний, що була се робота російських людей без співучасти чужих елементів; бажали вони висвободити народ зпід ярма всевладної бюрократії та запевнити йому бодай якісь права в кермі державою.

Назагал тесаме можна сказати і про революцію з 1905 р., хоч вона вже мала свої вогнища в Женеві і Лондоні, роздувані інтернаціональними чинниками, яким далекий був російський патріотизм.

Початок російської революції в 1917 р. се — прямо ідилля... Цар Николай II тихо і мирно складає корону. Керму держави переймає премієр кабінету, відомий політичний балакун, кн. Львов, а по ньому ще більший балакун Керенський. Варт було тоді оглядати ту метушню, що счинилася була по російських містах! Хто жив, вилітав на вулицю. Чужі собі люди кидалися взаїмно в обійми, виціловувалися та верещали на ціле горло: „Свобода! Свобода!" На міських майданах аж кишіло від многолюдних зборів, мітінгів, демонстрацій і маніфестацій.[3]) Очевидно ніхто собі не здавав справи з того, на чім полягає та „свобода" і яка вона далекосягла.

Авжеж що тоді мусіли собі дати „духа" й веселі Українці всюди, де вони тоді й не знайшлисяб! Коли наша думка спинилася на рос.-українській березневій революції в 1917 р., то годі стриматися нині в березні 1937 р., щоб не згадати деяких хвиль з двох характеристичних українських маніфестацій, які відбулися 20 літ тому на вулицях Петрограду. Ось що писала про се тодішна революційна газета „Русская Воля" в статті під нгл. „Украинская Манифестація":

„Вчера 12-го березня ще заздалегідь перед означеним часом стали напливати на площу казанського собору Українці Петрограду на панахиду по Шевченкові і на заповіджену маніфестацію. Продовж години многотисячна товпа виповнила хідники і площу. Много салдатів петроградського гарнізону... Вибиваються гуртки красавців-чорноморців, бувших конвойців на конях з прапорами. У всіх жовтоголубі кокарди... Радісні обличча. В товпі розговори — всюди по українськи. Се перша свобідно і прилюдно довершена маніфестація в честь українського Кобзаря...

Протоєрей Орнатський похвалює думку Українців помянути память свого борця за свободу у великі дні всенароднього торжества і поручає помолитися рівночасно за впавших в бою за добро і свободу народу... Після церковної — громадянська панахида, при кінці якої хори виконують „Заповіт" Шевченка, вислуханий також з відкритими головами...

Перший говорив Зайцев про національні і політичні ідеали Шевченка, характеризуючи його республиканські і федеративні ідеї... Перериваючи промову бесідника окликами притакування там, де він цитує Шевченка, товпа наповняє воздух громогомінкою „Славою"...

Представник Комітету салдатів і робітників Голоскевич пояснює ціль маніфестації і там, де він говорить про негайність введення української мови до народної школи, привяві, особливо салдати, покривають його слова громом признання...

Опісля вся великанська маса маніфестантів, достигаюча 20 тисяч люда, почала вливатися в невський проспект... На величезних прапорах-плякатах написи — на жовто-голубому: „Хай живе вільна Україна"; на червоному: „Хай живе демократична федеративна республіка Росія", і ще: „Хай живе українська культура" і т. д. Орхестра грає марш Хмельницького. Навперед козаки з прапорами... За одною орхестрою слідує друга. Між ними хор. Дальше знова хор, знамена, прапори"...

В березні відбувся в Петрограді ще один цікавий зїзд і маніфестація козаків. Про се подала 25 березня ширшу статтю пера Віктора Сівського таяж „Русская Воля". З неї подаємо лиш характеристичні місця:

„Вперве зібралися разом козаки всіх одинацяти козацьких військ. На трибуну не виходили, а підлітали немов на козацьке сідло всякі козаки...

— Хто говорить?! кричать зібрані.

— Промовляє козак Богоявленної станції. Стихає саля і слухають сумну повість про зтоптану свободу, про чорне вчерашнє, усміхаються до радісного сьогодня...

Студент-кубанець, завтрішний інжинір, русский громадянин не забув свого походження. Кубанці — говорив він — прийшли на Кубань з Запорожської Січи. В тисяч шістьсот такім-то році Запорожська Січ мала право міжнародних зносин... Я привіз козацтву привіт з далекої Кубані! Кланяюся низько!

— Здорово, хлопче, — шепчуть у рядах... Переливається молода козацька кров і гомонить вона під подихом весни на Руси...

Говорить кубанська козачка Білецька: „Братя козаки, спасибіг вам за то, що купували нам свободу и женщині дали право говорить на вашем собраніи!" Старається говорити по русски — для всіх, але українська мова вривається в її бесіду і гласкає мягкими потками: Кубанському війську спасибіг!

— Добре, добре, козачко!

Нахмарився б сідоглавий Тарас Бульба і сказавби молодому Остапові: — Не гоже бути бабі на майдані!

Але в літо від Христового Різдва тисяч девятьсот сімнаците — всі свобідні....

Шумить і бурлить козацька рада. Зібрання затягнулося до пізної ночі і розходитися не хочуть"...[4])

Чи не величава чи не весела й райдужна поезія? Так виглядали українські запусти-карнавал на початку 1917 р. в Петербурзі й инших містах. Короткий був сей перший український карнавал. По нім наступили великопостні містерії всенародного страждання, що тревають під большевицькою режісерією двацять літ — до нині. І кінця їм ще невидно...

Бо тоді, як всюди „шуміли і бурлили козацькі ради", мало хто брався до творення своєї ідеольогії й організованої праці та зброї. — Німці через свій край в запльомбованих возах, немов ту небезпечну екзотичну звірину в залізних клітках, — перепускали Леніна й инших „спасителів" людства. Ті фахові організатори революції їхали до Росії, щоб там перемалювати і прапори і міста і села і степи на червоно-кривавий колір інтернаціоналу. Везли вони в своїх торбах вже готові „маніфести свободи" на завершення большевицького перевороту. Не треба думати, що Ленін з товаришами візджаючи в границі Росії вступали на чужу, невідому, обіцяну землю. Зовсім ні. У 18-ому томі недавно виданих у Москві творів Леніна випечатано його оригінальні документи, які наглядно свідчать, що хаос, страйки і заворушення в Росії в роках 1914—1917 се була плянова підготовка до большевицької революції, кермована з заграниці руками Леніна й инших вождів інтернаціоналу.

Вже заздалегідь перед війною на терені Женеви, Лондону, Праги кипіла завзята боротьба між революційним напрямком Леніна-Сталіна і концепціями Троцького-Каменєва. Та сама боротьба в останнім часі виладувалася в Москві розстрілом 30-тьох старих вожаків комуни. Там заграницею скристалізувалася т. зв. „ленінська лінія", по якій пішов розвиток большевицької революції в Росії, завершений нині сталінівською конституцією. Надсилані з Женеви до Росії маніфести Леніна гангринували робітничий світ і царське військо сухопутне та морське.

В 1915 р. кождий російський корабель мав вже свої добре законспіровані большевицькі гуртки. Тогож року товкся Молотов з пропаґандою большевизму по московських фабричних заводах, а Каганович (нині сталінівський підручний керівник України) закладав у Київі, Харкові й инших українських містах „бюра комуністичних професійних спілок". Так добре відоме з війни „братання" салдатів з Німцями в военних окопах і дезерція півтора міліона салдатів з фронту в 1916 р. се була — як хвалиться Ленін — його власна робота і робота його співпрацівників, яких імена пригадалися світові з приводу останних московських процесів.

Так дійшло до збольшевізування Росії й України.

К. П.

[2]) Всіх їх повішено прилюдно в Петрограді 15 квітня 1881 р. за участь в убивстві царя Александра II.

[3]) Про такі сцени в дні абдикації царя і в наступних днях оповідав авторові статті о. Якім Вацура ЧСВВ, який перебував в 1917 р. в Курську в характері політичного вязня.

[4]) Русская Воля, Петербург 25.III. 1917, ч. 32.

Гетьманці про террор

Московська „Правда" з 8. II. с. р. під сензаційним заголовком „Бермін руководить українськими терористами в Польщі" принесла телеґраму ТАСС-а з Варшави, в якій докладно переказано статтю, що появилася в польськім опозиційнім журналі „Однова". В ній подавалося, що: 1) Нібито ОУН обединалася з організацією „Унакор", якою кермує ґен. Скоропадський. 2) Що обі ті організації се диверзійні боївки в Польщі, призначені до того, щоб на випадок війни в Сх. Европі всадити ніж у спину Польщі. 3) Що гетьман Скоропадський в 1918 р. підписав і тепер відновив договір, яким віддав Україну „на все" під контролю Німеччини. — З приводу появи згаданої статті Пресовий Відділ Гетьманської Управи оповістив більший комунікат. В нім доказує, що зміст наведеної статті незгідний з дійсністю. А саме: 1) Гетьманський рух не має нічого спільного з організацією полк. Коновальця. 2) Гетьманський рух вважає, що ворог України ч. 1 се большевики, отже терористичну діяльність організації Коновальця на теренах Польщі уважає шкідливою для української справи. 3) Гетьманці не мають нічого спільного з організацією „Унакор". 4) Організація полк. Коновальця в підупаді. Коли на теренах Польщі ділають якісь диверзійні відділи, то їх інспіраторів треба шукати в зовсім іншім напрямку, в кождому разі не в західному. 5) Між гетьманом П. Скоропадським і Німеччиною не було і нема ніякого договору ні ніяких тайних умов щодо протекторату Німеччини над Україною. Повстає питання, чи не інспірована згадана стаття в польському журналі совітськими колами, щоб перекласти відповідальність за террор на теренах Польщі з Совітів на Німеччину? Се по лінії совітських зусиль відтягнути Польщу від Німеччини та наблизити до Совітів.

Совіти будують укріплення

Совіти вже провадять горячкові роботи над укріпленням границі від Ледового Океану покищо по озеро Ладогу. На весну с. р. зачнеться будова нової зелізничої лінії у східній Карелії над фінською границею. Крім того передбачена будова другої зелізничої лінії, що лучитиме Вологду з Архангельськом. Ті великі роботи визначно військового характеру мають на ціли скріпити позицію Совітів в Карелії. Карелія в майбутній війні має служити як велика база совітської маринарки та помічна база червоного летунства.

Головні провідники Німців

„Дейли Експрес" пише: Фон Болє, іменований недавно провідником заграничних Німців, уродився в полудневій Африці і по англійському закону він підданий Його Величества Короля Великої Британії. Рудольф Гес, права рука Гітлєра, уродився в Каїрі, в Єгипті, а Розенберґ, головний теоретик гітлєризму, походить з російських Німців. Сам Гітлєр, як відомо, походить з Австрії.

Письмо старого д'Аннунчія

Секретар фашистівської партії Стараче послав письменникові д'Аннунчієві примірник своєї книжки з описом війни в Абісинії й одержав отсе письмо: Мій Дорогий і серцем молодий Ахілле! Я вже старий і болізни одолівають мене. Тому я взиваю вже смерть до себе. Одначе мені не дають умерти так, як я хотівби: ідучи приступом на Рагузу (югославянський Дубровнік). А думка спустити дух в постелі для мене нестерпна. Отже я рішився — на останне средство... (З того ясно, що старий д'Аннунчіо дійсно хорий з націоналізму).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як признано нашу Церкву в Росії

П. з. „Воля і падіння. Як революція звільнила мене з царської в'язниці" появився в 50 ч. „Діла" з 7 с. м. спомин Впреосв. Митрополита Андрея. Виймаємо з нього найцікавіші для нас місця про нашу Церкву.

„До голови Тимчасового Уряду кн. Львова я пішов м. ін. з такою справою: Я пішов туди разом з екзархом о. Фйодоровом, монахом-студитом, який саме в минулому році помер на большевицькому засланні та який тоді вернувся самовільно з царського заслання з Сибірі; ми рішили були порушити справу духовної опіки над пречисленними греко-католиками, розсіяними по всій російській імперії. Я представив коротко цю справу кн. Львову та заявив, що сам цієї опіки над вірними виконувати не зможу, але хотівби залишити свого генерального вікарія і то саме в особі присутнього о. Фйодорова. Кн. Львов, не входячи в ніякі подробиці, з місця згодився. Трохи збентежені такою поквапністю у справі, яка була виключена за царського режиму, я заявив, що ми хотіліб легалізації становища о. Фйодорова. Кн. Львов і на це згодився. Тоді вже о. Фйодоров докинув: „А не можнаби так зараз дістати відповідний офіціяльний документ з моїм призначенням?" — „Очевидно", відповів Львов, тут-же завізвав свого секретаря і казав на місці за своїм підписом виготовити призначення о. Фйодорова генеральним вікарієм та запросити його на конференцію представників усіх віроісповідань, що мали переговорювати з правительством і устійнити відношення до всіх віроісповідань. В той спосіб впродовж кількох хвилин легалізовано у Росії Унію, понад яку недавній царський уряд не бачив смертельнішого для Росії ворога! — З отаких особистих розмов з міністрами Тимчасового Уряду та з усього, що я бачив і чув, я виніс глибоке переконання, що всю хуртовину розпутував сам Тимчасовий Уряд, своєю бездарністю, повною непідготованістю кермувати великою державою, подиву гідною хаотичністю. Маю по нинішній день те враження, що колиб Микола II. не був таким, яким він був, себто таксамо людиною бездарною, нерішучою і послушною волі свого страшного оточення, та колиб був згодився на ліберальний уряд і сам його підтримав, або колиб взагалі Романови пішли були на співпрацю з ліберальним курсом перших днів березневої революції, то може моглаб втриматися і монархія в Росії і не пішлоб усе коміть головою."

Староства усувають виділових

українських товариств.

„Новий Час" в ч. 48 приніс отсю інформацію: Городський староста Кассаля в Городку заказав письмом з дня 22 лютня ц. р. від Виділу читальні „Просвіта" в Любіню Великім, щоби очеркнути з членів „з огляду на безпеку спокою і публичний порядок" отсих 8-ох громадян: Михайла Барана, Василя Цигіля, Йосифа Магоцького, Петра Сірого, Андрія Гайдучка, Григорія Сірого, Івана Соловія і Стефана Борецького — всіх з Любіня Великого. Письмо має клявзулю негайної викональности, яка передбачує відклик до воєвідства через староство в Городку. — Подібно діється в Бібреччині. — Кілька сокільських гнізд бібрецького повіту одержало на днях з повітового староства в Бібрці візвання, шоб негайно уступили зі Старшини, під загрозою завішення діяльности товариства, голова і дехто з членів Старшини Гнізда, тому, немовби названі люди були в сталому контакті з особами, яких підозрівають у приналежності до політичної організації протидержавного напрямку. Тому, на думку повітового староства, існує оправдана підстава лякатися, що названі члени старшини, будучи під впливом тих осіб, можуть виказати шкідливу діяльність для товариства як також спричинити загрозу безпеки й публичного порядку. — Слід зазначити, що усунені зі старшини побратими не ввійшли доперва тепер до сокільської організації, але вже від давніх літ входили в склад Старшини гнізда і се нікому не приносило ніякої шкоди.

Табор пор. Коца і польська суспільність

Становище Людовців.

„Пяст" з 7. ц. м. оповістив отсю постанову Головного Виконного Комітету Людового Сторонництва в справі акції полк. Коца:

„Головний Виконний Комітет Людового Сторонництва радив у дні 26 лютого ц. р. над положенням, яке витворилося після проголошення заяви полк. Коца й ухвалив таку постанову: 1) Людове Сторонництво, стоячи на грунті своєї програми, яка бере під увагу й інтереси держави і тісно з ними звязані інтереси народніх мас, дальше берегтиме своєї організаційної незалежности й політичної самостійности. 2) Єдино можливим способом зєднання селян до співпраці булоб узгляднення їх політичних і суспільних домагань, ясно оформлених в новоселецькій декларації. Тому що заява п. Коца поминає не тільки сі домагання, але й всі суттєві права й інтереси народніх мас — Людове Сторонництво мусить протиставитися розпочатій полк. Коцом акції і твореній ним політичній партії. — 3) Головний Виконний Комітет закликає селян до ще спільнішого скупчення рядів і скріплення організаційних зусиль та приготування до виконання ухвал останнього конгресу партії".

Становище ППС.

Центральний Виконний Комітет ППС (Польської Партії Соціялістичної) і президія Центральної Комісії Професійних Союзів на спільному засіданні 5 березня ухвалили і в „Роботніку" з 6 ц. м. оповістили:

„Заява табору, який творить полк. Коц, у своїх тезах, що відносяться до питань суспільно-господарського і політичного устрою держави, йде в повний розріз з ідейними засадами руху польських працюючих мас. Накидування суспільности нової політичної організації шляхом бюрократичного натиску або навіть аж шляхом сили, велоб неминуче не до консолідації, тільки до повного розбиття внутрішнього життя краю. ЦВК ППС і президія ЦК. Проф. Союзів звертаються до польських працюючих мас з закликом, щоб сконсолідуватися під прапорами суспільної перебудови, демократії, свободи. — Суспільна перебудова і демократія се неминучі передумови для того, щоб поставити оборону держави на рівені, який відповідає необхідностям, що повстали як наслідок міжнароднього положення. — На основі цих засад повстає в Польщі табор робітників, хлопів та умових працівників, скупчених у власних, незалежних організаціях. Табор, який візьме на себе відповідальність за долю Польщі, за її майбутне, суспільну перебудову та оборону".

Становище ЗЗЗ.

В неділю 7. ІІІ. с. р. відбувся в Варшаві зїзд ЗЗЗ (Звязку Званевих Звязків — Союза Професійних Організацій) під проводом б. преміера Морачевского. Головною точкою нарад було питання, яке становище заняти до ОЗН („Обозу Зєдноченя Народовего") полк. Коца. На 290 голосуючих тільки 4 делеґати заявилися за приступленням до нового табора, а 286 проти.

Плюси й мінуси акції полк. Коца.

В 66 ч. виленського „Слова" Кет робить білянс дотеперішних плюсів і мінусів акції полк. Коца. До плюсів зачисляє він: 1) сам тон заяви полк. Коца (позбавлений демагогії), 2) невтягнення війська до політичної акції, 3) те, що організація полк. Коца не виявляє ніяких тенденцій монопартійности. Переходячи до мінусів, Кет пише: „Мінусом є дотепер невияснене становище правительства. Вибачте, панове, але всі політичні акції на світі, з виїмком хіба якихсь аматорських організацій без значіння, були все або за правительством або проти. Гітлер, Муссоліні організувалися проти правительства, ББ організувалося за правительством... Не може бути так, щоб правительство й табор полк. Коца вдержували взаємини на правах цілковитої незалежности від себе і прихильної невтральности. Прецінь правительство помагає організації полк. Коца, а табор полк. Коца в нічім не висказується проти правительства. Тимчасом правительства не обовязує дотепер ідеольоґічна заява, що в Польщі обовязує вже десятки тисяч осіб"... Другий мінус, на думку Кета, се те, що до організації полк. Коца зголошується забогато людей. „Зголошуються всі, особливо зголошуються такі, яких можна підозрівати, що в новій організації знайшли собі троянського коня."

Англія „перейшла Рубікон"...

Будуча війна буде тоталітарна.

В „Таймсі", найповажнішім лондонськім щоденнику, появився цикль статтей сера Вільяма Бевриджа. Се не лише вчений економіст великого авторитету в англ. суспільности і в урядових кругах, але й практичний діяч. Той директор вищої школи економічних наук був в часі великої війни шефом постачання харчів. З серії його статтей видно, що Англія „перейшла Рубікон": рішилася остаточно покинути своє „блискуче відокремлення" й лагодитися до нової великої війни. В. Б. пише, що призначених на нову війну міліярдів замало; треба ще зорганізувати до війни і то сейчас все запілля, себе, весь нарід. Він радить зорганізувати свого рода генеральний штаб для всіх справ цивільного населення вже тепер так, щоб в е с ь н а р і д без потрясень міг відразу перейти на воєнну стопу, бо будуча війна буде тоталітарна, значить: обхопить все життя цілого народу, що вмотається у війну. Ворог напевно спробує викликати паніку в запіллі воздушними нападами. Ллойд Джордж пише у своїх спомінах про те, як в часі війни жовніри верталися з відпустки в окопи і туди несли прикрі вісти про голод в краю. В будучій війні вони нестимуть з дому в окопи вістки про іншого рода нещастя. Се не пусті алярми, се голос льогіки. Коли маємо лагодитися до війни, то приготовляймож її основно. І будьмо приготовані на найгірше, хочби воно здавалося нам тепер мало правдоподібним. Тоталітарна війна вимагає тоталітарних постанов. Далі В. Б. перечисляє докладно всі можливі способи ворога, який схоче викликати замішання в запіллі. І на кождий спосіб подає плян протиділання. І так обговорює справу бомб і пожарів з воздуха, небезпеку від ґазів, бомбардування магазинів поживи, мостів і зелізниць. Тому радить розмістити склади поживи в богатьох місцях і будувати звичайні шляхи, бо зелізниці можна лекше знищити. В Лондоні є вже 9 міліонів і 500.000 людей. Як сю масу прогодувати в часі війни, коли ворог відтинатиме довіз харчів водою і воздухом? В. Б. радить зараз застановити дальший розріст столиці і взагалі старатися зменшувати населення великих центрів розселюванням. При будові нових домів памятати про воздушні напади і будувати міцні пивниці. Зречися давного клича „більше богацтва і вигоди", бо важніша безпека. Се початок пропаганди радикального обмеження свобідної ініціятиви горожан. Тепер запілля буде таксамо небезпечне як і фронт. Отже і в запіллі треба буде воєнної дисципліни. Прийдеться отже націоналізувати промисл від гори додолу, але про соціялізацію В. Б. не радить і думати, капіталізму — каже — не можна вповні усунути навіть в часі війни і навіть у фабриках безпосередно потрібних для ведення війни. Коли все те буде підготоване до війни, тоді — пише — може не прийти до вибуху війни ніколи. На те все замічує редакція „Таймсу", що „свободу можна вплести в саму тканину національного життя". — Подаємо зміст тих поучаючих виводів за статтею лондонського кореспондента „Посл. Нов." в ч. 5821 бо такі інформації важні і для будуччини української нації. Тільки наша підготовка до будучої війни не може бути така як англійська, але вона мусить бути... Необхідно потрібна організація, що думалаб про се.

Сухопутні збройня Англії

Аґенція Райтера звідомляє з Лондону: Буджет Великої Британії на 1937 р. передбачує видатки на сухопутню армію в висоті 63.120 тисяч фунт. стерл., себто о 7.239 тисяч більше як в 1936 р. Чисельний стан армії враз з Індією устійнено на 1937 р. на 168.900, супроти 156.400 в 1936 р. і 186.400 в 1914 р. Повстають два нові баталіони піхоти, крім того передбачені збільшення відділів панцирної зброї і протилетунських одиниць, модернізація прибережної оборони і т. п. В звязку зі збройенням в Великій Британії зросло сильно запотребування на сталь і зелізо. Правительство знесло митні оплати на ввожену зелізну руду та обнизило на 20 проц. оплати за продукти зелізні і сталеві ввожені зза-границі.

Фотоґрафи драбуги

Новий рід обману поширився в Америці. Вийшов він з Голливуду й полягає на тім, що деякі фотоґрафи драбуги роблять за гроші фальшиві фотоґрафії та з двох або більше правдивих укладають штучно одну в такий спосіб, що нпр. невинного чоловіка можна „на фотоґрафії" бачити в дуже сердечнім відношенні до жінки, якої він не знає і якої навіть не бачив і навпаки, невинну жінку представляють „на фотоґрафії" в товаристві підозрілого мужчини. Тими способами викликають ріжні родинні нещастя. Поліція енергійно взялася до таких злочинних фотоґрафів.

ПРИКРІ ФАКТИ

ТА ЗДОРОВО ЇХ ОСНОВНО ПЕРЕДУМАТИ. *)

Неодин „ідейний" діяч-священик, зарозумілий на патент патріота, згори дивився на своїх собратів не таких діяльних як він, легковажив їх, просто помітував ними, сторонив від них, а за се залюбки водився з ріжного сорта „меценасами" і їх писарчуками, з ріжного рода панами з міста, часто радикалами, безбожниками і схизматиками, явними ворогами Епископа, Церкви і духовенства, бо то мовляв „свій чоловік", також читальняний діяч і патріот. І священики засідали з ними при однім столі у виділах ріжних народних установ, асистували їм по вічах і зборах, не реагували, коли вони нехтували прилюдно церковні права, коли голосили протирелігійні засади. Ба, священики тішилися і величалися тим, коли з їх уст почули похвалу для себе, що ось сей або той з духовенства „діяльний і з народом йде". Таким поступованням такі священики давали свою священичу апробату на погубну і шкідливу роботу ворогів Церкви, бож простолюдин всьо мотав собі якто кажуть на вус і часто говорив: „Там і священики були і чули се, а мовчали, видко то правда і так має бути."

Часто лучалося таке, що неодин такий панок розпочав роботу, що для Церкви і віри очевидячно була небезпечна і ворожа, але хитро прибрав її в патріотичну ідею і відкликався „до висопатріотичного духовенства". Тоді „ідейні" священики безкритично кидалися у вир такої акції і формально розпиналися за тим, що повинні осудити і поборювати. Так було н. пр. з поширюванням між народом по читальнях культу атеїста Франка, культу апостата Наумовича, так було з безглуздим поборюванням целібату, з поборюванням парохіяльних читалень і т. д. Все головну ролю відігравало те „патріотичне" духовенство.

Лучалося часто ще гірше а саме, що неодин діяльний священик у парохії свого сусіда в часі, коли він в неділю чи свято у своїй церкві відправляв Богослужения, без його відома і проти його волі відбував збори чи анкету в читальні!

На потвердження всіх висше наведених сумних проявів можна навести богато фактів. Вистарчить уважно перечитати наші часописи з тих часів. Повно їх там, лише що вони підправлені патріотичним сосом, вибілені і просто гльорифіковані, хоч неодин, що тоді такі події величав, тепер їх сам в душі осуджує і за них стидається. Для точнішого висвітлення тих сумних відносин наведу три характеристичні факти з тодішного читальняного руху.

Пригадую собі наш один деканальний соборчик з 1900 років, що відбувся в парохії великого і голосного читальняного діяча. Подаю нарочно ріжні подробиці, бо вони дуже характеристичні. В церкві справжня „мерзость запустіння", зате в помешканні комфорт, елеґанція, бо був то священик маючий. У сальоні на стінах портрети: господарів з молодих ще літ а межи ними оправлені за склом слюбні міртові вінці. Далі портрети Шевченка, Франка і Шашкевича та образ Хрещення Руси. А святого образа ні одного. На столі Кобзар і Франка „Мій ізмарагд" та „Зівяле листя" в гарній оправі і альбом з фотоґрафіями. На соборчику виголосив реферат старший священик, заступник голови філії „Просвіти", про організацію читалень і їх стан в повіті, пятнуючи сумний прояв, що в більшости сіл читалень ще зовсім нема. Сказав, що се „ганьба для священиків", що так бути не сміє і що до року мусять бути читальні по всіх селах. Вибрано двох священиків організаторів читалень а трьом поручено заснувати читальні „Просвіти" у їх сусідних парохіях, де парохами були „тверді" і два з них мали у себе читальні Качковского. Один з священиків вказав, що великою перепоною в засновуванні читалень є факт, що головою філії є адвокат радикал а люстратором студент того самого покрою та що вони по читальнях ширять радикалізм. На се відповів господар (у своїх записках маю занотовані дослівно деякі його слова а саме): „Чорт не такий страшний, як його малюють", значить і радикали також. „Меценас то „свій чоловік", рухливий і діяльний, цілий повіт розрухав, а що він собі радикал, то „се його приватна річ", радикалізму нам нема що так дуже боятися — аби були читальні, а з радикалами дамо собі раду". Сказав, що і в него в читальні є радикали, але він з ними в згоді, вони приходять до церкви а голова радикальної партії в селі є навіть диригентом хору і в церкві співає. Закінчив: Нам не оглядатися, чи хто радикал чи ні, аби свій, аби до читальні був прихильний, аби з народом тримав! По сім запросив всіх учасників до своєї читальні, щоб побачили, як вона у спілці з радикалами гарно розвивається. І справді побачили ми гарний новий читальняний будинок (вибудований на церковній площі і за церковні гроші). Одна саля велика на вистави, друга менша, читальняна, на звичайні сходини. В ній стіл, на нім „Громадський Голос" і „Свобода". Шафа на книжки, на дверах спис книжок, автор і заголовки — 3 перші автори: Шевченко, Франко і Дрепер. На кінці оправлені річники „Гром. Голосу". На стіні портрет Шевченка, прибраний скатертю, і портрет Франка, прибраний червоною лентою з жовтим гафтом „Січ". Далі ріжні оголошення, а образу святого не було. Господар читальнею дуже величався, богато про неї говорив і закінчив: „При добрій волі всьо дасться зробити". Більшість священиків була тим захоплена, але знайшлися і „еретики": один запитав, по що в читальни „Громадського Голосу" та чому нема „Місіонаря", „Посланника" та місійних книжочок, инший запитав, чому на стіні нема ніодного святого образа. Господар відповів, що такі питання „заносять сильно клерикалізмом", а він клерикалізмови противний і уважає, що клерикалізм для наших відносин навіть більше шкідливий чим радикалізм! Більшість усміхами й оплесками притакнула...

Факт другий, то знане з часописів „Діло" і „Руслан" з 1909 чи 1910 року одно всенародне повітове віче, що відбулося в неділю Свята Найсв. Серця Ісусового. На той день місцевий парох заздалегідь приготовляв велику релігійну маніфестацію з процесією до Престола на майдані, де мало відправитися річне набоженство до Найсв. Серця Ісуса з торжественним актом посвяти цілої парохії Найсв. Серцю, бо якраз в тім році

*) Гл. статті п. з. „Велика Ідея" в чч. 16, 18 „Нової Зорі".

Про Гуцулів

Слідами поселенців понад Черемош в Карпати.)*

В історії України є згадка, що одно племя Уличі (Гуличі, Угличі), переселюючись знад Дніпра, зайшло в Карпати і там вже лишилося.

Я думаю, що від слова Гуличі повстала назва Гуцули, а то ось як: через метатезіс, як приміром в слові — говорити і вогорити, повстало Гучіли. Буква „ч" змякшилася на „ц", отже Гуціли... Буква „і" похилилася на „о" як приміром ніс — носа; у виговорі простолюддя чуємо раз сопруга, другий раз супруга; і так з Гуличі повстало Гуцули.

Гуцули чванливо кажуть про себе: „Ми Гуцули". Коли назва Гуцул малаб походити від обидливих ромунських слів: „гоц — уль" (що значить „той злодій") і коли слово Гуцул не булоб наше власне, питоме, але обидливо накинене чужими, — то в памяти Гуцулів бувби звук того слова дісонансом і вони відпекувалисяб тої назви.

В році 1914 читав я в записках парохії Тюдів (ад Кути), що по розгромі турецької армії під Віднем утікав оден більший відділ недобитків тої армії на Кути й Вижницю, а за ним гналися козаки, атакуючи його при кождій нагоді. Може повінь Черемоша, а правдоподібніше, що конечність відпочинку на догіднім терені здержала тих утікачів в Кутах і вони розбрилися по провалах в горах понад Черемошем, починаючи від Кут аж поза Сокільське, в напрямі Розтік. Як видно з парохіяльних записків в Тюдеві, напали козаки нічю на захованих по провалах Турків і при помочи місцевого населення счинили між ними страшну різню.

Оповідав мені оден старий чоловік в Розтоках, Тимофій Фіжделюк, що він чув від свого діда, що Турки рабуючи в тім часі й забираючи Гуцулам коней і овець, забрали також одному Гуцулови в Розтоках Онуфрієви Петринякови „Сенюкови" його молоду жену Анничку. Той Сенюк зібрав скоро около 250 Гуцулів-легінів, узброєних в топори й ножі, перебрив в ночи Черемош, пішов тихцем буковинським боком (він розуміється передтим добре придивився, де була його Анничка) і з буковинського боку напав нечайно на Турків та увільнив свою жінку.

Потік між Сокільським і горою Гребінь (Рожен Великий) має до сегодня назву „Татарський Потік". Ще до 1927 р. були слідні численні могили в провалі „Сухий Потік", між Тюдевом і Кутами, що пригадували ту різню. Внаслідок уливних і безнастанних дощів в 1927 р. поусувалися пісковаті, гористі боки Сухого Потока і затерли сліди тих могил. В 1914 р. тодішний парох Тюдева, покійний вже о. Рудницький, в порозумінні з Національним Музеєм у Львові мав розпочати розкопи тих могил; та світова війна перешкодила.

В часі боротьби козаків з Турками під Кутами часть Турків передісталася через Черемош на Буковину і спасалася дальше бігством. Перед світовою війною був я довший час священиком на Буковині і часто їздив до Радовець. Між Радівцями і Галанешті, зараз при залізничім шляху, на широкій рівнині, бачив я дуже богато могил. Оден старий, тамтейший Вірменин Яків Маркевич оповідав мені, що там козаки добивали решту турецьких утікачів зпід Відня.

В часі боротьби під Кутами богато Турків поховалося в горах по лісах і дебрах і вже тут полишилися раз на все. Сегодня лише назви деяких родин в околиці Кути — Вижниця, як Гондорук, Джіґоля, Бурик, Татарчук, Татарин, Фіждей і инші вказують на їх предків. Хоч хто й не знавби походження тих родин, то вже їх вигляд вказувавби йому на їх східне походження. Ріст малий,

*) Ся статейка є в редакційній теці ще зперед часу, коли ми помістили критику нашого ученого В. Г., в якій він натякає, що назва Гуцулів може походити від Уличів. Отже першенство сеї думки є за о. Гр. Гнатевом. Такі замітки на підставі старих парохіяльних записок і метрик можуть мати першорядне значіння для науки. Тому дуже просимо присилати такі уваги. — Ред. „Нової Зорі".

засновано в парохії Апостольство Молитви. Парох від довшого часу приготовляв се торжество і в науках парохіянам його заповідав. Отже вже від довшого часу всі про него знали. Одначе „народні діячі" це собі зовсім злегковажили і не порозумівшися з парохом заповіли на ту неділю і на ту саму годину велике всенародне повітове віче, що мало відбутися на протилежній площі. Парох довідавшися про се, просив аранжерів, щоб віче відложили на слідуючу неділю, бож він Свята і з ним звязаного торжества відложити не може. Одначе верховоди на се не згодилися і заявили, що віче мусить відбутися. І сталося щось нечуваного: Коли у стіп Христа Царя на Престолі клячали тисячі вірних, бо до місцевих парохіян прилучилося більше як половина вічевиків з цілого повіта і брало участь в Богослуженню а не у вічу, тоді на протилежній площі, яких 200 кроків дальше вічували загорілі патріоти а межи ними на жаль і 4 священики, „читальняні діячі", що замість піти за побожними вічевиками, віча не покинули, але ще і прилюдно з вічевої трибуни п я т н у в а л и зовсім оправданий і зрозумілий крок свого собрата пароха як народну киріню! Що більше, вони не стидалися навіть з тої нагоди накинутися на невинного пароха і на шпальтах „Діла" тай осудити його як „киринника і зрадника". Сего факту деякі живучі ще аранжери священики вже десь певно стидаються, бо по часі переконалися, що не повинні були так поступити, але радше солідаризуватися з парохом. Та на жаль тоді так було і подібне частіше лучалося.

Третий факт з „твердого" табора, з области читальні Качковського. Переповів мені його селянин католик, старший і поважний, що жиє ще і в тім факті безпосередно був заінтересований. Був він колись діяльним членом читальні Качковського, що її заснував і провадив як голова місцевий католицький парох. В 1911 чи 1912 мало бути велике паломництво наших селян католиків до Почаєва і на могилу апостата Наумовича. Парох призначив його як делегата місцевої читальні до участи в тім паломництві, сам виробив йому „реч" т. є. промову при зложенні вінка від Галичан на могилі Наумовича, земляка, апостата. Промова ся знана, розписувалися про неї широко російські і наші, т. зв. русскі, часописи. Була вона одним гидким пашквілем на Папу як голову катол. Церкви, на унію й „уняцьких Біскупів" і на священиків „українчиків". Всі вони були представлені в тій „річи" як вороги нашого обряду і „русского" народу. Усвідомім собі: Католицький священик орґанізатор паломництва до православного відпустового міста (а таких було більше!) — висилає туди свого парохіянина католика і виготовляє йому протикатолицьку промову, яку той має виголосити на могилі апостата! Се щось страшне.

Селянин той, коли се мені оповідав зі всіми подробицями, де був і що бачив, як їх там приймали, сказав, що дуже ніяково себе почував на тім паломництві у схизматицьких церквах. А коли прийшлось йому виголосити ту „річ" на могилі проти Папи і свого Епископа та своєї Церкви, то огорнув його ляк, він трясся, але остаточно успокоював себе тим, що його вислав і „річ" уложив його парох католик, то видно що воно не таке зле, як йому здавалося. Він тепер часто повторяє: „Що винні бідні темні крестяни, коли їх самі священики баламутили. І комуж ми мали вірити?"

Якіж ті три факти пророчисті! Як вони виразно змальовують ті сумні відносини, що на освітнім ґрунті вироблювали пригоже підложжа для всякого рода анархії й руйницьких струй.

Тепер вже ясно, що там, де таку невластиву і шкідну діяльність розвивали оба осередки „народної освіти", теперішні филі світової потопи безбожности, невірства і зіпсуття обичаїв застали вже ґрунт дуже податний для себе і не натрафляють ніде на сильніші перешкоди. Тай тому заточують щораз ширші круги. Яка де лише є моральна гниль, то вся у нас тепер поширюється: і схизма і сектанство — і всякі „ізми" а надівсе вражда всіх проти всіх. І притім, чого у инших католицьких народів зовсім не стрічається або лише як дуже рідкі случаї: весь час триваючі апостазії священиків. Вони ніяк у нас не переводяться: Попель, Наумович, Цибик, Гудима і прочі і прочі.

А в часі війни був цілий ряд свіжих апостатів у нас і в Америці. Се найсумніше, але також не дуже дивне: бо де у народі осередки народньої освіти поширюють у своїх читальнях к у л ь т а т е ї с т і в і апостатів, а священики незрячі на се не лиш не борються з тим, але ще часто й пособляють тому і думають, що се патріотизм, там прецінь апостазії священиків і вірних мірян мусять бути на порядку дневнім.

Ми свідки того як тепер серед тої страшної моральної скрути у католицьких народів наступає отверезіння з ліберально-матеріялістичного атеїстичного дурману. У людей на широкім світі відбувається зворот до поглядів і католицьких засад, бо лише вони продовж тисячеліть оказалися одинокою сильною основою суспільного ладу, сили та щастя народів. Лиш у нас покутує дальше той ліберальний дух, що носить шумну назву „поступу", лиш у нас дальше без уговку пугається незрячі маси (тай чи тільки маси?) тим масонсько-жидівським страхопудом, що йому на імя „клерикалізм". Вслід за тим у нас ще дальше з народних трибун висувається на перший плян радикальні протирелігійні кличі, твориться нові фальшиві культи (як тепер культ „Просвіти"), а сіється недовіря і вражду проти всього, що овіяне духом релігійним. У нас преспокійно дивляться на появу протирелігійних товариств і орґанізацій. Нпр. спокійно можуть існувати і розвиватися „Самоосвіта", „Каменярі" й инші безбожницькі установи, лише не „Скала"! Коли вона тільки появилася, зі всіх кругів навіть з т. зв. католицьких(!) счинився крик, що вона у нас місця мати не сміє! Чому? Хіба лише тому, що вона наскрізь католицька. Се доказ, як ми ще далекі від зрозуміння поваги сеї переломової хвилі, що її переживаємо, як у нас поверховно понимається почуття елементарних народних обовязків і правдивого патріотизму.

Видко біда ще не навчила нас розуму. У нас все ще зле і то дуже зле діється і нема поважніших познак отверезіння, як у инших народів. А одначе по тім, що у нас бувало, що літами наш народний ґрунт ділало пригожим підложжам для зла і промощувало йому шлях, можна сказати, що властиво могло і повинно бути ще гірше. Значить, найгірше ще не є. Однак се вже не заслуга нашої суспільности, се особливша ласка Божа, що над нами як народом чуває Провидіння. Се заслуга Богом вибраних чільних одиниць, зненавиджених незрячим загалом, опльованих, погорджених і просто відкинених, що серед загального заливу зла мали силу й відвагу літами тому злу протиставлятися. То вони не оглядаючись на загальну опінію голосили неустрашимо чисті католицькі засади і промощували шлях для Добра.

Тепер коли зло дійшло вже далеко і глибоко, коли світова потопа безбожности заливає нас з більшою силою, чим инші народи, коли наша ситуація в тій страшній борні духів видається майже вже безвихідна, Провидіння Боже хоче нас ратувати своїм давним випробованим способом.

Серед сумних відносин 1900 років, коли злоба заливала наш народний ґрунт і вижолоблювала бездонні щілини на підложжа грядучої всесвітної потопи, безбожности, тоді за починок Христа Царя на тім пустім ґрунті зроджується велика ідея парохіяльних читалень. Властивий автор її безперечно сам Христос Цар і Обновитель, а знаряддям з Його волі був той, що дав почин до тої необхідної праці ще серед сумних відносин 1900 років. Се правда й ніякий рев та ніякі кпини сеї правди не зневечать.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧИТАЛЕНЬ!

В кождій читальні повинна бути брошура під наголовком

Узасаднення „Скали"

Ціна 20 сот, з пересилкою 30 сот.

Вона виясняє, чому треба було основувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і напрям їх праці.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2. І. поверх.**

кремезний, всі бронети, чоло низьке, очи малі, чорні і хитрі, лицеві кости вистаючі, заріст у чоловіків на обличчу слабший. Від того часу монґольська кров мішаючись з гуцульською переливається через кілька поколінь — і не стратила ще своєї питоменности.

В книзі парохіяльних записків в Розтоках з 1823 р. записано ось що: „Cyrkularz — Lorenz pitulski krawiec a potem Szynkarz w Grabiu cyrk. Bocheński rodem z Uścia solnego cyrk. Bochen. lat 48 mający wysoki śiwych włosów długiego nosa śiwych oczów po polsku tylko muwiący pisma nieumieięt(n)y, względem kradzieży na kasie woiennej w Roku 1814 popełnionej podejrzany. W roku 1815 zbiegły w siwej kapocie kożuchu z czarnych Baranków czapce polskiej czarnej, spodniach śiwych, gdzieby tam w gorach był przytrzymany do Zwierzchności Dom. oddany — Kuty 18 Januarii 1823."

В Ріжні Великім є родина Пітульських, опісля згуцульщене Пітилек. Таких Пітульських більше втікало в Карпати зі страху перед карою за крадіж, або убивство. На Головах (ад Жабе) є родина Янушевських, якої дід забіг сюди зпід Варшави. До сегодня ще Янушевські моляться по польськи (чудернацькою польщиною), хоч всі вони гр.-католики і завзяті Українці. В тутейших горах є досить родин з назвами Ґенсецкі, Пшибиловскі і т. п. В Розтоках і дальше в горах є родини, що називаються Полеки. Видно їх предки криючись в Карпатах уважали за доцільне не визнавати свого прізвища.

В Білоберезці й околиці Жабя є богато прізвищ Ґонтаруків, Ватаманюків. Чи ті Ґонтаруки і Ватаманюки не є нащадками з тої решти гайдамаків Ґонти, що опісля ще довший час оперували при устю Прута та з часом мусіли хоронитися в Карпатах? Прізвище Довбош, „Довбуш" пригадує також Велику Україну.

В Ріжні Великім є оден старий чоловік, Іван Мецканюк (Мецкан). Дідо того Мецканюка також Іван „Іванчик" був опришком і щирим товаришом Довбоша. Іванчик чув богато оповідань від Довбуша про боротьбу гайдамаків з ворогами, що опісля переповідав своєму малому внукови Іванови. Від Івана Мецканюка записав я собі одного разу ось яку „співанку": Гайдамаки ловіть раки, бо нема що їсти! Обступили наших сорок ляхів *) більше двіста. Обступили наших сорок!

о. Ґ р и г о р і й Ґ н а т і в.

*) Закінчення сеї співанки пропускаємо задля його яркости, хоч слово „ляхи" в народнім понятті звичайно розуміється клясово або й станово а не національно. Так його, на нашу думку, і тут треба розуміти. — Ред. „Н. Зорі".

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Новини з области культури й літератури

Організація культури в Австрії. Австрійське правительство створило новий уряд Союзного Комісаря Пропаганди Культури; комісаром іменовано міністра Ганса фон Гаммерштайн-Екворда. Новий уряд створено на те, щоб довести до сильнішої звязи між поодинокими ділянками мистецтва. В тій цілі створять м. і. такі Палати Мистецтв: літературну, театральну, фільмову, пластичних мистецтв. Завданням тих Палат буде пропаганда мистецтва між своїми й чужинцями.

Шаляпін організує мандрівну оперу. За вістками з Австрії, славний російський бас Шаляпін організує мандрівну оперу. В склад тої опери ввійдуть російські співаки, що виемігрували з совітської Росії; ціль опери: ширити національне московське оперове мистецтво. Чи не спробуватиб чогось подібного й Українцям? Хори Кошиця й Котка дали вже доказ, що наші співаки моглиб не лише прожити, але ще й зробити своїми виступами закордоном велике національно пропагандивне діло.

Польські літературні надгороди в 1936 році. Державну надгороду дістав Казимир Вежиньский за цілість літературної діяльности й особливо за том поезій „Трагічна свобода" (про Пілсудского). Надгороду міста Варшави дістав поет Роман Колонецкий (теж за вірші про Пілсудского). Надгороду „Польської Академії Літератури" (т. зв. ПАЛ) для молодих дістав Святополк Карпіньский за том п. н. „Тринацять віршів". Надгороду міста Кракова дістав Ян Віктор за повість „Орка на угорже". Виленську літер. надг. ім. Фільоматів проф. унів. Маріян Зьдзеховский. Надг. м. Познання визначний представник мандрівничої літератури Аркадій Фідлер. Надг. масонських „Вядомосьці Літерацких" дістав Жид адвокат Юзеф Вітлін за пацифістичну повість „Сіль землі". Надг. ім. Оржешкової (Літер. Каси і Тов. Літератів і Журналістів) признали бл. п. Станиславові Шпотаньскому за повість „Червоні маки"; а надгор. ім. Оржешкової в Гродні дістав проф. ун. Маріян Зьдзеховский. Надг. познанського Союзу Званевих Письменників дали Янові Штавдингерові за „Сніжні кантички". Надг. мариністів ім. Юрія Шарецкого одержав Фридерик Куллешіц за „Рейд довкруги світа". Надг. ім. Б. Пруса (любельського Союзу Культ. Праці) дістав поет Андрій Яворський, видавець місячника для поетів „Камена". Надг. ім. Рейнеля дістав Е. Цвойдзіньский (Войнар) за пєсу п. н. „Епоха темпа". На міжнароднім олімпійськім конкурсі Ян Парандовский дістав бронзову медалю за твір п. н. „Олімпійський диск".

Монахи — піоніри цивілізації. Тижневик „Шенере Цукунфт" подає довгий спис католицьких монахів, які продовж століть визначилися як винахідники й піоніри в ділянці природничих наук. Годі тут всіх їх списувати; подамо важніші назвища. Отже в 13. ст. перші окуляри винайшов домініканець о. де Спіна. Француз венедиктинець о. Валянтен перший примінив хемію при лікуванні недужих. Великий фізик і хемік середньовічча, Бакон, член Товариства св. Франциска, винайшов люпу й льорнетку. Газове освітлення завдячуємо єзуїтам у м. Престен (Анґлія), де в 1815 єзуїт о. Ден (Dunne) заложив Газове Т-во. Перший на світі громозвід зладив премонстритензець о. Прокіп Дівіш, парох у Моравії. Протоігумен Милосердних Братів, о. Келестин Опіц, 6 лютня 1847 року перший раз примінив наркозу при операції. Єзуїт о. Ангел Секкі, один з найбільших сучасних астрономів, зладив перший апарат, званий метеорографом. О. Маньон збудував перший мікроскоп, о. Дессорж перший бальон (1772 року). Єзуїт о. Ляна винайшов спосіб, що дає сліпим можність читати.

За здорову лектуру для інтеліґентів. Не легка річ зорґанізувати таку обслугу читаючих інтеліґентів, щоб дати їм лектуру добірну та при тім здорову. Множиться кількість усяких видавництв а криклива рекляма найгірших творів ще більш ускладнює положення. Зновже висока ціна добірних книжок теж не сприяє їх поширюванню й покупности, особливо при сучасній павперизації. Як з того вийти? Візьмім за примір Поляків. У Кракові заложено централю окружних бібліотек „Поступ" (вул. Кармеліцка 45). В тій централі вибором книжок кермують відповідні люди, що спеціяльно займаються сучасним літературним рухом і при тім стоять на щиро католицькім становищі. — Окружні бібліотеки „Поступу" зладжені так: збирається (згл. порозумівається листовно) 12 осіб, які через 12 місяців обмінюються взаїмно 12 пачками з книжками. Ся виміна відбувається окружно в постійнім порядку, це зн., що кожда з тих 12 осіб дістає кождого першого дня місяця пачку з книжками від одної й тої самої особи, а трицятого посилає цю пачку знов до другої згори визначеної все тої самої особи. В дванацятім місяці остання пачка стає власністю тої особи, до якої прийшла. Комплєти книжок є ріжного типу й ріжної ціни. Та всі мають лише новості з останнього року до вибору: або лише польські, або польські і французькі. Оплати приступні, обчислені на сучасні часи обіднїння. Чи не заініціюватиб і в нас чогось подібного? За ближчими поясненнями писати до Кракова „Поступ", (Кармеліцка 45).

Число щоденників на світі За обчисленнями американських статистиків тепер на цілім світі виходить 12,860 щоденників, з того дві треті в Европі. В Америці виходить 2,100 щоденників, в Азії 1,640, в Австралії 200, в Африці 210. Відсотково найбільше щоденників має Швайцарія; є їх там пів тисячки, т. зн. один щоденник на 8 тисяч населення. Противенством Швайцарії — Тибет, де виходить всього один щоденник; відбивають його на помножнику, в 50 примірниках. З країн, що замешкані не білими расами, найбільше щоденників має Японія, де виходить їх аж 1,013. Як сумно виглядають супроти того всього західноукраїнські землі! На понад 7 міліонів українського населення маємо тут всього 3 щоденники, в тім ні одного католицького. А наклад усіх тих трьох щоденників не переходить цифри 14 тисяч; тобто один примірник випадає на 500 люда. Або: Швайцарія перевисшає нас у тім напрямі 16 разів!

Католицький відділ у великім китайськім щоденнику. В Шанхаю виходить великий китайський щоденник „Та Гоу Ван Пао". В останніх часах редакція сього щоденника відступила цілу колюмну в недільнім числі на вісті з католицького життя. Таким чином пропаганда католицтва дійде навіть до тих Китайців, які досі не мали можности стрінутися безпосередно з катол. місіонарями.

Програма ватиканської радіостації відріжняється від інших радіопрограм тим, що не має ніяких забавових авдицій, а служить виключно душпастирській й інформаційній службі Церкви. Урядова мова ватиканської радіостації — латинська; та надають теж авдиції в шістьох інших мовах. У неділі й свята ватиканська радіостація трансмітує богослуження й спеціяльні авдиції для недужих. Директором (шеф-інжинір) ватиканської радіостації був до 1934 року єзуїт о. Джанфранкезі. По його смерти директором став єзуїт о. Соккорзі, представник Ватикану в Міжнародній Унії Радіофонії. Технічним директором є єзуїт Каваліере Маркезе, давніший радіоінжинір італійської маринарки. Ватиканська радіостація, уладжена по найновішим вимогам техніки, лежить серед ватиканських садів; там теж у будинках давнішої монетарні міститься електрівня, яка доставляє струм для радіостації. Ватиканська радіостація працює на двох коротких филях (59,68 і 151,20), обі сили по 12 кільоватів. Відбирати надання сеї стації можна майже на цілім світі, бо вона дуже далекосяжна. Цікаво, що в Італії відбору нема, саме через далекосяжність стації. При добрих умовинах можна надання сеї стації відбирати також у нас.

Нові видання

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Herders Bibelkommentar. Herausgeber: Edmund Kalt (für das alte Testament) und Willibald Lauck (für das Neue Testament). 16 Bände, gr. 8°. Freiburg im Breisgau. Herder.

Band XII: **Das Evangelium des hl. Lukas,** erklärt von Wilhelm Bartelt.

Die Apostelgeschichte, erklärt von Otto Cohausz S. J. (XII u. 494 S.) 1936. Bei Abnahme des Gesamtbibelwerkes: 9.50 M.; in Leinen 12 M.: Halbleder 14 M. Bei Einzelbezug: Geheftet 11 M.; in Leinen 14.40 M.; Halbleder 16.80 M.

XII том пояснення біблії Гердера стоїть цілком під знаком третого синоптика, Луки, котрому згідно зі старим церковним переданням приписують також авторство історії апостолів. Оба святі письма погоджуються з собою щодо духа, щодо стилю і погляду. Як можна ввести теольогічно непідготованих вірних у світ думок писем Луки? Як може читати віруючий католик з душевним пожитком євангеліє Луки й історію апостолів? Бо се повинно бути ясне: більшість християн не може читати з хісном без пояснення обявлення, що міститься у святім письмі. Мова, культура, спосіб вислову часу, що вже за нами близько 2000 літ, просто незрозумілі для модерної людини.

Оба автори трималися вірно напрямних біблії Гердера. Уважаючи, що всяке позитивне представлення вже само з себе мусить ділати апольоґетично, лише рідко доторкалися питань апольоґетичної натури. З тої самої причини нема критичних досліджувань тексту або поучень про синоптичні справи. Також XII том як всі инші томи се частина книги життя, що нею повинно бути наше пояснення біблії. Отже не перечислиться той, хто береться до книжки з думкою: я хочу схопити ясний образ Ісуса Христа і Його діла, як се розвинув св. Лука у своїм евангелію і в історії апостолів. Продовж ряду літ був св. Лука хлібом, що його роздавали в неділю цілій громаді. Тому що се була сільська громада, то се примусило пароха Бартельта, пояснювача евангелія Луки, покласти вагу у змісті й

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

формі на простоту і ясність, дві річи, що їх люблять також вірні поза селом, або — щоб так сказати, ще більше потребують.

Будова пояснення до євангелія Луки спирається на звичайний поділ. Св. Лука хотів писати євангеліє для християн, що до віри прийшли з поганства. Такі повинні пізнавати Учителя з Назарету як Божого Сина, що любить бідних людей, що йде за грішниками, що звіщає радісне посланництво спасення, що переступає границі Юдеї, що прийшов, щоб привести до жерел спасення всіх людей, отже не тільки Жидів, а також поган. Так письмо св. Луки стається найбільш улюбленим євангелієм, як його назвав навіть невіруючий. Так історія апостолів о. Когавша стає просто першою історією святої Церкви. Спосіб представлення в обох коментарях вільний від „учених“ і фахово теольогічних висловів. Він говорить не тільки простими словами про розділи й вірші, але й дає можність наскрізь побачити кусник душі та все життя нашого часу. Він виясняє зміст письм на гостро науковій основі, але без витягання наукового апарату.

Се євангеліє Луки й ся історія апостолів звертаються до всіх фахів, що їм біблія справляє приємність. Їх поручається особливо до читання на біблійних вечорах ляїків. Молодь може їх читати у своїх кружках, батько родини в домашнім крузі, учитель у шкільній салі і ляїк на зібранні ляїків. Також священик знайде дещо, що йому влекшить проповідь й поможе йому успішно урядити годину біблії в селі та в місті з доброю, хоч і короткою підготовкою. Отже XII том біблії Гердера цілком наставлений на життя та при тім оснований на солідній підбудові доброї екзегези. Опущення пояснення віршів, що так обтяжує читання біблії нетеольогам, се дальша заслуга й сего тому; се означає для нашого часу, в котрім захоплюються біблією, правдиву полекшу.

XII том пояснення біблії Гердера стоїть цілком під знаком третого синоптика, Луки, котрому згідно зі староцерковною традицією приписують також авторство історії апостолів. Оба святі письма згідні щодо духа, стилю й погляду. Парох Вільгельм Бартельт поясняє євангеліє Луки в спосіб, який відповідає особливости сего святого письма: в прозорім упорядкуванні, в поганьско-християнськім посланництві, в іренічнім (миролюбивім) характері. Опрацювання виходить з точки погляду практичного душпастиря, що через свій досвід у веденні біблійних вечорів вміє щасливо передавати взнеслий предмет: цілком наставлене на життя та з солідною підбудовою добрих екзегез.

О. Отто Когавш се визначний знавець історії апостолів, що як праісторія й перша історія Церкви взагалі вимагає більшої уваги. Він поясняє її на науковій основі, хоч без ужиття наукового апарату, лучить її тісно з нашою теперішністю, бо, як учить досвід, богатьом читачам і також деяким священикам загальними натяками не можна помогти. Кардинал Фавльгабер особливо поручив читати історію апостолів на біблійних вечорах ляїків.

В о л о д и м и р Д о р о ш е н к о. **Українська національна бібліотека** (Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові). Львів 1936. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Ст. 24. Формат: 17 × 12.2 цм. — Бібліотека НТШ у Львові має найбільшу на всім світі збірку всего, що дотичить українських справ. З кінцем 1935 р. було в ній к. 200.000 скатальогованих томів, 2.000 рукописів та 1.400 атлясів і мап. Всі Українці повинні зі всіх сторін світа присилати до тої Бібліотеки всякі українські друки, навіть найдрібніші (відозви, проспекти, програми і т. д.). А. Ч.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Покута за наші гріхи. По перше розважте слова нашого Господа (Лука 13, 5): „Коли не покутуєте, то всі погибнете.“ Чеснота покути все була, є і завсіди буде конечно потрібна для кождої душі, що колинебудь у своїм житті відпала від Бога через добровільний гріх. Се для неї одинока дошка ратунку по розбитті її невинности. „Або покута або пекольний огонь“, каже один старий отець. Більше ніякого виходу нема для добровільних грішників. Вони мусять вибирати се або те. Гріх мусить бути покараний, або тепер або колись; або розкаяним грішником або Божою справедливістю. Власне тому проповідування покути для всіх, що через гріхи відпали були від Бога, було найважнішим фаховим заняттям пророків старого завіта й апостолів та всіх апостольських проповідників нового Завіта. Власне тому св. Йоан Хреститель мусів приготовляти нарід до приходу Ісуса Христа проповідуванням покути і конечности видобувати цінні овочі покути (Мат. 3). І наш Спаситель почав Своє урядування якраз сим проповідуванням (Мат. 4). Так, не може бути ніякого іншого шляху до Бога і до вічної щасливости, тільки або шлях невинности або шлях покути, коли ми зблудили з першого.

По друге розважте, що ся чеснота покути вимагає від нас не лише, щоб ми переміною серця й поправою життя відвернулися від гріхів до Бога, але також, щоб ми з усіх сил старалися добровільним умертвленням тіла й іншими родами покути переблагати Божу справедливість за всі образи і за всі зневаги, яких ми допустилися супроти Бога своїми гріхами, та щоб ми тим способом після нашої слабої спроможности сплатили довг, що його ми затягли у Бога через гріхи. Се властива відправа покути за наші гріхи, се те, чого все очікує Божа справедливість, се те, чого Божа Церква по всі часи вимагала від грішників перенятих покаянням. Ми не можемо бути правдивими покутниками, коли не ненавидимо наших гріхів більше ніж усі нещастя і коли не бридимося ними, бо вони ображають безконечно доброго Бога. Отже мусимо безумовно ненавидіти наше зрадливе самолюбство й усі його неупорядковані наклони і пристрасти як ворогів Бога та душі й особливо мусимо ненавидіти те грішне тіло, що так сильно наклонює нас до страшного нещастя гріхів. І звідти слідує знов само від себе у всіх дійсних покутників щире й чинне бажання покарати себе самих за свої гріхи, бажання присмирити се тіло покутними вправами й так після всіх своїх сил дати задосить учинення за свої гріхи. Се є і було по всі часи конечною складовою частиною чесноти покути. Без неї грішник ніколи не міг поєднатися зі своїм ображеним Господом.

По трете розважте, як дуже Св. Письмо наказує нам відправляти покуту за наші гріхи, як часто воно кладе нам на серце вернутися до Бога через піст, плач і смуток, відправляти покуту „в мішку й попелі“ та як богато прикладів воно наводить нам, що Бог радо виявляє милосердя і ласку всім тим, що віддаються добровільним умертвленням й упокоренням тіла, розуміється, коли се діється з духом перенятим покутою. В Св. Письмі вчимося дальше, що хоч ми малиб не знати які запевнення відпущення наших гріхів, то не можемо бути увільнені від обовязку відправити за них покуту, бо бачите, що хоч пророк дав цареви Давидови запевнення, що Бог відпустив йому його гріхи (2 Сам 12, 13), то всетаки Давид дальше відправляв покуту за них, як переконуємося про се з його покутних псальмів. Вони показують нам, що його гріхи все були перед ним, що він кождої ночі звогчував своє ліжко своїми сльозами, що він працював серед зітхань, що він мішав свій хліб з попелом і свій напиток зі сльозами. О, наслідуймо сего славного покутника.

Коли хочеш бути правдивим приятелем своєї власної душі, постанови собі, не боятися зранення сего грішного тіла, твого найбільшого ворога, тільки вдержувати його в підчиненні добровільними умертвленнями та картати його за дотеперішні проступки строгими покутними вправами.

Епп. Р. Челлонер
Апостольський Вікарій Лондону.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АВТОНОМІЯ ЗАКАРПАТТЯ. В Празі скінчилися наради премієра Годжі з закарпатськими послами, що належать до правительственної коаліції, про першу стадію здійснення автономії Закарпаття. Вони погодилися щодо компетенції губернатора Закарпаття й організації його бюра та прибічної ради. Віцегубернатор матиме функції шефа краєвого уряду. Шкільництво підлягатиме місцевій автономній владі, для чеських шкіл на Закарпатті буде окремий референт у Празі.

ВОЄВОДИ І СТАРОСТИ мали отримати інструкції, що ніяк не повинні впливати на політичні праці нового табора плк. Коца.

„ГОНЄЦ“ пише, що ЗЗЗ був колись основою санаційного табора між робітництвом, а тепер звернувся проти урядового табора. Посол Капусціньский, що своїм внеском відділив ЗЗЗ від табора плк. Коца, є в близькім контакті з воєводою Гражиньским, провідником т. зв. „направи“.

„ТАЙМС“ звідомляє, що большевики творять полки зі школярів і дають їм однострої, стрільби з баґнетами і навіть кулемети. Перший полк вибрав своїм полковником школяря Бориса Романова.

МІЖ СССР І ЯПОНІЄЮ дійшло знов до заострення взаємин. Совітські власти відмовили візи секретареві японської амбасади, що хотів їхати до Москви.

ВОЄННИЙ СУД відбудеться в Ясах над 5 ромунськими студентами, що тяжко зневажили ректора університету. Се оден з проявів стану, в якім є Ромунія.

ГІТЛЄР приняв делеґацію французьких комбатантів, угостив її й сидів з нею за столом 20 мінут. Вони вернувши до Франції оповістили похвали Гітлєрові в „Парі-Міді“.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО внесло до парляменту законопроєкт про внутрішню позичку на оборону держави.

ПІВУРЯДОВИЙ ОРҐАН „Джіорналє д'Італія“ приніс вістку, що поворот Габсбургів на престол в Австрії треба вважати неактуальним. Сю зміну становища Італії уважають в політичних кругах Европи за доказ, що Муссоліні сильніше звязався з Гітлєром ніж було досі.

В БІЛГОРОДІ члени фашистівської організації „Збор“ так побилися з противниками, що 28 осіб тяжко ранено. 57 увязнено.

АНҐЛІЙСЬКА ПАРТІЯ ПРАЦІ постановила не голосувати проти скріплення узброєння Англії, буде тільки критикувати поодинокі позиції проєкту.

ЛІБЕРАЛЬНИЙ ЛЬОРД ЛОСІЯН виголосив промову такого змісту: Тепер ні колективні, ні реґіональні договори не забезпечують держав. Тому треба дбати не так про те, щоб війна не вибухла, як про те, щоб її обмежити, льокалізувати. Отже Анґлія найлучше причиниться до мира в Европі, коли твердо стане на становищі, що в разі вибуху війни не буде помагати нікому і коли оповістить се. (Правительство Англії стало вже на иншім становищі і звязалося з Францією).

ЕСПАНСЬКІ ПОВСТАНЦІ захопили два кораблі червоних. На них було 35 совітських танків, 16 батерій армат і 6.000 тон инших воєнних засобів.

НОВИНКИ

Закінчення курсу організаторок Союзу Українок і кооперативних пропагандисток відбулося у Львові, 10 с. м. На нього запрошено представників наших освітніх і господарських установ та представників преси. Пані М. Рудницька подала звідомлення з відбутого курсу. Курс обіймав 3 ділянки: 1) суспільний вишкіл, 2) вишкіл інструкторок для кружків дорослих і 3) виклади з ділянки кооперації. Четверта частина курсу, що обіймає сільське й домашнє жіноче господарство, відбудеться в Перемишлі. Курс скінчило 18 учасниць. З того 15 з краю (1 з Волині) і 3 зі Львова. Курс тревав два місяці. Після того промовляли: п. Ціпановська, дир. Филипович, дир. Радловський і ин. По офіційній частині відбулося приняття, опісля спільна знимка. Такі курси очевидно хосенні. Тільки в привітних промовах таки вже забогато кооперації.

Перед судом присяглих у Львові відбулася розправа проти Адріяна Горницького студента прав за провину зі ст. 140 к. з. (фальшиві зізнання) і зі ст. 152 к. з. (за накликування до злочину). Тих провин підсудний мав допуститися підчас своїх зізнань як свідок у варш. процесі Ст. Бандери і тов. Судді присяглі заперечили вину підсудного зі ст. 140 к. з., а затвердили вину зі ст. 152 к. з. Трибунал засудив Горницького на 3 роки вязниці за провину зі ст. 152 та відхилив вердикт суддів присяглих щодо вини підсудного зі ст. 140 к. з., отже підсудний буде ще раз відповідати за ту провину перед судом.

Міністерство освіти зладило нові приписи про принимання молоді до середніх загально-освітніх шкіл. Кандидати мусять піддатися вступному іспитові, виказатися відповідним станом здоровля та скінченням найменше 12 а найбільше 15 року життя. Іспити відбудуться в другій половині червня.

В Бережанах відбувся процес проти 11 осіб, обвинуваченых за приналежність до КПЗУ. Всіх обвинуваченых засуджено від 6 літ до 6 місяців вязниці. Між підсудними був один Українець і одна Українка, решта Жиди.

Б. старосту надвірнянського Зиґмунта Робакевіча увязнили в судовій салі у Ґродні, відки його привезуть до Станиславова. Він був також старостою у Кремінци і т. д.

Солтис громади Рожнів косівського повіту спроневірив 1800 зл. на шкоду громади.

В Чернівцях замкнули всі середні школи з причини пошести т. зв. свинки.

До Палестини виїхав з Польщі через стацію Снятин-Залуче новий транспорт Жидів числом 180 осіб.

Міністерство внутрішніх справ Польщі відібрало дебіт російським часописам: „Революція й націоналісти", „Пролетарська Правда", „Молода Ґвардія" і „Октябр".

Що пишуть відборці про кадило „Керос": „17 лютого 1937 р. — Сл. Ісх. Хр. — Прошу вислати мені кадила за 5 зл. і то як найскорше, бо кадило з „Кероса" дуже добре для церков. — З поважанням о. Дмитро Урбанович. — Озеряни поч. Хотимир."

Гумор — Коли душа найблища землі? — Коли втікає в пяти.

Гумор — Коли люди живуть разом, то стають подібні оден до другого, але не до себе.

Вісти Апостольської Адміністрації Лемківщини в ч. 11 повідомляють про смерть двох священиків на Лемківщині, о. Евгена Кульчицького з Липівця й о. Володимира Коленського з Полонної.

На 4 роки вязниці засудили в Кракові адвоката Фенстерблява за накликування в дні 1 травня м. р. до злочину головної зради, за богохульство, образу сойму і правительства та розсівання тривожних поголосок.

У Варшаві на припоручення прокуратора увязнили трьох визначних журналістів Гендзеля, Капусьціньского і Кшепковского, що займають провідні становища в „Експресі Пораннім" і в „Добрім Вечорі". По переслуханні їх випустили на волю.

У Староленці під Познанем з невияснених причин згоріла фабрика штучних огнів і ракет „Сіріюс". Шкоди 10.000 злотих.

Коло м. Жерань вискочили з шин паровіз і два ваґони доїздової зелізнички Варшава — Яблонна. Три особи тяжко ранені, кільканацять лекше.

Великі совітські маневри зачалися коло польського кордону. В них бере участь 100.000 вояків, 1.800 літаків та 3 бриґади змоторизованої піхоти. Маневрами проводить маршал Тухачевський.

В Чехословаччині проголосять амнестію з приводу 87-ліття уродин Масарика.

В Німеччині оповіщено розпорядок, що до пшеничного печива належить додавати 7 проц. кукурудзяної муки.

Німецький карний кодекс мають змінити так, що за подружню зраду буде передбачена кара 10 літ вязниці, а не як досі 6 місяців.

Муссолініеві в його подорожі по Лівії буде товаришити 140 журналістів. З того 75 журналістів репрезентує 15 народів европейських і 5 позаевропейських.

В Італії подорожіли газети з 20 на 30 центімів.

Професор віденської політехніки Філінґер відібрав собі життя разом з жінкою. Як причину самогубства подав він своє фальшиве становище, яке він заняв до наукових теорій свого товариша. Видно, що обоє не мали розуму.

Комуністичний щоденник в Барселюні домагається кари смерти для „еспанського Леніна", Лярґа Кабалера, коли червоні програють війну.

Князь Віндсору одержав доживотну ренту в сумі 50.000 зл. місячно.

Сильний землетрус навістив 8 стейтів Злучених Держав Північної Америки.

Великий голод панує від двох місяців в китайській провінції Січуан. Чотиром міліонам людей загрожує голодова смерть.

ЖЕРТВИ

1) Впр. о. А. Хлистун, Watervliet, U. S. A.: зол. 15.75 на видавничий фонд „Нової Зорі", 2) Пан Павло Піх з Чорткова: зол. 5 на укр. безробітних.

БІРЖА

ГРОШІ. Доляри амер. 5.28, дол. канадійські 5.28 — 5.26.

Німецька марка 1.24—1.20, фр. франки 24.08 шв. франки 120.65—119.90, фунти стерліни 25.85 — 25.70, австр. шілінги 96.00 — 95.00, чеські корони 16.60 — 15.80, ліри 24 — 23.

НАБІЛ. „Маслосоюз" повідомляє, що від дня 11 березня ц. р. кооперативам платив за:

1 кг. масла дес. без опакування	2.95 зол.
1 кг. масла дес. експорт. з опакув.	3.00 зол.
1 літра молока	0.17 зол.
1 літра сметани	0.75 зол.
1 копа яєць	3.30 зол.

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

„Маслосоюз" повідомляє, що в дні 11. III. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові (вул. Більчевського ч. 3):

Молоді кури І. кляси	1.30 зол.
Товщеві качки І. кляси	1.35 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні Львів, вул. Сикстуська 17, тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті, плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. — Полекші в сплатах. **НАСС.**

Безженний священик шукає інтелігентної особи до ведення хатнього господарства. Зголошення: Уряд парох. в Білківцях, п. Богданівка Зборівська. 18—1—5

Женщина вдова 40-літна займеться веденням домашнього господарства, кухнею і пр. у священика. Близша відомість у Гр. Кат. Уряді парохіяльнім в Бариши к. Монастириск. 17—1—2

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04. ПКО. 903.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елегант" терпент.
Пасту до підлоги ‚Французька маса'
Пасту до взуття „Елегант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

Загальні Збори Т-ва „Брацтва св. Ольги" в Станиславові відбудуться дня 18 березня 1937 р. о год. другій пополудні в домівці Товариства „Скала" при вулиці Перацкого ч. 1.

Порядок нарад: 1) Отворення Зборів і відчитання протоколу попередних Загальних Зборів. 2) Звіт з діяльности і рахунків. 3) Затвердження рахунків і уділення абсолюторії уступаючому Виділови. 4) Вибір Виділу і Контрольної Комісії. 5) Ухвалення річної вкладки. 6) Внески.

О год. 8 рано відправиться Служба Божа за померших Членів у Катедрі.

Станиславів, дня 1 березня 1937.

Виділ.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 18 березня 1937. Ч. 20 (1020)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПОРОЗУМІННЯ НІМЦІВ З СОВІТАМИ

Чи Гітлер піде старим шляхом цісарським, бісмарківським...

Головний співробітник лондонського „Обсервера" Гармін обговорюючи міжнародне положення пише: Хоч се на перший погляд виглядає неможливим, то порозуміння Німців з совітами блище ніж можнаб думати. Німецькі змагання до поширення не мусять іти якраз на схід, а можуть іти також на полудневий схід, в басен Дунаю. По сфедеруванні Німцями тамошних країв бувби се більок зі 150 міліонами людей. Анґлійський публіцист не пише, котрі саме держави можуть Німці сфедерувати за згодою совітів, але інша преса називає Австрію, Чехословаччину, Угорщину, Ромунію та Югославію. Се зрештою старий шлях політичної думки цісарської, бісмарківської Німеччини, що за той шлях і за так звану „Міттель-Европу" (Середну Европу) вела світову війну. Отже зворот нової Німеччини в тім самім напрямі можливий, тільки ніхто не сподівався, щоб він міг наступити в порозумінні з совітами. Очевидно, перед порозумінням нової Німеччини з Совітами мусілиб наступити якісь більші зміни в Совітах, — але на такі зміни й заноситься. Ба, вони вже зачинають відбуватися. Як тоді виглядалиб держави положені між Німеччиною і Совітами та ще до того з неупорядкованими внутрі відносинами, легко собі уявити.

Замкнули 5 протирелігійних музеїв і протирелігійний інститут.

Аґ. Райтера звідомляє з Москви: Урядово подають до відома, що в „Союзі безбожників" було ще в 1933 р. до 5 міліонів членів, а тепер є не більше як два міліони. Рух той вибився вже з сили. Деяким відділам грозить розпад. Народний комісаріят освіти замкнув 5 протирелігійних музеїв на провінції та протирелігійний інститут, що мав 3.000 студентів. Тут і там також комсомол вирікається протирелігійности. Активність Церкви з новою конституцією відновлюється.

Ріжниця між „розбійницькою бандою" і „бандою лотрів".

Большевицька „Правда" присвятила статтю Бухарінові й Рикову. В ній устійнює звязок між ними й комуністичною лівицею. Часопис твердить, що коли побідилиб їх концепції, то „діло революції пропалоб". Та є велика ріжниця в оцінці „Правдою" обох опозиційних напрямів. Комуністичну лівицю характеризує „Правда" як „розбійницьку банду фашистівських наємників, кровавих убийників, шкідників і диверзантів", а праву опозицію тільки як „банду лотрів". Се дозволяє додумуватися, що справа Бухаріна й Рикова може скінчитися усуненням їх з партії й політичного життя може й без дальших для них наслідків. Здається, що правляча ґрупа злагіднила тактику супроти правої опозиції.

Комінтерн ділає і в Сх. Галичині.

Виленське „Слово" в ч. 72 принесло отсю інформацію: В українських селах Сх. Галичини масово появилися букварі й підручники початкової науки української мови, видані державним видавництвом шкільних книжок у Москві, що виразно зазначене на окладинці. Книжечки властиво не мають у своїм змісті нічого протидержавного. Їх завдання доказати українському населенню, що СССР відноситься позитивно до розвитку й потреб думки й культури поодиноких народів, що входять у склад СССР. — Нема сумніву, що аґітація большевиків шкільними підручниками дуже легко поширитьсяґ, особливо при браку тут виданих українських шкільних підручників.

Як протестантизм ширить знищення.

„Шенере Цукунфт" з 14. III. п. з. „Проблема Церкви і нації у судетських Німців" принесла на ст. 608 ось які вісти з протестантських жерел: Зріст числа уродин між німецькими евангеликами в Судетах упав з 12.0 про міллє в 1921 р. на 2.19 в 1934 р. В річнім звіті протестантів сказано з того приводу: „Наша німецька евангелицька Церква в Чехії, Моравії та на Шлеську вимерлаб помалу, якби переходи з рядів инших віроісповідань не давали нам свіжої крови." І навпаки, Німці католики в тих самих околицях держаться добре. З сего велика наука для нас Українців, що з релігійних і з національних причин треба як огню боятися поширення у нас протестантських сект і треба протиділати тому, бо коли ми допустилиб до вкорінення у нас сектанства, то наша Церква і нація очевидно пропалиб по якімсь часі, бо протестантизм розкладає родину.

Рукописи Шашкевича.

Хто знає, у кого є якінебудь рукописи або листи Маркіяна Шашкевича, нехай буде ласкав повідомити про се Редакцію „Нової Зорі". У століття виходу „Русалки Дністрової" крайня пора нам знати, які рукописи, листи й инші папери лишилися по М. Шашкевичеві, щоб їх зберегти перед затратою.

Sygn. VI. l. Pr. 47/37. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy, Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Przewodniczący Wiceprezes S. O. Ł. Malicki, Sędziowie S. O.: P. Dysiewicz i Dr. J.Locker, w sprawie konfiskaty Nr. 16 (1016) czasopisma p. t.: „Nowa Zoria" z daty Lwów, dnia 4 marca 1937 r, do Sygn. VI. l. Pr. 47/37, — na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 marca 1937 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 3 marca 1937 r, przez Starostwo grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt: „Nowa Zoria" Nr. 16 (1016) z daty Lwów, dnia 4 marca 1937 r, zawierającego: 1) w artykule p. t.: „Uszy pełne stuku" — w całości wraz z tytułem. 2) w artykule p. t. „Protyworiczcza" — w całości wraz z tytułem. znamiona występku z art. 170 i 156 k.k. — zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p.k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego.—Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z dnia 17 grudnia 1862 Dz. p.p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenia za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. — Uzasadnienie. — Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej artykułów ma na celu szerzenie fałszywych wiadomości o sytuacji politycznej w Polsce, co może wywołać niepokój publiczny, oraz nawoływanie do nieposłuszeństwa władzom. — Według §§ 487, 489, 493 p.k. oraz §§ 36 i 37 ustawy prasowej jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Ł. Malicki wr. — Protokólant: Mgr. Rückemann wr. — Za zgodność: kier. sekret. (підпис нечиткий).

Великий піст

Коли постите, не будьте сумні як облудники, що захмарюють лице своє, щоб показати людям, що постять. Амінь глаголю вам: вони отримали надгороду свою. — Слова Спасителя. Еванг. Матея 6,16.

Зачався великий піст. Піст се один з найрозумніших приписів Церкви, хосенних для тіла і для душі. Піст як обдумана постанова знаний був довго перед християнством. І так славний грецький лікар Гіппократ, що в повнім здоровлю дожив 140 літ, запитаний, що він робить, що має таке здоровля, відповів: „Я ніколи в моїм життю не наїдався до сита." Та піст відомий з іще давніших часів. Він знаний був у старім Єгипті, в Асирії й Вавилоні, ба навіть всім примітивним релігіям і народам.

В християнській Церкві піст став чимсь не тільки хосенним але й високим задля прикладу самого Спасителя і виразного припоручення Ним посту (Матея 6,16, Марка 2,20 і 9,28). Католицька Церква має докладно вироблену систему постів, приноровлену до обставин і життя ріжних часів і народів тай навіть околиць. Головні цілі посту: виробляти панування над собою і тим самим силу характеру та через наслідування Спасителя і послух Церкві зєднувати собі вічні заслуги. Крім постів однодневних є богатодневні, а саме: Великий (7-тижневий піст) перед Великоднем, Петрівка в літі перед св. Петром, Спасівка перед першою Пречистою і Пилипівка перед Різдвом.

В перших часах християнства пости були далеко остріші. Давні християни не їли в часі посту не лише мяса, але також ніякого корму, що походить від теплокровних звірят, отже ні молока, ні масла, ні сира, ні яець. Їли тільки раз на день, вечером і то скромно. Хто в часі великого посту їв мясо, того не допускали до великодного Причастя. Також світські володарі, як Карло Великий, уважали безбожниками тих, що нарушували приписи Церкви щодо посту, і карали їх тілесними і грошевими карами.

Тепер Церква дуже злагіднила свої постанови про піст. Кодекс канонічного права в канонах 1250—1254 дозволяє в піст їсти три рази денно, з того раз до сита. Крім того дозволяє при однім обіді лучити мясо з рибою, розуміється, не в дні, в котрих приписана здержливість. Постити зобовязані всі католики від укінченого 21 до розпочатого 60 року життя з тим, що Церква уважає невинними тих, що не постять тому, що се булоб для них получене з тяжкою шкодою. Виразну диспензу можна одержати від духовних властей з оправданих причин, як задля тяжкої праці в своїм званню, задля хоровитости, ослаблення, тай навіть задля трудностей господарської й домашньої натури. Приписи в поодиноких дієцезіях йдуть у своїх злагідненнях дуже далеко, а звичаї ще дальше. І так мясо водних звірят, як риб і раків, вільно їсти в піст уже тому, що воно в богатьох надморських околицях становить головну поживу убогого народу. Принято їсти навіть в пятницю мясо слимаків, жаб, черепах і бобрів (щодо останніх то в практиці сего майже нема, бо бобри тепер винищені).

Головне значіння постів, як уже зазначено, в духовій области. Св. Кипріян каже, що без постів ніхто не дійшов до високої досконалости. „Худа птиця скорше втече перед грабіжником ніж товста." А той грабіжник се зло. Та сам піст зовсім не належить до совершенств, ли-

З сенату

ПРОМОВА О. СЕН. ЛОБОДИЧА
про шкільництво.

Висока Палато!

Слідкуючи уважно за перебігом нарад над міністерством віроісповідань і публичної освіти в комісіях і в соймі, мушу ствердити деяке збільшення заінтересування освітними справами з боку представників суспільности і, що за тим іде, самої суспільности. Виявилося воно в живих дискусіях на соймовім терені і в пресі, пересяклих правдивою трівогою за завтра школи. Заяви п. міністра, як міродатного чинника в справах освіти, переповнені вірою в успішну розвязку в будуччині всіх справ, що непокоять особливо нас Українців. Тимчасом життя пливе бистрим потоком. Схоплення його в означені форми вимагає вже діл. Небезпека в проволоці! Слова, обіцянки без діл створюють моменти взаїмного недовіря, подражнень і обвинувачень. Бо на питання, чи Українці мають право до розбудови своєї власної культури в рамцях Польщі і в згоді з її державною рацією, — може і мусить бути одна мужеська відповідь: Так! Та відповідь в наслідку повинна потягнути за собою і рішуче, незалежне від опінії певної групи горожан, здійснення домагань, звязаних змістом з тою засадничою відповідю. Наслідок недоговорень або радше заяв без діла в відношенні до нас се передовсім очевидне і послідовне викривлення нижчими чинниками шкільної адміністрації до певного степеня, хочу вірити, щирих задумів начальної влади. Бо ті вічні дразнячі жалі про перенесення вчителів Українців для т. зв. „добра служби", розділювання вчительських подруж, про передвчасні спенсіонування, такі часті перед кількома літами, недостаточну можність оборони вчителя української народности в справі відємної кваліфікації, уділюваної їм часто, позбавлювання катехитів і душпастирів права навчання релігії за незначні проступки або й без подання причини, як се мало місце з о. Скороходом, Шевчуком і ин., наслідком чого неуділювання релігії в тих школах нпр. в Городку і т. п. — се річи, здається, дрібні, одначе їх сума викликає очевидно сумніви в терені щодо позитивних інтенцій висшої шкільної адміністрації. Отже передовсім голосна „лєкс" Грабського. Від ряду літ боремося проти того закону як проти кошмару, що не тільки не „годить і не лучить для згідного співжиття населення національно мішаних земель у взаїмнім пошануванні їх національної властивости", але якраз навпаки, обсаджуванням в тих школах, сумнівного полу, вчительських становищ вчителями, що не знають ні української культури ні української мови, — витворюється почуття глибокого пониження й національного упослідження у дітей — вже так скоро, бо на порозі життя! З вдоволенням признаю, що навіть офіціяльні чинники мають досить того закона. Може нарешті високий Уряд рішиться усунути той експеримент щонайменше сумнівний і очевидно невигідний для обох сторін. Хочемо вірити, що на засадах суспільної справедливости виросте спільними силами виставлений будинок школи, спертої на зрозумінні суттєвих потреб і користей повного розвитку властивої національної української культури в приміненні її до органічних потреб держави, — школи, що відповідалаб властивому обличчу терену під народностевим оглядом. В такій школі, збудованій під знаком взаїмного шанування себе і в дусі зрозуміння єдности зусиль всіх для запевнення добробуту й поваги держави, — не буде місця на народностеву боротьбу, тільки на благородне суперництво. В такій школі не буде вчити Українець, що не потрафить виконати з задержанням своєї національної гідности обовязку, котрий випливає зі зложеної службової присяги, — та не буде також вчити і Поляк, що замість злагіднювати суперечности схоче поглиблювати їх, що буде глумитися з національного почуття тих малих горожан, видурюючи від них обіцянками вречення назви „Українець", означування своєї національности як „руської", або засипуючи уста дітей паприкою нібито для програмових цілей вироблення смаку, як то було в Радчі, пов. Станиславів. І коли ми, представники української народности на терені обох високих Палат виступаємо в обороні українського шкільництва, то боремося тільки за справедливу організацію шкіл на теренах, що їх суцільною масою замешкує український нарід, боремося за вдержання його національної гідности і культурних вартостей усуненням зі школи всяких експериментів політичної натури. Хочемо, щоби школа була установою правдивого довіря для сільських мас, щоб учитель був їх дорадником, опікуном, спертим на властивий і річевий безпосередній контакт, а не на поліційний постерунок! Як довго се не наступить, то можемо говорити тільки про заяви, а не про діла, хіба про оманливу надію на будуче, але не про теперішну сумну дійсність!

Порушу притім і другу справу, дуже великої ваги. В звязку з уможливленням доступу здібнішим синам села до науки в середніх школах й опісля в ліцеях маю враження, що та справа помимо всеї своєї ваги й широкого закрою не знаходить відповідного відгуку. Богатий селянин, будучи в стані обділити своїх дітей відповідними наділами землі, не так легко дасться намовити до того, щоб вкладаючи в навчання сина капітал — осягнути вкінці, що так скажу, „процент" в формі удержування безробітного сина, до того ще зманірованого впливом міста. На концепцію навчання дитини в середній школі піде хіба бідак, в найліпшім разі середняк, що рахує на знижки в оплатах, підпертя суспільности і т. д. Одначе нормальні шкільні оплати мимо останньої 10-злотової знижки при повній річній 220 зл. занадто високі, щоб нормальний середній селянин міг заризикувати на довшу мету такий видаток! Вислід тої ситуації такий, що фактично середні школи відповідають майже виключно потребам науки дітей урядників, емеритів, інтелігентів і міщанських сфер при виелімінуванні „волєнс нолєнс" сільського нарибку, елементу, на мою думку, дійсно вартісного, коли йде про поставу до праці і про вартости етичні та суспільні. І заклик п. преміера в справі творення громадських стипендій не дав ще видних вислідів. Очевидно, громади ще недостаточно альтруїстично настроєні або бояться нового шкільного податку, сим разом на середні школи. Спроби демократизації школи при теперішних шкільних оплатах і теперішнім економічнім стані нашого села — заведуть. Не хочу вдаряти у шкільні оплати, бо розумію, що вони стали буджетовою конечністю, та я мав замір вказати знов на деяку розбіжність між словами й обіцянками та дійсністю. Я ворог подібних небажаних оман.

Вкінці порушу ще одну болячку в тій річи! Говоритиму про стан виховання теперішної молоді. Торкаючись тої справи тільки як священик і як горожанин мушу дати вислів правдивій трівозі, що опанувала сфери церковні й суспільні, без ріжниці народности, в звязку з заобсервованим упадком моралі серед молоді. І на мою думку ні цілого ряду самогубств учнів, ні зросту кримінальної злочинности, чи еротичних вибриків серед шкільної молоді обох полів, чи вкінці тяжких протидержавних проступків на тлі большевицької агітації — не можна трактувати як окремих випадків і з собою незвязаних. Навпаки, ввесь той комплекс морального упадку молоді се вислід всюди просякаючої і на велику міру зорганізованої акції під прапором боротьби з Богом і Його законами. Знамените підложжа знаходить та акція в розгнузданости основних виховних клітин, якими є родина, заохота пасивности або й злий приклад старших. Се правда. Та мимо того заклик в справі дозору над молодю до органів поліції се, на мою думку, середник ні доцільний ні властивий. Поліція може трактувати ту справу занадто шабльоново, як богато інших річей. Може тріюмфувати бюрократизм і актоманія і вслід за тим може творитися тип героя в конфлікті з поліцією. Та акція може мати зовнішний успіх, та внутрішнього, я певний, ніколи! Що більше, обезцінює раз на все в очах молоді вартість і повагу властивих виховних чинників, що немов по програній мусять хапатися аж останнього і такого аргументу. Запобігти лиху може тільки рішуча, зорганізована й сильна акція для привернення властивого авторитету науки Христа у всіх ділянках збірного життя. Коли йде виключно про школу, то як дивно й затрівожуючо відбиває там релігійний індиферентизм певної части вчительства, створювання невластивого прикладу внаслідок непорозуміння з духовенством, легковаження обряду і його релігійних практик. Який дивний факт, що в читанках для молоді так дуже мало згадок про Бога, Христа, Його науку, про геройство тих, що жертвою життя свідчили про Нього. Шкільна лектура вичерпує богато, майже всі ділянки життя, а релігія, морально-етичні справи на сірім кінці! Видавництва для ширшої публики переганяються в подачі книжок розкладової моральної вартости, низької еротики, аферистики. А преціть ті книжки цензурують. Вони йдуть не лише в край, але й попадають в руки непокликаних, т. зн. молоді. І чи дивно, що в такім стані молодь, неоточена належною домашньою опікою, вироджується й упадає. Поправи тих відносин не належить очікувати від ніяких розпорядків зовнішної вартости. Тут треба сягнути вглиб! Начальна Шкільна Влада в пляновім зусиллі повинна зробити все, щоб на своїм відтинку поставити сю справу ясно й безоглядно її здійснювати. Отсі свої уваги уважав я за свій обовязок представити Високій Палаті в дискусії над буджетом міністерства віроісповідань і публичної освіти.

ше до способів, якими можна осягнути усовершення, коли уникаємо злих думок, слів і діл. А піст хосенний тому, що кріпить наше фізичне здоровля, скріпляє волю й опановування себе та причиняється до бистрішого думання, а помагаючи нам здобути чесноти, стає важною підоймою релігійного життя взагалі, особливож як підготовка до внутрішнього очищення, до св. Сповіди. Тай тіло помагає піст ощаджувати подібно як одежину, щоб довше тревало.

Отже піст в католицькім розумінні повинен бути получений з уникáнням зла і робленням добра. По такім пості пізнає себе католик.

Є знаки, що помалу наближаємося все таки до лучших часів: бо вертаємо до старого звичаю Церкви, придержуватися посту хоч і не в такій острій формі як колись. Разом з тим вертаємо помалу до фізичного й духового здоровля як одиниці і як суспільність.

Чого домагається Німеччина?

Німецьке правительство відповіло на англійський запит в справі т.зв. західного Льокарна. Відповідь Німеччини обіймає три головні справи: 1) Німеччина признає спеціяльні гарантії для Бельгії під умовою, що Франція признає Бельгії подібні гарантії. 2) Між Німеччиною і Францією повинно прийти до заключення договору про ненапад, загарантованого Англією й Італією для обох сторін. 3) Франція повинна запевнити, що її зобовязання на сході Европи не суперечні з евентуальним договором про ненапад з Німеччиною. Відповідь Німеччини така обширна, що її передано не телєфоном а почтою.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ
і з того приводу в переписку не входить.

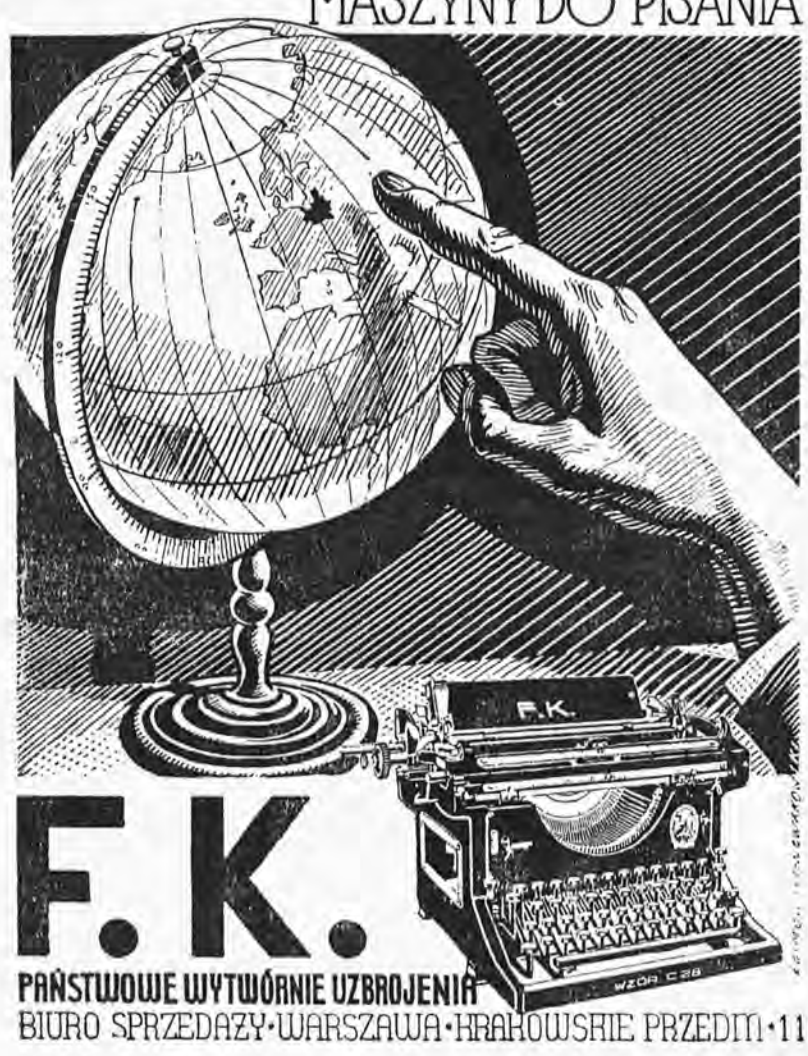

ОГЛЯД ПРЕСИ

УПР у справі вчительських посад

УПР (Укр. Парляментарна Репрезентація) оповістила отсей комунікат:

У звязку з численними запитами, які приходять до УПР в учительських справах, подаємо до відома сьогоднішній стан тих справ:

1) Шкільна влада не погоджується на масове перенесення учителів зпоза терену львівської Кураторії назад на її терени. У виїмкових випадках рішатиме Мін. Освіти. Деякі вигляди маліб лише заміни. 2) На терені львівської Кураторії внутрішні перенесення можливі. — 3) В цьому шкільному році будуть приняті під увагу — при наданні учит. посад — лише ті прохання, які з минулого року залишилися в Кураторії і про це кандидатів повідомлено. („Прохання заевіденціоновано"). Всі інші прохання, отже досі не внесені, або відкинені внаслідок педагогічної чи політичної дискваліфікації, не будуть взяті цього року під увагу. Ревізії дотеперішніх відмов можуть відбутися не скорше, аж у 1938 р. Шкільна влада стоїть на становищі, що перш усього мусить бути зліквідоване безробіття тих, які взагалі досі не вчили. — 4) Із заевіденціонованих прохань приймуть під увагу цього року лише: а) кандидатів, які здали матуру перед 1933 р. включно; б) кандидаток, які здали матуру перед 1939 р. включно. Всі ті, що здали матуру пізніше, можуть бути приняті під увагу лише в надзвичайних випадках. Зміна черги можлива лише за дозволом Мін. Освіти, напр. коли кандидати (-ки) викажуть, що вони на удержанні безробітних батьків, або сироти, тощо. В цих випадках треба до кінця березня ц. р. внести прохання до Кураторії з відповідною мотивацією, нас про це негайно повідомити та долучити нам опінію української громадянської установи (Повітового Народнього Комітету, кружка „Р. Ш." тощо). — 5) Кандидати (-ки), які зложили семинарійну матуру або дістали дипльом до навчання в інших Кураторіях, можуть старатися за посади лише там. — З технічних причин не будемо давати відповідей на запити, які повищий комунікат вияснює. — Українські часописи просимо оголосити цей комунікат. — Шкільний Реферат У. П. Р.

Страшні цифри

Софія Жельска-Мрозовіцка в хадецькому „Дзенніку Бидгоскім" пише: „Недавно, в звязку з міркуваннями над непереведеною досі уніфікацією подружнього права в Польщі, читали ми страшні статистичні дані: 40.000 осіб річно виступають на терені Польщі з католицької Церкви і тому, щоби дістати розвід, переходять на інші віроісповідання. 40.000 відступників, тобто — кажучи церковною мовою — апостатів що року! Страшні цифри! Свідчать вони про нечувану декомпозицію і розклад духа, про повний занепад волі, гарту, почуття обовязку, вірности засадам і напрямним життевої лінії. Чогож можна сподіватися від відступників, що для спідниці виреклися Церкви." („Н. Ч." ч. 55).

Боротьба народів, не боротьба кляс

Плк. Медзіньский помістив в „Ґазеті Польскій" цикль статтей п. з. „Що відкидаємо й до чого прямуємо". Полемізуючи з теорією Карла Маркса пише він („Ґ. П. ч. 68): „Революції, що їх приніс кінець війни, не були властиво актом боротьби кляс; не прийшли ніде шляхом, що його передбачував Маркс: прийшли як явища політичної натури, не суспільної; як наслідки военної програної, то значить боротьби народів, не боротьби кляс." В висновку полк. Медзіньский заявляє: „Вже в передвоєннім житті Европи кличі диктатури пролєтаріяту і конечности суспільної революції зачали переходити до ряду теоретичних фікцій. Фігуруючи в арсеналі кличів — відходили на бік у практиці не лише демократії, але й соціялізму. Отже коли нині відкидаємо ті кличі й методи, — сміло можна сказати, що се становище дозріле віддавна. І то не лише в специфічнім положенні Польщі. Твердимо, що запанувало воно в політичнім думанні новітньої Европи."

Діявольська карузеля

Парижський „Фіґаро" пише про банкроцтво міжнародної політики в еспанській справі: Ми тепер свідки неймовірного видовища: в Еспанії беться 100.000 чужинців, приблизно рівно розділених на оба воюючі табори. Европейські держави спамятавшися, самі рішили, зробити кінець тій діявольській карузелі й установили довкруги Піренейського півострова великанський кордон сушею і водою. Мобілізують ескадри кораблів, набирають урядників до контролі, видають нові міліони. — А ті самі держави не допустили передтим, щоб той край видобувся з анархії.

Заява п. Коца і меншини

На ту тему „Політика" (давніше „Бунт Молодих") в ч. 6 принесла довшу статтю пера гр. Ст. Лося. Наводимо з неї цікавіші місця: „...Пишучи про меншини нижче підписаний має на думці передовсім меншини словянські, особливо той відлом українського народу, що замешкує східні частини б. австрійської займанщини, історичну Червону Русь. Се той відлом українського народу, що нам найближчий спільною західною культурою, спільною католицькою релігією..." „Його постава супроти польської держави й народу буде ще довгі літа рішати про польсько-українські взаємини, взагалі буде також рішати про обличчя народностевої справи в Польщі. Бо в противенстві до Жидів і Німців, Українці в Польщі се чинник, що його не дасться усунути." Дальше автор переводить аналізу польсько-українських взаємин від хвилі повстання польської держави аж до останніх часів. Добу нормалізації — пише — „перервало в останнім часі заострення справи рільної реформи на полудневім сході. Між обі суспільности, знуджені безплідною й непотрібною боротьбою, кинено нагло, не відомо, пенароком чи нарочно, кість незгоди, кість дуже худу, бо запас землі на полудневім сході дуже незначний і зужитий в такий чи інший спосіб не змінить ні суспільного ні національного обличча ск. галицького села. Та кинення кости зробило своє. Розгорілася боротьба за „пядь землі", пядь в дослівнім того слова значінні, бо іншою мірою не можна вже мірити тих кусників землі, якими можна ще обділити селянську масу, що замешкує переселене село на полудневім сході, зглядно якої ще можна відмовити тому муравлищу, щоб розпоряджати нею в інший спосіб."

Дещо дальше гр. Лось пише: „Хотівби я ще сказати кілька слів про рід братерства, яке, на мою думку, повинно лучити словянські народи Польщі. Плк. Коц не означив його в своїй рамовій програмовій заяві. Одначе з іншої, дуже поважної польської сторони впало означення, що відношення польського народу до інших словянських народів повинно бути відношенням старшого брата до молодших братів. Вважаю річю дуже хосенною факт, що чимраз з поважніших уст чується слово „братерство". Одначе думаю, що бодай у відношенні до Українців лучше буде закинути прикметник „старший". В понятті „старшого брата" є щось з опікуна і щось з виховника, а в понятті молодшого брата є щось, що означає деяку безпорадність, деяку потребу опіки, деякий брак повнолітности. Не маю вражіння, щоб іще нині, в році Божім 1937 порівнання відношення польського народу до українського народу до відношення, яке заходить між братами повнолітнім і неповнолітнім, було слушне, щоб відповідало дійсности. Можливо, що таке порівнання було добре перед двома людськими поколіннями, та від того часу український нарід розвинувся і дозрів і то зовсім не завдяки польській опіці, а радше в боротьбі з польськістю. Під опіку польського народу український нарід не піддасться, зрештою з поняттям опіки лучиться і поняття відповідальности за долю вихованка, а тою польського народу не можна обтяжувати, бо ніякий нарід не може відповідати за долю іншого народу. Польський нарід це сильніший брат (кождий фактичний стан дає певні права і привілеї) та не старший брат. Знаю добре, що ми (Поляки) привикли вважатися старшими братами Українців, та сей погляд не відповідає вже дійсності, бо ріжниця рівнів між польським народом і українським, що безперечно істнувала тому кількадесять літ, скоро заникає і незабаром цілком заникне."

В закінченні статті читаємо: ...„До головних справ нашої части Европи, до справ, від розвязання котрих буде залежати будучність несовітської словянщини, належить справа, чи і в якій мірі ріжні народи можуть жити під дахом спільної державности, чи і в якій мірі можуть вони побіч себе рівнобіжно до себе осягнути всебічний національний розвиток не ослаблюючи спільної держави. А весь натиск треба положити на слово „спільна" бо се очевидне, що ніякий нарід, котрий дійшов вже до свідомости своєї окремішности, не схоче постійно жити в державі иншого народу, т. зн. в чужій державі. Кождий силою річи мусить змагати до того і дійсно змагає, щоб жити у власній державі..." Та, на думку гр. Лося, між Німеччиною й Совітами нема місця на малі, отже й слабі держави. Зновже ніякий нарід, що живе в тій частині Европи, не є достаточно численний, щоб міг створити сильну однонаціональну державу. Отже перед народами тої части Европи стоїть дилема: або розбиття на малі держави й тимсамим з а г л а д а, або творення спільних держав при задержанні національних окремішностей.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Словом, ціла стаття гр. Ст. Лося свідчить як зрештою кожда його стаття про глибоке знання обставин. З його перспективами на будучність вповні годимося: Справді перед нами або правдиве порозуміння, яке може показатися лише в ділах, або обопільна заглада, яку оба наші народи вже раз переживали в історії. Тішимося, що вже є між Поляками такі уми й такі пресові органи, які се бачать і отверто проголошують.

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї ґазети.

Що таке Козакія

ЗМІСТ: Дещо з історії Козацьких Земель старої і нової. — Кілько „мозних" Українців є в Козакії? — Українське не козаче населення се там свіжі кольонізатори.—Статистика тамошніх Українців. — Козачі предки старші від Київської Держави. — З історії Кубанщини. — Які напрямні має політика Козакії? — Чому в Козакії панує двомовність? — Кілько є Козачих Військ? — Чого хоче і на чім стоїть Кубанське Козацтво? — Які були договори Кубані з урядами України, республиканським і Гетьманським. — Про Всеукраїнський Конґрес і землі козацьких держав. — Козацтво і марксизм. — Козацький погляд на комунізм. — Козаки хочуть Вільної України й вільної Козакії.)*

I.

В чч. 259, 260 „Діла" поміщено статтю п. інж. Васюка в справі козачих земель Північного Кавказу та їх української кольонізації. Зміст цієї статті примушує мене відкрити українсько-галицькій суспільності дійсний стан цих Земель, державне їх минуле і сучасне, зокрема в відношенні до Великої України, бо булаб велика небезпека, для справи цілої України, коли хтось хотівби йти шляхом, вказаним п. Васюком. Зокрема важні сі справи для Галичан, доля яких дуже подібна до долі тих Земель.

Правда, хоч і не приємна, нехай і болюча, всеж таки краща, ніж рожеві окуляри, які можуть завести до безодні і до того самого „полоскання" козацьких шабель в українській крови, якого так не хотіли козаки і про яке згадує автор статті в промові Голови Кубанського парляменту п. Рябовола, до речі, мого товариша з реальної школи. Але в тій статті, яка мала бути тяжким обвинуваченням Гетьманської Управи майже в національній зраді, не вказано, що ті самі слова про Матір Україну і шаблі були сказані Головою підчас привітання Посла Гетьманської України в Кубанській Раді — козацькому парляменті самостійної й незалежної Кубанської Держави.

Коли українська держава мала добросусідські відносини з козацькими державами Дону та Кубані, чомуж тоді булоб неприроднім та зрадливим, коли тут закордоном, у справі спільної боротьби з червоним ворогом, який однаково окупував Землі України та Козачі, боротьби за визволення, не поновити було представникам бодай хоч певних кол української та козачої еміґрації тих відносин та підтвердити ті постуляти, на яких були побудовані відносини між Україною та Козацтвом у 1917—20 роках? І як можна тоді твердити, що до „нової чужої держави" Козакії включено суцільні українські землі якраз тих козацьких Військ, які жили своїм державним життям сотки років раніше, і в революції року 1917 лише відновили свою давню державність.

Як можна говорити про зречення всіх Північно-Кавказських українських земель „на користь чужої держави", коли ці землі споконвіку, більш як тисячу років належали Козацтву і предкам його, коли ні могутня тоді Туреччина, ні не менш могутня Москва, довгі століття не могли подоліти на них Козацтва, і щойно Росія прилучила, так чи інакше, козаків до своїх меж?

Отже ті самі козаки, які століттями порядкували самостійно своїм життям, створили там свою державність, відновили її ще за часів російського тимчасового уряду в році 1917 і волею населення обєднали свої козацькі держави в більш державне тіло, в Південно-східний Союз Дону, Кубані, Терека, гірських і степових вільних народів. До цього Союзу як держави приєдналися незабаром і інші европейські козацькі Війська: Астраханське, Уральське, Оренбурзьке, створивши таким чином оту саму Козакію, про межі якої згадує п. Васюк, вказуючи на окладинку часопису „Вільне Козацтво".

Він бувби цілком правий, колиб написав, що тут закордоном повстало лише згадане імя „Козакія", але сама держава козацька існувала вже з 1917 року, боронила своїх земель збройною рукою проти московської навали, мала дипльоматичні зносини з іншими державами і на Великій Україні, тоді ще не Гетьманській, уже з часу свойого утворення, мала свого дипльоматичного представника, козацького посла при українськім уряді. При цьому послові, в ролі представника-радника від населення Кубані та Чорноморської губернії, довелося працювати й авторові цих рядків.

Колиж народи козацьких Земель виконуючи на них своє право мали право назвати свою державу, чи вірніше державний союз, таким довжезним імям, яке ще більш булоб поздовжилося з прилученням нових і нових Військ, то чому ми, козацька еміґрація, яка творить ніщо інше, як те, що творила там в дома у себе, не маємо права для своєї держави, хоч тепер і окупованої ворогом, найти більш підхоже імя Козакії, яке найяскравіше виявляє істоту цієї держави і яке є історичною назвою частини цієї держави, згаданою ще в творах візантійського імператора Константина Багрянородного?

Переіменувалисяж Персія в Іран, королівство Сербів і Хорватів та Словінців у Югославію, держава Війська Запорожського в Україну, хоч і назва Україна, як назва державна, не старша за ту згадану державу Козацьку, яку ми козаки тепер називаємо Козакією.

Ця держава в 1917 році займала величезний обшар у майже 360 тисяч квадр. кільометрів, з населенням в 11 міліонів душ, серед якого було українського населення (мовою) лише 23,3% (обрахунки з року 1936). І се цілком неправдиве твердження, що Північно-кавказські території козачих Земель з частиною Дону мали 65% Українців чи то 5 міліонів на „суцільній українській території, з етнографічною масою українського населення, з давніх давен суто українських, перлини України."

Дійсно Росія говорила про цю територію, як про „Житницу Россіи", алеж ця територія була й є суто козача. На ній українське не козаче населення опинилося лише як кольонізатори значно пізніше, а на Кубані щойно 1864 року, коли взагалі дозволено оселятися там не козакам.

Коли твердити можна про суцільну територію української мови на Кубані, то це може відноситися лише до Чорноморської її частини, що становить ледви половину цілої Кубані, але се цілком неправдиве в відношенні до Закубання, Старої Лінії, Земель Черкеських тубильців і Ставропілля, Тереку, а тимбільше до Земель Астрахані, Кімликів та півдня Дону. Бо на тих землях є лише зайшле некозаче населення українське, порозкидане, як на шахівниці, поміж корінним населенням іншої мови. Лиш на самій Кубані було 50% населення, що

*) В 27 ч. „Українського Робітника", що виходить в Канаді, появилася була стаття п. Бориса Гомзина п. з. „Гетьманський рух і організація козаків-націоналістів". На ту статтю відповів інж. В. Васюк, „укр. козак з Кубані" полемічними статтями п. з. „Козацький сепаратизм і українська Кубань" в „Ділі" чч. 259 і 260 з 15 і 17. XI. 1936. А тепер на ті полемічні статті п. Васюка відповідає п. полковник С. Федорів. Містимо ту відповідь з огляду на велику вагу порушених у ній справ. Наші погляди оповістимо в окремій статті або й статтях. Бо рацію мають ті, що твердять, що справи нових держав вирішується тепер наперед на еміґрації, де вирішено справу Польщі, Чехословаччини, Литви і т. д. — Ред. „Н. Зорі".

Сповідь між розбійниками

З мадярського — Стефана Темеркені'я.

Була пізна осінь, студений північний вітер завивав і свистав між сухими деревами. Зовсім така ясна ніч як нині, майже лиш місцями притемнена тінями роздертих хмар, коли їх вітер гнав по яснім небосклоні.

Тої ночи проти мого звичаю не міг я заснути, хоч старався всіми способами. Вже доходила одинацята година, а я ще не замкнув ока. Якась горячка, неприємне роздразнення непокоїло мене й відбирало мені всяку увагу так, що я займаву повість, яку взяв до читання, читав глядячи лиш на сторони та не розуміючи ні слова з того.

Вірте мені, сину, є такі хвилі, коли чуємо наперед, що з нами станеться в найближчих годинах. Так почував себе й я, немовби якесь тайне почування шептало мені щось страшне, страшне, в чім я мав брати участь...

Ах, мій друже, ще нині мороз по мені переходить, коли собі нагадаю ту ніч! — і старий священик перервав і мовчки вдивився у світло місяця, немовби там танцювали ті давні постаті. Вкінці почав наново:

— Була одинацята година, годинник саме вибив ту годину, — і він вказав люлькою на старосвітський годинник на стіні — коли до отсего крайного вікна сильно застукало. Я був тоді молодий, зрештою я не звик утікати перед своєю власною тіню... та всетаки я стрепенувся. Я підійшов до вікна, отворив його... Перед вікном стояв високий, порядно одітий молодий чоловік.

— Кого ви глядаєте? спитав я майже гнівно.

— Я прийшов до духовного отця, відповів він так спокійно, що я ні в його словах ні в цілім поведенні не міг відкрити нічого підозрілого.

— Одна стара жінка хотілаб принятн послідну потіху, сказав він дальше, не вижидаючи мого питання.

— Чи далеко звідси?

— Зараз третя вулиця, прошу отця духовного, я приїхав сюди возом. Лиш я просивби скоро, бо хора вже майже доходить.

Послушний мому обовязкові, взяв я всі річи потрібні до св. Тайни і сів скоро на дожидаючий віз. Молодий візник ударив сильно коней і вони понеслися вітром вперед.

По кількох хвилях були ми вже на кінці місточка. Стоячі при дорозі безлисті дерева кидали своїми сухими конарами лише слабі тіни в місячній ночі.

В найтемнішім місці задержався легкий селянський віз і з придорожного рова виринули три сильні постаті мужчин, що наближаючись близько до мого воза покірно мене поздоровили.

— Дуже вас просимо, любий пан-отче, будьте цілком спокійні, — сказав один з них, — ми впевняємо вас, що вам ніщо не станеться. Ходіть лише з нами, може якої пів години звідси маємо недужого. Ви будете ласкаві висповідати його, а ми приведемо вас сейчас назад, до сего воза.

— Добре, любі приятелі, відповів я, не показуючи по собі найменшого сліду страху.

Візник поїхав скоро в напрямі старого дубового ліса. Кількасот кроків від краю ліса простяглося довгою смугою багно, а його порослі шуваром береги шуміли немило й аж лячно в холоднім нічнім вітрі. При самім кінці того багна віз задержався. Ми позлізали і тойсам чоловік, котрий передтим впевнював мене, що я буду цілком безпечний перед всякою неприємністю, станув переді мною і сказав спокійним і покірним голосом:

— Любий пан-отче, позвольте завязати собі очи. Що тепер буде, не сміете бачити, доки не станемо аж на місці.

Місяць освічував лице „бетяра", *) а його строгі риси обличча і дикий зір тепер налякали мене. Я пізнав, що всякий спротив бувби безцільний, що я вкінці таки бувби примушений робити те, що він велить, і тому я добровільно

*) „Бетяр" по мадярськи — опришок, розбійник.

користало з української мови, 30% на Дону, 30% в Ставропіллі і лише 10% на Тереку та 4% на Астраханщині. З рівним успіхом та ще більшим можна булоб трактувати українськими землями місця української кольонізації Далекого Сходу, Сибірі, Бразилії, Канади та Злучених Держав Півн. Америки!

Отже не може бути й мови про те, щоб якабудь українська влада підтверджуючи з козаками раніші умови державного співжиття, віддавала і прилучувала живучих на козацьких землях Українців „до чужих і чужої держави".

А тим менше можна говорити про те, що ці землі були і є „res nullius" — землі нічиї, якими можна володіти на основі „права першої окупації". На тих Землях жили козачі предки, коли ще не було й Київської Держави, вже за тих часів вони там мали свою епархію і боронили своїх кордонів. Не даремнож Донський Отаман, генерал Краснов, у листі до цісаря Вільгельма в році 1918 вказував на звязок козацької державности з князівством Тьмутороканським. Українські читачі можуть подивитися до моєї розвідки, видрукованої в Записках Чина св. Василія про боротьбу Донців за межі епархії в XIII—XIV столітті.

Не можна твердити і про Кубанські Землі, що вони були „res nullius", окуповані рештками Запорожців, які переселилися на Кубань у роках 1791/92, бо вони осіли на Землях Великого Війська Кубанського, яке лише 15 років передтим було витиснене російською армією за Кубань, а після прилучення Криму до Росії виемігрувало здебільша до Туреччини на Дунай. Це Військо сиділо тут з давніх-давен і до приходу Чорноморців мало тут свою архиепископію Кубанську та Терську з двома вікаріями-епископами; під тим самим іменем воно існувало в Туреччині до р. 1860, коли на заходи російського уряду Турки скасували його. А рік потому було встановлено, злиттям Війська Чорноморського та Кубанського лінейного, нове Військо Кубанське. При тому треба нагадати, що більшість війська Лінейного зложилася з козаків Великого Війська Кубанського, які не виемігрували до Туреччини, але залишилися у плавнях та лісах Північного Кавказу. Це все річі, про які даремно булоб шукати в підручниках російської історії та шкіл, вихованцями яких, на жаль, були ми всі — і козаки й Українці, бо про це не вільно було не лише писати, але й згадувати: літературу про це ми знайшли лише закордоном.

Отже — не може бути й мови про те, що Козацькі держави (і їх державний Союз-Козакія) творилися і творяться коштом української території й українського народу. Право козацтва як суверена створило ці держави, лише козацтву й належить право розпоряджатися їх долею. Далі не можна говорити і про відділення їх від України та про передачу до Козакії, бо ніколи ці території не були українськими і не було ніякого державного акту про злучення їх з Україною. А проте козацька державність завше дбала про найкращі звязки з Україною, не цураючись федерації з нею, як це було в інструкції донському послові на Гетьманську Україну, чи в постанові Кубанської Ради про утворення спільної держави Земель Козацьких з державами Закавказзя та Україною.

Це був шлях вказаний державною волею козацтва. Він і тепер кермівний для козаків — націоналістів, які закордоном дбають про визволення своїх земель зпід влади СССР, про відновлення козачої державности і створення спільного державного тіла з Україною, в інтенції постанов Кубанської Ради і Військових Кругів — парляментів інших Військ.

Коли це так, а інакше воно й бути не може, то цілком неправдиве твердження п. Васюка про „намічений російський зверхній характер ціх держав": нема чого городити самостійний город, коли знов повертатися до російської зверхности! Козаки відбудовують свою цілком незалежну суверенну державу Козачу саме так, як цероблять Українці в відношенні до України!

Що обидва козачі націоналістичні часописи двомовні, як це й сам заголовок каже, се цілком природне, бо обидві мови вживалися на теренах козачих поруч себе, а до того можемо певно сказати, що лише дуже незначна кількість Кубанців, вихованців закордонних українських шкіл, володіє українською письменністю, 99% кубанської еміграції писати по українськи не може і літературна українська мова для них важка, хоч у житті вони і користуються розговірною мовою, знов таки своєю „кубанською" говіркою. В тому нема нічого зазірного, бо на Кубані за Росії українських шкіл не було і не могли вони навчитися. Всі ж статті містять в цих часописах мовою тією, якою написав їх автор. І в ніякому разі там не плекається російська культура та література, але виключно своя козача-самобутня, бож мета козаків націоналістів піднести самосвідомість козацтва.

Зрештою не так важно, якою мовою пишеться те, що подається читачам, але важне те, що саме пишеться. Коли проповідник йде до поганців проповідувати слово Боже, то він не буде викладати його латинською чи старословянською мовою, але їх, їм зрозумілою. Роля козачо-націоналістичної преси і є роля проповідників серед темряви, яка ще дуже й дуже затемнює козачі мозки. І саме козаки-націоналісти намагаються прихильно навернути думку козачої маси до українських національних змагань, бо ж усім відомо, як до цього ставилися вороже за часів російських, а зокрема за часів Денікінських, які богато впливали на козацтво. При тому не треба заплющувати очі й на те, що дуже значна кількість Кубанців, з типовими українськими прізвищами, й досі бере участь у російських організаціях, монархістичних і інших, навіть у провідних ролях, шалено ворожих до всього українського. Нехай собі читач лише уявить, як віднесуться вони до слів п. Васюка! Ми можемо напевно сказати, що вони саме не замисляться над тим, щоби скупати кубанські шаблі в українській крови, про що пише сам п. Васюк. Так це, на жаль, було і після промови Голови Ради п. Рябовола, бож нікуди правди діти, що найбільший контингент совітської большевицької армії на козачих землях, у боротьбі років 1918 — 20, становило якраз українське некозацьке населення. Воно врешті притягнуло радянське ярмо і на козацьку і на свою шию. Також відомо, а Галичанам зокрема, що така політика довела до того, що кубанські полки билися під Денікіним проти „петлюрівців", значить таки „полоскали шаблі". Але якраз козаки-націоналісти, будуючи Козакію, і стремлять до того, щоб ніколи нічого подібного не повторилося, щоб Росія не мала можливости використовувати козачі шаблі в своїому інтересі, і коли вже доведеться козакам знов полоскати шаблі, так щоб це робити спільно з Українцями проти спільного ворога.

Д-р прав інжинір С. Федорів-Лантух
полковник Війська Кубанського й української армії, член у справах зовнішніх Центр. Управи Вільного Козацтва козаків-націоналістів.

Ромунське духовенство

усувається від політики.

Надзвичайний синод ромунської православної Церкви, скликаний на домагання правительства для розгляду справи заборони духовним особам брати участь в політичнім житті, рішив: 1) Забороняється священикам посвячувати відзнаки або прапори, що їх уживають партії в політичній боротьбі, 2) забороняється священикам відбирання присяги політичного характеру та брати участь в політичних маніфестаціях, суперечних з християнською етикою, 3) в церковних проповідях забороняється вживати тем, що відносяться до міжпартійних спорів. Переступлення тих постанов потягає за собою негайне дисциплінарне слідство.

Перед відступом червоних

Кореспондент агенції Ава звідомляє: На фронті Гвадаляхари треває дальше сильний наступ національних військ. Повстанці заняли ряд місцевостей, опущених червоними. Успіхи повстанців викликали замішання в червонім комітеті оборони. Одні заявляються за опором аж до остаточности, інші радять стратегічний відворот. — „Пті Парізієн" пише, що рада оборони Мадриду зогляду на побідний наступ повстанців на відтинку Гвадаляхари рішила звернутися до правительства в Валенсії за якнайскоршою допомогою. Коли допомога не прийде, зачнеться загальний відворот.

пристав на його просьбу і дав собі завязати очі моєю власною хусткою.

Доброї чверть години вели вони мене крутими стежками через багно. Вкінці задержалися. Ми стояли перед нужденною хатчиною, зліпленою з трощі й соломи. При світлі місяця можна було все розглянути виразно.

Кілька бетярів лежало на землі перед хатою, що служила їм пристановищем. Вони очевидно дожидали нашого приходу, міжтим як в середині на високій купі свіжої соломи сидів молодий чоловік, сторожений старшим бетяром, котрий рівнодушно, без найменшої осторожности, курив люльку. Коли він сильніше потягнув з люльки смердячий бакун так, що аж засквирчало в люльці, розяснювалася на хвилю темнота в хаті. Густі клуби диму добувалися крізь хатні двері на двір і тут поривав їх студений вітер, крутив ними і стелив їх по землі, але ніхто на те не зважав.

Опришки не відозвалися ні словом, вхопили лиш мовчки за криси своїх затовщених, округлих капелюхів і приглядалися мені з правдивим „бетярським" спокоєм. Їх заржавілі рушниці стояли рядом сперті до стіни хати.

— Де хорий? спитав я нетерпеливо.

— Там у середині, відповів мій провідник і похиляючись до низьких дверей, показав до хати.

— Будьте ласкаві, пан-отче, увійти і зробити там своє діло.

При тих словах вийшов старий бетяр з хати, закинув на плечі старий, витертий кожух і не звертаючи найменшої уваги на окруження, почав мовчки глядіти на хмари, що пересувалися по небі.

Я увійшов до середини і застав там молодого, здорового чоловіка.

— Чи ви хорі? спитав я.

— Так, я, і моїм послідним бажанням було ще раз висповідатися.

Більше не міг я нічого з нього видобути, скінчив своє святе діло і вийшов з хати переповненої смердячим димом.

— Ви вже скінчили, пан-отче? спитав начальник опришків.

— Скінчив.

— Отже, можемо йти! Красно дякуємо за труд.

Один по другім бетяри хапали за капелюхи і мовчки кланялися. Мені знов завязано очі і тими самими крутими стежками поведено мене назад.

Ми могли бути вже майже на краю багна, де ждав на нас віз, коли сильний гук, немовби від вистрілу, потряс нічною тишиною.

— Що се? спитав я, здрігнувшись, і мимоволі вхопив за перевязку на моїх очах.

— Не знимайте ще, пан-отче! сказав бетяр, що мене вів, спокійно але рішучо — се ніщо... тепер хорий помер.

Через цілу дорогу до дому не можна було добути з опришка ні слова більше.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

Промова полк. Коца

на зїзді представників сіл у Варшаві.

На польськім зїзді представників сіл у Варшаві в ратушевій салі виголосив полк. Адам Коц слідуючу промову. Подаємо її в цілости:

Се перший крок, що його робимо на шляху, який мусить нас допровадити до значного поліпшення положення села, ціпко зорганізованого й усильно працюючого над помноженням загально-національного добра. В нашій збірній волі сей зїзд має започаткувати справу зорганізування суспільности села в рамцях Обозу Зєдноченя Народовеґо. Його сили, пружність ділання і плянове зусилля мають заважити на долі нашого народу і нашої держави. Деклярація каже: „Суспільна структура Польщі спирається в своїх основах на широкій масі робітників і селян. Від долі тих верств, їх добробуту як також культури і горожанського рівня залежить у величезній мірі гармонійний розвій Польщі й її будучність".

Вся суспільність не тільки мусить се знати і розуміти, але мусимо ще витворити такі методи збірної праці і таке почуття відповідальности кождого з нас, щоб діло, яке зачинаємо, внесло в життя народу нові первні творчої енергії і збудило сили, що в нім дрімають.

Не просте се ні легке завдання.

Здаємо собі докладно справу з сумної дійсности, в якій є польське село. Бачимо цілий образ його господарського і культурного занедбання, бачимо хлопську біду зі всіми її проявами і злими наслідками того стану річей для держави. Одначе не задля реєстрації самої тільки людської кривди, ні для пустого ляментування чи протестів стаємо до зорганізованої праці. Будемо збуджувати духа підприємчивости, шукати нових доріг, коли старі заводять, — орґанізувати і покликувати до орґанізаційної праці тих всіх, котрі стають до тої відповідальної тяжкої праці, як ми з горячим серцем і глибокою вірою в чесність і успішність наших замірів.

Є нас в Польщі велика, дуже численна громада людей, що розуміємо потреби села. Є нас богато разів більше, ніж зібраних нині в сій салі. Не можливо було запросити всіх сільських діячів, що відчувають так як ми. Часто не знаємо їх адрес, не знаємо де вони в тій хвилі. До них також, неприсутних тут, звертаюся з закликом, щоб стали спільно з нами до рядів, що рушають до праці і боротьби за лучше завтра для Польщі.

Ніхто в нашім таборі не має претенсії до права першенства тільки для себе. Ніхто тут не стоїть біля цільника („цельовнік") і не реєструє часу, коли зголосився, але кождий з нас бачить в іншім свого брата, коли се чоловік таксамо відданий ідеї, що таксамо горячо відчуває для Польщі і який стане разом з нами в однім ряді до спільної праці. І се ще хочу сказати: Життя народу не дасться пошуфлядкувати і поділити на орґанізми, зовсім відокремлені. У великій родині цілого народу нема окремого життя села і зовсім окремого від него життя міст. Ті дві ділянки життя звязані з собою і не до подумання їх окреме трактування як ділянок не звязаних з собою.

Оповіщую, що наш табор в містах зробить все, щоб приготовити міста до приняття і проковтнення надміру населення з перенаселених сіл. Будемо над тим спільно працювати, щоб уможливити той відплив з села і задержати процес зубожіння хлібороба щораз дальшим роздріблюванням і так вже малих сільських господарств.

Ми приступили до великої праці: орґанізації Обозу Зєдноченя Народовеґо. В тій праці не повинно забракнути нікого з Поляків, що в сучасних умовинах життя цілого світа розуміють потребу обєднання найлучших сил народу в боротьбі за лучшу будучність для него.

Здаю собі добре справу з трудощів, що стоять перед нами. Заявляю, що вірю глибоко і відчуваю се горячо, що переможемо всі перешкоди в спільнім зусиллі і будучим поколінням перекажемо дорогу вже сильно збудовану, твердо вбиту і певну.

Будемо всі дуже осторожні в доборі людей, що будуть провадити працю на поодиноких теренах. Мусять се бути люди якнайлучші і найліпше до того приготовані. Сей добір вимагає передовсім часу. Бажаю, щоб ми всі від початку розуміли і розважили в своїй совісти потребу орґанізаційної карности. В орґанізації повинна від самого початку панувати атмосфера братерська, вільна від яких небудь інтриг чи особистих амбіцій.

Пригадую: Кождий, що приймає наші погляди, хто разом з нами бажає працювати над згуртуванням нації — се наш приятель, зовсім незалежно від того, в яких рядах перебував дотепер.

Горожани! Наше завдання будити сили народу, визволяти, удосконалювати і кермувати до добра і розвитку Польщі. Маємо збудити творчі сили польського люду до напруженої праці в імя добра цілого народу і держави.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

Нові видання

Св. Отця Пія XI **Енцикліка про католицьке священство** (De sacerdotio catholico). Львів 1937. Накладом грекокат. Митрополичої Консисторії. Ст. 40. Формат: 24.5×17 цм.

Катехизм Марійських Дружин. На основі Гаррассера уложив о. Іриней Назарко ЧСВВ. Львів 1937. Накладом Марійського Т-ва Молоді. Ст. 42. Формат: 16×12 цм.

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ. **Чи треба сповідатися?** Видавництво ЧСВВ в Жовкві, книжка 209. Бібліотека релігійної освіти ч. 13. Ст. 32. Формат: 16.9 × 10 цм.

Осип Мартинків. **Повна Служба Божа** на три голоси. Муз. накладня „Торбан", Львів. Ст. 24. Форм. 32×24 цм.

„Скала" і „Просвіта". Які ріжниці між ними ідеольоґічні, статутові й орґанізаційні. Львів 1937. Накладом Головного Виділу „Скали". Відбитка з „Нової Зорі". Формат: 17.8×13 цм. Ціна 20 сот., з пересилкою 30 сот. — Отся брошура під скромним титулом „Скала і Просвіта" се в дійсности перша у нас фільософія народно-просвітного руху. Автор старший досвідчений священик у великім циклі статтей, печатаних у „Новій Зорі", розбирає теперішній фактичний стан зорганізованого просвітного руху між нашим народом в Галичині, початки того руху і його напрямні колись і тепер. Він бистрими поміченнями викязує, як головне русло просвітного руху, стративши християнсько-католицьку керму, розприслося на безліч лівих ідеольоґічних напрямів, які себе взаїмно безоглядно поборюють і тим страшенно анархізують нашу народну масу, — що стає особливо небезпечним в часі, коли „агенти Комінтерну сітями своїх орґанізацій омотують щораз ширші верстви нашого темного робітництва та селянства" і коли зі столиці Антихриста на радієвих филях лунає зухвалий голос: „Запалю всі церкви, знищу всяку релігію". І в такім часі католики, навіть священики, поборюють орґанізацію „Скалу", що поставлена в основу Католицької Акції! І отсе виказування, чому на такі дивні бездоріжжа зійшов просвітянський рух і з ним навіть частина духовенства, — належить до найсильніших місць не тільки виводів автора, але й нашої публіцистики про освітній рух взагалі. Тому сю зрозуміло й ясно написану фільософію нашого просвітянського руху повинен перечитати кождий інтелігент, що займається публичними справами. А вже для священиків і особливо для кураторів „Скали" ся праця доконче потрібна. В другій її частині п. з. „Війна чи мир" представлені взаємини між „Скалою" і „Просвітою", дуже дивний і хоробливий підклад тих взаємин та передумовіни, від яких залежать добросусідські відносини орґанізацій „Скали" і „Просвіти". В ті статті вложена велика умова праця. Се нехибно можна пізнати по тім, що при кождім новім читанні тих статтей зауважується в них нові цінні помічення, яких за попередними разами не запримітилося. Хоч обговорена праця відноситься до просвітного руху в Галичині, та вона очевидно має й буде мати практичне значіння також для нашого просвітного руху на Волині, на Закарпатті, на Буковині й на всій еміґрації: бо в тій праці виказано, як з зелізною послідовністю мусить наступити розбиття і занархізування просвітного руху, коли його тільки вирвати зпід керми Церкви. З ріжних сторін краю одержуємо признання для тої праці, дещо з того ми напечатали в „Новій Зорі". А хто не вірить, що се дійсно глибока праця, нехай уважно перечитає, а властиво перестудіює її, тай тоді нехай напише нам, чи вона не заслугує на назву першої в нас фільософії просвітного руху між українським народом. Розуміється, річева критика тої праці дуже пожадана, навіть найостріша. Та ми думаємо, що та праця видержить всяку критику. Тільки особистих нападів до критики не рахуємо. — А. Ч.

Лікарський фейлетоник.

РАК

З нових дослідів над ним.

Рак се одна з найзлобніших і найгрізніших недуг. Число занедужань на рака замість меншати внаслідок боротьби з ним, виказує постійний зріст. В загальнім числі смертности припадає на рака аж 15 проц. Рак полягає на надмірнім і невластивім розмножуванні тканки, найчастіше наболонної. Належить він до т.зв. злобних тому, що розростаючись коштом тканки, що нормально розвивається, нищить організм, затроює його своєю їддю і вкінці, що найнебезпечніше, зльокалізований в початках свого розвитку може „перекидатися" з місця на місце поширюючись по всім організмі при помочі устрою лімфатичного і кровоносного. Зі знарядів людського організму одинока селезінка забезпечена від рака. Раковаті клітини дуже витревалі. Німецький вчений Варбург ствердив, що вони можуть жити без кисня. Причин повстання рака дуже богато. До найчастіших належать причини фізичної натури, особливо такі, що довший час ділають на тканку: отже ріжного роду проміння або й механічні чинники як утиски, тертя або подражнення. Знані випадки повстання рака на язиці або слизовій оболони внаслідок того, що язик довший час черкався до острого, спорохнявілого зуба. Знаний також в курців люльок рак губи, що повстає внаслідок довготревалого утиску люльки на уста. До відомих віддавна причин повставання рака кормового проводу треба зачислити нпр. заживання горячої поживи. Причиною повстання рака можуть бути також надуживані соняшні проміння і навіть „раковбийчі" проміння раду чи Рентґена, коли їх постійно примінюється. Найважніша справа в леченні рака — завчасу розпізнати недугу й відповідно поступати супроти неї. Від того залежить можливість цілковитого виздоровлення. Перші ознаки рака кормового проводу можуть бути ріжного рода жолудкові недомагання, худіння, викиди з характеристичним осадом якби фузів і т. д. Зовнішні раки лічить медицина при помочі терапевтичних метод, внутрішні вимагають операції й насвітлювання. Важний чинник — відповідний спосіб життя пацієнта особливо умірковане відживлювання при задержанні відповідної температури поживи, вистерігання товстих харчів та споживання потрав богатих у вітаміни.

◆◆◆

Осип Фтадеєвич, уроженець „малої губернії“. **Епопея сміху.** Про те як Союз Народів в Женеві зафундував котлети українським еміґрантам у Львові і що з того вийшло. Львів 1937. Видання „Нової Зорі“. Ст. 20. Формат 17.8×17 цм. Ціна 10 сотиків.

Олександер Убиш. **Танас Горлач.** Оповідання з життя передостанніх власників Угнова і їх служби. Зі вступом перекладчика Степана Божика. Львів 1937. Накладом „Нової Зорі“. Ст. 48. Формат: 18×13 цм. Ціна 30 сот., з пересилкою 35 сот. — Се одно з найцікавіших оповідань про те, як занепадала верства великих посідачів через своє життя і поведення. Оповідання те повчаюче також описами з життя служби та прикрашене описами ловів на медведів, оленів і т. д. Надається до масового поширення в читальнях. — А. Ч.

Пропамятна Книга видана з нагоди сороклітнього ювилею Українського Народного Союзу. Зредаґував Др Лука Мишуга. Джерси Сіті, Ню Джерзі. Накладом Українського Народного Союзу. 1936. Сторін XVI і 752. — Се книга цінна статистичним і фактичним матеріялом, який у ній зібрано. Молоде покоління, що взяло участь у працях тої книги, пише вже по англійськи, але видно і в його писаннях горячий патріотизм поруч любови до нової батьківщини. Щоденник „Свобода“, орґан УНСоюза, печатається тепер в 15.000 прим., у такім самім числі також „Юкраінієн Віклі“ тижневик в англійській мові. Цілу книгу ми покищо тільки переглянули, отже докладнішої оцінки подати ще не можемо. Та вже по перегляді тої книги можна ствердити її основну хибу: недостача живої белєтристики з життя нашого народу в Америці. Через те ся велика книга не може бути почитна. Її мабуть не перечитають навіть ті, що про них у книзі є згадка, тільки переглянуть. А цінність її як збірки матеріялів, цифр, дат і фактів, важна тільки для будучого історика. Можеб бодай у 50-ліття Союза направлено ту основну хибу й видано збірку нових оповідань та описів подорожей по Америці: таку книгу цікаво читавби ввесь нарід і там і тут. І вона булаб заразом найлучшою реклямою для Союза. — А. Ч.

Російсько-український словник. Видавництво Академії Наук УРСР. Київ, 1937. Ст. 889. Тираж 30.000 примірників. — З передмови довідуємося, що сей словник укладали Ст. Василевський і Єв. Рудницький. Інститут мовознавства просить читачів, надсилати загальні й конкретні зауваження (Київ, Бульвар Шевченка 14), бо має розпочати працю над другим виданням цього словника.

О. С. Пушкін: **Вибрані твори** в двох томах. Переклади за редакцією М. Рильського, М. Терещенка і П. П. Тичини. Вступна стаття М. Горького. Державне Літературне Видавництво. 1937. Том І. Ст. XX і 413. Том ІІ. Ст. 679. Тираж 10.000 примірників. З ілюстраціями. Се видання щойно наспіло до Львова. Воно дійсно прекрасне, але українська мова не всюди добірна.

Курс ботаніки для вищих педаґоґічних навчальних закладів. Переклад з 1-го російського видання. Харків 1936. Сторін 666 з численними ілюстраціями і 2 картами рослинности. Тираж 9.200 прим. Ціна 10 карб. 75 коп. — Книга робить добре враження. На жаль у передмові не сказано, чи в термінольоґії взято під увагу всі українські землі.

К. Сьома. **Дамян Чуприна.** Драматичні малюнки з козацької бувальщини в 4-ох діях. Після опов. П. Свого „Ґульнара“. Львів 1937. Накладом Видавництва „Русалка“, Львів, Ольшевського 11. Ст. 22. Формат: 23×15.1 цм.

Г. Н. Кассон. **Твоє щастя в твоїх руках!** Тринацять рад про успіх і щастя в житті. Бібліотека практичного знання. Львів, 1937. Український Видавничий Інститут. Ст. 104+8 нпґ. Формат: 18×12.4 цм. Ціна 1.40 зл.

Святослав Гординський. **Слова на каменях.** Римські ямби. Львів 1937. Ст. 16. Формат 16.2×12.6 цм.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У Ватикані відбулася під проводом Св. Отця нарада 26 кардиналів, що належать до 3 конґреґацій: східної Церкви, пропаґанди та церковних справ. Нарада тревала дві години. Радили мабуть над церковною орґанізацією в Абісинії та над іншими внутрішними справами Церкви.

Марійські Дружини в Товмачі як минувших літ так і сего року влаштували в день Стрітення прекрасну Академію в честь фатімської Матери Божої. Скромними запрошеннями спросили гостей, а вони дописали так, що у величезній салі скоро забракло місця. Всі прибули на те одиноке щорічне свято з поклоном до Марії, прибули, щоб наочно переконатися про поступи дружин. На сцені красно зеленю прибрана і ярко тисячсвічковим рефлєктором освітлена пречудна, чудотворна подоба Божої Матери, що перед роком прибула до нас аж з далекої Фатіми, зпід Ґібральтару. З висот споглядає на свої любі діти, начеб уважно слідкувала за кождою точкою програми. Стоячи вислухують гості нового фатімського гимну, що до нього слова уложив п. Теодор Ріпецький, суддя зі Львова. Програма обильна, кожда точка так солідно підготована, що кожда надається на перше місце. І ті прекрасно викінчені щедрівочки і ті дві деклямації (з них одна збірна) віддані по мистецьки, і те „Аве Марія“ — Ґунода віддане так, що не потребує стидатися і великоміських сцен, і дві промови провідників дружин і музика, — все зложилося в прекрасну цілість на славу Марії. Могутне враження викликала вистава „Юлія“ з величавою кінцевою сценою розпяття мучениці на хресті. — Не менше щаслива була гадка аранжерів Академії, упросити найблищу дружину зі Станиславова-Ґірки з її точками; гості вибрали собі промову О. Валіхновського, дві точки з деклямацій і фортепіяновий акомпаніямент славної пяністки п. Тимківної. Такі взаїмні сусідські доповнення мають ту добру прикмету, що побуджують до активности дружини. Товмацьку Марійську Академію ціхували отсі прикмети: солідно обдумані всі точки програми, уняття цілости Академії, підготовка першої кляси і викінчення таке, що його і по столичних містах рідко стрічається. Гості опускали салю з найбільшим вдоволенням і желаннями як найкращих успіхів в дальшій праці при улаштуванню Марійського Конґресу, що має відбутися в Товмачі з кінцем травня. До сего від довшого часу відбуваються великі приготування.

Міжнародний конґрес жіночої молоді відбудеться в Брукселі в днях від 30. III. до 2. IV. с. р. До участи в нім зголосилися делєґації 27 жіночих орґанізацій держав европейських і позаевропейських. Темою нарад буде: „Жіноча молодь в сучаснім світі.“

В Лондоні в днях від 14—18 липня відбудеться 3-тий міжнародній конґрес католицьких орґанізацій доглядачок. Протекторат над конґресом обійме архиепископ Вестмінстеру.

„Остання Вечера“ Леонарда помалу зникає. Славний образ Леонарда да Вінчі „Остання Вечера“ (в рефектарі медіолянського домініканського монастира Санта Марія делля Ґрація) від довшого часу є предметом великої журби істориків мистецтва. Загрожує йому цілковите знищення. „Остання Вечера“, що над її виконанням працював Леонардо 4 роки, се образ мальований „аль фреско“, на стіні. Вже кілька разів старалися припинити розклад фарб темперо, внаслідок чого образ линяє та все надармо. Тепер комісія знавців щераз докладно оглянула образ і ствердила, що образу не вдасться вратувати й він за кілька літ цілком зникне.

В Китаї є тепер три міліони католиків. В останньому році число католиків зросло там на 19 тисяч. В 1907 р. був в Китаї 1 міл. католиків, в 1920 р. 2 міл.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕОСВ. ҐРИҐОРІЙ ХОМИШИН був на авдієнції у премієра міністрів ґен. Складковского.

ПОСОЛ В. КУЗЬМОВИЧ вніс інтерпеляцію до міністра освіти в справі недостаточного узасаднення перенесення старших учителів Українців на терені львівської шкільної кураторії. В інтерпеляції порушив передовсім справу вчителів: Івана Ґаблевича й Володимира Іванця.

НАЙЗАМІТНІША ПОЛІТИЧНА ПОДІЯ останніх днів се поїздка Муссолінія до Лібії (Африка), де він маніфестаційно заявляє прихильність Італії для Ісляму. Се дуже дражнить анґлійську публичну опінію.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА, як заявив Крофта, дальше противиться поворотові Ґабсбурґів на престол. А щодо меншин, то думає, що вони можуть звертатися зі своїми жалобами до Союза Народів, тільки не до поодиноких чужих держав.

ЮҐОСЛАВІЯ получилася каблем безпосередно з Францією.

НОВУ НОТУ НІМЕЧЧИНИ до Анґлії уважають в Европі загально за домаганя Ґітлєра одержати свобідну руку на Сході. Се противилосяб поголоскам про порозуміння Німеччини з Совітами, хоч з другої сторони вразі відмови вільної руки те порозуміння може згодом наступити.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР мав висказатися, що коли Німеччина хоче робити політику з Ромунією та Югославією, то не може рівночасно підпирати мадярських претенсій до зміни границь коштом тих держав. Се мало викликати велике остуджения між Угорщиною і Німеччиною.

В ДЕНЬ УРОДИН ҐІТЛЄРА 20. IV. будуть видані почтові марки з його портретом.

ҐЕН. ҐЕРІНҐ виїде в найближчім часі до Югославії з офіційною візитою.

ПАРИЖСЬКИЙ „ФІҐАРО“ приніс статтю д'Ормесеона про те, що в области Саари мають усувати Розпяття в школах і на те місце давати портрети Ґітлєра. Автор статті твердить, що нац.-соціялізм і під оглядом релиґійним стає „по одній стороні барикади“ з большевизмом, але робить се менше замітно.

ПЕРШУ ТРАНШУ позички на національну оборону (5 міліярдів фр.) покрито у Франції в першім дні субскрипції.

ПРЕМІЄР ДАНІЇ Ставдінґ їде зі Стокгольму до Осльо. Він у Швеції й Норвеґії пробує створити оборонний союз трьох скандинавських держав.

Б. КОРОЛЬ ЕСПАНІЇ АЛЬФОНС XIII зійшовся зі своєю жінкою Вікторією в Римі.

ВИЗНАЧНИЙ ДЕРЖАВНИЙ МУЖ Анґлії Чемберлєн заявив, що коли вибухне конфлікт задля східної Европи, то хоч Анґлія не має зобовязань на той випадок, вона буде поводитись так, якби мала зобовязання. Ми Українці хочемо сподіватися, що супроти нас Анґлія буде почуватися бодай до таких зобовязань, щоб нас не зовсім винищено на континенті Европи.

КОМІТЕТ НЕІНТЕРВЕНЦІЇ іменував голяндського адмірала ван Дульма начальником морської і сухопутньої контролі границь Еспанії. Шефом морської контролі іменований голяндський адмірал Ольовієр.

КРЕДИТОВА КОМІСІЯ американського парляменту ухвалила 526,525.000 долярів кредиту для маринарки на новий буджетовий рік. За ті гроші збудують 8 контрторпедовців і 4 підводні судна та будуть продовжати будову 2 панцирників, 3 летунських баз, 48 торпедовців і 10 підводних суден і канонірок. 29.000.000 долярів призначено на закупно 397 літаків.

ПРЕМІЄР ЯПОНІЇ заявив, що Японія заключила з Італією договір у справі спільного використовування Абісинії. Подібний договір був уже передтим підписаний з неґусом.

З СИМ (20-ИМ) ЧИСЛОМ „Нової Зорі" висилаємо всім нашим П. Т. краєвим ПЕРЕДПЛАТНИКАМ СКЛАДАНКИ ПОЧТОВІ (ЧЕКИ). Ними просимо присилати ПЕРЕДПЛАТУ И ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ. Хто читає газету а за неї не платить, дуже їй шкодить. Адміністрація „Нової Зорі".

НОВИНКИ

Всі організації „Скали" повинні вислати делеґата на річний зїзд організації до Станиславова, що відбудеться в травні (в маю) с. р. Вже тепер треба приготовлятися, щоб делеґат мав чим виказатися на зїзді. Отже треба справити католицьку бібліотеку, заабонувати катол. пресу, занятися харитативною акцією і т. д.

Академія в 300-ліття смерти Митр. В. Рутського відбудеться 21 с. м. в салі Великого Театру у Львові. Академію влаштовують львівські центральні українські культурно-освітні установи при співучасти трьох хорів, співака Мих. Голинського й ін.

До церкви св. Петра і Павла у Львові вломилися злодії і вкрали зі скарбонки 15 зл.

Кінець великодніх ферій пересунено на день 31 березня. Шкільні заняття зачнуться в четвер 1 квітня с. р.

Міністерство пошт і телеґрафів повідомило дирекцію пошт у Львові, що українські радіоабоненти можуть виповнювати реєстраційні карти по українськи. Львівська дирекція пошт вислала в тій справі відповідні обіжники до підлеглих їй поштових урядів.

Дня 17. III. с. р. відбувся у Варшаві заходом „Орієнтального Кола Молодих при Східнім Інституті" відчит сенатора Ст. Седлецкого п. з. „Визвольні змагання Українців і їх відношення до Польщі."

Борис Крупницький оповістив у 2-м сшитку 1-го річника „Ягрбіхер фір Ґешіхте Остевропас" на стор. 263 — 269 працю п. з. „До початків гайдамаччини".

В Підкамені рогатинського повіту переведено люстрацію, яка ствердила брак 446 зл. Громадського касіера зложено з уряду.

В Станиславові арештували листоноша Зиґмунта Вонсача. Він викрадав доляри з американських листів.

До церкви в Сновидові пов. Бучач дісталися злодії та ограбили скарбонку і знищили захристію.

Паню Катерину Наконечну, управительку кооперативи „Сила" в Зарічу к. Делятина, виселили з прикордонної смуги.

До громадської канцелярії у Володимирцях пов. Жидачів вломилися злодії й винесли вогнетревалу касу, в якій було 500 зл. Сполошені вартівниками покинули касу і втікли відстрілюючись.

Поштову аґенцію відкриють з днем 21 с. м. в Добряниці, пов. Перемишляни.

Польське правительство повідомило Ромунію про плян будови каналу Балтик—Чорне Море.

У Сьвентохловіцах увязнили директора Комунальної Каси Ощадности, Авґустина Дирду, та жидівського спекулянта Г. Каменецкого.

До Берези Картузької вивезли з краківського воєвідства 16 комуністів, в тім 8 Жидів.

За привласнення депозиту одного з вязнів засуджено б. начальника вязниці в Липні К. Дембіньского на рік вязниці і позбавлення горожанських прав на 4 р.

Гумор — Про кождого чоловіка можна написати роман, але не кождий варт некрольоґа.

Суд у Вильні ухилив завішення „Білоруської Криниці". Рівночасно звільнено від вини редактора того часопису за уміщення статтей „Студентські заворушення в Вильні" і „Студенти Білорусини".

В Познанщині коло м. Понін впав у рів тягаровий самохід, що віз дріб і набіл на торг до Познаня. Дві жінки погибли на місці, одна тяжко ранена.

Наслідки большевицького виховання. „Ізвестія" звідомляють, що в селі Заґідово калінінської округи ученик 7 кляси Агієнко застрілив в очах своїх товаришів учительку російської мови за те, що оставила його другий рік в тій самій клясі.

Совітська пригранична сторожа увязнила на озері Пейпус трьох естонських рибалок, під закидом нелеґального переходу границі. Такі випадки повторяються там часто.

Б. ромунський премієр Йорґа, професор букарештенського університету й відомий україножер, зрікся професорської катедри. Нарешті.

В Будапешті помер нагло в 80 році життя один з найславніших віртуозів світа скрипак Евген Губай, найбільший сучасний мадярський композитор і музик.

При всіх шляхах вивішено в Німеччині заклики, щоб авта їхали не з більшою скорістю як 50—60 км. на годину (з виїмком конечної потреби), бо надто скора їзда скорше зуживає авта і бензину.

В Німеччині є вже тільки 611.000 безробітних.

На королівськім дворі в Білгороді панує пошесть грипи. Занедужали малий король Петро, кн. реґент Павло і його жінка кн. Ольга.

На Середземному Морі грецький нафтовий корабель „Люкія" наїхав на міну: Запалилася бензина й корабель згорів. З залоги (24 людей) вратувалося лише кілька осіб.

В першу річницю заложення імперії, т. зн. 9 травня с. р., випустять в Італії нові монети срібні, мідяні й ніклеві. Більша частина срібних монет буде призначена для Східної Африки.

Віцекороля Абісинії, маршала Ґраціянія, відзначив Муссоліні найвищим військовим ордером, Сабавдським Хрестом.

В Парижі модна тепер театральна штука „Пісня Азії", повна чужої екзотики.

У парижській світовій виставі возьме участь коло 160.000 людей зі всіх країв Великої Британії, в тім коло 50.000 з Канади. Вони приїдуть на коронацію в Лондоні й потому відвідають Париж. Так пише англійська преса.

Гумор. — Робиш з мене болвана, жалувався сніг хлопчикові.

В Швеції від 1 липня 1938 р. заборонять ритуальний заріз.

Англійське кольонізаційне товариство задумує оселити в долині ріки Ваал в Африці 100.000 англійських рільників. Вони одержалиб простір 80 міліонів гектарів.

Національним гимном в Еспанії, здобутій повстанцями, став давний королівський гимн.

Несамовитий двобій. В Геракліоні на Криті два фармері, англійські горожани, дискутували на тему становища Англії до домашньої війни в Еспанії. Внаслідок розбіжности поглядів зачали двобій на штилетн, в котрім оба погибли.

Дрібні монети зі скла мають увести в Злучених Державах Північної Америки.

Дитина між 2 і 4 роком життя сперечається або беться зі своїми ровесниками пересічно що 5 мінут. Та се звичайно не тріває довше ніж пів мінути. („Сайнс Нюз Леттер".).

Фабрика Форда випустила недавно у світ 25-міліоновий самохід. Перший самохід Форда вийшов у світ в 1903 р.

Злучені Держави Півн. Америки задумують обмежити число еміґрантів з інших держав до 100 осіб з кождої держави.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Савина Кострубова** з Павляків, вдова по емер. управителеві народньої школи, померла 12 березня 1937 року після коротких і важких терпінь, заосмотрена Найсв. Тайнами. Покійна осиротила дочку Ольгу й синів: Петра Олександра, ґімназ. вчителя, й Теофіля, співробітника „Нової Зорі" і „Правди". Покійна була зразковою матірю, що все своє життя посвятила дітям. Вічна їй память!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Приймаю пацієнтів у моїм заведенні Львів, вул. Сикстуська 17, тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за попереднім замовленням. Пльомби, золоті, плятинові і емаліовані корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Реґуляція криворостучих зубів. — Полекші в сплатах. **НАСС.**

Безженний священик шукає інтеліґентної особи до ведення хатнього господарства. Зголошення: Уряд парох. в Білківцях, п. Богданівка Зборівська.

18—1—5

Інтеліґентніша вдовиця, в середнім віці, самітна, солідна, працьовита, скромних вимогів, визнається дуже добре на куховарстві, заряді домашнім, огороді, шиттю білля і постелі, прийме місце найрадше в домі самітного, безженного священика. Зголошення прошу слати до Адміністрації „Нової Зорі" „Для Галичанки".

24—1—2

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редаґує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 21 березня 1937. Ч. 21 (1021)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

В 300-ЛІТТЯ СМЕРТИ МИТРОПОЛИТА РУТСЬКОГО

Академія в 300-ліття смерти митрополита Йосифа Велямина Рутського відбудеться в неділю дня 21 ц. м. о годині 12-ій полудне у Львові, в салі Великого Театру, зі слідуючою програмою: 1) Д. Бортнянський: пс. „Вскую прискорбна єси" — хор Питомців. 2) Святочна промова. 3) Д. Бортнянський: пс. „Блажен муж", хор Львівського Бояна. 4) А. Кореллі-Леонард: „Ля Фолія", скрипкове сольо студ. теол. А. Цегельський. 5) В. Барвінський: пс. 94 „Боже одомщенія зглянся", сольо-спів Михайло Голинський. 6) Д. Бортнянський: пс. „Небеса повідають славу Богу", хор Питомців. Фортепяновий дострій обняли: Вп. П. Проф. Ніжанковський і Др Б. Кудрик. Диригенти хорів: Вп. П. І. Охримович і В. Якубяк. Білети в ціні від зл. 1.50 до 3 і студентські по зл. 0.45 можна набувати в Духовній Семинарії, вул. Коперника 36 в пятницю від год. 16—19, в суботу від год. 10—12 і 14—18. В день Академії при касі Вел. Театру від год. 10.

Самоуправа Підкарпатської Руси

буде здійснена ще сего року, каже премієр Чехословаччини.

Премієр Чехословаччини др Годжа виголосив на пресовій конференції таку урядову заяву: Підкарпатська Русь одержить автономію, яка їй належиться згідно з мировими договорами і конституцією Чехословаччини. Та країна прилучилася до Чехословаччини з 70% неграмотних в цілому і з 90% неграмотних селян. Мимо того Чехословаччина дала їй загальне і тайне голосування, не виключаючи й жінок. До війни лише 5% населення мало там виборче право. Нині та країна піднеслася на такий рівень, що можемо спокійно виконати свої зобовязання. Творимо в ній губернаторський уряд з управненнями, які приписують мирові договори і конституція. При нім творимо губерніяльну раду з дорадним голосом аж до часу поки буде вибраний сойм того краю. Вибори до того сойму будуть скоро розписані. Зараз по великодних феріях проєкт самоуправи Підкарпатської Руси буде поставлений на порядок нарад парляменту в Празі. — Таким чином українська нація побачить свій перший краєвий сойм завдяки тій обставині, що одна з українських земель опинилася в чехословацькій державі. Ся подія дасть очевидно початок зовсім новій конфігурації сил в середній і східній Европі. Цікаво, що якраз тепер Мадяри, котрі тисячу літ посідали ту землю, спромоглися доперва на опис її змагань у праці Астальоша. Так тратиться краї.

Православна Церква і політична акція плк. Коца.

В „Слові", органі православного митрополита Діонізія, появилося „возваніє" самого митрополита про святкування памяти марш. Пілсудского та про акцію плк. Коца. З того дивного „возванія" довідуємося, що синод православної Церкви в Польщі на засіданні 27 лютого офіціяльно „заявив про готовість вищої православної церковної влади співробітничати в здійсненні засад деклярації полковника Адама Коца для збільшення могучости та посилення слави Польської Республики". Повідомляючи про се „возваніє" закликає всіх „любих во Христі отців, братів і дітей, щоб повинувалися голосові Вищої Церковної Влади..." Сеї агітації вже й Полякам було забогато — і ні один орган польської преси навіть не згадав про се ярке надуживання Церкви до політичної агітації.

Напад на церкву в Жовківщині.

Дня 13 с. м. коло 9 год. веч. комунарі з пальною зброєю, витрихами і штабами почали демолювати входові двері церковці в Двірцях жовківського повіту, але завдяки вартівникови і принагідній помочі втекли. Втікаючи відстрілювались. Нарід з сусідного села, хоч був заалярмований стріляниною, не прийшов на поміч церкві. В Двірцях вже від довшого часу нищено каплички та надгробники на кладовищі, ограблювано їх і на місци оставлювано червоні прапори.

Комісія сенату в обороні судів присяглих.

В сенатській правничій комісії відкинено правительственний проєкт скасування судів присяглих в Галичині, ухвалений недавно соймом. Ухвалу сойму референував сен. Терліковский і був за приняттям тої ухвали. В обороні судів присяглих виступив сен. кн. Любомірский. Сен. Патек, бувший амбасадор Польщі в Вашингтоні, хоч недужий, прибув спеціяльно на те засідання і виступив дуже енергійно проти правительственного проєкту. Він заявив м. ін., що рішення в справі скасування судів присяглих це справа гідности польського судівництва. Сен. Врублевский також признав, що се річ недопускаєма скасування судів присяглих. Мін. Грабовский боронив правительственного проєкту. Та се не помогло, комісія відкинула проєкт скасуваня судів присяглих десятьма голосами проти чотирох. Справа піде на повне засідання.

Окупаційний страйк в копальнях вугля.

З Катовиць звідомляють: В кількох копальнях вугля проголошено окупаційний страйк. Робітники висувають домагання економічні і політичні. Власти видали розпорядки проти підбивання цін на вуголь. ПАТ пише, що через той страйк робітники тратитимуть пів мільона зл. денно.

Катастрофальні бурі у Франції.

Над цілою Францією перейшли нагальні бурі получені зі зливними дощами. Вони спричинили жертви в людях та великі матеріяльні шкоди. В Парижі буря зірвала богато вивісок і реклям, що падаючи на землю зранили кільканацять осіб. В околицях Парижа буря повирвала богато дерев, що завалили шляхи й перервали самоходову комунікацію. В м. Монтпонт ріка залила поля й домі. Ріка Саона скоро прибирає й загрожує виливом. Особливо великих шкід наробила буря на побережжах Бретанії, Нормандії і Вандеї. Ряд пристаней знищених.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Біла Книга

ЯК ЇЇ РОЗУМІЄ АНГЛОСАСЬКИЙ СПЕЦ.

Великанські зброєння Англії се тяжкий удар не тільки для Італії, але й для Німеччини. Се правда, що нові німецькі воєнні кораблі знамениті і першої якости та що німецька продуктивність під сим оглядом велика: Німці мають три доки для будови тяжких лінійних кружляків, чотири доки для будови підводних суден, шість доків для будови легких кружляків, сім доків для будови лінійних кораблів і також сім для будови панцирників типу „Дайтшлянд". Та перед 1940 роком Німеччина ще не вспіє збудувати тілько воєнних кораблів, щоби стати першорядною великодержавою на морі. Навіть коли буде здійснена велика німецька програма будови 400.000 тон фльоти, то й тоді вона не дорівнає ще французькій, а про дорівнання англійській нема що й говорити. Значить, і по 1940 році на Північнім Морі Німеччина не матиме навіть тих шанс у морській боротьбі, які мала в 1914 р. Її морські зброєння на тім фронті коштовні та безвиглядні.

А якже виглядає ситуація на Східнім (Балтійськім) Морі? Теза про опанування Німцями того моря піднесена їх політикою до значіння догми. Та в світлі англійських зброєнь шанси Німців і на тім морі невеликі. Як на Середземнім Морі флянки Англії охоронятиме французька фльота, так на Балтійськім морі робити-ме те саме новотворена совітська фльота. На останнім зїзді совітів командант червоної фльоти Орлов сказав, що совіти будують тепер воєнні кораблі всіх родів, навіть лінійні. На Балтійськім морі формують большевики океанічну воєнну фльоту. Вона буде готова ще скорше ніж буде здійснена німецька програма. Що більше! Большевики вже тепер мають таку сильну підводну фльоту, що вона може рівняється французькій, а може й перевисшає її. Від 1933 р. число совітських підводних суден зросло о 715%. Вони числом щонайменше рівні німецьким. Крім того совіти мають на Балтійськім морі сильну воздушну воєнну фльоту і богато скорих та легких воєнних суден, торпедовців і нищителів, себто таких боєвих одиниць, якими в часі абісинської війни Італія відстрашила Англію перед висилкою своєї фльоти на Середземне Море. А що було небезпечне для могутної англійської „гамфліт", се мусить бути подвійно небезпечне для меншої німецької лінійної фльоти. Колиж німецька фльота взагалі не має шанс на Північнім Морі і коли не зможе опанувати Балтійського Моря, тоді виринає питання, на що її властиво Німці будують й видають на неї міліярди?

Отже проти-німецька спілка матиме на морях цілковиту перевагу, коли правдиві дані наводить Гектор Bywater.

Коли Англія до 5 літ хоче дати на скріплення своєї воєнної фльоти 600 міліонів фунтів, то на инші військові цілі лишається в тім часі ще 900 міліонів фунтів. Якби Англія мала постійне сухопутне військо і функціонуючий воєнний промисл, то ті суми сильно їх скріпилиб. А так вони будуть ужиті головно на примінення промислу до воєнних потреб і на підготовку воєнної господарки взагалі.

Англійська метода полягає не на магазинуванні запасів зброї, тільки на ор-

Що таке Козакія

II.

Як відомо, часто - густо політика доводить до того, що голос серця і крови має відступити далеко і приводить до протиприродніх спілок, як це було, наприклад, з українською галицькою армією при спілці з Денікіном, а пізпіше і з большевиками. Кому це все не буде таке зрозуміле, як саме Галичанам?

Само собою розуміється, що держава не питає своїх співчленів: „за кого вони мають битися?" І як свого часу п. Васюк бився (а може й не бився) за Кубань та Козакію проти большевиків, таксамо буде битися козацтво проти інших ворогів своєї державности. Бо чим же, як не Козачим парляментом Козакії був Верховний Круг Дона, Кубані й Тереку, який за останні часи кубанської самостійности кермував ділами козаків у престольнім городі Кубані, Катеринодарі?

Колиж за цим Кругом стояла кубанська армія в 120.000 шабель та багнетів та ще більша армія Донська, поруч з арміями інших військ, нехай над цим призадумаються ті з Українців, які за рецептом п. Васюка думалиб про те, що „без єдиного вистрілу" не можна віддавати козакам їх родові землі.

Галицька суспільність добре бачила на власні очі в великій війні, що значить козача сила, а козача солідарність така, якої не має ніякий інший нарід на світі, хіба Жиди! Нагадаємо лише, що коли в році 1917 російський уряд Керенського змобілізував проти Дону дві армії (Округи), то в туж мить всі козачі Війська від Кавказу до Тихого Океану, а їх було 13, відгукнулися на поміч Донові. Ціж козачі війська три роки боролися проти цілої червоної Росії, вичистили території Дону та Північного Кавказу від московських військ і загнали їх аж до Орла, під саму Москву!

Хто більше цікавиться цим питанням, нехай прочитає кілька моїх нарисів про „Озброєні сили Війська Кубанського" в „Літописі Червоної Калини". Там знайде відповідь на цілий ряд питань, поставлених п. Васюком: за що і коли Кубанці билися?

Чи треба ще, після всього згаданого, спростовувати твердження, що питання кубанських та інших козацьких Земель (українських) не було поставлене ясно?

Землі, на яких ми родилися й жили, які сотками років поливалися кровю козачою й угноювалися прахом тіл козачих, були і є нашою козачою с в я т о ю в л а с н і с т ю і наш святий обовязок боронити їх до самої смерти, проти кожного, хто проти волі козачої захотівби збройною рукою пригорнути їх до себе. Чи не так робилиб, ба навіть і роблять Українці з Галичини та Великої України зі своїми родовими землями? І хто і що мігби їм закидати в цьому?

А що сказалоб українське суспільство, коли, уявіть собі, знайшовсяб якийсь завзятий махновець Українець, якому здавалосяб, що він лише той „правдивий" нащадок Запорожців, які майже все своє життя сварилися з городовим козацтвом і гетьманством, відчувби себе більше звязаним з нащадками Запоріжжя на Кубані тай напавби на Кубанську владу чи тих представників громадянства, які підтвердилиб свої договірні відносини з урядовими колами України! Напавби за те, що козаки відлають суто-козачі, ще здавніх-давен запорожські землі, чужій державі.

— Шалена людина, мабуть сказився чоловік... — булаб єдина справедлива відповідь. Бож який син своєї землі буде казати, що йому непотрібна держава, якуж він сам мусів збройно обстоювати за часів лихоліття! Але це зроблено кубанським природнім козаком, який підписався такою назвою-поняттям, якого не знали на Кубані, бо природні козаки там були лише к у б а н с ь к і й і м е н у в а л и с я л и ш е к у б а н с ь к и м и к о з а к а м и.

Так воно було природньо і закиди старшому кубанському громадянству, що не заявило про остаточне політичне становище земель Кубані та Північного Кавказу, цілком недоречні; 99% кубанського громадянства закордоном, саме так як і Кубанці тепер там вдома, на Кубані та в злиднях радянської Півночі чи Сибірі, певно стоять на тому ґрунті, який заклала козача державність на Кубані, на ґрунті Кубанської держави. Незалежно від своїх почувань серця та політичних міркувань вони відчувають себе зобовязаними тим, що ухвалила Верховна Кубанська Влада і Верховна Козача. Все їх поступування звязане історичним і державним минулим козацтва і не є рішальним чи це Кубанці, які держаться ще постанов Ради „впредь до" утворення російської федерації (і з Україною), чи самостійники-націоналісти, чи такі, що почувають себе цілком Українцями, бо й ці й ті далі, як на постанову Ради про федерацію з Україною і іншими козачими Землями, не можуть іти.

Це все вказане договірними відносинами поміж самим козацтвом, в формі Обєднаного Совіту Дона, Кубані і Тереку, чи в договорі останнього парляментарного уряду на Кубані інжиніра В. Іваніса з урядом УНР — договорі, який і тепер діє в частині співвідносин з республіканською українською еміграцією, чи в договорі Центральної Управи Вільного Козацтва — Козаків-Націоналістів — з Гетьманською Управою. Все це одне й те саме. І лінія уряду УНР в цьому відношенні була і є такаж, як і уряду Гетьманської Української Держави.

Козацтво було і є суверенне в рішенні своїх державних справ. Там воно було паном до Росії, панувало воно в себе і при Росії, буде паном і після Росії, суверенним паном у козачих землях і в їх державному Союзі — Козакії.

Колиж Гетьманська Управа зробила такий важливий крок, як підтвердження козацької державности, яка існувала за часів державности української, вона зробила лише а к т в е л и к о ї д е р ж а в н о ї м у д р о с т и, диктований глибиною державного розуму провідників Управи і передбаченням можливостей майбутнього в боротьбі за визволення України.

„Без незалежної України не буде незалежного Дону, як і без незалежного Дону незалежної України", — написав б. посол при Гетьманськім уряді України генерал Черячукін у „Донській Літописі". І це зрозуміле для всього козацтва і для Гетьманського Проводу. Через те саме і розширює він договірні відносини минулого з Доном та Кубаню на все козацтво взагалі, на всю Козакію, як це робив уряд України передгетьманської в відношенні до тієїж самої Козакії, але під довжезною назвою Південно-східнього Союзу Дону, Кубані і т. д.

Козацтво і єдино козацтво має право порядкувати долею своїх Земель, і ніяка сила на світі, поки руки наші тримають козацьку шаблю і є набої в козацькій набійниці, не перешкодить Козацтву здійснити свої суверенні права. Годі, щоб так званий „Всеукраїнський Конгрес", в якому насьогодні відсутні і державнотворчі елєменти хліборобські, гетьманські українські громадяни й робітники, представники націоналістичних кол. мав право і міг вирішувати справи Козацьких Земель. Отже, булоб дивним, щоб цей конгрес, який іде під проводом українських соціялістичних партій, обєднаних у II Інтернаціоналі, знов таки злиганому з III Комуністичним Інтернаціоналом, вирішував національні справи України і держав Козацьких. *)

Відоможе, що на VII Зїзді Комінтерну вирішено створити спільний фронт Інтернаціоналів II і III проти „фашизму", під такою назвою ганебливого забарвлення вони трактують і всі націоналістичні змагання за звільнення рідних Земель від марксівської пошести. І ось українські прислужники цього фронту — марксісти будуть вирішувати справу Козакії?!

У козацтва справа з марксизмом вирішена була вже в минулому дефінітивно — козацькою шаблею. Козацькі націоналісти, а з ними і козацька маса, не припинять своєї боротьби з марксівськими правовірниками доти, поки вони не будуть знищені остаточно, бож вони і комуністи — це рідні брати, а комунізм — могила козацтва. Колиж іде питання, кому бути в цій могилі, то нема чого вибирати, — нехай іде туди і той брат, який хоч і є братом по крови, але зраджує національну справу.

Коли вже тепер українські патріоти та націоналісти, робітники і хлібороби відкидають участь у тому конгресі, то який він взагалі може мати авторитет для самої української справи? Та ще у справі вирішення козачої долі, тих козаків, які трусили тронами та державами в минулому, з якими і досі не може впоратися комуністична влада СССР, які мали і мають за собою, крім войовничої рішучости, ще сотки тисяч шабель та багнетів?! Лише безглуздя козацьких виродків може рекомендувати щось подібне до того, про що писав пан Васюк, відтак мікрон політичної кубанської думки й абсолютне зеро громадського козацького життя в еміграції. Дай Боже, щоб і українські марксисти були далі від таких радників та менторів над поступованням урядових кол відповідальних за українське майбутне.

Як було в минулому козацтво спільне з Україною Гетьманською та передгетьманською, таким воно має бути і в сучасному і в будучому!

Без вільної України не буде вільної Козакії і без незалежної Козакії не можна буде втримати незалежність України!

Тіж українські брати, які опиняться в межах козачої держави, як її горожани, міцним цементом будуть звязувати козацтво з українською державністю на користь обидвох народів України й Козакії!

Д-р прав інжинір С. Федорів-Лантух.

---

*) Всеукраїнський Конгрес не йде під проводом українських соціялістичних партій. Про се й инші порушені в сій статті справи поговоримо окремо. — Ред. „Нової Зорі".

ганізуванні воєнного промислу. Англійські магазини скромні, але на випадок війни вся продукційна машинерія Англії може бути якстій примінена до воєнних потреб.

Нова „Біла Книга" Англії предвиджує організування воєнних підприємств, направи майстерень, складів і т. д. Стан зброї армії буде на разі мало скріплений. Англія має другий з найбільших промислів автомобілевих і будує найлучші европейські мотори. Число людей занятих в англійськім воздушнім промислі збільшилося з 30.000 в р. 1935 до 58.000 в червні 1936. Се вправді тільки половина числа занятих при тім промислі в Німеччині і четвертина занятих в совітах, — але зріст очевидний. І що важніше: англійський промисл уживає тепер лише найновіших моделів.

Одначе сухопутна армія Англії була, є і ще лишиться мала. Змодернізують тільки узброєння піхоти. В найблищих роках Англія не зможе висадити на континенті Европи такий корпус, який заважив би в боях. Отже Франція могтиме рахувати тільки на свої сили і на силу своїх союзників на сході в боях на сухій землі. Тим більше значіння має для Франції і для Англії союз з большевиками. Се й видно з нової „Білої Книги".

Та чи кінець кінців будуча Росія не порозуміється з Німцями і не поділиться з ними земною кулею, — цего сегодня ніхто знати не може. Одно певне, що Росія тільки тоді позбудеться своєї слабости і стане здібна до співволодіння світом, коли перестане бути тюрмою народів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Церква й українізація

П. з. „Чому в греко-катол. Церкві нема питання про українізацію Богослужения?" принесло „Діло" в 56 ч. статтю о. Табінського. В ній є отсі місця:

У Греко-Катол. Церкві питання про українізацію взагалі не існує. Чому? Тому, що по традиції й по дусі, формою і змістом, Церква Греко-Католицька се Церква українська. Вона така в безмірно ширшім і глибшім сенсі, ніж це собі уявляють найширші прихильники українізації Церкви православної. Не зауважує цього факту хіба лише той, хто не завдає собі труду познайомитися з Греко-Католицькою Церквою безпосередньо, а задовольняється поняттям про неї, ширеним Іловайськими, Малишевськими, Хойнацькими та подібними, для яких „православний" і „русскій" були словами однозначними, одиноко правильними й законними синонімами. Найвиразніший обяв чужонаціонального для Українців характеру Православної Церкви — її преса: періодичні видання, календарі тощо. Преса ця не тільки московська своєю мовою, а й ідеольогією; вірних трактує як „русских"; коли ж займається Українцями, то як елементом чужим, підрядним. Лише на Волині, з призначенням архиеп. Олексія Громадського, почав виходити двотижневик, видаваний Дух. Консисторією, під назвою „Церква й Нарід"; виходить у скількости не більше 1200 примірників і то в значній частині присвячений чисто урядовим, формальним справам. Сама назва органу містить думку, що Церква щось осібне від народу, а зміст його раз-у-раз зраджує московську ідеольогію. (Див. статтю в ч. 48 „Діла": „Малорос боронить Пушкина"). Не те бачимо в Греко-Катол. Церкві Галичини. Тут я нараховую 32 (тридцять два) періодичні видання (можливо, що це ще не всі), між якими є один півтижневик — „Нова Зоря", чотири тижневики — „Мета", „Правда", „Український Бескид" і „Христос наша сила", з незмірно більшим тиражем кожний та з впливами на ціле суспільне життя. Всі ці видання виходять не тільки літературною українською мовою, але стоять також на чисто українській національній ідеольогії; зате нема ніодного церковного видання, яке виходилоб мовою чужою й обстоювало ворожу українському народові ідеольогію...

Богослуження греко-католицьке всюди в Галичині складається з двох елементів: з проповіди й релігійних гимнів живою українською мовою; молитов і співів мовою старо-славянською, виголошуваною по правилах української вимови, через що мова ця є архаїчною українською. Отже питання про богослужбову українізацію в Греко-Католицькій Церкві безпредметове, бо мова цієї Церкви це мова українська. Можнаб греко-католикам закинути, що вони підтримують український архаїзм, чи мовний анахронізм, не замінюють його на новітні слова й вирази. Але треба мати на увазі також те, що богато архаїзмів з погляду української літературної мови, яка в основі є східно-українською (київо-полтавською), для Галичини, а особливо Підгіря, це слова живі в повнім значінні даного поняття, — інші слова й фрази, хоч уже вийшли з живої практики, майже всі вірним зрозумілі, а то тому, що людність з дідів-прадідів масово ходить на богослуження та бере в ньому активну участь, чого саме нема в Церкві православній. Отже рішальні аргументи за богослужбову українізацію (мертвота і незрозумілість старославянської мови, чужонаціональний характер і використовування богослужбової мови для цілей денаціоналізації вірних) у Церкві Греко-Католицькій не мають ніякого застосування. Застосування має хіба позитивний аргумент — містики архаїчної мови.

Але перед судом української релігійної культури Греко-Католицькій Церкві належить заслуга, якої нема у православії, навіть якнайдальше зукраїнізованім: Церква та є тепер одиноким носієм української традиційної обрядовости. Так зване „відродження українського православія", що його визнає за свою ціль Т-во Петра Могили, в суті сходить на те, щоб передати московське православія синодальної форми мовою українською. Богослужбовий чин, церковний устав і обряд, які без заперечення приймає церковна українізація в Польщі, це — твір патріярха Нікона та його наступників. Питомого українського обряду (православного) сучасні українізатори з ВУО не тільки не визнають, а навіть з обуренням відкидають. (Порів. „Церква й Нарід" 1936 р. ч. 21: „Враження від відвідин уніятської церкви в Галичині"). Таким чином Т-во Петра Могили з Могилянським обрядом цілковито розходиться і воно зробилоб більш льогічно, якби назвало себе іменем московського патр. Нікона чи Якима, чи — нарешті — імператора Петра „Великого".

Літературно-літургічні памятники з цілковитою певністю доказують, що за виїмком кількох точок, засвоених з обряду латинського (і то неістотних, а внутрішньо змістових) галицька Церква заховала в собі традиційний обряд, доуніятського походження. Нпр.: покладання служебника на престолі, спосіб, як священик держить руки, цілування вірними Євангелії на малім вході, момент освячення Дарів, причастя освяченими частицями Святих і вірних і т. д. — все це давня українська літургічна практика, а не уніятські новини, як це прийнято думати.

Ще варт згадати про одну прикмету українського духа — може найшляхотнішу й найвартнішу, яка зберіглася в Греко-Катол. Церкві: це — толеранція чужого обряду. Ту питому прикмету колись мав також московський нарід: побожні московитяни нпр. часто ходили на прощу до Києва, богато набували церковно-релігійних книжок українських видань, — отже свідомі були обрядових особливостей української релігійности й ніяк ними не гіршилися. (Пор. Арсенія Суханова Проскинитарій і Тактикон). Нетолеранцію обрядову прищіпив московському народові державний і церковний уряд після того, як провів церковну реформу, проголосив на соборі 1666-7 р. анатему на всякі відміни проти неї та почав безпощадно їх переслідувати; вінже подібним способом виховав православну українську інтеліґенцію та духовенство. Греко-католицьке громадянство, яке не підпало глибшим впливам московських політиків, зберігло в собі давню широту релігійного духа. Це кажу на підставі безпосереднього досвіду і спостережень. У Галичині нераз зверталися до мене й вірні й черці і священики з просьбою відправити Службу Божу так, як „там" правлять, і коли я задовольнив їх бажання, не тільки молилися з звичайною святобожністю, а вміли також знайти все, що в російськім обряді є гарного й похвалили його... Чи виховані в дусі православної виключности й узости, спосібні відчути красу, сенс і містику іншого обряду?!

Отже Греко-Католицька Церква з погляду не тільки своєї свідомости й мови, але також обряду й духа се Церква українська. Тому й питання про її українізацію не існує. Таке питання булоб у ній нісенітницею, абсурдом, як абсурдом булоб з криком і вереском вдиратися — у широко відчинені двері. — о. П. Табінський.

Брехня і правда про землю

„Українські Вісти" в ч. 48 принесли отсю ікаву й важну інформацію:

„Перед 2-ма тижнями 74 польські організації видали пламенну відозву про загрожену польскість на „кресах". Читали ми про те, що з 300.000 га розпарцельованої землі, яка була в руках польських дідичів, аж 222.000 га дісталося в руки українських селян. Поляки справді повірили у правдивість тих тверджень. В соймі падали крепкі слова перестороги у бік непатріотичних дідичів. Почалася мобілізація цілого польського народу в обороні загроженої землі. Аж ось „Варш. Дзенник Народови" з 2 березня приносить просто реверляційну статтю б. заступника председника Окр. Земского Уряду у Львові п. Вл. Оробкевіча. Він розкриває дійсну правду й успокоює розярених Поляків:

„Я рішуче стверджую, пише, що ті твердження не покриваються з дійсністю. В тім часі (до 1927 р.) парцеляція відбувалася кольонізаційним способом і участь Поляків у парцеляції виносила 75—80 відс., я маю на думці всю більшу власність і ту, яка була в руках польських, українських і жидівських. В цей спосіб розпарцельовано в тім часі понад 100 тисяч гектарів і вислідом того повстали тисячі нових польських осель. Твердж рішуче, що від 1920—1927 р. парцеляція не тільки не є ліквідацією польського стану посідання, але навпаки, парцеляція в значній мірі зміцнила і закріпила польскість у цих трьох воєвідствах."

Отже на підставі твердження найбільш компетентного чоловіка польська земельна власність перейшла в руки майже виключно польських кольоністів. Бо коли зважити, що до розпарцельованої землі вчислена і земля української Церкви, тоді виявиться, що з розпарцельованої землі, що находиться в руках польських і жидівських дідичів, дісталося в руки українських селян щонайвище 5—10 відс. У тому світлі — польський крик, відозва 74-ох польських організацій се тільки засіб для мобілізації польської суспільности перед уроєною небезпекою. — Чому тепер ендеки вицофуються, це ясно. Польська суспільність справді повірила, що польські дідичі попродали землю Українцям і почала на них обурюватися. І щойно тепер ендеки розкривають правду, щоб виказати, що дідичі таки патріоти. І ендеки тепер говорять правду. Перед кількома тижнями вони брехали в живі очі."

Примітка Ред. „Н. Зорі": Такою безсоромною брехнею польські новіністи викликають найвисше розярення і неспокій в краю, підбурюють один нарід проти другого і ще пишуть, що се скріпить Польщу... Подібно дурної політики нема під сю пору ніде на кулі земній.

Людовці і табор плк. Коца

В „Газеті Польскій" і „Курері Поранним", головних органах нового політичного табора, появилися статті їх редакторів Мєдзіньского і Гетля, що висловили здивування, чому акція плк. Коца не принесла основніших голосів преси. На те відповів орган польських людовців „Пяст" ч. 11 у статті п. з. „Чи вільно писати правду про роботу п. Коца?" В ній покликається на свою статтю в тій справі, яку в цілости сконфісковано (таксамо в цілости сконфісковано статтю в 16 ч. „Новой Зорі") й пише м. ін.:

„Не розуміємо добре сеї конфіскати. Бо, коли п. Коц творить ідейний політичний табор, а не виконує урядової функції, то не знаємо закону, який наказувавби конфіскувати критичні замітки про його виступ. Бажалиб ми діждатися процесу з приводу сеї конфіскати. Якщо прем. Складковский зумів привчити підчинені йому чинники надсилати урядові звідомлення про те, що діється в низах, то напевно в руках уряду є звідомлення про те, яка доля стрінула афіші з промовою п. Коца, розліплені по повітах, в яких одиноким часописом є „Пяст"! Може п. Коц, коли мав гроші на міліоповий наклад афішів, подбавби також про засоби на сфотографування тих стін і плотів, на яких висіла його промова. Може його приятель п. Лілієнфельд з „Польського Радія" поінформує його про те, як хлопи відносяться до Радія з приводу заповнювання його справою п. Коца. В кількох повітах хлопи, абоненти Радія, ухвалили здержатися від абонаменту Радія, доки Радіо не перестане займатися п. Коцом. Польський хлоп знає з досвіду, чим був ББ. І хоч нова організація інакше називалася, то сам факт, що створив її заступник голови ББ — п. Коц, вже каже все, що з цього може вийти для хлопів. Хлопи знають і про те, що оповістила урядова ПАТ, а саме: що п. Коц продовж 5 літ, від 1930 р., кермував „фінансовою і валютовою політикою держави". А як кермував, почуло село на своїх шлунках і своїй кишені. Преса обчислила, що це під його проводом польська держава понесла втрати у висоті одного і трьох четвертих міліярда зл. Отже п. Коц дійсно здав іспит на провідника національної політики й як заступник голови ББ й як опікун фінансів держави."

Безбожна плутанина

П. з. „Безбожная путаница" принесли „Посл. Вѣдомости" в ч. 5831 цікаву статтю А. Петрищева. Зміст: Івановську Область і Семеновське Заволжье в останнім році кілька разів піддали большевики протирелігійним дослідам. Та що донесено правительству, не знати. Цікаво, що передовсім мовчать про секту старообрядців. Мабуть з господарських причин: Семенівські „древоделі" працюють тепер з народним комісаріятом заграничної торговлі. Отже вони під охороною всесоюзного комітету мистецтв. А знов московсько-калужські старообрядці це спеціялісти в ріжних галуззях харчевого промислу. Отже їх охороняє Микоян. І т. д. Та згадані вище „дослідники" остро виступають проти „сектантів". Яких, не пишуть. Мабуть проти баптистів, яких народ називає „молоканами". Тай серед них є замітні майстри ковбасного діла і спеціялісти від вудженин. Отже там, де вони пішли працювати разом з Микояном, їх також не запримічують при цькуванні, подібно як старообрядців. Не запримічують при цькуваннях і „религіозниковъ патріаршого синода", що називають себе просто „православними". Між ними є знавці агротехніки. І без церкви та народна агротехніка зовсім пропаде, про се вже переконалися й безбожники. Коли на Стрітення пчоли гудуть, то треба плуги лагодити, хочби який мороз був. А забудуться свята, то пропаде й хліборобський досвід, звязаний з християнською Церквою. Се зрозумів уже й віроісповідний відділ ОГПУ (чрезвичайки). Вдова по Леніні та Е. Ярославський все ще пишуть, що льояльні „попи" для завітів Леніна більше небезпечні ніж нельояльні, та се може бути слушне в теорії, а в практиці льояльні „попи" помагають правительству боротися з троцкістами, називають їх зрадниками, а Сталіна оборонцем народу „отъ гоненій за вѣру"... Отже Сталінови вигідніша реальна поміч ніж теорії Крупской.

Окраїни, Польща й Україна

ПРО ЇХ ВЗАЇМНІ ВІДНОСИНИ.

В статті п. з. Галичина й Волинь в ч. 14 „Нової Зорі" ствердили ми, що відносини загалу Поляків до східних окраїн Польщі і зокрема до тіснішого зближення між Галичиною й рештою українських земель Польщі обусловлені між ін. оглядом на майбутню незалежну Україну над Дніпром. А саме Поляки бояться, щоб через тісніше зближення між Галичиною й рештою українських земель Польщі ті землі не стали такі національно свідомі як Галичина та щоб за ними у консеквенції того не впімнулася колись незалежна Україна. Тому між Галичиною і рештою українських земель Польщі зберігається т. зв. сокальський кордон, себто розділ і відчуження. Зберігається розділ і відчуження, хоч то, як се замітив зовсім вірно п. Бохеньский, однозначне зі збереганням ціх російськости на тих українських землях Польщі, що до недавна належали до Росії й тимсамим однозначне зі збереганням подібности між тими землями і совітською Україною, на котрій згадані ціхи російськости зберігаються таксамо. Отже зі страху перед майбутньою національною Україною, уподібнюється українські землі Польщі до сучасної України совітської...

Так думають Поляки „забезпечити" Польщі її східні окраїни.

Також п. Бохеньский бажає забезпечити Польщі її нинішні східні окраїни. Та він радить зробити се якраз навпаки, противно як роблять тепер.

Вихідною точкою в тій справі є для п. Бохеньского оден безперечний факт: певні ріжниці між Галичиною і Наддніпрянщиною, з якою до недавна становили одну цілість і нинішні українські землі Польщі: Волинь, Полісся, Холмщина і Підляшша.

„Чи безсумнівна ріжниця, яка істнує між двома українськими відломами, для Польщі корисна чи радше некорисна? — питає п. Бохеньский. — І відповідає: „На перший погляд здавалосяб, що відповідь тут ясна та що те противенство для нас корисне. Одначе таке ясне се не є і є в історії приклади, коли бувало якраз відворотно. Так нпр. корпус „січових стрільців" Коновальця саме в перших днях листопада 1918 року не вернувся до Галичини, щоб боротися на терені своєї „тіснішої вітчини", але залишився на Великій Україні, виходячи зі слушного заложения, що там рішається майбутність України взагалі. Вийшло се на користь Польщі, а прецінь той крок був подиктований почуттям лучности обох частин України. Те почуття вплинуло також на тих червоноруських Українців, що в 1920 році заявилися по стороні Польщі, а проти Росії. В тих випадках свідомість червоноруської окремішности булаби власне виразно суперечна з польською державною рацією. Представляв її (ту свідомість окремішности) тоді Евген Петрушевич. — Одначе та ріжниця може бути нам дуже придатна в хвилі, коли повстане незалежна Україна, і без сумніву — тут нема що манити себе — зголосить свої претенсії до Червоної Руси. Тоді окремішність між Наддніпрянцями і Галичанами може бути в руках Польщі атутом. Одначе значіння того атуту не належить перебільшувати. Колиб Червона Русь і наддніпрянська Україна знайшлися колись у границях одної української держави, то їх взаїмні відносини пригадувалиб відносини Сербів і Хорватів, себто булиб як найгірші. Той антагонізм — як звичайно сварки в лоні одного народу — мавби правдоподібно слабе значіння супроти сусідів даної держави. З другої сторони на збільшення або зменшення ріжниць між Наддніпрянцями і червоноруськими Українцями Польська Річпосполита може вплинути тільки в мінімальній мірі, отже не варт тою темою займатися занадто.

Натомість богато більш конкретно виглядає те саме питання у відношенні до противенства: Східна Галичина — Волинь, — совітська Україна. Загально — а особливо в начально-режімових сферах — принята думка, що польська державна рація вимагає, щоби вдержати противенство між Східною Галичиною і Волинію. Одначе глибший вгляд в те питання веде до признання, що те противенство означає в певній мірі збереження ціх російськости, які надало Волині царське правительство, та держання її здалека від безсумнівно західно-европейських знамен Червоної Руси. Вдержування розділу між Червоною Русю і Волинію се у великій мірі вдержування подібности між Волинію і Совітською Україною. Кілько разів підчеркуємо конечність збереження переділу між тими двома нашими провінціями, мусимо здавати собі справу і з сеї консеквенції. Отже колиб ми предвиджували, що незабаром повстане над Дніпром незалежна українська держава, то ми мусіліб якраз робити всі можливі зусилля, щоб Волинь уподібнити до Червоної Руси, т. зн. зробити якнайширшу пропасть між Волинію і майбутньою незалежною Україною".

Як бачимо, п. Бохеньский оцінює ріжниці між відломами українського народу ріжно. Інакше оцінює він ріжниці між Галичиною і Наддніпрянщиною, а інакше між Галичиною і Волинію. Ріжниці між Галичиною і Наддніпрянщиною можуть в певнім моменті бути для Польщі навіть атутом в ціли вдержання Галичини. Зате ріжниці між Галичиною і Волинію се подібність Волині до України, отже атут — для України. Тому п. Бохеньский за уподібненням Волині до Галичини отже за знесенням т. зв. Сокальського Кордону.

Та як згадали ми вище, загал Поляків підходить до східних окраїн з іншого становища. Він — навпаки — боїться уподібнення Волині до Галичини. А боїться — з огляду на майбутню незалежну Україну, щоб вона тим скорше не впімнулася за українськими землями Польщі. Щоб не впімнулася і щоб не відібрала.

Вже в згаданій на вступі статті про Галичину й Волинь сказали ми, що від упоминання до відібрання ще далека дорога. Та чи відносини між Україною й Польщею конче мусять стояти під знаком ворогування за окраїни? І чи сучасна Польща доконче мусить укладати свої відносини до своїх східних окраїн під кутом того ворогування?

Ми думаємо, що ні. А думаємо так на слідуючих основах.

Передовсім майбутня незалежна Україна над Дніпром буде мати до вибору те саме, що вже мала нераз в минувшині, останній раз за наших часів: незалежність чи соборність? Як відомо з історії, Україна завсіди вибирала перше: незалежність. Бо змагати одночасно до незалежности і до соборности, се в наших умовах значилоб не осягнути ні незалежности ні соборности. Бо одночасне змагання до незалежности і до соборности се булаб одночасна війна на кілька фронтів: з Росією, з Польщею, з Ромуніею і з Чехословаччиною. А така війна Україні зовсім не під силу. Тому коли Україна стане незалежною державою і схоче свою державну незалежність вдержати, то мусіти-ме зректися соборности. Вона, щоб забезпечити свою незалежність зі сторони Росії, мусіти-ме жити в згоді з Польщею і тимсамим не впоминатися за українськими землями Польщі. Що се не тільки теоретичне міркування, доказ — 1920 рік, коли тодішня незалежна Україна зріклася в користь Польщі якраз усіх тих українських земель, що нині належать до Польщі.

Зрештою гляньмо на карту Европи. Чи богато народів в Европі має незалежність і соборність? Чейже більшість нинішних національних держав в Европі не містить в собі всього свого племени, але більша чи менша частина національної території того племени остає поза границями своєї національної держави. Так є з Німеччиною, так з Францією, так з Італією, з Угорщиною, з Болгарією, з Сербією, з Грецією і т. д. Так є також з нинішною Польщею. І вона, як відомо, не має в цілости навіть такої історичної польської землі, як пя-

---

П. ЧААДАЄВ

Філософічні листи

до Пані * * *

Перший лист. *)

Я поважаю, я люблю у вас найбільше зі всего вашу чистосердечність, вашу щирість. Ті прегарні прикмети очарували мене від перших мінут нашого знакомства і напровадили на розмову про релігію, тоді як все, що вас окружає, накладало на мене мовчанку. Представте собі моє здивування, коли я одержав ваш лист! Це все, що можу сказати про думку, яку на ваше предложення мавби я зложити про ваш характер. Та перейдім до важнішої частини вашого листа.

Від чого та стурбованість у ваших думках, що, як ви кажете, хвилює, томить вас до тої міри, що розстроює саме ваше здоровля? Невже се наслідок наших розмов? Замість спокою, мира, що повинно було вкорінити нове почування, збуджене в вашім серці, воно пробудило нудоту, сумніви, майже грижу совісти. Зрештою, що тут дивне? Це природний наслідок сучасного порядку річей, котрому піддані всі серця й усі уми. Ви тільки подалися під впливом причин, що ворушать всіми, зачинаючи від найвисших членів суспільности до найнизших. І ви не могли спротивитися їх впливови. Самі прикмети, якими ви відзначаєтеся від юрби, роблять вас ще більше восприймчивими на злий вплив воздуха, яким ви дихаєте. То небогато, що я міг вам сказати, не могло дати потрібного напряму вашим думкам між всім вас окружаючим. Чи міг я чистити атмосферу, в якій ми живемо? Я повинен був передбачити наслідки, і справді я їх передбачив. Ось причина моїх частих мовчанок, що не тільки не могли переняти вашої душі переконанням, навпаки, мусили вас довести до непевности. Колиб я не був певний, що терпіння, які може розбудити релігійне почування не зовсім розвинене, все лучші від цілковитої рівнодушности, я каявсяб за свою непотрібну ревність. Та хмари, що тепер затемнюють ваше небо, переміняться в благодатну росу, що виростить зерна, які впали в ваше серце. Вплив небогатьох слів на вас се для мене певна запорука, що ваше власне розуміння допровадить вас опісля до повнішого розвитку. Віддайтеся без страху релігійним почуванням: з того чистого жерела не можуть родитися почування нечисті.

Щож торкається зовнішних предметів, то на сей раз вам досить знати, що наука основана на висшій основі єдности і на прямій передачі правди священиками, що безперервно слідують один за другим, і що та наука цілковито згідна з правдивим духом релігії. А се тому, що вповні відповідає ідеї злиття всіх моральних сил в одну думку, в одно почування і постепенного формування в суспільстві духової єдности або Церкви, що повинна довести до запанування правди між людьми. Всяка інша наука, вже самим відділенням від первісної науки, нищить значіння високого заклику Спасителя: „Отче, нехай будуть одне, як і ми" і протиділає здійсненню царства

) У великопістнім часі крім релігійних розважувань ніщо так не надається до читання як глибокі писання Петра Яковлевича Чаадаєва (7. V. 1793 † 14. IV. 1856). Він писав дуже мало, але мимо того се (поруч В. Соловйова) найглибший мислитель великої Росії, а може й цілої Словянщини. Характеристика, яку Чаадаєв дає Росіянам, відноситься до всіх словянських народів, а особливо й до Українців, очевидно в більшій мірі до Наддніпрянців, ніж до Галичан. Тому й піддання Галичан в духову залежність від Наддніпрянців дуже припізнилоб розвиток української нації до европейської міри або й унеможливилоб його. Признає се кождий думаючий чоловік, що уважно перечитає надзвичайно бистрі й оригінальні роздумування сего справді великого ума. Цікаво, що і він і В. Соловйов дуже наближалися до католицизму, бо в нім бачили рятунок для свого народу. — Ред. „Н. Зорі".

стівський Шлезьк. Та чи всі ті держави не істнують мирно одна побіч другої, а декотрі навіть у приязни з тими, що мають частини їх національної території? Чомуж тільки якраз між Польщею й Україною мусіліб бути відносини задля українських окраїн ворожі?

Та не тільки від України буде залежати, чи відносини між Україною й Польщею будуть приязні чи ворожі. Се буде залежати також від Польщі. Від того, як Польща буде відноситися до своїх українських земель. Коли Польща буде відноситися до своїх українських земель справедливо, тоді ті землі не тільки не будуть яблоком незгоди між Польщею й Україною, але вони будуть між ними тісним злучником. І навпаки. Несправедливість супроти східних окраїн викличе тільки ворожі настрої на тих окраїнах, які не занедбає використати Росія, щоб забрати і ті землі і всю Польщу.

Як згадали ми вище, нинішні національні держави в Европі не обєднують у своїх границях всіх своїх національних територій і частини тих територій знаходяться в сусідних чужих державах. Якжеж наладнані відносини передовсім між тими відломками національних територій і державами, до яких вони належать, і далі між тими державами і національними державами тих відломків?

Клясичним зразком під тим оглядом служать Німеччина, Франція й Італія з одної сторони і Швайцарія з другої.

Як відомо, Швайцарія се держава, що складається з самих відломків аж трьох ріжних національних територій: німецької, французької та італійської. Всі ті три відломки се безпосередне продовження національних територій трьох скристалізованих і великих національних держав: Німеччини, Франції та Італії. Та не зважаючи на се, ні ті відломки не змагають до державного обєднання зі своїми сусідними національними державами, Німеччиною, Францією та Італією, ні ті національні держави не змагають до відірвання тих своїх національних відломків від Швайцарії та прилучення до себе.

Яка причина сего на перший погляд дивного факту?

Причина ясна. Ті національні відломки почувають себе в швайцарській державі зовсім так, як у своїй власній, а під деякими оглядами, (нпр. політичним та економічним) навіть лучше, ніж почувалиб себе, колиб належали до своїх національних держав: Німеччини, Франції та Італії. Тому в Швайцарії нема зовсім національно-державних іредентизмів та сепаратизмів, ні німецького, ні французького, ні італійського, хоч Швайцарія граничить безпосередно з Німеччиною, з Францією і з Італією. Тому також ні Німеччина ні Франція ні Італія не посягають по німецькі, французькі й італійські „окраїни" Швайцарії.

Чимже Швайцарія звязала так сильно з собою відломки народів німецького, французького та італійського? Звязала — повною національно-територіяльною самоуправою, яку мають всі три частини Швайцарії: німецька, французька та італійська.

Що національно-територіяльна самоуправа се одинокий спосіб тривкого звязання з собою ріжних народів в ненаціональній державі, се по довгих досвідах мусіла признати навіть така могутна світова держава, як Великобританійська Імперія. Вона або вже признала широкі національно-територіяльні самоуправи цілому рядови своїх земель і народів, як Канаді, Австралії, Південній Африці, Єгиптови, Ірляндії, або приготовляє їх (нпр. в Індії). Таксамо по 20-літнім досвіді мусіла признати се також Чехословацька Республика. Вона, як то ми зазначили вже в статті: Чехи і Поляки в ч. 15 „Нової Зорі", годиться вже на самоуправу судетських Німців, українського Закарпаття і Словаччини. Признала се теоретично навіть деспотична Росія, що з давної „єдиної неділимої" перемінилася в СССР, себто в Союз національних республик, хоч і з дуже обмеженою самоуправою.

Тому крайна пора, щоб признала се і Польща, котрої третина території се українсько-білоруські землі а четвертина населення се Українці і Білорусини. Признання тим землям і тим народам національно-територіяльної самоуправи се найлучше забезпечення приналежности тих відломків земель і тих відломків народів до Польщі і також приязних відносин з майбутньою незалежною Україною. Се без порівнання лучше забезпечення, ніж вдержування т. зв. сокальського кордону, який тільки розогнює ненависть до Польщі і польськости тепер і приготовляє вибух тої ненависти на будуче, як слушно додумався до того і польський патріот п. Бохеньский.

Божого на землі. Та з того не виходить, щоб вас зобовязували голосити ту правду на землі. Ні. Не в тім ваше покликання. Навпаки, на основі вашого положення в світі, сама основа, що з неї випливає та правда, обовязує вас уважати її не більше як внутрішним світильником вашої віри. Я щасливий, що міг співділати релігійному прямуванню ваших думок. Та почувби себе нещасливим, якби в тім самім часі я збудив викиди совісти, що в послідовности моглиб остудити вашу віру.

Здається, я говорив вам раз, що релігійне почування піддержується найлучше виповненням постанов Церкви. Ся вправа в покірности, що містить в собі значно більше ніж припускають. Ту покірність накладали на себе найбільші уми по зрілій надумі з повною свідомістю, се правдиве почитання Бога. Є тільки один-одинокий виїмок з того правила, зовсім загальний, зрештою: коли знаходять в собі вірування висшого порядку, як ті, що їх ісповідують маси. Ті вірування підіймають душу до самого джерела, звідки витікають всі наші певности і не противорічать народним вірованням, тільки навпаки, піддержують їх. Тоді, і тільки тоді, дозволено погорджувати поверховними обрядами, щоб бути в стані тим повніше віддатися більше важним працям. Ніщо так не укріпляє ума в його віруваннях, як строге виконування всіх наложених ними обовязків. Крім того більша часть обрядів християнської релігії, установлена Найвисшим Умом, суттєво правдива для кождого, хто вміє перенятися правдами, які вони висловлюють. Горе тому, хто прийме звабливі ознаки своєї чваньковатости, лжемудрування свого розсудку за „висше просвічення" й уроїть собі, що воно звільняє його від загального закона! І для вас, Пані, що може бути приличніше від одягу покори? Одягніться в него: вона так лицює вашому полу. Повірте, що сей середник скорше всього присмирить хвилювання вашого ума, розілле солодкий спокій по всім вашім єстві. Для жінки, якої освічений ум находить красу в науці і важних світоглядових працях, що може бути більше суттеве, навіть у світськім розумінні, як життя дещо поважніше, присвячене переважно побожним думкам і виконанню обовязків, наложених релігією?

Ви пишете, що ніщо не промовляє до вашої уяви так сильно, як опис тих спокійних, ясних почувань, що огляд на них, як огляд на прегарну сільську місцевість, освітлену послідними промінями сонця, успокоює душу і відносить її на хвилину зі світа нашої болісної і безбарвної дійсности. (Д. б.).

Голос з народа

Про останні події в Луговій Орґанізації.

Ми нище підписані яко Старшина місцевого Лугу в Зарудцях довідуємось з доносів як і з преси про якісь замішання в Луговій Централі у Львові, що з Львівського Луга в звичайний собі спосіб викинено богато Старшини, яка була здорова та прихильна як правдива орґанізаторська чи до вишколу, чи до праці матеріяльної для Лугової справи.

Ми знаємо і бачимо на свої очи, від початку заснування нашої Лугової Орґанізації, що ті особи найбільше напрацювалися для справи нам так дорогої, як також і для Львівського Лугу, бож вони при вулиці Вулецькій у Львові своїми власними руками перевернули „гору" та перемінили в таку гарну площу, якої в цілім Львові не має ніяка Спортова Орґанізація, яку має тепер Лугова, та на якій що року відбуваються Лугові Свята, на своїй власній площі, та поважають тих, що тую площу попросту збудували з запалом і тим піднесено велику ціну Лугової Орґанізації. І нині за те все довідуємося з преси, що ті Старшини, що поклали велику працю в Луговій Орґанізації, нині усунені з Львівського Луга, та на чолі з п. місто-головою Мих. Козланюком і секр. Василем Жовніром, а й решта вже всім знані назвиска. Та ще в гидкий спосіб їх названо,*) бо того слова можна найлекше уживати до викинення з Лугової Орґанізації. Але чи воно в дійсности правдиве? Думаємо і кажемо, що ні, бо довідуємося того з часопису „Українських Вістей" ч. 41 (379) рік III з дня 25/III 1937 р. під таким наголовком. Тим разом „Луг" статті кінчить такі слова, щоб зліквідувати бунт і не допустити до жирування комуністів, то існує лише один шлях, унормування й оснування перебудови нашого внутрішного життя. Це завдання, що на свої плечі взяв Фронт Національної Єдности. І нині воно так діється, де два табори протиставляються, там третій користає і як власне вихвалює свої плечі п. Редактор „Укр. Вістей". І нині в такий важний час, коли нам треба якнайбільше таких старшин і підстаршин, яких п. Др. Дашкевич викинув з Львівського Лугу, повинен покликати до дальшої праці усунену старшину, до Львівського Лугу, бо тепер приходить весна, треба оживити працю, вишколити підстаршин, яких річ є конечна, бо тепер приходить час курсу, що має розпочатися 4 квітня 1937 р., а нема офіцерів, то не буде курсанта, бо ми Луговики памятаємо зїзд прогульковий в 1936 р., на котрім лунав клич: „панове Голови і Луговики до праці", щоб заповнити вільні місця на площі вправ, на котрих щороку на Святі зменшувалося, і вже сего року булиб Луговики і Голови виконали сей приказ, щоби площа вправ була заповнена вправляючими Луговиками та Луговичками. Але на жаль сталося інакше. І такасама була доля наших Українських Військ з 1918 р.: замість боронити держави та вербувати і школити якнайбільше, то взяли і розпустили на відпустку. Таксамо сталося й у Луговій Централі у Львові. За якісь особисті порахунки викинено тільки старшин і підстаршин в такий важний час! То можете викинути і всіх нас старшин та луговиків, оскільки не вернуться ті старшини, яких викинено з Централі Львівського Луга.

Зарудці, дня 14. III. 1937. Печатка.

(Руханково-Спортове Товариство Луг в Зарудцях).

Голова: Микола Пилюх вр., четар: Василь Клюк вр. Секретар: Володимир Проць вр.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Містимо се письмо, змінивши тільки в деяких місцях стилістику й мову. Звертаємо увагу, як люди з простого народа знаменито оцінюють розвал в „Лузі" викликаний самою Командою і як дуже добре порівнують той розвал з іще більшим розвалом нашої держави.

*) „Комуністами" — Ред. „Н. Зорі".

Гумор. — Дорогий гість. — Побут Троцького в Норвегії коштував норвежську державу 35.000 корон. — Отже слушно Норвежці можуть говорити про дорогого гостя.

Гумор. — Дрімаючі сили. — Пане професоре, як там мій син стоїть в науці? — Не вважає на лекціях. Робить враження заспаного. — Бо то талант в нім дрімає.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

З історії нашої землі

Як повстала польська земельна власність на українських землях.

З приводу маніфесту 74 польських організацій.

Дня 9 с. м. міністр рільництва Понятовский виголосив в сенаті промову, в якій м. і. сказав, що польське правительство не думає кольонізувати східно-галицьких воєвідств зайшлим елементом (гл. „Нова Зоря" ч. 19 з 14 с. м.). Тимсамим справа земельна, що набрала була великої остроти, з природи річи злагідніла. Що таке становище, яке тепер заняв міністр рільництва, узасаднене, свідчать таки польські жерела, які наводимо в отсій статті. — Ред.

В ч. 15 „Нової Зорі" в статті п. н. За землю подали ми маніфест 74 польських організацій Львова і сх. Галичини, в якім ті організації взивають не продавати парцельованої в сх. Галичині землі місцевому українському населенню але виключно Полякам, себто польським кольоністам з Заходу. „Бо та земля — читаємо в тім маніфесті — була мало що не в цілости від віків польською власністю."

Згаданий маніфест підписали, і то на першім місци, польські наукові організації у Львові, як польське Наукове Товариство, Польське Історичне Товариство, Польське Економічне Товариство й ін. Як наукові, ті організації повинні знати правдивий стан річи. Себто: чиєю власністю була первісно та земля та як стала вона „польською власністю".

Дуже ясну відповідь на се питання дає нам історія. Тому і звернемося до неї. Вибираємо з цілого ряду фактів кілька найбільш ярких. І спираємося виключно на польських історичних жерелах, яких віродостойности не заперечить ніхто з Поляків.

Ті факти слідуючі:

Коли Польща в 1387 р. остаточно зліквідувала стару Галицьку Державу і заняла вже трівко Галичину, то негайно почалася польська кольонізація нашого краю. Як відбувалася та кольонізація, про се оповідає найвизначніший польський літописець Длугош таке:

Латинський оригінал:

„Augebat etiam huiusmodi malum baronum Poloniae ambitio, qui a Rege donationibus oppidorum et villarum in terris Russiae et Podoliae impetratis, antiquos incolas et haeredes de illis excludebant, qui inopia et egestate pressi et quadam desperatione compulsi, ad Tartaros fugiebant, illosque postmodum ad vastandum terras Russiae et possessiones, de quibus eiecti fuerant, inducebant." [1])

Український переклад:

„Захланність польських шляхтичів зросла до тої степени, що коли одержали від короля даровизни на міста і села на Руси і Поділлю, то **виганяли з них давних власників і дідичів,** а ті з нужди попадали в розпуку і переходили до Татар, котрих відтак впроваджували до пустошення земель, з яких їх прогнано."

Також землі всіх тих галицьких бояр, що боронили Галицьку Державу та наложили головами, перейшли на власність польських королів (т. зв. королівщини) та польської шляхти. І про се також оповідає Длугош і другий польський літописець Кромер (Длугош, ст. 1059 і 1079; Кромер, кн. XX, ст. 206).

Також пізніше під ріжними претекстами проганяли руських власників землі з їх посілостей та їх маєтки конфіскували. Так король Ягайло казав тих руських бояр, що власним коштом не хотіли помагати німецькому цісареви проти Турків, кинути до тюрми і їх добра сконфіскувати (Кромер, кн. XX, ст. 380, рік 1426; Длугош, кн. XI, ст. 494).

За короля Казимира IV в 1449 р. польська шляхта запросила руських бояр до Перемишля на нараду і там запрошених увязнила і вимордувала а їх маєтки забрала собі. Подібне хотіла зробити польська шляхта і з литовською шляхтою на соймі в Парчеві, одначе там їй се не вдалося, бо хитрість відкрито. Литовська літопись оповідає про се так: „Учинити (хотіли), как учинили над пани рускими Перемискими, позвавши их до ради и там порезали и Перемишль заселили" (Narbut: Kronika litewska, Wilno, 1846, ст. 57).

Відбирали землі не тільки в руських бояр. Відбирали також землі надані руськими князями руській Церкві і руським монастирям.

Відомо з історії, що даровизни руських князів Володимира Великого і Льва руським епископствам і василіянським монастирям виносили в самій тільки Галичині около 200 сіл і міст. Та майже всі їх забрано в користь польських королів і польської шляхти.

Так напр. грамота даровизни з 1292 р., затверджена польським королем Жигмонтом Августом в 1548 р. (вона є в перемиськім архіві), свідчить, що князь Лев Галицький дарував руському самбірському епископству слідуючі добра: Бабину, Страшевичі, Созань, Смольницю, Стрілки, Тисовичі, Плоске, Лінину, Потік, Волошинову, Волю Коблянську, Завадку і Лужок Горішний. З тих усіх дібр належать тепер до гр.-кат. Перемиського Епископства тільки одні Страшевичі.

Той самий руський князь Лев подарував був руському Перемиському Епископству слідуючі села: Валяву, Малковичі, Тарнавці, Гнівновичі, Кальників, Монастир Грушевичі, Стобенце, Макунів, Вилюничі, Коростовичі, (Хоросницю), Девятичі, Клоковичі, Мостиска, Микулинці, Щегольчиці. І ту даровизну затвердив в 1535 р. король Жигмонт I, як про се свідчить оригінальна грамота в перемиськім епархіяльнім архіві. Крім того були ще інші даровизни. Нині з усіх тих даровизн руського князя Льва й інших належать до гр.-кат. Перемиського Епископства тільки 2 села: Валява і Вилюничі.

А де поділася решта? Решту в ріжних часах відібрано.

Відібрано богато також іншим руським Епископствам. Так декретом з дня 20 жовтня 1533 р. король Жигмонт I відобрав руському Епископству в Холмі добра Чессин, Стрижовичі і Скурдеїв і дав їх холмському латинському (Metr. Kor. 48, ст. 14). Між ін. забрано також цілу дотацію руського епископства сяніцького.

Подібно відібрано богато дібр руській Галицькій Митрополії. Як се роблено, побачимо з історії відібрання руській Галицькій Митрополії перегінських дібр.

Перегінські добра надав був катедральній церкві в Галичи як дотацію ще галицький князь Федор Любарт. І ті добра вживала Галицька Митрополія згл. Львівське Епископство аж до XVII століття. Та в 1637 р. польський король Володислав IV віддав ті добра в посідання надворному підчашому Станиславови Яблоновскому. З королівським декретом і з добре уруженою ватагою удався Яблоновский до Перегинська, щоби обняти перегинські добра в посідання. Завідував в тім часі Перегинським з рамени Еп. Балабана Суловський, що мимо оказаного йому королівського мандату не хотів віддати замку і сіл. Почалася облога замку. Залога мимо огню гармат і безнастанних наступів боронилася завзято. Про ту облогу довідався Юрій Балабан, що був ротмистром гузарської хоругви, прийшов обложеним на поміч і прогнав Яблоновского. Зміцнивши укріплення і залогу замку та певний, що Яблоновский не нападе вже більше на Перегинсько, Юрій Балабан відїхав. Та ледви відїхав, як Яблоновский з 400 добре узброєними людьми та з арматами напав знов на Перегинсько. Тепер здобув замок, залогу вимордував, все, що було в замку (вартости 60.000 зол. пол.), заграбив а тіла побитих казав викинути на пасовиско за замком і стерегти так довго, доки пси і дикі звірі та птахи не порозтягали трупів. На внесений спротив проти надання Перегинська Яблоновскому король визначив осібну комісію для розслідження справи. По представленню привилеїв королів Казимира, Жигмонта I, Жигмонта Августа, котрі затвердили дотацію Перегинська для Галицької Митрополії, комісія признала себе некомпетентною для видання осуду. На відклик до короля видав він вирок, яким присудив Перегинсько — Яблоновскому, а декретом з 1661 р. заборонено Митрополії під загрозою гривни 5.000 зол. п. підносити які небудь претенсії до Перегинська. Сойм у Люблині декретом з 1693 р. признав цілі Перегінські добра знов Митрополії й віддав їх у цілости Еп. Шумлянському. Та в кілька літ пізніше знов збройно наїхав перегінські добра Конецпольский. Почався знов процес, який тревав богато літ. У висліді того довголітнього процесу наша Митрополія вдержалася тільки при перегінських лісах, котрі в тих часах не представляли великої вартости, а села Купно, Рипне, Дуба, Лесівка, Дубшара, Вільхівка і місточко Рожнітів остали при Конецпольских і в спадщині по них перейшли до Скарбків, до яких і належать нині. [2])

Дуже богато дібр відібрано також руським Василіянським монастирям, що також були щедро вивіновані руськими князями і боярами. Напр. дотація Василіянського Архимандрита виносила, як твердить Целлярій, 100 сіл.

В експіяцію за ограблення церковних дібр віддано деякі з тих маєтностей в дотацію — польським епископствам і костелам. А частину маєтностей, відібраних у руських Василіян, обернено на випосаження польських езуїтських колегій, з яких деякі випосажано нашим і білоруським добром справді по княжому.

Так на випосаження єзуїтської колегії в Полоцьку король Баторій 1580 р. відобрав дотації 7 Василіянських монастирів і 9 церков. „Król Stefan roku 1580... wszystkie dobra i majętności cerkwiom i monasterom ruskim w Połocku i około niego znajdującym się służące, na fundacyę tego collegium i kościoła jezuickiego w Połocku oddał" (Ign. Stebelski: Chronologion. Wilno, 1782. II. 156). В ті дотації, як стверджують самі Єзуїти, входило 72 сіл і 432 домів в самім Полоцьку. А простір тих земель тільки по одній стороні Двини подають Єзуїти на 142.440 моргів (Ks. St. Załęski: Jezuici w Polsce, T. IV, ч. 1, ст. 188). За ті добра видав митрополит Фльоріян Гребинецький Єзуїтам процес перед римською Курією, який тягнувся 35 літ, одначе без успіху.

Та не тільки землі відбирали руським церквам і руським монастирам. Відбирали також і самі церкви та монастирі.

Так польський історик Морачевский пише:

„Skoro Kazimierz Ruś do Korony przyłączył, zwykłym obyczajem polskim zaczęto tępić kościół ruski i zaprowadzać łaciński. Który Bojar dał na sobie chrzest po katolicku poprawić, ten zaraz znaczenia i wpływu nabierał, człowiekiem do wszystkiego się stawał". (Moraczewski: Dzieje Rzeczypospolitej Polskiej кн. 4, ст. 265).

Той сам історик пише далі:

„Kazał (Jagiełło) w Przemyślu wypędzić duchowieństwo ruskie z katedry, trupy i popioły umarłych powyrzucać, kościół nanowo poświęcić i wśród płaczu, krzyku i przekleństw miejscowego ludu osadził duchowieństwo łacińskie" (Moraczewski, кн. 8 ст. 80).

А в „Głos-i IMc. Pana Laurentego Drewickiego, cześnika ziemi Wołyńskiej i

---

[1]) Dlugosz I.: Historiae Polonicae libri XII. L. XII, під р. 1442. Cracoviae, 1877. T. IV, ст. 683.

[2]) Акти гор. галицькі томи 131 і 132 і Volumina legum, IV, ст. 691; також о. Т. Войнаровський: Вплив Польщі на економічний розвій України-Руси. Історично-економічна розвідка. Львів, 1910. Ст. 14—15.

Deputata na Sejm w roku 1620 za Zygmunta Króla odprawiony" читаємо:

„Poczne od Krakowa. Oto już po większych miastach cerkwie popieczętowane, fundusze rozchwycone, w Monastyrach zamiast zakonników bydło zapierają, w Pińsku Monaster Leszczyński w karczmę obrócono".

Такі історичні факти самими Поляками записані. Тих фактів можнаб наводити без кінця. Та думаємо, що й наведених вище вистарчить, щоб відповісти на питання: чия тут була первісно земля, що її нині парцелюють в нашім краю, як вона стала „польською власністю" та чи місцеве українське населення не має до тої землі ніяких прав?

Подумайте над сею правдою, панове з 74 товариств. Виж кажете, що ви християни і католики. Особливо подумати повинні над сим ті два товариства польських священиків, що підписали згадану висше відозву, аби ні пяди землі не продати нашому народові...

Нові видання

Др Володимир Кобільник: **Історія самбірської церкви.** Відбитка з „Літопису Бойківщини" ч. IX. Самбір 1937. Сторін 62 + 2 нпг. Формат 24 × 16.8 цм. — Се цінна збірка документів і 25 сторінок історії. Такі праці повинні бути про всі наші старші церкви.

Проф. М. І. Туган-Барановський: **Кооперація, її природа та мета.** Друге видання. Текст зредагував і новішими даними доповнив др К. Коберський. З портретом автора. Львів 1936. Сторін 143 + 1 нпг. Формат 24 × 17 цм.

Карло Коберський: **Плянове господарство — велика проблєма нашої доби.** Львів 1937. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Сторін 36. Формат 20.3 × 13.6 цм.

Олена Степанів: **Кооперативи здоровля.** Їх завдання, організація, історія. Львів 1937. Бібліотека Ревізійного Союзу Українських Кооператив ч. 56. Сторін 30 + 2 нпг. Формат 20.5 × 14 цм.

Іван Садовий. **Танок смерти.** Повість. „Українська Бібліотека" ч. 50. Львів 1937. Видавець Іван Тиктор. Ст. 144. Формат: 17.8×13.3 цм.

Українська Музика, місячник ч. 1, рік I, березень 1937. Видає „Союз Українських професійних музик" у Львові. Головний редактор др Зиновій Лиско. Сторін 12, формат 24.2 × 17 цм. Передплата в краю до кінця 1937 р. 3 зл. Адреса редакції й адміністрації: „Українська Музика", Стрий, вул. Голувка 15.

„Рідна Мова". Зміст 3-го (51) числа: Редакція: До всіх Читачів „Рідної Мови" та „Нашої Культури". І. Огієнко: Складня української мови. Основні члени речення. 3. Присудок. Проф. І. Велигорський: Мова творів В. Стефаника. І. Огієнко: Говірка чи літературна мова? Мова В. Стефаника. Проф. П. Кривоносюк: Як досліджувати дитячу мову. І. Огієнко: Ознаки доброї літературної мови. 4. Багатство мови. 5. Милозвучність мови. Д-р В. Королів-Старий: Виполюймо холту! Уникаймо мовних вульгаризмів. І. Федорович: Занедбані слова живої української мови. І. Огієнко: Стилістично-синтаксичні нариси: 14. Важкий — тяжкий. Д-р Фр. Коковський: Рідна Школа й рідна мова. Мова наших видань. „Опалева мряка" М. Мочульського. Рідномовні замітки. Мовне відродження Закарпаття, „Гірські вітри" М. Рішка. Від Редакції й Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови": Warszawa IV, ul. Stalowa 25 m. 10. Передплата річна 6 зл. піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник 1 (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річник II, III і IV по 6.00 зл., оправлений по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл.; поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений. Конто чекове П. К. О. ч. 27.110.

Ukrainian Youth, Official Organ of the Ukrainian Catholic Youth League. Vol. IV. Jersey City, N. Y., February 1937. Nr. 2. Ст. 24. Формат: 23·6x15·7 цм. Журнал редагований цікаво.

Sitzungsberichte der mathematisch-naturwissenschaftlich-ärzlichen Sektion. Heft XXIV. (April 1936 — December 1936). Veröffentlicht vom Direktor der math.-naturwiss.-ärzlichen Sektion. Lemberg, 1937. Verlag und Buchdruckerei der Ševčenko-Gesellschaft der Wissenschaften in Lemberg (Lwiw). Ст. 12 + 4 нпг. Формат: 23·5 × 15·2 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Великодний тиждень у Ватикані. З Чітта дель Ватікано звідомляють: С. р. в латинськім страстнім тижні Св. Отець відправить Службу Божу в Сикстинській Каплиці. У Великий Четвер відправить торжественну Службу Божу Й. Е. кардинал декан святої колегії Граніто ді Бельмонте, в Велику Пятницю Й. Е. кард. секретар Пачеллі. На Великдень Св. Отець удасться до базиліки св. Петра, де відправить Сл. Божу кардинал-декан. По тій Сл. Божій Папа уділить благословення „Урбі ет Орбі" з зовнішної льожі святині. На днях провірено докладно стан здоровля Пія XI. і прибічний лікар Папи проф. Міляні рішився на домагання Папи дати лікарську апробату на участь Св. Отця в торжествах Великодного Тижня.

Свята Місія відбудеться в церкві св. Николая у Львові від 20 березня до 4 квітня 1937 під проводом Впр. ОО. Редемптористів. Порядок: В суботу 20 березня о год. 17 Вечірня, о год. 18 Вступна Проповідь. Щоденно від 21 березня до 4 квітня 1937 р.: О год. 5.30 перша Служба Божа, о год. 6 — Наука, о год. 6.30 — друга Служба Божа, о год. 7.30 — трета Служба Божа, о год. 11 — Богослуження і Наука, о год. 17.30 Вечірня згл. Молебень до Н. Сер. Іс. Хр. О год. 18 — Велика Місійна Проповідь, благальна пісня, Благословення Найсв. Тайнами, цілування св. Мощей. В неділю Крестопоклінну 4 квітня 1937 р. Б.: пополудні великий Хресний похід, уділення Апостольського Благословення, Послідна Місійна Проповідь і вечером закінчення св. Місії. В неділю 28/3 о год. 12 торж. поблагословлення двох нових дзвонів „Льва" і „Василя" Їх Ексц. Преосв. Кир Іваном. 27-1—1

„Аннуаріо Понтіфічіо" на 1937 р. подає м. і. отсі дані про стан католицької Єрархії: Свята Колегія складається тепер з 66 кардиналів, з чого 52 іменував Св. Отець Пій XI; є тепер 10 патріярхів ординаріїв і 4 титулярні патріярхи, 216 митрополитів і 38 архиепископів; 913 епископів ординаріїв і 712 титулярних митрополитів, архиепископів, епископів, пралатів, апостольських делегатів і вікаріїв, епископських помічників, апостольських адміністраторів і т. п. Апостольська Столиця вдержує дипльоматичних представників в 37 державах і 21 апостольських делегатів без дипльоматичного характеру. При Апостольській Столиці заступлених 36 держав.

Оригінальний Пастирський Лист оповістив епископ Тарнова др Лісовский п. з. „Світла й тіні в моїй Вівчарні". В нім обговорює розвій Католицької Акції та напади комунізму й безбожництва на молодь взагалі і на сільську молодь зокрема. Епископ взиває католиків сильно триматися католицької віри, відважно боронити католицьку мораль і єднатися в католицьких організаціях для спільної боротьби за Добро.

Ромунська греко-католицька Церква має около 1,600.000 вірних і 1500 священиків. Вона обіймає одну митрополію й 4 епископства, має 5 катедральних капітул, один державний богословський факультет, 3 великі семинарії, 4 мужеські Чини та два жіночі згромадження.

Конгрес „Пакс Романа" відбудеться с. р. в Парижі, в днях від 28 червня до 3 липня. Темою нарад конгресу буде справа безробіття студентської молоді. В конгресі возьмуть правдоподібно участь перший раз представники католицького студенства Злучених Держав Півн. Америки.

Еспанське національне правительство видало почтові значки зі знимкою катедри в м. Бургос.

В Злучених Державах Півн. Америки є тепер 10520 католицьких шкіл. В них учиться около 2,605.500 дітей. Ті школи не дістають ніяких грошевих допомог ні від властей державних, ні від самоврядних.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ появилася стаття німецького ученого дра Павла Рорбаха в „Кенігсбергер Альгемайне Цайтунг" чч. 99 і 100. Він доказує в ній, що Німеччина тому програла велику війну, що не довела до повного розбиття Росії створенням української держави.

ВИКЛАДИ В СПРАВІ УКРАЇНИ рішило урядити італійське видавництво „Ми та Україна" в Римі. Відчити улаштовується під протекторатом Конфедерації Фашистівських Синдикатів. Се зацікавлення має політичний підклад.

МІН. БЕК буде репрезентувати Польщу на коронаційних торжествах англійського короля Юрія VI. в Лондоні.

СУХЕНЕК-СУХЕЦКИЙ, довголітній начальник народностевого виділу в міністерстві внутрішних справ, розпочав відпустку. Як зачувати, він вже не верне ться на своє становище. Управу того відділу перебрав тимчасово інспектор Савіцкий, б. воєвода в Станиславові.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ в СССР має дістати новий статут, узгіднений з духом сталінівської конституції.

З ЛИТВИ. Комітет „Зелізного Фонду Вильна" назвав місяць травень Місяцем Вильна. Він присвячений на Богослуження, відчити, академії та збірки під гаслом визволення Вильна.

НІМЕЧЧИНА творить четверту змоторизовану дивізію.

КОРОЛЬ ДАНІЇ вертаючися з полудня вступив до Берліна і відвідав канцлєра Гітлєра та відбув з ним нараду.

КАНЦЛЄР ШУШНІГ виїде в квітні до Риму.

МУССОЛІНІ відбув нараду з ген. Дененом, інспектором французького летунства. Нарада відбулася в м. Бенгазі в Лібії.

КРІВАВІ ЗАВОРУШЕННЯ викликали в Парижі ліві, що демонстрували проти зборів суспільної партії Ля Рока. Є 6 убитих і поверх 150 ранених.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО В ЕСПАНІЇ рішило перенестися з Валенсії до гірського міста Герони, бо літаки повстанців часто бомбардують Валенсію.

НОРВЕЖСЬКІ МОРЯКИ на кораблі „Скоттіял" не хотіли згодитися на подорож до Еспанії з ладунком зброї призначеної для військ червоних.

КОРОЛЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ЮРІЙ згодився приняти в свої титули також титул „б. великого майстра масонської льожі."

В ЛОНДОНІ помер Остін Чемберлен визначний англійський політик в 73 р. життя.

АНГЛІЯ домагається, щоб Німеччина заключила з СССР договір про ненапад, бо Англія потребує СССР для протиділання зростови сили Японії. Гітлєр як дотепер відмовляється.

ПІДЧАС РЕКОНСТРУКЦІЇ англійського правительства мають створити новий ресорт, присвячений справі оборони британської імперії. Той ресорт обняви високий комісар Австралії в Лондоні Станлей Бріс.

В ТУРЕЧЧИНІ конфіскують антисемітські брошури, які хтось поширює між жовнірами і студентами.

В ПАЛЕСТИНІ знов відбуваються криваві бійки між Жидами й Арабами. В околиці Назарету і Гаїфи арабські націоналісти виконали 10 замахів.

НЕГУСА буде заступати на коронації в Лондоні найстарший син Асіау Восан.

ЯПОНСЬКИЙ МІНІСТР заграничних справ Сато заявив у парляменті, що Японія не прилучилася до бльоку фашистівських держав і що в разі европейської війни не має обовязку вмішатися в неї.

НОВИЙ МІНІСТР заграничних справ Японії Сато має літ 55. Він богато літ служив у Петрограді і знає Росію. Потому був послом у Брукселі й Парижі. Його уважають приятелем Франції. Він зложив уже яркий доказ в Женеві, що ворожо настроєний до Українців.

НОВИНКИ

День імянин марш. Ридза-Сьміглого (Едварда 18 с. м.) обходили у Львові дуже торжественно.

Робітничий Театр при Т-ві Українських Робітників „Сила" відіграє в салі Театру „Ріжнородностей" Рутовського ч. 22 ві второк 23. III. 1937 р. о год. 7.45 драму Івана Тобілевича п. з. „Сербин". Дохід призначений на українських безробітних. Білєти до набуття у „Союзнім Базарі" при вул. Руській.

До канцелярії „Народнього Дому" у Львові переслав хтось посланцем плюшеву театральну котару, яку положили на столі не розвиваючи. По кількох днях зауважено по всій кімнаті, на одежі та меблях повно вошей. Показалося, що в котарі було велике клубовисько вошей. Додумуються, що се зробили москвофіли, невдоволені з нової управи.

Львівська поліція перевела ряд ревізій в осіб, підозрілих в комуністичній діяльности. Знайдено значну скількість обтяжуючого пропагандивного матеріялу. Увязнено кількадесять осіб.

Міністр скарбу видав розпорядок з 18. XII. 1936 (Д. З. ч. 93, поз. 651) того змісту, що: 1) гіпотечний банк, 2) банк короткоречинцевого кредиту, 3) кредитова кооператива, 4) громадська сільська позичково-щаднича каса при купні нерухомости на ліцитації в часі від 1. I.—31. XII. с.р. платять знижену стемплеву оплату в висоті 0,2%. Ся полекша обовязує також тоді, коли на згаданий час припав остаточний речинець ліцитації, в якім стверджено, що до ліцитації взагалі не дійшло.

Міністерство пошт увело в продаж коперти з напечатаним поштовим значком вартости 25 сот. та вкладкою листового паперу.

В станиславівськім повіті поліційні власти перевели ревізії серед українського населення. Увязнено кілька осіб під закидом приналежности до ОУН.

В Товмачі відбулося публичне віче делегатів з поодиноких громад товмацького повіту в справі створення в тім місті загально-освітнього ліцею. („Всхуд").

В Стрию увязнено урядовця магістрату Маєра, що спроневірив 900 зл., зібрані як кари наложені на мешканців адміністраційною владою.

У Вовчім, пов. Турка, розвязано т-во „Просвіту" під замітом, що вона провадила діяльність, суперечну зі статутом.

В Сандомирщину мають перенести частину безробітних зі Львова, Дрогобича й Перемишля.

Б. посол Ігнаци Старжик, контрольор почтовий, засуджений на 4 роки за викрадання грошей з америк. листів.

За надужиття на шкоду держави засудили повітового ветеринара на Равсько-Мазовецький повіт, дра Остерльофа, на півтора року вязниці.

Окружний суд в Познані засудив Казимира Русінка, б. редактора соціялістичної „Валькі Люду", на 1 рік вязниці за статтю, що оплюгавлювала Пречисту Діву Марію.

Слідство проти Добошинського закінчено. Розправа відбудеться правдоподібно по великодних святах.

Гумор. — Оповістка. — Пошукується служниці, що вміє кормити дітей і прасувати.

Гумор. — Мамусю, що значить такт? — Такт, моя дитинко, полягає на тім, щоб не дати нікому пізнати, що про нього думаєш.

П. з. Правне відношення Апостольської Адміністрації Лемківщини до Перемиської Єпархії та до Галицької Церковної Провінції появилася в „Ділі" в ч. 58 з дня 17 с. м. більша стаття.

На Північнім Морі польський пасажирський корабель „Пуласкі" ударився з кораблем т-ва Русс — Гамбург. Жертв в людях не було.

В честь померщого Орджонікідзе центральний виконний комітет СССР постановив назвати північну частину Кавказу „Областю Орджонікідзе". Північно-кавказьку зелізничу лінію мають назвати „лінією Орджонікідзе".

На Каспійськім Морі затонув внаслідок аварії совітський корабель „Дзержинський".

7 загород запалося в землю. В с. Варзаресті кишинівського повіту осунулася земля і серед села утворилася щілина довга 380 м., широка 50 м. 7 сільських загород зникло зовсім з поверхні землі, 78 зовсім знищених.

На Литві оповіщено розпорядок, що установляє кари за провини проти спокою, моральности й публичного порядку. Розпорядок передбачує кари гривни до 100 літів не тільки за самі провини проти моральности і спокою, але й за вживання на публичних місцях старих російських проклонів.

Штучну нафту почали вже продукувати Німці. Вона двічі дешевша від натуральної.

В Берліні живе ще тепер 250.000 Жидів. З того коло 150.000 держиться жидівської віри, 40.000 змінило віру на іншу, а 60.000 припадає на мішанців, котрих доля найгірша.

В м. Сан Ремо занедужала на запалення легенів 10-літня Емілія Ґреґорі. Закликаний лікар ствердив підчас досліду, що серце хорої знаходиться по правій стороні, а печінка й селезінка по лівій. Мимо того дівчинка була цілком здорова й се була її перша недуга.

Під катедру в Монтпеліе у Франції підложено пекольну машину. Внаслідок вибуху повилітали всі шиби в поблизьких домах. Се очевидно робота червоних „союзників" Франції.

„Дейли Телеграф" доносить, що кн. Віндсору працює над споминами з літ 1900—1930. Ті спомини вже незабаром мають появитися на книжковім ринку.

Вінчання кн. Віндсору з п. Симпсон відбудеться 22 травня с. р. в палаті англійського посольства у Відні.

Кожда організація „Скали" повинна вислати делегата на річний зїзд організації до Станиславова, що відбудеться в травні (в маю) с. р. Вже тепер треба приготовлятися, щоб делегат мав чим виказатися на зїзді. Отже треба справити католицьку бібліотеку, заабонувати катол. пресу, занятися харитативною акцією і т. д.

Гумор. — Добре йде. — Я дістав шлюбний дарунок, годинник. — А добре йде? — Ще й як! Годину робить за 50 мінут.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Куницький у Ворохті. У Вашій справі редакція інтервеніювала й одержала відповідь, що та справа буде полагоджена. Чи Ви вже дістали лист в тій справі?

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Безженний священик шукає інтелігентної особи до ведення хатнього господарства. Зголошення: Уряд парох. в Білківцях, п. Богданівка Зборівська.
18—1—5

КІНА

ПАКС: Голгота.
КОПЕРНИК: Шаржа легкої бригади.
СТИЛЕВЕ: Сам на сам.

ФАБРИКА ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51
Тел. 60-04. ПКО. [illegible]
поручає власні вироби [illegible]
Пасту до взуття „Елегант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елегант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазелїну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ГОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На зимовий сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! З-? **Вибір великий!**

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ
ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, четвер, 25 березня 1937. Ч. 22 (1022)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Два міністри, польський і ромунський, в українських школах у Львові.

Дня 22 с. м. два міністри освіти, польський Сьвентославский і ромунський Анджелєску, в оточенні 15 осіб фахових в освіті й політиці, відвідали головний будинок української академічної ґімназії у Львові. Учеників й учениць уставлено шпалірами на коридорах, оден ученик витав гостей французькою промовою, одна учениця вручила обом міністрам цвіти. У світлиці прибраній українськими прапорами й килимами відспівано „Хор козаків", в супроводі орхестри. Потому гості відїхали до української народної школи ім. Шашкевича, де принятя було подібне. Польський міністр пращався з нашою молодю українською мовою. „Діло" подаючи опис тої незвичайної події звертається до п. мін. Анджелєску, щоб реституовав українське шкільництво зліквідоване ромунською владою. Ба коби то від нього залежало, але там є такі „патріоти", які думають, що нищенням інших народів можна буде посунути Ромунію аж під Краків...

Метушня держав перед бурею.

З Парижа звідомляють: Шведський міністр заграничних справ Сандлер відбув нараду з мін. Дельбосом. Передтим Сандлер був у Лондоні, куди приїхав через Осльо. Ціль його — довести до порозуміння трьох скандинавських держав і сперти те порозуміння на зближенні до Франції й Анґлії під оглядом господарським і політичним. Розмови в Норвегії не довели до нічого, але та метушня вказує, якої бурі сподіються скандинавські держави, коли хочуть наблизитися до когось — вони, що весь час великої війни стояли на боці.

Новий герб Совітів.

З Москви звідомляють: Президія Центрального Виконуючого Комітету компартії ухвалила проєкт нового гербу СССР: Земна куля, над нею серп з молотом і надпис „Пролетарі всіх країн єднайтеся!" Новий герб має символічно пригадувати всім приклонникам Совітів, що ціль їх: заволодіти земною кулею.

Змінили заголовок „Боротьби Кляс".

Правительство Совітів наказало редакції журналу „Боротьба Кляс" змінити заголовок на „Историческій Журнал" і проголосити нову програму: журнал має займатися розроблюванням „вопросовъ гражданской исторіи въ популярной формѣ". Се ще один знак, що в СССР приготовляються значні зміни.

Творять центральний музей безбожників.

Большевицька пропаґанда поширює тепер вісти, що в большевії ослаблено боротьбу проти релігії. В дійсности, як звідомляє „Райхспост" за „Безбожником", в Москві будують тепер центральний „Протирелігійний Музей". Буде се великанська будівля на пять поверхів. В ній буде аж 12 виставових галь. Дотеперішні відділи значно поширюють і творять нові, як релігія й атеїзм у середновіччі, в нових часах, клясова звязаність ісляму й буддизму і ин. Протирелігійна бібліотека в тім музеї вже тепер має коло 70.000 томів. Вже в травні нова будівля має бути скінчена. Будує її архітект Соломонов. З того ясно, що правительство СССР робить все, що в його силі, щоби скріпити безбожництво. Тому новий відзив Апостольської Столиці проти комунізму дуже актуальний.

Вчительство в СССР не дістає платень.

Спеціяльний висланник „Правди" звідомляє з Курська: Майже у всіх районах тутейшої Шкільної Округи здержується вчительські платні. Залеглість виносить аж 2.900.000 рублів (!). В богатьох районах не виплачено ще платень за вересень, а в 45 районах також за серпень. Окружний Виконний Комітет і Фінансовий Виділ обмежуються до висилання „грізних" упімнень районовим Виконним Комітетам і районовим Фінансовим Відділам. Вчительство нарікає.

Гітлєр про Італію та Муссолінія.

„Парізер Таґеблят" пише, що Гітлєр розмовляв 4 години з б. австрійським ґенералом Альбертом Кравсом і що в тій розмові мав сказати: Не забуваю, що Італія двічі зрадила Німеччину, раз в 1914 р., коли зломала австро-німецько-італійський союз, а другий раз в 1915 р., коли виповіла війну Австрії й Німеччині. Знаємо також, яку ролю відіграв у тім Муссоліні. Та тепер Італія мусить держатися Німеччини, бо Анґлія не може забути упокорення, яке їй завдала Італія в часі абісинської війни. До того прилучується тяжке положення в Еспанії, де італійські відділи зовсім завели. Крім того також ситуація в Абісинії не особливша. З тих всіх причин Муссоліні залежить від мене, а не я від нього. — Хоч трудно припустити, щоб Гітлєр так говорив про свого союзника, то містимо се як одну з познак, як у світі інтересуються всім, що дотичить Італії під сю пору. На сю тему містимо в сім числі „Нової Зорі" окрему статейку на стор. 6.

Незнані твори Гончарова.

В рукописних збірках Академії Наук у Ленінграді знайшли ряд незнаних творів І. А. Гончарова. А саме знайдені: одна глава „Обрива", оповідання „Ялинка", „Поїздка на Волгу", „Обід у губернатора" і спомини про Якутськ. Всі ті твори будуть напечатані у новім збірнику „Літературного Архіва".

Кіт, що дає нурка і ловить рибу.

Французький учений проф. Путé навчив свого кота пливати і нуркувати. Учений запросив парижських журналістів і демонстрував перед ними здібности свого чотироніжного вихованка. Витресуваний кіт скакав до басейну і нуркуючи ловив рибу. Професор Путé заявив, що наука кота тревала 8 місяців.

Приготовляйте звіти на річні збори „Скали"!

З РИМУ

Обхід 300-ліття смерти Митрополита Велямина Йосифа Рутського в Папській Українській Колеґії в Римі.

Велямин Йосиф Рутський, Митрополит Київський, Галицький і всеї Руси, належить до найвизначніших особистостей нашої руської католицької Церкви. Він разом зі св. Священомучеником Йосафатом се не лиш подвижники але по правді творці Унії. Св. Свящ. Йосафат блеском святости й геройством мучеництва подав життєздатність і надприродний святий блеск св. Єдности; а митроп. Йосиф Рутський своїм ґенієм, святістю й апостольською ревністю зорґанізував, скріпив і захоронив нашу зединену Церкву. Тому 300-ліття його святої смерти відбивається могутним відгомоном на тих наших землях, де живе й процвитає св. Зєднення.

Особлившу спонуку відсвяткувати цей ювилей мав Папський український Семинар в Римі, бо Велямин Рутський це перший питомець нашої Церкви, вихований в Римі; і питомець такої величі, що своїм приміром і чеснотами присвічує і буде присвічувати всім питомцям Папської Коллеґії в їх священичому вихованні. Надто Велямин Рутський це дійсно дар Риму для нашої Церкви. Тому Впреп. Отець Ректор старався зділати все, щоб сей обхід 300-ліття смерти митрополита Рутського відсвяткувати не лиш найвеличавіше, але й найдостойніше.

Цей обхід започатковано торжественним послуханням у Св. Отця дня 28 вересня м. р. в Кастельґандольфі. Монсіньор Ексцеленція Чезаріні, Асесор св. Конґрегації для східної Церкви, виголосив відповідну адресу; а св. Отець у відповіді висказав пропамятні слова, що саме св. Йосафат і Велямин Рутський з огляду на їх святість, їх чесноти й римський дух, були в думці Св. Отця, коли бажав, щоб вибудовано в Римі Семинар, достойний тих великих людей, що про них лекше сказати чим вони не були, як сказати, чим вони були. Те незабутне послухання у Христового Намісника стало інавґурацією обходів так на наших землях, як і в Римі. На обхід в Римській Коллеґії назначено день 28 лютого.

За благословенням св. Конґрегації Впреп. О. Ректор запросив Ексцеленцію Кир Йосафата, найстаршого епископа з бувших питомців нашої римської Колеґії, щоб у назначений день відправив торжественну архиєрейську Службу Божу. Заразом о. Ректор запросив до участи в святі всіх наших Високопреосв. Владик в Европі. На це запрошення прибули, крім Впреосв. Йосафата Коциловського, Впреосв. Діонізій Няраді, а Впреосв. Кир Григорій сам перешкоджений вислав у своїму заступстві Преосв. Йоана Лятишевського у товаристві Високопреп. о. Ректора Авксентія Бойчука. Ексцеленція Митрополит перешкоджений недугою прислав письмо з своїм Благословенням на це свято. Тим чином на торжестві 300-ліття Рутського мав наш Семинар честь витати в Римі трьох наших Владик, як також Впрепод. о. Ректора А. Бойчука, Впреп. о. Др М. Горникевича, пароха Відня, і Впреп. о. Н. Грициляка, канцлера Перемиської Консисторії.

Дня 28 лютого на год. 10. рано, заповіджена була торжественна архиєрейська Сл. Божа в церкві св. Атаназія при Папській грецькій Коллеґії, в тій самій церкві, де митрополит Потій і Терлецький правили торжественну Сл. Божу по щас-

ливім довершенні св. Єдности нашої Церкви з Римським Престолом; де цілі чотири роки молився митроп. Рутський, ще як питомець Коллеґії св. Атаназія; де відбулося також торжественне Богослуження по канонізації св. Йосафата. До архієрейської Сл. Божої стали всі три наші Владики. У торжественній процесії випроваджено наших Владик з священиками і повною асистою з Коллеґії до Церкви. Крім Владик стали до Сл. Божої Впрепод. о. Адхимандрит Діонізий Ткачук, Впрепод. о. Ректор Бойчук, Впреп. о. Ігумен грецького Василіянського монастиря в Ґроттаферраті Кроче й Впреп. о. Ректор грецької Папської Коллеґії Кавалєрлєоне; Меллілі, Джованеллі, Терцаріоль, Ґраняні і о. Братко — всі вони урядники св. Конґреґ. для схід. Церкви; також Монс. Россіняні з Секретарії Стану.

Крім тих завитали на нашу академію: О. Леґуховський, ґенерал ОО. Тов. Ісуса, о. Архимандрит Ткачук, о. Наполі, ґенерал Барнабітів; Ректори Коллеґій: ромунської Монсін. Дель Аква; грецької о. Голенво; Ректор семинара Пропаґанди Паренті; ректор польського Інституту пралат Закшевский; ректор югославянської Коллеґії монс. Маджерец; о. Герман Т. І. Президент Папського Орієнтального Інституту; о. Гіндо, прокура-

Знимка гостей на академії в честь Митрополита В. Рутського в салі Українського Семинара в Римі. В першім ряді сидять від ліва: Ep. Migone, Card. Boeto, Card. Marmaggi, Card. E. Tisserant, Arborio Meladi S. Elia Maestro di Camera di Sua Santita, Ep. Constantini, секр. Конґр. Проп.

Голенво, Венедиктинець грецького обряду. Надто були три діякони, два наші й один грецький. Величавість торжественної Сл. Божої незвичайно піднесла участь Його Еміненції Кардинала Евгена Тіссерана. Коли епископи увійшли до церкви й по приписаних молитвах вложили всі архієрейські ризи, точно о год. 10 прибув Емін. Кардинал. На стрічу до дверей церкви вийшли враз з о. Ректором Лабайом літуґізуючі священики і два діякони, спеціяльно призначені до асисти Емін. Кардиналові. Коли Емін. Кардинал засів на осібнім троні, зачалася Служба Божа. Правили в той спосіб, що славянські части переплітали ектенії у грецькій мові, на які відповідав хор грецьких питомців. Хор наших питомців відповідав на словянські части та знаменито вивязувався під діреґентурою питомця Іринея Тимка. Благословення при кінці Сл. Божої від слів „Благословеніе Господне на вас..." і отпуст уділив Емінен. Кардинал співаючи плавно словянський текст нашої Літургії. По отпусті оба хори, наших і грецьких питомців, спільно відспівали по грецьки торжественне Многоліствя Св. Отцеві, Емін. Кардиналові й нашим Владикам.

На Сл. Божій приявні були представники не лише всіх східних Коллеґій і Чинів, але також богато латинських Чинів, Колеґій і поважне число світських.

О год. 5 по полудні в великій салі нашого семинаря відбулася торжественна Академія. На ту Академію прибули: Емін. Кардинал Е. Тіссеран, Секретар св. Конґреґації для схід. Церкви, Емін. Кардинал Мармаджі і Емін. Кардинал Боето. Надто крім наших Впреосв. Епископів Ексцеленції: Мігоне, тайний милостивник Його Святости Папи, Агаджаняні, епископ вірменський; Дубовський, епископ Філіпополя; Константіні, Секретар св. Конґреґації Розширення віри; Арберіо Мелля ді С. Елія, Настоятель приватних мешкань св. Отця (Maestro di camera di Sua Santità); Монсіньори: Россо, Заступник Ассесора св. Конґреґ. для схід. Церкви в заступстві хорого Ассесора Ексц. Чезарінія; Монс. Ферреро ді тор Емн. Кардинала Антіохійського патриярха Тапунія; о. Кусса, ґен. прокуратор Алепинських Василіян; о. Скрайверс, о. Гудечек, о. Кіліян, ґен. Секретар ОО. Пальотинів; о. Горникевич, парох Відня, о. Бойчук, ректор Станиславівського семинара, о. Грициляк. Надто прибули: п. Яніковський, радник польської амбасади при Ватикані з церковним дорадником пралатом Мейстовичем; монс. Люттер, з угорської леґації; ґрафиня Ферреро, князь Токажевський з дружиною, командатор Джоббе, професор Барберіо, п. Смаль-Стоцький з дружиною, проф. Онацький, п. Гриненко й богато питомців ріжних римських Коллеґій. Сильно відбивали питомці Етіопської Коллеґії та Китайці, Японці й Індійці з семинаря Пропаґанди. Здається відколи існує наша Колеґія в Римі, ще ніколи не витала в своїх мурах таких Достойників і в такім великім числі.

Академія випала дуже гарно. По відспіванні гимну в честь св. Свщ. Йосафата о. Ректор Йосафат Лабай ЧСВВ виголосив промову в італійській мові. Висказавши слова подяки й пошани Високодостойним гостям за їх прибуття на академію, вказав на великанські заслуги Митроп. Рутського для нашої Церкви. Підчеркнув його праці над реформою Василіянського Чина й піднесення світського духовенства з його занепаду в добі схизми та його душпастирські праці, що привернули до єдности понад два міліони вірних. Вкінці вказав на нинішний розквіт нашої зєдиненої Церкви, яка має понад 5 міліонів вірних, посідає Єрархію з 12 епископів з Митрополитом на чолі; тисячі священиків, а все те довершувалося і довершується далі під батьківською опікою Христових Намісників. Вони також подбали про це, щоб тут у вічному місті повстав Семинар, де моглиб виховуватися будучі священики під оком Апостольської Столиці, в самім серці католицької Церкви. Головно теперішньому св. Вітцеві завдячуємо дуже богато, а між іншим дарами і прегарний величавий Семинар на Джанікулюм. Промову надгородили приявні грімкими оплесками.

По бездоганнім виконанні IX концерту Бортнянського: „Сей день єгоже сотвори Господь", Духовник Семинара мав реферат також по італійськи про духовне життя Митрополита Йос. Рутського, головно про його надзвичайне покликання, його святість, апостольську ревність та його піетизм і вірність для Апостольського Престола й одушевлення для св. Зединення. По рефераті слідували дальше продукції хору й музики. Замітне було у присутних велике заінтересування для наших народних пісень, які на загал викликували бурю оплесків. Академію закінчено відспіванням Папського гимну: „Інальціям сулле ріве дель Тебро".

По академії запрошені Високодостойні гості полишилися в Семинарі на вечері.

Величавість того рідкого торжественного обходу в нашім Римськім Семинарі в першій мірі треба завдячити прихильности й опіці, що її постійно оказує нашій Колеґії св. Конґреґація для Схід. Церкви. Особлившого блеску обходові надала приявність Емін. Кардинала Е. Тіссерана і в церкві на архієрейськім Богослуженні й опісля на Академії з ласкавою участю двох других Еминенцій: Кард. Мармаджія і Кард. Боета та прочих високих церковних Достойників. Особлившу вдячність ми винні Монсіньорові Феррерові де Кавалієрлєоне урядникові Схід. Конґреґації, що своїми порадами й цінними прислугами головно причинився і до належного приготування і до достойного відсвяткування торжественного обходу 300-ліття смерти незабутого й великого Митрополита й першого римського питомця нашої Церкви.

І як св. Отець ласкаво уділеним послуханням нашому Семинареві в Кастельґандольфі заінавгурував сей торжественний обхід; так також увінчав його великодушним і ласкавим уділенням послухання нашим Владикам, прибувшим до Риму на це свято. Наші Високопреосвященні Владики, беручи під увагу стан здоровля св. Вітця, не думали просити о послуханя, бо знали, що тепер такі послухання обмежені до найважніших і найконечніших випадків. Та Східна Конґреґація повідомила, що сам св. Отець бажає бачити наших Владик. І дійсно дня 5 березня о год. 11.45 Св. Отець зволив уділити послухання нашим Високопреосв. Епископам. На тім послуханні св. Отець привитав Преосвящених їх власними іменами. Коли Преосв. Няраді подякував за те, що запрошені до Риму могли прибути й взяти участь у торжествах з приводу 300-ліття смерти Рутського, та що те торжество відбулося величаво, св. Отець зазначив, що знає точно про це свято, бо читав і одержував інформації від Схід. Конґреґації. Говорив про велику постать Рутського та що саме память на св. Йосафата й Рутського присвічували йому, коли зарядив будову нового Семинара. Хоч та будова випала в критичнім часі загальних неспокоїв і кризи, то св. Отець старався зробити все, щоб цей семинар став достойний нашого великого народу. Вкінці поблагословив наших Впреосв. Епископів, поручаючи їм продовжати працю Рутського; поблагословив весь наш клир і монаші Згромадження обох полів; поблагословив весь наш нарід. В особливший спосіб поблагословив усі духовні семинарі і „Нам таких милих питомців, щоб росли на сповнення Ваших і Наших надій" („ut crescant in spem vestram et Nostram"). При сих словах замітне було у св. Вітця глибоке зворушення. Як зазначив Преосв. Няраді, це послухання полишиться в памяти Впреосв. Владик незабутним назавсігди.

Так покінчилися наші торжества. У великій мірі до того величавого обходу причинилося ласкаве прибуття наших трьох Впреосв. Владик, за що дуже щиро дякуємо. Се торжество 300-ліття смерти Рутського належить до найбільше величавих днів нашого Семинара в Римі.

о. Т. Галущинський ЧСВВ.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Президент Р. П. про табор плк. Коца

Вся преса принесла звіт з отсеї важної події:

З приводу імянин марш. Пілсудского виголосив президент РП Мосціцкий промову. В ній сказав м. ін.: Наша слабість закорінена в психіці горожан не минула уваги Начального Вождя Маршала Сьміглого Ридза. Він вповні розуміючи свою ролю в Польщі започаткував ініціятиву енергійної праці для сконсолідування розпорошеної суспільности. — Тут президент РП пригадав промову марш. Сьміглого-Ридза з дня 24. V. 1936, в якій Маршалок кинув клич, щоб Польщу підтягнути вище. І говорив дальше: Кинувши той клич марш. Сьміглі-Ридз покликав на безпосереднього провідника тої праці полк. Коца відданого собі і заслуженого в боротьбі за незалежність жовніра. Даючи напрямні для тої діяльности маршалок запевнив їй рівночасно своє постійне підпертя й опіку. В той спосіб повстала декларація полк. Коца, яка покликала до життя ОЗН („Обуз Зедноченя Народовеґо"). Кілька тижнів перед оповіщенням тої декларації марш. Сьміглі-Ридз представив мені подрібно її зміст, що вповні погоджувався з моїми розважаннями у всіх ділянках, обговорюваних в ній. Тимбільше радісною обставиною для мене було те, що зміст тої заяви міг я уважати за „вірую" Начального Вождя. Факт, що ініціятива утворення ОЗН вийшла від Начального Вождя, що його по оснроченню нас Великим Маршалком вже значна часть Польщі уважає Вождем Народу — мусить викликати великий відгомін в суспільности, ба навіть витворити стихійний рух національної консолідації... Судячи з великого безперервного напливу зголошень до ОЗН можна вже нині ствердити, що зміст заяви знайшов глибокий відгомін в суспільности і то такий великий, що се можна приняти за стихійний прояв нашого здорового консолідаційного інстинкту. При обсервуванні того явища нема сумніву, що той здоровий інстинкт самозбереження народу буде виявлятися дальше аж до хвилі побіди, коли переважаюча більшість горожан буде приєднана для клича національного обєднання. Розуміється, серед численних угруповань польської суспільности не всі доцінюють відразу вагу хвилі і значіння того клича. Провідники ряду угруповань будуть робити зусилля, щоби здержати своїх приклонників від ділання по думці того здорового інстинкту. Та се природний прояв. Бо тільки провідники, які вміють обєктивно дивитися на біг подій, можуть здобутися на резигнацію з виключного керівництва відданою собі річю і жертвувати свою співпрацю на річ висших кличів. Ті, що не можуть на се здобутися, можуть тільки хвилево здержати, та не зможуть ударемнити проявів здорового інстинкту в хвилі такій особливій для краю. Їх групи і партії будуть постійно таяти, аж врешті занадто пізно завважать, що їх перешкоди були будовані й укріплені занадто слабо, щоб могли здержати стихійне явище. Завдяки тому, що Начальний Вождь піднявся продовжування діла Великого Маршалка, з повним використанням Його виховного труду, Його вказівок і напрямних — праця йде дальше без більшої задержки в цілі повного угрунтуваня незалежности дорогої батьківщини. А що се угрунтування мусить спиратися на нашій силі не тільки духовній але й матеріяльній, отже сей клич змушує нас до праці в усіх напрямах, в усіх ділянках — до праці, що її висліди не лише запевнять нам нашу найдорощу здобичу, але допровадять до повного розцвіту культурного і господарського життя нашої держави.

Вшехполяки про заяву Президента Р. П.

„Варшавскі Дзєннік Народови" в ч. 81 пише з приводу заяви президента РП в статті п. з. „Вияснення": „Хто уважно перечитає те все і добре передумає, той мусить дійти до висновку, що відпадають всякі припущення, що новий „табор" буде партією або коаліцією істнуючих партій. Він може бути тільки спробою зорганізування всеї суспільности під кермою правлячої сегодня групи. Не досить того: будучи висловом змагань і становища найвисших інстанцій польської держави так, як вона нині зорганізована, мусить бути понятий як д е р ж а в н а у с т а н о в а. Це в мові уживаній в західній Европі називається тотальною державою; а правлячі табори в тотальних державах, таких як Німеччина або Італія, хоч називаються партіями, хочуть бути і є організаціями загалу горожан, що не терплять і не допускають поруч себе ніяких инших таборів чи партій. Таксамо було в Польщі від 1926 року, мимо збереження ріжних позорів, як давної конституції, партій, „опозиційної" преси і т. д. Нова конституція усунула фікцію партій з парляменту, лишаючи її в краю. Тепер вже ясне, що правлячий табор хоче послідовно йти до того, щоб остав сам як політична організація суспільности. Одначе польські обставини („стосунки") й події останніх кільканацятьох літ накинули йому инший спосіб ділання ніж се було деинде. В инших краях правительства вийшли з великих народних струй, що мали перевагу в суспільности, — були висловом тих струй і конечним доповненням. В Польщі йдуть справи иншим шляхом: тут правляча група хоче викликати нову політичну струю і, спершися на ній, забезпечити собі тривкість істнуваня. Певно, що булоб хосенним, застановитися над тим положенням і передискутувати його. Одначе мусимо того виречися, бо думаємо, що треба звернути увагу Читачам на сенс і значіння останної промови Президента, а можемо цей свій публіцистичний обовязок виконати тільки — відкладаючи комептарі на потому." (Гляди також „Політ. вісти").

Викликають релігійну боротьбу

П. з. Непокликані „місіонарі" принесло „Діло" в ч. 58 отсей допис з Бережанщини: Відомий зі своїх „подвигів" писар волости Мала Плавуча — Томаш Хлоста, родом з Ченстохови, завзявся пер фас ет нефас побільшити мале число парохіян римо-катол. ксьондза Фр. Волощука з Малої Плавучі. З тою метою вибрався перед кількома днями до с. Цецори і давай здобувати нові „душичкі". Зайшов до хат Данила Баяка і Дмитра Вальчишина, зачав списувати урядові протоколи та доказувати, що ці родини ще за діда й бабці були римо-католиками, хоч вони всі є і бажають залишитися греко-католиками, бо в цьому обряді всі були охрещені. За кілька днів закликав Хлоста Дмитра Вальчишина до канцелярії волости у Малій Плавучі і в гострий спосіб доказував йому, що він є Поляк і таким мусить бути!

Тепер управа волости Мала Плавуча покликується на зарядження бережанського староства з дня 16. XII. 1936 р. ч. А—16 та домагається від парохіяльного уряду у Великій Плавучі видачі метрик для згаданих родин, а також ще й для инших. — Що скаже на ці „місіонарські" подвиги Томаша Хлости з Ченстохови Міністерство Віросповідань та Внутрішніх Справ?

Купці й кольонізація

Зорганізоване польське купецтво і земельна та промислова кольонізація наших земель.

Навязуючи до шовіністичної протиукраїнської відозви з приводу парцеляції двірських грунтів, що її підписала також „Купецька Конгрегація у Львові" (до якої належать також декотрі купці Українці) „Торговля і Промисл" в ч. 6 пише м. ін.:

„Слід зазначити, що купецькі товариства наших сусідів-Поляків проявляють уже від довшого часу діяльність, яка суперечить нашим національним і господарським інтересам. А саме — вони проголосили т. зв. „торговельно-промислову кольонізацію" наших етнографічних земель, вставили це в свою програму і здійснюють її послідовно. Недавно на дводенному зїзді делегатів Начальної Ради Обединань польського купецтва голова цієї Ради п. Брун поміж найбільш актуальні завдання зорганізованого польського купецтва вставив „кольонізування деяких осередків, а головно „східних кресів" відповідним купецьким елементом"... Чи здаємо собі справу з того, до чого йде? — Зорганізоване польське купецтво не тільки не хоче залишити Українцеві варстату праці в торговлі, в ремеслі, чи промислі, але не хоче теж, щоб Українець найшов цей варстат праці на землі, на якій він від довгих століть працює!!...

Характеристичне, що свою господарсько-кольонізаційну акцію на сході декорують польські купці з заходу „цивілізаційною акцією". Мовляв, у нас „дикі поля"... Тимчасом статистика Гол. Стат. Уряду виказує, що в містах на нашій етнографічній території саме найбільше перенаселення. Приймаючи „фахово чинних" за 100, виказує вона для товарової торговлі ось такі проценти:

Воєвідство варшавське 9 проц., келецке 9 проц., поморське 9 проц., білостоцьке 10 проц., любельське 12 проц., львівське 13 проц., станиславівське 14 проц., волинське 16 проц.

Двотижневик „Господарка Народова" (з 1 березня ц. р.), звідки черпаємо ці інформації, пише дослівно: „Чим більше на схід чи південний схід, чим менший розвій промислу — тим вищий відсоток населення присвячується торговлі".

„Суспільний діяч"

Консервативний „Час" в ч. 72 пише: „В нас витворився спеціяльний тип „суспільного діяча". Діяльність на терені публичних установ чи добровільних суспільних товариств трактує як головне заняття і... головне жерело доходів. „Суспільна" діяльність тих типів спирається або на заниманні менше чи більше люкративних посад в суспільних установах, або на безплатній суспільній праці при занедбуванні своїх обовязків в уряді державнім чи навіть приватнім (хто посміяби звільнити з праці такого знаного „діяча"?)." — „Осмішений тип „діяча й учасника", що „стоячи на окопі держить високо прапор, на котрім виписаний клич", тішиться величезною популярністю і, що гірше, підпертям! Такі типи були марою ББ. Ті мнимі „суспільні діячі", що в сути річи не мали нічого спільного з добре зрозумілим усуспільненням, переповнювали уряди, суспільні установи заміняли в товариства взаїмної адорації синекуристів, вкінці вважали себе за найбільше покликаних з титулу своїх суспільних заслуг займатися політикою, особливож до кермування Бльоком в „терені".

Шкідлива манія

Виленське „Слово" в ч. 75 в статті п. з. „Шкідливе маняцтво" пише, що в Польщі видаеться богато всяких розпорядків, які потягають за собою тисячі кар у судах, десятки тисяч карних мандатів, обтяження поліції й провінціяльної адміністрації, невдоволення та нарікання населення, а зате не приносять ніякого хісна. „Підхід до краю і його потреб не способом життевим, а способом розпорядків, що насуваються з вікон лімузини, з котрої видно, які занедбані зовнішні стіни хат і господарські загороди, а не видно внутрішної нужди в кімнатах, з котрої можна прочитати назвиско виписане на табличці, та не виписані причини, чому той, що носить його, живе в бруді — видає на світ власне такі... манії, що переміняються для мешканців у ноторичну язву і через те в поважну проблєму..." Ось образок: „Малесенька кімната переділена перегородою. В першій піч, брудні горшки і ходять кури. В підлозі яма заложена жердками; в тій ямі переховують в зимі бараболі. За перегородою стоїть тепер корова, дві вівці і родина, зложена з господаря, жінки і 3 дітей. Спати коло худоби тепліше. З тої самої причини не відчиняється ніколи вікон. Належить додати, що пес також „без постійного місця замешкання", т. зн. перебуває залежно від охоти, в одній або другій половині кімнати. Цілість має 3 на 4 м. Не буду представляти задухи і бруду, який панує в тім льокалі. Кождий може легко представити собі його. Ті люди на пів голодують. Мешканці й кури полагоджують свої природні потреби в кімнаті і ніхто за те не карає їх. Та за домом стоїть гарно вибілений виходок для людей, до котрого очевидно не ходять, щоб не забрудити і не наразитися на карний мандат".

В 25-ліття смерти о. Матюка

Дня 8 квітня 1937 минає чверть століття від смерти о. Віктора Матюка, відомого композитора. Його вклад у скарбницю нашої музики доволі значний. Згадатиб тільки нпр. його безсмертну „Цьвітку дрібную", „Крилець", „Родимий Краю", його співогру „Капраль Тимко", колись популярні, тепер призабуті пісні як нпр. дует: „Вийди, ах вийди!", або пісню мисливця „Вже сонце високо" з мельодрами „Сила любови" і инші. Крім того о. Матюк має значні заслуги на полі церковної музики, для співу, для музичної літератури. Парохіяни села Карова, угнівського деканату, повіт Рава Руська, де пок. о. Матюк був душпастирем, рішили відсвяткувати його память поставленням памятника на його могилі. В тій ціли утворився місцевий комітет для зібрання потрібних грошей. Парохіяни Карова і родина покійного вже склали свої датки на ту ціль. Крім того місцевий комітет звернувся до наших установ у Львові по дальшу поміч. Вони привитали почин карівських парохіян і звертаються до всеї української суспільности, в краю й поза краєм, зокрема до духовенства та всіх музичних і співочих товариств з закликом: прислати грошеві жертви на памятник о. Матюка до рук центрального комітету на адресу: Центробанк, Львів, конто ч. 12.900 (Памятник о. Матюка) або на адресу місцевого комітету: Андрій Сайчук, Карів, поч. Брукенталь коло Угнова.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ВЕЛИКА ІДЕЯ

IV. „НА СТРАЖИ І КАМЕНИ".

Про грізну ситуацію, серед якої повстала думка про „Скалу".

Сумні наслідки хибного розвязання у нас важної проблеми народної освіти показалися правдиво грізними та небезпечними щойно тепер, коли і над нашим народом звіялася страшна борня духів, коли загальна потопа безбожности не оминула й нашої батьківщини. У нас потопа безбожности знайшла для себе більше пригожий ґрунт, ніж у народів, що у них освіта сперта твердо на трівких католицьких засадах. Тому що кат. засади у прилюднім нашім життю народнім заєдно нехтовано, безбожницькі струї заправлені сосом патріотизму і народної справи для нашого простолюддя стали далеко грізніші і небезпечніші, бо наш народ безкритично як губка почав їх втягати і ними захоплюватися як одиноким середником на біду і нужду.

У тім грізнім положенню станиславівський Епископ, Преосв. Григорій Хомишин, постановив ратувати свій нарід великою ідеєю парохіяльних читалень. Та ідея має на ціли направити первісне зло на ниві народної освіти і ту важну справу спрямувати на властивий шлях, по мисли католицьких засад і загальнонародного інтересу.

З історії знаємо, з якою пошаною відносилися поганські народи до священиків не лише своїх, але й чужих релігій. Єгиптяни, Ассирийці, Лякедемонці не признавали навіть володаря царя чи короля, коли він заразом не був священиком. Знана загально пошана, що її оказав Александер Великий жидівському Архієреєви в Єрусалимі, Аттиля, король Гунів і Ґензерик, король Вандалів, Єрархам католицької Церкви. Се свідчить, що в людськім серці, коли воно не зіпсуте, тліє якби вроджений піетизм для висшого духовника. Тимто кождий розумний і чесний християнин, хоч і некатолик, хоч навіть у вірі захитаний, має на дні своєї душі настільки того вродженого піетизму для Єрарха катол. Церкви, що просто не важився б посудити Його о злу волю в якійнебудь важнішій справі, що звязана з Його високим урядом, у тім святім пересвідченню, що коли кат. Епископ дає товчок до якоїнебудь, особливо важнішої акції, то наперід справу зріло обдумає, добре розважить всі обставини, передумає мотиви „за" і „проти" і доперва по зрілій розвазі береться до діла. І щож супроти того сказати про віруючого католика? Який у нього повинен бути піетизм і довіря для свого Епископа? Таж відома річ, що Епископови прислугує привілей домової каплиці з правом переховування Найсв. Тайн. Головна причина того та, щоб міг перед кождою справою засягнути світла і ради у стіп свого найвисшого Учителя і Царя, котрого в дієцезії заступає і в імени котрого управляє Його Церквою і вірними та дає почини до ріжних акцій відповідно до їх потреб і обставин.

Отже чи смівби хто з католиків припустити, що Станиславівський Епископ забрався до розвязки важної проблеми народної освіти лише „доривочно", або для заспокоєння амбіції, без зрілої надуми, без молитви і засягнення ради у стіп Спасителя? Чи смівби хто з правдивих католиків приписувати Йому злу волю, тай ще до того ділання на шкоду (!) підчиненого собі народу?

Здається, що чоловік чести і совісти уважавби злочином, хочби лише подумати, щоб Епископ тай ще до того такий як Станиславівський, „кость з кости" свого народу, що виразно і прилюдно вже нераз і не два заявляв урочисто, що нарід свій „любить і добра для нього бажає" та з подиву гідною посвятою і ревністю над тим трудиться, щоб він міг до розвязки важної проблеми звязаної з добром Церкви і народа забиратись без надуми, без молитви, без засягнення світла „с више" і ще й на шкоду свого народа! Щось подібне мігби подумати лише чоловік нерозумний, або зіпсутий, без чести і совісти.

Для віруючого католика вистарчає в сій справі одно: Епископ так сказав і зарядив. Та ми жиємо в часах упадку віри, в сих справжніх „временах невірствія і ростленія нравов", коли не лиш наші „великі фільософи" і всякі доктори, але навіть мало освічені просвітянці на селі беруться критикувати зарядження і пастирські Листи своїх Епископів, з трибун преси і народних установ підносяться голоси злобної критики проти великого почину Станиславівського Владики в справі „Скали". Недавно до противників парохіяльних читалень був заклик у „Н. Зорі" словами св. Апостола Филипа: „Прійди і виждь". І тому в нашій катол. пресі треба як найбільше всесторонню висвітлити важну справу просвітного руху. Отже в сій статті спробую увійти в думки Ініціятора великої ідеї парохіяльних читалень, в ті причини, що спонукали Його до того невдячного та великого почину.

Зацитую наперед дослівно деякі слова з Пастирських Листів, відозв і розпорядків Владики, що дають свідоцтво, як помалу у Його душі під впливом невідрадних і грізних відносин повставала та велика ідея і чому Він остаточно рішився здійснювати її, хоч знав, що вона не буде популярна.

В першому Пастирському Листі Преосв. Григорія Хомишина з дня 21. XI. 1904 р. „В честь Неп. Зачаття П. Д. Марії" на стор. 17 читаємо таке:

„Коли я „не от человік", але від Христа, не за моїм старанням, але з послушенства прийняв достоїнство Епископа і уряд начального пастиря в дієцезії й почав вглядати в діла і потреби її, сум огорнув мою душу, коли я побачив оплаканий стан моїх вірних, коли я зважив і змірив те зпищення, яке здіяв ворог Христа діявол."

Паст. Лист „О діяльности священичій" 19. VIII. 1905 р. стор. 48:

„Чи я в престольнім місті, чи в парохіях, всегда душею виходжу на духовну вежу чування, стою на стражници. Стоячи на тій „стражи і камени", наслухую уважно, обнимаю всею душею і серцем весь мій нарід й обсервую пильно цілу ситуацію."

І батьківським оком побачив Владика з тої висоти страшні річи, а саме, що:

„Дух світа, дух ворожий обняв ціле наше життя" (П. Л. „О діяльности свящ." стор. 14), „Справи Христового Царства зійшли у нас на підрядне місце а за те в моді справи партійні, квестії національні" (П. Л. „О царстві Божім" стор. 24); „суспільність наша не підготована, не пересякнена на скрізь принципами живого християнства, як губка почала всякати у себе шкідливі і деструктивні елементи. Священство знов само не маючи ніколи спосібности набрати сильного духа апостольського, не лиш не могло влити животної сили Христової у суспільність, але заскочене зі всіх боків струями негативного руху не зуміло успішно протиділати, не мало сили і спритy ситуацію опанувати і на тори християнські спровадити. Противно, далося почасти пірвати тому шкідливому рухови і коли зовсім не улягло, то бодай перенялося засадами звихненими і нездоровими для душевного життя. І так ми не опамятались, як филі аловіщої потопи зі всіх сторін нас окружили і принесли необчислимі страти." (П. Л. О діяльности свящ. ст. 13).

Так грізно і сумно представилася дбалому Пастиреви наша загально-народна ситуація, коли глянув на народну ниву з вежі духовної стражниці. Обнимаючи зором ціле поле бою за царство Христове у своїм народі, не переочив і найважнішої ділянки, т. є. ниви народної о-

---

П. ЧААДАЄВ 2)

Фільософічні листи

*до Пані * * **

Щож перешкоджує вам здійснити оден з тих гарних творів уяви? Ви обдаровані всім, чого до сего треба. Ви бачите, який я поблажливий: я вишукую успокоюючі середники у власних наших смаках, в приємніших мріях вашої уяви. *)

В житті є сторона цілковито нематеріяльна, що відноситься властиво до розумної стихії нашого життя: сеї сторони ніяк не вільно занедбувати. І для душі є дієтичний зміст, точно таксамо, як і для тіла. Конечне уміння підчинити душу тому змістові. Знаю, що повторяю стару приказку. Та в нашій батьківщині вона має всі вартости новини. Се одно з найбільше жалісних дивацтв нашої суспільної освіти, що правди відомі давно в інших краях і навіть в народів під богатьома оглядами менше від нас освічених, у нас щойно відкривають. А се відси, що ми ніколи не йшли разом з иншими народами. Ми не належимо ні до одної з великих родин людства, ні до Сходу, ні до Заходу. Не маємо традицій ні сего, ні другого. Ми істнуємо якби зовні часу і всесвітне образування людського роду навіть не діткнулося нас.

Той дивний звязок людських ідей продовж віків, та історія людського розуміння, привівши людство в інших краях світа до сучасного положення, не мали на нас ніякого впливу. Те, що в инших народів давно увійшло в життя, для нас до того часу се тільки розумування, теорія. Приклади недалекі. Ви самі створені так щасливо, що можете вміщувати в собі все, що в світі добре і правдиве. Ви обдарені свідомістю всего, що дає гарніші та чистіші душевні насолоди. Скажіть, чи далеко ви зайшли з тими всіми цінностями? Ви шукаєте навіть того, чим наповнити ваш день, не то що ціле життя. Вам бракує навіть тих річей, що в инших краях творять ту конечну раму життя, де всі події дня розміщуються так природно. Умовина настільки потрібна для морального здоровля як чистий воздух для тілесного здоровля.

Ви розумієте, що я говорю тут не про моральні чи фільософічні правила, тільки просто про добрий розподіл життя, про ті звичаї, про ті привички, що дають умови якесь привілля (роскіш) і душі правильний поступ.

Подивіться кругом себе. Все (у нас) якби в ході. Ми всі неначе мандрівники. Нема в нікого сфери означеного істнування, нема нічого з добрих обичаїв, не тільки правил! Нема навіть родинного осередка! Нема нічого, що привязувалоб, що пробуджувалоб ваші співчуття, вашу охоту до чогось. Нема нічого постійного, незмінного: все минає, упливає, не оставляючи слідів ні на зовнішности, ні в нас самих. Вдома ми неначе на постою, в своїх родинах як чужі, в містах неначе кочовики і навіть гірше ніж племена блукаючі по наших степах, тому що ті племена більше привязані до своїх пустинь, ніж ми до наших міст.

Не думайте собі, щоб сі уваги були без значіння. Бідні! Невже до инших наших нещасть ми маємо додати ще нове: нещастя ложного поняття про себе?

Якже маємо доборотися до життя чистих духів? Навчімся наперед розсудно жити в нашій даній дійсности.

Всі народи мають періоди сильної, пристрасної, несвідомої діяльности. Люди блукають тоді і тілом і духом. Се час великих пристрастей, великого чування й відчування. Народи двигаються в тім часі сильно, без видимої причини, та не без хісна для будучих поколінь. Всі суспільности переходили через той період. Він дарував їм їх живіші спогади, їх чудесне, їх поезію, всі їх висші і плодотворніші ідеї. Він конечний для життя суспільности. Без него що збереглосяб в памяти народів, до чого вони моглиб привязатися, пристращатися? Без него вони дорожилиб тільки порохом рідної землі. Ся надзвичайно цікава епоха в історії народів се час їх молодости; час коли здібности їх розвиваються з найбільшою силою, час, що спомин про нього

*) Сю фразу пропущено в російськім перекладі, оповіщенім в „Телескопі".

світи. Сумний і жахливий вид представився очам Владики, коли так згори глядів на неї. Ось Його спостереження:

„А що казати у нас про справу просвітну? Тут аж надто наглядно видно ті сумні наслідки спричинені нехтуванням засад Христового Царства... В парохії ширіться з одної читальні шизмофільство, з другої радикалізм, а парох для святого спокою нічого не ділає, мовчить, бо мовляв, нащо мені людей собі зражувати, а потім вражди і напастей по часописах". (П. Л. „О Царстві Божім", ст. 24).

„Духовенство оснувало що правда много читалень, одначе не оперло їх на підставі релігійній, христ. католицькій, а дбало більше за справи партійні, свої політичні, або лінґвістичні погляди і ними руководилося. Через те повстало много замішання, заколоту і ворогування між вірними і пастирем, особливо при зміні парохів, котрі були відмінних поглядів і переконань партійних, як їх попередники. В дальшій консеквенції, коли статути не були уложені з відповідними застереженнями, сталося, що духовенство або утратило зовсім вплив у тих читальнях, котрі заложило, або той вплив дуже малий, майже ніякий. До читалень доходять часописи, книжочки і брошури, що псують нашого простолюдина і ведуть до невірства безбожности і всяких пороків. Люди тратять довіря до свого душпастиря, науку ним голошену легковажать, або ложно толкують, стають обоятними і помалу тратять віру. (Розпорядок Еп. Ординаріяту з дня 24/V 1907. ч. 45/орд.).

„Цілою хмарою розходяться між народом ті їдовиті та затроєні брошури і ґазети. Повно їх по хатах за сволоком і на полицях, повно їх в читальнях, але малий попит за католицькими часописами." (П. Л. „О сліпоті душевній" ст. 15).

„З болем серця мушу тут зазначити, що читальні „Просвіти" стали першими приютами, захистами та розсадниками сектанства, — бо се правдива дійсність, що де кинулася секта, то першу молитовню мала в читальні „Просвіти"... Вони замість просвічувати нарід у правді, замість двигати до добра, затемнюють людські душі, спроваджують руїну". (П. Л. „Про грозу духової руїни", ст. 17).

„Всякі бунти вірних по парохіях проти Церкви мають огнище в читальнях". (Відозва до духовенства з дня 27. X. 1933, ст. 6).

„Не закриваймо проте очей на ту нещасну роботу ворогів Божих, які при помочи ґазет і книжок витворили так затроєні обставини, що серед них не лишень всяка діяльність католицька дізнає трудних і тяжких противностей, але навіть сильна і свята душа немов в убийчім і заразливім повітрю слабне на силах і зачинає руки опускати"... „А наслідки тої роботи так застрашаючі, що навіть сильна душа дрожить і жахом переймається". (П. Л. „О сліпоті душевній", ст. 16—17).

„І так у нас всьо помішане: правда і фальш, злоба і праведність, моральність і грішне життя, чеснота і проступок". (П. Л. „Про грозу духової руїни", ст. 23).

„Щодо лиха, яке загрожує народови з боку безбожної і гнилої освіти, то священики може за се найбільше відвічальні". (П. Л. „О Царстві Божім", ст. 36).

„Одначе загал духовенства сего не бачить і не відчуває. Навпаки, бере участь в роботі по світських читальнях, їх спомагає та задурює себе надією, що в той спосіб запобіжить лиху. Тимчасом ворожі впливи під фірмою духовенства з кождим днем змагаються". (Відозва до духовенства з дня 27. X. 1933 ст. 6).

„Коли зважиться ті сумні нинішні відносини і грізні небезпеченства, то і найсильніша душа мусить задрожати, а серце з болю стиснутись". (П. Л. „В честь Неп. Зачаття Пр. Д. М." ст. 17).

„Перед нами готова утворитись пропасть, з котрої відворот може статися дуже трудний і тяжкий, а може, може і неможливий". (П. Л. „О діяльности", ст. 48).

„Гроза навкруги нас, а ми стоїмо засоромлені як виновники перед судом власної совісти, неба і землі". (П. Л. „О Царстві Божім", ст. 46).

„Нема гірше здеправованої парохії, як там, де душпастирував „ідейний священик зпоза „закристії". (тамже ст. 41).

„Лихо дійшло вже до самого краю. Так дальше бути не може. Ми священики мусимо зайняти рішуче становиско. Ми не сміємо позволити дальше себе воловодити синам міра сего". (П. Л. „О Царстві Божім", ст. 53).

Так з висоти духовної стражниці представилися Епископови як видимому Христовому вождови у страшній борні духів всі „небезпечні манівці, на які хотять спровадити наш нарід Божі вороги, фальшиві пророки та звихнені учителі". (П. Л. „Про грозу дух. руїни", ст. 39). Епископ бачив їх нахабність, заїлість, нетерпимість, неперебірчивість в середниках, обман, лож і демаґоґію, що ними зводять, засліплюють і заголюкують темні маси, та що „коли хто відважиться станути в обороні Христової справи або дати почин до діяльности на основах християнських, то не тільки що стоїть одинцем і від всіх опущений, але навпаки виставлений на наруги і шкалювання зі сторони ворожих таборів... На вічу чи зборах найлучший попис то ворогувати і нарікати на священиків і Епископів". (П. Л. „О сліпоті душі", ст. 16).

Бачучи тічню хижих вовків в овечій шкірі, що зі всіх боків чигають на погубу повіреного собі стада а саме: „Шизму, сектаство, поганський патріотизм і націоналізм, радикалізм, сельробізм і большевизм, що загрожують йому найтяжчим і найнебезпечнішим знищенням, бо знищенням духовним". (П. Л. „О сліпоті", ст. 34), Владика відчув їх лютий зір, звернений на нього як духовного Провідника того нещасного стада. І зрозумів, що всі вони подадуть собі руки і спряжуться проти нього, як тільки він поважиться своє стадо перед ними захищати. Та як добрий Пастир не настрашився, але рішився, хочби з нараженням життя своє стадо боронити, остерігати, ратувати і стати до отвертого бою зі всіми ворогами. А рішився на се: 1) „з любови до найлюбішого Спасителя", 2) „з любови до людських душ та свого народу", 3) „з обовязку як Епископ і Пастир Дієцезії. Ісус Христос, Суддя всіх нас, осудивби мене тяжко, якби я видячи ті всі небезпеки не остеріг, не представив і не упімнув тих, за котрих я маю колись відповідати перед Христом Спасителем, найвисшим небесним Пастирем". (П. Л. „Про грозу дух. руїни", ст. 40).

го в дорослім віці служить їм насолодою і наукою.

Ми не маємо нічого подібного. На самім початку було в нас дике варварство, потому груба забобонність, опісля жорстоке, понижуюче панування завойовників. Сліди того панування в способі нашого життя не зникли зовсім і донині. Ось повна горя історія нашої молодости. Ми не мали зовсім віку тої безмірної діяльности, тої поетичної гри моральних сил народу. Епоха нашого суспільного життя, що відповідає тому вікови, наповняється істнуванням темним, безбарвним, без сили, без енергії. Нема в памяти чарівних споминів, нема сильних, поучаючих примірів в народних переданнях.

Перебіжіть зором всі століття пережиті нами, весь простір землі, що його ми займаємо, — і ви не знайдете ні одно спомину, який вас застановивби, ні одного памятника, який висловивби вам минуле живо, сильно, мальовничо. Ми жиємо в якійсь рівнодушности до всего, в найтіснішім кругозорі без минулого і будучого. Колиж іноді й беремо в чім участь, то не з бажання, не з ціллю осягнути правдиве, дійсно потрібне і лицююче нам добро; а з діточої легкодушности хлопця, що підіймається і простягає руки до брязкальця, яке побачить в чужих руках, не розуміючи ні його значіння, ні його ужитку.

Правдивий суспільний розвиток ще не зачався для нашого народу, коли життя його не зробилося правильнішим, лекшим, вигіднішим від неозначеного життя перших років його істнування. Як може процвитати суспільність, яка вагається навіть у відношенні до предметів щоденности, вагається ще без переконань, без правил; суспільність, в якій життя ще не уложилося? Моральний світ тут у хаотичнім мусуванні, подібнім до переворотів, що попереджували теперішний стан планети. І ми ще в такім положенні.

Перші роки нашого істнування, переведені в нерухомій темноті, не оставили ніякого сліду в наших умах. Ми не маємо нічого індивідуального, на що моглаб спертися наша думка. Розєднані якоюсь дивною долею від всемірного життя людства, ми нічого не витягли навіть з ідей, котрі дають людству передання! А на тих ідеях основується осібне життя народів; з них розвивається їх будучність, їх моральне формування. Щоб зрівнатися з иншими культурними народами нам треба від початку зачати для себе знов все виховання людського роду. Длятого перед нами історія народів і плоди поступу століть. Очевидно велика се праця і може одно покоління людей не всилі виконати того. Та передовсім доконче треба пізнати: в чім річ, що се таке виховання людського роду і яке місце ми займаємо в загальнім устрою світа?

(Далі буде).

З робітничого життя

Т-во українських робітників „Сила" урядило дня 18. III. 1937 о год. 7 спільну нараду представників українського зорганізованого робітництва, підприємців і преси. Нарада відбулася в домівці т-ва Українських Купців і Промисловців у Львові при вул. Ґродзіцких ч. 1 у присутности кількадесять делеґатів. Нараду відкрив голова т-ва „Сила" Павло Музика, привитав присутних і заявив, що „Силі" залежить на тім, щоб український робітник був передовсім Українцем, а щойно потому робітником. — Секретар „Сили" п. Петречко виголосив довгу промову. В ній вказав, що чужі підприємці і професійні союзи остро виступають проти українських робітників. Але й українські підприємці приймають часто робітників за протекцією, замість звертатися за робітниками до робітничого т-ва „Сила". „Сила" має зорганізованих 6 професійних секцій. В них є богато добрих робітників фахівців. Українські будівничі підприємства затруднюють нераз чужих робітників навіть при будові українських домів. При т-ві „Сила" зорганізовано посередництво праці. Туди повинні звертатися українські підприємці, коли потребують робітників. „Сила" поручає тільки солідних фахівців. — Після того була дискусія. Підприємці (нпр. інж. Маркусь, інж. Міляпич, дир. Скопляк і ин.) витали діяльність т-ва „Сила" і просили, щоб воно поручало тільки совісних і пильних робітників, бо інакше стратить добру опінію. Представники робітників підкресляли, що українські фахівці мають попит між чужими підприємцями. Дальше нарікали на наших будівельних підприємців, що затруднюють чужих робітників. От нпр. „Карпатія" будує каменицю при вул. Глибокій і там працюють переважно чужі робітники. Або при вул. Петра Скарги інж. Пежанський будує каменицю і там працюють майже самі чужі робітники. А при тім в нас богато кричать „свій до свого!". Жиди поступають інакше. Вони будують с.р. при вул. Потоцького 14 камяниць і там працюють тільки Жиди. — Нарада скінчилася перед 10 год. вечером.

Чи журналістики можна навчитися

У Відні основано Академію Журналістики під скромним іменем „Каммеркурсе фір Цайтунґсвесен". Натовп слухачів до неї був відразу такий великий, що вже по кількох днях перестали приймати до неї. З приводу отворення тої школи виголосив цікавий виклад ґен. комісар преси Адам. Зміст: Журналістики не можна навчитися. То значить, що все будуть такі люди, які самі з себе матимуть здібність зацікавлювати читачів своїм способом писання і впливати на свій час. Такі не потребують ніякої теорії. А ті, що не мають такої здібности, назавше остануть скромними робітниками пера, хочби не знати як пильно працювали. Та мимо того школа для журналістів потрібна в ціли піднесення рівня їх освіти. Булоб хибним думати, що з появою радія і фільму преса стратила своє значіння: вона дальше має велике завдання в суспільнім і державнім житті.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Італія зброїться

Як на те дивляться її противники і приятелі.

Протифашистівський публіцист Герберт Рен оповістив статтю такого змісту:

У зброєннях Італії дивне тільки одно: що тим перелякані західні великодержави. Ще 10. XI. 1936 р. визначний фашист Вірджініо Гайда оповістив статтю, в якій все сказав: і про союз з Німеччиною і про ідеольогічно-фашистівську загранічну політику. А італійські військові говорили ще більше отверто. Вже літом 1935 члени італійського генерального штабу оповістили в Медіоляні твір п. з. „Ipotesi U..." (Гіпотеза про Угорщину) і в нім представили навіть стратегічні подробиці війни, яку вестиме Італія разом з Німеччиною й Угорщиною проти Франції та Малої Антанти. Отже Італійцям не можна закидати, що вони щось закривають.

Нова італійська програма зброєння се мішанина блюфу і дійсности. І так постанова, змілітаризувати все мужеське населення, доволі без значіння: бо чи Італія матиме 2 чи 4 міліони напів вишколених людей у резерві, — то все одно не зможе їх вповні використати, бо не має досить воєнного матеріялу, зброї, для дивізій II-ої лінії. Між сімома великодержавами Італія се країна найслабшого тяжкого промислу і найскупіших жерел сирівців: вона посідає напр. ледви третину тої скількости сталі й заліза, що її потребує масова армія в війні. Організатор італійської господарки в часі війни стоявби перед завданням, якого не можна розвязати, якби західні держави блокували побережжа Середземного Моря. Фашистівська Велика Рада надіється на винаходи вчених і техніків, які малиб зорганізувати автаркію (самовистарчальність), щоби створити шанси для італійської армії. Перспектива італійської збройної сили: велика боротьба за Середземне Море, на переді морська і воздушна фльота. Відси й постанови про збroєння італійської ради міністрів з 10. X. 1936 р.

А тепер акцію провадять систематично дальше. Еспанські острови Балеари окуповані. Експедиційний корпус Італійців маневрує біля полудневих берегів Еспанії. Так одержала Італія нові й дуже важні точки опору в запіллі Гібральтару і при найважніших морських лініях Франції. Що більше! Через Лібію Італійці будують шлях, від границь Тунісу до границь Єгипту, на 1900 км. довгий: се очевидно стратегічна лінія на випадок сухопутної кольоніяльної війни. Головні бази воздушної воєнної фльоти переносять до полудневої Італії. Найближчі літні маневри відбудуться в Сицилії. Значить, має бути випробоване співділання морських, воздушних і сухопутних сил в боротьбі за Середземне Море. Вже ясно, де лежить точка тяжести італійської мілітарної політики.

Так виглядає стратегія Італійців. А чи вистарчить їх сили на такі пляни? Фльота се така річ, що її можна розвивати тільки помалу. Тепер Італійці будують два лінійні кораблі, два легкі кружляки, 18 нищителів і 24 підводні судна. Коли все те буде готове, то також не буде богато значити. Італія й тоді стоятиме далеко позаду Франції, а про порівнання з Англією шкода й говорити. Колиж Італія будуватиме більше, то й Англія та Франція збільшать свої програми. В суперництві на морі Італія мабуть все стоятиме на третім місци.

А воздушна сила? Чисельно Італія має тепер перевагу над західними державами і певно зробить все, щоб іще збільшити ту перевагу. І якість її воздушної фльоти поліпшена. Її „ловецькі" літаки летять 460 км. на годину (Фіят Ґ), її найлучші бомбовози 370—400 км., її тяжкий бомбовіз S 79 може везти дві тони бомб 400 км. на годину. Тільки Совіти мають подібно скорі бомбовози з іще більшою поємністю. Та мимо всего того італійський летунський промисл стоїть у можливостях продукції значно позаду промислу західних держав. Може будувати 200 літаків. Якби хотів будувати більше, то треба нових інвестицій капіталу. Скоро сего зробити не можна. А західні держави можуть свій промисл скоро збільшити. Правда, Італія має більші кадри пільотів (летунів) ніж Англія та Франція. Але в Еспанії показалося, що їх боєва якість не дуже висока.

А сухопутне військо? Італія не робить великого напруження, щоб його скріпити. Та все таки піхота одержала ассортимент нової зброї, міномети, гранатомети, гармати проти повзів (танків) і проти літаків. Зреорганізовано й лучше узброєно полки кавалерії та наколесників (берзаліерів). Артилерія одержала нову гармату калібру 149 мм. і нову гавбіцу калібру 210 мм. До того створено дві нові змоторизовані дивізії. Та все те — не рішаюче. Анґлійський військовий критик Ліддел-Гарт пише: „В артилерійськім узброєнні та в моторизованих засобах транспорту італійська дивізія слабша ніж французька. Аж до останнього часу італійська тактика стоїть позаду французької: італійські війська не дуже рухливі." Тепер ту зацофану тактику заміннено середно-доброю. Та ще й тепер бракує італійській армії проломової сили: все полягає на легкій і найлекшій зброї, бо все наставлене на боротьбу в горах. Тому італійська армія це свого рода льокальна армія. Тяжких і навіть середних повзів має вона обмаль. Вона уважає проломовою зброєю вже легкий 8-тоновий повз. Найлекшого повзу до розвідок (Фіят-Ансальдо) уживають як „медхен фір аллєс", як танку піонірського, огнеметного і — по доданні причепленого воза — як хемічної зброї. Слаба чисельно також тяжка артилерія.

Все те озброєння обчислене на психольогічне ділання. Внутрі має воно викликати одушевлення і почуття сили, на зовні має викликати пострах. Певно, се небезпечна поява, коли Італія робить найбільші військові напруження. Та рішаюче те, що її зброєння не можуть спричинити перевороту в відношенні між мілітарними силами в Европі. Італія се держава економічно мало могутна, фінансово вичерпана, зовсім позбавлена сирівців, зі слабим тяжким промислом. Вона присвоїла собі деякі чинники модерної воєнної техніки — й кидає свої останні убогі засоби на безнадійне суперництво зброєнь. Та мимо горячкового зброєння Італія як союзник не дасть ІІІ-ій Німеччині військової переваги в цілій Европі — хоч очевидно військове становище Італії супроти західних держав поправиться. Та абсолютна й дуже велика військова перевага західно-східного бльоку (Парижа—Лондону—Москви) була і буде безсумнівна. Муссоліні своєю програмою зброєнь не може сего змінити.

Такі погляди противників Італії. А її приятелі кажуть: Хоч боротьба Італії з Англією та Францією за панування над Середземним Морем і за кольонії на око безвиглядна, то в дійсности Італія може виграти ту боротьбу. Передовсім — така ситуація вже раз була в історії, а саме тоді, коли Італія боролася з могутною й дуже богатою Картаґіною. По стороні Картаґіни були тоді всі ті землі, що сегодня в Европі й Африці належать до Англії та Франції. До того Картаґіна мала такого геніяльного вождя як Ганнібаль. Про нього слушно пишуть, що в його голові було більше геніяльних помислів ніж мали їх всі полководці Риму разом взяті. А прецінь Італія побідила.

По друге — італійська армія від часів Муссолінія дуже змінилася на лучшу. Хто не памятає, що в цілім світі думали і писали про війну Італійців з Абісинією? На 100 людей 99 думало, що Італія вмоталася в війну, яку мусить програти. І справді, виглядало так. Клімат Абісинії страшний на великих просторах, малярія жахлива,гори височезні, пустині й бездоріжжа, Абісинці народ з природи хоробрий, до того всего помагали їм потайки Англійці, Японці й инші. Віддаль Абісинії від Італії велика. А прецінь італійська армія несподівано скоро опанувала той великий край.

Отже Італія виросла вже на силу, якої не може легковажити навіть Англія. Колиб іще Німеччина широ підперла Італію, то шанси Італії на побіду очевидно тим більші, що Англійці і Французи щораз менше плідні. Та чи Німеччина в рішальній хвилі не погодиться з Англією й не опустить Італії, трудно сказати. Атже в великій війні Італія опустила Німеччину й Австрію по кількадесятьлітнім союзі. Такі річи мстяться.

Лікарський фейлетоник.

Як лічити коклюш?

Коклюш зачинається незначним катаром носа, частим пчиханням. По кількох днях такого стану зявляються хрипка, незначне піднесення теплоти тіла (37 ст. — 37.3 ст. Ц.) та катар горішних віддихових доріг. Коклюш се недуга дітей, тому тимбільшу увагу треба звернути на дітей. В початках недуги дитина легко кашляє. По тім періоді недуги, що треває около 2 тижні, виступає дуже прикрий для дитини т. зв. корчевий стан. Дитина стає боязлива, її кашель сухий і дуже томлячий. Віддих стає нерівномірний, обличча синіє, уста опухають і покриваються слизю. Се найгрізніший час недуги. Кашель виступає в виді нападів, особливо частих в ночі. Підчас них може наступити удушення дитини. По нападах кашлю дитина дуже ослаблена і боязлива. Період нападів кашлю треває з перервами 2—4 тижні. Потім наступає поправа, дитина випльовує з кашлем богато слизі й ропу. Коли коклюшу не лічиться, або коли його занедбається, можуть наступити небезпечні комплікації, напр. запалення легенів, недуга нервового устрою і т. п. Коли є підозріння, що дитина є в початковім періоді недуги, треба давати їй застрик протикоклюшевої сировиці. Одначе ті застрики можна давати тільки в перших 2—3 тижнях недуги, т. зн. коли ще нема ніяких комплікацій. В часі недуги дитину треба відокремити, бо коклюш легко переноситься на інших осіб. Хора дитина повинна мати в кімнаті свіжий воздух. Їй дається горячі оклади на груди. Діета легкострава. По перебутій недузі треба дитину добре відживляти, давати тран і дбати про свіжий воздух.

Колхозна господарка в Совітах

Большевицький часопис „Оржа" звідомляє, що в Могилівщині ні один колхоз не приготовився до засіву, знаряди не зремонтовані, навіз не вивезений і бракує насіння. Крім того коні не мають що їсти, бо члени колхозів накосили сіна тільки для своїх коров і богатолук зовсім не косили. В осени і в зимі порозкрадали пашу. На чолі колхозів стоять пияки і нероби, а комуністи дивляться на все те безрадно.

Не викинуть її на жир львам

В країні Бечуана (Африка) місцевий царик муринського племени Тчекеді Кама зажадав в англійськім суді розводу зі своєю жінкою Багакгаметсе. Він закинув їй перед судом, що в часі його неприсутности звабила до свого помешкання одного з його підданих і від нього мала опісля дитину. Тут начальник підняв дитинку вгору а всі нотаблі і вожди, що прийшли з ним, закричали: „Ма-ям-бо" („Плачу разом з батьком!"). Рівночасно жінки того племени заспівали похоронну пісню. Суд признав ту опінію за підставу до розводу і видав такий вирок: „Цариці Багакгаметсе не вільно ні вбивати, ні львам на жир викидати (як робили там досі з такою жінкою), але має бути розведена".

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець оповістив енцикліку п. з. „Дівіні Редемпторіс” проти комунізму й безбожництва. Комунізм — стверджує енцикліка — спирається на абсолютнім матеріялізмі, заперечує всякі духові вартости й обмежує свободу людини, втискаючи її в триби колективізму. Нищиться всяку гіерархію і всякий авторитет, як також повагу й нерозривність супружжа. Жінку профанується й відтинається від домашнього вогнища та від опіки над потомками. Релігію називається опієм для народу й поборюється її всякими способами. Заперечується всяку думку про Бога, а маси обманюється фальшивими ідеалами справедливости і рівности та вказується оманливий образ поліпшення господарських умовин. Отже комунізм це система повна блудів і софізмів, суперечних з розумом та з Божою волею. Далі Св. Отець пригадує краї, що в них вкорінилося комуністичне зло, отже Мехіко, Еспанію і Росію, одначе підчеркує, що не хоче осудити народів СССР, для котрих має особливо сильне батьківське почуття. Друга частина енцикліки відноситься до практикування християнських чеснот, що їх належить протиставити пропаганді комуністичної ідеї. Св. Отець пригадує, що вказівки Церкви відносяться також до господарської ділянки. Соціяльна церковна доктрина годить з собою права й обовязки одних з правами й обовязками других, як також авторитет зі свободою, гідність одиниці з повагою держави, людську індивідуальність з Божим представництвом. Як середник до боротьби зі злом взиває Св. Отець всіх своїх дітей до віднови християнського життя, бо і в християнських краях є ще дуже богато таких, що є католиками тільки з назви. Особливо важне практикування християнського милосердя. Папа закликає всіх католиків робітників і працедавців, щоб заперестали боротьбу і взаїмну нехіть та злучилися побідно для спільного добра. З окремим закликом звертається Св. Отець до священиків, щоб перенялися апостольським запалом, та до ляїків, зорганізованих в Катол. Акції, щоби присвятилися пропаганді правди і добра. Держави повинні також допомогти в боротьбі за правду. Вони повинні доложити всіх старань, щоб перешкодити безбожницькій пропаганді, яка підміновує основи ладу на їх територіях. Вкінці Св. Отець звертається до блудних синів, заражених комуністичним злом, та взиває їх, щоб вислухали голосу батька, що любить їх. Енцикліка кінчиться закликом піднестися думками до св. Йосифа, могутнього покровителя Церкви, живого приміру тої християнської справедливости, яка повинна панувати в суспільнім житті.

Академія в честь Митрополита Рутського. В неділю 21 с. м. відбулася в салі Великого Театру у Львові торжественна Академія присвячена 300-літтю смерти Митрополита Йосифа Велямина Рутського. На сцені на головній стіні приміщено великий образ Митрополита прикрашений зеленю і жовтоблакитною матерією. О год. 12.20 піднеслася занавіса і на сцену виступив Преосв. Никита. Він відчитав привіт від Впреосв. Митрополита Андрея. Хор питомців відспівав „Вскую прескорбная душе”... Потому о. ректор Сліпий відчитав реферат. В нім представив історію занепаду нашої Церкви і ролю Митрополита Рутського в її відродженні. Потому співав мішаний хор „Бояна”: „Блажен муж”... Скрипкове сольо відіграв богослов Цегельський. Співак-артист М. Голинський відспівав два кусники. Закінчив Академію хор питомців. Публика добірна, хоч було її трохи замало як на таку репрезентаційну Академію.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПРОМОВІ ПРЕЗИДЕНТА РП, виголошеній 19 с. м., польська преса кладе найбільший натиск на застереження президента проти наслідування чужих взірців. Вона розуміє під тим, що процес консолідації Поляків має відбуватися без зовнішнього примусу. („Час”, ч. 82).

УВАГА ЦІЛОГО КРАЮ перенеслася з сойму на сенат, що висказався проти знесення судів присяглих. Так голосували солідарно всі галицькі сенатори. Справу відіслано знов до комісії. Нарадам сенату 45 мінут прислухувався марш. Ридз-Смігли з льожі президента РП, якої ще ніколи не займав ні президент, ні пок. марш. Пілсудський.

В КРАКОВІ відбулася розправа проти інж. Добошиньского за урядження нелєгального зібрання в Борку Фаленцкім. В своїм часі Добошиньского покарали за те переступство на 1000 зл. кари. Окружний Суд звільнив Добошиньского. Він боронився на розправі сам.

У ВИЛЬНІ поліція опечатала кілька домівок Стронніцтва Народовеґо (вшехполяків). В одній з них вибухла петарда і тяжко зранила чоловіка.

ПРОВІДНИК СЛОВАКІВ о. Андрей Глінка виголосив промову в Братиславі. В ній сказав м. ін.: „Коли Прага позволяє собі на договори з комуністами, то ми, Словаки, будемо робити пакти з Поляками, бо Поляки нам близші ніж комуністи.”

В МІНСЬКУ (Совітська Білорусь) усунули першого секретаря комуністичної партії Білорусі Гікалу. На його місце призначили Шаранговича.

РОМУНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Татареску прибув до Праги, де має відбути наради з чеськими міністрами.

ЛИТОВСЬКЕ ПОСОЛЬСТВО в Лондоні оповістило комунікат в англійській газеті „Менчестер Гардіян”. В нім обвинувачує Польщу за брак добрих взаємин з Литвою. ПАТ називає той комунікат фальшом литовської пропаганди.

КРУП, найбільший німецький фабрикант зброї, їде особисто до Японії, де має одержати великі замовлення.

НІМЕЦЬКИЙ АТЛЯС Кнауер'а заборонено в Польщі, бо він подає тільки німецькі назви польських місцевостей.

В БУДАПЕШТІ відбулися наради австрійського канцлєра Шушніґа з мадярським правительством. На закінчення нарад канц. Шушніґ і мадярський премієр Дарані вислали сердечний привіт Муссолініеви.

ПРЕЗИДЕНТ АВСТРІЇ Мікляш звільнив з посади міністра безпеки Найштедтера-Штірмера за те, що він мав опікуватися австрійськими націонал-соціялістами.

ПРЕЗИДЕНТ ШВАЙЦАРСЬКОГО СОЮЗУ Мотта прибув до Італії.

КОРОЛЬ БЕЛЬҐІВ Леопольд III. виїхав до Лондону. Там має відбути наради з анґлійським правительством щодо співпраці Бельгії з західними великодержавами і вкаже ті точки дотеперішних зобовязань Бельгії, від яких вона бажає звільнитися.

МУССОЛІНІ заявив представникови анґлійської ґазети „Дейли Мейл”, що Італія не вишле свого представника на коронацію короля Юрія VI, бо анґлійське правительство запросило бувшого неґуса Абісинії. Італія не хоче европейської війни, бо вона булаб великим ризиком для Італії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЧЕРВОНИХ в Еспанії вислало ноту до Англії і Франції. В ній годилося відступити еспанські посілости в Марокку Англії та Франції за енергійну допомогу проти інтервенції Італії й Німеччини в Еспанії.

В МАДРИДІ червоні зорганізували 3 баталіони з кримінальних злочинців. Один з тих „баталіонів” розбігся, діставши військовий виряд. Два інші „баталіони” не хотіли вправляти і домагалися повороту до вязниці.

ТУРЕЧЧИНА в скорім темпі укріпляє Дарданелі.

НОВИНКИ

Великодне число „Нової Зорі” появиться в збільшенім обемі. Хто з ВП Прихильників нашого орґану хотівби редакції помогти в зложенні того великого числа, буде ласкав прислати короткі статті та інформації про важніші події найдальше до дня 20 квітня с. р. Перед святами у всіх друкарнях завізно, тому матеріял до великого числа треба заздалегідь давати до друкарні, а ще скорше перечитати, справити, посортувати і взагалі приготовити до друку.

Марійська Дружина Пань уладжуючи цього року великопістні реколєкції для жіночої інтеліґенції подає до відома, що з огляду на обмежене число місць у церкві будуть видаватися карти вступу в домівці Марійського Товариства у Львові, при вул. Рускій ч. 10, щоденно від 29 березня до 4 квітня ц. р. від год. 17—19. Реколєкції відбудуться як що року в церкві Духовної Семинарії, при вул. Коперника ч. 36 від 5—11 квітня ц. р. Подробиці в афішах.

„Слово о полку Ігоревім” на сцені. Письменник Меріям-Лужницький і режісер Блавацький під кермою проф. дра Василя Щурата опрацьовують староукраїнську поему „Слово о полку Ігоревім” на сцену.

Перед окружним судом у Львові відбулася розправа проти відповідального редактора тижневика „Нове Село”, інж. Віктора Воробця, в справі статтей поміщених в „Новім Селі”, з ріжними закидами проти директорів Центросоюза. Інж. Воробця засудили на 4 місяці вязниці та на гривну 100 зл. Виконання кари вязниці припинено на три роки.

В звязку зі скарбовою аферою у Львові увязнено скарбових урядників Станіслава Конопасека і Едмунда Маліковского, властителя ґуртівні скла Мойсея Маркуса та б. возьного Скарбового Уряду у Львові, Олександра Бойку.

Група консерватистів з б. воєводою Дунін-Борковским задумує видавати у Львові свій часопис. Таке пише польська преса.

Міністерство пошт і телеґрафів признало полекші для листування у звязку з протиділанням пошестям. Повідомлення про пошестні недуги, пересилані на адресу громадських урядів, вільні від поштових оплат.

До домівки районової молочарні в Ременові пов. Львів вломилися в ночі злодії і забрали касу з 2.000 зл.

Збаражське староство виселило з прикордонної смуги 22-літнього Василя Трача з села Гнилиць Великих. Трач вернувся перед кількома тижнями з вязниці, де відсидів 4 роки за приналежність до ОУН. Крім того виселено 27-літнього Осипа Осадцу.

В Журавні поліція увязнила Степана Ярослава Федака, управителя місцевої молочарні, під закидом приналежности до ОУН. В 1921 р. виконав він у Львові замах на самохід, яким їхали марш. Пілсудский і тодішній львівський воєвода Ґрабовский, за що був засуджений на 4 роки вязниці. Відсидівши кару Федак виїхав заграницю, звідки вернувся до краю перед двома роками.

Читальні ТШЛ засновано в останнім часі в отсих селах товмацького повіту: Прибилів, Хотимир, Загірє, Олеша, Грабиші, Вікняни, Ляцьке Шляхоцьке, Гринівці, Яцківці і Довге.

Городенська поліція увязнила б. консулярного урядника у Відні, в останньому часі війта збірної громади в Обертині, Владислава Баськевича під закидом спроневірення 3.000 зл. на шкоду громади.

На шляху Кути—Коломия впав до рова самохід з 5 пасажирами. Одна особа погибла, решта легко ранені.

Гумор. — Ви казали, що ваша жінка хора, а я бачив її сегодня в сальоні мод. — Ба, се її аптика.

Гумор. — Між приятельками.—Кілько коштувало твоє футро? — Три спазматичні атаки.

На терені Борислава і Дрогобича поліція увязнила 80 осіб під замітом протидержавної діяльности. Між ними є значний процент інтеліґентів.

Пожежі. В Бориславі вогонь знищив дім Айзіга Вольфа і сусідні забудування, вартости 30.000 зл. — В тім самім часі вибухла пожежа в Попелях пов. Дрогобич і знищила ряд господарств. Ратункову акцію пожежних сторожей з Борислава і Дрогобича утруднювала буря. Шкоди великі.

В Лечівці пов. Долина до помешкання гр.-катол. священика Павля вдерлися 4 бандити, замасковані й озброєні в карабіни, та домагалися грошей. Коли священик счинив крик, напасники втікли.

У Ряшеві відбулася розправа проти о. Марка, гр.-катол. пароха у Володжі, й дяка Степана Бучика за те, що заінтонували в церкві пісню „Боже Великий". Бучика засудили на 10 зл. гривни, о. Марка увільнили.

Проф. дра З. Кузелю вибрали почесним головою Союзу Закордонних Журналістів у Берліні.

Цікаву появу описує „Курєр Познаньскі", а саме, що захід Польщі заливають німецькі видання та що німецькі газети й журнали купує на 1 Німця 10 Поляків.

Перші бузьки появилися в центральній Польщі.

У Варшаві увязнено 96 осіб, підозрілих в комуністичній діяльности.

Маршал сойму в порозумінні з маршалом сенату заборонив представникам краківського „І. К. Ц." входити до будинку законодатних палат. Причиною такого рішення була стаття в „І. К. Ц." п. з. „Сойм перед судом присяглих... польської опінії", що намагалася підважити опінію сойму в суспільности.

Ромунська королева Марія, мати короля Карла, тяжко занедужала. Пишуть, що її отроєно.

Німецьке Товариство для дослідів над ісламом в Берліні видало працю Вільгельма Бартгольда п. з. „12 лекцій з історії середньоазійських Турків". Автор — визначний знавець турецьких справ. В р. 1926 запросило його турецьке правительство на виклади до Царгороду і з тих викладів вийшла ся праця, наперед в турецькій мові. Вона важна і для нашої історії, бо в ній говориться також про ріжні орди, які переходили через нашу землю.

В м. Ліль вибудували льокомотиву-великана. Вона довга на 30 м. і має 12 пар коліс.

Паніндійський конґрес рішив домагатися від правительства В. Британії анулювання нової індійської конституції.

У шкільнім будинку в Ню Лондоні, в стейті Тексас, в осередку богатого нафтового промислу, вибух котел в часі коли відбувалася наука і в школі було 1.500 дітей в віці від 8—15 літ. Погибло понад 500 дітей і 30 учительок. Причина катастрофи покищо не вияснена. Припускають, що спричинив її вибух газів з нафтових піль.

Виграні Державної Клясової Льотерії: 5000 зл. на ч. 139009; 2000 зл. на чч. 77012, 154601, 157249; 1000 зл. на ч. 116319; 500 зл. на чч. 10785, 24076, 25495, 49279, 58390, 61928, 104532, 133876; 400 зл. на чч. 15429, 67677, 79275, 82181, 11351, 132156, 185673, 194129.

Гумор. — Забувся. — Ах, якіж гарні кружева, каже гість до пані дому. — Так, відповідає пані, вони дійсно гарні і мають сто літ. — Чи пані самі робили ті кружева?...

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Мешканевий додаток для вчителів. Мін. внутрішніх справ вирішило засадничо справу мешканевого додатку для вчителів народніх шкіл. Громада тільки тоді зобовязана виплачувати додаток, коли вчитель дійсно виконує свої обовязки на терені тої громади.

З днем 1 квітня минає речинець складання зізнань про дохід платниками, що провадять торговельні книги. До зізнання про дохід належить долучити групове зіставлення інвентаря, обчислення страт і зисків і обчислення доходів.

Тримісячний зільничий курс, що його влаштовує Куратория і Хліборобська Палата, розпічнеться 5 квітня с. р. Місячна оплата 15 зл. Безробітні курсанти з вищою освітою будуть оплачувані з Фонду Праці, коли викажуться посвідкою з громадського уряду, яку потвердило староство. Побажане свідоцтво від одної з наших установ. В програму викладів входять отсі предмети: 1) Загальна ботаніка. 2) Ґрунтознавство і погної. 3) Плекання, збір, сушення, опакування й магазинування. 4) Хемія і зимові перетвори. 5) Торговельні відомости. Хліборобська Палата домагається від усіх збирачів та продуцентів лічничо-промислового зілля зголоситися в кооперативі „Зелоцентр" (Львів, ул. Руська ч. 3) та подати, які зела досі збирали і плянтували та в якій скількости. Інакше незареєстровані будуть наражені на втрати, бо не зможуть користати з ріжних полекш ні збути товар.

Показ Виробів Рідного Промислу в Любачеві влаштовує Філія Союзу Українських Купців при співучасти Кооп. Осередка в Олешичах під протекторатом „Союзу Українських Купців і Промисловців" та „Центросоюзу" від 7 — 18 квітня с. р. у всіх салях дому „Просвіти" в Любачеві. Вступ на показ безплатний. Оплата за участь в виставі 5 зл. від одного кв. м. Участь у показі можна зголошувати до 1. IV., а станки, експонати, реклямові мат. і т. п. **надсилати до 3. IV.** на адресу: Філія Союзу Укр. Купців у Любачеві.

Промислово-Торговельна Палата у Львові ухвалила внесок знести промислові свідоцтва.

Фабрика мила Центросоюзу випродукувала в 1936 р. 812.723 кґ. мила, з того 806.112 кґ. звичайного і 6611 кґ. тоалєтового.

Добування металів піднеслося у Франції в порівнанні з минулим роком о 11%, в Анґлії аж о 67%. Все те стоїть у звязку з підготовкою до великої війни.

Тона міди коштує тепер 60 фунтів стерлінґів. Такої високої ціни на мідь не було від 1927 року. Се знак, як дуже держави зброяться.

Світові видатки на зброєння виносили в 1936 р. 11 міліярдів дол. З того на Европу припадає 8.8 міліярдів дол.

Канада дозволить в 1938 р. на більшу іміґрацію селян з Европи.

В кождій читальні повинні бути дві брошури під наголовком.

Узасаднення „Скали" та „Скала" і „Просвіта"

Ціна кождої 20 сот., з пересилкою 30 сот.

Ті брошури поясняють, чому треба було оснувати „Скалу", які завдання читалень „Скали" і який напрям праці є в читальнях „Скали" і „Просвіти". Там знайдете першу в нас фільософію народно-просвітного руху.

Замовляти разом з надісланням грошей **в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. поверх.**

ПОДЯКА

Після тяжкої втрати, якою була для нас смерть нашої Матери, складаємо отсею дорогою сердечну подяку всім, що в тяжких хвилинах несли нам поміч і потіху. В першу чергу дякуємо Високоповажаному Панові Професорові Др. Олександрові Барвінському за довголітню безкорисну лікарську опіку, яка далеко переходила звичайні межі, та Високоповажаному Панові Др. Павлові Цимбалістому за сердечну опіку в часі останньої тяжкої недуги. Щиру подяку за довершення похоронних обрядів складаємо Високопреподобним Отцям: О. Канонікові Професорові Др. Юліянові Дзеровичеві, о. Канонікові Омелянові Ґорчинському, о. Директорові Романові Луканеві ЧСВВ, о. Катехитові Іванові Жданові, о. Др. Осипові Кладочному й о. Володимирові Слоневському. За звеличання похоронного обряду своєю приявністю сердечно дякуємо Високоповажаному Панові Директорові Іванові Винареві, ВП. Паням і Панам Професорам та Ученицям Дівочої Ґімназії „Рідної Школи" ім. І. й І. Кокорудзів, а зокрема ВП. Панові Професорові Іляріонові Гриневецькому і Членкам ґімназійного хору за участь у панахиді й похороні, як також Друзям, Знакомим і Всім, що віддали Покійній останню прислугу.

Окремо ще висловлюємо нашу глибоку вдячність Впр. о. Романові Луканеві ЧСВВ за постійну духовну опіку й несення потіхи Покійній.

Також щиро дякуємо Похоронному Заведенню „Харіс" за дбайливе зорґанізування й переведення похорону.

У Львові, в березні 1937 р.

Петро й Теофіль Коструби.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Безженний священик шукає інтеліґентної особи до ведення хатнього господарства. Зголошення: Уряд парох. в Білківцях, п. Богданівка Зборівська.

18—1—5

Уживану одіж, білля, обув мужеську, жіночу й дитячу для інвалідів, вдів і сиріт приймає

УКТОДІ

ЛЬВІВ, ПОТОЦЬКОГО 48.

З провінції висилайте почтою. — У Львові відберемо самі за повідомленням.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/8 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XII. Львів, неділя, 28 березня 1937. Ч. 23 (1023)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

В 70-ліття Преосв. Григорія

Дня 25 березня с. р. відсвяткував український Станиславів ювілей 70-ліття життя Їх Ексцеленції Кир Григорія Хомишина. Рано в 9 год. відправив Преосвящений Кир Йоан в асисті крилошан: о. Ректора Д-ра А. Бойчука, о. сен. Лободича й о. пароха Луцика торжественну Архиєрейську Службу Божу. Співав хор питомців духовного семинаря. Після заамвонної молитви виставлено Найсв. Тайни та відспівано „Тебе Бога хвалим" і при кінці Служби Божої многолітствіе Владиці. Катедральна церква була переповнена старшим громадянством і шкільною молодю українських середніх і народніх шкіл. В перших лавках сиділи представники релігійних і культурно-освітних товариств та учительські збори. Після Служби Божої в годині 11.30 влаштувала молодь всіх українських шкіл святочну Академію в честь Найдостойнішого Соленізанта. На її програму зложилися слідуючі точки: 1. Привіт Владиці — злучені хори укр. ґімназій. 2. Промова — уч. VIII. кл. С. Ганушевський. 3. Прісовський: Укр. Шумка ч. 1. — орхестра української державної ґімназії. 4. О. Кабарівська: Божа воля — збірна деклямація учениць Вселюдної Школи СС. Василіянок. 5. Б. Лепкий — Я. Барнич: Село — хор дітей Школи СС. Василіянок і ім. о. М. Шашкевича. 6. Б. Лепкий: Доля — деклямація Гаврищак Марта уч. VIII. кл. Р. Ш. 7. Бортнянський: „Велія Слава Єго" — злучені хори укр. ґімназій. Безпосередно після Академії представники так духовенства як і світських установ складали в канцелярії епископської консисторії желання для Їх Ексцеленції Кир Григорія на руки Преосвященого Суфрагана Кир Йоана Лятишевського.

ЦЕРКОВНІ СКАРБОНИ дуже часто розбивають вломники, тому не можна держати тепер ніяких грошей у тих скарбонах, а усі церковні гроші слід НЕГАЙНО пересилати на вкладкову книжечку

КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, УЛИЦЯ РУСЬКА ч. 20.

Переслідування Церкви в Німеччині?

Ревізія в домі кард. Фавльгабера? — Чи німецький посол є ще при Ватикані?

З Парижа звідомляють, що папська енцикліка про положення катол. Церкви в Німеччині викликала велике вражіння в цілім світі. „Інтрансіжан" приносить депешу з Берліна про ревізію в помешканні кард. Фавльгабера. Парижська „Інформасіон" звідомляє з Лондону й Риму, що німецький посол при Ватикані фон Берґер покинув Рим і виїхав до Берліна та що се рівнозначне з відкликанням посла. Анґлійська преса передбачує можливість виповідження конкордату Берліном. З тим моглиб зачатися поважні переслідування Церкви в Німеччині.

Католицькі зїзди

В часі світової вистави в Парижі.

В часі світової вистави в Парижі відбудеться ряд міжнародних катол. зїздів. Досі оповіщено сім таких зїздів: 1. Від 8 до 13. V. відбудеться зїзд присвячений темі „Жінка в родині". 2. Від 16 до 18. V. зїзд Християнської Родини. 3. Від 17 до 20. V. Зїзд Церковної Музики. 4. Від 18 до 20. V. Зїзд присвячений історії Церкви. 5. Від 21 до 23. V. Зїзд Товариств св. Вінкентія а Павльо. 6. В липні „Пакс Романа". 7. В серпні Зїзд Церковного мистецтва. — Добре булоб, якби по можности богато наших людей взяло участь в тих зїздах, щоб пізнати методи праці західних католиків і потому старатися перещіпити їх на наш ґрунт. Особливо важно булоб взяти участь у зїзді Товариств св. Вінкентія.

Заборонили діяльність вшехпольських орґанізацій у Вильні.

Виленський воєвода полк. Боцяньский заборонив діяльність „Стронніцтва Народовеґо" (вшехполяків), „Зєдноченя Заводовеґо Праца Польска", як також всіх інших споріднених орґанізацій на терені Вильна і троцько-виленського повіту. Те рішення стоїть у звязку з вислідами слідства в справі недільного вибуху петарди в домівці „Стронніцтва Народовеґо" у Вильні, де був тяжко ранений студ. Набородзкі. Слідство в тій справі чимраз більше поширюється і є в руках двох прокураторів. Ряд осіб увязнено. Коло ліжка раненого — поліція.

Про будучу господарку Польщі.

Тижневик „Польска Ґоспадарка" видав на ту тему брошуру п. з. „Ку пшебудове ґоспадарчей — Витичне інвестиції паньствових". В тій цікавій брошурі є промови міністрів у справі інвестиційного пляну та добре уложені таблиці про господарську структуру Польщі: приріст і густота населення, де є надвижка хліба, про паливо, лучбу, промисл і т. д. Ні конкретної програми, ні ідеольоґії господарської нема. Мимо того брошура ця належить до цінних.

Ґімназійний учитель знав тільки азбуку.

Большевицький щоденник „За коммуністическое просвещеніе" нарікає на низький рівень учителів в Азербейджані. Атестаційна комісія звільнила недавно 456 учителів з причини недостачних кваліфікацій. До одної зі шкіл принято як учителя якогось Думова, бувшого дорогового майстра, що не мав взагалі ніякої освіти. Учитель російської мови в одній середній школі признався перед комісією, що він знає тільки ледви російську азбуку. Учителька Курбанова, що викладала російську мову і літературу, зробила в диктаті на одній стороні 176 блудів. Подібні факти зовсім не відокремлені, підкреслює большевицька ґазета. Словом, „перегнали Европу й Америку."

Кошти удержання в ріжних краях.

„Статистичний Бюлєтин Союза Народів" за березень с. р. звідомляє м. ін.: В порівнанні з р. 1935 кошти удержання піднеслися в р. 1936 в Ромунії й Палестині о 15 і пів %, у Франції о 13%, в Чіле о 12, в Латвії й Естонії о 11, в Польщі, Японії, Китаю, Греції, Угорщині, Італії, Новій Зеляндії, Швайцарії зріст коштів удержання вагається між 5 і 10%. В богатьох інших краях піднеслися кошти удержання менше ніж о 5%. Зменшилися тільки в двох краях, в Туреччині о 3%, в Югославії о 4%.—А що доходи не більшають, то більшає невдоволення.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Два ґенерали

Які цікаві річи оповіли вони в роковини заняття Гітлером рейнської области.

Як відомо, 7 березня 1936 р. на приказ Гітлєра німецькі війська за оден день і одну ніч обсадили здемілітаризовану рейнську область. Весь світ дивувався тоді, що Франція силою не спротивилася тому. Щойно тепер довідуємося, чому так було. Пишуть про се отверто в пресі два визначні французькі ґенерали, Вейґан і Дебеней. Зміст:

На вістку, що Німці обсаджують військом рейнську область, яка на основі версайського договору мала остати здемілітаризована, правительство Франції звернулося до начальної команди армій з заявою, що хотілоб на те відповідно зареаґувати. На те відповіла команда, що готова виконати всі прикази правительства, але як матиме відповідні технічні услівя. Вона розуміла під тим зарядження мобілізації та реквізицію авт і всяких перевозових средств і сирівців, потрібних для армії. Рада міністрів не згодилася на те. Так не дійшло до війни.

Ґен. Вейґан підчеркує при тій нагоді, що французька армія, яка вистарчала супроти обезброєної Німеччини, не вистарчилаб на виконання завдань французької політики супроти узброєної Німеччини під сю пору. Навіть якби Франція мала два рази по 20 дивізій, які має тепер, то до війни требаж змобілізувати ту силу й урухомити все, чого така сила людей потребує. Франція для своєї оборони має все потрібне, навіть в разі несподіваного нападу.

У звязку з тим станом розписуються широко над тим, що моглаб зробити Франція, коли їй прийшлосяб вислати свою армію поза свої границі, на поміч одному зі своїх союзників, нападеному Німцями, в середній або східній Европі. До того треба передовсім відповідного психічного настрою суспільности, бо в таких державах як Анґлія і Франція ніякі договори не поможуть, коли суспільність противна війні. А по друге вихід французької сили поза границі Франції се не легка справа. По перше він вимагавби закінчення повної мобілізації. На се треба мати місяць або й два місяці часу. А чи кождий нападений союзник Франції видержавби так довго напір німецьких сил, — можна сумніватися. Та навіть якби видержав, то й тоді французькі сили малиб отсі трудности. Як відомо, всякий стратеґічний прорив або обхід вимагає в сих часах, щоб його район мав бодай 100 км. ширини, бо без того нема куди кинути кілька сот тисяч військ з артилерією, танками й обозами. Власне тому Гітлєр так легко дав Швайцарії приречення, що пошанує її невтральність і хоче дати на письмі таке са-

Про священичі покликання

Обовязок української родини.

Звичайно в великий піст католицькі народи уважно оглядаються на пройдений шлях, на добродійства одержані в останнім році від Господа Бога, щоб дякувати йому належно — чи бодай по змозі своєї слабої природи — та просити нових ласк на будуче. Особливо дякуємо Богу за післані священичі й монаші покликання, бо тямимо слова Ісуса Христа: „Жниво велике, а робітників мало, просіть отже Пана жнива, щоб вислав робітників на своє жниво" (Лука X,2). Добрі священики, що пішли на тяжку душпастирську працю, се во істину сіль землі: вони спроваджують ласку Божу на родину й суспільність, що їх видали, навчають віри й моральности. Вони моральна опора і підстава свого рідного народу. Священики з покликання — се скарби даровані Богом, яких ніхто не може дарувати крім Нього і яких нічим не можна заступити.

Тому щаслива родина, що видала правдивого священика. На жаль як мало зрозуміння для високого покликання Божих слуг у наших родинах і як нещасно відбивається се пізніше на всій суспільності! А є в нас одна кардинальна вада в поглядах на священичий стан: погляд на нього не як на життя, повне труду й цілопальної жертви, але як на „посаду", становище рівнорядне лікареві, інжинірові, директорові банку й т. д. Родичі нераз дають свого сина на теольогію тому, що до нічого іншого він не надається; такий хлопець нераз особливо морально не надається на священика, симулює покликання, кривить душею, щоб докінчити теольогію й вирватися з мурів семинарії на „посаду". Вирвавшися звідти він на своїй парохії поводиться нераз недостойно: живе неморально, обдирає своїх парохіян, а мало дбає про духове життя й моральність своїх парохіян. Згіршуючим приміром свого життя доводить до остудження релігійности серед вірних і навіть до її занепаду. Хтож винен у сій справі? Певно, що в великій мірі винен негідний священик, але він не поносить цілої вини. Сказав Ісус Христос, що хто згіршивби ближнього, той заслугує на вічне осудження — бо краще йому скінчити самогубством. А чи призадумуються родичі над страшними наслідками віддання на теольогію сина, який не має до того покликання? Говорити, що, мовляв, семинарія „виробить його", не вільно, се обдурювання себе. В кого нема покликання, в того й семинарія його не виробить, бо покликання — дар Божий, а не фабрикат духовної семинарії!

Нераз чується ще й таке: тепер нашій молоді нема де подітися, лишається одна теольогія. Таке говорення не видержує ніякої критики. Подітися є де, можна і треба братися за розбудову рідного промислу й торговлі, на се вже є богато заохочуючих прикладів. Крім сих ділянок лежить їх богато ще облогом, чекають на працьовиті руки. Далі теольогія й так всій інтелігенції не дасть занять! Та вкінці й тут криється „посадова ідеольогія". На се можемо відповісти, що в теперішні часи зубожіння суспільности священиче заняття цілком не „добра посада", а дуже тяжка і бідна служба. Врешті (на жаль аж при кінці доводиться вказувати на те) се тяжкий гріх дивитися на священичий стан з матеріяльного боку. Ось що каже про се св. Альфонс Ліґорі:

„Дехто глядить на духовний стан як на заняття почесне й хосенне. Але такий помиляється! Тому коли родичі приводять до Епископа синів невчених або необичайних і просять, щоб висвятити, а як причину подають, що вони бідні й не можуть піднестися маєтково, Епископ повинен відповісти: Духовний стан не призначений для рятування бідної родини, але для добра Церкви. Таких людей треба відправити з нічим. Такі не лише є в небезпеці втратити власну душу, але можуть ще спричинити упадок своєї родини і краю". — „На небезпеку вічної погибелі наражається не лише той, хто для приподобання родичам не йде за Божим покликом, але також і той, хто для приподобання родичам вступає в духовний стан, не почуваючись покликаним до того. Є три знаки, по яких можна пізнати правдиве покликання до того високого звання, а іменно: потрібні відомості, чистота намір у, себто воля віддатися виключно Богові, і бездоганне життя".[1])

Коли змінити обставини на нинішні (приводять кандидата не до Епископа, а до семинарії, і бувають... менше щирі родичі, як се предвиджує св. Альфонс), то в наведених словах Учителя Церкви маємо відповідь дійсно релігійну й достойну на „посадову ідеольогію". Кожда родина, родичі й кандидат повинні в совісті розважити справу покликання на священика та щойно тоді йти до семинарії. Закриванням правди — браку покликання на священика вони не лише на вічну погубу наражують свої душі й свого сина, але можуть причинитися до розвалу родини й краю! Коли вони люди релігійні, правдиві патріоти й чесні люди, вони не сміють на се піти, їм не позволить совість і честь. Хіба не хочуть, щоб наводити нещастя на свій і так нещасний край!

На се можна сподіватися такої відповіді: Порядний, чесний чоловік буде й порядним священиком, хоч і не має покликання. Він буде виконувати свій обовязок чесно й порядно. А коли таких не прийматимуть на священиків, то взагалі не стане кандидатів. — На перше треба відповісти, що чесний і порядний чоловік не буде кривити душею, не буде казати, що має покликання, коли його не має. Якже скаже, то вже зіступає з простолінійної, безкомпромісово чесної дороги. Тут отже криється для нього велика небезпека — зіступати з чесної дороги дальше, піти на манівці. Злий ворог не дрімає, він якраз тим способом може довести людину до морального заломання, а то й упадку.

На другий закид, що не буде кандидатів, відповімо так: Дуже се песимістичний погляд на рідну суспільність, що серед неї „не буде" правдивих кандидатів на священиків. До того він і не вірний, бо священиків з покликання бачимо й у нашій суспільності. З другого боку сей закид (ми ніодного з них не видумали як можливий, але справді чули його) вказує, як дуже мало працюють українські католицькі родини над правдиво-релігійним вихованням своїх дітей. Якби було інакше, такий закид бувби неможливий, а то з ось яких причин:

Покликання на священика — се мовби ніжна цвітка, що вимагає плекання й поживи, щоб видати овоч. Засаджує отсю цвітку Бог, але плекати її мають обовязок люди. Католицька родина обовязана виховувати всіх дітей у щиро релігійнім дусі. Для того надається й у тім відграє величезну ролю релігійна література і преса. Навіть у нашій літературі, бідненькій під тим оглядом, маємо такі періодичні видання, як „Місіонар", „Наш Приятель", „Лицарство Пресв. Богородиці" й ін., далі поважніші релігійні й аскетичні видання ОО. Василіян, Редемптористів і ін., а головне — св. Письмо й більше або менше популярні видання Біблії. Молода, чиста душа рветься до такої лектури, вона бажає знати життя Святих, щоб мати зразки до наслідування. Коли до такої лектури долучується ще й пояснення родичів, тоді може прегарно зацвісти Богом насаджена цвітка священичого покликання.

Се, кажемо, обовязок католицької родини — виплекати цвітку священичого покликання в дитині. Великої треба ласки Божої, щоб мимо несприяючих обставин, ліберальних поглядів в домі, при недостачі релігійної лектури, таки дозріло в молодця священиче покликання. А коли ті покликання в нас бувають мимо величезного занедбання родин на сім полі, то се знак, що кандидатів на священиків у нас не забракне й тоді, як відкинеться невідповідних кандидатів.

Якби був такий стан у нашій суспільності, то піднесласяб суспільна моральність, а священичий стан зискавби на повазі й значінні. Від такого духовенства й ним вихованих вірних скорше відбивалисяб усякі отруйні ліберальні й соціялістичні доктрини. Авторитет Церкви в громадянстві піднісся б на належний рівень. На такім стані зискалаб і нація. Бо як навчить, як заохотить до жертви духовенство, що не має для жертви ні відчуття, ні зрозуміння й не приносить її з себе? А духовенство, переняте духом жертви, навчить вірних приносити жертву з себе, викорінить духа самолюбства, матеріялізму й розсварення.

Щоб до того дійшло, треба щирої праці родини. Суспільність видає з себе родини, отже й на ній тяжить обовязок. Про се в дальшій статті на тему священичих покликань. — Католик.

---

[1]) Св. А. Ліґорі, Як любити Ісуса. Переклав о. Петро Котович ЧСВВ. В-во Чина св. Василія В., кн. CXIX. Жовква, 1923, стор. 129 і 128.

ме приречення ще Бельґії та Голяндії. Він знає, що Франція шанує свої зобовязання. Отже коли ті три держави проголосять свою невтральність, то і Франція не зможе вислати своїх сил через їх землі. А тоді Гітлерови вистарчать укріплення на ріці Рені, щоб задержати французьку сухопутну армію і за той час справитися з тим союзником Франції, на котрого нападе. Колиж так, то всякі рахунки на поміч Франції булиб безпідставні. Се й мав на думці великий німецький промисловець і політичний діяч Рехлінґ, що сказав співробітникови „Ентрансіжан'у": „Коли ми збудуємо укріплення на Рені, а ми їх збудуємо скоро, тоді політична роля Франції в Европі буде скінчена".

Одначе крім сухопутних сил є ще воздушні. В пів року по відомій відповіді начальної команди французької армії про „технічні услівя" появився у французькім „Journal Officiel" декрет, яким зединено воздушні сили Франції в великі стратеґічні одиниці. В місяць опісля, 3. X. 1936 р. новим декретом оповіщено зорганізування самостійної воздушної армії. Так приготовилася Франція до виконання своїх міжнародних зобовязань без мобілізації сухопутних сил. Подав се до прилюдного відома французький воєнний критик Стратеґос.

А російський полковник К. Шумскій, передаючи все те, слушно зауважує: „Можно спорить съ Стратегосомъ, насколько „интервенція" воздушной арміи окажется дѣйствительнымъ средствомъ, чтобы повліять на операціи германской стратегіи, но это уже вопросъ другой и чисто техническаго порядка."

Пересторога в справі еміґрації

Еміґраційний Синдикат подає до прилюдного відома, що заборонена всяка рекрутація робітників до Франції, Бельґії і до інших европейських країв як і заморських ведена приватними особами й установами. Еміґраційні власти повідомляють, що не відповідають за наслідки нелеґального вербування для осіб евентуально пошкодованих, які мимо пересторог у пресі навязують взаємини з нелеґально ділаючими приватними еміґраційними аґентами або вплачують їм якісь суми на рахунок обіцяних контрактів праці або полагодження формальностей. Власти тільки започатковують карні доходження проти нарушуючих еміґраційний закон. В потребі писати на адресу: Еміґраційний Дім у Львові, вул. Вишневецьких ч. 4.

Генрик Сенкевич про Пушкіна

Преса принесла отсей уривок з листа Генрика Сенкевича до одного з членів його родини: „Як патріот, як Поляк я повиненби не долюблювати „великого москаля" та як чоловік чуткий на красу слова і думки, я його ціню дуже високо. Я кладу його висше ніж Міцкевича і Словацкого, мені соромно булоб патріотизмом затемнювати правду".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Як асимілюють і кричать

„Діло" в ч. 63 принесло отсю інформацію про асиміляцію українських і білоруських дітей:

В неділю 21 с. м. відбувся у Варшаві зїзд делеґатів опікунчих кол „Польської Мацежи Шкільної", на якому виголошено цілу низку „розпучливих" рефератів про „катастрофальний" (!) стан польського шкільництва на „кресах". Провідник зїзду, б. воєвода Солтан, вже на вступі ствердив, що „П. М. С." саме тепер, коли на „кресах" поширюється український і білоруський націоналізм, мусить бути активніша, обороняючи польськість і відпорність державного інтересу на сході краю. Буджет міністерства освіти завузький; він не вистарчає, бо Польщі рік-річно прибуває 700.000 дітей, коли на учительські етати майже нема фондів. Тому то польські патріоти, згуртовані в опікунчих колах „П. М. С.", яких є в цілому краю 125, уважають своїм найбільшим обовязком нести моральну і матеріяльну поміч для кресових шкіл „Мацежи". Кола „П. М. С." ділають при організаціях та суспільних інституціях, або як товариства, що гуртують приватних людей. Завдяки прихильності польського громадянства за 6 останніх років збільшено число вселюдних шкіл на „кресах" з 36 на 222, що слід уважати — на думку п. Солтана — за потішаючий, як і тріжожний момент, коли аж стільки праці мусить покладати польський нарід в обороні свого державного стану посідання... Одна з референток, визначна польська діячка, ствердила факт незвичайно швидкого підпадання 6-міліонової українсько-білоруської маси під „деструктивні" націоналні впливи. Одначе населення „кресів" можна — на її думку — засимілювати, опікуючись ним дбайливо, кореспондуючи з дітьми, посилаючи їм марки на відповідь, посилаючи „народову" пресу й радіо, якого не можна віддавати на українському селі в непевні руки, бо вони негайно шукатимуть антеною червоної хвилі з Києва. Крім того „треба українським дітям посилати „ловіцькі вицінанки" й польські народні строї, а за вивчення польської мови — давати дарунки". Одна з польських урядничок виступила з рефератом про те, як службовики Польського Компенсаційного Т-ва зорґанізували опіку над „кресовими" дітьми в той спосіб, що навчили їх (кореспонденційно) плекати лікарське зілля, сушити гриби й годувати кріликів, що закуповує потім Варшава, не забуваючи — очевидно — післати „гжечним" дітям польські книжки, журнали і т. ін. — Ще інша з прелеґенток оповідала з захопленням, як будучи в селі Гощі на Поліссі, чула як два маленькі Українці деклямували:

Kto ty jesteś?
— Polak mały.
Jaki znak twój?
— Orzeł biały...

Прелеґентка висловила погляд, що з тих двох „поліських цікрабів" напевно будуть правдиві Поляки. Провідник зїзду, б. воєвода Солтан, назвав це оповідання — „телевізією", радіючи його „красою". — Ми не знаємо, чи варто польській стороні радіти, коли діти села Гощі, що має 28 хат без ліжок і печей та варить бараболю пів року у тій самій солоній юшці (нема солі!), — коли ті діти зголодовані й босі, вітаючи „паню з Варшави", що привозить їм пачки з одежою та поживою деклямують патріотичні польські вірші..."

Український університет на Закарпатті

„Народня Сила" видвигає потребу українського університету на Підкарпатті. „Автономія, автономія! Голосили ми тоді, голосимо щодня й чекаємо її. Але для автономії треба нам відповідної скількости фахової інтеліґенції нашої, щоби могла вести й рядити нашим краєм, нашим урядовим апаратом. Доки не будемо мати відповідну скількість тих людей, не можемо говорити за справжню автономію. Нам треба тисячки й тисячки фахової інтеліґенції, а маємо її, крім учителів й священників, ледви малу сотку. І ясно, що засідають на ті уряди люди іншої народности, тепер більшістю Чехи. Але щоб ми мали свою інтелігенцію, мусимо мати свій університет. Від цього домагання не можемо відступити, але мусимо його здійснити будь-що-будь." Дальше „Н. Сила" повідомляє, що внесено статути Т-ва „Розбудова Університету Підк. Руси", а що вже минуло 40 днів від внесення статутів, то Т-во може почати свою працю. Н. С. пише: „Рука в руку, цегла на цеглу цілого народу — це здійснить. Всі наші культурні організації, міста, Церква, школа, всі політичні партії, дружества, підприємства, наші браття в Америці, в Канаді, коли візьмуться до тої справи, нас ніхто не заставить і ми наш університет створимо. Т-во „Розбудова університету Підк. Руси" мусить бути таке велике й сильне, — як велика й важна справа університету. В кождому місті, селі мусить повстати комітет того т-ва, що поведе пропаганду і збірку. Допоручаємо т-ву „Розбудова унів. Підк. Руси" акцію: „Одну цеглу для університету" з відзнакою малої цеголки, яку би носив кожен хтоб її закупив і хоче університету для Підк. Руси. Розпочати акцію серед наших братів в Америці й Канаді! Демоструймо і робім все, просім, атакуймо на чсл. владу, щоб цього домагання нашого чим скорше добули! Не можемо далі чекати, але ані не дочекаємо того, поки не візьмемося до цеї справи". („У. В." ч. 64).

Острий напад на картелі

„Ґазета Польска" принесла в 82 ч. з с. р. на першім місци статтю п. з. „Відповідь на інтерпеляцію. Отвертий лист до репрезентанта „Левятана" п. посла Вержбіцкого." В тій статті сказано м. ін.: Оскільки йде про факти, то з них виходить, що скартелізований промисл потерпів величезні страти і що тепер, аби відбудуватися і могти збільшити продукцію мусить зачати дорощe продавати. Адже про те Вам йде, Пане После? Чоловік з юрби, один з тисячів, з міліонів відповідає вам на те: Зріст цін обтяжить нас всіх. Зріст цін загальмує зріст збуту і розбудову Польщі. Зріст цін — се новий податок, який, не питаючись нас, ви приватні монополісти, ніким не уповажнені, хочете на нас наложити, щоби вплив з того податку зужити так, як вам подобається! Богато літ вже стягаєте той податок. Ми платили його дотепер і ось довідуємося, що мимо тих жертв з нашої сторони скартелізовані промисли сильно підірвані. Що ви, картелісти, зробили з величезним гарачем, який ви стягали зі всего населення РП? На що пішли ті гроші? Хто здасть з них рахунок? Не знаю, пане После, що і як відповість вам міністр промислу і торговлі. Але пересічний горожанин РП, один з міліонів простих людей, відповідає вам: Так довше тривати не може! Не можемо позволити, щоб картелі, що тільки літ дерли з нас шкіру, руйнуючи рівночасно наш сирівцевий промисл, спільне добро нас усіх, нашу головну опору на випадок війни, — щоб ті картелі тепер, покликуючись безстидно на своє „діло", хотіли з нас дерти шкіру подвійно! Ви призналися до того, що промисл зруйнований. Не вдасться вам скинути на кого іншого вину за те знищення. Не потрафите господарити при теперішних цінах? В такім разі інші займуть ваше місце... Простий чоловік готов підпорядкувати свої інтереси інтересам держави. Та він вже має досить наповнювання своєю тяжкою працею ваших кишень."

Простий чоловік.

Примітка: Сам факт, що такий острий напад на картелі появився в однім з головних пресових органів нового політичного табора, вказує, що відносини між ним і великим промислом ще не наладнані.

Генрик Сухенек

Сіоністична „Хвіля" в ч. 6466 принесла статтю пера Зінгера з цікавою характеристикою бувшого шефа виділу національних справ Генрика Сухенка, що на днях уступив. Зміст: Правив від 1926 р. безапеляційно справами всіх національних меншостей. Його товариші з инших відділів називали його „Сталін". Кождий міністр улягав його персвазіям. На всі справи дивився з точки погляду безпеченства, т. зн. поліційної. Мав своїх інформаторів в кождій народности і так рішав про долю поверх третини населення Польщі. Стан справ меншостей був такий як вигляд того чоловіка: блідий, обличча чоловіка, що терпить, очи острі, загнівані, делеґацій позбувався в спосіб безапеляційний. І хто зна як довго бувби так урядував, якби не нервы. Чоловік, що привик був займатися „успокоюванням" цілих народів, попав сам в нервозний неспокій. Випровадили його з рівноваги родинні справи: увязнено його брата, б. шефа слідчого уряду і правного дорадника православної консисторії, впринула справа сестри... і Генрик Сухенек уступив. Появилися слухи, що відтепер інакше виглядатиме політика щодо словянських меншин в Польщі та що зміни ті переведе нині завтра віцеміністр Пацьорковский під кермою самого премієра Складковского. В питанні Зінгера, „Чи Українці й Білорусини матимуть щастя" і „що чекає Жидів" — звучить очевидний сумнів.

Той сам сумнів в тих справах ще сильніше висказаний у статті в 63 ч. „Діла" пера нашого приятеля Степана Барана. Він всю відповідальність за всю внутрішну польську політику звалює на п. Сухенка разом з подіями памятної осени 1930 р. і підчеркує, що се неабияка невидальщина, що найважніші справи в державі близько 11 літ вирішував підрядний, отже невідповідальний урядовець. Тут можнаб запитати: Пане Степане Баране, а чимже практично ріжниться відповідальний урядовець від іншого.

З москвофільських споминів

„Русскій Голос" містить спомини Миколая Третяка п. з. „Юліян Андреєвич Яворский". В тих споминах знаходимо в ч. 9 з 7. III. м. ін. опис такої події:

Ми русская (москвофільська) молодь рішили на предложения і за радою Юліяна Андреєвича Яворского покористуватися тим случаєм для демонстрації і „привитати" митрополита (Сильвестра Сембратовича) підчас його переходу по сходах до салі Народного Дому окликами „переат". (Пропадай!) Рішили — зробили. Кардинала приняли ворожими вигуками, а один зі студентів, Роман Ковшевич,[1]) пізніше ряний клерикал, навіть біг за митрополитом по сходах кричучи „переат!". Поліцаї, що тутже стояли, не перешкоджували, беручи латинське слово „переат" за привіт повний ентузіязму. Вони тільки успокоювали „досыщ панове, досыщ, ксьондз кардинал бардзо сен цеши, за овацієн бардзо вдзенчни, леч юж пошедл на гурен..." Не чекаючи „подяки" ми втікли другим виходом на Вірменську вулицю до дешевого ресторану Кучека, куди звичайно заходили.

[1]) Потому завзятий Українець, співробітник видань Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові і член богатьох українських товариств. — Ред. „Нової Зорі".

Ще оден корець пшениці

„Експрес Поранни", стверджуючи, що Польща стоїть на крайній границі своєї рільничої самовистарчальности, пише: „При теперішнім стані рільної господарки може прийти хвиля, що Польща не зможе вивозити збіжжа, а може навіть буде змушена спроваджувати його. Отже як з огляду на торговельний білянс Польщі так і на інтереси національної оборони накидається конечність піднести рільну продукцію. Італія перевела недавно кампанію за „зерно збіжжа" зі знаменитим успіхом: вона нині самовистарчальна, коли ще недавно спроваджувала міліони тон збіжжа. Польща без ніякої проволоки повинна почати кампанію за ще один корець збіжжа з гектара. Додатково зібраний той один корець зерна, особливо в селянських господарствах, що їх маємо поверх 3 міліони, не лише дозволить нам вдержати вивіз на дотеперішній висоті, але піднесе спожиття населення, створить умовини для його здорового розвитку. Одначе щоб така кампанія не скінчилася на виголошуванні шумних фраз, але дала позитивні висліди, вимагає вона засобів і то значних — на уможливлення дрібним рільникам закупу уліпшеного знаряддя, добірного зерна на насіння, помічних напозів і т. п." — Ба.

Таємниця безкровности революції

„Послѣднія Новости" в ч. 5835 так пояснюють таємницю початкової „безкровности" російської революції: „Безкровність" початку революції в Росії пояснюється тим, що рос. монархія та її установи впали самі собою, наслідком своєї власної, внутрішньої зогнилости. В тім і запорука того, що з ряду пореволюційних можливостей зовсім виключена реставрація дореволюційного минулого. З другої сторони в рос. революції не було такої хвилі, коли іменем пролетаріяту правивби він сам. Тому й користи з революції для робітничої кляси дуже сумнівні. Дістались вони не тим, що остали при роботі, „за станком", а тим, що втекли від нього й пішли у ряди бюрократії, одиноко упривілеєної кляси в СССР. Середна кляса, правдива представниця ідей лютневої революції, була заслаба і занадто кепсько („плохо") зорґанізована, щоб вдержати припавшу їй владу в своїх руках і здійснити давні мрії рос. інтеліґенції. Недостача такої сильної верстви була здавна прокляттям рос. історії. Розплата за той брак була конечною рисою рос. революції... — До того можемо з задоволенням зауважити, що велико-український легальний монархізм не уступив без бою: тому українська нація може мати узасаднену надію, що наступить його поворот до великої ролі в будуччині.

Пушкін і червона влада

„Нае Фрае Прессе" принесла на сю тему цікавий донис свого кореспондента з Москви інж. Бассехеса. Зміст: Ленін любив Пушкіна, шляхтича-(дворянина) бунтівника й індивідуаліста. Бо Ленін сам був продуктом буржуазно-дворянської культури, отже його любов до Пушкіна має органічні основи. Та Ленін був послідовним інтернаціоналістом і тому якби він жив, то за його влади памяти Пушкіна не шанувалиб з таким запалом, як се роблять тепер в СССР... Нинішна совітська влада шанує Пушкіна як представника великорусской культури. А рос. народ любить Пушкіна, але не тою любовю, яку розсипають в урядових промовах — казьонні коментатори. Пушкін взивав до боротьби за свободу і маси беруть се безпосередно, а не в світлі історичного матеріялізму і марксизму.

Ясна Гора в Гошеві очікує від Вас жертви на віднову церкви. Адреса: Монастир ОО. Василіян в Гошеві, п. Болехів.

ІСТОРІЯ „СКАЛИ"

Як повстала ідея парохіяльних читалень. — Як вона відповідає потребам і духови часу. — Як вона прозябала і найшла своє здійснення в „Скалі".)*

І. З невеселими гадками приходилося Владиці сходити з вежі духовного чування до своєї робітні. Свідомий грози і небезпеки як Пастир і „вірний син свого народу" (П. Л. „Національна чи обявлена віра", ст. 14) порішив рятувати свій нарід і духовенство. Коли так обдумував способи і середники ратунку, сягнув просто до жерела, з котрого загрожує найбільша небезпека. А були ним читальні. Вони тоді, в 1900-их роках, по селах і місточках були справді одиноким огнищем всього народного руху не лиш освітнього, але й економічного, господарського і навіть політичного. По читальнях концентрувалося тоді у нас все народне життя, звідти виходила ініціятива до всякого рода народних акцій, там всі публичні справи збігалися, як у своїм одинокім центрі. Кожда читальня спиралася на однім з двох осередків народної освіти: на „Просвіті" або на „Обществі Качковского". А що вони оба у своїому корені внаслідок хибної розвязки освітної справи були заражені їддю партійности, що обом бракувало трівкої основи, католицьких засад і статутової злуки з Церквою, отже ті самі браки і хиби перейшли й на читальні.

Тому всі читальні без огляду на свій напрямок, хоч всі вони двигнулися головно жертвами і заходами духовенства, тепер у значній або й переважній части стали пляцівками і домівками орґанізацій ворожих Церкві і вірі... Ніхто не заперечить, що всякі деструктивні затії там переважно куються (Відозва до духовенства з 27. X. 1933 ст. 5). Так справді, читальні по селах стали аґенціями схизми, радикалізму і всяких „ізмів", сектанства і до того головно жерелами вражди і в народі і серед духовенства.

Тимто, коли ходить про ратунок народа, то справді передівсім і то конче треба уздоровити те жерело найзагальнішого народнього лиха та справу народньої освіти спрямувати на властиві тори. Тяжка се і невдячна справа, бо:

1. Оба згадані осередки народньої освіти продовж кількох десяток літ під впливом читальняної горячки, що з кождим роком росла, глибоко запустили в народній ґрунт коріння, вспіли вже опанувати значні маси народа, мають вже богато членів і навіть горячих приклонників і чваняться неабиякими успіхами і „народним" майном: домівки, бібліотеки, музичні інструменти, театральні декорації, є дещо і в готівці. Треба також признати, що положили вони на полі народнього освідомлення й незаперечні заслуги. Тепер їх опанувати, щоби спрямувати у правильне русло й уздоровити, річ не легка, але тяжка і складна: читальні зажили вже своїм життям і виробили свою традицію та питому діяльність.

2. Притім справа се дуже невдячна та непопулярна з отсих причин: Хиби на полі народньої освіти по майстерськи використали темні духи, люди звихнені, нераз упавші й невідвічальні крикуни, киринники, меґальомани, демаґоги, що неспостережено вкралися на читальняний ґрунт в ролі ріжного рода орґанізаторів, ба й люстраторів, інструкторів і т. п. Такі типи зачали вже надобре жирувати на народнім орґанізмі. Вони лестю й обманом затемнюють по читальнях незрячі маси нашого простолюддя і під плащиком патріотизму та народніх справ втягають ті маси до ріжного рода деструктивних акцій. Вони по читальнях дійшли до голосу та впливів і вихісновують їх до своїх інтересів та не позволять собі так легко вирвати читалень зі своїх рук. Вони чуйні на кождий найменший спротив, навіть на найбільше делікатний голос розумної критики. З шумним патентом „патріотичних народних діячів", з трибуни публичної опінії, що її всевладно опанували, і зі сторінок ліберальних часописів, що їм вислугуються, вони закричать, заголюкають, обкидають грязюкою найпідліших сплетень і наклепів кождого, хто лише поважиться виступити з голосом перестороги, або з проєктом якоїнебудь здорової і хосенної акції. Жертвою їх злоби впав вже неодин найкращий син народу, чоловік чесний, правий, що справді любить свій нарід та правдиво і на ділі йому добра бажає. Впав уже не оден, що здобувся на цивільну відвагу зло напятнувати і проти него виступити.

Розумів добре і станиславівський Владика, який труд і яка невдяка чекає Його, коли возьметься до великого і важного діла уздоровлення сумних відносин на ниві народної освіти, але рівночасно усвідомив собі, „що тепер цілий світ колибається в замішанні й хаосі, що якісь темні, але укриті сили підміновують цілий порядок установлений Божим правом природним і надприродним, що пляново щораз більше змагається боротьба і наступ проти Церкви і релігії... І тому не вистарчить давна, вигідна метода душпастирювання, але конечне апостольство жертви, самопосвяти, терпіння і молитви" (Відозва ст. 5).

Передівсім у нас, тому що дотеперішні освітні установи змиршавілі і темними духами наскрізь підміновані, треба було конче вступити на ту тернисту дорогу, треба було станути проти публичної опінії, чи радше проти тої її крикливої части, що вспіла заголюкати і затуманити незрячий загал. Треба було попросту плисти проти струї та всупереч існуючим орґанізаційним формам праці на освітній ниві приготовити нові, на основах зовсім инших ніж дотеперішні, відповідно до потреб і обставин, що тепер у нас витворилися внаслідок небувалої борні духів, яка заскочила нас несподівано і неприготованих. Треба було створити зовсім нову освітну установу, а саме таку, 1) щоб у ній вплив Церкви був статутом забезпечений, 2) щоб до неї вороги Церкви і руїнницькі елементи не могли мати доступу, 3) щоб вона була понад партіями, щоб до неї кождий християнин-католик і священик без огляду на свої політично-партійні пересвідчення міг належати та вкінці 4) ще таку, щоб кождий душпастир мав попросту обовязок нею займатися і міг її провадити з повним збереженням авторитету.

В наших невідрадних відносинах не легка се була справа. По людськи беручи видавалося се просто неможливим, з отсих причин:

1) Треба було звести боротьбу з існуючими читальнями обох напрямків. А що вони вже сильно вкорінилися в народний орґанізм, тому боротьба та і то боротьба на два фронти відразу затяжка і виглядала на безвиглядну.

2) Народні маси зі своїм „патріотичним" духовенством на чолі занадто засліплені партійною враждою становлять два ворожі непримиримі табори. Отже трудно було припустити правдоподібність, щоб далися втягнути до одної орґанізації і то ще на освітній, найбільше дразливій ділянці.

3) Взаїмне недовіря одних до других а всіх до духовної Власти стало у нас вже майже загальною засадою. Отже виглядало, що коли духовна власть дасть нову ідею й зачне її ширити, то якраз тому та ідея не прийметься.

*) Гл. статті в „Новій Зорі" чч. 16, 18, 19 і 22.

П. ЧААДАЄВ 3)

Філософічні листи

*до Пані * * **

Народи жиють тільки могутніми враженнями минулих часів на їх уми і зносинами з іншими народами. Таким способом кождий чоловік відчуває своє відношення до всего людства.

„Що таке людське життя, — каже Ціцерон, — коли память про те, що минуло, не зеднує сучасного з минулим". Ми прийшли на світ як незаконнороджені діти, без наслідства, без звязку з людьми, що нас попереджували, не присвоїли ми собі ні одної з поучаючих наук минулого. Кождий з нас мусить сам звязувати розірвану нитку семейности, якою ми лучимося з цілим людством. Нам треба молотами вбивати в голову те, що в інших зробилося вже привичкою, інстинктом. Наші спомини не дальші вчерашного дня; через те ми, так сказати, чужі самим собі. Ми йдемо по шляху часів так дивно, що кождий зроблений крок щезає для нас безповоротно.

Все те наслідок навчання цілком привезеного, наслідуючого.

Ми не маємо розвитку власного, самобутного, льоґічного досконалення. Старі ідеї нищаться новими тому що послідні не випливають з перших тільки попадають до нас Бог знає звідки. Наші уми не бороздяться незатертими слідами послідовного руху ідей, які становлять їх силу, тому що ми переймаємо ідеї вже розвиті. Ми ростемо та не зріємо. Йдемо вперед, — але в якімсь скісним напрямі, що не веде до ціли. Ми подібні до дітей, яких не спонукувано думати. Змужнівши, вони не мають нічого власного. Все їх знання в зовнішности їх істнування; в зовнішности їх і вся їх душа.

Народи це єства моральні, таксамо як і люди. Вони формуються століттями, як люди роками. Тільки ми, сливе можна сказати, нарід виїмковий. Ми належимо до націй, які здається ще не становлять конечної части людства, а істнують длятого, щоби згодом дати якусь велику науку людству. Нема ніякого сумніву, що се призначення принесе свій хосен. Тільки хто знає, коли се буде? *)

Народи Европи мають одно спільне обличча, якийсь відблиск однородинности. Не дивлячись на їх розділ на вітки латинську і тевтонську, на полудневу і північну, між ними є спільний звязок, що обєднує їх, звязок видимий для всякого, хто вглиблявся в їх спільну історію. Чи давно вся Европа називалася „християнством"? І та назва мала місце в її публичнім праві. Та крім того спільного характеру кождий з них має ще свій власний характер, приданий йому історією й традиціями. І те і се становить родове наслідство ідей тих народів. Кожда поодинока особистість користає з плодів того наслідства; без утоми, без труду збирає на життєвім шляху відомости, розсіяні в суспільности, й уживає їх на свою користь.

Тепер порівнайте самі: чи богато ви зберете в нас провідних ідей, котрі, яким би то не було способом, моглиб кермувати нами в житті? Уважайте, що тут йде не про теорії, не про літературу або про науку; тільки просто йде про стичність умів, про ті ідеї, що опановують дитину ще в колисці, що окружають її в забавах; що їх мати вдихає в неї своїми пестощами; що в формі ріжних почувань проникають в єство дитини разом з воздухом, яким вона дихає, і формує її моральне буття ще перед вступленням в світ і в суспільність.

Хочете знати, що се за ідеї? Се ідеї обовязку, закона, правди, порядку. Вони розвиваються з подій, що співділають при творенню суспільности. Се доконче потрібні засади („начала") суспільного світа.

(Далі буде).

*) Се очевидно прочуття приходу большевизму, що дає жахливу науку всему людству, яку воно памятати-ме тисячеліттями. Дійсно, під тим оглядом большевизм принесе якийсь хосен людству: як відстрашаючий приклад на будуче. — Ред. „Нової Зорі".

З сойму

Остра критика.

В дискусії на останнім засіданні промовляли два посли. М. ін. пос. Дембіньский остро скритикував діяльність був. премієра Козловского і б. мін. скарбу Завадзкого. Пригадав, що дня 1 серпня 1934 р. на повнім зібранні ББ. премієр Козловский заявив, що оскільки йде про буджет, то видатки розкладають рівномірно. Вони формуються місячно в границях 170 до 172 міл. зл. Тимчасом уваги НІК (Найвисшої Ізби Контролі) стверджують, що премієр Козловский видавав місячно більше ніж 170 до 172 міл. зл. В часі урядування премієра Козловского держава йшла скорим кроком не до рівноваги буджету, але до більшаючого дефіциту. 207 міл. зл., як стверджує НІК, становило дефіцит господарки премієра Козловского і мін. скарбу Завадзкого. Фіскалізм тодішного міністра скарбу Завадзкого не має рівного собі в історії польської скарбовости. Се потверджують завваги НІК. На горожан наложено найріжніші нові обтяження і податки. На основі аналізи того матеріялу, що його я тут представив, каже посол Дембіньский, я повинен поставити внесення на потягнення до відповідальности тодішного міністра скарбу, до конституційної відповідальности перед Трибуналом Стану. Не ставлю сего внесення тільки тому, що не хочу робити сензації в хвилі консолідації народу.

В голосуванні ухвалено внесення комісії. Одначе частина послів не голосувала. Після реферату пос. Духа про устроєві справи Польщі вичерпано денний порядок і марш. Цар замкнув сесію сойму.

Примітка Ред. „Н. Зорі": Проф. Козловский се той сам б. премієр, за якого обмежено доступ централі наших кооператив на Волинь і на Лемківщину... Цікаво, що навіть критик маючи в руках найтяжші закиди і докази не робить з них ужитку, бо каже, що „не хоче робити сензації". Що се за „аргумент"?

З викладової салі

Постать І. Вишенського у творах Івана Франка.

Др К. Чехович виголосив в неділю 21 березня с. р. в салі „Української Бесіди" у Львові реферат на тему: „Постать І. Вишенського у творах Ів. Франка". Зміст: Постать Івана Вишенського дуже цікавила Франка. Про нього написав він кілька статтей, поважну наукову працю та поему. Всіх писань Франка про Вишенського нараховує проф. Щурат 7. В наукових працях Франка про Вишенського є богато поезії. В них Франко поет переважає Франка вченого, дослідника. Замість біографії виходить історичний роман. В перших працях про Вишенського вкладає Франко в його формальні прикмети (горожанська відвага, твердість характеру і т. п.) зміст сильно закрашений теорією соціялізму. Внаслідок переживань погляди Франка зміняються. Його еволюція йде від інтернаціоналізму й матеріялізму до націоналізму й ідеалізму. Одначе та зміна не відбулася відразу та не на всіх ділянках його світогляду рівночасно. Поема Іван Вишенський звязана якраз з тим переходовим часом (1900 р.). Особливо еволюція Франка в релігійній ділянці ще не дуже була поступила в часі писання поеми „Іван Вишенський". Зате національний і суспільний мотив в тій поемі дуже сильний. Визначний вплив на ту поему Франка мали особливо декотрі поеми чеського поета Ярослава Верхліцького та поема німецького письменника Маєра п. з. „Ульріх фон Гуттен". — Реферат був цікавий, та публика не дописала. Дискусії не було.

Остра промова

Муссоліні кидає громи на Анґлію.

Муссоліні виголосив остру промову до юрби народу з балькону Венецької Палати в Римі. Зміст: 18 роковини заложення перших боєвих фашистівських відділів обходимо перший раз в рамцях імперіяльної дійсности і в імперіяльній атмосфері. Така була ціль фашизму від перших хвиль його істнування. Ту ціль ми осягнули. Сі роковини припадають на другий день після мойого повороту з африканської подорожі, що відбувалася після програми згори оповіщеної і напечатаної. З тою програмою могли познайомитися ріжні анальфабети, що пишуть по ґазетах. Та подорож, що не була ні приспішена, ні скорочена, позволила мені ствердити, що італійська праця переміняє пустині в залюднену і плодовиту землю, гідну консулярних доріг старинного Риму. Роковини сі припадають на хвилю, в якій шаліє буря проти нашої знаменитої фашистівської Італії. Се буря печатаного паперу. З сею повінню каламутного чорнила льоґічно лучаться ораторські пописи ґістерії і ґіпокризії деяких анґліканських катедральних пульпітів, що готові все бачити тріску в чужім оці, підчас коли їх очи роздавлювані відвічними і тяжкими колодами. Одначе все те в нічім не зможе заколотити нашого цілковитого спокою, якотакож спокою в італійськім народі. Злій волі інших протиставимо нашу льояльність. Брехням інших протиставимо — могутний подих нашої правди. Злу і ненависти інших — нашу свідому погорду! Можемо похвалитися, що господарська облога по 6 місяцях скінчилася капітуляцією облягаючих. Проте треба буде заявити, що т. зв. проповідь, заінсценізована пацифістами, приготовляє непорозуміння й конфлікти. Се новий доказ, що власне ті фахові пацифісти се правдиві і грізні вороги мира й европейської співпраці, що її щиро бажаємо, що її практикуємо, даючи доказ того ділами. Говориться, що італійський нарід легко забуває. Се блуд. Один з тих, що його часто робить чужоземний обсерватор, незоріентований і поверховний. Бо італійський нарід має знамениту память і вміє чекати. Ми чекали 40 літ, щоб пімстити Адуу, й осягнули ту ціль. А якби память народу й завела, то ми її збудимо острим вколенням. Чорні сорочки! Памятати і приготовлятися — се упімнення нинішного торжества. (Під анґліканськими пульпітами розумів Муссоліні очевидно епископів анґліканської Церкви, що осудили спосіб здавлення Італійцями розрухів в Абісинії).

Попис ґімназії

Філія української державної ґімназії у Львові урядила академію в честь Шевченка 23. III. с. р. в салі головного заведення при вул. Сапіги 14. О год. 6.20 піднеслася занавіса і зачалася академія. Під головною стіною сцени уставлено високо бюст поета на тлі килиму. Бюст прибраний ручниками і зеленю. По обох боках бюсту на червонім тлі куліс великими срібними цифрами написано 1814—1937. Під самим бюстом ґоріли лямпки. Мішаний хор під упр. проф. Прокоповича-Орленка добре відспівав „Заповіт". Після того уч. VIII кл. Р. Грабович виголосив цікавий реферат про творчість Шевченка в рр. 1843—45. Мішаний хор відспівав ще „Лічу в неволі" з теноровим сольом і при кінці „Орисяж ти, моя ниво". Були дві деклямації: „Якби ви знали, паничі..." деклямував ученик Е. Коваль з II. кл. і „Три літа" та „Розрита могила", деклямував уч. Б. Яцків з VII кл. Обі деклямації випали гарно. Були ще три соля: 1) фортепянове сольо уч. VII кл. Р. Климкевича. Він відограв твір Нижанковського „Народна пісня". 2) Барітонове сольо при фортепяні „Гетьмани". Співав уч. IV кл. С. Чорній. 3) Скрипкове сольо. Уч. VIII кл. Филипович відограв: Х. де Бёріот: „Аір варіе, 6". Ще виступав мужеський хор і відспівав удатно „Тече вода". Академію закінчено відспіванням національного гимну. Мужеським хором дириґував уч. VIII кл. В. Марковський, акомпаніював дискретно уч. VII кл. Р. Климкевич. Загальне враження з академії гарне. Виконавці програми попрацювали, щоб поодинокі точки випали як найкраще. Доказом того рясні оплески численно зібраної публики. Комітет учнів прибрав гарно сцену і подбав про порядок на академії.

Новий наступ Комінтерну

З Москви звідомляють: Рішенням Комінтерну Польща має стати сего року тереном сильного наступу комуністичних аґітаторів в цілі створення за всяку ціну „народного фронту". Москва невдоволена з діяльности польської комуністичної партії й закидає їй малу активність та брак уміння в твореннї співпраці з елементами соціялістичної партії. На останнім засіданні Комінтерну рішено виасиґнувати додатково 250.000 долярів на комуністичну аґітацію в Польщі. Польські комуністи мають навязати, навіть за ціну позірних уступств, близьку співпрацю з лівими елементами, особливо з їх періодичними видавництвами. Вразі потреби комуністи мають прийти з грошевою допомогою для тих видавництв. Друге завдання польської комуністичної партії — поширити розкладову роботу в деяких галузях промислу. В Мінську Мазовецькім створено спеціяльну експозитуру Комінтерну для польських справ п. з. „Аванґарда Комінтерну в Польщі". Нею кермують довірені й випробовані агенти Комінтерну.

Безбожність проїдається

Большевицька ґазета „Комсомолька Правда" критикує бездільність безбожничих орґанізацій в кіровській окрузі. Там витворилося свого рода співжиття між безбожничими і церковними орґанізаціями. Нпр. комсомолець Пермінов управитель дому соціялістичної культури в м. Боровичі позичає церковні ризи від місцевого православного попа, потрібні йому до представлення протирелігійних пєс. Зате комсомолець Перминов ходить зі своєю родиною до церкви і вишукує нічліги для тих православних вірних, що приходять на вечірні богослуження до церкви. „Комсомольська Правда" нарікає на брак протирелігійних гуртків в колхозах, як також на недостатне випосаження істнуючих гуртків. Комсомольці — пише — воліють ходити до церкви як на протирелігійні зібрання, бо богослуження їх краще задоволяє духово.

Приготовляйте звіти на річні збори „Скали"!

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

НОВІ ОПОВІДАННЯ В. МАКОВСЬКОГО

Василь Маковський. **Чорна коршма** й інші оповідання. Видавництво „Українська Книжка" ч. 1. З печатні ОО. Василіян у Жовкві (1937). Ст. IV + 122 + 2 нпґ., форм. 12.4 × 17.5 цм. Обгортка й марка роботи Володимира Ласовського. Ціна 95 ґрошів.

Наше католицьке письменство, особливо белетристика, в останніх часах чисельно дуже змарніло. Підчеркую: чисельно. Бо якостево зросло, чого доказом — нові таланти: Н. Королевої, Б. І. Антонича й інших. Та сі нові таланти бють головно на красу форми й хоч дають річи правдиво мистецькі, то проте саме та суто мистецька форма робить їх твори мало зрозумілими для широких мас. І коли прим. таким Антоничем католики можуть почванитися як повнорасовим поетом і то вповні модерним, то рівночасно треба признати, що його твори — лише для вибраних інтеліґентів, ніколи для мас. Зі становища „чистої" літератури такий зворот до формальної краси — дуже потрібна річ. Та зі становища практичної популярної пропаганди — се некорисний зворот. Бо якраз тепер большевики кинули клич „народнього фронту", фронту м а с, а не вибраних вершків суспільности. І прим., хто вміє доглянути, що діється в нашій суспільности — тай не лиш у нас, але й узагалі в Европі, той побачить, що тепер радикалізується радше село-маса, а не верхи-інтеліґенція, як се ще в нас донедавна діялося. І коли до Бога звертаються наші інтеліґенти, то відвертаються від Нього тепер широкі маси, ті що колись були утвердженням віри.

Очевидно, я далекий від того, щоб осуджувати зворот до формальної краси в нашій католицькій белетристиці, зворот, що приєднає їй чимало сердець інтеліґентів. Той зворот треба дальше поглиблювати й розвивати. Та з другого боку годі попадати в крайність і — при праці над одною частиною суспільности: інтеліґенцією — забувати про другу, не менше важну частину: простолюддя. Кажучи простіше: крім літератури, в повнім того слова значінні, правдивої, мистецької, мусимо подбати ще про літературу приємливу для мас, літературу не так вартну високою мистецькою формою, а радше цінну формою п о п у л я р н о ю.

Отже справедливо С. Лишкевич на вступі до оповідань Василя Маковського („Чорна коршма", ст. 1—2) пише таке:

„Читачі красного письменства — оповідань і повістей — сьогодні наче дозріли чи — коли хочете — наче постарілися. Довоєнним читачам давала вдоволення звичайна вигадана життєва подія в книжці — „байка для старих". Тепер такого читача тяжко вже вдоволити самою вигадкою життя. Сучасний читач, коли бере до рук якусь книжку, то шукає в ній вже не самої вигадки-фікції, того намістя-„ерзацу" життя, але шукає або дійсних споминів із життя, або розвязки якогось поважнішого життєвого питання. Книжка, що описує самі вигадані чи надто дрібничкові речі — сьогодні читача нудить. Зновже книжка з описом цікавих пригод, та без цікавого життєвого питання, лишає в нас почування якогось духового голоду, якоїсь недостачі. Сьогодні шукаємо „поживних" книжок, які помоглиб нам б у д у в а т и с е б е с а м и х, поширилиб овид нашої душі. А що найбільше питань розвязує само життя, то й не диво, що тепер люди так люблять читати спомини й репортажі. Сучасний читач щораз більше забуває про фікцію форми, зате шукає в творі якнайбільше реального життя, якнайправдивішої тематики. Тимчасом богато письменників не добачує ще цього наказу хвилі й жне дальше в царстві „чистої" форми. Такі письменники не бачать того, що сьогодні тяжкі й преповажні часи. Не бачать і цього, що з читачів-дітей виросли вже зрілі люди, яких не можна вже вдоволити вигаданою байкою й декорацією. Через те такі сліпі письменники копають пропасть між собою й читачами, між літературою й сучасним читачем. — Тільки в двох таборах видно зрозуміння для згаданих вище потреб і вимагань сучасного читача: в таборі католиків і в таборі комуністів. — В католиків приноровлення красного письменства до вимог життя приходить відрухово, природно. Вузької тематики ліберальних письменників католики не мають, то значить: у католиків не можлива заборона про це чи про те писати, як наприклад у большевиків, котрим прим. не вільно писати про безсмертність душі, Бога й подібні великі життєві питання. Отже католицька тематика найширша: її засяг від Бога до атому, від пекла до неба. І тим богатством тематики нераз навіть слабий формою католицький белетрист побиває невіруючого чванька. Форма в католиків теж нічим не обмежена; вона свобідна від усіх заборон комунізму чи пересудів лібералізму. Вона може сягати до вершин мистецького вироблення як прим. у Поль Кльоделя, то чарувати своєю простотою наче спів св. Франциска з Асізі. Хто бачить те богатство й свободу католицького красного письменства, той зрозуміє його необмежені можливості. І зрозуміє, що те письменство — дитина Божа — служить Богові з власної волі. А служба така — вища від усіх царств і сили цього світу.

Такі гадки приходять нам, коли читаємо твори Василя Маковського. По всіх модних сьогодні „криміналах" і сензаціях твори Маковського читається таки „одним духом", знак, що вони небуденні й цікаві. Невправний стиль автора, його мова, що нагадує своєю „нелітературністю" мову такого прим. Степана Ковалева, надто ярка тенденція — все те хиби Маковського. А проте книжки Маковського — наче простий разовий хліб. Лікарі записують той хліб панському звиродінілому піднебінню і смакує він панам. І жиють цим хлібом великі маси селянства, жиють без присмаків, бо цей разовик їм вистарчає. Разовик чорний, але поживний, не такий як ті панські булочки-витребеньки."

І справді: оповідання Маковського, хоч богаті на ідейний зміст, то властивими „оповіданнями" годі їх назвати, бо се щось цінніше ніж чисто белетристичні оповідання. Се радше правдиві спомини, часом майже репортажі, стилізовані автором на вигляд того літературного жанру, що його називають оповіданням. Їх „буденна" нарративна форма упристуннює оповідання Маковського широким масам, тим масам, що шукають у белетристиці передовсім правди. А тої правди і то правди в католицькому дусі, в оповіданнях Маковського богато.

Даймо знову слово С. Лишкевичеві (цит. кн. ст. 6—7):

„Змістом майже всіх творів Маковського — е л ю д с ь к а д у ш а, звичайно проста й віруюча. Навіть у споминах з побуту в пеклі Талергофу Маковський не забув підкреслити добрих сторін людини, хоч якраз у тому пеклі годі було бачити саме людину. Ще більше ясніє правда про те, що „раз добром палите серце в вік не прохолоне" (слова Т. Шевченка), з оповідань Маковського. Чи водоноша Іван (з книжки „Вістун з того світу"), чи чортичка Ганка (пор. оповідання „Чортичка" в цій книжці) чи інші герої оповідань Маковського — всі вони переважно добрі, віруючі люди. І в простому наївному оповіданні-спомині — бо майже всі оповідання Маковського писані на основі правдивих подій, що їх автор бачив і пережив — про пригоди зі свого власного чи чужого життя наш автор учить нас величніх християнських ідеалів. Показує нам з правдиво християнським радісним поглядом на світ закриту добру сторінку життя людини, про яку ні слиху в сучасних письменників-песимістів. Коли Маковський часом навіть відкриє зло в людському житті (прим. в оповіданні „Гірка помилка"), то хіба тільки на те, щоби показати його злі наслідки чи його грішну причину. — А ті письменники, хоч і любили людину та вірили в її природню вартість, то проте — як невіруючі — не мали відповіди на питання зла в світі.

Маковський — віруючий і практикуючий католик — має певну відповідь на те питання, як і на всі інші справді важні проблеми людського життя. І тому читач оповідань Маковського не пожалує того, що їх прочитав: слова вічної Правди наситять його голодну душу."

Отже „Чорна коршма" В. Маковського заслугує на велику похвалу передовсім як той рід літератури, що його називають „народнім", популярним. Коли вільно робити порівнання, то я порівнявби Маковського з Шашкевичем: без невибагливих творів Шашкевича не булоб своєчасного галицького літературного відродження, без оповідань Маковського й подібних йому не булоб українського к а т о л и ц ь к о г о популярного письменства. І саме тою прикметою книжки оповідань Маковського дуже й дуже цінні як скорий лік, як сейчасова поживна страва. Може за двіста літ критики не будуть Маковського читати, так як не читають сьогодня Шашкевича. Та ніколи не забудуть його звичайні читачі, не забудуть як б у д и т е л я, як того, що свою власну славу приніс у жертві для великої ідеї: відродження й розбудження католицьких ідей у нашому народі.

Коли я тілько наговорив про ідейну вартість оповідань Маковського, то се ще зовсім не значить, що вони виключно дидактичні. Навпаки: оповідання з „Чорної коршми" майже всі сензаційні й тому читається їх дуже цікаво, чому пособляє ще й оповідацький талант автора. Акція в них іде скорим темпом, а небуденні події подані часто в живім діяльозі без описових відскоків так і не допускають до втоми увагу читача. Книжку відкладаємо на бік щойно по її прочитанні. Се ще один доказ, що її автор — правдивий письменник, чоловік не лише з ідеалами, але й з умінням передавати читачеві ті ідеали в приступний і цікавий спосіб.

Відповідно до цілі: бути популярним автор додав навіть скрізь пояснення менше зрозумілих слів; тим без сумніву влекшив читачам розуміння книжки й рівночасно вніс мабуть богато цінних причинків до зясування галицької слівні, якою наші „вікраїнці" так помітують.

Не можнаб зате назвати популярним вступу С. Лешкевича, який писаний радше для інтеліґентного, а не масового читача. Трибарвна обгортка, роботи В. Ласовського, хоч надто стилізована в своїй середині, всетаки своїми барвами й простотою буде добрим засобом для поширення книжки. Та мабуть найкращою пропагандою буде ціна 95 грошів за добрий том, ціна приступна для кождого. Таку ціну католики вводять отсе вперше в життя. Ся стандардова ціна 95 грошів се головна причина поширення книжок прим. Тиктора й інших подібних видавців популярної літератури. Добре, що й католики до того додумалися та ввели той засіб у свою пропагандивну зброю.

Як довідуємося з оголошень, видавництво „Українська Книжка", яке видало оповідання Маковського, буде покищо квартальником. На другий випуск „Української Книжки" піде історичне оповідання М. Вовчка п. н. „Козацька дочка". Адреса видавництва: „Українська Книжка", Жовква (Żółkiew), вул. Василіянська.

Длятого, що особисто знаємо видавців, як свідомих католиків, можемо се видавництво щиро поручити всім нашим читачам. Особливо повинні собі замовити книжки того видавництва всі католицькі читальні, парохіяльні бібліотеки „Скали" й інші католицькі установи. „Людовий" большевицький фронт стоїть вже перед нашим порогом; боротися з ним можемо не анатемою, а чинною католицькою акцією, в першу чергу пресовою, бо головно пресою й книжками комуна розкладає наш нарід.

о м м

З новин чужого письменства

Ґустав Дюмен видав новий роман „Король без королівства". Се біографія Мюрата, що з робітника став ґенералом і королем в Неаполі. Життя його було таке фантастичне, що автор не потребував нічого видумувати. — Англійська письменниця Вулф, знана зі студій над теоріями Фрайда, скінчила писати новий роман „Роки" з життя сучасної Англії. — Др Мак-Нейр, один з найлучших знавців наполеонської епохи, написав книжку „Наполеон і банкірі". В ній доказує, що богато походів зачинав Наполеон під натиском банкирів.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Енцикліку Св. Отця відчитано в Німеччині у всіх католицьких костелах. Енцикліка обговорює вичерпуючо положення католицької Церкви в Німеччині й займає становище у всіх пильних справах, звязаних з тим. Тон енцикліки дуже острий. Се недвозначне виповідження боротьби всім ворогам Церкви і всяким тенденціям, що змагали заступити підстави християнської віри новими поняттями. Енцикліка викликала сильне вражіння в політичних кругах Німеччини, бо се перший рішучий виступ самого Папи в справі відношення Німеччини до справ католицизму. В енцикліці осуджено ряд кличів пропагованих в сучасній Німеччині. Отже відкинено поняття своєрідної релігії, спертої на елементах „Блют унд Боден". Хто признається до того рода поглядів — каже енцикліка — допускається зради обітів, припечатаних торжественним хрещенням. Для віруючих християн хрест, висміваний тепер ворогами Церкви, се одинокий символ їх віри. Дуже обширно обговорено в енцикліці справу природного права. Коли хто намагається відібрати родичам право рішати про виховання молоді, стає у свідомім противенстві до Божого права природи. Засада „право се те, що служить народові" — в тій формі неповна. Вона мусить радше звучати: „Що добре морально, служить народові". Всякі намагання розлучити етику й релігію засуджені на невдачу. Спеціяльний розділ, присвячений священикам і членам монаших чинів, підчеркує, що в теперішнім часі їх місія як проповідників слова Божого особливо тяжка і відповідальна. Церква молиться за всіх переслідуваних і тих, що терплять за свою віру враз з увязненими. Енцикліка висловлює надію, що знайде відгук у всіх, котрі внаслідок погроз і приман допустилися виступів проти Христа й Євангелія. Часи переслідувань будуть для Церкви передвісником нового розцвіту. Тоді вороги Церкви, котрі думають, що година їх вибила, пізнають, що тішилися передвчасно. Тоді прийде день, коли замість передвчасних гимнів побіди ворогів Христа, взнесеться до неба з уст вірних християн „Тебе Боже" визволення і „Тебе Боже" вдячности для Найвищого.

З Ватикану звідомляють: В кругах зближених до Апостольської Столиці живо коментують папську енцикліку, відчитану в німецьких костелах. В тих кругах підчеркають, що енцикліка стоїть у безпосереднім звязку з візитою, що її недавно зложили Папі представники німецького епископату, інформуючи Св. Отця про положення катол. Церкви в Німеччині.

Канонізаційного декрету у справі бл. Андрія Боболі очікують сими днями.

Новим катовицьким епископом-помічником іменований кс. Юліян Бенька, дотеперішній канцлер епископської курії в Катовицях.

Положення Церкви в Альбанії в останнім часі значно покращало. Ще недавно всі католицькі школи були замкнені, всяке католицьке культурне життя заборонене, католиків уважали непевними горожанами. Тепер наступив зворот. Королівським декретом привернено католикам цілковиту свободу діяльности й організації та дозволено їм провадити свої школи. Апостольським делегатом в Альбанії іменований знов титулярний архиепископ Гільдебранд Антоніютті.

Потішаючі вісти з Мехіка. Правительственні круги з Вера Круз заявили, що справа отворення костелів буде скоро полагоджена. Доказом зміни становища має бути заборона протирелігійних маніфестацій, що їх хотіла урядити конфедерація соціялістів. В Яляпі, де мимо того маніфестації уряджено, учасників розігнала поліція. Натомісць допустили до католицьких маніфестацій. В м. Орізаба маніфестувало 20.000 осіб. В м. Мальтрате населення силою відчинило один з костелів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЧОТИРОХ СЕЛЯНСЬКИХ ХЛОПЦІВ, М. Івасечка з Константинівки, П. Попова, М. Попельняка і З. Недошитка з Ходачкова Малого засуджено в Тернополі в політ. процесі на кару вязниці від 8 до 3 місяців (параґр. 152 і 129 к. з.).

УПРАВА КООПЕРАТИВИ „ВОГНІ" прилюдно заповіла, що оповістить відповідь на тяжкий закид зроблений „Жінкою" тому журналові, що його ідеольоґія спирається на засадах нечесної гри.

Б. МІНІСТР СКАРБУ Владислав Завадзкий у звязку з промовою пос. Дембіцкого написав лист до маршалка сойму. В нім зажадав, щоб його як б. міністра поставлено перед державний трибунал.

СИНДИКАТ КРАКІВСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ запротестував проти виключення представників краківського „Куріера Ілюстрованего" з засідань польського сойму і сенату.

ПОСЛИ ШЛЕЗЬКОГО СОЙМУ ухвалили зголосити приступлення до ОЗН (Обозу Зєдноченя Народового).

У ВІДПОВІДІ НА ПАПСЬКУ ЕНЦИКЛІКУ (якої зміст подаємо на іншім місци) партійний урядовий орган нім. нац. соц. „Фелькішер Беобахтер" пише, що конкордат „передавнений" і дає можливість „загрожувати добру держави внутрі і на зовні". По тій статті панує погляд, що може наступити зміна конкордату без виповідження.

ОСТРУ КАМПАНІЮ зачала гітлерівська преса проти кардинала Фавльгабера в Монахії. Кампанію зачав орган гітлерівських штурмових відділів. Він твердить, що проповіди, промови і пастирські листи кард. Фавльгабера становлять матеріял для протинімецької пропаґанди в світі.

ФРАНЦУЗЬКИЙ ПОСОЛ Доріо заявив у французькім парляменті, що правительство СССР дало французьким комуністам 250 міліонів франків на пропаганду. Прекрасний „союз"...

МУССОЛІНІ заявив представникові арабської ґазети „Ель Хезірег", що позволить політичним еміґрантам вернутися до Лібії. Маніфестації лібійських магометан глибоко його зворушили.

ГОЛОВНА КВАТИРА повстанчих військ заперечує рішучо вісти неначебто червоні здобули ряд місцевостей на фронті Гвадаляхара.

ВІЙСЬКА ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ здобули під м. Ядраком від червоних большевицький прапор зі звіздою, молотом і серпом.

ПРЕМІЄР АНҐЛІЇ БОЛДВИН зложить свій уряд 25 травня та вкаже королеві свого наступника в особі Невіля Чемберлена. Престіж Болдвина дуже великий від часу коли він виміг уступлення короля Едварда VIII.

ЛОНДОН знов опинився при виборах в руках партії праці. Її провідник Моррісон буде дальших три роки управляти найбільшим містом світа. Побіду осягнув малою скількістю голосів. Моррісон має 49 літ і скінчив лише народну школу, та читанням здобув собі значну освіту.

В ЛОНДОНІ відбулася міжнародна соціялістична конференція в еспанських справах. З Німеччини, Італії й СССР не прибув ніхто.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО переслало текст ноти валенсійського правительства ґен. Франкови, а він Італії. В Римі оповістили ту ноту. Її оповіщення викликало констернацію.

В БАРСЕЛЬОНІ міліція хотіла розброїти анархістів. Підчас того вибухла бійка, в якій вбито 5 осіб.

НОВИНКИ

Марійська Дружина Студенток у Львові влаштувала 23 с. м. в салі ґімн. СЄ. Василіянок при вул. Длуґоша „живу ґазету". На ту імпрезу запрошено крім марійських дружинниць і дружинників також кількох Отців, Пань та представників католицької преси. Програма була дуже ріжнородна. На неї зложилися: короткий реферат о. Ір. Назарка ЧСВВ п. з. „Два католицизми", рецитації поезій, фейлєтони, огляд катол. життя, дуже дотепні помічення з життя Марійських Дружин і т. п. Деякі інформації подавано за „Новою Зорею". Всі точки були бездоганні, за що присутні надгороджували виконавців рясними оплесками і голосними вибухами сміху. Ініціяторкам тої імпрези належиться признання. На подібні імпрези варт булоб запрошувати також молодь, незорґанізовану в М. Д., і в той спосіб зацікавлювати її українським катол. життям.

Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові уряджує спільне засідання наукових Секцій Товариства, для вшанування памяти Патрона Товариства Тараса Шевченка з нагоди 76-ліття його смерти. Порядок дня: 1. Відкриття спільного засідання і вступне слово — голова Т-ва, др І. Раковський. 2. Др Д. Лукіянович: Шевченків Семен Палій. 3. Др В. Сімович: Слова типу недо- в Шевченковій мові. Засідання відбудеться в неділю, дня 28 березня 1937 р. в ½12 год. рано в Музеї Товариства.

Збірку поезій Ол. Бабія „Перехрестя", що вийшла ще в 1930 р., сконфіскувало на днях львівське городське староство. Отже по сімох літах.

Важне для тих, що їдуть до Бразилії. Всі еміґранти, що їдуть до Бразилії, згідно з бразилійським іміґраційним законом, мусять вміти писати. Це згідне з бразилійським законом з 1934 р., який каже, що чужинці, що не вміють читати ні писати, не мають права висідати в бразилійських пристанях.

Бразилійський Консулят у Варшаві повідомляє, що лікарські свідоцтва, потрібні до одержання бразилійської візи, треба складати в такому самому числі, що й пашпорти. Коли родина має один пашпорт, треба долучити одно лікарське свідоцтво, в якому мусять бути вписані всі особи, названі в пашпорті. Всі заінтересовані в еміґрації повинні звертатися за інформаціями: Еміґраційний Дім, Львів, вул. Вишневецьких ч. 4.

В звязку з днем 1 квітня адміністраційні власти звернули увагу на продаж традиційних „Пріма Апрілісових" почтівок. Почтівки порнографічного характеру будуть конфісковані в місцях продажі, а вразі висилки почтою вицофані з обігу.

Люкс-торпеду введуть від 15 травня с. р. на лінії Львів — Тернопіль — Залізщики.

Новий міст на ріці Сивці в Мошківцях пов. Калуш віддали до ужитку. Міст довгий 72 м. Він значно скорочує дорогу Станиславів — Галич — Журавно. Будова мосту коштувала 50.000 зл.

До Палестини через граничну станцію Снятин—Залуче переїхав транспорт 218 жидівських еміґрантів.

Поштову аґенцію урухомлено з днем 22 березня с. р. в Брухналі, яворівського повіту.

За купно 20 долярівок засудили в Ряшеві якогось В. Кравця з Волі Раніжевської на 6 місяців вязниці.

Парилевічева померла природною смертю, а не отруєна. Таке оречення видали Інститут Судових Експертиз у Варшаві і Заклад Патольоґічної Анатомії в Кракові. Участь в дослідах брали м. ін. три професори медицини: Цехановский, Вахгольц і Ольбрехт.

Політичний гумор. — Кажуть, що при кінці зїзду сільських діячів у Варшаві відспівано з небувалим запалом пісню: „Далєй хлопци, далєй живо, Зачина сєн для нас ж н і в о." — „Врублє" з 21. III.

Страйк транспортових робітників вибух у Самборі. Страйкуючі в числі около 100 домагаються підвишки платень і збірної умови.

Пошесть плямистого тифу вибухла в с. Зарудді на Кремянеччині. До Зарудця вислано спеціяльну лікарську експедицію.

Перед окружним судом у Варшаві відповідав Адам Туркель, б. начальник і головний касієр філії „Орбісу" у Варшаві, обвинуваченій за спроневірення 20.000 зл. Його засудили на 2 роки вязниці.

Президія Центрального Комітету СССР затвердила герб держави, устійнений новою конституцією. Зміна полягає головно на тім, що клич „Пролєтарі всіх країв єднайтеся" виписаний на гербі в одинацяти мовах союзних республик, замість як донедавна в 7.

Рада народніх комісарів СССР привернула наукові степені: кандидата наук, доктора, доцента, асистента і професора. Значить, ще один зворот до „буржуазійних пережитків".

„Красная Звєзда" доносить, що Дім червоної армії в Києві марнує десятки і сотки тисяч рублів і взагалі видає гроші без усякої контролі. В 1935 р. змарновано 150.000 рублів, м. р. 85.000, а в однім місяці січні с. р. вже змарновано 10.000 рублів.

Над Одессою й околицею перейшла велика буря. Дахи богатьох домів зірвані, дерева повиривані з корінням, телефонічні й електричні проводи знищені. Шкоди величезні.

Сестрінок президента Бенеша видав книжку, в якій з захопленням описує свою подорож по Совітах.

„Парізер Таґесцайтунґ" в ч. 278 принесла вістку, що ромунська королева, вдова по Фердинанді, внучка англійської королевої Вікторії, лежить хора на затроєння. Вона має 62 літ.

Зелізнича катастрофа лучилася на пограниччі австрійсько-італійськім. 4 особи погибли, богато ранених.

В Італії створено центральне демоґрафічне бюро, що кермуватиме популяційною акцією та студіюватиме демоґрафічне питання.

Мозаїку з І ст. по Христі відкрили підчас розкопок коло римської віллі в м. Сорренто. Мозаїка широка 10 м., висока 14 м.

Англійська королева Єлисавета дістане від канадійського промислу обуви як коронаційний дарунок пару артистичних сандалів з канадійської скіри, прикрашених 500 діямантами і 500 рубінами, вартости 14.000 долярів.

Величезні поклади камінного вугля відкрили в Манджукуо здовж ріки Муданісіян. Часописи пишуть, що се будуть найбогатші поклади вугля на світі. Ся вістка має величезне значіння для Японії, бідної на сирівці.

Гумор. — Самооборона. — А ви відколи запустили бороду? — Від часу як жінка купує мені краватки після свого вибору.

БЛАГОСЛОВЕННЯ ДВОХ ДЗВОНІВ У ЛЬВОВІ. В останній хвилі перед самим замкненням числа повідомляють нас, що парохія княжої церкви св. о. Николая у Львові уряджує торжество благословення двох дзвонів „Льва" і „Василія". Дзвони поблагословить Преосв. Кир Іван в неділю дня 28 березня с. р. о год. 12 вполудне після Архиерейської Служби Божої. Підчас посвячення дзвонів збиратимуть добровільні датки на сплату тих дзвонів.

РАДІО

Радіостація в Луцьку. Начальний Директор „Польського Радія" відвідав на днях м. Луцьк з метою розглянути можливости будови там надаючої стації. Будова стації має розпочатися в осени б. р. Авдиції мають бути надавані в мовах польській і українській. Початок праці нової стації передбачається на 1 листопада 1938 р.

Податок від радієвої реклями у Франції. Не дивлячись на існування закону з дня 20. IV. 1936 р., який впроваджував податок від радієвої реклями, на практиці це зарядження не здійснювалося. Щойно тепер міський заряд у Ніцеї уповажнено стягати той податок, причому дохід від нього уможливить обниження податку на користь бідних, що його платять кінотеатри.

Радіослухачі у Франції. На кінець 1936 р. Франція мала 3.218.541 зареєстрованих приймачів. 1936 рік приніс таким чином зріст на 592.864. Цей зріст є менший, ніж в 1935 р., але є надія на дальше збільшення кількости абонентів, завдяки оголошенню амнестії для радіохижаків.

Лікарська радієва централя. Від двох років існує в Італії радієва лікарська централя, яка надає через радіо поради для хорих, що перебувають на кораблях. Та централя веде перед між подібними „інституціями" в інших країнах, завдяки центральному положенні Італії на Середземному Морі, як також завдяки силі надаючих і відборчих стацій. Радієва лікарська централя проявила дуже корисну працю, особливо коли ходило про поміч для кораблів курсуючих вздовж східньо-африканських берегів. Вибухаючі на тих кораблях ріжні тропікальні хороби вимагають порад визначних спеціялістів.

Кружки в Злучених Державах. Більшість з 22.500.000 радіоапаратів у Злучених Державах мають вмонтовані ґрамофони і урядження до автоматичного перекидання кружків. Коли в 1932 р. продано було 4 міл. кружків, то в 1936 р. — 30 міл. Збільшення попиту зазначується головно в ділянці симфонічної музики, до якої публика призвичаїлася за посередництвом радія. Найбільший успіх мають кружки з награнимі творами І. С. Баха.

Радіо на Шпіцберґені. 600 людей, що замешкують остров Шпіцберґен, до якого продовж трьох місяців не мають доступу сонце і денне світло, однодушно стверджують, яке величезне значіння мають для них радієві авдиції. Майже в усіх домах є радієві апарати.

Репортаж американського справоздавця. В часі урочистого обняття влади президентом Русвелтом, американське радіо постановило надати трансмісію з дефіляди артилерії. Репортер, якому доручено цю трансмісію, постановив взяти участь в дефіляді і длятого відбув тижневу військову службу в артилерії, завдяки чому йому вдалося перепровадити дуже вдалий репортаж.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

До ВП. Дописувачів: Досить часто дістаємо дописи. Над ними прекрасним письмом виписано: Звіт з діяльности Товариства (такого то). Тимчасом в дописі ні словечка про властивий звіт, а зате є довжезні промови і на кінці звичайно скромний додаток, що ті промови були прекрасні, знамениті, високонатхнені, змістовні і т. д. Отже просимо дуже взяти під увагу, що звіт про всяке Товариство повинен передовсім подавати до публичного відома цифри і факти, а саме такі: кілько є членів в Товаристві, кілько зложили вкладок в році, кілько є книжок в бібліотеці, кілько з них оправлених, кілько є ґазет і котрі, кілько було відчитів, представлень, концертів, чи є свій дім або чи бодай є початки заходів в тій справі і які. Отсе діяльність Т-ва, а не само балакання. Та розуміється, промови також потрібні, тільки коли є промови, а звіт не має іншого змісту, то се знак, що говорилося на вітер. І звіти з самими промовами а без цифр і инших фактів ніяково містити в ґазеті.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОДЯКА

Подобалося Всевишньому покликати до Себе мойого Найдорощого Татка, о. Конрада Лаголу, пароха Жабя-Слупейки, що заснув в Бозі дня 12 березня 1937 р., в 68 році життя. Отсею дорогою складаю щиру подяку Вп. Др Михайлові Фіглюсові за щире лікування, Всч. і Впр. о. деканові Др Л. Скобельському за провід похороном, о. Л. Дзьобі за пращальні слова при винесенню тлінних останків з хати, о. А. Наконечному за пращальні слова в церкві, делеґатам від Укр. Народного Дому, Т-ва „Рідна Школа" і ґміни Жабя за пращальні слова над могилою, всім Всч. Отцям духовним, представителям Урядів І Властей, парохіянам і всім тим, що взяли таку численну участь в сумнім похоронним обряді, як також всім тим, що так писемно як устно зложили мені свое співчуття.

Горем прибита донька.

ФАБРИКА
ХЕМІЧНИХ ВИРОБІВ
О. ЛЕВИЦЬКА і С-ка
Львів, ул. Кордецького 51.
Тел. 60-04, ПКО. 503.881.
поручає власні вироби найкращої якости:
Пасту до взуття „Елеґант" терпент.
Пасту до підлоги „Французька маса"
Пасту до взуття „Елеґант" воскову
Віск комбінований до підлоги
Вазеліну до шкіри
Синку до білля
помадкову і коронову
Шварц до чобіт
Віск шевський
Смолу шевську
Леп на мухи

СТОМАТОЛЬОГ-ДЕНТИСТ
Др. Ст. Дмоховський
Львів, Сикстуська 35.
Лябораторія дентистично-технічна.
ҐОДИНИ ПРИНЯТЬ 9—12, 3—6

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.—зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.